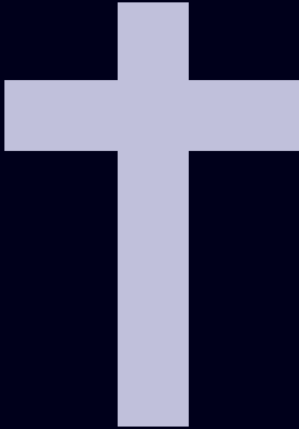

Bali -le 'fluba 'tre Zozi blamin pli Bali man 'e

pee

New Testament in Yaouré

Bali -le 'fluba 'trɛ Zozi blamin pli Bali man 'e 'pee

New Testament in Yaouré

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaouré

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaouré

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
ff06db1d-9f3b-5426-a70e-8791739b38bc

Contents

Matie	1
Mark	55
Luk	87
Zan	142
Dreww (Actes)	179
Rõmen	225
1 Korenti	252
2 Korenti	276
Galati	291
Efez	299
Filipv	307
Kolõs	313
1 Tesalonik	318
2 Tesalonik	323
1 Timote	326
2 Timote	333
Tit	338
Filemõn	341
Ebre	343
Zaji	363
1 Pieri	369
2 Pieri	376
1 Zan	380
2 Zan	385
3 Zan	386
Zud	387
Apokalis	389

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Matie -a crɛn -tɛ

Zozi Crizi tranun 'tɔ nɛn 'gɔ
(Lk 3.23-38)

¹ Zozi Crizi a David kluda min -a, ɛn e ya "nyian Abraam kluda min -a. Zozi tranun 'tɔ nɛn 'gɔ.

² Abraam Izak -ya.

ɛn Izak Zago 'ya.

ɛn Zago Zuda 'lee 'e "bɔnɔn yaa.

³ ɛn Zuda 'lee Tama bɛ, o Faras 'lee Zara -ya.

ɛn Faras Esrɔm -ya.

ɛn Esrɔm Aram -ya.

⁴ ɛn Aram Aminada -ya.

ɛn Aminada Naashɔn -ya.

ɛn Naashɔn Salmɔn -ya.

⁵ ɛn Salmɔn 'lee 'e nan Rab bɛ, o Boazi -ya.

ɛn Boazi 'lee 'e nan Rut bɛ, o Yobedi -ya.

ɛn Yobedi Jese -ya.

⁶ ɛn Jese David nɛn e drɛ mingɔnnɛn -a bɛ, -a -ya.

ɛn David Salomɔn -ya 'o 'vale Uri -le -cale -a.

⁷ ɛn Salomɔn Robɔam -ya.

ɛn Robɔam Abia -ya.

ɛn Abia Asa -ya.

⁸ ɛn Asa Zozafa -ya.

ɛn Zozafa Zoram -ya.

ɛn Zoram Ozia -ya.

⁹ ɛn Ozia Zoatan -ya.

ɛn Zoatan Akaz -ya.

ɛn Akaz Ezekia -ya.

¹⁰ ɛn Ezekia Manase -ya.

ɛn Manase Amɔn -ya.

ɛn Amɔn Zozia -ya.

¹¹ ɛn Zozia Zekonia 'lee 'e "bɔnɔn yaa. E o yaa tɔ nɛn o -ko Izrael 'nɔn 'a Babilɔn bɛ -a man.

¹² Zɪ o -kɔ Babilɔn "bɛ -sru "bɛ, ɛn Zekonia Salatɪɪl -ya.

ɛn Salatɪɪl Zorobabel -ya.

¹³ ɛn Zorobabel Abiudi -ya.

ɛn Abiudi Eliakim -ya.

ɛn Eliakim Azo -ya.

¹⁴ ɛn Azo Sadoci -ya.

ɛn Sadoci Akim -ya.

ɛn Akim Eliu -ya.

¹⁵ ɛn Eliu Eleaza -ya.

ɛn Eleaza Matan -ya.

ɛn Matan Zago -ya.

¹⁶ ɛn Zago Zozefɔ nɛn e cɪ Mari -sran -a bɛ, -a -ya.

Mari Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'jɪ Crizi bɛ -a -ya.

¹⁷ Klu pɛɛnɔn zɪɛ -a "nɛn "nɛn 'gɔ:

-E e "sia Abraam da -trilii, -e 'e bō David man bē, e ya klu -fuda sinjen.

-E e "sia David da -trilii, -e 'e bō tū nēn o -ko Izrael 'nōn 'a Babilōn bē -a man bē, e ya klu -fuda sinjen.

-E e "sia tū nēn o -ko Izrael 'nōn 'a Babilōn -trilii, -e 'e bō min 'sizan 'wī 'ji Crizi man bē, e ya klu -fuda sinjen.

*Bali "e 'nan, o "ta-daa Zozi 'yale
(Lk 2.1-7)*

¹⁸ Zī Zozi 'yanan wī cī 'gū: Mari a Zoze fū 'tō da 'nan -e 'e 'pa. Wa'a tian 'o cin -tōlē lī 'lee -kōnnēn -a dī, ēn Mari 'e 'pōn 'si Bali lei man.

¹⁹ Zoze fū nēn, e "ta -daa Mari 'pālē bē, e ya min tīglī 'a. E 'ka "vale 'nan 'e Mari 'cī bōala dī -le "wēan, yaa nōn 'e 'ji 'nan e "cēan 'man 'e yōōdī. ²⁰ E -fū 'e 'cī "nrōnnan 'wī zīē -a da, ēn Bali -le 'pasianōn nēn laji bē -a -tū -ta "va "nyrinvla. E -yrē 'nan: «David kluda min Zoze fū, te Mari 'padī "klan 'e 'i 'tē dī! 'Nēn nēn -a -pōn cī "man "bē, e "sia Bali lei va. ²¹ Mari "ta -daa 'nēn 'klōnmōn -yale. 'Nēn zīē 'i 'tō 'pa Zozi. -Yēē "ta -daa 'yēē minnūn 'silē 'wī 'wīdī "ji.»

²² 'Wī pēēnōn zīē, e drē 'wī nēn Bali 'lewei vīzan -a 'vī 'e 'cēn bē -a 'lē sōōdī -a. Kōō yaa 'vī 'nan:

²³ «"I 'yīō! Nōnbē "nēn,
ya'a tian 'kōnnēn -tōlē dīē,

'e 'pōn "sia,

-e 'e 'nēn 'klōnmōn -ya,

waa 'tō "paa Emanuēl.»

Emanuēl -cī nēn 'nan, Bali a -kaa 'va.

²⁴ Zī Zoze fū bē, 'wī nēn Bali -le 'pasiazan -a 'vī bē yaa drē, e -kū Mari -a 'yēē "kōnnēn, ēn yaa 'pa. ²⁵ 'Pian wa'a 'o cin -tōlē lī 'lee 'kōnnēn -a "fo 'lōō ēn Mari Zozi 'ya dī.

2

'Wī 'tōnōn 'si -kōōbli ēn o -ta Zozi bōlē

¹ O Zozi 'ya Betelem 'fla Zude 'lēglōn 'ji, te Erodi 'bē cī Zuif 'nōn -le mingōnnēn -a.

Zī waa -ya bē, ēn 'wī 'tōnōn nēn o mlēn crēnnūn -kōnnēn "paala bē, o 'si yīdē wluan "nan 'zīa, ēn o -ta Zeruzalem. Zī o 'bōla Zeruzalem bē, ² ēn waa laabū minnūn lō 'nan: «Zuif 'nōn 'le mingōnnēn nēn, o "sia -a -yanan 'gūē, e ya nyin zīa? Kū -yēē mlēn crēn 'yī yīdē wluan "nan zīa, ēn kū -ta -a bōlē.»

³ Zī mingōnnēn Erodi 'wī zīē -a 'man bē, -a cī srē. ēn Zeruzalem 'nōn pēēnōn "le 'cī srē "nyian. ⁴ Tōōn e Bali -pannōn 'tanōn 'lee 'fluba 'cī vūnōn laabū, ēn yaa laabū -wlo 'nan: «Nyin zīa nēn, o min 'sizan 'wī 'ji Crizi -yaa?» ⁵ O -yrē 'nan: «Waa -yaa Betelem, Zude 'lēglōn 'ji. Kōō 'wī nēn Bali 'lewei vīzan -a crēn -tē 'e 'cēn bē -nyrēn 'gū:

⁶ «Betelem 'nōn,

'ka flā a Zude 'lēglōn 'ji 'flā "wēnnēn 'a,

'pian e ya 'flā nēn

-a 'tō -taa vīlē bē -a.

Kōō 'ka 'va nēn

o -taa Minsan -yale,

-yēē sī -kōōnman 'mēn minnūn Izrael 'nōn lē.»

⁷ 'Bē -srū ēn Erodi 'wī 'tōnōn zīē o laabū 'e yōōdī, ēn yaa laabū -wlo 'nan: «Tū "kō "man 'sēzē nēn, ka mlēn crēn zīē -a 'yī?» ēn waa 'vī -yrē. ⁸ -A -nan nēn e 'o 'pa 'sia Betelem, yaa 'vī -wlē 'nan: «-Tē ka 'bōla 'nan nūn bē, 'ka 'nēn zīē -a -wēē tīglī! ēn -tē kaa 'yī bē, 'ka 'ta "mēn "vī, -e "an -kūō -a bō.»

⁹ ZI e cEEN 'wI zIE -a vIdi man -wle "bE, EN o -kudI "sia. "WEE -kON -kONAN -sia bE, EN o mlen cREN -towlI "nEN, waa 'yI yidE wluan "nan 'zia bE -a 'yI "nyian. E -trOa o 'lE, EN e -kV -tolE 'kON nEN 'nEN 'bO cI -ji bE -a ta lou. ¹⁰ ZI o mlen cREN zIE -a 'yI bE, EN o 'ci nran 'sia 'kpa tglI. ¹¹ O wla 'kON zIE -a -ji, EN o 'nEN 'lee 'e "bU Mari 'yI. O "po sOOn, EN o 'nEN zIE -a 'bO. O 'wee -trO flu, EN o fENun -nON -yRE. -Siganun 'lee -laziglONun 'lee fENun nEN waa laabo mire bE, -a 'bO nEN waa -nON -yRE.

¹² "BE -sru "bE, EN Bali 'wI tin 'ba 'wI 'tONON zIE -wle "nyrinvla. Yaa 'vI -wle 'nan: «Te 'ka li "nyian 'ka da Erodi -va dI.» ZI o fuV bE, o -si pee 'sia, EN o -kV 'wee 'lEglON 'ji.

Zozefv 'lee Mari-ta Zozi 'a min tiidii 'trEda

¹³ ZI 'wI 'tONON "O -kuv bE, EN Bali -le 'pasiazan -ta Zozefv -va nyrinvla. E -yRE 'nan: «Erodi a "va 'nan 'e 'nEN 'gve -a -tEa. -Yee "wean 'i 'wluan, 'i 'nEN 'lee 'e "bU 'sia -e 'ka 'kV tada min tiidii "trEda Ezipti 'lEglON 'ji. 'Ka 'fV -nan nun -trilii, -te meIn laabU "vaa -e 'ka 'ta.»

¹⁴ EN Zozefv wluan, e 'nEN 'lee e "bU 'sia, EN o Ezipti 'lEglON 'ji si 'sia 'pei -man.

¹⁵ ZI o 'bOla 'nan nun bE, o -fV -nan nun -trilii, EN Erodi -ka.

'WI nEN Minsan -a 'vI 'e 'cEN 'e 'lewei vizan lE bE, zI e 'lE sOo zIE. KOO yaa 'vI 'nan: «Ezipti 'lEglON 'ji nEN 'an 'pI cI, EN maan laabU.»

O nannannun -tEe Betelem

¹⁶ ZI Erodi -a 'yI 'nan, 'wI 'tONON 'e see paa bE, 'bli 'fO "ji -wliDI. EN e minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kV Betelem 'lee 'e "srON 'flanun pEENON da, -e nannannun pEENON nEN o lE 'bO "fli 'lee o nEN o lE 'ka tian bOle "fli "dIE, 'o o -tEe. TUV nEN 'wI 'tONON 'a 'vI Erodi lE bE -a da nEN 'e 'ci nron EN e lE "fli 'wI 'vI.

¹⁷ 'WI nEN Bali 'lewei vizan Zeremi -a 'vI 'e 'cEN bE, zI e 'lE sOo zIE. KOO yaa 'vI 'nan:

¹⁸ «O -paandI 'lee wu maan Rama 'fla.

Rashel 'bE 'yee 'nennun -wua.

'Yee 'nennun kaa,

e 'ka "vale 'wee "sii dI,

kOO o 'ka "nyian -nan dI.»

Zozefv 'lee Mari 'si Zozi 'a Ezipti 'lEglON 'ji

¹⁹ ZI Erodi -ka bE, EN Bali -le 'pasiazan 'wI tin 'ba "nyian Zozefv lE nyrinvla Ezipti 'lEglON 'ji. ²⁰ E 'nan -yRE 'nan: «'I 'wluan! 'I 'nEN 'lee 'e "bU 'sia -e 'ka li waa 'ka da Izrael 'lEglON 'ji! KOO minnun nEN waa -wEEmAN 'nan 'o 'nEN 'gve -a -tEa "bE, o pEENON kaa.»

²¹ Zozefv wluan, e 'nEN 'lee 'e "bU 'sia, EN o Izrael 'lEglON 'ji si 'sia. ²² 'Pian zI yaa 'man 'nan Akelausi 'bE 'tO mingONnen -a Zude 'lEglON da 'e "tI Erodi "pa 'ji bE, tOON Zude 'lEglON 'bO 'ji -nyrandI "klan -a -tE "nyian. -A -nan nEN Bali 'wI tin 'ba -yRE "nyrinvla, EN e Galile 'lEglON 'ji si 'sia. ²³ ZI o 'bOla 'nan nun bE, EN o -kV -nyenlEa 'fla nEN waa laabo NazaretI bE -a da.

'WI nEN Bali 'lewei vianON -a 'vI 'e 'cEN bE, zI e 'lE sOo zIE. KOO waa 'vI 'nan: «Waa laabo NazaretI min.»

3

Zan minnun -batize drE

(Mk 1.2-6; Lk 3.1-9; Zan 1.19-23)

¹ TUV zIE -a man nEN min -batize drEzan Zan 'bOla Zude "bui "da EN yaa vIdI 'sia minnun lE 'nan: ² «'Ka 'si 'wI 'wliDI "drEdI man -e 'ka 'fli -nON Bali lE! Bali -le mingONnen -bliDI 'bO -kogo.» ³ Zan -le 'wI nEN Bali 'lewei vizan Ezai -a 'vI 'li. Yaa 'vI 'nan:

«Min -tɔ wei 'bɛ "we "bui "da.

Min zɪɛ yaa ve 'nan:

«'Ka Minsan -le -si ta drɛ!

'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!» »

⁴-Wi nɛn waa laabo Shamo bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -wi 'kɔlɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tɪɛn. Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -ble fɛ -a. ⁵Min "kaga "kɔ "va. O -mienun "sia Zeruzalem, ɛn o -mienun "sia Zude 'lɛglɔn 'ji, ɛn o -mienun "sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a "srɔn 'lɛglɔn 'ji. ⁶O pɛɛnɔn 'ta ɛn o 'wee 'wɪ 'wɪdɪnɔn 'vɪ Bali lɛ 'wein minnɔn pɛɛnɔn yɛ man, te Zan o -batize dra Zudan -va.

⁷'Pian zɪ Zan -a 'yɪ 'nan Farizɛn 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn a -tanan 'e 'va "kaga -e 'e o -batize drɛ bɛ, ɛn yaa 'vɪ -wɪɛ 'nan: «Min -wɪdɪnɔn! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan 'ka 'si Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɛ -a wɪu?» ⁸'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. ⁹'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, ka 'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka "tra -a -le "wɛan dɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -kɔlɛnɔn nɛn 'lagɔvɛ, Balɪ -kɔlaman o drɛdɪ -a Abraam kludanɔn 'a.

¹⁰'Ka "trɔɛn "tɔ -kɔnnɛn 'gɔvɛ -yrɛ: 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ yɪbanun 'cɛndɪ -le "wɛan bɛ, -saanɛn lɛ a 'e "trandɪ 'va. Yɪba "nɛn e baa, te -a 'blɔ 'ka "yɪ "dɪɛ, waa "cɛan, -e 'o tɔv 'tɛ 'va.

¹¹"An 'ka -batize drɛ 'yi 'a, -a -kɔɔndɪ -a 'nan, ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man. 'Pian min -tɔ "ta -daa 'e 'fɔla "da, ɛn -a 'plɛblɛ "mlɪan 'an da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. Min zɪɛ -yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'lee 'tɛ 'a. ¹²-Yee -kɪu "a 'e 'lɔ -e 'e fɛ 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wɪɛ -sɛan 'trɛbɔ -ji. 'Pian yaa -flu 'tɛ 'blɛ 'tɛ nɛn ya'a 'drɪman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va.»

Zan Zozi -batize drɛ

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zan 1.29-34)

¹³"Bɛ -sru Zozi 'si Galilɛ 'lɛglɔn 'ji, ɛn e -ta Zan va 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a man. E -ta 'nan -e 'yee -batize drɛ. ¹⁴Zan "e -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ! 'I 'bɔ nɛn yɛ 'an -batize dra bɛ, yɛ ve 'pian 'mɛn 'nan, 'mɛin -batize drɛ?»

¹⁵ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I 'wɪ 'man -e 'i drɛ, kɔɔ e ya 'wɪ "yɪ "a -e 'wɪ nɛn e cɪ Bali ci 'sɔa bɛ 'kɔ drɛ.» ɛn Zan 'ka 'wɪ 'pɛɛ vɪɛ "nyɪan dɪ.

¹⁶Zɪ Zan Zozi -batize drɛ bɛ, Zozi "ɛ 'si 'yɪa, tɔɔn lablɪ 'lɛ 'sɔ, ɛn e Bali lei 'yɪ -sɔɔnlanan 'e da "le -plabɪ -le 'wɪ 'zɔ. ¹⁷ɛn wei -tɔ wu laji. E 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yɪ ɛn -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman bɛ -a.»

4

Satan Zozi 'man -tan 'nan 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹"Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kɔ Zozi 'a "bui "da, -e Satan 'e man -tan -le "wɛan. ²Zɪ e fɛ 'sɔn yɪ -fuba sinjɛn bodrun funnin bɛ, ɛn dra -a -tɛdɪ 'sia. ³-A -nan nɛn Satan nɛn min man -tanzan -a bɛ e pli 'man, ɛn e -yrɛ 'nan: «-Tɛ i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'wɪ 'tɔ vɪ -e -kɔlɛnɔn 'labɛ 'o lɪla -blɪfɛ -a!» ⁴ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Blɪfɛ 'saza 'man "cɛɛ min "belɪa dɪ.

'Pian weɪnɔn pɛɛnɔn nɛn

e "sia Bali 'lɛ bɛ,

-a da 'ta wɔdɪ man nɛn min "belɪa.» »

⁵"Bɛ -sru Satan -kɔ Zozi 'a Zeruzalem, ɛn e -kɔ -a -tɔlɛ Bali -pan 'kɔn 'win -ji lou. ⁶-A -nan nɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «-Tɛ i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'sɔ -e 'i -sɔɔnla, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali -a ve 'yee 'pasianɔn nɛn

laji bɛ -wɪɛ 'nan,

'wei 'kun 'o 'lɔ lou,

"təgə 'i 'cəin 'e 'lɛ wʊ
-kələ -mie ji -le "wɛan.» »

⁷ Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Cɛjɛ, ma'an dra dɪ. Kəɔ e ya "nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:
«Te blamin 'e Bali nɛn
Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!» »

⁸ "Bɛ -sru, ɛn Satan -kʊ Zozi 'a "nyian pən loulou "tʊ -win -ji. -A -nan nɛn e
mingənnɛn trɛnun pɛɛnən nɛn 'trɛda bɛ -a kəɔn -yrɛ 'o 'vale 'wee fɛnyian -a.
⁹ ɛn "e -yrɛ 'nan: «-Te i "pɔ sɔɔnla 'an 'wlu -e 'yian bɔ bɛ, mingənnɛn trɛnun
pɛɛnən 'labɛ, maan -nɔan 'yie.»

¹⁰ Təɔn Zozi "e -yrɛ 'nan: «Satan, 'i -pli 'i -sru! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:
«Bali nɛn Minsan -a bɛ,
-a 'bɔ nɛn min 'e bɔ,
ɛn -a -tʊwli "cɛ "nɛn min 'e 'su!» »

¹¹ -A -nan nɛn Satan 'si -a "srɔn, təɔn Bali -le 'pasianən nɛn laji bɛ, o pli "man,
ɛn waa 'su.

Zozi 'le 'nyranman pou sianan

(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹² Zɪ Zozi 'a 'man 'nan o Zan -fɔ -pʊ 'kuin bɛ, ɛn e 'li 'e da Galile. ¹³ Ya'a 'fɔlɛ
Nazaretɪ dɪ, 'pian e -kʊ -nyɛnlɛa Kapanamo. 'Fla zɪɛ e ya Galile 'yi -dan "srɔn.
E ya Zabulən 'lee Nefotali 'lɛglən 'ji. ¹⁴ "Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e
'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kəɔ yaa 'vɪ 'nan:

¹⁵ «Zabulən 'lee Nefotali 'lɛglən 'ji 'nɔn!

Ka ya 'trɛ nɛn
e ya Galile 'yi -dan "srɔn "bɛ
-a da 'nɔn 'a.

ɛn ka ya 'lɛglən nɛn
e ya Zudan 'yi -sru "bɛ -a -ji 'nɔn 'a.
Galile nɛn minnun nɛn

o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ
o -nyɛanla 'nan bɛ
-a -nan 'nɔn nɛn kaa!

'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊɛ -yrɛ!

¹⁶ Minnun nɛn 'o -nyrandɪ klun tiidii 'va bɛ,

o 'tɛ 'san -dan 'yɪ.

ɛn minnun nɛn o cɪ -ka -lɔ bɛ,

'tɛ 'san -sɛn o da.»

¹⁷ Tʊ zɪɛ -a man nɛn Zozi Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wliɪdɪ
"drɛdɪ man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! Bali -le mingənnɛn -bɪdɪ 'bɔ 'kogo.»

Zozi -srɔnən tɛdɛ

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸ Yi -tʊ da nɛn Zozi a cinan Galile 'yi 'plo da, ɛn e min "fli 'yɪ, te o ya 'wee pɔ
-tɛ "se 'wɛɛnnan 'yi 'va. Pɔ -tɛnɔn nɛn waa. Simɔn nɛn waa laabo Pɪɛri bɛ 'lee
'e "bʊɪ Andre nɛn. ¹⁹ ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka -sɔɔnla 'an -sru! An -taa 'ka drɛlɛ
minnun nɛn o min laabo 'an -sru "bɛ waa.» ²⁰ 'Nun təɔn o 'wee "senun 'tʊɪ, ɛn
o sɔɔnla Zozi -sru.

²¹ "Yɛɛ -kʊ "nyian 'e 'lɛ bɛ, te e min "fli "pɛɛ ye. Zebede -pɪ Zaji 'lee 'e "bʊɪ Zan
nɛn, o ya 'o 'fɔdɪ -klɔ -ji 'o 'vale 'o "tɪ Zebede -a, te o 'wee "senun -peeman. Zozi
o laabo. ²² 'Nun təɔn min "fli zɪɛ o 'si 'wee -klɔ -ji, o 'si 'o "tɪ -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi
-sru.

Zozi cɪɪ Bali -le 'wɪ vɪdɪ -a Galile 'lɛglən 'ji

(Mk 1.39; Lk 4.44)

²³ Zozi ci Galile 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji. E 'wɪ paa minnun ji Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔnnun -ji. E Bali 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -yee mingɔnnɛn -blidɪ da. Minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ ci o man 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ e 'o beli. ²⁴ -A -nan nɛn waa 'tɔ 'widɪ 'man Siri 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji, ɛn minnun -ta o pɛɛnɔn nɛn o ci see -blɪnɔn -cɛ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'lɔ bɛ waa -yrɛ. Min -mienun man 'bɛ "yaaman, ɛn -yɔ -wɪdɪ 'bɛ ci min -mienun -sru, ɛn -tɔwɪ "cɛ 'bɛ ci min -mienun man, ɛn min -mienun a 'o -srandɪ "tra, o pɛɛnɔn zɪɛ o -ta waa -yrɛ, ɛn e o beli. ²⁵ -A -nan nɛn min "kaga 'kpa -sɔɔnɔla -a -sru. O -mienun "sia Galile 'leglɔn 'bɔ 'ji, ɛn o -mienun "sia 'leglɔn 'tɔ nɛn waa laabo 'Fla 'fu bɛ -a -ji, ɛn o -mienun "sia Zeruzalem, ɛn o -mienun "sia Zude, ɛn o -mienun "sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a -sru 'flanun da.

5

Zozi Bali -le 'wɪ 'vɪ pɔn da (Lk 6.20-26)

¹ Zɪ Zozi min "kaga zɪɛ o 'yɪ bɛ, -a -nan nɛn e pɔn tri, e -nyran, ɛn -a -srɪnɔn pli "man. ² ɛn e 'wɪ "paadi 'sia o ji. Yaa 'vɪ -wɪɛ "nan:

-Tɪ man nɛn Bali -le -fɛa ci?

³ «Minnun nɛn waa -tɔa 'o 'fli 'lɔ 'nan, -te Bali 'ka 'palɛ 'o 'va dɪɛ, wa'a 'kɔlaman fɛ -tɔ drɛdɪ -a dɪɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ -wɛɛ ci Bali -le mingɔnnɛn trɛdanɔn 'a.

⁴ Minnun nɛn o ci -trɪnnan 'o 'man wɪnɪn lɔ bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o "siiman.

⁵ Minnun nɛn o ci min -trɔɔ -a bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ 'trɛ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -wɛɛ ci -a da 'nɔn 'a.

⁶ Minnun nɛn Bali -le 'wɪ tɪglɪ drɛdɪ dra o -tɛa "bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o ci -taa "tra 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a.

⁷ Minnun nɛn min nyrynda -sɛan "o da bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali o nyrynda "sia.

⁸ Minnun nɛn o 'wɪ dra 'o 'ci 'fɪdaa 'a bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ o -taa Bali yɪɛ.

⁹ Minnun nɛn waa -wɛɛman 'nan minnun yei 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ Bali -taa "o laabulɛ 'yee 'nɛnnun.

¹⁰ Minnun nɛn o ci 'tɛ 'panan o da Bali ci 'sɔ wɪ drɛdɪ -le "wɛan bɛ, Bali -le -fɛa a o man, kɔɔ -wɛɛ ci Bali -le mingɔnnɛn trɛdanɔn 'a.

¹¹ -Te o 'ka "srɔnman 'mɛn "wɛan oo, -te o 'tɛ "paa 'ka da 'mɛn "wɛan oo, -te o 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn ve 'ka man 'wɪ 'a 'mɛn "wɛan oo, Bali -le -fɛa a 'ka man! ¹² 'Ka 'ci 'e "nran 'e 'ciɔla "da, kɔɔ 'ka 'kɔpa -kɔan -dan laji. Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'ka 'lɔ 'e 'flin bɛ, 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ minnun -wee drɛ.»

Zozi -srɪnɔn a 'trɛda "le -wɛ -le 'wɪ 'zɔ (Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ «Ka ya 'trɛda "le -wɛ -le 'wɪ 'zɔ. -Te -wɛ 'nɔnnɔn 'si "man "bɛ, -mɛ "a nɛn waa dra 'nɔnnɔn? E 'ka fɛ -tɔ drɛvɛ -a "nyian "fo "dɪ. Waa wɛɛnman, -e minnun 'o "taanla "da.»

Zozi -srɪnɔn a 'trɛda "le 'tɛ 'san -le 'wɪ 'zɔ (Mk 4.21; Lk 8.16)

¹⁴ «Ka ya 'trɛda "le 'tɛ 'san -le 'wɪ 'zɔ. 'Fla nɛn pɔn da lou "bɛ, e 'ka 'e yɔɔdɪ dɪ, -a -tɔwɪ "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. ¹⁵ ɛn wa'a -kannɛn -fɔa "nɛn -e 'o yɔɔ -pɔ wɪ dɪ. 'Pian waa -tɔala fɛnan 'wein da, -e 'e min pɛɛnɔn nɛn 'kuin bɛ o va drɛ 'wein.

16 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'cɛɛ vɛ -a, minnɔn pɛɛnɔn 'o 'ka 'san yɪ! ɛn 'wɪ 'yɪ 'nɛn kaa dra bɛ 'o yɪ, -e 'o 'ka 'tɪ 'nɛn laji bɛ -a 'tɔ drɛ -dan.»

*Zozi 'ta Bali -le -pei 'lɛ sɔɔɛ
(Lk 16.17)*

17 «Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an -ta Moizi -le -pei klu -sɛnɛɛ ji dɪ! Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nyian 'nan, an -ta Bali 'lewei vɪnɔn wei klu -sɛnɛɛ ji dɪ! Ma'an 'tale 'wɪnɔn zɪɛ -a klu -sɛnɛɛ ji dɪ, an -ta 'nan -e 'an 'o 'lɛ sɔɔ 'pian. 18 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan, -te labli 'lee 'trɛ 'ka tian 'nyanɛ dɪɛ, te -pei -le 'wɪ 'wɛnnɛn 'tɔwli 'cɛ 'ka 'sia "da "dɪ -trilii, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -pei -a 'vɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. 19 -Yee 'wɛɛn min nɛn e Bali -le -pei 'wɛnnɛn 'tɔwli sɛ bɛ, ɛn 'e 'wɪ paa minnɔn ji 'nan, 'o drɛ 'le 'yee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔɛn min 'wɛnnɛn 'a. 'Pian min nɛn e 'ta 'wɔla Bali -le -pei da, ɛn yaa 'paaman minnɔn ji 'nan 'o 'ta wɔla "da "bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔɛn min -dan a. 20 -Yee 'wɛɛn maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'ka drɛ wɪ 'yɪnɔn 'ka 'mlɪnɛ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'le vɛ da dɪɛ, ka'a -ko Bali -le mingɔnnɛn 'trɛda "fo "dɪ.»

*'Wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn a -tɔwli
(Lk 12.57-59)*

21 «Kaa 'man 'nan, waa 'vɪ -kaa tranun lɛ 'nan:

⟨Te blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ!

Min nɛn e min -tɛ bɛ,

o -ko -a tin 'banɔn 'cɛɪn -da.⟩

22 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn 'bli 'fɔ "ji 'e "bɔɪ man bɛ, o -ko -a tin 'banɔn 'cɛɪn -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔɪ lɛ -blɔzan bɛ, o -ko -a tin 'banɔn -dandan cɛɪn -da. ɛn min nɛn yaa 'vɪ 'e "bɔɪ lɛ kɪnzɛn bɛ, e ya "le 'o -fɔ 'tɛ nɛn -a va yɪdɪ 'leda "ka "dɪɛ, -a va.

23 -Te i -kɔ Bali -panvɛ -a Bali -pannan, ɛn -a -cin -trɔɔ 'i 'ji 'nan, 'wɪ a 'ka 'vale 'i "bɔɪ -tɔ -a 'ka yei "bɛ, 24 'i Bali -panvɛ zɪɛ -a 'tɔla Bali -pannan bɛ, -e 'i 'kɔ 'i "bɔɪ zɪɛ -a va. 'I 'ka yei 'sɛn 'e cin va 'vaa -e 'i 'ta 'yie 'sraga bɔ Bali lɛ.

25 -Te min -tɔ 'i 'sanman drɛ, ɛn ka "ta -ko -a tin 'balɛ bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flɪn 'i 'ka yei 'sɛn 'e cin va, "tɔɔ 'yei 'nɔn tin 'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -pɔ 'kuin. 26 Maan ve 'yie 'wɪ tɪɪɪ 'a 'nan, "yie vɪnan i bɔla -pɔ 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, tɛ i cɛɛn -yee "lala pɛɛnɔn bɔladɪ man.»

*Wa'a min nan 'lee min -sran -wɛɛman dɪ
(Mk 9.43-48)*

27 «Kaa 'man 'nan, Bali "e 'nan:

⟨Te blamin 'e min nan -wɛɛ "dɪ,

ɛn te 'e min -sran -wɛɛ "dɪ!⟩

28 'Pian 'an 'bɔ, "an "ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e min nan -nanjɛɛn, ɛn -a 'bli bɔ "man "bɛ, te yaa wɛɛ 'va.

29 -Yee 'wɛɛn maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'i 'pɛ "yɪ "da yɛ 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'si "ji -e 'i tuɔ -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mɛn -tɔwli "cɛ sɛ bɛ, -a "yɪ "mlɪan 'i 'bɔ pɔ -fɔdɪ 'tɛ nɛn -a va yɪdɪ 'leda "ka "dɪɛ, -a va da. 30 ɛn -te 'i 'pɛ "yɪ 'bɛ -maan i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'cɛn -e 'i tuɔ -kɔɔbli! Kɔɔ -te 'i 'man 'mɛn -tɔwli "cɛ sɛ bɛ, -a "yɪ "mlɪan 'i 'bɔ pɔ -fɔdɪ 'tɛ nɛn -a va yɪdɪ 'leda "ka "dɪɛ, -a va da.»

*Min nan bɔladɪ da wɪ
(Lk 16.18)*

31 «Bali -a 'vɪ "nyian 'nan:

⟨Te min "ta 'e nan bɔala bɛ,

'fluba nɛn yaa -kɔɔnman 'nan yaa 'bɔla bɛ,

'e 'nɔn -yɛɛ 'vaa -e 'e bɔla.⟩

32 'Pian 'an 'bɔ, "an 've 'cɛɛ 'nan, min nɛn e nan 'bɔla, te -kɔnnɛn -wɛɛdɪ man 'cɛɛ dɪɛ, te min zɪɛ -yɛɛ vɪnan 'e -kɔnnɛn -wɛɛ -kɔnnɛn pee 'padɪ -a. ɛn min nɛn e lɪ zɪɛ -a 'pa bɛ, te Bali 'lɛ zɪa bɛ e min nan wɛɛ.»

Zozi-srunɔn 'ka 'wɪ 'ji -pɛ wuanla Bali 'tɔ da dɪ

33 «Kaa 'man 'nan, waa 'vɪ -kaa tranun lɛ 'nan:
 <Te blamin 'e 'wlu man -pɛ wluan Bali 'tɔ da dɪ!
 'Pian 'wɪ oo 'wɪ nɛn
 'e 'pɛ wluan 'ji Minsan Bali 'tɔ bɛ,
 yaa 'lɛ sɔɔman -kpɔ.»

34 'Pian 'an 'bɔ, "an 've 'cɛɛ 'nan, te 'ka fɛ -tɔ -ji -pɛ wluan "fo "dɪ! ɛn te 'ka labli drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn -a. 35 Te 'ka 'trɛ drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali cɛɪn -trɔɔnan "a. Te 'ka Zeruzalɛm 'trɛ drɛ 'cee 'wɪ nan yɪzan -a "fo "dɪ, kɔɔ e ya Bali nɛn mingɔnnɛn -dan a bɛ -a 'fla -a. 36 ɛn te 'ka vɪnan 'wɪ 'e 'bɔ 'ka man 'wɪ 'tɔ -ji, -e 'ka 'wulo 'e 'kɔ -ji dɪ, kɔɔ ka'a 'kɔlaman 'ka 'wulo "jɛ pou -tɔwli "cɛ liladɪ -a 'fuvu dɪ, ɛn ka'a 'kɔlaman -a liladɪ -a tiidii "dɪ. 37 -Te e ya -inyan -a bɛ, 'ka vɪ -inyan! -Te e ya -cɛjɛ -a bɛ, 'ka vɪ -cɛjɛ! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn cɛɛ ve -a -sru "bɛ, 'e "sia Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ -a va.»

*Zozi-srunɔn 'ka 'wɪ 'leji tɔa dɪ
 (Lk 6.29-30)*

38 «Kaa 'man 'nan waa 'vɪ 'nan:
 <-Te min 'i yɪɛ -wi bɛ,
 'i -yee vɛ -wi!
 ɛn -te min 'i 'shɛ 'sɔ bɛ,
 'i -yee vɛ 'sɔ!»

39 'Pian 'an 'bɔ, "an 've 'cɛɛ 'nan, te 'ka 'wɪ 'leji -tɔ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan lɛ dɪ. -Te min 'pa 'fɔ 'i 'pɛ "yi "da 'klanbo "da bɛ, 'i 'pɛ bɔ davɛ -kɔɔn "nyian -yrɛ! 40 -Te min a "va 'nan 'e 'kɔ 'yia tin 'bazan cɛɪn -da, 'yɪɛ -tralɛ 'sidɪ -le "wɛɛn bɛ, 'i 'ta sɔ nɛn -a 'wɪ cɪ 'i man bɛ, 'i 'nɔn -yrɛ "nyian! 41 -Te min -tɔ -trɔ -tɔ 'i 'wɪn -ji -sa -a, 'nan 'i 'kɔ -a kilo -tɔ da bɛ, 'i 'pa "da "nyian -tɔ! 42 -Te min fɛ laabɔ 'i 'lɔ bɛ, 'i 'nɔn -yrɛ. ɛn te 'i kɔda -tɔ min nɛn e -ta fɛ 'fɛlɛ 'i 'lɔ bɛ -yrɛ "dɪ!»

*Zozi-srunɔn 'o 'nanmannɔn ye 'yi
 (Lk 6.27-28, 32-36)*

43 «Kaa 'man 'nan waa 'vɪ 'nan:
 <Blamin 'e bɔɛzan -tɔ yɪ "yi,
 'pian 'e 'nan 'e 'nanmanzan man!»

44 'Pian 'an 'bɔ, "an 've 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ka 'nanmannɔn yɪ "yi, ɛn "nyian bɛ 'ka Bali trɔ 'ba minnun nɛn o 'tɛ "paa 'ka da bɛ, -wee 'wɪ man! 45 'Wɪnun zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'ka drɛ, -e 'ka 'kɔn 'ka "tɪ nɛn laji bɛ -yee 'nɛnnun tɪglɪ 'a. Kɔɔ e yɪdɛ wuanla 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'lee 'wɪ "yi "drɛnɔn da, ɛn e laa -fɛan min -wɪldɪnɔn 'lee min tɪglɪnɔn da. 46 -Te minnun nɛn o 'ka ye "yi "bɛ, o 'saza nɛn ka o ye "yi "bɛ, te -a -cɪn 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra 'cɛɛ dɪ! 'Sukɔlɛ 'sɪnɔn nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, 'wɪ 'bɔ zɪɛ -nyrɛn "o "dra. 47 ɛn -te 'ka "bɔnɔn 'saza nɛn ka 'o 'tɔ bɔ bɛ, ka'a 'wɪ -dan drɛlɛ "fo "dɪ. Kɔɔ minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn "o "dra. 48 'Ka 'kɔn tɪglɪ "le zɪ 'ka "tɪ Bali nɛn laji bɛ e cɪ tɪglɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.»

6

O fɛ -nɔan seenɔn lɛ 'kɔ?

¹ «Fε oo fε nεn ka "ta -a dra Bali lε bε, te 'ka -wεε 'nan 'ka dra minnun yie lε 'nan -e 'o 'ka 'tō 'yi "vī dī! Kōō -te 'wī zīε -a -cin a 'ka 'jī bε 'ka "tī "nεn laji bε ya'a man "yi 'dra 'cεε "fo "dī.

² -Yee "wεan fε oo fε nεn yia -nōan seezan lε bε, te 'i 'nan wī fuila "man "dī! 'Wī zīε -a 'bō nεn minnun nεn o 'wī dra min yie lε bε, waa dra cin yī 'kuin, εn waa dra "nyian -guada. Waa -nan wī ve 'nan -e minnun 'e 'o 'tō 'yi "vī -le "wεan. Maan ve 'cεε 'wī tīglī 'a 'nan, o 'o -kopa 'yī 'va. ³ 'Pian 'yie vε bε, -te "yie "lala -nōn seezan lε bε, te min pee 'e 'nan yī dī! ⁴ 'I dre zīε 'dū -e -a 'wī 'e 'fū 'e yōōdī, -e 'i "tī "nεn e fε yōōdī -tōā "bε, 'yie -ko 'pa.»

Bali trv 'badī da wī

⁵ «En -te ka ya Bali trv 'banan bε, te 'ka drε "le minnun nεn o 'wī dra min yie lε bε, -wee 'wī 'zū dī! 'O Bali trv 'badī ye "yī 'o 'tōdī lou cin yī 'kuin 'lee -guada, 'nan -e minnun 'e 'o yī -le "wεan. Maan ve 'cεε 'wī tīglī 'a 'nan, o 'wee -kopa 'yī 'va. ⁶ 'Pian 'yie vε bε, -te i ya "va 'nan i Bali trv "baa bε, 'i wla 'yie 'kōn "bū "jī, 'i 'lε wū, -e 'i "tī "nεn e cī fε yōōdī 'bō zīε -a -nan bε, 'i trv 'ba. -Te i ya -a drεnan zīε, 'i "tī "nεn e 'wī yōōdī ye bε, yei -ko "paa.

⁷ -Te ka ya Bali trv 'banan bε, te 'ka 'wī "kaga "vī "le minnun nεn wa'a Bali tōā dīε, -wee 'wī 'zū dī. E ya 'o 'jī "le 'nan 'wee tin "kaga 'padī man nεn Bali 'e "trōnεn -tōā 'wle. ⁸ Te 'ka drε "le -wee 'wī 'zū dī! Kōō 'ka "tī "nεn laji bε, "cεε vīnan 'ka fεnun laabu -yrō "bε, te e 'ka 'man winun 'bō -tōā 'va.»

Bali trv 'badī

(Lk 11.2-4)

⁹ «Zī kō 'ka Bali trv 'ba bε -nyrεn 'gū, 'ka vī 'nan:

'Kū "tī Bali nεn laji bε,
'i drε -e minnun 'o 'i 'tō drε -dan.

¹⁰ 'Yie mingōnnεn -blīdī 'e 'ta.
En 'i drε -e minnun 'o 'i 'cī 'sō wī drε 'trēda,
'le zī e dra laji bε, -yee 'wī 'zū.

¹¹ 'I 'kūε cεεgū -blīfε nεn kū cī "va "bε, -a -nōn 'kūε.

¹² 'Winun nεn kōā dra 'yie -wīdī "bε 'i 'cε 'kūε,
'le zī minnun 'wī dra 'kūε -wīdī kōā "cεa -wle "bε -yee 'wī 'zū.

¹³ Te 'i 'kū 'tūī -e Satan 'e 'kū 'man yī dī.

'Pian 'i 'kū 'sī -yrō.

[Mingōnnεn -blīdī, 'lee 'plēblē, 'lee 'tō -dan a 'lī 'e 'cεn 'yie vε -a, -trīlīi. Amēn!]

¹⁴ 'Wī 'wīdī "nεn minnun -a dra 'cεε bε, -te kaa "cεa -wle "bε, 'ka "tī "nεn laji bε, 'winun nεn kaa drε -yrε "wīdī "bε, e "cεa "nyian 'cεε. ¹⁵ 'Pian -te minnun 'wī drε 'cεε, εn ka'a 'cēle -wle "dīε, 'ka "tī "nεn laji bε, 'winun nεn kaa drε -yrε "wīdī "bε, ya'a "nyian "e cεa 'cεε dī.»

Fε 'sōndī

¹⁶ «-Te ka ya fε 'sōnnan bε, te 'ka 'fī ta drε -trōdrō "le minnun nεn o 'wī dra min yie lε bε, -wee 'wī 'zū dī. 'O 'fī ta dra -trōdrō, -e 'o -kōōn "minnun lε 'nan, 'o ya fε 'sōnnan. Maan ve 'cεε 'wī tīglī 'a 'nan, o 'wee -kopa 'yī 'va. ¹⁷ -Te i ya fε 'sōnnan bε, 'i yra "foe, εn 'i -lazīglō -sēn 'i da, ¹⁸ -e minnun 'o vīle o -kōnnεn "yī 'nan i ya fε 'sōnnan dī. 'I "tī "nεn e cī fε yōōdī 'bō zīε -a -nan bε, -yεε -nan ye 'i 'lō, -e 'yie -ko 'pa.»

Zōi -srūnōn 'o -wεε 'nan 'o yfεnun 'e 'kōn Bali "srōn

(Lk 12.33-34; 11.34-36; 16.13)

¹⁹ «Te 'ka fεnun tre 'ka yīfε -a 'trε 'gūε -a da dī! Fadrōnεn 'lee mōnnεnnun o srēman, εn crīnnōn 'kōn "fōan, -e 'o "kōōla. ²⁰ 'Pian 'ka fεnun tre 'ka yīfε -a laji. Fadrōnεn 'lee mōnnεnnun 'ka 'nan nun -e 'o fε srē dī, εn crīnnōn 'ka 'nan nun

-e 'o crin wu di. ²¹ Fe nen yaa -maan 'lɔɔ 'an 'wɪ zɪe -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, fɛnan nɛn min yɪfɛ cɪ 'e pladɪ bɛ, -a -nan nɛn min -le cɪ "nrɔndɪ pɛɛnɔn -kɔan.

²² Min yɪe 'bɛ -maan min fɛnan ye. -Te 'i yɪe a "ji 'kpa bɛ, 'te 'san -sɛan 'i da, yia -ta. ²³ 'Pian -te 'i yɪe 'ka fɛnan ye dɪe, 'te 'san -sɛan 'i da, yɪ'a tɔa di. I ya tu pɛɛnɔn man klun va. -Te fɛ -tu -si -tɔ 'te 'san -lɔɛ en i -fu klun va bɛ, te i ya klun tiidii -dan 'va!

²⁴ Min -tuwli 'ka 'kɔlaman -e 'e drɛ min "fli 'suzan 'a di. Kɔɔ -te yaa 'vɪ 'nan 'e dra bɛ, e "naan -a -tu man -e 'e -tu yɪ "yi. En -te 'bɛ "cɛɛ dɪe, e kɔamlan -a -tu man, -e 'e -tu drɛ 'e 'pɛla koda. -A -tuwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a, ka'a 'kɔlaman -e 'ka Bali 'lee "lala yɪ "yi 'e cin -a di.»

Zozi-srunɔn yi -tɛala Bali da

(Lk 12.22-31)

²⁵ «-Yee "wɛan nɛn maan ve 'cɛɛ 'nan, te 'ka 'fɔ 'ka 'ci "nrɔnnan 'cee 'trɛda da dɪ! -Yɛɛ cɪ 'le: <-Mɛ "nɛn kɔa -ble? -Mɛ "nɛn kɔa -mlian? Kɔa dra 'kɔ, -e 'kɔ 'man sɔnɔn yɪ?> 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'belidɪ nɛn 'ka 'lɔ bɛ -a "yi "mlian -blɪfɛ da, en 'ka 'kɔlɛ nɛn 'ka da bɛ, -a 'kpa "mlian sɔnɔn da.

²⁶ 'Ka 'ci "nrɔn 'lomannun da! Wa'a 'saa 'fɔa dɪ, en wa'a 'saa 'tɛa dɪ, en wa'a 'saa 'sɛan 'trɛbɔnɔn -ji di. 'Pian 'ka "tɪ "nɛn laji bɛ e -blɪfɛ -nɔan -wɛ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan Bali 'lɛ bɛ 'ka "yi "mlian o da! ²⁷ 'Cee cɪ "nrɔndɪ 'cee 'trɛda da bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e yi -tuwli "cɛ 'pa 'cee 'belidɪ da "fo "dɪ.

²⁸ Sɔnɔn nɛn 'kɔ ka 'wu 'ka man bɛ te 'ka 'ci "nrɔn -a 'wɪ 'a dɪ! Lunun nɛn 'o -fui -tɛa "lua bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da! Wa'a 'nyranman paa dɪ, en wa'a 'nanwɛ 'taan dɪ. ²⁹ 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Salomɔn nɛn e ya mingɔnnɛn -dan to 'li bɛ, -yee sɔ -tu fɛnyian 'ka 'mlinɛ lu -fuinun zɪe -a -tuwli "le fɛnyian da dɪ. ³⁰ Lu -fui "nɛn 'bɛ cɪ lua, "trɛ wɛɛ "cɛan -e 'wɛɛ 'fɔ 'tɛ 'va bɛ, -te Bali 'bɛ 'man drɛvɛ wɛɛ fɛnyian zɪe bɛ, 'lɔɔ kaa "nun? 'Cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn.

³¹ -Yee "wɛan te 'ka 'fɔ 'ka 'ci "nrɔnnan -a laabudɪ -a 'nan: <-Mɛ "nɛn kɔa -ble? -Mɛ "nɛn kɔa -mlian? Kɔa dra 'kɔ, -e 'kɔ 'man sɔnɔn yɪ?> ³² Cɪ "nrɔndɪ nun zɪe e ya minnɔn nɛn wa'a Bali tɔa dɪe, -wee vɛ -a. 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ yaa -tɔa 'nan fɛnɔn zɪe -a 'wɪ 'a 'ka man. ³³ 'Ka -wɛɛ 'e tɛdɛ 'nan, Bali 'e mingɔnnɛn -blɪ 'ka da, en 'ka -wɛɛ "nyian 'nan, 'ka Bali cɪ 'sɔ wɪ dra. "Bɛ -sru -e Bali 'e fɛ pɛɛnɔn zɪe -a drɛ 'cɛɛ. ³⁴ "Trɛ "tu 'lee 'e 'ci wɪ, en yi -tu 'lee 'yee "koe "nyan. -Yee "wɛan te 'ka 'ci "nrɔn "trɛ "wɪ da dɪ!»

7

Zozi-srunɔn 'ka min 'tɔ 'tɛa dɪ

(Lk 6.37, 38, 41-42)

¹ «Te 'ka min 'tɔ 'tɛ dɪ, "tɔgɔ tu nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le 'wɪ tin "baa bɛ, 'e tin -tɛ 'ka da! ² Kɔɔ Bali 'cee tin "baa "le zɪ ka minnɔn -le vɛ 'pa bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ i 'wɪ dra 'i bɔɛzan -tu -va bɛ, -a da nɛn Bali "yie "dra.

³ -Mɛ "le "wɛan nɛn i yiba -flunɛn ye 'i bɔɛzan -tu yɪe -goei, te 'i 'bɔ 'le vɛ nɛn yiba -dan 'bɔ cɪ 'bɛ 'ji bɛ, yɪ'a 'bɛ 'ye dɪ? ⁴ 'I 'bɔ nɛn yiba -dan cɪ 'i 'yɪe -goei "bɛ, -mɛ "le "wɛan nɛn "yie "vɛ 'i bɔɛzan lɛ 'nan: <'I 'tɔ -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yɪe -goei!> ⁵ -Blɔzan, 'i yiba -dan 'si 'i 'yɪe -goei 'vaa, -e 'i fɛnan yɪ 'wein. "Bɛ -sru i -kɔlaman yiba -flu 'sidɪ -a 'i bɔɛzan -tu yɪe -goei.

⁶ Te 'ka Bali -le fɛnɔn -nɔn -plɛnnun lɛ dɪ, "tɔgɔ 'o li 'o da -e 'o 'ka 'wɪ "cɛɛn 'e cin man! En te 'ka 'cee -siga -fɔla 'srunun lɛ dɪ, "tɔgɔ 'o 'tran "da!»

Zozi-srunɔn Bali trɔv "baa 'nan 'e 'pa 'o 'va

(Lk 11.9-13)

7 «Ka fe trv 'ba, waa -nɔan 'cɛɛ! 'Ka fe -wɛɛ, kaa ye! 'Ka 'kɔn 'tɛ, waa 'lɛ "so 'cɛɛ! 8 Kɔɔ min nɛn e fe trv "baa bɛ, waa -nɔan -yrɛ. Min nɛn e fe -wɛɛman bɛ, yaa ye. En min nɛn e 'kɔn -tɛa "bɛ, waa 'lɛ "so -yrɛ.

9 Min -tv 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nɛn -blife trv 'ba -yrɔ, -e 'e 'kɔlɛ -nɔn -yrɛ "dɪ. 10 En min -tv 'ka 'ka yei, -te -yee 'nɛn pɔ trv 'ba -yrɔ, -e 'e -mlɛn -nɔn -yrɛ "nyian dɪ.

11 Ka ya -wɪdɪ, 'pian ka fe "yi -tɔa -e 'ka -nɔn 'cee 'nɛnnun lɛ. 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ, -a ci "yi "mlian 'ka da, -yee "wɛan 'ka -tɔ 'nan, e fe "yi -nɔan minnun nɛn waa laabo -yrɔ "bɛ -wɛlɛ!

12 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn ka ya "va 'nan minnun 'o drɛ 'cɛɛ bɛ, -a 'wɪ 'bɔ -tɔwɪ zɪɛ -nyɛn 'ka -wee "drɛ! 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn Moizi -le -pei -a 'vɪ 'nan blamin 'e drɛ. En -a -tɔwɪ "nɛn "nyian Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'nan blamin 'e drɛ.»

*-Si nɛn min -a "siala -e 'e 'beli bɛ, e ya -tɔwɪ
(Lk 13.23-24)*

13 «'Kɔn -yrɛ "funɛn bɛ -a -ji nɛn 'ka -wɪlɛ -e 'ka 'belidɪ yɪ! Kɔɔ 'kɔn -yrɛ nɛn min -wɪmlan 'ji, te -a 'le 'srannan "nɛn -kadɪ -a bɛ e ya -dan, en -a -si -a -gbagbla. -Si zɪɛ -a da ta wɔdɪ nɛn min "kaga -a ye "yi. 14 'Pian 'kɔn -yrɛ nɛn min -wɪmlan 'ji -e 'e 'belidɪ yɪ bɛ e ya "funɔn, en -a -si -a "wɛnnɔn. -Yee "wɛan min "soglo 'nɛn 'bɛ 'ta wɔla "da.»

*Yiba 'kpa 'lee yiba -wɪdɪ
(Mt 12.33-35; Lk 6.43-44)*

15 «'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, minnun nɛn waa ve 'nan Bali 'lewei vɪnɔn nɛn waa, 'pian te o 'ka 'a dɪɛ -wee "wɛan. 'O 'fli dra 'ka yei "le 'blanun -le 'wɪ 'zɔ, "tɔgɔ te plɔ winun nɛn waa. 16 O drɛ winun man nɛn ka o -kɔnnɛn "ye. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan wa'a -lomin naan -teɪn "man dɪ, en wa'a -wɛn bɛwɛlɛ 'naan "trɛn 'fɔn lei man dɪ. 17 Yiba "nɛn e ya 'kpa bɛ -a 'blɔ a "yi, en yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bɛ -a 'blɔ a -wɪdɪ. 18 Yiba "nɛn e ya 'kpa bɛ -a 'blɔ 'ka 'wɪdɪ "dɪ, en yiba "nɛn e ya -wɪdɪ "bɛ -a 'blɔ 'ka "yi "dɪ. 19 Yiba "nɛn e baa te -a 'blɔ 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan -e 'o 'fɔ 'tɛa. 20 -Yee "wɛan minnun zɪɛ, o drɛ winun man nɛn 'ka -taa "o -tɔlɛ.»

*Zozi -srɔnɔn tɪgɪ
(Lk 6.46; 13.27)*

21 «'An laabɔdɪ Minsan, Minsan bɛ, -a 'saza 'ka 'ko min -a Bali -le mingɔnnɛn trɛda dɪ. 'Pian min nɛn yaan "tɪ "nɛn laji bɛ -a ci 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ ko -nan nun.

22 Yi nɛn an 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, min "kaga -taa -a vɪlɛ 'mɛn 'nan: «Minsan, Minsan! Kɔ Bali 'lewei 'vɪ 'i 'tɔ da, en kɔ -yɔ -wɪdɪ "pin minnun -sru 'i 'tɔ da, en kɔ 'lɛbɔ "fɔ winun drɛ 'i 'tɔ da.» 23 'Pian maan ve -wɛlɛ 'nan: «Ma'an 'ka 'tɔa "fo "dɪ, 'ka 'si 'an "srɔn "kɔɔbli, ka ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a.»

24 -Yee "wɛan nɛn, 'winun nɛn maan ve 'cɛɛ 'gɔvɛ, -te min nɛn yaa 'man, en yaa ta 'ta 'wɔ bɛ, te -a san a "le 'nan 'wɪ 'tɔzan nɛn e 'yee 'kɔn -kɪlɔ cɛɛn 'e trɔdɪ, en yaa -pɔ -fɔ 'plɛblɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. 25 Fulɔ fɛɛn, en laa 'fɛn, en 'yi yɔvɔ, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, en ya'a 'wɪlɛ dɪ, e ya 'e 'tɔdɪ -kɪlɛ -le "wɛan. 26 'Pian min nɛn e 'winun nɛn maan ve 'gɔvɛ -a 'man, en ya'a 'ta wɔlɛ "da "dɪɛ, -a san a "le 'nan -blɔzan nɛn e 'yee 'kɔn 'tɔ nyɛn va bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. 27 Fulɔ fɛɛn, en laa 'fɛn, en 'yi yɔvɔ, -a pɛɛnɔn -sɛn 'kɔn zɪɛ -a man, en e wiila 'nan "fo.»

28 Zi Zozi cɛɛn 'winun zɪɛ -a vidɪ man bɛ, -yee 'wɪ "paadɪ minnun pɛɛnɔn zɪɛ o 'kan, 29 kɔɔ -yee 'wɪ "paadɪ 'ka "le 'fluba 'ci vɪnɔn 'le vɛ zɔ dɪ. 'Pian yaa "paaman 'le min nɛn Bali -kɔladɪ -nɔn -yrɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.

8

*Zozi -kogobe 'tɛzan -tv beli
(Mk 1.40-44; Lk 5.12-14)*

¹ Z₁ Zozi 'si p_{on} da b_e, en min "kaga s_{oon}la -a -sru. ² -A -nan n_{en} -kogobe 'tezan -t_u pli "man, e "po s_{oon} "wlu, en e -yr_e 'nan: «Minsan, maan -t_oa 'nan, -te i w_u "man "b_e, i -k_{ol}aman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an dr_e 'saun Bali 'l_e.»

³ Zozi 'e 'p_e 's_u "ji, e kl_e 'man, en e -yr_e 'nan: «An "we "man, 'I dr_e 'saun Bali 'l_e!» Nun t_{oon} -kogobe 'b_o 'si "man, en e dr_e 'saun Bali 'l_e.

⁴ -A -nan n_{en} Zozi 'e -yr_e 'nan: «Te 'i -nan s_ee w_u min -t_u l_e 'ml_{on}ml_{on} d_u! 'Pian 'i 'k_u Bali -panzan -t_u -va, -e 'y_ei 'nanjen! "B_e -sru -e 'i 'sraga b_u Bali l_e, "l_e z₁ Moizi -a cr_{en} -t_e Bali -l_e 'fluba 'ji b_e -y_ee 'w₁ 'z_u. T_{oon} -e minnun p_{een}on 'o -k_{on}nen "y₁ 'nan i beli.»

R_{om} min n_{en} 'sounjanun tazan 'a b_e, e pli Zozi man

(Lk 7.1-10; Zan 4.46-54)

⁵ Zozi Kapanamo si 'sia. Z₁ e 'b_ola 'fla z₁e -a da b_e, en 'sounjanun tazan -t_u pli "man. Yaa tr_u 'b_a '6 -a vid₁ -a 'nan: «Minsan, 'yian 'suzan 'beli! -C_e -f_o "man, en e -sran "tra. E ya 'e nyinnandi "k_{on}nen, en e ya 'e y_ra y_{in}an -w_lid₁.»

⁷ Zozi "e -yr_e 'nan: «An "ta "lo, -e 'an -c_e 'si "man.»

⁸ En 'sounjanun tazan "e -yr_e 'nan: «Minsan, an 'ka min n_{en} i -w_lamlan -y_ee 'kuin b_e -a d₁, k_{oo} Zuif min "c_ee man d₁. 'Pian 'i 'w₁ 't_u v₁, -e 'an 'suzan 'e 'beli. ⁹ An 'b_o 'g_ue, 'an 'tan_{on} 'b_e 'an "paala, en 'm_{en} 'sounjanun b_e m_een 'o "paala. -Te maan 'v₁ -a -t_u l_e 'nan: <'I 'k_u, -e 'e 'k_u. En -te maan 'v₁ -a p_ee l_e 'nan: <'I 'ta, -e 'e 'ta. En -te maan 'v₁ 'm_{en} n_{on} l_e 'nan: <'I 'w₁ 'g_ue -a dr_e b_e, yaa dra.»

¹⁰ Z₁ Zozi 'w_{in}un z₁e -a 'man b_e, 'w₁ -a 'kan, en minnun n_{en} -a -sru "b_e, e -w_le 'nan: «An 'w₁ t_{ig}h₁ v_e 'c_ee! Ma'an tian min -t_u y_le Izrael 'n_{on} 'va, te e y_i -t_eala 'an da t_{ig}h₁ z₁e d₁. ¹¹ Maan 'l_e "c_ean 'c_ee 'nan, min "kaga "sia yid_e wluan "nan 'l_ee yid_e 'f_o -nan "va, o -taa -e 'o "f_ed_i -bl₁ Bali fl_a 'o 'v_ale Abraam 'l_ee Izak 'l_ee Zago nun -a. ¹² 'Pian minnun n_{en} Bali 'o 'si "va 'e t_ed_e 'y_ee ming_{on}nen tr_ed_av_e -a b_e, Izrael 'n_{on} n_{en}. Bali -taa -w_ee 'tu w_le klun va b_e. F_{en}an n_{en} -w_uod₁ 'l_ee 'sh_e da -bl₁d₁ c₁ b_e -a -nan.»

¹³ T_{oon} Zozi "e 'sounjanun tazan z₁e -yr_e 'nan: «'I 'k_u 'y_ie "k_{on}nen. 'W₁ n_{en}, i y_i -t_era "da "b_e 'e 'l_e s_{oo} 'y_ie!» T_u 'b_o 'l_ein z₁e -a w_lu n_{en} 'sounjanun tazan 'suzan b_e, e b_eli.

Zozi Pieri 's_ea 'l_ee -c_e -t_{en}on "kaga b_eli

(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ "B_e -sru en Zozi 'k_u Pieri -l_e "k_{on}nen. Yaa nan "b_u 'y₁ 'e nyinnandi 'k_ol_e 't_{on}d_{on} 'l_o. ¹⁵ E kl_e -a -p_ela man, en -a 'k_ol_e 'j_i 'e 'tr_o -f_o. 'Nun t_{oon} l₁ z₁e e wluan lou, en e f_e -n_{on} -yr_e.

¹⁶ Z₁ funninmlan 'pla b_e, en minnun -ta minnun n_{en} -y_u -w_lid₁un c₁ o -sru "b_e o "kaga "a Zozi l_e. Yaa 'v₁ -y_u -w_lid₁un l_e 'nan, 'o 'si minnun -sru, en e -c_e -t_{en}on p_{een}on b_eli. ¹⁷ 'W₁ n_{en} Bali 'l_ewei v₁zan Ezai -a 'v₁ 'e 'c_{en} b_e, z₁ e 'l_e s_{oo} z₁e. K_{oo} yaa 'v₁ 'nan:

«E 'k_ue y_ra y₁d₁ 'si 'k_u man, en e 'k_u 'man -c_e p_{een}on 'si 'k_u man.»

Zozi -sru 'ta w_od₁

(Lk 9.57-60)

¹⁸ Z₁ Zozi min "kaga 'y₁ 'e "sr_{on} "b_e, en yaa 'v₁ 'e -sr_{on} l_e 'nan: «-Kaa k_u 'y_i -sru.» ¹⁹ -A -nan n_{en} 'fluba 'c₁ v₁zan -t_u pli "man, en yaa 'v₁ Zozi l_e 'nan: «Bali -l_e 'w₁ "paazan, f_{en}an p_{een}on n_{en} i -k_o b_e, k_ue 'ko 'y_ia.»

²⁰ En Zozi "e -yr_e 'nan: «-Canjannennun nyinnan a, en 'lomannun "k_oe "a, 'pian Blamin -p₁ "l_e "f_e -t_u -nan "ka -e 'e 'wulo 'pla 'nan d₁.»

²¹ En -a -sruzan 'p_ee -a 'v₁ -yr_e 'nan: «Minsan, 'i 'si -n_{on} 'm_{en} -e 'an 'k_u 'an "t_u "w_u 'vaa, -e 'an 'ta.»

²² Zozi "e 'vɪ -yrɛ 'pian 'nan: «'I -səʊnla 'an -sru! Minnun nɛn Bali "le 'va o cɪ 'o 'kadi bɛ, 'i o 'tʊɪ 'o 'wee min wʊ.»

*Zozi fulɔ 'plɛblɛ 'tʊ ta -tɔ
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

²³ Zozi 'fɔ -klɔ -ji 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, ɛn o -kɔdɪ 'sia. ²⁴ Tɔʊn fulɔ 'plɛblɛ 'tʊ 'fɛɛndɪ 'sia 'yi zɪɛ -a yɪɛ da, ɛn 'yi 'sɛndɪ 'sia -klɔ -ji. Tʊ zɪɛ -a wlu bɛ, tɛ Zozi "e 'yi -tɛa. ²⁵ -A -nan nɛn -a -srunɔn pli "man, waa fuɔ, ɛn o -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'pa 'kʊ 'va, 'kʊ 'nan "ta -nyaan!»

²⁶ ɛn Zozi "e -wlɛ 'nan: «-Mɛ "klan 'bɛ 'ka -tɛa? 'Cɛɛ yi -tɛradɪ Bali da a 'wɛnnɔn!» -A -nan nɛn e wluan, ɛn e paan fulɔ 'lee 'yi da 'plɛblɛ. Tɔʊn fɛnan -tɔ flu.

²⁷ 'Wɪ zɪɛ e minnun pɛɛnɔn 'kan, ɛn waa laabʊ 'nan: «-Mɛ "sʊ -man min 'bɛ cɪ zɪɛ, ɛn 'bɛ 'wɪ tin "baa fulɔ 'lee 'yi lɛ -e 'o drɛla "da.»

*Zozi 'yʊ -wliɪɪ "pin min "fli -sru Gadara 'lɛglɔn 'ji
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)*

²⁸ Zɪ Zozi 'bɔla 'yi -sru Gadara 'lɛglɔn 'ji bɛ, ɛn min "fli "nɛn -yʊ -wliɪɪɪn cɪ o -sru "bɛ, o -ta -a 'lɛ. Min -yrɛ nɛn waa bɔ -kɔlɛ -ji bɛ -a -mie ji nɛn o nyian. O nyran wɔ -wliɪɪɪ "le "wɛan, min -tʊ 'ka 'ciala fɛ zɪɛ -a -nan dɪ. ²⁹ Tɔʊn o -paandɪ 'sia 'nan: «Bali -pɪ! -Mɛ "nɛn 'yɪɛ 'nan 'e dra 'kʊɛ? I -ta 'tɛ 'palɛ 'kʊ da 'va? Tʊ nɛn Bali -a kɔʊn bɛ ya'a tian bɔlɛ dɪ.»

³⁰ Tʊ zɪɛ -a wlu bɛ tɛ 'sru 'pa 'tʊ a 'e 'blɪnan. 'Srunun 'bɔ 'ka o man -kɔʊbli dɪ.

³¹ ɛn -yʊ -wliɪɪɪn toba -fɔ Zozi lɛ. Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Tɛ 'i 'kʊ 'pin bɛ, 'i 'kʊ 'pa 'sia 'sru 'pa 'labɛ -a va.»

³² Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Ka 'kʊ!» Tɔʊn o 'si min "fli zɪɛ o -sru, ɛn o -fɔ 'srunun -sru. 'Sru 'pa 'tʊ zɪɛ, o flɔn 'sia pɔn 'sɛan man zɪa, o -sɛn 'yɪa. ɛn o pɛɛnɔn kaa 'flɔ. ³³ Minnun nɛn o 'srunun 'bɔ 'ta -pian "bɛ, "o "sɛn 'wʊ 'ji flɔn -a. O 'bɔla 'ji 'fa, ɛn 'wɪ nɛn e drɛ o yɪɛ man bɛ, 'lee 'wɪ nɛn e drɛ minnun nɛn -yʊ -wliɪɪɪn "cɪ o -sru "bɛ -wlɛ "bɛ, waa -nan 'sɪnan 'pa. ³⁴ ɛn 'flanɔn pɛɛnɔn 'kʊ Zozi 'lɛ. Zɪ waa 'yɪ bɛ, ɛn o toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'si 'wee 'lɛglɔn 'ji.

9

*Zozi min -srandɪ "tra "tʊ belɪ
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-25)*

¹ -A -nan nɛn Zozi 'fɔ -klɔ -ji "nyian, e 'yi cɛɛn, ɛn e 'bɔla Kapanamo. 'Fla zɪɛ -a da nɛn e -nyɛanla. ² Tɔʊn minnun -ta min -tʊ nɛn e -sran "tra "bɛ -a -yrɛ "sɛ "ji. Zɪ Zozi -wee yi -tɛradɪ 'e da 'tʊ yɪ bɛ, ɛn e 'nan min -srandɪ "tra zɪɛ -yrɛ 'nan: «'An bee, nyɛn 'e 'si 'i 'ji! 'Wɪnun nɛn yɪa drɛ 'wliɪɪɪɪ "bɛ, maan fui!»

³ 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun -a 'vɪ 'o 'ji 'nan: «Min 'labɛ, e Bali sɔn!»

⁴ Zɪ Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ bɛ, ɛn yaa laabʊ -wɔ 'nan: «-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn cɪ "nrɔndɪ -wliɪɪɪ zɪɛ, e ya 'ka 'ji? ⁵ -Tɛ maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪnun nɛn yɪa drɛ 'wliɪɪɪɪ "bɛ, maan fui», 'bɛ a -tʊ. ɛn -tɛ maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wʊ, 'bɛ a -tʊ. 'Wɪ "fli zɪɛ -a "cɛn 'vɪdɪ 'bɛ cɪ 'plɛblɛ? ⁶ 'Pian an "ta -a -ci -kɔʊnman 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔladɪ -nɔn Blamin -pɪ lɛ, -e 'e min -lɛ 'wɪ -wliɪɪɪn fui 'trɛda.» -A -nan nɛn yaa 'vɪ min -srandɪ "tra zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan! 'I 'yɪɛ nyɪnnan "dave 'sia! 'I 'kʊ 'yɪɛ "kɔnnɛn!»

⁷ Nun tɔʊn e wluan lou, ɛn e 'yɛɛ "kɔnnɛn "si 'sia. ⁸ Zɪ min "kaga 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, "klan -sɛn o ji, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia, kɔʊ e -kɔladɪ zɪɛ -a -nɔn blamin lɛ.

*Zozi Mattie laabv**(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Zozi 'si fe zɪɛ -a -nan. "Yɛɛ -kɔ 'e 'lɛ bɛ, ɛn e min -tɔ nɛn waa laabo Mattie bɛ -a 'yɪ. 'Sukɔlɛ 'sizan nɛn, ɛn e ya 'yee 'nyranman 'bɔ zɪɛ -a 'panan. ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I -sɔɔnla 'an -sru!» Mattie wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru.

¹⁰ "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srunɔn a 'o -nyrandɪ -blɪfɛ -sru 'kuin. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "kaga 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'ta, o -nyran fɛ -sru o va. ¹¹ Zɪ Farizen 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn waa laabv Zozi -srunɔn lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'san fɛ -ble 'o 'vale 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a?»

¹² Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan Farizen 'nɔn lɛ 'nan: «Minnun nɛn -cɛ 'ka o man dɪɛ, wa'a -dɔdrɔ -sru -wɛɛman dɪ. 'Pian minnun nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, -wɛɛ -dɔdrɔ -sru -wɛɛman. ¹³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da. E 'nan:

«Min nyirinda 'e 'sɛn 'ka da!»

'Bɛ cɪ 'wɪ "yɪ "a, 'pian 'sraga bɔdɪ bɛ 'bɛ a 'e "tun. 'Ka -wɛɛ 'nan 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci maan 'kpa! 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -yee "wɛan nɛn an -ta. An -ta 'nan -e 'an 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn laabv, -e 'o 'si 'wɪ 'jɪ. Ma'an 'talɛ minnun nɛn o cɪ tɪglɪ bɛ -wee "wɛan dɪ.»

*Zozi 'le 'wɪ 'paadɪ a 'lɛ fɛ -trɛ -le 'wɪ 'zv**(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)*

¹⁴ "Bɛ -sru Zan -srunɔn 'ta Zozi 'va, ɛn waa laabv -yrɔ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn 'kɔ 'vale Farizen 'nɔn 'a, kɔ fɛ "sɔan, te 'i -srunɔn 'ka "o "fɛ sɔan dɔv?»

¹⁵ ɛn Zozi "e -wlɛ 'nan: «-Tɛ minnun a lɪ 'pa "fɛdɪ drɛnan bɛ, tɔ nɛn lɪ -trɛ 'pazan a o yei "bɛ, o man 'ka 'kɔan 'yuo dɪ. 'Pian tɔ nɛn e 'ka "nyian o yei "dɪɛ, -a -nan nɛn o -kɔlaman o fɛ "sɔan.

¹⁶ ɛn "nyian bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'jɪ 'nan, wa'a sɔ -trɛ 'fɔɪ 'sia -e 'o 'pa sɔ ceje 'fɔɪ bɔnan dɪ. -Tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, sɔ -trɛ zɪɛ e sɔ ceje 'fɔɪ bɔnan "paa "va te e srɛ. ¹⁷ Wa'a 'wɛn -trɛ sɛan -wi 'kɔlɛ tre cejenun -jɪ dɪ. -Tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪɛ -wi 'kɔlɛ tre cejenun fɛaman, -e -wɛn 'e 'sran, te 'o srɛ. 'Pian o -wɛn -trɛ -sɛan -wi 'kɔlɛ tre 'trɛnɔn -jɪ, -e -wɛn 'lee -wi 'kɔlɛ 'trɛnɔn 'o vɪlɛ 'e srɛ dɪ.»

*'Plɛblɛ a Zozi 'lɔ fɛ pɛɛnɔn da**(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

¹⁸ Zozi a 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪnan -wlɛ, tɔɔn ɛn min tazan -tɔ -ta. E "pɔ sɔɔn "wlu, ɛn e -yrɛ 'nan: «'An 'lu "sia -kanan 'nun -naagv. 'Pian 'i yra 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'fuɔ!» ¹⁹ Zozi wluan, ɛn e sɔɔnla -a -sru 'o 'vale 'e -srunɔn 'a.

²⁰ Tɔɔn lɔmɔn -tɔ nɛn nyɛn -sɛanla "man -a -nan lɛ -fuda "fli 'bɔ, te ya'a 'nyan dɪɛ, e pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ 'lɛbɔ "man. ²¹ Kɔɔ yaa 'vɪ 'e 'jɪ 'nan: «-Tɛ an -kɔla an klɛ 'e 'tun -yee sɔ man bɛ an 'belia.»

²² Zozi 'e 'man lila, yaa 'yɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «'An 'lu, nyɛn 'e 'si 'i 'jɪ! 'Yie yi -tɛradɪ 'an da 'i beli.» 'Nun tɔɔn lɔmɔn zɪɛ e beli.

²³ Zɪ Zozi 'bɔla min tazan zɪɛ -yee "kɔnnɛn "bɛ, e 'bei 'fɛnnɔn 'lee min "kaga 'yɪ. O -ta -wuɔlɛ -cɛda. ²⁴ ɛn e -wlɛ 'nan: «'Ka bɔla! Nɔnbɛ 'labɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.» ɛn waa sɛɛ wɔdɪ 'sia. ²⁵ Zɪ o cɛɛn minnun bɔɔladɪ man bɛ, ɛn Zozi wlala, e nɔnbɛ zɪɛ -a 'kun 'e 'pɛ man, ɛn nɔnbɛ 'bɔ wluan lou. ²⁶ 'Wɪ zɪɛ e fuila "man 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jɪ.

Zozi yie 'winɔn "fli 'beli

²⁷ Zɪ Zozi 'si fe zɪɛ -a -nan bɛ, ɛn yie 'winɔn "fli sɔɔnla -a -sru -paandɪ -a. O -paanman 'nan: «'David kluda min Zozi, 'kɔ nyirinda 'e 'sɛn 'i da!»

²⁸ Zɪ e 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn yie 'winɔn 'bɔ pli "man. Zozi 'a laabv -wɔ 'nan: «'Ka yi -tɛala "da 'nan, an -kɔlaman 'padɪ -a 'ka 'va?»

ɛn waa wun -fɔ -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan!»

²⁹ -A-nan nen 'e 'pɛ kle o yiɛ man, ɛn e 'nan-wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ 'cɛɛ.» ³⁰ ɛn o yiɛ 'lɛ 'sɔ. Zozi 'wɪ 'pla -wlɛ, yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Te 'ka -nan sɛɛ wɔ min lɛ dɪ.» ³¹ Pian o -kɔ, ɛn waa 'sinan 'pa 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

Zozi bobo -tɔ beli

(Lk 11.14-15)

³² Zɪ min "fli zɪɛ o -kɔ bɛ, ɛn minnun -ta min -tɔ nɛn -yɔ -wɪdɪ -a drɛ bobo -a bɛ -a Zozi lɛ. ³³ Zozi -yɔ -wɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru, ɛn e 'wɪdɪ 'sia. 'Wɪ zɪɛ e minnun 'lɛbo "fɔ, ɛn waa vidɪ 'sia 'nan: «Kɔ'a tian 'wɪ 'gɔɛ -a tɛdɛ -nan yɪlɛ Izrael 'lɛglɔn 'ji 'mlɔnmlɔn dɪ.»

³⁴ Pian Farizen 'nɔn "o 'vɪ 'nan: «-Yɔnun tazan -lɛ 'plɛblɛ 'a nɛn e -yɔnun -pian "minnun -sru.»

Minnun nyrinda -sɛn Zozi da

(Mk 6.34; Lk 10.2)

³⁵ Zozi cɪi 'fla -dandannun 'lɛɛ 'fla "wɛnnɛnnun pɛɛnɔn da. E 'wɪ paa minnun ji -wee cin yɪ 'kɔnnun -ji. E 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ -wlɛ 'nan, Bali -lɛ mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ -kogo. Minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o man 'lɛɛ minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ, e 'o 'beli. ³⁶ Zɪ e minnun 'yɪ "kaga "bɛ, ɛn o nyrinda -sɛn "da. Kɔɔ e o 'yɪ bɛ, o "koe 'ka 'o da dɪ, ɛn o ya 'fogo 'fogo 'lɛ 'blanun nɛn o -sru "pinzan "ka -e 'e o 'lɛ bɔ tɪglɪ dɪɛ -wee 'wɪ 'zɔ. ³⁷ -A-nan nɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Saa 'bɛ tran "kaga "bɛ, 'pian -a -tɛnɔn a "wɛnnɔn. ³⁸ -Yee "wɛan 'ka Minsan nɛn fei zɪɛ e cɪ -yee vɛ -a bɛ -a trɔ 'ba 'nan, 'e -a -tɛnɔn 'pa 'sia -e 'o -yee 'saa bɛ -a -tɛ!»

10

Zozi minnun 'si "va 'yee 'pasianɔn 'a

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli "bɛ o cin 'yɪ, ɛn e -kɔladɪ -nɔn -wlɛ 'nan, 'o -yɔ -wɪdɪnɔn -pin minnun -sru, ɛn "nyian 'o minnun pɛɛnɔn nɛn -cɛ cɪ o man 'lɛɛ minnun pɛɛnɔn nɛn o man "yaaman bɛ o 'beli.

² Min -fuda "fli "nɛn Zozi o 'si "va 'yee 'pasianɔn 'a bɛ, o 'tɔ nɛn 'gɔ: Simɔn nɛn waa laabo "nyian Pieri bɛ, 'lɛɛ 'e "bɔɪ Andre, 'lɛɛ Zebede -pɪ Zaji 'lɛɛ 'e "bɔɪ Zan, ³ 'lɛɛ Filipɔ, 'lɛɛ Batelemi, 'lɛɛ Toma, 'lɛɛ Matie nɛn e ya 'e tɛdɛ 'sukɔlɛ 'sizan 'a bɛ, 'lɛɛ Alife -pɪ Zaji, 'lɛɛ Tade, ⁴ 'lɛɛ Simɔn -tɔ nɛn waa laabo "nyian Zelo bɛ, 'lɛɛ Zudazi Karioti. Min nɛn e "ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ, -nyɛn. Minnun zɪɛ o 'bɔ nɛn Zozi o 'si "va 'yee 'pasianɔn 'a.

'Wɪ nɛn kɔ Zozi 'lɛ 'pasianɔn 'o drɛ bɛ Zozi -a 'vɪ -wlɛ

(Mk 6.7-13; Lk 9.2-6)

⁵ Min -fuda "fli zɪɛ, o nɛn Zozi o 'pa 'sia. 'Wɪ nɛn yaa 'pla -wlɛ 'vaa, ɛn e o 'pa 'sia bɛ -nyɛn 'gɔ. E -wlɛ 'nan: «Te 'ka 'kɔ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o va dɪ! ɛn te 'ka 'kɔ Samari 'nɔn 'lɛ 'flanun da dɪ! ⁶ 'Ka 'kɔ 'pian Izrael 'nɔn 'va. -Wɛɛ cɪ 'blanun nɛn o 'san bɛ waa! ⁷ 'Ka 'kɔ Bali -lɛ 'wɪ vɪ -wlɛ! 'Ka vɪ -wlɛ 'nan: «Bali -lɛ mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo.» ⁸ Minnun nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, 'ka o 'beli! Minnun nɛn o -ka bɛ, 'ka o 'fuɔ! 'Ka 'kogobe 'si minnun man -e 'o drɛ 'saun Bali 'lɛ! 'Ka 'yɔ -wɪdɪnɔn -pin minnun -sru! 'Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛ minnun lɛ 'e "tun! Te 'ka fɛ -tɔ 'si "man "dɪ, kɔɔ an 'plɛblɛ zɪɛ -a -nɔn 'cɛɛ 'e "tun. ⁹ Te 'ka -siga 'lɛɛ "lala 'sia 'ka -tɪɛn "ji dɪ! ¹⁰ Te 'ka 'pada 'sia dɪ! ɛn te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ! Te 'ka 'manwua pee 'sia dɪ! ɛn te 'ka "tonyrin pee 'sia dɪ! Kɔɔ -a -nɔn da nɛn -e 'nyranman 'pazan 'e 'yee -pan yɪ.

¹¹ -Te 'fla -dan da nɛn ka 'bɔla oo, -te 'fla "wɛnnɛn da nɛn ka 'bɔla oo, min nɛn e ya 'fla zɪɛ -a da, e "we "man -e 'e 'ka 'pɛ 'kun bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka -wɛɛ. 'Ka

'fu -a san va -trilii -e 'cee -ku yi 'e bo. ¹² -Te ka wla 'kɔn 'tu -ji be, 'ka 'kɔn zɛ -a -ji 'nɔn 'tɔ bu! ¹³ -Te 'kɔn zɛ -a -ji 'nɔn 'ka 'pɛ 'kun be, 'cee -fɛa 'e 'fudɪ -trɔɔ -nɔn -wɛ. 'Pian -te wa'a 'ka 'pɛ 'kunɛ dɛ, 'cee -fɛa 'nɛn 'e 'fu 'e 'tun. ¹⁴ Minnun nɛn wa'a 'ka 'pɛ 'kunɛ dɛ, ɛn wa'a o 'trɔɛn 'tɔɛ 'ka 'wei lɛ dɛ, 'ka 'pɛ 'e 'si -wee 'wɪ 'ji -e 'ka 'si 'o fla, -te 'be 'cɛɛ dɛ, 'ka 'si 'wee 'kɔnnɛn -e 'ka 'ku! ¹⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin 'baa be, 'fla zɛ -a da 'nɔn 'o yra ye 'pleble. E 'mlian Sodɔm 'nɔn 'lee Gomɔr 'nɔn 'le yra yɪdɪ da.»

*Minnun-taa 'tɛ 'palɛ Zozi 'le 'pasianɔn da
(Mk 13.9-13; Lk 12.11-19; 21.12-19)*

¹⁶ «'Ka 'trɔɛn 'tɔ 'wɪ 'gɔɛ -yɛ! An 'ta 'ka "paa -sia 'trɛdanɔn 'va, 'pian ka ya o yei 'le 'nan 'blanun nɛn plɔ winun yei 'be -wee 'wɪ 'zɔ. -Yee "wɛan 'wɪ 'tɔdɪ -a nɛn 'ka 'ta wɔ o yei, ɛn 'ka 'kɔn o va -trɔɔ. ¹⁷ 'Pian 'ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va minnun -le 'wɛan! Kɔɔ o -taa 'ka -nɔnɛ tin 'banɔn lɛ, -e 'o 'ka 'sɔn -ngble -a Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kɔnnun -ji. ¹⁸ 'Mɛn 'wɛan o -ko 'ka 'a -kɔnmandannun 'lɛ, ɛn o -ko 'ka 'a mingɔnnɛnnun 'lɛ. Fɛ zɛ -a -nan nɛn ka 'mɛn 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ. Ka dra 'mɛn 'wɪ 'nan yɔnɔn 'a o 'lɛ, ɛn ka dra 'nyian 'mɛn 'wɪ 'nan yɔnɔn 'a minnun o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ o 'lɛ. ¹⁹ 'Pian -te o 'ka 'nɔn -wɛ "be, 'wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ be, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ. Kɔɔ -te -a 'tu 'bɔ be, 'wɪ zɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji. ²⁰ -Yɛɛ ci 'nan 'ka "tɪ Bali lei 'be 'wɪ "paa 'ka 'le, -e 'ka vɪ. Cɛɛ "cɛɛ tin 'baa dɪ!

²¹ Tɔ -tu -taa "bɔɛ be, "bɔɪ -mie 'e 'bɔ 'fli "bɔɪ -nɔn "minnun lɛ 'nan 'o -tɛ. ɛn 'nyian 'nɛn "tɪ -mie 'yɛɛ 'nɛn -nɔn "minnun lɛ 'nan 'o -tɛ. 'Nɛnnun -mienun wuanla 'o "tɪ 'lee 'o "bɔ 'man 'nan minnun 'e o -tɛɛ. ²² 'Mɛn "wɛan be, minnun pɛɛnɔn -taa 'nanɛ 'ka man. 'Pian min nɛn e -tɔ 'pleble 'trilii, ɛn e 'bɔla -a 'le 'sran 'nan "be, e "sia 'wɪ 'ji. ²³ -Te minnun a 'tɛ 'panan 'ka da 'fla 'tu da be, 'ka 'si 'be 'nan, -e 'ka 'ku 'fla 'pee da. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, ka'a 'cɛan cidɪ man Izraɛl 'fla pɛɛnɔn da Bali -le 'wɪ vidɪ -a 'vaa -e 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ 'e 'bɔ dɪ.

²⁴ Maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, 'wɪ -tranlazan 'ka 'mlian 'wɪ "paazan da dɪ. ɛn min 'suzan 'ka 'mlian 'e plazan "da dɪ. ²⁵ -Yee "wɛan te 'wɪ 'e 'ka 'ka nɪ dɪ. 'Wɪ nɛn waa drɛ 'wɪ "paazan lɛ be, waa dra 'nyian -a -tranlazan "lɛ. ɛn 'wɪ nɛn waa drɛ min plazan "lɛ be waa dra 'nyian -a 'suzan lɛ. ɛn "nyian be "kɔnnɛnzan ceje 'bɔ be minnun -a laabv -yɔnun tazan Belzebul, -yee "wɛan 'wɪ nɛn o -taa -a vile -yee "kɔnnɛn 'nɔn man be, e "mlianla "da!»

Te 'ka "klan min lɔ dɪ!

(Lk 12.2-9)

²⁶ «Pian minnun nɛn o 'winun zɛ -a dra 'cɛɛ be, te 'ka "klan -wɔ "dɪ! Kɔɔ 'wɪ nɛn e ya tian 'e yɔɔdɪ minnun man be, -a ta -taa "bɔɛa. ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn minnun 'ka tian -a tɔa dɛ, -a -ci -taa 'silɛ -wɛ. ²⁷ -Yee "wɛan 'wɪ nɛn maan ve 'cɛɛ klun tiidii 'va be, 'ka vɪ yidɛa, ɛn 'wɪ nɛn maan ve 'cɛɛ 'sure -ji be, 'ka trɔan -tɔ -guada.

²⁸ ɛn te 'ka "klan minnun lɔ dɪ! O -kɔlaman min po -tɛdɪ -a, te wa'a 'kɔlaman -a lei -tɛdɪ -a dɪ. 'Pian 'ka "klan Bali lɔ! Kɔɔ e -kɔlaman min po -tɛdɪ -a, ɛn e -kɔlaman min lei -tɛdɪ -a. Yaa dra 'tɛ nɛn ya'a 'driman 'mlɔnmlɔn dɛ -a va. ²⁹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, "loman "wɛnwɛnnɛnnun nɛn min 'ka o taan "lala "kaga 'va dɛ, 'ka "tɪ Bali yɛ a o da. -A -tu 'ka 'sia "va -e 'e 'tria te Bali 'bɔ "cɛɛ 'vɪ dɪ. ³⁰ ɛn 'cee vɛ be, 'ka 'wulo "jɛ pɛɛnɔn nɛn 'ka 'win -ji be, Bali -a pou "nɛn -tɔa. ³¹ -Yee "wɛan te "klan -tɔ 'e 'kɔn 'ka 'ji 'mlɔnmlɔn dɪ, Bali 'ka "siala e -cia "lomannun "da.

³² Min nɛn yaa 'lɛ "cɛan minnun 'lɛ 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a be, maan 'lɛ "cɛan "nyian 'an "tɪ "nɛn laji be -a 'lɛ 'nan, min 'gɔɛ 'an -sruzan nɛn. ³³ 'Pian

min nen e 'ka "vale 'e ve minnun yiε man 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a diε, an 'bo "nyian "an "ve 'an "ti "nen laji be -a 'le 'nan, 'an -sruzan "cεε di.»

*Minnun "cεan 'e cin man Zozi -le "wεan
(Lk 12.51-53; 14.26-27; 17.33)*

³⁴ «Te 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, an -ta 'trεda 'nan -e 'ka 'man 'e 'fola -trεd di! Ma'an 'talε 'nan -e 'ka 'man 'e 'fola -trεd di, 'pian an -ta 'wι 'folaε 'ka man. ³⁵ Kεd an -ta 'wι 'folaε 'nen -klonmōn 'lee 'e 'ti yei, εn an -ta 'wι 'folaε nōnbe 'lee 'e 'bu yei, εn "nyian be an -ta 'wι 'folaε 'nen "bu 'lee 'e 'pι nan yei. ³⁶ En min 'bo 'mangulinun 'be -taa "drελε -a 'nanmannōn 'a.

³⁷ Min nen e "ti ye "yi, -te "be "cεε di, 'e "bu ye "yi e "mlian 'an da be, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. En min nen e 'pι ye "yi, -te "be "cεε di, e 'lu ye "yi e "mlian 'an da be, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. ³⁸ Min nen e ya "vale 'e -sōōnmlan 'an -sru "be, 'e 'wι yra yidi man, εn 'e 'wι -kadι man yiba "plan da! -Te ya'a drελε zi diε, ya'a nyenle 'an -sruzan 'a di. ³⁹ Min nen e ya 'e 'ladι 'yee 'trεda da be, ya'a ye di. 'Pian min nen 'e 'pe 'si 'yee 'trεda da "fo, εn 'e 'fli -nōn 'men be, yaa ye.»

*Min nen e 'ka 'pe 'kun be Bali -a -ko "paa
(Zan 13.20; Lk 10.16; Mk 9.41)*

⁴⁰ «Min nen e 'ka 'pe 'kun be, te yaan 'pe 'kun. En min nen yaan 'pe 'kun be, te e min nen yaan 'pa 'sia be -a -pe 'kun. ⁴¹ Min nen e Bali 'lewei vιzan -pe 'kun 'nan e ya Bali 'lewei vιzan -a -le "wεan be, Bali -a san -ko "paa "le Bali 'lewei vιzan -le 'wι 'zυ. En min nen e min tiglι 'pe 'kun 'nan e ya min tiglι 'a -le "wεan be, Bali -a san -ko "paa "le min tiglι 'le 'wι 'zυ. ⁴² 'An -sruzan nen minnun 'ka -a siala fe -tυ -a diε, min nen e 'yi 'kulenen 'tυ -nōn -yre 'nan e ya 'an -sruzan 'a -le "wεan be, maan ve 'cεε 'wι tiglι 'a 'nan, Bali -a -ko "paa 'wι nen yaa dre be -a man.»

11

¹ Zi Zozi cεen 'winun pεenōn zιε -a vidι man 'e -srunōn 'fuda "fli "le be, εn e 'si fe zιε -a -nan. E -ku 'wι "paadι -a minnun ji 'lee Bali -le 'wι vidι -a minnun le fe zιε -a "srōn 'flanun da.

*Min -batize drεzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va
(Lk 7.18-35)*

² Tυ zιε -a wlu be, te Zan a -pυ 'kuin. 'Winun nen Crizi -a dra be yaa 'man, εn 'e -srunōn 'pa 'sia 'va, ³ 'nan o laabu -yre 'nan: «Yie ci min nen kōa 'man 'nan e -taa "be -a, -baa kōa pee man -pean tian?»

⁴ En Zozi "e -wle 'nan: «'Ka 'ku! 'Winun nen kaa 'man be, 'lee 'winun nen kaa -nan 'yi be, 'ka 'sinan 'pa Zan le. ⁵ 'Wιnun zιε -nyren 'gυ: An yie 'winōn yie 'le 'sυ. Minnun nen o -sran "tra "be an o wluan lou. An -kogobe 'si -kogobe 'tenōn man. An "trōen "winōn "trōen 'le 'sυ. Minnun nen o -ka be an o fuυ. En an Bali -le 'wι 'nōnōn 'vι 'yale -tenōn le. ⁶ Min nen e yi -tera an da εn -a -pe -sru 'ka tōale 'mlōnmlōn diε, Bali -le -fεa a -a san man.»

⁷ Zi Zan -le 'pasianōn zιε o lidι 'sia 'o da be, εn Zozi Zan -le 'wι vidι 'sia minnun nen -nan be -wle. Yaa laabu -wlo 'nan: «-Mε "le "wεan nen ka -ku Zan -nanjenle "bui "da? -Cεan nen fulō cι -a nyōōnnan be, -a yunan "cεε ka -ku di. ⁸ En -mε "le "wεan nen ka -ku "men? Min nen e sō fenyian 'wυ 'e da be, -a yunan "cεε ka -ku di. Kεd kaa -tōa "nan sō fenyian fenyian be, mingōnen -le 'kuin nen waa ye. ⁹ 'Ka 'ci nrōn 'nan Bali 'lewei vιzan nen, -yee "wεan nen ka -ku. 'Wι 'kpa nen! 'Pian maan ve 'cεε 'nan, Zan -dan "mlian Bali 'lewei vιzan da. ¹⁰ Kεd e ya 'e 'cren -tedι Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

◁An 'bɔ Bali,
an 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ,
-yɛɛ 'i 'lɛ si dra.⟩

Min nɛn Bali -a 'vɪ bɛ Zan nɛn. ¹¹ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, 'trɛda blamin -tɔ -dan 'ka 'mlian min -batize drɛzan Zan da dɪ. 'Pian minnun nɛn o ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, o va min "wɛnnɛn -dan "mlian Zan da. ¹² Tɔ nɛn min -batize drɛzan Zan Bali -le 'wɪ vidɪ 'sia, 'trilii -e 'e bɔ cɛɛgɔ yi -a bɛ, minnun a 'o 'tɔdɪ lou 'nan te Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e 'ku 'e 'lɛ dɪ. ɛn minnun 'bɔ nɛn -wee 'wɪ a 'tɔndɔn zɪɛ, o ya "va 'nan 'e drɛ 'wee vɛ -a. ¹³ Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ pou siadɪ bɛ, Bali 'lewei vɪnɔn pɛɛnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn, ɛn 'wɪ zɪɛ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ "nyian Moizi -le -pei 'fluba 'ji. ɛn Zan "e 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -a 'vɪ "nyian. ¹⁴ Wɪnɔn zɪɛ -te ka yi -tɛala "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, maan ve 'cɛɛ 'nan, Eli nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'nan e -taa 'vaa -e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e pou sia bɛ -a 'bɔ nɛn Zan -a. ¹⁵ Min nɛn 'wɪ man 'trɔɛn 'cɪ -a -wulo -man bɛ 'e man.

¹⁶ Naagɔnɔn bɛ an o -kɔɔnman -tɪn man? O ya "le nannannun nɛn o ya srɔan -tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ 'zɔ. -A -mienun -a ve 'o bɔɛnɔn lɛ 'nan: ¹⁷ ◁Ku -pɔ -tɛ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'tanlɛ dɪ. "Drenun nɛn o min -wulo -man -taa "bɛ kɔa -fɔ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'wuɔlɛ dɪ. ¹⁸ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, zɪ Zan -ta bɛ, e fɛ 'sɔn, ɛn ya'a -wɛn mlinlɛ dɪ, 'pian minnun -a 'vɪ 'man 'nan: ◁Yɔ -wɪdɪ 'bɛ cɪ -a -sru.⟩ ¹⁹ Bɛ nɛn 'gɔvɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta, "an "fɛ -ble, ɛn "an "wɛn -mlian, ɛn minnun -a 'vɪ 'an man 'nan: ◁Fɛ -blɪ -lagu nɛn 'maan, ɛn -wɛn -tɛzan nɛn 'maan.⟩ ɛn "nyian minnun -a 'vɪ 'an man 'nan: ◁Sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn bɛ nɛn 'maan.⟩ 'Pian 'an drɛ wɪnɔn 'bɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -cɪ -kɔɔnman.⟩

*'Flanun nɛn -a danɔn 'ka yi -tɛlɛa Zozi da dɛ, Zozi 'wɪ 'pla -wɛ
(Lk 10.13-15)*

²⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'wɪ 'tɔ 'flanun nɛn e 'lɛbɔ "fɔ wɪ "kaga drɛ "da "bɛ o man, kɔɔ wa'a 'wɪlɛ "man -e 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪnɔn man dɪ. Yaa 'vɪ -wɪlɛ 'nan: ²¹ ◁Koraze 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Bɛzaida 'nɔn, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! 'Lɛbɔ "fɔ wɪnɔn nɛn o drɛ 'ka fla 'gɔvɛ, "te o drɛ Tir 'lee Sidɔn 'flanun da bɛ, "te o 'tɛ 'yie 'wɪ 'o da -a -nan 'mɔn, ɛn "te 'o -cɛ bɔ sɔ cɛɛn 'o man -a -nan 'mɔn. -A -cɪ -kɔɔndɪ nɛn 'nan o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪnɔn man. ²² -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian Tir 'nɔn 'lee Sidɔn 'nɔn 'le vɛ da. ²³ ɛn kaa nɛn ka cɪ Kapanamo 'nɔn 'a bɛ, e ya 'ka 'ji 'nan ka -ko Bali va laji? -Cɛjɛ, 'pian Bali 'ka -sɔɔnmlan -kanɔn 'va. Kɔɔ 'lɛbɔ "fɔ wɪnɔn nɛn o drɛ 'ka 'va 'gɔvɛ, "te o drɛ Sodɔm 'nɔn fla bɛ, "te 'fla zɪɛ e ya -nan tian cɛɛgɔ yi -a. ²⁴ -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, 'cee yra yɪdɪ 'plɛblɛ "mlian Sodɔm 'nɔn 'le vɛ da.⟩

*Zozi 'e "tɪ 'tɔ 'bɔ
(Lk 10.21-22)*

²⁵ Tɔ zɪɛ -a man nɛn, Zozi Bali trɔv 'ba. Yaa 'vɪ 'nan: ◁'An "tɪ, yɪɛ cɪ labli 'san -a, ɛn yɪɛ cɪ 'trɛ 'san -a. Mɛɪn 'tɔ "yi "ve 'nan, 'wɪnɔn nɛn yia yɔɔ minnun nɛn 'o 'fli "siala 'wɪ 'tɔnɔn -a bɛ o man bɛ, yia ta 'bɔla minnun nɛn 'o 'fli drɛ nannannun -a bɛ -wɪlɛ. ²⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn e cɪ 'i 'cɪ 'sɔ 'a bɛ, -a 'bɔ nɛn yia drɛ.

²⁷ Fɛ pɛɛnɔn 'pɛba a 'e wɔdɪ 'an 'lɔ, 'an "tɪ yɪɛ drɛ zɪ. 'An "tɪ 'saza 'bɛ 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an -tɔa. ɛn 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ 'an 'saza 'bɛ 'an "tɪ -tɔa. ɛn "nyian 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a -pɪ -a bɛ, min nɛn an ya "va 'nan 'an ta bɔala -yɛɛ "bɛ, -a san 'bɛ 'an "tɪ -tɔa.

²⁸ 'Ka pɛɛnɔn, 'ka 'ta 'an 'va! 'Ka "koe "a 'e 'nyandɪ, kɔɔ -trɔ nɛn 'ka 'win -ji bɛ -a cɪbɛn a, -yee "wɛan 'ka 'ta 'an 'va -e 'an 'ka 'trɔa. ²⁹ 'Ka 'wɪ "man -e 'an drɛ 'ka 'tazan -a! 'Ka -sɔɔnla 'an -sru -e 'ka 'wɪ -tranla 'an 'va! Ma'an 'tɛ 'paa 'ka da dɪ, ɛn "nyian bɛ, an 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn "siala min -a. 'An 'va zia bɛ, 'ka 'cɪ yra "tra.

30 Koo -si nen maan -koonmlan 'cee -e 'ka 'sia be, e ya 'ka 'sia -si -a. En -trō nen maan -noan 'cee -e 'ka 'sia be, e ya 'fogo 'fogo.»

12

Zozi 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi man
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

1 "Be -sru 'flinla "yi -tu da be, en Zozi 'lee 'e -srunon fei -tu 'cendi 'sia 'ji. Tu zɪe -a wlu be, te dra -a -srunon -tɛa. Fe 'wle nen fei zɪe -a da be, waa ceen, en waa -blidi 'sia. 2 Zi Farizen 'nɔn -a -nan 'yi be, en waa 'vɪ Zozi le 'nan: «"I 'yio 'i -srunon 'a! 'Wɪ nen wa'a dra -cee 'flinla "yi da diɛ, -a 'bɔ nen o ci -a dɛnan be.»

3 En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «'Wɪ nen -kaa tra David -a dre 'o 'vale 'yee minnun -a be, ka'a tian -a ta vile duv? Te dra o -tɛa "be, 4 e wla Bali -le 'kuin, en 'kpoun nen waa 'pla Bali -le ve -a be, yaa 'sia, yaa bli, en e 'yee minnun "le "nɔn, 'pian te -a 'kpoun 'bɔ zɪe Bali -pannon 'saza 'be -ble. 5 En "nyian be, kaa ta 'vɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, 'flinla "yi da be, Bali -pannon 'ko 'nyranman 'pale Bali -pan 'kuin. 'Flinla "yi 'srɔen nen waa sre zɪe, 'pian o ya Bali -pan 'kuin -le "wean be, min -tu 'ka 'wɪ 'tɔa o man di. 6 Maan ve 'cee 'nan, fe nen 'be -dan "mlian Bali -pan 'kɔn da be, 'be a 'gɔ. 7 E ya 'e 'cɛn -tɛdi Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Min nyrinda 'e 'sɛn 'ka da!

'Be ci 'wɪ "yi "a,
'pian 'sraga bɔdi be,
'be a 'e "tun.»

"Te ka 'wɪ zɪe -a -ci 'man be, 'mɛn minnun nen wa'a 'wɪ 'wliɔ "tu drele 'labɛ diɛ, "te ka'a 'wɪ 'tɔa o man "fo "di. 8 Fe nen maan 'vɪ zɪe -yɛɛ ci 'nan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ mɛɛn ci 'flinla "yi san -a.»

Min -tu nen -a -pela 'ka 'e man be Zozi -a beli
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

9 Zozi 'si fe zɪe -a -nan, en e -ku -wee cin yɪ 'kuin. 10 'Kɔn zɪe -a -ji be, min -tu nen -a -pela 'ka 'e man be, e ya -nan. -A -nan nen minnun 'wɪ 'gɔɛ -a laabu Zozi 'lɔ 'nan -e 'o -kɔla 'wɪ 'tɔdi -a 'man "le "wean. O -yre 'nan: «-Cee -pei -tɔ wɪ -a -si -nɔn 'nan min 'e 'cɛ 'si min man 'flinla "yi da?»

11 En Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «Min -tu 'ka 'ka yei, -te -yee 'bla a -tɔwli "cɛ, en e -te -klu -ji 'flinla "yi da be, -e 'e vile 'e 'si di. 12 Blamin 'wɪ a e -cia 'bla da. -Yee "wean -a -si a min lɔ -e 'e 'wɪ "yi "dre min le 'flinla "yi da.»

13 En Zozi -a 'vɪ min nen -a -pela 'ka 'e man be -yre 'nan: «'I 'pe 'su "ji!» Min zɪe 'e 'pe 'su "ji, en -a -pe zɪe e dre "plɔnblɔn "le -a -pe -tu -le 'wɪ 'zɔ. 14 Zi e 'wɪ zɪe -a dre be, en Farizen 'nɔn 'bɔla bei. O -ku 'o cin yɪle. Waa 'pla "da 'nan, 'o Zozi 'man -weɛ -e 'o -te.

Bali 'suzan nen Bali -a 'si 'va "be Zozi nen
(Mk 3.7-12; Lk 6.17-19)

15 'Wɪ nen -a -cin ci Farizen 'nɔn 'ji 'nan 'o dra be, Zozi -a -kɔnnen 'yɪ, en e 'si fe zɪe -a -nan, e -ku. Min "kaga "kɔla -a -sru, en minnun nen 'o 'man "yaaman be, e -cɛ 'si o pɛɛnɔn man, 16 'pian e 'wɪ 'pla -wle 'kɛglɛ 'nan, te 'wee 'tɔ fuila "man "di! 17 'Wɪ nen Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'e 'cɛn be, zɪ e 'le sɔɔ zɪe. Koo yaa 'vɪ 'nan: 18 «Bali "e 'nan:

«'An 'suzan nen maan 'si "va "be, -nyren "be.

Maan ye "yi en -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman.

An 'mɛn lei 'saun -nɔn -yre.

Zɪ an min "siala min tɛglɛ 'a 'an 'le be,

-yɛɛ ve 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn le.

19 Ya'a ve -sa -a di, en ya'a -paanman -a vɪdi -a di.

En "nyian be,
ya'a ve -guada -trilii di.

²⁰Maan ve 'cee 'nan,
-cean nen e ya 'e 'widı be,
'an 'suzan zıe,
ya'a sɔɔmlan "nen "di.

En 'te nen e ceen "dridı man be,
ya'a 'driman di.

Yaa dra -bleble zıe -trilii,
-e zı an min "siala min tıglı 'a 'an 'le be,
minnun pɛɛnɔn 'o -ci man.

²¹"Tredanɔn pɛɛnɔn yiε 'fo -yrε 'nan,
-yεε min "sia 'wı 'ji.»

*Zozi 'wı 'pla Farizen 'nɔn le
(Mk 3.22-30; Lk 11.14-23; 12.10; 6.43-45)*

²²"Be -sru en minnun -ta min -tɔ nen -yɔ -wlıdı "a -a -sru "be, -a Zozi le. Min zıe -yɔ -wlıdı 'bɔ -a yiε 'wi, en yaa dre bobo -a. Zozi -a beli, en e wıı, en e fenan yi. ²³'Wı nen Zozi -a dre be, e minnun pɛɛnɔn 'plo 'fɔ, en waa 'vı 'o cin yei 'nan: «Min 'labε e -kɔan David kluda min -a 'kpagba.»

²⁴Zı Farizen 'nɔn 'wı nen minnun -a 'vı be -a 'man be, en waa 'vı -wle 'nan: «-Yɔnun tazan Belzebul -le 'pleble 'a nen min 'labε e -yɔ -wlıdınun -pian "minnun -sru.»

²⁵'Wı nen Farizen 'nɔn 'ji be, Zozi -a -tɔ, en e 'nan -wle 'nan: «-Te 'leglɔn 'tɔ -ji minnun ceen 'e cin man, en o ya -kuli -tanan 'o cin man be, 'leglɔn zıe e -wia. -Te 'fla -tɔ da 'nɔn 'be cı 'wı 'tɔwlı zıe -a dre nan oo, 'fla zıe ya'a 'mɔan di, -e 'e -wi. En -te 'kɔn 'tɔwlı 'le "nen 'nɔn 'be cı 'wı 'tɔwlı zıe -a dre nan oo, "kɔnnen zıe e -wia. ²⁶-A -tɔwlı "nen "nyian Satan 'lee -yee -yɔnun -le ve -a. "Te -wεε ceen 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin yei "be, "te -yee mingɔnne trε -wi -a -nan 'nɔn.

²⁷Kaa 'vı 'an man 'nan, Belzebul 'be 'pleble -nɔan 'mɛn en an -yɔ -wlıdı -pian "minnun -sru, 'bɔ 'cee 'nennun -le ve be ceε ve -nɔn? 'Wı nen kaa ve 'an man, -te ka'a ve 'cee 'nennun man dıe, yaa -kɔnman 'nan -tin a 'e 'tɛdı 'ka da. ²⁸'Pian 'mɛn ve be, Bali lei 'be 'pleble -nɔan 'mɛn, en an -yɔnun -pian "minnun -sru. 'Wı zıe -yεε -kɔnman 'nan Bali -le mingɔnne -bldı 'bɔla 'ka 'va. ²⁹En "nyian be, maan ve 'cee 'nan, Satan nen e ya min 'pleble 'a be, waa "kuan waa -yrman 'vaa, en min -kɔlaman 'e -wlamlan -yee 'kuin -e 'e -yee fenun "koola.

³⁰Min nen e 'ka 'an 'va dıe, te -a pei a 'e 'padı 'an man. En min nen ya'a 'paa 'an 'va -e 'kɔ fe tre 'e cin man dıe, yaa fuimlan 'man. ³¹E ya "le 'an 'wı 'pla 'cee 'nan, 'wı 'wlıdı pɛɛnɔn nen min -a dra be, Bali -kɔlaman -a 'cedı -a min le. En "nyian -te min Bali srɔn be, Bali -kɔlaman -a 'cedı -a min le. 'Pian 'wı nen Bali lei 'saun -a dra be, min nen e "we "man -wlıdı "be, Bali 'ka -a cea -a san le 'li "fo "di. ³²Min nen e 'wı 'wlıdı 'vı 'an 'bɔ Blamin -pı man be, waa "cea -yrε. 'Pian min nen e 'wı 'wlıdı 'vı Bali lei 'saun man be, -te -a yiε a "man 'treda 'gɔ oo, -te e -ka oo, wa'a cea -yrε "fo "di.

³³O yiba 'kpa -tɔa 'e 'blɔ man. -Te yiba "a "yi "be, -a 'blɔ -kɔan 'yi, en -te yiba "a -wlıdı "be, -a 'blɔ -kɔan -wlıdı. ³⁴Min -wlıdınun! 'Wı "yi 'ka 'kɔlaman -e 'e 'bɔla 'ka 'le di, kɔɔ 'ka 'ci wı a -wlıdı. -Yεε cı 'nan 'wı nen 'e fadı min -ji be -yεε bɔala min 'le. ³⁵Min nen -a ci wı a "yi "be, -a 'le nen 'wı 'yi bɔala, en min nen -a ci wı a -wlıdı "be, -a 'le nen 'wı 'wlıdı bɔala. ³⁶Maan ve 'cee 'nan, yi nen Bali minnun -le tin "baa be, 'wı pɛɛnɔn nen min a 'bɔla 'e 'le be, yi zıe -a da nen min -a -ci ve. ³⁷Kɔɔ 'wı pɛɛnɔn nen min -a 'vı be, -yεε -tin -tεa "min da, en -yεε min -le tin dra 'nɔnnɔn.»

Zozi 'ka 'wɪlɛ "man -e 'e 'lɛbo "fɔ wɪ drɛ dɪ

(Mk 8.11-12; Lk 11.16, 29-32)

³⁸ "Bɛ -sru ɛn 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'lee Farizɛn 'nɔn -mienun 'wɪ laabu Zozi 'lɔ. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -ci -kɔɔn 'kʊɛ 'nan i "sia Bali va!»

³⁹ ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Naagunɔn, ka ya min -wɪdɪnun -a, ka cɛɛn Bali man, ɛn ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tʊ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyian 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gʊ dɪ, -te ya'a 'sɪlɛ 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Zonazi man bɛ -a dɛ. ⁴⁰ 'Wɪ nɛn e 'bɔ Zonazi man bɛ -nyrɛn 'gʊ. E yi drɛ pɔ -dan tʊ pɔn -ji yaaga. 'Wɪ 'tʊwɪ zɪɛ e bɔa 'an 'bɔ Blamin -pɪ man, an yi dra 'trɛ 'ji yaaga.

⁴¹ Yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, Ninivi 'nɔn 'bɛ 'wɪ -tɔa -naagunɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wɪ 'vɪ Ninivi 'nɔn lɛ bɛ, o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, ɛn o -sɔɔnɪa Bali -sru. ⁴² ɛn "nyian bɛ, lumɔn -tʊ nɛn 'li e ya mingɔnɛn -a 'trɛda "tre 'zia bɛ, yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ, -yɛɛ 'wɪ -tɔa -naagunɔn man. Kɔɔ e 'si 'trɛda fɛnan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wɪ 'tɔdɪ yi. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn -a -dan "mlɪan Salomɔn da bɛ, e ya 'gʊ.»

-Yʊ -wɪdɪ "lɪdɪ 'e da

(Lk 11.24-26)

⁴³ «-Te -yʊ -wɪdɪ 'si min -tʊ -sru "bɛ, e -cia "wɔdɪ -a fɛnan -kadɪnun -nan. E -cia "fɛnan -wɛɛdɪ -a 'nan -e 'e -nyran nan, 'pian -te ya'a yɪlɛ dɛ, ⁴⁴ -e 'e vɪ 'nan: «An lɪa 'an da 'mɛn 'kɔn nɛn an ci "nɛn "ji bɛ, -a -jɪ.» -Te e -ta, te -a -nan a e "koodɪ, te fɛnun a 'e wɔɔladɪ "da, ɛn -a -ci a 'e "tun "bɛ, ⁴⁵ tɔɔn e -ko 'e -sru, -e 'e -yʊ -wɪdɪ 'sɔravɪ "nɛn o -wɪdɪ "mlɪan "da "bɛ o 'pa 'e 'va, -e o 'ta -nyran 'kɔn zɪɛ -a -ji. "Yɛɛ 'le 'sran bɛ, min zɪɛ -yɛɛ -kɔndɪ -wɪdɪ "mlɪan -a tɛdɛ vɛ da "fo. 'Wɪ -tʊwɪ zɪɛ -yɛɛ dra -naagunɔn lɛ.»

-Tɪ nɛn Zozi -a "sɪala 'e drɪ 'a?

(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Zozi 'fʊ tin 'banan minnun zɪɛ -wlɛ, ɛn -a "bʊ 'lee -a "bʊnun -ta. O -fʊ o 'tɔdɪ bei, ɛn o 'nan 'o ya "vale 'o 'wɪ tin "baa -yrɛ. ⁴⁷ ɛn minnun nɛn o ci Zozi wei mannan bɛ, o va min -tʊ -kʊ -a vɪlɛ -yrɛ 'nan: «'I "bʊ 'lee 'i "bʊnun a bei, o ya "vale 'o tin "baa 'yɪɛ.»

⁴⁸ 'Pian Zozi "e min zɪɛ -yrɛ 'nan: «-Tɪnun 'bɛ ci 'an "bʊ "a, ɛn -tɪnun 'bɛ ci 'an "bʊnun -a?» ⁴⁹ Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -a -nan nɛn 'e 'pɛ 'sʊ "ji 'e -srunɔn da, ɛn e 'nan: «"Ka 'yɪɔ, 'an "bʊ 'lee 'an "bʊnun nɛn 'gʊ. ⁵⁰ Fɛ nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ ci 'nan min nɛn yaan "tɪ "nɛn laji bɛ -a ci 'sɔ wɪ dra bɛ, -yɛɛ ci 'an "bʊ "a, ɛn -yɛɛ ci 'an "blu -a, ɛn -yɛɛ ci 'an "bʊ -a.»

13

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Yi -tʊwɪ zɪɛ -a da bɛ, Zozi 'si 'kuin, ɛn e -kʊ -nyɛnɛa Galile 'yi 'plo man.

² Minnun zɪɛn a trenan "man "kaga, -yɛɛ "wɛan e -kʊ -fɔlɛ -klʊ -ji, ɛn e -nyran. Minnun pɛɛnɔn "o -fʊv 'yi 'plo da, ³ ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji -kɔnnɛnnun -fɔdɪ -a -wlɛ. E 'nan -wlɛ 'nan:

«Min -tʊ 'bɛ 'kʊ 'saa 'fɔlɛ. ⁴ "Yɛɛ -kɔn -a wɛɛnnan bɛ, ɛn -a 'wlɛ plɔɛn 'sran si man. "Lomannun -ta, ɛn waa blɪ. ⁵ -A 'wlɛ -mie -sran "nyian puo da, fɛnan nɛn 'trɛ 'ka "kaga "dɛ, -a -nan. E bɔdɪ 'sia tada, kɔɔ 'trɛ 'ka "da "kaga "dɪ. ⁶ 'Pian zɪ yɪdɛ "ɛ bɔla "ji "bɛ, 'saa zɪɛ e 'tɛ blɪ, ɛn e -ka, -a "sɛɪn 'ka 'kʊlɛ -kɔɔbli dɪ -le "wɛan. ⁷ ɛn -a 'wlɛ -mie -sran "nyian fɛnan nɛn -tɛɪn -taa "bɔlɛ bɛ -a -nan. -Tɛɪn zɪɛ e 'tu, yaa -maan 'saa 'ka bɔlɛ dɪ. ⁸ ɛn -a 'wlɛ -mie -sran 'trɛ "yi "da, e 'bɔ, e -sɛn

"da. 'Saa be -tu 'wle a "man -yaa tu, en -a be -tu 'wle a "man -fuba 'shεεdu, en -a be -tu 'wle a "man -fuba yaaga. ⁹ Min nen 'wɪ man "trɔen "ci -a -wulo -man be, -a san 'e man!»

-Me "le "wean nen Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnen "ji?

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰ Zozi -srunɔn pli Zozi man, en waa laabu -yɾɔ 'nan: «-Me "le "wean nen i 'wɪ tin 'ba minnun 'labε -wle -kɔnnen "ji?»

¹¹ En Zozi 'e -wle 'nan: «Kaa 'gυε, 'ka le nen Bali 'yee 'wɪ yɔɔdi nen 'e min "paala 'a be -a -ci 'si. 'Pian minnun nen o 'ka 'an -sru "diε, "o 'wɪ pεenɔn maan -kɔnnen "ji. ¹² 'Wɪ 'kpa nen, kɔɔ min nen e ya -yɾɔ "be, -a le nen waa -nɔan, -e -e -tɔ 'e 'ciɫa "da. 'Pian min nen -yee "ka "diε, -a "tiennnen nen yaa -tɔa "be, waa "sia -yɾɔ. ¹³ 'Wɪ zɪε -yee "wean nen an 'wɪ tin "baa minnun 'labε -wle -kɔnnen "ji, kɔɔ o yie a "ji fenan yɪ vε -a, 'pian wa'a fenan ye di. En 'wɪ man "trɔen "a o -wulo -man, 'pian wa'a 'wɪ maan di, en waa 'wɪ 'ci maan di. ¹⁴ 'Wɪ nen Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ be, -yεε 'bɔ o man. Yaa 'vɪ nan:

<'Ka "trɔen -tɔa 'wɪ le 'kpa tɪglɪ,

'pian ka'a -ci maan di.

Ka fenan -nanjean 'kpa tɪglɪ,

'pian ka'a -kɔnnen 'ye di.

¹⁵ -Yεε ci 'nan minnun 'labε 'o 'bli da -tɔ 'plεble,

'o 'fli "trɔen dre "yuyu,

en 'o yie 'le 'wɔ 'o 'bɔ 'a.

Waa dre zɪε 'nan,

-e 'o vɪle 'o fenan yɪ di,

en -e 'o vɪle 'o 'wɪ man di,

en -e 'o vɪle 'o 'wɪ 'ci man di.

'Wɪ pεenɔn zɪε waa dre 'nan,

"tɔgɔ 'o -sɔɔnla 'an -sru

-e 'an o 'si 'wɪ 'ji.>

¹⁶ 'Pian kaa nen ka ci 'an -srɔnɔn 'a 'gυε, Bali -le -fεa a 'ka man, kɔɔ 'ka yie fenan ye, en 'ka "trɔen 'wɪ 'ci maan. ¹⁷ Maan ve 'cεε 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn "kaga, 'lee minnun nen o 'ta 'wɔla Bali wei da be o "kaga -a man wεε 'nan, fe nen kaa ye be "o "ye, 'pian wa'a -kɔlale -a yɪdi -a di. En "nyian waa man wεε 'nan, 'wɪ nen kaa maan 'gυε "o maan, 'pian wa'a -kɔlale -a mandɪ -a di.»

Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnen "ci 'vɪ

(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸ «Kaa nen ka ci 'an -srɔnɔn 'a be, -kɔnnen "nen maan -fɔ 'saa 'fɔzan man be, an "ta -a -ci ve 'cεε. ¹⁹ Min -mienun -le vε be, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran -si man be -a man be, -yεε bɔa "nyian -wee "man. "O "trɔen "tɔ Bali -le mingɔnnen -blɪdi min da 'wɪ le, 'pian o "trɔen "yuyu 'tan. Tɔɔn en Bali 'nanmanzan 'ta 'winun nen -a -cin -fɔla o ji be, -a "koole. ²⁰ Min -mienun -le vε be, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran puo da be, -a man be, -yεε bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'wɪ maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandi -a. ²¹ 'Pian o 'ka 'o 'tɔdi "da 'plεble di, -Te 'wɪ 'tɔndɔn bɔdi 'sia o man, en minnun 'te 'padi 'sia o da 'nan o wɪ Bali -le 'wɪ man -le "wean be, tɔɔn -e 'o 'pε 'si Bali -le 'wɪ -sru. ²² Min -mienun -le vε be, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran fenan nen -tɛin -taa "bɔle be, -a -nan be, -yεε bɔa -wee "man. O Bali -le 'wɪ maan, 'pian -wee ci "nrɔndi 'trɛda fenun da, 'lee -wee "lala yɪdi "yi "bɔv "be, e -si -tɔa Bali wei lɔ -e 'e 'nyranman 'pa o man. ²³ 'Pian min -mienun -le vε be, 'wɪ nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran "trε "yi "da be, -a man be, -yεε bɔa "o man. O Bali -le 'wɪ maan, o "we "man, tɔɔn 'nyranman nen Bali wei -a 'padi 'siala o man be -a "nen bɔala -dan. Te o dre "le 'nan 'saa

nən -a bε -tɔwli 'wɛ a "man -yaa tɔ, ɛn -a -tɔwli 'wɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ, ɛn -a -tɔwli 'wɛ a "man -fuba yaaga bε, -yee 'wɪ 'zɔ.»

Zozi-kənnən "fɔ lu 'wɛ-wlidi "da

²⁴ Zozi-kənnən "pee -fɔ "nyian -wɛ. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da bε, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tɔ 'bε 'yee fei 'pa, ɛn e 'saa 'fɔ "da. ²⁵ 'Pian, zɪ -pei 'tan, ɛn minnun a yi -tenan bε, min zɪɛ -a 'nanmanzan 'ta, e lu -wlidi 'wɛ wɛɛn fei zɪɛ -a da, ɛn e -kɔ. ²⁶ 'Saa zɪɛ e 'bɔ, e -sɛn "da, ɛn lu -wlidi "e 'bɔ 'wɔ "nyian.

²⁷ Minnun nən 'o yɪɛ -tɔa "fei 'bɔ 'va te waa man dra bε, o -ta -a vilɛ fei san le 'nan: «'Kɔ 'san, 'saa 'saza nən yia -fɔ 'yie fei. E drɛ 'kɔ, ɛn lu -wlidi 'bɔ 'ji?»

²⁸ ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «'An 'nanmanzan 'bε drɛ.» ɛn -yee minnun 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kɔ "ta -ko -a "sɔɔɛa?»

²⁹ ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Cɛjɛ, te 'ka drɛ di! "Tɔgɔ "cɛɛ vɪ 'nan ka lu -wlidi 'sɔla bε, 'ka 'saa 'pa 'va. ³⁰ 'Ka o 'tɔɪ 'o trɔɪ 'e cin va -trilii, -e 'saa 'tɛ tɔ 'e bɔ. 'Saa 'tɛ tɔ -man bε, maan ve 'saa 'tɛnɔn lɛ 'nan, 'o lu 'wɛ-wlidi 'sɔɔla 'e 'flin, 'wɛɛ -yrɪ, -e 'wɛɛ 'tɛ 'bl. ɛn 'saa bε, 'wɛɛ 'tɛ, -e 'wɛɛ 'sɛn 'mɛn 'trɛbɔ -ji.»

Fei fe 'wɛ 'tɔ man-kənnən 'lee 'mannyan man-kənnən

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)

³¹ Zozi-kənnən "pee -fɔ "nyian -wɛ. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da bε, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tɔ 'bε fei fɛ 'wɛ "wɛnnən 'tɔ 'si, ɛn yaa -fɔ 'yee fei. ³² Fei fɛ 'wɛ zɪɛ -a "wɛnnən "mlian fei fɛ 'wɛ pɛɛnɔn nən min -a -fɔa "fei bε -a da. 'Pian -te waa -fɔ ɛn e 'bɔ bε, -a -dan "mlian fei 'wɛ pɛɛnɔn da. E dra "le yiba 'zɔ, te "lomannan a o "kɔɛ "tɔnan -a plan -ji.»

³³ ɛn e -kənnən "pee -fɔ "nyian -wɛ. E 'nan: «Bali -le mingənnən -blidi min da bε, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le lumɔn -tɔ 'bε -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wɛnnɔn 'wɔ "va, ɛn yaa baa. 'Mannyan zɪɛ e -fari -pɔ 'bɔ siiman 'e pɛɛnɔn.»

-Mɛ "le "wɛan nən Zozi 'wɪ tin 'ba -kənnən "ji?

(Mk 4.33-34)

³⁴ -Kənnən "ji nən Zozi wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a 'vɪ minnun "kaga "nɛn 'o cin 'yɪ bε -wɛ. Ya'a 'wɪ 'tɔ vilɛ -wɛ te e 'ka -kənnən "ji di. ³⁵ Zozi -a drɛ zɪɛ 'nan, -e 'wɪ nən Bali 'lewei vizan -a 'vɪ bε, 'e 'lɛ sɔɔ. Bali 'lewei vizan -a 'vɪ 'nan: «-Kənnən "ji nən an 'wɪ tin "baa minnun lɛ.

'Winun nən o -fɔ 'e yɔɔdi

'trɛda pou sianan "trilii

-e 'e 'bɔ cɛɛgɔ yi -a bε,

maan ve minnun lɛ.»

Zozi lu 'wɛ-wlidi "man-kənnən "ci 'vɪ

³⁶ 'Bɛ -sru, Zozi minnun "kaga zɪɛ o 'tɔɪ, ɛn e -kɔ "kənnən 'o 'vale 'e -srɛnɔn 'a. -A -srɛnɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «-Kənnən "nɛn yia -fɔ lu 'wɛ-wlidi "da bε, 'i -ci vɪ 'kɔɛ!»

³⁷ ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Min nən, e 'saa 'fɔ bε, 'an 'bɔ Blamin -pɪ nən.

³⁸ Fei 'bɔ bε, 'trɛda nən. 'Saa 'wɛ bε, minnun nən o 'ta wɔla Bali -sru "bɛ o nən. Lu 'wɛ 'wlidi "bɛ, minnun nən o 'ta wɔla Satan -sru "bɛ o nən. ³⁹ Min zɪɛ -a 'nanmanzan nən e lu 'wɛ 'wlidi wɛɛn bε, Satan nən. 'Saa 'tɛ tɔ bε, yi nən Bali 'trɛdanɔn -le tin "baa bε -nyrɛn. ɛn 'saa -tɛnɔn bε, Bali -le 'pasianɔn nən laji bε o nən. ⁴⁰ O lu 'wɛ 'wlidi 'tɛ bl, 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ dra yi nən Bali 'trɛdanɔn -le tin "baa bε -a da. ⁴¹ 'Wɪ nən e -taa "drɛɛ bε -nyrɛn 'gɔ: 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'an 'mɛn 'pasianɔn nən laji bε o "paa -sia. 'Wɪ 'wlidi "drɛnɔn, 'lee minnun nən waa dra -e min 'e 'wɪ 'wlidi "drɛ bε, 'mɛn 'pasianɔn o bo "va minnun nən Bali mingənnən -ble o da bε o yɛi. ⁴² O minnun zɪɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nən

-wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan. ⁴³ Tɔɔn -e minnun nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ, o ta 'e 'su 'o "tɪ "le mingɔnnɛn trɛda, tɛ o -san a "le yɪdɛ 'san -le 'wɪ 'zɔ. Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ -a san 'e man!"

Zozi -kɔnnɛn "fɔ -gan da

⁴⁴ Zozi "e 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ -nyrɛn 'gɔ. E ya "le 'nan -gan -tɔ nɛn 'e yɔdɪ fei -tɔ da. Min -tɔ -kɔ, e -gan zɪɛ -a 'yɪ, ɛn "e yɔɔ "nyian. -A cɪ "nranman "bɔv -le "wɛan, e 'yee fɛnun pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -kɔ fei zɪɛ -a 'lɔlɛ -a man "lala -a.»

⁴⁵ ɛn e -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le 'flɛ 'tanzan -tɔ 'bɛ cɪ fɛ -tɔ nɛn -a 'flɛ a "le -siga -zɔ bɛ -a -mie -wɛɛnan 'nan -e 'e 'lɔ. ⁴⁶ Fɛ zɪɛ yaa -tɔ 'yɪ te -a 'flɛ a 'kpa tɪglɪ. E -kɔ, e 'yee fɛnun pɛɛnɔn 'tan, ɛn e -ta -a 'lɔlɛ -a man "lala -a.»

Zozi -kɔnnɛn "fɔ pɔ -tɛ "se "da

⁴⁷ Zozi -kɔnnɛn "pee -fɔ "nyian -wlɛ. E 'nan: «Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, -nyrɛn 'gɔ. E ya "le min -tɔ 'bɛ 'kɔ 'yee "se 'wɛɛnɛ 'yɪ 'va. "Se zɪɛ pɔ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'sɛn -ji. ⁴⁸ Zɪ e 'fa bɛ, minnun -a klan 'yɪ 'plo da, o -nyran, ɛn waa fa bɔdɪ 'sia. Pɔ 'kpa nun nɛn "va "bɛ, -wɛɛ -sɛn -pɔ -ji, ɛn -a -wɪdɪnɔn bɛ, -wɛɛ wɛɛn. ⁴⁹ 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -yɛɛ dra yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, -a da. Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o -taa "min -wɪdɪnɔn bɔlɛ "va minnun nɛn o 'ta 'wɔla Bali -sru "bɛ o yɛ. ⁵⁰ O minnun zɪɛ o -sɛan 'tɛ -dan 'va. Fɛnan nɛn -wuɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.»

⁵¹ ɛn Zozi -a laabɔ 'e -srɔnɔn 'lɔ 'nan: «Ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -cɪ 'man?»

O -yrɛ 'nan: «-Inyan!»

⁵² ɛn e -wlɛ 'nan: «Kaa 'vɪ 'kpa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e Bali -le 'fluba -tɔa ɛn e -sɔɔnɪa 'an -sru "bɛ, tɛ e drɛ "le "kɔnnɛn san ceje -le 'wɪ 'zɔ. E 'wɪ cejenun 'lee 'wɪ 'trɛnɔn "paaman 'yee "kɔnnɛn 'nɔn 'ji.»

Zozi 'kɔ Nazarɛtɪ (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Zɪ Zozi cɛɛn -kɔnnɛn "nun zɪɛ -a -fɔdɪ man bɛ, ɛn e 'si 'nan, ⁵⁴ e -kɔ 'e fla. Zɪ e 'bɔla -nan nun bɛ, e 'wɪ "paadɪ 'sia -wee cin yɪ 'kuin. Min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ ɛn o 'nan: «-Tɛ 'wɪ 'tɔdɪ paa "ji? ɛn yaa dra 'kɔ 'lɔɔ ɛn e 'lɛbɔ "fɔ wɪnun dra? ⁵⁵ Min nɛn e cɪ -a bɛ, kɔa -tɔa. Yɪba "nyaanzan nɛn 'gɔvɛ -a -pɪ nɛn. ɛn Mari 'bɛ cɪ -a "bɔ "a. ɛn -a "bɔwɪnɔn nɛn Zaji 'lee Zozeɔvɔ 'lee Simɔn 'lee Zud -a. ⁵⁶ ɛn "nyian bɛ, -a "blɔnun pɛɛnɔn a -kaa fla 'gɔ. -Yee 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'lɛbɔ "fɔ wɪnun drɛdɪ 'labɛ nyin zia nɛn yɛɛ 'si?» ⁵⁷ 'Wɪ zɪɛ ya'a o cɪ 'sɔlɛ dɪ. -Yee "wɛan nɛn wa'a 'wɪlɛ "man -e 'o yɪ -tɛra "da "dɪ.

-A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «-Tɛ Bali 'lewei vɪzan a 'e fla, ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ 'nan e ya 'yee "kɔnnɛn "bɛ, minnun yɪɛ 'ka "naan "man "dɪ.»

⁵⁸ Minnun 'ka yɪ -tɛlɛa Zozi da dɪ -le "wɛan, ya'a 'lɛbɔ "fɔ wɪ "kaga "drɛlɛ fɛ zɪɛ -a -nan dɪ.

14

Min -batize drɛzan Zan -kanan wɪ nɛn 'gɔ (Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Tɔ zɪɛ -a man nɛn, mingɔnnɛn Erodɪ nɛn e Galilɛ 'lɛglɔn "paala bɛ, e Zozi 'le 'wɪ 'man. ² Yaa 'vɪ e 'wɪlunɔn lɛ 'nan: «Min 'labɛ min -batize drɛzan Zan nɛn! E wɪlan -kanɔn 'va, -yee "wɛan 'plɛblɛ a -yrɔ ɛn e 'lɛbɔ "fɔ wɪnun dra.»

³ 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ ɛn Zan 'bɔ 'ka bɛ, -nyrɛn 'gɔ: Erodɪ 'bɛ 'vɪ 'nan o Zan 'kun, o -yrɪ, -e 'o -fɔ -pɔ 'kuin. Erodɪ e "bɔvɪ Filipɔvɔ nɛn nɛn waa laabɔ Erodia bɛ -a 'si 'e 'lɔ, ɛn yaa 'pa. ⁴ 'Wɪ zɪɛ e 'nan Zan man, tɔ pɛɛnɔn man bɛ tɛ yaa ve Erodɪ lɛ

'nan: «-A -si 'ka 'i 'lɔ -e 'i "bʊ nan 'pa dɪ.» ⁵ -Yee "wɛan Erodi a "va 'nan 'e Zan -tɛa. 'Pian "klan a "ji minnun "le "wɛan, kɔɔ min pɛɛnɔn Zan "siala Bali 'lewei vɪzan -a.

⁶ Erodi -ya yi "fɛdi drɛdɪ 'bɔ. Yi zɪɛ -a da bɛ Erodia 'lu "dre 'tan minnun nɛn Erodi o laabʊ "fɛdi da bɛ o 'lɛ. -Yee "dre 'tandɪ Erodi ci 'sɔ "fo. ⁷ -Yee "wɛan e -tɔ 'e 'wei da nɔnbɛ zɪɛ -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Fɛ oɔ fɛ nɛn i ya "va "bɛ, 'i vɪ 'mɛn, maan -nɔan 'yiɛ.»

⁸ -A "bʊ 'wɪ wʊʊ "ji, ɛn e 'nan Erodi lɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo -va nɛn an ci. 'I -nɔn 'mɛn -naagʊ "plɛdi da!» ⁹ 'Wɪ zɪɛ e trun -fɔ mingɔnnɛn Erodi man. 'Pian e -tɔ 'e wei da 'va, ɛn "nyian bɛ minnun nɛn "fɛdi da bɛ -wee "wɛan, ya'a 'kolaman -e 'e vɪ -cɛjɛ dɪ. -A -nan nɛn e wɪ "man, ¹⁰ ɛn e min 'pa 'sia 'nan 'e 'kʊ Zan -wulo 'cɛn -pʊ 'kuin. ¹¹ Yaa cɛɛn, ɛn e -ta -a "plɛdi da. Waa -nɔn nɔnbɛ zɪɛ -yrɛ, ɛn e -kʊ -a 'ɛ "bʊ "lɛ.

¹² "Bɛ -sru, Zan -srɛnɔn 'ta Zan -kadɪ 'silɛa, ɛn o -kʊ -a wɔlɛ. 'Wɪ nɛn e 'bɔ "man "bɛ, ɛn o -kʊ -a 'sinan 'palɛ Zozi lɛ.

*Zozi 'blɪfɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)*

¹³ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -fɔ -klɔ -ji, ɛn e 'si fɛ zɪɛ -a -nan. E ya 'vale 'e -kɔan fɛnan nɛn e ci flu bɛ -a -nan. 'Pian min "kaga -a -kɔnnɛn 'yɪ, o 'si 'fla, ɛn o -kɔla -a -sru 'o 'cɛin ji. ¹⁴ Zɪ e sɔɔnla -klɔ -ji bɛ, e minnun 'yɪ "kaga, ɛn o nyrinda -sɛn "da. -A -nan nɛn -cɛnɔn nɛn minnun zɪɛ o yei "bɛ e o belɪ.

¹⁵ Zɪ funninmɪlan "ta 'paala bɛ, ɛn -a -srɛnɔn pli "man, o -yrɛ 'nan: «-Pei "ta taan, min 'ka 'nyɛanla 'gʊ dɪ. -Yee "wɛan 'i vɪ minnun lɛ 'nan, 'o 'kʊ 'fla -e 'o 'wee -blɪfɛnʊn 'lɔ, o -blɪ.»

¹⁶ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɛnɔn lɛ 'nan: «O -kɔlaman o -fo 'gʊ, 'ka 'blɪfɛ -nɔn -wɛ 'ka 'bɔa!»

¹⁷ ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kpɔn 'soolu 'lee pɔ 'fiili "cɛ "nɛn 'kʊ 'lɔ 'gʊ.»

¹⁸ ɛn Zozi "e 'nan: «'Ka 'ta -a 'mɛn!» ¹⁹ "Bɛ -sru ɛn yaa 'vɪ minnun "kaga zɪɛ -wɛ 'nan, 'o -nyran lu da. E 'kpɔn 'soolu 'lee pɔ "fli zɪɛ -a 'si, 'e yra -tɔ laji, e Bali muo "fɔ. "Bɛ -sru e 'kpɔnnun 'bɔ "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srɛnɔn lɛ 'nan 'o -pli "minnun 'bɔ man. ²⁰ O pɛɛnɔn -a blɪ, o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fʊ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannen -fuda "fli 'fa. ²¹ Minnun nɛn waa blɪ bɛ, o "nɛn bɔa -kpi 'soolu, te wa'a nannannun 'lee limɔnnun "nrɔnɛ dɪ.

*Zozi 'ta 'wʊ 'yi yiɛ da
(Mk 6.45-52; Zan 6.15-21)*

²² "Bɛ -sru, ɛn e -tɔ 'e -srɛnɔn man 'nan, 'o 'fɔ -klɔ -ji 'o 'trɔa 'e 'lɛ 'yi -sru. E -fɔla "da 'nan -e 'e -si -nɔn minnun 'bɛ -wɛ. ²³ Zɪ minnun -nyan -nan bɛ, e pɔn -tʊ tri ɛn e -kʊ Bali trʊ 'balɛ 'e 'saza. Funninmɪlan 'pla te e ya fɛ zɪɛ -nan 'e 'tʊwli. ²⁴ Tʊ zɪɛ -a man bɛ, te -klɔ -sru 'bɔ 'kɔɔbli. 'Pian te -klɔ 'bɔ a 'e yra yinan 'yi nɛn e 'blɔ -fɔa "bɛ -yrɔ, kɔɔ fulɔ "fɛɛnman o da zia.

²⁵ Zɪ tʊ 'cɛn mannɛn 'wɪdɪ 'sia bɛ, ɛn Zozi 'kɔla o -sru 'ta wʊdɪ -a 'yi yiɛ da. ²⁶ Zɪ -a -srɛnɔn -a 'yɪ, te e ya 'ta wonan 'yi yiɛ da bɛ, o ci nrɔn 'nan: «Min lei nɛn!» "Klan o -tɛa "le "wɛan o -paandɪ 'sia 'plɛblɛ.

²⁷ ɛn Zozi "e -wɛ 'nan: «'Ka 'fʊ flu. Maan nɛn, te 'ka "klan dɪ!»

²⁸ ɛn Pɪɛrɪ "e 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, -te bii nɛn bɛ, 'yian laabu -e 'an 'lu 'i 'va 'ta wʊdɪ -a 'yi yiɛ da.»

²⁹ ɛn e -yrɛ 'nan: «'I 'ta!»

Pɪɛrɪ 'si -klɔ -ji, ɛn e 'ta wʊladɪ 'sia 'yi 'yiɛ da te e -ko Zozi 'va. ³⁰ 'Pian zɪ yaa 'yɪ 'nan fulɔ "fɛɛnman 'plɛblɛ bɛ, "klan -sɛn "ji, ɛn e -wɪladɪ 'sia 'yi 'wɪlu. -A -nan nɛn e -paandɪ 'sia. E 'nan: «Minsan, 'yian 'su 'yi 'lɔ.»

³¹ 'Nun tōn Zozi 'e 'pɛ 'sʊ 'ji, yaa 'kun, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie yi -tɛradɪ 'an da a "wɛnnɔn. -Mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'ci -fɔɔdɪ 'sia?»

³² -A -nan nɛn o -fɔ -klɔ -ji, ɛn fulɔ "fɛɛndɪ 'le 'tɔ. ³³ Tōn ɛn -a -srɔnɔn 'o "pɔ sɔn "wlu, waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-A -sa 'ka 'fo "dɪ, Bali -pɪ nɛn yia.»

Zozi -cɛ -tɛnɔn beli Jenezarɛt

(Mk 6.53-56)

³⁴ O 'yi zɪɛ -a cɛɛn 'ji, ɛn o 'bɔla Jenezarɛt 'lɛglɔn 'ji. ³⁵ Minnun nɛn o -nyɛanla fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, zɪ o Zozi 'yɪ bɛ, waa -kɔnnɛn 'yɪ. -A -nan nɛn o minnun 'pa 'sia 'o "srɔn 'flanun da, ɛn minnun -ta -cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn 'a -yrɛ. ³⁶ ɛn o toba -fɔ Zozi lɛ 'nan 'e 'si -nɔn 'wlɛ -e 'o klɛ -yɛɛ sɔ 'lebo "tun "man. Minnun pɛɛnɔn nɛn o -kɔla klɛdɪ -a -yɛɛ sɔ 'lebo "man bɛ, -cɛ 'si o man 'fo.

15

Zuif'nɔn tranun kluda wɪ

(Mk 7.1-13)

¹ "Bɛ -sru, ɛn Farizɛn 'nɔn -mienun 'lɛɛ 'fluba 'ci vɔnɔn -mienun 'si Zeruzalɛm, o -ta Zozi 'va, ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: ² «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'i -srɔnɔn 'ka 'ta 'wɔla -kaa tranun kluda wɪnun da dɪ? "Wɛɛ fɛnɔn -blɪ bɛ, wa'a 'o 'pɛ -man foeman "le zɪ -kaa tranun -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ dɪ.»

³ ɛn Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'bɔ "nun, -mɛ "le "wɛan nɛn -kaa tranun kluda wɪ 'tɔ 'ji bɛ, ka'a 'ta 'wɔla Bali -le -pɛi -tɔ wɪnun da dɪ? ⁴ Bali "e 'nan: «'I "tɪ 'lɛɛ 'i "bʊ "bɛ, 'i yɪɛ 'e 'nan o man.» ɛn yaa 'vɪ "nyɪan 'nan: «Min nɛn e wɪ -wlɪdɪ 'e "tɪ "lɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ e wɪ -wlɪdɪ 'e "bʊ "lɛ bɛ, -a san zɪɛ 'o -tɛ.» ⁵ 'Pian 'ka 'bɔ "ka "paaman minnun 'ji 'nan, min nɛn yaa 'vɪ 'e "tɪ -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'e "bʊ "lɛ 'nan: «'Lala nɛn 'an 'ci nrɔn 'nan 'an "paa -a 'ka 'va bɛ, an "ta -a -nɔn Bali lɛ.»

⁶ -A san zɪɛ -te -a yɪɛ 'ka 'nanlɛ 'e "tɪ 'lɛɛ 'e "bʊ "man dɪɛ, ya'a fɛ -tɔ dra dɪ. 'Wɪ zɪɛ yaa -kɔnman 'nan, ka Bali wei klu -sran 'ji 'ka tranun kluda wɪ -a. ⁷ Wei "flivli 'nɔn! 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'ka man bɛ, 'wɪ 'kpa nɛn. Yaa 'vɪ 'nan:

⁸ «Bali "e 'nan:

Minnun 'labɛ,

waan 'tɔ "yɪ "ve 'o 'le lou,

'pian o jinun bɛ,

o ya 'o 'sidɪ 'an man -kɔɔbli.

⁹ -Wee 'an 'sudɪ bɛ -a "nɛn "ka "dɪ.

Kɔɔ -pɛinun nɛn blamin a -tɔ bɛ,

-a 'bɔ nɛn waa "paaman minnun 'ji 'nan

-yɛɛ cɪ Bali -le -si -a.» »

-Mɛ "wɪ 'bɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ?

(Mk 7.14-23)

¹⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi minnun laabɔ 'e "srɔn "kogo, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "tɔ -e 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a -ci man 'kpa! ¹¹ Fɛ nɛn e "sia bei -e 'e -wla "min 'ji bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. 'Pian fɛ nɛn e "sia min 'ji -e 'e bɔla bei "bɛ, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ.»

¹² Tōn ɛn -a -srɔnɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ nɛn yia 'vɪ 'gʊɛ, e wla Farizɛn 'nɔn man. Yia -tɔa zɪ?»

¹³ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «Fɛ pɛɛnɔn nɛn 'an "tɪ "nɛn laji bɛ, -yɛɛ "cɛɛ 'wlɛ 'fɔ 'trɛ 'ji dɪɛ, o -taa -a "sʊlɛa. ¹⁴ 'Ka o 'tʊ zɪɛ! Yie 'winon nɛn waa, ɛn o ya "vale 'o -si -kɔnman minnun nɛn o yɪɛ a 'e 'widɪ bɛ -wlɛ. -Te yɪɛ 'wizan -tʊ a -si -kɔnman yɪɛ 'wizan -tʊ lɛ bɛ, o "flinɔn -tɛa "klu -ji.»

¹⁵ En Piēri -a 'vī Zozi lē 'nan: «-kōnnen 'nen yia -fō 'nan min "tri -tōa Bali 'lē bē, 'i -ci vī 'kōe.»

¹⁶ En Zozi 'e 'nan -yrē 'nan: «'Ka 'bō 'nyian, "ka "ya wo tian minnun nen wa'a 'wī 'ci maan dīe waa? ¹⁷-Mē drē ka'a 'wī 'ci maan dī? Fē pēēnōn nēn e -wlamlan min 'lē bē, e -ko min -pōn -ji, ēn -a 'bō 'a nēn o -fōa "lua. ¹⁸'Pian fē pēēnōn nēn e boala min 'lē bē, e "sia min souba ji, -yēē min "tri -tōa Bali 'lē. ¹⁹Kōō min souba ji nēn ci "nrōndī -wliđī pēēnōn "sia: min -tēđī a -tū, min nan -wēēđī a -tū, min -sran -wēēđī a -tū, nyinnandī lī 'lee -kōnnen -a te wa'a 'o cin 'palē dīe e ya -tū, crin wōđī a -tū, 'wlu 'sēndī minnun man a -tū, 'wliđī min man -wliđī "a -tū. ²⁰'Wīnun zīē -a drēđī 'bē min "tri -tōa Bali 'lē. 'Pian -te min fē -blī 'e 'pē -man "tri "a bē, ya'a min "tri 'tōa Bali 'lē dī.»

*-Pēn lī -tū yī -tēra Zozi da
(Mk 7.24-30)*

²¹ Zozi 'si fē zīē -a -nan, ēn e -kū Tir 'lee Sidōn 'lēglōn 'ji. ²²'Lēglōn zīē -a -ji 'nōn bē Zuif 'nōn "cēē waa dī. -A -nan lumōn -tū 'bē 'ta Zozi 'lē, ēn e paan -yrē. E 'nan -yrē 'nan: «Mīnsan, David kluda min, 'an nyrinda 'e 'sēn 'i da. -Yū -wliđī "a see 'panan 'an 'lu man.»

²³ 'Pian Zozi 'ka 'wī 'tū 'silē "da "man "dī. En -a -srūnōn pli "man, o toba -fō Zozi lē 'nan: «'I fē -tū drē -e lī 'gūē 'e lī 'e da, kōō -a -nan 'mōn te e -paanman -kaa -srū.»

²⁴ En Zozi 'e 'nan -wlē 'nan: «Izraēl 'nōn 'saza 'va nēn Bali 'an 'pa 'sia. -Wēē cī "le 'blānūn nēn -sī 'san -wlo "bē -wēē 'wī 'zū.»

²⁵ 'Pian lī zīē e -ta 'e "pō sōōnla Zozi 'wlu ēn e -yrē 'nan: «Mīnsan 'i yra 'si, 'i 'pa 'an 'va!»

²⁶ Zozi 'e -yrē 'nan: «E 'ka 'wī 'yī "a -e min 'e 'yēē 'nēnnun -blīfē 'si 'e -nōn -plēnnun lē dī.»

²⁷ En lī zīē e 'nan: «'Wī 'kpa nēn, Mīnsan! 'Pian -plēnnun bē, o "tī 'nēan plōēn nēn e -sēanla bē, -nyrēn waa -blē.»

²⁸ Tōōn Zozi "e -yrē 'nan: «'Yīē yī -tēradī Bali da a -dan. 'Wī nēn i cī "va "bē 'e 'lē sōō 'yīē!» Tū 'bō 'lēin zīē -a wlu nēn -a 'lu belī.

*Zozi min "kaga belī
(Mk 7.31-37)*

²⁹ 'Bē -srū Zozi 'si fē zīē -a -nan, ēn e -kū Galilē 'yī man. E pōn -tū tri, ēn e -nyran "da. ³⁰En minnun -tadī 'sia "va "kaga. O -ta 'o 'lō lē minnun nēn o "tūn "bō bē waa, 'lee yīē 'wīnōn, 'lee minnun nēn o man mēn -mie -ka o man bē waa, 'lee bobonun, 'lee -cē -tēnōn "kaga "pēē 'nyian. O -ta waa ēn o o -sran -a 'lē, ēn e o pēēnōn belī. ³¹Bobonun wī, minnun nēn o man mēn -mie -ka o man bē e drē "plōnblōn 'e "pa 'ji, minnun nēn o "tūn "bō bē o 'ta 'wū, yīē 'wīnōn fēnan 'yī, zī minnun 'wī zīē -a -nan 'yī bē, o 'plo 'fō, ēn o Izraēl 'nōn 'lē Bali 'tō bōđī 'sia.

*Zozi 'kpōun pli min -kpi sinjēn man
(Mk 8.1-10)*

³² Zozi 'e -srūnōn laabū, ēn e 'nan -wlē 'nan: «Min "kaga 'labē, o nyrinda -sēan 'an da, kōō o yī yaaga nēn 'an "srōn 'gū, ēn o -blīfē "ka "nyian dī. An 'ka "va 'nan 'an o līa 'o da 'o 'ci lē dra -a dī, "tōgō o "kōē 'e 'sī 'o da -sia.»

³³ -A -srūnōn "e -yrē 'nan: «Fēnan nēn -kaa cī 'gūē, min 'ka 'nyēanla 'nan dī. Nyin zīa nēn kō -blīfē "kaga "yē -e 'kū -nōn min "kaga zīē -wlē o 'kanvē -a?»

³⁴ En Zozi -a laabū -wlo 'nan: «-Blīfē "cē "nēn 'ka 'lō?»

En o -yrē 'nan: «'Kpōun 'sōravli 'lee pōnēn "wēnwēnnēn -mie nēn 'kū 'lō.»

³⁵ Tōōn Zozi "e 'nan minnun lē 'nan 'o -nyran "tra. ³⁶E 'kpōun 'sōravli 'lee pōnēnnun zīē -a 'si, e Bali muo "fō, ēn yaa "nēn jēēn. "Bē -srū yaa -nōn 'e -srūnōn

le, en waa pli minnun man. ³⁷ O pɛɛnɔn -a bli, o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fɔ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannen 'sɔravli 'fa. ³⁸ Minnun nɛn waa bli bɛ, o "nɛn bɔa -kpi sinjɛn, te wa'a nannannun 'lee lɪmɔnnun "nrɔnɛ dɪ. ³⁹ Zɪ Zozi 'si -nɔn minnun le o -kɔ bɛ, ɛn e -fɔ -klɔ -ji, e Magadan 'lɛglɔn 'ji si 'sia.

16

Zuif'nɔn 'tanɔn 'ka Zozi -le 'wɪ 'ci maan dɪ (Mk 8.11-21; Lk 12.54-56)

¹ Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn pli Zozi man, ɛn o 'tan "man 'wɪ 'tɔ laabɔdɪ -a -yrɔ. Waa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'lebo "fɔ wɪ -tɔ drɛ laji -e 'o -tɔ 'nan Bali -le 'plɛblɛ a -yrɔ.

² ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «-Te funninmlan 'pla te laji a 'tɛndɛn bɛ, kaa ve 'nan, "trɛ "bɛ fɛnan -koan 'e siadɪ "da. ³ ɛn bodrun -te fɛnan a -suglɔ bɛ, kaa ve 'nan, cɛɛgɔ laa -fɛan. 'Wɪ nɛn e "ta dra laji bɛ, kaa -tɔa. 'Pian 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ drɛnan 'ka 'bɔ yɛ man 'gɔɛ, ka'a 'bɛ 'ci maan dɪ.] ⁴ -Naagɔnɔn, ka ya min -wlidnɔn -a, ka cɛɛn Bali man, ɛn ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan Bali -le 'plɛblɛ a 'an 'lɔ. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka 'nyian 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pɛɛ dra 'ka 'va 'gɔ dɪ, -te ya'a 'silɛa 'wɪ nɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Zonazi man bɛ -a dɪ.» ɛn e o 'tɔvɪ, e -kɔ.

Zozi 'wɪ 'pla 'e -srɔnɔn lɛ Farizen 'nɔn 'le 'wɪ 'paadɪ da (Mk 8.14-21)

⁵ Te -a -srɔnɔn "ta -ko 'yi -sru 'zianun bɛ, o ci 'san 'kpɔun siadɪ man. ⁶ Zɪ o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn Zozi "e -wɛ 'nan: «'Ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va 'kpa Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan.»

⁷ -A -srɔnɔn 'o 'ci nrɔn, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «-Ka'a talɛ 'kpɔun -a dɪ, -yɛɛ "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.»

⁸ Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «'Cɛɛ yɪ -tɛradɪ Bali da a "wɛnɔn. -Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'ci nrɔn 'nan, ka'a 'talɛ 'kpɔun -a dɪ, -yɛɛ "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ⁹ 'Wɪ klɔ 'ka 'ka 'ji dɔv? -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, an 'kpɔun 'soolu pli min -kpi 'soolu man, waa bli o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fɔ bɛ e saannen 'fa wɛa?

¹⁰ ɛn -a cin 'e 'tɔ 'ka 'ji "nyian 'nan, an 'kpɔun 'sɔravli pli min -kpi sinjɛn man, waa bli o 'kan. -A plɔɛn nɛn e -fɔ bɛ e saannen 'fa wɛa? ¹¹ 'Cɛɛ 'wɪ 'ci mandɪ a 'plɛblɛ. Ma'an 'kpɔun -le 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ dɪ. 'Pian maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan.»

¹² ɛn -a -srɔnɔn -a -ci 'man "mɛn 'nan, 'mannyan nɛn waa -sɛan 'kpɔun -va bɛ, -yɛɛ "wɛan "cɛɛ e 'nan 'o yɛ 'tɔ 'o 'fli -va dɪ. 'Pian Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn -le 'wɪ "paadɪ nɛn yaa ve.

Min nɛn Zozi cɪ -a bɛ Pieri -a 'vɪ (Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Zɪ Zozi 'bɔla Sezare Filipino 'lɛglɔn 'ji bɛ, ɛn yaa laabɔ 'e -srɔnɔn 'lɔ 'nan: «'An 'bɔ Blamin -pɪ bɛ minnun "o 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

¹⁴ ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -mienun "o 'vɪ 'nan, min -batize drɛzan Zan nɛn e -ka bɛ, -nyrɛn 'yɪa. ɛn min plɔɛn "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nɛn 'li bɛ, -nyrɛn 'yɪa. ɛn o -mienun "o 'vɪ 'nan Bali 'lewei vɪzan Zeremi nɛn 'li bɛ, -nyrɛn 'yɪa. ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ -a -tɔ 'bɛ fuv, -nyrɛn 'yɪa.»

¹⁵ ɛn yaa laabɔ 'e -srɔnɔn 'lɔ 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

¹⁶ Simɔn Pieri 'e -yrɛ 'nan: «ɪ ya Crizi nɛn Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a. Bali nɛn -a yɛ cɪ "man "bɛ -a -pɪ nɛn 'yɪa.»

¹⁷ ɛn Zozi "e 'nan: «Zonas -pɪ Simɔn, 'yɛ 'wɪ a "yɪ. Kɔɔ blamin "cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a -cin -tɔ 'i 'ji dɪ, 'pian 'an "tɪ "nɛn laji bɛ -yɛɛ -cin -tɔ 'i 'ji. ¹⁸ Maan ve 'yɛ 'nan, 'i 'tɔ

nen Pieri, -a -ci puo. En puo zɪe -a da nen an -taa 'mɛn -leglizɪ-tələ. Fɛ -tu 'ka 'trɛ 'gʊe -a da -e 'e -leglizɪ zɪe -a -wi dɪ. ¹⁹ Bali -le mingɔnnɛn trɛ bɛ, maan -lagle 'wle -nɔn 'yie. Fɛ oo fɛ nen yia ve "man "cejɛ 'trɛ 'gʊe -a da bɛ, te o -cejɛ 'vɪ "man laji. En fɛ oo fɛ nen yia "kuan 'i 'pɛ "fli "a 'trɛ 'gʊe -a da bɛ, te waa 'kun o -pɛ "fli "a laji.»

²⁰ -A -nan nen Zozi 'e -srunɔn "trɔɛn nyuɔn 'kɪglɑ. Yaa 'vɪ -wle 'nan, te 'o -nan sɛɛ wɔ min lɛ 'nan, min nen Bali -a 'sɪ "va -e 'e minnun 'sɪ 'wɪ 'ji bɛ -nyrɛn 'yaa dɪ.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'vɪ
(Mk 8.31-33; Lk 9.22)*

²¹ -E 'e 'sia tʊ zɪe -a man bɛ, -a -nan nen 'wɪ nen e "ta -daa "bɔlɛ Zozi man bɛ yaa vidɪ 'sia 'e -srunɔn lɛ. E 'nan -wle 'nan: «An -ko Zeruzalɛm. Min cejenun, 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'tɛ "kaga "paa 'an da. Waan -tɛa, -a yi yaagazan da -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

²² -A -nan nen Pieri -a laabʊ 'o "fli yei, ɛn e 'wɪ pladɪ 'sia -yrɛ 'kɪglɑ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'wɪ zɪe 'te 'an man 'i da "fo "dɪ, te Bali 'e -sɪ -nɔn dɪ.»

²³ Zozi 'e yra -tɔ Pieri da, ɛn e -yrɛ 'nan: «Satan! 'I 'sɪ 'an -sru! Te 'i 'sɪ -tɔ 'an 'lɔ dɪ! 'Wɪ nen 'i 'ci "nrɔnman "da "bɛ, -a da "cɛɛ Bali e ci "nrɔnman dɪ. Blamin -le ci "nrɔndɪ nen 'i 'wulo -ji.»

*Zozi -sru 'ta wɔdɪ
(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)*

²⁴ "Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «Min nen e ya "vale 'e dra 'an -sruzan 'a bɛ, 'e 'wɪ yra yidɪ man, ɛn 'e 'wɪ 'kadɪ man yiba "plan da, -e 'e -sɔnla 'an -sru. ²⁵ Kɔɔ min nen e ci 'e 'ladɪ 'yee 'trɛda da bɛ, ya 'a ye dɪ. 'Pian min nen 'e 'pɛ 'sɪ 'yee 'trɛda da "fo ɛn yaa -nɔn 'men bɛ, -a san 'bɛ 'belidɪ nen ya 'a 'nyaan dɛ -a ye. ²⁶ ɛn -te min 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'yɪ, te 'belidɪ 'ka -yrɔ "dɛ, -a -ci nen 'nɔn? Fɛ -tu 'ka 'trɛ 'gʊe -a da -e min 'e 'yee 'belidɪ ta pan wɔ -a dɪ. ²⁷ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe maan -cin -tɔ 'ka 'ji, kɔɔ tʊ nen an -ta pee wɔ bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ, an -taa 'an "tɪ 'le 'tɛ 'san da 'kɔ 'vale 'mɛn 'pasianɔn nen laji bɛ waa. Tʊ zɪe -a man nen min -tʊ 'e drɛ 'ɛn man -kopa ye. ²⁸ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka pɛɛnɔn nen 'an 'lɛ 'gʊe, ka 'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa -e 'ka yɪ 'nan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ mingɔnnɛn -blidɪ 'sia dɪ.»

17

*Zozi -srunɔn yaaga Zozi 'yɪ 'yee 'tɛ 'san wlu
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

¹ Yi 'shɛɛdʊ, "bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ pɔn loulou "tʊ da 'o 'vale Pieri 'lee Zaji 'lee 'e "bʊt Zan -a. ² Zozi 'kɔlɛ lila o yie man. -A yra 'bidɪ 'sia "le yidɛ 'le 'wɪ 'zʊ, ɛn -yee sɔ drɛ 'fuvu 'yɪyɪ. ³ ɛn o Moizi 'lee Eli 'yɪ -a "srɔn, te o -sɛɛ "wɔ 'o 'vale Zozi 'a.

⁴ -A -nan nen Pieri -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, e drɛ 'wɪ "yɪ "a ɛn -kaa ta 'gʊ. -Te 'i wu "man "bɛ, an segle pannɛn yaaga -tɔa. -A -tʊ -kɔan 'yie vɛ, -a -tʊ -kɔan Moizi -le vɛ, ɛn -a -tʊ -kɔan Eli -le vɛ -a.»

⁵ E -fʊ 'wɪ zɪe -a tin 'banan, ɛn "lolu -koei "nen e ya 'fuvu 'yɪyɪ bɛ, e -trɔa o da. -A -nan nen wei -tʊ wu "lolu -koei zɪe -a va. Yaa 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, e ya 'an 'pɪ nen maan ye "yɪ "bɛ -a. E ya 'an 'bli 'pa "da "nen -a. 'Ka "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ!»

⁶ Zi -a -srunɔn wei zɪe -a 'man bɛ, "klan -sɛn o ji, o tɛla 'o 'kɔlɛnɛn, ɛn 'o yra blula. ⁷ 'Pian Zozi pli o man, e klɛ o man, ɛn e -wle 'nan: «Te 'ka "klan dɪ! 'Ka 'wluan lou!» ⁸ -A -nan nen 'o 'wulo wluan lou, ɛn o Zozi 'yɪ 'e 'saza.

⁹ Zɪ o ya 'sinan pɔn da -e 'o -sɔɔn "ji "bɛ, ɛn e 'wɪ 'pla 'e -srunɔn lɛ. Yaa 'vɪ -wle 'nan: «'Wɪ nɛn ka "sia -a -nan yunan 'gʊɛ, te 'ka -nan sɛɛ wʊ min lɛ dɪ, -trilii -e 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an 'wluan -kanɔn 'va.»

¹⁰ -A -nan nɛn -a -srunɔn 'wɪ laabʊ -yrɔ. Waa laabʊ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn "o 'nan, Eli 'bɛ -taa 'e 'flin 'vaa -e min 'sizan 'wɪ 'ji 'e 'ta?»

¹¹ ɛn Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Wee tin a 'nɔnnɔn. Eli 'bɛ -taa 'e 'flin, -e 'e fɛnʊn pɛɛnɔn -tɔɔla 'e "pa 'ji. ¹² 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Eli -ta 'va, ɛn wa'a 'silɛa min -a dɪ. 'Wɪ nɛn o ci "va "bɛ, waa drɛ -yrɛ. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ bɔa 'an 'bɔ Blamin -pɪ man, 'an yra ye -wɔ.» ¹³ -A -nan nɛn -a -srunɔn -a -ci 'man 'nan, min -batize drɛzan Zan -le 'wɪ nɛn yaa 'vɪ.

*Zozi -yʊ -wliɔ: 'si 'nɛn 'tv -sru
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)*

¹⁴ Minnun nɛn o ci Zozi 'pɛnnan bɛ, Zozi 'lee 'e -srunɔn yaaga 'bɔ o man, ɛn min -tv -ta 'e "po "sran Zozi 'wlu, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: ¹⁵ «Minsan, 'an 'pɪ nyirinda 'e 'sɛn 'i da! -Tɔwli "cɛ a "man, ɛn e ya 'e yra yunan -yrɔ "wliɔ. Tʊ -mie man bɛ, yaa -tɛa 'te 'va, ɛn tv -mie man bɛ yaa -tɛa 'yi 'va. ¹⁶ An -ta -a 'i -srunɔn lɛ, wa'a -kɔlɛ -a 'belidi -a dɪ.»

¹⁷ Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Naagɔnɔn, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "ka "dɪ, ɛn ka 'wɪ 'wliɔ: "dra. 'An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. Tʊ wɛa nɛn maan dra "nyian 'ka 'va? 'Ka 'ta 'nɛn 'bɔ 'a 'gʊ!» ¹⁸ ɛn Zozi 'a 'vɪ 'yʊ -wliɔ zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'si 'nɛn 'gʊɛ -a -sru.» E 'si -a -sru ɛn 'nɛn zɪɛ e beli 'nun.

¹⁹ "Bɛ -sru, zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'fʊ 'o 'saza bɛ, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn kʊ'a -kɔlɛ -yʊ -wliɔ zɪɛ -a -pindi -a dɪ?»

²⁰ ɛn Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn, -yee "wɛan ka'a -kɔlɛ -a drɛdɪ -a dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te 'cee yi -tɛradɪ Bali da a "wɛnnɔn "le fei fɛ 'wɛ "wɛnnɛn -tv -le 'wɪ 'zʊ bɛ, kaa ve pɔn 'labɛ -yrɛ 'nan: «'I 'sɔra fɛ 'gʊɛ -a -nan 'i 'trɔa -miɛn», yaa dra. 'Wɪ 'tv 'ka 'kɔan, te ka'a 'kɔlaman -a drɛdɪ -a dɪ. ²¹ ['Pian -yʊ -wliɔ zɪɛ, min fɛ "sɔan, e Bali trʊ "baa 'vaa ɛn e -kɔlaman -a -pindi -a min -sru.»]

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluannan -kanɔn 'va wɪ 'vɪ 'nyian
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)*

²² Yi -tv da te Zozi 'lee 'e -srunɔn a cinan Galile 'lɛglɔn 'ji, ɛn Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «'An 'bɔ Blamin -pɪ bɛ, o 'ta -daa 'an -nɔn lɛ minnun lɛ, ²³ -e 'waan 'tɛ. -A yi yaagazan da -e 'an 'wluan -kanɔn 'va.» 'Wɪ zɪɛ yaa -srunɔn 'ta drɛ 'trɔdrɔ 'kpa.

Zozi 'lee Pieri 'sukɔlɛ -pan 'wʊ

²⁴ Lɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn man bɛ Zuif 'nɔn nɛn -klɔnmɔnnun -a bɛ, o "lala -nɔan Bali -pan 'kɔn 'le vɛ -a. -Yee "wɛan yi -tv da, zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Kapanamo bɛ, minnun nɛn o "lala zɪɛ -a "sia bɛ, o pli Pieri man, ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «'Lala nɛn minnun -a -nɔan Bali -pan 'kɔn 'le vɛ -a bɛ, 'ka 'san "e -nɔan?»

²⁵ Pieri "e 'nan: «-Inyan, yaa -nɔan.»

"Bɛ -sru ɛn e wla 'kuin. -A -nan nɛn Zozi 'fɔ 'e 'flin, e 'wɪ 'gʊɛ -a laabʊ -yrɔ. Yaa laabʊ -yrɔ 'nan: «Simɔn, 'i 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da. Mingɔnnɛn nɛn 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, -tɪnun lɔ nɛn o 'sukɔlɛ "sia? 'O 'bɔ 'le "kɔnnɛn 'nɔn 'lɔ nɛn waa "sia, -baa min pɛnʊn lɔ nɛn waa "sia?»

²⁶ ɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Min pɛnʊn lɔ nɛn waa "sia.»

²⁷ 'Pian -te kʊa drɛ ɛn 'wɪ 'nan o man bɛ, e 'ka "yi "dɪ. -Yee "wɛan 'i 'kʊ 'yi man, 'i -kopa -fɔla 'yia. Pɔ tɛdɛ nɛn e -kopa zɪɛ -a "siala bɛ 'i -tɛ. 'I yie 'tɔ -a 'le! 'Lein 'wɛ nɛn -nan bɛ, 'i 'si -e 'i -nɔn -wɛ 'mɛn vɛ 'lee 'yie vɛ -a.»

18

*-Tie ci Zozi-sruzan-dan a?
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)*

1 Tu zɪe -a man nɛn, Zozi -srunɔn pli "man, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «-Tie ci min -dan a Bali -le mingɔnnɛn trɛda?»

2 Zozi 'nɛn "wɛnnɛn 'tɔ laabu, yaa -tɔ o yei. 3 ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, -te ka'a lɪlɛ -e 'ka 'fli drɛ "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ dɪɛ, ka'a 'ko Bali -le mingɔnnɛn trɛda dɪ. 4 'Pian min nɛn 'e 'fli drɛ "wɛnnɔn bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda, e ya min -dan a.

5 ɛn min oo min nɛn e min nɛn "le 'nɛn "wɛnnɛn 'zɔ -gɔ -a 'kun tɪgɪ 'mɛn "wɛan bɛ, te 'an 'bɔ nɛn yaan 'kun tɪgɪ.»

*'Ka drɛ "yi -e 'ka vɪlɛ 'ka 'si Zozi -sru "dɪ!
(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)*

6 «Minnun nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ bɛ, min oo min nɛn yaa drɛ ɛn -a -tɔwɪli "cɛ 'si 'an -sru "bɛ, -a "yi mɪn -e 'o 'kɔlɛbu -dan -fɔ -a 'klan -e 'o -fɔ jemɪe -va.

7 'Wɪ -taa "bɔlɛ 'trɛdanɔn 'gɔɛ o man, kɔɔ -wɛɛ dra -e 'mɛn minnun 'o 'si 'an -sru. 'Wɪnun nɛn waa -maan 'bɔ -e min 'e 'si 'an -sru "bɛ, o ya 'trɛda "kaga. 'Pian min nɛn yaa drɛ ɛn 'mɛn min -tɔ 'si 'an -sru "bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man.

8 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'i 'pɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i 'cɛɪn 'bɛ -maan 'i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'cɛn -e 'i tuv -kɔɔbli. Kɔɔ -te 'i -kɔ Bali va 'i 'pɛ ponɛn 'a, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i 'cɛɪn ponɛn 'a 'i man bɛ, -a "yi mɪn 'i 'pɛ "fli 'lee 'i 'cɛɪn "fli 'o 'fɔ 'i man -e 'wɛi 'tuv 'tɛ 'va bɛ, -a da. 9 ɛn -te 'i 'yɪɛ 'bɛ -maan 'i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'si 'ji, -e 'i tuv -kɔɔbli. Kɔɔ -te 'i -kɔ Bali va yɪɛ 'tɔwɪli "a bɛ, 'bɛ "yi mɪn 'i 'yɪɛ "fli 'o 'fɔ 'ji, -e 'wɛi 'tuv 'tɛ 'va bɛ -a da.

10 'Ka drɛ "yi! Minnun nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ bɛ, te 'ka o drɛ 'ka 'pɛla kɔda dɪ! Kɔɔ maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le 'pasianɔn nɛn o yɪɛ -tɔa "minnun zɪɛ o va bɛ o ya bodrun funnin 'o 'tɔdɪ 'an "tɪ "nɛn laji bɛ -a 'lɛ. 'Wɪ nɛn e bɔa "minnun zɪɛ o man bɛ -e 'o -nan 'sinan 'pa -yrɛ.»

*-Te min 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, waa dra 'kɔ?
(Lk 15.3-7)*

11 [«'An 'bɔ Blamin -pɪ an -ta 'nan -e 'an minnun nɛn o 'san bɛ o 'si 'wɪ 'ji.]

12 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔɛ -a da! Min -tɔ -le 'bla a -yaa tɔ, ɛn -a -tɔ 'san "va. Yaa dra 'kɔ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'bla -fuba 'sɔrasɪɛn 'wɛ 'sɔrasɪɛn bɛ e 'o "tɔɛ zɪɛ, -e 'e 'kɔ 'bla -tɔ nɛn e 'san bɛ -a -wɛɛ. 13 -Te yaa 'yɪ bɛ, -a ci "nranman. Ci "nran zɪɛ e -ciala 'bla -fuba 'sɔrasɪɛn 'wɛ 'sɔrasɪɛn nɛn wa'a 'sanɛ dɪɛ, -wɛɛ ci "nran nɛn waa -nɔan min lɛ bɛ -a da. 14 'Ka "tɪ "nɛn laji bɛ, 'wɪ 'tɔwɪli zɪɛ -a 'bɔ nɛn yaa dra. -A ci 'sɔ "cɛɛ 'nan, minnun nɛn o yi -tɛala 'an da "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ bɛ, o -tɔwɪli "cɛ 'e 'san "va "dɪ.

15 -Te 'i bɔɛzan -tɔ nɛn e ya 'an -sruzan 'a "le 'yɪɛ 'wɪ 'zɔ 'nan e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'yɪɛ bɛ, 'i 'kɔ "va -e 'ka 'nan wɪ vɪ 'ka "fli yei. -Te yei wei 'man bɛ, te yɪɛ drɛ ɛn 'ka yei "sɛn 'e cin va. 16 'Pian -te e 'ka "va 'nan 'yei wei maan "dɪɛ, 'i min -tɔ 'pa 'i 'va, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i min "fli 'pa 'i 'va, -e 'ka 'kɔ 'wɪ zɪɛ -a -pɛ 'pa 'e cin man o yɪɛ man. 17 -Te e 'ka "vale 'e 'o 'wɛi maan "dɪɛ, 'i 'wɪ zɪɛ -a 'pla -leglizinɔn lɛ. ɛn -te e 'ka "vale 'e -leglizinɔn wei maan "dɪɛ, 'i "bɔ zɪɛ -a 'sia 'sɪɛn "le min nɛn e 'ka Bali -le 'nɛnnun va dɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.

18 Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, fɛ oo fɛ nɛn kaa ve "man "cɛjɛ 'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, te o -cɛjɛ 'vɪ "man laji. ɛn fɛ oo fɛ nɛn kaa "kuan 'ka 'pɛ "fli "a 'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, te waa 'kun o -pɛ "fli "a laji.

¹⁹ En maan ve "nyian 'cee 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, -te ka ya min "fli en 'ka 'ci drɛ -tɔwli, ka 'wɪ 'tɔ laabɔ 'an 'tɪ 'nɛn laji bɛ -yrɔ "bɛ, yaa -nɔn 'cɛɛ. ²⁰ Kɔɔ -te min "fli, min yaa 'o cin yɪ 'nan -e 'waa 'tɔ drɛ -dan bɛ, an ya o yei.»

*-Mɛ "le "wɛan nɛn Zozizan 'e bɔɛzan man wɪ "cɛa?
(Lk 17.4)*

²¹ En Pieri -a laabɔ -yrɔ 'nan: «Minsan, min nɛn e ya 'i -sruzan 'a "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ bɛ, -te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'mɛn bɛ, maan "cɛa -yrɛ 'e 'pa -a wɛa? 'An 'cɛ -yrɛ -trilii 'e 'pa -a 'sɔravli?»

²² Zozi "e -yrɛ 'nan: «Yi'a dra 'e 'pa 'sɔravli "cɛ "dɪ, 'pian 'i drɛ -trilii -fuba 'sɔravli 'pa 'sɔravli.

²³ Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'gɔv: Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ min da bɛ, e ya "le 'nan mingɔnnɛn -tɔ 'bɛ 'vɪ 'e 'wɪlunɔn le 'nan, 'yee fiɛnnun nɛn o da bɛ, 'o 'ta -e 'e 'nrɔn! ²⁴ Zɪ yaa 'nrɔndɪ 'sia bɛ, en o -ta min -tɔ -a -yrɛ. 'Bɛ 'ta fiɛn bɔa -mlinyɔn (1.000.000) "kaga. ²⁵ Min zɪɛ fɛ -tɔ 'ka -yrɔ -e 'e -yee "lala 'bɔ bɔla dɪ. -A -nan nɛn mingɔnnɛn zɪɛ e 'nan, 'o min 'bɔ 'tan, 'o -a nan 'lee 'yee 'nɛnnɛnnun -tan. En "nyian bɛ, o -a yɪfɛ pɛɛnɔn 'tan -e 'o 'yee "lala -mie bɔla.

²⁶ Min zɪɛ e "po -sɔɔn mingɔnnɛn bɛ -a 'wɪlɔ, en e -yrɛ 'nan: «'An 'san, 'i yra 'si! 'I tɔ -kɔɔn 'mɛn "nyian! 'An 'yie "lala -wɛɛ "man -bleble -e 'an pɛɛnɔn bɔla 'yie.» ²⁷ -A nyrinda -sɛn mingɔnnɛn zɪɛ -a da, en e fiɛn pɛɛnɔn 'bɔ 'cɛ -yrɛ, en e 'si "man.

²⁸ "Yɛɛ -kɔ bɛ, min -tɔ nɛn o 'nyranman -tɔwli "paa 'e cin va bɛ yaa 'yɪ. -Yee "lala "wɛnnɛn a 'bɛ 'lɔ fiɛn -ji. Yaa -blɔ man sɔ 'kun, en e 'nan -yrɛ 'nan: «'Mɛn "lala nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i -nɔn 'mɛn!»

²⁹ Min zɪɛ e "po -sɔɔn "wɪlɔ, en e toba -fɔdɪ 'sia, -yrɛ. E 'nan: «'I yra 'si! 'I tɔ -kɔɔn 'mɛn! 'An 'yie "lala -wɛɛ "man -bleble -e 'an pɛɛnɔn bɔla 'yie.»

³⁰ 'Pian ya'a 'wɪɛ "man "fo "dɪ. E -kɔ -a -fɔlɛ -pɔ 'kuin. Min zɪɛ, e 'cɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa en 'e bɔla.

³¹ -A bɔɛnɔn -mienun nɛn o 'nyranman "paa waa 'e cin va bɛ, waa -nan 'yɪ. 'Wɪ zɪɛ e o 'kan en o -kɔ -a 'sinan 'palɛ mingɔnnɛn lɛ.

³² -A -nan nɛn mingɔnnɛn 'e 'suzan zɪɛ -a laabɔ "nyian, en e 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'suzan, 'i ya 'tɛɛ -wɪdɪ! 'I toba -fɔ 'mɛn -yee "wɛan fiɛn nɛn 'i da bɛ, maan pɛɛnɔn 'cɛ 'yie. ³³ 'I bɔɛzan nyrinda "sia paan "le 'mɛin nyrinda 'si bɛ -yee 'wɪ -zɔ!» ³⁴ 'Bli 'fɔ mingɔnnɛn zɪɛ -a 'ji -wɪdɪ, en yaa -nɔn minnɔn lɛ 'nan 'o 'kɔ 'tɛ 'pa 'da -pɔ 'kuin. E cɛɛn -yee "lala -nɔndɪ man 'vaa en 'e bɔla.

³⁵ -A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. -Te ka'a cin man wɪ 'cɛlɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a dɪɛ, 'an "tɪ 'nɛn laji bɛ 'wɪ 'tɔwli zɪɛ -nyrɛn yaa dra 'cɛɛ.»

19

*Zozi 'wɪ tin 'ba lɪ bɔladɪ da
(Mk 10.1-12; Lk 16.18)*

¹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnɔn zɪɛ -a "paadɪ man 'e -srɔnɔn 'ji bɛ, e 'si Galile, en e -kɔ Zude 'lɛglɔn 'fɔv nɛn Zudan 'yɪ -sru 'zia bɛ -a -ji. ² Min "kaga "kɔla -a -sru, en minnɔn nɛn -cɛ cɪ o man bɛ e o beli.

³ -A -nan nɛn Farizen 'nɔn pli "man. O 'wɪ laabɔ -yrɔ -a wei 'kundɪ -le "wɛan. Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «-Cɛɛ -pei -tɔ wɪ -a -si -nɔn 'nan min -kɔlaman 'e nan bɔala 'wɪ pɛɛnɔn 'ji 'e "tun?»

⁴ En Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «'Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪɛ dɔv? E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan, 'trɛda pou sianan 'bɛ, Bali -klɔnmɔn drɛ 'o 'vale lɔmɔn -a. ⁵ En Bali -a 'vɪ "nyian 'nan:

«-Klɔnmɔn "sia 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ "srɔn, -e 'e lea 'e nan man,

te o drɛ min -tɔwli "a.»

⁶ O 'ka "nyian "le min "fli "le 'wɪ 'zʊ dɪ, 'pian te o drɛ min -tɔwli "a. Min "fli zɪɛ Bali o 'pa 'e cin man. Te min 'e o 'cɛn 'e cin man "fo "dɪ!»

⁷ Ɛn Farizen 'nɔn -a laabu -yrɔ "nyian 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn Moizi -a crɛn -tɛ "mɛn 'nan, min -kɔlaman 'e nan bɔala, 'pian yaa 'fluba dra -e 'e -nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla?»

⁸ Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "a "yuyu, -yee "wɛan nɛn Moizi -si -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka lɪ bɔla. 'Pian 'trɛda pou sianan "bɛ, 'wɪ zɪɛ e 'ka -nan dɪ. ⁹ An 'bɔ maan ve 'cɛɛ 'nan, min oo min nɛn 'e nan 'bɔla, te -kɔnnɛn -wɛɛdɪ man "cɛɛ dɪ, ɛn e lɪ pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e nan 'tɔdɪ -a ɛn e lɪ pee wɛɛ.»

¹⁰ Ɛn -a -srɛnɔn 'a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ -klɔnmɔn 'lee lɪmɔn yei "bɛ, "te e ya 'wɪ "yi "a -e min 'e vɪɛ 'e lɪ 'pa dɪ!»

¹¹ Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn an "sia -a vɪnan 'gʊɛ, min pɛɛnɔn 'ka -a -ci maan dɪ, 'pian minnɔn nɛn Bali -a -ci 'si -wɛ "bɛ, -wɛɛ -ci maan. ¹² Min -mienun a bɛ, o "bʊ "o -ya te o 'ka -klɔnmɔn -a dɪ. Ɛn min -mienun a bɛ, min 'bɛ o "saa -e 'o 'si -klɔnmɔn -va. Ɛn min -mienun a bɛ, o 'ka "vale 'o lɪ "paa dɪ -e 'o Bali -le 'nyranman 'pa 'kpa. Min nɛn e 'wɪ 'ci maan "bɛ 'e man.»

*Zozi fɛa 'vɪ nannannun man
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

¹³ Minnɔn a -tanan nannannun -a Zozi ɛ, -e 'e 'pɛ 'pla o da, -e 'e Bali trʊ 'ba -wɛ 'nan Bali 'e -fɛa vɪ o man. -A -nan nɛn -a -srɛnɔn 'si -tɔ -wɔ 'nan 'o 'lɪ 'o da.

¹⁴ Ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'Ka nannannun 'tʊ 'o 'ta 'an 'va, te 'ka 'si -tɔ -wɔ "dɪ! Kɔɔ minnɔn nɛn "le -wee 'wɪ 'zʊ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛ a -wee vɛ -a.» ¹⁵ 'E 'pɛ 'pla o da. "Bɛ -sru ɛn e -kʊ fɛ pee -nan.

*-Gobonen fɛzan -tʊ -le 'wɪ
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

¹⁶ Yi -tʊ da bɛ, -gobonen 'tʊ pli Zozi man, ɛn e 'wɪ 'gʊɛ -a laabu -yrɔ. Yaa laabu -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan! 'Wɪ "yi "kɔ "nɛn maan dra, -e an 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪ?»

¹⁷ Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn yia laabo 'an 'lɔ 'nan, 'wɪ "cɛn 'bɛ cɪ "yi -e 'i drɛ? Bali -tɔwli 'bɛ cɪ "yi. -Te i ya "vale 'i 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, -a ye bɛ, 'i 'ta wɔla -yee -pei -tɔ wɪnɔn da.»

¹⁸ Ɛn -gobo zɪɛ yaa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «-Yee -pei -tɔ wɪnɔn 'bɔ "cɛn?»

Ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ! Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ! Te 'i crin wɔ dɪ! Te 'i 'wɔ -sɛn min man dɪ! ¹⁹ 'I yɪɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bʊ "man! Ɛn 'i bɛɛzan -tʊ yɪ "yi "le 'yie 'wɪ 'zʊ!»

²⁰ -Gobonen bɛ, e 'nan Zozi ɛ 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a da nɛn an 'ta wɔla. -Mɛ "wɪ 'bɛ klɪ 'an man "nyian?»

²¹ Ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i ya "vale 'yie 'wɪ 'e 'kɔn tɪgɪ Bali 'ɛ bɛ, 'i 'kʊ, fɛnan nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i -tan, -e 'i man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man. E ya "le i ya 'i yɪfɛ planan "laji. "Bɛ -sru -e 'i -sɔɔnla 'an -sru.»

²² Zi -gobonen 'wɪnɔn zɪɛ -a 'man bɛ, -a 'ta drɛ -trɔdrɔ, ɛn e -kʊdɪ 'sia. -A yɪfɛnɔn a "kaga "le "wɛan.

²³ Ɛn Zozi 'a 'vɪ -e -srɛnɔn lɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, fɛzan -le drɛdɪ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, e ya 'pleble. ²⁴ Ɛn maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, -wi -dan nɛn waa laabo shamo bɛ, ya'a -kɔlaman -wɪdɪ -a 'mɛnzren -yrɛ jɪ dɪ. -A -tɔwli "nɛn "nyian fɛnɔn 'le vɛ -a. Drɛdɪ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, e ya -wɔ 'pleble 'wɪdɪ.»

²⁵ Zi -a -srɛnɔn 'wɪnɔn zɪɛ -a 'man bɛ, e wɪa o man -wɪdɪ, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɪɛ -kɔlaman -e 'e 'si 'wɪ 'jɪ "mɛn?»

²⁶ Zozi o -nanjεεn, εn e 'nan -wle 'nan: «Min 'ka 'kolaman 'e 'fli 'sidi -a 'wι 'ji di, 'pian Bali -kolaman 'wι pεεnɔn drɛdi -a.»

²⁷ -A -nan nεn Pieri 'e -yrε 'nan: «Kυ 'si fε pεεnɔn -sru, εn ku sɔɔnla 'i -sru. -Me 'nεn "ku 'ye -ji?»

²⁸ En Zozi e 'nan -wle 'nan: «Maan ve 'cεε 'wι tiglι 'a 'nan, tυ nεn fenun pεεnɔn dra 'e 'tre, te 'an 'bɔ Blamin -pι an ya 'an -nyrandι 'mεn tin 'ba pεin -dan da bε, kaa nεn ka 'ta 'wɔla 'an -sru "bε, ka -kɔan 'ka -nyrandι 'nyian mingɔnne n pεin -fuda "fli "da, εn cεε Izraēl 'lεglɔn 'fuda "fli "le tin "baa. ²⁹ En min oo min nεn 'mεn "wεan e 'si 'e 'fla, -te 'bε "cεε di e 'si 'e "bɔnun -sru, -te 'bε "cεε di e 'si 'e "blunun -sru, -te 'bε "cεε di e 'si 'e "tι 'lee e "bɔ -sru, -te 'bε "cεε di e 'si 'e nan 'lee 'yee 'nennun -sru, -te 'bε "cεε di e 'si 'yee -yɔ -sru "bε, -a san zιε yaa pεεnɔn zιε -a ye 'e 'pa -a -yaa tυ. En 'belidi nεn ya'a 'nyaan dιε, e dra -yee vε -a. ³⁰ Minnun nεn o -trɔa 'si 'lε bε, o "kaga -taa "fɔlεa "da, εn minnun nεn o -fɔla "da "bε, o "kaga -taa "drele -si 'lεnɔn 'a.»

20

'Nyranman 'panɔn 'man -kɔnne

¹ Zi Zozi 'wι zιε -a 'vι bε, εn e -kɔnne "tυ -fɔ -wle. Yaa 'vι -wle 'nan: «Bali -le mingɔnne -blidi min da bε, -nyrεn 'gυ, e ya "le fei san -tυ 'bε 'bɔla bodrun puunɔn εn e minnun -wεεdi 'sia 'nan -e 'o 'ku 'nyranman 'pa 'yee rεzεn fei. ² E min -mienun 'yι, εn o wei drε waa -tυ 'nan yι -tυ nyranman -pan nεn 'e -nɔan -wle. En o -ku 'yee fei zιε -a da.

³ E 'bɔla "nyian te bodrun yidε wluan loulou 'kpa. En e min -mienun 'yι 'o -nyrandι -guada, te 'nyranman 'ka -wɔ -e 'o 'pa di. ⁴ En "e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'ku 'nyranman 'pa 'mεn fei! Maan man -ko "paa 'cεε.» ⁵ -A -nan nεn minnun zιε o -ku -yee rεzεn fei.

Fei san zιε e 'bɔla "nyian te yidε 'bɔ min -win -ji 'sεzε, εn e 'bɔla "nyian te funninmlan yidε tεεnla. Minnun nεn e 'bɔ o man bε, 'wι 'tɔwli zιε -nyrεn yaa 'vι -wle. ⁶ Zi yidε 'pla plɔ da bε, εn e 'bɔla "nyian, e 'bɔ min -mienun man -guada, εn yaa laabɔ -wɔ 'nan: «-Mε "le "wεan nεn ka -fυ 'ka -nyrandι bodrun 'trilii funninmlan, εn ka'a 'nyranman 'tυ 'palε di?»

⁷ O 'nan -yrε 'nan: «Min -tυ 'ka 'ku 'silε 'nan 'ku 'yee 'nyranman 'pa di.»

En fei san 'e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'ku 'nyranman 'pa 'mεn rεzεn fei!»

⁸ Zi funninmlan 'pla bε, εn fei san zιε e min nεn e yidε -tɔa 'yee 'nyranman 'panɔn 'va bε -a laabɔ. E 'nan -yrε 'nan: «'I 'nyranman 'panɔn pεεnɔn laabɔ -e 'i o -ko 'pa. 'I 'sia minnun nεn o -fɔla "da "bε o da -e 'i 'le 'sran minnun nεn o -trɔa -si 'lε bε o da.»

⁹ -A -nan nεn minnun nεn o -ku 'nyranman 'palε te yidε 'pla plɔ da bε o -ta, εn e yι -tυ nyranman man "lala -nɔn o pεεnɔn lε. ¹⁰ Yaa drε zιε -trilii εn e 'bɔ minnun nεn o -trɔa -si 'lε bε o da. -A -cin a o ji 'nan 'o -kopa -taa 'cilea "da, 'pian yι -tυ nyranman man "lala nεn waa 'yι 'o pεεnɔn.

¹¹ -A -nan nεn o 'wι 'blidi 'sia fei san va. ¹² Waa 'vι -yrε 'nan: «Minnun nεn o -ta 'e -fɔla "da 'gυε, wa'a 'mɔnlε 'nyranman 'panan "fo "di. 'Kυ 'bɔ nεn ku 'nyranman 'pa yι -tυ "fo, εn ku -fυ yidεa "trilii bε, i 'ku 'pan 'bɔ waa 'e cin man. -Mε "le "wεan yaa drε zι?»

¹³ En fei san 'wι 'si "va o va min -tυ lε. Yaa 'vι -yrε 'nan: «'An bee! Ma'an 'wι 'wli di "drele 'yie di. Yι -tυ nyranman "lala da nεn 'ku wei -tria, -njεε dυv? ¹⁴ -Yεε ci 'yie vε -a, 'i 'si -e 'i 'ku. Min nεn e -fɔla "da "bε, -te maan -ko "paa "le 'yie 'wι 'zυ oo, e "siala 'an 'bɔ 'a. ¹⁵ 'Wι nεn e 'sɔ 'an 'ji bε, -a 'bɔ nεn maan dra 'an yife -a. -Te an "yι drε min lε bε, -mε drε -a 'wι "naan 'i man?» »

¹⁶ En Zozi 'a 'le 'sran -wle 'nan: «Minnun nen o -fola "da "be, zi o -taa "drele -si 'lenon 'a zle, en minnun nen o -troa -si 'le be, zi o -taa "fola "da zle.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanon 'va w1 'pa yaagazan 'v1
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Zozi 'lee 'e -srulon a -konan Zeruzalem. -A -nan nen Zozi 'e -srulon 'fuda "fli laabv 'o 'saza, en e 'nan -wle 'nan: ¹⁸ «-Kaa "ta -ko Zeruzalem 'gve, minnun 'an 'bo Blamin -p1 -noan Bali -pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci vunon le. O tin -tea 'an da -e 'an 'ka -a 'w1 'ji. ¹⁹ Waan -noan "minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a dle -wle. Minnun zle waan see wo, waan -soan -ngble -a, en waan -peinman yiba "plan da -e 'an 'ka. 'Pian -a yi yaagazan da be, -e 'an 'wluan -kanon 'va.»

*Zaji 'lee 'e "bv1 Zan be, o "bv "fe -tv -si laabv Zozi 'lo
(Mk 10.35-45; Lk 22.24-27)*

²⁰ "Be -sru en Zebede nan pli Zozi man 'o 'vale -yee 'nennun -a. E "po soon Zozi 'wlu 'nan -e 'e 'w1 'tv -si laabv -yrv.

²¹ En Zozi 'a laabv -yrv 'nan: «-Me 'va nen i ci?»

L1 zle e 'nan Zozi le 'nan: «'Men 'nennun "fli 'gve, tv nen i dra mingonnen -a be, i 'w1 'man -e 'o -nyran 'i 'srn. -A -tv 'e -nyran 'i 'pe "yi "da, -e -a -tv 'e -nyran 'i 'pe bv da.»

²² En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'W1 nen ka c1 -a laabunan be, ka 'a 'ci toa di. 'W1 yidi nen e "ta -daa "bole 'an man be, 'ka 'wulo "soa "wlu?»

En -yee 'nennun 'bo -a 'v1 -yrv 'nan: «-Inyan, 'kv 'wulo "soa "wlu.»

²³ Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'W1 'kpa nen, 'w1 nen e "ta -daa "bole 'an man 'gve e boa "nyian "cee 'man. 'Pian -nyrandi 'an 'pe "yi 'lee 'an 'pe bv da be, 'an 'bo "cee -si -noan "min le di. Minnun nen 'an "t1 -a pla o 'to man be -wee ve 'be c1 -a.»

²⁴ Zozi -srulon 'fu nen o -fv be, zi o 'w1 zle -a 'man be, en 'bli 'fo o ji Zan 'lee 'e "bv1 Zaji man. ²⁵ -A -nan nen Zozi o peenon laabv, en e 'nan -wle 'nan: «Kaa -ta 'an, 'tre da mingonnenun min "paala -sa w1 -a. En minnun nen o c1 min -dandanun -a be, o -va -ble minnun da. ²⁶ 'Pian te 'w1 zle -nyren 'e 'kon 'ka yei "di. Min oo min nen e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "be, 'e 'fli 'pla 'ka peenon 'wlu o 'sud1 -a! ²⁷ En min oo min nen e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a be, 'e 'fli dre 'ka peenon 'le noan -a! ²⁸ 'W1 'twli zle -a 'bo nen an 'bo Blamin -p1 maan dre. Ma'an 'tale 'nan -e minnun 'waan 'su di, 'pian an -ta 'nan -e 'an minnun 'su. En an -ta 'nan -e 'an 'ka -e min "kaga 'o 'sv Satan -le 'pleble 'lo.»

*Zozi yie 'winon 'fli yie 'le 'sv
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Zi Zozi 'lee 'e -srulon 'si Zeriko be, min "kaga 'kpa soonla o -sru. ³⁰ Yie 'winon "fli "a 'o -nyrandi -si man, waa 'man 'nan Zozi a cinan, en o -paandi 'sia. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'kv nyrinda 'e 'sen 'i da!»

³¹ En minnun paan o da 'nan 'o 'lebo 'pla da. 'Pian yie 'winon zle o paan "nyian 'pleble 'kpa. O paan 'nan: «Minsan, David kluda min, 'kv nyrinda 'e 'sen 'i da!»

³² Zozi 'to, e o laabv, en e 'nan -wle 'nan: «Ka ya "vale 'an dre 'cee 'ko?»

³³ O 'nan -yrv 'nan: «Minsan, kv ya "vale 'i 'kv yie 'le 'so!»

³⁴ O nyrinda -sen Zozi da, -a -nan nen 'e 'pe kle o yie man, 'nun toon o yie 'le 'so, en o soonla -a -sru.

21

*Zozi 'bola Zeruzalem
(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Zan 12.12-19)*

¹ Zozi 'lee 'e -srunon a -plinan Zeruzalem. O 'bo 'fla nen waa laabo Befaze be -a 'srøn. 'Fla z1e e ya Olivie pøn man. En Zozi 'e -srunon "fli 'pa 'sia 'o 'lε.

² Yaa 'v1 -w1ε 'nan: «'Ka 'k0 'fla nen 'ka 'lε be -a da! -Te 'ka 'b0la 'nan nun bε, ka -aflumun "bo "t0 'lee -yee 'nen ye 'o 'baa -t0d1. 'Ka o baa 's0 -e 'ka 'ta waa 'men!

³ -Te min -t0 'w1 laabo 'ka 'l0 be, 'ka v1 -a san lε 'nan: «Minsan 'e 'nan -aflumun 'w1 a 'e man.» Nun t0n 'e 'pε sia "da -e 'ka 'ta -a.»

⁴ 'W1 pεenon z1e, e dre 'w1 nen Bali 'lewei v1zan -a 'v1 'e 'cεn be -a 'lε s00d1 -a. K00 yaa 'v1 'nan:

⁵ «'Ka v1 Zeruzalem 'non lε 'nan:

'Ka 'y10, 'cee mingonnen a -tanan 'ka 'va!

E -taala 'e man -tr00.

E ya 'e -nyrand1 -aflumun da.

-Aflumun nen e -tr0 "siala bε,

-a 'nen da nen e ya 'e -nyrand1.»

⁶ Zozi -srunon "fli z1e o 'k0, εn 'w1 nen yaa 'v1 -w1ε "be waa dre la "da. ⁷ O -ta -aflumun "bo 'lee -yee 'nen 'a, o 'wee s0nun -sεn "da, εn Zozi -nyran "da.

⁸ Minnun "kaga 'wee s0nun paala -a 'lε. En min -mienun yiba "pεenun cεen, εn waa 'pla -a 'lε. Z1 "o min -dan "siala z1e. ⁹ Min "kaga yra -a 'lε, εn min "kaga -f0la "da -a koda, te o pεenon plaman 'e cin va. Waa ve 'nan:

«-Fεavea o! -Fεavea o!

David kluda min -le -fεavea o!

Bali -le -fεa 'e 'k0n min nen

Minsan -a 'pa 'sia bε -a man.

Bali 't0 'e dre -dan laji lou!»

¹⁰ Z1 e 'b0la Zeruzalem bε, -wee plad1 Zeruzalem 'si 'fo, εn 'flanon pεenon 'man ny0n -a laab0d1 -a 'nan: «-T1 nen min 'b0 'labε -a?»

¹¹ Minnun "kaga "nen waa si -f0 bε, o 'nan: «Zozi nen! Bali 'lewei v1zan nen, e "sia Nazareti Galile 'lεgl0n 'ji.»

Zozi fenun -tann0n 'pin Bali -pan 'kuin

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Zan 2.13-17)

¹² "Bε -sru εn Zozi 'k0 Bali -pan 'kuin. Minnun nen o ya Bali -pan fenun -tannan 'lee minnun nen o ya -a 'l0nan Bali -pan 'kuin bε, e o -pin. E "lala ta -f00n0n 'le 'tablonun 'lee -plab0 -tann0n 'le pεinnun fuila "man. ¹³ En e 'nan -w1ε 'nan: «E ya e 'cεn -tεd1 Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali "e 'nan: «'Mεn 'k0n -k0an 'an tr0 'ba 'k0n 'a.» 'Pian kaa dre 'cee crin w0nan -a.»

¹⁴ "Bε -sru εn y1e 'win0n 'lee minnun nen o "tun "bo bε, o pli Zozi man Bali -pan 'kuin, εn e o beli. ¹⁵ Bali -pann0n 'tan0n 'lee 'fluba 'ci v1n0n 'w1 -dandan nen Zozi c1 -a dre nan bε -a -nan 'y1. En o nannannun 'y1 'nyian te o plaman Bali -pan 'kuin -a v1d1 -a 'nan: «Bali David kluda min 't0 dre -dan!»

-A 'w1 'nan o man, ¹⁶ εn o 'w1 'pla Zozi lε. Waa 'v1 -yre 'nan: «'W1 nen o c1 -a v1nan 'labε, y1'a maan d00?»

En Zozi "e 'nan -w1ε 'nan: «Maan maan. -Me "le "wean nen ka 'w1 z1e -a laabo 'an 'l0? 'W1 nen 'e 'cεn -tεd1 Bali -le 'fluba 'ji bε ka'a tian -a ta v1lε d00? K00 e ya 'e 'cεn -tεd1 'nan:

«Y1a dre εn nannannun 'lee 'ny0nmlin 'nennun 'i 't0 "y1 'v1.» »

¹⁷ -A -nan nen e o 't01, εn e 'si Zeruzalem. E -k0 'fla nen waa laabo Betani bε -a da, e 'nyin 'nan nun.

Yiba "t0 nen ya'a 'baa d1ε Zozi -a -tε

(Mk 11.12-14, 20-25)

¹⁸ T0 cεen bodrun εn Zozi Zeruzalem si 'sia "nyian. "Yεε -k0n -k0nan 'sia bε, -a -nan nen dra -a -tεd1 'sia. ¹⁹ E fijie yiba 'y1 'si man, εn e pli "man 'nan -e 'e

'blv-mie 'cɛn 'e-bl. 'Pian-a 'la 'saza nɛn yaa 'yɪ "da, ɛn e 'nan fijie yiba zɪɛ -yrɛ 'nan: «Te 'i 'blv-tɔwli 'e ba 'i man 'li "fo "dɪ!» 'Nun tɔɔn fijie yiba 'bɔ 'ka.

²⁰ Zɪ-a-srunɔn 'wɪ zɪɛ-a-nan 'yɪ bɛ, o 'lɛbo 'fɔ, ɛn o 'nan-yrɛ 'nan: «E drɛ 'kɔ, ɛn fijie yiba "ka 'nun zɪɛ?»

²¹ Zozi "e 'nan-wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, -te ka yi -tɛala Bali da bɛ, ɛn 'nyian-te ka'a 'ci -fɔɔman dɪɛ, 'wɪ nɛn maan drɛ fijie yiba 'labɛ -yrɛ "bɛ, 'ka 'pɛ "sɔa-a drɛdɪ-a. ɛn 'nyian-te kaa 'vɪ pɔn 'labɛ-yrɛ 'nan: <'I 'sura 'gɔ, 'i 'kɔ -trɔɔ jemie -va bɛ», yaa dra. ²² -Te ka yi -tɛala Bali da, ɛn ka fɛ -tɔ laabv-yrɔ-a trv 'badɪ-a bɛ, kaa ye.»

Zozi 'le-kɔladɪ "sia nyin zia?

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ "Bɛ-sru ɛn Zozi 'kɔ Bali-pan 'kuin, e 'wɪ "paadɪ 'sia minnun -ji. -A-nan nɛn Bali-pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -ta, ɛn waa laabv-yrɔ 'nan: «-Kɔladɪ "cɛn "a nɛn i 'wɪnun zɪɛ-a drɛ? ɛn -tɪɛ -si-nɔn 'yɪɛ?»

²⁴ Zozi "e 'nan-wlɛ 'nan: «An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tɔwli "cɛ laabo 'ka 'lɔ. -Te kaa -sru 'vɪ 'mɛn bɛ, -kɔladɪ nɛn an 'wɪnun zɪɛ-a drɛ 'a bɛ, maan -ci "sia 'cɛɛ. ²⁵ -Tɪɛ Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ? Minnun 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali 'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

-A-nan nɛn waa vidɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ 'nan: <Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ», e -taa -a laabvɛ -kaa 'lɔ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a yi -tɛala 'wɪ nɛn Zan-a 'vɪ bɛ -a da dɪ?» ²⁶ ɛn -te -kaa 'vɪ 'nan: <Minnun 'bɛ 'pa 'sia bɛ», minnun pɛɛnɔn -taa 'wunlea -kaa man, kɔɔ o pɛɛnɔn Zan 'siala Bali 'lewei vɪzan -a.»

²⁷ -A-nan nɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Kɔ'a san -tɔɔ dɪ.»

ɛn Zozi "e 'vɪ "nyian-wlɛ 'nan: «An 'bɔ "nyian min nɛn e -si-nɔn 'mɛn ɛn an 'wɪnun zɪɛ-a drɛ bɛ, ma'an -ci sia 'cɛɛ dɪ.»

Zozi-kɔnnɛn "fɔ 'nɛn 'klɔnmɔn "fli "man

²⁸ «'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔvɛ -a da! Min -tɔ a, ɛn 'yee 'nɛn 'klɔnmɔnnun a 'fiili. Yi -tɔ da bɛ yaa 'vɪ -a ceje 'nɛnzɔn lɛ 'nan: <'Mɛn 'nɛn 'i 'kɔ 'nyranman 'pa cɛɛgɔ 'mɛn rɛzɛn fei.»

²⁹ -Yee 'nɛn zɪɛ e 'nan-yrɛ 'nan: <'Ma'an 'ko dɪ». 'Pian "bɛ -sru -a ci lila, ɛn e -kɔ.

³⁰ 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ yaa 'vɪ "nyian 'yee 'nɛn 'fɔla "dazan lɛ. 'Nɛn zɪɛ e wɪ "man. Yaa 'vɪ 'e "tɪ "lɛ 'nan: <'An "tɪ, maan 'man», 'pian "bɛ -sru ya'a 'kɔlɛ dɪ.

³¹ 'Nɛnnun "fli zɪɛ o yei "bɛ, -tɪɛ 'e "tɪ "ci "sɔ wɪ drɛ?»

Minnun tanɔn nɛn o ci 'wɪ zɪɛ-a mannan bɛ, o -yrɛ 'nan: «'Nɛn ceje 'nɛnzɔn nɛn.»

ɛn Zozi "e 'nan-wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee -kɔnnɛn -wɛɛnɔn -tɔala 'ka 'lɛ -wɪladɪ -a Bali -le mingɔnnɛn trɛda. ³² Zan -ta -si tɪgɪ -kɔnɔlɛ 'cɛɛ, ɛn ka'a yi -tɛlɛ 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ -a da dɪ. 'Pian 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee -kɔnnɛn -wɛɛnɔn yi -tɛra "da. 'Wɪ zɪɛ kaa -nan 'yɪ, 'pian ka'a 'wɪlɛ "man -e 'ka yi -tɛra 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ bɛ -a da, -e 'ka 'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man dɪ.»

Zozi-kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei 'panɔn man

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ «'Ka "trɔɛn "tɔ -kɔnnɛn "pee lɛ: Min -tɔ 'bɛ 'yee rɛzɛn fei 'pa, e -klɔn 'bɔ "man, e rɛzɛn 'blɔnan drɛ, ɛn e fɛ -tɔ drɛ, min -tɔɔ "da -e 'e fei 'bɔ 'ta -pin. "Bɛ -sru e fei zɪɛ -a -pɛba 'wɔ minnun lɔ 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, te o 'yee vɛ -nɔn. Yaa drɛ zɪɛ, ɛn e -kɔ 'lɛgɔn 'kɔɔbli 'tɔ da. ³⁴ Zɪ rɛzɛn nan tɔ 'bɔ bɛ, ɛn min zɪɛ 'e 'sunɔn 'pa 'sia minnun nɛn o 'nyranman "paa 'yee rɛzɛn fei bɛ o va, 'nan 'nyranman nɛn waa 'pa bɛ 'o 'yee vɛ -nɔn.

³⁵ Fei 'panon zɪe waa 'sunon 'bɔ kuun. Waa -tɔ -sɔn, waa -tɔ -tɛ, ɛn waa yaagazan -tɛ -kɔlɛnɛn -a. ³⁶ Fei san zɪe ɛ 'sunon 'pa 'sia 'nyian. O "kaga "mlian minnun nɛn o -kɔ 'e tɛdɛ bɛ o da. 'Wɪ 'tɔwli zɪe -a 'bɔ nɛn fei 'panon -a drɛ -wɛ.

³⁷ "Bɛ -sru ɛn 'e 'pɪ 'pa 'sia o va. 'E 'ci nrɔn 'nan, o yiɛ -taa 'nanɛ 'e 'pɪ man.

³⁸ 'Pian zɪ fei 'panon -yee 'nɛn zɪe -a 'yɪ bɛ, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: <Min 'labɛ -yɛɛ 'e 'tɪ -zia -ble. -Kaa -tɛ, -e -zia zɪe 'e drɛ -cee vɛ -a.> ³⁹ -A -nan nɛn waa 'kun, o ci 'a -klɔn -sru, ɛn waa -tɛ.

⁴⁰ Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, -te fei san zɪe ɛ -ta bɛ, yaa dra 'yee fei 'panon lɛ 'kɔ?»

⁴¹ ɛn minnun tanon nɛn o ci 'wɪ zɪe -a mannan bɛ, o 'nan -yre 'nan: <Min -wlidinun zɪe, ɛ o -tɛɛman 'le 'nan plɔannɔn 'le 'wɪ 'zɔ. "Bɛ -sru -e 'e 'yee fei -pɛba wɔ min peenun lɔ. Yaa -pɛba wɔ minnun nɛn -te o 'nyranman 'pa, o -yee vɛ -nɔan 'e tɔ man bɛ -wɔ.>

⁴² ɛn Zozi -a 'le 'sran -wɛ 'nan: <'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka 'a ta vɛlɛ dɔv? Kɔɔ ɛ ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<-Kɔlɛ nɛn 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pɛla kɔda bɛ,

-yɛɛ drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

Minsan 'bɛ drɛ,

ɛn -kɔlɛ zɪe 'e drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

'Wɪ nɛn Minsan -a drɛ bɛ,

ɛ min 'plo -fɔa.>

⁴³ Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, mingɔnnɛn -blidɪ Bali va bɛ Bali -taa -a 'silɛ 'ka 'lɔ. Yaa -nɔan 'lɛglɔn 'pee -ji 'nɔn nɛn, o 'ta 'wɔla -a wei da bɛ -wɛ. ⁴⁴ [Kɔɔ ɛ ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nyian 'nan:

<Min nɛn ɛ -tria -kɔlɛ zɪe -a da bɛ, ɛ -wia. ɛn -te -kɔlɛ zɪe ɛ -tria min da bɛ, yaa pɔlɛ "bɔ.> »]

⁴⁵ Zɪ Bali -pannɔn 'tanon 'lee Farizen 'nɔn -kɔnnɛnnun zɪe -a 'man bɛ, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nɛn Zozi -a ve. ⁴⁶ ɛn o ya 'vale 'nan 'o "kuan. 'Pian minnun -le "wɛan "klan a o ji, kɔɔ minnun zɪe o Zozi "siala Bali 'lewei vizan -a.

22

Lɪ 'pa "fɛdi man -kɔnnɛn (Lk 14.16-24)

¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi -kɔnnɛn pee -fɔ "nyian -wɛ. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: ² «Bali -le mingɔnnɛn -blidɪ min da bɛ, -nyren 'gɔ. E ya 'le mingɔnnɛn -tɔ 'bɛ 'ta 'e 'pɪ -le lɪ 'pa "fɛdi dra. ³ Minnun nɛn ɛ 'fɛdi zɪe -a 'wɪ 'vɪ -wɛ "bɛ, ɛ 'e 'sunon 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ o laabɔ. 'Pian wa'a 'wɛlɛ "man -e 'o -ta "fɛdi da dɪ.

⁴ ɛn ɛ 'e 'sunon 'pee 'pa 'sia 'nyian. E 'nan -wɛ 'nan, 'o vɪ minnun zɪe -wɛ 'nan: <An cɛɛn -a drɛdɪ man. An trinun tɛɛ, ɛn an 'blanun tɛɛ. -A pɛɛnɔn 'man, -yee "wɛan 'ka 'ta "fɛdi da!»

⁵ 'Pian o 'wɪ zɪe -a -fɔla 'o "trɔɛn -sru. O -mie -kɔ 'wee fei, ɛn o -mie -kɔ 'wee 'fɛ 'tanɛ. ⁶ ɛn o -mienun -a 'sunon 'bɔ kuun, o o -sɔn, ɛn o o tɛɛ.

⁷ 'Bli 'fɔ mingɔnnɛn zɪe a ji -wlidɪ. E 'yee 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o min -tɛnɔn zɪe o -tɛɛ, ɛn 'o -wee 'fla 'tɛ 'bli.

⁸ "Bɛ -sru ɛn ɛ 'nan 'e 'sunon lɛ 'nan: <An cɛɛn lɪ 'pa "fɛdi fenun drɛdɪ man. 'Pian minnun nɛn maan 'vɪ -wɛlɛ "bɛ, o 'ka "fɛdi zɪe -a da 'nɔn 'a dɪ. ⁹ -Yee "wɛan 'ka 'kɔ -si -plannun da. Minnun pɛɛnɔn nɛn ka bɔa 'o man bɛ, 'ka vɪ -wɛlɛ 'nan 'o 'ta lɪ 'pa "fɛdi da.> ¹⁰ Mingɔnnɛn 'sunon zɪe waa drɛla "da. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'bɔ o man bɛ, o -ta waa. Min -wlidɪ oo, min "yɪ oo, o pɛɛnɔn 'ta, ɛn o 'kɔn zɪe -a -ci 'fa.

11 Mingōnneŋ wɫala o va 'nan -e 'e minnun nēn o -ta "fedi da bε o yɪ. E min -tu 'yɪ o yei te li 'pa "fedi da sɔ 'ka "da "dɪ. 12 En e 'nan -yrε 'nan: <An bee, li 'pa "fedi da sɔ 'ka 'i da dɪ. E drε 'kɔ, en i ya 'gʊ?> Min zɪε ya'a -kɔlale 'wɪ 'tʊ 'sidi -a "da "dɪ.

13 -A -nan nēn mingōnneŋ -a 'vɪ 'e 'sunōn lε 'nan: <'Ka min 'labε -a 'kun, 'ka cεin 'lee -a -pε -yrɪ, -e 'ka tʊw klun va bei, fεnan nēn -wuɔdɪ 'lee 'shε da -blɪdɪ cɪ bε -a -nan.> »

14 En Zozi -a 'le 'sran -wɫε 'nan: «Minnun nēn Bali o laabʊ bε, o ya "kaga. 'Pian minnun nēn Bali o "sia "va 'yee vε -a bε, o ya "wennōn.»

*'Sukɔle -pan wɔdɪ da wɪ
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)*

15 "Bε -sru en Farizen 'nōn 'kʊ 'o cin yɫε. Waa 'pla "da 'nan 'o Zozi 'kun 'e wei man. 16 -A -nan nēn o 'wee minnun 'lee Erodi -le minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'wɪ laabʊ Zozi 'lɔ. Waa laabʊ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kʊa -tɔa 'nan i ya 'wɪ tɪgɪ vɪzan -a, en i Bali -sru 'ta wɔdɪ "paaman minnun ji 'e tɪgɪ da. Yi'a 'klanman min lɔ 'wɪ tɪgɪ 'ci 'sidi -a -yrε dɪ. En yi'a min bɔ "va "dɪ. 17 -Yee "wεan kʊa laabo 'i 'lɔ 'nan: <-A -si a -kaa 'lɔ -e -kaa 'sukɔle -pan wɔ Rɔm 'nōn 'le mingōnneŋ Seza lε, -baa te -ka'a drε dɪ? 'Wɪ nēn "yie 'ji bε, 'i vɪ 'kʊε!> »

18 'Pian 'wɪ nēn -a -cin cɪ o ji bε Zozi -a -kōnneŋ 'yɪ. En e 'nan -wɫε 'nan: «Wei 'flivli 'nōn! Ka ya 'an 'man -wεenan -wɫidɪ! 19 "Lala nēn ka 'sukɔle -pan wɔ -a bε, 'ka 'lein 'wɫε -tʊ 'si "va -e 'ka -kɔōn 'mēn!» -A -nan nēn o 'lein 'wɫε -tʊ kɔōn -yrε. 20 En Zozi -a laabʊ -wɫɔ 'nan: «-Tɪ -wulo -fodo nēn 'gʊ? En -tɪ 'tɔ 'crēn nēn 'gʊ?»

21 O 'nan -yrε 'nan: «Rɔm 'nōn 'le mingōnneŋ Seza nēn.»

En Zozi 'e 'nan -wɫε 'nan: «Fε nēn Seza -le vε -a bε, 'cεε 'nōn Seza lε! En fε nēn Bali -le vε -a bε, 'cεε 'nōn Bali lε!»

22 'Wɪ zɪε -a mandɪ o 'plo 'fɔ, -a -nan nēn o 'si Zozi 'srōn, en o -kʊ.

*Minnun nēn o -kaa bε o wuanla -kanōn 'va
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

23 Yi 'bɔ 'lein zɪε -a da bε, Saduze 'nōn -mie pli Zozi man. Saduze 'nōn "o "ve 'nan -te min -ka bε, ya'a 'wuanla -kanōn 'va dɪ. Zɪ o pli "man "bε, en waa laabʊ -yrɔ 'nan: 24 «Bali -le 'wɪ "paazan, Moizi 'e 'nan: <-Te min li 'pa, en -a san zɪε e -ka, te wa'a tian 'nēn 'yale 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪε, -yee -cale zɪε -a "bʊi 'e 'pa, -e 'e "bʊi klu bɔla!» 25 Bali -le 'wɪ "paazan, min -tʊ a 'li 'kʊ 'va bε 'yee 'nēn 'klōnmōn a 'sɔravli. -A tɛdɪ li 'pa. Wa'a tian 'nēn 'yale 'e nan zɪε -a dɪ, en e -ka. -A klu 'ka 'fɔlɛ dɪ, -yee "wεan -a -suannēn 'e "bʊi -cale zɪε -a 'pa. 26 'Wɪ 'tʊwli zɪε -yεε 'bɔ "nyian -yee 'man, en -yεε 'bɔ -a yaagazan man. E drε zɪε -trilii, en o 'sɔravli cεen -kaadi man. 27 "Bε -sru en li 'bɔ -ka. 28 Tʊ nēn minnun wuanla -kanōn 'va bε, li zɪε e -kɔan -tɪ nan -a? Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa li -a.»

29 En Zozi 'e 'nan -wɫε 'nan: «Ka'a tian 'wɪ 'tʊ -ci man lε "fo "dɪ. 'Wɪ nēn 'e 'crēn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, ka'a -ci maan dɪ, en Bali -le 'plεblε bε, ka'a tɔa dɪ. 30 Kɔɔ tʊ nēn minnun wuanla -kanōn 'va bε, -klōnmōnnun 'ka li paa dɪ, en lūmōnnun 'ka -kōnneŋ paa dɪ. O -kɔan "le Bali -le 'pasianōn nēn laji bε -wee 'wɪ 'zɔ. 31 -Te -a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun nēn o kaa bε wa'a 'wuanla -kanōn 'va dɪε, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nēn Bali -a 'vɪ 'yee 'fluba 'ji bε, ka'a tian -a ta vɪlɛ dʊv? 32 Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: <An ya Abraam -le Bali -a, en an ya Izak -le Bali -a, en an ya Zago 'le Bali -a.> Tʊ nēn Bali 'wɪ zɪε -a ve bε, te -kaa tranun zɪε o kaa -a -nan 'mōn. 'Pian Bali 'le 'va bε, o yɪε a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nēn o yɪε cɪ "man "bε -wee Bali -a, e 'ka minnun nēn o kaa bε -wee Bali -a dɪ.»

33 Minnun nēn o cɪ 'wɪ zɪε -a mannan bε, Zozi 'le 'wɪ "paadi o 'plo 'fɔ.

-Mε "wι 'bε cι Bali -le -pei -tɔ wι -dan a?

(Mk 12.28-31; Lk 10.25-28)

³⁴ Farizen 'nɔn -a 'man 'nan Zozi Saduze 'nɔn klɪ 'wι 'a. -A -nan nen o -ta 'o cin yɪε Zozi man. ³⁵ En o va min -tɔ nen e Bali -le -pei -tɔ winun -tɔa 'kpa tɪglɪ bε, e 'wι laabɔ Zozi 'lɔ 'nan -e 'e wei man. ³⁶ Yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wι "paazan, Bali -le -pei -tɔ wι pɛɛnɔn bε, -a "cɛn 'bε cι "va -dan?»

³⁷ En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan:

«'I Minsan 'bɔ nen 'yie Bali -a bε, -a yɪ "yi 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yi 'yie 'wι drɛdɪ pɛɛnɔn 'a!

En 'i yɪ "yi 'i 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a.»

³⁸ Wι zɪε -yεε cι Bali -le -pei -tɔ wι tɛdε -a, εn -yεε cι "va -a -dan a. ³⁹ En -a "flizan nen o cin 'sia 'a bε, -nyrɛn 'gɔ:

«'I bɔɛzan -tɔ yɪ "yi

"le 'yie 'wι 'zɔ!»

⁴⁰ Wι "fli zɪε, -wεε cι 'wι pɛɛnɔn nen Bali -le -pei -tɔ winun -a 'vɪ bε -a -wulo -a, εn -wεε cι 'wι pɛɛnɔn nen Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bε -a -wulo -a.»

-Tɪ -pɪ nen Crizi -a?

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ "Bε -sru εn Zozi -a laabɔ Farizen 'nɔn pɛɛnɔn nen 'o cin 'yɪ bε -wlɔ 'nan:

⁴² «Crizi nen Bali -a 'si "va -e 'e min 'si 'wι 'ji bε, -tɪ -pɪ nen? "Cee 'ji min nen e cɪ -a bε, 'ka vɪ 'mɛn!»

En o 'nan -yrɛ 'nan: «David -pɪ nen!»

⁴³ En Zozi -a laabɔ -wlɔ 'nan: «-Te Crizi a David -pɪ -a bε, -mε "le "wεan nen zɪ Bali lei 'saun 'ta 'tɔ David man bε, yaa laabɔ 'e 'san? Kɔɔ David -a 'vɪ 'nan:

⁴⁴ 'Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san le 'nan:

'I -nyran 'an 'pɛ "yi "da -trilii,

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.»

⁴⁵ -Te David 'bɔ Crizi laabɔ 'e 'san bε, e drɛ 'kɔ εn 'bε -kɔan David kluda min -a?»

⁴⁶ Min -tɔ 'ka -kɔlale 'wι 'tɔ 'sidɪ -a "da -yrɛ "dɪ. "Bε -sru min -tɔ 'ka "nyian 'wι laabɔε Zozi 'lɔ 'nan -e 'e wei 'kun dɪ.

23

Te 'ka 'wι drɛ "le Farizen 'nɔn 'le 'wι 'zɔ dɪ!

(Mk 12.38-40; Lk 20.45-46)

¹ "Bε -sru εn Zozi 'wι tin 'badɪ 'sia 'e -srunɔn 'lee minnun pɛɛnɔn le. ² Yaa 'vɪ -wlε 'nan: «'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'bε Moizi -le -pei -tɔ winun "paaman 'ka 'ji. ³ -Yee "wεan 'wι pɛɛnɔn nen waa ve 'cεε bε, 'ka 'ta wɔla "da! 'Pian te 'ka 'ta wɔla o drɛ winun da dɪ! Kɔɔ 'winun nen waa "paaman 'ka 'ji bε, -a da "cεε 'o 'bɔ "o 'ta wɔla dɪ.

⁴ 'Winun nen o ya 'plɛblɛ bε, -a 'bɔ nen waa -tɛa 'e cin da -e 'o vɪ minnun le 'nan 'o 'ta wɔla "da. 'Pian o 'ka "vale o "paa o va -a drenan dɪ. ⁵ -Wee 'wι pɛɛnɔn drɛdɪ bε, e ya min yɪε le. 'Fluba nen waa crɛn -tɛa, -e 'o 'pa o nyrenɔn da bε, 'lee -nyrɛn waa crɛn -tɛa -e 'o 'pa 'o 'pɛ -da bε, 'lee sɔ 'lɛbɔ "nen 'e -plimlan bε, -wee vɛ "mlianla "da. ⁶ -Te e ya "fɛdɪ da -a oo, εn -te e ya cin yɪ 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nen waa 'sidɪ ye "yi. ⁷ Waa ye "yi "le 'nan min 'e 'o 'tɔ bɔ -guada, εn waa ye "yi "le 'nan min 'e 'o laabɔ 'fluba "paazan.

⁸ 'Pian 'cee ve bε, te 'ka -wεε 'nan min -tɔ 'e 'ka laabɔ 'fluba "paazan dɪ! Kɔɔ 'ka pɛɛnɔn ka drɛ "bɔwinun -a, εn Bali -tɔwli 'bε cɪ 'wι "paazan -a 'ka 'ji. ⁹ En "nyian bε, 'trɛ 'gɔvɛ -a da bε, te 'ka min -tɔ bɔ -a laabɔdɪ -a 'nan 'ka "tɪ "dɪ, kɔɔ 'ka "tɪ "a laji lou, Bali nen. ¹⁰ Te 'ka -wεε 'nan min -tɔ 'e 'ka laabɔ 'e 'tazan dɪ! Kɔɔ Crizi -tɔwli 'bε cɪ 'ka 'tazan -a. ¹¹ 'Ka 'va min -dan 'e drɛ 'ka pɛɛnɔn 'suzan 'a.

12 Min nen 'e 'fli dre -dan be, Bali -a dra "wennon. En min nen 'e 'fli dre "wennon be, Bali -a dra -dan.»

*Zozi 'w1 'pla 'fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non le
(Mk 12.40; Lk 20.47; 11.39-52)*

13 «Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Koo ka -si -to minnun lo 'nan te 'o 'ku Bali va di. 'Ka 'bo, ka 'ka "vale 'ka -wla "wo Bali -le mingonnen treda di, en minnun nen o ya "vale "o -wlamlan 'nan be, ka -si 'le 'wu -wlo.

14 ['Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Koo ka -calenun -le fenun "sia 'o 'lo -dawli -a. "Be -sru -e 'ka Bali tru 'ba -ploun 'nan -e minnun 'o 'ka "sia min tigh 'a. 'Winun zie -yee "wean Bali -wee tin "paa 'pleble.]

15 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Koo ka -ko min -wee 'treda fe -koo bli 'nan, 'nan -e 'o 'ta wola 'cee -pei -to winun da. En -te ka min 'yi be, 'cee 'w1 "paadi a limlan min -wli di "a "fo. -Yee -kondi -wli di -ciala 'cee ve da 'e 'pa -a "fli.

16 'Ka yie a 'e 'widi, en ka ya "vale 'ka -si -koonman minnun le. -Yee "wean 'w1 -taa "bale 'ka man! Kaa paa minnun ji 'nan, -te min 'e 'pe wluan Bali -pan 'kon da be, ya 'a fe -to dra min le di. 'Pian -te min 'e 'pe wluan -siga nen Bali -pan 'kuin be -a da be, -yee ci 'w1 -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpo. 17 -Bloun nen kaa, en 'ka yie a 'e 'widi! -Siga be e ya fe -to -a, 'pian Bali -pan 'kuin nen e dra 'saun Bali 'le. Ka 'a toa zie duv?

18 En ka paa minnun ji 'nyian 'nan, -te min 'e 'pe wluan Bali -pan "dave da be, ya 'a fe 'to dra min le di. 'Pian -te min 'e 'pe wluan 'sraga bove nen Bali -pan "dave da be, -a da be, e ya 'w1 -dan a. -A san -a 'ta ta wo -kpo. 19 Yie 'winon! 'Sraga bove be e ya fe -to -a, 'pian Bali -pan "dave da nen e dra 'saun Bali 'le. Ka 'a toa zie duv? 20 Min nen 'e 'pe wluan Bali -pan "dave da be, te 'e 'pe wluan Bali -pan "dave 'lee 'sraga bove peenon nen "da "be -a da. 21 Min nen 'e 'pe wluan Bali -pan 'kon da be, te 'e 'pe wluan Bali nen e -nyeanla 'ji be -a da. 22 En min nen 'e 'pe wluan labli man be, te 'e 'pe wluan Bali -le mingonnen pein man, en 'nyian te 'e 'pe wluan Bali da koo -yee ci 'e -nyrandi pein zie -a da.

23 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Ka fe peenon 'fuzan -non Bali le. En 'nyian fe 'finvinnun peenon be, kaa -fuzan -non Bali le, -nyren 'le sinwlenun nen waa laabo manti 'lee aneti 'lee -cimen be -wee 'w1 zu. 'Pian -pei -to winun nen o ci -dan "le 'cee dre be ce "twe. 'W1 tigh dreda a -to, en min nyirinda 'sidi a -to, en yi -teradi Bali da a -to, 'winun zie -nyren kaa dra 'e tede paan 'vaa -e 'ka pee dre "be -sru! 24 'Ka yie a 'e 'widi, en ka ya "vale 'ka -si -koonman minnun le. -Te 'nyrandro "wennen 'fo 'ka 'blife va be, kaa "sia "va. 'Pian -wi -dandan nen waa laabo shamo be, ce "mean te ka 'a -konnen 'ye di.

25 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Koo ka 'kulenen 'lee -po man "foeman fenyian, 'pian fenun nen kaa -ble -ji be, crinnan fenun 'lee fenun nen kaa "sia minnun lo 'ka 'bo 'ci 'so winun da be -nyren. 26 Farizen 'non, 'ka yie a 'e 'widi! 'Ka -wee 'nan 'ka 'ci 'e dre tigh 'vaa -e 'ka 'kulenen 'lee -po man "foe.

27 'Fluba 'ci vinon 'lee Farizen 'non, ka 'w1 dra min yie 'le! 'W1 -taa "bale 'ka man! Koo ka ya "le min -yrenun nen o troe 'wu "man "be -wee 'w1 zu. O man bei "a fenyian, 'pian te o ci a 'e fadi min 'wle 'lee fe folu di peenon 'a. 28 'Ka 'bo "nyian, minnun 'ka ye min tighunun -a, 'pian te ka 'ka 'be 'a di. Ka 'w1 dra min yie 'le, en 'ka 'ci a 'e fadi 'w1 'wli di 'to 'tudu peenon 'a.

²⁹ 'Fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn, ka 'wɪ dra min yɪe 'lɛ! 'Wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man! Kɔɔ Bali 'lewei vɪnɔn nɛn -kaa tranun o tɛɛ bɛ, ka 'kɔn drɛ o -yrɛ da. ɛn 'nyian ka min tɪɡlɪnɔn -yrɛ da drɛ fɛnyian fɛnyian. ³⁰ "Cɛɛ vɪ 'nan kaa 'kɔn 'winun zɪɛ -a drɛnan bɛ, tɛ kaa vɛ 'nan: «"Tɛ tɔ nɛn 'kɔ tranun yɪɛ a 'man, kɔ ya -nan bɛ, "tɛ kɔ'a 'palɛ o va -ɛ 'kɔ Bali 'lewei vɪnɔn -tɛɛ "dɪ.» ³¹ ɛn 'winun zɪɛ -a vɪdɪ -a -kɔɔnman 'nan kaa 'vɪ 'ka 'fli -a 'nan 'ka tranun 'bɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ. ³² 'Wɪnɔn nɛn 'ka tranun -a drɛ 'li bɛ, -tɛ ka ya "va, "ka "drɛ 'ɛ 'ciɪla -wee vɛ da!

³³ Ka ya min -wɪdɪnɔn -a! Bali -le tin -tɛa 'ka da -kɔɔ. Tɛ -a -cin 'ɛ 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'tɛ nɛn ya'a 'driman dɪɛ ɛ 'ka "bluman dɪ! ³⁴ -Yɛɛ "wɛan 'ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'ɡvɛ -yrɛ 'kpa! 'An "ta -daa Bali 'lewei vɪnɔn 'lee 'wɪ 'tɔnɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'palɛ -sia 'cɛɛ. Ka o -mie -tɛa "va, ɛn ka o -mie -tɛa "o -pɛɪndɪ -a yɪba "plan da, ɛn ka o -mie -sɔan -ngblɛ -a 'cɛɛ cin yɪ 'kɔnnun -ji. Kɔ 'tɛ "paa o -miɛnɔn da 'flanun da, tɛ wa'a 'o 'wulo da yɛ 'ka 'lɔ dɪ. ³⁵ 'Wɪnɔn zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ -maan -ɛ minnɔn nɛn wa'a 'wɪ 'wɪdɪ: "drɛlɛ dɪ, ɛn 'ka tranun o tɛɛ bɛ, o -ka wɪ 'ɛ 'pa 'ka da zɪa. Abel nɛn min tɪɡlɪ 'a bɛ, -a da nɛn 'ka tranun -a 'sia -trɪlɪɪ, ɛn ɛ 'bɔ Barashi -pɪ Zakari nɛn kaa -tɛ Bali -pan 'kɔn 'lee Bali -pan "davɛ yɛi "bɛ -a da. ³⁶ Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, Bali -le tin -tɛa 'ka -naagɔnɔn da.»

Zozi 'wɔɔ Zeruzalɛm 'nɔn 'le "wɛan (Lk 13.34-35)

³⁷ «Zeruzalɛm 'nɔn, 'cɛɛ 'wɪ "naan 'an man -wɪdɪ! Ka Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ, ɛn minnɔn nɛn Bali o 'pa 'sia 'cɛɛ bɛ, ka o tɛɛ -kɔlɛnɔn -a. Maan man -wɛɛ 'ɛ 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'ɛ cin man "lɛ zɪ mɛɪn "bɔ 'yɛɛ 'nɛnnun treman 'ɛ -pɛba wɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Pian ka'a 'wɪlɛ "man "dɪ. ³⁸ -Yɛɛ "wɛan an "ta 'an 'pɛ "sia 'ka -sru, -ɛ 'cɛɛ Bali -pan 'kɔn 'ɛ 'fɔ 'ɛ "tun. ³⁹ Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, ka'a "nyian 'an yɪ pɛɛ wo dɪ, -trɪlɪɪ -ɛ 'ka vɪ 'nan: «Bali -le -fɛa 'ɛ 'kɔn min nɛn ɛ -taa Minsan 'tɔ da bɛ -a man.» »

24

Zozi Bali -pan 'kɔn 'wɪ wɪ 'vɪ (Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

¹ 'Bɛ -sru Zozi 'bɔla Bali -pan 'kuin, ɛn ɛ -kɔdɪ 'sia. -A -nan nɛn -a -srunɔn pli "man, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «"I 'yɪɔ, Bali -pan 'kɔn a -miɛn!» ² ɛn Zozi "ɛ 'nan -wɪlɛ 'nan: «-A pɛɛnɔn 'labɛ 'ka -nanjen! Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, 'kɔn 'labɛ ɛ -wia. -A -kɔlɛ pɛɛnɔn fuimlan "man, -a -tɔ 'ka 'fo 'ɛ bɔɛzan -tɔ da dɪ.»

'Wɪ yɪdɪ -dandan bɔa minnɔn man 'vaa -ɛ 'trɛda -nyan tɔ 'ɛ bɔ (Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Zɪ Zozi 'bɔla Olivie pɔn da bɛ, ɛ -nyran, ɛn -a -srunɔn -a laabu -yrɔ 'nan: «'Wɪ nɛn i 'sia -a vɪnan 'ɡvɛ, tɔ "cɛn "man nɛn ɛ dra? ɛn "nyian -mɛ "wɪ 'bɛ dra 'vaa -ɛ 'kɔ -tɔ 'nan 'i 'ta tɔ 'bɔ? ɛn -mɛ "wɪ 'bɛ dra 'vaa -ɛ 'kɔ -tɔ 'nan 'trɛ 'nyan tɔ 'bɔ?»

⁴ ɛn Zozi "ɛ 'nan -wɪlɛ 'nan: «"Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Tɛ min -tɔ 'ɛ 'ka sɛɛ "paa -ɛ 'ka 'si -si tɪɡlɪ da dɪ! ⁵ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, min "kaga -taa "talɛ 'an 'tɔ da. Waa vɛ 'o 'fli man 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyrɛn 'waa, -ɛ min "kaga 'o -sɔɔnɪla o -sru. ⁶ Ka -kuli -tan wɪnɔn maan, ɛn ka 'fla -kɔɔbɪli -kɔɔbɪli da -kuli wɪnɔn maan. Tɛ 'o 'ka 'cɛn nyɛn -a dɪ! Kɔɔ 'wɪnɔn zɪɛ -wɛɛ dra 'ɛ 'flin, 'pian 'trɛda -nyan tɔ "cɛɛ dɪ. ⁷ 'Leglɔn 'tɔ -ji 'nɔn -taa 'wunlɛa 'leglɔn 'tɔ -ji 'nɔn man, ɛn mingɔnɛn trɛ -tɔ -taa 'wunlɛa mingɔnɛn trɛ -tɔ man. Dra minnɔn -tɛɛman fɛ "kaga "nan, ɛn 'trɛ 'nyɔɔnman fɛ "kaga "nan. ⁸ -A pɛɛnɔn zɪɛ ɛ yaa "lɛ 'nan 'nɛn 'yadɪ -le ci -yaa pou sianan "wɛnnɛn 'zɔ.

⁹ T_v z_{1E} -a man n_{EN} minnun 'ka "kuundi "siala, te o 't_E "paa 'ka da, e_n te o 'ka -t_Eeman. 'L_Egl_{ON} p_Een_{ON} 'ji 'n_{ON} "naan 'ka man, ka dr_E 'an -sr_{UN}on 'a -le "w_Ean. ¹⁰ E_n "nyian min "kaga "sia 'an -sru. 'O cin man w_LE -faa, te o "naan 'o cin man. ¹¹ Minnun n_{EN} o 'w_Lu w₁ "sia -e 'o v₁, te waa ve 'nan o ya Bali 'lewei v_{UN}on 'a b_E, o b_{OLA} 'tr_Eda "kaga. E_n o min "kaga see "paaman. ¹² 'W₁ 'w_Lid₁ "dr_Ed₁ faa "da 'tr_Eda -le "w_Ean, min "kaga "le min yid₁ "y₁ 'e 'le -t_{OA}. ¹³ 'Pian min n_{EN} e -t_O 'pl_Ebl_E -tr_Lil₁, e_n e 'b_O -a 'le 'sr_{AN}nan "b_E, e "sia 'w₁ 'ji. ¹⁴ Bali -le ming_{ON}nen -bl₁d₁ min da b_E, 'w₁ 'n_{ON}nn_{ON} n_{EN}. E_n 'w₁ z_{1E} minnun -a fuimlan "man 'tr_Eda 'n_{ON} p_Een_{ON} 'va, -e 'l_Egl_{ON} 't_{UD}v p_Een_{ON} 'o man. "B_E -sru 'vaa -e 'tr_Eda -nyan t_O 'e b_O.»

*T_v n_{EN} 'w₁ yid₁ "mlianla "da "b_E, Zozi -a 'w₁ 'v₁
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24; 17.23-24)*

¹⁵ «Bali 'lewei v₁zan Daniel -a 'v₁ 'nan, 'w₁ 'w_Lid₁ "n_{ON}nn_{ON} -taa "dr_El_E Bali -le 'kuin. Min n_{EN} e 'fluba 'g_Uv_E -a ta ve b_E 'e 'ci man 'kpa! T_v n_{EN} 'w₁ z_{1E} kaa -nan 'y₁ Bali -pan 'kuin b_E, ¹⁶ minnun n_{EN} o c₁ Zude 'l_Egl_{ON} 'ji b_E, 'o flan 'bli, 'o 'k_V p_{ON}nnun yei! ¹⁷ E_n -te min a bei "b_E, te 'e -w_La 'yee 'kuin -e 'e 'k_V f_E -t_V 'sia d₁! ¹⁸ E_n -te min a fei b_E, te 'e li 'e da 'fla -e 'e 'k_V 'yee -tr_Lal_E 'si 'yee 'kuin d₁! ¹⁹ L₁m_{ON}nnun n_{EN} o -p_{ON} c₁ 'o man t_v z_{1E} -a man b_E, lee l₁m_{ON}nnun n_{EN} 'n_{EN} 'ny_{ON} -ml₁an -w_Lo t_v z_{1E} -a man b_E, -wee y₁ yid₁ "mlianla "da. ²⁰ -Yee "w_Ean 'ka Bali tr_V 'ba 'nan, te 'w₁ z_{1E} 'e 'tria laa 'f_{EN} t_v -man d₁, e_n te 'e 'tria 'cee 'flinla 'y₁ da d₁! ²¹ K_{OD} 'w₁ yid₁ -k_{ON}an -dan 'kpa t_v z_{1E} -a man. Z₁ Bali 'tr_E dr_E 'li -e 'e b_O c_Eeg_V y₁ -a b_E, -a s_{OM}an 'w₁ yid₁ 'ka tian dr_El_E d₁. E_n 'w₁ yid₁ z_{1E} -a pee 'ka 'dra "nyian 'li 'tr_Eda "fo "d₁. ²² Yinun n_{EN} 'w₁unun z_{1E} o dra "da "b_E, Bali -a -mie c_Een "da. -Te ya'a 'w₁ z_{1E} -a dr_El_E d_{1E}, "te min -t_V -wulo 'ka -taa b_{OLA} "va "d₁. 'Pian minnun n_{EN} e 'o 'si "va 'yee v_E -a b_E, -wee "w_Ean e yinun -mie c_Een "da.

²³ -Te min -t_V -a 'v₁ 'c_EE 'nan, min 'sizan 'w₁ 'ji Crizi a 'g_V, -te 'b_E "c_EE d₁, Crizi a -mi_{EN} b_E, te 'ka y₁ -t_Era "da "fo "d₁! ²⁴ K_{OD} minnun n_{EN} o 'w_Lu -s_Ean 'nan 'w_EE c₁ Crizi -a b_E, o -taa "k_{ON}l_E 'tr_Eda. E_n minnun n_{EN} o 'w_Lu w₁unun ve, te waa ve 'nan Bali 'lewei v_{UN}on n_{EN} waa b_E, o -taa "k_{ON}l_E "nyian. O -taa 'lebo "f_O w₁ -dandan 'lee -c_E -sr_{ON} 'w₁ -dandan dr_El_E. Waa dra 'nan -te 'o 'p_E 's_O 'a b_E -e 'o minnun n_{EN} Bali o 'si "va 'yee v_E -a b_E, 'o 'si -si t₁ghl da. ²⁵ 'W₁unun z_{1E} maan -cin -tr_{OA} 'ka 'ji 'nan, te 'ka y₁ e 'ka 'fli -va.

²⁶ -Yee "w_Ean -te min -a 'v₁ 'c_EE 'nan, Crizi a "bui "da b_E, te 'ka 'k_V -nan d₁. E_n -te waa 'v₁ 'c_EE 'nan, e ya 'k_{ON} 't_V -ji b_E, te 'ka y₁ -t_Era "da "d₁. ²⁷ K_{OD} t_v n_{EN} 'an 'b_O Blamin -p₁ 'an -taa "man "b_E, e dra "le laa -paan 'z_O. Laa -paan, 'e 'w_Lei -w_Lei -f_{OA}, e "sia yid_E w_Luan 'nan 'zia, -e 'e 'k_V yid_E 'f_O -nan "va 'zia. 'Tr_Eda 'n_{ON} p_Een_{ON} -a -nan ye. ²⁸ -Kaa -t_{OA} 'wein 'nan f_{EN}an n_{EN} -wi -kad₁ c₁ 'e plad₁ b_E, -a ta lou "n_{EN} -wi p_EA "bli "lomannun 'o 'ble.»

*Blamin -p₁ -tad₁ da w₁
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)*

²⁹ «-Te 'w₁ yid₁ -dan z_{1E}, e c_Een -nyand₁ man b_E, 'nun t_{ON} yid_E y₁ra klun -t_{OLA}, ml_{EN} 'bid₁ 'e 'le -t_{OA}, ml_{EN} cr_{EN}nnun "sia laji, o -t_Eemlan "tra, e_n laji f_{EN}un p_Een_{ON} n_{EN} 'pl_Ebl_E a -w_Lo "b_E, o "sia 'o 'k_Lu -ji.

³⁰ T_{ON} minnun p_Een_{ON} -a -k_{ON}nen ye laji 'nan 'an 'b_O Blamin -p₁ -tad₁ 'b_O "m_{EN}. "B_E -sru 'tr_Eda 'n_{ON} p_Een_{ON} 'an 'b_O Blamin -p₁ ye -tan_{AN} "lolu -k_Oei "da laji, -e 'o 'w_Uod₁ 'sia. 'Pl_Ebl_E -dan -k_{ON}an 'an 'l_O, e_n 't_O -dan -k_{ON}an 'laji 'l_O. ³¹ Bali -le 'be₁ -dan "we, -e 'an 'b_O Blamin -p₁, 'an 'm_{EN} 'p_{AS}ian_{ON} n_{EN} laji b_E o 'pa 'sia 'tr_Eda f_E p_Een_{ON} 'nan. Minnun p_Een_{ON} n_{EN} an o 'si "va 'm_{EN} v_E -a b_E, 'm_{EN} 'p_{AS}ian_{ON} o cin ye. F_E -t_V -nan 'ka 'f_O 'tr_Eda, te wa'a min 'sil_E 'b_E 'nan d₁.»

'Ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pɛɛnɔn man Blamin -pɪ -tadɪ -le 'wɛan
(Mk 13.28-33; Lk 21.29-33)

³² «'Wɪ nɛn e dra fɪjɪ yɪba "lɛ bɛ, 'e drɛ 'cee 'wɪ -kɔn "manvɛ -a! -Te -a 'la nrɪndɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tɔ a -tanan bɔdɪ -a -kogo. ³³ -A -tɔwli "nɛn "nyɪan, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'wɪnun nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan 'an 'tadɪ a bɔnan 'kogo! ³⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gʊɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa, -e 'wɪnun zɪɛ 'o drɛ dɪ. ³⁵ Labli 'lee 'trɛ 'nyan tɔ a, 'pɪan 'an wei -fo -nan 'li 'trɪlɪi.

³⁶ Tɔ nɛn an -taa "man "bɛ, blamin -tɔ 'ka -a tɔa "fo "dɪ. ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn lajɪ bɛ, wa'a tɔa "fo "dɪ, ɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ ma'an tɔa "fo "dɪ, 'pɪan 'an "tɔ 'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli.

³⁷ Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ -taa "bɛ, 'wɪnun dra "le zɪ e drɛ Noe tɔ va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ³⁸ Kɔɔ Noe tɔ va 'li te laa -dan 'ka tɪan 'fɛnɛ 'trɛda dɪɛ, minnun fɛ blɪ, o -wɛn mɪn, o lɪ 'pa, o -kɔnnɛn 'pa. Waa drɛ zɪɛ -trɪlɪi ɛn Noe wɪa -kɪu -dan -jɪ, te waa dra tɪan. ³⁹ 'Wɪ 'tɔ -cɪn 'ka o jɪ dɪ. O -fɔ -a drɛdɪ man zɪɛ -trɪlɪi ɛn laa -dan o -nan -nyan "fo. 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yɛɛ dra 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta tɔ -man. ⁴⁰ Tɔ zɪɛ -a man bɛ, mɪn "fɪlɪ -kɔan "fɛi, 'mɛn 'pasianɔn nɛn lajɪ bɛ waa -tɔ "sɪalɛ -e 'o -tɔ 'tɔɪ. ⁴¹ ɛn "nyɪan bɛ, lɪmɔn "fɪlɪ -kɔan 'saa 'sɔnnan, 'mɛn 'pasianɔn nɛn lajɪ bɛ waa -tɔ "sɪalɛ -e 'o -tɔ 'tɔɪ.

⁴² -Yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pɛɛnɔn man! Kɔɔ yɪ nɛn 'ka 'san -taa "da "bɛ, ka'a tɔa dɪ. ⁴³ 'Ka 'cɪ "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da! Tɔ nɛn crɪnzan -taa "mɪn crɪn wɔɛ -pɛi -man bɛ, "te 'kɔn san -a -tɔa "bɛ, "te -a yɪɛ 'fo "man "trɪlɪi, ɛn ya'a 'we "man -e crɪnzan 'e -yee fɛnun "koola dɪ. ⁴⁴ 'Kɔn san 'ka crɪnzan -ta tɔ tɔa dɪ. -A -tɔwli "nɛn "nyɪan 'cee vɛ -a, Blamin -pɪ -le -tadɪ bɔa 'ka man kɪglɪ, -yee "wɛan 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔvɔdɪ tɔ pɛɛnɔn man!»

Min man -kɔan 'e wɔvɔdɪ 'kɔ?
(Lk 12.42-46)

⁴⁵ «Min 'suzan 'cɛn 'bɛ 'ta wɔla 'e 'san wei da 'wɪ 'tɔdɪ -a? Min 'suzan nɛn -a tazan 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e -blɪfɛ -nɔn mɪn 'sunɔn -mɪnɛn lɛ 'e tɔ -man bɛ, -nyrɛn. ⁴⁶ Min 'suzan zɪɛ -te -a tazan 'bɔ "man 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ -yee vɛ a "yɪ. ⁴⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -a tazan -a -tɔa 'e yɪfɛ pɛɛnɔn da.

⁴⁸ 'Pɪan -te mɪn 'suzan -wɪdɪ: "nɛn bɛ, zɪ 'e 'cɪ "nrɔnman 'gʊ. Yaa ve 'nan: <'An 'tazan a 'mɔnnɛn.> ⁴⁹ Tɔɔn -e 'e 'tɛ 'padɪ 'sia minnɔn nɛn 'e yɪɛ -tɔa "o va bɛ o da, te e ya 'e 'fɔdɪ -wɛn -tɛnɔn -srɪ, o fɛnun -ble waa, te o -wɛn -mɪlan "waa. ⁵⁰ Tɔɔn yɪ nɛn -a -cɪn 'ka 'jɪ 'nan 'e 'tazan -taa "dɪɛ, -e 'bɛ bɔla kɪglɪ, ⁵¹ -e -a tazan 'e "nɛn 'jɛɛnla 'jɪ -wɪdɪ. ɛ 'wɪ "nɛn -kɔnman -yrɛ "le zɪ o 'wɪ "nɛn -kɔnman minnɔn nɛn o 'wɪ dra mɪn yɪɛ lɛ bɛ -wɪɛ "bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ fɛnan nɛn -wɔvɔdɪ 'lee 'shɛ da -blɪdɪ cɪ bɛ -a -nan.»

25

Nɔnbɛ 'fu man -kɔnnɛn

¹ ɛn Zozi -kɔnnɛn pɛe -fɔ "nyɪan -wɪɛ. ɛ 'nan: «Bali -le mɪngɔnnɛn -blɪdɪ mɪn da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. ɛ ya "le nɔnbɛ 'fu 'bɛ 'wee -kannɛnnun 'sia, ɛn o -kɔ lɪmɔn -tɔ nɛn e "ta -kɔnnɛn "paa bɛ -yee 'kuɪn. Min nɛn e "ta lɪ "paa bɛ waa -pɛndɪ 'sia, kɔɔ -wɛɛ -kɔ o 'palɛ -sia 'o 'lɔ le 'wee -kannɛnnun -a. ² Nɔnbɛnɛn zɪɛ -a 'soolu a "va "bɛ -blɔnɔn nɛn waa, ɛn -a 'soolu a "va "bɛ 'wɪ 'tɔnɔn nɛn waa. ³ -A 'soolu nɛn -blɔnɔn 'a bɛ, o 'wee -kannɛnnun 'sia, 'pɪan wa'a 'kunɛ -a 'yɪ man dɪ. ⁴ ɛn -a 'soolu nɛn 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ o 'wee -kannɛnnun 'sia, ɛn o 'kun -a 'yɪ -mie man.

⁵ Min nɛn e "ta lɪ "paa bɛ, zɪ e ya 'mɔnnan bɛ, ɛn yɪ -fɔla nɔnbɛnɛn zɪɛ o da.

⁶ Zi bada -tə bε, εn minnun pladi 'sia. O pla 'nan: <Min nεn e "ta li "paa bε, e ya -tanan. 'Ka 'kʊ -a 'si 'sia.>

⁷ -A -nan nεn nɔnbɛnun zɪε o wluan lou, εn o 'wee -kannennun drε 'kpa.

⁸ Nɔnbɛnun 'soolu nεn -blɔnɔn 'a bε, waa 'vɪ 'o "luenun lε 'nan: <'Ka "kʊε 'cee -kannεn 'yi 'nɔn, kɔɔ 'kʊε -kannennun "ta "driman!>

⁹ Pian nɔnbɛnun nεn 'wɪ 'tɔnɔn 'a bε, o 'nan -wlε 'nan: <-Cεjε, kʊ'a 'we "man "di. Ya'a 'bɔa 'kʊε vε 'lee 'cee vε -a di. 'Ka 'kʊ 'cee vε 'lɔ -kannεn 'yi -tanzan -va!>

¹⁰ Εn nɔnbɛnun zɪε o -kʊ -a 'lɔlε. Tʊ zɪε -a wlu nεn min nεn e "ta li "paa bε e 'bɔla. Εn nɔnbɛnun 'soolu nεn o man cɪ 'e wʊʊdi bε, o -kʊ li 'pa "fedi da. -A -nan nεn minnun 'kɔn 'lε 'wʊ o da.

¹¹ "Bε -sru εn nɔnbɛnun nεn -blɔnɔn 'a bε, o -ta. O 'kɔn -tε, te o -paanman 'nan: <'Kʊ 'san, 'kʊ 'san, 'i yra 'si, 'i 'kɔn 'lε 'sʊ 'kʊε!>

¹² 'Pian li 'pazan zɪε ya'a 'wlε "man "di. E 'nan -wlε 'nan: <Ma'an 'ka 'tɔa di.>

»

¹³ Εn Zozi -a 'le 'sran -wlε 'nan: <'Wɪ zɪε -a bɔdi 'ka man -le "wεan bε, 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wʊʊdi tʊ pεεnɔn man, kɔɔ tʊ nεn an -taa "man "bε, ka'a tɔa di.>

Zozi -kɔnnεn pee -fɔ minnun nεn 'o man cɪ 'o wʊʊdi bε o man (Lk 19.12-17)

¹⁴ «Bali -le mingɔnnεn -blidi min da bε, -nyrεn 'gʊ. E ya "le min -tʊ 'bε "ta -kɔ 'ta wɔnan. Min zɪε 'e 'sunɔn laabʊ, εn 'e yɪfε pεεnɔn -pεba 'wʊ -wlɔ. ¹⁵ E -siga 'wlε 'soolu 'nɔn -a -tʊ lε, εn yaa -nɔn -a -tʊ lε "nyian 'wlε "fli, εn yaa -nɔn -a yaagazan lε 'wlε 'tʊ. Zi min -tʊ -kɔlaman 'e 'pε man liladi -a bε, -a da nεn yaa -nɔn -wlε. Εn e -kʊ.

¹⁶ Nun tɔn min nεn e -siga 'wlε 'soolu 'yi bε, 'e 'pε man lila -siga zɪε -a, εn -a man 'pa "nyian -siga 'wlε 'soolu. ¹⁷ Min nεn e -siga 'wlε "fli 'yi bε, 'wɪ 'tɔwli zɪε -a 'lɔ nεn "e drε. -Yee vε man 'pa -siga 'wlε "fli. ¹⁸ Min nεn e -siga 'wlε -tɔwli 'yi bε, e -klu cεεn, εn yaa yɔɔ "ji.

¹⁹ -A -nan 'mɔn 'trilii, εn o tazan zɪε e -ta. -A -nan nεn 'e 'sunɔn zɪε o laabʊ 'nan -e 'o 'nyranman nεn waa 'pa bε -a -sru "vɪ 'yrε. ²⁰ Min nεn e -siga 'wlε 'soolu 'yi bε, e -ta 'e 'lɔ lε -siga 'wlε 'soolu -a "nyian. Εn e 'nan 'e 'san lε 'nan: <'An 'san, -siga 'wlε 'soolu nεn yia -nɔn 'mεn bε, maan drε εn -a man 'pa "nyian -siga 'wlε 'soolu. -Nyrεn 'gʊ.>

²¹ -A -nan nεn -a tazan "e 'nan -yrε 'nan: <ɪ muo, yia drε 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fε "wennεn nεn maan -pεba 'wʊ 'i 'lɔ 'gʊε, i 'wɪ "yi drε 'a. -Yee "wεan an fε -dan -pεba wo 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kʊ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

²² Min nεn e -siga 'wlε "fli 'yi bε, e -ta εn e 'nan 'e 'san lε 'nan: <'An 'san, -siga 'wlε "fli "nεn yia -nɔn 'mεn bε, maan drε εn -a man 'pa "nyian -siga 'wlε "fli. -Nyrεn 'gʊ.>

²³ -A -nan nεn -a tazan "e 'nan -yrε 'nan: <ɪ muo, yia drε 'kpa. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fε "wennεn nεn maan -pεba 'wʊ 'i 'lɔ 'gʊε, i 'wɪ "yi drε 'a. -Yee "wεan an fε -dan -pεba wo 'i 'lɔ. 'I 'ta -e 'kʊ 'ci 'e "nran 'e cin va.>

²⁴ "Bε -sru min nεn e -siga 'wlε -tʊ 'yi bε, e -ta εn e 'nan 'e 'san lε 'nan: <'An 'san, maan -tɔa 'nan, i ya min nεn -yee 'wɪ a 'tɔndɔn bε -a. -Te min 'yie 'nyranman 'pa bε, -a ta -trɔn pεεnɔn nεn yaa ye bε, yia "sia -yrɔ. ²⁵ "Klan -fʊ 'an 'ji 'nan te 'yie -siga 'e 'san 'an 'lɔ di, -yee "wεan an -kʊ -a yɔɔlε 'trε 'ji. -Nyrεn 'gʊ, 'i 'si.>

²⁶ Εn -a tazan zɪε e 'nan -yrε 'nan: <ɪ ya 'an 'suzan -wliidi "a, εn kɔanzan nεn yia. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan, min 'mεn 'nyranman "paa, maan ta -trɔn pεεnɔn 'sia -a san lɔ bε, ²⁷ -mε "le "wεan nεn yia -a -kɔlε 'mεn -siga 'palea fεnan nεn -a man "paa bε -a -nan di? Yia dra paan zɪε, -te an -ta bε, -e 'an 'kʊ 'mεn -siga 'si 'o 'vale 'e 'man 'pa a.>

28 'Ka -siga 'labe -a 'si -yrɔ, -e 'ka -nɔn min nɛn -siga -fu a -yrɔ "bɛ -yrɛ! 29 Kɔɔ min nɛn fɛ a -yrɔ "kaga "bɛ -a lɛ nɛn waa -nɔn, -e -yee vɛ 'e 'pa "da. 'Pian min nɛn fɛ 'ka -yrɔ "kaga "diɛ, -a "tiɛnnɛn nɛn -yrɔ "bɛ, waa "sia. 30 'An 'suzan 'gʊɛ, -a -pɛ 'ka 'foala 'e man di, 'ka 'ta -a tuw klun va bei, fɛnan nɛn -wuɔdi 'lee 'she da -blidi ci bɛ -a -nan.»

Blamin -pɪ 'trɛdanɔn 'le tin "baa tv -fɔla "da "ji

31 «Tɔ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ an -taa 'kɔ 'vale 'mɛn 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa bɛ, an -taa 'mɛn 'tɛ 'san da, -e 'an -nyran 'mɛn mingɔnnɛn pɛin -da. 32 'Leglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn 'o cin ye 'an 'lɛ, -e 'an o 'cɛn 'e cin man "fli. Maan dra "lɛ zɪ 'bla -sru "pinzan 'yee 'blanun 'lee 'yee bonun "cɛan 'e cin man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 33 E 'blanun -sɛan 'e 'pɛ "yi "da, -e 'e bonun -sɛn 'e 'pɛ bɔ da.

34 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn maan ve 'an 'pɛ "yi "danɔn lɛ 'nan: «Kaa 'gʊɛ, 'an "tɪ -fɛa 'vɪ 'ka man! 'Ka 'ta! Mingɔnnɛn trɛ nɛn 'an "tɪ -a man drɛ 'trɛda pou sianan "bɛ, e drɛ 'cee vɛ -a. 'Ka 'si! 35 Fɛ -le "wɛan nɛn maan -nɔn 'cɛɛ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka fɛ -nɔn 'mɛn. ɛn te 'yi dra 'an -tɛa "bɛ, ka 'yi 'nɔn 'mɛn, ɛn te an 'lɔ 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, kaan 'kun 'ka 'pɛ "fli "a. 36 ɛn te sɔ 'ka 'an da diɛ, ka sɔ 'wɔ 'an man, ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, 'ka yie 'tɔ 'an 'va. ɛn te an ya -pɔ 'kuin bɛ, ka 'lɔ 'an 'nanjenlɛ.»

37 Tɔɔn -e min tiglun zɛ 'o laabɔ 'an 'lɔ 'nan: «Minsan, tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te dra 'i -tɛa ɛn kɔ fɛ -nɔn 'yie? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'yi dra 'i -tɛa ɛn kɔ 'yi 'nɔn 'yie? 38 Tv "cɛn "man nɛn i 'lɔ 'kɔ 'va 'pɛn -a, ɛn kɔi 'kun 'kɔ 'pɛ "fli "a? Tv "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdi, ɛn kɔ sɔ 'wɔ 'i da? 39 Tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'i 'man "yaaman, ɛn 'kɔ yie 'tɔ 'i 'va? Tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te i ya -pɔ 'kuin ɛn kɔ 'lɔ 'i 'nanjenlɛ?»

40 Tɔɔn 'an 'bɔ mingɔnnɛn, maan ve -wɛlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tiglɪ 'a 'nan, tv nɛn ka ya 'winun zɛ -a dɛnan 'an "bɔwinun 'gʊɛ o va min "wɛnnɛn 'tɔ lɛ bɛ, te 'an lɛ nɛn ka ci -a dɛnan.»

41 "Bɛ -sru maan ve minnun nɛn 'an 'pɛ bɔ da bɛ -wɛlɛ 'nan: «'Ka -pli 'ka -sru "kɔɔbli! Bali wei a 'e pladi 'ka man. 'Ka 'kɔ 'tɛ nɛn ya'a 'driman diɛ, -a va. Bali -a man drɛ Satan 'lee 'yee 'pasianɔn 'le vɛ -a. 42 Fɛ -le "wɛan nɛn 'an 'wɪ zɛ -a 'vɪ bɛ, te dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a fɛ -nɔnlɛ 'mɛn di. ɛn te 'yi dra 'an -tɛa "bɛ, ka'a 'yi 'nɔnlɛ 'mɛn di. 43 ɛn te an 'lɔ 'ka 'va 'pɛn -a bɛ, ka'an 'kunlɛ 'ka 'pɛ "fli "a di. ɛn te sɔ 'ka 'an da diɛ, ka'a sɔ wɔlɛ 'an man di. ɛn te 'an 'man "yaaman bɛ, ka'a yie -tɔlɛ 'an 'va di. ɛn te an ya -pɔ 'kuin bɛ, ka'a 'lɔlɛ 'an 'nanjenlɛ di.»

44 Tɔɔn -e "o laabɔ 'an 'lɔ 'nyian 'nan: «Minsan, tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te dra 'i -tɛa? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'yi dra 'i -tɛa? ɛn tv "cɛn "man nɛn i 'lɔ 'kɔ 'va 'pɛn -a? ɛn tv "cɛn "man nɛn i ya 'i plɔdi? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te 'i 'man "yaaman? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'yɪ te i ya -pɔ 'kuin? ɛn tv "cɛn "man nɛn kɔi 'a 'pale 'i 'va di?»

45 Tɔɔn -e 'an vɪ -wɛlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tiglɪ 'a 'nan, tv nɛn ka 'ka 'winun zɛ -a dɛnan 'an "bɔwinun 'gʊɛ o va min "wɛnnɛn 'tɔ lɛ diɛ, te 'an 'bɔ lɛ nɛn ka 'ka -a dɛnan di.»

46 Minnun zɛ, wɛɛ -kɔ yra yidi nɛn -a 'leda "ka "diɛ -a va. 'Pian minnun nɛn o ci min tiglun -a bɛ, 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ, e ya -wee vɛ -a.»

26

*Zuif'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o 'Zozɪ 'tɛ
(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)*

1 Zɪ Zozɪ cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɛ -a vidɪ man bɛ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: 2 «Kaa -tɔa 'nan, e -fu yi -tɔ -a "fli -e -kaa tranun -le 'sidi nɔnba -ji "fedi dɛdɛ 'e bɔ. Yi

zɪɛ -a da nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ waan -nɔan "minnun ɛ, -e 'waan 'tɛ 'an -pɛindɪ -a yiba "plan da.»

³Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun a 'o cin yɪnan Bali -pannɔn 'tazan nɛn waa laabo Kaifa bɛ -yee -klɔn -ji. ⁴-A -nan nɛn waa 'pla 'da 'nan 'o Zozi 'kun ci 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. ⁵'Pian waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa drɛ "fɛdi yi da dɪ! "Tɔgɔ minnun 'o -nan yɪ -e 'o 'wluan -kaa man.»

Limɔn -tɔ 'wɪ 'yi drɛ Zozi ɛ
(Mk 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶Zozi a 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. E ya Simɔn nɛn -kogobe a "nɛn "man "bɛ -yee 'kuin. ⁷O ya fɛnun -blɪnan, -a -nan nɛn limɔn -tɔ pli Zozi man 'e 'lɔ le -lazigɔ nɛn -a 'flɛ a 'pleblɛ 'kpa bɛ -a -pɔnɛn 'tɔ -a. ɛn yaa -sendɪ 'sia Zozi 'win -ji.

⁸Zɪ -a -srɛnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, -a 'wɪ 'nan o man, ɛn o 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn e -lazigɔ 'kpa bɛ -a sɛɛ 'e "tun? ⁹-Lazigɔ 'labɛ yaa -taan paan 'flɛ 'pleblɛ 'a, -e 'e man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.»

¹⁰Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka 'wɪ -tɔa li 'gɔɛ -a man? E 'wɪ 'yi drɛ 'mɛn. ¹¹'Yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man, 'pian 'an 'ka 'wo 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man dɪ. ¹²-Lazigɔ nɛn yaa -sɛn 'an da 'gɔɛ, 'an 'man nɛn yaa drɛ 'nan -e 'waan wɔ -a. ¹³Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, fɛnan pɛɛnɔn nɛn minnun Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn ve 'trɛda bɛ, 'wɪ nɛn li 'gɔɛ yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'paa, ɛn -yɛɛ -maan 'lɔɔ -e li 'bɔ 'cin 'e 'fɔla minnun ji.»

Zudazi 'e pei -fɔ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'va
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴"Bɛ -srɛnɔn Zozi -srɛnɔn 'fuda "fli 'va min -tɔ nɛn waa laabo Zudazi Karioti bɛ, e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'va, ¹⁵ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Te an Zozi 'nɔn 'cɛɛ bɛ, -mɛ "nɛn kaa -nɔan 'mɛn?» -A -nan nɛn o 'lein 'wɛ -fuba yaaga 'nɔn -yrɛ. ¹⁶Yi zɪɛ -a da nɛn Zudazi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan, tɔ "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ ɛ.

Zozi 'lee 'e -srɛnɔn Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi blɪ
(Mk 14.12-26; Lk 22.7-23)

¹⁷'Kpɔn nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ, Zuif 'nɔn -a "fɛdi -ble 'flɛ 'tɔ. Zɪ 'flɛ zɪɛ e 'bɔ bɛ, -a yi tɛdɛ da nɛn Zozi -srɛnɔn -ta -a laabule -yrɔ 'nan: «Nyin zia nɛn i ya "vale 'kɔ 'kɔ -kaa tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdi bɛ -cɛɛ ve man drɛ?»

¹⁸ɛn Zozi min -tɔ 'tɔ 'vɪ -wɛɛ 'nan 'o 'kɔ "va. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Ka 'kɔ Zeruzalɛm, -e 'ka vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan "e 'nan, 'kɔ vɪ 'yɪɛ 'nan, 'yee tɔ 'bɔ 'kogo. 'Yie 'kuin nɛn 'e -kaa tranun 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdi -ble 'o 'vale 'e -srɛnɔn 'a.» ¹⁹'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ "bɛ -a -srɛnɔn -a drɛla "da, ɛn o "fɛdi zɪɛ -a man drɛ.

²⁰Zɪ funninmlan 'pla bɛ, ɛn Zozi 'lee 'e -srɛnɔn 'fuda "fli "nyran fɛnun -srɛ.

²¹O ya fɛnun -blɪnan ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, min -tɔ a 'ka yei 'gɔ, -yɛɛ 'an -nɔan "minnun ɛ.»

²²'Wɪ zɪɛ e 'o ta drɛ 'trɔdrɔ "fo, ɛn waa laabɔdɪ 'sia -yrɔ "tɔdɔ 'nan: «Minsan, 'an 'bɔ nɛn?»

²³ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «Min nɛn 'kɔ 'vale -a 'kɔ 'pɛ wla 'pɔ -tɔwli "ji 'gɔɛ, -a san 'bɛ 'an -nɔan "minnun ɛ. ²⁴'Wɪ 'kpa nɛn, 'an 'bɔ Blamin -pɪ an -kaa, zɪ waa crɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji zɪɛ. 'Pian min nɛn yaan 'bɔ Blamin -pɪ -nɔan "minnun ɛ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ -a san man. E ya paan -a san -le 'wɪ "yi "a -e 'o vɛɛ o -ya dɪ.»

²⁵-A -nan nɛn Zudazi nɛn e "ta -daa -a -nɔnɛ Zuif 'nɔn 'tanɔn ɛ bɛ, yaa 'si 'va. Yaa laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'an 'bɔ nɛn?»

En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yie 'bɛ 'vɪ 'i 'bɔ 'a.»

²⁶ O -fɔ fɛnɔn zɪɛ -a -blɪnan, ɛn Zozi 'kɔɔn 'si, e Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srɔnɔn lɛ. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'si, 'ka -blɪ! -Nyrɛn 'gʊɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn.»

²⁷ "Bɛ -sru e 'kulɛnɛn nɛn rɛzɛn -wɛn cɪ -ji bɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa -nɔn 'e -srɔnɔn lɛ. E 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka mlin 'ka pɛɛnɔn! ²⁸ -Nyrɛn 'gʊɛ, 'an nyɛn nɛn. -A 'bɔ nɛn Bali "ta -a "sia -e 'e blamin 'lee 'e 'bɔ yei "sɛn 'e cin va. E "ta -sɛanla 'nan -e Bali 'e min "kaga "le 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'fui. ²⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, ma'an "nyian rɛzɛn -wɛn 'mlɪan dɪ, -trɪlɪi -e yi nɛn -kaa pee -mlɪan 'e cin va 'an "tɪ "le mɪngɔnɛn trɛda bɛ 'e bɔ.»

³⁰ Zɪ o cɛɛn fɛnɔn -blɪdɪ man bɛ, o Bali 'tɔ bɔ "dre "fɔ. "Bɛ -sru ɛn o -kɔ Olivie pɔn da.

Zozi-a 'vɪ 'nan Pɪrɪ "sia 'e -sru

(Mk 14.26-31; Lk 22.31-34)

³¹ Tɔɔn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Cɛɛgʊ -pei 'gʊɛ -a man bɛ, 'ka pɛɛnɔn 'ci -taa "srɛɛ, -e 'ka 'si 'an -sru. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan,

e 'bla -sru "pinzan -tɛa

-e 'blanun 'o fuɪla "man.»

³² Pɪan "bɛ -sru, -te an wluan 'kanɔn 'va bɛ, an -tɔala 'ka 'le Galile 'lɛglɔn 'ji.»

³³ En Pɪrɪ "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te 'yie "wɛan min pɛɛnɔn 'ci srɛman -e 'o 'si 'i -sru "bɛ, 'an 'tɔwɪ 'gʊɛ, ma'an 'sia 'i -sru 'li "fo "dɪ.»

³⁴ -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -pei 'bɔ 'gʊɛ -a man bɛ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tɔa dɪ, 'vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪ.»

³⁵ En Pɪrɪ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te e ya 'nan kʊɛ -kaa 'kʊ 'vale 'yia oo, ma'an dra zɪɛ "fo "dɪ.» En -a -srɔnɔn pɛɛnɔn "o 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a 'vɪ "nyian.

Zozi 'kɔ Bali trɔ 'balɛ Zɛzɛmani

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ "Bɛ -sru Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'kʊ fei nɛn waa laabo Zɛzɛmani bɛ -a da. En e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'nyran 'gʊ! An "ta 'sia 'ka "srɔn -e 'an Bali trɔ 'ba.» ³⁷ E Pɪrɪ 'lee Zɛbede -pɪ "fli "fɔ 'e -sru, ɛn o -kɔ waa. -A -nan nɛn Zozi 'ta drɛdɪ 'sia 'trɔdrɔ te "klan -a -tɛa. ³⁸ En e 'nan -wlɛ 'nan: «'An 'ta nɛn e drɛ 'trɔdrɔ 'gʊɛ, e "mlɪanla 'an da. 'Ka 'fʊ 'gʊ, -e -kaa yi 'sɔn 'e cin va!»

³⁹ E pli 'e 'lɛ "wɛnnɔn, e blula "tra, ɛn e Bali trɔ 'badɪ 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, 'i yra 'si! -Te i "we "man "bɛ, 'kulɛnɛn nɛn 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji e -taa 'labɛ, 'i drɛ -e 'e "paala 'an man! 'Pɪan te 'e drɛ 'an 'ci 'sɔ wɪ -a dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

⁴⁰ "Bɛ -sru ɛn e 'li 'e da 'e -srɔnɔn yaaga zɪɛ o va. E 'bɔ o man te o ya yi -tenan, e Pɪrɪ fuɛ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Ka'a -kɔlale 'padɪ -a 'an 'va -e 'ka yi 'sɔn tʊ "wɛnnɛn 'gʊɛ -a wɪlɔ dʊʊ? ⁴¹ 'Ka yi 'sɔn -e 'ka Bali trɔ 'ba, "tɔgɔ 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'e 'ka 'man yi! Blamin a "va 'nan 'e 'wɪ "yi "dra, 'pɪan -a 'plɛblɛ 'ka -yrɔ "dɪ.»

⁴² Zozi 'li -bɛi "flɪzan 'wɔ 'e da, ɛn e Bali trɔ 'ba "nyian. Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, 'i yra 'si! -Te i 'ka 'vale 'i "we "man -e 'kulɛnɛn nɛn 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji e -taa 'labɛ, e "paala 'an man dɪɛ, 'i 'ci 'sɔ wɪ nɛn 'e drɛ!»

⁴³ E 'li 'e da, ɛn e 'bɔ o man "nyian yi -tenan, kɔɔ o "koe "nyan.

⁴⁴ Zozi o 'tʊɪ "nyian, ɛn e -kɔ Bali trɔ 'balɛ. -A cɛɪn yaagazan nɛn te e 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a ve Bali lɛ.

⁴⁵ -A -nan nɛn e 'li 'e da 'e -srɔnɔn 'va, ɛn yaa laabʊ -wɔ 'nan: «'Ka yi -tɛa tɪan, te ka "flɪanla 'ka man -a -trɔɔ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a tʊ 'bɔ "mɛn. Tʊ nɛn, minnɔn 'an 'bɔ Blamin -pɪ -nɔan 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛnɔn lɛ bɛ, e 'bɔ. ⁴⁶ 'Ka 'wluan lou, -e -kaa kʊ! Min nɛn e "ta 'an -nɔan "minnɔn lɛ bɛ, e ya -pɪlinan 'kogo.»

Zuif'nōn 'tanōn Zozi 'kun

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Zan 18.3-12)

⁴⁷ Zozi 'fū 'wī zīe -a vūnan, tōn en Zudazi nēn -a -srunan 'fuda "fli 'bō 'va min -tv -a bē, e 'bōla. -Wēē cī 'o 'vale min "kaga "a, en sennun 'lee yibanun -a -wlo. Bali -pannōn 'tanōn 'lee min cejenun 'bē o 'pa 'sia. ⁴⁸ Zudazi -a 'vī 'e 'cēn minnun zīe -wle 'nan: «Min nēn an -atu -tē "man "bē, te Zozi nēn. -A 'bō nēn 'ka 'kun!» ⁴⁹ -Yee "wēan zī o 'bōla bē, tōn en e pli Zozi man. E 'nan: «'An 'san, mein 'tō bo.» -A -nan nēn e -atu -tē "man.

⁵⁰ En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «'An bee, 'wī nēn i -ta "man "bē, 'i drē!» Tōn minnun nēn e -ta waa bē, o Zozi 'kun.

⁵¹ -A -nan nēn Zozi -sruzan -tv 'yee sēn 'sū 'ji, en e Bali -pannōn 'tazan 'suzan 'tu "trōēn cēēn.

⁵² 'Pian Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «'I 'yie sēn wō 'e 'kōlē 'ji! Maan ve 'yie 'nan, minnun pēēnōn nēn o sēn "siala min man bē, sēn "nēn "nēn o -kaala. ⁵³ 'I 'tō 'nan, "te an ya "va 'nan min 'e 'pa 'an va bē, maan ve 'an "tī "lē 'nan, 'e 'yee 'pasianōn nēn laji bē, o 'pa 'sia 'mēn. O 'kōn -kuli 'pa 'tvōv -fuda 'fiili, -e 'waan 'ta kuli -tan. ⁵⁴ 'Pian -te 'wī zīe e drē bē, 'wī nēn e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji bē, ya'a 'kolaman -e 'e 'lē sōō dī. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan, zī 'e drē zīe.»

⁵⁵ En Zozi 'a 'vī min "kaga zīe -wle 'nan: «-Mē "le "wēan nēn ka -ta 'an 'kunlē 'ka 'lō le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? Tv pēēnōn man an ya Bali -pan 'kuin, te an Bali -le 'wī "paaman 'ka 'ji, en ka'an 'kunlē dī. ⁵⁶ 'Pian 'wī pēēnōn zīe, e drē -e 'wīnun nēn Bali 'lewei vūnōn -a crēn -tē 'e 'cēn bē 'e 'lē sōō.»

-A -nan nēn Zozi -srunōn pēēnōn 'wī "man -a -sru, en o flan bli.

Minnun -kō Zozi 'a tin 'banōn 'lē

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Zan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Minnun nēn o Zozi 'kun bē, o -kō Zozi 'a Bali -pannōn 'tazan nēn waa laabo Kaifa bē, -yee "kōnēn. 'Fluba 'ci vūnōn 'lee min cejenun 'o cin 'yī fē zīe -a -nan.

⁵⁸ Pieri -fv -kōōbli, te e -kōla Zozi -sru. E -kō zīe -trilii, en e 'bōla Bali -pannōn 'tazan -le "kōnēn. E wla -yee -klōn -ji, en e -nyran -a 'sunōn yēi, 'wī nēn e bōa Zozi man bē -a -nan yīdī -le "wēan.

⁵⁹ Bali -pannōn 'tanōn 'lee tin 'banōn pēēnōn a "va 'nan o 'wlu wī -tv "paa Zozi da, -e 'o -kōla -a -tēdī -a -le "wēan. ⁶⁰ Min "kaga 'wlu 'sēn Zozi man, 'pian 'wī pēēnōn zīe ya'a tin -tēlē Zozi da "fo "dī.

"Bē -sru min "fli "ta en "o 'vī 'nan: ⁶¹ «Min 'labē e 'nan: «'An -kōlaman Bali -pan 'kōn 'widī -a, -e 'an pēē -tō yī yaaga 'wlu.»

⁶² -A -nan nēn Bali -pannōn 'tazan wluān lou, en yaa 'vī Zozi le 'nan: «'Wī nēn minnun -a ve 'i man bē, yī'a sia "va "dvō?» ⁶³ Zozi 'ka -a 'sile "da -yrē "dī.

En Bali -pannōn 'tazan -a 'vī -yrē 'nan: «'I 'pē wluān Bali nēn -a yīē cī "man "bē -a 'lē! Maan laabo 'i 'lō 'nan, min 'sizan 'wī 'ji nēn yia? Bali -pī nēn yia? 'Wī zīē 'i -cī 'si 'kōē!»

⁶⁴ En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «-Nyren, yia 'vī 'i 'bō 'a bē. Maan ve 'cēē 'nan, -e 'e 'sia cēēgō yī 'gūē -a da bē, kaan 'bō Blamin -pī ye 'an -nyrandī 'pleblē pēēnōn 'san Bali -pē "yī "da. En "bē -sru kaan ye "nyian laji, te an ya -tanān "lōlū -kōēi "da.»

⁶⁵ -A vīdī zīe e Bali -pannōn 'tazan ta kli, en 'e 'ta sōnūn 'fōī bōdī 'sia. -A -nan nēn e 'nan: «E Bali sron! -Kaa 'ka "nyian -yee 'wī 'nan yīzan pēē -va "fo "dī. "Sron nēn e "sia -a wunān bē, kaa 'man 'ka 'bō 'a. ⁶⁶ "Ka "ve -ji 'nōn?»

En minnun -a 'si "va -yrē 'nan: «E 'sō -ka vē -a.»

⁶⁷ 'Wī zīe -a da nēn, o 'le 'yī 'sēndī 'sia -a yra, en o -fōlē wōōdī "va 'sia. Min -mienun 'pa -fōa -a yra, te waa laabo -yrō 'nan: ⁶⁸ «'Yīē 'nan min 'sizan 'wī 'ji

nɛn 'yia. -Yee "wɛan -te i ya Bali 'lewei vɪzan a bɛ, min nɛn e fɛ tuv 'yie bɛ, 'i -kɔɔn 'kɔɛ.»

Pieri yɔɔ "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a di

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Pieri a tian 'e -nyrandɪ -klɔn -ji. -A -nan nɛn nɔan lumɔn -tɔ pli "man, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Bii 'gɔɛ Galile min Zozi -sruzan 'tɔ nɛn 'yia.»

⁷⁰ 'Pian Pieri yɔɔ "da min pɛɛnɔn yie man. E 'nan: «'Wɪ nɛn i cɪ "vale 'i ve bɛ, ma'an tɔa dɪ.»

⁷¹ ɛn Pieri -klɔn -yrɛ "nɛn -si 'sia, -a -nan nɛn nɔan lumɔn pee -a 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ minnun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ -wlɛ 'nan: «Min 'lagɔɛ, e ya Nazareti min Zozi -sruzan 'tɔ -a.»

⁷² Pieri yɔɔ "da "nyian, yaa -ci -pɛ wluan, ɛn e 'nan: «Min 'labɛ, ma'an tɔa "fo "dɪ.»

⁷³ "Bɛ -sru "nyian, minnun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o pli Pieri man ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn. 'I 'bɔ 'gɔɛ, -a -sruzan -tɔ nɛn 'yia. 'Yie 'widɪ -a kɔɔn "man zɪɛ.»

⁷⁴ -A -nan nɛn Pieri "e 'nan: «-Te 'wlu nɛn maan -sɛan "bɛ, Bali 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'mɛn. Maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, ma'an min 'labɛ -a tɔa "fo "dɪ.»

'Nun tɔɔn ɛn manɛn wɪ. ⁷⁵ 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Pieri lɛ bɛ, ɛn -a -cin -trɔa Pieri ji. Kɔɔ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Vaa -e manɛn tɛdɛ 'e 'wɪ bɛ, te yia 'vɪ 'e 'pa -a yaaga 'nan yɪ'an tɔa dɪ.» -A -nan nɛn Pieri 'bɔla bei, ɛn e -wuɔdɪ 'sia 'wɪ 'nanmandɪ -a.

27

Minnun -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ

(Mk 15.1; Lk 23.1; Zan 18.28)

¹ Zɪ tɔ cɛɛn bodrun bɛ, ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun pɛɛnɔn 'wei 'pa 'e cin man 'nan 'o Zozi 'tɛ. ² O Zozi yrɪ, "bɛ -sru ɛn o -kɔ -a -nɔn lɛ Rɔm min -kɔnmandan Pilati lɛ. Mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -yɛɛ Pilati -tɔ 'nan 'e 'leglɔn 'bɔ 'pla.

Zudazi -ka -nan wɪ

(Dre wɪ 1.16-20)

³ Zudazi 'bɔ nɛn, e Zozi -nɔn minnun lɛ bɛ, zɪ yaa 'yɪ 'nan minnun tanɔn tin -tɛ Zozi da 'nan 'e -ka -a 'wɪ 'ji bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'nandɪ "man 'sia, ɛn e -kɔ 'lein 'wlɛ 'fuba yaaga bɛ -a -nɔn lɛ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun lɛ 'e "pa 'ji.

⁴ E 'nan -wlɛ 'nan: «An 'wɪ 'wɪdɪ dre min nɛn ya'a 'wɪ 'tɔ dre lɛ -wɪdɪ "dɪɛ, -a -nɔndɪ -a 'cɛɛ.»

-A -nan nɛn minnun zɪɛ o 'nan Zudazi lɛ 'nan: «"Kɔɛ 'man wɪ 'ka 'ji dɪ. 'I 'bɔ 'lɔ wɪ nɛn.»

⁵ Tɔɔn Zudazi 'lein 'wlɛnɔn zɪɛ -a -sran Bali -pan 'kuin, ɛn e -kɔ 'e 'blɔ wɔlɛ baa -ji.

⁶ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lein 'wlɛnɔn zɪɛ -a koola, ɛn o 'nan: «-A -si 'ka -kaa 'lɔ -e -kaa "lala 'gɔɛ -a -sɛn Bali -pan 'kuin "lala -va dɪ, kɔɔ "lala nɛn yaa -maan blamin nyɛn -sran bɛ -nyrɛn.» ⁷ 'Wɪ nɛn 'kɔ o dre "lala zɪɛ -a bɛ, o wei dre "da -tɔwli. -A -nan nɛn o -kɔ fei 'lɔlɛ -pɔ -tɔzan -tɔ -lɔ. Fei zɪɛ waa 'lɔ 'nan -e 'e dre -pennɔn 'le min wɔnan -a. ⁸ 'Bɛ nɛn -kaa cɪ cɛɛgɔ yɪ -a 'gɔɛ, minnun fei zɪɛ -a laabo nyɛn fei, kɔɔ "lala zɪɛ -yɛɛ -maan blamin nyɛn -sran.

⁹ 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Zeremi -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«'Lein 'wlɛ 'fuba yaaga nɛn waa 'si min nɛn Izraɛl 'nɔn 'a 'flɛ 'tan bɛ -a manvɛ nɛn.

¹⁰ ɛn "lala -tɔwli zɪɛ

-a 'bɔ nɛn waa -nɔn -pɔ -tɔzan -le fei man.
Zi Minsan -a 'vɪ 'mɛn zɪɛ.»

*Zozi a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ
(Mk 15.2-15; Lk 23.2-5, 13-25; Zan 18.29-19.16)*

¹¹ Zi minnun 'bɔla Zozi 'a -kɔnmandan 'lɛ bɛ, ɛn -kɔnmandan 'wɪ laabu -yrɔ.
Yaa laabu -yrɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnen nɛn 'yia?»

Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «-Nyɛn, yia 'vɪ 'i 'bɔ 'a bɛ.»

¹² 'Wɪnun nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ Zozi man bɛ, Zozi
'ka 'wɪ 'tʊ 'silɛ "da "fo "di. ¹³ -A -nan nɛn Pilati 'e 'nan -yrɛ 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn
nɛn waa "paa 'i da bɛ, yi'a maan dʊʊ?» ¹⁴ 'Pian Zozi 'ka 'wɪ 'tʊ 'silɛ "da -yrɛ "fo
"di. 'Wɪ zɪɛ -e -kɔnmandan 'kan 'e 'ciɪla "da.

¹⁵ Lɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sidɪ nɔanba -ji "fɛdi drɛdɪ
'bɔ bɛ, -kɔnmandan 'sia -pʊ 'kɔnzɔn 'tʊ man. -Pʊ 'kɔnzɔn nɛn minnun cɪ "va
'nan 'o 'si man bɛ, -a man nɛn e "sia. ¹⁶ Lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, te min -tʊ nɛn e 'wɪ
'wɪdɪ -dan drɛ -a 'wɪ a 'e fuɪladɪ "man "bɛ e ya -pʊ 'kuin. Min zɪɛ waa laabo
Barabazi. ¹⁷ -Yee "wɛan zɪ minnun a 'o cin yidɪ bɛ, ɛn Pilati -a laabu -wɔlɔ 'nan:
«Barabazi 'lee Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bɛ, -tɪ man nɛn 'an 'si o "fli
yei?» ¹⁸ Pilati -a -tɔa 'nan minnun tanɔn "naan Zozi man 'e "tun, -yee "wɛan
nɛn o -ta Zozi 'a 'yrɛ.

¹⁹ Pilati a 'e -nyrandɪ 'yee tin 'ba pɛin -da tin -sru, ɛn -a nan min 'pa 'sia -yrɛ.
E 'nan: «Min 'labɛ ya'a 'wɪ 'tʊ drɛlɛ -wɪdɪ "di. Te 'i 'pɛ wʊ -yee 'wɪ 'ji di. Kɔɔ paan
'pei -man nyirin nɛn maan -tɛ bɛ, 'an "koe 'nyan -yee "wɛan 'kpa tɪglɪ.»

²⁰ Tʊ zɪɛ -a wɔlɔ bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee min cejenun -a 'vɪ minnun lɛ 'nan,
'o vɪ 'nan Barabazi man nɛn Pilati 'e 'si -e 'e Zozi 'tɛ.

²¹ -Yee "wɛan nɛn zɪ -kɔnmandan -a laabu -wɔlɔ "nyian 'nan: «Min "fli 'gʊɛ o
yei "bɛ, -tɪ man nɛn 'an 'si?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ 'nan: «Barabazi man nɛn 'i 'si.»

²² Pilati -a laabu -wɔlɔ 'nan: «Zozi nɛn waa laabo min 'sizan 'wɪ 'ji bɛ, 'an drɛ
-yrɛ "kɔ?»

ɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da.»

²³ -A -nan nɛn Pilati -a laabu -wɔlɔ 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ -yee
"wɛan 'an -pɛin yiba "plan da?»

ɛn o pɛɛnɔn paan 'nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

²⁴ Pilati -a 'yɪ 'nan, 'e 'ka o 'kɪnan 'wɪ 'a dɪ, te minnun plaman "bʊʊ. -A -nan
nɛn e 'yi 'si, 'e 'pɛ -man foe minnun pɛɛnɔn yɪɛ man, ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Mɛɛn
"cɛɛ vɪ 'nan o min 'lagʊɛ -a -tɛ di. -Tɛ e -ka bɛ, 'ka 'bɔ 'lɔ 'wɪ nɛn.»

²⁵ ɛn minnun wɪ "man o pɛɛnɔn. Waa 'vɪ 'nan: «-A -ka wɪ 'e 'pa 'kʊ da, ɛn 'e
'pa 'kʊɛ 'nɛnnun da.»

²⁶ -A -nan nɛn Pilati 'si Barabazi man, ɛn yaa 'vɪ 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o
Zozi 'sɔn -ngble -a, -e 'o 'kʊ -a -pɛin yiba "plan da.

*'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wʊ
(Mk 15.16-20; Zan 19.2-3)*

²⁷ -Kɔnmandan -le 'sounjanun -kʊ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. ɛn o
'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ "man. ²⁸ O -yee sɔnun 'sʊ 'e da, ɛn o mingɔnnen -trale
-gbɔlɔ 'tɛndɛn 'tʊ 'wʊ "da. ²⁹ O lei 'tan, ɛn waa 'wʊ -a -wulo -man "le mingɔnnen
kle 'zʊ. ɛn o -cɛan -kɔ -tʊ -nɔn -a -pɛ "yɪ "lɛ, "le -yee mingɔnnen "tonyrin -zʊ. -A
-nan nɛn 'o "pɔ -sɔɔnladi 'sia "wɔlɔ, te waa sɛɛ wɔ. Waa ve -yrɛ 'nan: «Zuif 'nɔn
'le mingɔnnen, 'tʊ 'tɔ bo!» ³⁰ O 'le 'yɪ -sɛan "da, ɛn "nyian o -cɛan -kɔ "sia -yrɛ,
-e 'o 'lɛ wɔla -a -win -ji. ³¹ Zɪ o cɛɛn -a sɛɛ wʊdɪ man bɛ, ɛn o mingɔnnen -trale
zɪɛ -a 'sʊ "da. O -yee sɔnun 'wʊ 'e da, ɛn o -kʊ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

*Zozi -peinnan yiba "plan da
(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)*

³² 'Sounjanun -kɔdɪ 'sia Zozi 'a, ɛn 'o cin 'yɪ Sirene min -tɔ nɛn waa laabo Simɔn bɛ -a. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɪɛ -a -sru 'sa -a, 'nan 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia.

³³ O 'bɔla fɛnan nɛn waa laabo Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nɛn 'nan, min -wulo klo. ³⁴ -Wɛn nɛn waa baa fɛ -tɔ nyranrandɪ -a bɛ, waa -nɔn -yrɛ 'nan 'e mlin. 'Pian zɪ yaa -nanjɛɛn 'e 'le bɛ, ya'a 'wɛlɛ "man -e 'e mlin dɪ.

³⁵ Waa -pein yiba "plan da, "bɛ -sru ɛn o -yee sɔnɔn pli 'o cin yei. Waa dre 'lein 'wɛlɛ 'tuɔladɪ da. ['Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«O 'mɛn sɔnɔn pli 'o cin yei,
ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'sia
'lein 'wɛlɛ 'tuɔladɪ da.»]

³⁶ "Bɛ -sru ɛn 'sounjanun -nyran, te o Zozi 'nanjɛan. ³⁷ 'Wɪ nɛn -yee "wɛan o Zozi -pein yiba "plan da bɛ, waa crɛn -tɛ ɛn waa 'pa -a -wulo da lou. Waa crɛn -tɛ 'nan:

«Min 'gɔvɛ Zozi nɛn,
e ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a.»

³⁸ O 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli pein "nyian yiba "plan da. Waa -tɔ pein yiba "plan da Zozi 'pɛ "yi "da, ɛn waa -tɔ pein yiba "plan da -a -pɛ bɔ da.

³⁹ Minnɔn nɛn o -ciala fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, o Zozi "srɔnman, te 'o 'wulo nyɔnman. ⁴⁰ Waa ve 'nan: «Yɪɛ "cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali -pan 'kɔn -wia -e 'i pee -tɔ yi yaaga 'wɪ 'gɔ dɔvɔ? -Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'si yiba "plan 'labɛ -a da!»

⁴¹ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejenun "o sɛɛ 'wɔ "nyian. "O 'vɪ 'nan: ⁴² «E min peenun 'si 'wɪ 'ji, 'pian ya'a 'kɔlaman 'e 'fli 'sidɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. -Te e ya Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'e 'si yiba "plan da 'e -sɔɔnla -e 'kɔ yi -tera "da. ⁴³ E yi -tera Bali da 'nan Bali "paa 'e 'va, ɛn yaa 'vɪ 'nan 'e ya Bali -pɪ -a. -Yee "wɛan -te Bali -a ye "yi "bɛ, Bali 'e 'si 'wɪ "mɛn!»

⁴⁴ 'Wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn nɛn minnɔn o pein yiba "plan da Zozi "srɔn "bɛ, "o Zozi srɔn "nyian 'wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a vidɪ -a.

*Zozi 'ka -nan
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Zan 19.28-30)*

⁴⁵ Zɪ yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ bɛ, ɛn klun -trɔa 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. E -fɔ zɪɛ -trilii ɛn funninmlan yidɛ tɛɛnla. ⁴⁶ Zɪ funninmlan yidɛ tɛɛnla bɛ, ɛn Zozi paan 'kpa 'pleble. Yaa 'vɪ 'e fla wei -ji 'nan: «Eli, Eli lama sabatani?» 'Wɪ zɪɛ -a -ci nɛn 'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'pɛ 'si 'an -sru?»

⁴⁷ Min -mienun nɛn fɛ zɪɛ -a -nan bɛ, waa 'man, ɛn o 'nan: «E ya Eli laabɔnan.»

⁴⁸ 'Nun tɔɔn 'sounja min -tɔ flan bli, e -kɔ sɔ 'silɛ, yaa 'wɔ -wɛn 'wɛlɛ 'cɛn 'va, yaa 'wɔ 'cɛan -kɔ "nɛn, ɛn yaa 'pa Zozi 'lɛbɔ "nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn "ji. ⁴⁹ 'Pian 'sounja -mienun "o 'vɪ 'nan: «'I 'tɔ -e -kaa -nan yɪ, -te Eli -taa -a 'silɛ 'wɪ 'ji -o.»

⁵⁰ Zozi paan "nyian 'kpa 'pleble, ɛn 'e yɪɛ 'lɛ 'wɔ.

⁵¹ 'Nun tɔɔn sɔ -dan nɛn 'e 'tɪndɪ Bali -pan 'kuin bɛ, e 'fɔɪ 'bɔ 'ji "fli. E 'fɔɪ bɔdɪ 'sia lou, ɛn yaa -sɛn "tra. 'Trɛ nyɔnɔn, ɛn puo -kɔlɛnɔn 'fɔɪ bɔvɔ. ⁵² Min -yrenun 'lɛ sɔvɔ, ɛn Bali -le minnɔn "kaga wɪuan 'kanɔn 'va, ⁵³ te o bɔala 'yrɛ -ji. 'Pian zɪ Zozi wɪuan 'kanɔn 'va bɛ, -a -nan nɛn o -kɔ 'o 'fli -kɔɔnɛ. 'O 'fli kɔɔn min "kaga 'lɛ Zeruzalɛm nɛn Bali -le 'fla 'saun -a bɛ -a da.

⁵⁴ 'Sounjanun tazan 'lee 'yee minnun nen 'o yie 'to Zozi 'va be, zɪ 'tre nyɔɔn waa -nan 'yi be, en 'wɪ pɛɛnɔn nen e dre waa -nan 'yi be, -a "klan o -tedɪ 'sia. -A -nan nen waa 'vɪ 'nan: «'Wɪ 'kpa nen, min 'labɛ Bali -pɪ nen.»

⁵⁵ Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan be, lɪmɔn "kaga "a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yie a -nan nun. Lɪmɔnnun nen o sɔɔnla Zozi -sru Galile, te o 'nyranman "paa Zozi le be o 'bɔ nen. ⁵⁶ Lɪmɔnnun zɪɛ, Madala lɪ Mari a o va, en Zaji 'lee Zozɛfɔ "bɔ Mari a o va, en Zebede -pɪnun "bɔ "a o va.

Zozi wɔ -nan

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

⁵⁷ Zɪ funninmlan 'pla be, en fɛzan -tɔ nen e 'sia Arimate be e -ta. Waa laabo Zozɛfɔ. Zozi -sruzan 'tɔ nen. ⁵⁸ E -kɔ toba -fɔlɛ Pilati le 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yɛɛ. En Pilati -a 'vɪ 'yee minnun le 'nan 'o -nɔn -yɛɛ. ⁵⁹ Zozɛfɔ Zozi 'kadɪ zɪɛ -a 'si, e sɔ -trɛdre 'pa 'man, ⁶⁰ en e -kɔ -a wɔlɛ. Yaa 'wɔ min -yɛɛ -trɛ nen waa cɛɛn puo -kɔlɛ jɪ be -a -jɪ. Waa cɛɛn paan -a 'bɔ 'fli -le vɛ -a. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, yaa -tɔ -yɛɛ zɪɛ -a "nen, en e -kɔ. ⁶¹ Tɔ zɪɛ -a wlu be, te Madala lɪ Mari 'lee Mari -tɔ a -nan. O -fɔ 'o -nyrandɪ -yɛɛ 'bɔ 'le "nen.

'Sounjanun 'o yie 'to Zozi 'yɛɛ -va

⁶² Zɪ tɔ cɛɛn be, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizen 'nɔn 'kɔ Pilati -va. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi da nen o -kɔ. -Yɛɛ cɪ Saba yi -a. ⁶³ O 'nan -yɛɛ 'nan: «'Kɔ 'san, 'wɪ 'tɔ -cin -trɔa 'kɔ 'jɪ, -yee "wɛan nen kɔ -ta. 'Wluzan 'labɛ, te -a yie a tian "man "be, e 'nan, -te e -ka be, e yi dra yaaga -e 'le 'wluan 'kanɔn 'va. ⁶⁴ -Yee "wɛan kɔi trɔ "baa 'nan 'i vɪ 'yie minnun le -e 'o yie 'to -a -yɛɛ -va -trilii yi yaaga. 'I dre zɪɛ "tɔgɔ Zozi -srunɔn 'o 'kɔ Zozi pa 'si -yɛɛ -jɪ, -e 'o 'wlu 'sɛn minnun le 'nan e wluan -kanɔn 'va. 'Wlu zɪɛ 'be 'cibɛn -taa 'mlinle -a tɛdɛ da.»

⁶⁵ -A -nan nen Pilati 'e 'nan -wle 'nan: «'Sounja 'pa 'tɔ 'labɛ, maan -nɔan 'cɛɛ. 'Ka 'kɔ waa, -e 'o yie 'to -yɛɛ 'bɔ 'va "le zɪ ka cɪ "va "be -yee 'wɪ 'zɔ.» ⁶⁶ O -kɔ, o -yɛɛ 'bɔ "kɔnnɛn 'pla, en o 'sounjanun -tɔ -a 'le "nen.

28

Zozi wluan -kanɔn 'va

(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zan 20.1-18)

¹ 'Mɔnnɛn yi nen 'be cɪ Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi -sru "yi -a. 'Mɔnnɛn yi zɪɛ, -a bodrun puunɔn nen Madala lɪ Mari 'lee Mari -tɔzan be, o -kɔ -yɛɛ da.

² 'Nun tɔɔn 'tre nyɔɔn 'kpa 'pleble. Minsan -le 'pasiazan -tɔ 'be 'si laji, e -kɔlɛ nen waa -tɔ -yɛɛ "nen "be -a 'sinan, en e -nyran "da. ³ E "bia "le zɪ laa 'e 'wlei -wlei -fɔa e "bia be -yee 'wɪ 'zɔ. En -yee sɔ a 'fuvu, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. ⁴ Nyɛn 'sounjanun cɛɛn, en o nyɔɔndɪ 'sia. -A -nan nen o tɛɛla "tra. O dre "le minnun nen o kaa be -wee 'wɪ 'zɔ.

⁵ En Bali -le 'pasiazan tin 'badɪ 'sia lɪmɔnnun le. Yaa 'vɪ -wle 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! Maan -tɔa 'nan, ka ya Zozi nen waa -te yiba "plan da be -a -wɛɛnan. ⁶ E 'ka 'gɔ dɪ. E wluan -kanɔn 'va "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn be -yee 'wɪ 'zɔ. 'Ka 'ta, -e 'ka yie 'tɔ fɛnan nen waa 'pla be -a -nan. ⁷ "Bɛ -sru 'ka 'kɔ "nyiandɔ -a vɪ -a -srunɔn le. 'Ka vɪ -wle 'nan: E wluan 'kanɔn 'va, e -trɔa 'ka 'le Galile, ka bɔa "man "nan nun. 'Wɪ nen an -ta -a vɪlɛ 'cɛɛ be, -nyɛn zɪɛ.»

⁸ Lɪmɔnnun zɪɛ o 'si "nyiandɔ -yɛɛ da. Nyɛn o cɛɛn, 'pian cɪ "nrɔndɪ -dan a -wɔ, en o -kɔ flan 'blidɪ -a. 'Wɪ zɪɛ o "ta -kɔ -a 'sinan 'panan Zozi -srunɔn le. ⁹ 'Nun tɔɔn Zozi 'bɔla o 'le, en e 'nan -wle 'nan: «An 'ka 'tɔ bɔ.» Lɪmɔnnun pli Zozi man, o "po sɔɔn "wlu, en e waa cɛɪn 'kun -a bɔdɪ -a. ¹⁰ -A -nan nen Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! 'Ka 'kɔ -a vɪ 'an -srunɔn nen o dre "le 'an "bɔunun -zɔ be -wle. 'Ka vɪ -wle 'nan 'o 'kɔ Galile. O bɔa 'an man -nan nun.»

Bali-pannon "lala-non 'sounjanun le 'nan-e 'o 'wlu 'sen

¹¹ Te lumonnun a -kōnan -sia bε, -a -nan nen 'sounja -mienun 'bōla Zeruzalem 'fla. 'Wl pεεnōn nen e drε bε, waa 'sinan 'pa Bali -pannon 'tanōn le. ¹² Bali -pannon 'tanōn zιε 'o cin 'yι 'o 'vale min cejenun -a, εn o 'wl 'pla "da. -A -nan nen o "lala "kaga "nōn 'sounjanun le, ¹³ εn o 'nan -wlε 'nan: «'Ka vι 'nan, Zozi -srūnōn 'ta Zozi pa crin wōle -pei -man, te ka ya yi -tenan. ¹⁴ 'Wl zιε -te -kōnmandan -a 'man bε, kō toba -fōa -yrε, -e 'kō 'wl 'si 'ka man.» ¹⁵ 'Sounjanun "lala zιε -a 'si, εn 'wl nen Bali -pannon 'tanōn -a 'vι -wlε "bε, waa drεla "da. 'Wl nen waa 'vι zιε Zuif 'nōn -a ve tian cεεgō yi -a.

Zozi 'e 'fli kōn 'e -srūnōn le

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23; Drεwι 1.6-8)

¹⁶ Zozi -srūnōn 'fuda -tō -kō Galile, pōn nen Zozi -a kōn -wlε "bε -a da. ¹⁷ Zι o Zozi 'yι bε, o "pō sōn "wlu -a bōdι -a. 'Pian te o va min -mienun 'o 'ci -fōōman.

¹⁸ Zozi pli 'e -srūnōn man, εn e 'wl tin 'ba -wlε. Yaa 'vι -wlε 'nan: «Bali 'plεble 'nōn 'mēn fε pεεnōn da laji, εn yaa -nōn 'mēn fε pεεnōn da 'trεda. ¹⁹ 'Ka 'kō, 'ka 'lεglōn pεεnōn 'ji 'nōn drε 'an -srūnōn 'a! 'Ka o -batize drε -kaa "tι Bali 'lee 'e 'pι 'lee 'yee lei 'saun 'tō da. ²⁰ εn 'wl pεεnōn nen maan paa 'ka 'ji bε, 'ka "paa o ji, -e 'o 'ta wōla "da "le "wεan. εn -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, an -fo 'ka 'va yi pεεnōn man 'li 'trilii, -e 'trε 'nyan tō 'e bō.»

Zoji Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Mark -a crɛn -tɛ

Zan a Zoji 'lɛ drɛnan

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Zan 1.19-28)

¹ Bali -pɪ Zoji Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn pou sianan "nɛn 'gʊ. ² E pou 'sia "le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali "e 'nan:

⟨An 'mɛn min -tʊ -tɔala 'i 'lɛ,
-yɛɛ 'i 'lɛ si -tɛa.⟩

³ Min zɪɛ -a wei "we "bui "da.

Yaa ve 'nan:

⟨'Ka Minsan -le -si ta drɛ!
'Ka -yɛɛ -sinun ta -sɛn 'e cin va!⟩ »

⁴ Min zɪɛ Zan nɛn. E 'bɔla 'ji "bui "da, ɛn e Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka 'ta 'ka -batize drɛ, -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui.»

⁵ Minnun nɛn o -nyɛanla Zude 'lɛglɔn 'ji 'lee Zeruzalɛm bɛ, o "kaga "ta Zan wei manlɛ. O 'wee 'wɪ 'wɪdɪnɔn 'vɪ 'wein Bali lɛ minnun pɛɛnɔn yɪɛ man, te Zan o -batize dra 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ, -a va.

⁶ -Wi nɛn waa laabo Shamo bɛ, -a "cɛsɔ nɛn Zan da, ɛn -wi 'kɔlɛ nɛn 'e 'tɔdɪ "da -a -tɛn. Srɔ 'lee -srɔ 'nyrɔn nɛn yaa -ble fɛ -a. ⁷ E 'nan minnun lɛ 'nan: «Min -tʊ "ta -daa 'e 'fɔla "da, ɛn -a 'pleblɛ "mlian 'an da. 'An 'ka -yɛɛ -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. ⁸ An 'ka -batize dra 'yi 'a, 'pian -yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'a.»

Zan Zoji -batize drɛ

(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22; Zan 1.32-34)

⁹ Tʊ zɪɛ -a wɪlɔ bɛ, ɛn Zoji 'si Galile 'fla nɛn waa laabo Nazaretɪ bɛ -a da, ɛn e -ta Zan -va. -A -nan nɛn Zan -a -batize drɛ Zudan 'yi 'va. ¹⁰ Zoji "ɛ 'si 'yia bɛ, te e labli ye 'e 'lɛ 'sʊdɪ, ɛn e Bali lei 'yɪ e sɔɔn "da "le -plablo -le 'wɪ 'zʊ. ¹¹ -A -nan nɛn wei -tʊ wɪlɔ laji. E 'nan: «I ya 'an 'pɪ nɛn maan ye "yi ɛn -yɛɛ 'wɪ 'an 'ci "nranman bɛ -a.»

Satan Zoji 'man -tan 'nan 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ

(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹² "Bɛ -sru, ɛn Bali lei -kʊ Zoji 'a "bui "da. ¹³ E yi drɛ 'nan nun -fuba sinjɛn, te Satan -a man -taan. E ya -winun va lu -ji, te Bali -le 'pasianɔn -a "sua.

Zoji 'le 'nyranman pou sianan

(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Zi minnun Zan -fɔ -pʊ 'kuin bɛ, ɛn Zoji 'li 'e da Galile 'lɛglɔn 'ji. -A -nan nɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: ¹⁵ «Tʊ nɛn Bali -a kɔɔn bɛ, e 'bɔ. Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ 'kogo. 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka yi -tɛra Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn da!»

Zoji pɔ -tɛnɔn sinjɛn drɛ 'e -srɔnɔn 'a

(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶ Zoji a cɪnan 'yi -dan nɛn Galile bɛ -a man, ɛn e Simɔn 'lee 'e -suannɛn Andre 'yɪ, te o ya pɔ -tɛnan "se "a. ¹⁷ ɛn Zoji "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka -sɔɔnla 'an

-sru! An -taa 'ka drɛlɛ minnun nɛn o min laabo 'an -sru "bɛ waa.» ¹⁸ Nun tɔɔn o 'wee "senun -sran, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

¹⁹ E -kɔdɪ 'sia "nyian 'e 'lɛ, ɛn e Zebede -pɪnun 'yɪ, te o ya 'wee "senun -peen -klɔ -ji. Zaji 'lee 'e "bɔɪ Zan nɛn. ²⁰ Zozi o laabɔ, -a -nan nɛn o 'si 'o "tɪ Zebede 'lee 'wee 'nyranman 'panɔn -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

Zozi -yɔ -wliɪ "pin min -tɔ -sru
(Lk 4.31-37)

²¹ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'kɔ 'fla nɛn, waa laabo Kapanamo bɛ, -a da. 'Flinla 'yi da bɛ, e wla -wee cin yɪ 'kuin, ɛn e Bali -le 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji. ²² -Yee 'wɪ "paadɪ minnun 'plɔ 'fɔ, kɔɔ yaa "paaman o ji "le Bali -a -kɔladɪ -nɔn -yrɛ. Ya'a "paadɪ o ji "le 'nan 'fluba 'ci vɪnɔn 'le vɛ -zɔ dɪ.

²³ Min -tɔ a cin yɪ 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ, -yɔ -wliɪ "a -a -sru. Min zɪɛ e -paandɪ 'sia, yaa 'vɪ 'nan: ²⁴ «Nazaretɪ min Zozi, -mɛ "wɛan nɛn i -tɔa 'kɔvɛ 'wɪ 'ji? I -ta 'kɔ klu 'sɔlɛ. Mɛin -tɔa. Bali -le min tɪɪɪ nɛn 'yia.»

²⁵ Zozi 'wɪ 'pla -yrɛ 'nan: «'I 'ta -tɔ! 'I 'si min 'gɔvɛ -a -sru!» ²⁶ -Yɔ -wliɪ "min zɪɛ -a nyɔɔndɪ 'sia 'plɛblɛ, te e -paanman, ɛn e 'si -a -sru.

²⁷ 'Wɪ zɪɛ e ciɪɪ min pɛɛnɔn da. Waa laabɔdɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man wɪ 'bɛ ci zɪɛ? Min 'gɔvɛ -yee 'wɪ "paadɪ a 'e 'trɛ, ɛn Bali -a -kɔladɪ -nɔn -yrɛ. E -yɔnun -le 'plɛblɛ yɪ -kaa. 'Wɪ nɛn yaa ve -wɛlɛ "bɛ, waa drala "da.» ²⁸ -A -nan nɛn minnun Zozi 'sɪ -fɔdɪ 'sia 'kpa tɪɪɪ Galilɛ 'lɛɪɪɪn pɛɛnɔn 'ji.

Zozi Simɔn 'sɛa 'lee -cɛ -tɛnɔn "kaga beli
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

²⁹ Zɪ Zozi 'bɔla cin yɪ 'kuin bɛ, ɛn e -kɔ Simɔn 'lee Andre -le "kɔnnɛn 'o 'vale Zaji 'lee Zan -a. ³⁰ "Wɛɛ 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, te Simɔn nan "bɔ "a 'e nyinnandɪ 'kɔlɛ -wɔandɪ 'plɛblɛ 'lɔ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ. ³¹ Zozi pli "man, yaa 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa wluan. 'Nun tɔɔn -a 'kɔlɛ 'ji 'e 'trɔ -fɔ. -A -nan nɛn e fɛ -nun -wɛlɛ.

³² Zɪ funninmlan 'pla yidɛ 'fɔ plɔ va bɛ, ɛn minnun -tadɪ 'sia -cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn 'lee minnun pɛɛnɔn nɛn -yɔ -wliɪ "a o -sru "bɛ waa Zozi lɛ. ³³ 'Flanɔn "kaga "ta -sɛnlɛ 'kɔn zɪɛ -a 'lɛ "nɛn. ³⁴ Zozi min "kaga beli -cɛ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'sidɪ -a o man. ɛn e -yɔ -wliɪ 'si min "kaga -sru "nyian. Zozi 'ka -yɔ -wliɪɪnun 'tɔlɛ -e 'o 'wɪ dɪ, kɔɔ min nɛn Zozi ci -a bɛ waa -tɔa.

Zozi Bali -le 'wɪ 'vɪ Galilɛ 'lɛɪɪɪn pɛɛnɔn 'ji
(Lk 4.42-44)

³⁵ Bodrun te klun a tian bɛ, Zozi wluan, ɛn e 'bɔla bei. E -kɔ Bali trɔ 'balɛ 'fla -sru fɛnan nɛn -a -nan ci flu bɛ -a -nan. ³⁶ Simɔn 'lee Zozi -srunɔn -mienun bɛ, o -kɔ Zozi -wɛɛlɛ. ³⁷ Zɪ waa 'yɪ bɛ, ɛn o -yrɛ 'nan: «Minnun pɛɛnɔn a 'i -wɛɛnan.»

³⁸ ɛn Zozi 'a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Kaa kɔ fɛ pee -nan! -Kaa kɔ 'fla 'gɔvɛ -a "srɔn 'flanun da, -e 'an Bali -le 'wɪ vɪ -nan nun. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a man nɛn an -ta 'trɛ da.» ³⁹ ɛn e ciɪɪ 'sia Galilɛ 'lɛɪɪɪn pɛɛnɔn 'ji. E Bali -le 'wɪ 'vɪ cin yɪ 'kɔnnun -ji, te e -yɔ -wliɪɪ -pian "minnun -sru.

Zozi -kogobe 'tɛzan -tɔ beli
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰ Yi -tɔ da bɛ, -kogobe 'tɛzan -tɔ -ta Zozi lɛ. E "pɔ sɔɔn "wlu, ɛn yaa trɔ 'badɪ 'sia. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan -te i wu "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

⁴¹ -A nyirinda -sɛn Zozi da. E 'pɛ 'sɔ "ji, e klɛ "man, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An "we "man! 'I drɛ 'saun Bali 'lɛ!» ⁴² 'Nun tɔɔn -kogobe 'si "man, ɛn e drɛ 'saun Bali 'lɛ.

⁴³ Zozi 'wɪ 'pla -yrɛ -a "trɔɛn nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: ⁴⁴ «Tɛ 'i 'wɪ nɛn e drɛ 'gɔvɛ -a -nan sɛɛ wɔ min -tɔ lɛ "fo "dɪ! 'Pian 'i 'kɔ Bali -panzan -tɔ -va -e 'yɛi

'nanjen! "Be -sru 'sraga nen Moizi -a koon be 'i dre, -e minnun 'o -konnēn "yi 'nan, i beli!»

⁴⁵ 'Pian min zie 'w1 nen Zozi -a dre -yre "be, yaa 'sinan 'pad1 'sia min 'tudu pēēnōn lē. -Yee "wēan Zozi 'ka -kolale "nyian -e 'e 'fli -kōōn 'fla d1. En e -fu 'fla -sru fēnan nen min 'ka "d1e -a -nan. 'Pian te minnun "sia fē pēēnōn 'nan, o -ko "va "nun.

2

Zozi min -srand1 "tra "tv beli (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Yi 'fli yaa "be -sru, en Zozi 'li 'e da Kapanamo. Minnun -a 'man 'nan Zozi a "kōōnēn, ² en o "kaga "ku "va. Min a "kaga "buv "le "wēan, 'tōnan 'ka 'fōle "nyian 'kōn 'le "nen "d1. Zozi Bali -le 'w1 vid1 'sia -wle.

³ -A -nan nen, minnun -tad1 'sia min -srand1 -tv -a Zozi lē. E ya min sinjen lō "se "ji. ⁴ 'Pian wa'a -kolale -plid1 -a Zozi man d1, min a "kaga "le "wēan. -A -nan nen o 'kōn tri, waa 'fōn 'e 'win -ji fēnan nen Zozi c1 'e 'tōd1 be -a -nan. O -cezan z1e -a sōōnla. ⁵ Z1 Zozi -wee yi -terad1 'e da 'y1 be, en yaa 'v1 -cezan z1e -yre 'nan: «'An 'p1, 'w1 'wliḍ1nun nen yia dre be maan fui.»

⁶ Bali -le 'fluba 'ci v1nōn -mie a min "kaga z1e o yei 'o -nyrand1. Waa nraōn 'o 'ji 'nan: ⁷ «-Mē "wēan nen, min 'labē, e 'w1 z1e -a ve? E Bali sraōn. -Te ya'a 'silēa Bali -towli "a d1e, -t1e -kolaman min -le 'w1 'wliḍ1nun fuid1 -a?»

⁸ Zozi -wee ci "nrōnd1 'y1, en yaa 'v1 -wle 'nan: «-Mē "wēan nen ci "nrōnd1 z1e, e ya 'ka 'ji? ⁹ -Te maan 'v1 min -srand1 "tra 'gve -yre 'nan: «'W1 'wliḍ1nun nen yia dre be maan fui», 'be a -tv. En -te maan 'v1 -yre 'nan: «'I wluan, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wōd1, 'be a -tv. 'W1 "fli z1e, -a "cēn "vid1 'be ci 'plēble? ¹⁰ 'Pian an 'ta -a -ci -kōōnman 'cēē 'nan -kolad1 a 'an 'bō Blamin -p1 -lō -e 'an min -le 'w1 'wliḍ1nun fui 'trēda.» -A -nan nen yaa 'v1 -cezan z1e -yre 'nan: ¹¹ «'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'kō 'yie "kōōnēn!» ¹² 'Nun tōōn min z1e e wluan, e 'yee nyinnan "dave 'sia, en e 'ta wōd1 'sia min pēēnōn y1e man, e 'bōla bei. 'W1 z1e e cila 'o pēēnōn da. O Bali 'to "y1 'v1, en waa 'v1 'nan: «'W1 'gve ku'a tian 'li -a -nan y1e d1.»

Zozi Levi laabv (Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Zozi 'ku "nyian Galile 'yi man. Min "kaga "kōla -a -sru, en e Bali -le 'w1 'nōōnōn paa o ji. ¹⁴ "Yēē -ku 'e 'lē be, te e Alife -p1 Levi ye 'e -nyrand1 fēnan nen o 'sukōlē "sia be -a -nan. E ya 'yee 'nyranman 'panan. En Zozi -a 'v1 -yre 'nan: «'I -sōōnla 'an -sru!» Levi wluan, en e sōōnla -a -sru.

¹⁵ "Be -sru en Zozi 'lee 'e -srunōn 'ku Levi -le "kōōnēn fēnun -blīlē. 'Sukōlē 'sinōn 'lee 'w1 'wliḍ1 "drenōn -mienun yra fē z1e -a -sru. Kōō min "kaga 'be 'kōla -a -sru. ¹⁶ 'Fluba 'ci v1nōn nen o ya Farizen 'nōn 'a be, z1 waa 'y1 'nan Zozi a fē -bl1nan 'o 'vale 'sukōlē 'sinōn 'lee 'w1 'wliḍ1 "drenōn -mienun -a be, en waa 'v1 -a -srunōn lē 'nan: «-Mē "le "wēan nen e fē bl1 'o 'vale 'sukōlē 'sinōn 'lee min -wliḍ1 -mienun -a?»

¹⁷ Zozi 'w1 z1e -a 'man, en e 'nan -wle 'nan: «Minnun nen -ce 'ka o man d1e, wa'a -dōdrō -sru -wēēman d1. 'Pian minnun nen -ce c1 o man be, -wēē c1 -dōdrō -va. En "nyian be minnun nen o c1 tigh1 be, -wee "wēan "cēē an -ta d1, 'pian an -ta 'w1 'wliḍ1 "drenōn 'va. An -ta o laabōlē -e 'an Bali -le -si -kōōn -wle.»

Zozi 'le 'w1 "paad1 a "le fē -trē -le 'w1 'zō (Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Zan -srunon 'lee Farizen 'non a fe 'sonnan. En minnun -ta 'w1 laabule Zozi 'lo 'nan: «-Me "le "wean nen, Zan -srunon 'lee Farizen -srunon fe "soan, te "yie -srunon 'ka fe soan di?»

¹⁹ En Zozi -a 'v1 -wle 'nan: «-Te minnun -a li 'pa "fedi drenan be, tu nen li -tre 'pazan a o yei "be, minnun fe "soan? -Ceje, tu nen li -tre 'pazan a o va be wa'a 'kolaman fe 'sondi -a di! ²⁰ 'Pian yi nen li -tre 'pazan -taa 'sile o yei "be, -a nyan nen o -taa "fe 'sonle.

²¹ En "nyian be, min 'ka so -tre 'fui 'sia, -e 'e 'pa so ceje 'fui bunan di. -Te 'be "cee "die, so -tre -a ceje 'fui bunan "paa "va. ²² En "nyian be min 'ka 'wen -tre sean -wi 'kole 'tre cejenun -ji di. -Te 'be "cee "die, -wen -tre -wi 'kole 'tre cejenun feaman, te -wen 'lee 'trenun 'bo sre. 'Pian e ya "le min 'e 'wen -tre -sen -wi 'kole 'tre -trenun -ji!»

*Zozi 'w1 tin 'ba Zuif 'non 'le 'flinla 'yi man
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)*

²³ 'Flinla "yi da nen, Zozi 'lee 'e -srunon 'ciidi 'sia fei -tu da. Fe 'wle nen fei z1e -a da be, e ya 'lee 'saa 'le 'w1 'zu. -A -srunon 'ko -a "ceendi -a, te waa -ble. ²⁴ -A -nan nen Farizen 'non -a 'v1 Zozi le 'nan: «"I 'yio 'w1 nen 'i -srunon -a dra be -a. -Cee 'flinla "yi da be, wa'a 'w1 'labε -a dra di.»

²⁵ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'W1 nen -kaa tra David -a dre 'li, te dra -a -tea 'o 'vale 'yee minnun -a be, ka'a tian -a ta v1e duv? ²⁶ E wla Bali -le 'kuin, en Bali -le 'kpoun nen Bali -pannon 'saza 'be -ble be, yaa 'sia, yaa bli, en e 'yee minnun "le 'non. Tu z1e -a va be, te Abiata 'be ci Bali -pannon 'tazan -a.»

²⁷ En Zozi -a 'pla "da 'nan: «Bali 'flinla "yi dre minnun le ve -a! Ya'a minnun drele 'flinla "yi -le ve -a di. ²⁸ -Yee "wean nen 'an 'bo Blamin -pu, meen ci 'flinla "yi san -a.»

3

*Min -tu nen -a -pela 'ka 'e man be Zozi -a beli
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)*

¹ Zozi 'ku pee 'wv "nyian cin y1 'kuin. Min -tu a 'kon z1e -a -ji, -a -pela 'tu a 'e 'kadi. ² Farizen 'non nen 'kon z1e -a -ji be, o Zozi 'nanjendi 'sia -gdeen 'nan, -te e min z1e -a "belia 'flinla "yi da -o. Waa dre z1e 'nan -e 'o -kola 'w1 'todi -a "man.

³ Zozi -a 'v1 -pe -kazan le 'nan: «'I 'wluan! 'I 'to min yei 'gu!»

⁴ En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Me "w1 nen -cee -pei -a v1? -Si a 'e 'nondi min le 'nan 'e 'w1 "yi "dre 'flinla "yi da, -baa 'w1 'wliidi "nen e dre? En "nyian be, e min 'belia, -baa e min "tve -e 'e 'ka?» Min -tu 'ka 'w1 'sile "da "di.

⁵ Zozi o peenon -nanjeen 'tudv nyan da. -Wee "trōen "yuyu nen waa "taan Bali va be, -yee "wean -a ta dre 'trōdrō. -A -nan nen yaa 'v1 -cezan z1e -yre 'nan: «'I 'pe 'sv "ji!» E 'e 'pe 'sv "ji, en -a -pe dre "plonblon 'e "pa 'ji.

⁶ Farizen 'non 'bola bei. O -ku Erodi -le minnun 'va -a 'palea "da 'nan 'o Zozi 'man -weε -e 'o -te.

*Min "kaga "ta Zozi 'va
(Mt 12.15-16; Lk 6.17-19)*

⁷ Zozi 'lee 'e -srunon 'ku Galile 'yi man. Min "kaga 'kola o -sru. O -mie 'si Galile 'leglon 'ji, en o -mie 'si Zude 'leglon 'ji, ⁸ en o -mie 'si Zeruzalem, en o -mie 'si Idume 'leglon 'ji, en o -mie 'si 'leglon nen Zudan 'yi -sru "be -a -ji, en o -mie 'si 'leglonnen nen Tir 'lee Sidon 'srōn "be o ji. Min "kaga z1e o -ta Zozi 'va, koō 'winun nen yaa dra be waa 'man. ⁹ -Yee "wean Zozi -a 'v1 'e -srunon le 'nan, 'o 'klu -tu man wv, "tōgō minnun 'o trun 'e man "kaga. ¹⁰ Fe -le "wean nen e 'w1 z1e -a 'v1 be -yεε ci 'nan, e min "kaga 'beli, en -cenon peenon 'o cin -meandi 'sia

'nan -e 'o kle "man. ¹¹ Minnun nen -yɔ -wliɔ "ci o -sru "bɛ, -te o Zozi 'yɔ bɛ, o -tɛɛmlan "wlu, te o -paanman 'nan: «Bali -pɔ nen 'yia.» ¹² Pian Zozi 'wɔ "paala -wɛ klagla. Yaa ve -wɛ 'nan: «Te 'ka min nen 'an ci bɛ -a ta bɔla minnun lɛ dɔ!»

Zozi min 'si "va-fuda "fli 'yee 'pasianɔn 'a
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ "Bɛ -sru ɛn Zozi pɔn -tɔ tri. Minnun nen Zozi ci "va "bɛ, e o laabo 'e 'va. ɛn o -kɔ -a "srɔn. ¹⁴ Zɪ e min -fuda "fli 'si "va zɪɛ, ɛn e o 'tɔ 'pa 'yee 'pasianɔn. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'o 'kɔn -a "srɔn. ɛn yaa drɛ 'nan -e 'o 'kɔ Bali -le 'wɔ vɪ, ¹⁵ te -kɔladɔ a -wɔ -e 'o -yɔ -wliɔn -pin minnun -sru. ¹⁶ Minnun nen e o 'si "va "bɛ, o 'tɔ nen 'gɔ: Simɔn nen yaa 'tɔ 'pa Piɛri bɛ, ¹⁷ lee Zebede -pɔnun Zaji 'lee 'e "bɔɪ Zan nen Zozi o 'tɔ 'pa Boanɛzi bɛ, -a -ci nen 'nan laa -paan "sɔ -man minnun, ¹⁸ lee Andre, 'lee Filipɔ, 'lee Batelemi, 'lee Matie, 'lee Toma, 'lee Alife -pɔ Zaji, 'lee Tade, 'lee Simɔn -tɔ nen waa laabo "nyian Zelo bɛ, ¹⁹ lee Zudazi Karioti. Min nen e "ta -daa Zozi 'nɔnɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ -nyrɛn.

Zozi 'le 'pleble "sia nyin?
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23)

²⁰ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ "kɔnnɛn. Minnun 'o cin 'yɔ "nyian "man "kaga "le "wɛan, Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'ka 'o 'wulo -da yɪɛ -e 'o fɛ -blɔ dɔ. ²¹ Zɪ Zozi 'mangulinun 'wɔ zɪɛ -a 'man bɛ, o -si 'sia 'nan 'o 'ko -a 'kunɛ. Kɔɔ -a -cin a o ji 'nan, -a -wulo srɛ 'e da.

²² ɛn "nyian bɛ, 'fluba 'ci vɪnɔn nen o 'si Zeruzalem bɛ, o 'nan, -yɔ -wliɔnun tazan nen waa laabo Belzebul bɛ, e ya Zozi -sru. ɛn -yee 'pleble 'a nen e -yɔnɔn -pian "minnun -sru.

²³ -A -nan nen Zozi o laabo, ɛn e 'wɔ tin 'badɔ 'sia -kɔnnɛn "ji. E 'nan: «Satan 'ka 'kɔlaman -e 'e 'bɔ 'fli -pin dɔ. ²⁴ -Te 'lɛglɔn 'tɔ -ji minnun cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin man bɛ, 'lɛglɔn zɪɛ, e -wia. ²⁵ ɛn -te 'kɔn 'tɔwli 'lɛ "nen 'nɔn 'bɛ ci 'wɔ 'tɔwli zɪɛ -a drɛnan oɔ, "kɔnnɛn zɪɛ e -wia. ²⁶ -A -tɔwli "nen "nyian Satan 'lee -yee -yɔnɔn -le vɛ -a. "Te -wɛɛ cɛɛn 'e cin man, ɛn o ya -kuli -tannan 'o cin yei "bɛ, "te -yee mingɔnnɛn trɛ -wi -a -nan 'mɔn. ²⁷ 'Ka -tɔ 'nan, Satan nen e ya min 'pleble 'a bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e -wla -yee 'kuin -e 'e -yee fɛnɔn crin wɔ, -te ya'a Satan 'bɔ -yɪɛ dɔ.

²⁸ Maan ve 'cɛɛ 'wɔ tigɪ 'a 'nan, 'wɔ 'wliɔ pɛɛnɔn nen min -a dra bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛɔɔ -a min lɛ. ɛn "nyian wei -wliɔ pɛɛnɔn min -a -fɔa Bali lɛ bɛ, Bali -kɔlaman -a 'cɛɔɔ -a min lɛ. ²⁹ 'Pian 'wɔ nen Bali lei 'saun -a dra bɛ, min nen e "we "man -wliɔ "bɛ, Bali 'ka -a cɛa -a san lɛ 'li 'fo "dɔ. 'Wɔ 'kpa, 'wɔ 'wliɔ zɪɛ e -fo -yɔ 'li 'fo "le vɛ -a.»

³⁰ Minnun nen o 'nan, -yɔ -wliɔ "a Zozi -sru "bɛ, o 'tɔ 'ji nen e 'wɔ zɪɛ -a 'vɪ.

-Tɪ nen Zozi -a "siala 'e dri 'a?
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Zozi 'bɔ 'lee -a "bɔnɔn -ta. O -fɔ 'o 'tɔdɔ bei, ɛn o min -tɔ 'pa 'sia 'nan 'e 'kɔ Zozi laabo. ³² Minnun "kaga "a 'o -nyrandi Zozi "srɔn. Waa si -fɔ. O 'nan -yrɛ 'nan: «'I "bɔ 'lee 'i "bɔnɔn a bei. O 'nan, 'i 'lv!»

³³ Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «-Tɪnɔn 'bɛ ci 'an "bɔ "a? ɛn -tɪnɔn 'bɛ ci 'an "bɔnɔn -a?»

³⁴ Zɪ e 'wɔ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, e minnun nen waa si -fɔ bɛ, o -nanjɛɛn, ɛn e 'nan: «"Ka 'yɔ! 'An "bɔ 'lee 'an "bɔnɔn nen 'gɔ. ³⁵ Fɛ nen maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, min nen e Bali ci 'sɔ wɔ dra bɛ, -yɛɛ ci 'an "bɔɪ -a, ɛn -yɛɛ ci 'an "blu "a, ɛn -yɛɛ ci 'an "bɔ "a.»

4

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Yi -tɔ da bɛ, Zozi 'wɪ "paadi 'sia minnun ji "nyian Galile 'yi man. Minnun a trenan "man "kaga, -yee "wɛan e -fɔ -klɔ -ji 'yi yiɛ da, ɛn e -nyran. Minnun -fɔ 'o 'sendi 'yi 'plo da. ² -Kɔnnɛn "ji nɛn e 'wɪ "kaga paa o ji. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: ³ «"Ka 'yɔ 'wɪ 'tɔ nɛn 'gɔ! "Ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ! Min -tɔ 'bɛ 'kɔ 'saa 'fɔlɛ. ⁴ Zi e ya -a wɛɛnnan bɛ, -a 'wɛ plɔɛn 'sran -si man. "Lomannun -ta, waa blɪ. ⁵ -A 'wɛ -mie -sran puo da, fɛnan nɛn 'trɛ 'ka "kaga "dɪ -a -nan. E bɔdɪ 'sia tada, kɔɔ 'trɛ 'ka "da "kaga "dɪ. ⁶ Zi yidɛ 'bidɪ 'sia bɛ, ɛn e kaala 'nan, -a "sɛin 'ka 'kɔlɛ -kɔɔbɪ dɪ -le "wɛan. ⁷ -A 'wɛ plɔɛn 'sran fɛnan nɛn -tɛin -taa "bɔlɛ bɛ -a -nan. -Tɛin zɪɛ e 'tu, e blala 'saa man, wa'a -kɔlɔlɛ -sendɪ -a "da "dɪ, ɛn o kaa. ⁸ -A 'wɛ plɔɛn 'sran 'trɛ "yi "da. 'O 'bɔ, 'o trɔv, ɛn 'o 'sɛn "da. -A bɛ -tɔ 'wɛ a "man -fuba yaaga. -A bɛ -tɔ 'wɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ. -A bɛ -tɔ 'wɛ a "man -yaa tɔ. ⁹ Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!»

-Mɛ "lɛ "wɛan nɛn Zozi 'wɪ tin 'ba -kɔnnɛn "ji?
(Mt 13.10-17; Lk 8.8-10)

¹⁰ "Bɛ -sru, zɪ Zozi 'fɔ 'e 'saza 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli 'lee min -mienun -a bɛ, ɛn waa laabɔ Zozi 'lo 'nan: «-Kɔnnɛn "nɛn, yia -fɔ 'gɔvɛ, -a -ci nɛn 'nɔn?» ¹¹ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Kaa 'gɔvɛ, 'ka lɛ nɛn Bali 'yee 'wɪ yɔɔdɪ nɛn 'e min 'paala 'a bɛ -a -ci 'si. 'Pian minnun nɛn o 'ka 'an -sru "dɪɛ, "o 'wɪ pɛɛnɔn maan -kɔnnɛn "ji. ¹² E drɛ zɪɛ 'nan -e 'o fɛnan -nanjɛn, te wa'a -kɔnnɛn 'yɛ dɪ, ɛn -e 'o 'wɪ man, te wa'a -ci maan dɪ, "tɔgɔ 'o 'fli -nɔn Bali lɛ -e 'bɛ -wee 'wɪ 'wɪdɪnɔn fui.»

Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnɛn "ci 'vɪ
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³ Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «-Te ka'a -kɔnnɛn 'gɔvɛ -a -ci manlɛ dɪɛ, kaa dra 'kɔ -e 'ka pɛnɔn -ci man?»

¹⁴ -A -nan nɛn yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «"Saa 'fɔzan -kɔ 'yee 'saa 'fɔlɛ, e ya "lɛ 'nan, min -tɔ 'bɛ 'kɔ Bali -le 'wɪ vɪlɛ. ¹⁵ "Saa 'wɛ nɛn e -sran -si man bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ maan, 'nun tɔɔn -e Satan 'e 'ta -a 'si o ji bɛ, -wee 'wɪ nɛn. ¹⁶ ɛn 'saa 'wɛ nɛn 'e 'sran puo da bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrandɪ -a bɛ, -wee 'wɪ nɛn. ¹⁷ Wa'a tɔvɛ -e -a "sɛin 'e 'kɔ -kɔɔbɪ dɪ. Wa'a 'o "trɔɛn 'tɔala 'ji dɪ. -Te 'wɪ yidɪ 'lee 'tɛ 'padɪ o da a bɔnan o man Bali -le 'wɪ 'lɛ "wɛan bɛ, tɔɔn -e 'o 'pɛ 'si Bali -le 'wɪ -sru. ¹⁸ ɛn 'saa 'wɛ nɛn e -sran fɛnan nɛn -tɛin -taa "bɔlɛ bɛ -a -nan bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ maan, o "we "man 'bɛ, -wee 'wɪ nɛn. ¹⁹ 'Pian minnun zɪɛ, o -taa 'o 'ci "nrandɪ 'silɛa 'trɛda fɛnɔn "kaga "da. Fɛ yidɪ o see "paaman. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e drɛ 'wee vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ e -si -tɔa Bali wei lɔ, -e 'e vɪlɛ 'e 'nyranman 'pa o man dɪ. ²⁰ ɛn 'saa 'wɛ nɛn o -sran 'trɛ "yi "da bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ maan, o "we "man -e 'o 'ta wɔla "da "bɛ, -wee 'wɪ nɛn. Tɔɔn 'nyranman nɛn Bali wei -a 'padɪ "siala o man bɛ, -a "nɛn bɔala -dan. Te o drɛ "lɛ 'nan 'saa nɛn -a bɛ -tɔwɪ 'wɛ a "man -fuba yaaga, ɛn -a -tɔwɪ 'wɛ a "man -fuba 'shɛɛdɔ, ɛn -a -tɔwɪ 'wɛ a "man -yaa tɔ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ.»

-Kannɛn man -kɔnnɛn
(Lk 8.16-18)

²¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nɛn -e 'e yɔɔ -pɔ wɪ dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ "dɪɛ, -e 'e yɔɔ nyinnan "davɛ wɪ dɪ. 'Pian waa -tɔala fɛnan 'wein da, te minnun pɛɛnɔn -a ye. ²² Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, fɛ -tɔ 'ka 'fo 'e yɔɔdɪ

-trilii, -e 'e vile 'e bōla 'ji dī. En 'wī yōōdī -tū "ka -e 'o vile 'o man fēnan 'wein da dī. ²³ Min nēn 'wī man "trōēn "cī -a -wulo -man bē, -a san 'e man!

²⁴ "Ka drē "yi 'wī nēn ka cī -a mannan 'gūē -a va! Zī ka Bali wei 'man bē, -a da nēn Bali 'wī 'tōdī "paa "da 'cēē, -e 'e 'kū 'e 'lē. ²⁵ Kōō min nēn e cī -yrō "bē, -a lē nēn waa "paa "da. 'Pian min nēn e "ka -yrō "dīē, -a "tiennēn nēn -yrō "bē, o -taa -a 'silē.»

Fei fe 'wle bōdī da -kōnnēn
(Ezai 55.10-11; 1 Ko 3.6-7)

²⁶ En Zozi -a 'vī "nyian 'nan: «Bali -le mingōnnēn -blīdī min da bē -nyrēn 'gū. E ya "le min -tū 'saa -fō 'yee fei. ²⁷ "Bē -sru e yi -tēa "pei -man -e 'e 'fuō bodrun. Yaa dra zīē yi -tōdū pēēnōn man. 'Pian fē nēn e dra "lōō -e 'saa nyriēn 'e bō -e 'e trū bē, ya'a tōa dī. ²⁸ "Trē -a bōa 'e 'fīi -a. Yaa nyriēn bōa 'e 'fīin, "bē -sru -e 'e 'sēn "da, -e 'e 'yi mlin. ²⁹ -Te -a 'wle tran bē, te -a -tēdī 'bō. -A -nan nēn min zīē e -ko -a -tēlē sren 'a.»

Fei fe 'wle 'tū man -kōnnēn
(Mt 13.31-35; Lk 13.18-19)

³⁰ En Zozi -a 'vī "nyian 'nan: «Bali -le mingōnnēn -blīdī min da bē, -mē "man "nēn -kaa -kōōnman? -Kōōnnēn "cēn "fōdī -a nēn maan -cī ve 'cēē? ³¹ Maan -kōōnman fei fē 'wle 'tū man. -A 'wle "wēnnēn "mlīan 'trēda fē 'wle pēēnōn da. ³² 'Pian -te waa -fō bē, e bōa -e 'e trū. -A -dan -cia fei sinwle pēēnōn da. 'E plan -tōa, -e "lomannūn 'o "kōē "tō -a 'la 'va.»

³³ -Kōōnnēnūn zīē -a "kaga "fōdī -a bē, Zozi Bali -le 'wī paa minnūn jī "le zī o -kolaman -a -cī mandī -a bē -yee 'wī 'zū. ³⁴ -Kōōnnēn 'saza 'jī nēn e tin 'ba minnūn lē. 'Pian -te 'o 'vale 'e -srunōn 'a o -fū 'o 'saza bē, -e 'e pēēnōn 'cī vī -wle.

Zozi fulō 'plēble 'tū ta -tō
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Yi -tōwli 'bō zīē -a funninmlan nēn, Zozi -a 'vī 'e -srunōn lē 'nan: «-Kaa kū 'yi -sru!» ³⁶ O -si -nōn minnūn lē. -A -nan nēn o -kōdī 'sia. -Klū nēn Zozi cī -jī paan bē, -a -jī nēn e -fū ēn o -kōdī 'sia. -Klū -mienūn yra o -sru. ³⁷ En fulō 'plēble 'tū "fēēndī 'sia. 'Yī 'sēndī 'sia -klū -jī. 'Siēn vē bē 'yi "ta -klū faa. ³⁸ Tū zīē -a wlu bē, te Zozi a yi -tēnan -klū pei 'jī. -A -wulo a 'e plādī -sunnūn da. -A -srunōn 'a fuō, ēn o -yrē 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, 'kū 'nan cēēn 'nyandī man. "Yīē 'man wī 'ka 'jī dūv?»

³⁹ -A -nan nēn Zozi wluan, e paan fulō da, ēn yaa 'vī 'yi lē 'nan: «'I 'ta -tō! 'I 'ta "tra!» 'Nūn tōōn fulō "fēēndī 'le 'tō, ēn fēnan -tō flu. ⁴⁰ Zozi -a laabū -wlb 'nan: «-Mē "klan nēn kaa wō zīē? Ka'a tian yi tēala 'an da dūv?»

⁴¹ -A -nan nēn "klan -sēn o pēēnōn 'jī, ēn waa laabūdī 'sia 'o cīn lō 'nan: «-Mē "sū -man min bē cī zīē? Fulō 'lēē 'yi -a wei maan 'yi.»

5

Zozi min -tū nēn -yū -wliđī "cī -a -sru "bē -a belī
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Zozi 'lēē 'e -srunōn 'bōla Galile 'yi -sru Geraze 'nōn 'le 'lēglōn 'jī. ² Zī Zozi sōōnla -klū -jī bē, min -tū 'si min wōnan zīa, ēn e -ta -a 'lē. -Yū -wliđī "a min zīē -a -sru. ³ Min wōnan nēn e -nyēanla. Min -tū 'ka 'kolaman -a -yrīdī -a dī. -Te -bulalē baa nēn oō, wa'a 'kolaman dī. ⁴ Waa cēinnūn 'lēē -a -pēnūn yrī -bulalē baa 'e 'pa -a "kaga, te yaa "cēēnman 'e man. Min -tū 'plēble 'ka 'cia "da 'lōō -e -a -pē 'e 'sō -a plādī -a dī. ⁵ Bodrun funnin, e -cia "min wōnan 'lēē pōnnūn da -paandī -a 'plēble, te 'e 'man 'kōlē bōōman -kōlē -a.

⁶ Zi e Zozi 'yɪ 'kɔɔbli bɛ, e -ta flan -a, ɛn 'e "po sɔɔnla "wlu. ⁷ -A -nan nɛn e paan 'pleble, ɛn yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Zozi, 'yie -mɛ "wɪ nɛn 'an man? Bali nɛn min ta lou "bɛ, -a -pɪ nɛn yia. Bali 'tɔ 'ji bɛ, te 'i 'tɛ 'pa 'an da di!» ⁸ Zozi -a 'vɪ -yre 'nan, 'e 'si min zɪɛ -a -sru, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ⁹ ɛn Zozi -a laabu -yro 'nan: «'I 'tɔ nɛn 'nɔn?»

E 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'tɔ nɛn -kuli 'pa 'tɔ, kɔɔ kv ya min 'gʊɛ -a -sru "kaga.»

¹⁰ ɛn e toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, te 'e 'o 'pin 'lɛglɔn zɪɛ -a -ji dɪ.

¹¹ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te 'sru 'pa 'tɔ a 'e 'blinan o "srɔn "pɔn -tɔ da. ¹² ɛn -yɔnɔn -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I yra 'si! 'I 'kv 'pa 'sia 'srunun 'labɛ o va -e 'kv 'fɔ o -sru!»

¹³ Zozi 'si -nɔn -wɛ. -A -nan nɛn -yɔ -wɪdɪnɔn 'si min zɪɛ -a -sru, ɛn o -kv -fɔlɛ 'srunun -sru. O flan 'sia pɔn 'sɛan man zia, te o -sɛan 'yia, ɛn o pɛɛnɔn kaa. O ya 'sru -kpi "fli.

¹⁴ Zi 'sru -sru "pinnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o -tɛ -ji flan -a, ɛn o -kv 'fla 'lee fei -paannun da. 'Wɪ nɛn e drɛ bɛ, waa -nan 'sinan 'pa. Minnun -kv 'wɪ zɪɛ -a -nan yɛ. ¹⁵ Zi o 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn o min nɛn blɔgɔ -yɔ "kaga "cɪ -a -sru "bɛ, -a 'yɪ. E ya 'e -nyrandɪ 'e 'ta le sɔ -a, te -a ta 'si. 'Wɪ zɪɛ e o cɛɛn nyɛn -a. ¹⁶ Minnun nɛn o cɪ -nan ɛn Zozi min zɪɛ -a beli bɛ, 'wɪ nɛn e drɛ bɛ waa -nan 'sinan 'pa -wɛ. ɛn 'wɪ nɛn e 'bɔ 'srunun man bɛ, waa -nan 'sinan 'pa "nyian. ¹⁷ -A -nan nɛn o toba -fɔdɪ 'sia Zozi lɛ 'nan, 'e 'si 'wee 'lɛglɔn 'ji.

¹⁸ Zi Zozi "ta -fɔa "klɔ -ji bɛ, ɛn min nɛn yaa beli bɛ, e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'I yra si, 'kvɛ 'ko 'yia!» ¹⁹ Zozi 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ. 'Pian "e 'nan -yre 'nan: «'I 'kv 'yie "kɔnnɛn 'i 'mangulinun va! 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Minsan -a drɛ 'yie bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɛ! ɛn 'i nyirinda nɛn e -sɛn Minsan da bɛ, 'i 'sinan 'pa -wɛ!» ²⁰ Min zɪɛ e -kv, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi -a drɛ -yre "bɛ, yaa -nan 'sinan 'padɪ 'sia 'lɛglɔn nɛn, waa laabu 'Fla 'fu bɛ -a -ji. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o 'lebo "fɔ.

*Zozi Zairus 'lu 'lee li -tɔ beli
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

²¹ Zozi 'fɔ -klɔ -ji, ɛn e 'li 'e da Galile 'e "pa 'ji. Minnun 'o cin 'yɪ "man "kaga, te e ya tian 'yɪ 'plo da. ²² -A -nan nɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan -tɔ nɛn waa laabo Zairus bɛ, e -ta. Zi e Zozi 'yɪ bɛ, e -tria "wlu, ²³ ɛn e 'nan -yre 'nan: «'I yra 'si! 'I 'pa 'an 'va "nyiaandɪ! 'An 'lu cɛɛn 'e yie 'lɛ wɔdɪ man. 'I yra 'si, 'i 'ta 'i 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'beli!»

²⁴ ɛn Zozi sɔɔnla -a -sru, te min -a -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da.

²⁵ Min "kaga zɪɛ o yɛi "bɛ, li -tɔ a -nan, -cɛ a "man. -Cɛ zɪɛ e nyɛn -sɛanla "man, -a -nan le -fuda "fli 'bɔ. ²⁶ 'E yra 'yɪ -kɔdɪ -dɔdrɔ "kaga 'va 'le "wɛan, ɛn e 'yee "lala pɛɛnɔn sɛ. 'Pian -yee -cɛ fa 'ka drɛlɛ "yɪ "dɪ, te e -ko 'padɪ -a "da. ²⁷ E Zozi 'le 'wɪ 'man, -yee "wɛan e wla min "kaga zɪɛ o yɛi. E pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ man. ²⁸ Yaa nrɔn 'e 'ji 'nan, -tɛ 'e 'pɛ klɛ 'e "tun -yee sɔ man bɛ, 'e "belia. ²⁹ 'Nun tɔɔn nyɛn -srandɪ "man 'le 'tɔ, ɛn yaa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'e beli.

³⁰ Zozi -a -tɔ 'nan, 'pleble 'tɔ 'bɔla 'e 'ji. -A -nan nɛn 'e 'man lila minnun da, ɛn yaa laabu 'nan: «-Tɪɛ klɛ 'an 'man sɔ man?»

³¹ -A -srunɔn -a 'vɪ -yre 'nan: «"Wuɔ! Minnun 'i -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da bɛ, -e 'i laabu 'nan, -tɛ klɛ 'i man?»

³² Zozi 'e yie 'tɔdɪ 'sia 'e man 'nan -e 'e min nɛn e klɛ 'e man bɛ -a yɪ. ³³ -A -nan nɛn li zɪɛ, e -ta nyɔɔndɪ -a. Nyɛn a cɛɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ -yre "bɛ yaa -tɔa 'e 'bɔ 'a. E "po sɔɔn Zozi 'wlu, ɛn e 'wɪ pɛɛnɔn 'vɪ -yre. ³⁴ Zozi "e 'nan -yre 'nan: «'An 'lu, 'i yɪ -tɛra 'an da, -yee "wɛan nɛn i beli. 'I 'kv -trɔɔ! 'Yie -cɛ 'si 'i man.»

³⁵ Zozi 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a tin 'banan, ɛn Zairus -le "kɔnnɛn 'pa 'sianɔn 'ta -a vɪlɛ Zairus lɛ 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wɪ "paazan "koe "nyan "nyian dɪ!»

³⁶ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man. E 'nan Zairus lɛ 'nan: «'Te 'i "klan dɪ! 'I yɪ -tɛra 'an da!»

³⁷ -Te ya'a 'silɛa Piɛri 'lee Zaji 'lee 'e "bɔi Zan -a dɛ, Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e min pee 'e -sɔɔnla 'o -sru "dɪ. ³⁸ Zɪ o 'bɔla Zairus -le "kɔnnɛn "bɛ, Zozi min "kaga 'yɪ 'baba 'fɔ o man, te o -wua. ³⁹ E wɪla 'kuin, ɛn e 'nan -wɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'baba 'fɔ 'ka man, te ka -wua? 'Nɛn 'labɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yi -tɛnan.» ⁴⁰ -A -nan nɛn minnun Zozi sɛɛ wɔdɪ 'sia.

ɛn e minnun pɛɛnɔn 'bɔla bei. E 'nɛn "tɪ 'lee -a "bu 'lee 'e -srunɔn yaaga 'sia, ɛn o wɪla 'kɔn "bu 'nɛn 'nɛn 'bɔ cɪ -ji bɛ -a -ji. ⁴¹ Yaa 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa 'vɪ 'e wei -ji 'nan: «Talita kumu!» -A -ci nɛn 'nan, lumɔn 'nɛn, maan 'nan 'yɛ 'nan, 'i 'wluan lou. ⁴² 'Nun tɔɔn lumɔn 'nɛn zɪɛ e wluan, ɛn e 'ta wɔdɪ 'sia. -A lɛ a -fuda 'fli. Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o 'lɛbo "fɔ. ⁴³ 'Pian Zozi 'wɪ pla -wɛ o "trɔɛn nyuɔndɪ -a. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan, te 'o -nan sɛɛ wɔ min -tɔ lɛ dɪ! ɛn e 'nan: «'Ka fɛ -nɔn -yrɛ!»

6

Nazarɛtɪ 'nɔn 'ka yi -tɛɛa Zozi da dɪ (Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ "Bɛ -sru Zozi 'kɔ 'e fla Nazarɛtɪ 'o 'vale 'e -srunɔn 'a. ² 'Flinla "yi da bɛ, ɛn e 'wɪ "paadɪ 'sia minnun ji cin yɪ 'kuin. Min "kaga "nɛn o -yɛɛ 'wɪ "paadɪ 'man bɛ, o 'lɛbo "fɔ. ɛn waa laabudɪ 'sia 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn 'wɪ 'labɛ 'yɛɛ tranla? -Tɪɛ 'wɪ 'tɔdɪ zɪɛ -a -nɔn -yrɛ? Yaa dra 'kɔ, ɛn e 'lɛbo "fɔ winun 'labɛ -a dra? ³ Yiba "nyaanzan 'tun "nɛn, ɛn Mari -pɪ nɛn. Zaji 'lee Zoze 'lee Zud 'lee Simɔn nun flinzan nɛn. ɛn "nyian bɛ, -a -suannɛn lumɔnnun -nyɛanla -kaa va 'gɔ.» -Yɛɛ "wɛan wa'a wei 'silɛa 'wɪ 'a dɪ.

⁴ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -wɛ 'nan: «Fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ, Bali 'lewei vɪzan 'tɔ a 'e wluandɪ. 'Pian -te e ya 'e 'flanɔn 'lee 'e drɪnun 'lee 'e 'mangulinun yɛi "bɛ, wa'a siala min -a dɪ.» ⁵ -Te ya'a 'silɛa -pɛ 'pladɪ -a -cɛ -tɛnɔn -mie da -e 'o 'beli dɛ, Zozi 'ka -kɔlɛ 'lɛbo "fɔ wɪ pee drɛdɪ -a 'fla zɪɛ -a da dɪ. ⁶ Yi nɛn wa'a -tɛɛa Zozi da dɛ, -a 'wɪ -a 'kan 'e 'ciɪla "da. "Bɛ -sru ɛn e -kɔ 'fla peenun da, ɛn e 'wɪ paa minnun ji.

Zozi 'e -srunɔn 'fuda 'fli 'pa 'sia 'flivli (Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷ Zozi 'e -srunɔn 'fuda 'fli laabɔ, ɛn e o 'pa 'sia 'flivli. E -kɔladɪ -nɔn -wɛ 'nan -e 'o -yɔ -wɪdɪnɔn -pin minnun -sru.

⁸ Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «-Te ya'a 'silɛa "tonyrin -a dɛ, te 'ka 'ta wɔ "man "fɛ pee 'sia dɪ! Te 'ka 'blɪfɛ 'lee 'pada 'lee "lala 'sia dɪ! ⁹ 'Ka 'manwua "wɔ! Te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ!» ¹⁰ ɛn yaa 'vɪ "nyian -wɛ 'nan: «-Te 'ka 'bɔla 'fla 'tɔ da bɛ, 'ka 'fɔ 'kɔn nɛn, o 'ka laabɔ 'ji bɛ -a -ji, -trilii -e 'ka 'kudɪ 'e bɔ. ¹¹ 'Pian -te ka 'bɔla 'fla, ɛn 'fla zɪɛ -a da 'nɔn 'ka 'ka 'silɛa min -a dɛ, ɛn wa'a "trɔɛn "tɔɛ 'ka wei lɛ dɛ, 'ka 'kɔ 'ka 'lɛ! "Cɛɛ -kɔ bɛ, 'ka 'cɛin -man fuɔn -koei "trɔa o da 'wɪ pladɪ -a -wɛ. -A -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan 'ka 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji.»

¹² -A -nan nɛn o -kɔ, ɛn o Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Waa 'vɪ -wɛ 'nan, 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪ "man -e 'o 'fli -nɔn Bali lɛ. ¹³ O -yɔ -wɪdɪ "kaga "pin minnun -sru. O 'nyrɔn ci -cɛ -tɛnɔn "kaga "man, te o "belia.

Min -batize drɛzan Zan -kanan wɪ nɛn 'gɔ (Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Mingɔnnɛn Erodɪ Zozi 'le 'wɪ 'man, kɔɔ -a 'tɔ 'wɪdɪ fuɪla "man, te minnun -a ve 'nan: «Min -batize drɛzan Zan 'bɛ wluan -kanan 'va. -Yɛɛ "wɛan nɛn -kɔladɪ a -yrɔ ɛn e 'lɛbo "fɔ winun dra.»

¹⁵ ɛn min plɔɛnnun "o 'vɪ 'nan: «Eli nɛn.»

En min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali 'lewei vɪzan -tʊ nɛn "le Bali 'lewei vɪnɔn 'li bɛ -wee 'wɪ 'zʊ.»

¹⁶ Zɪ Erodɪ 'wɪnʊn zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan: «Zan nɛn maan -wulo cɛɛn bɛ, -a 'bɔ nɛn. -Yɛɛ wluan -kanɔn 'va.»

¹⁷ Kɔɔ Erodɪ 'bɛ Zan -tɛ. 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ yaa -tɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ. Erodɪ 'yee minnʊn 'pa 'sia, ɛn 'o -kʊ Zan 'kunlɛ, waa yrɪ, ɛn waa -fɔ -pʊ 'kuin. Yaa drɛ zɪɛ Erodɪ -lɛ "wɛan, kɔɔ lɪ zɪɛ e ya Erodɪ "bʊɪ Filipʊ nan -a, ɛn Erodɪ -a 'si 'wlu.

¹⁸ 'Wɪ zɪɛ Zan -a 'lɛ cɛɛn Erodɪ lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Si 'ka 'i 'lɔ -e 'i "bʊɪ nan 'si 'e 'wlu dɪ.» ¹⁹ -A 'wɪ 'nan Erodɪa man -wɪdɪ. ɛn e Zan -sa 'pla 'nan 'e -tɛa. 'Pian -si nɛn kɔ 'e 'ciɪla "da "bɛ, ya'a tɔa dɪ. ²⁰ Kɔɔ -a -sran Erodɪ 'bɔ "e "klan wo Zan -lɔ. -Yaa -tɔa 'nan, Zan a Bali -lɛ min tɪgɪ 'a, -yee "wɛan 'e yɪɛ -tɔa "va, "tɔgɔ 'o -tɛ. Erodɪ Zan wei mandɪ ye "yɪ, 'pian 'wɪ nɛn Erodɪ "e "yɪ -e "e "vɪ Zan lɛ bɛ, ya'a tɔa dɪ.

²¹ Zɪ Erodɪ -ya lɛ 'lɛ sɔɔ yɪ 'bɔ bɛ, ɛn Erodɪa -si nɛn kɔ 'e 'ciɪla "da -e 'e Zan -tɛ bɛ -a 'yɪ. Yɪ zɪɛ -a da bɛ, Erodɪ min -dandannun 'lee 'yee 'sounjanun tanɔn 'lee Galilɛ min cejunun laabʊ 'nan, 'o 'ta "fɛdɪ drɛ 'e 'va. ²² ɛn Erodɪa 'lu 'kʊ "dre 'tanlɛ o 'lɛ. Erodɪ 'lee 'yee minnʊn pɛɛnɔn 'ci 'sɔ 'e 'ciɪla "da.

-A -nan nɛn Erodɪ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Fɛ nɛn i cɪ "va bɛ, 'i laabʊ 'an 'lɔ, maan -nɔan 'yɪɛ!» ²³ ɛn Erodɪ -tɔ 'e wei da -a vidɪ -a 'nan: «-Tɛ 'mɛn mingɔnnɛn trɛ va nɛn i cɪ bɛ, maan 'fʊ 'tʊ -nɔan 'yɪɛ.»

²⁴ ɛn nɔnbɛ zɪɛ e 'bɔla, e -kʊ -a laabʊlɛ 'e "bʊ 'lɔ 'nan: «-Mɛ "fɛ nɛn 'an laabʊ -yrɔ?»

-A "bʊ "e -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo nɛn, 'i laabʊ -yrɔ!»

²⁵ -A -nan nɛn e 'li 'e da "nyɪandʊ mingɔnnɛn Erodɪ -va, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan Zan -wulo va nɛn an cɪ. 'I -nɔn 'mɛn -naagʊ "plɛdɪ da!»

²⁶ Zɪ Erodɪ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, -a ta drɛ 'trɔdrɔ. 'Pian e -tɔ 'e wei da minnʊn nɛn o -ta "fɛdɪ da bɛ o yɪɛ man, -yee "wɛan ya'a -kɔlɛlɛ -a vidɪ -a -cɛjɛ dɪ. ²⁷ -A -nan nɛn e 'sounja -tʊ 'pa 'sia 'nan, 'e 'kʊ Zan -wulo 'cɛn. 'Sounja zɪɛ e -kʊ -pʊ 'kuin, ɛn e Zan -wulo cɛɛn. ²⁸ E -ta -a "plɛdɪ da, ɛn yaa -nɔn nɔnbɛ 'bɔ lɛ. ɛn nɔnbɛ zɪɛ yaa -nɔn 'e "bʊ "lɛ. ²⁹ Zɪ Zan -srɔnɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -kʊ -a -kadɪ 'silɛa. O -kʊ -a wɔlɛ.

Zozi -blɪfɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Zan 6.1-13)

³⁰ Minnʊn nɛn Zozi o 'pa 'sia paan bɛ, o -ta. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn waa drɛ bɛ, 'lee 'wɪ nɛn waa paa minnʊn jɪ bɛ, waa 'sinan 'pa Zozi lɛ. ³¹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Kaa 'si fɛ 'gʊɛ -a -nan! -Kaa kʊ fɛnan nɛn e cɪ flu bɛ -a -nan, -e -kaa 'flinla "wɛnnɔn!» Fɛ nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, minnʊn nɛn o -kʊ 'lee minnʊn nɛn o -taa "bɛ, o ya "kaga "bʊɪ -lɛ "wɛan, wa'a 'o 'wulo -da ye -e 'o fɛ -blɪ dɪ.

³² -A -nan nɛn Zozi 'lee 'e -srɔnɔn -fɔ -klʊ -jɪ 'o 'saza, ɛn o -kʊdɪ 'sia fɛnan nɛn e cɪ flu bɛ -a -nan. ³³ Minnʊn o -kʊnan 'yɪ. ɛn 'wɪ zɪɛ min "kaga -a 'man. -Yee "wɛan o 'si 'fla pɛɛnɔn da, ɛn o -trɔa o 'lɛ flan -a fɛ zɪɛ -a -nan. ³⁴ Zɪ Zozi sɔɔnla -klʊ -jɪ bɛ, e min "kaga zɪɛ 'o 'yɪ o 'sendɪ. O nyrinda -sɛn "da, kɔɔ e o 'yɪ "le 'nan 'blanun nɛn o -sru "pinzan "ka "dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ. -A -nan nɛn e 'wɪ "kaga "paadɪ 'sia o jɪ.

³⁵ Zɪ funninmlan "ta "paala bɛ, ɛn Zozi -srɔnɔn pli "man. O 'nan -yrɛ 'nan: «-Pei "ta taan, ɛn min 'ka 'nyɛanla 'gʊ dɪ. ³⁶ -Yee "wɛan 'i vɪ minnʊn lɛ 'nan, 'o 'kʊ fei -paannun 'lee 'flanun nɛn -kaa "srɔn 'gʊɛ -a da -e 'o 'wee -blɪfɛnʊn 'lɔ, 'o -blɪ!»

³⁷ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'blɪfɛ -nɔn -wlɛ 'ka 'bɔ 'a!»

-A -nan nen waa laabu Zozi 'lo 'nan: «Kɔɔa dra kɔ -e 'ku 'blifɛ -nɔn -wɛ? I ya 'vale 'nan 'ku 'ku minnun "kaga 'labɛ o -blifɛ 'lo yi yaa 'fli "da 'nyranman "lala -a?»

³⁸ En Zozi -a laabu -wɔ 'nan: «'Kpɔun wɛa nen 'ka 'lo? 'Ka 'ku -a -nanjen!»

Waa laabu 'o cin lo, en o -yre 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ 'fli "nen 'ku 'lo.»

³⁹ 'Bɛ -sru en Zozi -a 'vɛ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan, 'o min pɛɛnɔn 'nyran 'tra 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. ⁴⁰ En minnun -nyran 'e 'kule -a, 'e 'kule -a. -A 'kule -mie bɔa min -yaa tɔ, en -a 'kule -mie bɔa min -fuba 'soolu.

⁴¹ -A -nan nen Zozi 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ 'fli zɛ -a 'si, 'e yra -tɔ laji, en e Bali muo "fɔ. E 'kpɔun ta cɛɛn, en yaa -nɔn 'e -srɔnɔn lɛ 'nan, 'o -pli "minnun man. E pɔ 'fli pli "nyian minnun pɛɛnɔn man. ⁴² Min pɛɛnɔn fɛ bli, o 'kan.

⁴³ 'Kpɔun ponɛnnun 'lee pɔnɔn nen o -fɔ bɛ, -a -srɔnɔn -a -sɛn saannɛn -fuda "fli "ji, yaa 'fa. ⁴⁴ Minnun nen o 'kpɔun bli bɛ, -klɔnnɔn a 'o va -kpi 'soolu.

Zozi 'ta 'wɔ 'yi yiɛ da (Mt 14.22-33; Zan 6.16-21)

⁴⁵ 'Bɛ -sru en Zozi 'tɔ 'e -srɔnɔn man 'nan, 'o 'fɔ -klɔ -ji -e 'o 'trɔa 'e 'lɛ Bɛzaida fla 'yi -sru. E -fɔla "da 'nan -e 'e 'si -nɔn minnun lɛ, te o -ko -wee "kɔnnɛn. ⁴⁶ Zi o pɛɛnɔn cɛɛn 'kɔdɪ man bɛ, en e -ku Bali tru 'balɛ pɔn -tɔ da.

⁴⁷ -Pei 'tan, en -klɔ "e 'bɔ 'wɔ 'yi yei, te Zozi a tian 'e 'tɔwli "tra. ⁴⁸ Zozi -a 'yɪ 'nan, 'e -srɔnɔn a 'o yra yɔnan -klɔ -fɔdɪ -a, kɔɔ fulɔ 'fɛɛnman e -taa "o da zia. -Pei -man, manɛn tɛdɛ -a bɛ, en e -kɔla o -sru 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da. E "ta -cia "o da. ⁴⁹ -A -nan nen waa 'yɪ, te e ya 'ta wɔnan 'yi yiɛ da. -Wee 'ji "le 'nan min lei nen, en o -paandi 'sia. ⁵⁰ Waa 'yɪ 'o pɛɛnɔn, en nyɛn -sɛn o ji.

'Pian Zozi -a 'vɛ -wɛ 'nan: «'Ka -pɔan 'kun! Te 'ka "klan dɪ! 'An 'bɔ nen.» ⁵¹ -A -nan nen e -fɔ o va -klɔ -ji. 'Nun tɔɔn fulɔ 'ta 'tɔ. 'Wɪ zɛ e o 'plo 'fɔ 'e 'ciɪla "da. ⁵² 'Lɛbo "fɔ wɪ nen Zozi -a drɛ 'kpɔun -a bɛ, wa'a -ci manlɛ dɪ. -Wee -ci mandɪ a -kɔɔbli -le "wɛan.

Zozi -cɛ -tɛnɔn beli Jenezarɛt (Mt 14.34-36)

⁵³ Zi o 'yi cɛɛn bɛ, o 'bɔla Jenezarɛt. ⁵⁴ O sɔɔnla -klɔ -ji, 'nun tɔɔn minnun Zozi -kɔnnɛn 'yɪ. ⁵⁵ O ci fɛ pɛɛnɔn 'nan -a vidɪ -a minnun lɛ. -A -nan nen minnun -tadɪ 'sia -cɛ -tɛnɔn 'a "se "ji, fɛnan nen waa 'man 'nan e ya bɛ -a -nan. ⁵⁶ Fɛnan pɛɛnɔn nen e 'bɔ bɛ, -te e ya 'fla "wɛnnɛn da -a oo, -te e ya 'fla -dan da -a oo, -te fei -paan "da "nen oo, minnun -taa "cɛ -tɛnɔn -a -guada. O toba -fɔa Zozi lɛ 'nan, 'e 'yɛe sɔ 'lɛbo 'fɛndaa 'tɔɪ -e -cɛ -tɛnɔn 'o klɛ "man. -Cɛ -tɛnɔn pɛɛnɔn nen o klɛ "man "bɛ, o beli.

7

Zuif 'nɔn kluda wɪ (Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)

¹ Yi -tɔ da bɛ, Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -mienun 'si Zeruzalɛm, en o -ta Zozi 'va. ² Waa 'yɪ 'nan -a -srɔnɔn plɔɛn fɛ bli, te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɛ 'nan 'o drɛ bɛ -yɛe 'wɪ 'zɔ dɪ.

³ Zuif 'nɔn nen Farizen 'nɔn 'a bɛ, 'lee Zuif 'nɔn pɛɛnɔn bɛ, -te wa'a 'o 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ o tranun -a 'vɛ 'nan 'o drɛ bɛ -yɛe 'wɪ 'zɔ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. ⁴ En -te o 'si 'fleji bɛ, -te wa'a 'o -srulɛ "le zɪ o tranun -a 'vɛ 'nan 'o drɛ bɛ -yɛe 'wɪ 'zɔ dɪɛ, wa'a fɛ ble dɪ. O kluda wɪ "kaga plɔɛn a "nyian. E ya 'yɪ 'mlin 'kulɛnnun -ci "foedɪ da, en e ya -pɔnɔn 'lee -daganun -ci "foedɪ da, [en e ya nyinnan "davenun -srudɪ da.]

5 -Yee "wean Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'a laabv Zozi 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wean nɛn, 'i -srɔnɔn 'ka 'wɪ nɛn -kaa tranun -a 'vɪ 'nan -kaa drɛ bɛ -a dra dɪ? 'Pian wa'a 'o 'pɛ -man dra 'saun Bali 'lɛ 'vaa -e 'o fɛ -blɪ.»

6 -A -nan nɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Wei "flivli 'nɔn! 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a crɛn -tɛ 'ka man bɛ, 'wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

«Bali "e 'nan:

Minnun 'labɛ,

waan 'tɔ "yi "ve 'o 'le lou,

'pian o jinun bɛ,

o ya 'o 'sidɪ 'an man -kɔɔbli.

7 -Wee 'an 'sudɪ bɛ -a "nɛn "ka "dɪ.

Kɔɔ -peinun nɛn blamin a -tɔ bɛ,

-a 'bɔ nɛn waa "paaman minnun ji

'nan -yɛɛ cɪ Bali -le -si -a.»

8 En Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn 'si Bali -le -pei -va, ɛn ka -sɔɔnla 'ka tranun kluda wɪ -sru. 9 'Ka 'ci a 'e 'cɛndɪ. Ka Bali -le -pei tuv 'ka 'pɛla koda, ɛn ka lɛa 'ka tranun kluda wɪ man.

10 'Wɪ nɛn yaa -kɔɔnman bɛ -nyren 'gɔv. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'I yɪɛ 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bɔ "man!»

En "nyian 'nan:

«Min nɛn,

'e wei 'pla 'e "tɪ "man,

-tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪɛ,

'e "bɔ "man bɛ,

'o san -tɛ!»

-Pei zɪɛ Bali 'bɛ -nɔn Moizi lɛ, 11 'pian kaa "paaman minnun ji 'nan, -si a 'e 'nɔndɪ min lɛ -e 'e vɪ 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ "lɛ 'nan: «Ma'an 'kɔlaman -e 'an 'pa 'ka 'va dɪ. "Lala nɛn kɔ "an -nɔn 'cɛɛ bɛ, maan drɛ Kɔɔban -a. -A -ci nɛn 'nan, maan -nɔn Bali lɛ.» 12 'Cɛɛ 'wɪ "paadɪ zɪɛ -e -si -tɔa -yrɔ -e 'e 'pa 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ 'va. 13 Zɪ ka Bali wei klu -sɛanla 'ji 'ka tranun kluda wɪ -a zɪɛ. En 'wɪ zɪɛ -a -tɔwli "nɛn kaa dra 'wɪ "kaga "ji.»

-Mɛ "fɛ 'bɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ?

(Mt 15.10-20)

14 "Bɛ -sru ɛn Zozi min "kaga laabv "nyian, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka "trɔɛn "tɔ 'an wei lɛ -e 'ka 'wɪ 'gɔvɛ -a -ci man 'kpa. 15 Fɛ nɛn e "sia bei, -e 'e -wla "min ji bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. 'Pian fɛ nɛn e "sia min ji -e 'e bɔla bei "bɛ, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ. 16 [Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!]

17 Zozi 'si min "kaga yei, ɛn e wla 'kuin. -A -nan nɛn -a -srɔnɔn 'a laabv -yrɔ 'nan, 'e -kɔnnɛn 'nɛn yaa -fɔ bɛ -a -ci vɪ 'wlɛ! 18 En e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'bɔ "nyian, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci man dɔv? Fɛ nɛn e -wlamlan min ji bɛ, ya'a min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. Ka'a tɔa zɪ dɔv? 19 Kɔɔ ya'a 'wlamlan min souba ji dɪ, 'pian e -ko min -pɔan 'ji. "Bɛ -sru -e min 'e 'kv -fɔ -a lua.»

'Wɪ zɪɛ -a vidɪ -a nɛn Zozi -a kɔɔn 'nan, -blife -tɔ 'ka min "tri -tɔa Bali 'lɛ dɪ.

20 En Zozi -a 'lɛ 'srɔn 'nan: «Fɛ nɛn, e "sia min ji bɛ, -yɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ.

21 Kɔɔ blamin souba 'ji nɛn ci "nrɔndɪ -wliɪdɪ pɛɛnɔn "sia. -Kɔnnɛn -wɛɛdɪ "kaga 'lee lɪ -wɛɛdɪ "kaga "a -tɔ, ɛn crɪn wɔdɪ a -tɔ, ɛn min -tɛdɪ a -tɔ, 22 ɛn min nan -wɛɛdɪ 'lee min -srɔn -wɛɛdɪ a -tɔ, ɛn "lala yɪdɪ "yi "bɔv "a -tɔ, ɛn nyannen drɛdɪ a -tɔ, ɛn -dawli drɛdɪ a -tɔ, ɛn ɛn fɛ -blɪdɪ 'lee -wɛn mlɪndɪ -e 'e 'ciula "da "bɛ e ya -tɔ, ɛn man bɔdɪ a -tɔ, ɛn 'widɪ min man -wliɪdɪ "a -tɔ, ɛn fli drɛdɪ -dandan a -tɔ, ɛn -blɔ 'tandɪ a -tɔ. 23 'Wɪ 'wliɪdɪ pɛɛnɔn zɪɛ, o "sia min ji, ɛn -wɛɛ min "tri -tɔa Bali 'lɛ.»

*-Pɛn li -tu yi -tera Zozi da
(Mt 15.21-24)*

²⁴ Zozi 'si fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn e -ku Tir 'fla "srɔn Fenizi 'lɛglɔn 'ji. E wla 'kɔn 'tu -ji. E 'ka "vale 'nan, minnun 'o -tɔ 'nan e ya -nan di. 'Pian ya'a -kɔlɛ drɛdɪ -a di. ²⁵ Lɔmɔn -tu a 'fla zɪɛ -a da. -Yɔ -wɪdɪ 'a -a 'lu -sru. 'Nun tɔɔn e Zozi 'le 'wɪ 'man, ɛn e -ta "va, ɛn 'e "po sɔɔnla "wlu. ²⁶ -A -nan nɛn e toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'yɔ -wɪdɪ "pin 'e 'lu -sru. Li 'bɔ zɪɛ Zuif li "cɛɛ di, e "sia Siri Fenizi 'lɛglɔn 'ji.

²⁷ ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I nannannun 'tɔɪ 'o fɛ -blɪ 'o 'kan 'lɔ! E 'ka 'wɪ 'yi, -e min 'e nannannun -lɔ 'kpɔun 'si 'e -nɔn -plɛnnun lɛ di.»

²⁸ ɛn yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ tɪglɪ nɛn, yɪa 'vɪ, 'an 'san. 'Pian nannannun 'nɛan plɔɛn nɛn e -sɛanla bɛ, -plɛnnun nɛn 'tablo wlu bɛ, waa -ble.»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Yɪa 'vɪ fɛnyian. 'I 'ku, -yɔ -wɪdɪ 'si 'yie 'nɛn -sru!»

³⁰ -A -nan nɛn li zɪɛ e 'li 'e da 'yee "kɔnnɛn. E 'bɔ 'yee 'nɛn man 'e nyinnandɪ -saa da, te -yɔ -wɪdɪ 'si -a -sru.

*Zozi bobo -tu beli
(Mt 15.29-31)*

³¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'si 'lɛglɔn nɛn Tir 'fla "srɔn "bɛ -a -ji. E ciɪa Sidɔn, ɛn e -ku 'lɛglɔn nɛn waa laabo 'Fla 'fu bɛ -a da Galile 'yi man. ³² -A -nan nɛn minnun -ta bobo -tu -a Zozi lɛ, ɛn o toba -fɔ -yrɛ 'nan, 'e 'pɛ 'pla "da, -e 'e 'beli.

³³ Zozi -cɛzan zɪɛ -a 'si minnun "srɔn "kogo, ɛn e -ku -a -kɔɔbli fɔɔ. E 'pɛ 'wlɛ 'wɔ -a "trɔɛn 'ji, ɛn e 'le 'yi 'si, yaa klɛ -a nɛn man. ³⁴ -A -nan nɛn 'e yɪɛ -tɔ laji, e flin -vɛɛ, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'e wei -ji 'nan: «'Efata!» -A -ci nɛn 'nan, 'i 'lɛ 'sɔ! ³⁵ 'Nun tɔɔn -a "trɔɛn 'lɛ 'sɔ, ɛn -a nɛn flu. -A -nan nɛn e 'wɪdɪ 'sia tɪglɪ.

³⁶ Zozi 'wɪ 'pla minnun lɛ 'nan, te 'o -nan wɪ vɪ minnun lɛ di! E 'wɪ "paala -wlɛ te yaa "paala, 'pian 'bɛ 'nan nɛn minnun -a fuimlan "man "bɔɔ. ³⁷ Min pɛɛnɔn 'lɛbɔ "fɔ 'e 'ciɪa "da, te waa ve 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa dra bɛ, e ya "yi. Yaa drɛ ɛn "trɔɛn "winɔn "trɔɛn 'lɛ 'sɔ, ɛn yaa drɛ ɛn bobonun nɛn baa flu.»

8

*Zozi -blifɛ -nɔn min -kpi sinjɛn lɛ
(Mt 15.32-34)*

¹ Tɔ zɪɛ -a man nɛn, min "kaga 'o cin 'yɪ "nyian Zozi man. ɛn zɪ o -blifɛ "ka -e 'o -blɪ dɛ, -a -nan nɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: ² «Minnun 'labɛ, o nyirinda -sɛan 'an da. Kɔɔ yi yaaga nɛn 'gɔ, te o ya 'an "srɔn, ɛn -blifɛ -tu 'ka -wɔ "di. ³ -Te an o 'li 'o da 'o 'ci le dra -a bɛ, o man -taa tɔalɛ -sia. ɛn "nyian bɛ, o -mienun 'sinan a -kɔɔbli.»

⁴ -A -srunɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Nyin zia nɛn min -blifɛ ye -e 'e -nɔn -wlɛ fɛnan nɛn min 'ka 'nyɛanla 'gɔ dɛ -a -nan?»

⁵ ɛn Zozi -a laabɔ -wɔ 'nan: «'Kpɔun a 'ka 'lɔ wɛa?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'sɔravli.»

⁶ Tɔɔn e 'nan minnun "kaga zɪɛ -wlɛ 'nan, 'o -nyran "tra. E 'kpɔun 'sɔravli zɪɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa "nɛn jɛɛn. Yaa -nɔn 'e -srunɔn lɛ 'nan, 'o -pli "o man. ɛn waa pli o man. ⁷ Pɔ "wɛnwɛnnɛn -mie a "nyian -wɔ "tiɛnnɔn. Zozi Bali muo "fɔ, ɛn yaa 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka -pli "nyian o man!» ⁸ Minnun pɛɛnɔn -a bli, o 'kan. ɛn -a ponɛnnun nɛn o -fɔ bɛ, waa tre 'e cin man, e saannɛn 'fa 'sɔravli. ⁹ Minnun nɛn waa bli bɛ o "nɛn bɔa -kpi sinjɛn. "Bɛ -sru ɛn Zozi -si -nɔn -wlɛ 'nan 'o 'li 'o da 'o fla. ¹⁰ ɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn -fɔ -klɔ -ji. O -kɔ 'trɛ nɛn, waa laabo Damanuta bɛ -a da.

Farizen 'nɔn 'ka Zozi 'le 'wɪ 'ci manɛ dɪ

(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

¹¹ Farizen 'nɔn 'ta, ɛn o -sa -fɔdɪ 'sia Zozi 'va. -A man -tandɪ -le "wɛan, waa laabv -yrɔ 'nan, -te -yee -koladɪ "sia Bali va bɛ, 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tv drɛ laji. ¹² Zozi flin -vɛɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka -naagvɔnɔn, 'lɛbo "fɔ wɪ nɛn kaa -wɛɛman? Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, wa'a 'lɛbo "fɔ wɪ -tv -kɔɔnman 'ka -naagvɔnɔn ɛ dɪ.» ¹³ -A -nan nɛn e 'si o va, e -fɔ -klv -ji, ɛn e -kv 'yi -sru.

Zozi -srunɔn 'ka Zozi 'le 'wɪ 'ci manɛ dɪ

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Zozi -srunɔn 'ci 'san 'kpɔun siadɪ man. 'Kpɔun -tɔwli "nɛn -wlv "klv -ji. ¹⁵ ɛn Zozi 'wɪ pladɪ 'sia -wlvɛ. Yaa 'vɪ 'nan: «'Ka yiɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Erodi 'lee Farizen 'nɔn 'le 'mannyan 'le "wɛan nɛn maan ve zɪɛ.»

¹⁶ -A -nan nɛn -a -srunɔn -a vidɪ 'sia 'o cin yei 'nan, 'kpɔun nɛn e 'ka -kaa 'lɔ dɪɛ, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.

¹⁷ Zozi 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wlvɛ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn kaa ve 'nan, 'kpɔun -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ? Ka'a tian 'wɪ 'ci manɛ dɔv? ɛn ka'a 'wɪ 'paala 'ka 'ka 'ji dɔv? -Mɛ "le "wɛan 'cee 'wɪ mandɪ 'lɛ 'wɔ? ¹⁸ 'Ka yiɛ nɛn "ji "bɛ, fɛnan yɪvɛ 'cɛɛ dɔv? 'Ka "trɔɛn "nɛn 'ka 'wulo -man bɛ, 'wɪ manvɛ "cɛɛ dɔv? 'Wɪ 'cin 'ka 'foala 'ka 'ji dɔv? ¹⁹ Tv nɛn an 'kpɔun 'soolu -pliman min -kpi 'soolu man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun ponɛn nɛn, e -fv bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «-Fuda "fli.»

²⁰ ɛn Zozi 'a laabv "nyian 'nan: «Tv nɛn an 'kpɔun 'sɔravli -pliman min -kpi sinjɛn man -e 'o 'kan bɛ, 'kpɔun ponɛn nɛn, e -fv bɛ, e saannɛn 'fa wɛa?»

O -yrɛ 'nan: «'Sɔravli.»

²¹ Zozi "e -wlvɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan ka'a tian 'wɪ 'ci manɛ dɪ?»

Zozi yiɛ 'wizan -tv beli Bezaida

²² Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla Bezaida, ɛn minnun -ta yiɛ 'wizan -tv -a -yrɛ. O toba -fɔ Zozi ɛ 'nan 'e kle "man. ²³ -A -nan nɛn Zozi yiɛ 'wizan zɪɛ, -a 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn e -kv -a 'fla lunɛn. E 'le 'yi 'pa -a yiɛ da, ɛn e 'e 'pɛ 'pla min zɪɛ -a da. "Bɛ -sru ɛn yaa laabv -yrɔ 'nan: «'I fɛ -tv ye?»

²⁴ E fɛnan -nanjɛn, ɛn e 'nan: «An minnun ye. E dra "le 'nan yibanun 'bɛ ci 'ta wonan.»

²⁵ ɛn Zozi 'e 'pɛ 'pla "nyian -a yiɛ da. -A -nan nɛn min zɪɛ e fɛnan 'yɪ 'wein, e beli. ²⁶ Zozi -a 'li 'e da 'e fla 'wɪ pladɪ -a -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'kv 'i 'mangulinun va, 'pian te 'i 'cida Bezaida 'fla yei 'dɪ!»

Min nɛn Zozi cɪ -a bɛ Piɛri -a 'vɪ

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan 'flanun nɛn Sezare Filipv 'srɔn "bɛ -a da. O ya -sia, ɛn e 'wɪ 'gvɛ -a laabv 'e -srunɔn 'lɔ. Yaa laabv 'nan: «Minnun "o 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

²⁸ ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -mienun "o 'vɪ 'nan, min -batize drɛzan Zan nɛn 'yia. ɛn min plɔɛnnun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪzan Eli nɛn 'li bɛ -nyren 'yia. ɛn min -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ, -a -tv nɛn 'yia.»

²⁹ ɛn Zozi -a laabv -wlvɛ 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

Piɛri "e -yrɛ 'nan: «'I ya Crizi nɛn Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a.»

³⁰ ɛn Zozi 'o "trɔɛn nyuɔn 'wɪ pladɪ -a -wlvɛ 'nan, te 'o 'yee 'wɪ vɪ min le "fo 'dɪ.

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'vɪ

(Mt 16.21-23; Lk 9.22)

³¹ "Bε-sru εν Ζοzi wι "paadi 'sia 'e -srunon 'ji. Yaa vidi 'sia -wle 'nan: «Yra vidi "kaga "ta-daa "bole 'an 'bo Blamin-pi man. Min cejenun 'lee Bali-pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci vnon-taa 'an drεle 'o 'pela koda. Waan -tea. 'Pian -a yi yaagan da be, -e 'an 'wluan-kanon 'va.»

³² E 'wι zιe -a 'vι -wle 'wein. -A -nan nen Pieri Ζοzi laabu 'o "fli yei, εν e 'wι 'pla Ζοzi le. E -yre 'nan: «Te 'i 'wι zιe -a vι "fo "di!»

³³ Ζοzi 'e 'man lila, 'e -srunon 'nanjeen, εν e 'wι 'pla Pieri le 'kagla. Yaa 'vι -yre 'nan: «Satan, 'i 'si 'an "sron "kogo! 'Wι nen 'i 'ci "nrōnman "da "be, -a 'bo "cee Bali -a nrōn 'e 'ji di. 'Pian 'yie ci "nrōndi a blamin -le vε da.»

Zozi-sru 'ta wodi

(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ -A -nan nen Ζοzi minnun peenon 'lee 'e -srunon laabu 'e "srōn. Εν e 'nan -wle 'nan: «-Te min nen e ya "vale 'e 'ta wola 'an -sru "be, 'e 'bli 'si 'e 'fli da, εν e 'wι yra vidi man, εν e 'wι 'kadι man yiba "plan da 'vaa, -e 'e -sōnla 'an -sru.

³⁵ Min oo min nen e ya 'e 'ladι 'yee 'trēda da be, -yee 'trēda-taa 'sile -yrō. 'Pian min nen 'e 'pe 'si -yee 'trēda da "fo, εν yaa -non 'men 'an vidi "yi 'lee Bali -le 'wι 'nōnnon ydi "yi "le "wean be, Bali -le 'belidi dra -a san -le vε -a. ³⁶ -Te min 'trēda fe peenon 'yi, εν 'belidi 'si -yrō "be, -a -trōn nen -me "a? E 'ka "fo "di. ³⁷ Kōo ya'a 'kolaman -e 'e 'belidi zιe -a ta pan wō 'e 'lō fe -tu -a di. ³⁸ -Naagonon 'o 'fli ceen Bali man, εν o ya 'wι 'wli di "kaga "drenan. Min nen, yra -a -te o 'le -a vidi -a 'nan 'e ya 'an -sruzan 'a be, -te 'be "cee di, 'men 'wι vidi -wle yra -a -te be, Blamin -pi -yee vε yra -tea "nyian tv nen e -taa "man "be -a man. E -taa 'e "ti "le 'te 'san 'lee 'e "ti "le 'pasianon 'le 'te 'san da.»

9

¹ Εν Ζοzi -a 'le 'sran -a vidi -a 'nan: «Maan ve 'cee 'wι tigli 'a 'nan, 'ka peenon nen 'an 'le 'gve, ka'a 'cean -kaadi man 'vaa -e 'ka yι 'nan Bali mingōn nen -blidi 'sia 'yee 'pleble 'a di.»

Zozi-srunon yaaga Zozi 'yi 'yee 'te 'san wlu

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Yi 'sheedv "be -sru Ζοzi Pieri 'lee Zaji 'lee Zan 'saza 'sia, εν e -kō waa pōn loulou "tv da. -A -nan nen -a 'kōle lila o yie man. ³ -A man sōnun drε 'fuvu 'yiyiri. Min -tv 'ka 'trēda 'gυ -e 'e -a sōman fe 'fuvu drε di. ⁴ Εν o Eli 'lee Moizi 'yi Ζοzi "srōn te o ya -see "wōnan waa.

⁵ -A -nan nen Pieri -a 'vι Ζοzi le 'nan: «'Kō 'san, e ya 'wι 'yi "a -e -kaa -fō fe 'gve -a -nan. Kō segle pannen yaaga -tōa. -A -tu a 'yie vε -a, -a -tu a Moizi -le vε -a, εν -a -tu a Eli -le vε -a.» ⁶ Pieri 'wι zιe -a vι 'e lei -sru, kōo nyen o ceen.

⁷ Εν "lolu -koei "trōa o da. -A -nan nen wei -tv wι "lolu -koei zιe -a va. Yaa 'vι 'nan: «'An 'pi nen, e 'sō 'men tigli be, -nyren "be. 'Ka "trōen "tō -a wei le!»

⁸ 'Nun tōan "wee vīnan 'o yie 'tō 'o "srōn "be, te o Ζοzi 'tōwli 'ye 'e 'tōdi.

⁹ Zi o pōn -sōandi "ji 'sia be, εν Ζοzi 'wι pladi 'sia -wle. Yaa 'vι 'nan: «-Te Blamin -pi 'ka tian 'wunlea -kanon 'va die, 'wι nen kaa -nan 'yi 'gve, te 'ka -nan see wō min -tv le "fo "di!» ¹⁰ O 'wι zιe -a 'man 'yi. 'Pian waa laabodi 'sia 'o cin yei 'nan: «'Wluandi -kanon 'va be, -a -ci nen 'nōn?»

¹¹ Εν -a -srunon -a laabu -yrō 'nan: «-Mε "le "wean nen Bali -le 'fluba 'ci vnon -a 'vι 'nan, Eli 'be -taa 'e 'flin 'vaa -e min nen Bali 'si 'va "be 'e 'ta?»

¹² Ζοzi -a 'vι -wle 'nan: «-Wee tin a 'nōnnon, Eli 'be -taa 'e 'flin, -e 'e 'wι peenon drε 'e "pa 'ji. 'Pian e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan, Blamin -pi 'e yra ye "kaga, εν minnun -a dra 'o 'pela koda. -Mε "le "wean nen e ya 'e 'cren -tedi zιe? ¹³ Maan vι 'cee 'nan, Eli -ta 'va, εν minnun 'ka 'a 'sileā min -a di. 'Wι

nɛn o cɪ "va "bɛ, waa drɛ -yrɛ. 'Wɪ nɛn e 'bɔ "man zɪɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn 'nan 'e dra.»

*Zozi -yɔ -wɪdɪ "pin 'nɛn 'tɔ -sru
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)*

¹⁴ Zɪ Zozi 'lee 'e -srunɔn yaaga zɪɛ, o "ta bɔa -a -srunɔn plɔɛn nɛn o -fɔ pɔn wlu bɛ o man bɛ, ɛn o min "kaga 'yɪ, te waa -srunɔn 'bɔ 'si -fɔ. Bali -le 'fluba 'ci vɪnɔn a o yei, te o -sa -fɔa 'o 'vale -a -srunɔn 'bɔ 'a. ¹⁵ Zɪ minnɔn zɪɛ o Zozi 'yɪ bɛ, o drɛ kɪgli, ɛn o -kɔ "va "flan -a 'nan -e 'o 'tɔ bɔ.

¹⁶ -A -nan nɛn Zozi -a laabɔ 'e -srunɔn 'lɔ 'nan: «-Mɛ "sa nɛn, ka cɪ -a -fɔnan 'ka 'vale waa?»

¹⁷ ɛn min -tɔ -a 'vɪ Zozi lɛ minnɔn yei 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, an -ta 'mɛn 'nɛn 'a 'yɪɛ. -Yɔ -wɪdɪ "a -a -sru, ya 'a 'kɔlaman 'wɪdɪ -a dɪ. ¹⁸ -Te e -ta "da "bɛ, yaa -tɪala "tra, te -a 'le -pɔɛ bɔa, te e 'shɛ ta -ble, -e 'e 'tɔ -jɛi. Maan 'vɪ 'i -srunɔn lɛ 'nan, 'o 'yɔ -wɪdɪ zɪɛ -a -pin -a -sru. 'Pian 'o 'pɛ 'ka 'sɔlɛ -a drɛdɪ -a dɪ.»

¹⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn lɛ 'nan: «-Naagɔnɔn, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "ka "dɪ. Tɔ wɛa nɛn 'an drɛ "nyian 'ka 'va, 'vaa -e 'ka yi -tɛra 'an da? 'An drɛ "nyian 'cɛɛ 'kɔ? 'Ka 'ta 'nɛn 'bɔ 'a 'mɛn!»

²⁰ -A -nan nɛn o -kɔ -a -yrɛ. Zɪ -yɔ -wɪdɪ Zozi 'yɪ bɛ, 'nɔn tɔɔn e 'nɛn zɪɛ -a nyɔn 'plɛblɛ, ɛn e -trɪa. E kɔɔladɪ 'sia, te -a 'le -pɔɛ bɔa.

²¹ Zozi -a laabɔ -a "tɪ 'lɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nɛn, e drɛdɪ 'sia -yrɛ?»

-A "tɪ "e -yrɛ 'nan: «E drɛdɪ 'sia -yrɛ -a "wɛnnɛn da. ²² -Yɔ -wɪdɪ -a -trɪa 'e 'pa -a "kaga. Tɔ -mie 'bɔ bɛ, yaa -fɔ 'tɛa, ɛn tɔ -mie 'bɔ bɛ, yaa -tɛ 'yɪa. Yaa dra zɪɛ 'nan -e 'e 'ka -le "wɛan. 'I yra 'si, -te i -kɔlaman 'wɪ 'tɔ drɛdɪ -a bɛ, 'kɔ nyirinda 'e 'sɛn 'i da, -e 'i 'pa 'kɔ 'va!»

²³ Zozi "e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn yɪa 'vɪ 'nan, -te an -kɔlaman? Min nɛn, e yi -tɛala Bali da bɛ, -a -pɛ "sɔa 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.»

²⁴ 'Nɔn tɔɔn ɛn 'nɛn "tɪ -a 'vɪ 'plɛblɛ 'nan: «An yi -tɛala Bali da, 'pian 'i 'pa 'an 'va -e 'mɛn yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da.»

²⁵ Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, minnɔn a -tanɔn "kaga "bɛ, ɛn yaa 'vɪ -yɔ -wɪdɪ "lɛ yra 'tɔndɔn 'a 'nan: «-Yɔ -wɪdɪ "nɛn e 'nɛn 'gɔɛ -a dra bobo -a bɛ, 'i 'si -a -sru! Te 'i 'ta "nyian -a -sru "fo "dɪ!»

²⁶ -Yɔ -wɪdɪ 'bɔ -paandɪ 'sia, ɛn e 'nɛn 'bɔ nyɔn 'plɛblɛ, -a -nan nɛn e 'si -a -sru. 'Nɛn 'bɔ yra flɪ "le min -kadɪ -le 'wɪ 'zɔ. ɛn min "kaga -a vidɪ 'sia 'nan: «E -ka.» ²⁷ 'Pian Zozi -a 'kun 'e 'pɛ -man, yaa wluan, ɛn e -tɔ lou.

²⁸ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ "kɔnnɛn. -A -nan nɛn -a -srunɔn -a laabɔ -yrɔ 'o 'saza yei 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, kɔ 'a -kɔlɛlɛ -yɔ -wɪdɪ zɪɛ -a -pɪndɪ -a dɪ?»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Yɔ -wɪdɪnɔn nɛn "le 'nan -yɔ -wɪdɪ 'labɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, -te ya 'a 'sɪlɛa Bali trɔ 'badɪ -a dɪɛ, min 'ka 'kɔlaman o -pɪndɪ min -sru "dɪ.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va 'wɪ 'vɪ "nyian
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)*

³⁰ Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn o -kɔdɪ 'sia 'nan -e 'o Galilɛ 'cɛn. 'Pian Zozi 'ka "vale minnɔn 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan 'e 'bɔ nɛn dɪ. ³¹ Kɔɔ e ya 'wɪ "paanan 'e -srunɔn 'ji. -A -nan nɛn 'wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ "man "bɛ, yaa -ci 'vɪ -wɛlɛ. E 'nan: «Minnɔn "ta -daa Blamin -pɪ -nɔnlɛ minnɔn lɛ -e 'o -tɛ. -A yi yaagazan da nɛn e wuanla -kanɔn 'va.» ³² 'Pian -a -srunɔn 'ka 'wɪ zɪɛ -a -ci manlɛ dɪ, ɛn -a -ci laabɔdɪ o -tɛa "klan -a.

*-Tɪɛ cɪ Zozi -sruzan -dan a?
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)*

³³ Zozi 'lee 'e -srunon 'bōla Kapanamo. Zi o ya "kōnnen "be, en Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Me "sa nen, kaa -fōa paan 'sia?» ³⁴ 'Pian 'o 'ta -sen. Kōo -te o ya -sia be, o -sa -fō 'o cin yei 'nan, -tē ci o yei Zozi -sruzan -dan a?

³⁵ -A -nan nen Zozi 'nyran, en 'e -srunon 'fuda "fli laabu. E 'nan -wle 'nan: «Min nen, e ci "vale 'e dra 'an -sruzan -dan a be, 'e 'fli 'pla min pēenon 'wlu 'nan -e 'e 'o 'sul!»

³⁶ -A -nan nen Zozi 'nen "wennen 'tu 'si, en yaa -tō 'le. Yaa 'si, yaa -fō 'e man, en e 'nan -wle 'nan: ³⁷ «Min oo min nen e min nen "le 'nen "wennen 'zū 'gū -a 'kun tigli 'men "wean be, te 'an 'bō nen, yaan 'kun tigli. En min nen yaan 'kun tigli be, 'an 'tōwli "cēe yaa 'kun tigli dī, 'pian min nen, yaan 'pa 'sia 'trēda be, te -a san nen yaa 'kun tigli.»

*Min -tv -yv -wliḏi "pin minnun -sru
(Lk 9.49-50)*

³⁸ Zan -a 'vī Zozi 'e 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, kō min -tv 'yī, te e -yv -wliḏi -pian "minnun -sru 'i 'tō da. En kōa 'vī -yre 'nan, te 'e drē dī, kōo ya'a 'ta 'wōla 'i -sru "le 'kōe 'wī 'zū dī.»

³⁹ En Zozi 'e 'nan: «Te 'ka 'wī zīe -a drē dī! Kōo min -tv "ka -e 'e 'lebo "fō wī drē 'an 'tō da, "be -sru -e 'e 'wī 'an man -wliḏi "dī. ⁴⁰ En min nen, -a pei 'ka 'e 'padī -kaa man dīe, te e ya -kaa -sru. ⁴¹ Maan ve 'cēe 'wī tigli 'a 'nan, min oo min nen e 'yī 'kulenen 'tv -nōn 'cēe, 'nan 'ka ya Crizi -le vē -a -le "wean be, e -taa 'yee -kopa yīe.»

*"Ka drē "yi -e 'kavīle 'ka 'si Zozi -sru "dī!
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)*

⁴² «Minnun nen o yī -tēala 'an da "le nannannun -le 'wī 'zū be, min oo min nen yaa drē en -a -tōwli "cē 'si 'an -sru "be, -a "yī mlin -e 'o 'kōlebu -dan -fō -a 'klan -e 'o -fō jemīe -va. ⁴³ -Te 'i 'pē 'be -maan i 'wī 'wliḏi "dra be, 'i 'cēn 'i man! Kōo -te i wla 'i 'pē -tōwli "a 'belidī nen ya'a 'nyaan dīe -a va be, 'be "yī mlin -kōdī 'tē 'va te 'i 'pē a "fli "be -a da. "Tē zīe ya'a 'driman 'lī "fo "dī. ⁴⁴ ['Wī 'kpa, fē zīe -a -nan 'tē 'ka 'driman 'lī "fo "dī, en min -le yra yidī 'leda "ka "dī.] ⁴⁵ -Te 'i 'cēn 'bē -maan i 'wī 'wliḏi "dra be, 'i 'cēn 'i man! Kōo -te i wla 'i 'cēn -tōwli "a 'belidī nen ya'a 'nyaan dīe -a va be, 'be "yī mlin -kōdī 'tē 'va te 'i 'cēn a "fli "be -a da. ⁴⁶ ['Wī 'kpa, fē zīe -a -nan 'tē 'ka 'driman 'lī "fo "dī, en min -le yra yidī 'leda "ka "dī.] ⁴⁷ En -te 'i yīe 'be -maan i 'wī 'wliḏi "dra be, 'i 'si "ji! Kōo -te i -wla 'i yīe -tōwli "a Bali -le mingōnnen trē da be, 'be "yī mlin -kōdī 'tē 'va te 'i yīe a "fli "be -a da. ⁴⁸ 'Wī 'kpa, fē zīe -a -nan 'tē 'ka 'driman 'lī "fo "dī, en min -le yra yidī 'leda "ka "dī.

⁴⁹ Fē nen maan 'vī zīe -yēe ci 'nan, Bali -pan wī -tōdū pēenon be, o -wē -fōa "man. -A -tōwli "nen 'nyian 'cēe vē -a, 'te -taa 'ka 'tōdū pēenon 'nanjenle.

⁵⁰ 'Wī 'kpa, -wē a fē "yī "a. 'Pian -te -wē 'nōnnōn 'si "man "be, -mē "a nen waa dra "nyian 'nōnnōn? E "ka "fo "dī. "Le zī -wē fē dra 'nōnnōn be, 'ka 'bō "nyian 'ka 'nōnnōn 'e 'kōn 'ka cin man, -e 'ka yei 'e 'fū -trōo.»

10

*Zozi 'wī tin 'ba lī bōladī da
(Mt 19.1-9; Lk 16.18)*

¹ "Be -sru Zozi 'si Galīle, en e -kū Zude 'lēglōn 'fūi nen Zudan 'yī -sru "be -a -ji. En minnun o cin 'yī "man 'nyian "kaga, -a -nan nen e 'wī "paadī 'sia o ji "le zī yaa dra 'e 'cēn be -yēe 'wī 'zū.

² Farizen 'nōn -mie pli "man. O 'wī laabu -yrō -a wei 'kundī -le "wean. Waa laabu -yrō 'nan: «-Cēe -pei -tō wī -a -si -nōn 'nan min 'e nan bōla?»

³ En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Me "wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ -pei 'fluba 'ji 'nan 'ka drɛ?»

⁴ Waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Moizi -a -si -nɔn 'kɔvɛ 'nan, -te min "ta 'e nan bɔala bɛ, e lɪ bɔla 'fluba drɛ -e 'e 'nɔn -yrɛ 'vaa -e 'e bɔla.»

⁵ Zozi 'e -wle 'nan: «'Ka "trɔɛn "a "yuyɪ, -yee "wɛan nɛn Moizi -pei zɪɛ -a -tɔ 'cɛɛ. ⁶ 'Pian zɪ Bali fɛ pɛɛnɔn drɛ bɛ, ɛn e -klɔnmɔn drɛ 'o 'vale lɪmɔn -a. ⁷ -Yee "wɛan -klɔnmɔn 'sia 'e "tɪ 'lee 'e "bɔ 'srɔn, -e 'e lɛa 'e nan man. ⁸ -A -nan nɛn o "flɪnɔn dra min -tɔwli "a. Wa'a 'kɔan "nyian min "fli "a dɪ, 'pian o drɛ min -tɔwli "a. ⁹ -Yee "wɛan -si 'ka 'e 'nɔndɪ blamin lɛ 'nan fɛ nɛn Bali -a 'pa 'e cin man bɛ, e 'cɛn 'e cin man dɪ.»

¹⁰ Zɪ o 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, ɛn -a -srɔnɔn "nyian "o 'wɪ laabu -yrɔ 'wɪ zɪɛ -a da.

¹¹ En yaa 'vɪ -wle 'nan: «Min oo min nɛn 'e nan 'bɔla, ɛn e lɪ pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e nan 'tɔdɪ -a ɛn e lɪ pee wɛɛ. ¹² -A -tɔwli "nɛn "nyian, -te lɪmɔn 'si 'e 'srɔn wɪ, ɛn e -kɔnnɛn pee 'pa bɛ, te e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e 'srɔn 'tɔdɪ -a ɛn e -kɔnnɛn pee wɛɛ.»

Zozi -fɛa 'vɪ nannannun man

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Minnun -ta nannannun -a Zozi lɛ 'nan -e 'e klɛ o man. 'Pian Zozi -srɔnɔn 'si -tɔ -wɔ. ¹⁴ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, e 'nan "man, ɛn yaa 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «'Ka nannannun 'tɔɪ 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'si -tɔ -wɔ "dɪ! Kɔɔ minnun nɛn "le -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛ a -wee vɛ -a. ¹⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, minnun nɛn wa'a 'wɪlɛ "man "le zɪ nannannun -le 'wɪ 'zɔ -e Bali 'e mingɔnnɛn -blɪ o da dɛ, wa'a 'wɪlamɪn -yee mingɔnnɛn trɛda dɪ.» ¹⁶ -A -nan nɛn e o 'si, ɛn e -fɔ 'e man. 'E 'pɛ 'pla o da -tɔdɔ, te e -fɛa ve o man.

Fɛzan -tv -le 'wɪ

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Zɪ Zozi 'si 'sia bɛ, tɔɔn min -tv -ta -a 'lɛ flɔn -a, ɛn 'e "pɔ sɔɔn "wɪ. Yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan tɪglɪ, maan dra 'kɔ, -e 'belɪdɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ, "an "yɪ?»

¹⁸ En Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «-Me "le "wɛan nɛn, yian laabo min tɪglɪ? -Te ya'a 'silɛa Bali -tɔwli "a dɛ, min -tɔ 'ka tɪglɪ dɪ. ¹⁹ I Bali -le -pei -tɔ wɪnɔn -tɔa. Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ! Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ! Te 'i crɪn wɔ dɪ! Te 'i 'wɪ 'sɛn min man dɪ! Te 'i min ta -blɪ dɪ! 'I yɪɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bɔ "man!»

²⁰ E Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -pei pɛɛnɔn zɪɛ, an 'ta wɔladɪ 'sia "da 'an "wɛnnɛn da.»

²¹ Zozi -a -nanjɛɛn tɛɪn, yaa 'yɪ "yɪ, ɛn e -yrɛ 'nan: «'Yie 'wɪ 'fɔ -tɔwli -yɛɛ klɪ 'i man. 'I 'kɔ, fɛnɔn nɛn 'i 'lɔ bɛ, 'i 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man! -Te yia drɛ zɪɛ, 'i yɪfɛ -taa "kɔlɛ laji. "Bɛ -sru ɛn 'i -sɔɔnla 'an -sru!»

²² 'Pian zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -si 'sia, te -a ta a -trɔdrɔ, kɔɔ -a yɪfɛ a "kaga.

²³ -A -nan nɛn Zozi 'e -srɔnɔn 'nanjɛɛn 'e "srɔn, ɛn yaa 'vɪ -wle 'nan: «Minnun nɛn, 'trɛda fɛnɔn cɪ -wɔ "bɛ, e ya 'plɛblɛ -e 'o drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a.»

²⁴ 'Wɪ zɪɛ yaa -srɔnɔn 'ci baa 'ji, ɛn Zozi -a 'vɪ -wle "nyian 'nan: «'Mɛn 'nɛnnun, e ya 'plɛblɛ -e min 'e drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a. ²⁵ Min nɛn e ya fɛzan -a bɛ, -e 'e drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a bɛ, e ya "man 'plɛblɛ 'wɪdɪ. Kɔɔ 'vaa -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ bɛ, te -wɪ -dan nɛn waa laabo shamo bɛ, e cɪɪ 'mɛnzrɛn -yrɛ ji.»

²⁶ -A -nan nɛn -a -srɔnɔn 'ci baa 'ji "mɛn 'e cɪla "da, ɛn waa vɪdɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɪɛ -kɔlaman 'sidɪ -a 'wɪ 'ji "mɛn?»

²⁷ Zozi o -nanjɛɛn tɛɪn, ɛn e 'nan -wle 'nan: «Min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'fli 'si 'wɪ 'ji dɪ, 'pian Bali 'bɛ -kɔlaman -a drɛdɪ -a. Kɔɔ Bali -kɔlaman 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.»

²⁸ En Pieri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kʊv "nun? Kʊ 'si fɛ pɛɛnɔn -sru, ɛn kʊ sɔnla 'i -sru.»

²⁹ Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪɡlɪ 'a 'nan, min oo min nɛn e 'si 'yee 'kɔn, lee 'e 'bʊnʊn, lee 'e 'blʊnʊn, lee 'e 'bʊ, lee 'e 'tɪ, lee 'yee 'nɛnnʊn, lee 'yee feɪnʊn -sru 'mɛn 'wɛan lee Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn le 'wɛan bɛ, ³⁰ min zɪɛ, e fɛ pɛɛnɔn zɪɛ -a ye 'e 'pa -a -yaa tʊ 'trɛda. Yaa ye 'kɔnnʊn -a, ɛn yaa ye 'bʊnʊn -a, ɛn yaa ye 'blʊnʊn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnʊn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnʊn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnʊn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnʊn -a, ɛn yaa ye 'nɛnnʊn -a. Minnʊn -tɛ "paa 'da, 'pian yaa ye. "Bɛ -sru tʊ -fɔla "da jɪ bɛ, 'belɪdɪ nɛn, ya'a 'nyaan dɪɛ, e dra -yee vɛ -a. ³¹ Minnʊn nɛn o -trɔa 'si 'lɛ bɛ, o "kaga -taa "fɔlɛa "da, ɛn minnʊn nɛn o -fɔla "da "bɛ, o "kaga -taa "drɛlɛ -si 'lɛnɔn 'a.»

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'pa yaagazan 'vɪ
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)*

³² Zozi 'lee 'e -srunɔn a -kɔnan Zeruzalɛm, ɛn Zozi nɛn 'si 'lɛ. -Kʊdɪ Zeruzalɛm "klan -a -srunɔn 'fuda 'fli 'bɔ 'tɛdɪ 'sia, ɛn minnʊn nɛn o -sru "bɛ, nyɛn a "nyian -wee 'ji. Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli laabʊ 'o 'saza, ɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ "man "bɛ yaa vɪdɪ 'sia -wlɛ. E 'nan: ³³ «-Kaa "ta -ko Zeruzalɛm. -Tɛ -kaa 'bɔla 'nan nʊn bɛ, minnʊn Blamin -pɪ -nɔan Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn lɛ. O tin -tɛa "da 'nan 'e 'ka. Waa -nɔan "minnʊn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wlɛ. ³⁴ Minnʊn zɪɛ, waa sɛɛ wɔ, 'o 'le 'yi -sɛan -a yra, waa -sɔan -ngble -a, ɛn waa -tɛa. 'Pian -a yi yaagazan da bɛ, -e 'e 'wluan -kanɔn 'va.»

*Zaji 'lee 'e 'bʊvɪ Zan fɛ -tʊ -si laabʊ Zozi 'lɔ
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Zebede -pɪ Zaji 'lee 'e "bʊvɪ Zan pli Zozi man. O -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, kʊ ya "vale 'wɪ nɛn kʊ "ta -a laabo 'i 'lɔ 'gʊɛ, 'i drɛ 'kʊɛ.»

³⁶ En Zozi -a laabʊ -wlɔ 'nan: «-Mɛ 'va nɛn, ka ci?»

³⁷ O 'nan -yrɛ 'nan: «-Tɛ i mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia bɛ, 'i 'wɪ "man -e 'kʊ -nyran 'i "srɔn! Min -tʊ -kɔan 'i 'pɛ "yi "da, -e min -tʊ 'e 'kɔn 'i 'pɛ bʊ da.»

³⁸ Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn ka ci -a laabʊnʊn bɛ, ka'a 'ci tɔa dɪ. 'Wɪ yɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu? En 'tɛ nɛn o "ta -daa -a 'palɛ 'an da bɛ, 'ka 'wulo "sɔa "wlu?»

³⁹ O -yrɛ 'nan: «-Inyan, 'kʊ 'wulo "sɔa "wlu.»

En Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Wɪ tɪɡlɪ nɛn, 'wɪ yɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, e bɔa "nyian "cee "man. En 'tɛ nɛn minnʊn "ta -daa -a 'palɛ 'an da bɛ, waa "paa "nyian "cee "da. ⁴⁰ 'Pian -nyrandɪ 'an 'pɛ "yi 'lee 'an 'pɛ bʊ da bɛ, 'an 'bɔ "cɛɛ -si -nɔan "min lɛ dɪ. Minnʊn nɛn Bali -a pla o 'tɔ man bɛ -wee vɛ "bɛ ci -a.»

⁴¹ Zozi -srunɔn 'fu nɛn o -fʊ bɛ, zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn 'bli 'fɔ o jɪ Zaji 'lee Zan man. ⁴² -A -nan nɛn Zozi o pɛɛnɔn laabʊ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Kaa -tɔa 'nan, min tanɔn 'le min pladɪ 'bɛ ci -sa wɪ -a. En minnʊn nɛn o ci min -dandannʊn -a bɛ, -wɛɛ -va -ble minnʊn da. ⁴³ 'Pian tɛ 'wɪ zɪɛ -nyrɛn 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ. Min oo min nɛn e ya "vale 'e dra min -dan a 'ka yei "bɛ, 'e 'fli 'pla min pɛɛnɔn 'wlu o 'sudɪ -a! ⁴⁴ En min oo min nɛn e ya "vale 'e dra 'ka 'tazan -a bɛ, 'e 'fli drɛ 'ka pɛɛnɔn 'le nɔan -a! ⁴⁵ 'Wɪ 'tʊwli zɪɛ -a 'bɔ nɛn Blamin -pɪ -a drɛ. Ya'a 'talɛ 'nan -e minnʊn 'o 'su dɪ, 'pian e -ta 'nan -e 'e minnʊn 'su. En e -ta 'nan -e 'e 'ka -e min "kaga 'o 'sʊ Satan -le 'pleblɛ 'lɔ.»

*Zozi Batime yɪɛ 'lɛ 'sʊ
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Zozi 'lee 'e -srunɔn ciɪa Zeriko, tɛ o "ta -ko Zeruzalɛm. "Wɛɛ 'si Zeriko bɛ, minnʊn "kaga sɔnla o -sru. Time -pɪ Batime yra 'e -nyrandɪ -si man, tɛ e fɛnʊn trʊ "baa -a yɪɛ a 'e 'widɪ -le "wɛan. ⁴⁷ Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi nɛn 'e 'sia

Nazaretı be, e ya cınan be, en e -paandı 'sia 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrında 'si!»

⁴⁸ En minnun paan "da 'nan 'e 'lebo 'pla da. 'Pian e paan "nyian 'kpa 'pleble 'nan: «Minsan, David kluda min, 'yian nyrında 'si!»

⁴⁹ -A -nan nen Zozi 'tō, en e 'nan: «'Ka vı -yre 'nan, 'e 'ta 'gυ!»

Waa 'vı Batime le 'nan: «'I -pōan 'kun! E 'nan, 'i 'lō!» ⁵⁰ Tōon e 'yee sō 'si 'e da, e wluan lou -blu, en e -kū Zozi 'va.

⁵¹ Zozi "e -yre 'nan: «-Me "nen i ya "vale 'nan 'an drē 'yie?»

En yie 'wizan -a 'vı -yre 'nan: «'An 'san, an ya "vale 'yian yie 'le 'sū!»

⁵² En Zozi "e -yre 'nan: «'I 'kō! 'Yie yi -teradı 'an da 'i beli.» 'Nun tōon Batime yie 'le 'sū, en e -sōnla Zozi -sru.

11

Zozi 'bōla Zeruzalēm

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Zan 12.12-16)

¹ Zozi 'lee 'e -srunon a -plinan Zeruzalēm. O 'bō 'flanun nen o o laabo Befaze 'lee Betani be -a "srōn. 'Flanun zıe o ya Olivie pōn man. En Zozi 'e -srunon "fli 'pa 'sia 'o 'le. Yaa 'vı -wle 'nan: ² «'Ka 'kū 'fla nen, 'ka 'le be -a da! -Te ka 'bōla 'nan nun be, ka -aflumun planen ye 'e 'baa -tōdı. Min 'ka tian 'fōle "da "dı. 'Ka baa 'sū -e 'ka 'ta -a 'mēn 'gū! ³ -Te min -tū -a laabu 'ka 'lō 'nan, -mē "nen kaa dra -yre "be, 'ka vı -yre 'nan: «Minsan "e 'nan, -aflumun 'wı a 'e man. 'Pian e -taa "a -naagv.» »

⁴ O -kū, en o 'bō -aflumun planen man 'e 'baa -tōdı 'kōn 'tū -kpēin "man bei -si man. En waa baa 'sū. ⁵ -A -nan nen minnun nen o cı -nan be, o -mienun -a laabu -wlo 'nan: «-Me "nen kaa dra? -Me "le "wean nen kaa baa 'sū?» ⁶ 'Wı nen Zozi -a 'vı -wle "be, -a 'bō nen waa 'vı -wle. En minnun o 'tū, waa drē. ⁷ O -kū -aflumun planen zıe -a Zozi le. O 'wee sōnun paala -a koda, en e -nyran "da.

⁸ Minnun "kaga 'wee sōnun paala -a 'le. En min -mienun yiba "pēnennun cēen, en waa 'pla -a 'le. ⁹ Minnun nen Zozi 'le be, 'lee minnun nen o -sru "be, o pladı 'sia -a vıdı -a 'nan:

«-Fēavea o! -Fēavea o,

Bali -le -fēa 'e 'kōn min nen

Minsan -a 'pa 'sia be -a man!

¹⁰ Bali -le -fēa

'e 'kōn mingōnnen -blıdı nen,

e "ta -daa "be -a man!

'Kū tra David -le mingōnnen -blıdı nen.

Bali 'tō 'e drē -dan laji lou!»

¹¹ Zı Zozi wlala Zeruzalēm zıe. En e -kū Bali -pan 'kuin 'nan -e 'e fē pēenon -nanjen. Zı -pei "ta taan "be, en e 'bōla, e -kū Betani 'o 'vale 'e -srunon 'fuda "fli "a.

Yiba "tū nen ya 'a 'baa dıe Zozi 'e wei 'pla "man

(Mt 21.18-19)

¹² Tū cēen en Zozi 'si Betani 'o 'vale 'e -srunon 'a. "Wēē -ta -sia be, en dra Zozi 'tedı 'sia. ¹³ -A -nan nen e fije yiba "tū 'yı -kōbıli te -a 'la a "da. En Zozi 'kū -a -nanjenle 'nan -te -a 'blō a "maan? Zı e 'bō yiba zıe -a wlu be, -a 'la 'saza nen yaa 'yı "da. Kōo fije ba tū "cēe dı. ¹⁴ En Zozi -a 'vı yiba zıe -yre 'nan: «Te min -tū 'e 'i 'blō -blı 'li "fo "dı!» -A -srunon 'wı zıe -a 'man.

Zozi fēnun -tannōn 'pin Bali -pan 'kuin

(Mt 21.10-17; Lk 19.45-48; Zan 2.13-16)

¹⁵ "Bε-sru o 'bɔla Zeruzalem, en Zozi wla Bali -pan 'kuin. Minnun nen o ci Bali -pan fenun -tannan, 'lee minnun nen o ci -a 'lonan be, e o -pindi 'sia. E "lala ta -fɔnɔn 'le 'tablonun, 'lee -plablo -tannɔn 'le pɛinnun fuila "man. ¹⁶ En ya'a min -tu 'tɔle -e 'e 'ci fε -tu -a Bali -pan 'kuin di. ¹⁷ Zozi 'wɪ 'pla -wle. E 'nan: «E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali 'e 'nan: «Mɛn 'kɔn -kɔan 'tɛdanɔn pɛɛnɔn 'le Bali tru 'ba 'kɔn 'a.» 'Pian kaa drɛ crin wɔnan -a.»

¹⁸ Zi Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'wɪ zɪε -a 'man be, en o Zozi 'man -wɛɛdɪ 'sia 'nan -e 'o -tɛ. Kɔɔ nyɛn o 'cɛndɪ 'sia, -yee 'wɪ 'paadɪ nen e ya 'sɔnan minnun pɛɛnɔn le be, -yee "wɛan.

¹⁹ Zi funnin 'pla be, en Zozi 'lee 'e -srunɔn 'si Zeruzalem.

*Yiba "nen Zozi 'e wei 'pla "man "be e -ka
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Tu cɛɛn en Zozi 'lee 'e -srunɔn lidi 'sia 'o da 'nyian Zeruzalem. O fijie yiba zɪε -a 'yɪ, te e -ka e 'bɔ 'e "sein "man. ²¹ Tɔɔn 'wɪ nen Zozi -a 'vɪ fijie yiba zɪε -a man be, -a -cin -tɔ Pɛri ji. En yaa 'vɪ Zozi le 'nan: «Bali -le 'wɪ 'paazan, "i 'yɪ! Fijie yiba "nen 'i wei 'pla "man "be, e -ka.»

²² En Zozi -a 'vɪ 'e -srunɔn le 'nan: «'Ka yi -tera Bali da! ²³ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te min -tu -a 'vɪ pɔn 'labɛ -yrɛ 'nan: «'I 'sɔra 'gɔ, 'i 'kɔ -tɛ jemie -va,» en min zɪε ya'a 'e 'ci -fɔɔle dɪ, 'pian e yi -tera "da 'nan Bali -a 'le sɔɔman 'yrɛ be, e dra. ²⁴ -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, fɛ pɛɛnɔn nen kaa laabo Bali 'lɔ te ka ya Bali tru 'banan be, 'ka yi -tera "da 'nan kaa 'yɪ 'va, tɔɔn kaa ye! ²⁵ En -te ka "ta Bali tru "baa, te min -tu man wɪ a 'ka 'ji be, 'ka 'cɛ -yrɛ! 'Ka drɛ zɪε -e 'ka "tɪ "nen laji lou "be, 'wɪnun nen kaa drɛ -yrɛ "wɪdɪ "be, 'e 'cɛ 'cɛɛ. ²⁶ ['Pian -te ka'a min man wɪ cɛa dɛ, 'ka "tɪ "nen laji lou "be, 'wɪnun nen kaa drɛ -yrɛ "wɪdɪ "be, ya'a "nyian "e cɛa 'cɛɛ dɪ.»]

*Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin zia?
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)*

²⁷ "Bε-sru Zozi 'lee 'e -srunɔn 'bɔla "nyian Zeruzalem. En Zozi 'cɪdɪ 'sia Bali -pan 'kuin. -A -nan nen Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee min cejunun pli "man. ²⁸ Waa laabv -yrɔ 'nan: «-Kɔladɪ "cɛn "a nen i 'wɪnun zɪε -a drɛ? En -tɛ -si -nɔn 'yɪɛ?»

²⁹ En Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tɔwɪ "cɛ laabo 'ka 'lɔ. -Te kaa -sru 'vɪ 'mɛn be, -kɔladɪ nen an 'wɪnun zɪε -a drɛ 'a be, maan -ci "sia 'cɛɛ. ³⁰ -Tɛ Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ? Minnun 'be 'pa 'sia, -baa Bali 'be 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

³¹ -A -nan nen waa vɪdɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ 'nan: «Bali 'be 'pa 'sia be, e -taa -a laabvle -kaa 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nen ka'a yi -teala 'wɪ nen Zan -a 'vɪ be -a da di?» ³² En -te -kaa 'vɪ 'nan: «Minnun 'be 'pa 'sia be, minnun pɛɛnɔn -taa 'wunlea -kaa man.» Zuif 'nɔn 'tanɔn zɪε, "klan a o ji, kɔɔ minnun pɛɛnɔn Zan 'siala Bali 'lewei vizan -a.

³³ -Yee "wɛan nen waa 'vɪ Zozi le 'nan: «Kɔv'a san tɔa dɪ.»

En Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «An 'bɔ "nyian min nen e -si -nɔn 'mɛn en an 'wɪnun zɪε -a drɛ be, ma'an 've 'cɛɛ dɪ.»

12

*Zozi -kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei 'panɔn man
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia -wle -kɔnnɛn 'ji. Yaa 'vɪ -wle 'nan: «Min -tu 'be 'yee rɛzɛn fei 'pa, e -klɔn 'bu "man, e rɛzɛn 'blɔnan drɛ, en e fε -tu drɛ, min -tɔa "da -e

'e fei 'bɔ ta 'pin. "Bɛ -sru e fei zɪɛ -a -pɛba 'wɔ minnun lɔ 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, te o 'yee vɛ -nɔn. Yaa drɛ zɪɛ, ɛn e -kɔ 'lɛglɔn 'pee -ji. ² Zɪ rɛzɛn nan tɔ 'bɔ bɛ, ɛn min zɪɛ 'e 'suzan 'tɔ 'pa 'sia minnun nɛn o 'nyranman "paa -yee rɛzɛn fei bɛ o va, 'nan 'nyranman nɛn waa 'pa bɛ 'o 'yee vɛ -nɔn. ³ 'Pian waa 'suzan zɪɛ -a 'kun, waa -sɔn, ɛn waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun. ⁴ "Bɛ -sru ɛn e 'suzan 'pee 'pa 'sia "nyian o va. Wɛɛ 'kun, wɛɛ 'sɔn 'e 'wulo -man, wɛɛ srɔn. ⁵ Yaa yaagan 'pa 'sia, ɛn wɛɛ 'tɛ. "Bɛ -sru min "kaga "le vɛ drɛ "nyian zɪ, waa -mienun -sɔn, ɛn waa -mienun tɛɛ.

⁶ Min -tɔwli "nɛn, e -fɔ fei san zɪɛ -yrɔ "bɛ, -yɛɛ cɪ -a 'bɔ 'pɪ -tɔwli "nɛn, e 'sɔ -yrɛ tɪglɪ bɛ -a. Yaa 'pa 'sia fei 'panɔn zɪɛ o va 'e -fɔla "da. Yaa 'vɪ 'e 'ji 'nan, o -taa 'yra -tɛlɛ 'e 'pɪ man.

⁷ 'Pian fei 'panɔn -a 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: <Min 'labɛ -yɛɛ 'e "tɪ -zia -ble. -Kaa -tɛ, -e -zia zɪɛ 'e drɛ -cee vɛ -a.> ⁸ -A -nan nɛn waa 'kun, waa -tɛ, ɛn waa -kadɪ tuv fei lunɛn -klɔn -sru.

⁹ 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -mɛ "wɪ nɛn fei san -taa -a drɛlɛ? Maan ve 'cɛɛ 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panɔn zɪɛ o -tɛɛ, -e 'e 'yee rɛzɛn fei 'bɔ 'nɔn min peenun lɛ. ¹⁰ 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a ta vɪlɛ dɔv? Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: <-Kɔlɛ nɛn 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pɛla koda bɛ,

-yɛɛ drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

¹¹ Minsan 'bɛ drɛ ɛn -kɔlɛ zɪɛ

'e drɛ 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔlɛ -a.

'Wɪ nɛn Minsan -a drɛ bɛ,

e min 'plo -fɔa.> »

¹² Zɪ Zuif 'nɔn 'tanɔn -kɔnnɛn zɪɛ -a 'man bɛ, waa -tɔ 'nan 'wee 'wɪ nɛn Zozi -a ve. -Yee "wɛan o ya "vale 'o "kuan, 'pian minnun lɔ "klandɪ -le "wɛan waa 'tɔ, ɛn o -kɔ.

'Sukɔlɛ -pan wɔdɪ da wɪ

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ "Bɛ -sru ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn zɪɛ o Farizɛn 'nɔn -mienun 'lee Erodi -le minnun -mienun 'pa 'sia Zozi 'va -a man -wɛɛdɪ 'nan -e 'o wei 'kun 'le "wɛan.

¹⁴ O -kɔ, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: <Bali -le 'wɪ "paazan, kɔa -tɔa 'nan, i ya 'wɪ tɪglɪ vɪzan -a. Yi'a 'klanman min lɔ 'wɪ tɪglɪ ci 'sɪdɪ -a -yrɛ dɪ. ɛn yi'a min bɔ "va "dɪ. 'Pian i Bali -sru 'ta wɔdɪ "paaman minnun ji 'e tɪglɪ da. -Yee "wɛan kɔa laabo 'i 'lɔ 'nan, -a -si a -kaa 'lɔ -e -kaa 'sukɔlɛ -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza lɛ, -baa te -ka'a drɛ dɪ? 'I vɪ 'kɔɛ!>

¹⁵ 'Pian 'wɪ nɛn -a -cin cɪ o ji bɛ, Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ, ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: <-Mɛ "le "wɛan nɛn, ka ya "vale kaan wei "kuan? 'Ka 'ta 'leɪn 'wlɛ 'tɔ -a 'mɛn -e 'an yɪ!>

¹⁶ Waa -tɔ -nɔn -yrɛ. -A -nan nɛn Zozi -a laabɔ -wlɔ 'nan: <-Tɪ -wulo -fodo nɛn 'gɔ? ɛn -tɪ 'tɔ 'crɛn nɛn 'gɔ?>

O -yrɛ 'nan: <Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnɛn Seza -le vɛ nɛn.>

¹⁷ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: <Fɛ nɛn Seza -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn Seza lɛ! ɛn fɛ nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, 'cɛɛ 'nɔn Bali lɛ!>

'Wɪ zɪɛ -a mandɪ o 'plo 'fɔ.

Minnun nɛn o -kaa bɛ o wuanla -kanɔn 'va

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ "Bɛ -sru ɛn Saduze 'nɔn -mie pli Zozi man. Saduze 'nɔn "o "ve 'nan, -te min -ka bɛ, ya'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪ. Zɪ o pli "man "bɛ, ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan:

¹⁹ <Bali -le 'wɪ "paazan, 'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ 'kɔɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ: <-Te min lɪ 'pa, ɛn -a san zɪɛ e -ka, te wa'a tian 'nɛn 'yale 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪɛ, -yee -cale zɪɛ -a "bɔɪ 'e 'pa, -e 'e "bɔɪ klu bɔla!> ²⁰ Min -tɔ -le 'nɛn -klɔnmɔn a 'sɔravli. -A

tæde li 'pa, en e -ka, te wa'a 'nen 'yale 'e nan 'bɔ 'a di. ²¹ -A "flizan "e -cale -tɔwli zɪe -a 'pa, en e -ka, te wa'a 'nen 'yale di. -A yaagazan 'le vɛ dre "nyian zɪ. ²² O 'sɔravli "li zɪe -a 'pa, en o pɛɛnɔn kaa, te wa'a 'nen 'yale di. "Bɛ -sru en li 'bɔ "e "ka 'wɔ "nyian. ²³ Tɔ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, li zɪe e -kɔan -tɪ nan -a? 'I vɪ 'kve! Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa li -a.»

²⁴ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Ka'a tian 'wɪ 'tɔ -ci manle "fo "di. 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a -ci maan di, en Bali -le 'plɛblɛ bɛ, ka'a tɔa di. ²⁵ Kɔɔ tɔ nɛn minnun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -klɔnmɔnnun 'ka li paa di, en lumɔnnun 'ka -kɔnnɛn paa di. O -kɔan "le Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. ²⁶ -Te -a -cin a 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ wa'a 'wuanla -kanɔn 'va diɛ, te ka ya 'ka 'fli see "paanan. 'Wɪ 'nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji bɛ, ka'a tian -a ta vɪlɛ dɔv? Kɔɔ tɔ nɛn Bali a yiba "kpizɛnnɛn 'va en e 'wɪ tin 'ba Moizi lɛ bɛ, yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: <An ya Abraam -le Bali -a, en an ya Izak -le Bali -a, en an ya Zago 'le Bali -a.> ²⁷ Tɔ nɛn Bali 'wɪ zɪe -a ve bɛ, te -kaa tranun zɪe o kaa -a -nan 'mɔn. 'Pian Bali "le 'va bɛ, o yɪɛ a "man tian, kɔɔ Bali a minnun nɛn o yɪɛ ci "man "bɛ -wee Bali -a, e 'ka minnun nɛn o kaa bɛ -wee Bali -a di. -Yee "wɛan ka'a 'wɪ 'tɔ -ci manle "fo "di.»

-Mɛ "wɪ 'bɛ ci Bali -le -pei -tɔ wɪ -dan a?

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ 'Fluba 'ci vɪzan -tɔ -sa zɪe -a 'man. Zɪ yaa 'yɪ 'nan Zozi -a -ci 'vɪ Saduze 'nɔn lɛ fɛnyian bɛ, e pli Zozi man, en yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bali -le -pei -tɔ wɪ pɛɛnɔn bɛ, -a "cɛn 'bɛ ci "va -dan?»

²⁹ En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Bali -le -peinun pɛɛnɔn 'va bɛ, -pei -dan nɛn 'gɔ:

<Izrael 'nɔn,

'ka "trɔɛn "tɔ!

-Kaa 'san Bali

'bɛ ci Minsan -a 'e 'tɔwli.

³⁰ En 'i Minsan 'bɔ nɛn 'yie Bali -a bɛ,

-a yɪ "yɪ 'i 'bli pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yɪ 'yie 'wɪ dɛdɪ pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yɪ 'yie ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a!

'I yɪ "yɪ 'yie 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a!»

³¹ En -a "flizan nɛn 'gɔ:

<'I bɔɛzan -tɔ yɪ "yɪ

"le 'yie 'wɪ 'zɔ!»

Bali -le -pei -tɔ wɪ pee -dan 'ka 'mlian -pei "fli zɪe o da di.»

³² En 'fluba 'ci vɪzan -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, yia 'vɪ fɛnyian. 'Yie tin a 'nɔnnɔn -a vɪdɪ -a 'nan, Minsan 'bɛ ci Bali a 'e 'tɔwli, -a pee "ka "di. ³³ -Yee "wɛan min 'e Bali yɪ "yɪ 'e 'bli pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'a, 'lee 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'a! En 'e bɔɛzan -tɔ yɪ "yɪ "le 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'zɔ! 'Wɪ zɪe -a dɛdɪ -dan "mlian 'sraga nɛn waa 'tɛ 'ble Bali lɛ bɛ, -a da. En -a -dan "mlian 'sraga pɛɛnɔn bɔdɪ Bali lɛ da.»

³⁴ Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan, min zɪe yaa -sru 'vɪ 'wɪ 'tɔdɪ -a bɛ, en e 'nan -yrɛ 'nan: «E -fo "wɛnnɔn -e Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'e pou 'sia 'i 'va.» "Bɛ -sru 'wɪ laabɔdɪ -yrɔ "cin 'ka "nyian -tɔlɛ min -tɔ ji di.

-Tɪ -pɪ nɛn Crizi -a

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Zozi a 'wɪ "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin. En yaa 'vɪ -wle 'nan: «E dre 'kɔ en 'fluba 'ci vɪnɔn "o 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi a David kluda min -a?

³⁶ Kɔɔ David 'bɔ -a 'vɪ, tɔ nɛn Bali lei 'saun 'ta 'tɔ "man "bɛ, -a 'nan:

<Minsan Bali -a 'vɪ 'an 'san le 'nan:

'I 'nyran 'an 'pɛ "yɪ "da -trillɪ,

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.»

³⁷ -Te David 'bɔ Crizi laabo 'e 'san bɛ, e drɛ 'kɔ ɛn 'bɛ -kɔan David kluda min -a?»

Min "kaga "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -yrɛ ci "nrandɪ -a.

³⁸ ɛn yaa 'vɪ "nyian 'yee 'wɪ "paadi 'bɔ 'va 'nan: «'Ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! -Te 'ka 'wɪ drɛ "le 'fluba 'ci vɪnɔn 'le 'wɪ 'zvɪ! O -tɔɔdɪ ye "yi -trale -gblɔnɔn nɛn fɛnyian bɛ -a -ji. ɛn waa ye "yi "le 'nan min 'e o 'tɔ bɔ -guada. ³⁹ -Te e ya cin yɪ 'kuin -a oo, ɛn -te e ya "fɛdɪ da -a oo, -nyran "nan 'kpagba nɛn waa 'sidɪ ye "yi. ⁴⁰ O fɛnɔn "sia -calenun lɔ -dawli -a. "Bɛ -sru -e 'o Bali trɔ 'ba -plɔun 'nan -e minnɔn 'o o "sia min tɪglɪ 'a. 'Wɪnɔn zɪɛ -a drɛdɪ -le "wɛan Bali -wee tin "paa 'plɛblɛ 'kpa.»

-Cale seezan -le fɛ -nɔndɪ 'wɪ

(Lk 21.1-4)

⁴¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ -nyɛnlɛa -gbogbo nɛn minnɔn "lala -sɛan "ji Bali -le vɛ -a bɛ -a "srɔn. Minnɔn nɛn o ci "lala -sɛnnan -ji bɛ, e o -nanjɛndɪ 'sia. Fɛnɔn "kaga "ta, ɛn o "lala -sɛn -ji "kaga. ⁴² "Bɛ -sru ɛn -cale seezan -tv -ta, e -bablu 'wlɛ 'tɔdɔ -fɔ -ji "fli.

⁴³ -A -nan nɛn Zozi 'e -srɔnɔn laabo 'e "srɔn, ɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -cale seezan 'labɛ, e fɛ -nɔn Bali lɛ e mlin minnɔn pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'gʋɛ o da. ⁴⁴ Kɔɔ o pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'gʋɛ, "lala a -wlɔ "kaga. 'Pian li 'labɛ, "lala pɛɛnɔn nɛn -yrɔ -yee fɛ -bli "man "vɛ -a bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -nɔn Bali lɛ.»

13

Zozi Bali -pan 'kɔn 'wɪ wɪ 'vɪ

(Mt 24.1-4; Lk 21.5-7)

¹ Zozi a bɔlanan Bali -pan 'kuin, ɛn -a -sruzan 'tɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, "i 'yɪɔ, Bali -pan 'kɔn bɛ, waa -tɔ -kɔlɛ fɛnyian -a. ɛn waa -tɔ -dandan 'e pɛɛnɔn.»

² ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kɔn -dandannɔn nɛn kaa -sɪ -fɔa 'labɛ, yi nɛn o -wiiman bɛ, e ya -tanɔn bɔdɪ -a. -A -tɔ -kɔlɛ pɛɛnɔn fuimlan "man, -a -tv 'ka -fo 'e bɔɛzan da dɪ.»

'Wɪ yɪdɪ -dandan bɔa minnɔn man 'vaa -e 'trɛda -nyan tv 'e bɔ

(Mt 24.4-14; Lk 21.8-19)

³ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ -nyɛnlɛa Olivie pɔn da te -a yra a Bali -pan 'kɔn da zia. -A -nan nɛn Pieri, 'lee Zaji, 'lee Zan, 'lee Andre 'wɪ laabɔ -yrɔ 'o 'saza yei. O 'nan: ⁴ «'Wɪ nɛn i "sia -a vɪnan 'gʋɛ, tv "cɛn "man nɛn e dra? ɛn -mɛ "man nɛn, waa -kɔnnɛn "ye 'nan 'wɪnɔn zɪɛ o "ta dra? 'I vɪ 'kʋɛ!»

⁵ Zozi -a vɪdɪ 'sia -wlɛ 'nan: «'Ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te min -tv 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tɪglɪ da dɪ! ⁶ Min "kaga -taa "tale 'an 'tɔ da. Waa ve 'nan, 'wɛɛ ci Crizi -a. ɛn o -taa minnɔn "kaga see "paale -e 'o 'si -si tɪglɪ da. ⁷ Ka -kuli -tan wɪnɔn maan, ɛn ka 'fla -kɔɔbli -kɔɔbli da -kuli wɪnɔn maan. 'Wɪnɔn zɪɛ te 'o 'ka 'cɛn nyɛn -a dɪ! Kɔɔ 'wɪnɔn zɪɛ -wɛɛ dra 'e 'flin, 'pian 'trɛda -nyan tv "cɛɛ dɪ. ⁸ 'Lɛglɔn 'tv -ji 'nɔn -taa 'wunlɛa 'lɛglɔn 'tv -ji 'nɔn man, ɛn mingɔnnɛn trɛ -tv -taa 'wunlɛa mingɔnnɛn trɛ -tv man. 'Trɛ -taa 'nyɔɔnlɛ fɛ "kaga "nan, ɛn dra -dandan -taa 'minnɔn -tɛɛlɛ. 'Wɪ yɪdɪ pou sianan "nɛn. 'Pian -a pɛɛnɔn zɪɛ e ya "le 'nan 'nɛn 'yadɪ -le ci -yaa pou sianan 'zvɪ.

⁹ 'Ka yɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Minnɔn 'ka "kuan -e 'o -kɔ 'ka 'a tin 'banɔn 'cɛin -da. Zuif 'nɔn -taa 'ka 'sɔnlɛ sɔnba "a 'wee cin yɪ 'kɔnnɔn -ji. ɛn "nyian bɛ, minnɔn -taa "kɔlɛ 'ka 'a -kɔnmandannɔn 'lee mingɔnnɛnnɔn cɛin -da 'mɛn "wɛan. -A

-nan nen ka dra 'men 'w1 'nan y1n1n 'a o 'le. ¹⁰ K11 Bali -le 'w1 'n1n1n1n fuimlan "man 'legl1n 't1d1v p111n1n 'ji, 'vaa -e 'tr1da -nyan t1v 'e b11.

¹¹ -Te minnun 'ka 'kun, 1n o -k1v 'ka 'a tin 'ban1n 'c11n -da b11, 'w1 nen k11 'ka v1 b11, te -a ny1n 'e 'k1n 'ka 'ji d1! 'Pian 'w1 nen Bali -a -cin -t11a 'ka 'ji, te -a -t1v 'b11 b11, -a 'b11 nen 'ka v1! Ya'a 'taa 'sil1 'ka 'b1v 'va d1, 'pian Bali lei 'saun 'b11 "paa 'ka 'le.

¹² "B1v -mie -taa 'e 'b1v 'fli "b1v -n1n1n1 minnun 'e 'nan 'o -t11. 1n 'nen "t1v -mie -taa 'y11 'nen 'n1n1n1 minnun l1 'nan 'o -t11. 1n 'n1n1n1n -mie -taa 'wunl1a 'o "t1n1n 'lee 'o "b1n1n1n man 'nan minnun 'e o -t11. ¹³ Ka dr11 'm1n v1 -a -le "w11an b11, min p111n1n -taa 'nanl1 'ka man, wa'a 'taa 'ka y1l1 "y1 "d1. 'Pian min nen e -t1v 'pl1bl1, 1n e 'b1v -a 'le 'srannan "b11, e "sia 'w1 'ji.»

*T1v nen 'w1 y1d1 'mlianla "da 'b11, Zozi -a 'w1 'v1
(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)*

¹⁴ «T1v -t1v -taa "b11 b11, 'w1 'wl1d1 "n1n1n1n -taa "k1n1n1 f1n1n1n 1n e 'ka "le 'e 'k1n d11 -a -nan. Min nen e 'fluba 'g1v1 -a ta ve b11, 'e 'c11 man 'kpa! T1v nen 'w1 z111 kaa 'y1 dr1n1n Bali -pan 'kuin b11, minnun nen o c11 Zude 'legl1n 'ji b11, 'o fl1n 'bli, 'o 'k1v p11n1n1n y11! ¹⁵ 1n -te min a bei "b11, te 'e -w1a 'y11 'kuin -e 'e 'k1v f11 -t1v 'sia d1! ¹⁶ 1n -te min a fei b11, te 'e li 'e da 'fla -e 'e 'k1v 'y11 -tr1l1 'si 'y11 'kuin d1! ¹⁷ L1m1n1n1n nen o -p11n c11 'o man t1v z111 -a man b11, lee l1m1n1n1n nen 'nen 'ny1n -ml1n -w11v t1v z111 -a man b11, -wee y1a y1d1 'mlianla "da. ¹⁸ 'Ka Bali tr1v 'ba 'nan, te 'w1 z111 'e 'tr1a laa 'f1n t1v -man d1! ¹⁹ K11 'w1 y1d1 -k11n -dan 'kpa t1v z111 -a man. Z1 Bali 'tr11 dr11 'li -e 'e 'b1v c1111v y1 -a b11, -a s1man 'w1 y1d1 'ka t1an dr11 d1. 1n 'w1 y1d1 z111 -a pee 'ka 'dra "ny1n 'li 'tr1da "fo "d1. ²⁰ Y1n1n1n nen 'w1n1n1n z111 o dra "da "b11, M1nsan Bali -a -mie c111n "da. -Te ya'a 'w1 z111 -a dr11 d11, "te min -t1v -wulo 'ka -taa b111a "va "d1. 'Pian minnun nen e o 'si "va 'y11 v1 -a b11, -wee "w11an e y1n1n -mie c111n "da.

²¹ -Te min -t1v -a 'v1 'c111 'nan, min 's1zan 'w1 'ji Crizi a 'g1v, -te 'b11 "c111 d1, e ya -m11n b11, te 'ka y1 -t1ra "da "fo "d1! ²² K11 minnun nen o 'w1v -s1an 'nan 'w11 c11 Crizi -a b11, o -taa "k1n1n1n 'tr1da. 1n minnun nen o 'w1v w1n1n1n ve, te waa ve 'nan Bali 'lew11 v1n1n nen waa b11, o -taa "k1n1n1n 'ny1n. O -taa 'l1b1v "fo w1 -dandan 'lee -c11 -sr1n "w1 -dandan dr11. Waa dra 'nan, -te 'o 'p11 's1v 'a b11 -e 'o minnun nen Bali o 'si "va 'y11 v1 -a b11, o 'si -s1 t1gh1 da. ²³ 'C11 v1 b11, 'ka y11 't1v 'ka 'fli -va 'kpa! An 'w1 p111n1n 'v1 'c111 'va.»

*Blamin -p1 -tad1 -le 'w1
(Mt 24.29-44; Lk 21.25-33)*

²⁴ «-Te 'w1 y1d1 -dan z111, e c111n -nyand1 man b11, 'n1n t11n y1d11 y1a klun -t11a, m1n 'bid1 'e 'le -t11a, ²⁵ m1n cr1n1n1n "sia laji, o -t111mlan "tra, 1n laji f1n1n1n p111n1n nen 'pl1bl1 a -w11v "b11, o "sia 'o 'k1v -ji. ²⁶ T11n te minnun p111n1n 'an 'b1v Blamin -p1 y1 -tanan "l1l1 -k111 "da. 'Pl1bl1 -dan -k11n 'an 'l1v, 1n 't1v -dan -k11n 'an 'l1v. ²⁷ Bali -le 'pasian1n nen laji b11, an o "paa -sia 'tr1da f11 p111n1n 'nan -e 'o minnun nen an o 'si "va 'm1n v1 -a b11, o o cin y1. F1 -t1v -nan 'ka 'fo 'tr1da, te wa'a min 'sil1 'b11 'nan d1.

²⁸ 'W1 nen e dra f1j11 y1ba "l1 b11, 'e dr11 'c11 'w1 -k11n "manv1 -a! -Te -a 'la nr1nd1 'sia "da "b11, kaa -t11a 'nan 'munmun t1v a -tanan b1d1 -a -k111. ²⁹ -A -t1w1l1 "nen 'ny1n, 'an 'b1v Blamin -p1 -tad1 -le v1 -a. -Te ka 'w1n1n1n nen maan 'v1 'c111 b11, -a 'y1 dr1n1n b11, 'ka -t1v 'nan 'an 'tad1 a b1n1n -k111! ³⁰ Maan ve 'c111 'w1 t1gh1 'a 'nan, 'ka -naag1n1n1n 'g1v, ka'a 'c11n -kaad1 man 'vaa -e 'w1n1n1n z111 'o dr11 d1. ³¹ Labl1 'lee 'tr11 'nyan t1v a, 'pian 'an w11 -fo -nan 'li 'tr1l11.

³² T1v nen an -taa "man "b11, blamin -t1v 'ka -a t11a "fo "d1. 1n Bali -le 'pasian1n nen laji b11, wa'a t11a "fo "d1, 1n 'an 'b1v Blamin -p1 ma'an t11a "fo "d1, 'pian 'an "t1

'bɛ -tɔa 'e 'tɔwli. ³³-Yee "wɛan 'ka yiɛ -tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka yi -tɛ dɪ! Kɔɔ tɔ nɛn, 'wɪ zɪɛ e dra "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ.

³⁴-A -kɔɔn "man wɪ nɛn 'gɔ. Min -tɔ 'bɛ "ta -ko 'ta -kɔɔbli wɔnan. E 'yee 'kɔn 'pɛba 'wɔ 'e 'sunɔn 'lɔ. Min -tɔ 'lee 'yee 'nyranman -a 'bɔ nɛn yaa -nɔn o -tɔɔɔ pɛɛnɔn lɛ. ɛn yaa 'vɪ min nɛn 'e yiɛ -tɔa -klɔn -yrɛ "nɛn 'bɛ, -yrɛ 'nan, te 'e yi -tɛ dɪ.

³⁵-A -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. -Yee "wɛan te 'ka yi -tɛ dɪ! Kɔɔ tɔ nɛn, 'kɔn san lia 'e da "man "bɛ, ka'a tɔa dɪ. -Te funninmlan nɛn oo, -te bada nɛn oo, -te mannen tɛɛ -a nɛn oo, -te bodrun nɛn oo, ka'a tɔa dɪ. ³⁶-Yee "wɛan te 'ka yi -tɛ dɪ! "Tɔgɔ e 'bɔ 'ka man kligli te ka ya yi -tɛnan. ³⁷"Wɪ nɛn an cɪ -a vɪnan 'cɛɛ 'gɔvɛ, e ya min pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Te 'ka yi -tɛ dɪ!»

14

Zuif'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ (Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Zan 11.45-53)

¹Zuif 'nɔn tranun -le 'si nɛn waa 'wɔ nɔanba -ji bɛ, -a "fɛdi yi -fɔ 'fli -e 'e bɔ. "Fɛdi zɪɛ -a da nɛn minnun 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble. Tɔ zɪɛ -a man bɛ, te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a Zozi 'man -fɔnɔn 'nan, -e 'o 'kun ci 'cɛn 'a -e 'o -tɛ. ²'Pian waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa drɛ "fɛdi yi da dɪ! "Tɔgɔ minnun 'o -nan yɪ -e 'o 'wluan -kaa man.»

Lɪmɔn -tɔ 'wɪ 'yi drɛ Zozi lɛ (Mt 26.6-13; Zan 12.1-8)

³Zozi a Betani. E ya Simɔn nɛn -kogobe a "nɛn "man "bɛ -yee 'kuin 'e -nyrandɪ fɛnun -sru. -A -nan nɛn lɪmɔn -tɔ pli Zozi man 'e 'lɔ le -pɔnɛn 'tɔ -a. -Laziglɔ nɛn waa laabo nard bɛ, e ya -ji. E 'ka 'e baadi fɛ -tɔ -a dɪ, ɛn -a 'flɛ a 'leble 'kpa. Yaa 'lɛ 'sɔ, ɛn yaa -sɛn Zozi 'win -ji.

⁴"Wɪ zɪɛ e 'nan min -mienun man, ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn e -laziglɔ 'kpa bɛ -a srɛ 'e "tun? ⁵-Laziglɔ 'labɛ yaa -taan paan. -A 'flɛ bɔa yi -yaa yaaga 'nyranman "lala -a, -e 'o -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.» ɛn o 'wɪ bli lɪmɔn zɪɛ -a va.

⁶'Pian Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «'Ka lɪ 'labɛ -a 'tɔɪ flu! -Mɛ "le "wɛan nɛn, ka 'wɪ -tɔa "man? E 'wɪ "yi drɛ 'mɛn. ⁷'Yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn man. ɛn tɔ nɛn e 'sɔ 'cɛɛ bɛ, ka -kɔlaman 'wɪ "yi "drɛdɪ -a -wɛlɛ. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, an 'ka 'ka 'va 'gɔ tɔ pɛɛnɔn man dɪ. ⁸"Wɪ nɛn e -kɔlaman -a bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa drɛ. -Laziglɔ nɛn yaa -sɛn 'an da 'gɔvɛ, 'an 'man nɛn yaa drɛ 'nan -e 'waan wɔ -a. ⁹Maan vɛ 'cɛɛ 'wɪ tiglɪ 'a 'nan, fɛnan pɛɛnɔn nɛn minnun Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɛ 'trɛda bɛ, 'wɪ nɛn lɪ 'gɔvɛ yaa drɛ bɛ, waa -nan 'sɪnan "paa, ɛn -yrɛɛ -maan 'lɔɔ -e lɪ 'bɔ 'cin 'e 'fɔla minnun ji.»

Zudazi 'e pei -fɔ Zuif'nɔn 'tanɔn 'va (Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰"Bɛ -sru ɛn Zozi -srunɔn 'fuda 'fli 'va min -tɔ nɛn waa laabo Zudazi Karioti bɛ, e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'va, 'nan -e 'e Zozi 'nɔn -wɛlɛ. ¹¹Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ -wɛlɛ 'bɛ, e o ci nɔn. -A -nan nɛn o -tɔ "da 'nan, 'o -taa "lala -nɔnlɛ -yrɛ. Yi zɪɛ -a da nɛn Zudazi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan, tɔ "yi 'e 'pla -e 'e Zozi 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ lɛ.

Zozi 'lee 'e -srunɔn Zuif'nɔn 'le 'si nɔanba -ji 'fɛdi bli (Mt 26.17-30; Lk 22.7-20; Zan 13.21-30)

¹²"Fɛdi nɛn Zuif 'nɔn 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ, -a -ble "da "bɛ e 'bɔ. -A yi tɛɛ da nɛn o 'blanun -tɛɛman -e 'o tranun 'si nɔanba -ji "fɛdi -bli. ɛn Zozi

-srunon -a laabv -yrv 'nan: «Nyin zia nen i ya "vale 'nan 'ku 'ku "fedi fenun -tæn 'yi?»

¹³ En Zozi 'e -srunon "fli 'pa 'sia. Yaa 'v1 -wle 'nan: «'Ka 'ku Zeruzalem! Ka baa min -tv man. 'Yi 'tobv -kaan -yrv. 'Ka -saa nla -a -sru! ¹⁴ 'Kon nen, e wla 'ji be, 'ka v1 -a san le 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan 'e 'nan, 'ku laabv 'i 'lv 'nan, 'kon "bv "nen 'ku 'vale 'an -srunon 'a, 'ku -kaa tranun 'sid1 naanba -ji "fedi -ble -ji be, e ya nyin zia?» ¹⁵ E -taa 'kon "bv -dan tv -koonle 'cee 'kon 'ta lou, te -a -ci a 'e dredi 'va. Fe zle -a -nan nen 'ka -cee fenun -tæn!»

¹⁶ -A -nan nen -a -srunon zle, o -ku 'fla. Waa 'y1 "le z1 Zozi -a 'v1 -wle "be, -yee 'w1 'zv. En o 'si naanba -ji "fedi fenun man dre.

¹⁷ Z1 funninmlan 'pla be, en Zozi 'ta 'o 'vale 'e -srunon 'fuda "fli "a. ¹⁸ Tv nen o yra fenun -sru "be, en Zozi -a 'v1 -wle 'nan: «Maan ve 'cee 'w1 tigl1 'a 'nan, -kaa nen -kaa c1 fenun -blnan 'gve, 'ka 'va min -tv 'be -taa 'an 'nonle minnun le.»

¹⁹ -A -srunon 'ta dre 'trvdrv, en waa laabvdi 'sia -yrv "tvbv 'nan: «'An 'bv nen?»

²⁰ En Zozi -a 'v1 -wle 'nan: «'Ka min -fuda "fli "nen, -kaa c1 fenun -blnan 'e cin va 'gve, 'ka 'va min -tv nen. ²¹ 'W1 tigl1 nen, Blamin -p1 "ta -daa "kale "le z1 waa cren -te Bali -le 'fluba 'ji be -yee 'w1 'zv. 'Pian min nen, e Blamin -p1 -naan 'minnun le be, 'w1 -taa "bole -a san man. E ya paan -a san -le 'w1 "yi "a -e 'o vile 'o -ya d1.»

²² O -fv fenun -blnan, en Zozi 'kpvun 'si. E Bali muo "fo, yaa "nen jeen, en yaa -non -wle. E 'nan -wle 'nan: «'Ka 'si! -Nyren 'gve, 'an 'kole nen!»

²³ "Be -sru e 'kulenen nen ezen -wen c1 -ji be -a 'si. E Bali muo "fo, yaa -non -wle, en waa mlin 'o peenon.

²⁴ Yaa 'v1 -wle 'nan: «-Nyren 'gve, 'an nyen nen. -Yee "ta -saanla -e 'e dre min "kaga -pli "ve -a "nyian Bali man 'e 'pee. ²⁵ Maan ve 'cee 'w1 tigl1 'a 'nan, ma'an "nyian ezen -wen pee mljan d1 -trilii, -e yi nen maan -mljan 'e 'pee Bali -le mingonnen tveda be 'e bv.»

²⁶ Z1 o ceen fenun -blnd1 man be, o Bali 'tv bv "dre "fo. En o -ku Olivie pvn da.

Zozi -a 'v1 'nan Pieri 'sia 'e -sru

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Zan 13.36-38)

²⁷ -A -nan nen Zozi -a 'v1 -e -srunon le 'nan: «'Ka peenon 'ci -taa "srle -e 'ka 'si 'an -sru. Kvv e ya 'e 'cren -ted1 Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan,

e 'bla -sru "pinzan -tea

-e 'blanun 'o fuila "man.»

²⁸ 'Pian "be -sru, -te an wluan 'kanon 'va be, an -tvaa 'ka 'le Galile 'leglon 'ji.»

²⁹ En Pieri -a 'v1 -yrv 'nan: «-Te 'yie "wean min peenon 'ci srman -e 'o 'si 'i -sru "be, ma'an 'sia 'i -sru "fo "d1.»

³⁰ -A -nan nen Zozi -a 'v1 -yrv 'nan: «Maan ve 'yie 'w1 tigl1 'a 'nan, -pei 'bv 'gve -a man be, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tvaa d1, 'vaa -e mannen "flizan 'e 'w1.»

³¹ En Pieri -a 'v1 "nyian 'nan: «-Te e ya 'nan kvv -kaa 'ku 'vale 'yia oo, ma'an dra z1 "fo "d1.» En -a -srunon peenon "o 'w1 'twvli zle -a 'v1 "nyian.

Zozi 'kv Bali tvv 'bal Zezemani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² "Be -sru Zozi 'lee 'e -srunon 'bvla fei nen waa laabo Zezemani be -a da. Yaa 'v1 'e -srunon le 'nan: «'Ka 'nyran 'gv! An "ta -ko Bali tvv 'bal.» ³³ E Pieri, 'lee Zaji, 'lee Zan -fo 'e -sru, en o -kv waa. -A -nan nen nyen Zozi 'cend1 'sia en "klan -dan 'kpa -a -ted1 'sia. ³⁴ En yaa 'v1 -wle 'nan: «'An 'ta nen e dre 'trvdrv 'gve, e "mljanla 'an da. 'Ka 'fo 'gv! Te 'ka yi -te d1!»

³⁵ E pli 'e 'le "wennon, e blula "tra, en e Bali tru 'badu 'sia 'nan, -te e -kolaman dredi -a be, tu -wliidi 'gwe 'e 'si 'e man -koo bli. ³⁶ Yaa 'v1 'nan: «'An "tu -baba! I -kolaman 'w1 peenon dredi -a. 'Kulenen nen 'w1 yidi ci -ji 'gwe, 'i dre -e 'e "paala 'an man! 'Pian te 'e dre 'an 'ci 'so w1 -a di, 'i 'bo 'ci 'so w1 nen 'e dre!»

³⁷ En e 'li 'e da, e 'bo 'e -srunon yaaga 'bo man, te o ya yi -tenan. -A -nan nen Zozi -a 'v1 Pieri le 'nan: «Simon, i yi -te 'va? Yi'a -kolale -e 'i tu "wennon 'gwe -a dre, te 'i yie a "man "doo? ³⁸ Te 'ka yi -te di! 'Ka Bali tru 'ba, "togo 'w1 'wliidi 'e 'ka 'man yi! Blamin a "va 'nan 'e 'w1 "yi "dra, 'pian -a 'pleble 'ka -yru "di.»

³⁹ "Be -sru en e -ku "nyian Bali tru 'bale, te e 'w1 'towli z1e -a ve. ⁴⁰ En e 'li 'e da 'e -srunon 'va. E 'bo o man "nyian yi -tenan. Koo o yie 'ciben -to. En wa'a 'w1 'tu yile -e 'o v1 -yre "di.

⁴¹ Zozi 'cen yaagazan da be, en yaa 'v1 -wle 'nan: «Ka yi -tea tian, te ka "flianla 'ka man -a -troo? E -nyan, -a tu 'bo "men. Minnun "ta -daa Blamin -pi -nonle 'w1 'wliidi "drenon le. ⁴² 'Ka 'wluan lou, -e -kaa ko! Min nen e "ta 'an -non "minnun le be, e ya -p1inan 'kogo.»

Zuif'non 'tanon Zozi 'kun

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Zan 18.3-12)

⁴³ Zozi 'fu 'w1 z1e -a v1nan, too en Zudazi nen -a -srunon 'fuda "fli 'bo 'va min -tu -a be, e 'bola. -WEE ci 'o 'vale min "kaga "a, en sennun 'lee yibanun a -wlo. Bali -pannon 'tanon 'lee 'fluba 'ci v1non 'lee min cejenun 'be o 'pa 'sia.

⁴⁴ Zudazi nen e wle -fo be, yaa 'v1 'e 'cen minnun z1e -wle 'nan: «Min nen an -atu -te "man "be, te Zozi nen. -A 'bo nen 'ka 'kun -e 'ka 'ku -a! 'Pian 'ka 'kun "man 'kpa!» ⁴⁵ -Yee "wean z1e 'bola be, too en e pli Zozi man. E 'nan -yre 'nan: «'An 'san.» En e -atu -te "man. ⁴⁶ -A -nan nen minnun nen o ci waa be, o Zozi 'kun. ⁴⁷ Too minnun nen -nan be, -a -tu 'yee sen 'su 'ji, en e Bali -pannon 'tazan 'suzan 'tu "troen cen.

⁴⁸ Zozi -a 'v1 -wle 'nan: «-Me "le "wean nen ka -ta 'an 'kunle 'ka 'lo le sennun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? ⁴⁹ Tu peenon man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, te an 'w1 "paaman minnun ji, en ka'an 'kunle di. 'Pian 'w1 peenon z1e, e dre -e 'wunon nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be 'e 'le soo.» ⁵⁰ -A -nan nen -a -srunon peenon 'w1 'man -a -sru, en o flan bli.

⁵¹ -Gobonen 'tu soonla Zozi -sru 'e 'ta le so -towli "ce "a. Minnun -a 'kun, ⁵² 'pian e 'si 'yee so man, en e flan bli 'e plodi.

Minnun -ku Zozi 'a tin 'banon 'le

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Zan 18.13-14, 19-24)

⁵³ Minnun -ku Zozi 'a Bali -pannon 'tazan -dan 'va. Bali -pannon 'tanon, 'lee min cejenun, 'lee 'fluba 'ci v1non 'o cin 'y1 fe z1e -a -nan. ⁵⁴ Pieri -fu -koo bli, en e -kula Zozi -sru -trilii, en e wla Bali -pannon 'tazan -dan le -klon -ji. E -nyran -a 'sunon yei, te e "te "klanman.

⁵⁵ Bali -pannon 'tanon 'lee tin 'banon peenon 'w1 'tu -weedi 'sia 'nan -e 'o 'pa Zozi da -e 'o -kola -a -tedi -a -le "wean. 'Pian wa'a 'w1 'tu yile "fo "di. ⁵⁶ Min "kaga 'wlu 'sen Zozi man, 'pian o wei 'ka drele -towli "di.

⁵⁷ Min -mienun wluan en o 'wlu 'gwe -a -sen "man. Waa 'v1 'nan: ⁵⁸ «'Kua 'y1 -a v1nan 'nan: «Bali -pan 'kon nen blamin -pe -a -to be, maan -wia, -e 'an pee -to yi yaaga 'wlu. 'Kon nen blamin "cee -to 'e 'pe -a die, -a 'bo nen maan -toa.» ⁵⁹ 'W1 'bo z1e 'be da oo, minnun wei 'ka "nyian drele -towli "di.

⁶⁰ En Bali -pannon 'tazan -dan wluan, e -to minnun yei, en yaa laabu Zozi 'lo 'nan: «'W1 nen minnun -a ve 'i man be, yi'a sia "va "doo?» ⁶¹ 'Pian Zozi 'ta -fu flu, ya'a 'w1 'tu 'sile "da "di.

En Bali -pannon 'tazan -dan -a laabu -yru "nyian 'nan: «Min 'sizan 'w1 'ji Crizi nen 'yia? Bali -pi nen 'yia?»

⁶² Zozi 'e 'nan -yre 'nan: «-Inyan, -a 'bō nēn 'maan. En 'ka pēēnōn, ka -taa Blamin -pī yūē 'e -nyrandi 'plēblē pēēnōn 'san Bali -pē 'yi "da. En ka -taa -a yūē 'sinan laji "lolu -koei "da.»

⁶³ -A -nan nēn Bali -pannōn 'tazan -dan 'e 'ta sō 'fūi 'bū, en yaa 'vī 'nan: «-Kaa 'ka 'nyian -yee 'wī 'nan yīzan pee -va "fo "dī. ⁶⁴ Bali sōn nēn yaa 'wō bē, kaa 'man. "Ka "ve -ji 'nōn?»

En minnun -a 'si "va -yre 'nan: «E 'sō -ka vē -a.» ⁶⁵ En min -mienun 'le 'yi 'sendi 'sia Zozi da. O sō 'pa -a yra, en o 'pa 'fō -a yra, te waa laabo -yrō 'nan: «Bali 'lewei vīzan, -tīē fē tuō 'yīē? 'I -kōōn 'kūē!» En Bali -pannōn 'sunōn -a 'kun, te o -ko -a -sōndī -a.

Pieri yōō "da 'nan 'e 'ka Zozi -sruzan 'a dī

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Tū zīē -a wlu bē, te Pieri a tian -klōn -ji. En Bali -pannōn 'tazan -le nōan lūmōn -tū -ta. ⁶⁷ E Pieri 'yī 'tē "klannan. Yaa -nanjēēn tēin, en yaa 'vī -yre 'nan: «'I 'bō "nyian Nazaretī min Zozi -sruzan 'tū nēn 'yīa.»

⁶⁸ Pīan Pieri yōō "da. E 'nan: «'Wī nēn i cī "vale 'i vē bē, ma'an tōa dī, en ma'an cī man dī.» Tōōn e 'wluān, e -kū bēi -sia, en mannēn -tū wū.

⁶⁹ "Bē -sru nōan lūmōn zīē, e Pieri 'yī "nyian, en yaa vidī 'sia minnun nēn o cī -nan bē -wlē 'nan: «Min 'lagūē e ya 'o 'va.» ⁷⁰ Pieri yōō "da "nyian.

Fōōnōn minnun nēn fē zīē -a -nan bē, waa 'vī "nyian -yre 'nan: «'Wī 'kpa nēn. 'I 'bō 'gūē, -a -sruzan 'tū nēn 'yīa, kōō Galīle min nēn 'yīa.»

⁷¹ Tōōn Pieri -a vidī 'sia: «-Te 'wlu nēn maan -sēan "bē, Bali 'e 'wī "nēn -kōōn 'mēn. Maan 'vī 'cēē 'nan, ma'an min 'labē -a tōa "fo "dī.»

⁷² 'Nūn tōōn mannēn "flīzan wū. 'Wī nēn Zozi -a 'vī Pieri lē bē, -a -cīn -trōa Pieri jī. Kōō Zozi -a 'vī -yre 'nan: «'Vaa -e mannēn "flīzan 'e 'wī bē, te yīa 'vī 'e 'pa -a yaaga 'nan yī'an tōa dī.» Tōōn e -wūōdī 'sia.

15

Minnun -kū Zozi 'a Rōm min -kōnmandan Pilati 'lē

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Zan 18.28-38)

¹ Zī tū cēēn bodrun bē, en Bali -pannōn 'tanōn 'lee min cejenun 'lee 'fluba 'cī vūnōn nēn o ya Zuif 'nōn 'lē tin 'banōn 'a bē, o wei 'pa 'e cīn man 'nan 'o Zozi yri, -e 'o 'kū -a -nōn Rōm min -kōnmandan Pilati lē.

² Pilati -a laabo Zozi 'lō 'nan: «Zuif 'nōn 'le mingōnnēn nēn 'yīa?»

Zozi 'e 'nan -yre 'nan: «-Nyren, yīa 'vī 'i 'bō 'a bē.»

³ En Bali -pannōn 'tanōn 'wī "kaga 'pa Zozi da. ⁴ -A -nan nēn Pilati -a 'vī -yre "nyian 'nan: «'Yī'a 'wī 'tū vē dūv? 'Wīnun nēn, waa "paa 'i da bē, yī'a maan dūv?»

⁵ 'Pīan Zozi 'ka 'wī 'tū 'silē "da "dī. 'Wī zīē e Pilati 'kan.

Minnun "o 'nan Pilati 'e Zozi 'tē!

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Zan 18.39-19.16)

⁶ Lē -tūdv pēēnōn man bē, -te Zuif 'nōn tranun -le 'sidī nōanba -ji "fēdi drēdī 'bō bē, -kōnmandan "sia -pū 'kōnzān 'tū man. -Pū 'kōnzān nēn minnun cī "va 'nan 'o 'si "man "bē, -a man nēn e "sia. ⁷ Lē 'bō zīē -a -jī bē, min -tū nēn waa laabo Barabazi bē, te e ya -pū 'kuin 'o 'vale 'wī 'wlidī "drēnōn nēn, o 'wī 'fōla minnun 'lee min tanōn yēi, en o min -tē 'wī zīē -a -jī bē waa. ⁸ Minnun "kaga "kū Pilati -va, en 'wī nēn yaa dra -wlē -wee "fēdi da -tīdī bē, waa laabo -yrō.

⁹ Pilati -a laabo -wlb 'nan: «Ka ya "vale 'nan, 'an 'si Zuif 'nōn 'le mingōnnēn man?» ¹⁰ Kōō Pilati -a -kōnnēn 'yī 'nan, Bali -pannōn 'tanōn "naan Zozi man 'e

"tun, -yee "wean nen o -ta Zozi 'a 'yrɛ. ¹¹ Bali -pannən 'tanən -təa minnun man, -e 'o vɪ Pilati lɛ 'nan, Barabazi man nen 'e 'si.

¹² En Pilati -a laabv minnun "kaga zɛ -wlv 'nan: «-Mɛ 'va nen ka cɪ 'nan, 'an drɛ min nen kaa laabo Zuif 'nən 'le mingɔnnɛn bɛ -yrɛ?»

¹³ -A -nan nen o paan 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

¹⁴ Pilati -a laabv -wlv 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nɛn yaa drɛ?»

'Pian o paan "nyian 'kpa 'plɛblɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!»

¹⁵ Minnun ci "nrandɪ 'sɔ Pilati lɛ, -yee "wean e 'si Barabazi man. En e Zozi 'nən 'yee 'sounjanun lɛ 'nan 'o -sɔn -ngble -a, -e 'o 'kɔ -a -pɛin yiba "plan da.

'Sounjanun Zozi sɛɛ 'wv

(Mt 27.27-31; Zan 19.2-3)

¹⁶ 'Sounjanun -kɔ Zozi 'a -kɔnmandan -le -klɔn -ji. En o 'sounjanun pɛɛnɔn cin 'yɪ 'man. ¹⁷ O mingɔnnɛn -tralɛ -gblɔ 'tɛndɛn 'tɔ 'wɔ Zozi da. O lei 'tan, en waa 'wɔ -a -wulo -man "le mingɔnnɛn kle 'zv. ¹⁸ -A -nan nen waa 'tɔ bɔdɪ 'sia, te waa ve 'nan: «'Kɔi 'tɔ bɔ, Zuif 'nən 'le mingɔnnɛn!» ¹⁹ Waa -sɔndɪ 'sia 'e 'wulo -man -cɛɛn -kɔ -a, te o 'le 'yɪ -sɛɛn "da. En 'o "pɔ -sɔɔnmɪlan "wɪlɔ, te o "kuannan -a 'lɛ. ²⁰ Zɪ o cɛɛn -a sɛɛ wɔdɪ man bɛ, en o mingɔnnɛn -tralɛ zɛ -a 'sɔ "da. O -yee sɔnɔn 'wɔ 'e da, en o -kɔ -a 'nan -e 'o -pɛin yiba "plan da.

Zozi -pɛinnan yiba "plan da

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Zan 19.17-27)

²¹ 'Sounjanun -kɔdɪ 'sia Zozi 'a, en 'o cin 'yɪ Sirene min -tv -a. Waa laabo Simɔn, e "sia fei. Alɛzandre 'lee Rufus "tɪ "nɛn. 'Sounjanun 'tɔ Simɔn zɛ -a -sru "sa -a 'nan -e 'e Zozi 'le yiba "plan 'sia. ²² O -kɔ Zozi 'a fɛnan nen waa laabo Gɔlgota bɛ -a -nan. Gɔlgota -ci nen 'nan, min -wulo klo. ²³ -Wɛn nen waa baa 'yɪlɛ nen waa laabo mire bɛ -a bɛ, o ya "vale 'nan 'o -nɔɔn -yrɛ. 'Pian Zozi 'ka -a mɪnlɛ dɪ. ²⁴ En waa pɛin yiba "plan da, "bɛ -sru en o -yee sɔnɔn pli 'o cin yei. Waa drɛ 'leɪn 'wɛ 'tuɔladɪ da.

²⁵ Waa pɛin yiba "plan da bodrun te yidɛ wɪuan fɔɔ. ²⁶ 'Wɪ nɛn waa -tɛ "man "bɛ, waa crɛn -tɛ yiba 'fɔvɪ da, en waa pɛin Zozi 'ta lou. Waa crɛn -tɛ "da 'nan:

«Min 'gɔvɛ,

Zuif 'nən 'le mingɔnnɛn nɛn.»

²⁷ O 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli pɛin yiba "plan da. Waa -tv pɛin yiba "plan da Zozi 'pɛ "yɪ "da, en waa -tv pɛin yiba "plan da -a -pɛ bɔ da. ²⁸ ['Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, zɪ e 'lɛ sɔɔ zɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Minnun -taa -a 'sɪlɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.»]

²⁹ Minnun nen o -ciala fɛ zɛ -a -nan bɛ, o Zozi "srɔnman, te 'o 'wulo nyɔɔnman. Waa ve -yrɛ 'nan: «Eɛ! Yɪɛ "cɛɛ 'vɪ 'nan 'i Bali -pan 'kɔn -wia -e 'i pɛe -tɔ yɪ yaaga 'wɪlɔ 'gɔ dɔvɔ?» ³⁰ 'I 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'si yiba "plan 'labɛ -a da!»

³¹ Bali -pannən 'tanən 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn "o sɛɛ 'wɔ 'nyian. 'O 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «E min pɛenun 'si 'wɪ 'ji, 'pian ya'a 'kɔlaman 'e 'fli 'sɪdɪ -a 'wɪ 'ji dɪ. ³² -Te e ya min 'sɪzan 'wɪ 'ji Crɪzɪ nɛn, e cɪ Izraɛl 'nən 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'e 'si yiba "plan da! -Te 'kɔ 'wɪ zɛ -a -nan 'yɪ bɛ, kɔ yɪ -tɛalɛ "da.» En min "fli "nɛn minnun o pɛin yiba "plan da Zozi "srɔn "bɛ, "o Zozi srɔn "nyian.

Zozi -ka -nan

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Zan 19.28-30)

³³ Yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, en klun -trɔɔ 'trɛ pɛɛnɔn da. E -fv zɛ -trɪlɪɪ, en funnɪnɪlan yidɛ tɛɛnɪlɛ. ³⁴ Zɪ e 'bɔ zɛ, en Zozi paan 'kpa 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'e flɛ wei -ji 'nan: «Eloi, Eloi, lama sabatani?» 'Wɪ zɛ -a -ci nɛn 'nan: «'Mɛn Bali, 'mɛn Bali, -mɛ "le "wean nen 'i 'pɛ 'si 'an -sru?»

³⁵ Min -mienun nen fe zɪɛ -a -nan be, waa 'man, en o 'nan: «'Ka 'trɔɛn 'pla! E ya Eli laabɔnan.»

³⁶ 'Sounja min -tɔ flɔn bli, e -kɔ sɔ 'silɛ, yaa 'wɔ 'wɛn 'wlɛ 'cɛn 'va, yaa 'wɔ -cɛn -kɔ 'nɛn, en yaa 'pa Zozi 'lɛbo 'nɛn 'nan -e 'e 'yi flɔn 'ji. En min zɪɛ e 'nan: «'Ka 'tɔ -e -kaa -nan yi, -te Eli -taa -a 'silɛ yiba "plan da -o.»

³⁷ 'Pian Zozi paan 'plɛblɛ, en 'e yiɛ 'lɛ 'wɔ.

³⁸ -A -nan nen sɔ -dan nen 'e 'tɪndɪ Bali -pan 'kuin be, e 'fɔɪ 'bɔ 'ji 'fli. E 'fɔɪ budɪ 'sia lou, en yaa -sɛn 'tra.

³⁹ Zɪ 'sounjanun tazan nen 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ be, yaa -kanan 'yɪ be, e 'nan: «'Wɪ 'kpa nen, min 'labɛ Bali -pɪ nen.»

⁴⁰ Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan be, lumɔn -mienun a 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te o yiɛ a -nan nun. Madala lɪ Mari, 'lee Salome, 'lee Mari nen, e cɪ Zaji -gobonɛn 'lee Zoze 'bɔ "a be, o ya 'o yei. ⁴¹ Tɔ nen Zozi a Galile be, lumɔnnun zɪɛ o sɔɔnla -a -sru, te o 'nyranman 'paa -yrɛ. Lumɔn -mienun nen 'o 'vale Zozi nun -a, o -kɔ Zeruzalem be, "o ya "nyian -nan.

Zozi wɔ -nan

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Zan 19.38-42)

⁴² Yi zɪɛ, yaa yi nen, en Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi 'ta 'e pou 'siala. -Yee "wɛan zɪ funninmlan 'pla be, ⁴³ Arimate min Zozɛfɔ -kɔ Pilati -va. E -pɔan 'kun 'plɛblɛ, en e toba -fɔ Pilati lɛ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ. Zozɛfɔ zɪɛ, e ya Zuif 'nɔn 'le 'wɪ tin 'banɔn 'va min -dan tɔ -a. En e ya -a man -pɛnnan 'nan Bali 'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'yee minnun da. ⁴⁴ Pilati 'plo 'fɔ -a mandɪ -a 'nan Zozi 'ka 'va. En e min 'pa 'sia 'sounjanun tazan laabɔnan. Zɪ e -ta be, en yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Zozi 'ka -a -nan 'mɔn?» ⁴⁵ Zɪ Pilati 'sounjanun tazan wei 'man be, en e Zozi pa -nɔn Zozɛfɔ lɛ. ⁴⁶ Zozɛfɔ sɔ fenyian 'lɔ, e Zozi 'kadɪ 'si yiba "plan da, en yaa 'pa "man. -A -nan nen e -kɔ -a wɔlɛ -yrɛ nen waa 'bɔ puo -kɔlɛ jɪ be, -a jɪ. "Bɛ -sru e -kɔlɛ -dan blu, en yaa -tɔ -yrɛ zɪɛ -a "nɛn. ⁴⁷ Madala lɪ Mari 'lee Zoze "bɔ Mari be, fɛnan nen o Zozi 'wɔ be, waa -nan 'yi.

16

Zozi wluan -kanɔn 'va

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Zan 20.1-10)

¹ Zɪ Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi cɪ be, Madala lɪ Mari, 'lee Salome, 'lee Zaji "bɔ Mari -kɔ tɔɔ nen -a -koei "a 'nɔnnɔn be -a 'lɔlɛ. Kɔɔ o ya "vale 'nan 'o 'ko -a wɔlɛ Zozi man. ² En 'mɔnnɛn yi nen 'flinla 'yi -sru 'yi "a be, -a bodrun puunɔn, te yidɛ "ta wuanla be, lumɔnnun zɪɛ o -kɔ -yrɛ da. ³ Waa vɪ 'o cin lɛ 'nan: «-Tɪɛ 'ta -tɔa -kɔlɛ -dan nen -yrɛ "nɛn "bɛ -a man -cɛɛ?»

⁴ 'Pian "wɛɛ 'o yiɛ 'tɔ be, waa 'yɪ 'nan, -kɔlɛ -dan 'bɔ nen -yrɛ "nɛn "be, e ya 'e "bludɪ. ⁵ -A -nan nen o wla 'yrɛ 'bɔ 'ji, en o -gobonɛn 'tɔ 'yɪ. -Tralɛ -gbɔ 'fuvu a "da, en e ya 'e -nyrandɪ 'o 'pɛ 'yi "da. Nyɛn o cɛɛn.

⁶ 'Pian min zɪɛ e 'nan -wlɛ 'nan: «Te nyɛn 'e 'ka 'cɛn dɪ! Ka ya Nazaretɪ min Zozi nen waa pɛin yiba "plan da be, -a -wɛɛnan. E 'ka fe 'gɔvɛ -a -nan dɪ, e wluan -kanɔn 'va. "Ka 'yɪɔ, fɛnan nen waa 'pla "nɛn "be, -a -nan nen 'gɔ. ⁷ 'Ka 'kɔ -a vɪ -a -srunɔn 'lee Pieri lɛ 'nan, e -trɔɔ o 'lɛ Galile. Ka bɔa "man "nan nun, "lɛ zɪ yaa 'vɪ 'cɛɛ 'e 'cɛn be -yee 'wɪ 'zɔ.»

⁸ O 'bɔla 'yrɛ -jɪ "nyiandɔ flɔn -a, gligli o 'kun. En wa'a -kɔlɛlɛ -a -nan wɪ vidɪ -a min -tɔ lɛ dɪ, nyɛn 'plɛblɛ o cɛɛn 'lɛ "wɛan.

Zozi 'e 'fli kɔɔn Madala lɪ Mari lɛ

⁹ Zozi wluan -kanɔn 'va 'mɔnnɛn yi nen 'flinla 'yi -sru 'yi "a be, -a bodrun puunɔn. 'E 'fli kɔɔn 'e tɛdɛ Madala lɪ Mari lɛ. Lɪ zɪɛ -a -sru "nɛn e -yɔ -wɪdɪ

'sɔravli 'pin. ¹⁰ Minnun nɛn o ci "nɛn Zozi -sru "bɛ, trun -fɔ o pɛɛnɔn man, te o ya -a -wuɔnan, ɛn li zɛɛ e -kɔ -a vɛɛ -wɛ. ¹¹ 'Pian zɛ yaa 'vɪ 'nan, Zozi a 'e 'belidi bɛ, wa'a yi -tɛɛa "da "di.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fli lɛ

(Lk 24.13-35)

¹² "Bɛ -sru Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn "fli "lɛ, te o ya -kɔnan 'fla "wɛnnɛn 'tu da. 'Pian 'e 'fli kɔɔn 'e 'kɔɛ pee -a. ¹³ O 'li 'o da, ɛn waa -nan wɪ 'vɪ -a -srunɔn -mienun lɛ, 'pian wa'a yi -tɛɛa "da "di.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fuda -tv lɛ

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Zan 20.19-23)

¹⁴ "Bɛ -sru Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn 'fuda -tv lɛ, te o ya fɛ -blɪnan. E 'o "trɔɛn nyuɔn, kɔɔ -wee yi -tɛradɪ 'wɪ da "ka "di, ɛn o "trɔɛn a "yuyɪ. -Yɛɛ ci 'nan, minnun nɛn waa 'yɪ 'nan e 'beli ɛn waa 'vɪ -wɛɛ bɛ, wa'a yi -tɛɛa o da di.

¹⁵ "Bɛ -sru e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Ka 'kɔ 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan -e 'ka Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun pɛɛnɔn lɛ! ¹⁶ Min oo min nɛn e yi -tɛra "da ɛn waa -batize drɛ bɛ, e -taa 'silɛ 'wɪ 'ji. 'Pian min oo min nɛn, ya'a yi -tɛɛa "da "diɛ, ya'a 'belidi nɛn ya'a 'nyaan dɛ -a ye di. ¹⁷ Minnun nɛn o yi -tɛra "da "bɛ, o 'lɛbo "fɔ wɪnun 'gɔɛ -a dra. O -yɔ -wɪɪɪnun -pian "minnun -sru 'an 'tɔ da, ɛn o wei 'trɛ -fɔa. ¹⁸ -Te o -mlɛn 'kun 'o 'lɔ oo, -te o min -tɛ 'yɪɛ mɪn oo, ya'a fɛ -tv dra -wɛɛ "di. 'O 'pɛ "paala -cɛ -tɛnɔn da, -e 'o 'beli.»

Zozi 'li 'e da Bali va

(Lk 24.50-53)

¹⁹ Zɪ Minsan Zozi cɛɛn 'wɪnun zɛɛ -a vɪɪɪ man bɛ, ɛn e wɪuan, e -kɔ laji, ɛn e -nyran Bali -pɛ "yi "da. ²⁰ -A -srunɔn 'kɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪɛ fɛ pɛɛnɔn 'nan. Minsan Zozi 'pa o -va. ɛn 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ, Bali 'bɔ -a -ci kɔɔn 'nan 'wɪ tɪɪɪ nɛn, kɔɔ e ciɪa o va, ɛn o 'lɛbo "fɔ wɪnun drɛ.

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Luk -a crɛn -tɛ

1 Tɪ Teofil,

'winun nɛn o drɛ 'kɔ 'va 'gʊɛ, minnun "kaga -a man wɛɛ ɛn waa crɛn -tɛ.
2 Minnun nɛn 'winun zɪɛ o drɛ o yɪɛ man -a pou sianan "bɛ, -wɛɛ 'sianan 'pa
'kʊɛ. ɛn 'o 'bɔ nɛn Bali o 'pla 'nan 'o 'yɛɛ 'wɪ 'nɔnnɔn fuila 'man. 3 -Yɛɛ "wɛɛn,
zɪ an cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a pou -wɛɛdɪ man 'ɛ klɔʒi bɛ, 'an 'bɔ, "an 'yɪ 'nyian
'kpa, ɛn 'an "yɪɛ crɛn -tɛ 'ɛ 'nɛn 'ɛ "nɛn. 4 Maan drɛ zɪɛ 'nan -ɛ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn
minnun -a paa 'i ji bɛ, 'i -tɔ 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn.

Bali "ɛ 'nan o "ta -daa Zan -yale

5 Tɔ nɛn mingɔnnɛn Erodi Zude 'lɛglɔn "paala bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'gʊɛ 'ɛ drɛ.
Tɔ zɪɛ -a va bɛ, tɛ min -tɔ a, waa laabo Zakari. E ya Bali -panzan -tɔ -a Abia nun
va. ɛn waa nan laabo Elizabeth. Bali -panzan -tɔ nɛn 'li, waa laabo Arɔn bɛ, -a
kluda li nɛn. 6 Min "fli zɪɛ o ya min tɪglɪ 'a Bali 'lɛ. ɛn -wee 'wɪ drɛdɪ 'lee -wee 'ta
wɔdɪ Minsan -le -peɪ da bɛ, -a -pɛ -tɔwli "ka "va "wliɪdɪ "dɪ. 7 'Pian -wee 'nɛn "ka
"dɪ, kɔɔ Elizabeth a lɔmɔn nɛn ya'a nɛn 'yaa dɪɛ -a, ɛn o "flinɔn drɛ "nyian ceje.

8 Yi -tɔ da bɛ, ɛn Zakari -kɔ 'yɛɛ Bali -pan 'nyranman 'palɛ Bali -pan 'kuin.
Kɔɔ Bali -pannɔn nɛn e cɪ o va zia bɛ o da nɛn e 'bɔ. 9 'Wɪ nɛn Bali -pannɔn -a
dra -tidi bɛ, -a 'bɔ nɛn waa drɛ. ɛn cɛɛgʊɛ, Zakari da nɛn e -tria. E wla Bali -pan
'kuin, ɛn e -kɔ fɛ -tɔ nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ, -a 'tɛ 'blɪɛ Bali 'lɛ. 10 Tɔ zɪɛ -a wlu
bɛ, tɛ minnun "kaga "a 'o 'sɛndɪ 'kɔn 'lɛ "nɛn bei Bali trɔ 'banan.

11 -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan nɛn laji bɛ, -a -tɔ 'ɛ 'fli kɔɔn -yrɛ. E ya 'ɛ 'tɔdɪ
lou, fɛnan nɛn o fɛ zɪɛ -a 'tɛ 'ble bɛ -a -pɛ "yi "da. 12 Zɪ Zakari -a 'yɪ bɛ, nyɛn -a
cɛɛn, ɛn "klan -a -tɛdɪ 'sia. 13 ɛn Bali -le 'pasiazan 'ɛ 'nan -yrɛ 'nan: «Zakari, tɛ
"klan 'ɛ 'i 'tɛ dɪ! 'Wɪ nɛn yia laa 'bɔ Bali lɔ bɛ, e wɪ "man. 'I nan Elizabeth 'ta
-daa 'yɪɛ 'nɛn 'klɔnmɔn -yale. 'I 'tɔ 'pa Zan. 14 E -kɔan 'yɪɛ cɪ "nran wɪ -dan tɔ -a,
ɛn -a -yadɪ min "kaga 'ci "nranman. 15 E -kɔan min -dan tɔ -a Minsan 'lɛ. Ya'a
'wɛn mliɛn dɪ, ɛn -wɛn nɛn e min -tea "bɛ, ya'a mliɛn dɪ. -A -srandɪ man 'ɛ "bɔ
'pɔn -ji bɛ, -ɛ Bali lei 'saun 'ɛ 'ta "da. 16 -Yɛɛ dra -ɛ Izrael 'nɔn 'o -sɔɔnla "nyian
Minsan nɛn -wee Bali -a bɛ -a -sru 'ɛ 'pee. 17 Min nɛn Bali -a -trɔa Minsan 'lɛ
bɛ, -nyɛn. E dra Bali 'lewei vizan -a "lɛ zɪ Eli cɪ 'li Bali 'lewei vizan -a bɛ, -yɛɛ
'wɪ 'zɔ. 'Plɛble 'lee Bali lei 'saun nɛn Eli -lɔ 'li bɛ, -yɛɛ -kɔan -yrɔ. E 'nɛn 'lee 'ɛ "tɪ
-sɛan 'ɛ cin va. Minnun nɛn wa'a 'yra tɛa Bali man dɪɛ, yaa dra -ɛ 'o -sɔɔnla -si
tɪglɪ da. ɛn "nyian bɛ, yaa dra -ɛ min "kaga 'o 'man wɔwɔ Minsan -pɛndɪ -a.»

18 Zɪ Zakari 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan Bali -le 'pasiazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «Maan
dra 'kɔ -ɛ 'an -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn yia ve? Kɔɔ an drɛ ceje ɛn 'an nan drɛ "nyian
ceje.»

19 ɛn Bali -le 'pasiazan "ɛ 'nan -yrɛ 'nan: «'An 'tɔ nɛn Gabriel, mɛɛn cɪ Bali 'lɛ.
Bali 'an 'pa 'sia, 'nan -ɛ 'an 'wɪ tin 'ba 'yɪɛ, -ɛ 'an 'wɪ "yɪ zɪɛ -a vɪ 'yɪɛ. 20 'Wɪ nɛn
maan 'vɪ 'yɪɛ 'gʊɛ e dra tɛ -a tɔ 'bɔ. ɛn yɪ'a yɪ -tɛlɛa 'an wei da dɪ. -Yɛɛ "wɛɛn i
dra bobo -a. Yɪ'a 'we 'lɔɔ -ɛ -a drɛ yɪ 'ɛ bɔ dɪ.»

21 Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ tɛ minnun "kaga "a Zakari -pɛnnan tian. ɛn 'wɪ o 'kan 'nan
ɛ ya 'mɔnnan Bali -pan 'kuin "bɔwɔ. 22 Zɪ e 'bɔla bɛ, ya'a -kɔlale 'wɪ tin 'badɪ -a
-wɛɛ "dɪ. Tɔɔn 'o 'ci nɔn 'nan Bali 'ɛ 'fli kɔɔn Zakari lɛ Bali -pan 'kuin. -A -nan
nɛn e 'wɪ tin 'badɪ 'sia 'ɛ 'pɛ -a, tɛ ya'a 'we dɪ.

23 Zɪ -yɛɛ 'nyranman 'pa yɪ -nyan bɛ, ɛn e -kɔ 'yɛɛ "kɔnnɛn.

24 "Be -sru -a -nan 'ka 'mɔnɛ dɪ, ɛn -a nan Elizabethi 'e 'pɔn 'si. E -fɔ 'e yɔɔdɪ "kɔnnɛn mlɛn 'soolu, tɛ yaa vɛ 'nan: 25 «Minsan 'pa 'an 'va. ɛn 'wɪ nɛn e 'yra 'sia 'an yiɛ man minnun yɛi "bɛ yaa drɛ 'mɛn.»

Bali "e 'nan o "ta-daa Zozi 'yale

(Mt 1.18-25)

26 Zi Elizabethi -pɔn mlɛn 'shɛɛdɔ 'bɔ bɛ, ɛn Bali 'yɛɛ 'pasiazan Gabriɛl 'pa 'sia Galilɛ 'fla 'tɔ nɛn waa laabo Nazaretɪ bɛ -a da. 27 Yaa 'pa 'sia nɔnbɛ 'nɛn 'tɔ -va. Nɔnbɛ zɪɛ, -a 'tɔ nɛn Mari, ɛn ya'a tian 'kɔnnɛn -tɔlɛ "fɔ "dɪ. 'Pian e ya Zozeɔfɔ 'tɔ da 'nan -e 'e 'pa. Zozeɔfɔ zɪɛ, David kluda min nɛn. 28 Bali -le 'pasiazan wlala 'va, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Mein 'tɔ bɔ. Bali "yi drɛ 'yiɛ, ɛn Minsan yiɛ a 'i 'va.»

29 'Wɪ zɪɛ e Mari cɛɛn nyɛn -a, ɛn yaa laabɔ 'e 'fli -lɔ 'nan, 'tɔ bɔdɪ "cɛn 'bɛ cɪ zɪɛ?

30 ɛn Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrɛ 'nan: «Mari, tɛ "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! Bali "yi drɛ 'yiɛ. 31 I "ta -daa 'i 'pɔn 'sile, -e 'i 'nɛn 'klɔnmɔn -ya. 'Nɛn zɪɛ 'i 'tɔ 'pa Zozi!

32 E -kɔan "min -dan tɔ -a, ɛn waa laabo Bali nɛn min ta lou "bɛ -a -pɪ. Minsan Bali -a -nyɛanla mingɔnnɛn pɛin nɛn -a tra David -nyran "da "bɛ -a da. 33 E mingɔnnɛn -ble Zago kludanɔn da 'li 'trilii, ɛn -yɛɛ mingɔnnɛn -bɪdɪ 'le 'ka 'tɔa dɪ.»

34 ɛn Mari "e 'nan Bali -le 'pasiazan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'Wɪ zɪɛ 'bɛ dra 'kɔ -e 'bɛ drɛ? Kɔɔ ma'an 'kɔnnɛn tɔa dɪ.»

35 ɛn Bali -le 'pasiazan "e 'nan -yrɛ 'nan: «Bali lei 'saun 'bɛ dra. Bali nɛn min ta lou "bɛ, -yɛɛ 'plɛblɛ -taa 'i 'va "le fulɔ -le 'wɪ 'zɔ. -Yɛɛ "wɛan 'nɛn nɛn i "ta -daa -a -yale bɛ, waa laabo Bali -pɪ. E ya Bali -le vɛ -a. 36 ɛn "nyian bɛ, 'i drɪ lumɔn Elizabethi "e 'pɔn 'si 'e ceje da. E "ta -daa 'nɛn 'klɔnmɔn -yale. Lumɔn nɛn minnun -a vɛ "nɛn 'nan, ya'a 'nɛn 'yaa dɪɛ, -a -pɔn mlɛn 'shɛɛdɔ nɛn 'gɔ. 37 Kɔɔ 'wɪ 'tɔ 'ka 'kɔlaman Bali 'klɪdɪ -a dɪ.»

38 ɛn Mari "e 'nan: «An ya Bali 'suzan 'a, 'wɪ nɛn e cɪ "va "bɛ -nyɛn 'e drɛ 'mɛn.» -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan 'si -a "srɔn.

Mari -kɔ Elizabethi -va

39 "Be -sru ɛn Mari -kɔ "nyiandɔ Zude 'lɛglɔn 'ji 'fla 'tɔ nɛn e ya pɔn da bɛ -a da. 40 E wla Zakari -le 'kuin, ɛn e Elizabethi 'tɔ 'bɔ. 41 Zi Elizabethi Mari -le 'tɔ bɔdɪ 'man bɛ, ɛn 'nɛn nyɔɔn -a -pɔn -ji. -A -nan nɛn Bali lei 'saun 'ta Elizabethi da.

42 ɛn e paan wei 'plɛblɛ 'a 'nan: «Bali -fɛa 'vɪ 'i man lumɔn nun va. ɛn 'nɛn nɛn 'i 'pɔn -ji bɛ, Bali -fɛa 'vɪ "man. 43 -Tɪ nɛn 'maan ɛn 'mɛn Minsan "bɔ -taa 'an 'ya? 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci "nranman -dan. 44 Zi an 'yie 'tɔ bɔdɪ 'man bɛ, 'nɛn "le 'ci nran "nyian, ɛn e nyɔɔn 'an 'pɔn -ji. 45 Bali -le -fɛa a 'i man, kɔɔ 'wɪ nɛn Bali -le 'pasiazan -a 'vɪ 'yiɛ bɛ, i yi -tɛra "da 'nan e 'lɛ sɔɔman.»

Mari "dre "fɔ

46 ɛn Mari "e 'nan:

«An Minsan 'tɔ bɔa 'tandan.

47 Bali nɛn yaan 'si 'wɪ 'ji bɛ, -yɛɛ "wɛan ci "nran -dan a 'an 'lɔ.

48 Kɔɔ 'an 'bɔ nɛn an cɪ -a 'suzan "tun "a bɛ,

'an 'cin -trɔa "ji.

-E 'e 'sia cɛɛgɔ man bɛ,

blamin pɛɛnɔn -a vɛ 'an man

'nan Bali -le -fɛa a 'an man.

49 Kɔɔ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali 'wɪ -dandan drɛ 'mɛn.

E ya Bali nɛn "tri 'ka "man "dɪɛ -a.

50 En e ya "yi 'li 'trilii
minnun nen waa ye "yi,
en waa bɔa "bɛ -wɛ.

51 E -pe 'plɛblɛ 'ci kɔɔn
'wɪ -dandan drɛdɪ -a.
Minnun nen fli drɛdɪ -dan bli a o ji bɛ,
e o fuula "man.

52 E mingɔnnɛnnun 'sia 'wee mingɔnnɛn pein -da.
En minnun nen min 'ka o siala fɛ -tɔ -a dɛ,
e o wluan lou.

53 Minnun nen dra o -tɛa "bɛ,
e man yɪfɛ "kaga "nɔn -wɛ.
En e fɛnɔn 'li 'o da 'o 'lɔ 'a 'e "tun.

54 E -ta 'palɛ Izrael nen yaa 'si "va
'nan 'e 'yee 'nyranman 'pa bɛ -a va.
"Yi "nen e 'nan 'e dra -yrɛ "bɛ,
-a -cin -trɔa "ji.

55 'Wɪ zɪɛ yaa 'vɪ 'e 'cɛn -kaa tranun lɛ.
E 'nan 'e "yi dra 'kɔ tra Abraam
'lee 'e kludanɔn lɛ 'li 'trilii.»

56 Mari -fɔ Elizabeti -va mlɛn yaaga, "bɛ -sru en e 'li 'e da 'e fla.

Zan -ya tv 'bɔ

57 Zɪ Elizabeti pɔn plala bɛ, en e 'nen 'klɔnmɔn -ya. 58 -A "srɔnnɔn 'lee -a
drɪnun -a 'man 'nan Minsan "yi drɛ Elizabeti lɛ, en o ci nran 'o 'vale waa.

59 En -a yi 'sɔrazan da bɛ, o -ta 'nen zɪɛ -a -fɔlɛ -klɔnmɔn -va. O ya "vale 'o laabu
'e "tɪ 'tɔ 'a Zakari. 60 'Pian -a "bɔ 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ. E 'nan: «'O laabu Zan.»

61 En minnun zɪɛ o 'nan -yrɛ 'nan: «Wa'a 'i drɪ 'tɔ laabu 'tɔ zɪɛ -a dɪ. -Mɛ "le
'wean nen yie 'nan 'o laabu Zan?»

62 -A -nan nen o 'wɪ laabudɪ 'sia -a "tɪ 'lɔ 'o 'pɛ -a. Waa laabu 'nan: «'Nɛn 'bɔ 'tɔ
nen 'nɔn?» 63 En Zakari yiba 'fɔnɛn 'tɔ -nan laabu 'nan -e 'e 'crɛn -tɛ. Yaa crɛn
-tɛ "da 'nan: «-A 'tɔ nen Zan.» En 'wɪ o pɛɛnɔn 'kan. 64 Nun tɔɔn -a nɛn flu en e
'widɪ 'sia te e Bali 'tɔ bɔa.

65 Minnun pɛɛnɔn nen o -nyɛanla fɛ zɪɛ -a -nan -kogo bɛ, nyɛn o cɛɛn. 'Wɪ zɪɛ
-a -nan sɛɛ nen waa wo Zude pɔnnun pɛɛnɔn da. 66 Min -tɔdɔ pɛɛnɔn nen o 'wɪ
zɪɛ -a maan "bɛ, 'o 'ci "nrɔndɪ "siala 'nan: «-Mɛ "a nen 'nen zɪɛ e -taa "drɛlɛ?»
Kɔɔ waa -tɔa 'wein 'nan Bali -pɛ -trɔɔ a 'e 'padɪ 'nen 'bɔ da.

Zakari Bali muo "fɔ "dre "a

67 Zakari nen 'nen zɪɛ -a "tɪ "a bɛ, Bali lei 'saun 'ta "da, en e Bali 'lewei vidɪ
'sia. E 'nan:

68 «Minnun pɛɛnɔn 'o Minsan 'tɔ bɔ!

-Yɛɛ ci Izrael 'nɔn 'le Bali -a.

E -ta 'palɛ 'yee minnun va,
en e o 'si nɔanba -ji.

69 Bali -ta min 'plɛblɛ nen
e -kɔlaman e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a -cɛɛ.

-Yee 'nyranman 'pazan David kluda min nen.

70 'Wɪ zɪɛ yaa 'pa 'e 'lewei vɪnɔn 'saun 'le 'e 'cɛn,
en waa 'vɪ -a -nan lɛ 'ka lɛ va dɪ.

Yaa 'pa o 'le 'nan:

71 E -kaa "sia -kaa 'nanmannɔn 'le nɔanba -ji,
en minnun pɛɛnɔn nen o "naan -kaa man bɛ,
e -kaa "sia -wee 'plɛblɛ 'wlu.

72 'Bε nen 'gυε,
e "yi drε -kaa tranun lε,
εn cibɔ "da "wɪ 'saun nen
yaa 'vɪ bε -a -cin -trɔa "ji.

73 'Wɪ zɪε e -tɔ 'e wei da -a -kaa tra Abraam lε.
Yaa 'vɪ -yrε 'nan:

74 E -kaa "sia -kaa 'nanmannɔn 'le 'plɛblɛ 'wlu,
'nan -e -kaa -kɔla 'yee 'nyranman 'padɪ -a,
te nyen 'ka -kaa 'ji dɪ.

75 Εn "nyian
te -kaa ya -yee vε -a,
εn -kaa 'ta wɔla 'e wei da
tɔ -tɔdɔ pεεnɔn man -trilii,
-e -kaa ka yi 'e bɔ.

76 'Mεn 'nen, minnun -taa 'i laabɔlɛ Bali nen
min ta lou "bε -a 'lewei vɪzan.

Kɔɔ yiε -tɔala Minsan 'lε
-e 'i -yee -si man drε.

77 Yiε ve -yee minnun lε 'nan,
o 'sizan 'wɪ 'ji a -tanan,
εn -yεε -wee 'wɪ 'wɪdɪ "fuiman.

78 Kɔɔ -cee Bali ci a "yi,
εn e min ye "yi.
-Yee "wεan e 'tε 'san 'si lou,
εn e bii -kaa da
"le yidε 'bε cɪ wluannan.

79 Yaa drε zɪε 'nan
-e -yee 'tε 'san 'bɔ 'e minnun nen o cɪ klun "va,
te o "klanman -ka -lɔ bε,
o man drε 'wein.
Εn "nyian 'nan
-e 'e 'wɪ 'tɔdɪ nen
e blamin -fo -trɔɔ bε,
-a "paa -kaa 'ji.»

⁸⁰ Zɪ Zan drε ceje bε, εn -yee 'wɪ 'tɔdɪ 'pa "da. "Bε -sru εn e -kɔ "bui "da, e -fo
-nan nun -trilii, εn yi nen e bɔala 'ji Izraēl 'nɔn 'lε bε, e 'bɔ.

2

Zozi 'ya tv 'bɔ

¹ 'Wɪ nen e drε Zozi 'ya tɔ man bε, -nyrεn 'gυ. Mingɔnnennun tazan nen Rɔm
bε, waa laabo Ogust. E 'nan, minnun pεεnɔn nen 'e mingɔnnεn -ble o da bε, o o
"nrɔn. ² Min "nrɔndɪ tedε nen. E drε te Cirini 'bε cɪ Siri 'lεglɔn da -kɔnmandan
-a. ³ Εn min -tɔdɔ pεεnɔn 'kɔ 'o 'tɔ 'crεn -tεlε 'o 'ya 'trε -da.

⁴ -Yee "wεan Zozeɸv 'si Galile 'lεglɔn 'ji, 'fla nen waa laabo Nazareti bε -a da.
Εn e -kɔ Zude 'lεglɔn 'ji, 'fla nen waa laabo Betelem bε -a da. 'Fla zɪε -a da nen,
o Zuif 'nɔn 'le mingɔnnεn David -ya. Zozeɸv a David kluda min -a, -yee "wεan
nen e -kɔ -nan nun. ⁵ E -kɔ 'e 'tɔ 'crεn -tεlε 'o 'vale Mari nen e "ta -daa "drεlε -a
nan -a bε -a, te Mari 'pɔn a 'e man.

⁶ Zɪ o 'bɔla Betelem bε, εn -yee 'nen 'ya tɔ 'bɔ. ⁷ -A -nan nen Mari 'nen tedε -ya
-klɔnmɔn -a. E sɔ 'pa 'nen zɪε -a man, εn yaa 'nyinnan -winun -le fε -bhɪvε -ji.
Kɔɔ wa'a nyinnan "nan "yɪlε -pεn 'nɔn nyinnan dɪ.

Bali-le 'pasianon 'wɪ tin 'ba 'bla-sru "pinnon le

⁸ Betelem 'fla 'bɔ zɪe -a "srɔn "bɛ, 'bla-sru "pinnon a -nan. 'O yie -tɔa 'wee 'blanun da -pei -man. ⁹ -A -nan nen Minsan -le 'pasiazan -tu 'bɔla o va, ɛn Minsan -le 'tɛ 'san o si -fɔ. Nyen -dan sɛn o ji, ¹⁰ 'pian Bali -le 'pasiazan "e -wɛ 'nan: «Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ! An -ta 'wɪ nen e minnun pɛɛnɔn 'ci "nranman tɪglɪ bɛ -a vɪlɛ 'cɛɛ! ¹¹ 'Wɪ zɪe -nyrɛn 'nan, min nen e "ta -daa 'ka 'silɛ 'wɪ 'ji bɛ, waa -ya cɛɛgɔ David fla. Crizi nen Minsan -a bɛ -nyrɛn! ¹² 'Ka 'kɔ -a -nanjen! -A -kɔnnɛn 'yɪ vɛ nen 'gɔ: Ka bɔa 'nen 'tɔ man, tɛ sɔ a 'e -bladɪ "man, tɛ e ya 'e nyinnandi -winun -le fɛ -blɪ vɛ -ji. 'Nɛn zɪe -nyrɛn.»

¹³ 'Nun tɔɔn Bali -le 'pasianon "kaga 'si laji, ɛn o -ta treɛ 'pasiazan tɛdɛ bɛ -a "srɔn, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia. Waa 'vɪ 'nan:

¹⁴ «'Tɔ -dan a Bali -le vɛ -a laji lou.

ɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn
'trɛdanɔn pɛɛnɔn nen
e o ye "yɪ "bɛ -wee vɛ -a.»

¹⁵ Zɪ Bali -le 'pasianon 'li o da laji bɛ, ɛn 'bla-sru "pinnon a vidɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «-Kaa kɔ Betelem, 'wɪ nen Minsan -a 'vɪ -cɛɛ bɛ -a 'yɪ.» -A -nan nen o -si 'sia.

¹⁶ Zɪ o -kɔ, o 'bɔla 'nan nun bɛ, o 'bɔ Mari 'lee Zozeɔvɔ man. ɛn o 'nen zɪe -a 'yɪ 'e nyinnandi -winun -le fɛ -blɪvɛ -ji. ¹⁷ Zɪ waa 'yɪ bɛ, tɔɔn 'wɪ nen Bali -le 'pasiazan -a 'vɪ -wɛ 'nen zɪe -a man bɛ, waa vidɪ 'sia minnun pɛɛnɔn lɛ. ¹⁸ Minnun nen o 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, 'wɪ o 'plo 'fɔ. ¹⁹ 'Pian Mari "e 'winun pɛɛnɔn zɪe -a klɔ "paala 'e 'ji, tɛ 'e 'ci "nrɔnman "da.

²⁰ "Bɛ-sru ɛn 'bla-sru "pinnon 'li 'o da, tɛ o Bali 'tɔ bɔa 'winun nen waa 'man 'lee waa -nan 'yɪ bɛ -yee "wɛan. Kɔɔ 'wɪ nen Bali -le 'pasiazan -a 'vɪ -wɛ "bɛ -a da nen e drɛ.

²¹ Zɪ 'nen zɪe -a yɪ 'sɔrazan 'bɔ bɛ, ɛn waa -fɔ -klɔnmɔn -va. -A -nan nen o Zozi 'tɔ 'pa "man. 'Tɔ zɪe Bali -le 'pasiazan 'bɛ 'vɪ, tɛ -a "bu 'ka tian 'e 'pɔn 'silɛ dɪ.

O -kɔ Zozi 'a Bali -pan 'kuin

²² Tɔ nen o Mari -sruman -e 'e drɛ 'saun Bali lɛ "le zɪ Moizi -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ e 'bɔ. -A -nan nen o -kɔ Zozi 'a Zeruzalɛm, 'nan -e 'o -kɔn Minsan lɛ, ²³ "le zɪ Minsan -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Fɛ pɛɛnɔn 'nen flin nen,
waa -yaa tɛ e ya 'e 'kɔnnɛn -a bɛ,
'o 'pla Minsan lɛ kɔnglɔn -yee vɛ -a.»

²⁴ O -kɔ -nan nun, 'nan -e 'o Bali -pan "le zɪ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Minsan -le -pei -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Yalɛ -tɛnɔn -a -nɔan -plabɔ "fli, -tɛ "bɛ "cɛɛ dɪ, -plabɔ 'nen "fli. -A 'bɔ nen Zozi 'mangulinun "o "nɔn.

²⁵ Min -tu a Zeruzalɛm. -A 'tɔ nen Simeɔn. Min zɪe e ya min tɪglɪ 'a, ɛn e 'ta 'wɔla Bali wei da. E ya min nen e "ta -daa Izrael 'nɔn 'silɛ 'wɪ 'ji bɛ -a -pɛnnan. Bali lei 'saun a -yrɔ. ²⁶ ɛn Bali lei 'saun 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji nen Minsan Bali -taa 'talɛ -a bɛ, yaa ye 'e yie 'a 'vaa ɛn e -kaa.

²⁷ Bali lei 'saun -a -cin -tɔ Simeɔn -ji 'nan 'e 'kɔ Bali -pan 'kuin, ɛn e -kɔ. Nun tɔɔn Zozi "tɪ 'lee -a "bɔ wla 'o 'lɔ le 'nen 'linɛn 'bɔ 'a. 'Wɪ nen Bali -le -pei -a 'vɪ bɛ -a 'bɔ nen o "ta -a dra -yrɛ. ²⁸ Simeɔn Zozi 'si 'e 'pɛ -ji. E Bali 'tɔ 'bɔ, ɛn e 'nan:

²⁹ «'An 'san,
'i 'si "mɛn 'i 'suzan man,
-e 'e 'ka -trɔɔ,
kɔɔ 'wɪ nen yia 'vɪ bɛ, e drɛ.

³⁰ -Yɛɛ ci 'nan,
an min nen e min 'sia 'wɪ 'ji bɛ -a 'yɪ 'an yie 'a.

³¹ Min nen yia 'si "va
'tredanən pəənən 'le vε -a bε -nyren.

³² -Yεε ci 'tε 'san nen,
e 'leglən pəənən 'ji dra 'wein bε -a,
en -yεε 'yie minnun Izrael 'nən 'tə dra -dan.»

³³ 'Wɪ nen Simeən ci -a vɪnan Zozi man bε, e Zozi "bʊ 'lee -a "tɪ 'plo 'fɔ.

³⁴ Simeən -fεa 'vɪ 'o man, ɛn e 'nan Zozi "bʊ Mari lε 'nan: «'Nen 'gʊε Bali -a 'si
"va 'nan, Izrael 'nən 'va bε min "kaga -tiala -yee "wεan, ɛn min "kaga wuanla
-yee "wεan. ɛn Bali -a 'si "va 'nan -e 'e 'kən 'wɪ 'nəan -kəən "vε nen e 'wɪ "paala
minnun lε bε -a. 'Pian minnun 'o 'ci "paa "man. ³⁵ 'Wɪ zɪε -a drɛdɪ bε, e o ci wɪ
yɔdɪ ta boala 'wein. ɛn bii nen i ci -a "bʊ "a bε, 'wɪ -taa 'nanlε 'i man "le sren
'bε 'i 'fən.»

³⁶ ɛn "nyian bε Bali 'lewei vɪzan lumən -tʊ -nyεanla Zeruzalɛm 'bʊ 'nan nun.
Waa laabo Anne, Panuel -le 'nen nen Aser -le 'leglən 'ji. E ya ceje 'kpa. E -
kənnen 'pa 'e nɔnbε "da, ɛn o lε drε 'e 'sran -a 'sɔravli 'vaa ɛn -a -sran 'bʊ 'ka.

³⁷ E -fʊ -cale -a -trilii, ɛn -a lε 'bʊ -fuba 'sɔra 'wle sinjɛn. E ya Bali -pan 'kuin,
te e Bali "sua bodrun funnin fε 'sɔndɪ 'lee Bali trʊ 'badɪ -a. ³⁸ Tʊ nen Simeən a
'wɪ zɪε -a vɪnan 'nen man bε, te e ya -nan. -A -nan nen h zɪε, e Bali 'tə bɔdɪ 'sia.
E Zozi 'le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun pəənən nen o ci Zeruzalɛm -le 'sidɪ nɔnba -ji
-pennan bε -wle.

³⁹ Zɪ Zozi "tɪ 'lee -a "bʊ cεen -a drɛdɪ man "le Minsan -le -pei -a 'vɪ bε -yee 'wɪ
'zʊ bε, ɛn o 'li 'o da 'o fla Nazaretɪ Galile 'leglən 'ji. ⁴⁰ Zozi drɛdɪ 'sia ceje, ɛn e
-tɔdɪ 'sia 'pleblε. E 'wɪ 'tɔdɪ 'sia 'kpa tɪglɪ, ɛn Bali -le -fεa a 'e vɪdɪ "man.

Zozi lε 'bʊ 'fuda 'fli

⁴¹ Lε -tʊdʊ pəənən man bε, Zozi 'mangulinun -ko Zeruzalɛm Zuif 'nən 'le 'si
nɔnba -ji "fɛdɪ da. ⁴² Zɪ Zozi lε 'bʊ 'fuda "fli "bε, -wεε -kʊ waa "fɛdɪ zɪε -a da "le
zɪ waa dra 'e 'cɛn bε -yee 'wɪ 'zʊ. ⁴³ Zɪ "fɛdɪ drɛdɪ -nyan bε, Zozi "tɪ 'lee -a "bʊ 'o
fla si 'sia. Zozi -fɔla "da Zeruzalɛm nun, 'pian wa'a -kənnen "yɪlɛ dɪ. ⁴⁴ E ya o
ji 'nan, Zozi a minnun nen o -taala waa bε o va. Zɪ o yɪ drε 'sia -tʊ bε, ɛn waa
-wεɛdɪ 'sia o drɪnun 'lee o beenun va. ⁴⁵ Wa'a yɪlɛ dɪ -le "wεan, o 'li 'o da "nyian
Zeruzalɛm -a -wεɛdɪ -a.

⁴⁶ -A -wεɛdɪ yɪ yaaganan da nen o -kʊ bɔlε "man Bali -pan 'kuin. E ya 'e -
nyrandɪ Bali -le 'fluba 'ci vɪnən -dandan yei, te -a "trɔɛn yra 'o wei lε, te e 'wɪ
-mienun laabo -wɔ, ɛn te o -yee -mie laabo 'e 'lɔ. ⁴⁷ Minnun pəənən nen o "trɔɛn
"ci -a wei lε bε, -yee 'wɪnun laabʊdɪ 'lee -yee 'wɪnun -ci vɪdɪ o 'plo 'fɔ.

⁴⁸ Zɪ -a "tɪ 'lee -a "bʊ "ta bɔlε "man 'kən zɪε -a -ji bε 'wɪ o 'kan. -A -nan nen -a
"bʊ "e -yɛε 'nan: «'Mɛn 'nen, -mε "wεan nen yia dra 'kʊε zɪ? 'Kʊ 'vale 'i "tɪ "a, kʊl
-wεɛdɪ 'sia, 'kʊ 'ci -tɔ lou.»

⁴⁹ ɛn Zozi "e -wle 'nan: «-Mε "le "wεan nen, kaan -wεεman? Fɛnan nen 'an "tɪ
"man wɪ ci bε -a -nan nen an -kəən. Ka'a tɔa zɪ dʊʊ?»

⁵⁰ 'Wɪ nen, yaa 'vɪ -wle "bε, wa'a -ci manlε "fo "dɪ.

⁵¹ "Bε -sru ɛn Zozi 'lee 'e "tɪ 'lee 'e "bʊ 'li 'o da Nazaretɪ. Yaa 'sia 'e "tinun 'wei
-da. Mari 'wɪnun zɪε -a 'pla 'e 'ji. ⁵² Zozi trʊ ɛn 'yee 'wɪ 'tɔdɪ 'pa "da. 'Wɪ zɪε e
minnun ci nran, ɛn e Bali ci nran.

3

Zan minnun -batize drε

(Mt 3.1-12; Mk 1.3-8)

¹ Tʊ nen 'wɪ 'gʊε e drε "man "bε, te Tibɛr 'bε ci mingənnun tazan -a Rɔm.
-A lε -fuda 'sooluzan nen, te e ya mingənnen -a 'leglən pəənən da. ɛn tʊ zɪε -a va
bε te Rɔm min Ponzʊ Pilati 'bε ci -kənmandan -a Zude 'leglən da. ɛn te Erodi 'bε

c1 Galile 'leglɔn 'tazan -a, ɛn -a "bɔi Filipɔ 'bɛ c1 Iture 'leglɔn 'lee Trakoni 'leglɔn 'tazan -a. ɛn te Lisania 'bɛ c1 Abilenɛn 'leglɔn 'tazan -a. ² ɛn te Ane 'lee Kaifa 'bɛ c1 Bali -pannɔn 'tanɔn 'a. Tɔ zɪɛ -a man nɛn Bali 'wɪ tin 'ba Zakari -pɪ Zan lɛ 'bui "da.

³ -A -nan nɛn Zan ciɔdɪ 'sia 'yi nɛn waa laabo Zudan bɛ -a "srɔn 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji, te e 'wɪ tin 'baa minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ! 'Ka 'ta 'ka -batize drɛ -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'fui!»

⁴ 'Wɪ nɛn e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'ji bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Min -tɔ wei 'bɛ "we "bui "da.

Min zɪɛ yaa ve 'nan:

'Ka Minsan -le -si ta drɛ!

'Ka -yee -sinun ta -sɛn 'e cin va!

⁵ 'Ka pɔn -klo pɛɛnɔn 'ji -sɛn 'e cin va!

'Ka pɔnnun 'lee pɔn 'nɛn 'ta "nyaan -e 'o 'ta "tra!

ɛn 'ka 'si plinnan pɛɛnɔn 'sɔ "ji tɪglɪ!

ɛn "nyian bɛ 'ka 'si srɛdɪ pɛɛnɔn 'ta drɛ "yi!

⁶ 'Ka drɛ zɪɛ

-e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔla min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn

Bali -ta -a bɛ -a yɪdɪ -a.»

⁷ Minnun -ta Zan -va "kaga, 'nan -e 'e 'o -batize drɛ. -A -nan nɛn yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «Min -wɪlɪdɪn! -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'si Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e "ta -daa "bɛ, -a wɪlɔ? ⁸ 'Ka -kɔɔn 'ka drɛ wɪ -a 'nan, 'ka 'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man. 'Pian te 'ka vɪ 'e "tun 'nan, 'ka 'si 'wɪ 'ji Abraam a 'ka tra -a -le "wean dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali -kɔlaman e -kɔlɛnɔn 'labɛ o dra Abraam kludanɔn 'a. ⁹ 'Ka drɛ "yi! Tɔ nɛn o yɪbanun "cɛan bɛ, e 'bɔ 'va. Yɪba "nɛn e baa te -a 'blɔ 'ka "yi "dɪɛ, waa "cɛan -e 'o tɔv 'tɛ 'va.»

¹⁰ -A -nan nɛn minnun nɛn o -ta "va "bɛ, waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Kɔv dra "mɛn 'kɔ?»

¹¹ ɛn Zan "e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nɛn -tralɛ -a -yrɔ "fli "bɛ, 'e -tɔ -nɔn min nɛn -yee "ka "dɪɛ -yrɛ. ɛn min nɛn -blɪfɛ -a -yrɔ "bɛ, 'e bɔɛzan "le "nɔn.»

¹² -Va "lala 'sinɔn "o "ta wɔ "nyian 'o -batize drɛlɛ, ɛn waa laabɔ Zan -lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, "kɔ "drɛ 'kɔ?»

¹³ ɛn Zan "e 'nan -wlɛ 'nan: «Tɛ 'ka -va "lala 'si 'e 'cɪda -nyrɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a da dɪ!»

¹⁴ ɛn 'sounjanun "o laabɔ "nyian -yrɔ 'nan: «Kɔv "nun, "kɔ "dra 'kɔ?»

E 'nan 'wlɛ 'nan: «Tɛ 'ka "lala 'si minnun lɔ -sa -a dɪ! ɛn te 'ka 'si 'wɪlɔ wɪ man dɪ! 'Pian 'ka 'pan 'bɛ cɪ 'cee vɛ -a!»

¹⁵ Minnun nɛn fɛ zɪɛ -a 'nan bɛ, 'wɪ nɛn Bali "e 'nan, e -taa "drɛlɛ bɛ -a -cin a o ji. -Yee "wean 'o 'ci nrɔn 'nan, Zan -kɔan Crizi nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ -a.

¹⁶ Tɔɔn ɛn Zan "e 'nan o pɛɛnɔn lɛ 'nan: «"An 'ka -batize dra 'yi 'a. 'Pian min nɛn -a 'pleblɛ "mlɪan 'an da bɛ, e "ta -daa. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ. -Yɛɛ 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'lee 'tɛ 'a. ¹⁷ -Yee -kɪlɔ "a 'e 'lɔ, -e 'e fɛ 'lee 'e -flu 'cɛn 'e cin man. Yaa 'wlɛ -sɛan 'yee 'trɛbɔ -ji, 'pian -a -flu "bɛ yɛɛ -sɛan 'tɛ nɛn ya 'a 'drɪman 'mlɔnmlɔn dɪɛ -a va, -e 'e 'tɛ 'blɪ.»

¹⁸ 'Wɪ zɪɛ 'lee 'wɪ "kaga "pɛɛ nɛn dɪɛ -a 'vɪ minnun lɛ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a.

¹⁹ ɛn "nyian bɛ, Zan 'wɪ 'pla Galile 'leglɔn 'tazan Erodi lɛ. Kɔɔ Erodi 'e "bɔi nan Erodi 'pa, ɛn e 'wɪ 'wɪlɪdɪ "pɛe drɛ "nyian "kaga. ²⁰ "Bɛ -srɔ ɛn e 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ "nyian Zan -fɔdɪ -a -pɔ 'kuin.

Zan Zozi -batize drɛ

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11; Zan 1.32-34)

²¹ Minnun pεεnɔn -ta 'o -batize drεle Zan -va. En Zozi "e "ta 'wɔ 'nyian "e -batize drεle. "Bε -sru zɪ Zozi Bali trɔ 'badɪ 'sia bε, εn labli 'lε 'sɔ. ²² -A -nan nεn Bali lei 'saun sɔɔn "da -goezee "le -plablo -le 'wɪ 'zɔ. En wei -tɔ wɪ laji. Yaa 'vɪ 'nan: «I ya 'an 'pɪ nεn maan ye "yi εn -yee 'wɪ 'an 'ci "nranman bε -a.»

Zozi Crizi tranun 'tɔ nεn 'gɔ

(Mt 1.1-17)

²³ Zozi lε a -fuba yaaga, εn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia. Waa "siala 'nan Zozεfɔ nεn Eli -pɪ -a bε, -yee 'nεn nεn.

²⁴ Mata -pɪ nεn Eli -a
 εn Levi -pɪ nεn Mata -a
 εn Mεci -pɪ nεn Levi -a
 εn Zanayi -pɪ nεn Mεci -a
 εn Zozεfɔ -pɪ nεn Zanayi -a.

²⁵ Matatia -pɪ nεn Zozεfɔ -a
 εn Amɔn -pɪ nεn Matatia -a
 εn Naun -pɪ nεn Amɔn -a
 εn Ezli -pɪ nεn Naun -a
 εn Nagayi 'pɪ nεn Ezli -a.

²⁶ Maati 'pɪ nεn Nagayi 'a
 εn Matatia -pɪ nεn Maati 'a
 εn Semeyi 'pɪ nεn Matatia -a
 εn Yose 'pɪ nεn Semeyi 'a
 εn Yoda -pɪ nεn Yose 'a.

²⁷ Yoana 'pɪ nεn Yoda -a
 εn Reza 'pɪ nεn Yoana 'a
 εn Zorobabel -pɪ nεn Reza -a
 εn Salatiel -pɪ nεn Zorobabel -a
 εn Neri 'pɪ nεn Salatiel -a.

²⁸ Mεci -pɪ nεn Neri 'a
 εn Adi 'pɪ nεn Mεci -a
 εn Kozan 'pɪ nεn Adi 'a
 εn Emadan -pɪ nεn Kozan 'a
 εn Eri -pɪ nεn Emadan -a.

²⁹ Yesua 'pɪ nεn Eri -a
 εn Elieze -pɪ nεn Yesua 'a
 εn Yori 'pɪ nεn Elieze -a
 εn Matatia -pɪ nεn Yori 'a
 εn Levi -pɪ nεn Matatia -a.

³⁰ Simeɔn -pɪ nεn Levi -a
 εn Zuda -pɪ nεn Simeɔn -a
 εn Zozεfɔ -pɪ nεn Zuda -a
 εn Yonan 'pɪ nεn Zozεfɔ -a
 εn Eliakim -pɪ nεn Yonan 'a.

³¹ Melea -pɪ nεn Eliakim -a
 εn Menan -pɪ nεn Melea -a
 εn Matata -pɪ nεn Menan -a
 εn Natan -pɪ nεn Matata -a
 εn David -pɪ nεn Natan -a

³² Jese -pɪ nεn David -a
 εn Yobedi -pɪ nεn Jese -a
 εn Boazi -pɪ nεn Yobedi -a
 εn Sala -pɪ nεn Boazi -a

en Naashon -pɪ nɛn Sala -a
 33 Aminada -pɪ nɛn Naashon -a
 en Adimen 'pɪ nɛn Aminada -a
 en Ani 'pɪ nɛn Adimen 'a
 en Esrom -pɪ nɛn Ani 'a
 en Faras -pɪ nɛn Esrom -a
 en Zuda -pɪ nɛn Faras -a.
 34 Zago 'pɪ nɛn Zuda -a
 en Izak -pɪ nɛn Zago 'a
 en Abraam -pɪ nɛn Izak -a
 en Tera 'pɪ nɛn Abraam -a
 en Nawo -pɪ nɛn Tera 'a.
 35 Seru 'pɪ nɛn Nawo -a
 en Rago -pɪ nɛn Seru 'a
 en Pele 'pɪ nɛn Rago -a
 en Ebe 'pɪ nɛn Pele 'a
 en Salmɔn -pɪ nɛn Ebe 'a.
 36 Jena 'pɪ nɛn Salmɔn -a
 en Apaza 'pɪ nɛn Jena 'a
 en Sem -pɪ nɛn Apaza -a
 en Noe -pɪ nɛn Sem -a
 en Lame 'pɪ nɛn Noe -a.
 37 Matuzale 'pɪ nɛn Lame 'a
 en Enək -pɪ nɛn Matuzale 'a
 en Yarɛdɪ -pɪ nɛn Enək -a
 en Malalɛ 'pɪ nɛn Yarɛdɪ -a
 en Jena 'pɪ nɛn Malalɛ 'a.
 38 Eno 'pɪ nɛn Jena 'a
 en Setɪ -pɪ nɛn Eno 'a
 en Adan -pɪ nɛn Setɪ -a
 en Bali -pɪ nɛn Adan -a.

4

Satan Zozi 'man-tan 'nan 'e 'wɪ 'wliɖɪ "dre (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

- 1 Bali lei 'saun a Zozi 'lɔ, en e 'si Zudan 'yi 'srɔn. Bali lei 'saun 'kɔ -a "bui "da.
 2 -A -nan nɛn 'wɪ 'wliɖɪ "drezan nɛn waa laabo Satan bɛ, e Zozi 'man -tandɪ 'sia
 "bui zɪɛ -a da. Zɪ e yi -fuba sinjen dre, te ya'a fɛ ble dɪɛ, en dra -a -tɛdɪ 'sia 'pleble.
 3 -A -nan nɛn Satan "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te Bali -pɪ nɛn yia bɛ, 'i vɪ -kɔlɛ 'labɛ
 -yrɛ 'nan 'e lila "da -blɪfɛ -a.»
 4 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «-Blɪfɛ 'saza man "cɛɛ min
 "belia dɪ.» »
 5 "Bɛ -sru en Satan -kɔ -a "nyian loulou, en e mingɔnnɛn trɛ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda
 bɛ -a kɔɔn -yrɛ. 6 -A -nan nɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'pleble -nɔan 'yie -e 'i dre
 mingɔnnɛn trɛ 'lee 'e da fenun fɛnyian pɛɛnɔn 'labɛ -a tazan -a. -A pɛɛnɔn 'labɛ
 waa -nɔn 'mɛn, en "an -nɔan "min nɛn an ya "va "bɛ -yrɛ. 7 -Te 'i "po sɔɔnla 'an
 'wlu en yian 'bɔ bɛ, -a pɛɛnɔn zɪɛ te e dre 'yie vɛ -a.»
 8 En Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «Bali nɛn Minsan -a bɛ, -a
 'bɔ nɛn min 'e bɔ. En -a -tɔwli "cɛ "nɛn min 'e 'su.» »
 9 "Bɛ -sru en Satan -kɔ Zozi 'a Zeruzalem. En e -kɔ -a -tɔlɛ Bali -pan 'kɔn 'win
 -ji lou. -A -nan nɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «-Te i ya Bali -pɪ -a bɛ, 'i 'si 'i 'fli man -e 'i
 'kɔ "tra. 10 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Bali -a ve 'yee 'pasianən lɛ 'nan 'wei 'kun,

¹¹ 'o 'lɔ lou,

"tɔgɔ 'i 'cɛin 'e 'lɛ wɔ -kɔlɛ ji -le "wean.» »

¹² En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «-Cɛjɛ ma'an dra dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian 'nan:

«Te blamin 'e Bali nɛn

Minsan -a bɛ -a man -tan dɪ!» »

¹³ Zɪ Satan "koe "nyan Zozi 'man -tandɪ man bɛ, ɛn e 'si -a "srɔn, -a man -tandɪ pee man -pɛndɪ -a.

Zozi 'le 'nyranman pou sianan

(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

¹⁴ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'li 'e da Galile 'lɛglɔn 'ji. Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ a -yrɔ. ɛn -a 'tɔ 'widɪ 'sia fɛ pɛɛnɔn 'nan. ¹⁵ E -cia Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔnnun -ji te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji. -A 'tɔ "yi "a min pɛɛnɔn 'le.

Nazaretɪ 'nɔn 'ka yi -tɛlɛa Zozi da dɪ

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ Zozi 'bɔla Nazaretɪ, 'fla nɛn waa 'lɛ 'bɔ "da "bɛ -a da. Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi bɛ, waa laabo Saba. -A -tɔ da nɛn e wlala -wee cin yɪ 'kuin "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E wluan lou 'nan -e 'e Bali -le 'fluba ta vɪ. ¹⁷ ɛn o Bali 'lewei vɪzan Ezai -le 'fluba 'nɔn -yre. Yaa 'le 'sɔ, ɛn fɛnan nɛn 'wɪ 'gɔvɛ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, yaa 'yɪ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

¹⁸ «Minsan lei 'saun a 'an 'lɔ,

kɔɔ yaan 'si "va,

'nan -e 'an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ 'yalɛ -tɛnɔn lɛ,

'nan -e 'an minnun nɛn

o cɪ 'o yra yunan bɛ,

o 'si 'wɪ 'ji.

'Nan -e 'an minnun nɛn

o yɪɛ a 'e 'widɪ bɛ,

-a 'lɛ 'sɔ,

'nan -e 'an minnun nɛn

o cɪ 'tɛ 'panan o da bɛ

o 'si 'wɪ 'lɔ.

¹⁹ 'Nan -e lɛ nɛn

Minsan 'yee "yi -kɔɔnman -ji bɛ,

'an vɪ 'cɛɛ.»

²⁰ Zɪ e cɛɛn 'fluba zɪɛ -a ta vidɪ man bɛ, yaa 'lɛ 'wɔ, ɛn yaa -nɔn cin yɪ 'kuin 'pasiazan lɛ. -A -nan nɛn e -nyran. Minnun pɛɛnɔn nɛn cin yɪ 'kuin bɛ, 'o yɪɛ 'sɛn "da. ²¹ -A -nan nɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn kaa 'man Bali -le 'fluba 'gɔvɛ -a -ji bɛ, 'e 'lɛ sɔɔdɪ 'sia cɛɛgɔ.»

²² ɛn minnun pɛɛnɔn 'tɔ -a -sru. 'Wɪ 'nɔnnɔn nɛn e bɔala -a 'le bɛ e o 'plo 'fɔ, te waa ve 'nan: «Zozɛfv -pɪ "cɛɛ dɔv?»

²³ ɛn Zozi "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Maan -tɔa 'nan -kɔnnɛn 'gɔvɛ ka -taa -a -fɔlɛ 'mɛn. -Kɔnnɛn zɪɛ -nyrɛn 'nan: «Min 'belizan, 'i 'fli 'beli 'i 'bɔ 'a!» ɛn ka -taa "nyian -a vilɛ 'mɛn 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn yɪa drɛ Kapanamo kɔa 'man bɛ, 'i drɛ 'i fla 'gɔ!

²⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, minnun 'ka Bali 'lewei vɪzan 'tɔ siala -dan 'e 'bɔ fla dɪ. ²⁵ ɛn e ya 'le 'an 'wɪ 'gɔvɛ -a -cin -tɔ 'ka 'ji. Tɔ nɛn Bali 'lewei vɪzan Eli a 'li bɛ, laa cɛɛn lɛ yaaga mlɛn 'shɛɛdɔ, ɛn dra -dan -ta 'fla pɛɛnɔn da. Tɔ zɪɛ -a man bɛ te -cale "kaga "a Izrael, ²⁶ 'pian Bali 'ka Eli 'palɛ -sia o -tɔ -va dɪ. -Pɛn lɪ -tɔ nɛn e ya -cale -a Sidɔn 'lɛglɔn 'ji 'fla nɛn waa laabo Saretɪ bɛ -a da bɛ, -a va nɛn Bali Eli 'pa 'sia. ²⁷ ɛn "nyian tɔ nɛn Bali 'lewei vɪzan Elize a 'li bɛ,

te -kogobe 'tɛnɔn "kaga "a "nyian Izrael. -Kogobe 'ka 'silɛ min -twɔli "man dɪ, 'pian Siri min Naaman man nɛn -kogobe 'si.»

²⁸ Zi minnun 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, 'bli 'fɔ o pɛɛnɔn 'ji cin yɪ 'kɔn 'bɔ 'ji. ²⁹ O -sɛn lou, ɛn o Zozi 'bɔla bei 'sa -a. -A -nan nɛn o -kɔ -a 'fla lu "nɛn, 'nan -e 'o 'ta 'tɔ 'man pɔn -yro -ji. Kɔɔ -wee 'fla 'bɔ a pɔn da. ³⁰ 'Pian Zozi 'bɔla o yei 'e 'tun, ɛn e -kɔ.

*Zozi -yɔ -wliɔ "pin min -tv -sru
(Mk 1.21-34)*

³¹ Zozi 'bɔla Kapanamo. E ya Galile 'lɛglɔn 'fla 'tɔ -a. ɛn -wee 'flinla "yi da bɛ e Bali -le 'wɪ "paadɪ 'sia -wee cin yɪ 'kuin. ³² -Yee 'wɪ "paadɪ minnun 'plo 'fɔ, kɔɔ yaa ve "le Bali -a -kɔladɪ -nɔn -yrɛ.

³³ Min -tv a cin yɪ 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ, -yɔ -wliɔ "a -a -sru. E -paandɪ 'sia 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'nan: ³⁴ «Nazaretɪ min Zozi, -mɛ "wɛan nɛn i -tɔa 'kɔvɛ 'wɪ 'ji? I -ta 'kɔ klu 'sulɛ. Mɛin -tɔa. Bali -le min tɪglɪ nɛn 'yia.»

³⁵ ɛn Zozi -a -tɛra -a 'nɛan, e -yɔ -wliɔ "lɛ 'nan: «'I 'ta -tɔ! 'I 'si min 'labɛ -a -sru!» -A -nan nɛn -yɔ -wliɔ "min zɪɛ -a -tria minnun yei, ya'a fɛ -tv dreɛɛ -yrɛ "dɪ, ɛn e 'si -a -sru.

³⁶ 'Wɪ zɪɛ e min pɛɛnɔn 'kan, ɛn waa 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «-Mɛ "sɔ -man wɪ 'bɛ cɪ zɪɛ? Yaa ve -yɔ -wliɔnɔn lɛ 'yee 'plɛblɛ 'lee 'yee -kɔladɪ -a, 'nan 'o 'si minnun -sru -e 'o dreɛɛ "da.» ³⁷ 'Wɪ nɛn Zozi 'a dre zɪɛ, -yee "wɛan -a 'tɔ "yi "vɪɔɪ 'pa "nyian "da Galile 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Zozi Simɔn Pieri 'sɛa 'lee -cɛ -tɛnɔn "kaga beli
(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)*

³⁸ Zi Zozi 'bɔla cin yɪ 'kuin bɛ, ɛn e -kɔ min -tv nɛn waa laabo Simɔn bɛ -yee "kɔnnɛn. Tv zɪɛ -a man bɛ, te Simɔn nan "bɔ "a 'e yra ynan 'kɔlɛ -wɔandɪ 'plɛblɛ 'ɔ. -A -nan nɛn minnun Zozi tru 'ba 'nan 'e -nanjɛn. ³⁹ Zozi 'kunnan li zɪɛ -a da, ɛn e 'nan 'kɔlɛ -wɔan "cɛ lɛ 'nan: «'I 'si li 'gɔvɛ -a man.» Tɔɔn ɛn -a 'kɔlɛ 'e 'trɔ -fɔ. -A -nan nɛn e wluan, ɛn e fɛ -nɔn -wɛ.

⁴⁰ Zi funninmlan 'pla bɛ, ɛn minnun -tvɔv pɛɛnɔn nɛn -cɛ 'tɔ 'tvɔv pɛɛnɔn cɪ o man bɛ, o -ta waa Zozi lɛ. 'E 'pɛ 'pla o -tvɔv pɛɛnɔn da, ɛn e o beli. ⁴¹ E -yɔ -wliɔnɔn -pin min "kaga -sru "nyian. O "sia o -sru -paandɪ -a. O -paanman 'nan: «Bali -pɪ nɛn 'yia.» 'Pian Zozi 'ka o 'tvɛɛ -e 'o 'wɪ dɪ, kɔɔ waa -tɔa 'nan Zozi a min 'sizan 'wɪ 'ji -a.

*Zozi Bali -le 'wɪ 'vɪ Galile 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji
(Mk 1.35-39)*

⁴² Zi tv cɛɛn bɛ, ɛn Zozi 'si 'fla. E -kɔ fɛnan nɛn -a -nan cɪ flu bɛ -a -nan. 'Pian minnun -kɔ -a -wɛɛɔɪ -a, ɛn o -kɔ bɔlɛ "man. O ya "vale o dra 'nan -e 'e vilɛ 'e 'si 'o "srɔn "dɪ. ⁴³ -A -nan nɛn e 'nan -wɛɛɔɪ 'nan: «Bali 'bɛ cɪ mingɔnnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da. E ya "le 'an 'kɔ -yee mingɔnnɛn -blɪɔ 'wɪ vɪ min peenun lɛ "nyian, kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a man nɛn Bali 'an 'pa 'sia.» ⁴⁴ ɛn Zozi 'kɔ Bali -le 'wɪ vilɛ 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji -wee cin yɪ 'kɔnnun -ji.

5

*Zozi -srɔnɔn tɛɔɔ
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)*

¹ Yi -tv da, te Zozi a 'e 'tɔɔɪ 'yi nɛn waa laabo "nyian Jenezaret bɛ -a 'plo da, ɛn minnun tredɪ 'sia "man "kaga, 'nan -e 'o Bali -le 'wɪ man. ² -A -nan nɛn e -klɔ 'fli 'yɪ 'e 'tɔɔɪ 'yi 'bɔ zɪɛ -a 'plo man, te pɔ -tɛnɔn sɔɔnla 'ji, 'nan -e 'o 'wee pɔ -te "se -sru. ³ Zozi 'fɔ -klɔ zɪɛ -a -tv -ji, te Simɔn -le vɛ nɛn. ɛn e 'nan Simɔn 'bɔ lɛ

'nan: «'Kv 'si 'yi 'plo man -kogo.» Tɔɔn ɛn e -nyran. E -fv -klv -ji, ɛn e 'wɪ 'paadi 'sia minnun ji.

⁴ Zɪ e cɛɛn -a 'wɪdɪ man bɛ, ɛn e 'nan Simɔn lɛ 'nan: «'I -pli "klv -a fɛnan nɛn 'yi -klu ci bɛ -a -nan, -e 'ka 'cee "se 'wɛɛn -e 'ka pɔ -tɛ.»

⁵ ɛn Simɔn "e 'nan -yrɛ 'nan: «'Kv 'san, kv 'nyranman 'pa paan 'pei -man "fo, ɛn fɛ -tɔ 'ka 'fɔlɛ 'kɔvɛ "se "ji dɪ. 'Pian 'i wei da nɛn, an "ta "se 'gɔvɛ -a wɛɛnman.»

⁶ Zɪ waa drɛ bɛ, ɛn pɔ -sɛn -wee "se "ji "kaga 'kpa. -Yee "wɛan -wee "se "ta 'fvɪ bɔvɔman. ⁷ -A -nan nɛn o pɔ -tɛnɔn nɛn -klv -tɔ -ji bɛ o laabv 'nan, 'o 'ta 'pa 'o 'va. Zɪ o -ta bɛ, ɛn o 'wee -klv "fli 'bɔ 'fa pɔnɛn 'a. -Klv "fli zɪɛ o ya "vale 'o 'ko 'sɪɛn 'yi 'wlu.

⁸ Zɪ Simɔn Pieri 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, 'e "pɔ sɔɔnla Zozi 'wlu, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Mɪnsan, 'i 'si 'an "srɔn "kogo, kɔɔ an ya min nɛn e 'wɪ 'wliɪdɪ "dra bɛ -a.»

⁹ Pɔ "kaga "nɛn waa -tɛ bɛ, -yee "wɛan "klan -dan sɛn Simɔn 'lee o pɛɛnɔn nɛn o ci waa bɛ o ji, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ¹⁰ 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ -yrɛ drɛ "nyian Zebede -pɪnɪn Zaji 'lee Zan nɛn Simɔn "srɔn "bɛ -wɛɛ.

ɛn Zozi "e 'nan Simɔn lɛ 'nan: «Te nyɛn 'e 'i 'cɛn dɪ! -Pɔ -tɛzan nɛn 'yia, 'pian -e 'e 'sia cɛɛgv man bɛ, i drɛ min nɛn e -taa "minnun laabvɛ 'an -sru "bɛ -a.»

¹¹ "Bɛ -sru ɛn o -ta 'wee -klv -a 'yi 'plo man. O 'si fɛ pɛɛnɔn zɪɛ -a -sru, ɛn o sɔɔnla Zozi -sru.

Zozi -kogobe 'tezan -tɔ beli (Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Yi -tɔ da bɛ, ɛn Zozi 'lee min -tɔ 'o cin 'yɪ 'fla 'tɔ da. Min zɪɛ -kogobe a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da 'si "fo. Zɪ e Zozi 'yɪ bɛ, 'nun tɔɔn 'e "pɔ sɔɔn "wlu, ɛn 'e yra blula. -A -nan nɛn e toba -fɔdɪ 'sia -yrɛ. E 'nan: «Mɪnsan, maan -tɔa 'nan, -te i wɪu "man "bɛ, i -kɔlaman i -kogobe "sia 'an man, -e 'an drɛ 'saun Bali 'lɛ.»

¹³ ɛn Zozi 'e 'pɛ 'sv "ji, e klɛ "man, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «An "we "man. 'I drɛ 'saun Bali 'lɛ!» "Nun tɔɔn ɛn -kogobe "si "man.

¹⁴ "Bɛ -sru Zozi "e -yrɛ 'nan: «Te 'i vɪ min lɛ 'nan, mɛin beli dɪ! 'Pian 'i 'kv Bali -panzan -tɔ -va, -e 'yei 'nanjen! "Bɛ -sru -e 'i 'sraga bɔ Bali lɛ, "le zɪ Moizi -a crɛn -tɛ Bali -le 'fluba "ji bɛ -yee 'wɪ 'zv. Tɔɔn -e minnun pɛɛnɔn 'o -kɔnnɛn "yɪ 'nan, i beli.»

¹⁵ Zozi 'tɔ "yi "a min -tɔvɔ pɛɛnɔn 'le fɛ pɛɛnɔn 'nan, te minnun -taa "va 'nan -e 'o wei man -e 'e 'wee -cɛ 'si 'o man. ¹⁶ 'Pian Zozi 'si o va, ɛn e -kv fɛnan nɛn -a -nan ci flv bɛ -a -nan, 'nan -e 'e Bali trɔv 'ba.

Zozi min -srandɪ "tra "tɔ beli (Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Yi -tɔ da, te Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnun ji bɛ, Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a -nan. O 'si Galile 'lee Zude 'fla pɛɛnɔn da, ɛn o -mie 'si "nyian Zeruzalɛm. Bali -le 'plɛblɛ a Zozi 'lɔ, te e minnun "belia -a.

¹⁸ -A -nan nɛn minnun -tadɪ 'sia, te min -srandɪ -tɔ a -wɔ "se "ji. O ya "vale 'o min zɪɛ -a -wɪamlan 'kuin 'nan -e 'o 'pla Zozi 'lɛ. ¹⁹ 'Pian wa'a -kɔlale -a -wɪadɪ -a dɪ, kɔɔ min -a -nan "kaga. Tɔɔn ɛn o 'kɔn tri. O 'kɔn bɔ 'fɔn 'e 'win -ji lou, ɛn o -cɛzan zɪɛ -a sɔɔnla "se "ji minnun pɛɛnɔn yei Zozi 'lɛ.

²⁰ Zɪ Zozi -wee yi -tɛradɪ 'e da 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -cɛzan zɪɛ -yrɛ 'nan: «An 'yie 'wɪ 'wliɪdɪnɪn fui.»

²¹ -A -nan nɛn 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizɛn 'nɔn 'o 'ci "nrɔndɪ 'sia, ɛn o 'nan: «-Tɪɛ Bali 'tɔ srɛman zɪɛ? Min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e blamin -le 'wɪ 'wliɪdɪ "fui dɪ, -te ya 'a 'silɛa Bali -tɔwli "a dɪ!»

²² 'Pian Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ, ɛn yaa laabv -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɛan nɛn 'ka 'ci "nrɔnman zɪɛ? ²³ -Te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪnɪn nɛn yia drɛ -wliɪdɪ "bɛ, maan fui, 'bɛ a -tɔ. ɛn -te maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan, 'i 'tɔ lou, 'i 'ta wɔ, 'bɛ a -tɔ.

'Wl "fli zle -a "cen "vidi 'be ci 'pleble? ²⁴ 'Pian an "ta -a -ci -koonman 'cee 'nan, Bali -koladi -non Blamin -pi le, -e 'e min -le 'wl 'wlidnun fui 'trada.» -A -nan nen yaa 'vi min -srandi 'tra zle -yre 'nan: «'I 'wluan! 'I 'yie nyinnan "dave 'sia! 'I 'ku 'yie "konnem!»

²⁵ 'Nun toun min zle e wluan o yie man, en e 'yee nyinnan "dave 'sia, en e -kodi 'sia 'yee "konnem, te e Bali 'to baa. ²⁶ 'Wl zle e min pceonon 'plo 'fo, en o Bali 'to badi 'sia. O klan Bali lo, en waa vidi 'sia 'nan: «Ceegeu nen, ku -ce "srone winun zle -a -nan 'yi.»

Zozi Levi laabo

(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷ 'Be -sru, en Zozi 'si fe zle -a -nan. "Yee -ku 'e 'le be, en e 'sukole 'sizan 'tu 'yi, te e ya 'yee 'nyranman 'panan. Waa laabo Levi. Zozi 'e 'nan -yre 'nan: «'I -soonla 'an -sru!» ²⁸ Levi fe pceonon 'tu, e wluan, en e soonla -a -sru.

²⁹ 'Be -sru en Levi "fedi -dan da fenun toun Zozi le 'yee "konnem. 'Sukole 'sinon "kaga 'lee min -mienun 'be ci 'o -nyrandi 'o 'vale Zozi nun -a fe -sru. ³⁰ Farizen 'non 'lee 'wee minnun nen o 'fluba 'ci ve be o ci 'ka 'e 'sodi di. -A -nan nen waa laabo Zozi -srunon le 'nan: «-Me "wean nen ka fenun -ble, 'e cin va 'sukole 'sinon 'lee 'wl 'wldi "drenon 'a? En -me "wean nen ka 'yi -mlian 'e cin va waa?»

³¹ En Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «Minnun nen -ce 'ka o man die, wa'a -dodro -sru -weeman di. 'Pian minnun nen -ce ci o man be, -wee ci -dodro -va.» ³² En e 'nan "nyian -wle 'nan: «Min tiglun -le "wean "cee an -ta di. 'Pian an -ta 'nan -e 'wl 'wldi "drenon 'o 'si 'wl 'wldi "dredt man, -e 'o -soonla Bali -sru.»

Zozi 'le 'wl "paadi 'a 'le fe -tre -le 'wl 'zv

(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Minnun -a 'vi Zozi le 'nan: «Zan -srunon 'lee Farizen 'non -srunon fe "soan yi -mie da, te o Bali tru "baa. 'Pian "yie -srunon fe -ble, te o 'yi -mlian.»

³⁴ Zozi 'e -wle 'nan: «-Te minnun -a li 'pa "fedi drenan be, tu nen li -tre 'pazan a o yei "be, wa'a fe soan di. ³⁵ 'Pian tu -tu -taa "bole be, o li -tre 'pazan "sia o yei. Tu zle -a man nen o fe "soan.»

³⁶ En Zozi -konnem "tu -fodi 'sia -wle. Yaa 'vi 'nan: «Min -tu 'ka so -tre 'fui 'bo, -e 'e 'pa so ceje 'fonnan di. -Te 'be "cee die, so -tre 'bo 'fui 'bo 'e "tun, en o yie 'ka 'koon 'e cin va di.

³⁷ En "nyian be, e 'ka "le 'o -wen -tre -sen -wi 'kole 'tre cejenun -ji di. -Te 'be "cee die, -wen -tre -wi 'kole 'tre cejenun feaman -e -wen 'e 'sran, te -wi 'kole 'trenun wii. ³⁸ 'Pian o -wen -tre -sean -wi 'kole 'tre -trenun -ji!

³⁹ En "nyian be, min nen -wen 'cen 'mlindi -traa -a be, ya'a 'wen -tre ye "yi "di. Koo yaa ve 'nan: «-Wen 'cen 'mlindi 'be ci "yi.» »

6

Zozi 'wl tin 'ba Zuif 'non 'le 'flinla 'yi man

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ 'Flinla "yi da nen, Zozi 'lee 'e -srunon fei -tu 'cendi 'sia 'ji. Fe 'wle nen fei zle -a da be, -a -srunon 'ko -a 'cendi -a. Waa plomlan "man 'o 'lo, te waa -ble. ² -A -nan nen Farizen 'non -mienun -a 'vi -wle 'nan: «-Me "nen kaa dra be? -Si 'ka -kaa 'lo 'nan -kaa 'wl zle -a dre -cee 'flinla "yi da di.»

³ En Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «'Wl nen -kaa tra David -a dre 'li, te dra -a -tea 'o 'vale 'yee minnun -a be, ka'a tian -a ta vile dov? ⁴ E wla Bali -pan 'kuin, en 'kpoun nen waa 'pla Bali -le ve -a be, yaa 'sia, yaa bli, en e 'yee minnun "le "non. 'Wl zle yaa dre, 'pian te e ya 'e vidi 'nan Bali -pannon 'saza 'be -ble.» ⁵ En Zozi -a 'le 'sran -wle 'nan: «'An 'bo Blamin -pi meen ci 'flinla "yi san -a.»

Min -tu nen -a -pela 'ka 'e man be Zozi -a beli

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Flinla "yi pee 'bo "nyian, en Zozi wla cin yi 'kuin. E Bali -le 'wɪ "paadi 'sia minnun ji. Min -tu a 'kon zɪe -a -ji, -a -pe "yi "pela a 'e 'kadɪ 'e man. ⁷ En 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn Zozi -nanjɛndɪ 'sia -gɔɛɛn. O ya -a -nanjɛnnan 'nan -te e -ce "sia min man 'flinla "yi da -o. O ya -a man -wɛɛnan 'nan -e 'o 'wɪ 'tu yi, -e 'o -kɔla 'wɪ 'tɔdɪ -a "man.

⁸ Pian Zozi -wee ci "nrɔndɪ 'yɪ, en e 'nan min nen -a -pela ci 'e 'kadɪ 'e man be -yre 'nan: «'I 'wluan lou -e 'i 'tɔ min yei 'gʊ!» E wluan, en e -tɔ lou minnun yei.

⁹ -A -nan nen Zozi -a laabu -wɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nen -cee -pei -a 'vɪ? -Si a 'e 'nɔndɪ min lɛ 'nan 'e 'wɪ "yi "drɛ 'flinla "yi da, -baa te 'e drɛ dɪ? En "nyian min -kɔlaman e min "belia, -baa yaa "tɔe -e 'e 'ka?»

¹⁰ Zozi o pɛɛnɔn 'nanjɛndɪ 'sia 'tɔdʊ, en e 'nan min nen -a -pela 'ka 'e man be -yre 'nan: «'I 'pɛ 'sʊ "ji.» Min zɪe yaa drɛ, 'nun tɔɔn en -a -pɛ drɛ "plɔnblɔn. ¹¹ 'Wɪ zɪe 'bli 'fɔ Zozi 'nanmannɔn 'ji, en o 'wɪ nen o "ta -daa -a drɛle -yre "bɛ, -a -sa -fɔdɪ 'sia 'o cin yei.

Zozi min -fuda "fli 'si 'va yee 'pasianɔn 'a

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Yi -tu da en Zozi 'kɔ Bali trʊ 'bale pɔn -tu da. E -fɔ Bali trʊ 'banan -trilii, en tʊ cɛɛn. ¹³ Zi tʊ cɛɛn bɛ, en 'e -srɔnɔn laabu. E min 'si o va -fuda "fli, e o 'tɔ 'pa 'yee 'pasianɔn. ¹⁴ O 'tɔ nen 'gʊ: Simɔn nen yaa 'tɔ 'pa Pɪɪri bɛ, 'lee 'e "bʊ Andre, 'lee Zaji, 'lee Zan, 'lee Filipʊ, 'lee Batelemi, ¹⁵ 'lee Matie, 'lee Toma, 'lee Alife -pɪ Zaji, 'lee Simɔn -tu nen waa laabo "nyian Zelo bɛ, ¹⁶ 'lee Zaji -pɪ Zude, 'lee Zudazi Karioti. Min nen e "ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ -nyrɛn.

Min "kaga "ta Zozi 'va

(Mt 4.23-25; 12.15-16; Mk 3.7-12)

¹⁷ Zozi pɔn sɔɔn 'ji o 'vale 'yee 'pasianɔn 'bɔ 'a, en e -tɔ fɛnan pablanɛn 'tu -nan. Min "kaga "a 'o 'sɛndɪ fɛ zɪe -a -nan 'o 'vale -a -srɔnɔn "kaga "a "nyian. Minnun zɪe o 'si 'lɛglɔn 'tɔdʊ pɛɛnɔn 'ji, en o -ta. O -mie 'si Zude 'lɛglɔn 'ji, en o -mie 'si Zeruzalɛm 'fla, en o -mie 'si jemie "srɔn Sidɔn 'lee Tir 'lɛglɔn 'ji. ¹⁸ O -ta 'nan -e 'o Zozi wei man, en 'nan -e 'e -ce 'si 'o man. Minnun nen -yʊ -wliɪdɪ "ci o -sru "bɛ, o beli. ¹⁹ En minnun pɛɛnɔn -a -wɛɛman 'nan 'o kla Zozi man, kɔɔ 'pleblɛ 'tɔ boala "ji, te e -ce "sia o pɛɛnɔn man.

-Tɪ man nen Bali -le -fɛa ci?

(Mt 5.1-12)

²⁰ Zozi 'e yɪɛ 'tɔ 'e -srɔnɔn 'va, en e 'nan:

«Kaa nen ka ya 'yalɛ -tɛnɔn 'a bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ ka ya Bali -le mingɔnɛn tredanɔn 'a.

²¹ Kaa nen dra ci 'ka -tɛnan bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ ka -taa 'kanlɛ.

Kaa nen 'ka ci -wuɔnan bɛ, Bali -le -fɛa a 'ka man, kɔɔ 'ka 'ci -taa "nranlɛ.

²² Te minnun "naan 'ka man Blamin -pɪ -le "wɛan oo, en -te minnun 'ka 'si o 'va Blamin -pɪ -le "wɛan oo, en -te minnun 'ka "srɔnɔn man Blamin -pɪ -le "wɛan oo, en -te minnun 'ka 'tɔ srɛman Blamin -pɪ -le "wɛan oo, Bali -le -fɛa a 'ka man.

²³ 'Wɪ zɪe 'e 'ka 'ci "nran, en 'ka 'sʊ lou ci "nran -a, kɔɔ 'ka -kopa a -dan laji. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ -tɔwli zɪe o tranun -a drɛ Bali 'lewei vɪnɔn lɛ 'li.

²⁴ En "nyian bɛ, kaa nen ka ci fɛnɔn 'a bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ ka ya 'cee vɛ drenan 'va.

²⁵ En kaa nen ka ci 'ka kandɪ bɛ, 'wɪ -taa "bɔlɛ 'ka man, kɔɔ dra "ta -daa 'ka 'tɛlɛ.

En kaa nen ka ci 'she 'blunan be, 'w1-taa "bole 'ka man, koo ka "ta-daa "wuole 'le-*ce* 'bo 'ka da.

²⁶ -Te minnun -*cee* 'w1 'yi "ve be, 'w1-taa "bole 'ka man. -A -*cin* 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, 'w1 'towli *zie* o tranun -a *dre* minnun nen o Bali 'lewei 'v1 'li 'wlu 'a 'be -wle.»

Zozi-srunon 'ka 'w1 'leji toa di
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Kaa nen 'ka "tr^oen "ci 'men be, maan ve '*cee* 'nan: 'Ka 'ka 'nanmannon yi 'yi! 'Ka "yi "dre -wle! ²⁸ 'Ka 'fea v1 minnun nen o -y^o -saanman 'ka man be o man! Minnun nen o 'te "paa 'ka da be, 'ka Bali tr^o 'ba -wle! ²⁹ -Te min 'pa 'fo 'i 'klanbo "tu da be, 'i -tu -to "nyian -yre. En -te min 'yie -sen "daso 'si 'i 'lo be, te 'i 'si -to -y^o 'yie -trale 'sinan di.

³⁰ Min o min nen e fe -to laabo 'i 'lo be, -te e ya 'i 'lo, 'i -non -yre. -Te min 'yie fe 'si 'i 'lo, te yie '*cee* -non -yre "die, te 'i v1 -yre 'nan 'e 'leji bola 'yie di. ³¹ 'W1 nen ka ci "vale minnun 'o *dre* '*cee* be, -a 'w1 'lein *zie* -nyren 'ka -wee "dre.

³² -Te minnun nen o 'ka ye "yi "be, o 'saza nen ka o ye "yi "be, te -a -*cin* 'e 'kon 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra '*cee* di! 'W1 'wli di "drenon "nyian, min nen e o ye "yi "be, -nyren waa ye "yi. ³³ Minnun nen o "yi "dra '*cee*, -te o le nen ka "yi "dra be, te -a -*cin* 'e 'kon 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra '*cee* di! 'W1 'wli di "drenon "o "dra "nyian zi. ³⁴ -Te ka fe "fea minnun nen kaa -toa 'nan waa 'leji bōala be -wle "be, te -a -*cin* 'e 'kon 'ka 'ji 'nan Bali -a man "yi "dra '*cee* di! 'W1 'wli di "drenon fe "fea 'w1 'wli di "drenon le, 'nan -e 'o 'leji bōala.

³⁵ Te '*cee* ve 'e 'kon zi di! 'Pian minnun nen o "naan 'ka man be, 'ka o y1 "yi! 'Ka "yi "dre -wle! En "nyian be 'ka fe 'fe min le 'e 'tun. Te 'ka 'ci "nr^on 'nan, e -kolaman -a 'leji bōala -a di. -Te ka ya 'winun *zie* -a drenan be, 'ka -kopa -kōan -dan. En ka -kōan Bali nen lou "be -yee 'nennun -a. -A -*cin* 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, Bali "yi "dra minnun nen wa'a min 'to "yi 've *die* -wle, en e "yi "dra nyannennon le. ³⁶ -Yee "wean 'ka 'ci 'e 'kon "yi "le zi 'ka "ti Bali ci ci "yi "be -yee 'w1 'zu.»

Zozi-srunon 'ka min 'to 'tea di
(Mt 7.1-5)

³⁷ «Te 'ka min 'to 'te di, "togo tu nen Bali 'tredanon 'le tin "baa be, 'e tin -te 'ka da! Te 'ka 'w1 bō min man di, "togo tu nen Bali 'tredanon 'le tin "baa be, 'e 'w1 bō 'ka man! 'Ka 'w1 'ce min le, -e Bali 'e "cee 'w1 'ce! ³⁸ 'Ka fe -non min le, -e Bali 'e "cee "non! Bali -a faa 'coun -e 'e -sen 'ka 'man so -ji. Zi i 'w1 dra 'i bōezan -to -va be, -a da nen Bali "yie "dra.»

³⁹ En Zozi 'w1 'to 'v1 -wle -kōnnen "ji. E 'nan: «Yie 'wizan 'ka -si kōnman 'e bōezan yie 'wizan le di, -te 'be '*cee* di, o "flinon -tea "klu -ji. ⁴⁰ En min nen e ci 'w1 -tranlanan "be, ya'a 'mlian 'w1 "paazan da di, 'pian min nen e 'w1 'to tigi be, e dra "le min nen e 'w1 paa "ji "be -yee 'w1 'zu.

⁴¹ -Me "le "wean nen i yiba -flunen ye 'i bōezan -to yie -goei, te 'i 'bō 'le ve nen yiba -dan 'bō ci 'be 'ci be, yi'a 'be 'ye di? ⁴² 'I 'bō nen yiba -dan a 'i 'yie -goei te yi'a 'ye *die*, -me "le "wean nen yie ve 'i bōezan le 'nan: <'An 'bū, 'i 'to -e 'an yiba -flu 'si 'i 'yie -goei! -Bluzan, 'i yiba 'si 'i 'yie -goei 'e 'flin 'vaa, -e 'i fēnan yi 'wein. "Be -sru i -kolaman yiba -flu 'sidi -a 'i bōezan -to yie -goei.»

Yiba 'kpa 'lee yiba -wli di
(Mt 7.16-20)

⁴³ «Yiba 'kpa 'ka 'baa yiba "bēwle 'wli di "a di! En yiba -wli di 'ka 'baa yiba "bēwle "yi "a di. ⁴⁴ O yiba -toa 'e 'bl^o man, koo kaa -toa 'nan wa'a -lomin 'naan -tein "man di, en wa'a -wen bēwle 'naan "tr^oen 'fōn lei man di.

45 Min nɛn -a ci wɪ a "yi "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ "yi bɔala. ɛn min nɛn -a ci wɪ a -wɪɪɪ "bɛ, -a 'le nɛn 'wɪ 'wɪɪɪɪ bɔala. -Yɛɛ cɪ 'nan, 'wɪ nɛn 'e fadɪ min ji bɛ, -yɛɛ bɔala min 'le.»

Zozi-srunɔn tɪgɪ
(Mt 7.24-27)

46 «-Mɛ "le "wɛan nɛn kaan laabo Minsan, Minsan, 'pian 'wɪ nɛn maan ve 'cɛɛ bɛ, te ka'a dra dɪ? 47 Min nɛn e drɛ 'an -sruzan 'a, te yaan wei maan, ɛn e 'ta wɔla "da "bɛ, an "ta -a -kɔnman 'cɛɛ. 48 E ya "le min nɛn e "ta 'yee 'kɔn -tɔa, yaa -klu cɛɛn 'e trɔɪɪ, ɛn yaa -pɔ -fɔ 'plɛblɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. -Te 'yi 'fa, 'yi nɛn e 'yro "bɛ, ya'a 'kolaman 'kɔn zɪɛ -a -wɪɪɪ -a dɪ, kɔɔ e ya 'e 'tɔɪɪ -kli. 49 'Pian min nɛn yaan wei 'man, ɛn ya'a 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, -a san a "le min nɛn e 'kɔn 'trɔa nyɛn va, ɛn ya'a -pɔ -fɔlɛ 'trɛ 'ji dɪɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ 'yi 'fa bɛ, e wɛɛn "man, ɛn 'kɔn zɪɛ e -wɪ 'nun. E wiila 'nan "fo.»

7

Rɔm min nɛn 'sounjanun tazan 'a bɛ e pli Zozi man
(Mt 8.5-13; Zan 4.46-54)

1 Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ tin 'badɪ man minnun lɛ bɛ, ɛn e -kɔ Kapanamo. 2 'Sounjanun tazan -le nɔan -tɔ man "yaaman 'fla zɪɛ -a da. -A -kadɪ -fɔla tɔ, ɛn -a tazan 'bɔ -a ye "yi 'kpa tɪgɪ. 3 Zɪ e Zozi 'le 'wɪ 'man bɛ, ɛn e Zuif min ceje -mienun 'pa 'sia "va, 'nan 'e 'ta 'yee nɔan 'beli. 4 Minnun zɪɛ o -kɔ, ɛn o 'bɔ Zozi man. O kɔala "man -a trɔ 'badɪ -a. Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Sounjanun tazan 'labɛ, e ya "le 'i 'wɪ zɪɛ -a drɛ -yrɛ. 5 E -cee 'lɛglɔn ye "yi, ɛn -yɛɛ 'kɔe cin yi 'kɔn 'tɔ.» 6 ɛn Zozi 'kɔɪɪ 'sia 'o 'vale waa.

"Yɛɛ -pli 'sounjanun tazan zɪɛ -yee vɛ -nan "srɔn "bɛ, ɛn min zɪɛ e beenun 'pa 'sia 'nan 'o vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, te 'i 'fli "koe "nyan dɪ! An 'ka min nɛn i -wɪɪɪɪ -yee 'kuin bɛ -a dɪ, kɔɔ Zuif min "cɛɛ 'maan dɪ. 7 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn ma'an 'fli yɪlɛ tɪgɪ -e 'an 'lɔ 'i 'va 'an 'bɔ 'a dɪ. 'Pian an ya "vale 'i 'wɪ 'tɔ vɪ -e 'mɛn nɔan 'e 'beli. 8 Kɔɔ 'an 'bɔ 'gɔvɛ, 'an 'tanɔn 'bɛ 'an "paala, ɛn 'mɛn 'sounjanun bɛ mɛɛn o "paala. -Te maan 'vɪ -a -tɔ lɛ 'nan: <'I 'kɔ>, -e 'e 'kɔ. -Te maan 'vɪ -a pee lɛ 'nan: <'I 'ta>, -e 'e 'ta. -Te maan 'vɪ 'mɛn nɔan lɛ 'nan: <'I 'wɪ 'gɔvɛ -a drɛ bɛ>, yaa dra.»

9 'Sounjanun tazan -le 'wɪ nɛn yaa 'pa 'e beenun 'le bɛ, zɪ Zozi -a 'man bɛ, yaa 'kan. -A -nan nɛn 'e man lila minnun "kaga nɛn o -kula -a -sru "bɛ o da, ɛn e 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'nan, Izraɛl 'nɔn 'va bɛ, ma'an min -tɔ yɪlɛ te e yi -tɛala Bali da tɪgɪ zɪɛ dɪ.»

10 Minnun nɛn 'sounjanun tazan o 'pa 'sia bɛ, "wɛɛ li 'o da "kɔnɛn "bɛ, te -cɛ 'si nɔan zɪɛ -a man "fo.

Zozi min -kadɪ -tɔ fɔw

11 "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ 'fla 'tɔ nɛn waa laabo Naɛn bɛ -a da. -Wɛɛ kɔ 'o 'vale 'e -srɔnɔn 'lee minnun "kaga "a. 12 Zozi "ɛ vɪɪɪɪ 'e -pli 'fla zɪɛ -a man -klɔn -kpɛɪn "srɔn "bɛ, te o "ta -ko min -kadɪ -tɔ -a -yrɛ da. -Cale limɔn -tɔ -le 'nɛn -tɔwɪɪ "nɛn yaa -ya bɛ, -nyɛn. Flannɔn "kaga 'lee -cale 'bɔ 'bɛ cɪ -kɔnan. 13 Zɪ Minsan lɪ zɪɛ -a 'yɪ bɛ, -a nyɪɪɪɪ -sɛn "da, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Te 'i 'wɔɔ dɪ!»

14 -A -nan nɛn Zozi pli 'e 'lɛ, e kle -planɛn man. ɛn minnun nɛn -planɛn 'bɔ cɪ o -win -ji bɛ, o -tɔ. ɛn Zozi "e 'nan: «-Gobɔnɛn, 'an 'bɔ "e 'yie 'nan, 'i 'wɪɪɪɪ loul!» 15 Min -kadɪ zɪɛ e wɪɪɪɪ loul, ɛn e 'wɪɪɪɪ 'sia. ɛn Zozi "e 'nan -a "bɔ "lɛ 'nan: «'Yie 'nɛn nɛn 'gɔ.»

¹⁶ Nyen minnun pɛɛnɔn cɛɛn, ɛn o Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia 'nan: «Bali 'lewei vɪzan -dan 'bɔla -kaa 'va, ɛn "nyian, Bali -ta 'palɛ 'yee minnun va.» ¹⁷ Wɪ nɛn Zozi -a drɛ zɪɛ, e fuila "man Zude 'lɛglɔn 'lee 'e "srɔn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji.

*Min -batize drɛzan Zan minnun 'pa 'sia Zozi 'va
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ ɛn Zan -srɔnɔn 'kɔ 'wɪ zɪɛ -a 'sinan 'palɛ Zan lɛ. 'E -srɔnɔn "fli laabɔ, ¹⁹ ɛn e o 'pa 'sia Minsan -va. E 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Ka laabɔ -yrɔ 'nan, -yɛɛ cɪ min nɛn kɔa 'man 'nan e -taa "bɛ -a, -baa 'kɔ min pee man -pɛn tian?»

²⁰ Zɪ o 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Min -batize drɛzan 'kɔ 'pa 'sia 'i 'va, 'nan -e 'kɔ laabɔ 'i 'lɔ 'nan, min nɛn kɔa 'man 'nan e -taa "bɛ, -nyrɛn 'yia, -baa 'kɔ min pee -pɛn?»

²¹ Tɔ 'bɔ zɪɛ -a wɛlɛ bɛ, te Zozi man "yaa 'nɔn "kaga beli, ɛn e -cɛ -tɛnɔn "kaga beli, ɛn e -yɔ -wɛlɪdɪ "pin min "kaga -sru, ɛn e yɪɛ 'winɔn "kaga yɪɛ 'lɛ 'sɔ. ²² Zozi 'e 'nan Zan -le 'pasianɔn zɪɛ -wɛlɛ 'nan: «'Wɪ nɛn -kaa -nan 'yɪ 'lee 'wɪ nɛn -kaa 'man bɛ, ka 'kɔ -a 'sinan 'pa Zan lɛ. 'Ka vɪ -yrɛ 'nan: Yɪɛ 'winɔn yɪɛ 'lɛ 'sɔ, "tun "bɔnɔn 'ta 'wɔ, -kogobe 'sɪ -kogobe 'tɛnɔn man, "trɔɛn 'winɔn "trɔɛn 'lɛ 'sɔ, ɛn minnun nɛn o kaa bɛ o fuɔ, ɛn 'yale -tɛnɔn Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'man. ²³ ɛn "nyian bɛ, min nɛn e yɪ -tɛra an da ɛn -a -pɛ -sru 'ka tɔalɛ 'mlɔnmlɔn dɪɛ, Bali -le -fɛa a -a san man.»

²⁴ Zɪ Zan -le 'pasianɔn 'kɔ bɛ, ɛn Zozi Zan 'bɔ 'le 'wɪ vɪdɪ 'sia minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Mɛ 'le "wɛan nɛn ka -kɔ Zan -nanjɛnɛ "bui "da? -Cɛan nɛn fulɔ cɪ -a nyɔɔnɔn bɛ, -a -nanjɛnɔn "cɛɛ ka -kɔ dɪ. ²⁵ ɛn -mɛ "le "wɛan nɛn ka -kɔ "mɛn? Min nɛn e sɔ fɛnyian 'wɔ 'e da bɛ, -a -nanjɛnɔn "cɛɛ ka -kɔ dɪ. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan minnun nɛn o sɔ fɛnyian wo 'o da, te 'o 'ci 'sɔ wɪnɔn dra "lala -a bɛ, o -nyɛanla mingɔnɔn -le 'kuin. ²⁶ 'Ka 'ci nɔn 'nan Bali 'lewei vɪzan nɛn -yee "wɛan nɛn ka -kɔ. 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Zan -dan "mlɪan Bali 'lewei vɪzan da. ²⁷ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: <Bali "e 'nan:

An 'mɛn min -tɔ -tɔala 'i 'lɛ,
-yɛɛ 'i 'lɛ si dra.>

Min nɛn Bali -a 'vɪ bɛ Zan nɛn. ²⁸ Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'trɛda blamin -tɔ -dan 'ka 'mlɪan Zan da dɪ. 'Pian minnun nɛn o ya Bali -le mingɔnɔn trɛdave -a bɛ, o va min "wɛnnɛn -dan "mlɪan Zan da.

²⁹ Minnun pɛɛnɔn Zan wei 'man "yi. ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn "nyian "o wei 'man "yi. O pɛɛnɔn zɪɛ, waa -tɔ 'o 'fli -a 'nan, Bali -le tin a 'nɔnɔn, ɛn Zan o -batize drɛ. ³⁰ 'Pian Farizen 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'ka 'wɛlɛ 'wɪ nɛn Bali -a 'vale 'e dra -wɛlɛ "bɛ -a man dɪ. -Yee "wɛan wa'a 'wɛlɛ "man -e Zan 'e o -batize drɛ dɪ.»

³¹ ɛn Zozi "e 'nan "nyian 'nan: «-Tɪ man nɛn an -naagɔnɔn -kɔɔnman, ɛn -tɪ nɛn waa 'sia? ³² O ya "le 'nan nannannun nɛn o ya srɔan -tɛnan -guada bɛ, -wee 'wɪ 'zɔ. -A -miɛnɔn -a ve 'o bɔɛnɔn lɛ 'nan: <Kɔ -pɔ -tɛ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'tanlɛ dɪ. 'Drenun nɛn o min -wɛlɔ -man -taa "bɛ kɔa -fɔ 'cɛɛ, 'pian ka'a 'wuɔlɛ dɪ.>

³³ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan zɪ min -batize drɛzan Zan -ta bɛ, e fe 'sɔn, ɛn ya'a -wɛn mlɪnɛ dɪ, ɛn kaa 'vɪ "man 'nan: <-Yɔ -wɛlɪdɪ "a -a -sru.> ³⁴ 'Bɛ nɛn 'gɔbɛ 'an 'bɔ Blamin -pɪ -ta, "an "fɛ -ble, "an "wɛn -mlɪan, ɛn ka 'vɪ 'an man 'nan: <Fɛ -blɪ -lagu nɛn 'maan, ɛn -wɛn -tɛzan nɛn 'maan, ɛn 'sukɔlɛ 'sinɔn 'lee 'wɪ 'wɛlɪdɪ "drɛnɔn bee nɛn 'maan.> ³⁵ 'Pian minnun nɛn o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a bɛ, -wɛɛ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -ci -kɔɔnman.»

Zozi 'kɔ Farizen min Simɔn -va

³⁶ Farizen min -tɔ nɛn waa laabo Simɔn bɛ, e Zozi trɔ 'ba 'nan 'e 'kɔ fɛnɔn -blɪ 'e 'va. Zozi wɪa Farizen min zɪɛ -yɛɛ 'kuin ɛn e -nyran fɛnɔn -sru. ³⁷ Lɪmɔn -tɔ nɛn e -kɔnɛn -wɛɛman 'fla zɪɛ -a da bɛ, yaa 'man 'nan Zozi a fɛnɔn -blɪnɔn

Farizen min z1e -yee 'kuin. -A -nan nen e -ta -kolε -tu nen waa -ci 'bu "le -pɔ -zo be -a. E ya 'e fadi 'nyrɔn nen -a -koei "a 'nɔnnɔn, en waa wo min man be -a. ³⁸ E -tɔ Zozi 'cein "sron, en e -wuodɪ 'sia te -a yie yi -sean Zozi 'cein -da. E -sean "da te yaa bɔɔman 'e 'wulo "jε "a, te yaa cein 'bɔ leaman 'e man. "Be -sru en e 'nyrɔn 'bɔ 'sen -a cein -da.

³⁹ Zi Farizen min Simɔn 'bɔ 'w1 z1e -a -nan 'y1 be, en 'e 'ci "nrɔndɪ 'sia 'nan: «"Te min 'labε Bali 'lewei vɪzan nen be, "te li nen e kle "man 'labε yaa -tɔa 'nan 'w1 'wliɪɪ "drezan nen.»

⁴⁰ En Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Simɔn, an ya "vale 'an 'w1 'tu ve 'yie.»

En Simɔn "e 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan, 'an "trɔen "a 'yie.»

⁴¹ -A -nan nen Zozi "e 'nan -yrε 'nan: «Min -tu 'be "lala 'fε min "fli "le. Min -tu "e 'si -kpi yaa tu, en min -tu "e 'si -kpi fu. ⁴² Zi fε -tu 'ka -wɔ -e 'o -yee "lala bɔla d1ε, en e "lala z1ε -a 'cε o "flinɔn le. Min "fli z1ε o yei "be, -t1ε min nen e "lala 'fε -w1ε "be -a ye "yi "bɔɔ? 'I v1 'mɛn.»

⁴³ En Simɔn "e 'nan -yrε 'nan: «"Mεen 'ji "le 'nan, min nen e "lala "kaga 'cε -yrε "be -a san nen.»

En Zozi 'a 'v1 Simɔn le 'nan: «Y1a -tε.»

⁴⁴ -A -nan nen Zozi "e 'man lila li z1ε -a da. E 'nan Simɔn le 'nan: «L1 'gɔε yia ye? An w1a 'yie 'kuin, yi'an cein -man "foe yi -nɔnle d1. 'Pian "yaan cein -man foe 'e yie 'yi 'a, en yaa man bɔɔ 'e 'wulo "jε "a. ⁴⁵ Yi'a -atu -tεle 'an man d1. 'Pian -yee vε be, z1 an w1a paan 'i 'va 'gɔε, ya'a tian 'flinle 'an 'cein leadi -a 'e man d1.

⁴⁶ Yi'a 'nyrɔn 'senle 'an 'win -ji d1. 'Pian "e 'nyrɔn nen -a -koei "a 'nɔnnɔn be -a -sen 'an 'cein -da. ⁴⁷ -Yee "wean maan ve 'yie 'nan, Bali -yee 'w1 'wliɪɪ fui. En li 'bɔ -a -ci kɔɔn 'an yidɪ "yi -dan z1ε -a. Min nen Bali -yee 'w1 'wliɪɪ "wɛnnen fui be, min z1ε ya'a yidɪ "yi -dan ci kɔɔnman Bali le d1.»

⁴⁸ En Zozi "e 'nan li z1ε -yrε 'nan: «Bali 'yie 'w1 'wliɪɪ fui.»

⁴⁹ Minnun nen o c1ra waa fenun -sru "be, 'o 'ci "nrɔndɪ 'sia 'nan: «Min 'labε, -t1 nen? En 'be -kolaman blamin -le 'w1 'wliɪɪ "fuidɪ -a?»

⁵⁰ En Zozi 'a 'v1 "nyian li z1ε -yrε 'nan: «'Yie yi -teradɪ Bali da 'i 'si 'w1 'ji. 'I 'fo -trɔɔ.»

8

Lumɔnnun -kɔla Zozi -sru

¹ "Be -sru en Zozi 'kɔ 'fla -dandan 'lee 'fla "wɛnwɛnnɛnnun da, te e -ko Bali -le 'w1 'nɔnnɔn vidɪ -a -yee mingɔnnɛn -bliɪɪ da. -Wεε ci 'o 'vale 'e -srunɔn 'fuda "fli "a. ² En lumɔn -mienun nen e -yv -wliɪɪ "pin o -sru, en e -cε 'si o man be o -kɔla Zozi -sru "nyian. Mari nen waa laabo Madala be e ya o va. Zozi -yv -wliɪɪ 'sɔravli "pin li z1ε -a -sru. ³ En lumɔn -tu nen waa laabo Zanen be e ya "nyian o va. Li z1ε -a -sran 'tɔ nen Suza, -yεε yie -tɔa Erodi -le 'kɔn 'va. En lumɔn -tu waa laabo Sizanen be e ya o va "nyian, 'lee lumɔn -mienun nen o 'pa Zozi 'lee 'e -srunɔn 'va 'wee fenun -a be -wεε ci.

'Saa 'fɔzan man -kɔnnɛn (Mt 13.1-9; Mk 4.1-20)

⁴ Yi -tu da be minnun "kaga "ta Zozi 'va. O 'si 'fla 'tɔdɔ pɛɛnɔn da, en o -ta. En Zozi 'w1 "paadɪ 'sia o ji -kɔnnɛn "ji. Yaa 'v1 -w1ε 'nan:

⁵ «Min -tu 'be 'kɔ 'yee 'saa 'fɔle. "Yεε 'saa 'wɛen be, -a 'w1ε plɔen 'sran -si man. Minnun taanla "da, en "lomannun -ta, waa bli. ⁶ -A 'w1ε -mie -sran puo da. "Yεε 'bɔ be, en e -ka, 'yi 'ka "man "d1 -le "wean. ⁷ -A 'w1ε -mie -sran fenan nen -tɛin -taa "bɔle -a -nan. -Tɛin z1ε e 'tu, e blala 'saa man, en yaa -tε. ⁸ -A 'w1ε plɔen 'sran 'trε "yi "da. E 'bɔ, en e -sen "da. -A be -tu 'w1ε a "man -yaa tu.»

En Zozi -a 'le 'sran -wle 'nan: «Min nen 'w1 man 'trɔɛn 'ci -a -wulo -man be, -a san 'e man!»

-Me 'le "wean nen Zozi 'w1 tin 'ba -kɔnnen "ji?

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹ En Zozi -srunɔn -a laabv Zozi 'lɔ 'nan: «-Kɔnnen "nen yia -fɔ zɪɛ, -a -ci nen 'nɔn?» ¹⁰ En Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «Kaa 'gɔɛ, 'ka le nen Bali 'yee 'w1 yɔɔdi nen 'e min "paala 'a be -a -ci 'si. 'Pian minnun nen o 'ka 'an -srunɔn 'a diɛ, "o 'w1 pɛɛnɔn maan -kɔnnen "ji. Bali -a drɛ zɪɛ 'nan -e 'o fɛ -nanjɛn, te wa'a -kɔnnen 'ye di, ɛn -e 'o 'w1 man, te wa'a -ci maan di.»

Zozi 'saa 'fɔzan man -kɔnnen "ci 'v1

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹ En Zozi 'e -wle 'nan: «-Kɔnnen "nen maan -fɔ be, -a -ci nen 'gɔ: 'Saa 'wle be -yɛɛ ci "le Bali -le 'w1 'nɔnnɔn 'le 'w1 'zɔ. ¹² Min -mienun -le vɛ be, 'w1 nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran -si man be -a man be, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'w1 'nɔnnɔn maan, 'nun tɔɔn -e Satan 'e 'ta -a 'si o ji. Kɔɔ e 'ka "vale 'o 'ta wɔla "da -e 'o 'si 'w1 'ji di. ¹³ Min -mienun -le vɛ be, 'w1 nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran puo da be -a man be, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'w1 'nɔnnɔn maan, 'nun tɔɔn o "we "man ci "nrɔndi -a. 'Pian wa'a tɔɛ -e -a "sɛin 'e 'ku -kɔɔbli di. O yi -tɛala "da tu "wɛnnɛn 'a, 'pian -te 'w1 'tɔndɔn bɔdi 'sia o man be, tɔɔn -e 'o 'si Bali -sru. ¹⁴ Min -mienun -le vɛ be, 'w1 nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran fɛnan nen tɛin -taa "bɔlɛ be -a -nan be -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'w1 'nɔnnɔn maan, o "we "man. Minnun zɪɛ 'o 'ci "nrɔndi "siala 'trɛda fɛnun "kaga "da. Fɛ yidi o see "paaman. O ya "vale fɛ pɛɛnɔn 'e drɛ -wee vɛ -a. 'W1 zɪɛ -yɛɛ -si -tɔa Bali wei lɔ, -e 'e vɛle 'e 'nyranman 'pa o man di. ¹⁵ Min -mienun -le vɛ be, 'w1 nen e 'bɔ 'saa 'wle nen e -sran 'trɛ "yi "da be -a man be, -yɛɛ bɔa "nyian -wee "man. O Bali -le 'w1 'nɔnnɔn maan 'o 'ci 'fidaa 'a. Waa paala 'o 'ji te o 'ta wɔla "da -e -a "nen 'e bɔla.»

-Kannen man -kɔnnen

(Mk 8.21-25)

¹⁶ "Be -sru ɛn Zozi 'e 'nan -wle "nyian 'nan: «Min 'ka -kannen 'fɔa "nen 'vaa -e 'e yɔɔ fɛ -tu -a di, -te 'be "cɛɛ diɛ, -e 'e yɔɔ nyinnan "dave wlu di. 'Pian yaa -tɔala fɛnan 'wein da, 'nan -e minnun nen o -wlamlan 'yee 'kuin be, 'o -san yi. ¹⁷ Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, fɛ -tu 'ka 'fo 'e yɔɔdi -trilii, -e 'e vɛle 'e bɔla 'ji di. ɛn 'w1 yɔɔdi -tu "ka -e 'o vɛle 'o man fɛnan 'wein da di. ¹⁸ 'W1 nen maan vɛ 'cɛɛ be, 'ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ 'kpa tɪgl! Kɔɔ min nen yaa 'pla 'e 'ji be, -a -san le nen maan "paa "da "nyian. 'Pian min nen ya'a 'palɛa 'e 'ji diɛ, -a "tiɛnnɛn nen -yrɔ "be, waa "sia -yrɔ.»

-T1 nen Zozi -a "siala 'e dri 'a?

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ En Zozi "bv 'lee Zozi "bɔnun -ta. 'Pian minnun "kaga "le "wean wa'a -kɔlale -plidi -a Zozi "srɔn "di. ²⁰ Tɔɔn ɛn minnun -a 'v1 Zozi le 'nan: «'I "bv 'lee 'i "bɔnun a bei, o ya "vale 'wei 'man ye.»

²¹ En Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «Minnun nen, o Bali wei maan, te o 'ta wɔla "da "be, -wɛɛ ci 'an "bv "a, ɛn -wɛɛ ci 'an "bɔnun -a.»

Zozi fulɔ 'pleble 'tu ta -tɔ

(Mt 8.18, 23-27; Mk 4.35-41)

²² Yi -tu da be, Zozi 'fɔ -klv -tu -ji 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, ɛn e 'nan -wle 'nan: «-Kaa ku 'yi -sru.» ɛn o -si 'sia. ²³ "Wɛɛ -kɔn -kɔnan 'yi yie da be, ɛn yi -fɔla Zozi da. Tɔɔn fulɔ 'pleble 'tu "fɛɛndi 'sia 'yi zɪɛ -a yie da, ɛn 'yi 'sendi 'sia 'klv -ji. 'W1 nen e 'bɔ o man be, e ya 'pleble.

24 -A -nan nen -a -srunon -pli "man, en waa fuɔɔdi 'sia. Waa 'vi -yre 'nan: «'Ku 'san! 'Ku 'san! 'I 'fuɔ! 'Ku 'nan cɛɛn 'nyandi man.»

En Zozi wluan, e paan fulɔ 'lee 'yi da 'pleble. 'Nun tɔɔn fulɔ "fɛɛndi -ta "tra, en 'yi 'ta "tra. En fɛnan -tɔ flu.

25 "Be -sru en Zozi 'a laabu 'e -srunon 'lo 'nan: «Ka'a yi teala 'an da duɔ?»

'Wi nen Zozi 'sia -a dɛnan be, e o cɛɛn nyen -a, en e o 'lebo "fo. Waa laabɔɔdi 'sia 'o cin lo 'nan: «-Me "su -man min 'be ci zɛ? Yaa 'vi fulɔ 'lee 'yi le 'nan, 'o 'ta -tɔ, en waa wei 'man 'yi.»

*Zozi min nen -yɔ -wliɔ "ci -a -sru "be -a beli
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

26 Zozi 'lee 'e -srunon Galile 'yi cɛɛn 'ji, en o 'bɔla Geraze 'non 'le 'leglon 'ji. Geraze 'leglon 'lee Galile 'leglon 'a 'o cin yra 'seze, 'pian 'yi 'be o "cɛɛn 'e cin man.

27 Zi Zozi 'si -kɔ -ji, e sɔɔnla 'tra "be, en 'fla zɛ -a da min -tɔ -ta -a 'le. Min zɛ -yɔ -wliɔ "kaga "a -a -sru. -A -nan 'mɔn 'kpa te ya'a sɔ wo 'e man di, en ya'a 'nyian 'kuin di, 'pian e nyian min -yre da. 28 Zi e Zozi 'yi be, en e paan. E "po sɔɔn Zozi 'wlu, en yaa 'vi -yre wei 'pleble 'ji 'nan: «Zozi, 'yie -me "wi nen 'an man? Bali nen min ta lou "be -a -pi nen yia, maan -tɔa zi. 'I yra 'si, te 'i 'te 'pa 'an da di!»

29 Zozi a -a vnan -yɔ -wliɔ "le 'nan, 'e 'si -a -sru. -Yee "wean nen e 'wi zɛ -a 'vi. Min zɛ -yɔ -wliɔnun a -a -sru -a -nan 'mɔn. Minnun -a -pe -yruman -bulale baa -a, -e 'o -bulale -fo -a cɛin -man. 'Pian e baa zɛ -a "cɛɛnman 'e man, -e -yɔ -wliɔnun 'o 'ku -a "bui "da.

30 Zozi -a laabu -yrɔ 'nan: «'I 'tɔ nen 'non?»

En e 'nan Zozi le 'nan: «'An 'tɔ nen -kuli 'pa 'tu.»

-Yɔ -wliɔ "kaga "nen -a -sru, -yee "wean nen e 'wi zɛ -a 'vi.

31 -A -nan nen -yonun 'bɔ toba -fɔɔdi 'sia Zozi le 'nan: «'I yra 'si, te 'i 'tɔ 'ku man 'nan 'ku 'ku -klu nen -a 'leda "ka "dɛ, -a ji di.»

32 Tɔ zɛ -a wlu be, te 'sru 'pa 'tu a 'e 'blnan o "srɔn "pɔn -tɔ da. En -yɔ -wliɔnun -a 'vi Zozi le 'nan: «'I yra 'si, 'i 'ku 'pa 'sia 'srunun nen 'labɛ o va -e 'ku 'fo o -sru.» -A -nan nen Zozi 'si -non -wle, en o -ku. 33 -Yɔ -wliɔnun 'si min zɛ -a -sru, en o -fo 'srunun -sru. 'Srunun 'bɔ flan 'sia pɔn 'sɛan man zia, en o pɛɛnon 'sen 'yi 'va, te 'yi o -tɛman.

34 Zi 'sru -sru "pinnon 'wi zɛ -a -nan 'yi be, o -tɛ -ji flan -a. O -ku -a -nan 'sian 'pale 'fla 'lee fei -paannun da. 35 -A -nan nen minnun -ku 'wi nen e dre be -a -nan yɛ. O 'bɔ Zozi man, en o min nen -yonun 'si -a -sru "be, -a 'yi. Sɔ a "da 'e wɔɔdi, en e ya 'e -nyrandi Zozi 'cɛin -man, te -a ta 'si. Zi o 'wi zɛ -a -nan 'yi be, "klan -sen o ji. 36 Minnun nen 'wi zɛ e dre o yie man be, zi e dre 'lɔɔ en -yɔ -wliɔ 'si min zɛ -a -sru "be, waa -nan 'sian 'pa -wle. 37 -A -nan nen Geraze 'non "kaga toba -fɔɔdi 'sia Zozi le 'nan, 'e 'si 'wee 'leglon 'ji. Kɔɔ 'wi nen Zozi -a dre be "klan -dan -sen o ji. En Zozi 'fo -kɔ -ji, 'nan -e 'e 'li 'e da.

38 Min nen Zozi -a beli be e 'nan Zozi le 'nan: «'I yra 'si, 'kuɛ 'ko 'yia!» 'Pian Zozi "e -yre 'nan: 39 «-Ceje! 'I 'ku 'yie "konnɛn, -e 'wi pɛɛnon nen Bali -a dre 'yie be, 'i -nan 'sian 'pa!» E -ku, en 'wi pɛɛnon nen Zozi -a dre -yre "be, yaa 'sian 'pa 'fla yei fe pɛɛnon 'nan.

*Zairus 'lu 'lee li nen e kle Zozi 'le sɔ man be
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)*

40 Zi Zozi 'li 'e da Galile 'leglon 'ji be, e 'bɔla, te min "kaga "a -a -pɛnnan. O -ta -a 'sile -sia. 41 -A -nan nen Zuif 'non 'le cin yi 'kɔn 'tazan -tɔ nen, waa laabo Zairus be, e -ta Zozi 'va, e "po sɔɔn "wlu. E Zozi trɔ 'badɔ 'sia 'nan 'o 'ku -a 'yee 'kuin. 42 Kɔɔ -yee 'nen 'tɔwli "a -kanan. 'Nen zɛ limɔn nen, en -a le a -fuda 'fiili.

En Zozi sɔɔnla -a -sru, te minnun -a -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da. ⁴³ Minnun zɪɛ o yei "bɛ, lɪ -tɔ a -nan, -cɛ a "man. -Cɛ zɪɛ e nyɛn -sɛanla "man, -a -nan lɛ -fuda "fli "bɔ. [E -dɔdrɔ drɛ "kaga "bɔ "le "wean, -yee "lala pɛɛnɔn 'nyan -yrɔ.] 'Pian -dɔdrɔ -tɔ 'ka -kɔlale -yee -cɛ zɪɛ -a 'yile yɪdɪ -a "fo "dɪ. ⁴⁴ Lɪ zɪɛ e pli Zozi man 'e koda zia, ɛn e klɛ -yee sɔ 'lebo "man. 'Nun tɔɔn, nyɛn -srandɪ "man 'le 'tɔ.

⁴⁵ En Zozi 'a laabo 'nan: «Tɪɛ klɛ 'an man?»

Zɪ min -tɔ 'ka 'wɪɛ dɪɛ, ɛn Piɛri 'e 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, min "kaga 'i 'si -fɔ, ɛn minnun 'i -mɛan "man -pɛ pɛɛnɔn da.»

⁴⁶ 'Pian Zozi "e 'nan: «'Wɪ 'kpa, min -tɔ klɛ 'an man. Maan -tɔa 'nan 'plɛblɛ 'tɔ 'bɔla 'an 'ji.»

⁴⁷ Zɪ lɪ zɪɛ, yaa -tɔ 'nan, Zozi -a -kɔnnɛn 'yɪ bɛ, e nyɔɔndɪ 'sia, ɛn e -ta. E "po sɔɔn Zozi 'wɪ. 'Wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ, ɛn 'e klɛ Zozi man bɛ, yaa 'vɪ minnun pɛɛnɔn yɪɛ man. ɛn e 'yee -cɛ -nyandɪ 'wɪ 'vɪ "nyian. ⁴⁸ -A -nan nɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «An 'lu, i yɪ -tɛra 'an da, -yee "wean nɛn i beli. 'I 'fɔ -trɔɔ!»

⁴⁹ Zozi 'fɔ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan, ɛn cin yɪ 'kɔn 'tazan Zairus -le "kɔnnɛn 'pasiazan -tɔ -ta, ɛn e 'nan Zairus lɛ 'nan: «'I 'lu 'ka 'va. Te 'i Bali -le 'wɪ "paazan "koe "nyan "nyian dɪ.»

⁵⁰ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan Zairus lɛ 'nan: «Te 'i "klan dɪ. 'I yɪ -tɛra 'an da, -e 'e 'beli.»

⁵¹ Zɪ o 'bɔla "kɔnnɛn "bɛ, Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e min -tɔ 'e -wla -a -sru 'kuin dɪ. 'Pian yaa -si -nɔn Piɛri 'lee Zan 'lee Zaji 'lee 'nɛn "tɪ 'lee 'nɛn "bɔ "lɛ 'nan 'o -wla. ⁵² Minnun nɛn 'kuin bɛ, o pɛɛnɔn a -wuɔnan, te o -pɛ a 'o 'win -ji. ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Te 'ka 'wuɔ dɪ! 'Nɛn 'gɔɛ ya'a 'kalɛ dɪ, 'pian e ya yɪ -tɛnan.»

⁵³ Minnun -a sɛɛ wɔdɪ 'sia, kɔɔ waa -tɔa 'nan e -ka. ⁵⁴ 'Pian Zozi 'nɛn 'bɔ 'kun 'e 'pɛ -man, ɛn yaa 'vɪ wei 'plɛblɛ 'ji 'nan: «'Nɛn, 'i 'wɪuan lou!» ⁵⁵ 'Nun tɔɔn 'nɛn zɪɛ e fuɔ, ɛn e wɪuan lou. Zozi "e 'nan, 'o fɛ -nɔn -yrɛ 'e -bli. ⁵⁶ 'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, e 'nɛn "tɪ 'lee -a "bɔ 'kan. ɛn Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Te 'o 'wɪ zɪɛ -a -nan sɛɛ wɔ min -tɔ lɛ dɪ.»

9

Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli 'pa 'sia "ftivli (Mt 10.1, 5-14; Mk 6.7-13)

¹ Zozi 'e -srunɔn 'fuda "fli "bɛ o cin 'yɪ. E -kɔladɪ 'lee 'plɛblɛ -nɔn -wɪɛ 'nan -e 'o -yɔ -wɪldɪnɔn -pin minnun -sru, -e 'o -cɛ 'si minnun man. ² E o 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ -a vɪ minnun lɛ 'nan Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ 'bɔ, te o -cɛ "sia minnun man. ³ Zozi "e 'nan -wɪɛ 'nan: «Te 'ka fɛ -tɔ 'sia dɪ! -Yɛɛ cɪ "le "tonyrin -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le 'pada 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le -blɪfɛ -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "le "lala -le 'wɪ 'zɔ. -A pɛɛnɔn zɪɛ, te 'ka -tɔ 'sia "fo "dɪ! ɛn te 'ka 'tralɛ 'sia "fli "dɪ. ⁴ 'Kɔn nɛn 'ka wla 'ji 'nan o 'ka 'sia tɪglɪ bɛ, -a -ji nɛn 'ka 'fɔ, -e 'ka 'kɔdɪ 'e 'bɔ. ⁵ -Te ka 'bɔla 'fla 'tɔ da, ɛn -a -nannɔn 'ka 'ka 'silɛa dɪɛ, ɛn wa'a "trɔɛn "tɔlɛ 'cɛɛ dɪɛ, 'ka 'si 'fla zɪɛ -a da. 'Pian "cɛɛ 'si 'fla 'bɔ da bɛ, 'ka 'cɛin -man fuɔn -koei "trɔa o da, -a -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan 'ka 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji.»

⁶ Zozi -srunɔn 'fuda "fli zɪɛ, o -kɔ. O cɪɪ 'flanun da, te o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnun lɛ, te o -cɛ "sia minnun man fɛ pɛɛnɔn 'nan.

Erodi ci 'kla "tra "dɪ (Mt 14.1-2; Mk 6.14-16)

⁷ Erodi nɛn e Galilɛ 'lɛglɔn "paala bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi cɪ -a drɛnan bɛ yaa 'man. ɛn zɪ kɔ 'e cɪ "nrɔn bɛ, ya'a tɔa dɪ. Kɔɔ min -mienun -a ve 'nan: «Min -batize drɛzan Zan nɛn e -ka bɛ, -yɛɛ fuɔ.» ⁸ ɛn min plɔɛnnun -a ve 'nan: «Bali 'lewei vɪzan Eli nɛn 'li bɛ, -yɛɛ 'ta 'e 'fli -kɔɔnlɛ.» ɛn min -mienun "o 'vɪ 'nan:

«Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ, -a -tɔ 'bɛ fuɔ.» ⁹ 'Pian Erodi "e 'vɪ 'nan: «'An 'bɔ 'gʊɛ, 'mɛn minnɔn 'bɛ Zan -wulo cɛɛn. ɛn min nɛn an -yɛɛ 'wɪ maan 'gʊɛ, -tɪ 'bɛ "mɛn 'bɛ 'a?» -Yɛɛ "wean Erodi -a man -wɛɛdɪ 'sia 'nan 'e Zozi yɛ.

Zozi -blɪfɛ -nɔn min -kpi 'soolu lɛ

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Zan 6.1-14)

¹⁰ Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda "fli "bɛ o 'li 'o da. ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn, waa drɛ bɛ, waa 'sinan 'pa Zozi lɛ.

"Bɛ -sru ɛn Zozi 'kɔ o 'saza 'a 'fla 'tɔ nɛn waa laabo Bɛzaida bɛ -a "srɔn. ¹¹ Min "kaga "o -kɔnan 'yɪ, ɛn o -kɔla Zozi -sru. Zozi 'ka o lilɛ 'o da dɪ. E Bali -le mingɔnɛn -bɪdɪ 'wɪ 'vɪ -wɛɛ, ɛn minnɔn nɛn -cɛ cɪ o man bɛ, e -cɛ 'si o man.

¹² Zɪ funninmlan "ta "paala bɛ, ɛn Zozi -srɔnɔn pli Zozi man. O 'nan -yrɛ 'nan: «'I vɪ minnɔn lɛ 'nan, 'o 'kɔ fei -paannun 'lee 'flanun nɛn -kogo 'gʊɛ -a da, -e 'o -blɪfɛ 'lee nyinnan "nan "yɪ. Kɔɔ fɛnan nɛn -kaa cɪ 'gʊɛ, min 'ka 'nyɛanla 'nan dɪ.»

¹³ ɛn Zozi "e -wɛɛ 'nan: «'Ka 'bɔ, 'ka 'blɪfɛ -nɔn -wɛɛ!»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "nɛn 'kɔ 'lɔ "cɛ. I ya "vale 'nan, 'kɔ 'kɔ minnɔn "kaga 'labɛ o -blɪfɛ 'lɔ?» ¹⁴ Minnɔn nɛn -nan bɛ, -klɔnmɔn a 'o va -kpi 'soolu.

ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «'Ka o -nyran 'e cin da -fuba 'souzou.» ¹⁵ Waa drɛla "da, ɛn o pɛɛnɔn 'nyran. ¹⁶ Zozi 'kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli zɪɛ -a 'si, 'e yra -tɔ laji lou, ɛn e Bali muo "fɔ. E 'kpɔunnun "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn 'e -srɔnɔn lɛ 'nan 'o -pli "minnɔn zɪɛ o man. ¹⁷ O pɛɛnɔn -a blɪ, o 'kan. ɛn -a -mie nɛn e -fɔ bɛ waa -tɛ 'e cin da, e saannɛn 'fa -fuda "fli.

Min nɛn Zozi cɪ -a bɛ Pɛrɪ -a 'vɪ

(Mt 16.13-20; Mk 8.27-30)

¹⁸ Yɪ -tɔ da Zozi a Bali trɔ 'banan 'e 'saza, te -a -srɔnɔn a -a "srɔn. ɛn yaa laabu -wɔlɔ 'nan: «Minnɔn "o 'nan, -tɪ nɛn 'maan?»

¹⁹ O -yrɛ 'nan: «Min plɔɛn "o 'vɪ 'nan, min -batize drɛzan Zan nɛn 'yia. Min -mienun "o 'vɪ 'nan, Bali 'lewei vɪnɔn nɛn 'li bɛ, -a -tɔ 'bɛ fuɔ, -nyrɛn 'yia.»

²⁰ ɛn Zozi -a laabu -wɔlɔ "nyian 'nan: «Kaa "nun, "ka 'vɪ 'nan, -tɪ nɛn 'maan?» ɛn Pɛrɪ "e -yrɛ 'nan: «I ya Crizi nɛn, Bali -a 'pa 'sia -e 'e minnɔn 'si 'wɪ 'ji bɛ -a.»

²¹ ɛn Zozi 'wɪ 'pla -wɛɛ 'klagla 'nan, te 'o 'wɪ zɪɛ -a vɪ min -tɔ lɛ 'mlɔnmɔn dɪ!

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'vɪ

(Mt 16.21-23; Mk 8.31-33)

²² Zozi 'a 'pla "da "nyian -wɛɛ 'nan: «E ya 'e vidɪ 'nan, Blamin -pɪ 'e yra ye "kaga. ɛn "nyian bɛ, min cejunun 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn -a dra 'o 'pɛla koda, ɛn o Blamin -pɪ -tɛa. -A yɪ yaagazan da -e 'e 'wluan -kanɔn 'va.»

Zozi -sru 'ta wɔdɪ

(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)

²³ "Bɛ -sru ɛn Zozi "e 'nan o pɛɛnɔn lɛ 'nan: «Min nɛn e ya "vale 'e dra 'an -srɔzan 'a bɛ, 'e 'wɪ tɔ pɛɛnɔn man yra yɪdɪ man, ɛn 'e 'wɪ -kadɪ man yiba "plan da -e 'e -sɔɔnla 'an -sru. ²⁴ Kɔɔ min nɛn e cɪ 'e 'ladɪ 'yɛɛ 'trɛda da bɛ, -yɛɛ 'trɛda -taa 'silɛ -yrɔ. 'Pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'yɛɛ 'trɛda da "fo, ɛn yaa -nɔn 'mɛn bɛ, -a san 'bɛ 'belidɪ nɛn ya 'a 'nyaan dɪɛ -a ye. ²⁵ -Te min 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'yɪ, ɛn 'belidɪ 'si -yrɔ "bɛ, -a -ci nɛn nɔn? -A -ci "ka "dɪ. ²⁶ Min nɛn, 'yra -a -tɛa -a vidɪ -a 'nan 'e ya 'an -srɔzan 'a bɛ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'mɛn 'wɪ vidɪ min pee le yra -a -tɛa "bɛ, Blamin -pɪ -yɛɛ vɛ yra -tɛa "nyian tɔ nɛn e -taa "man "bɛ -a man. E -taa 'e 'bɔ 'le 'tɛ 'san 'lee 'e "tɪ 'le 'tɛ 'san 'lee 'e "tɪ 'le 'pasianɔn 'le 'tɛ 'san da. ²⁷ Maan ve

'cee 'wɪ tɪɣl 'a 'nan, min -mienun a fe 'gʊe -a -nan be, wa'a 'kaa 'vaa -e 'o -to 'nan Bali mingonnen -blidi 'sia di.»

*Zozi-srunon yaaga Zozi 'yi 'yee 'te 'san wlu
(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10)*

²⁸ Zozi 'wɪ zɪe -a 'vɪ, -a -nan yi 'sɔra "be -sru, en e Piəri 'lee Zan 'lee Zaji 'sia, en o -kɔ Bali trɔ 'balɛ pɔn -tɔ da. ²⁹ E ya Bali trɔ 'banan, en -a yra liladi 'sia, en -yee sɔ drɛ 'fuvu 'yriyri. ³⁰ -A -nan nen 'o 'vale min "fli "a o -sɛɛ "wɔdɪ 'sia. Min "fli zɪe Moizi 'lee Eli nen waa. ³¹ Bali -le 'te 'san o si -fɔ, en 'wɪ nen e "ta -daa "drɛle Zozi le Zeruzalem be, waa -nan wɪ vɪdɪ 'sia -yre.

³² Tɔ zɪe -a wlu be, te yi -fɔla Piəri 'lee min "fli "nen o -kɔ waa be, o da "fo. 'Pian o fuv en o Zozi 'yi Bali -le 'te 'san wlu. En o min "fli 'yi "nyian 'o 'tɔdɪ -a "srɔn. ³³ Minnun zɪe "wɛɛ 'si Zozi "srɔn "be, en Piəri 'e 'nan Zozi le 'nan: «'An 'san, e drɛ 'wɪ 'yi "a en -kaa ta 'gʊ. Kɔ segle pannɛn yaaga -tɔa. -A -tɔ a 'yie vɛ -a, -a -tɔ a Moizi -le vɛ -a, en -a -tɔ a Eli -le vɛ -a.» 'Wɪ nen Piəri -a 'vɪ be, yaa 'vɪ 'e lei -sru.

³⁴ Zi Piəri a 'wɪ zɪe -a vɪnan be, en "lolu -koei "trɔa o da. "Lolu -koei "a -trɔanan Zozi -srɔn da "fo. -A -nan nen nyen o cɛɛn. ³⁵ Nun tɔɔn wei -tɔ wɪ "lolu -koei 'bɔ 'va. E 'nan: «'An 'pɪ nen, maan 'si "va "be, -nyrɛn "be. 'Ka "trɔɛn "tɔ -a wei le!» ³⁶ Zi wei zɪe e wu be, en Zozi 'fɔ 'e 'tɔwli. 'Wɪ nen Zozi -srɔn 'a -nan 'yi be, wa'a -nan sɛɛ wɔle min -tɔ le "fo 'vaa en Zozi 'kɔ laji di.

*Zozi -yɔ -wɪdɪ "pin 'nen 'tɔ -sru
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-27)*

³⁷ Zi tɔ cɛɛn be, en o pɔn sɔɔn "ji. Min "kaga "ta Zozi 'sile -sia. ³⁸ Minnun 'bɔ zɪe o yei "be, min -tɔ -paandi 'sia. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, mein trɔ "baa, 'i 'men 'nen 'gʊe -a -nanjen! -Yɛɛ cɪ 'men 'nen 'tɔwli "a. ³⁹ -Yɔ -wɪdɪ "tɔ -taa "da, 'nun tɔɔn -e 'e -paandi 'sia. -Yɔ -wɪdɪ 'bɔ -a "cɛan "da, te yaa 'le -pɔɛ bɔa. "Yɛɛ vɪnan 'e 'si "da "be, te e 'te 'pa "da "kaga. ⁴⁰ Mein -srɔn trɔ 'ba 'nan, 'o 'yɔ -wɪdɪ zɪe -a -pin -a -sru. 'Pian wa'a -kɔlale -a di.»

⁴¹ En Zozi 'e 'nan: «-Naagunɔn, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "ka "di. 'Ka 'wɪ 'wɪdɪ "dra. Tɔ wɛa nen "nyian maan dra 'ka 'va? 'An "koe -nyaan 'ka man 'e "tun. 'I 'ta 'yie 'nen 'a 'gʊ!»

⁴² Zi 'nen 'bɔ "ɛ -pli Zozi man be, en -yɔ -wɪdɪ -a -tria "tra. Yaa cɛɛn "da. 'Pian Zozi 'e yra 'tɔn 'tɔ -yɔ -wɪdɪ "da, en e 'nan -yre 'nan: «'I 'si 'nen 'gʊe -a -sru.» Zi Zozi -a beli be, en e 'nan -a "tɪ "le 'nan: «'Yie 'nen nen 'gʊ.» ⁴³ Bali -le -dan 'lee -yee 'plɛblɛ min pɛɛnɔn 'kan.

*Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandi -kanɔn 'va wɪ 'vɪ 'nyian
(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)*

'Wɪ nen Zozi -a drɛ be, min pɛɛnɔn 'plo 'fɔ 'e 'fɔdɪ. -A -nan nen Zozi 'a 'vɪ 'e -srɔnɔn le 'nan: ⁴⁴ «'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊe -yre 'kpa tɪɣl! Minnun "ta -daa Blamin -pɪ -nɔn le minnun le -e 'o -tɛ.» ⁴⁵ -A -srɔnɔn 'ka 'wɪ zɪe -a -ci man le di. -A -ci a 'e 'yɔdɪ -wɔ, 'dɔ -e 'o vɪle 'o -ci man di. 'Pian -a -ci laabɔdɪ "klan o -tɛ.

*-Tɛ cɪ Zozi -srɔzan -dan a?
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)*

⁴⁶ "Be -sru -sa -tɔ -tria Zozi -srɔnɔn yei. -Sa zɪe -nyrɛn 'nan, -tɛ cɪ o yei Zozi -srɔzan -dan a? ⁴⁷ Zozi 'a -kɔnnen 'yi -wɔ. -A -nan nen e 'nen "wɛnnɛn 'tɔ 'si, yaa -tɔ 'e "srɔn, ⁴⁸ en e 'nan -wɛ 'nan: «Min nen e 'nen "wɛnnɛn 'gʊ -a 'kun tɪɣl 'mɛn "wɛan be, te 'an 'bɔ nen yaan 'kun tɪɣl. En min nen yaan 'kun tɪɣl be, te min nen yaan 'pa 'sia 'trɛda be, -a 'bɔ nen yaa 'kun tɪɣl. Maan ve 'cee 'nan, 'an -srɔzan nen 'e 'fli drɛ 'nen "wɛnnɛn 'a be, -a san 'be cɪ -dan.»

Min -tv -yv -wliđi "pin minnun -sru
(Mk 9.38-40)

⁴⁹ En Zan "e 'nan Zozi le 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan, kv min -tv 'yi, te e -yv -wliđi -pian 'minnun -sru 'i 'ta da. En kva 'v1 -yrē 'nan, te 'e drē d1, kōō ya'a 'ta 'wula 'i -sru "le 'kōē 'w1 'zv d1.»

⁵⁰ En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «Te 'ka 'w1 z1ē -a drē d1! Kōō min nēn, -a pei 'ka 'e 'pad1 'ka man d1ē, te e ya 'ka 'va.»

Zozi Zeruzalem si 'sia

⁵¹ Tv nēn Bali Zozi "sia 'trē 'gōē -a da -e 'e 'kv -a laji bē, e 'bō 'kogo. -A -nan nēn Zozi 'nyinnan 'e 'fli da, ēn e Zeruzalem si 'sia. ⁵² E minnun 'pa 'sia 'e 'lē. Minnun z1ē o -kv, ēn o 'bōla Samari 'nōn fla. O nyinnan "nan -wēēd1 'sia Zozi le 'fla z1ē -a da. ⁵³ 'Pian Samari 'nōn 'ka 'w1ē "man "fo "d1, kōō Zeruzalem nēn e "ta -ko.

⁵⁴ Z1 Zozi -srunōn Zaji 'lee Zan 'w1 z1ē -a 'man bē, ēn waa 'v1 Zozi le 'nan: «Minsan, i ya "vale 'ku 'te 'si laji -e 'e o -nan -nyan?» ⁵⁵ Zozi 'e man lila o da, ēn e 'w1 'pla -w1ē 'klagla. [Yaa 'v1 -w1ē 'nan: «Min nēn ka drē -yēē 'nēnnun -a bē -a -cin 'san 'ka 'ji 'va?» ⁵⁶ Kōō 'an 'bō Blamin -p1 ma'an 'tale 'trēda 'nan -e 'an minnun -tēē "d1. 'Pian an -ta 'nan -e 'an minnun 'si 'w1 'ji.»] -A -nan nēn o 'fla pee da si 'sia.

Zozi -sru 'ta wōđi
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Z1 o ya -kōnan -sia bē, ēn min -tv "e 'nan Zozi le 'nan: «Fēnan pēēnōn nēn i -ko bē, kvē 'ko 'yia.»

⁵⁸ En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «-Canjannēnnun nyinnan a, ēn "lomannun "kōē "a, 'pian Blamin -p1 "le "fē -tv -nan "ka -e 'e 'wulo 'pla 'nan d1.»

⁵⁹ En Zozi 'a 'v1 min -tv le 'nan: «'I -sōōnla 'an -sru!»

Min z1ē e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, 'i 'si -nōn 'mēn, -e 'an 'kv 'an "t1 "wō 'vaadrō.»

⁶⁰ Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «Minnun nēn Bali "le 'va o c1 'o 'kad1 bē, 'i o 'tv1 'o 'wee min wō. 'Pian 'i 'bō 'i 'kv -a v1 minnun le 'nan Bali -le mingōnēn -b1đi 'bō.»

⁶¹ En min pee -a 'v1 'nan: «Minsan, an -taa -sōōnla 'i -sru, 'pian an ya "vale 'i 'si -nōn 'mēn -e 'an 'kv -si trō 'ba 'an 'mangulinun lō.»

⁶² En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «-Te min -si -tv 'sia, te -a "trōēn "a 'e koda bē, -a san z1ē ya'a dra Bali -le mingōnēn trēdave -a "fo "d1.»

10

Zozi 'e -srunōn pee 'pa 'sia 'flivli
(Mt 9.37-38; 10.5-16)

¹ "Bē -sru ēn Minsan min -fuba 'sōravli 'w1ē "fli 'si "va, ēn e o 'pa 'sia "flivli 'e 'lē. Yaa 'v1 -w1ē 'nan o 'kv 'fla 'lee fēnan pēēnōn nēn 'e "ta -ko bē -a -nan. ² En Zozi "e 'nan -w1ē 'nan: «'Saa 'bē tran "kaga "bē, 'pian -a -tēnōn a "wēnnōn. -Yēē "wēan 'ka Minsan nēn fei z1ē e c1 -yēē vē -a bē -a trō 'ba, 'nan 'e -a -tēnōn 'pa 'sia -e 'o -yēē 'saa bē -a -tē. ³ 'Ka -si 'sia! 'Pian 'ka drē "yi, kōō an "ta 'ka "paa 'sia "le 'bla 'nēnnun nēn o "ta -ko plō winun yei "bē -wee 'w1 'zv. ⁴ Te 'ka "lala 'lee 'pada 'lee -manwua 'sia d1, ēn te 'ka 'mōn -sia min minnun 'tō bōđ1 -a d1.

⁵ -Te ka wla 'kōn 'tv -ji bē, 'ka -a -ji 'nōn 'tō bō 'nan, Bali 'e 'fōđ1 -trōō -nōn -w1ē!

⁶ En -te min -tv a 'kōn z1ē -a -ji, te e ya -fōđ1 -trōō -wēēnan bē, 'cee -fēa -fōđ1 -trōō -nōn -yrē. 'Pian -te 'bē "ka "d1ē, 'cee -fēa "nēn "fo 'e "tun. ⁷ 'Kōn nēn -a 'lē "nēn 'nōn 'ka 'pē 'kun bē, -a -nan nēn 'ka 'fv. En fē oō fē nēn waa -nōn 'cēē -ji -blivē -a

'lee mlinve -a be, 'ka -bli en 'ka mlin. Koo min nen e ya 'nyranman -to 'panan be, -a -non da nen -e -a -pan 'e 'kon. 'Pian te 'ka 'ci 'kon 'le "nen -tooladi -a "da "di.

⁸'Fla nen ka 'bala "da, en o 'ka 'kun tigh be, fe nen o -taa 'cee be, 'ka -bli. ⁹'Ka -ce 'si minnun man 'fla zie -a da, en 'ka vi -wle 'nan, Bali -le mingonnen -blidi 'sia 'ka 'va. ¹⁰'Pian -te ka wla 'fla 'tu da, en 'fla zie -a danon 'ka 'o yie 'tole 'ka yra die, 'ka 'ku -wee -guada, -e 'ka vi 'nan: ¹¹'Ka -to 'nan, Bali -le mingonnen -blidi 'bo 'kogo. 'Pian ka'a 'wile "man "di. -Yee "wean 'ka fla fuon nen e -fu 'ku 'cein -man be, kua -toala 'ka da. -A -koondu nen 'nan 'ku 'pe 'si 'cee 'wi 'ji. ¹²Maan ve 'cee 'wi tigh 'a 'nan, yi nen Bali 'tredanon 'le tin "baa be, 'fla zie -a da 'non 'le yra yidi 'pleble "mlian Sodom 'non 'le ve da.»

Flanun nen -a da 'non 'ka yi -telea Zozi da die, Zozi 'wi 'pla -wle (Mt 11.20-23)

¹³En Zozi -a -to "nen -a vidi -a 'nan: «Koraze 'non, 'wi -taa "bale 'ka man! Bezaida 'non, 'wi -taa "bale 'ka man! Koo, "te 'lebo "fo winun nen o dre 'ka yie man 'gve, 'nan o dre 'fla nen waa laabo Tir 'lee Sidon be -a da be, "te -a da 'non 'si 'o dre wi -wliidi "man -a -nan 'mon. En "te o 'te 'yie 'wi 'o da -a -nan 'mon, en "te o -ce bu so ceeen 'o man -a -nan 'mon. ¹⁴-Yee "wean nen maan ve 'cee 'nan, yi nen Bali minnun -le tin "baa be, 'cee yra yidi 'pleble "mlian Tir 'lee Sidon 'non 'le ve da. ¹⁵En kaa nen ka ci Kapanamo 'non 'a be, e ya 'ka 'ji 'nan ka -ko Bali va laji? -Ceje, 'pian Bali 'ka -soonmlan -kanon 'va.

¹⁶Min nen e 'ka wei 'man "yi "be, te 'an 'bo nen yaan wei 'man "yi. En min nen ya'a 'e yie 'tole 'ka yra die, te 'an yra nen -a san 'ka 'e yie 'tole di. En "nyian be, min nen ya'a 'e yie 'tole 'an yra die, te -a san 'ka 'e yie 'tole min nen yaan 'pa 'sia 'treda be -a yra di.»

Min -fuba 'saravli 'wle 'fli "be o 'li 'o da

¹⁷Min -fuba 'saravli 'wle "fli "nen Zozi o 'pa 'sia be o 'li 'o da ci "nrandi -a. En waa 'vi Zozi le 'nan: «'Ku 'san, 'kve ci -yv -wliidun da. 'Wi nen kua 'vi -wle 'i 'to da 'nan 'o dre be, waa dra.»

¹⁸En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Maan -toa zi. An Satan yi 'sinan laji, te e "ta -soonman "le laa -paan 'zu. ¹⁹'An 'bo meen -koladi -non 'cee, 'nan -e 'ka 'ta wula -sanjre 'lee -mlen 'lee Bali 'nanmanzan 'le 'pleble peenon da. 'Wi 'tu 'ka 'dra 'cee "fo "di. ²⁰En te 'ka 'ci 'e "nran 'nan, cee ci -yv -wliidun da di! 'Pian 'ka 'ci 'e "nran 'nan, 'ka 'to a 'e 'c'ren -tedi Bali va!»

Zozi 'e "ti 'to 'bo (Mt 11.25-27)

²¹Tu zie -a wlu be, Bali lei 'saun ci "nrandi -non Zozi le. -A -nan nen Zozi "e 'nan: «'An "ti, yie ci labli 'san -a, en yie ci 'tre 'san -a. Mein 'to "yi "ve 'nan 'winun nen yia yoo minnun nen 'o 'fli "siala 'wi 'tonon -a be o man be, yia ta 'bola minnun nen 'o 'fli dre nannannun -a be -wle. 'Wi 'kpa nen, koo 'wi nen e ci 'i 'ci 'so 'a be, -a 'bo nen yia dre.

²²Fe peenon 'peba a 'e wodi 'an 'lo, 'an "ti yie dre zi. 'An "ti 'saza 'be 'an 'bo nen an ci -a -pi -a be 'an -toa. En 'an 'bo nen an ci -a -pi -a be, 'an 'saza 'be 'an "ti -toa. En "nyian 'an 'bo nen an ci -a -pi -a be, min nen an ya "va 'nan 'an ta bala -yre "be, -a san 'be 'an "ti -toa.»

²³Zozi 'e 'man lila 'e -srulon 'saza da, en yaa 'vi -wle 'nan: «Bali -le -fea a kaa nen ka 'wi zie -a -nan ye be 'ka man. ²⁴Maan ve 'cee 'nan, Bali 'lewei vunon "kaga 'lee mingonnennun -a man wee 'nan, 'wi nen kaa -nan ye be, "o "ye, 'pian wa'a yie di. En 'nan 'wi nen kaa maan "be, "o maan, 'pian wa'a manle di.»

*Zozi-kənnən "fə "yi "drəzan-tv man
(Mt 22.34-40; Mk 12.28-31)*

²⁵ 'Fluba 'ci vīzan -tv wluān 'nan -e 'e Zozi wei 'kun. En yaa laabv Zozi 'lō 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, maan dra 'kō -e 'an 'belidī nēn ya'a 'nyāan dīe -a 'yi?»

²⁶ Zozi "e -yrē 'nan: «Bali -le -pei 'fluba 'ji bē, e ya 'e 'crēn -tēdī 'kō? -Mē "wī nēn yīa 'man 'ji?»

²⁷ En e 'nan:

«'I Minsan Bali yī "yi

'i 'bli pēēnōn 'a!

'I yī "yī 'yīe 'wī drēdī pēēnōn 'a!

'I yī "yī 'yīe 'plēblē pēēnōn 'a!

'I yī "yī 'i 'ci "nrōndī pēēnōn 'a!

En "nyīan 'i bōēzan -tv yī "yī

'le 'yīe 'wī 'zv.»

²⁸ Zozi "e -yrē 'nan: «Yīa 'vī 'kpa. 'I drē zī -e 'i 'belidī nēn ya'a 'nyāan dīe -a yī.»

²⁹ 'Fluba 'ci vīzan zīe e ya 'yēe tin 'nōnnōn -wēēnan, -yēe "wēan yaa laabv 'nyīan Zozi 'lō 'nan: «-Tīe cī 'an bōēzan -tv -a?»

³⁰ En Zozi 'wī zīe -a -sru 'vī -kōnnēn "fōdī -a. E 'nan -yrē 'nan: «Min -tv 'si Zeruzalem, e "ta -ko Zeriko. Zī e 'bō -si yēi "bē, en crinnōn 'bō "man, o 'wv "da, en o -yēe fēnun pēēnōn koo -yrō. Waa -sōn -trillī -a -kadī -fōla tv, en o 'si -a -sru.

³¹ "Bē -sru en Bali -panzan -tv -si -tōwli zīe -a 'sia. Min nēn crinnōn -a -sōn bē, yaa 'yī, en e paala "man "kōōbli, e -kv. ³² "Bē -sru en min -tv nēn e 'nyranman "paa Bali -pan 'kuin bē e -si -tōwli zīe -a 'sia "nyīan. Min zīe Levi min nēn. 'Wī -tōwli "nēn Bali -panzan -a drē bē, -nyren yaa drē. Min nēn crinnōn -a -sōn bē, yaa 'yī, en e paala "man "kōōbli, e -kv. ³³ En "nyīan bē Samari min -tv "ta -ko 'ta wōnan. E -si -tōwli zīe -a 'sia. E 'bō min zīe -a man. Zī yaa 'yī bē, en -a nyirinda -sēn "da. ³⁴ E pli "man, en yaa mlōnnun yra bvv 'nyrōn 'lee -wēn -a, en yaa ta yri. Zī e cēēn "man "bē, en yaa 'si 'yēe -sv da, tōōn en e -kv -a -pēnnōn nyīn -ji 'kuin, en 'e yīe 'tō "va.

³⁵ -A ta tv cēēn, e 'lein 'wle 'si "fli, yaa -nōn -pēnnōn nyīn -ji 'kōn san lē, en e 'nan -yrē 'nan: «'I yra 'si, 'i yīe 'tō min 'gōē -a va 'mēn! "Lala nēn i "ta -a sēman -a -wulo -wlu bē, -te an -ta bē -e 'an bōla 'yīe.»

³⁶ En Zozi -a laabv 'fluba 'ci vīzan zīe -yrō 'nan: «"Yīe 'ji, min yaaga zīe o yēi "bē, -tīe drē min nēn crinnōn -a -sōn bē, -a bōēzan -tv -a? 'I vī 'mēn!»

³⁷ En 'fluba 'ci vīzan "e 'nan: «Min nēn yaa nyirinda 'si bē, -a san nēn.»

En Zozi -a 'le 'sran -yrē 'nan: «'I 'kō! 'I 'bō "i "drē "nyīan zīe!»

Zozi 'kv Mat 'lee Mari -va

³⁸ Zozi 'lee "e -srunōn a -kōnan -sia, en o 'bōla 'fla 'tv da. Lumōn -tv a 'fla zīe -a da, waa laabo Mat. E "yī drē Zozi lē 'e 'bō 'le "kōnnēn. ³⁹ -A "blu -tv a, wēē laabo Mari. Mari zīe e -nyran Minsan cēin -man, en yaa wei mandī 'sia. ⁴⁰ Tv zīe -a wlu, te Mat "le yra 'kla "tra "dī, fēnun -tōēndī 'lee 'wī "kaga "drēdī -le "wēan. Tōōn e -ta, en e 'nan Zozi lē 'nan: «Minsan, 'an "blu 'an "tōē 'an 'tōwli fēnun drēnan. 'Wī zīe yī 'a sīala 'wī 'a dōv? 'I vī -yrē 'nan "e 'pa 'an 'va!»

⁴¹ En Minsan "e 'nan -yrē 'nan: «Mat, 'i 'ci "nrōnman 'wī "kaga "da, en 'i yra 'kla "tra "dī. ⁴² 'Pīan maan ve 'yīe 'nan, 'wī nēn e cī tīghī bē e ya -tōwli "cē. -A 'bō nēn 'i "blu Mari -a -si 'sia 'gō, en min 'ka -a sia -yrō "fo "dī.»

11

*Bali trv 'badī
(Mt 6.9-13)*

¹ Yi -tv da be, Zozi Bali trov 'badu 'sia fe -tv -nan. Zi e ceen "man "be, en -a -sruzan 'tu "e -yre 'nan: «Minsan, i Bali trov 'badu "paa 'ku 'ji "le zi Zan -a paa 'e -srulon 'ji be, -yee 'wɪ 'zu.»

² En Zozi -a 'vɪ 'e -srulon le 'nan: «"Cee vɪ 'nan ka Bali trov 'ba be, 'ka vɪ 'nan: 'Ku "ti Bali,

'i dre -e minnun 'o 'i 'to dre -dan!

'Yie mingonnen -blidi 'e 'ta!

³ Yi -tudv peenon da be,

'i 'ku 'blife nen ku ci "va "be -a -non 'kue.

⁴ Wɪnun nen kva dra 'yie -wliidi "be, 'i 'ce 'kue!

Koo min 'wɪ dra 'kue -wliidi "be, kva "cea -yre.

Te 'i 'ku 'tvi -e Satan 'e 'ku 'man yi di!»

⁵ "Be -sru en Zozi -konnen "tu -fo -wle. E 'nan: «Min -tu a 'ka yei, en -a bee -tu -a. Bada -to, en e -ku 'e bee zɪe -a -va. Yaa 'vɪ -yre 'nan: 'An bee, 'i yra 'si, 'i "men 'kpoun yaaga 'fe! ⁶ Min -tu "sia 'ta wonan, e 'bɔla 'an 'va. En fe -tu 'ka 'an 'lo -e 'an -non -yre "di.»

⁷ Toon -a bee zɪe, -e 'e vɪ -yre 'nan: 'Yian 'tvi flu! 'An 'kon 'fo -ji 'va. 'Ku 'vale 'men 'nennun -a ku ya yi -tenan. Ma 'an 'wuanla -e 'an 'kpoun -non 'yie di.»

⁸ -Te min zɪe e 'ka "vale 'e wuanla 'e bee -le "wean diɛ, maan ve 'cee 'nan, e wuanla 'nan 'e bee a 'e man drenan -wluwlu -le "wean.

⁹ -Yee "wean maan ve 'cee 'nan: 'Ka fe trov 'ba, waa -non 'cee! 'Ka fe -wee, kaa ye! 'Ka 'kon 'te, waa 'le "so 'cee! ¹⁰ Koo min nen e fe trov 'baa be, waa -non -yre. En min nen e fe -weeman be, yaa ye. En min nen e 'kon -tea "be, waa 'le "so -yre.

¹¹ Min "ti "tu 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nen pɔ trov 'ba -yɔ "be -e 'e -mlen -non -yre -a "pa 'ji di. ¹² En "nyian be, min "ti "tu 'ka 'ka yei, -te 'yee 'nen mannyren trov 'ba -yɔ "be -e 'e -sanjre -non -yre -a "pa 'ji di. ¹³ Ka ya min -wliidi "a, 'pian ka fe "yi -taa -e 'ka -non 'cee 'nennun le. 'Ka "ti 'nen laji be, -a ci "yi "mlian 'ka da, -yee "wean 'ka -to 'nan, e lei 'saun -non minnun nen waa laabo -yɔ "be -wle.»

Zozi 'le 'pleble "sia nyin?

(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)

¹⁴ Yi -tv da be, en Zozi bobo -tv beli. -Yv nen e min zɪe -a dre bobo -a be, Zozi -a -pin -a -sru. Zi -yɔ zɪe e 'si bobo -sru "be, en min 'bɔ 'widi 'sia. Toon minnun peenon nen -nan be, 'wɪ o 'plo 'fo.

¹⁵ 'Pian min -mienun "o 'vɪ 'nan: «-Yonun tazan nen waa laabo Belzebul be, -yee 'pleble 'non Zozi le, en e -yɔ -wliidun -pian "minnun -sru.» ¹⁶ En "nyian be min -mienun -a laabv Zozi 'bɔ 'nan, 'e 'lebo "fo wɪ -tv dre, -e 'o 'to 'nan e "sia laji.

¹⁷ Zi 'wɪ nen -a -cin ci o 'ji be, Zozi 'a -konnen 'yi be, en e 'nan -wle 'nan: «-Te 'leglon 'tu -ji minnun ceen 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin man be, 'leglon zɪe e -wia. 'Konnan -wiiman 'o cin da. ¹⁸ -A -towli "nen "nyian Satan 'lee -yee -yonun -le ve -a. "Te -wee ceen 'e cin man, en o ya -kuli -tannan 'o cin yei "be, "te -yee mingonnen tre -wi -a -nan 'mon. -Yee "wean -te 'ka ve 'an man 'nan Belzebul 'be 'pleble -non 'men, en 'an -yɔ -wliidun -pian "minnun -sru "be, 'cee tin 'ka 'nonnon di. ¹⁹ En -te 'wɪ nen ka 'vɪ zɪe e ya 'wɪ 'kpa 'a be, 'bɔ 'cee minnun be, -ti -le 'pleble 'a nen "o "yɔ -wliidun -pian? 'Ka 'bɔ 'le minnun 'be -konnan 'nan 'cee tin 'ka 'nonnon di. ²⁰ 'Ka -to 'nan, Bali -le 'pleble 'a nen an -yɔ -wliidun -pian "minnun -sru. En 'wɪ zɪe -a dredi 'be -konnan 'nan, Bali -le mingonnen -blidi 'bɔ 'ka 'va.

²¹ Min 'pleble nen -kuli -tan fenun ci -yɔ, en -a yie a 'yee 'kon 'va be, -a yifenu peenon 'man yra flu. ²² 'Pian min nen -a 'pleble -cia "da "be, -te e -ta, en yaa klɪ

be, e -yee -kuli -tan fenun nen e yi -tera "da "be -a "kooman -yrɔ -e 'e -a yifenun -pli.

²³ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, min nen e 'ka 'an 'va dɛ, te -a pei a 'e 'padɪ 'an man. En min nen ya'a 'paa 'an 'va -e 'kɔ fɛ tre 'e cin man dɛ, yaa fuimlan "man.»

*Zozi -yv -wliɔ: "liɔi 'e da 'wɪ 'vɪ
(Mt 12.43-45)*

²⁴ «-Te -yv -wliɔ 'si min -sru "be, e -cia "wɔɔɔ -a fenan -kadɪnun -nan. E -cia "fenan -weɛɔɔ -a 'nan -e 'e -nyran -nan. 'Pian -te ya'a yɪɛ dɛ, -e 'e vɪ 'nan: «An lia 'an da 'mɛn 'kɔn nen an cɪ "nɛn "ji be, -a -ji.» ²⁵ -Te e -ta, te -a -nan a 'e "kooɔɔ, te -a -nan fɛ pɛɛnɔn yra "ceɟɛ, ²⁶ tɔɔn -e 'e 'kɔ 'e -sru, -e 'e -yv -wliɔ 'sɔravli "nen o -wliɔ 'mliɔn "da "be o 'pa 'e 'va, -e 'o 'ta -nyran 'kɔn zɪɛ -a -ji. "Yɛɛ 'le 'sran be, min zɪɛ -yee -kɔndɪ -wliɔ 'mliɔn -a tɛɛɛ vɛ da.»

²⁷ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪɔɔ man be, tɔɔn en lumɔn -tɔ wei wɪ minnɔn yei. Yaa 'vɪ 'nan: «Bali -fɛa 'vɪ lumɔn nen yei 'ya en e 'nyɔn 'nɔn 'yɪɛ be -a man.»

²⁸ 'Pian Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nen e Bali wei maan te e 'ta wɔla "da "be, -a san man nen Bali -le -fɛa cɪ.»

*Zozi 'ka 'wɪɛ "man -e 'e 'ɛbo "fɔ wɪ drɛ dɪ
(Mt 12.38-42)*

²⁹ Zɪ minnɔn a trenan "kaga "be, tɔɔn Zozi "e 'nan: «-Naagɔnɔn, ka ya min -wliɔɔn -a. Ka ya "va 'nan, 'an 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e -kɔɔn 'nan 'an "sia Bali va. 'Pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka "nyɪan 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ pee dra 'ka 'va 'gɔ dɪ, -te ya'a 'silɛa 'wɪ nen Bali 'lewei vɪzan Zonazi -a drɛ be -a dɛ. ³⁰ Kɔɔ Blamin -pɪ -taɔ "drɛɛ 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -a -naagɔnɔn le, "le zɪ Zonazi -a drɛ 'li Ninivi 'nɔn le be -yee 'wɪ 'zɔ.»

³¹ En lumɔn -tɔ nen 'li e ya mingɔnnɛn -a 'trɛda "tre 'zia be, yi nen Bali minnɔn -le tin "baa be, -yɛɛ 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ e 'si 'trɛda fenan -kɔɔbli 'nan, 'nan -e 'e Salomɔn -le 'wɪ 'tɔɔɔ yɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nen -a -dan "mliɔn Salomɔn da be, e ya 'gɔ. ³² En "nyɪan be, yi nen Bali minnɔn -le tin "baa be, Ninivi 'nɔn 'wɪ -tɔa -naagɔnɔn man. Kɔɔ zɪ Zonazi Bali -le 'wɪ 'vɪ -wle "be, o 'si 'wɪ 'wliɔɔ "drɛɔɔ man, en o -sɔɔnla Bali -sru. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nen -a -dan "mliɔn Zonazi da be, e ya 'gɔ.»

*Min nen e Zozi -tɔa "be e ya 'te 'san da
(Mt 5.15; 6.22-23; Mk 4.21)*

³³ En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min 'ka -kannɛn 'fɔa "nɛn -e 'e yɔɔ dɪ, -te 'be "cɛɛ dɪ, -e 'e wɔ -pɔ wlu dɪ. 'Pian yaa -tɔala fenan 'wein da, -e minnɔn "ɛ -wla 'kuin be, te waa -san ye.

³⁴ Min yɪɛ 'be -maan min fenan ye. -Te 'i yɪɛ a "ji 'kpa be, 'te 'san -sɛan 'i da, yia -tɔa. 'Pian -te 'i yɪɛ 'ka fenan ye dɛ, 'te 'san -sɛan 'i da, yɪ'a tɔa dɪ. I ya tɔ pɛɛnɔn man klun va. ³⁵ -Yee "wɛan 'ka drɛ "yi, te fɛ -tɔ 'e 'si -tɔ 'te 'san -lɔ, -e 'ka 'fɔ klun va dɪ. ³⁶ Kɔɔ -te 'te 'san a 'e -sɛndɪ 'i fɛ pɛɛnɔn 'nan, en 'i fɛ -tɔ -nan 'ka 'fɔle klun va dɛ, 'i man -kɔan 'wein "fo "le zɪ -kannɛn 'i 'man dra 'wein be, -yee 'wɪ 'zɔ.»

*Zozi 'wɪ 'pla Farizɛn 'nɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn le
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)*

³⁷ Zozi 'fɔ 'wɪ tin 'banan, en Farizɛn min -tɔ -ta -a trɔ 'balɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'kɔ fenun -bli 'yee "kɔnnɛn. Zozi wɪ "man. Zɪ e -kɔ, e wla -yee 'kuin be, 'nun tɔɔn en e -nyran fenun -sru. ³⁸ 'Wɪ zɪɛ e Farizɛn min 'plo 'fɔ. Kɔɔ Zozi 'ka 'e 'pɛ -man "foelɛ "le zɪ 'o tranun -a 'vɪ be -yee 'wɪ 'zɔ dɪ.

³⁹ -A -nan nen Zozi "e 'nan -yre 'nan: «Ka Farizen 'nōn bē, ka 'kulenen 'lee -pō man bei "foeman fenyian. 'Pian 'ka 'pōn -ji a 'e fadī crin -pōan 'lee nyannen -pōan "a. ⁴⁰ Ka ya -blv -a! Bali nen e fē man bei drē bē, -yēē fē -ji drē. ⁴¹ -Yee "wēan fē nen e cī 'cee 'kulenen 'lee 'cee -pō -ji bē, -nyren 'ka -nōn 'yale -tenōn lē, -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'lē.

⁴² Farizen 'nōn, 'wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō sinwlenun nen waa laabo manti 'lee ru bē, 'lee 'cee sinwle pēēnōn bē, kaa -fuzan -nōan Bali lē. 'Pian ka'a Bali ye "yi "dī, en ka'a va wī dra "yi "dī. Te 'wī zīē -yēē cī "lē blamin 'e drē 'vaa -e 'e fē -fuzan -nōn Bali lē.

⁴³ Farizen 'nōn, 'wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō -te ka ya cīn yī 'kuin bē, ka -nyran "nan 'kpagba 'sidī ye "yī. En -te ka ya -guada bē, ka ya "vale min yīē 'e 'nan 'ka man -e 'e 'ka 'tō bō.

⁴⁴ 'Wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō ka ya "lē min -yre nen -a ta a 'e 'sandī bē -yee 'wī 'zō. -Te min 'tran "da bē, -e fē nen "jī "bē 'e min "trī "tō Bali 'lē.»

⁴⁵ Zī Zozi 'wī zīē -a 'vī bē, -a -nan nen 'fluba 'cī vīzan -tō -a 'sī "da. Yaa 'vī Zozi lē 'nan: «Bali -lē 'wī "paazan, -te yīa vī zīē, te i ya "nyian "kōē "srōn wōnan.»

⁴⁶ En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «'Fluba 'cī vīnōn, 'wī -taa "bōlē "nyian "cee "man! Kōō 'wī 'plēblē nen kaa ve minnun lē 'nan 'o drē, te ka'a 'paa o va -a drēnan dī.

⁴⁷ 'Wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō Bali 'lewei vīnōn nen 'ka tranun o tēē bē, ka 'kōn drē o -yre da. ⁴⁸ 'Wī nen 'ka tranun -a drē bē, e ya 'ka 'jī 'wī "yī "a, -yee "wēan nen ka 'kōn drē Bali 'lewei vīnōn zīē o -yre da. ⁴⁹ Bali nen 'wī 'tōdī pēēnōn a -yrō "bē, e 'wī zīē -a 'vī 'e 'cēn. Yaa 'vī 'nan: «An -taa 'an 'lewei vīnōn 'lee 'mēn 'pasianōn 'a -wlē, 'pīan o o -mie -tēa, en o 'tē "paa o -mie da.» ⁵⁰ -Yee "wēan Bali 'lewei vīnōn nen minnun o tēē 'trēda pou sīanan "bē, -naagōnōn da nen Bali -a nyran -sēan. ⁵¹ E 'sia Abēl da -trīlīī, en e 'bō Zakari nen waa -tē Bali -pan 'kōn 'lēē Bali -pan "dave yēi "bē -a da. Maan ve 'cēē 'nan, -naagōnōn da nen Bali -a nyran -sēan.

⁵² 'Fluba 'cī vīnōn, 'wī -taa "bōlē 'ka man! Kōō -sī nen minnun -a "sīala -e 'o 'kō Bali va bē kaa 'lē 'wū. 'Ka 'bō 'ka -sī 'bō zīē -a da dī, en "nyian bē minnun nen o ya "vale 'nan 'o 'sī zīē -a "sīala bē, ka -sī -tō -wō!»

⁵³ Zī Zozi cēēn 'wī zīē -a vīdī man bē, en e 'bōla Farizen min zīē -yee 'kuin. 'Wī pēēnōn nen Zozi 'a 'vī bē, e 'bli 'fō 'fluba 'cī vīnōn 'lee Farizen 'nōn 'jī "fō. -Yee "wēan -e 'e 'sia tō zīē -a man bē, o 'wī laabo 'sīēn -yrō "kaga. ⁵⁴ Waa dra zīē 'nan -e 'o wei 'kun -e 'o 'kōla 'wī 'tōdī -a man.

12

'Ka wei 'e 'kōn 'tōwli! (Mt 10.26-27)

¹ En minnun trēdī 'sia "nyian Zozi man "kaga 'kpa 'nan -e 'o wei man. O ya "kaga "bōv "lē "wēan o "taanmlan 'o cīn cēinla da. 'Pian Zozi 'wī tin 'badī 'sia 'e tēdē 'e -srūnōn lē. Yaa 'vī -wlē 'nan: «Ka yīē 'tō 'ka 'fīlī -va Farizen 'nōn 'lē 'mannyan 'lē "wēan. O wei a "flivlī, -yēē cī "lē 'mannyan 'lē 'wī 'zō. Te 'wī zīē 'e 'ka 'sa -e 'ka 'wī drē "lē -wee 'wī 'zō dī.

² Maan -cīn -tōa 'ka 'jī 'nan, fē -tō 'ka 'fo 'e yōōdī -trīlīī, -e 'e vīlē 'e bōla 'jī dī. En 'wī yōōdī -tō "ka -e 'o vīlē o man fēnan 'wein da dī. ³ -Yee "wēan 'wī pēēnōn nen kaa ve klun va bē, o -taa -a manlē yīdēa. En 'wī nen kaa ve 'sure -jī min lē 'kōn "bōv 'jī bē, o -taa -a trōan -tōlē min yēi.»

Te 'ka "klan min lō dī! (Mt 10.28-33; 12.32)

⁴ «'An beenun, maan ve 'cēē 'nan, te 'ka "klan minnun nen o min po -tēa, te wa'a 'kōlaman "nyian fē pee drēdī -a dīē, -wōlō "dī. ⁵ Min nen 'kō 'ka "klan -yrō

"bē, maan -kōnman 'cēē. 'Ka "klan Bali lō, kōō e -kōlaman e min -tēa, ēn e -kōlaman e -kō min -a yra yidi nēn ya'a 'nyaan diē -a -nan. ⁶-A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, "loman "wēnwēnnēnūn 'bō nēn min 'ka o taan "lala "kaga 'va diē, Bali yīē a o -tōdō pēēnōn da. ⁷En 'cēē vē bē, Bali 'ka 'wulo "jē "pou -tōdō pēēnōn "nēn -tōa. -Yēē "wēan te nyen 'e 'kōn 'ka 'ji di! Bali 'ka "siala e -cia "loman "kaga "da.

⁸Maan ve 'cēē 'nan, min nēn yaa 'lē "cēan minnūn pēēnōn 'lē 'nan, 'e ya 'an -sruzan 'a bē, 'an 'bō Blamin -pī maan 'lē "cēan "nyian Bali -le 'pasianōn 'lē 'nan, min 'gōē 'an -sruzan nēn. ⁹Pian min nēn e 'ka "vale 'e ve minnūn yīē man 'nan, e ya 'an -sruzan 'a diē, 'an 'bō "nyian "an "ve Bali -le 'pasianōn yīē man 'nan, 'an -sruzan "cēē di. ¹⁰En min nēn e wū 'wlidi Blamin -pī man bē, Bali -a man wū "cēa. 'Pian min nēn e wū 'wlidi Bali lei 'saun man bē, Bali 'ka -a cēa -yrē "fo "di.

¹¹-Te o -kū 'kaa tin 'banōn 'cēin -da bē, 'wī nēn 'kō 'ka vī bē, te -a nyen 'e 'kōn 'ka 'ji di. -Te Zuif 'nōn 'lē cin yī 'kuin nēn oō, ēn -te min tanōn 'cēin -da nēn oō, ēn -te mingōnnēn cēin -da nēn oō, 'wī nēn 'kō ka vī bē, te -a nyen 'e 'kōn 'ka 'ji di. ¹²Kōō 'wī nēn 'kō 'ka vī bē, Bali lei -a "paaman 'ka 'ji tū zīē -a wlu.»

Fēzan man -kōnnēn

¹³Min -tū nēn minnūn yēi "bē, e 'nan Zozi lē 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, 'i vī 'an "bōi lē 'nan, 'kū "tī -zia fēnūn bē, 'kū -pli!»

¹⁴En Zozi "e 'nan min zīē -yrē 'nan: «-Tīē 'vī 'yīē 'nan maan nēn 'an drē 'ka yēi fē -plidi da tin 'bazan 'a?» ¹⁵En Zozi -a 'vī minnūn nēn -nan bē -wle 'nan: «'Ka yīē 'tō 'ka 'fli -va! Te 'ka -wēē 'nan fē pēēnōn 'e 'kōn 'ka 'lō di! Kōō -te min a fēzan -a 'kō oō, -yēē 'belidi 'ka 'sia 'e lō fē man di.»

¹⁶-A -nan nēn Zozi -kōnnēn 'gōē -a -fōdi 'sia -wle. E 'nan: «Fēzan -tū -a, ēn -yēē fei -a. -Yēē fei zīē -a ta fē 'bōla "kaga 'kpa. ¹⁷-A -nan nēn yaa "nrōndī 'sia 'e 'ji 'nan: «Maan dra 'kō? Kōō fē pee -nan "ka "nyian -e 'an 'mēn fēnūn -sēn -nan di.»

¹⁸Tōōn 'wī 'tū -cin -tō "ji. -Nyren 'nan: «'An 'mēn fēnūn tre 'kōnnūn -wia, -e 'an pee -tō 'kpa -dan. "Bē -sru -e 'an 'mēn fei fē 'wle 'lee 'an yīē pēēnōn -sēn -ji, ¹⁹-e 'an vī 'an 'fli lē 'nan: 'An bee, i yīē a "kaga lē "kaga 'wlu vē -a. 'I 'flinla 'e "tun, ēn 'i fē -bli 'e "tun, ēn 'i 'wēn mlin 'e "tun, -e 'i 'ci 'e "nran 'e "tun!»

²⁰'Pian Bali -a vī -yrē 'nan: «-Blōzan! Cēēgū 'pei 'gōē -a man bē, 'yīē vē -nyaan 'trē da. Fēnūn pēēnōn nēn yia tre bē, -tī -lō nēn e -fo?» »

²¹En Zozi -a 'lē 'sran 'nan: «'Wī 'tōwli zīē -yēē bōa min nēn 'e yīē -wēēman 'e 'bō 'lē vē -a bē -a man. Kōō -a san 'ka fēzan -a Bali 'lē di.»

Zozi -srunōn yī -tēala Bali da!

(Mt 6.25-34)

²²"Bē -sru ēn Zozi -a 'vī 'e -srunōn lē 'nan: «-Yēē "wēan maan ve 'cēē 'nan: Te 'ka 'fū 'ka 'ci "nrōnnan 'cēē 'trēda da di! -Yēē cī 'lē: «-Mē "nēn kōa -ble? En kōa dra 'kō, -e 'kū 'man sōnūn yī?» ²³Kōō 'belidi nēn 'ka 'lō bē -a "yī "mlian -blifē da. En 'ka 'kōlē nēn 'ka da bē -a 'kpa "mlian sōnūn da.

²⁴'Ka 'ci "nrōn "lomannūn da -tū! Wa'a 'saa 'fōa di, ēn wa'a 'saa 'tēa di, ēn -weē fē 'ka 'e 'trēdi fē -tū -nan di, ēn -weē fē trenan "ka "di, 'pian te Bali -blifē -nōan -wle. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan Bali 'lē bē, 'ka "yī "mlian "lomannūn da!

²⁵'Cēē cī "nrōndī 'cēē 'trēda da bē, ya'a 'kōlaman -e 'e yī -tōwli 'cē 'pa 'cēē 'belidi da "fo "di. ²⁶-Te ka 'a 'kōlaman 'wī zīē 'bē drēdi -a diē, -mē "lē "wēan nēn 'ka 'ci "nrōnman 'wī peenūn da?

²⁷'Ka 'ci "nrōn lū -fuinūn da "nyian -tū! 'Ka -weē drēdi yī! Wa'a 'nyranman 'paa di, ēn wa'a sō taan di. 'Pian maan ve 'cēē 'nan, Salomōn nēn e ya mingōnnēn -dan tū -a 'li bē, -yēē sō -tū fēnyian 'ka 'mlinlē lū -fuinūn zīē -a -tōwli

"le fenyian da du. ²⁸ Lu -fui "nen 'be ci lua, "tre wee "cean -e 'wee -fo 'te 'va be, -te Bali 'be 'man dre ve wee fenyian zie be, 'lao kaa "nun? 'Cee yi -teradi Bali da a "wennon.

²⁹ -Yee "wean fe nen 'ko 'ka -bli 'lee fe nen 'ko 'ka mlin be, te 'ka 'fu 'ka 'ci "nrannon "da "di! ³⁰ Kao minnun nen wa'a Bali tao die, -wee ci "nrannon 'winun zie -a da. 'Pian 'ka "ti Bali -a -tao 'nan, fenun zie -a 'wi a 'ka man. ³¹ Cee ve be, 'ka -wee 'e tede 'nan Bali 'e mingonnen -bli 'ka da. "Be -sru -e -a 'bo 'e 'wi pennen zie -a dre 'cee.

³² Te nyen 'e 'kon 'ka 'ji di! Ka ya "le 'bla 'pa "wennen 'zv. Kao 'ka "ti Bali 'ka 'si "va 'nan 'yee mingonnen tre a 'cee ve -a.

³³ Ka 'ka yifun -tan, -e 'ka man "lala -non 'yale -tenon le. Fe nen ya'a sremann die, -a 'bo nen 'ka -wee! -Yee ci min yife nen laji be -a. Crinnon 'ka 'pliman fe zie -a -nan di, en fe sre bebe 'ka 'nan di. ³⁴ Kao fenan nen min yife ci be, -a -nan nen -yee ci "nrondi pennen 'koon.»

'Ka Blamin -pi man -pen (Mt 24.43-51)

³⁵ «'Ka 'man 'e 'kon 'e wuudi, en 'cee -kannen 'e 'fu 'fodi "nen! ³⁶ 'Ka 'kon "le minnun nen o ci 'o 'tazan -pennan be -wee 'wi 'zv. Minnun zie, -te o tazan 'si li 'pa "fedi da 'nan e -ta, en e 'kon 'te be, -wee 'le "so -yre. ³⁷ Bali -le -fea a minnun nen Minsan bo a man, te o yie a "man "be o man. Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan, 'e 'man wuoman, -e 'e o -nyran fenun -sru, -e 'e -wee fe 'pa. ³⁸ E -ta bada oo, en -te 'be "cee di, e -ta tu "nen "tu -a oo, -te e 'bo o man te o yie a "man "be, Bali -le -fea a o man. ³⁹ Maan ve 'cee 'nan, tu nen crinzan -taa "min crin wole be, "te 'kon san -a -tao "be, "te -a man -koon 'e wuudi tu pennen man, en ya'a tue -e 'e 'yee 'kon 'fon di. ⁴⁰ -Yee "wean 'ka 'bo "nyian 'ka 'man wuui! Kao Blamin -pi -taa tu nen -a -cin 'ka 'koon 'ka 'ji die -a man.»

⁴¹ -A -nan nen Pieri -a laabo Zozi 'lo 'nan: «Minsan, -konnen "nen yia -fo zie, 'ku 'saza 'le ve nen, -baa min pennen 'le ve nen?»

⁴² En Minsan "e 'nan -yre 'nan: «Min 'suzan "cen 'be 'ta wola 'e 'san wei da 'wi 'todi -a? Min 'suzan nen -a tazan 'yee 'kon 'peba 'wu -yro, en yaa 'vi -yre 'nan, 'e -blife -non min 'sunon -mienun le 'e 'tu -man be -nyren. ⁴³ Min 'suzan zie -te -a tazan 'bo "man 'wi zie -a drenan be, -yee ve a "yi. ⁴⁴ Maan ve 'cee 'wi tigli 'a 'nan, -a tazan -a -tao 'e yife pennen da.

⁴⁵ 'Pian -te min 'suzan zie 'e ci nrannon: «'An 'tazan -a 'mannon.» Toon -e 'e 'te 'padi 'sia minnun nen 'e yie -tao "o va be o da, te e ya "fedi -blunan 'saza, en e ya -wen mlinnan 'saza. ⁴⁶ Toon yi nen -a -cin 'ka "ji 'nan 'e 'tazan -taa "die, -e 'be bala kligli, -e -a tazan 'e "nen "jennla 'ji -wlidi. E 'wi "nen -koonman -yre "le zi Bali 'wi "nen -koonman minnun nen wa'a yi -telea 'e da die -wle "be -yee 'wi 'zv.

⁴⁷ Min 'suzan nen 'e 'tazan 'ci 'so winun -tao, 'pian e 'ka "vale 'e 'ta wola "da "die, waa -soan "kaga 'kpa. ⁴⁸ En "nyian be, min nen e 'wi 'tu dre 'wlidi 'e 'tazan le, te ya'a ci 'so winun tao die, waa -soan, 'pian waa -soan "wennon. -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, min nen Bali fe "kaga "non -yre "be, yaa laabo -yro "nyian "kaga. En min nen Bali fe "kaga "peba 'wu -yro "be, -a san lo nen e 'wi "kaga laabo.»

Minnun "cean 'e cin man Zozi -le "wean (Mt 10.34-36)

⁴⁹ «'An -ta 'te 'fole "nen 'tre da. An ya "vale 'e 'kon 'e 'bidi 'va. ⁵⁰ 'Pian e ya "le 'men yra yi tu 'e bo 'vaa, -e 'e 'bidi 'sia. 'Be nen 'gwe, an ya -a -pennan 'an 'ci le nyen -a, 'nan 'wi zie 'e dre. ⁵¹ Te 'e 'kon 'ka 'ji 'nan 'an -ta 'tre da, 'nan -e minnun man 'e 'fola -trao di! 'Pian an -ta 'wi 'folea minnun man. ⁵² Maan ve 'cee 'nan,

-te min a 'soolu 'kɔn 'tɔwli 'lɛ "nɛn "bɛ, o "cɛan 'e cin man 'mɛn "wɛan. Min yaaga-taa "kɔnlɛ-pɛ-tu -a, -e min "fli 'o 'kɔn-pɛ-tu -a. ⁵³En 'nɛn "tɪ 'lee 'e 'pɪ yei 'ka 'taa -a -blɪlɛ dɪ. En 'nɛn "bʊ 'lee 'e lu yei 'ka 'taa -a -blɪlɛ dɪ. En -sran "bʊ 'lee 'e 'pɪ nan yei 'ka 'taa -a -blɪlɛ dɪ.»

Minnun 'ka "vale 'o Zozi 'le 'wɪ 'ci maan "di

(Mt 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴Zozi -a 'vɪ "nyian minnun nɛn -nan bɛ -wlɛ 'nan: «-Te laa wla "ji yidɛ 'fo -nan "va 'zia bɛ, 'nun tɔɔn kaa ve 'nan, laa "ta -fɛan, -e 'e drɛ zɪ. ⁵⁵En -te fulɔ nɛn e "sia 'trɛda "tre 'zia bɛ, ka 'yɪ "fɛɛnnan bɛ -a 'yɪ bɛ, 'nun tɔɔn ka ve 'nan, 'tɛdɛ "ta -daa, -e 'e drɛ zɪ. ⁵⁶Ka 'wɪ dra min yidɛ 'lɛ! Fɛ nɛn e "ta dra 'trɛ da bɛ, 'lee fɛ nɛn e "ta dra laji bɛ, 'cɛɛ -tɔa. 'Pian 'wɪ nɛn 'an cɪ 'bɛ drɛnan tʊ 'gʊɛ -a bɛ, ka 'ka "vale 'cɛɛ -tɔa "di. ⁵⁷En 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ tɪgɪ "le 'cɛɛ drɛ bɛ, ka 'ka "vale 'cɛɛ tɔa dɪ. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra zɪ?

⁵⁸'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da -tʊ! -Te min -tʊ 'i 'sanman drɛ, ɛn ka "ta -ko -a tin 'balɛ bɛ, 'i 'fɔ 'e 'flin 'i 'ka yei "sɛn 'e cin va, "tɔgɔ 'yei 'nɔn tin 'bazan lɛ, -e tin 'bazan 'e 'i 'fɔ -pʊ 'kuin. ⁵⁹Maan ve 'yidɛ 'nan, "yidɛ vɪnan i bɔla -pʊ 'kɔn zidɛ -a -ji bɛ, te i cɛɛn "lala pɛɛnɔn bɔladɪ man.»

13

'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man!

¹Tʊ zidɛ -a man bɛ, -kɔnmandan Pilati Galilɛ 'nɔn -mienun tɛɛ Zeruzalɛm. E o tɛɛ te o ya Bali -pannan Bali -pan 'kuin. -A -nan nɛn min -mienun -ta 'wɪ zidɛ -a 'sinan 'palɛ Zozi lɛ. ²En Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «E ya 'ka 'ji 'nan, Galilɛ 'nɔn zidɛ o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ e cɪla Galilɛ 'nɔn -mie -le vɛ da, -le "wɛan 'wɪ zidɛ e 'bɔ o man? ³-Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "di! 'Pian -te ka'a 'silɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka -sɔɔnla Bali -sru "dɪɛ, ka -kaaman "le -wee 'wɪ 'zʊ. ⁴En "nyian bɛ, min -fuda 'sɔra nɛn 'kɔn loulou o tɛɛ Siloɛ bɛ, e ya 'ka 'ji 'nan, o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ e cɪla Zeruzalɛm 'nɔn pɛɛnɔn da? ⁵-Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "di! 'Pian -te ka'a 'silɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka -sɔɔnla Bali -sru "dɪɛ, ka -kaaman "le -wee 'wɪ 'zʊ.»

Zozi -kɔnnɛn "fɔ fijie yiba "nɛn ya'a 'baa dɛ -a man

⁶En Zozi -kɔnnɛn 'gʊɛ -a -fɔdɪ 'sia. E 'nan: «Min -tʊ -le fijie yiba "a 'e 'tɔdɪ 'yee rɛzɛn fei. Min zidɛ e -ta -a 'blʊ -wɛɛlɛ "man, 'pian ya'a yidɛ "fo "di. ⁷-A -nan nɛn yaa 'vɪ min nɛn 'e yidɛ -tɔa rɛzɛn fei 'bɔ va bɛ -yrɛ 'nan: «Lɛ yaaga nɛn 'gʊ, te 'an -taa fijie yiba 'gʊɛ, -a 'blʊ -wɛɛlɛ "man, te ma'an ye dɪ. -Yee "wɛan 'i yiba 'cɛn! Kɔɔ e ya -nan 'e "tun.»

⁸En min nɛn 'e yidɛ -tɔa 'fei 'bɔ va bɛ, e 'nan min zidɛ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'tʊɪ "nyian lɛ -tʊ! Maan "srɔn "kluman, -e 'an 'bli -sɛn "man 'dʊ -e 'e ba. ⁹Lɛ pee -te ya'a balɛ dɪɛ, -e 'i 'cɛn.» »

Zozi lumɔn -tʊ beli

¹⁰Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi bɛ, waa laabo Saba. -A -tʊ da nɛn, te Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnun ji -wee cin yɪ 'kuin. ¹¹Lumɔn -tʊ a 'kɔn zidɛ -a -ji. -A lɛ -fuda 'sɔra 'bɔ, te 'e yra ye -yʊ -wɪdɪ "tʊ -lɔ. -A 'klɔn 'tɔ 'siɛn, ɛn ya'a "nyian 'kɔlaman wluandɪ -a dɪ. ¹²Zɪ Zozi lɪ zidɛ -a 'yɪ bɛ, yaa laabʊ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Yidɛ -cɛ 'e 'si 'i man!» ¹³-A -nan nɛn 'e 'pɛ 'pla lɪ zidɛ -a da. 'Nun tɔɔn ɛn e 'sʊ "ji, ɛn e Bali 'tʊ bɔdɪ 'sia.

¹⁴'Wɪ nɛn Zozi 'a drɛ bɛ, e 'bli 'fɔ cin yɪ 'kɔn 'tazan ji, kɔɔ Zozi min beli Saba yi da. En e 'nan minnun lɛ 'nan: «Yi a 'shɛɛdʊ, -a da nɛn blamin 'nyranman "paa. Yinun zidɛ -a -tʊ da nɛn, 'ka 'ta, -e 'o 'ka 'beli. 'Pian te 'ka 'ta Saba yi da "fo "di!»

15 En Minsan "e 'nan -yre 'nan: «Ka ya min -wlidi "a, ka 'w1 dra min yiε 'le. Saba yi da be, ka "we "man, -e min 'e 'yee trovε baa "flu 'e 'blife -sru, -e 'e 'ku 'yi 'nɔn -yre. -Te e ya tri a oo, en te 'be "ceε di, -te e ya -aflumun a oo, kaa dra zi, -njeε dɔɔ? 16 'Pian ka 'ka "vale 'an baa 'si Abraam kluda li 'gυε -a man Saba yi da di. Kɔɔ Satan -a yri -a -nan le -fuda 'sɔra nen 'gυ.»

17 Zi Zosi 'w1 zιε -a 'v1 be, en 'yra -a 'nanmannɔn 'tedi 'sia. 'Pian te min pεεnɔn 'ci "nranman 'w1 'yi 'to 'tɔv pεεnɔn nen Zosi a dra be -yee "wean.

Fei fe 'wle man -kɔnnen 'lee 'mannyan man -kɔnnen
(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

18 "Be -sru Zosi -kɔnnen "fɔdi 'sia minnun le. E 'nan: «Bali -le mingɔnnen -blidi min da be, -me "man nen 'an -kɔlaman maan -kɔnman? 19 E ya "le min -tu 'be fei fe 'wle "wennen 'tu 'si, en yaa -fo 'yee fei. E bɔa -e 'e dre yiba "a, te "lomannun a o "kɔε 'tɔnan -a plan -ji.»

20 En e -kɔnnen pee -fo "nyian -wle. E 'nan: «Bali -le mingɔnnen -blidi min da be, -me "man nen 'an -kɔlaman maan -kɔnman? 21 E ya "le lumɔn -tu 'be -fari puu "sonun yaaga 'si, e 'mannyan "wennɔn 'wɔ 'va, en yaa baa. 'Mannyan zιε e -fari -pu 'bɔ siiman 'e pεεnɔn.»

-Si nen min -a "siala -e 'e 'beli be e ya -twli
(Mt 7.13-14, 22-23; 8.11-12; 25.10-12)

22 "Be -sru Zosi Zeruzalem si 'sia "nyian. E -ku Bali -le 'w1 "paadı -a minnun ji 'flanun nen -si -a be -a da. 23 En min -tu -a laabv -yrɔ 'nan: «'An 'san. 'W1 'kpa, min "nen "wennen nen Bali -a "sia 'w1 'ji?»

En Zosi -a vidı 'sia minnun le 'nan: 24 «'Ka man -weε 'nan 'ka -wlamlan 'kɔn -yre "finen 'ji -e 'ka 'belidi yi! Maan ve 'ceε 'nan, min "kaga -taa -a man -weε le 'nan 'o -wlamlan 'kɔn zιε -a -ji, 'pian wa'a 'bɔala 'nan nun di. 25 Tu -tu -taa "bɔle be, -te 'kɔn san "ta 'yee 'kɔn -foa "ji, te ka -fo bei. Ka 'kɔn 'tedi "siala, te ka "ta -a ve -yre 'nan: «'Ku 'san, 'i 'kɔn 'le 'sɔ 'kɔε!» Yaa ve 'ceε 'nan: «'Ma'an 'ka 'tɔa di.»

26 Tɔɔn -e 'ka v1 -yre 'nan: «-Kaa fe -bli 'e cin va, en -kaa 'yi mlin 'e cin va. En i Bali -le 'w1 paa 'ku fla.»

27 "Be -sru yaa ve 'ceε 'nan: «'Ma'an 'ka 'tɔa "fo "di. Ka ya 'w1 'wlidi "dreɔn 'a, 'ka 'si 'an "srɔn "kogo!»

28 Tu zιε -a man be, te ka Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'lee Bali 'lewei vɔnɔn pεεnɔn ye Bali -le mingɔnnen tɔeda. 'Pian ka -fo bei, -e 'ka -wuɔdi 'sia te 'ka 'she da -ble. 29 Minnun "sia yide wluan "nan 'zia, en o "sia yide 'fo -nan "va 'zia, en o "sia 'tɔeda lou 'zia, en o "sia 'tɔeda "tre 'zia, -e 'o "fedi -dan -bli Bali -le mingɔnnen tɔeda. 30 Minnun nen o -fɔla "da "be, o "kaga -taa "drele -si 'lenɔn 'a. En minnun nen o -trɔa -si 'le be, o "kaga -taa "drele min -fɔla "danɔn 'a.»

Zosi 'w1 'pla Zeruzalem 'nɔn le
(Mt 23.37-39)

31 Tu zιε -a man be, Farizen 'nɔn -mie -ta -a vile Zosi le 'nan: «'I 'ku, 'i 'si 'gυ! Erodi a 'i -weεnan 'nan -e 'yei 'te.»

32 En Zosi 'a 'v1 -wle 'nan: «'Ka 'ku -a v1 -dawlizan 'labε -yre 'nan, an -yv -wlidi -pian "minnun -sru, en an minnun "belia ceεgυ 'lee "tre "a. -A yi yaagazan da -e 'an 'cen "man. 33 'W1 'kpa, maan dra ceεgυ, en maan dra "tre, en maan dra "be -sru. En an bɔala Zeruzalem, kɔɔ -nan nun nen Bali 'lewei vizan -kaa.

34 Zeruzalem 'nɔn, ka Bali 'lewei vɔnɔn -teεman. En minnun nen Bali -taa "waa 'ceε be, ka o -teεman -kɔlebu -a. Maan man weε 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'ka treman 'e cin man, "le zi meın "bɔ 'yee 'nennun treman 'e 'peba 'wlu be -yee 'w1 'zɔ. 'Pian ka 'a 'wle "man "di. 35 -Yee "wean Bali "ta 'e 'pe "sia 'cee Bali -pan 'kɔn -sru. En 'an 'bɔ 'gυε, ka 'a "nyian 'an 'ye di. 'Pian ka -kɔlaman 'an yidi

-a 'e 'pee yi nen kaa vidı "siala 'nan: <Bali -le -fɛa 'e 'kɔn min nen Minsan -a 'pa 'sia bɛ -a man!> »

14

Zozi min -tv beli 'flinla "yi da

¹ Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi nen waa laabo Saba bɛ -a -tv da nen, Zozi wlala Farizen 'nɔn 'tazan -tv -le 'kuin 'nan -e 'e fɛ -bli. Minnun nen 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, te o yɛ a Zozi 'va. ² En min -tv -ta -tɔlɛ Zozi 'le. Min zɪɛ -a 'kɔlɛ pɛɛnɔn a 'e -tɔɔladı -ɛɛ -tv -lɔ. ³ Tɔɔn en Zozi -a laabv 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn 'lɔ 'nan: «-Me "wɪ nen -ɛɛ -pei -a 'vɪ? -Si a 'e 'nɔndı min lɛ 'nan 'e 'ɛɛ 'si min man 'flinla "yi da?» ⁴ Pian o 'ka "vale o 'wɪ "sia "da "fo "dɪ. Tɔɔn Zozi klɛ -ɛɛzan zɪɛ -a man, en yaa beli. E -si -nɔn -yrɛ, en e -kv.

⁵ -A -nan nen Zozi -a vidı 'sia 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Farizen 'nɔn lɛ 'nan: «Min -tv 'ka 'ka yei, -te -yee 'nen 'fɔ 'yi 'klu -ji 'flinla "yi da bɛ, -e 'e vɪlɛ 'e 'si dɪ. En -te -yee tri -fɔ 'yi 'klu -ji 'flinla "yi da bɛ, -e 'e vɪlɛ 'e 'si dɪ. -Njɛɛ dɔv?» ⁶ Wa'a -kɔlale -e 'o 'wɪ zɪɛ -a -zi -fɔ -yrɛ "dɪ.

-Tɪ lɛ nen Bali -nyrannan fɛnyian -nɔn?

⁷ Zozi -a 'yɪ 'nan minnun nen o -taa "bɛ, o -nyrannan tɪglɪ tɪglɪ "sia, te o -nyɛanla. -A -nan nen e -kɔnnɛn 'gɔvɛ -a -fɔdɪ 'sia -wlɛ. E 'nan: ⁸ «-Te min 'i laabv 'nan 'i 'lɔ "fɛdɪ -bli 'e 'va bɛ, te 'i 'nyrannan tɪglɪ 'si dɪ! Kɔɔ -a -mie da bɛ, te min nen 'bɛ a min -dan a e -cia 'i da bɛ, wɛɛ laabv "nyian. ⁹ Min nen e 'ka laabv bɛ, yaa ve 'yɛ 'nan: <'I pɛin 'labɛ -a -nɔn min 'gɔvɛ -yrɛ!> Tɔɔn te 'i "ta wuanla 'yra -a, -e 'i 'kv -nyran pɛin -fɔla "dazan da. ¹⁰ -Yee "wɛan -te min 'i laabv 'nan, 'i 'lɔ "fɛdɪ -bli 'e 'va bɛ, 'i -nyran pɛin -fɔla "dazan da! Min nen yei laabv bɛ, -te yei 'yɪ bɛ, -e 'e 'ta -a vɪ 'yɛ 'nan: <An bee, 'i 'ta -nyrannan tɪglɪ 'gɔvɛ -a 'si!> -Te e dre zɪɛ, min pɛɛnɔn nen ka "ta -nyɛanla waa bɛ, 'yra "sia 'i yɛ man o yei.»

¹¹ En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min nen 'e 'fli dre -dan bɛ, Bali -a dra "wɛnɔn. En min nen 'e 'fli dre "wɛnɔn bɛ, Bali -a dra -dan.»

¹² "Bɛ -sru en Zozi 'wɪ tin 'badı 'sia min nen e Zozi 'bɔ laabv 'nan 'e 'lɔ "fɛdɪ -bli 'e 'va bɛ, -yrɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te 'i "ta minnun laabv "fɛdɪ fɛ man bɛ, te 'i beenun laabv dɪ! En te 'i "bɔunun laabv dɪ! En te 'i 'mangulinun laabv dɪ! En te 'i bɔɛnun fɛnɔn laabv dɪ! "Tɔgɔ -wee vɛ da, -e 'wei laabv te 'e dre fɛ 'leji bɔladı -a. ¹³ Pian -te 'i "ta minnun laabv "fɛdɪ fɛ man bɛ, 'i 'yalɛ -tɛnɔn laabv! En minnun nen -ɛɛ ɛɪ o man bɛ 'i o laabv! En minnun nen o "tun "bɔ bɛ 'i o laabv! En minnun nen o yɛ 'wɪ bɛ 'i o laabv! ¹⁴ -Te 'i 'wɪ zɪɛ -a dre bɛ, Bali -fɛa ve 'i man, kɔɔ wa'a 'leji bɔala 'yɛ dɪ. 'Pian Bali -a 'leji bɔala 'yɛ, tɔ nen min tɪglɪ nun wuanla -kanɔn 'va bɛ, -a man.»

"Fɛdɪ -dan man -kɔnnɛn

(Mt 22.1-10)

¹⁵ -A -nan nen min -tv nen fɛ zɪɛ -a -nan bɛ yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Min nen e fɛ -ble Bali -le mingɔnnɛn treda bɛ, Bali -le -fɛa a -a san man.»

¹⁶ En Zozi -kɔnnɛn "tv -fɔdɪ 'sia -yrɛ. E 'nan: «Min -tv 'bɛ "ta "fɛdɪ -dan dra, en yaa 'wɪ 'vɪ min "kaga "le. ¹⁷ Zi "fɛdɪ yi 'bɔ bɛ, en 'e 'suzan 'tv 'pa 'sia 'nan 'e 'kv o laabv. 'E vɪ -wlɛ 'nan: <'Ka 'ta! O ɛɛɛn fɛnun dredı man.»

¹⁸ Pian o -tɔdɔ pɛɛnɔn 'wɪ 'tv 'yɪ, en waa 'vɪ -yrɛ. Min tɛɛ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: <An "sia fei -tv 'lɔnan. An "ta -ko -a -nanjenlɛ. -Yee "wɛan 'i yra 'si, ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a dɪ.»

¹⁹ En -a -tv "e 'vɪ -yrɛ 'nan: <An tri 'lɔ -fu. An "ta -ko o -nanjenlɛ, -te o 'nyranman "paa 'kpa -o. -Yee "wɛan 'i yra 'si, ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a dɪ.»

²⁰ En -a pee "e 'vɪ 'nan: <An "sia lɪ 'panan. -Yee "wɛan ma'an 'kɔlaman 'lɔdɪ -a dɪ.>

²¹ Min 'suzan zɪe e 'li 'e da 'e 'tazan -va. 'Wɪ nɛn o pɛɛnɔn -a 'vɪ bɛ yaa 'sinan 'pa -yrɛ. -A -nan nɛn 'bli 'fɔ -a tazan 'bɔ 'ji, ɛn e 'nan 'e 'suzan lɛ 'nan: <'I 'kɔ tada 'fla yei, -e 'i vɪ 'yalɛ -tɛnɔn lɛ, ɛn 'i vɪ minnun nɛn -cɛ ci o man bɛ -wɛ, ɛn 'i vɪ minnun nɛn o yɪɛ 'wi bɛ -wɛ, ɛn 'i vɪ minnun nɛn o "tun "bɔ bɛ -wɛ, -e 'ka 'ta waa!>

²² En min 'suzan zɪe e -kɔ 'nyian. Fɔɔnɔn, ɛn e -ta -a vɪɛ 'e 'tazan lɛ 'nan: <'An 'san, 'wɪ nɛn yɪa 'vɪ bɛ, maan drɛ, 'pian -nyrannan -mie a tian 'nan.>

²³ -A -nan nɛn -a tazan -a 'vɪ "nyian -yrɛ 'nan: <'I 'kɔ -sɪblɔ 'nɛnnun da, ɛn 'i 'kɔ fei -paannun da, -e 'i vɪ minnun lɛ 'nan 'o 'ta. 'I 'tɔ o man, -e 'o 'wɪ "man, 'dɔ -e 'mɛn 'kuin 'e fa!> »

²⁴ En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun nɛn Bali o laabɔ, ɛn wa'a 'wɛɛ "man "dɪɛ, o -tɔ 'ka 'taa "fɛdɪ -blɪɪɛ 'an 'va dɪ.>

-Tɛ -kɔlaman drɛdɪ -a Zozi -sruzan -a?

(Mt 10.37-38)

²⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi Zeruzalɛm si 'sia "nyian. Min yra -a -sru "kaga 'kpa. -A -nan nɛn Zozi 'e 'man lɪla, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: ²⁶ «Min nɛn e ya "vale 'e -sɔɔnmɪlan 'an -sru "bɛ, 'yaan 'sia e 'mɪn 'e 'tɪ 'lee 'e "bɔ "da. ɛn 'yaan 'sia e 'mɪn 'e 'nan 'lee 'yee 'nɛnnun da. ɛn 'yaan 'sia e 'mɪn 'e "bɔnun 'lee e "blunun "da. ɛn 'yaan 'sia e 'mɪn 'e 'bɔ 'le 'belɪdɪ da. -Te ya'a drɛɛ zɪ dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e drɛ 'an -sruzan 'a "fo "dɪ. ²⁷ ɛn "nyian bɛ, min nɛn e ya "vale 'e -sɔɔnmɪlan 'an -sru "bɛ, 'e 'wɪ yra yɪdɪ man, ɛn 'e 'wɪ -kadɪ man yɪba "plan da! -Te ya'a drɛɛ zɪ dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e drɛ 'an -sruzan 'a "fo "dɪ.

²⁸ -A -kɔɔn "man wɪ -tɔ nɛn 'gɔ. Min -tɔ a 'ka yei, ɛn e ya "vale 'e 'yee 'kɔn -dan -tɔa. Min zɪɛ zɪ 'kɔ 'e drɛ bɛ, yaa "nrɔnman 'e 'ji 'vaa, ɛn yaa -si "sɪala. E 'yee "lala -nanjɛan, -te e bɔa -yee 'kɔn 'tɔvɛ -a -o. ²⁹ "Tɔgɔ -te e 'yee 'kɔn 'pɔ -fɔ 'trɛ 'ji bɛ, -e 'e vɪɛ 'e 'cɛn "man "dɪ. Tɔɔn minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a -nan ye bɛ, waa sɛɛ wɔdɪ "sɪala -a vɪdɪ -a 'nan: ³⁰ «Min 'labɛ e 'kɔn 'tɔdɪ 'sia, 'pian ya'a -kɔlɛɛ 'cɛndɪ -a "man "dɪ.>

³¹ ɛn -a -kɔɔn "man wɪ -tɔ nɛn "nyian 'gɔ. Mɪngɔnnɛn -tɔ "ta -kɔ -kuli man mɪngɔnnɛn -tɔ -va. Mɪngɔnnɛn zɪɛ zɪ 'kɔ 'e drɛ bɛ, yaa "nrɔnman 'e 'ji 'vaa, ɛn e -kuli -si "sɪala. 'E 'ci "nrɔnman 'nan, 'yee minnun -kpi fu (10.000) 'gɔvɛ, o -pɛ "sɔa min -kpi yɔ -tɔ (20.000) -a? ³² -Te yaa -tɔ 'nan 'e 'pɛ 'ka 'taa 'sɔɛɛ -kuli -a dɪɛ, e minnun "paa 'sia mɪngɔnnɛn -tɔ zɪɛ -a va, te 'bɛ a tian 'kɔɔbɪ. E toba -fɔa -yrɛ 'nan, te 'o 'kuli -tan "nyian dɪ.>

³³ ɛn Zozi -a 'le 'sran 'nan: «'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -nyrɛn 'e drɛ 'cɛɛ vɛ -a! -Te min 'ka 'e 'bli 'sɪɛ 'yee fɛ pɛɛnɔn da dɪɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e drɛ 'an -sruzan 'a "fo "dɪ.

³⁴ 'Wɪ 'kpa, -wɛ a fɛ "yi "a. 'Pian -te -wɛ 'nɔnnɔn 'si "man "bɛ, -a drɛ vɛ "ka "nyian 'nɔnnɔn dɪ. ³⁵ E 'ka "nyian "yɪ fɛ -tɔ drɛ vɛ -a 'trɛda dɪ. ɛn e 'ka -angle -a dɪ. 'Pian waa wɛɛnman 'e "tun. Min nɛn 'wɪ man "trɛɛn cɪ -a -wulo -man bɛ, -a san 'e man!>

15

'Bla nɛn e 'san bɛ waa 'yɪ

(Mt 18.12-14)

¹ Yɪ -tɔ da 'sukɔɛ 'sɪnɔn "kaga pli Zozi man 'nan -e 'o wei man. ɛn minnun nɛn o 'tɔ 'wɪdɪ "a "nyian minnun 'le bɛ, o "kaga "ta "nyian. ² 'Wɪ zɪɛ ya'a Farizɛn nɛn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'ci 'sɔɛɛ "fo "dɪ. -A -nan nɛn waa vɪdɪ 'sia 'nan: «Min 'labɛ, e ta -kli "wɪ dra. E 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "kuan 'e 'pɛ "fli "a, ɛn o fɛ -ble waa 'e cin va.>

3-A-nan nen Zozi-können "födi 'sia-wle. E 'nan: ⁴ «Min -tu -le 'bla a -yaa tu, en -a -töwli "ce 'san 'va. Min zie yaa dra 'ko? Maan ve 'cee 'nan e 'bla -fuba 'sorasien 'wle 'sorasien "töe 'bui 'da, -e 'e 'ku -a -töwli 'nen e 'san be -a -wee. -Njée döb? ⁵ -Te yaa yi be, -a ci "nranman 'kpa tighl. Yaa 'sia -e 'e -fö 'e 'plabei da. ⁶ -Te e 'bala "können "be, 'e beenun 'lee 'e "srönnön laabo 'e va. Yaa ve -wle 'nan: <'Ka 'ta -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va! An 'men 'bla nen e 'san be -a 'yi.>

⁷ 'Wl 'töwli zie -yee dra Bali le. -Te min -töwli "ce 'si 'wl 'wli "dredü man, en 'e 'fli -nön Bali le be, Bali ci "nranman. Ci "nran nen min -töwli zie, yaa -nön Bali le be, e "mlian min -fuba 'sorasien 'wle 'sorasien nen o ya tighl 'va be -wee ci "nran nen waa -nön Bali le be -a da.»

'Lein 'wle nen e 'san be waa 'yi

⁸ En Zozi -a 'vi 'nyian -wle 'nan: «-Te lümön -tu -le 'lein 'wle a -fu, en -a -töwli "ce 'san 'va "be, e -kannen -föa "nen, -e 'e 'yee 'kuin "koodi 'sia. Yaa -weeman -trilii, -e 'e 'yi. ⁹ -Te yaa 'yi be, 'e "luenun 'lee 'e "srönnön laabo 'e 'va. Yaa ve -wle 'nan: <'Ka 'ta -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va! An 'men 'lein 'wle nen e 'san be -a 'yi.>

¹⁰ 'Wl 'töwli zie -yee dra Bali 'le 'pasianön nen laji be -wle. -Te min -töwli "ce 'si 'wl 'wli "dredü man, en 'e 'fli -nön Bali le be, Bali -le 'pasianön 'ci "nranman.»

'Nen "ti 'lee 'yee 'nennun "fli "le 'wi

¹¹ Zozi-können "tu -fö 'nyian -wle. E 'nan: «Min -tu a, en -yee 'nennun a "fli. ¹² Yi -tu da be, en -a "tiennenzan -a 'vi 'e "ti "le 'nan: <'An "ti, 'an 'blinan nen e -taa "könl 'men ve -a be, 'i -nön 'men!> -A-nan nen o "ti 'e yife ceeñ 'e cin man -wle.

¹³ Yi "fli, yaa, "be -sru en -a "tiennenzan 'bö 'yee ve pæenön 'tan. Yaa man "lala 'si, en e -ku -a -blile 'fla 'köbli 'tu da, te 'e 'ci 'sö wunun dra. ¹⁴ "Yee 'cen -a -blidi man be, te dra -dan 'le "so 'fla zie -a da. -A-nan nen 'e yra yidi 'sia. ¹⁵ En e -ku toba -föle 'fla zie -a da min -tu le, 'nan -e 'e 'nyranman 'va. Min zie 'be 'pa 'sia 'nan 'e 'ku 'e yie 'to 'yee 'srnunun va lua. ¹⁶ Dra -a -tea, e ya "vale 'e 'srnunun -blife -ble, 'pian min -tu 'ka -a -nön -yre "fo "di.

¹⁷ En 'e 'wulo "ji "nröndi 'sia. Yaa 'vi 'e "ji 'nan: <'An "ti "le 'nyranman 'panön 'be fe -ble -mien, te e o "kle. 'Pian meen -kaa "dra lö 'gu. ¹⁸ 'Wl nen an -taa -a drele be -nyren 'gu. An lia 'an da 'an "ti 'va -e 'an vi -yre 'nan: «'An "ti, 'i yra 'si! 'An 'wl 'wli "dredü Bali wlu, en 'an 'wl 'wli "dredü dre 'yie. ¹⁹ E 'ka "le 'waan laabo "nyian 'yie 'nen "fo "di. 'I yra 'si, 'yian dre 'yie 'nyranman 'pazan 'to -a!> »

²⁰ -A-nan nen e 'li 'e da 'e "ti 'va. E -fö "können "man -köbli, en -a "ti -a 'yi. -Yee 'nen nyrinta -sen "da, en e -ku -a 'le flan -a. Yaa 'kun, en e -atu -te "man.

²¹ -A-pi "e -yre 'nan: <'An "ti, an 'wl 'wli "dredü Bali wlu, en an 'wl 'wli "dredü dre 'yie. E 'ka "le 'waan laabo "nyian 'yie 'nen "fo "di.>

²² 'Pian -a "ti -a 'vi 'yee nannun le 'nan: <'Ka "ta "nyianbö sö -tre fenyian -a, -e 'ka wo 'men 'nen 'göe -a da! 'Ka sönwle wo -a -pe 'wle man, -e 'ka 'manwua "wo -a cein -man! ²³ 'Ka 'ta tri -blonen böadi be -a, -e 'kaa -te -yre! E ya "le -kaa "fedi -bli, -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va. ²⁴ Köd 'an 'pi nen kaa ye 'göe, e -ka, en e fu. E 'san, en maan 'yi.> Töön en o "fedi dredü 'sia.

²⁵ Tu zie -a wlu be, te -yee 'nen cejenenzan a tian fei. Zi e 'si fei, e ya -tanen be, "yee -pli "können "man be, en e "dre 'man. ²⁶ -A-nan nen e nön -tu laabo, en e "können "wlaabo -yre. ²⁷ 'Be 'vi -yre 'nan: <'I -suannen 'be 'ta. 'I "ti tri -blonen böadi be -a -te -yre, 'nan 'wl 'tu 'ka drele -yre "di -le "wean.>

²⁸ 'Wl zie e 'bli 'fö "ji, en e 'ka "vale 'e -wlamlan "können "di. Töön en -a "ti 'bala. E toba -födi 'sia -yre 'nan 'e -wla "können. ²⁹ 'Pian e 'nan 'e "ti "le 'nan:

◁An le "kaga 'kpa nen 'gu, te 'an 'nyranman "paa 'yie, en ma'an tian 'li -a vile 'yie 'wi 'tō man -ceje di. 'Pian yi'a tian bo 'nen 'tōwli "nōnle 'men, -e 'kō "fedi -bli "va 'kō 'vale 'an beenun -a di. ³⁰ 'I 'yio, 'wi nen yia dre be -a! 'I 'pīnen e 'yie "lala pēenon bli lumōnnun man be, zi e -ta be, en i tri -blonen bōadi be -a -te -yre.»

³¹ En -a "ti "e -yre 'nan: ◁Men 'nen, tu pēenon man be, i ya 'an 'va 'gu, en 'an yife pēenon be e ya 'yie ve -a. ³² E ya "le -kaa "fedi -bli, -e -kaa ci 'e "nran 'e cin va. -Ka'a 'kōlaman -e -kaa 'wi 'pee dre "fo "di, kōo 'i -suannen 'gōe e -ka, en e fuo, e 'san, en maan 'yi.» »

16

'Ka 'man wov, "trε "wi -le "wean!

¹ "Be -sru Zozi -kōnnen "tō -fōdi 'sia 'e -srunon le. E 'nan: ◁Fezan -tō a, en min -tō 'be 'e yie -tōa -a yife pēenon 'va. En minnun -a -nan sēe 'wō fezan zie -yre 'nan, min nen 'e yie -tōa -a yife va be, yaa "sia "va te 'e man wī dra -a. ² -A -nan nen fezan -a laabu, en e 'wī 'gōe -a laabu -yre. E 'nan: ◁Mε "wīnen maan 'man 'i man 'gō? Yi'a 'kōlaman -e 'i 'fō 'an yife da "nyian "fo "di. -Yee "wean 'nyranman pēenon nen yia 'pa be, 'i -sru 'vī 'men!»

³ En min nen 'e yie -tōa -a yife va be, 'e 'ci "nrōndi 'sia. Yaa 'vī 'e 'ji 'nan: ◁An 'san "ta 'men 'nyranman "sia 'an 'lō. -Mε "nen an -taa -a drele "men? 'An "koe "ka -e 'an fei 'pa di, en 'tra 'tedi 'yra 'an -tea. ⁴ 'Pian 'wīnen 'kō 'an dre -e minnun 'o 'an yi "yi "be, maan -tōa. 'Wī zie -a 'bō nen maan dra, 'be 'le ve be, -te 'an 'san 'si 'an man be, -e minnun 'waan 'kun 'o 'pē "fli "a 'wee "kōnnen.»

⁵ -A -nan nen minnun nen -a san -le fien ci o da be, e o laabōdi 'sia 'tōdō. Yaa laabu -a tedē -lō 'nan: ◁An 'san -le fien a 'i da wea?»

⁶ "Be -yre 'nan: ◁E ya 'nyrōn "tugu -yaa tō!»

En e -yre 'nan: ◁'I 'yie 'fluba 'si, 'i -nyran "nyiandō, -e 'i cren -te -fuba 'soolu!»

⁷ "Be -sru yaa laabu "nyian -a -tō -lō 'nan: ◁Bii "nun? E ya "yie 'lō wea?»

"Be -yre 'nan: ◁E ya 'saa 'wle 'plablu -yaa tō.»

En e -yre 'nan: ◁'I 'yie 'fluba 'si, -e 'i cren -te -fuba 'sōra!» »

⁸ En Zozi -a 'le 'sran 'e -srunon le 'nan: ◁Min 'suzan 'wli di zie, e 'wī 'tō wī dre. Maan ve 'cēe 'nan, minnun nen wa'a Bali tōa die, o 'wī -tōa 'o cin yei e 'mlian minnun nen o ci Bali -le ve -a be o da.

⁹ -Yee "wean 'wī zie -a da nen 'ka 'ci "nrōn -e 'ka 'wī dre! 'Ka bee -wee "lala nen e ya 'wī 'wli di 'tō 'tōdō pēenon pou -a be -a! -Te ka 'wī zie -a dre be, tō nen "lala 'wī 'ka 'kōan "nyian die, o 'ka "kuan 'o 'pē "fli "a Bali fla.

¹⁰ -Te min dre wī a tighi 'wī 'sezēnen pēenon 'ji be, min dre wī -kōan tighi 'wī -dandan ji. En -te min -dawli ye 'yi 'wī 'sezēnen pēenon 'ji be, min -dawli ye 'yi 'wī -dandan ji. ¹¹ -Yee "wean -te minnun 'ka yi -telea 'ka da "lala nen e ya 'wī 'wli di 'tō 'tōdō pēenon pou -a be -a va die, Bali 'ka fe nen e ci tighi be -a noan 'cēe di. ¹² En -te minnun 'ka yi -telea 'ka da fe nen e 'ka 'cee ve -a die -a va die, fe nen Bali -a 'pla 'cee ve -a be, ya'a noan 'cēe di.

¹³ Maan ve 'cēe 'nan, noan -tō 'ka 'kōlaman -e 'e min "fli 'su 'e cin -a di. E leaman -a -tō man, te ya'a -tō ye 'yi "di. Fe -le "wean nen an 'wī zie -a 'vī be, min nen e "lala ye 'yi "be, ya'a 'kōlaman -e 'e Bali yi "yi "di.»

¹⁴ Farizen 'nōn nen -nan be, zi o 'winun zie -a 'man be, en o Zozi 'she bli. Kōo o "lala ye 'yi. ¹⁵ -A -nan nen Zozi "e 'nan -wle 'nan: ◁"Ka 'fli dra min yie le min tighlun -a. 'Pian Bali 'cee ci "nrōndi ye. En fe nen minnun -a "siala 'nan, ka ya 'wī -dan drēnan be, Bali 'le 'va be, e ya 'wī 'wli di "a "fo.

¹⁶ -Pei -tō winun nen Bali -a -nōn Moizi le be, 'lee 'winun nen Bali 'lewei vīnōn 'a 'vī be, -a da nen minnun 'ta 'wōla -trilii en Zan -ta. 'Pian zi e -ta be, en Bali -le 'wī 'nōnnōn nen 'nan -yee mingōnnen -bli di 'bō 'kogo be, waa vīdi 'sia minnun

le. -A-nan nen minnun "kaga -a "vale 'nan Bali 'e mingonnen -bli 'o da. ¹⁷ 'Pian -te labli 'lee 'tre 'ka tian 'nyanle die, te -pei -le 'w1 "wennen 'towli 'ka tian 'sile "da "fo "di.

¹⁸ -Yee "wean min nen e 'si 'e nan man en e li pee 'pa be, te e li wee 'e nan ceje man. En "nyian be, min nen e li nen -a -sran -a 'bola be -a 'pa be, te min nan wee.»

Fezan -tv 'lee Laza man -konnen

¹⁹ "Be -sru Zozi -konnen "tu -fo "nyian. E 'nan: «Fezan -tv a. Min zle mingonnenun da so nen -a 'fle ci be, -nyren yaa wo. En tv -tudu pegenon man te -a ci a 'e 'sodu, te e "fedi -ble. ²⁰ En 'yale -tezan -tv a "nyian. Wee laabo Laza. Min zle mlon "a -a 'kole pegenon da. En e ya 'e nyinnandi fezan zle -yee -klon -yre "nen. ²¹ E ya "vale 'e fezan 'nean ponnen nen e -seanla be -a -ble. 'Pian min -tu 'ka -a -nonle -yre "di. E ya 'e nyinnandi fe zle -a -nan, te -plennun -a mlonnun 'ji flanman.

²² Yi -tv 'bo en 'yale -tezan zle e -ka. -A -nan nen Bali -le 'pasianon -a 'si, o -ku -a Abraam "srön.

"Be -sru en fezan "e "ka 'w0 "nyian, en wee 'w0. ²³ Zi e 'bola -yremo fla be, en 'e yra yidi 'sia. -A -nan nen 'e yie 'to lou, en e Abraam 'yi 'kobbli, te Laza yra -a "srön. ²⁴ En e -paandi 'sia. E 'nan: «K0 tra Abraam, 'an nyirinda 'e 'sen 'i da! 'I yra 'si, 'i Laza 'pa 'sia 'e 'ta 'e 'pe 'wle w0 'yia, -e 'e 'to 'an 'le! K00 'an ya 'an yra yunan 'te 'gve -a va.»

²⁵ En Abraam "e -yre 'nan: «Men 'nen, -a -cin 'e 'to 'i 'ji 'nan, to nen i ya 'treda be i 'yi 'yi, te Laza "e yra ye. -Yee "wean 'be nen 'gve, -a "sii tv 'bo en 'yie yra yi tv 'bo. ²⁶ En "nyian be -klu -dan -kaa ceen 'e cin man. -Te min a "vale 'nan 'e "sia 'ku 'va 'gv -e 'e 'lu 'ka 'va nun be, ya'a 'kolaman -a dredi -a di. En -te min a "vale 'nan 'e "sia 'ka 'va nun -e 'e 'ta 'ku 'va 'gve, ya'a 'kolaman -a dredi -a di.»

²⁷ Ton fezan -a 'vi -yre 'nan: «K0 tra Abraam, 'pian mein tru "baa, 'i Laza 'pa 'sia 'an "ti "le "konnen! ²⁸ 'An "bunun a 'soolu, -e 'e 'w1 tin 'ba -wle, "tog0 'o 'ta fenan nen 'an yra ye 'gve -a -nan.»

²⁹ En Abraam "e -yre 'nan: «Bali -le -pei -to winun nen yaa -non Moizi le be, e ya o va nun. En 'winun nen Bali 'lewei vunon 'a 'vi be, e ya o va nun. 'O "tröen "to -yre -e 'o 'ta wola "da!»

³⁰ En fezan -a 'vi -yre 'nan: «K0 tra Abraam, 'be 'ka 'boa waa "fo "di. 'Pian -te min 'si -kanon 'va, en e -ku 'w1 tin 'bale -wle "be, waa wei maan. O "sia 'w1 'wliid "dredi man, -e 'o -söonla Bali -sru.»

³¹ -A -nan nen Abraam -a 'vi -yre 'nan: «-Te wa'a 'o "tröen 'toa Bali -le -pei -to winun nen yaa -non Moizi le be -yre "die, en -te wa'a 'o "tröen 'toa 'winun nen Bali 'lewei vunon 'a 'vi be -yre "die, te wa'a 'kolaman 'nyian -e 'o "tröen "to min nen e 'si -kanon 'va be -a wei le di.» »

17

Zozi 'w1 'pla 'e -srunon le (Mt 18.6-7, 15, 21-22; Mk 9.42)

¹ "Be -sru en Zozi -a 'vi 'e -srunon le 'nan: «'Winun nen o -kolaman o min "sia Bali -sru "be, o ya 'treda "kaga. 'Pian min nen yaa dre en 'w1 zle 'e bo min -tu man be, 'w1 -taa "b0le -a san man. ² E ya "le 'o -kolebu -fo min zle -a 'klan, -e 'o tu0 jemie -va. 'Be "yi mlin, "tog0 e dre -e 'men 'nen 'to 'e 'si 'an -sru. ³ 'Ka dre "yi 'ka 'fli -va!

-Te 'i "bu1 -tv 'w1 'wliid dre be, 'i 'w1 tgl1 tin 'ba -yre. -Te yaa -to 'e 'fli -lo be, -e 'i man w1 'ce! ⁴ En -te e 'w1 'wliid dre 'yie 'e 'pa -a 'söravli yide 'wle 'towli 'wlu, te e lia 'e da 'i 'va 'e 'pa -a 'söravli, te yaa ve 'yie 'e 'bo 'a be, 'i man w1 'ce!»

⁵-A -nan nen Zozi 'le 'pasianon -a 'vɪ Minsan 'bɔ lɛ 'nan: «'I 'kɔe yi -teradı 'i da 'pa 'da!»

⁶En Minsan 'e 'nan: «-Te 'cee yi -teradı Bali da a "wɛnnon 'le fei fɛ 'wlɛ 'tɔ -le 'wɪ 'zɔ bɛ, kaa ve yiba -dan 'gɔɐ -yrɛ 'nan: «'I 'sura, 'i 'kɔ -tɔ jemie -va», yaa dra.»

Zozi-sruzan 'nyranman "paa 'e 'ci-a-tɔwli

⁷«'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔɐ -a da! 'Cee nɔan a, ɛn e 'nyranman "paa 'cee fei, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'e yɪɛ -tɔa 'cee -winun va. Min -tɔ 'ka 'ka yei, -te nɔan zɪɛ e 'si lua, e -ta bɛ, -e 'e vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'ta "nyiandɔ -nyran fɛ -sru "dɪ?» ⁸'Pian yaa ve -yrɛ 'nan: «'I fɛnun -tɔɛn "nyiandɔ, 'i 'man wɔɔ, -e 'i 'ta 'mɛn fɛ 'pa! -Te an fɛ blɪ, an 'kan, ɛn an 'yi mlin bɛ, -e 'i 'yie vɛ -blɪ.» ⁹En "nyian bɛ, min -tɔ 'ka 'yee nɔan muo 'fɔa 'nyranman nen yaa 'pa bɛ -a man dɪ. ¹⁰Zɪ ka cɪ Bali lɔ zɪɛ. -Yee "wɛan -te ka cɛɛn Bali -le 'nyranman nen e 'nan 'ka 'pa bɛ -a man bɛ, 'ka vɪ 'nan: «Nɔan "tun 'nen 'kɔa. 'Wɪ nen e cɪ "le 'kɔ drɛ bɛ, -a 'bɔ nen kɔa drɛ.» »

Zozi-kogobe 'si min -fu man

¹¹Te Zozi a -kɔnan Zeruzalem zia bɛ, e ciladı 'sia Samari 'leglɔn 'lee Galile 'leglɔn yei. ¹²Zɪ Zozi 'ta bɔala 'fla 'tɔ da bɛ, ɛn -kogobe -tɛnɔn 'fu -ta -a 'lɛ. O -fu "man "kɔɔbli, ¹³ɛn o -paandi 'sia -yrɛ. Waa 'vɪ 'nan: «'Kɔ 'san Zozi! 'I yra 'si! 'I 'kɔ nyrinda 'si!»

¹⁴Zɪ Zozi o 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ 'ka 'fli -kɔɔn Bali -pannon lɛ.» "Wɛɛ -kɔn -kɔnan -sia bɛ, ɛn -kogobe 'si o pɛɛnɔn man.

¹⁵Zɪ o va min -tɔ -a 'yɪ 'nan, -kogobe 'si 'e man bɛ, ɛn e 'li 'e da Zozi 'va. E Bali 'tɔ bɔdɪ 'sia wei 'plɛblɛ 'a. ¹⁶Zɪ e 'bɔ Zozi man bɛ, ɛn e "pɔ sɔɔn 'wlu, 'e yra blɪ, ɛn yaa muo 'fɔdɪ 'sia. Min zɪɛ e "sia Samari, Zuif min "cɛɛ dɪ.

¹⁷En Zozi -a laabo minnun lɔ 'nan: «-Kogobe 'si min -fu bɛ, o pɛɛnɔn man. ɛn min 'sɔrasien a nyin zia? ¹⁸-Mɛ "le "wɛan nen min nen e 'ka Zuif min -a dɪɛ, -yɛɛ 'si o yei, ɛn e -ta Bali 'tɔ "yi "vɪɛ?» ¹⁹-A -nan nen Zozi -a 'vɪ min zɪɛ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan, 'i 'kɔ! 'I yi -tera 'an da, -yee "wɛan 'i beli.»

Bali mingɔnnen -ble min da 'kɔ?

(Mt 24.23)

²⁰Farizen 'nɔn -a laabo Zozi 'lɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "man nen Bali mingɔnnen -blɪdɪ 'siala?» ɛn e -wlɛ 'nan: «Bali -le mingɔnnen -blɪdɪ 'ka 'taa "le fɛ nen waa ye bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. ²¹En wa'a 'kɔlaman -e 'o vɪ 'nan, -yɛɛ 'bɔla -mien dɪ, ɛn -yɛɛ 'bɔla 'gɔ dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan Bali mingɔnnen -blɪdɪ 'sia 'ka yei 'va.»

Zozi 'le -tadɪ pee dra 'kɔ?

(Mt 24.26-28, 37-41)

²²"Bɛ -sru ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «Tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ bɛ, te ka ya "va 'nan 'ka Blamin -pɪ ye. -Te e ya yi -tɔwli "cɛ "a oo, ka ya "vale 'ka ye -kpɔ, 'pian ka'a 'kɔlaman -a yɪdɪ -a "fo "dɪ. ²³Tɔ zɪɛ -a man nen minnun -a ve 'cɛɛ 'nan, e ya -mien, ɛn e ya 'gɔ. 'Pian te 'ka 'kɔ -nan dɪ, ɛn te 'ka sɔɔnla o -sru "dɪ. ²⁴Kɔɔ tɔ nen Blamin -pɪ -taa "man "bɛ, e -taa "le laa -paan "le "wɪ 'zɔ. E 'wlei -wlei -fɔa, -e -a -san 'e labli 'cɛn 'ji "fo. ²⁵'Pian e ya "le Blamin -pɪ 'e yra yɪ, ɛn -naagɔnɔn 'o 'nan "man 'vaa, -e 'wɪ zɪɛ 'e drɛ.

²⁶Tɔ nen Blamin -pɪ -taa "man "bɛ, 'wɪnun nen minnun -a drɛ 'li Noe tɔ va bɛ, waa dra "nyian. ²⁷Kɔɔ Noe tɔ va bɛ, minnun fɛ blɪ, o -wɛn mlin, o lɪ 'pa, ɛn o -kɔnnɛn 'pa. Waa drɛ zɪɛ -trilii, ɛn tɔ nen Noe -wlamlan -klɔ -dan ji bɛ e 'bɔ. Tɔ zɪɛ -a man nen laa -dan fɛndɪ 'sia, ɛn o pɛɛnɔn 'nan -nyan.

²⁸ɛn "nyian bɛ, 'wɪnun nen minnun -a drɛ 'li Lot tɔ va bɛ, waa dra "nyian. Minnun fɛ blɪ, o -wɛn mlin, o fɛnun lɔɔ, o fɛnun taan, o feinun paa, o 'kɔnnun

tə. 29 'Pian yi nən Lət 'si Sodəm bε, -a -nan nən Bali 'tε 'lee 'tε nyin nən -a -koei "min -tεa "bε, -a -fən laa 'a 'fla zιε -a da. En o pεεnən 'nan -nyan.

30 'Wι 'təwli zιε -a 'bə nən minnun -kəan -a drənən, εn Blamin -pι -taa. 31 Tυ zιε -a man bε, min nən e cι 'yee 'kon 'le "nən "bε, te 'e -wla 'kuin fε -tυ 'sinan dι! En min nən fei bε, te 'e li 'e da 'fla dι! 32 'Wι nən 'li e 'bə Lət nan man, te 'e yie 'tə 'e koda bε, 'e 'wι 'cin -trəa 'ka 'ji! 33 Min nən e cι 'e 'ladι 'yee 'trɛda da bε, ya'a ye dι. 'Pian min nən 'e 'pε 'si 'yee 'trɛda da 'fo, εn yaa -nən 'mən bε, -a san 'bε 'belidι nən ya'a 'nyaan dιε -a ye.»

34 En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cεε 'nan, -pei zιε -a man bε, min "fli -kəan 'o nyinnandι -saa -təwli "da, waa -tυ "siala, -e -a -tυ "e -fuv. 35 En lumən "fli -kəan "fε -sənnan, waa -tυ "siala, -e -a -tυ "e -fuv. 36 [En min "fli -kəan fei -təwli "da, waa -tυ "siala, -e -a -tυ "e -fuv.]]

37 -A -nan nən Zozi -srulon -a laabυ -yrə 'nan: «'Kυ 'san! 'Wι zιε nyin zia nən e dra?»

En e 'nan -wlε 'nan: «Fenan nən -wi -kadι cι 'e pladι bε, -a ta lou "nən -wi pεa "blι "lomannun 'o 'ble!»

18

Zozi-kənnən 'fə tin 'bazan 'tυ 'lee -cale -tυ man

1 "Bε -sru εn Zozi -kənnən "tυ -fə dι 'sia -wlε. E ya "vale 'e -kəonman -wlε 'nan 'o Bali trυ 'ba tυ pεεnən man, te o "koe 'e 'nyan dι. 2 E 'nan -wlε 'nan: «'Fla 'tυ da bε, tin 'bazan 'tυ a -nan. Min zιε ya'a 'klan man Bali lə dι, εn -a yie 'ka 'naan min man dι. 3 En -cale -tυ a "nyian 'fla -təwli 'bə zιε -a da. Tυ pεεnən man bε, e -taa 'yee 'wι 'a tin 'bazan zιε -yrε. Yaa ve -yrε 'nan, 'e 'tə 'e -sru -e 'yee tin 'e 'tε 'e 'nanmanzan da.

4 -A -nan 'mən 'wι zιε -a drənən, te ya'a -yee tin 'baa "fo "dι. 'Pian zι yi -tυ 'bə bε, εn 'e 'ci "nrəndι 'sia. Yaa 'vι 'e 'ji 'nan: «Ma'an 'klan man Bali lə dι. En 'an yie 'ka 'naan min man dι. 5 'Pian -cale 'gυε, e see "paa 'an man "buv, -yee "wεan an -yee tin dra 'nənnən. Maan dra zιε -e 'e vιε 'e 'wι 'wlidι "drε 'mən dι.»

6 En Minsan -a 'le 'sran -wlε 'nan: «'Wι nən tin 'bazan 'wlidι zιε e 'sia -a vnan bε, kaa 'man 'kpa? 7 E ya 'ka 'ji 'nan, minnun nən Bali o 'si "va 'yee vε -a te o -paanman -yrε "tυ pεεnən man bε, 'e "trəεn "sia o va? -Cεjε, ya'a dra "fo "dι. 8 Maan ve 'cεε 'nan, Bali 'ka 'məan dι, te e -tə o -sru -e 'e tin 'nənnən 'nən -wlε. 'Bε a zι, 'pian tυ nən Blamin -pι -taa "nyian 'trɛda bε, e bəa minnun nən o yi -tεra Bali da bε o man?»

Zozi-kənnən 'fə Farizen min 'lee 'sukəle 'sizan 'tυ man

9 Zozi -kənnən "tυ -fə dι 'sia minnun nən 'o 'fli "siala min tıglunun -a, te wa'a 'o bəcnən siala min tıglunun -a dιε, o man. E 'nan: 10 «Min "fli 'bε 'kυ Bali trυ 'bale Bali -pan 'kuin. Min -tυ a Farizen min -a, εn -a -tυ a 'sukəle 'sizan 'a. 11 Farizen min a 'e 'tə dι lou, εn e Bali trυ 'badι 'sia 'e 'ji. E 'nan: «Bali, mεin muo -fəa 'nan an 'ka "le min peenun -le 'wι 'zυ dι. Kəə o crin wo, εn o ya 'wι 'wlidι "drənən 'a, εn o ya min nan -wεεnən 'a. En "nyian bε mεin muo -fəa 'nan an 'ka "le 'sukəle 'sizan 'labε -yee 'wι 'zυ dι. 12 Kəə an fε "səan yi "fli 'fle 'tυ -ji, εn fε pεεnən nən maan ye bε, maan -fuzan -nəan 'yie.»

13 Tυ zιε -a wlu bε te 'sukəle 'sizan a 'e 'tə dι -kəobli, εn e ya Bali trυ 'banan. 'E 'wulo -fə 'e 'wlu, εn 'e 'pε 'pa 'e 'kəle "nən. En yaa vidι 'sia 'nan: «Bali 'i yra 'si! 'Wι 'wlidι "drεzan nən maan, 'yian nyrinda 'si!»

14 En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Maan ve 'cεε 'nan, 'sukəle 'sizan zιε, 'o 'vale Bali -a o yei "sən 'e cin va, εn e -ku 'yee "kənnən. 'Pian Farizen min 'lee Bali yei 'ka

'senle 'e cin va dı. Kɔɔ min nɛn 'e 'fli "siala -dan bɛ, Bali -a dra "wɛnnɔn. ɛn min nɛn 'e 'fli drɛ "wɛnnɔn bɛ, Bali -a dra -dan.»

Zozi -fɛa 'vɪ nannannun man

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Yi -tɔ bɛ, ɛn minnɔn -tadɪ 'sia nannannun -a Zozi lɛ, 'nan -e 'e klɛ o man. 'Pian zɪ -a -srɔnɔn 'wɪ zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o -si -tɔ -wɔ. ¹⁶ -A -nan nɛn Zozi nannannun laabɔ 'e 'va, ɛn e 'nan 'e -srɔnɔn lɛ 'nan: «'Ka nannannun 'tɔ 'o 'ta 'an 'va! Te 'ka 'si -tɔ -wɔ 'dɪ! Kɔɔ minnɔn nɛn "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali -le mingɔnnɛn trɛda si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -wɛ. ¹⁷ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, minnɔn nɛn wa'a yi tɛala Bali da "le zɪ nannannun yi -tɛala 'o "tɪ "da bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ dɛ, Bali 'ka mingɔnnɛn ble o da "fo "dɪ.»

Fɛzan -tɔ -le 'wɪ

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ "Bɛ -sru ɛn min tazan -tɔ -ta 'wɪ laabɔlɛ Zozi 'ɔ. E 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, i ya min tɪgɪ 'a. Maan dra 'kɔ, -e 'an 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ, -a yi?»

¹⁹ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn, yia ve 'nan an ya min tɪgɪ 'a? Min -tɔ 'ka tɪgɪ dɪ, -te ya'a 'silɛa Bali -tɔwɪ "a dɛ. ²⁰ Bali -le -pei -tɔ wɪnɔn 'gɔɛ, yia -tɔa. -Nyɛn 'nan:

<Te 'i min nan -wɛɛ "dɪ!

Te 'i drɛ min -tɛzan -a dɪ!

Te 'i crin wɔ dɪ!

Te 'i 'wɔ 'sɛn min man dɪ!

'I yɛ 'e 'nan 'i "tɪ 'lee 'i "bɔ "man! »

²¹ ɛn e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, maan drɛdɪ 'sia 'an "wɛnnɛn da, ɛn an drɛ ceje.»

²² Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'Pian 'yie 'wɪ 'fɔ -tɔ. -Nyɛn 'nan, 'i 'yie fɛnɔn pɛɛnɔn 'tan, -e 'i man "lala -pli 'yalɛ -tɛnɔn man. -Te yaa drɛ zɪɛ, laji fɛnɔn nɛn, wa'a srɛman dɛ, o dra 'yie vɛ -a. "Bɛ -sru -e 'i -sɔɔnɔla 'an -sru!»

²³ Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn -a -pɛ -sru -tɔa, kɔɔ -a yɪfɛ a "kaga.

²⁴ Zɪ Zozi -a 'yɪ 'nan -a ta drɛ 'trɔdrɔ bɛ, ɛn e 'nan: «Minnɔn nɛn, o yɪfɛ a "kaga 'trɛda bɛ, -wee -sɔɔnɔladɪ Bali -sru "a 'tɔndɔn. ²⁵ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -wi -dan nɛn waa laabɔ shamo bɛ, ya'a 'kɔlaman -wɔladɪ -a 'mɛnzɛn -yrɛ ji dɪ. -A -tɔwɪ "nɛn "nyian fɛnɔn 'le vɛ -a, -wee -sɔɔnɔladɪ Bali -sru "a 'plɛblɛ 'wɪdɪ.»

²⁶ Zɪ minnɔn 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o 'nan: «-Te 'bɛ a zɪɛ, -tɪɛ -kɔlaman 'sidɪ -a 'wɪ 'ji "mɛn?»

²⁷ ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «'Wɪ nɛn min 'ka 'kɔlaman -a drɛdɪ -a dɛ, Bali -kɔlaman -a drɛdɪ -a.»

²⁸ -A -nan nɛn Pɛrɪ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'kɔ 'bɔ 'gɔɛ, kɔ 'si 'kɔɛ fɛnɔn pɛɛnɔn -sru, ɛn kɔ sɔɔnɔla 'i -sru!»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, min o min nɛn e 'si 'yɛɛ "kɔnnɛn, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, e 'si 'e "bɔnɔn 'lee 'e "blunɔn -sru, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, e 'si 'e "bɔ 'lee 'e "tɪ -sru, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, e 'si 'yɛɛ "nɛnnɔn -sru, 'nan -e Bali 'e mingɔnnɛn -blɪ 'e da -le "wɛan bɛ, ³⁰ -a san zɪɛ e fɛ pee ye "kaga 'trɛda. ɛn "bɛ -sru tɔ nɛn Bali fɛ pɛɛnɔn limlan bɛ e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛ -a ye.»

Zozi 'e 'kanan 'lee 'e wluandɪ -kanɔn 'va wɪ 'pa yaagan 'vɪ

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'e -srɔnɔn 'fuda "fli 'saza laabɔ. ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Kaa "ta -ko Zeruzalɛm, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ Blamin -pɪ man bɛ, 'e 'lɛ sɔɔ. -Nyɛn 'nan: ³² Minnɔn -a -nɔan minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ

-wle, -e 'o -te. Minnun z1e, waa see wo, o 'le 'yi -sean -a yra, ³³ waa -soan -ngble -a, -e 'o 'ku -a -te. 'Pian -a yi yaagazan da be, -e 'e 'wluan -kanon 'va.»

³⁴ -A -srulon 'ka 'w1 z1e -a -ci manle di. -A -ci -fu 'e yoodi o man. 'W1 nen Zozi 'e 'nan 'e ve be, wa'a -t3le di.

Zozi yie 'wizan -tu beli

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Zozi a -plinan Zeriko 'fla "sr3n, te yie 'wizan -tu yra 'e -nyrandi -si man, te e fenun tru "baa. ³⁶ Z1 yie 'wizan z1e, e minnun -cin 'man 'cinan be, en yaa laabu 'nan: «-Me 'be dre?»

³⁷ O -yre 'nan: «Nazareti min Zozi 'be ci cinan!»

³⁸ -A -nan nen e -paandi 'sia. E 'nan: «David kluda min Zozi, 'i yra 'si, 'yian nyrinda 'si!»

³⁹ En minnun nen o cira 'si 'le be o paan "da 'nan 'e 'lebo 'pla "da. 'Pian e paan "nyian 'kpa 'pleble 'nan: «David kluda min, 'yian nyrinda 'si!»

⁴⁰ En Zozi 'to, e 'nan minnun le 'nan 'o 'ta yie 'wizan z1e -a 'e 'va 'gv. Z1 e pli "man 'be, en Zozi -a laabu -yru 'nan: ⁴¹ «-Me "nen i ya 'vale 'an dre 'yie?»

En e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, an ya 'vale 'yian yie 'le 'su!»

⁴² En Zozi -a 'v1 -yre 'nan: «'I yie 'e 'le 'su! 'Yie yi -teradi 'an da 'i beli!» ⁴³ 'Nun t3on -a yie 'le 'su, en e so3nla Zozi -sru, te e Bali 'to b3a. Z1 min pe3enon 'w1 z1e -a -nan 'y1 be, en o Bali 'to dre -dan.

19

Zashe -le 'w1

¹ 'Be -sru en Zozi 'b3la Zeriko 'fla. E 'fla z1e -a 'cendi 'sia 'ji. ² Fezan -tu a 'fla 'b3 da, waa laabo Zashe. 'Suk3le 'sinon 'tazan nen. ³ Min z1e e ya "vale 'e Zozi ye. 'Pian e ya tounon, en min "kaga "le "wean ya'a 'kolaman -a yidi -a di. ⁴ -A -nan nen e -traa o 'le flan -a, en e yiba "tu nen waa laabo Sikomor be -a tri. Yaa dre z1e 'nan -te Zozi a cinan "wlu "be -e 'e y1.

⁵ Z1 Zozi 'b3 fe z1e -a -nan be, en 'e yie 'to lou. Yaa 'v1 Zashe le 'nan: «Zashe, 'i -so3nla tada! K33 e ya "le ce3e3 'an -nyran 'yie "k3nnen.» ⁶ En Zashe so3nla "nyiandu. E -ku Zozi 'a 'yee "k3nnen, en e "yi dre -yre ci "nrandi -a.

⁷ Minnun nen waa -nan 'y1 be, o Zozi 'man w1 vidi 'sia. Waa 'v1 'nan: «E wla 'w1 'wliidi "dre3an z1e -yee 'kuin.»

⁸ Zashe pli Minsan man, en e -yre 'nan: «Minsan, an "ta 'an y1e "cean 'e cin man 'fli, -e 'an -tu -non 'yale -tenon le. En "nyian be, "lala nen maan 'si minnun b3 'e 'ciyadi "da "be, an min -tu -le ve 'leji b3ala 'e 'pa -a sinjen.»

⁹ T3on en Zozi -a 'v1 -yre 'nan: «Ce3e3, Bali 'k3n 'gv3e -a 'le "nennon 'si 'w1 'ji. K33 yia k3on 'nan Abraam kluda min nen 'yia. ¹⁰ Blamin -pi -ta 'tre3a 'nan -e 'e min nen e 'si Bali man -k33bli be, -a 'si 'w1 'ji.»

Zozi -k3nnen 'fo nan yaaga man

(Mt 25.14-30)

¹¹ Zozi a -plinan Zeruzalem "sr3n "kogo, -yee "wean 'w1 nen Zozi 'sia -a vnan be, z1 minnun -a 'man be, en 'o ci "nr3ndi 'sia 'nan, Bali -le ming3nnen -bli3di 'b3 'kogo. Zozi -a -k3nnen 'y1, en e -k3nnen "f3di 'sia -wle. ¹² E 'nan: «Ming3nnen kluda min -tu 'be "ta -ko 'leglon -k33bli 'tu da. E "ta -ko 'nan -e 'wee 'to ming3nnen -a. "Be -sru -e 'e 'ta ming3nnen -bli 'e 'ya tre3a da. ¹³ "Yee -ku be, 'e 'sun3n laabu -fu, en e -siga 'wle nen -a 'fle -k3an t3li be, -a pli o man -t33d3. E 'nan -wle 'nan: «'Ka fe -wee "a -trilii, -e 'an 'tadi 'e b3.»

¹⁴ Min z1e -yee 'leglon 'jinon 'ka -a ye "yi "di, -yee "wean o minnun 'pa 'sia -a -sru 'nan 'o 'ka "vale 'e 'to 'o da ming3nnen -a di.

15 'Pian e dre mingonnen -a, en e 'li 'e da.

Zi e 'bɔla be, en 'e 'sunon nen e -siga pli o man be o laabu. Yaa dre zie 'nan, -e 'o 'nyranman nen waa 'pa be -a -sru 'vi 'yre.

16 -A tede -ta, en e -yre 'nan: <'An 'san, -siga nen yia -non 'men be, an -siga 'yi 'man 'fu.>

17 En -a tazan -a 'vi -yre 'nan: <'I muo, yia dre 'yi. I ya 'an 'suzan 'kpa -a. Fe 'wennen nen maan -peba 'wo 'i 'lo 'gve, i 'wi 'yi dre 'a. -Yee "wean an 'fla 'fu -non 'yie -e 'mein 'to o tazan -a.>

18 "Be -sru en -a "flizan -a. E -yre 'nan: <'An 'san, 'yie -siga nen yia -non 'men be, an -siga 'yi 'man 'soolu.>

19 En -a tazan -a 'vi -yre 'nan: <'I muo, yia dre 'yi "nyian. -Yee "wean an 'fla 'soolu -non 'yie -e 'mein 'to o tazan -a.>

20 "Be -sru en -a pee -ta. "Be 'vi -yre 'nan: <'An 'san, 'yie -siga nen yia -non 'men be, maan 'pa so -ji en maan 'pla 'yie. -Nyren 'gu. 21 "Klan -fu 'an 'ji 'i 'va zia, ko 'yie 'wi a 'tondon. Fe nen 'yie ve "cee die, yia 'sia. En -te min 'yie 'nyranman 'pa be, -a ta -tron peenon nen yaa ye be yia 'sia -yro.>

22 En -a tazan -a 'vi -yre 'nan: <'I ya 'an 'suzan 'wli 'a. 'I wei 'i -tea. Yia -toa 'nan, 'men 'wi a 'tondon, en yie 'nan: «Fe nen e 'ka 'men ve -a die, maan 'sia. En -te min 'men 'nyranman 'pa be, -a ta -tron peenon nen yaa ye be, maan 'sia -yro.» 23 -Te i 'wi zie -a -toa "be, -me "le "wean nen yia 'men -siga 'palea fenan nen -a man "paa "be -a -nan di? Yia dra paan zie -e "men vnan 'an 'ta be, te -a man 'pa.>

24 Ton en mingonnen zie yaa 'vi minnun nen o ci -nan be, -wle 'nan: <'Ka -siga be -a 'si -yro, -e 'ka -non min nen -siga -fu a -yro "be -yre!>

25 En minnun 'bo -a 'vi -yre 'nan: <'Ku 'san, -siga -a -yro -fu 'va.>

26 -A -nan nen mingonnen -a 'vi 'nan: <'Min nen e ya -yro "be, -a le nen waa -non. 'Pian min nen -yee "ka "die, -nyren -yro "be waa "sia.> 27 En yaa 'vi "nyian 'nan: <'An 'nanmannon nen wa'a yile "yi 'nan 'an 'to 'o da die, 'ka 'ta waa 'an 'le 'gu, -e 'ka o -bl "ceen!> »

28 Zi Zozi ceen 'wi zie -a vidi man be, en e Zeruzalem si 'sia "nyian.

Zozi 'bɔla Zeruzalem

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-10; Zan 12.12-16)

29 Zi Zozi 'bo Befaze 'lee Betani 'srɔn "be, en 'e -srɔnon "fli 'pa 'sia 'o 'le. 'Fla "fli zie o ya Olivie pon 'sean man. 30 E 'nan -wle 'nan: <'Ka 'ku 'fla nen 'ka 'le be -a da. -Te ka 'bɔla 'nan nun, ka -aflumun planen ye 'e 'baa -todi. Min -tu 'ka tian 'fɔle "da "di. 'Ka baa 'su, -e 'ka 'ta -a 'men 'gu! 31 -Te min -a laabu 'ka 'lo 'nan: <-Me "le "wean nen ka ci -a baa 'sonan be, 'ka vi -yre 'nan: <'Minsan 'e 'nan, -aflumun 'wi a 'e man.> »

32 Minnun nen e o 'pa 'sia be, o -ku. O 'bo "man "le zi yaa 'vi be -yee 'wi 'zu.

33 Zi o ya -aflumun baa "flunan be, en minnun nen -wee ve ci -a be, waa laabu -wlo 'nan: <-Me "le "wean ka ya -a "flunan?>

34 En o 'nan -wle 'nan: <'Minsan 'e 'nan, -aflumun 'wi a 'e man.>

35 -A -nan nen o -ku -aflumun zie -a Zozi le. O 'wee sonun paala -a koda, en o Zozi -nyran "da. 36 En e -kodi 'sia. Minnun 'wee sonun "paaladi 'sia "wlu, te e -kɔla "da.

37 Zi e Olivie pon soon "ji en e 'bo Zeruzalem 'srɔn "kogo be, -a -nan nen -a -srɔnon peenon Bali 'to bodi 'sia 'ci "nrandi -a. 'Lebo "fo winun nen waa -nan 'yi be, 38 -yee "wean waa vidi 'sia 'nan:

«Bali -le -fa 'e 'kon

mingonnen nen

Minsan -a 'pa 'sia be -a man!

Bali -a drɛ ɛn kʊ -fɔdɪ -trɔɔ 'yɪ.
-A 'tɔ 'e drɛ -dan laji lou!»

³⁹ Farizen 'nɔn -mienun a o yei. Zi o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, 'i -paan 'i -srɛnɔn da!»

⁴⁰ 'Pian Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'o 'lɛbo 'pla "da "bɛ, -kɔlɛnɛn 'bɛ -taa 'wɪɛ o "pa 'ji.»

Zozi 'wɪɔ Zeruzalɛm 'nɔn 'le "wɛan

⁴¹ Zi Zozi Zeruzalɛm 'fla 'yɪ 'e 'lɛ bɛ, ɛn e -wuɔdɪ 'sia. ⁴² E 'nan: «Zeruzalɛm 'nɔn, -fɔdɪ -trɔɔ a paan 'cɛɛ vɛ -a, -mɛ "le "wɛan nɛn ka'a 'wɪɛ "man "dɪ? 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka'a "nyian -kɔlaman -a yɪdɪ -a dɪ. ⁴³ Tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ, 'ka 'nanmannɔn 'ka 'si -fɔa "klɔn -a, -e 'o 'kuli -tɔ 'ka man -pɛ pɛɛnɔn da. ⁴⁴ O 'ka 'fla -wia, ɛn o minnɛn pɛɛnɔn -tɛɛman. Fɛ -tʊwli 'ka 'fo 'fla 'bɔ da dɪ. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e bɔa 'ka man, kɔɔ tʊ nɛn Bali -ta 'palɛ 'ka 'va bɛ, ka'a 'wɪɛ "man "dɪ.»

Zozi fɛnɛn -tannɔn 'pin Bali -pan 'kuin

(Mt 21.10-17; Mk 11.15-19; Zan 2.13-16)

⁴⁵ "Bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ Bali -pan 'kuin. Minnɛn nɛn o Bali -pan fɛnɛn -taan 'bɛ, e o -pɪndɪ 'sia 'kɔn zɪɛ -a -ji, 'nan 'o bɔla bei. ⁴⁶ Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Bali 'e 'nan:

«Mɛn 'kɔn -kɔan 'an trʊ 'ba 'kɔn 'a.»

'Pian kaa drɛ crɪn wɔnan -a.»

⁴⁷ "Bɛ -sru tɛ Zozi 'kʊ Bali -le 'wɪ "paalɛ yɪ -tʊdʊ pɛɛnɔn man Bali -pan 'kuin. ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɛnɔn 'lee minnɛn tanɔn Zozi 'man -wɛɛdɪ 'sia, 'nan -e 'o -tɛ. ⁴⁸ 'Pian 'wɪ nɛn 'kɔ 'o drɛ -e 'o -kɔla -a man yɪdɪ -a bɛ, wa'a tɔa dɪ. Kɔɔ Zozi 'le 'wɪ "paadɪ 'sɔ min pɛɛnɔn lɛ, ɛn "nyian bɛ o Zozi 'bɔ ye "yɪ.

20

Zozi 'le -kɔladɪ "sia nyin zia?

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ Yɪ -tʊ da Zozi a Bali -le 'wɪ "paanan minnɛn ji Bali -pan 'kuin. ɛn e Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'sia -wɛ. -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɛnɔn 'lee min cejunun -ta "va, ² ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «Kɔladɪ "cɛn "a nɛn i 'winun zɪɛ -a dra? ɛn -tɛ -si -nɔn 'yɪɛ? 'I vɪ 'kʊɛ!»

³ ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian an "ta 'wɪ 'tʊwli "cɛ laabo 'ka 'lɔ.

⁴ -Tɛ Zan 'pa 'sia 'nan 'e 'ta min -batize drɛ? Minnɛn 'bɛ 'pa 'sia, -baa Bali 'bɛ 'pa 'sia? 'Ka vɪ 'mɛn!»

⁵ -A -nan nɛn waa vɪdɪ 'sia 'o cin yei 'nan: «-Te -kaa 'vɪ 'nan, Bali 'bɛ 'pa 'sia bɛ, yaa laabo -kaa 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn ka'a yɪ -tɛlɛa -a wei -da dɪ? ⁶ ɛn -tɛ -kaa 'vɪ 'nan, minnɛn 'bɛ 'pa 'sia bɛ, min pɛɛnɔn 'kɔlɛ wɛɛndɪ "siala -kaa 'va -e 'o -kaa -tɛɛ. Kɔɔ -a -cin a o pɛɛnɔn 'ji 'nan Zan a Bali 'lewei vɪzan -a.»

⁷ -A -nan nɛn waa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Min nɛn e Zan 'pa 'sia bɛ, kʊ'a tɔa dɪ.»

⁸ ɛn Zozi "e 'nan -wɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian min nɛn e -si -nɔn 'mɛn, ɛn an 'winun zɪɛ -a dra bɛ, ma'an -ci sia 'cɛɛ dɪ.»

Zozi -kɔnnɛn "fɔ rɛzɛn fei 'panɔn man

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ ɛn Zozi -kɔnnɛn 'gʊɛ -a -fɔdɪ 'sia minnɛn lɛ. E 'nan: «Min -tʊ 'bɛ 'yɛɛ rɛzɛn fei 'pa, ɛn yaa -nɔn minnɛn lɛ 'nan 'o 'nyranman 'pa "da, tɛ o 'yɛɛ vɛ -nɔan. Yaa drɛ zɪɛ, ɛn e -kʊ 'lɛglɔn 'kɔɔbli 'tʊ da, e "mɔan -nan nun. ¹⁰ Zozi rɛzɛn man tʊ 'bɔ bɛ, ɛn min zɪɛ 'e 'suzan -tʊ 'pa 'sia, 'nan 'e 'kʊ 'yɛɛ vɛ 'si. Fei 'panɔn -a 'suzan zɪɛ -a 'kun, waa -sɔn, ɛn o 'si 'man. Wa'a fɛ -tʊ -nɔn lɛ -yrɛ "dɪ. ¹¹ "Bɛ -sru ɛn 'e 'suzan 'pɛɛ 'pa 'sia "nyian. Waa -sɔn, waa srɔn, ɛn waa 'li 'e da 'e 'lɔ 'a 'e "tun.

12 "Bε -sru εν yaa yaagazan 'pa 'sia "nyian. Wεε 'sɔn -trilii, nyεν 'bɔ 'bε da, εν wεε 'pin.

13 -A -nan nεν fei san 'bɔ 'e 'nan: <Maan dra 'kɔ? -A -cin -tɔ 'an 'ji. 'An 'pɪ nεν e 'sɔ 'mɛn tɪɪ bε, -a 'bɔ nεν maan "paa -sia o va. Maan ye "le o yiε -taa 'nanle 'bε man.>

14 'Pian zɪ fei 'panɔn 'nεν zɪε -a 'yɪ 'tanan bε, εν waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: <'Nεν 'labε, -yεε -taa "drελε 'e "tɪ -ziazan -a. -Yee "wεan -kaa -tε, -e fei 'e 'fɔ -kaa 'lɔ.>

15 Waa 'kun, εν o -kɔ -a rεzεν fei -sru "sa -a, εν waa -tε.

'Wɪ zɪε -a -ji bε, -mε "wɪ nεν fei san -taa -a drελε minnun nεν o -yee fei dra bε -wle? 16 Maan ve 'cεε 'nan, e -taa -e 'e 'yee fei 'panɔn zɪε o -tεε, -e 'e 'yee rεzεν fei 'bɔ 'nɔn min peenun ε.>

Minnun nεν -nan bε, o 'nan: <'Wɪ nεν i 'sia -a vɪnan 'labε, ya'a dra dɪ.>

17 Zozi o -nanjendɪ 'sia, εν yaa 'vɪ -wle 'nan: <'Wɪ nεν 'e 'cren -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bε, -a -ci nεν 'nɔn? Kɔɔ e ya 'e 'cren -tɛdɪ 'nan:

<-Kɔλε nεν, 'kɔn 'tɔnɔn -a tuv 'o 'pela kɔda bε,

-yεε drε 'kɔn 'pɔ -fɔ -kɔλε -a.>

18 Min nεν e -tria -kɔλε zɪε -a da bε, e -wia. Εν -te -kɔλε zɪε e -tria min da bε, yaa pɔle "bo.>

19 Zɪ 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'wɪ zɪε -a 'man bε, εν waa -tɔ 'nan, 'wee "wεan nεν Zozi -kɔnnen zɪε -a -fɔ. -A -nan nεν o ya "vale 'o Zozi "kuan -nan nun, 'pian o klan minnun lɔ.

*'Sukɔλε -pan wɔdɪ da wɪ
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)*

20 Tɔ zɪε -a man nεν 'fluba 'ci vɪnɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn Zozi 'man -fɔɔdɪ 'sia. -Yee "wεan o minnun 'pa 'sia "va, 'nan 'o 'fli drε min tɪɪlnun -a, -e 'o Zozi wei 'kun. O ya "vale 'o 'wɪ 'tɔ ye -e 'o -kɔla Zozi 'nɔndɪ -a -kɔnmandan ε. 21 Minnun zɪε o 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ. O 'nan: <Bali -le 'wɪ "paazan, kɔa -tɔa 'nan, i 'wɪ "paaman 'wɪ tɪɪlɪ 'a. Εν kɔa -tɔa "nyian 'nan, yi'a min bo "va "dɪ. Εν "nyian bε, 'wɪ nεν Bali 'e 'nan blamin 'e drε bε, -a tɪɪlɪ 'bo nεν yia "paaman minnun ji. 22 -Yee "wεan kɔ "ta 'wɪ 'gɔvε -a laabo 'i 'lɔ. -Nyren 'nan: -Si 'a 'e 'nɔndɪ -cεε, -e -kaa 'sukɔλε -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnen Seza ε, -baa te -ka'a drε "fo "dɪ?>

23 'Pian Zozi -wee -dawli -kɔnnen 'yɪ. Εν e 'nan -wle 'nan: 24 «'Ka 'ta 'lein 'wle 'tɔ -a 'mɛn -e 'an yɪ! -Tɪ -wulo -fodo nεν 'gɔ? Εν -tɪ 'tɔ 'cren nεν 'gɔ?> O 'nan -yre 'nan: <Rɔm 'nɔn 'le mingɔnnen Seza nεν.>

25 Εν Zozi 'e 'nan -wle 'nan: <Fε nεν Seza -le vε -a bε, 'cεε 'nɔn Seza le! Εν fε nεν Bali -le vε -a bε, 'cεε 'nɔn Bali le!>

26 Wa'a -kɔlalε Zozi wei 'kundɪ -a minnun yiε man "fo "dɪ. Εν 'wɪ 'bɔ nεν Zozi -a 'vɪ bε e o 'kan, -yee "wεan wa'a 'nyian 'wɪ 'tɔ vile "fo "dɪ.

*Minnun nεν o -kaa bε o wuanla -kanɔn 'va
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)*

27 "Bε -sru εν Saduze 'nɔn -mie pli Zozi man. Saduze 'nɔn "o "ve 'nan, -te min -ka bε, ya'a 'wuanla -kanɔn 'va dɪ. Zɪ o pli "man "bε, εν waa laabɔ -yrɔ 'nan:

28 «Bali -le 'wɪ "paazan, 'wɪ nεν Moizi -a cren -te 'kɔε bε, -nyren 'gɔ: <-Te min lɪ 'pa, εν -a san zɪε e -ka, te wa'a tian 'nεν 'yale 'o 'vale 'e nan 'bɔ 'a dɪε, -yee -cale zɪε -a "bɔɪ 'e 'pa, -e 'e "bɔɪ klu bɔla!> 29 Min -tɔ -le 'nεν -klɔnmɔn a 'sɔravli. -A tɛdε lɪ 'pa, εν e -ka, te wa'a 'nεν 'yale 'e nan 'bɔ 'a dɪ. 30 -A "flizan -e -cale -tɔwli zɪε -a 'pa, εν e drε 'nyian zɪ. 31 Εν -a yaagazan 'e -cale -tɔwli zɪε -a 'pa, εν e drε 'nyian zɪ. 'Wɪ 'tɔwli zɪε e 'bɔ o 'sɔravlinɔn man. Wa'a 'nεν 'yale dɪ, εν o pεnɔn kaa. 32 "Bε -sru εν lɪ 'bɔ "e "ka 'wɔ 'nyian. 33 Tɔ nεν minnun wuanla -kanɔn 'va bε, lɪ zɪε e -kɔan -tɪ nan -a? 'I vɪ 'kɔε! Kɔɔ o 'sɔravli 'bɔ -a 'pa lɪ -a.>

³⁴ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Minnun nen 'tre 'gve -a da be, -wee li 'lee -konnēn "paa. ³⁵ Pian minnun nen Bali o 'yi tglī 'tre pee dave -a, en e o wluan -kanōn 'va be, wa'a li 'lee -konnēn "paa di. ³⁶ En wa'a 'kolaman "nyian -kadī -a di. O -kōan "le Bali -le 'pasianōn nen laji be -wee 'wī 'zū. Bali o wluan -kanōn 'va, en o drē -yee 'nennun -a. ³⁷ Ka Saduze 'nōn, -a -cin a 'ka 'ji 'nan, min 'ka 'wuanla -kanōn 'va di. Ka ya 'ka 'flī see "paanan, kōō 'wī nen Moizi -a 'vī 'li be, yaa -ci -kōōnman 'nan, minnun nen o kaa be, o wuanla -kanōn 'va. 'Wī nen Moizi -a -nan 'yi te 'te nren a yiba "kpizrennen 'va be, -nyren 'gū. Yaa cren -te 'nan: «Minsan "e 'nan, 'e ya Abraam -le Bali -a, en 'e ya Izak -le Bali -a, en 'e ya Zago 'le Bali -a.» ³⁸ Tū nen Bali 'wī zīe -a ve be, te -kaa tranun zīe o kaa -a -nan 'mōn. 'Pian Bali "le 'va be, o yīe a "man tian, kōō Bali a minnun nen o yīe -ci "man "be -wee Bali -a, e 'ka minnun nen o kaa be -wee Bali -a di.»

³⁹ -A -nan nen 'fluba 'ci vūnōn -mienun -a 'vī -yrē 'nan: «Bali -le 'wī "paazan, yia -ci 'vī tglī.» ⁴⁰ En wa'a "nyian 'wī 'pee laabōe Zozi 'lō di.

-Tī -pī nen Crizi -a?

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ "Be -sru en Zozi -a laabū minnun lō 'nan: «E drē 'kō en minnun "o 'nan, min 'sizan 'wī 'ji Crizi a David kluda min -a? ⁴² Kōō David 'bō -a 'vī "dre 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan Bali -a 'vī 'an 'san lē 'nan:

'T 'nyran 'an 'pē "yi "da -trilii,

⁴³ -e 'an 'cēn 'i 'nanmannōn 'khdī man.»

⁴⁴ -Te David 'bō Crizi laabo 'e 'san be, e drē 'kō en 'be -kōan David kluda min -a?»

Te 'ka 'wī drē "le 'fluba 'ci vūnōn 'le 'wī 'zū di!

(Mt 23.1, 6-7, 14; Mk 12.37-40)

⁴⁵ Zī minnun pēenōn a Zozi wei mannan be, en e 'wī pladī 'sia 'e -srunōn lē. E 'nan -wle 'nan: ⁴⁶ «Te 'ka 'wī drē "le 'fluba 'ci vūnōn 'le 'wī 'zū di! O -tōōdi ye "yi -tralē -gblōnūn nen fenyian be -a -ji. En waa ye "yi "le 'nan min 'e o 'tō bū -guada. -Te e ya "fēdi da -a oo, en -te e ya cin yī 'kuin -a oo, -nyran "nan 'kpagba nen waa 'sidī ye "yi. ⁴⁷ O fenun "sia -calenun lō -dawli -a. "Be -sru -e 'o Bali tru 'ba -plōn 'nan -e minnun 'o o "sia min tglī 'a. 'Wīnūn zīe -a drēdi -le "wēan Bali -wee tin "paa 'plēlē 'kpa.»

21

-Cale seezan -le fē -nōndī 'wī

(Mk 12.41-44)

¹ Zī Zozi cēen 'wī zīe -a vidī man be, "yēē yīe 'tō 'e "srōn Bali -pan 'kan 'bō 'ji be, te e fēnōn ye. O ya "lala nen kō 'o -nōn Bali lē be -a -sennan -gbogbo -tū -ji. ² En Zozi -cale seezan -tū 'yi, te e ya -bablu 'wle 'tūdū "flī 'fōnan -ji. ³ -A -nan nen e 'nan 'e -srunōn lē 'nan: «Maan ve 'cēē 'wī tglī 'a 'nan, -cale seezan 'labē, e fē -nōn Bali lē e mlin minnun pēenōn nen waa -nōn 'gūe o da. ⁴ Kōō o pēenōn nen waa -nōn 'gūe, "lala a -wlo "kaga. 'Pian lī 'labē, "lala pēenōn nen -yrō -yee fē -bli "man "vē -a be, -a 'bō nen yaa -nōn Bali lē.»

Zozi Bali -pan 'kōn 'wī wī 'vī

(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Tū zīe -a wlu be, te min -mienun a -a vūnan 'nan: «"Ii, Bali -pan 'kōn be, waa -tō -kōlē fenyian -a! 'Ka 'yīe 'tō fenun fenyian nen minnun -a -nōn Bali lē be -a 'bō 'a nen waa 'man drē.» En Zozi "e 'nan 'wle 'nan: ⁶ «Tū -tū -taa "bōlē be, fenun

nen ka o ye 'labε, minnun -a -wiiman 'e pεεnɔn. -A -kɔle pεεnɔn fuimlan "man, -a -tɔ 'ka 'fo 'e bɔεzan da dɪ.»

*'Wɪ yɪdɪ -dandan bɔa minnun man 'vaa -e 'trɛda -nyan tɔ 'e bɔ
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)*

⁷ Minnun -a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tɔ "cɛn "man nen, 'wɪnɔn zɪε o dra? En -mε "man nen, waa -kɔnnɛn "ye 'nan 'wɪnɔn zɪε o "ta dra?»

⁸ En Zozi "e 'nan -wlε 'nan: «'Ka yɪε 'tɔ 'ka 'flɪ -va! Te min -tɔ 'e 'ka see "paa -e 'ka 'si -si tɪglɪ da dɪ! Fε nen maan ve zɪε -yεε cɪ 'nan, min "kaga -taa "talε 'an 'tɔ da. Waa ve 'nan, 'wεε cɪ Crizi -a. En waa ve "nyian 'nan, 'trɛda -nyan tɔ 'bɔ! Te 'ka -sɔɔnla minnun zɪε o -sru "dɪ! ⁹ Ka -kuli -tan wɪnɔn maan, en 'lɛglɔn 'tɔ -ji 'nɔn wuanla 'o cin man, kaa -nan wɪ maan. Te 'o 'ka 'cɛn nyɛn -a dɪ! Kɔɔ 'wɪnɔn zɪε -wεε dra 'e flin, 'pian 'trɛda -nyan tɔ "cεε dɪ.»

¹⁰ En Zozi "e 'nan "nyian -wlε 'nan: «'Lɛglɔn 'tɔ -ji 'nɔn wuanla 'lɛglɔn 'tɔ -ji 'nɔn man, en mingɔnnɛn trε -tɔ wuanla mingɔnnɛn trε -tɔ man. ¹¹ En "nyian bε, 'trε 'nyɔɔnman fε "kaga "nan. Dra -dandan -taa, en -cε -wɪdɪ -kɔan fε "kaga "nan. En "nyian bε, nyɛn 'cɛn wɪ -dandan 'lee 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vε -dandan dra laji.

¹² Maan ve 'cεε 'nan, 'vaa -e 'wɪnɔn zɪε 'o drε bε, minnun 'ka "kuan, o 'tε "paa 'ka da. Ka drε 'mɛn vε -a -le "wεan bε, minnun -ko 'cεε tin 'palε 'wee cin yɪ 'kuin, en o 'ka -fɔa "pɔ 'kuin. En "nyian bε, o -ko 'ka 'a mingɔnnɛnnun 'lee -kɔnmandannun 'lε. ¹³ Tɔ zɪε -a man bε, ka dra 'mɛn 'wɪnɔn yɪnɔn 'a o 'lε. ¹⁴ 'Wɪ nen kɔ 'ka vɪ -e 'cεε tin 'e drε 'nɔnnɔn bε, te -a nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'jɪ dɪ! ¹⁵ Kɔɔ 'an 'bɔ 'bε 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan 'cεε, en "nyian bε 'wɪ nen kɔ 'ka vɪ bε, maan -cin -tɔa 'ka 'jɪ. -Yee "wεan 'ka 'nanmannɔn 'ka 'kolaman -e 'o -zɪ -fɔ dɪ.

¹⁶ Ka "tɪ 'lee 'ka 'bɔ 'bε -taa 'silε 'ka -sru. -Te 'bε "cεε dɪ, 'ka "bɔnɔn 'lee 'ka "blunɔn 'bε -taa 'silε 'ka -sru. -Te 'bε "cεε dɪ, 'ka drɪnɔn 'lee 'ka beenun 'bε -taa 'silε 'ka -sru. O pεεnɔn "sia 'ka -sru -e 'o 'ka -nɔn minnun lε. 'Wɪ zɪε -a -jɪ bε, 'ka "kaga 'wulo -ko -jɪ. ¹⁷ Ka drε 'mɛn vε -a -le "wεan bε, min pεεnɔn -taa 'nanlε 'ka man, wa'a 'taa 'ka yɪlε "yɪ "dɪ. ¹⁸ Maan ve 'cεε 'nan, 'ka 'wulo "jε "pou -tɔwɪlɪ 'ka 'saan "va "dɪ. ¹⁹ 'Pian 'ka -pɔan 'e 'sɔ -e 'ka 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪε -a yɪ.»

*Zozi Zeruzalem srε tɔ 'wɪ 'vɪ
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)*

²⁰ En Zozi "e 'nan -wlε 'nyian 'nan: «Tɔ nen ka Zeruzalem 'yɪ te -a 'nanmannɔn 'le 'sounjanun -a si -fɔ bε, 'ka -tɔ 'nan, -a -nan srε tɔ 'bɔ 'kogo. ²¹ Tɔ zɪε -a man bε, minnun nen Zude 'lɛglɔn 'jɪ bε, 'o flɔn 'bli, 'o 'kɔ pɔnnun yei! En minnun nen Zeruzalem bε 'o 'si 'nan! En minnun nen fei -paan "da "bε, te 'o li 'o da Zeruzalem dɪ! ²² Tɔ nen Bali minnun -le tin "baa bε, -a pou siadɪ nen. En 'wɪnɔn nen 'o 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ bε, -a 'lε sɔɔ tɔ nen. ²³ Lɪmɔnnun nen o -pɔn -kɔan 'o man tɔ zɪε -a man bε, 'lee lɪmɔnnun nen 'nen 'nyɔn -mlɪan -wɔ tɔ zɪε -a man bε, -wee yra yɪdɪ "mlɪanla "da. Kɔɔ minnun pεεnɔn -taa 'o yra yɪlε -wɪdɪ 'lɛglɔn zɪε -a -jɪ. Bali -le nyran -blɪ tɔ nen o va. ²⁴ O min -mienun -tεεman srɛn 'a. O -ko o -mienun drele nɔannun -a 'lɛglɔn pεenun -jɪ. Minnun nen wa'a Bali tɔa dɪε, o Zeruzalem srɛman "fo. 'Pian -wee tɔ 'bɔ 'leda a.»

*Blamin -pɪ -ta pee wo "nyian 'trε da
(Mt 24.29-35; Mk 13.24-31)*

²⁵ En Zozi "e 'nan -wlε 'nyian 'nan: «Fε -nɔan -kɔɔn "vε -kɔan yɪdε yra, en e -kɔan mlɛn yra, en e -kɔan mlɛn crɛnnun yra. 'Wɪ zɪε e "klan -dan -sean 'lɛglɔn pεεnɔn 'jɪ minnun jɪ. En "nyian bε, jemie 'blɔ 'fɔdɪ 'lee -a -klundɪ 'plɛblɛ o "cɛan nyɛn -a. ²⁶ Minnun -kaa "klan -dan 'lɔ, te o ya 'wɪ nen e "ta -daa "drele 'trɛda bε

-a man -pennan. Koo laji fenun 'pleble pɛɛnɔn 'nyɔɔnman. ²⁷ Tɔ zɪɛ -a man nɛn, minnun pɛɛnɔn Blamin -pɪ ye 'sinan laji "lolu -koei "da. -Kɔladɪ 'pleble 'lee 'tɔ -dan -kɔan -yrɔ. ²⁸ -Te 'wɪnun zɪɛ -a drɛdɪ "ta 'e pou "siala bɛ, 'ka -pɔan 'kun, -e 'ka 'wɔlo wɪuan lou, koo te 'ka 'sɪdɪ 'wɪ 'jɪ a -plɪnan 'kogo.»

²⁹ "Bɛ -sru ɛn Zozi -a vidɪ 'sia -kɔnnɛn "jɪ 'nan: «Yɪba "tɔ nɛn waa laabo fijie bɛ, 'ka drɛɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a 'lee yɪba -mienun "nyian! ³⁰ -Te -a 'la nrɪndɪ 'sia "da "bɛ, kaa -tɔa 'nan 'munmun tɔ a -tanɔn bɔdɪ -a -kogo. ³¹ -A -tɔwli "nɛn "nyian Bali -le mingɔnnɛn trɛ -tadɪ -le vɛ -a. -Te ka 'wɪnun zɪɛ -a 'yɪ drɛnan bɛ, 'ka -tɔ 'nan Bali -le mingɔnnɛn trɛ -tadɪ 'bɔ 'kogo.

³² Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, 'ka -naagɔnɔn 'gɔvɛ, ka'a 'cɛan -kaadɪ man 'vaa -e 'wɪnun zɪɛ 'o drɛ dɪ. ³³ Labli 'lee 'trɛ 'nyan tɔ a, 'pɪan 'an wei -fo -nan 'li 'trɪllɪ.

³⁴ 'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Te 'ka 'fli -nɔn -wɛn lɛ 'e 'cɪla "da "dɪ! ɛn te 'ka 'fli -nɔn 'trɛda ci "nrɔndɪ lɛ 'e 'cɪla "da "dɪ! "Tɔgɔ tin 'ba yɪ 'e bɔ 'ka man kɪgli. ³⁵ Koo yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ tin "baa bɛ, e dra kɪgli. E dra "le zɪ "se -sɛanla pɔnɔn da kɪgli bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ³⁶ -Yɛɛ "wɛan te 'ka 'ci 'e 'san 'ka 'fli man dɪ! 'Ka Bali trɔ 'ba tɔ pɛɛnɔn man, -e 'ka 'koe 'e 'kɔn 'ka da! 'Ka drɛ zɪ, -e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -e -taa "bɔlɛ 'ka man bɛ 'ka 'sɔ -yrɔ, -e 'ka 'kɔla -plɪdɪ -a Blamin -pɪ man.»

³⁷ Yɪ -tɔdɔ pɛɛnɔn man bɛ, Zozi 'kɔ Bali -le 'wɪ "paale minnun jɪ Bali -pan 'kuin, 'pɪan -pei -man bɛ, -e 'e 'kɔ Olivie pɔn da. ³⁸ Tɔ "le 'cɛndɪ man bodrun puunɔn bɛ, te minnun pɛɛnɔn a -kɔnan Zozi 'va Bali -pan 'kuin 'nan -e 'o wei man.

22

Zuif'nɔn 'tanɔn 'o 'ci 'pa 'nan 'o Zozi 'tɛ

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Zan 11.45-53)

¹ Zuif'nɔn tranun -le 'si nɛn waa 'wɔ nɔanba -jɪ bɛ, -a "fɛdɪ "ta bɔa. "Fɛdɪ zɪɛ -a da nɛn minnun 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble. ² Tɔ zɪɛ -a man bɛ, te Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a Zozi 'nan -fɔɔnan, 'nan -e 'o -tɛ 'e yɔdɪ. Koo "klan a o jɪ minnun -le "wɛan.

Zudazi 'e pei -fɔ Zuif'nɔn 'tanɔn 'va

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Satan -fɔ Zudazi nɛn waa laabo "nyian Karioti bɛ -a -sru. Zozi -srɔnɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tɔ nɛn. ⁴ Zudazi zɪɛ e -kɔ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee minnun tanɔn nɛn o yɪɛ -tɔa Bali -pan 'kɔn 'va bɛ o va. ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'e drɛɛ 'lɔɔ -e 'e Zozi 'nɔn -wɛlɛ "bɛ, yaa 'vɪ -wɛlɛ. ⁵ 'Wɪ zɪɛ e o ci nran. -A -nan nɛn waa 'vɪ -yrɛ 'nan, o "lala -nɔan -yrɛ. ⁶ E wu "man, ɛn zɪ kɔ 'o drɛɛ 'lɔɔ -e 'o Zozi 'kun te minnun 'ka 'nan dɪɛ, yaa man -wɛɛdɪ 'sia.

Zozi 'lee 'e -srɔnɔn fɛ -nyranman blɪ 'e cin va

(Mt 26.17-30; Mk 14.12-25; Zan 13.21-30)

⁷ "Fɛdɪ nɛn Zuif'nɔn 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble "da "bɛ e 'bɔ. Waa drɛdɪ 'sia, ɛn yɪ nɛn o 'blanun -tɛɛman -e 'o tranun 'si nɔanba -jɪ "fɛdɪ -blɪ bɛ e 'bɔ. ⁸ -A -nan nɛn Zozi Pɪɛrɪ 'lee Zan 'pa 'sia. E 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Ka 'kɔ 'fla -cee "fɛdɪ fenun man drɛ, 'dɔ -e -kaa -blɪ.»

⁹ ɛn waa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Nyin zɪa nɛn i ya "vale 'kɔ 'kɔ -a drɛ?»

¹⁰ ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛlɛ 'nan: «-Te ka 'bɔla 'fla bɛ, ka min -tɔ ye, te 'yɪ 'tɔbɔ a -yrɔ. 'Ka 'kɔla -a -sru! 'Kɔn nɛn e -kɔ -jɪ bɛ, 'ka 'kɔ waa! ¹¹ 'Ka vɪ 'kɔn zɪɛ -a san lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan 'e 'nan, 'kɔ vɪ 'yɪɛ 'nan, 'kɔn "bɔ "nɛn 'kɔ 'vale 'an -srɔnɔn 'a, kɔ "fɛdɪ fenun -ble -jɪ bɛ, e ya nyin zɪa?» ¹² Min zɪɛ e 'kɔn "bɔ -dan tɔ -kɔɔnman 'cɛɛ 'kɔn 'ta lou te -a -jɪ a 'e drɛdɪ "fo. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn 'ka -cee "fɛdɪ fenun man drɛ!»

13 Zozi-srunon z1e o-ku, en waa 'yi 'le z1 Zozi-a 'v1 be -yee 'w1 'z1. -A-nan nen o 'wee "fedi fenun man dred1 'sia.

14 Z1 "fedi fenun -bl1 t1 'b1 be, en Zozi 'lee 'yee 'pasianon 'nyran fenun -sru.

15 En e 'nan -wle 'nan: «-Kaa tranun 'sid1 nonba -ji "fedi 'gve, maan wee 'kpa tigh 'nan -kaa -bl1 'e cin va 'vaa -e 'men yra y1 t1 'e b1. 16 Koo maan ve 'cee 'w1 tigh 'a 'nan, ma'an 'nyian -a pee ble d1, -trilii, en t1 nen Bali "fedi 'b1 'ci 'sia 'cee -yee mingonnen tre da be e b1a.»

17 -A-nan nen Zozi 'kulenen 't1 'si, e Bali muo "f1, en e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'si -e 'ka mlin 'sezenon! 18 Maan ve 'cee 'nan, ma'an 'nyian rezen -wen pee mlian d1, -trilii -e Bali -le mingonnen tre 'e 'ta.»

19 "Be -sru en Zozi 'kpoun 'si, e Bali muo "f1, yaa "nen j1en, en yaa -non -wle. E 'nan -wle 'nan: «-Nyren 'gve, 'an 'kole nen. -Yee -taa "drele 'sraga b1ve -a Bali le 'ka 'leji. 'W1 nen an c1 -a drenan 'gve, 'ka dre, te 'an 'cin -t1ala 'ka 'ji!»

20 O c1en fenun -bl1d1 man, en e 'kulenen 'nyranman 'si. E 'nan -wle 'nan: «'Kulenen 'gve 'an nyen nen -ji. -Yee "ta -seanla -e 'e dre 'ka -pli "ve -a 'nyian Bali man 'e 'pee.»

21 En Zozi -a 'le 'sran 'nan: «Min nen e "ta -daa 'an -nonle 'an 'nanmannon le be, 'ku 'pe a -a san -a -p1 -t1wli "ji. 22 'W1 tigh, Blamin -p1 "ta -daa 'kal1 "le z1 Bali -a 'v1 be -yee 'w1 'z1. 'Pian min nen, e Blamin -p1 -non 'e 'nanmannon le be, 'w1 -taa "b1le "man.» 23 -A-nan nen Zozi-srunon -a laab1d1 'sia 'o cin l1 'nan: «-T1e c1 'w1 z1e -a drezan -a?»

-T1e c1 Zozi-sruzan -dan a?

(Mt 20.25-28; Mk 10.42-45)

24 "Be -sru en -sa -f1a Zozi -srunon yei. -Sa z1e -nyren 'nan, -t1e c1 'o yei Zozi -sruzan -dan a? 25 En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Kaa -t1a 'nan, 'treda mingonnenun min "paala -sa w1 -a. En minnun nen o c1 min -dandannun -a be, waa ve minnun le 'nan 'o 'o laab1 "yi "drenon. 26 'Pian 'cee ve be, te 'e 'kon z1 d1! Min nen e c1 min -dan a 'ka yei "be, 'e 'fli dre "le 'nen 'wennen 'z1. En min nen e c1 min tazan -a 'ka yei "be, 'e 'fli dre "le min 'suzan 'z1. 27 'Ka 'ci "nr1n 'w1 'gve -a da! Min nen e ya 'e -nyrand1 fenun -sru "be, 'lee min nen e ya fenun z1e -a "paanan be, -t1e c1 o yei min -dan a? Maan ve 'cee 'nan, min nen 'e -nyrand1 fe -sru "be -a san nen. 'Pian meen c1 'ka yei "le min 'suzan 'z1.

28 Kaa 'gve, c1e -f1 'an -sru "trilii 'men yra y1d1 peenon 'ji. 29 -Yee "wean mingonnen tre nen 'an "t1 -a -non 'men be, maan -non 'nyian 'cee "le. 30 -Kaa -taa "fedi -bl1e 'e cin va 'men mingonnen tre da. T1 z1e -a man be, ka -kon 'ka -nyrand1 mingonnen peinnun da, -e 'ka Izrael 'leglon 'fuda "fli "le tin 'ba.»

Zozi -a 'v1 'nan Pieri "sia 'e -sru

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31)

31 -A-nan nen Zozi -a v1d1 'sia Sim1n Pieri le 'nan: «Sim1n! Satan 'ka laab1 'nan, -e 'e 'ka "fee "le 'saa 'z1. 32 'Pian an Bali tr1v 'ba 'yie 'nan, -e 'yie yi -terad1 'an da 'e v1e 'e 'le 't1 d1. En "be -sru, -te i 'li 'i da 'nyian 'an -sru "be, 'i "b1nun man -t1 'pleble.»

33 En Pieri -a 'v1 Zozi le 'nan: «Minsan, 'an 'man a 'e w1b1d1. -Te e ya -p1 'kuin -a oo, en -te e ya -kad1 -a oo, 'an 'man a 'e w1b1d1 -e 'ku 'ku 'yia.»

34 En Zozi -a 'v1 -yre 'nan: «Pieri, maan ve 'yie 'nan, c1egv, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an t1a d1, 'vaa -e mannen tede 'e 'w1.»

35 "Be -sru en Zozi -a laab1 o peenon 'l1 'nan: «T1 nen an 'ka 'pa 'sia, te "lala 'ka 'ka 'l1 d1e, en te 'pada 'ka 'ka 'l1 d1e, en te -manwua 'ka 'ka 'c1in -man d1e, fe -t1 kl1 'ka man?»

En o 'nan -yre 'nan: «-Ceje. Fe -t1 'ka 'kl1e 'ku man d1.»

³⁶ En Zozi "e 'nan-wle 'nan: «'Pian 'be nen 'gʊe, min nen "lala a-yrɔ "be, 'e 'sia! En min nen 'pada a-yrɔ "be, 'e 'sia! En min nen sɛn 'ka-yrɔ "diɛ, 'e 'yee-trale 'tan, -e 'e 'yee sɛn 'lo! ³⁷ Fɛ-le "wean nen an 'wɪ zɪe -a 'vɪ be, 'wɪ nen 'e 'crɛn-tɛdɪ Bali-le 'fluba 'ji be, e 'ta 'le sɔɔman 'an da. 'Wɪ zɪe e ya 'e 'crɛn-tɛdɪ 'nan: «Minnun-taa -a 'silɛa 'wɪ 'wɪldɪ "drɛzan -a.»

'Wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'crɛn-tɛdɪ 'an man be, -a 'le sɔɔdɪ 'bɔ 'kogo.»

³⁸ En -a -srɛnɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, sɛn "fli "nen 'gʊ!»

'Pian e 'nan-wle 'nan: «E 'bɔ 'yi!»

Zozi 'kʊ Bali trʊ 'balɛ Olivie pɔn da

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ "Be -sru en Zozi 'kʊ Olivie pɔn da "le zɪ yaa dra 'e 'cɛn be -yee 'wɪ 'zʊ. En -a -srɛnɔn sɔɔnla -a -sru. ⁴⁰ Zɪ o 'bɔla fɛ zɪe -a -nan be, en e 'nan-wle 'nan: «'Ka Bali trʊ 'ba -e 'wɪ 'wɪldɪ 'e vile 'e 'ka 'man yɪ dɪ!» ⁴¹ En e 'si o "srɔn "kogo, e -kʊ 'e 'le fɔɔ. 'E "pɔ sɔɔnla en e Bali trʊ 'badɪ 'sia. ⁴² Yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ, -te i "we "man "be, 'kulenɛn nen 'wɪ yɪdɪ cɪ -ji 'gʊe, 'i 'si 'an man -kɔɔbli! 'Pian te 'an 'ci 'sɔ wɪ nen 'e drɛ dɪ, 'i 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nen 'e drɛ!»

⁴³ [Tɔɔn en Bali -le 'pasiazan -tʊ 'si laji, e -ta -a man -tɔle 'plɛble. ⁴⁴ "Klan -a -tɛdɪ 'sia 'wɪldɪ, en e Bali trʊ 'badɪ 'sia 'kpa tɪglɪ. -A man 'tɛdɛ drɛ nyɛn -a te e -sɛanla "tra.]

⁴⁵ Zɪ e cɛɛn Bali trʊ 'badɪ man be, en e -ta 'e -srɛnɔn 'va. E 'bɔ o man, te o ya yɪ -tenan. O ta drɛ 'trɔdrɔ -le "wean. ⁴⁶ En Zozi "e 'nan-wle 'nan: «-Mɛ "le "wean nen ka ya yɪ -tenan? 'Ka 'wluan lou, 'ka Bali trʊ 'ba, -e 'wɪ 'wɪldɪ 'e vile 'e 'ka 'man yɪ dɪ!»

Zuif'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zan 18.3-11)

⁴⁷ Zozi 'fʊ 'wɪ zɪe -a vɪnan, en minnun-tadɪ 'sia "kaga. Zudazi nen -a -srɛnɔn 'fuda "fli 'bɔ 'va min -tʊ -a be, e yra o 'le. E pli Zozi man 'nan -e 'e -atu -tɛ "man.

⁴⁸ En Zozi "e 'nan-yrɛ 'nan: «Zudazi, -atu -tɛdɪ -a nen i Blamin-pɪ-nɔan "minnun le -e 'o -tɛ?»

⁴⁹ Zozi -srɛnɔn nen Zozi "srɔn "be, waa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan 'wɪ 'tʊ "ta dra, en waa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «'Kʊ 'san, sɛn -a nen 'kʊ 'kuli -tan o man?» ⁵⁰ En o va min -tʊ 'yee vɛ tʊɔ Bali -pannɔn 'tazan 'suzan 'tʊ le. Yaa -pɛ "yi "da "trɔɛn cɛɛn.

⁵¹ 'Pian Zozi "e 'nan-wle 'nan: «'Ka 'tɔ! 'Ka 'tɔ!» -A -nan nen e kle min zɪe -a "trɔɛn "man, en e drɛ "plɔnblɔn 'e "pa 'ji.

⁵² En Zozi "e 'nan Bali -pannɔn 'tanɔn, 'lee minnun tanɔn nen 'o yɪe -tɔa Bali -pan 'kɔn 'va be, 'lee min cejenun le 'nan: «-Mɛ "le "wean nen ka -ta 'an 'kunle 'ka 'lɔ le sɛnnun 'lee yibanun -a "le ka -ta crinzan -sru? ⁵³ Tʊ pɛɛnɔn man an ya 'ka yei Bali -pan 'kuin, en ka'an 'kunle dɪ. 'Pian 'be nen 'gʊe 'cee tʊ 'bɔ "mɛn. En Satan nen e -cia "klun va be, -yee tʊ 'bɔ "nyian.»

Piɛri yɔɔ "da 'nan e 'ka Zozi -srɛzan 'a dɪ

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Zan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ O Zozi 'kun, en o -kʊ -a Bali -pannɔn 'tazan -le -klɔn -ji. Piɛri sɔɔnla o -sru "kɔɔbli. ⁵⁵ O 'tɛ 'sɔn -klɔn 'bɔ yei 'sɛzɛ, en o -nyran -a "srɔn. En Piɛri -nyran o yei. ⁵⁶ -A -nan nen nɔan lumɔn -tʊ -a 'yɪ 'e -nyrandɪ 'tɛ man. Yaa -nanjɛɛn tein, en e 'nan: «Min 'gʊe, e ya "nen -a -sru.»

⁵⁷ 'Pian Piɛri yɔɔ "da. E 'nan: «Lumɔn, ma'an min 'labɛ -a tɔa dɪ.»

⁵⁸ Fɔɔnɔn min pee Piɛri 'yɪ "nyian, en "be -yrɛ 'nan: «'I 'bɔ 'gʊe -a -srɛzan -tʊ nen yia.» En Piɛri "e -yrɛ 'nan: «'An 'ka o va dɪ.»

⁵⁹ Zɪ o 'mɔn "nyian -trɪlii be, en min -tʊ kɔala "man -a vɪdɪ -a 'nan: «'Wɪ tɪglɪ nen min 'gʊe e ya "nen -a -sru. Kɔɔ Galile min nen.»

⁶⁰ En Pieri 'e 'nan -yre 'nan: «'Wɪ nɛn yie 'nan 'i ve bɛ, ma'an tɔa dɪ.» E -fɔ 'wɪ zɪɛ -a vɪnan ɛn mannɛn wɪɪ. ⁶¹ -A -nan nɛn Minsan 'e 'man lila, ɛn e Pieri -nanjɛɛn. 'Wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ bɛ, -a -cin -tɔ Pieri ji. Kɔɔ Minsan -a 'vɪ -yre 'nan: «Cɛɛɔ, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an tɔa dɪ, 'vaa -e mannɛn tɛdɛ 'e 'wɪ.» ⁶² -A -nan nɛn Pieri 'bɔla bei, ɛn e -wuɔdɪ 'sia 'wɪ 'nanmandɪ -a.

Minnun -kɔ Zozi 'a tin 'banɔn 'lɛ

(Mt 26.57-68; Mk 14.53-65; Zan 18.12-24)

⁶³ Minnun nɛn o yie cɪ Zozi 'va bɛ, waa sɛɛ wo te waa -sɔan. ⁶⁴ O sɔ -fɔa -a yra -e 'o 'wɪ laabɔ -yrɔ 'nan: «I ya Bali 'lewei vɪzan -a, min nɛn e fɛ tuɔ 'yie bɛ, 'i san -kɔɔn!» ⁶⁵ Te o 'wɪ "kaga "ve -yre "nyian "srɔn pɛ -ji.

⁶⁶ Zɪ tɔ cɛɛn bɛ, ɛn min cejenun 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn 'o cin 'yɪ. 'O cin 'yɪ 'nan -e 'o Zozi 'le tin 'ba. 'O 'nan 'o 'ta Zozi 'a 'wɛ. -A -nan nɛn minnun -ta Zozi 'a. ⁶⁷ En tin 'banɔn 'bɔ -a laabɔ -yrɔ 'nan: «Min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi nɛn 'yia? 'I vɪ 'kuɛ!»

En Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «-Te maan 'vɪ 'cɛɛ oo, ka'a yi teala "da "fo "dɪ. ⁶⁸ En -te an 'wɪ laabɔ 'ka 'lɔ oo, ka'a ve 'mɛn dɪ. ⁶⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'sia cɛɛɔ yi 'gɔɛ -a da bɛ, 'an 'bɔ Blamin -pɪ -kɔan 'an -nyrandɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -pɛ "yi "da.»

⁷⁰ En o pɛɛnɔn -a 'vɪ -yre 'nan: «Yioo, Bali -pɪ nɛn 'yia?»

En Zozi 'e 'nan -wɛ 'nan: «-A 'bɔ nɛn kaa 'vɪ bɛ, an ya -a.»

⁷¹ Tɔɔn ɛn o 'nan: «E 'ka "le -e -kaa 'wɪ laabɔ "nyian min pee -lɔ "fo "dɪ. -Kaa 'wɪ 'bɔ 'man -a 'le 'va.»

23

Minnun -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zan 18.28-38)

¹ Minnun pɛɛnɔn wluan lou 'e cin va, ɛn o -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ. ² O 'wɪ 'padɪ "da 'sia -a vɪdɪ -a 'nan: «Min 'lagɔɛ, 'e 'wɪ 'fɔla minnun yei -cee 'lɛglɔn 'ji. -Yɛɛ 'vɪ 'nan, te minnun 'o 'sukɔlɛ -pan wɔ Rɔm 'nɔn 'le mingɔnɛn Seza lɛ dɪ. En yaa 'vɪ 'e 'fli man 'nan, 'yɛɛ cɪ 'kuɛ mingɔnɛn -a, ɛn Bali 'e 'pa 'sia 'nan -e 'e 'kɔ 'si 'wɪ 'ji.»

³ -A -nan nɛn Pilati 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnɛn nɛn 'yia?»

En Zozi 'e 'nan -yre 'nan: «-A 'bɔ nɛn yia 'vɪ bɛ.»

⁴ En Pilati 'e 'nan Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee minnun 'le 'nan: «Ma'an 'wɪ 'wlidɪ 'ye min 'gɔɛ -yee 'wɪ 'va -e 'o 'kun "man "dɪ.»

⁵ 'Pian o kɔala "man te waa ve 'nan: «E 'wɪ 'fɔla minnun yei 'wɪ "paadɪ -a Zude 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji. Yaa pou 'sia Galile ɛn e 'bɔla Zeruzalɛm 'gɔ.»

Minnun -kɔ Zozi 'a Erodɪ 'lɛ

⁶ Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn yaa laabɔ 'nan: «Galile min nɛn?» ⁷ Minnun -a wun -fɔ -yre. Zɪ yaa 'man 'nan, Zozi 'sia 'lɛglɔn nɛn Erodɪ -a "paala bɛ -a -ji bɛ, ɛn e 'nan 'o 'kɔ -a Erodɪ lɛ. Kɔɔ tɔ zɪɛ -a man bɛ te Erodɪ 'bɔ a Zeruzalɛm.

⁸ Zɪ Erodɪ Zozi 'yɪ bɛ, ɛn -a ci nran 'kpa tɪglɪ. Kɔɔ -a -nan 'mɔn te e ya "vale 'e Zozi 'bɔ ye, 'wɪnun nɛn yaa maan "mɔn "bɛ -yee "wɛan. En -a -cin a Erodɪ 'bɔ 'ji 'nan 'e 'lɛbo "fɔ wɪ -tɔ drɛ 'e yie man. ⁹ E 'wɪ laabɔ Zozi 'lɔ "kaga, 'pian Zozi 'ka 'wɪ 'silɛ "da -yre "dɪ. ¹⁰ Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee 'fluba 'ci vɪnɔn a 'o 'tɔdɪ Zozi "srɔn, te 'o 'wɪ "paa "da 'lɛbo "plɛ 'a. ¹¹ -A -nan nɛn Erodɪ 'lee 'yee 'sounjanun Zozi drɛdɪ 'sia 'o 'pɛla kɔda. Waa sɛɛ 'wɔ, o mingɔnɛn sɔ fɛnyian 'wɔ "da -a sɛɛ wɔdɪ -a "nyian. "Bɛ -sru ɛn Erodɪ -a 'li 'e da Pilati lɛ. ¹² Yɪ 'bɔ 'lein zɪɛ -a da nɛn, Pilati 'lee Erodɪ drɛ bee -a, te o yei 'ka "nɛn -a ble dɪ.

Minnun "o 'nan Pilati 'e Zozi 'te!

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Zan 18.39-19.16)

¹³"Be-sru en Pilati Bali-pannon 'tanon 'lee minnun tanon cin 'yi. ¹⁴En e 'nan -wle 'nan: «Ka-ta min 'gʊe-a 'men, en ka 'nan e ya 'wɪ 'fɔlanan minnun yei. -Yee "wean an 'wɪ laabʊ-yrɔ 'ka yɪe man. 'Pian 'wɪ pɛɛnon nen kaa 'pa "da "bɛ, ma'an yɪe -a drɛzan -a dɪ. ¹⁵En "nyian bɛ Erodi 'ka "nyian "e "yɪe -a drɛzan -a dɪ, kɔɔ yaa 'li 'e da -cɛɛ. Min 'gʊe, ya'a 'wɪ 'tʊ drɛɛ -e 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ. ¹⁶-Yee "wean maan ve 'men minnun lɛ 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

¹⁷[Lɛ -tʊdʊ pɛɛnon man bɛ, -te Zuif 'nɔn tranun -le 'sidɪ nɔnba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ bɛ, Pilati 'sia -pʊ 'kɔnzan 'tʊ man.]

¹⁸Zɪ minnun 'wɪ nen Pilati -a 'vɪ bɛ -a 'man bɛ, en o pɛɛnon -paandɪ 'sia. O 'nan: «'I min 'labɛ -a -tɛ, -e 'i 'si Barabazi man 'kʊɛ!» ¹⁹Barabazi zɪɛ waa -fɔ -pʊ 'kuin, kɔɔ e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanon yei 'fla, en e min -tɛ 'wɪ zɪɛ -a -ji.

²⁰Pilati 'wɪ tin 'ba "nyian -wle, kɔɔ e ya "vale 'e "sia Zozi man. ²¹'Pian te minnun -paanman 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da! 'I -pɛin yiba "plan da!»

²²Pilati 'wɪ laabʊ -wɔ -a 'pa yaagazan da 'nan: «'Wɪ 'wɪdɪ "cɛn "nen yaa drɛ? Kɔɔ ma'an 'wɪ 'tʊ yɪe "man -e 'e 'ka 'bɛ 'ji dɪ. -Yee "wean maan ve 'men minnun lɛ 'nan 'o -sɔn, -e 'o 'si "man.»

²³'Pian minnun kɔala "man, te o -paanman 'plɛblɛ -a vɪdɪ -a 'nan: «'I -pɛin yiba "plan da!» -Wee -paandɪ -le "wean, ²⁴Pilati wɪ 'wɪ nen waa 'vɪ bɛ -a man.

²⁵-A -nan nen e 'si Barabazi man. Min zɪɛ waa -fɔ -pʊ 'kuin 'nan e 'wɪ 'fɔla minnun 'lee min tanon yei, en e min -tɛ. En e Zozi 'nɔn 'yee 'sounjanun lɛ 'nan 'o 'kʊ -a -tɛ "le zɪ minnun cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

Zozi -pɛinnan yiba "plan da

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Zan 19.17-27)

²⁶'Sounjanun 'kʊdɪ 'sia Zozi 'a, en 'o cin 'yi Sirene min -tʊ -a. Waa laabo Simɔn, en e "sia fei. Waa 'kun, en o Zozi 'le yiba "plan -nɔn -yrɛ 'nan 'e 'sia -e 'e -sɔnla Zozi -sru.

²⁷Min "kaga 'kpa 'lee lumɔn "kaga 'kpa yra -a -sru. Lumɔnnun 'o 'pɛ -sɛn 'o 'win -ji, te o -wua -yee "wean. ²⁸En Zozi 'e 'man lila o da. E 'nan -wle 'nan: «Zeruzalem lumɔnnun, te 'ka 'wʊɔ 'men "wean dɪ! 'Pian 'ka 'cee 'nennun 'lee 'ka 'bɔ 'fli -wʊɔ. ²⁹Maan ve 'cɛɛ 'nan tʊ -wɪdɪ -taa "bɔlɛ, te ka ya -a vɪnan 'nan: 'Bali -le -fɛa a lumɔnnun nen wa'a 'nen 'yaa dɛ o man. En Bali -le -fɛa a "nyian lumɔnnun nen wa'a 'nen 'yale dɛ o man.» ³⁰Tʊ zɪɛ -a man bɛ, kaa ve pɔnnun lɛ 'nan:

ɿ'Ka 'kʊ 'ta 'san!»

En kaa ve pɔnnennun lɛ 'nan:

ɿ'Ka 'tɛ 'kʊ da!»

³¹Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'wɪ 'gʊe minnun a -a drɛnan yiba "bedrɛn "lɛ bɛ, yiba "kadɪ -le vɛ -taa 'ciɪɛa "da.»

³²'Sounjanun -kʊ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli "a, 'nan -e 'o o -tɛɛ 'o 'vale Zozi 'a. ³³Zɪ o 'bɔla fɛnan nen waa laabo min -wulo klo bɛ -a -nan bɛ, en 'sounjanun Zozi 'lee 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn "fli 'bɔ pɛin yiba "plan da. 'Sounjanun o pɛin 'tʊdʊ, -a -tʊ a Zozi 'pɛ "yi "da, en -a -tʊ a -a -pɛ bʊ da. ³⁴-A -nan nen Zozi "e 'nan: «'An "tɪ, 'wɪ 'wɪdɪ "nen o cɪ -a drɛnan 'men bɛ, 'i o man wɪ 'cɛ. Kɔɔ 'wɪ nen o cɪ -a drɛnan bɛ, wa'a tɔa dɪ.» 'Sounjanun Zozi 'man sɔ pli 'lein 'wle 'tuɔladɪ da.

³⁵Minnun a -nan te waa -nan ye. Minnun tanon 'le vɛ bɛ, "o Zozi sɛɛ 'wʊ -a vɪdɪ -a 'nan: «'E min peenun 'si 'wɪ 'ji. -Te -yɛɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji nen Bali -a 'pa 'sia bɛ -a bɛ, 'e 'fli 'si 'wɪ 'ji.»

³⁶'Sounjanun "o sɛɛ 'wʊ "nyian, en o -wen 'wle 'cɛn 'nɔn -yrɛ. ³⁷Waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te i ya Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn -a bɛ, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji!»

38 Waa cren -te yiba 'fɔɪ da, en waa pein Zozi 'ta lou. Waa cren -te "da 'nan:
«Min 'gɔɛ, Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn.»

39 'Wɪ 'wɪldɪ "drezan nɛn yiba "plan -tɔ da bɛ, e Zozi 'srɔndɪ 'sia. E 'nan: «Yie 'nan 'i ya min 'sizan 'wɪ 'ji -a, 'i 'fli 'si 'wɪ 'ji, -e 'i 'kɔ 'si 'wɪ 'ji 'nyian!»

40 En -a bɔɛzan 'wɪ 'pla -yrɛ 'nan: «Yi' a 'klanman Bali lɔ dɔv? I ya 'i yra yɪnan 'le -yee 'wɪ 'zɔ. 41 'Pian 'kɔe yra yɪdɪ bɛ, -a -nɔan da nɛn. Kɔɔ 'wɪ nɛn kɔa drɛ bɛ, -a "nɛn "nɛn kɔ cɪ -a yɪnan. Min 'labɛ, ya' a 'wɪ 'wɪldɪ "tɔ dreɛ "fɔ "dɪ.»

42 En 'wɪ 'wɪldɪ "drezan zɪɛ yaa 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «Zozi, tɔ nɛn i mingɔnnɛn -blɪdɪ "siala bɛ, 'an 'cin 'e 'tɔ 'i 'ji!»

43 En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Maan ve 'yie 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, cɛɛgɔɛ, 'kɔ 'vale 'yia kɔɛ -kɔan Bali -le fɛnan nɛn min 'ka 'e yra ye dɪɛ -a -nan.»

Zozi 'ka -nan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Zan 19.28-30)

44 Yide 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ, en klun -trɔa 'trɛ pɛɛnɔn da. E -fɔ zɪɛ -trilii, en funninmlan yide tɛɛnla. 45 Klun -fɔ yide yra, en sɔ -dan nɛn 'e 'tɪndɪ Bali -pan 'kuin bɛ, e 'fɔɪ 'bɔ 'ji 'fli. E 'fɔɪ bɔdɪ 'sia lou, en yaa -sɛn "tra. 46 Zozi paan wei 'plɛblɛ 'ji. Yaa 'vɪ 'nan: «'An 'tɪ, 'an lei -nɔan 'yie 'e 'pa 'ji.» E 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ, en 'e 'yie 'lɛ 'wɔ.

47 Zɪ 'sounjanun tazan 'winun zɪɛ -a -nan 'yɪ bɛ, en e 'tɔ -dan nɔndɪ 'sia Bali lɛ. E 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, min 'labɛ min tɪglɪ nɛn.» 48 Minnun pɛɛnɔn nɛn o -ta 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ bɛ, 'winun nɛn e drɛ o yɪɛ man bɛ, waa 'yɪ. -Yee "wɛan o 'li 'o da, te 'o 'pɛ a 'e 'fɔdɪ 'o man.

49 Minnun pɛɛnɔn nɛn o Zozi -tɔa "bɛ, 'lee lɔmɔnnun nɛn o 'si waa Galile en o -ta -a 'palɛ bɛ, o ya 'o 'tɔdɪ -kɔɔbli, te 'wɪ nɛn e cɪ drɛnan bɛ waa ye.

Zozi wɔ -nan

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Zan 19.38-42)

50 Min -tɔ a bɛ, waa laabo Zozɛfɔ. E ya min tɪglɪ 'a, en e ya Zuif 'nɔn 'le tin 'bazan -dan tɔ -a. 51 'Pian 'wɪ nɛn tin 'banɔn -mie -a 'vɪ 'lee waa drɛ Zozi lɛ bɛ, e 'ka -a -sru "dɪ. Zozɛfɔ 'bɔ zɪɛ, e "sia Zude 'leɟlɔn 'ji, 'fla nɛn waa laabo Arimate bɛ -a da, en e ya -a man -pɛnnan 'nan Bali 'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia 'yee minnun da. 52 Zozɛfɔ zɪɛ -yrɛ kɔ toba -fɔlɛ Pilati lɛ 'nan, 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ -e 'e wɔ.

53 Zozɛfɔ Zozi 'kadɪ 'si yiba "plan da. E sɔ fɛnyian 'pa 'man, en e -kɔ -a wɔlɛ -yrɛ nɛn, waa cɛɛn puo -kɔlɛ ji bɛ -a -ji. -Yrɛ zɪɛ, wa' a tian min wɔlɛ "ji "dɪ. 54 Yi zɪɛ, yaa yi nɛn, en Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi "ta 'e pou "siala.

55 Lɔmɔnnun nɛn o 'si 'o 'vale Zozi 'a Galile bɛ, o -kɔ Zozɛfɔ 'palɛ. O yɪɛ 'tɔ fɛnan nɛn o "ta Zozi wɔ bɛ -a -nan. Zɪ waa 'pla bɛ waa 'yɪ. 56 -A -nan nɛn o 'li 'o da 'wee "kɔnnɛn, o -kɔ 'nyrɔn 'lee tɔɔ nɛn -a -kɔeɪ "a "nɔnnɔn bɛ -a dreɛ. Kɔɔ "trɛ "bɛ 'flinla "yi nɛn, en o "flanla "le zɪ -wee -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

24

Zozi wɔlan -kanɔn 'va

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Zan 20.1-13)

1 'Mɔnnɛn yi 'bɛ cɪ Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi -sru "yi -a. 'Mɔnnɛn yi zɪɛ -a bodrun puunɔn nɛn lɔmɔnnun zɪɛ o -kɔ Zozi 'yrɛ da 'o 'lɔ 'le 'nyrɔn 'lee tɔɔ nɛn waa drɛ bɛ -a. 2 -Kɔlɛbu -dan nɛn 'e 'tɔdɪ -yrɛ "nɛn "bɛ, waa 'yɪ 'e 'sidɪ "nɛn. 3 -A -nan nɛn o wɔlan -yrɛ 'bɔ 'ji. 'Pian wa' a Minsan Zozi pa yɪɛ dɪ. 4 'Wɪ zɪɛ e 'baba 'fɔ o man. En min "fli 'bɔla 'ji o va 'o 'ta 'le sɔ 'fuvu 'yryryɪ 'a. 5 -A -nan nɛn nyɛn o cɛɛn en 'o 'wɔlɔ -fɔ 'o 'wɔlɔ. 'Pian min "fli zɪɛ o 'nan -wɔlɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn min nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ, kaa -wɛɛman minnun nɛn o kaa bɛ o va? 6 Zozi 'ka fɛ 'gɔɛ

-a -nan dɪ, e wluan 'kanɔn 'va. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ te e ya tian Galile bɛ, -a -cin 'e -sɔɔnla 'ka 'ji. ⁷ Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «Minnun Blamin -pɪ -nɔɔn 'wɪ 'wɪldɪ "drɛnɔn lɛ -e 'o -tɛ. Waa -pɛɪnman yiba "plan da, -a yi yaagazan da bɛ -e 'e 'wluan -kanɔn 'va.» ⁸ Tɔɔn ɛn 'wɪ nɛn Zozi -a tin 'pa -wlɛ "bɛ, -a -cin sɔɔnla o ji.

⁹ -A -nan nɛn o 'bɔla -yrɛ zɪɛ -a ji. ɛn o -kɔ 'wɪ zɪɛ -a vlɛ Zozi -srɔnɔn 'fuda -tɔ 'lee min -mienun lɛ. ¹⁰ Lɪmɔnnun nɛn o -kɔ -yrɛ da bɛ, o 'tɔ nɛn 'gɔv: Madala lɪ Mari a, ɛn Zanɛn a, ɛn Zaji "bɔ Mari a, 'lee lɪmɔn -mienun. -Wɛɛ 'wɪ nɛn e drɛ bɛ, -a 'sɪnan 'pa Zozi 'le 'pasianɔn lɛ. ¹¹ 'Wɪ zɪɛ Zozi -srɔnɔn 'a 'sia -sɛɛ "wɔ wɪ -a, ɛn wa'a yi -tɛlɛ "da "dɪ. ¹² 'Pian Pieri wluan, ɛn e -kɔ flɛn -a Zozi -yrɛ da. Zɪ e 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn e 'kunnan, "yɛɛ yɪɛ 'tɔ bɛ, te e sɔ nɛn waa 'pa Zozi man bɛ, -a ye 'e -srɛndɪ "tra. -A -nan nɛn e 'lɪ 'e da 'yee vɛnan, te -a 'plo a 'e 'fɔdɪ 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ bɛ -a.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srɔnɔn "fli lɛ (Mk 16.12-13)

¹³ Yɪ 'bɔ 'lein zɪɛ -a da nɛn Zozi -srɔnɔn "fli -kɔdɪ 'sia 'fla nɛn waa laabo Emauzi bɛ -a da. 'Fla zɪɛ e ya Zeruzalɛm man kilo -fu da. ¹⁴ O ya -sɛɛ "wɔnan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e drɛ bɛ -a da. ¹⁵ "Wɛɛ -kɔn 'wɪ tin 'banan 'wɪnɔn zɪɛ -a da bɛ, ɛn Zozi 'bɔ o man, ɛn o -kɔdɪ 'sia waa. ¹⁶ Waa 'yɪ, 'pian wa'a -kɔnnɛn "yɪlɛ dɪ.

¹⁷ ɛn Zozi -a laabɔ -wlɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn kaa ve, te ka -ko 'ta wɔdɪ -a 'gɔ?»
O ta drɛ 'trɔdrɔ, ɛn o -tɔ. ¹⁸ Min "fli zɪɛ -a -tɔ a "va "bɛ waa laabo Kleopa. E 'nan Zozi lɛ 'nan: «'l 'tɔwli yɪɛ cɪ Zeruzalɛm, te 'wɪ nɛn e drɛ 'nan bɛ, yɪ'a tian 'i "manlɛ "fo "dɪ!»

¹⁹ ɛn Zozi -a laabɔ -wlɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ 'bɛ drɛ Zeruzalɛm?»

-A -nan nɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «Nazaretɪ min Zozi 'le 'wɪ nɛn. Bali 'lewei vɪzan -dan nɛn. 'Wɪnɔn nɛn yaa 'vɪ, 'lee 'wɪnɔn nɛn yaa drɛ bɛ, -wɛɛ -cɪ -kɔɔnman 'nan Bali 'bɛ 'pa 'sia, ɛn minnɔn -a -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. ²⁰ 'Pian -cee Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee -kaa tanɔn -a -nɔn minnɔn lɛ 'nan 'o -tɛ. ɛn waa -tɛ yiba "plan da. ²¹ -A -cin a "nɛn 'kɔ 'ji 'nan, -yɛɛ "ta -daa Izraɛl 'nɔn 'sɪlɛ 'wɪ 'ji. 'Pian 'wɪ zɪɛ e 'bɔ "man -a -nan yi yaaga nɛn 'gɔ. ²² ɛn "nyɪan bɛ cɛɛgɔ bodrun 'gɔvɛ, lɪmɔnnun nɛn kɔ cɪ waa bɛ, o -kɔ -yrɛ da. ɛn o -ta 'lɛbɔ "fɔ wɪ -dan vlɛ 'kɔvɛ. ²³ O 'nan, wa'a Zozi pa yɪlɛ -yrɛ -ji dɪ, ɛn Bali -le 'pasianɔn 'bɔla 'ji o va. Bali -le 'pasianɔn zɪɛ o 'nan Zozi yɪɛ a "man. ²⁴ Min -mienun nɛn kɔ cɪ waa bɛ, "o -kɔvɔ "nyɪan -yrɛ da. Waa 'yɪ "lɛ zɪ lɪmɔnnun -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn o 'bɔ "nyɪan wa'a Zozi yɪlɛ dɪ.»

²⁵ ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Cee 'wɪ cɪ mandɪ a 'plɛblɛ. -Mɛ "lɛ "wɛan nɛn 'wɪnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, e ya 'ka 'lɔ 'plɛblɛ -e 'ka yi -tɛra "da? ²⁶ Kɔɔ Bali 'lewei vɪnɔn -a crɛn -tɛ 'wein 'nan, 'wɪnɔn zɪɛ -wɛɛ bɔa min 'sɪzan 'wɪ 'ji Crɪzi man, 'vaa -e 'e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia.» ²⁷ -A -nan nɛn Zozi 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'bɔ man bɛ, -a -cɪ 'vɪ -wlɛ. Yaa 'sia 'wɪnɔn nɛn 'o 'crɛn -tɛdɪ Moizi -le 'fluba 'ji bɛ -a da, ɛn yaa 'le 'srɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ -a da.

²⁸ Zɪ o 'bɔla 'fla nɛn o "ta -ko "da "bɛ -a "srɔn "kogo bɛ, ɛn Zozi -a drɛ "lɛ 'e "ta -ko -kɔɔbli. ²⁹ 'Pian min "fli zɪɛ o kɔala "man -a trɔv 'badɪ -a 'nan: «'l 'fɔ 'kɔ va 'gɔv, kɔɔ funninmlan 'pla, ɛn -pɛɪ cɛɛn tandɪ man.» Zozi wlala o va, ɛn e -fɔ o va.

³⁰ Zɪ o -nyran 'nan -e 'o fɛ -blɛ bɛ, ɛn Zozi 'kpɔun 'sɪ, e Bali muo "fɔ, yaa "nɛn jɛɛn, ɛn yaa -nɔn -wlɛ. ³¹ -A -nan nɛn o yɪɛ da 'sɪ, ɛn o Zozi -kɔnnɛn 'yɪ. 'Nun tɔɔn ɛn e 'san o 'lɛ. ³² ɛn waa vɪdɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «Fɛ -lɛ "wɛan nɛn -a wei 'kɔ 'sɪnan paan -sia, te e ya Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, -a -cɪ vɪnan 'kɔvɛ bɛ, kɔa -cɪ 'man "mɛn.»

³³ -A -nan nɛn min "fli zɪɛ, o 'lɪ 'o da "nyɪan Zeruzalɛm. O 'bɔ Zozi -srɔnɔn 'fuda -tɔ 'lee min -mienun man 'o cin yɪdɪ. ³⁴ ɛn minnɔn nɛn 'o cin yɪdɪ bɛ,

waa vidı 'sia min "fli zıe -wle 'nan: «Minsan wluan 'kanon 'va, 'wı 'kpa nen. 'E 'fli koon Simon le.» ³⁵ En min "fli zıe, 'wı nen e dre "nyian -wee "le -sia be waa 'vi. En zı waa -konnən 'yi 'kpoun "nen 'jennan be, waa 'vi.

*Zozi 'e 'fli koon 'e -srulon le
(Mk 16.14-18; Zan 20.19-23)*

³⁶ O -fu 'wı zıe -a vınan, en Zozi 'bola 'ji o yei, en e o 'to 'bu. Yaa 'vı -wle 'nan: «Bali 'e 'fudı -troo -non 'cee!»

³⁷ -A -nan nen "klan -sen o ji, en nyen o cee. 'O 'ci nrøn 'nan min lei nen. ³⁸ En Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «-Me "le "wean nen "klan 'ka -tea? En -me "le "wean nen 'wı zıe -a -cin -tɔa 'ka 'ci? ³⁹ 'Kaan -pelanun 'lee 'an 'ceinnun -nanjen! 'An 'bo nen. 'Ka kle 'an man -e 'ka -to 'nan maan nen. 'An nen a 'an man, en 'an 'wle a 'ji. Kaa -tɔa 'nan, min lei -le ve 'ka zı dı.»

⁴⁰ E ya 'wı zıe -a vınan en 'e 'penun 'bola 'ji -wle, en 'e 'ceinnun 'bola 'ji -wle. ⁴¹ 'Wı o 'kan 'fo, en o ci "nranman 'kpa, 'pian wa'a tian yi teala "da 'nan 'wı 'kpa nen dı. -Yee "wean Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Blıfe -tu a 'ka 'lo 'gu?» ⁴² En o ponnən srendı ponən 'tu -non -yre. ⁴³ Yaa 'si, en yaa blı o yei man.

⁴⁴ "Be -sru en e 'nan -wle 'nan: «'Wı nen maan 'vı 'e 'cen be -a -cin 'e 'to 'ka 'ji! Koo maan 'vı 'cee 'nan, 'wı peenon nen 'e 'cren -tedı 'men 'wı 'a Moizi -le -pei 'fluba 'ji be, 'lee Bali 'lewei vınon 'le 'fluba 'ji be, 'lee "dre 'fluba 'ji be, 'o boa 'an man.»

⁴⁵ Zozi 'padı 'sia o va, 'nan -e Bali wei nen 'e 'cren -tedı be 'o -ci man. ⁴⁶ Yaa 'vı -wle 'nan: «E ya 'e 'cren -tedı 'nan, min 'sizan 'wı 'ji Crizi 'e yra ye, -e 'e 'ka. 'Pian -a yi yaagazan da be, -e 'e 'wluan -kanon 'va. ⁴⁷ En e ya 'e 'cren -tedı "nyian 'nan, minnun Bali -le 'wı ve -a 'to da minnun le 'leglon peenon 'ji. Waa ve minnun le 'nan, 'o 'si 'wı 'wlıdı "dredı man, -e 'o 'fli -non Bali le, -e Bali 'e -wee 'wı 'wlıdı 'fui. Waa vidı 'siala Zeruzalem, -e 'e bo 'leglon 'tudv peenon 'ji 'non man. ⁴⁸ 'Ka 'kon 'wınun zıe -a -nan yınon 'a! ⁴⁹ Fe nen 'an "tı -a 'vı 'nan 'e -non 'cee be, 'an 'bo, meen "paa -sia 'cee. 'Pian 'ka 'fu Zeruzalem 'fla 'bo da -trilii, -e Bali -le 'pleble zıe 'e 'ta 'ka da!»

*Zozi 'li 'e da Bali va
(Mk 16.19-20)*

⁵⁰ "Be -sru en Zozi 'ku 'e -srulon 'a 'fla nen waa laabo Betani be -a "srøn. 'E 'pe wluan lou, en e -fea vidı 'sia o man. ⁵¹ E -fu -fea vınan, en e 'si o "srøn, te e -ko laji. ⁵² -A -nan nen -a -srulon 'o "po soon, en waa 'bo. "Be -sru en o 'li 'o da Zeruzalem te o ci "nranman 'kpa tıgli. ⁵³ Tu -tudv peenon nen e "cean be te o ya Bali -pan 'kuin. O Bali 'to bo "drenun -foa, te waa tru "baa.

Zoji Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Zan -a crɛn -tɛ

Wei nen e 'belidi -nɔan "min le be, Zoji Crizi nen

¹ Fɛ pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan "bɛ, te min nɛn waa laabo wei bɛ e ya. Wei 'bɔ a Bali va, ɛn e ya Bali -a. ² -A pou sianan "bɛ te e ya Bali va.

³ Bali ciɗa "va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. Fɛ -tɔ 'ka 'e drɛdɪ, te -yɛɛ "cɛɛ drɛ dɪ. ⁴ -A va nɛn 'belidi 'si. 'Belidi zɪɛ, 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ -nyrɛn. ⁵ 'Tɛ zɪɛ -a -san -sɛn klun va, ɛn klun 'ka -tɔɛ -a 'lɛ dɪ.

⁶ Bali min -tɔ 'pa 'sia, -a 'tɔ nɛn Zan. ⁷ E -ta 'nan -e 'e 'tɛ 'san -le 'wɪ vɪ minnun lɛ, 'dɔ -e minnun 'o man, -e 'o yi -tɛra "da. ⁸ Zan 'bɔ "cɛɛ 'tɛ 'san zɪɛ -a -nɔan "dɪ, 'pian e -ta 'nan -e 'e 'tɛ 'san -le 'wɪ vɪ minnun lɛ.

⁹ Min nɛn waa laabo wei bɛ, -yɛɛ cɪ 'tɛ 'san tɪglɪ 'a, ɛn -yɛɛ 'ta 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'man drɛɛ 'wein. ¹⁰ Bali ciɗa "va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ. 'Pian zɪ e -ta 'trɛda bɛ, minnun 'ka -a 'silɛa min -a dɪ. ¹¹ E -ta 'yɛɛ 'trɛda, ɛn -yɛɛ minnun 'ka -a 'kunlɛ 'o 'pɛ "fli "a dɪ. ¹² 'Pian min -mienun -a 'kun 'o 'pɛ "fli "a, ɛn o yi -tɛra "da. Minnun zɪɛ yaa -si -nɔn -wlɛ -e 'o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a. ¹³ Wa'a drɛɛ Bali -le 'nɛnnun -a 'le zɪ min 'nɛn -yaa 'e 'pɔn -ji bɛ -yɛɛ 'wɪ zɔ dɪ. ɛn min "cɛɛ o drɛ Bali -le 'nɛnnun -a dɪ. 'Pian Bali 'bɔ 'bɛ o drɛ 'yɛɛ 'nɛnnun -a.

¹⁴ Wei zɪɛ, e drɛ blamin -a, ɛn e -ta -nyɛnlɛa 'kɔ 'va. Kɔ -yɛɛ -dan cɪ 'yɪ, -dan zɪɛ e ya -kaa "tɪ Bali -le 'nɛn 'tɔwli "le vɛ -a. E ya 'e fadɪ "yɪ "a, ɛn zɪ Bali cɪ bɛ, yaa kɔɔn 'kɔɛ 'e tɪglɪ da.

¹⁵ Yi -tɔ da nɛn Zan -yɛɛ 'wɪ vidɪ 'sia minnun lɛ. 'E wei wluan 'plɛblɛ, ɛn yaa 'vɪ 'nan: «Min nɛn an -yɛɛ 'wɪ 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -nyrɛn "bɛ. Maan 'vɪ 'nan, e -fɔla "da 'an -sru e -taa. -A -dan "mlian 'an da, kɔɔ e ya 'li 'e 'cɛn.»

¹⁶ "Yi "nɛn -yrɔ "bɛ e -cɛɛ "nɔn. Yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man te e "yɪ zɪɛ -a -sɛan "da -cɛɛ. ¹⁷ Bali ciɗa Moizi -va, ɛn e -pei -tɔ -cɛɛ. 'Pian Zoji 'bɛ 'ta Bali -le "yɪ "a, ɛn zɪ Bali cɪ bɛ -yɛɛ kɔɔn -cɛɛ 'e tɪglɪ da. ¹⁸ Min -tɔ 'ka tian Bali yɛɛ dɪ. 'Pian Bali -le 'nɛn -tɔwli "nɛn e ya Bali -a, ɛn e ya 'e 'cɛn -kaa "tɪ Bali "srɔn "bɛ, zɪ Bali 'bɔ cɪ bɛ -yɛɛ kɔɔn -cɛɛ.

Zan 'yɛɛ 'nyranman -ci 'vɪ minnun lɛ

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

¹⁹ Yi -tɔ da, Zuif 'nɔn 'tanɔn nɛn Zeruzalɛm bɛ, o Bali -pannɔn 'lee Levi kludanɔn -mienun 'pa 'sia Zan -va. Levi kludanɔn 'bɔ bɛ, -wɛɛ nyranman "paa Bali -pan 'kuin. O o 'pa 'sia 'nan 'o laabu Zan -lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn 'yia?» 'Wɪ nɛn Zan -a 'vɪ minnun zɪɛ -wlɛ "bɛ -nyrɛn 'gɔ. ²⁰ Ya'a 'wɪ 'tɔ yɔɔɛ o man dɪ, yaa 'vɪ -wlɛ -gbaa 'nan: «An 'ka Crizi nɛn Bali -a 'si "va -e 'e minnun 'si 'wɪ 'ji bɛ -a dɪ.»

²¹ Tɔɔn ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «'Lɔɔ -tɪ nɛn 'yia "mɛn, Bali 'lewei vɪzan -dan nɛn waa laabo Eli bɛ, -nyrɛn 'yia?»

ɛn Zan "e 'nan: «Eli "cɛɛ 'maan dɪ.»

ɛn waa laabu -yrɔ "nyian 'nan: «Bali 'lewei vɪzan nɛn o -yɛɛ 'wɪ 'vɪ bɛ, -nyrɛn 'yia?»

ɛn e 'nan: «-Cɛjɛ.»

²² ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «'Lɔɔ, -tɪ nɛn 'yia -kpɔ? 'I vɪ 'kɔɛ, 'dɔ -e 'kɔ -kɔla 'kɔ 'wɪ 'tɔ yɪ, -e 'kɔ vɪ minnun nɛn o 'kɔ 'pa 'sia bɛ -wlɛ. -Mɛ "wɪ nɛn i -kɔlaman -e 'i vɪ 'i li man?»

²³ Tɔɔn ɛn Zan "e 'nan -wlɛ 'nan: «Mɛɛn cɪ min nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ 'li bɛ -a. Yaa 'vɪ 'nan:

«Min -tu wei 'be "we "bui "da, -a san -a ve 'nan:
'Ka Minsan -le -si ta dre!» »

²⁴ Minnun nen o o 'pa 'sia Zan -va be Farizen 'non a o va. ²⁵ En waa laabv -yru nan: «Crizi 'cee 'yia di, en Eli 'cee yia di, en Bali 'lewei vizan nen o -yee 'wv 'vi be -nje 'yia di. -Me "le "wean nen i min -batize dra "men?»

²⁶ Zan 'e 'nan -wle 'nan: «'An 'bo, "an "min -batize dra 'yi 'a, 'pian 'ka yei 'be, min -tu a -nan, ka'a tao di. ²⁷ E -fola "da. An 'ka -yee -manwua "tun "da baa "fluzan -a di.»

²⁸ 'Wv pεεnon zie e dre 'fla nen waa laabo Betani be -a da. 'Fla zie e ya 'yi nen waa laabo Zudan be -a -sru, fe zie -a -nan nen Zan minnun -batize dre.

²⁹ -A ta tv cεen, zi Zan -a 'yi 'nan Zozi a -tanan 'e 'va zia be, en e 'nan: «"Ka 'yio, Bali -le 'bla 'a. -A 'bo nen Bali -a -nan 'nan -e 'e 'tredanon 'le 'wv 'wli di pεεnon "nen wv yi, -e -wee 'wv 'wli di 'e 'fui. ³⁰ Min nen, an -yee 'wv 'vi 'e 'cen be, -nyren "be. Maan 'v' 'nan e -fola "da e -taa, -a -dan "mlian 'an da, ko e ya -nan 'li 'e 'cen. ³¹ Tv nen an 'wv zie -a ve be te ma'an min 'bo 'tao di, 'pian an minnun -batize dre di 'sia 'nan -e Izrael 'non 'o min zie -a -to.»

³² 'Wv nen Zan -a -nan 'yi, en yaa 'v' minnun le be, -nyren 'gv: «An Bali lei 'saun 'yi 'sinan laji, e soon "da "le -plablo -zv, en e -fu "va. ³³ Tv nen an 'wv zie -a ve be te ma'an min 'bo 'tao di, 'pian Bali nen e 'nan 'an 'ta min -batize dre 'yi 'a be, -yee 'v' 'men 'nan: «Min nen 'i Bali lei ye -e 'e -soon "da -e 'e 'fu "va "be, -yee Bali lei 'saun -non "min le.» ³⁴ Maan -nan 'yi, en maan 'v' 'wein 'nan, min 'labε Bali -pi nen.»

Zozi-srunon tede

³⁵ -A ta tv cεen, te Zan 'lee 'e -srunon "fli 'be ci fe zie -a -nan, ³⁶ en zi e Zozi 'yi te e ya cinan be, en e 'nan: «"Ka 'yio Bali -le 'bla be, -nyren "be.»

³⁷ -A -srunon "fli "be, o 'wv zie -a 'man, toon en o soonla Zozi -sru. ³⁸ Zozi 'e 'man lila, zi yaa 'yi 'nan Zan -srunon be o soonla 'e -sru "be, en yaa laabv -wlv 'nan: «-Me "nen kaa -weeman?»

O 'nan -yre 'nan: «Rabi, 'yie "konnen "a nyin zia?» Rabi -ci nen 'nan Bali -le 'wv "paazan.

³⁹ En Zozi 'e -wle 'nan: «'Ka 'ta -e 'ka -nan yv!»

O soonla -a -sru, en waa -nyrannan 'yv. Yi zie -a da be, o -fu -a "srn. 'Wv pεεnon zie e dre te yide "ta -pliman "tra.

⁴⁰ Min "fli "nen o Zan wei 'man en o soonla Zozi -sru "be, Simon Pieri "bv Andre nen -a -tv -a. ⁴¹ Andre zie, min tede nen e -kv "va "be, -a 'bo "bv Simon nen. En e -yre 'nan: «Kv min nen e ci Crizi -a be -a 'yv.» Crizi -ci nen 'nan min nen Bali -a 'si "va. ⁴² En e -kv Simon -a Zozi le.

Zozi -a -nanjεen tein en e 'nan -yre 'nan: «Zan -pi Simon nen 'yia, o -taa 'i laabvε Keva.» Keva 'bo nen waa ve "nyin Pieri.

Zozi Filipv 'lee Natanael laabv 'nan 'o -soonla 'e -sru

⁴³ 'Be "ta tv cεen, en Zozi a "vale 'e 'ko Galile 'leglon 'ji, -a -nan nen e 'bo Filipv man en e 'nan -yre 'nan: «'I -soonla 'an -sru.»

⁴⁴ Filipv zie, Bezaida nen Andre 'lee Pieri fla -a be, -a -nan min nen. ⁴⁵ Filipv 'bo min -tv nen waa laabo Natanael be -a man, en e 'nan -yre 'nan: «Min nen -yee 'wv ci 'e 'craen -tedi Moizi -le -pei 'fluba 'lee Bali 'lewei vnnon 'le 'fluba 'ji be, kva 'yv. Nazareti min Zozi nen Zozefv -pi -a be, -nyren.»

⁴⁶ En Natanael -a laabv -yru 'nan: «'Fe 'kpa -kolaman -e 'e bola 'fla nen waa laabo Nazareti be -a da?»

-A -nan nen Filipv 'e -yre 'nan: «'I 'ta -e 'yv 'i 'bo 'a.»

⁴⁷ Zi Zozi Natanael 'yv 'tanan 'e 'va be, en yaa 'v' 'nan: «Cee Izrael min tigh nen 'e 'wv tigh ve be, -nyren "be.»

48 En Natanael -a laabv -yrw 'nan: «Nyin zia nen yian -twa?»

Zozi "e -yre 'nan: «Te i ya 'i -nyrandi Fijie yiba 'wlu -e Filipv 'e 'i laabv be, te mein 'yi 'va.»

49 -A -nan nen Natanael "e 'nan -yre 'nan: «Bali -le 'w1 "paazan, Bali -p1 nen 'yia, yie ci Izrael 'non 'le mingonnen -a.»

50 Zozi -a laabv -yrw 'nan: «Maan 'v1 'yie 'nan mein 'yi Fijie yiba 'wlu 'le "wean nen i yi -tera 'an da? I -taa 'w1 -dandan -nan yile e -ciala 'w1 'labv 'be da.»

51 En Zozi -a 'v1 "nyian 'nan: «Maan ve 'ceε 'w1 tighl 'a 'nan, ka -taa labli yile 'e 'le 'svdi -e 'ka Bali -le 'pasianon yi, te o -ko laji, en te o "sia laji -e 'o -sown 'an Blamin -p1 da.»

2

Zozi -yee 'pleble 'ci koon minnun le 'e tede

1 Yi yaaga 'be -sru, en li 'pa "fedi dredi 'bō 'fla nen waa laabo Kanan be -a da, Galile 'leglon 'ji. Zozi "bv "a "fedi zie -a da, 2 en o Zozi 'lee 'e -srunon laabv "nyian "fedi 'bō da.

3 Zi -wen -nyan be, en Zozi "bv "e 'nan Zozi le 'nan: «-Wen -nyan -wlv.»

4 Zozi "e 'nan -yre 'nan: «Manmi, -me "le "wean nen i -twa 'w1 zie 'be 'ji, 'men to 'ka tian bōle di.»

5 -A -nan nen Zozi "bv "e 'nan minnun nen o ci fenun -plinan be -wlv 'nan: «'W1 pēenon nen yaa 've 'ceε be, 'ka drela "da.»

6 'Yi 'tōbō nen 'e dredi -kōle -a be, -a 'shēdv a fe 'bō zie -a -nan. 'Yi 'tōbō zie -a -ji nen Zuif 'non 'o 'cein 'lee 'o 'pe -man "foe yi "sia -e 'o 'fli dre 'saun Bali 'le. -A -tv -kolaman e 'yi "siala "tugu -yaa tv.

7 En Zozi "e 'nan minnun nen o ci fenun -plinan be -wlv 'nan: «'Ka 'ponun 'labv o fa 'yi 'al! O -ponun zie -a 'fa, e -sran "man.

8 -A -nan nen Zozi "e 'nan -wlv 'nan: «'Ka 'yi 'gve -a 'kolu "tiennon -e 'ka 'kv -a min nen 'e yie -twa "fedi 'gve -a da be -yre!»

En waa kolu o -kv -a -yre. 9 Min nen 'e yie -twa "fedi 'bō da be, e 'yi zie -a -nanjēn 'e 'le te e lila 'wen -a. Fenan nen -wen zie e 'si be ya'a tōa di. 'Pian fe -plinon nen o 'yi 'bō 'tō be, 'o -tōa. E li 'pazan laabv en e 'nan -yre 'nan: 10 «Minnun pēenon 'gve, -wen nen e ci 'kpa be, -a 'bō nen waa -nōan "min le 'e 'flin. "Be -sru te -wen ci min yie da be, -e -wen nen e 'ka 'kpa die, 'weε 'non min le. 'Yie ve be, -wen nen e ci 'kpa be, yia ta -tō -trilii to 'gve -a.»

11 'Lebo "fō w1 tede nen Zozi -a dre be, -nyren zie. Yaa dre Kanan, Galile 'leglon 'ji. E 'yee -dan ci koon en -a -srunon yi -tera Zozi 'bō da.

12 "Be -sru, en e sown 'ji 'fla nen waa laabo Kapanamo be -a da, 'o 'vale 'e "bv 'lee 'e "bōnun 'lee 'e -srunon 'a. O -fō 'fla zie -a da to "wennēn 'a.

Zozi fenun -tannan 'pin Bali -pan 'kuin (Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

13 Zuif 'non 'le 'si nōanba -ji "fedi dredi 'bō 'kogo, en Zozi 'kv Zeruzalem. 14 Zi e 'bōla 'nan nun be, en e wla Bali -pan 'kuin. E minnun 'yi te o ya trinun 'lee 'blanun 'lee -plablonun -tannan. En e minnun 'yi "nyian te o ya "lala ta -fōnan. 15 Zi e 'w1 zie -a -nan 'yi be, e baa dre sōnba "a, en e 'blanun 'lee trinun 'lee minnun pēenon 'pin Bali -pan 'kuin. E "lala ta -fōnōn 'le "lala fuila "man e -weε 'tablonun -sran ji. 16 En e 'nan -plabv -tannan le 'nan: «'Ka fenun 'gve -a bōla fe 'gve -a -nan. Te 'ka 'an "ti "le 'kōn dre 'fle 'tan 'kōn 'a di!»

17 En -a -cin -tōra -a -srunon 'ji 'nan 'e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «'Yie 'kōn yidi 'yi "a 'an 'ji -dan e -ciala "da.»

¹⁸ Ζι Ζοζι 'wι zιε -a drε βε, εν Ζυιφ 'nον 'tanον -a laabυ -yrω 'nan: «'Lebo "fω 'wι "kω "nen yia dra -e 'e -kωον 'nan Bali 'be 'si -nον 'yie 'nan 'i 'wι zιε -a drε?»

¹⁹ Εν Ζοζι -a -sru "fω -wλε 'nan: «Bali -pan 'kον 'gυε, 'ka -wi! E ya yi yaaga -e 'an wluan lou 'e "pa 'ji.»

²⁰ Εν ο 'nan -yrε 'nan: «Bali -pan 'kον 'labe, le -fuba sinjen 'wλε 'sheεdυ wlu nen minnun -a -tω, εν yie 'nan, yi yaaga 'wlu -e 'i pee -tω?»

²¹ Πian -te Ζοζι a 'wι zιε -a vιnan βε, -a 'bω po nen Bali -le 'kον 'a βε -nyren yaa ve. ²² Ζι 'e wluan -kanον 'va βε, -a -ci -tω -a -srυnon 'ji 'nan e 'wι zιε -a 'vι 'e 'cen. Εν ο yi -tera Bali wei nen 'e 'cren -tedι βε -a da, 'lee 'wι nen Ζοζι -a 'vι -wλε 'βε -a da.

²³ Tυ nen te Ζοζι a Zeruzalem Ζυιφ 'nον 'le 'si nονba -ji "fedi da βε, zι minnun 'lebo "fω winun nen yaa drε βε -a -nan 'yι -yrω "βε, εν min "kaga "yi -tera Ζοζι 'bω da. ²⁴ Πian Ζοζι 'ka yi -telea o da δι, kωω e o pεenον -tωa "fo. ²⁵ Εν Ζοζι 'ka -a weεman 'nan, min 'e min -tω man wι vι 'yrε δι. 'Wι nen min ji βε, Ζοζι -a -tωa 'e 'bω 'a.

3

Nikodem -kυ 'wι laabυle Ζοζι 'lo

¹ Ζυιφ 'nον 'tazan -tυ nen waa laabo Nikodem βε, e ya Farizen 'nον 'va. ² E -ta Ζοζι 'va 'pei -man, εν e 'nan -yrε 'nan: «'An 'san, kωa -tωa 'nan i ya min nen Bali -a 'pa 'sia -e 'e 'wι "paa minnun ji βε -a. Kωω 'lebo "fω winun nen yia dra 'gυε min nen Bali a 'e 'padι "va "βε, -a san 'βε -kolaman -a drεdι -a.»

³ Εν Ζοζι "e 'nan -yrε 'nan: «Maan ve 'yie 'wι tγli 'a 'nan, min 'ka 'kolaman -e 'e Bali -le mingονnen trε yi, te wa'a -yalε 'e 'trε δι.»

⁴ -A -nan nen yaa laabυ Ζοζι 'lo 'nan: «Min nen e drε ceje 'gυε, waa dra 'kω -e 'o -ya? E -wلمان "nyian 'e 'bυ 'pon -ji -e 'o -ya 'e 'pee?»

⁵ Εν Ζοζι "e -yrε 'nan: «Maan ve 'yie "nyian 'wι tγli 'a 'nan, min 'ka 'kolaman -e 'e 'kυ Bali -le mingονnen trε da, te wa'a -yalε 'yi 'lee Bali lei -a δι. ⁶ Fε nen min -a -ya βε, e ya min -a. 'Pian fε nen Bali lei -a -ya βε, e ya -yee vε -a. ⁷ -Te 'an 'bω maan 'vι 'yie 'nan e ya "le 'wei 'ya "nyian 'e 'trε βε, te -a 'wι 'e 'i 'kan δι. ⁸ Waa -kωonman fulō man. Fenan nen fulō ci "vale 'e 'ko βε, -a -nan nen e "fεenman e -ko. Waa -cin maan, 'pian -a -nan nen e "sia βε wa'a tωa δι, εν -a -nan nen e -ko βε wa'a tωa δι. -A -tωwli "nen "nyian min nen Bali lei -a -ya 'e 'trε βε -yee vε -a.»

⁹ Nikodem -a laabυ -yrω 'nan: «'Wι zιε e dra 'kω -e 'βε drε?»

¹⁰ Εν Ζοζι "e 'nan -yrε 'nan: «'I 'bω nen i 'wι "paaman Izrael 'nον 'ji βε, yi'a 'winun zιε -a tωa dυv? ¹¹ Maan ve 'yie 'wι tγli 'a 'nan, 'wι nen kωa -tωa "βε -nyren kωa ve, εν 'wι nen kωa -nan 'yι βε, -nyren kωa ve, εν 'kωe 'wι zιε ya'a 'ko 'ka 'wulo -ji δι. ¹² An 'trε 'gυε -a da wι 'vι 'cεε, ka'a yi -telea 'βε da δι, 'lō -te an laji lou "wι 'vι 'cεε βε, e dra 'kω -e 'ka yi -tera 'βε da? ¹³ Min -tυ 'ka tian 'kυle laji δι, -te ya'a 'sileα Blamin -pι nen e 'si laji βε -a δι. ¹⁴ "Le zι Moizi a "bui "da 'li εν e -bulale drε -mlen -a εν yaa 'pa yiba "man εν yaa wluan lou "βε, -a -tωwli "nen "nyian waan 'bω blamin -pι wuanla lou. ¹⁵ 'Dυ -e min nen e yi -tera Blamin -pι 'bω da βε, 'belidi nen ya'a 'nyaan διe 'e drε -a san -le vε -a.

¹⁶ -Yεε ci 'nan Bali 'tredanon pεenον 'yι "yi "bυv "le "wean, 'e 'pι -tωwli "nον -wee 'wι 'ji, 'nan -e min nen e yi -tera -a -pι zιε -a da βε, -a san -nan 'e vλε 'e 'nyan δι, 'pian -e 'belidi nen ya'a 'nyaan διe, 'e drε -a san -le vε -a. ¹⁷ Bali 'ka 'e 'pι 'palε -sia 'trεda 'nan -e 'e tin -te min da δι, yaa 'pa 'sia 'nan -e 'e min 'si 'wι 'ji. ¹⁸ Min nen e yi -teala -a -pι zιε -a da βε, wa'a -yee tin 'baa δι, 'pian min nen ya'a yi 'teala "da "dιe -a san -le 'wι a 'e tin 'badι 'va, kωω ya'a yi -telea Bali -pι -tωwli "da δι -le "wean. ¹⁹ 'Wι nen -yee "wean, Bali 'tredanon 'le tin "baa βε, -nyren 'gυ, 'te 'san -ta 'trεda, εν minnun 'ka -a yile "yi "di, o klun 'yι "yi e mlin 'te 'san

da, o dɛnən wɪ a -wɪdɪ "le "wɛan. ²⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, ya'a 'tɛ 'san ye "yi "dɪ. ɛn -a san 'ka 'taa 'tɛ 'san da dɪ, "tɔgɔ -yee 'wɪ 'wɪdɪ "ta 'e bɔla. ²¹ 'Pian min nɛn e 'ta 'wɔla 'wɪ tɪgɪ da bɛ, e -taa 'tɛ 'san da, 'dɔ -e 'tɛ 'san 'e drɛ wɪ -ci -kɔɔn 'nan e 'ta 'wɔla Bali wei da.»

Zan Zozi 'le 'wɪ 'vɪ

²² "Bɛ -sru ɛn Zozi 'lee 'e -srɔnɔn 'kɔ Zude 'lɛgɔn 'ji. O -fɔ fɛ zɪɛ -a -nan tɔ 'wɛnɛn 'a, ɛn e minnɔn -batize drɛdɪ 'sia. ²³ Tɔ 'bɔ 'lein zɪɛ -a wɪ bɛ, te Zan "e minnɔn -batize dra "nyian 'fla nɛn waa laabo ɛnɔn bɛ -a da, kɔɔ 'yi banun a -nan "kaga. 'Fla zɪɛ, e ya 'fla nɛn waa laabo Salim bɛ -a "srɔn. Minnɔn -ko -nan nun te Zan o -batize dra, ²⁴ Tɔ zɪɛ -a man bɛ, te wa'a tian -a -fɔlɛ -pɔ 'kuin dɪ.

²⁵ Yi -tɔ da, ɛn -sa -tɔ -fɔla Zan -srɔnɔn 'lee Zuif min -tɔ yei. -Sa zɪɛ e ya min drɛdɪ 'saun Bali 'lɛ da. ²⁶ O -kɔ Zan -va, ɛn waa laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, min nɛn "nɛn ka cɪ 'ka 'vale -a Zudan 'yi -sru, te i -yee 'wɪ ve minnɔn lɛ bɛ, e ya minnɔn -batize dɛnən ɛn minnɔn pɛɛnɔn a -kɔnɔn "va 'zia.»

²⁷ -A -nan Zan "e 'nan -wɛlɛ 'nan: «Min 'ka 'kɔlaman -e 'e fɛ -tɔ yɪ te Bali "cɛɛ -nɔn -yrɛ "dɪ. ²⁸ Maan 'vɪ 'ka yɪɛ man 'nan, min nɛn e min "sia 'wɪ 'ji bɛ, -a 'bɔ "cɛɛ 'maan dɪ, 'pian an ya min nɛn Bali -a -trɔa -a 'lɛ bɛ -a. 'Ka 'bɔ ka ya 'mɛn 'wɪ 'nan yɔnɔn 'a. ²⁹ Limɔn nɛn e -kɔnɛn 'pa bɛ, e ya -tɪ -le vɛ -a? Min nɛn yaa 'pa bɛ, -yee vɛ nɛn. Lɪ 'pazan 'bɔ bee -le vɛ "cɛɛ dɪ, -a bee bɛ, "bɛ "ya wɔ min nɛn e -tɔa -a "srɔn, te -a "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -a wei lɛ bɛ -a. ɛn -a wei mandɪ -a cɪ "nranman. Zɪ 'an 'cɪ cɪ zɪɛ. 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'an 'cɪ "nranman e -ciala "da "mɛn "fo. ³⁰ E ya "le -a 'bɔ 'tɔ nɛn 'e drɛ -dan -e 'an 'tɔ "e "ta wɔ "tra.

³¹ Min nɛn e "sia laji lou "bɛ, e ya fɛ pɛɛnɔn da, 'pian min nɛn e 'si 'trɛda bɛ, e ya 'trɛda min -a, ɛn 'trɛda wɪ nɛn yaa ve. Min nɛn e "sia laji bɛ, e ya fɛ pɛɛnɔn da. ³² ɛn 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ, 'lee 'wɪ nɛn yaa 'man bɛ -nyrɛn yaa ve, 'pian min -tɔ 'ka yɪ -tɛlɛa 'wɪ zɪɛ -a da dɪ. ³³ Min nɛn e yɪ -tɛra 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ -a da bɛ, te 'bɛ 'san "e 'nan 'wɪ 'kpa, Bali 'wɪ tɪgɪ ve. ³⁴ -Yɛɛ cɪ 'nan min nɛn Bali -a 'pa 'sia bɛ, Bali 'bɔ wei nɛn yaa ve, kɔɔ Bali 'ka 'yee lei 'saun 'nɔndɪ "nɛn 'palea dɪ. ³⁵ -Kaa "tɪ Bali 'e 'pɪ ye "yi, ɛn e fɛ pɛɛnɔn 'pɛba 'wɔ -yrɔ. ³⁶ Min nɛn e yɪ -tɛra -a -pɪ zɪɛ -a da bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -a san -le vɛ -a. 'Pian min nɛn ya'a -pɪ 'sɪlɛ min -a dɪɛ, -a san 'ka 'belidɪ ye dɪ, te 'bli a 'e 'fɔdɪ Bali -ji -a san man.»

4

Zozi 'lee Samari lɔmɔn -tɔ 'o cin 'yɪ

¹ Zozi -a -tɔ 'nan, Farizɛn 'nɔn -a 'man 'nan minnɔn nɛn 'e -sru te 'e o -batize dra bɛ, o ya "kaga, ɛn o "mlɪan Zan -srɔnɔn da. ² Zozi 'bɔ "cɛɛ min -batize dra e 'bɔ 'a dɪ, 'pian -a -srɔnɔn nɛn. ³ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a -kɔnɛn 'yɪ bɛ, -a -nan nɛn e 'si Zude 'lɛgɔn 'ji, ɛn e Galilɛ si 'sia. ⁴ -Si zɪɛ e -ciala Samari 'lɛgɔn 'ji.

⁵ Zozi 'bɔla Samari 'fla 'tɔ da. 'Fla zɪɛ waa laabo Sisha e ya fei nɛn Zago -a -nɔn 'li 'e 'pɪ Zozeɔv lɛ bɛ -a "srɔn. ⁶ Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn Zago 'le 'yi -kɪlu cɪ. Zɪ Zozi "koe "nyian 'ta wɔdɪ -a bɛ, ɛn e -nyran 'yi -kɪlu zɪɛ -a "srɔn te yɪdɛ 'bɔ min -win -ji 'sɛzɛ.

⁷ -A -nan nɛn Samari lɔmɔn -tɔ -ta 'yɪ 'tɔlɛ, ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'tɪ 'yɪ 'nɔn 'mɛn -e 'an mɪn.» ⁸ Tɔ zɪɛ -a wɪ, te -a -srɔnɔn 'kɔ -blɪfɛnɔn 'lɔlɛ 'fla.

⁹ ɛn Samari lɪ zɪɛ e 'nan Zozi lɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'bɔ nɛn Zuif min -a bɛ, i 'yɪ laabo 'an 'lɔ -e 'i mɪn, te Samari lɪ nɛn 'maan?» Zuif 'nɔn 'lee Samari 'nɔn bɛ te o yei 'ka -a ble "fo "dɪ.

10 En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «"Te fe nen Bali -a -nōn minnun le be, 'nan yia -tāa "be, en min nen yaa ve 'yie 'nan 'i 'yi 'nōn 'mēn 'gʷe, yia -tāa "be, "te 'i 'bō 'be 'yi laabu -yrō, -e 'i mlin, -e 'e 'yi nen e 'belidi -nōan 'min le be -a -nōn 'yie.»

11 En li zie e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, fe -tu 'ka 'i 'lō -e 'i 'yi 'tō 'a di, en -klu 'gʷe e ya 'e trudi. Nyin zia nen i 'yi nen e 'belidi -nōan "be, -a "sia? 12 'Kū tra Zago nen e 'yi -klu 'gʷe -a -nōn 'kʷe be, -a 'bō "e ci yi mlin 'o 'vale 'e 'pūnun 'lee 'yee trinun -a. 'I -dan "mlian 'be da?»

13 En Zozi "e -yre 'nan: «Min nen e 'yi 'gʷe -a mlin be, 'yi dra pee -a -tēa. 14 'Pian min nen e 'yi nen maan -nōan "be -a mlin be, 'yi dra pee 'ka "nyian 'li -a tēa di, en 'yi nen maan -nōan -yre "be, e dra "ji 'yi ku -a, en e 'belidi nen ya'a 'nyaan die -a -nōan -yre.»

15 -A -nan nen li be e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, 'yi zie 'i "mēn "nōn -e 'yi dra pee 'e vile 'yaan 'tē di, -e 'an vūnan 'an 'ta "nyian 'yi 'tō 'gʷ di.»

16 En Zozi "e -yre 'nan: «'I 'kū 'i -sran laabu -e 'ka 'ta -a.»

17 Li zie e 'nan -yre 'nan: «'An -sran "ka "di.»

En Zozi "e -yre 'nan: «'I 'wī tighl 'vī -a vidī -a 'nan, 'i -sran "ka "di. 18 -Yee ci 'nan i -kōnen 'pa tian 'soolu, en min nen i ci "wlu "be, 'i -sran "cēe di, i 'wī tighl 'vī.»

19 Tōn li be e 'nan Zozi le 'nan: «Minsan, maan ye "le 'nan Bali 'lewei vizan nen 'yia. 20 'Kū tranun nen Samari 'nōn 'a be, pōn 'gʷe -a da nen o Bali 'bō, en 'ka Zuif 'nōn "ka 'vī 'nan Zeruzalem nen 'o 'kū Bali 'bō -kpō.»

21 En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «'I "trōen "tō 'an wei 'gʷe -yre 'kpa. Tū -tū -taa "bōle be, te ka'a Bali bōa pōn 'gʷe -a da di, en ka'a 'ko Bali bōle Zeruzalem di. 22 'Ka Samari 'nōn be, ka Bali bōa, 'pian ka'a Bali 'bō 'tōa di, 'kū Zuif 'nōn be, "kū Bali bōa en "kū Bali 'bō -tōa. -Yee ci 'nan min nen e 'trēdanōn "sia 'wī 'ji be, Zuif 'nōn 'va nen e "sia. 23 'Pian tū -tū -taa "bōle be, en -a tū 'bō 'bō 'va. Tū zie -a man nen Bali bō 'nōn tighl -kaa "tī Bali bōa Bali lei 'saun 'le 'pleble 'a, en waa bōa 'e -si tighl da. Bali bō 'nōn zie o va nen -kaa "tī Bali ci. 24 Bali 'a lei -a. -Yee "wēan minnun nen waa bōa "be, 'o bō -yee lei 'saun 'le 'pleble 'a, en 'o bō 'e -si tighl da.»

25 En li zie e 'nan Zozi le 'nan: «Maan -tōa 'nan min nen e ci Crizi -a be e -taa, -a 'bō nen Bali -a 'si "va. Tū nen e -ta be, e 'wī pēenōn 'ci ve 'kʷe.»

26 En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «'An 'bō nen an 'wī tin "baa 'yie 'gʷe, mēen ci -a.»

27 E -fū 'wī zie -a vūnan, nun tōn en -a -srunōn 'bōla. 'Wī o 'kōn 'nan 'o 'vale lūmōn -a o ya 'wī tin 'banan. 'Pian o va min -tū 'ka -a laabule -yrō 'nan, -mē "wī nen e ci -a laabūnan li 'labē -yrō "di? En wa'a laabule "nyian 'nan, -mē "wī nen e ci -a tin 'banan -yre "di?

28 -A -nan nen li zie e 'yee 'yi 'tōve 'tūl, en e -kū 'fla -a vile minnun le 'nan: 29 «'Ka 'ta min -tū yī. Min zie yaan drē wī pēenōn 'vī 'mēn. -Te Crizi nen -o?»

30 En minnun pēenōn 'si 'fla, o -ta fēnan nen e ci be -a -nan.

31 Tū zie -a wlu be, te Zozi -srunōn Zozi man dra -wluwlu 'nan 'e fe -bli.

32 'Pian Zozi "e 'nan -wle 'nan: «-Blife nen 'an 'le 'gʷe, ka'a tōa di.»

33 En Zozi -srunōn -a laabu 'o cin lō 'nan: «Min -tū -ta -blife -a -yre "baale?»

34 Zozi "e -wle 'nan: «'Mēn -blife nen 'nan min nen yaan 'pa 'sia be, 'an 'ci 'sō wūnun drē, en 'nyranman nen yaa -nōn 'mēn be 'an 'pa. 35 'Ka bō, "ka 'vī 'nan, e -fū mlēn sinjen 'vaa -e 'o 'saa 'tēdi 'sia. 'Pian 'an 'bō, maan ve 'cēe 'nan, 'ka 'wulo wluhan lou 'saa tran 'tēve -a. 36 Min nen e ci 'saa 'tēnan be, -a san -kopa a 'va, en fe 'wle 'bō nen yaa -tē be, yaa tre 'belidi nen ya'a 'nyaan die -yee ve -a. E drē zie 'nan -e min nen e 'saa 'fō be, 'lee min nen yaa -tē be, o 'ci 'e "nran 'e cin va. 37 O -kōnen "tū -fōa 'nan: «Min -tū 'be fe 'wle -fōa 'trē 'ji -e min pee nen 'e -tē.» E ya 'wī 'kpa -a. 38 An 'bō, an 'ka 'pa 'sia 'nan, 'ka 'kū 'saa 'tē fei nen ka'a

'nyranman 'palē "da "dīe -a da. Min peenun -a da nyranman 'pa 'va, εn cεε "ta -a "nēn "ble.»

³⁹Wī nēn lī zīe yaa 'vī bē, -yee "wēan Samari 'nōn "kaga "yi -tera Zozi da. Kōō yaa 'vī 'nan, Zozi 'e drē wī pēēnōn 'vī 'yrē. ⁴⁰Zī Samari 'nōn 'ta Zozi 'va bē, εn waa trū 'ba 'nan 'e 'fū 'o 'va. -A -nan nēn Zozi 'yī 'fiili drē o va. ⁴¹Wī nēn yaa ve bē, -yee "wēan minnun nēn o 'yi -tera "da "bē, o 'bō "nyian "kaga 'kpa.

⁴²En waa 'vī 'sien lī zīe -yrē 'nan: «Wa'a vīlē 'nan 'wī nēn yīa 'vī bē, -a 'saza 'le "wēan nēn kō 'yi -tera "da "dī. 'Pīan 'wī nēn kōa 'man "da 'kō 'bō 'a bē, -yee "wēan nēn kō 'yi -tera "da, εn kōa -tō "mēn 'nan -yēε cī 'trēdanōn pēēnōn 'sīzan 'wī 'jī -a.»

Mingōnneŋ wluzan -tv -le 'nēn 'man "yaaman εn Zozi -a beli

⁴³Zī Zozi 'yī "fli drē o va bē, εn e Galīle -sī 'sia "nyian. ⁴⁴Te Zozi -a 'vī 'e 'bō 'a 'nan, wa'a Bali 'lewei vīzan -tv sīala -dan 'e 'bō flā dī. ⁴⁵'Pīan zī e 'bōla Galīle bē, Galīle 'nōn -a 'sia 'kpa tīglī. Kōō 'wī nēn yaa drē "fēdī da Zeruzalēm bē, waa -nan 'yī, o -kō -nan nun -le "wēan.

⁴⁶E 'bōla "nyian Kanan Galīle 'lēglōn 'bō 'jī, 'flā nēn e 'yī līla 'wēn -a bē -a da. Tv zīe -a man bē, mingōnneŋ wluzan -tv nēn e -nyēanla Kapanamo bē, te -a -pī 'man "yaaman 'kpa tīglī. ⁴⁷Mingōnneŋ wluzan zīe, yaa 'man 'nan Zozi 'sī Zude, εn e 'bōla Galīle. -A -nan nēn e -kō Zozi 'va, εn e toba -fō -yrē 'nan, 'e -sōōn "jī Kapanamo -e 'e 'yee 'nēn nēn -a man "yaaman -nan nun bē -a 'belī. 'Nēn zīe -a -kadī -fōla tv.

⁴⁸En Zozi "e 'nan -yrē 'nan: «-Te ka'a tīan 'lēbo "fō wīnun 'lee -cē -srōn "wīnun -nan yīlē dīe, ka'a 'yī 'teala 'wī da 'mlōnmlōn dī.»

⁴⁹Mingōnneŋ wluzan "e -yrē 'nan: «Mīsan, 'ī yra 'sī, 'ī -ta -trēlē 'vaa -e 'mēn 'nēn 'e yīlē 'lē wō.»

⁵⁰En Zozi -a 'vī -yrē 'nan: «'lī 'kō, 'ī -pī "belīa.» E 'yi -tera 'wī nēn Zozi -a 'vī bē -a da εn e -kō.

⁵¹"Yēε -kōn -kōnan -sīa bē, εn -a 'sunōn 'ta -a 'lē, εn o -yrē 'nan: «-Cē 'sī 'yīe 'nēn man.» ⁵²-A -nan nēn yaa laabō -wlo 'nan: «Tv "cēn "man nēn -cē 'sī "man?» En o -yrē 'nan: «'Sī te yīdē 'sīa 'mōēnneŋ man "tiēnnōn, tōōn εn -cē 'sī "man.»

⁵³En -a -cīn -tō mingōnneŋ wluzan jī 'nan, tv 'leīn zīe -a wlu nēn Zozi -a 'vī 'yrē 'nan: «'lī 'pī "belīa.» -A -nan nēn -a 'bō 'lēe 'yee "kōnneŋ 'nōn pēēnōn 'yi -tera Zozi da.

⁵⁴Zī Zozi 'sī Zude εn e -kō Galīle bē, -a -nan nēn e 'lēbo "fō wī zīe -a drē. -Yee 'lēbo "fō wī "flīzan nēn yaa dra fē 'leīn zīe -a -nan.

5

Zozi min -tv nēn e -sran "tra "bē -a beli

¹"Bē -sru, Zuīf 'nōn 'le "fēdī -tv drēdī 'bō Zeruzalēm, εn Zozi 'kō -nan nun. ²Zeruzalēm 'bō man -klōn bē, -a -wlala "nan "tv a, waa laabō 'blānūn -wlala "nan. -Wlala "nan zīe -a "srōn "bē, 'yī 'tv a -nan, waa laabō Ebre wei -jī «Betesda». -Duban 'soolu a 'e 'tōdī 'yī zīe -a "srōn. ³-Dubannun zīe -a wlu bē, -cē -tēnōn "kaga yra 'o nyīnnandī -nan. Yīe 'wīnōn 'lēe minnun nēn o "tūn "bō bē 'lēe minnun nēn 'o -srandī "tra "bē, o nēn. [O ya -a man -pēnnan 'nan 'yī 'e 'nyōōn "jī. ⁴-Yēε cī 'nan Bali -le 'pasīanōn nēn lajī bē, -a -tv -sōōn "man 'yī zīe -a va, -e 'e 'nyōōn. Min nēn e sōōn "va 'e tēdē te Bali -le 'pasīazan 'sīa -a nyōōnan bē, -te -a -san -le -cē a 'kō oō, e "sīa "man.]

⁵En min -tv a fē 'bō zīe -a -nan, -cē a "man. -A -cē zīe -a -nan lē -fuba yaaga 'wle 'sōra nēn 'gō. ⁶Zī Zozi -a 'yī 'e nyīnnandī bē, εn yaa -tō 'nan -cē nēn "man "bē -a 'yī "fli 'bō, -a -nan nēn yaa laabō -yrō 'nan: «'lī ya "vale -cē 'e 'sī 'ī man?»

⁷ En min zɪe e 'nan Zozi le nan: «Minsan, "mɛɛn -mie "ka -e 'yaan 'fɔ 'yi 'va te 'yi nyɔɔn "ji "di. En -te "mɛɛn vɪnan 'an -pli 'yi 'bɔ man bɛ, -e min -tɔ 'e 'fɔ "va 'an 'lɔ 'e 'flin.»

⁸ -A -nan nɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I 'wluan lou, 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ!» ⁹ Nun tɔɔn -cɛ 'si min zɪe -a man, e 'yee nyinnan "dave 'sia, ɛn e 'ta wɔdi 'sia.

Yi zɪe -a da bɛ, te Zuif 'nɔn 'le 'flinla "yi nɛn waa laabo Saba bɛ -nyrɛn. ¹⁰ En zɪ Zuif 'nɔn 'tanɔn -a 'yɪ bɛ, ɛn waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Cɛɛgɔ 'flinla "yi nɛn, -yee "wɛan -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ 'yie -e 'i 'kɔ 'yie nyinnan "dave -a di.»

¹¹ En e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nɛn e -cɛ 'si 'an man bɛ, e 'nan 'mɛn 'nan: <'I 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ.» >

¹² Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Min "cɛn 'bɛ 'vɪ 'yie 'nan 'i 'yie nyinnan "dave 'sia, 'i 'ta wɔ?»

¹³ 'Pian min nɛn -cɛ 'si "man "bɛ, ya'a min zɪe -a tɔa di. Kɔɔ Zozi 'si fɛ zɪe -a -nan min "kaga "le "wɛan.

¹⁴ "Bɛ -sru, Zozi min zɪe -a 'yɪ Bali -pan 'kuin, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gɔɛ -yrɛ 'kpa! -Cɛ 'si 'i man, te 'i 'wɪ 'wɪdi "dre "nyian di, "tɔgɔ 'wɪ nɛn e -ciala 'wɪ zɪe 'bɛ da bɛ, e bɔ 'i man.»

¹⁵ Min zɪe e -kɔ, ɛn yaa 'vɪ Zuif 'nɔn le "mɛn 'nan Zozi 'bɛ -cɛ 'si 'e man. ¹⁶ -Yee "wɛan Zuif 'nɔn Zozi -wɛɛdi 'sia 'nan e 'wɪ zɪe -a dre 'flinla "yi da.

¹⁷ 'Pian Zozi 'wɪ 'ci 'vɪ -wlɛ, yaa 'vɪ 'nan: «'An "tɪ 'nyranman "paa tian tɔ 'gɔɛ -a, -yee "wɛan 'an 'bɔ "nyian, "an "ya wɔ -a 'panan.»

¹⁸ 'Wɪ zɪe -yee "wɛan Zuif 'nɔn a Zozi -wɛɛnan 'kpa tɪgɪ 'nan o -tɛa. Wa'a vɪɛ 'nan e -wee 'flinla "yi 'srɔɛn srɛ -yee "wɛan di, 'pian 'nan, e 'nan Bali 'bɛ cɪ 'e "tɪ "a, te 'e 'fli -kɔɔnnan Bali man.

Zozi 'le 'pleble bɛ Bali 'bɔ 'bɛ -nɔn -yrɛ

¹⁹ En Zozi 'e 'fli -le 'wɪ 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, Bali -pɪ 'ka 'kolaman 'wɪ 'tɔ drɛdi -a 'e 'bɔ 'wulo -ji wɪ -a di, 'pian 'wɪ nɛn yaa -nan 'yi 'e "tɪ 'lɔ bɛ -nyrɛn yaa dra. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn -a "tɪ -a dra bɛ, -nyrɛn -a -pɪ -a dra "nyian. ²⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan -kaa "tɪ Bali 'e 'pɪ ye "yi, ɛn 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a dra bɛ, yaa -kɔɔnman 'e 'pɪ lɛ. 'Wɪnɔn nɛn e cɪ -dandan 'kpa e -ciala 'gɔ da bɛ, yaa -kɔɔnman -yrɛ, 'nan -e 'wɪ 'e 'ka 'kan 'le "wɛan. ²¹ Zɪ -kaa "tɪ Bali minnɔn wuanla -kanɔn 'va -e 'e 'belidi -nɔn -wlɛ "bɛ, -a -tɔwɪli "nɛn "nyian -a -pɪ -a dra -e min nɛn e 'sɔ "ji "bɛ 'e 'belidi -nɔn -a san lɛ. ²² En "nyian bɛ, -kaa "tɪ Bali "cɛɛ min -le 'wɪ tin 'baa di, 'pian e 'wɪ tin 'badɪ pɛɛnɔn -pɛba 'wɔ 'e 'pɪ -lɔ. ²³ Yaa dre zɪe 'nan -e minnɔn pɛɛnɔn 'o -pɪ 'tɔ bɔ "le zɪ o -a 'bɔ 'tɔ bɔa "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Min nɛn ya'a -pɪ 'tɔ bɔlɛ diɛ, te -a "tɪ "nɛn yaa 'pa 'sia bɛ, ya'a 'tɔ bɔlɛ di.

²⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, min nɛn yaan wei 'man "yi, ɛn e yi -tera Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a da bɛ, 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ e ya -a san -le vɛ -a. -A san -le tin 'badɪ 'ka 'kɔan 'mlɔnmlɔn di, 'pian e 'sɔ 'ka -lɔ ɛn e 'belidi 'yɪ. ²⁵ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ, ɛn e 'bɔ 'va. Tɔ zɪe -a man nɛn minnɔn nɛn o cɪ minnɔn -kadɪ -a Bali 'le bɛ, o Bali -pɪ wei maan. En minnɔn nɛn waa 'man "yi "bɛ o "belia. ²⁶ -Yɛɛ cɪ 'nan zɪ 'pleble a -kaa "tɪ Bali 'lɔ -e 'e 'belidi -nɔn minnɔn lɛ bɛ, -a -tɔwɪli "nɛn yaa -nɔn 'e 'pɪ lɛ 'nan 'e 'belidi -nɔn minnɔn lɛ. ²⁷ En yaa -si -nɔn -yrɛ 'nan 'e minnɔn -le 'wɪ tin 'ba, e ya blamin -pɪ -a -le "wɛan.

²⁸ Te 'wɪ 'gɔɛ 'e 'ka 'kan di, kɔɔ -a tɔ -a -tanan bɔdi -a. Tɔ zɪe -a man nɛn minnɔn nɛn o kaa o ya -yrɛ -ji bɛ, o Blamin -pɪ wei maan, ²⁹ ɛn o bɔala 'yrɛ -ji. Minnɔn nɛn o 'wɪ "yi dre bɛ, o wuanla -e 'o 'belidi yɪ. En minnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪdi dre bɛ, o wuanla -e tin 'e 'tɛ o da.

³⁰ Ma'an 'kolaman -e 'an 'wɪ 'tʊ drɛ 'an 'bɔ 'wulo -ji wɪ -a dɪ. 'Wɪ nɛn 'an "tɪ -a ve 'mɛn bɛ, -a da nɛn an min -le 'wɪ tin "baa. Kɔɔ an 'ka 'an 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wɛɛnan dɪ, 'pian Bali nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -a ci 'sɔ winun -wɛɛnan nɛn an cɪ.

³¹ -Te 'an 'bɔ mɛɛn cɪ 'an 'bɔ 'fli -le 'wɪ 'nan yɪzan -a bɛ, min 'ka 'an wei siala 'wɪ 'kpa -a dɪ. ³² 'Pian 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan a, ɛn maan -tɔa 'nan 'wɪ nɛn yaa ve 'an man bɛ 'wɪ 'kpa nɛn.

³³ 'Ka 'bɔ, 'ka minnun 'pa 'sia Zan -va, ɛn e 'wɪ tɪɣl 'vɪ 'an man. ³⁴ An 'bɔ 'le vɛ bɛ, ma'an wɛɛman 'nan min nɛn 'e drɛ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a dɪ, 'pian 'an Zan -le 'wɪ ve cɛɛ 'nan -e 'ka yi -tɛra "da, -e Bali 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. ³⁵ Zan a "le 'nan 'tɛ nɛn waa -fɔ 'nɛn ɛn e blɪ bɛ -yɛe 'wɪ 'zʊ. Ka wɪ "man, ɛn 'ka 'ci nran -a -san man tʊ "wɛnnɛn 'a.

³⁶ 'Wɪ nɛn 'bɛ 'mɛn 'wɪ -kɔɔnman bɛ, 'bɛ -dan "mlɪan 'wɪ nɛn Zan -a 'vɪ 'an man bɛ -a da. 'Winun nɛn 'an "tɪ -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ, -a 'winun 'bɔ nɛn maan dra 'gʊ. -Yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'an "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia. ³⁷ An "tɪ 'bɔ nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -yɛɛ 'an 'man wɪ 'vɪ 'e 'bɔ 'a. 'Pian ka'a tɪan 'li -a wei manlɛ 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn ka'a tɪan 'li -a yra yɪlɛ 'mlɔnmlɔn dɪ. ³⁸ ɛn -a wei -cin 'ka 'fɔla 'ka 'ji dɪ, kɔɔ ka'a yi 'teala -a -pɪ nɛn yaa 'pa 'sia bɛ -a da dɪ. ³⁹ Kaa -tɔa 'nan Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, e 'belidɪ nɛn yɔ'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min lɛ, -yɛe "wɛan kaa ta ve tʊ pɛɛnɔn man. 'Fluba 'crɛnnun zɪɛ, -wɛɛ 'an 'man wɪ ve minnun lɛ. ⁴⁰ 'Pian ka 'ka "vale 'ka -taa 'an -sru, -e 'belidɪ 'kpa 'e drɛ 'cee vɛ -a dɪ.

⁴¹ An 'ka -a -wɛɛnan 'nan minnun 'waan 'tɔ bɔ dɪ, ⁴² 'pian an 'ka -tɔa. Maan -tɔa 'nan Bali yɪdɪ "yi 'ka 'ka 'ji dɪ. ⁴³ An "tɪ 'bɛ 'an 'pa 'sia, ɛn ka 'ka "vale kaan "sia 'cee vɛ -a dɪ. -Te min pee -ta 'e 'bɔ 'tɔ da bɛ, cɛɛ "sia 'cee vɛ -a. ⁴⁴ Kaa -wɛɛman 'nan 'ka bɔɛzan -tʊ 'e 'ka 'tɔ bɔ. Ka'a wɛɛman 'pian 'nan Bali -tʊwli "nɛn 'e 'ka 'tɔ bɔ dɪ. ɛn -te ka ya zɪɛ 'wɪ 'kpa bɛ, e dra 'kɔ -e 'ka yi -tɛra 'an da?

⁴⁵ Te 'ka 'ci 'nrɔn 'nan 'an "tɪ 'va nun bɛ, 'an 'bɔ 'bɛ 'wɪ -tɔa 'ka man dɪ! Min nɛn e 'wɪ -tɔa 'ka man bɛ, Moizi nɛn 'ka 'ci "nrɔn man 'da 'nan e -taa 'palɛ 'ka 'va bɛ -nyrɛn. ⁴⁶ -Yɛɛ cɪ 'nan "te ka yi -teala Moizi da bɛ, "te ka yi -teala 'an da "nyian, kɔɔ 'mɛn 'wɪ nɛn Moizi -a crɛn -tɛ. ⁴⁷ 'Pian 'wɪ nɛn yaa crɛn -tɛ bɛ, ka'a yi 'teala "da "dɪ, e dra "mɛn 'kɔ 'lɔɔ -e 'ka yi -tɛra 'wɪ nɛn maan ve bɛ -a da?»

6

*Zozi 'blɪfɛ -nɔn min "kaga "lɛ
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)*

¹ 'Bɛ -sru ɛn Zozi 'kʊ Galilɛ 'yi nɛn waa laabo "nyian Tiberia 'yi bɛ -a -sru. ² Min "kaga 'kola Zozi -sru, -yɛe 'lɛbɔ "fɔ winun nɛn yaa drɛ -cɛ -tɛnɔn 'belidɪ -a ɛn waa -nan 'yɪ bɛ -yɛe "wɛan. ³ Zozi pɔn -tʊ tri 'o 'vale 'e -srunɔn 'a, ɛn o -nyran. ⁴ Te Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ drɛdɪ 'bɔ 'kogo.

⁵ Zi Zozi 'e 'wulo wluan, ɛn e min "kaga 'yɪ -tanɔn 'o 'va zia bɛ, -a -nan nɛn yaa laabʊ Filipʊ -lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn, -kaa -blɪfɛ "lɔa, -e -kaa -nɔn min "kaga 'labɛ -wlɛ?» ⁶ Zi kɔ Zozi 'e drɛ bɛ -a -cin a "ji, 'pian e 'tan Filipʊ man -a ci wɪ mandɪ -le "wɛan.

⁷ ɛn Filipʊ "e -yrɛ 'nan: «-Te -kaa -blɪfɛ 'lɔ -kpi fuba sinjen bɛ, ya'a 'bɔa waa "fo "dɪ.»

⁸ ɛn Zozi -sruzan 'pee nɛn, waa laabo Andre, Simɔn Pieri "bʊɪ -a bɛ e 'nan:

⁹ «'Kpɔun 'soolu 'lee pɔ "fli "a 'nɛn 'klɔnmɔn -tʊ -lɔ 'gʊ, 'pian ya'a 'bɔa waa "fo "dɪ?»

¹⁰ ɛn Zozi "e 'nan 'e -srunɔn lɛ 'nan: «'Ka min pɛɛnɔn -nyran "tra.» Waa 'vɪ -wlɛ, ɛn o -nyran lu da, kɔɔ -a -nan lu a fɛnyian -nyran "dave -a. Minnun zɪɛ, -klɔnmɔn a o va -kpi 'soolu.

¹¹ Zozi 'kpoun 'soolu zɛ -a 'si, e Bali muo "fɔ, ɛn yaa pli o man. E pɔ 'si ɛn yaa drɛ "nyian zi. Min -tɔ "e bli "le zi e ci "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

¹² Zi e o 'kan bɛ, ɛn Zozi "e 'nan 'e -srulon ɛ 'nan: «'Ka -nyranman "koola! Te 'ka 'blifɛ 'tɔɪ -e 'e srɛ dɪ.» ¹³ ɛn -a -srulon -a koola. 'Kpoun 'soolu bɛ e min "kaga zɛ o 'kan, ɛn -a -nyranman saannen -fuda "fli 'fa.

¹⁴ Zi minnun Zozi 'le 'lɛbo "fɔ wɪ -dan zɛ, -a -nan 'yi bɛ, ɛn o 'nan: «'Wɪ 'kpa! Min 'labɛ, e ya Bali 'lewei vɪzan nɛn o 'nan e -taa "bɛ -a.»

¹⁵ Zi Zozi -a -kɔnnɛn 'yi 'nan, o "ta -daa 'e 'kunɛ -e 'wee 'tɔ 'wee mingonɛn -a bɛ, ɛn e 'li 'e da "nyian pɔn da nun 'e 'saza.

*Zozi 'ta 'wɔ Galile 'yi yi da
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)*

¹⁶ Zi funninmlan 'pla bɛ, ɛn -a -srulon sɔɔn "ji 'yi man. ¹⁷ O -fɔ -klɔ -tɔ -ji, ɛn o -kɔdɪ 'sia 'fla nɛn waa laabo Kapanamo bɛ -a da. E ya 'yi 'bɔ -sru. Klun -trɔa, te Zozi 'ka tian bɔɛ o man dɪ, ¹⁸ ɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ "fɛɛndɪ 'sia, te 'yi 'bɔ 'nyɔɔnman.

¹⁹ O -klɔ -fɔ o -sru 'bɔ 'kɔɔbli, waa drɛ kilo 'soolu te 'bɛ "cɛɛ dɪ kilo 'shɛɛdɔ. "Wɛɛ vɪnan 'o yiɛ -tɔa "bɛ, te o Zozi ye -tanɛn 'ta wɔdɪ -a 'yi yiɛ da, ɛn "klan -sɛn o ji.

²⁰ 'Pian Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'An 'bɔ nɛn. Te "klan 'e 'ka 'tɛ dɪ!»

²¹ -A -nan nɛn o ya 'vale 'nan 'o Zozi -fɔa 'o 'va 'klɔ -ji. 'Nun tɔɔn ɛn o bɔla fɛnan nɛn o ci -kɔnan bɛ -a -nan.

Zozi a -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan "min ɛ bɛ -a

²² Zi tɔ cɛɛn bɛ, minnun nɛn o -fɔ "yi -sru "bɛ, ɛn -a -cin -trɔa o ji 'nan -klɔ a 'sɪ 'tɔwli, ɛn Zozi 'ka 'fɔɛ -ji dɪ. Waa -tɔa 'pian 'nan -a -srulon 'kɔ 'o 'saza. ²³ Tɔɔn ɛn -klɔ -mienun 'si minnun -a Tiberia. O 'bɔla fɛnan nɛn Minsan Bali muo "fɔ 'vaa ɛn o fɛnun bli bɛ, -a -nan "srɔn. ²⁴ Zi wa'a Zozi yilɛ dɛ, te wa'a "nyian -a -srulon 'ye dɛ, ɛn minnun pɛɛnɔn 'fɔ -klɔnɔn zɛ -a -ji, ɛn o -kɔ Zozi -wɛɛɛ Kapanamo.

²⁵ O 'bɔ Zozi man 'yi -sru "nun, ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tɔ "cɛn "man nɛn i -ta 'gɔ?»

²⁶ ɛn Zozi "e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, ka -blifɛ 'yi, kaa bli, ka 'kan, -yee "wɛan ka ya 'an -wɛɛnan. Ka 'ka 'an -wɛɛnan 'nan -cɛ -srɔn "wɪnun nɛn maan drɛ bɛ, kaa -ci 'man 'le "wɛan dɪ. ²⁷ Te 'ka -wɛɛ 'nan -blifɛ nɛn e srɛman bɛ, -nyrɛn 'ka ye dɪ. 'Pian 'ka -wɛɛ 'nan -blifɛ nɛn e "mɔan ɛn e 'belidɪ -nɔan "min ɛ bɛ, -nyrɛn 'ka ye. 'An 'bɔ Blamin -pɪ 'bɛ -blifɛ zɛ -a -nɔan 'cɛɛ, kɔɔ 'an "tɪ Bali -a 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn.»

²⁸ ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «Kɔa dra 'kɔ, 'wɪnun nɛn e ci Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -e 'kɔ -kɔla -a drɛdɪ -a?»

²⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Wɪ -tɔwli "nɛn Bali ci "vale 'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka yi -tera min nɛn Bali 'bɔ -a 'pa 'sia bɛ -a da.»

³⁰ -A -nan nɛn waa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «'Lɛbo "fɔ wɪ "kɔ "nɛn yia dra -e 'kɔ yi -tera 'i da? -Mɛ "wɪ nɛn i -taa -a dreɛ? ³¹ 'Li te 'kɔ tranun a "bui "da bɛ, o fɛ -tɔ nɛn waa laabo manɛn bɛ, -a bli. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji nan:

«E -blifɛ nɛn e 'si laji bɛ
-a -nɔn -wlɛ.»

³² ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, Moizi "cɛɛ -blifɛ tɪglɪ 'si laji ɛn yaa -nɔn 'cɛɛ dɪ. 'Pian 'an "tɪ 'bɛ -blifɛ tɪglɪ 'si laji, ɛn yaa -nɔn 'cɛɛ.

³³ -Yɛɛ ci 'nan fɛ nɛn Bali -a -nɔn -blifɛ -a bɛ, min nɛn e 'si laji te e 'belidɪ -nɔan 'trɛdanɔn ɛ bɛ -nyrɛn.»

³⁴ ɛn minnun -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, -blifɛ zɛ 'i -nɔn 'kɔvɛ tɔ pɛɛnɔn man.»

³⁵ Zozi "e 'nan "mɛn -wlɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ ci -blifɛ nɛn e 'belidɪ -nɔan "bɛ -a. Min nɛn e -ta 'an 'va bɛ, dra 'ka -a tea "nyian 'mlɔnmlɔn dɪ, ɛn min nɛn e yi

-tera 'an da be, 'yi dra 'ka "nyian -a tea 'mlonmlon di. ³⁶ Maan 'v1 'cee 'va, en kaan 'y1 'ka 'boa, 'pian ka'a yi 'teala 'an da di. ³⁷ Minnun pεεnɔn nen 'an "t1 "o -non 'men be, o -taa 'an 'va, en min "ε -ta 'an 'va be, ma'an pian 'mlonmlon di. ³⁸ Koo ma'an 'sile laji 'nan -e 'an 'bɔ 'fli ci 'sɔ wunun dre di, 'pian 'nan -e 'an min nen yaan 'pa 'sia be -a ci 'sɔ wunun dre. ³⁹ Min nen yaan 'pa 'sia be, -a ci 'sɔ wunun nen 'nan: Minnun nen e o -non 'men be, te 'an -towli "ce 'san "va "di, 'pian 'nan 'an o wluan -kanon 'va yi -fɔla "da "ji. ⁴⁰ 'An "t1 'ci 'sɔ wunun nen "nyian 'nan, minnun pεεnɔn nen waan 'y1 -a -p1 -a en o yi -tera "da "be, 'belidi nen ya'a 'nyaan di e ya -wee ve -a. 'An 'bɔ 'be o wuanla -kanon 'va yi -fɔla "da "ji.»

⁴¹ Zozi -a 'v1 'nan 'e ya -blife nen e 'si laji, en e 'belidi -nɔan "min le be -a, -yee "wean minnun wunwun "vidi 'sia 'o cin yei. ⁴² Waa ve 'nan: «Min 'labε, Zozefo -p1 Zozi be -nyren. -Kaa "t1 -tɔa, en kaa "bɔ -tɔa. E dre "men 'kɔ, en yaa ve 'nan 'e 'si laji?»

⁴³ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka wunwun "vidi 'le 'tɔ. ⁴⁴ Min -tɔ 'ka 'kolaman -e 'e 'ta 'an 'va, te 'an "t1 "nen yaan 'pa 'sia be -yee "cee 'taa 'men di. En -te e -ta be, maan wuanla -kanon 'va yi -fɔla "da "ji. ⁴⁵ E ya 'e 'cren -tedi Bali 'lewei vɔnɔn 'le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'be 'w1 "paaman min pεεnɔn 'ji.»

Min nen e -kaa "t1 Bali wei 'man, en e wu1 -yee 'w1 "paadi man be, -a san 'be -taa 'an 'va. ⁴⁶ E 'ka 'nan min -tɔ -kaa "t1 'y1 di. An 'bɔ nen 'an 'si "va "nun be, mεen -kaa "t1 Bali 'y1. ⁴⁷ Maan ve 'cee 'w1 tigl1 'a 'nan min nen e yi -teala 'an da be, 'belidi nen ya'a 'nyaan di e ya -a san -le ve -a. ⁴⁸ 'An 'bɔ 'be ci -blife nen e 'belidi -nɔan "be -a. ⁴⁹ 'Ka tranun fe -tɔ nen waa laabo Manen be -a bli "bui "da, en ya'a 'kad1 si 'le wɔle -wɔlɔ "di. ⁵⁰ 'Pian -blife 'gɔe, 'be 'si laji, min nen yaa bli be, ya'a 'kaa "fo "di. ⁵¹ 'An 'bɔ 'be ci -blife nen e 'belidi -nɔan "be -a. Min nen e -blife z1e -a bli be, 'belidi nen ya'a 'nyaan di e ya -a san -le ve -a. -Blife 'bɔ nen an -taa -a -nɔnle be, 'an 'bɔ 'kolε nen. Maan -nɔan 'tredanon pεεnɔn 'beli ve -a.»

⁵² -A -nan nen Zuif 'nɔn 'sa -fɔdi 'sia 'o cin yei, te waa ve 'nan: «Yaa dra 'kɔ -e 'e 'kolε 'nɔn min le -blife -a?»

⁵³ En Zozi -a 'v1 -wle 'nan: «Maan ve 'cee 'w1 tigl1 'a 'nan, -te ka'an 'bɔ Blamin -p1 'kolε 'blile di e, en -te ka'an nyen mlinle di e, te 'belidi 'ka 'ka 'lɔ di. ⁵⁴ Min nen yaan 'kolε 'ble, en yaan nyen -mlian "be, 'belidi nen ya'a 'nyaan di e, e ya -a san -le ve -a. Maan wuanla -kanon 'va yi -fɔla "da "ji. ⁵⁵ -Yee ci 'nan 'an 'kolε be, -blife tigl1 nen, en 'an nyen be, mlin ve tigl1 nen. ⁵⁶ Min nen yaan 'kolε 'ble en yaan nyen -mlian "be, te 'kɔ 'vale -a san -a kɔ dre min -towli "a, kɔ'a 'sia 'e cin man di. ⁵⁷ -Kaa "t1 "nen yaan 'pa 'sia be 'belidi a -yrɔ, en -yee 'belidi -nɔn 'men, -a -towli "nen "nyian min nen yaan 'kolε bli be, an 'belidi -nɔan -a san le. ⁵⁸ 'An 'kolε be, -blife tigl1 nen e 'si laji be -nyren. E 'ka "le 'nan fe nen 'ka tranun -a bli "bui "da be -yee 'w1 'zɔ di. Waa bli, en ya'a 'kad1 si 'le wɔle -wɔlɔ "di. Min nen e -blife 'gɔe -a bli be, 'belidi nen ya'a 'nyaan di e ya -a san -le ve -a.»

⁵⁹ 'W1 z1e, -a 'bɔ nen Zozi -a 'v1 te e ya 'w1 "paanan minnun ji Zuif 'nɔn 'le cin y1 'kuin, 'fla nen waa laabo Kapanamo be -a da. ⁶⁰ En z1 -a -srulon 'wunun z1e -a 'man be, -a -nan nen o va min "kaga "e 'nan: «'W1 nen yaa "paaman 'gɔe, e ya 'pleble, min -tɔ 'ka 'kolaman -e 'e "trɔen "tɔ -yre "di.»

⁶¹ Te Zozi -a -tɔ 'e 'fli -lɔ 'va 'nan 'w1 z1e e wunwun "vidi 'pla 'e -srulon 'nean. En yaa laabo -wɔlɔ 'nan: «'W1 nen maan 'v1 'gɔe e 'ka 'ci baa 'ji? ⁶² 'Lɔɔ -te ka Blamin -p1 'y1 te e "ta wuanla -e 'e 'kɔ fɛnan nen e ci 'e tede be -a -nan be, e dra 'cee 'kɔ? ⁶³ Bali lei 'saun 'be 'belidi -nɔan "min le. Min 'bɔ 'saza 'ka 'kolaman -e 'e 'belidi y1 di. Wei nen maan 'v1 'cee 'gɔe, min nen e yi -tera "da "be, e Bali

lei 'saun ye, en e 'belidi ye. ⁶⁴ 'Pian min -mienun a 'ka yei te wa'a yi 'teala "da "di.»

-Te Zozi 'w₁ z₁e -a 'v₁ be, -yεε ci 'nan -a pou sianan "be, te e minnun nen wa'a yi 'teala -a wei da diε o -təa, en min nen e -taa -a -nənle minnun le be yaa -təa.

⁶⁵ Təon en Zozi -a 'v₁ 'nyian 'nan: «-Yee "wεan nen maan 'v₁ 'ceε 'nan min 'ka 'kolaman -e 'e 'ta 'an 'va te 'an "ti "ceε -si -nən -y₁e "di.»

⁶⁶ Tə z₁e -a man nen Zozi -srunən "kaga 'li 'o da, en wa'a "nyian -səonleā -a -sru "di.

⁶⁷ En Zozi -a laabv min -fuda "fli "nen o -fə -a -sru "be -w₁ə 'nan: «Kaa "nun, ka 'ka "vale "ka -koo "nyian dʊv?»

⁶⁸ -A -nan nen Simən Pieri -a 'v₁ -y₁e 'nan: «Minsan, -t₁ -va nen kə lia 'kə da? 'I wei 'be 'belidi nen ya'a 'nyaan diε -a -nəan "min le. ⁶⁹ Kə yi -təra "da en kəa -tə 'nan y₁e ci min nen Bali -a 'si "va "be -a.»

⁷⁰ En Zozi -a 'v₁ -w₁e 'nan: «'An 'bə 'be 'ka 'si "va -fuda "fli, 'pian 'ka 'va min -tə a Satan -le 'nen 'al!» ⁷¹ Min nen Zozi ci -yee 'w₁ v₁nan be, Simən Karioti -p₁ Zudazi nen. -A -srunən 'fuda "fli 'bə 'va min -tə nen, -yεε -taa Zozi 'bə 'nənle minnun le.

7

Zozi "bʊnun 'ka yi 'teala Zozi da di

¹ "Be -sru en Zozi ci Galile 'lēglən 'ji. E 'ka "vale 'e 'ko Zude 'lēglən 'ji di, kəə Zuif 'nən 'tanən a -a -wεenan 'nan -e 'o -tε. ² Zuif 'nən 'le "fedi nen waa -ble lo 'la -paannun w₁u be -a tʊ 'bə 'kogo. ³ En Zozi "bʊnun "e Zozi le 'nan: «'I 'si 'gə! 'I 'kə Zude 'lēglən 'ji -e 'i -srunən 'o 'lēbo "fə w₁unun nen yia dra be -a -nan y₁. ⁴ Min nen yaa -wεeman 'nan min pεenən 'o 'e 'tə be, ya'a 'yəoman di. 'W₁unun nen yia dra 'gʊε, 'i drε -e min pεenən 'o -nan y₁.» ⁵ Zozi 'bə "bʊnun 'ka "nyian "o yi 'teala Zozi da di.

⁶ En Zozi "e 'nan -w₁e 'nan: «'Mən tʊ 'ka tian bəle di. 'Pian tʊ pεenən a "yi 'ceε vε "le "a. ⁷ -A -ci "ka -e 'tredanən 'o 'nan "ceε "man di, 'pian o "naan "mεen "man, kəə maan -teala o y₁a 'nan o drε w₁ a -w₁lidi. ⁸ 'Ka 'bə, 'ka 'kə "fedi da. Ma'an 'koo "fedi 'labε -a da di, kəə 'mən tʊ 'ka tian bəle di.» ⁹ E 'w₁ z₁e -a 'v₁ -w₁e, en e -fə Galile.

Zozi 'kə "fedi da Zeruzalem

¹⁰ Zi Zozi "bʊnun -kʊ "fedi 'bə da be, en Zozi 'bə 'kəla o -sru 'mən. 'Pian ya'a 'yee -kʊdi -ci -tεle di. ¹¹ Zuif 'nən 'tanən -a -wεεdi 'sia minnun nen o -kə "fedi z₁e -a da be o yei, te waa laabo -w₁ə 'nan: «-Vε -mie 'gʊε e ya nyin zia?»

¹² Minnun wunwun "vidi 'sia fε z₁e -a -nan "kaga. Min -mienun -a ve 'nan: «E ya min tigl₁ 'a.»

Te -a -mienun "o "ve 'nan: «-Cεjε! Min nen e min see "paaman be -ny₁εn.»

¹³ 'Pian min -tʊ 'ka 'w₁ 'bə z₁e -a v₁le wei 'plεble 'ji di, kəə "klan a o ji Zuif 'nən 'tanən 'le "wεan.

¹⁴ Zi "fedi drεdi 'bə 'e yei "be, Zozi 'kə Bali -pan 'kuin, en e 'w₁ "paadi 'sia minnun ji. ¹⁵ -Yee 'w₁ "paadi Zuif 'nən 'tanən 'bə 'kan te waa ve 'nan: «Min 'labε ya'a drεle min -tʊ -sruzan 'a di, e drε 'kə en e 'w₁ nen 'e 'c₁en -tεdi be -a -təa z₁e.»

¹⁶ En Zozi "e 'nan -w₁e 'nan: «'W₁ nen maan "paaman minnun ji 'gʊε, ya'a 'sia 'an 'bə 'va di, 'pian e "sia Bali nen yaan 'pa 'sia be -a va. ¹⁷ Min nen e ya "vale 'e Bali z₁e -a ci 'sə w₁unun dra be, -yεε 'mən 'w₁ "paadi 'gʊε -a -təa. -Te Bali va nen e "sia oo, en te 'an 'bə 'va nen e "sia oo, -a san 'be -təa. ¹⁸ Min nen 'e 'bə 'wulo -ji w₁ "paaman minnun ji be, te e ya 'e 'bə 'fli 'tə -wεenan. 'Pian min nen e ya "vale 'nan min nen yee 'pa 'sia be minnun 'o bə be, -a san z₁e min tigl₁ nen, ya'a

'wɪ 've 'wlu 'a dɪɛ, -nyɾɛn. ¹⁹ Moizi -pei -tɔ wunun paa 'ka 'ji, 'pian 'ka pɛɛnɔn ka'a 'ta wola 'da 'dɪ. Ɛn ka ya "vale 'kaan -tea 'nyian, -mɛ 'le "wɛan?"

²⁰ Minnun "kaga "bɛ waa 'vɪ -yrɛ 'nan: «Ɛɛ-wlɪdɪ "tɔ 'a 'i -sru. -Tɪɛ cɪ -a -wɛɛnan 'nan 'yei -tea?»

²¹ Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «An 'lɛbo "fɔ wɪ -tɔwɪ dre 'gɔɛ, -a 'wɪ 'nan 'ka pɛɛnɔn man. ²² Moizi -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'ka 'nɛn 'fɔ -klɔnman -va 'e -ya 'yɪ 'sɔra da. Ɛn -te 'yɪ 'sɔrazan zɪɛ e -tria 'flinla "yɪ da bɛ, kaa dra -kpɔ. -Pɛ -tɔ da zia bɛ, Moizi "cɛɛ -pei -trɔa dɪ, 'pian -a tranun -a dra 'e 'cɛn. ²³ Flinla "yɪ da bɛ ka 'nɛn -fɔa "klɔnmɔn -va, -e 'ka vlɛ 'ka Moizi -le -pei 'srɔɛn srɛ dɪ -le "wɛan. -Te 'bɛ a zɪɛ, -mɛ "le "wɛan 'bli 'fɔ 'ka 'ji 'an man 'nan, "an 'blamin -munmuan beli 'flinla "yɪ da? ²⁴ Ka min -le 'wɪ ve 'ta lou. 'Cɛɛ 'le 'tɔ, 'ka 'wɪ 'fa 'si 'vaa -e 'ka min -le 'wɪ 'cɛn!»

Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyɾɛn Zozi 'a

²⁵ -A -nan nɛn Zeruzalɛm 'nɔn -mienun "o 'nan: «"Ka 'yɪɔ, min nɛn o cɪ -a -wɛɛnan 'nan 'o -tea "bɛ -nyɾɛn 'gɔ. ²⁶ Ɛn -yɛɛ 'wɪ tin "baa minnun yei te wa'a 'wɪ tɔ ve -yrɛ "bɛ dɪ. Maan ye "le -kaa 'tanɔn -a -tɔ 'nan -yɛɛ cɪ min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -a. ²⁷ 'Pian min 'labɛ -cɛɛ 'sinan -tɔa. Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -te 'bɛ 'ta bɛ, min -tɔ 'ka 'bɛ 'sinan 'tɔa dɪ.»

²⁸ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te Zozi a 'wɪ "paanan minnun 'ji Bali -pan 'kuin, ɛn yaa 'vɪ wei 'pleble 'ji 'nan: «Kaa "nrɔnman 'ka 'ji 'nan, kaan -tɔa, ɛn -a -nan nɛn an 'si bɛ kaa -tɔa. 'Pian ma'an 'talɛ 'an 'bɔ 'fli -ji dɪ. Min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ e ya tɪglɪ, ɛn ka'a min zɪɛ -a tɔa dɪ. ²⁹ 'Mɛn vɛ bɛ "an -tɔa, kɔɔ -a va nɛn an 'si, ɛn -yɛɛ 'an 'pa 'sia.»

³⁰ -A -nan nɛn Zeruzalɛm 'nɔn zɪɛ o ya "vale 'o Zozi "kuan. 'Pian min -tɔ 'ka -kɔlale -a 'kundɪ -a dɪ, kɔɔ -yɛɛ tɔ 'ka tian bɔɛ dɪ. ³¹ Min -mienun "o "yɪ -tera Zozi 'bɔ da. Minnun zɪɛ o ya "kaga ɛn "o laabɔ 'nan: «Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ, 'yɪ nɛn e -ta bɛ, e -cɛ -srɔn "wɪ "kaga "dra e "mlian min 'labɛ -a da?»

³² Wunwun 'nɛn minnun cɪ -a vnan Zozi man bɛ, Farizen 'nɔn -a 'man. -A -nan nɛn 'o 'vale Bali -pannɔn 'tanɔn 'a o minnun 'pa 'sia 'nan 'o 'kun.

³³ Ɛn Zozi "e 'nan -wɛɛ 'nan: «An "flian tian 'ka yei tɔ "wɛnnɛn 'a, "bɛ -sru -e 'an li 'an da min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a va. ³⁴ Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman 'an 'yɪdɪ -a dɪ. Ɛn fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ -nan dɪ.»

³⁵ Ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabɔ 'o cin lɔ 'nan: «Nyin zia nɛn e -taa "kɔɛ -e -kaa vlɛ -kaa 'yɪ dɪ? E -ko Zuif 'nɔn nɛn 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ o va, -e 'e 'wɪ "paa minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o 'ji? ³⁶ 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ 'labɛ -a -ci nɛn 'nɔn? Kɔɔ yaa 'vɪ 'nan: «Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'a 'kɔlaman 'an 'yɪdɪ -a dɪ.» Ɛn: «Fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kɔ -nan dɪ.»

³⁷ 'Fɛdɪ 'yɪ -nyranman da nɛn, -yɛɛ cɪ 'yɪ -dan 'bɔ 'a. 'Yɪ zɪɛ -a da nɛn Zozi a minnun yei 'e 'tɔdɪ, ɛn yaa 'vɪ wei 'pleble 'ji 'nan: «Min nɛn 'yɪ dra -a -tea "bɛ, -a san 'e 'ta 'an 'va -e 'e 'yɪ 'mlin. ³⁸ Min nɛn e 'yɪ -tera 'an da bɛ, -a san -kɔan "le 'yɪ ku nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji zɪɛ.» ³⁹ Lei 'saun nɛn minnun nɛn o 'yɪ -tera Zozi da o -taa -a 'yɛɛ bɛ, -yɛɛ 'wɪ nɛn Zozi 'bɔ cɪ -a vnan. Tɔ zɪɛ -a man bɛ, te Bali lei 'saun 'ka tian 'talɛ dɪ, kɔɔ Zozi 'ka tian 'kɔɛ 'e "tɪ "le mingɔnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da dɪ.

⁴⁰ Zɪ min "kaga 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -mienun -a 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, 'wɪ 'kpa e ya Bali 'lewei vizan nɛn o 'nan e -taa "bɛ -a.»

⁴¹ Min plɛɛnnun "o 'vɪ 'nan: «Min 'labɛ, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -nyɾɛn.» Ɛn min peennun "o 'vɪ 'nan: «Min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ ya'a 'kɔlaman -e 'e 'si Galile dɪ. ⁴² Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ, e -kɔan David kluda min -a, ɛn e "sia Bɛtelɛm, David -ya trɛ -da.»

⁴³ Zozi 'le "wean, -sa -fəla minnun "kaga zɪe o yei. ⁴⁴ En o va min -mienun a "vale 'o "kuan, 'pian min -tʊ 'ka -kələle -a 'kundɪ -a dɪ.

Zuif 'nən 'tanən 'ka yi -tɛlə Zozi da dɪ

⁴⁵ -A -nan nən minnun nən Bali -pannən 'tanən 'lee Farizen 'nən o 'pa 'sia bɛ o 'li 'o da o 'va. En Bali -pannən 'tanən 'lee Farizen 'nən -a laabu -wɔ 'nan: «-Mɛ "le "wean nən ka'a 'kunlɛ -e 'ka 'ta -a dɪ?»

⁴⁶ En 'pa 'sianən 'o -wɛ 'nan: «'Wɪ nən yaa ve bɛ, min -tʊ 'ka tian 'li -a vɪlɛ 'mlənmlən dɪ.»

⁴⁷ En Farizen 'nən "o 'nan: «'Ka 'bɔ "nyian, maan ye "le -yee 'wɪ 'ka 'sia 'nan.

⁴⁸ -Kaa Farizen 'nən -ka'a tələ -a -sru "dɪ, en -kaa tazan -tʊ 'ka 'tələ -a -sru "dɪ.

⁴⁹ 'Pian minnun nən wa'a Moizi -le -pei -tʊ wɪ tʊa dɪ, en Bali wei a 'e 'pladɪ o man bɛ, o 'saza 'bɛ -tʊa -a -sru.»

⁵⁰ Nikodem nən e -kʊ Zozi 'man yɪlɛ 'e tɛdɛ bɛ, e ya Farizen 'nən 'bɔ 'va. En yaa 'vɪ Farizen 'nən zɪe -wɛ 'nan: ⁵¹ «-Cee -pei "e 'nan, -te wa'a tian min -le tin 'balɛ dɪɛ, wa'a 'wɪ 'tʊa -a san man dɪ. 'Pian -te min 'wɪ drɛ bɛ, waa wei maan 'vaa, en o 'wɪ -tʊa "man.»

⁵² En Farizen 'nən -a laabu -yrɔ 'nan: «Galile min nən "nyian "yie "a? 'I -nanjen Bali -le 'fluba 'ji 'kpa tɪglɪ -e 'i -tʊ 'nan Bali 'lewei vɪzan 'ka 'li 'sia Galile dɪ.»

-Kənnən -wɛɛzan 'tʊ -le 'wɪ

⁵³ ["Bɛ -sru en o pɛɛnən 'kʊ 'wee "kənnən.

8

¹ -A -nan nən Zozi 'kʊ Olivie pən da. ² -A ta tʊ cɛɛn, bodrun puunən en Zozi 'li 'e da Bali -pan 'kuin. Tɔn min "kaga "kʊ "va. Zozi -nyran, en e 'wɪ "paadɪ 'sia o ji. ³ -A -nan nən 'fluba 'ci vɪnən 'lee Farizen 'nən 'ta lʊmən -tʊ -a, en waa -tʊ minnun yei. Lɪ zɪe o 'bɔ "man, te e ya nyinnan -kənnən -sru. ⁴ En o 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, li 'gʊɛ, kʊ 'bɔ "man te e ya nyinnan -kənnən -sru. ⁵ Moizi -a cɛɛn -tɛ -pei 'fluba 'ji 'nan lʊmən nən e 'wɪ zɪe -a drɛ bɛ, 'o -tɛ -kələ -a. Bii "nun "i 'vɪ 'nən?» ⁶ O 'wɪ zɪe -a laabu 'nan -e 'o wei 'kun, -e 'o -kələ 'wɪ 'tɔdɪ -a "man.

'Pian Zozi 'kunnan, en e fɛ -tʊ cɛɛn -tɛdɪ 'sia 'e 'pɛ 'wɛ 'a 'trɛ da, ⁷ te Farizen 'nən 'lee 'fluba 'ci vɪnən 'wɪ laabo Zozi 'bɔ. O ya 'wɪ laabʊnan Zozi 'bɔ "bʊw "le "wean, 'e 'wulo wɔuan, en e 'nan -wɛ 'nan: «Min nən 'ka yei, te ya'a tian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ dɪɛ, -a san 'e -kələ tɛdɛ tʊv -yrɛ.» ⁸ E 'kunnan "nyian 'e 'pa 'ji, en yaa cɛɛn -tɛdɪ 'sia "nyian 'trɛ da.

⁹ Zɪ Farizen 'nən 'lee 'fluba 'ci vɪnən 'bɔ 'wɪ zɪe -a 'man bɛ, en o pɛɛnən 'kʊ -tʊdʊ. Min cejenun 'bɛ 'kodɪ 'sia 'e 'flin.

-A -nan nən li bɛ e -fʊ 'e 'tɔdɪ Zozi 'lɛ 'e -tʊwli minnun yei. ¹⁰ Zozi 'e 'wulo wɔuan, en yaa laabu -yrɔ 'nan: «Minnun nən o 'wɪ 'tʊ 'i man bɛ, o ya nyin zia? Min -tʊ 'ka "nyian -nan -e 'e 'wɪ 'tʊ 'i man dʊv?»

¹¹ En li zɪe e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, min -tʊ 'ka "nyian -nan dɪ.»

Zozi "e -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ "nyian, ma'an 'wɪ tʊa 'i man dɪ. 'I 'kʊ! Te 'i 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ "nyian dɪ!»]

Zozi 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nən e 'trɛdanən man dra 'wein bɛ -a

¹² Tʊ pee -a bɛ, en Zozi 'wɪ tin 'badɪ 'sia "nyian minnun lɛ. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «'An 'bɔ 'bɛ cɪ 'tɛ 'san nən e 'trɛdanən 'man dra 'wein bɛ -a. Min nən e sɔnɔla 'an -sru "bɛ, te ya'a "nyian 'ta wo klun va dɪ, en 'tɛ 'san nən e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ e ya -a san -le vɛ -a.»

¹³ En Farizen 'nən -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'Wɪ nən yia ve bɛ, e 'ka 'wɪ 'kpa 'a dɪ, kɔɔ yie cɪ -a vɪnan 'i 'fli man.»

14 Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn cɪ 'an 'bɔ 'fli -le 'wɪ vɪnan oo, 'wɪ nɛn maan ve 'gʊɛ, 'wɪ 'kpa nɛn. Kɔɔ fɛnan nɛn an 'si bɛ, maan -tɔa. ɛn fɛnan nɛn an cɪ -kɔnan bɛ, maan -tɔa. 'Pian 'cee vɛ bɛ, fɛnan nɛn an 'sia bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ, ɛn fɛnan nɛn an cɪ -kɔnan bɛ, ka'a -nan tɔa dɪ. 15 "Ka "tin -tɛa "min da blamin -wulo -ji wɪ yra man. 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, ma'an tin tɛa min da dɪ. 16 'Pian -tɛ an tin -tɛ min da bɛ, e ya 'e 'nɔan da. Kɔɔ an 'ka 'an -tɔwli "dɪ, 'kʊ 'vale 'an "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a kʊɛ cɪ. 17 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'cee -pɛi 'fluba 'ji 'nan: «-Te min 'fli "wei a -tɔwli 'wɪ 'tʊ da bɛ, tɛ 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a.» 18 'An 'bɔ 'an 'fli -le 'wɪ vɛ, ɛn 'an "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, e 'mɛn 'wɪ vɛ.»

19 ɛn waa laabu -yrɔ 'nan: «'I "tɪ 'bɔ a nyin zia?»

Zozi 'e -wɫɛ 'nan: «Ka'an tɔa dɪ, ɛn ka'an "tɪ tɔa dɪ. "Te kaan -tɔa "bɛ, "te kaan "tɪ -tɔa "nyian.»

20 Zozi a 'wɪ zɪɛ -a "paanan minnun ji, tɛ e ya Bali -pan 'kuin, fɛnan nɛn minnun "lala -sɛan -gbogbo -ji Bali -le vɛ -a bɛ -a -nan. ɛn min -tʊ 'ka -a 'kunlɛ dɪ, kɔɔ -yɛɛ tʊ 'ka tian bɔlɛ dɪ.

Zozi 'e "tɪ "srɔn "kɔdɪ -nan wɪ 'vɪ

21 Zozi -a 'vɪ "nyian -wɫɛ 'nan: «An "ta -ko. Ka -taa 'an -wɛɛɛ, 'pian ka'an 'yɛ dɪ. ɛn 'cee 'wɪ 'wɫɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Fɛnan nɛn an "ta -ko 'gʊɛ, ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'kʊ -nan dɪ.»

22 ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn -a laabu 'o 'fli -lɔ 'nan: «E "ta -ko 'e 'fli -tɛɛ -baalɛ, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan, fɛnan nɛn 'e "ta -ko bɛ, -ka'a 'kɔlaman -e -kaa kʊ -nan dɪ.»

23 ɛn e 'nan -wɫɛ 'nan: «'Trɛ 'gʊɛ -a da 'nɔn nɛn "cee "a. "Ka 'si wo 'trɛda 'gʊ, 'pian "an 'si wo laji lou. Ma'an 'sia 'trɛda 'gʊ dɪ. 24 -Yɛɛ "wɛan maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'cee 'wɪ 'wɫɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka. Kɔɔ min nɛn an cɪ -a bɛ, -tɛ ka'a yi 'tɛala "da 'nan an ya min zɪɛ -a dɪɛ, 'cee 'wɪ 'wɫɪdɪ "fo 'ka 'lɔ -e 'ka 'ka.»

25 ɛn waa laabu Zozi 'lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn 'yia?»

Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Min nɛn an cɪ -a bɛ, maan ve 'cɛɛ, tɛ maan ve. 26 'Wɪ "kaga "a -e 'an vɪ 'ka man -e tin 'e 'tɛ 'ka da. 'Pian 'wɪ nɛn maan 'man min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a da bɛ, -nyrɛn maan ve 'trɛdanɔn lɛ. Min zɪɛ ya'a 'wɪ 'vɛ 'wɫu 'a dɪ.»

27 Wa'a -ci manlɛ "le 'nan -a "tɪ "le 'wɪ nɛn e cɪ -a vɪnan dɪ. 28 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Tʊ nɛn ka Blamin -pɪ "paa yiba "man lou "bɛ, -a tʊ zɪɛ -a man nɛn kaa -tɔa 'nan min nɛn an cɪ -a bɛ -nyrɛn 'maan. ɛn kaa -tɔa 'nan ma'an 'wɪ 'dra 'an 'bɔ 'fli -ji dɪ, 'pian 'wɪ nɛn maan 'man 'an "tɪ "da bɛ -nyrɛn maan ve. 29 Min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, 'kʊ 'vale -a kʊɛ cɪ. Ya'an 'tʊɛɛ 'an -tɔwli "dɪ, kɔɔ -a cɪ 'sɔ winun nɛn maan dra tʊ pɛɛnɔn man.» 30 Zɪ Zozi 'wɪnun zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn min "kaga yi -tɛra Zozi 'bɔ da.

Min nɛn e 'wɪ 'wɫɪdɪ "dra bɛ, tɛ e ya 'wɪ 'wɫɪdɪ "le nɔan -a

31 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn nɛn o yi -tɛra Zozi 'bɔ da bɛ, Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «-Te 'ka 'ta 'wɫa 'an wei da 'kpa bɛ, tɛ ka ya 'an -srɛnɔn 'a. 32 Ka -taa 'wɪ tɪgɫ 'tɔɛ, -e 'wɪ tɪgɫ 'e 'ka drɛ minnun nɛn o 'ka nɔan -a dɪɛ waa.»

33 ɛn Zuif 'nɔn 'bɔ -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kʊ ya Abraam kluda 'nɔn 'a, ɛn kʊ'a tian 'li drɛɛ min -tʊ -le nɔan -a dɪ. -Mɛ "le "wɛan nɛn yia ve 'nan: «Kʊ dra minnun nɛn o 'ka nɔan -a dɪɛ waa?» »

34 ɛn Zozi -a 'vɪ -wɫɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɫ 'a 'nan, min oo min nɛn e 'wɪ 'wɫɪdɪ "dra bɛ, tɛ e ya 'wɪ 'wɫɪdɪ "le nɔan -a. 35 Nɔan 'ka 'fo "kɔnnɛn 'li "trɪllɪ dɪ, 'pian 'nɛn nɛn e cɪ 'yɛɛ vɛ -nan bɛ, -yɛɛ fo "kɔnnɛn 'li "trɪllɪ. 36 -Tɛ 'an 'bɔ Bali -pɪ an 'ka 'si nɔanba -ji bɛ, ka'a 'kɔan "nyian fɛ -tʊ -lɔ nɔan -a dɪ.

37 Maan -tɔa 'nan ka ya Abraam kluda 'nɔn 'a, 'pian ka ya -a -wɛɛnan 'nan 'kaan -tɛa, kɔɔ ka 'ka 'vale 'ka 'ta wɫa 'mɛn 'wɪ "paadɪ da dɪ. 38 'Wɪ nɛn maan

-nan 'yi 'an "t'i 'lɔ bɛ, -nyrɛn maan ve, ɛn 'cee vɛ bɛ, 'wɪ nɛn kaa 'man 'ka "tɪ "da bɛ, -nyrɛn kaa dra.»

³⁹ ɛn o 'nan Zozi lɛ 'nan: «Abraam 'bɛ cɪ 'kɔ "tɪ "a.»

ɛn Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «"Te Abraam -le 'nɛnnun nɛn 'kaa bɛ, "te Abraam drɛ wɪ nɛn kaa dra. ⁴⁰ 'Wɪ tɪgɪ nɛn maan 'man Bali da bɛ, maan ve 'cɛɛ tɔ pɛɛnɔn man. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, ka ya -a -wɛɛnan 'nan 'kaan -tɛa. 'Wɪ zɪɛ Abraam 'ka 'bɛ drɛ lɛ dɪ. ⁴¹ 'Pian 'cee vɛ bɛ, 'ka "tɪ "drɛ wɪ nɛn kaa dra.»

ɛn o 'nan Zozi lɛ 'nan: «Bɔɛda nɛn "cɛɛ 'kɔɔa dɪ, Bali -tɔwɪ 'bɛ cɪ 'kɔ "tɪ "a.»

⁴² ɛn Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «"Te Bali 'bɛ cɪ 'ka "tɪ "a bɛ, "te kaan ye "yi. Kɔɔ Bali va nɛn an 'si, ɛn an -ta. Ma'an 'talɛ 'an 'bɔ 'fli -ji dɪ, 'pian -yɛɛ 'an 'pa 'sia.

⁴³ Ka 'ka "vale 'ka "trɔɛn -tɔa 'an wei lɛ dɪ, -yɛɛ "wean nɛn ka'an wei -cɪ maan dɪ? ⁴⁴ Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa min lɔ bɛ, -yɛɛ cɪ 'ka "tɪ "a, ɛn 'ka "tɪ 'cɪ 'sɔ wɪnɔn nɛn kaa dra. -A pou sianan 'li "trilii -e 'e bɔ cɛɛgɔvɛ, min -tɛzan nɛn. Ya'a 'ta wɔla 'wɪ tɪgɪ da 'mlɔnmlɔn dɪ, kɔɔ ya'a 'tɔa 'wɪ tɪgɪ -sru "dɪ. 'Wɪlu 'sendɪ -cin nɛn "ji, kɔɔ 'wɪluzan nɛn, ɛn -a va nɛn 'wɪ wɪ pɛɛnɔn "sia. ⁴⁵ 'Mɛn vɛ bɛ, an 'wɪ tɪgɪ vɛ, -yɛɛ "wean ka'a yi 'tɛala 'an da dɪ. ⁴⁶ Min -tɔ 'ka 'ka yei -e 'e -cɪ -kɔɔn 'nan an 'wɪ 'wɪdɪ drɛ dɪ. ɛn -te 'wɪ tɪgɪ nɛn maan ve bɛ, -mɛ "le "wean ka'a yi 'tɛala 'an da dɪ? ⁴⁷ Min nɛn Bali cɪ -a "tɪ "a bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a ve bɛ 'e "trɔɛn -tɔa -yrɛ. 'Pian 'cee vɛ bɛ, Bali "cɛɛ 'ka "tɪ "a dɪ -yɛɛ "wean ka'a "trɔɛn 'tɔa -a wei lɛ dɪ.»

Zozi-dan "mlian Abraam da

⁴⁸ Zuif 'nɔn 'tanɔn "e Zozi lɛ 'nan: «'Kɔvɛ tin a 'nɔnnɔn -a vɪdɪ -a 'nan Samari min nɛn yia, ɛn -yɔ -wɪdɪ "a 'i -sru.»

⁴⁹ Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «-Yɔ -wɪdɪ 'ka 'an -sru "dɪ. 'An "tɪ "nɛn maan 'tɔ dra -dan, ɛn 'cee vɛ bɛ, "kaan 'tɔ srɛman. ⁵⁰ 'An 'bɔ an 'ka -a -wɛɛnan 'nan min 'e 'an 'tɔ drɛ -dan dɪ. 'Pian min -tɔ 'bɛ cɪ -a -wɛɛnan. ɛn -a min zɪɛ, -yɛɛ 'cee tin "baa.

⁵¹ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan min nɛn e 'ta 'wɔla 'an wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ.»

⁵² ɛn Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Kɔɔa -tɔ "mɛn 'nan -yɔ -wɪdɪ "a 'i -sru. Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ 'nyian. -E 'i vɪ 'nan: 'Min nɛn e 'ta 'wɔla 'i wei da bɛ, -a san 'ka 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ.» ⁵³ 'Kɔ tra Abraam -ka, ɛn Bali 'lewei vɪnɔn "o "ka 'wɔ 'nyian. 'I -dan "mlian Abraam da? 'I 'bɔ 'i 'fli "siala 'kɔ?»

⁵⁴ ɛn Zozi 'e 'nan -wlɛ 'nan: «-Te 'an 'bɔ mɛɛn 'an 'fli 'tɔ dra -dan bɛ, 'mɛn 'tɔ -dan zɪɛ, e ya 'wɪ "tun "a. 'An "tɪ 'bɔ 'bɛ 'an 'tɔ dra -dan. 'Ka 'bɔ cɛɛ 'vɪ 'nan -yɛɛ cɪ 'cee Bali -a, ⁵⁵ 'pian ka'a tɔa dɪ. 'An 'bɔ 'bɛ -tɔa. -Te maan 'vɪ 'nan ma'an tɔa dɪɛ, te an drɛ 'wɪluzan 'a "le 'cee 'wɪ 'zɔ. 'Pian maan -tɔa, ɛn an 'ta 'wɔla -a wei da.

⁵⁶ Tɔ nɛn an -taa "man 'trɛda bɛ, Bali -a 'vɪ 'ka tra Abraam lɛ. 'Wɪ zɪɛ e Abraam cɪ -ta "tra. Abraam -a -nan 'yi, ɛn yaa ci nran.»

⁵⁷ ɛn Zuif 'nɔn -a vɪ Zozi lɛ 'nan: «'I lɛ -fuba 'soolu 'ka 'bɔa dɪ -e 'i Abraam yi?»

⁵⁸ Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, tɔ nɛn te wa'a tian Abraam -yale dɪɛ, te an ya.» ⁵⁹ 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn o -kɔlɛ siila 'nan -e 'o Zozi 'tɛ -a. 'Pian Zozi yɔɔ, ɛn e 'bɔla Bali -pan 'kuin.

9

Zozi yie 'wizan -tɔ beli

¹ Zozi a cinan ɛn e min -tɔ nɛn waa -ya 'e yie 'a 'e 'wɪdɪ bɛ -a 'yi. ² ɛn Zozi -srɔnɔn 'a laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, -mɛ "le "wean nɛn o min 'gɔvɛ -a -ya 'e yie 'a 'e 'widɪ? -A 'bɔ 'le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn, -baa -a "tɪ 'lee -a "bɔ "le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn?»

³ ɛn Zozi 'e -wlɛ 'nan: «Wa'a vɪlɛ 'nan -a 'bɔ 'le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn dɪ, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -a "tɪ 'lee -a "bɔ "le 'wɪ 'wɪdɪ "man nɛn -a yie 'wi dɪ. 'Pian -a yie 'wi

'nan-e minnun 'o 'wɪ-dan nɛn Bali "ta-daa-a drɛɛ-yrɛ "bɛ-a-nan yɪ. ⁴ 'Bɛ nɛn tʊ a tian 'e 'cɛndɪ 'gʊɛ, min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -kaa-yɛɛ 'nyranman 'pa. -Pei-taa "tanle, te min-tʊ 'ka 'kolaman -e 'e 'nyranman 'pa "nyian dɪ. ⁵ 'Bɛ nɛn an ya tian 'trɛda 'gʊɛ, mɛɛn cɪ 'tɛ 'san nɛn e 'trɛdanɔn 'man dra 'wein bɛ-a.»

⁶ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ man bɛ, ɛn 'e 'lɛ 'yɪ-sran "tra. E-fɛli drɛ 'e 'lɛ 'yɪ 'bɔ 'a, yaa cɪɪ yɪɛ 'wɪzan zɪɛ -a yɪɛ da, ⁷ ɛn e 'nan-yrɛ 'nan: «'I 'kʊ 'i yra "foe 'yɪ nɛn waa laabo Siloe bɛ -a va.» Siloe -cɪ nɛn 'nan 'padɪ -sia. E -kʊ 'e yra foe, ɛn e 'li 'e da te e fɛnan ye 'wein.

⁸ Yɪɛ 'wɪzan zɪɛ -a "srɔn 'nɔn 'lee minnun nɛn waa 'yɪ te e fɛ trʊ "baa bɛ, "o laabʊ 'nan: «Min nɛn "nɛn e -nyɛanla 'gʊ te e fɛ trʊ "baa bɛ, -njɛɛ bɛ dʊʊ?» ⁹ Min -mienun "o 'vɪ 'nan: «-A 'bɔ nɛn.»

Min plɔɛnnun "o 'vɪ 'nan: «-A 'bɔ "cɛɛ dɪ, 'pian -a sizan "nɛn.»

ɛn -a 'bɔ "e 'nan: «'wɪ 'kpa, 'e 'bɔ nɛn.»

¹⁰ -A -nan nɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'i yɪɛ 'lɛ 'sʊ?»

¹¹ ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Min nɛn waa laabo Zozi bɛ, e -fɛli drɛ, yaa cɪɪ 'an yɪɛ da, ɛn e 'mɛn 'nan 'an 'kʊ 'an yra "foe Siloe 'yɪ 'va. An -kʊ -nan nun, zɪ 'an yra foe bɛ, ɛn 'an yɪɛ 'lɛ 'sʊ.»

¹² ɛn waa laabʊ -yrɔ 'nan: «Min 'bɔ -a nyin zɪɛ?»

E 'nan -wlɛ 'nan: «Ma'an tɔa dɪ.»

Farizen 'nɔn 'wɪ laabʊ min nɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ -yrɔ

¹³ O -kʊ min nɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ -a Farizen 'nɔn 'va. ¹⁴ 'Flinla "yɪ da nɛn Zozi 'fɛli drɛ, ɛn e min zɪɛ -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ 'a. ¹⁵ Farizen 'nɔn "o laabʊ "nyian min bɛ -yrɔ 'nan: «E drɛ 'kɔ ɛn 'i yɪɛ 'lɛ 'sʊ?»

ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «E -fɛli cɪɪ 'an yɪɛ da, 'an yra foe, ɛn an fɛnan 'yɪ.» ¹⁶ Zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn Farizen 'nɔn -mienun "o 'nan: «Min nɛn e 'wɪ 'labɛ -a drɛ bɛ, ya'a 'sia Bali va dɪ, kɔɔ e 'flinla "yɪ 'srɔɛn srɛ.»

Te min plɔɛnnun "o 've 'nan: «'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan 'ka 'kolaman -e 'e 'cɛ -srɔn "wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ.»

-A -nan nɛn o wei 'ka "nyian drɛɛ -tʊwɪ "dɪ. ¹⁷ Waa laabʊ min nɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ -yrɔ 'nan: «'I 'bɔ "i "ve min nɛn yei yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ -a man 'nɔn?»

ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Bali 'lewei vɪnan nɛn.»

¹⁸ Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka yɪ -tɛlɛa "da 'nan min zɪɛ -a yɪɛ a 'e 'wɪdɪ 'e 'cɛn dɪ. ɛn waa "tɪ 'lee -a "bʊ laabʊ. ¹⁹ Zɪ o -ta bɛ, ɛn waa laabʊ -wlɔ 'nan: «'Cɛɛ 'nɛn nɛn ka 'nan waa -ya 'e yɪɛ 'a 'e 'wɪdɪ bɛ -nyrɛn 'gʊ? E drɛ "mɛn 'kɔ, ɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ 'sɪɛn?»

²⁰ -A "tɪ 'lee -a "bʊ "o 'nan: «Kʊa -tɔa 'nan 'kʊɛ 'nɛn nɛn, ɛn kʊa -ya te -a yɪɛ a 'e 'wɪdɪ. ²¹ 'Pian fɛ nɛn e drɛ 'lɔɔ ɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ 'sɪɛn 'gʊɛ, kʊ'a tɔa dɪ. ɛn min 'bɔ nɛn yaa yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ, kʊ'a 'bɛ 'tɔa "nyian dɪ. 'Ka 'wɪ laabʊ -a 'bɔ 'lɔ, e ya ceje -e 'e -cɪ vɪ 'e 'bɔ 'a.» ²² -A "tɪ 'lee -a "bʊ "kɪlanman Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ -yɛɛ "wɛan o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. Kɔɔ Zuif 'nɔn 'o 'cɪ 'pa 'nan, min oʊ min nɛn yaa 'vɪ 'nan, Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'jɪ Crɪzi -a bɛ, 'o -pian 'wee cɪn yɪ 'kuin. ²³ -Yɛɛ "wɛan -a "tɪ 'lee -a "bʊ -a 'vɪ 'nan: «E ya ceje 'ka 'wɪ laabʊ -a 'bɔ 'lɔ.»

²⁴ -A -nan nɛn min nɛn -a yɪɛ 'lɛ 'sʊ bɛ, Farizen 'nɔn -a 'pa "flizan laabʊ "nyian, ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'I Bali 'tɔ drɛ -dan 'wɪ tɪgɪ vɪdɪ -a! Kʊa -tɔa 'nan min bɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan nɛn.»

²⁵ ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «-Te e ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a bɛ, ma'an tɔa dɪ. Maan -tɔa 'pian 'nan, 'an yɪɛ a "nɛn 'e 'wɪdɪ ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ, an fɛnan ye 'sɪɛn.»

²⁶ Waa laabʊ -yrɔ "nyian 'nan: «-Mɛ "nɛn yaa drɛ 'yɪɛ? Yaa drɛ 'kɔ ɛn yei yɪɛ 'lɛ 'sʊ?»

²⁷ ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va ɛn ka'a "trɔɛn 'tɔlɛ -yrɛ "dɪ. -Mɛ "lɛ "wɛan ka ya "nyian -a mandɪ va? "Ka "ya wo "nyian "vale 'ka dra -a -srɔnɔn 'a?»

28 -A -nan nen waa 'srɔndi 'sia, en o 'nan -yre 'nan: «'I 'bɔ 'bɛ cɪ -a -sruzan 'a, 'kɔ 'ya wo Moizi -srɔnɔn 'a. 29 Kɔa -tɔa 'nan Bali 'wɪ tin 'ba Moizi lɛ, 'pian min 'labɛ, kɔ'a 'bɛ 'sinan 'tɔa dɪ.»

30 En min nen -a yie 'lɛ 'sɔ bɛ, yaa 'vɪ -wlɛ 'nan: «'Ka 'yio 'wɪ 'a bɛ, fɛnan nen e 'si bɛ, ka'a tɔa dɪ, en yaan yie 'lɛ 'sɔ! 31 -Kaa -ci -tɔa 'nan Bali 'ka 'wɪ 'wɪldɪ "drɛnɔn wei maan dɪ. 'Pian -te min Bali bɔa en yaa ci 'sɔ winun dra bɛ, min zɪɛ Bali -a wei maan. 32 En ka'a tian 'li -a manlɛ 'nan min nen waa -ya 'e yie 'a 'e 'wɪdɪ bɛ, min -tɔ -a yie 'lɛ 'sɔ dɪ. 33 "Te min 'bɛ ya'a 'silɛ Bali va dɪɛ, "te ya'a -kɔlɛ -a drɛdɪ -a dɪ.»

34 En waa 'vɪ -yre 'nan: «'I 'bɔ nen wei 'ya 'wɪ 'wɪldɪ va "fo "bɛ, yie 'wɪ "paaman 'kɔ 'ji?» En waa -pin 'o yel.

Minnun yie a 'e 'widɪ Bali -le 'wɪ 'ji

35 Zi Zosi -a 'man 'nan waa -pin 'o yei "bɛ, e -kɔ "va en yaa laabu -yrɔ 'nan: «'I yi -tɛala Blamin -pɪ da?»

36 En e 'nan Zosi lɛ 'nan: «'An 'san, -tɪɛ cɪ "nyian 'bɛ 'a -e 'an yi -tɛra "da?»

37 Zosi "e -yre 'nan: «'Yia 'yɪ, 'an 'bɔ nen an 'wɪ tin "baa yie 'gɔɛ, 'an 'bɔ nen.»

38 -A -nan nen e 'nan: «'Minsan, 'an yi -tɛala 'i da.» En e blula "wɪlu.

39 -A -nan nen Zosi "e 'nan: «'An -ta 'trɛ 'gɔɛ -a da 'nan -e 'an minnun 'cɛn 'e cin man. -Yɛɛ cɪ 'nan minnun nen wa'a fɛnan ye dɪɛ, o fɛnan ye, en minnun nen 'o 'fli 'siala fɛnan yunɔn 'a bɛ o yie -wia.»

40 Farizen 'nɔn -mienun nen -a 'srɔn "bɛ, zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, en waa laabu -yrɔ 'nan: «'Yie 'nan 'i ve 'nan, 'kɔ yie a 'e 'wɪdɪ?»

41 Zosi "e 'nan -wlɛ 'nan: «'Te 'ka 'kɔn yie 'winɔn 'a bɛ, "te 'cee 'wɪ 'wɪldɪ "ka "fo "dɪ. 'Pian 'bɛ nen 'gɔɛ, 'ka 'nan, 'ka fɛnan ye, te ka'a 'we 'mɛn 'wɪ "paadɪ man dɪ, -yee "wɛan 'cee 'wɪ 'wɪldɪ "a tian.»

10

Zosi a 'bla -sru "pinzan 'kpa -a

1 Zosi "e 'nan: «'Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, min nen ya'a 'wɪlman 'bla 'klɔn -ji -klɔn 'bɔ -yre "nen "dɪɛ, 'pian yaa -tria "fɛ pee -nan bɛ, min zɪɛ crinzan nen, en 'bla 'tɛzan nen. 2 'Pian min nen e -wɪlman 'klɔn -yre "nen "bɛ, -yɛɛ cɪ 'blanun 'bɔ -sru "pinzan -a. 3 Min nen 'e -nyrandɪ -klɔn 'bɔ -yre "nen "bɛ, e -klɔn 'lɛ "so -yre. En 'blanun nen o cɪ -yee vɛ -a bɛ, 'o "trɔɛn -tɔa -a wei lɛ, e o laabo 'o 'tɔ man -e 'e bɔla waa bei. 4 -Te e cɛɛn 'blanun nen o cɪ -yee vɛ -a bɛ o bɔladɪ man bɛ, -e 'e -trɔa o 'lɛ, te 'blanun -kɔla -a -sru, kɔɔ waa wei -tɔa. 5 Wa'a 'sɔɔnmlan min nen e cɪ -pɛn -a bɛ -a -sru 'mlɔnmlɔn dɪ. O flɔn "blia 'pian -yrɔ, kɔɔ minnun nen o cɪ -pɛn -a bɛ wa'a o wei tɔa dɪ.» 6 Zosi -kɔnnɛn zɪɛ -a -fɔ -wlɛ, 'pian 'wɪ 'bɔ nen yaa tɪn 'ba -wlɛ "bɛ, wa'a -ci manlɛ dɪ.

7 En Zosi -a -ci 'vɪ "nyian -wlɛ 'nan: «'Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪgɪ 'a 'nan, 'blanun man -klɔn 'bɔ bɛ, mɛɛn cɪ -a -yre -a. 8 Minnun pɛɛnɔn nen o -trɔa 'an 'lɛ 'e tɛdɛ bɛ, crinnɔn nen waa, en 'bla 'fɛnɔn nen waa. 'Pian 'blanun 'ka 'o "trɔɛn "tɔlɛ o wei lɛ 'mlɔnmlɔn dɪ. 9 -Klɔn 'bɔ man -yre bɛ, 'an bɔ nen. Min nen e ciɪla 'an 'va, en e wɪla 'klɔn -ji bɛ, e "sia 'wɪ 'ji. E bɔala e "tun, en e -wɪlman 'e "tun, -a -blɪfɛ a -e 'e -blɪ. 10 Crinzan bɛ, "e "ta wo crin wɔdɪ 'lee 'bla 'tɛdɪ 'lee fɛ srɛdɪ 'tɔ 'ji. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, "an "ta 'wɔ 'nan -e 'blanun 'o 'beli, -e -wee 'belidɪ 'e 'kɔn 'e 'lɛ sɔɔdɪ.

11 Mɛɛn cɪ 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. 'Bla -sru "pinzan 'kpa bɛ, e "we "man -e 'e 'ka 'yee 'blanun -le "wɛan. 12 'Pian min nen bɛ 'nyranman "paa "lala -le "wɛan bɛ, te 'blanun 'bɔ 'ka -a san -le vɛ -a dɪɛ, -te e beli 'yɪ 'tanɔn bɛ, e "sia 'blanun -sru -e 'e flɔn 'bli. Beli 'bɔ o fuimlan "man -e 'e o "kuun. 13 Min nen 'bɛ

'nyranman "paa "lala -le "wεan be, 'bε flān "blia, kɔɔ 'blanun -tɛdɪ be, -a 'wɪ 'ka 'naan "man "dɪ.

¹⁴ Mεen ci 'bla -sru "pinzan 'kpa -a. An 'mɛn 'blanun -tɔa, εn waan -tɔa, ¹⁵ "le zi 'an "tɪ 'an -tɔa εn 'an "tɪ 'bɔ -tɔa "bε -yee 'wɪ 'zɔ. 'An 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'an 'ka 'mɛn 'blanun -le "wεan. ¹⁶ 'Mɛn 'bla -mienun a te o 'ka tian -klɔn 'gɔε -a -ji dɪ. 'Blanun zɪε, an o -fɔa "ji, o -taa 'an wei manlε -e 'o drε 'blanun nɛn o -sru "pinzan a -tɔwli "bε waa.

¹⁷ 'An "tɪ 'an ye "yi, kɔɔ 'an 'fli -nɔn 'nan -e 'an 'ka, -e 'an 'belidɪ yɪ "nyian. ¹⁸ Min -tɔ 'ka 'mɛn 'belidɪ sia 'an 'lɔ dɪ, 'pian 'an 'bɔ 'bε -nɔan 'an 'fli -a. 'Plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an -nɔn, εn 'plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an 'si "nyian 'e "pa 'ji. 'Wɪ nɛn 'an "tɪ "e 'mɛn 'nan 'an drε be, -nyren "bε.»

¹⁹ 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ zɪε, -yee "wεan Zuif 'nɔn cεεn "nyian 'e cin man. ²⁰ Min "kaga "a o yei te "o "ve 'nan: «-Yɔ -wliɔ "a -a -sru, εn klin "a -a -wulo -ji. Te 'ka "trɔɛn "tɔ -a wei lε.»

²¹ Min -mienun "o 'vɪ 'nan: «Ya'a 'wɪ 've "le min nɛn -yɔ -wliɔ "a -a -sru "bε -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. -Yɔ -wliɔ 'ka 'kolaman -e 'e min nɛn -a yɪε ci 'e 'widɪ be -a yɪε 'le 'sɔ dɪ.»

Zuif 'nɔn 'tanɔn 'ka 'wɪlε Zozi 'le 'wɪ "paadɪ man dɪ

²² Minnun a Bali -pan 'kɔn 'le "fɛdɪ drɛnan Zeruzalɛm. "Fɛdɪ zɪε, waa dra lε pɛɛnɔn man 'nan -e Bali -pan 'kɔn nɛn waa 'lɛ 'sɔ "nyian 'e 'pɛe be, -a -cin 'e -trɔa o ji. Tɔ zɪε -a man be te trun -taa. ²³ En Zozi cidɪ 'sia Bali -pan 'kɔn 'le "nɛn, fɛnan nɛn waa 'tɔ 'pa Saloman man be -a -nan. ²⁴ En Zuif 'nɔn 'o cin 'yɪ "man, waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Tɔ "cɛn "a nɛn, i 'wɪ 'ci "sia 'kɔε 'wein -e 'kɔ vɪnan 'kɔ 'ci -tɔɔ "nyian dɪ? -Te min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi nɛn 'yia be, 'i -ci 'si 'kɔε tɪglɪ.»

²⁵ Zozi -a 'vɪ -wɪlε 'nan: «Maan 'vɪ 'cεε 'va, εn ka'a yɪ 'teala 'an da dɪ. 'Winun nɛn maan dra 'an "tɪ 'tɔ da 'gɔε, yaa -ci -kɔɔnman 'nan, min 'sizan 'wɪ 'ji nɛn 'maan. ²⁶ 'Pian ka'a yɪ 'teala 'an da dɪ, 'mɛn 'blanun "cεε 'kaa dɪ -le "wεan. ²⁷ 'Blanun nɛn 'o ci 'mɛn vɛ -a be, 'waan wei maan, an 'o -tɔa, εn 'o 'ta wɔla 'an -sru. ²⁸ 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε, maan -nɔan -wɪlε, wa'a 'li 'kaa 'mlɔnmlɔn dɪ. En min -tɔ 'ka 'kolaman -e 'e 'o 'si 'an 'lɔ dɪ. ²⁹ 'An "tɪ "nɛn e o -nɔn 'mɛn be, -a 'plɛblɛ "mlian fɛ pɛɛnɔn da, εn min -tɔ 'ka 'kolaman -e 'e 'o 'si 'an "tɪ 'lɔ dɪ. ³⁰ 'An 'bɔ 'lee 'an "tɪ "bε, kɔ yɪ min -tɔwli "a.»

³¹ Tɔɔn εn Zuif 'nɔn -kɔlε koola 'nan -e 'o wεan "nyian Zozi 'va. ³² En Zozi "e 'nan -wɪlε 'nan: «An 'wɪ -dandan drε 'ka yɪε man "kaga 'an "tɪ "le 'plɛblɛ 'a. 'Wɪ 'bɔ "cɛn "le "wεan nɛn ka "ta -kɔlε wɛɛnman 'an 'va?»

³³ En Zuif 'nɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Wa'a vɪlε 'nan 'wɪ 'tɔ nɛn yia drε "yi "bε, -a 'tɔ 'ji nɛn kɔ "ta -kɔlε wɛɛnman 'i 'va dɪ, 'pian 'nan i Bali sɔn "le "wεan. 'I ya min -a εn 'i 'fli drε Bali -a, -yee "wεan kɔ "ta -kɔlε wɛɛnman 'i 'va.»

³⁴ Zozi "e 'nan -wɪlε 'nan: «E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'cee -pei 'fluba 'ji 'nan: <Bali "e 'nan, 'ka ya balinun -a.>

³⁵ En -kaa -tɔa 'nan 'wɪ nɛn Bali -le 'fluba 'ji be, 'wɪ 'kpa 'nɛn. Minnun nɛn Bali 'wɪ tin "baa -wɪlε "bε, e o laabɔ balinun. ³⁶ En 'an 'bɔ be, Bali 'an 'si "va εn yaan 'pa 'sia 'trɛda. -Mε "le "wεan nɛn -te maan 'vɪ 'nan Bali -pɪ nɛn 'maan be, εn kaa ve 'nan an Bali sɔn? ³⁷ -Te 'wɪ nɛn maan dra 'gɔε, 'an "tɪ "drε wɪ "cεε dɪε, te 'ka yɪ -tɛra 'an da dɪ! ³⁸ 'Pian -te -a 'bɔ nɛn maan dra be, 'ka yɪ -tɛra 'an da. -Te 'bε "cεε dɪ, 'ka yɪ -tɛra 'wɪ 'bɔ nɛn maan dra be -a da. 'Ka drε zɪε, -e 'ka -tɔ 'kpa tɪglɪ 'nan 'kɔ 'vale 'an "tɪ "a be, kɔ yɪ min -tɔwli "a.»

³⁹ 'Wɪ zɪε -a da nɛn, o ya "nyian 'va 'nan 'o "kuan, 'pian e 'sɔ -wɪlɔ.

⁴⁰ Zozi 'kɔ "nyian Zudan 'yɪ -sru, fɛnan nɛn Zan minnun -batize drε 'e tɛdɛ be -a -nan, εn e -fɔ -nan nun. ⁴¹ Min "kaga "kɔla Zozi -sru. Minnun zɪε waa 'vɪ 'nan: «Zan 'ka -cɛ -sɔn "wɪ -tɔ drɛlɛ dɪ, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn nɛn yaa 'vɪ min 'gɔε -a

man be, e ya 'wɪ 'kpa -a.» ⁴² Minnun nɛn o -kɔ fɛ zɪɛ -a -nan be, o "kaga "yi -tera Zozi da.

11

Laza -kanan wɪ

¹ Min -tɔ nɛn waa laabo Laza be, -a man "yaaman. E -nyɛanla 'fla nɛn waa laabo Betani be -a da. -A "blu Mari 'lee Mat "o "nyɛnwla "nyian 'fla 'bɔ zɪɛ -a da. ² Mari zɪɛ, -yɛɛ "ta -daa -lazigɔ -sɛnɛ Minsan cɛin -da, -e 'e man bɔɔ 'e 'wulo "jɛ "a. -A "bɔɪ Laza man 'be "yaaman. ³ -A "blunun zɪɛ, o min 'pa 'sia 'nan 'e vɪ Zozi lɛ 'nan: «Minsan, 'i bee be -a man "yaaman.»

⁴ Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'man be, ɛn e 'nan: «Laza -le -cɛ 'labɛ, -a -tɛ vɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian e -fɔ Laza man 'nan -e 'e Bali -le 'plɛblɛ 'ci -kɔɔn. ɛn "nyian 'dɔ -e Bali -pɪ 'tɔ 'e drɛ -dan -cɛ 'bɔ 'le "wɛan.» ⁵ Mat 'lee Mari 'lee o "bɔɪ Laza 'bɔ be, Zozi o ye "yi.

⁶ Zɪ yaa 'man 'nan Laza man "yaaman be, ɛn e yi drɛ "nyian fɛnan nɛn e cɪ be -a -nan 'fiili. ⁷ "Be -sru, ɛn yaa 'vɪ "e -srunɔn lɛ 'nan: «-Kaa 'li -kaa da Zude.»

⁸ ɛn -a -srunɔn -a laabo -yrɔ 'nan: «Bali -le 'wɪ "paazan, tɔ nɛn e "sia ciinan -kogo 'gɔvɛ -a -ji "cɛɛ Zuif 'nɔn nɛn Zude be, o ya -a -wɛɛnan 'nan 'wei -tɛa "kɔlɛ -a 'gɔ dɔɔ? Yie 'nan 'i 'ko -nan nun?»

⁹ ɛn Zozi -a 'vɪ -wɛɛ 'nan: «-Te tɔ cɛɛn be, fɛnan a 'wein bodrun 'trilii -e funnin 'e 'pla. Min nɛn e 'ta wo te tɔ cɛɛn be, -a srɔɛn 'ka 'wia dɪ, kɔɔ 'tɛ nɛn e "bia 'trɛda be, -a -san man nɛn e 'ta wo. ¹⁰ 'Pian min nɛn e 'ta wo klun va be, -a srɔɛn -wia, kɔɔ 'tɛ 'ka -a 'lɛ dɪ.»

¹¹ Zɪ e cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man be, ɛn e 'nan -wɛɛ 'nan: «-Kaa bee Laza a yi -tɛnan, 'pian 'an 'ko -a fuɛlɛ.»

¹² ɛn -a -srunɔn -a 'vɪ -yrɛ 'nan -te e ya yi -tɛnan be, -a fa dra "yi -e 'e 'beli.

¹³ Laza -kadɪ 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ, 'pian e ya -a -srunɔn 'le 'ji 'nan yi tɪglɪ 'be 'fɔla Laza da.

¹⁴ ɛn Zozi -a -ci 'vɪ -wɛɛ "mɛn 'wein 'nan: «Laza -ka. ¹⁵ 'Cee "wɛan, ɛn 'dɔ -e 'ka yi -tera 'an da be -yee "wɛan, 'an 'ci "nranman. Kɔɔ an 'ka 'nan nun dɪ ɛn e drɛ. 'Pian -kaa kɔ "va "nun.»

¹⁶ 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn Toma nɛn waa laabo "nyian 'flɛn be, e 'nan Zozi -srunɔn -mienun lɛ 'nan: «-Kaa kɔla Zozi -sru -e -kaa ka 'e cin va waa.»

¹⁷ Zozi "ɛ bɔla 'nan nun be, te o Laza 'wɔ -a -nan yi sinjɛn 'bɔ. ¹⁸ Betani 'lee Zeruzalɛm be, o yei bɔa kilo "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ kilo yaaga. ¹⁹ -Yee "wɛan Zuif 'nɔn "kaga "ta -nyɛnɛa Mat 'lee Mari "srɔn o "bɔɪ nɛn e -ka be -a -cɛ -da. ²⁰ Zɪ Mat -a 'man 'nan Zozi -a -tanan be, ɛn e -kɔ -a 'silɛ -sia te Mari yra 'e -nyrandɪ "kɔnnɛn.

²¹ Mat -a 'vɪ Zozi lɛ 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gɔvɛ, "te 'an "bɔɪ 'ka 'kalɛ dɪ.

²² 'Pian 'be 'bɔ nɛn 'gɔvɛ, an yi -tɛala "da 'nan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn yia laabo Bali lɔ be, yaa 'lɛ sɔɔman 'yie.»

²³ ɛn Zozi "e 'nan -yrɛ 'nan: «'I "bɔɪ be, e wuanla -kanɔn 'va.»

²⁴ Mat "e -yrɛ 'nan: «'Wɪ 'kpa nɛn, maan -tɔa 'nan tɔ -fɔla "da "ji be, minnun nɛn o kaa be, o wuanla -kanɔn 'va. 'An "bɔɪ wuanla -kanɔn 'va "nyian.»

²⁵ ɛn Zozi "e -yrɛ 'nan: «'An 'bɔ 'be min wuanla -kanɔn 'va, ɛn mɛɛn 'belidɪ -nɔan "min lɛ. Min nɛn e yi -tɛala 'an da be, -te e -ka oo, 'belidɪ a -yrɔ. ²⁶ Min nɛn -a yie a "man ɛn e yi -tera 'an da be, -a san 'ka kaa 'li 'mlɔnmlɔn dɪ. 'I yi -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da?»

²⁷ ɛn Mat "e 'nan Zozi lɛ 'nan: «'An 'san 'wɪ 'kpa nɛn. An yi -tɛala "da 'nan yie cɪ min nɛn Bali -a 'si "va "be -a. Bali -pɪ nɛn waa 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e -taa 'trɛda be -nyren 'yia.»

28 Zi Mat 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e 'li 'e da. E "blu Mari laabu, ɛn yaa 'vɪ -yrɛ 'o "fli yei 'nan: «'Kɔ 'san bɛ e -ta, e ya "vale yei 'man ye.» 29 Zi Mari 'wɪ zɪɛ -a man bɛ, e wluan "kli, ɛn e -kɔ fɛnan nɛn Zozi cɪ bɛ -a -nan. 30 Zozi 'ka tian bɔlɛ 'fla yei "dɪ, e ya tian fɛnan nɛn Mat -kɔ -a 'silɛ -sia 'o cin yɪ 'a bɛ -a -nan. 31 Zuif 'nɔn nɛn o -kɔ -nyɛnɛa Mari "srɔn "bɛ, zɪ o Mari yɪ e wluan "kli e bɔla bɛ, ɛn o sɔɔnla -a -sru. Waa nrɔn 'o 'ji 'nan e "ta -kɔ -wuɔlɛ 'e "bɔvɪ -yrɛ da.

32 Zi Mari 'bɔla fɛnan nɛn Zozi cɪ bɛ -a -nan, ɛn e Zozi 'bɔ yɪ bɛ, -a -nan nɛn e -tria "wlu ɛn e 'nan: «'An 'san, "te 'i 'kɔn 'gɔɛ, "te 'an "bɔvɪ 'ka 'kalɛ dɪ.»

33 Zi Zozi Mari 'yɪ 'wuɔnan 'o 'vale Zuif 'nɔn nɛn o -tra -a -sru "bɛ waa bɛ, -a -wulo -man -ta, ɛn -a 'wɪ 'nan "man 'kpa tɪglɪ. 34 Yaa laabu 'nan: «Nyin zia nɛn kaa 'wɔ?»

ɛn o 'nan -yrɛ 'nan: «'I 'ta -e 'kɔ -kɔɔn 'yie.»

35 Zozi 'wuɔ.

36 Zi Zuif 'nɔn -a -nan 'yɪ bɛ, ɛn o 'nan: «'Ka 'yɪɔ, yaa ye "yi e -ciala "da.»

37 -A -nan nɛn Zuif 'nɔn 'bɔ 'va min -mienun "o 'vɪ 'nan: «E min nɛn -a yie cɪ 'e 'widɪ bɛ -a 'le 'sɔ, ɛn ya'a -kɔlɛ -a drɛdɪ -a -e Laza 'e vilɛ 'e 'ka dɪ.»

38 Zozi 'wulo -man -ta, ɛn e -kɔ -yrɛ da. -Wee min -yrɛ bɛ, -kɔlɛ -dan tɔ nɛn -a cɪ a 'e bɔdɪ bɛ -nyrɛn, ɛn -kɔlɛ nɛn waa -tɔa "nɛn -a 'le wɔvɛ -a. 39 Zozi 'e 'nan: «-Kɔlɛ 'labɛ 'ka 'si "nɛn.»

ɛn Laza 'bɔ "blu Mat "e 'nan: «Minsan, -a -koei bɔa, kɔɔ waa 'wɔ -a -nan yi sinjɛn nɛn 'gɔ.»

40 ɛn Zozi "e Mat lɛ 'nan: «Maan 'nan 'yie 'nan -te i yi -tɛra 'an da bɛ, i Bali -le -dan cɪ ye.»

41 Tɔɔn ɛn o -kɔlɛ bɛ -a 'si -yrɛ "nɛn. Zozi 'e yra -tɔ lou ɛn e 'nan: «'An "tɪ, mɛin muo -fɔa 'nan yian wei 'man. 42 An 'bɔ 'le vɛ bɛ, maan -tɔa 'nan yian wei maan tɔ pɛɛnɔn man. 'Pian minnun nɛn 'an "srɔn 'gɔɛ, -wee "wɛan maan 'vɪ 'dɔ -e 'o -tɔ 'nan yie 'an 'pa 'sia.»

43 Zi e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn e paan wei 'pleble 'ji. E 'nan: «Laza, 'i bɔla!» 44 ɛn min -kadɪ zɪɛ e 'bɔla te -a cɛin 'lee -a -pɛ a 'e -yrɪdɪ sɔ -a. -A yra a 'e -yrɪdɪ "nyian. Zozi 'e 'nan -wɛ -nan: «'Ka sɔnun "flu "man -e 'ka 'si "man!»

45 Zuif 'nɔn nɛn o -ta Mari "srɔn, ɛn o 'wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ -a -nan 'yɪ bɛ, o "kaga "yi -tɛradɪ 'sia Zozi da. 46 'Pian o va min -mienun -kɔ Farizɛn 'nɔn 'va, ɛn 'wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ, waa 'vɪ -wɛɛ.

Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'tɛdɪ 'wɪ 'pla "da

47 Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Farizɛn 'nɔn bɛ, o tin 'banɔn cin 'yɪ, ɛn waa laabu -wɔ 'nan: «-Kaa dra kɔ? Min 'labɛ e ya -cɛ srɔn "wɪ "kaga "drɛnan. 48 -Te e -fo 'wɪ zɪɛ -a drɛnan 'nan -ka'a 'wɪ 'silɛ "da "man "dɪɛ, min "kaga "yi -tɛala "da -e Rɔm 'nɔn 'o -cee Bali -pan 'kɔn 'wi, -e 'o -cee 'lɛglɔn 'wi.»

49 O va min -tɔ nɛn waa laabo Kaifa bɛ, -yɛɛ cɪ 'lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji Bali -pannɔn 'tazan -a. Yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan: «'Wɪ 'tɔ a bɛ, ka'a tɔa dɪ. 50 'Ka "nrɔn 'ka 'ji 'nan, e ya 'cee 'wɪ "yi "a -e min -tɔwɪlɪ 'e min pɛɛnɔn 'ji -ka wɔ, "tɔgɔ -cee 'lɛglɔn 'ji minnun pɛɛnɔn 'nan 'e 'nyan.»

51 'Wɪ nɛn Kaifa -a 'vɪ bɛ, ya'a 'silɛ -a 'bɔ 'le cɪ "nrɔndɪ va dɪ. 'Pian lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ Bali -pannɔn 'tazan nɛn, -yɛɛ "wɛan Bali cɪda "va ɛn e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'nan, Zozi -taa "kalɛ Zuif 'nɔn 'lɛji. 52 Wa'a vilɛ 'nan e -kaa Zuif 'nɔn 'saza 'lɛji dɪ, 'pian Bali -le 'nennun pɛɛnɔn nɛn 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ, o 'lɛji nɛn e -kaa, -e 'o 'tɛ 'e cin da min 'pa 'tɔ -a.

53 Yi 'lein nɛn Kaifa 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ "da "bɛ, -a nyan nɛn Zuif 'nɔn 'tɔ "da 'nan 'o Zozi tɛ. 54 -Yee "wɛan ya'a "nyian bɔlɛa 'ji Zude 'lɛglɔn 'ji dɪ. 'Pian e 'si Zude, ɛn

e -kɔ 'trɛ 'tɔ da "bui "da zia 'fla nɛn waa laabo Efrai bɛ -a da. 'O 'vale 'e -srɛnɔn 'a o -fɔ 'fla zɪɛ -a da.

⁵⁵ Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi drɛdɪ 'bɔ 'kogo. ɛn 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnun bɛ, o "kaga "kɔ Zeruzalɛm. O -kɔ -nan nun te "fɛdi 'bɔ 'ka tian bɔlɛ dɪ, 'nan -e 'o 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ. ⁵⁶ ɛn o Zozi -wɛɛdɪ 'sia. Zɪ 'o cin 'yɪ Bali -pan 'kɔn 'lɛ "nɛn "bɛ, ɛn waa laabɔ 'o cin lɔ 'nan: «Zozi 'ka 'kɔlaman -e 'e 'ta "fɛdi 'gɔɛ -a da dɪ, "ka "nrɔnman 'ka 'ji 'kɔ?» ⁵⁷ Fɛ -le "wɛan nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Bali -pannɔn 'tanɔn 'lɛɛ Farizɛn 'nɔn -a 'vɪ 'nan min nɛn e Zozi 'yɪ bɛ, -a san 'e srɛn wɔ "man 'wɛ 'dɔ -e 'o 'kun.

12

Lumɔn -tɔ -lazigɔ -sɛn Zozi 'cɛin -da (Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ E -fɔ yɪ 'shɛɛdɔ -e Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi 'e bɔ, ɛn Zozi 'kɔ 'fla nɛn waa laabo Betani bɛ -a da. Laza nɛn e -ka ɛn yaa fuɔ bɛ -a fla nɛn. ² Zɪ e 'bɔla Betani nun bɛ, o fɛnɔn tɛn ɛn waa -nɔn -yɛɛ. Mat 'bɛ fɛ zɪɛ -a -pliman. ɛn minnun nɛn o cɪ 'o -nyrandɪ Zozi 'srɔn fɛnɔn -sru "bɛ, Laza a o va.

³ Tɔn Mari -lazigɔ -pɔn -tɔ 'si, yaa -sɛn Zozi 'cɛin -da, ɛn yaa man bɔɔ 'e 'wulo 'jɛ "a. -A -koei 'kɔn 'bɔ 'ji 'si 'e pɛɛnɔn. -Lazigɔ zɪɛ waa drɛ fɛ -tɔ nɛn waa laabo Nard bɛ -a, e 'ka 'e baadɪ fɛ -tɔ -a dɪ, ɛn -a 'flɛ a.

⁴ O Zozi -srɛzan 'tɔ laabo Zudazi Karioti, -yɛɛ "ta -daa Zozi 'nɔnɛ minnun lɛ. Min zɪɛ e 'nan: ⁵ «-Mɛ "le "wɛan nɛn wa'a -lazigɔ 'labɛ -a -tanɛ dɪ? -Kaa taan paan, -a "lala bɔa -kpi fuba 'shɛɛdɔ, -e -kaa -pli 'yalɛ -tɛnɔn man.» ⁶ 'Yalɛ -tɛnɔn 'le 'wɪ "cɛɛ "naan 'man -yɛɛ "wɛan e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ dɪ. 'Pian crinzan nɛn, ɛn -wee "lala nɛn yaa "paala bɛ, yaa "sia "va te yaa -ble.

⁷ ɛn Zozi "e 'nan: «'Ka lɪ 'labɛ -a 'tɔ flɪ, yaan 'man drɛ yɪ nɛn waan wɔ bɛ -yɛɛ "wɛan. ⁸ Tɔ pɛɛnɔn 'a bɛ, te 'yalɛ -tɛnɔn a 'ka 'va. 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, ma'an 'fo 'ka 'va tɔ pɛɛnɔn 'a dɪ.»

Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tɛ

⁹ Zuif 'nɔn "kaga -a 'man 'nan Zozi a Betani, ɛn o -kɔ -nan nun. Wa'a 'kɔlɛ Zozi yɪdɪ 'saza 'le "wɛan dɪ, 'pian o -kɔ 'nan -e 'o Laza nɛn e -ka ɛn yaa fuɔ bɛ -a yɪ. ¹⁰ -A -nan nɛn Bali -pannɔn 'tanɔn -a 'pla "da 'nan 'o Laza -tɛ. ¹¹ Kɔɔ Laza -le "wɛan Zuif 'nɔn "kaga "a 'sinan o -sru, te o yɪ -tɛala Zozi da.

Zozi 'bɔla Zeruzalɛm

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹² -A ta tɔ nɛn e cɛɛn bɛ, Zuif 'nɔn "kaga "nɛn o -kɔ Zeruzalɛm Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdi da bɛ, zɪ waa 'man 'nan Zozi -a -tanɔn Zeruzalɛm bɛ, ¹³ o lo 'lanun 'sia, ɛn o -kɔ Zozi 'silɛ -sia te o plaman. Waa ve 'nan:

«-Fɛavɛa o! -Fɛavɛa o!

Min nɛn e cɪ -tanɔn Minsan 'tɔ da bɛ,

Bali -le -fɛa 'e 'kɔn -a san man.

Izraɛl 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn.»

¹⁴ Zozi -aflumun pla 'nɛn 'tɔ 'yɪ, ɛn e -nyran "da "le 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba 'ji bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

¹⁵ «Zeruzalɛm minnun,

te nyɛn 'e 'kɔn 'ka 'ji dɪ!

"Ka 'yɪɔ, 'cɛɛ mingɔnnɛn a -tanɔn

'e -nyrandɪ -aflumun pla 'nɛn da.»

¹⁶ Tᵛ zɪɛ -a wlu bɛ, Zozi -srɯnɔn 'ka 'wɪ nɛn e cɪ 'e 'lɛ sɔɔnan zɪɛ -a -ci manlɛ dɪ. 'Pian tᵛ nɛn Zozi 'kɔ 'e 'tɪ "le mingɔnnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da bɛ, -a -nan nɛn -a -cin -tɔ o ji 'nan 'wɪ nɛn e crɛn -tɛdɪ Zozi 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, -yɛɛ 'lɛ sɔɔ.

¹⁷ Tᵛ nɛn te Laza -ka e ya -yrɛ -ji -e Zozi 'e fuɔ bɛ, minnun pɛɛnɔn nɛn waa -nan 'yɪ bɛ, o Zozi 'lɛ 'wɪ 'vɪ. ¹⁸ ɛn minnun "kaga "ta Zozi 'silɛ -sia 'lɛbo "fɔ wɪ nɛn yaa drɛ waa 'man bɛ -yɛɛ "wɛan. ¹⁹ -A -nan nɛn Farizen 'nɔn -a vidɪ 'sia 'o cin lɛ 'nan: «Kaa ye, ka'a 'kɔlaman fɛ -tᵛ drɛdɪ -a "nyian dɪ. "Ka 'yɪɔ, 'trɛda minnun pɛɛnɔn -sɛn -a -sru.»

Minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o -ta Zozi 'va

²⁰ Minnun nɛn o -kɔ Bali bɔlɛ "fɛdɪ da Zeruzalɛm bɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o -mie a o va. ²¹ O 'nɔn zɪɛ, o pli Filipɔ man. Filipɔ bɛ, Bezaida min nɛn Galilɛ 'lɛglɔn 'ji. ɛn o kɔala 'man -a vidɪ -a 'nan: «'Kɔ 'san, kɔ ya "vale 'kɔ Zozi ye.» ²² Filipɔ -kɔ -a vilɛ Andre lɛ, ɛn Andre 'lɛɛ Filipɔ -kɔ -a vilɛ Zozi lɛ.

²³ ɛn Zozi -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Tᵛ nɛn 'an 'bɔ Blamin -pɪ 'an -ko 'an "tɪ "le mingɔnnɛn trɛ nɛn e "bia bɛ -a da bɛ e 'bɔ. ²⁴ Maan ve 'cɛɛ 'wɪ tɪglɪ 'a 'nan, -te wa'a 'saa 'wlɛ 'fɔlɛ 'trɛ 'ji -e 'e fɔlɪ "ji "dɪɛ, e -fo 'e -tɔwli, yaa 'bɔa "da "dɪ. 'Pian -te e fɔlɪ "ji "bɛ, -a -kɔn bɔa "da -e 'e 'sɛn "da "kaga. ²⁵ Min nɛn -yɛɛ 'belidɪ wɪ cɪ "man "bɔv "bɛ, e -taa 'yɛɛ 'belidɪ 'bɔ srɛlɛ, 'pian min nɛn 'e 'pɛ 'si 'trɛda winun -sru "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -a san -lɛ vɛ -a. ²⁶ -Te min a "va 'nan 'an drɛ 'e 'san -a bɛ, 'e -sɔɔnla "an -sru. -Te e sɔɔnla 'an -sru "bɛ, fɛnan nɛn an cɪ bɛ, 'an 'suzan zɪɛ e -kɔan "nan "nyian. Min nɛn yaan "sua bɛ, 'an "tɪ -a 'tɔ dra -dan.

²⁷ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'an 'ci baa 'ji. -Mɛ "wɪ nɛn an -taa -a vilɛ 'an "tɪ "lɛ? Maan ve 'an "tɪ "lɛ 'nan, 'e yra yidɪ 'labɛ -a 'si 'an man -kɔɔbli. -Cɛjɛ, ma'an 'wɪ zɪɛ -a ve dɪ, kɔɔ -yɛɛ "wɛan nɛn an -ta 'trɛda. ²⁸ Maan ve 'pian 'nan: «'An "tɪ, 'i drɛ -e minnun 'o -tɔ 'nan 'i 'tɔ a -dan.» »

'Nun tɔɔn, ɛn wei -tᵛ wɪ laji. E 'nan: «Maan -ci kɔɔn 'nan 'an 'tɔ a -dan 'va, ɛn maan dra "nyian -dan.» ²⁹ Min "kaga "nɛn fɛ zɪɛ -a -nan, ɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, o 'nan: «Laa -paan "bɛ klun.» ɛn o -mienun "o 'vɪ 'nan: «Bali -lɛ 'pasianɔn nɛn laji bɛ, -a -tᵛ 'bɛ 'wɪ tin 'ba -yrɛ.»

³⁰ ɛn Zozi 'bɔ -a 'vɪ -wlɛ 'nan: «Wei nɛn e wɪ 'gɔvɛ, 'mɛn "wɛan "cɛɛ e wɪ dɪ, 'pian 'ka lɛ nɛn e 'wɪ tin 'ba. ³¹ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'trɛdanɔn 'le tin 'badɪ bɛ e 'bɔ. Satan nɛn e 'trɛ 'gɔvɛ -a "paala bɛ -a -pin tᵛ 'bɔ. ³² 'Mɛn vɛ bɛ, tᵛ nɛn minnun 'an "paa yiba "plan da -e 'an 'si 'trɛda bɛ, -te -a tᵛ 'bɔ bɛ, maan dra -e min pɛɛnɔn 'o yi -tɛra 'an da.» ³³ -Te Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, zɪ e -taa "kalɛ bɛ -a -nan wɪ nɛn yaa 'vɪ.

³⁴ ɛn minnun -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Kɔvɪ 'man -pɛi 'fluba 'ji 'nan, min nɛn Bali -a 'si "va "bɛ, ya'a kaa 'li "fɔ "dɪ. -Mɛ "le "wɛan nɛn yia ve 'nan: «Yi nɛn o Blamin -pɪ "paa yiba "plan da? Blamin -pɪ zɪɛ -tɪ nɛn?» »

³⁵ ɛn Zozi "e -wlɛ 'nan: «'Tɛ 'san a tian 'ka 'va tᵛ "wɛnnɛn 'a. 'Ka 'ta wɔ te -a 'san a tian 'ka 'va, "tɔgɔ klun 'e bɔ 'ka man kligli. Min nɛn e 'ta wɔ klun va bɛ, fɛnan nɛn e cɪ -kɔnan bɛ, ya'a tɔa dɪ. ³⁶ 'Ka yi -tɛra 'te 'san da te e ya tian 'ka 'va, -e 'ka 'kɔn minnun nɛn o ya 'tɛ 'san da bɛ waa.»

Zɪ Zozi 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, e 'si o "srɔn, ɛn e yɔɔ -wlɔ.

Zuif 'nɔn 'ka yi -tɛlɛ Zozi da dɪ

³⁷ Zozi 'lɛbo "fɔ wɪ "kaga drɛ Zuif 'nɔn yɪɛ man, 'pian wa'a yi -tɛlɛ Zozi da dɪ.

³⁸ E drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan Ezai -a 'vɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. Yaa 'vɪ 'nan: «Minsan, -tɪɛ yi -tɛra 'winun nɛn kɔvɪ 'vɪ bɛ -a da? ɛn -tɪ lɛ nɛn Minsan 'yɛɛ -pɛ 'plɛ 'ci kɔɔn?»

³⁹ 'Wɪ nɛn -yɛɛ "wɛan wa'a 'kɔlaman -e 'o yi -tɛra 'wɪ da dɪɛ, Ezai -a 'vɪ "nyian. Yaa 'vɪ 'nan:

40 «Bali o yiε 'wi,
 -e 'o vɪε 'o fɛnan 'yɪ dɪ,
 ɛn e o -pɔan "da -tɔ 'plɛblɛ,
 -e 'o vɪε 'o 'wɪ 'wɪ man dɪ.
 E drɛ zɪε 'nan
 "tɔgɔ 'o -sɔɔnɪla 'e -sru,
 -e 'e o 'si 'wɪ 'ji.»

41 Zozi 'le 'wɪ nɛn Ezai -a 'vɪ. E Zozi 'le -dan ci 'yɪ, -yee "wɛan e 'wɪ zɪε -a 'vɪ.

42 Zuif 'nɔn 'tanɔn 'bɔ bɛ, o "kaga "yi -tɛala Zozi da. 'Pian Farizen 'nɔn 'le "wɛan o 'ka "vale 'o ve 'wein dɪ, "tɔgɔ 'o o -pin cin yɪ 'kuin. 43 -Te minnun o 'tɔ "yi "ve bɛ, waa ye "yi e "mlian Bali -le o 'tɔ "yi "vɪdɪ da.

44 Zozi paan 'nan: «Min nɛn e yi -tɛala 'an da bɛ, 'an 'saza da "cɛɛ e yi -tɛala dɪ, 'pian e yi -tɛala "nyian min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a da. 45 Min nɛn yaan 'yɪ bɛ, te e min nɛn yaan 'pa 'sia bɛ -a 'yɪ. 46 Mɛɛn ci 'tɛ 'san -a, an -ta 'trɛda 'nan -e min nɛn e yi -tɛra 'an da bɛ, -a san 'e vɪε 'e 'fɔ klun va -trilii dɪ.

47 -Te min 'an wei 'man, ɛn -a san 'ka 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, mɛɛn "cɛɛ tin -tɛa -a san da dɪ. -Yɛɛ ci 'nan an -ta 'trɛda 'nan -e 'an 'trɛdanɔn 'si 'wɪ 'ji, ma'an 'talɛ 'nan -e 'an tin -tɛ 'trɛdanɔn da dɪ. 48 Min nɛn yaan tuv 'e 'pɛla koda, ɛn ya'a 'an wei 'silɛa 'wɪ 'a dɪɛ, -a san -le 'wɪ tin 'bazan a. 'An wei nɛn maan 'vɪ bɛ, -yɛɛ tin -tɛa -a san da yi -fɔla "da "ji. 49 'Wɪ nɛn maan ve bɛ, ya'a 'sia 'an 'bɔ 'va dɪ, 'pian 'an "tɪ "nɛn yaan 'pa 'sia bɛ, -yɛɛ 'wɪ nɛn kɔ 'an vɪ bɛ -a 'pa 'an 'le. 50 ɛn maan -tɔa 'nan 'an "tɪ 'le 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ, e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan "min lɛ. 'Winun nɛn maan ve 'gɔvɛ, zɪ 'an "tɪ -a 'vɪ 'mɛn bɛ -a da nɛn maan ve.»

13

Zozi 'lee 'e -srunɔn fɛ -nyranman blɪ 'e cin va

1 E -fɔ vɪ -tu -e Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ yi 'e bɔ. Zozi -a -tɔa 'nan 'yee tv 'bɔ -e 'e 'si 'trɛ 'gɔvɛ -a da -e 'e 'kɔ 'e "tɪ "srɔn. Minnun nɛn o yi -tɛra Zozi da 'trɛda bɛ, e o 'yɪ "yi, e o 'yɪ "yi "trilii, ɛn yaa 'le 'sran.

2 Yi zɪε -a funninmlan nɛn Zozi 'lee 'e -srunɔn a fɛnun -blɪnan 'e cin va. Tv zɪε -a man bɛ, te Satan ci "nrɔndɪ 'pla Simɔn -pɪ Zudazi Karioti man. Yaa -cin -trɔa "ji 'nan 'e Zozi 'nɔn 'e 'nanmannɔn lɛ. 3 Zozi -a -tɔa 'nan 'e "sia Bali va ɛn 'e lia 'e da Bali va. Yaa -tɔa "nyian 'nan 'e "tɪ 'e 'tɔ fɛ pɛɛnɔn da. 4 E wluan fɛnun nɛn o ci -a -blɪnan bɛ -a -sru, e 'yee sɔ 'si 'e da, ɛn e sɔ -tv 'si yaa -trɔa 'e -tɛn "da. 5 E 'yi 'sɛn 'kpɔngbo 'tv -ji, ɛn 'e -srunɔn 'cɛin -man "foedɪ 'sia, te yaa man buuman sɔ nɛn -a -tɛn "da bɛ -a.

6 Zɪ e 'bɔ Simɔn Piɛri da bɛ, ɛn 'bɛ laabv -yrɔ 'nan: «Minsan, yiε 'an 'cɛin -man "foeman?»

7 ɛn Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Wɪ nɛn an ci -a drɛnan 'gɔvɛ yi'a -ci maan tv 'gɔvɛ -a dɪ, 'pian yia -ci maan 'e 'fɔla "da.»

8 ɛn Piɛri 'e -yrɛ 'nan: «Maan 'we "man "dɪ, yi'a 'li 'an 'cɛin -man foeman "fo "dɪ.»

Zozi 'e -yrɛ 'nan: «-Te ma'an 'i 'cɛin -man "foelɛ dɪɛ, te i 'ka 'mɛn vɛ -a dɪ.»

9 -A -nan nɛn Simɔn Piɛri 'e Zozi lɛ 'nan: «Te 'yian 'cɛin 'saza 'man "foe dɪ. Minnan, 'an 'pɛ 'lee 'an 'wulo nɛn 'gɔ, 'i o man "foe "nyian.»

10 ɛn Zozi 'e 'nan -yrɛ 'nan: «Min nɛn 'e sru 'va bɛ, -a 'kɔlɛ pɛɛnɔn da a 'saun. -A cɛin -man 'saza nɛn yaa "foeman. Ka ya 'saun, 'pian 'ka pɛɛnɔn "cɛɛ dɪ.»

11 Min nɛn e "ta -daa Zozi 'nɔnlɛ 'e 'nanmannɔn lɛ bɛ, Zozi -a -tɔa, -yee "wɛan yaa 'vɪ 'nan, o pɛɛnɔn 'ka 'saun dɪ.

¹² Z_i Zozi c_{ee}n 'e -srun_n 'cein -man "foed_i man b_e, en e 'yee s_o 'w_o "nyian 'e da. E-nyran fenun -sru 'e "pa 'ji, en yaa laab_o -w_o 'nan: «'W_i nen maan dr_e 'c_{ee} 'g_oe, kaa -ci 'man? ¹³ Kaa laabo Bali -le 'w_i "paazan, en kaa laabo Minsan. Kaa ve 'e 'n_oan da, k_oo an ya -a. ¹⁴ 'An 'b_o 'b_e c_i Bali -le 'w_i "paazan -a, en m_{ee}n c_i Minsan -a, -yee "w_{ee}an -te an 'ka 'cein -man foe b_e, 'ka cin cein -man "foe "nyian. ¹⁵ 'W_i -k_oo_n "man w_i nen man dr_e 'c_{ee}, 'd_u -e 'ka dr_e "le z_i maan dr_e 'c_{ee} b_e -yee 'w_i 'z_o. ¹⁶ Maan ve 'c_{ee} 'w_i t_{ig}l_i 'a 'nan, min 'suzan -dan 'ka 'mlian 'e 'tazan da d_i. En 'pasiazan -dan 'ka 'mlian min nen yaa 'pa 'sia b_e -a da d_i. ¹⁷ 'W_inun z_ie kaa -t_oa 'sien. -Te ka 'ta 'w_ola "da "b_e, Bali -le -f_{ee}a 'ka man.

¹⁸ 'Ka p_{ee}n_on "c_{ee} maan ve d_i. Minnun nen an o 'si "va "b_e, an o -t_oa, 'pian 'w_i nen 'e 'c_{ren} -t_{ed}i Bali -le 'fluba 'ji b_e, e ya "le 'e 'l_e s_oo. E ya 'e 'c_{ren} -t_{ed}i 'nan: «Min nen 'k_o f_e bl_i a 'e cin va b_e, e dr_e 'an 'nanmanzan 'a.»

¹⁹ Maan ve 'c_{ee} 'vaa -e -a t_u 'e b_o. T_u nen 'w_inun z_ie e dra "man "b_e, -e min nen an c_i -a b_e 'ka -t_o. ²⁰ Maan ve 'c_{ee} 'w_i t_{ig}l_i 'a 'nan, min nen maan 'pa 'sia b_e, -te min nen yaa -p_e 'kun b_e, 'an 'b_o nen -a san 'an 'p_e 'kun. En min nen yaan 'p_e 'kun b_e, te min nen yaan 'pa 'sia b_e, -a 'b_o nen -a san -a -p_e 'kun.»

*Zozi 'e 'nan Zudazi "ta 'e -n_oan 'e 'nanmann_on le
(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)*

²¹ Z_i Zozi 'w_i z_ie -a 'v_i b_e, en -a c_i baa 'ji. -A -nan nen yaa 'v_i -w_le 'wein 'nan: «Maan ve 'c_{ee} 'w_i t_{ig}l_i 'a 'nan, min -t_u a 'ka yei, -y_{ee} 'an -n_oan 'an 'nanmann_on l_e.»

²² En Zozi -srun_n 'o y_ie 't_o 'o cin y_ra, k_oo min nen e c_i -yee 'w_i v_inan b_e, wa'a san t_oa d_i. ²³ Zozi -sruzan 't_u nen Zozi -a ye "y_i 'kpa t_{ig}l_i b_e, -y_{ee} c_i 'e -nyrand_i Zozi 'b_o "sr_on "kogo. ²⁴ En Sim_on Pi_eri 'w_i 't_u dr_e -y_re 'nan 'e laab_o Zozi 'l_o 'nan -t_i nen Zozi 'b_o -a ve.

²⁵ Zozi -sruzan z_ie, e t_{ee}n "ji Zozi kugu da, en yaa laab_o Zozi 'l_o 'nan: «Minsan, -t_i nen?»

²⁶ Zozi "e -y_re 'nan: «Min nen an 'kp_oun pon_en 'f_od_i -n_on -y_re "b_e, te -a san nen.» -A -nan nen Zozi 'kp_oun pon_en 'si, yaa 'f_o, en yaa -n_on Sim_on -p_i Zudazi Karioti l_e. ²⁷ Z_i Zudazi 'kp_oun pon_en z_ie -a 'si b_e, en Satan -f_o -a -sru.

Zozi "e -y_re 'nan: «'W_i nen i "ta -a dra b_e, 'i dr_e tada.» ²⁸ Minnun nen o c_i 'o -nyrand_i waa fenun -sru "b_e, o -t_u 'ka 'w_i nen Zozi 'w_i z_ie -a 'v_i "man "b_e -a -ci man l_e d_i. ²⁹ Zudazi "kuan 'wee "lala man, -yee "w_{ee}an min -mienun -a n_on 'o 'ji 'nan, Zozi -a 'v_i -y_re 'nan 'e 'k_o f_e nen e kl_i 'o man "f_{ed}i f_e -a b_e -a 'l_o. -Te 'b_e "c_{ee} d_i 'nan 'e 'k_o f_e -t_u -n_on 'yale -t_{ee}n l_e. ³⁰ Zudazi 'kp_oun pon_en z_ie -a 'si, nun t_on en e 'b_ola bei "nyiand_o klun va.

Zozi 'w_i 'nyranman paa 'e -srun_n 'ji

³¹ Z_i Zudazi b_ola b_e, en Zozi "e 'nan: «'B_e nen 'g_oe, Blamin -p_i 't_o dr_e -dan "men, en minnun Bali -le -dan c_i ye Blamin -p_i -le "w_{ee}an. ³² En -te minnun Bali -le -dan c_i 'y_i Blamin -p_i -le "w_{ee}an b_e, -e Bali 'b_o 'e 'p_i 't_o dr_e -dan 'e 'b_o 'a. -A -nan 'ka "nyian m_oan d_i -e 'e 'w_i z_ie -a dr_e.

³³ 'M_en 'n_ennun, an ya tian ka yei t_u "w_enn_en 'a, 'pian ka -taa 'an -w_{ee}l_e. 'W_i nen maan 'v_i Zuif 'n_on l_e b_e, an "c_{ee} "ve "nyian. Ka'a 'kolaman -e 'ka 'k_o f_enan nen an "ta -ko b_e -a -nan d_i.

³⁴ An -p_ei -t_re -t_oa 'c_{ee}, -nyren 'nan 'ka cin y_i "y_i "le z_i an 'ka 'y_i "y_i "b_e -yee 'w_i 'z_o. ³⁵ -Te 'ka cin ye "y_i "b_e, minnun p_{ee}n_on -taa -a -t_ol_e 'nan ka ya 'an -srun_n 'a.»

*Zozi -a 'v_i Pi_eri l_e 'nan e "sia 'e -sru
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)*

³⁶ Simōn Piēri -a laabo Zozi 'lō 'nan: «Minsan, i "ta -ko nyin zia?»

En Zozi "e -yrē 'nan: «Fenan nēn an "ta -ko tō 'gūe -a bē, yi'a 'kōlaman -e 'i -tra 'an -sru "dī, 'pian "bē -sru, i -taa -sōn lēa 'an -sru.»

³⁷ En Piēri -a laabo -yrō "nyian 'nan: «Minsan, -mē "le "wēan ma'an 'kōlaman -e 'an 'kōla 'i -sru tō 'gūe -a dī? 'An 'man a 'e wōwdī -e 'an 'ka 'yie "wēan.»

³⁸ En Zozi "e 'nan Piēri lē 'nan: «Yia ve 'nan, 'i 'man a 'e wōwdī -e 'i 'ka 'mēn "wēan? 'Pian 'an 'bō "an "ve 'yie 'wī tiglī 'a 'nan, yia ve 'e 'pa -a yaaga 'nan, yi'an 'tōa dī, 'vaa -e mannēn tēdē 'e 'wī.»

14

Zozi 'tōwli 'bē cī Bali va -si -a

¹ Zozi "e 'nan 'e -srunōn lē 'nan: «Te 'ka 'cī 'e baa -ji 'mlōnmlōn dī! 'Ka yi -tera Bali da, en 'ka yi -tera "nyian 'an da! ² 'An "tī "le "kōnnēn "bē, -nyrannan "kaga "a -nan. An "ta -ko 'ka -nyrannan "man drēlē. "Te -nyrannan 'ka 'nan dīe, "te ma'an vīlē 'cēē dī. ³ -Yee "wēan -te an -kū en an 'ka -nyrannan "man drē bē, an -taa 'ka 'silē -e -kaa kū -nan nun. -Kaa -nyrannan -kōan 'e cin va. ⁴ Fē nēn an "ta -ko -nan 'gūe, -kaa -nan si -tōa.»

⁵ En Toma "e -yrē 'nan: «Minsan, fē nēn i "ta -kō -nan bē, kū'a -nan si tōa dī. Kōa dra 'kō -e 'kū -nan si -tō?»

⁶ Zozi "e -yrē 'nan: «Mēēn cī -si -a, en mēēn cī 'wī tiglī 'a, en mēēn cī 'belidī -a. Min 'ka 'kōlaman -e 'e 'kū 'an "tī 'va, te ya'a 'cīlēa 'an 'va dī. ⁷ Min nēn an cī -a bē kaa -tō, -yee "wēan kaan "tī -tōa. 'Bē nēn 'gūe kaan "tī 'yī, en zī e cī bē, kaa -tōdī 'sia.»

⁸ En Filipū "e 'si "va 'nan: «Minsan, 'i "tī 'bō bē, 'i -kōōn 'kūe, te 'kū 'cī 'sō.»

⁹ Zozi "e -yrē 'nan: «Filipū, an 'mōn 'ka yei "kaga, en yia tian 'an 'tōlē dūv? Min nēn yaan 'yī bē, te -a san 'an "tī 'yī. -Mē "le "wēan yia ve 'nan 'an "tī -kōōn 'cēē?

¹⁰ Yi'a yi 'tēala "da 'nan 'kū 'vale 'an "tī "a kū ya min -tōwli "a dūv? 'Wīnun nēn maan ve 'cēē 'gūe, ya'a 'sia 'an 'bō 'va dī. 'An "tī 'bō nēn kū ya -a min -tōwli "bē, -yēē -cīala 'an 'va -e 'e 'yee 'wīnun 'lē sōō. ¹¹ 'Ka yi -tera "da 'nan 'kū 'vale 'an "tī "a kū ya min -tōwli "a. En -te ka 'a yi 'tēala 'an da 'an 'lewei 'le "wēan dīe, 'ka yi -tera 'an da, wīnun nēn maan dra bē -yee "wēan. ¹² Maan ve 'cēē 'wī tiglī 'a 'nan, min nēn e yi -tera 'an da bē, 'wīnun nēn maan dra 'gūe, -a san "e "dra "nyian. -A -san -taa 'wī -dandan drēlē e "mlīan 'mēn vē da, kōō an "ta -ko 'an "tī 'va. ¹³ 'Wī pēēnōn nēn kaa laabo 'an "tī 'lō te ka ya 'mēn vē -a bē, maan dra, 'dū -e 'an "tī 'tō 'e drē -dan 'mēn "wēan. ¹⁴ -Te ka 'wī 'tū laabū 'an 'lō te ka ya 'mēn vē -a bē, maan dra.»

Zozi 'e 'nan 'e -taa Bali lei 'saun 'a 'yee minnun da

¹⁵ «-Te kaan ye "yī "bē, 'an wei da nēn 'ka 'ta wōla. ¹⁶ Tōōn 'an "tī trū "baa -e 'e 'ka 'pa "vazan 'pa 'sia 'cēē, -yēē fo 'ka 'va 'lī 'trīlīi. ¹⁷ 'Ka 'pa "vazan zīe Bali lei nēn 'e 'wī tiglī -kōōnman min lē bē -nyrēn. Minnun nēn 'trēda 'wīnun 'gūe -nyrēn waa ye "yī "bē, ya'a 'kōlaman -e 'e drē -wee vē -a dī, kōō o yra 'ka "da 'zia dī, en wa'a -tōlē dī. 'Pian 'cēē vē bē, "ka "tō, kōō e ya 'ka 'va, en 'ka -taa "drēlē waa min -tōwli "a. ¹⁸ Ma'an 'ka 'tōe 'ka 'saza "le 'nēn nēn -a "tī 'lēe -a "bō "ka 'e da bē -yee 'wī 'zū dī. An līa 'an da 'ka 'va. ¹⁹ E -fū tū "wēnnēn 'a, te 'trēda minnun 'ka "nyian 'an 'ye dī. 'Pian 'cēē vē bē, ka -taa -a yīlē 'nan 'an yīe a "man "nyian 'e 'pa 'jī. En "cēē yīe 'fo 'man "nyian. ²⁰ Tū zīe -a maan nēn kaa -tōa 'nan 'an "tī 'bō bē, kū ya -a min -tōwli. En 'ka 'bō 'lēe 'an 'bō bē, -kaa ya min -tōwli "a. ²¹ Min nēn 'mēn -pēi -tō wīnun -cīn -a "jī, te e 'ta 'wōla "da "bē, -a san bē 'an ye "yī. Min nēn yaan ye "yī "bē, 'an "tī -taa -a san yīlē 'yī, 'an 'bō an -taa -a san yīlē "yī "nyian, en 'an 'fīlī -kōōnman -yrē.»

²² En -a -sruzan 'to nen "nyian waa laabo Zudazi, te Zudazi Karioti "cee 'be 'a die, 'be laabu -yrcɔ 'nan: «Minsan, -me "le "wean 'i 'fli -kɔɔnman 'kɔe, en yi'a 'i 'fli kɔɔnman 'treda minnun le di?»

²³ En Zozi -a 'vɪ -yre 'nan: «-Te min 'an ye "yi te e 'ta 'wola 'an wei da be, -a -nan nen 'an "ti -taa -a san yile 'yi. Tɔɔn 'ku 'vale 'an "ti "a be, ku -taa "tale -a san va -e 'ku -nyran 'va. ²⁴ 'Pian min nen ya'an ye "yi "die, ya'a 'ta wola 'an wei da di. Wei nen ka ci -a mannan 'gɔve, ya'a 'sia 'an 'va di, 'pian 'an "ti 'nen yaan 'pa 'sia be -a va nen e "sia.

²⁵ 'Winun 'gɔve maan tin 'baa 'cee te an ya tian 'ka yei. ²⁶ 'An "ti -taa "tale 'ka 'pa "vazan 'a 'an 'leji, Bali lei 'saun nen. -Yee 'wɪ pɛɛnɔn nen maan 'vɪ be -a -cin -tɔa 'ka 'ji, en -yee -ci "sia 'cee.

²⁷ 'Ka 'fu -trɔɔ, 'men -fɔdɪ -trɔɔ be, maan -nɔn 'cee. Ma'an -fɔdɪ -trɔɔ ve 'ka 'man 'le 'nan 'treda minnun -a ve 'ka man be -yee 'wɪ 'zɔ di. Te nyen 'e 'ka 'cen di, en te "klan 'e 'ka 'te di.

²⁸ Maan 'vɪ 'cee 'nan, an "ta -ko -e 'an li 'an da "nyian 'ka 'va. "Te kaan ye "yi 'be, "te 'ka 'ci "nranman, kɔɔ an "ta -ko 'an "ti 'va, en 'an "ti -dan 'mlian 'an da.

²⁹ 'Winun zɪe, maan 'vɪ 'cee 'vaa -e -a dre 'to 'e bɔ. 'Dv -e "yee vɪnan 'e dre be, -e 'ka yi -tera 'an da. ³⁰ 'Men 'to 'ka "nyian "kaga -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cee di, kɔɔ Satan nen e 'tre 'gɔve -a "paala be, e ya -tanan. -Yee 'pleble 'ka 'an da di, ³¹ 'pian -e 'treda minnun 'o -tɔ 'nan, 'an "ti ye "yi "be, 'wɪ nen yaa 'vɪ 'men be an 'ta 'wola "da.

'Ka 'wluan lou, -kaa ko!»

15

Zozi -kɔnnɛn "tu -fɔ yiba 'lee 'e pɛ 'nennun da

¹ Yaa vidɪ 'sia -wle 'nan: «Mɛɛn ci rɛzen yiba 'kpa -a, en 'an "ti 'be ci min nen e rɛzen 'bɔ 'ta be -a. ² 'An pɛ 'nennun nen wa'a 'baa die, 'an "ti o 'cean, en 'an pɛ 'nennun nen o baa "be, 'an "ti "o man dra 'dv -e 'o ba 'kpa 'kaga. ³ 'Cee ci 'an pɛ 'nennun nen o -taa "bale "kaga "be waa, kɔɔ 'wɪ nen maan paa 'ka 'ji 'gɔve, e 'ka dre 'saun 'va. ⁴ 'Ka 'fu 'ka leadi 'an man te -kaa ya min -tɔwli "a. Yiba "pɛ 'ka 'kolaman -e 'e ba 'e 'saza, te e 'ka 'e leadi yiba 'bɔ man di. -A -tɔwli "nen "nyian 'cee ve -a, -te ka'a 'fɔle 'ka leadi 'an man die, ka'a 'kolaman 'wɪ 'tɔ dredi -a di.

⁵ Mɛɛn ci rɛzen yiba "a, en cee ci 'an pɛ 'nennun -a. Min nen e -fu 'e leadi 'an man be, ku 'vale -a ku dra min -tɔwli "a. -A san -kɔan "le yiba "pɛ nen e baa "kaga "be -yee 'wɪ 'zɔ. -Yee ci 'nan -te ma'an 'pale 'ka 'va die, ka'a 'kolaman 'wɪ 'tɔ dredi -a di. ⁶ Min nen ya'a -fɔle 'e leadi 'an man die, waa -tua bei. -A san a "le 'nan yiba "pɛ nen waa cɛɛn en waa tɔv bei "be -yee 'wɪ 'zɔ. E -kaa, waa "siala -e 'o -fɔ 'tea. ⁷ -Te ka -fu 'ka leadi 'an man, en 'an wei -cin -fɔla 'ka 'ji be, fɛ oo fɛ nen ka ci "va "be, 'ka laabu 'an "ti 'lɔ, yaa -nɔan 'cee. ⁸ -Te ka ya "le 'nan yiba "pɛ nen e baa "kaga "be -yee 'wɪ 'zɔ be, 'an "ti 'tɔ dra -dan. 'Wɪ zɪe -yee -kɔɔnman 'nan ka ya 'an -srɔnɔn 'a.

⁹ Zɪ 'an "ti 'an ye "yi "be, -a da nen an 'ka ye "yi. 'Ka 'fu 'ka leadi 'an man -e 'an 'ka yi "yi. ¹⁰ -Te ka 'ta 'wola 'men -pei -tɔ winun da be, an 'ka ye "yi. An 'bɔ "nyian, "an 'ta wola "an "ti "le -pei -tɔ winun da en yaan 'yi "yi.

¹¹ 'Winun zɪe maan 'vɪ 'cee 'nan -e ci "nrandɪ nen an 'lɔ 'gɔve -e 'kɔn "nyian "cee 'lɔ. -E 'cee ve 'e 'ciula "da "fo. ¹² 'Men -pei -tɔ wɪ nen 'nan, 'ka cin yi "yi "le zɪ an 'ka ye "yi "be -yee 'wɪ 'zɔ. ¹³ Yidɪ "yi "nen e "mlian yidɪ "yi pɛɛnɔn da be, -nyren 'nan min 'e 'wɪ "man -e 'e 'ka 'e beenun 'pa 'ji. ¹⁴ -Te ka 'ta 'wola 'wɪ nen maan 'vɪ 'cee be -a da be, te ka ya 'an beenun -a. ¹⁵ Ma'an "nyian 'ka laabo 'an 'sunɔn di, 'pian an 'ka laabo 'an beenun. Min 'suzan 'ka 'e 'tazan dre wɪ tɔa di, 'pian 'wɪ pɛɛnɔn nen maan 'man 'an "ti "da be, maan 'vɪ 'cee, -yee "wean an 'ka laabo 'an beenun. ¹⁶ 'Ka 'bɔ 'cee 'an 'si "va en ka sɔnla 'an -sru "di, 'pian mɛɛn 'ka

'si 'va. An 'ka 'si 'va 'nan -e 'ka 'nyranman 'pa, -e 'ka dre yiba "pe nen e baa "kaga "be -a. 'Cee 'nyranman "nen 'ka 'fo 'e "tun "di. -Te kaa dre zie, fe pegenon nen kaa laabo 'an "ti 'lo te ka ya 'men ve -a be, yaa -noan 'cee. 17 'Winun nen maan 'vi 'cee 'gve, 'ka 'ta wola "da 'du -e 'ka cin yi "yi.»

'Treda minnun "naan Zozi 'lee 'e -srulon man

18 «'Tredanon "naan 'ka man, 'pian 'ka -to 'nan o 'nan 'an man 'ka 'lo 'e 'flin. 19 "Te ka ya "le 'tredanon 'zu be, "te o 'ka ye "yi "le 'o 'va minnun zu. 'Pian an 'ka 'si o yei, en ka 'ka 'nyian 'tredave -a di, -yee "wean o "naan 'ka man. 20 'Wl nen maan 'vi 'cee be, -a -cin 'e 'fola 'ka 'ji. Maan 'vi 'nan, min 'suzan -dan 'ka 'mlian 'e 'tazan da di, -yee "wean -te minnun 'te 'pa 'an da be, 'ka -to 'nan o 'te "paa 'nyian "cee "da. -Te minnun 'ta 'wola 'an wei da be, 'ka -to 'nan o 'ta wola "nyian "cee "wei da. 21 'Winun pegenon zie waa dra 'cee, ka ya 'men ve -a -le "wean. Min nen yaan 'pa 'sia be, wa'a toa di, -yee "wean nen waa dra. 22 "Te ma'an 'tale -e 'an 'wi tin 'ba -wle "die, "te o 'ka 'wi 'wliidi "drenon 'a di. 'Pian 'be nen 'gve, -wee 'wi 'pa 'dave pee "ka "di. 23 Koo min nen e "naan 'an man be, te -a san "nan "nyian 'an "ti "man. 24 'Winun nen min -to 'ka tian 'li -a drele die, "te ma'an drele o yle man die, "te o 'ka 'wi 'wliidi "drenon 'a di. 'Pian 'be nen 'gve, waan dre winun 'yi, te o "naan tian 'ku 'vale 'an "ti "a 'ku man. 25 'Wl zie e dra 'nan -e 'wi nen 'e 'cren -tedi -wee -pei 'fluba 'ji be 'e 'le soo. E ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Minnun 'nan 'an man te -a -ci "ka "di.»

26 Tu nen an -ko 'an "ti 'va be, an 'ka 'pa "vazan "paa -sia. Bali lei nen, e "sia 'an "ti 'va, en e 'wi tighl 'ci "sia min le. -Te e -ta be, -yee 'an 'nan wl ve. 27 'Ka 'bo 'nyian, cee 'an 'nan wl ve minnun le. Koo -e 'e 'sia 'men 'nyranman pou sianan "trilii -e 'e bo cee go yi -a be, ka -fu 'an "sron.

16

1 'Winun 'gve maan 'vi 'cee 'nan -e "wee vnan 'o 'te "paa 'ka da be -e 'ka vile 'ka 'si 'an -sru "di. 2 Minnun -taa 'ka 'pinle 'wee cin yi 'konun -ji. En tu -mie -taa "bole be, minnun 'ka -teeman, te o 'ci "nrnman 'nan 'o ya Bali 'sunan. 3 'Winun zie waa dra, koo wa'an "ti 'toa di, en wa'an 'toa di.

4 'Winun zie maan 'vi 'cee 'nan -te -a -tu 'bo be, -e 'an wei -cin 'e 'troa 'ka 'ji. Ma'an vile 'cee -a pou sianan "di, koo te an ya 'ka yei.»

Zozi 'e 'nan Bali lei 'saun -taa 'wi tighl 'ci 'sile

5 «'Be nen 'gve, an "ta lia 'an da min nen yaan 'pa 'sia be -a va. 'Wl zie maan 'vi 'cee, en min -to 'ka yle 'ka yei -e 'e laabo 'an 'lo 'nan nyin zia nen an "ta -ko di. 6 'Pian zi an 'wl zie -a 'vi 'cee be, en 'ka 'ta dre 'trodro. 7 Maan ve 'cee 'wi tighl 'a 'nan, e ya 'cee 'wi "yi "a -e 'an 'ku. Koo -te ma'an 'kole die, 'ka 'pa "vazan 'ka 'taa di. 'Pian -te an -ku be, maan "paa -sia 'cee.

8 -Te e -ta be, 'wi nen e ci 'wi 'wliidi "a be 'lee 'wi nen e ci 'wi tighl 'a be 'lee Bali -le tin 'badi be, -yee -ci -koonman 'tredanon le. 9 -Wee 'wi 'wliidi "nen 'nan wa'a yi 'teala 'an da di. 10 Bali -le 'wi tighl dredi nen 'nan an lia 'an da 'an "ti 'va, en ka'a "nyian 'an 'ye di. 11 Bali -le tin 'badi nen 'nan Satan nen e 'tre 'gve -a "paala be tin -te "da.

12 'Wl "kaga "a -e 'an 'vi 'cee, 'pian ka'a 'kolaman -e 'ka -ci man to 'gve -a di. 13 Bali lei nen e 'wi tighl 'ci "sia min le be, -te e -ta be, -yee 'wi tighl pegenon 'ci "sia 'cee. Ya'a 'wi 've 'e 'bo 'le 'pleble 'a di, 'pian 'wi nen yaa man be, -nyren yaa ve minnun le. 'Wl nen e -taa "drele -koo bli be, -nyren yaa -ci "sia minnun le. 14 -Yee 'men -dan ci -koonman minnun le, koo 'winun nen e -taa -a vile 'cee be, e "sia

an 'va. ¹⁵ Fε pεεnōn nēn e ci 'an 'tī 'lō bε, te e ya 'mēn vε -a 'nyian, -yee "wεan maan 'vī 'nan, 'wīnun nēn yaa ve 'cεε bε, e "sia 'an 'va.»

Zozi "e 'nan ci "nrandi-taa 'e-srunōn 'lō

¹⁶ Zozi -a 'vī 'nyian 'nan: «Tṽ -fṽ "wēnnōn -e 'ka vīlε 'kaan yī 'nyian dī, εn tṽ "wēnnēn 'a "nyian -e 'kaan yī.»

¹⁷ Zī Zozi 'wī zīε -a 'vī bε, εn -a -srunōn -mienun 'wī vīdī 'sia o cin yēi. Waa 'vī 'nan: «'Wī nēn yaa 'vī -cεε 'gṽε, -a -ci nēn 'nōn? Yaa 'vī 'nan, tṽ -fṽ "wēnnōn -e 'ka vīlε 'kaan yī 'nyian dī, εn tṽ "wēnnēn 'a "nyian -e 'kaan yī. εn yaa 'vī 'nyian 'nan an 'ta -kō 'an 'tī 'srōn. ¹⁸ Tṽ "wēnnēn 'bō nēn yaa ve 'gṽε -a -ci nēn 'nōn? 'Wī nēn e ci 'vale 'e ve bε, -ka' a -ci maan dī.»

¹⁹ Zozi -a -tō 'nan o ya "vale 'o 'wī zīε -a -ci laabo 'e 'lō, εn e 'nan -wīlε 'nan: «Maan 'vī 'cεε 'nan tṽ -fṽ "wēnnōn, te ka' a 'nyian 'an 'yē dī εn tṽ "wēnnēn 'a "nyian -e 'kaan yī. 'Wī zīε -a da nēn ka 'wī laabo 'ka cin lō 'gṽ? ²⁰ Maan ve 'cεε 'wī tīglī 'a 'nan, ka -taa "wūlε 'kpa tīglī, 'pian te 'trēdanōn 'le 'ci "nranman. 'Ka 'ta dra -trōdrō, 'pian 'cēe ta drēdī -trōdrō zīε e limlan 'da ci "nrandī -a. ²¹ 'Ka 'ci "nrōn -ponzan da. -Te -yee 'nēn 'ya tṽ 'bō bε, -a ta dra -trōdrō, kōō -yee yra yīdī 'bō. 'Pian -te e 'nēn 'bō 'ya bε, -e 'yee yra yīdī -cin -e 'san 'jī. -A ci "nranman 'sīn 'nan 'e min 'bola 'trēda. ²² -A -tṽwīlī "nēn 'nyian 'cēe vε -a. Tṽ 'gṽε -a bε 'ka 'ta -a -trōdrō, 'pian an 'ka yī pee wo -e 'ka 'ci 'e "nran. εn min -tṽ 'ka 'kolaman -e 'e ci "nrandī zīε -a 'sī 'ka 'lō dī. ²³ Tṽ zīε -a man bε, ka' a 'nyian 'wī 'tṽ laabo 'an 'lō dī.

Maan ve 'cεε 'wī tīglī 'a 'nan, fε nēn kaa laabo 'an 'tī 'lō te ka ya 'mēn vε -a bε yaa -nōan 'cεε. ²⁴ Ka' a tian fε -tṽ laabōlε 'an 'tī 'lō te ka ya 'mēn vε -a dī. 'Ka laabṽ -yrō, yaa -nōan 'cεε -e 'cēe ci "nrandī 'e 'ciula "da "fo.»

Zozi "e 'nan 'e-srunōn 'o-pōan 'kun

²⁵ «'Wīnun zīε, maan 'vī 'cεε -kōnnēn "jī. Tṽ -tṽ -taa "bōlε, te ma' an "nyian 'wī tin 'baa 'cεε -kōnnēn "jī dī, 'pian 'an 'tī 'le 'wī tin 'baa 'cεε 'wein. ²⁶ Tṽ zīε -a man bε, 'ka fε laabṽ 'an 'tī 'lō te ka ya 'mēn vε -a. 'An 'bō 'cεε 'an 'tī trṽ "baa -yee fε -nōndī 'cεε -a dī, ²⁷ kōō 'an 'tī 'bō 'ka ye "yī, kaan 'yī 'yī "le "wεan. Kaan ye "yī, εn ka yī -tēala "da 'nan an 'sī Bali va, -yee "wεan 'an 'tī 'bō 'ka ye "yī. ²⁸ An 'sī 'an 'tī 'va, εn an -ta 'trē 'gṽε -a da. 'Bε nēn 'gṽε, an 'ta "sia 'trēda -e 'an lī 'an da 'an 'tī 'va.»

²⁹ εn -a -srunōn "e 'nan -yrε 'nan: «I ya 'wī tin 'banan 'mēn 'e 'ci -a 'wein te e 'ka -kōnnēn "jī dī. ³⁰ 'Bε nēn 'gṽε, kṽa -tō "mēn 'nan i 'wī pεεnōn -tōa. 'Wī nēn kṽ ci 'vale 'kṽ laabo 'i 'lō bε yīa -tōa, te kṽ a tian -a laabōlε dī. -Yee "wεan kṽ yī -tēala 'i da 'nan i 'sī Bali va.»

³¹ εn Zozi "e 'nan -wīlε 'nan: «Ka yī -tēala 'an da, 'bε a zī. ³² 'Pian maan ve 'cεε 'nan, tṽ -tṽ -taa "bōlε, 'ka pεεnōn fuimlan "man -e min -tṽ 'e 'kō 'e 'lε zīa. -A tṽ 'bō 'bō 'va. Tṽ zīε -a man nēn kaan "tṽε 'an -tṽwīlī. 'Pian an 'ka 'an -tṽwīlī 'dī, kōō 'an "tī -kōan 'an 'srōn.

³³ An -fō 'e 'flin an 'wīnun pεεnōn 'gṽε -a 'vī 'cεε 'nan -e 'ka 'fṽ -trōō, -e -kaa drε min -tṽwīlī "a -le "wεan. Ka -taa 'ka yra yīlε 'trēda, 'pian 'ka -pōan 'e 'sō, an 'trēda 'plēblε pεεnōn klī.»

17

Zozi Bali trṽ 'ba 'e-srunōn lε

¹ Zī Zozi cεēn 'wī zīε -a vīdī man bε, 'e yra -tō lajī, εn e 'nan:

«'An 'tī, -a tṽ 'bō. 'An 'bō nēn 'i 'pī -a bε, 'yian 'tṽ drε -dan, -e 'mēin 'tṽ drε -dan 'nyian. ² I 'plēblε 'nōn 'mēn, εn yian 'pla fε pεεnōn 'ta lou, -yee "wεan minnun nēn i o -nōn 'mēn bε, an 'belidī nēn ya' a 'nyaan dīε -a -nōan -wīlε. ³ Belidī nēn

ya'a 'nyaan dɛ, -nyren 'nan, min 'e 'i 'tɔ, 'nan 'i 'bɔ 'tɔwli yɛ cɪ Bali tɪglɪ 'a, ɛn 'an 'bɔ Zozi Crizi nɛn yian 'pa 'sia bɛ min 'e 'an 'tɔ. ⁴ Mein 'tɔ drɛ -dan 'trɛda, ɛn 'nyranman nɛn yian -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa bɛ, maan 'lɛ sɔɔ. ⁵ Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'an 'tɪ, 'yian drɛ -dan 'i 'srɔn 'nun. Zɪ an cɪ -dan 'i 'srɔn 'nun 'e 'cɛn, tɛ 'trɛ "ka tian dɛ, 'yian drɛ -a 'e 'pa 'ji.

⁶ Zɪ i cɪ bɛ, maan -ci 'si minnun nɛn i o 'si 'va 'trɛdanɔn yɛi ɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ -wɛ. O ya 'yie vɛ -a, ɛn i o -nɔn 'mɛn. O 'ta 'wɔla 'i wei da, ⁷ ɛn waa -tɔ "mɛn 'nan, fɛ pɛɛnɔn nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, e "sia 'i 'va 'kpagba. ⁸ -Yɛɛ cɪ 'nan weinun nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, maan 'vɪ -wɛ ɛn waa 'sia 'da. Waa -tɔ 'nan 'wɪ tɪglɪ an 'si 'i 'va, ɛn o yi -tɛra "da 'nan yie 'an 'pa 'sia.

⁹ -Wee "wɛan nɛn an cɪ 'i trɔ 'banan. An 'ka 'i trɔ 'banan 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'lɛ "wɛan dɪ. 'Pian minnun nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, -wee "wɛan nɛn an cɪ 'i trɔ 'banan, kɔɔ o ya 'yie vɛ -a. ¹⁰ Minnun pɛɛnɔn nɛn o cɪ 'mɛn vɛ -a bɛ, o ya 'yie vɛ -a. ɛn minnun nɛn yie vɛ -a bɛ, o ya 'mɛn vɛ -a, -wee "wɛan nɛn 'an 'tɔ drɛ -dan. ¹¹ An 'ta "sia 'trɛda -e 'an 'lɔ 'i 'va nun tɛ "o 'ya wɔ 'trɛda 'gɔ. 'An 'tɪ "nɛn e ya 'saun bɛ, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ -yɛɛ 'pleble 'a, 'i yie 'tɔ o va, 'dɔ -e -kaa fɔ waa -tɔwli "lɛ zɪ 'ku cɪ 'yia min -tɔwli "a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹² Tɔ nɛn tɛ an ya o va 'trɛda bɛ, 'an yie 'tɔ o va, 'i 'tɔ nɛn yia -nɔn 'mɛn bɛ, -yɛɛ 'pleble 'a. Min -tɔwli 'ka 'sanlɛ dɪ, -tɛ yaa 'silɛa min -wɪdɪ "a dɛ. -Yɛɛ 'san 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɛ 'e 'lɛ sɔɔ.

¹³ Bɛ nɛn 'gɔɛ an 'ta 'lɔ 'i 'va, ɛn 'wɪnun 'gɔɛ maan vɛ trɛda 'gɔ 'nan -e cɪ "nrandɪ nɛn 'an 'lɔ bɛ, 'e 'kɔn "nyian -wee 'lɔ 'e 'cidadi "da "fo. ¹⁴ 'I wei bɛ, maan 'vɪ -wɛ, -yɛɛ "wɛan 'trɛdanɔn 'nandɪ 'sia o man. O 'nandɪ 'sia o man 'nan o 'ka "nyian 'wee vɛ -a dɪ, "lɛ zɪ an 'ka -wee vɛ -a dɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ An 'ka 'i trɔ 'banan 'nan 'i o 'si 'trɛdanɔn yɛi "dɪ. An ya 'i trɔ 'banan 'pian 'nan, 'i yie 'tɔ o va Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a bɛ -yɛɛ "wɛan. ¹⁶ O 'ka 'trɛdave -a dɪ, "lɛ zɪ an 'ka 'trɛdave -a dɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁷ 'I 'wɪ tɪglɪ -kɔɔn -wɛ -e 'o drɛ 'yie vɛ -a "fo. 'Wɪ tɪglɪ zɪɛ 'i wei nɛn. ¹⁸ Zɪ yian 'pa 'sia 'trɛda bɛ, -a -tɔwli "nɛn "nyian an o 'pa 'sia 'trɛda. ¹⁹ An 'fli -nɔan -e 'an 'ka -wee "wɛan, 'dɔ -e 'o drɛ 'yie vɛ -a "fo.

²⁰ -Wee "wɛan nɛn an ya 'i trɔ 'banan, ɛn minnun nɛn o yi -tɛra 'an da o wei -lɛ "wɛan bɛ, an ya 'i trɔ 'banan "nyian -wee 'wɪ man. ²¹ An ya 'i trɔ 'banan 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a. 'An 'tɪ, 'o 'kɔn 'o leadi 'ku man, "lɛ zɪ 'ku 'vale 'yia, ku ya min -tɔwli "a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'O drɛ min -tɔwli "a -e 'trɛdanɔn 'o -tɔ 'nan yie 'an 'pa 'sia. ²² An o drɛ -dan "lɛ zɪ yian drɛ -dan bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. An o drɛ -dan 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a, "lɛ zɪ ku cɪ 'yia min -tɔwli "a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ²³ Ku ya waa min -tɔwli "a, ɛn ku ya 'yia min -tɔwli "a 'nan -e 'o drɛ min -tɔwli "a 'kpa tɪglɪ. 'E drɛ zɪɛ -e 'trɛdanɔn 'o -tɔ 'nan, yie 'an 'pa 'sia, ɛn i o ye 'yi "lɛ zɪ yian ye "yi "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

²⁴ 'An "tɪ, minnun pɛɛnɔn nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ, an ya 'va 'nan 'ku 'kɔn waa fɛnan nɛn an -kɔan "bɛ -a -nan. An ya 'va 'nan 'o 'mɛn -dan cɪ yɪ. Yian drɛ -dan, kɔɔ yian 'yɪ "yi, tɛ yi 'a tian 'trɛ drɛlɛ dɪ. ²⁵ 'An "tɪ, i ya tɪglɪ. 'Trɛdanɔn 'ka 'i 'tɔa dɪ, 'pian 'an 'bɔ 'mein -tɔa. ɛn 'an -srɔnɔn "o "tɔ "nyian 'nan yie 'an 'pa 'sia. ²⁶ Zɪ i cɪ bɛ, maan kɔɔn -wɛ, ɛn maan -kɔɔnman tian -wɛ, 'nan -e 'o cin yɪ "yi "lɛ zɪ yian ye "yi "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, tɛ ku ya waa min -tɔwli "a.»

18

Zuif 'nɔn 'tanɔn Zozi 'kun

(Mt 26.47-58; Mk 14.43-50, 53-54; Lk 22.47-54)

¹ Zɪ Zozi cɛɛn Bali trɔ 'badɪ man bɛ, ɛn 'o 'vale 'e -srɔnɔn 'a, o -ku 'yi nɛn waa laabo Cedrɔn bɛ -a -sru. Fei -tɔ a fɛ zɪɛ -a -nan, -a da nɛn o -ku. ² Zozi 'lɛɛ 'e

-srulon 'o cin ye 'e 'cen fe zie -a -nan, -yee "wean Zudazi nen e "ta -daa Zozi 'nonle 'e 'nanmannon le be, yaa -nan -toa.

³ Sounja 'pa 'tu 'lee minnun nen Bali -pannon 'tanon 'lee Farizen 'non o 'pa 'sia be, Zudazi -trou a 'le, en e -ku waa fei zie -a da. "Wee vnan 'o 'ku be, srannun a -wlo, -kannennun a -wlo, en -kuli -tan fenun a -wlo.

Zi o 'bala be, ⁴ en Zozi 'ku o 'le, te e 'wi nen e "ta -daa "bole "man "be -a -toa, en yaa laabu -wlo 'nan: «-Ti nen -kaa -weeman?»

⁵ O 'nan -yre 'nan: «Nazaretu min Zozi nen kua -weeman.»

En Zozi 'e -wle 'nan: «An 'bo nen 'gu.»

Zudazi nen e Zozi 'bo 'non 'e 'nanmannon le be e ya o yei. ⁶ Zi Zozi -a 'vi -wle 'nan, 'e 'bo nen 'gve, o -ku 'o koda en o tilla "tra.

⁷ -A -nan nen Zozi -a laabu "nyian -wlo 'nan: «-Ti nen kaa -weeman?»

En o -yre 'nan: «Nazaretu min Zozi nen.»

⁸ Zozi 'e 'nan -wle 'nan: «Maan 'vi 'cee 'va 'nan 'an 'bo nen 'gu. -Yee "wean -te maan nen ka ci 'an -weenan be, ka minnun 'gve o 'tu 'o 'ku.»

⁹ Zi 'wi nen Zozi -a 'vi 'e 'cen be 'e 'le so zie. Yaa 'vi 'e 'cen 'nan: «Minnun nen i o -non 'men be, o va min -towl 'ka 'sanle di.»

¹⁰ -A -srulan nen Simon Pieri -a be, sen a -yru, yaa 'su 'e 'kole 'ji, en e Bali -pannon 'tazan 'suzan 'tu -pe "yi "da "trou en cen. Min zie waa laabo Maku.

¹¹ En Zozi 'e Pieri le 'nan: «I 'yie sen wo 'e 'kole 'ji! "Kulen nen yra yidi ci -ji 'gve, 'an "ti -a 'pla 'men, ma'an ve "man "ceje di.»

¹² Sounjanun 'lee 'o 'tazan 'lee minnun nen Zuif 'non 'tanon o 'pa 'sia be, o Zozi 'kun, waa yri, ¹³ en o -ku -a 'e tede min -tu nen waa laabo Ane be -a va. Waa nan "ti laabo Kaifa, -yee ci le 'bo zie -a -ji Bali -pannon 'tazan -a. ¹⁴ Kaifa zie, -yee 'wi tin 'ba 'nen Zuif 'non 'tanon le. Yaa 'vi -wle 'nan, -a "yi mlin -e min -towl 'e min peenon 'leji -ka wo.

Pieri yoo "da 'nan 'e 'ka Zozi -srulan 'a di

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵ Simon Pieri 'lee Zozi -srulan 'tu, 'be soonla Zozi 'bo -sru. Zozi -srulan 'tu zie Bali -pannon 'tazan 'bo -a -toa. -Yee "wean -yee wlala 'o 'vale Zozi 'a Bali -pannon 'tazan 'bo 'le -klon -ji. ¹⁶ Pian Pieri "e -fuv bei -klon -yre "nen. -A -srulan 'tu be, e 'li 'e da, en e 'wi tin 'ba luman nen 'e yie -toa -klon 'bo -yre "nen "be -yre.

Tou, en e -si -non Pieri le, ¹⁷ yaa laabu Pieri -lo 'nan: «Bii 'gve, -a -srulan 'tu nen "nyian "yie "a?»

En Pieri "e 'nan -yre 'nan: «An 'ka -a -srulan 'a di.»

¹⁸ Bali -pannon 'tazan 'bo 'sunon 'lee 'sounjanun nen -nan be, o 'te 'fo "nen, en waa si -fo trun -taa "le "wean. Pieri -to o va, en e 'te "klandi 'sia.

Bali -pannon 'tazan Ane 'wi laabu Zozi 'lo

¹⁹ Bali -pannon 'tazan 'wi laabu Zozi 'lo. Yaa laabu -yru -a -srulon da, en yaa laabu -yee 'wi "paadi da.

²⁰ En Zozi "e 'nan -yre 'nan: «An 'wi tin 'ba min peenon yie man, en yi peenon man te an 'wi "paaman minnun ji Bali tru 'ba 'konnun -ji 'lee Bali -pan 'konnun nen Zuif 'non o cin ye -ji be -a -ji. Ma'an 'wi 'tu drele 'e yoodi di. ²¹ -Me "le "wean i 'wi laabo 'an 'lo 'wi zie -a da? Minnun nen waan wei 'man be, 'wi nen maan tin 'ba -wle "be, waa -toa. O lo nen 'i laabu.»

²² Zi Zozi 'wi zie -a 'vi be, en Bali -pannon 'tazan 'suzan 'tu nen 'e 'todi Zozi "srn "be, e 'pa 'fo Zozi yra, en e 'nan -yre 'nan: «-Tie 'vi 'yie 'nan 'i 'wi tin 'ba Bali -pannon 'tazan le zie?»

²³ En Zozi -a 'vi -yre 'nan: «-Te maan 'vi 'wlidi "be, 'wi nen maan 'vi "va "wlidi "be, 'i vi 'men. En -te ma'an 'wi 'wlidi "vile die, -me "le "wean nen i fe 'le wo 'an 'ji?»

²⁴ Ane Zozi 'tɔɪ 'e -yrɪdɪ, ɛn yaa -nɔn 'nan 'o 'kɔ -a Kaifa lɛ. -Yɛɛ cɪ Bali -pannɔn 'tazan -a lɛ 'bɔ zɪɛ -a -ji.

*Piɛri yɔɔ "da "nyian 'nan ya'a Zozi 'tɔa dɪ
(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)*

²⁵ Tɔ zɪɛ -a wɪlɔ bɛ, te Simɔn Piɛri a tian 'e 'tɔdɪ 'tɛ man 'tɛ 'klannan. ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «Bii 'gɔɛ, -a -sruzan 'tɔ nɛn 'nyian 'yie "a?»
Simɔn yɔɔ "da, ɛn e 'nan: «An 'ka -a -sruzan 'a dɪ.»

²⁶ Bali -pannɔn 'suzan 'tɔ a fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan. Min nɛn Piɛri -a "trɔɛn cɛɛn bɛ, -a dɪ nɛn, e 'nan Piɛri lɛ 'nan: «Mɛin 'yɪ 'ka 'vale Zozi 'a fei.» ²⁷ Piɛri yɔɔ "da "nyian. 'Nun tɔɔn, ɛn manɛn wɪlɔ.

*O -kɔ Zozi 'a Rɔm min -kɔnmandan Pilati 'lɛ
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)*

²⁸ Bodrun puunɔn nɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'si Zozi 'a Kaifa -va, ɛn o -kɔ -a Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji. Zuif 'nɔn 'ka "o -wɪa "wɔlɛ Rɔm min -kɔnmandan -le -klɔn -ji dɪ, "tɔgɔ 'o "tri "tɔ Bali 'lɛ, -e 'o vɪlɛ 'o -kɔla Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ da fɛnɔn -blɪdɪ -a dɪ.

²⁹ -Yee "wɛan -kɔnmandan Pilati 'bɔ 'bɛ 'bɔla ɛn e -kɔ o va. Yaa laabɔ -wɪlɔ 'nan: «-Mɛ "wɪ nɛn min 'labɛ yaa drɛ, ɛn ka 'wɪ -tɔa "man?»

³⁰ ɛn o 'nan Pilati lɛ 'nan: «"Te 'wɪ 'wɪdɪ: "drɛzan "cɛɛ dɪɛ, "te kɔa 'talɛ -a 'i 'va 'gɔ dɪ.»

³¹ ɛn Pilati -a 'vɪ -wɪlɛ 'nan: «'Ka 'bɔ, 'ka 'kɔ -a -e 'ka -yee 'wɪ tin 'ba "le zɪ 'cee -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.»

ɛn Zuif 'nɔn "o 'nan -yrɛ 'nan: «'Ka -a -si -nɔn lɛ 'kɔɛ 'nan 'kɔ min -tɛ dɪ.» ³² Zɪ 'wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ 'e 'cɛn 'yee -kadɪ da bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ.

³³ Tɔɔn ɛn Pilati 'li 'e da 'yee -klɔn -ji. E Zozi laabɔ, ɛn yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

³⁴ ɛn Zozi -a laabɔ -yrɔ 'nan: «'I 'bɔ, yie 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'i 'bɔ 'a, -baa minnɔn 'bɛ 'vɪ ɛn "i "man?»

³⁵ Pilati "e -yrɛ 'nan: «Zuif min nɛn maan? 'I 'bɔ flannɔn 'lee Bali -pannɔn 'tanɔn 'bɛ 'i 'nɔn 'nan 'mɛin 'tɛ. -Mɛ "nɛn yia drɛ?»

³⁶ ɛn Zozi "e 'nan: «'Trɛda minnɔn "cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a dɪ. "Te -wɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a bɛ, "te 'an 'sunɔn 'an 'ta kuli -tan, -e minnɔn 'o vɪlɛ 'waan 'nɔn Zuif 'nɔn 'tanɔn lɛ dɪ. 'Trɛ 'gɔɛ -a da minnɔn "cɛɛ 'an 'tɔ mingɔnnɛn -a dɪ.»

³⁷ ɛn Pilati -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'Yioo, mingɔnnɛn nɛn 'yia?»

Zozi "e 'nan: «-Inyan, -a 'bɔ nɛn i "sia -a vɪnan bɛ an ya -a. An -ta 'trɛda 'nan -e 'an 'wɪ tɪgɪ vɪ minnɔn lɛ. -Yee "wɛan waan 'ya, minnɔn pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ tɪgɪ -tɔa "bɛ, 'o "trɔɛn -tɔa 'an wɛ lɛ.»

³⁸ Pilati -a laabɔ -yrɔ 'nan: «-Mɛ "nɛn 'wɪ tɪgɪ 'a?»

Zɪ Pilati 'wɪ zɪɛ -a laabɔ bɛ, e 'bɔla, ɛn e -kɔ "nyian Zuif 'nɔn 'va. ɛn e 'nan -wɪlɛ 'nan: «'Ma 'an 'wɪ 'tɔ yɪlɛ min 'gɔɛ -a man, -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ. ³⁹ 'Pian 'wɪ nɛn -cɛɛ dra 'e 'cɛn bɛ, 'bɛ cɪ 'nan -tɛ Zuif 'nɔn 'le 'si nɔanba -ji "fɛdɪ 'bɔ bɛ, an "sia -pɔ 'kɔnzan 'tɔ man. -Yee "wɛan maan laabɔ 'ka 'lo 'nan, ka ya "va 'nan 'an 'si Zuif 'nɔn 'le mingɔnnɛn man?»

⁴⁰ Tɔɔn, ɛn o pɛɛnɔn -paandɪ 'sia 'e cin va. Waa ve 'nan: «-Cɛjɛ oo! -Cɛjɛ oo! Te 'i 'si min 'labɛ 'bɛ man dɪ oo! Barabazi man nɛn 'i 'si o!» Barabazi 'bɔ zɪɛ, min nɛn e min -tɛ bɛ -nyrɛn.

19

¹ ɛn Pilati "e 'nan 'sounjanun lɛ 'nan 'o Zozi 'kun, -e 'o -sɔn -ngble -a.

² 'Sounjanun 'bɔ lei 'tan, ɛn waa 'wɔ -a -wulo -man "le -yee mingɔnnɛn kle 'zɔ.

O mingonnen -trale 'tenden 'tu 'si, en waa 'wv 'da. ³ O -pli "man -a "srøn te waa ve -yre 'nan: «Zuif 'nøn 'le mingonnen, 'tu 'tø bo», -e 'o 'pa 'fō -a yra.

⁴ Pilati 'bōla "nyian, en e 'nan Zuif 'nøn le 'nan: «An "ta -a bōala 'cēē bei -e 'ka -tø 'nan ma'an 'wv 'tu yīe "man -e 'e 'ka -a 'wv 'ji dī.» ⁵ En Zozi 'bōla te lei kle "a -a -wulo -man, en mingonnen -trale a "da. -A -nan nen, Pilati "e 'nan -wle 'nan: «'Cee min be, -nyren "be.»

⁶ Zi Bali -pannon 'tanøn 'lee o 'sunøn -a 'yī be, en o -paandī 'sia. Waa ve 'nan: «'I -pein yiba "plan da! 'I -pein yiba "plan da!»

En Pilati "e -wle 'nan: «'Ka 'si, -e 'ka -pein yiba "plan da 'ka 'bō 'a! Kōō ma'an 'wv 'tu yīe "man -e 'e 'ka -a 'wv 'ji dī.»

⁷ Zuif 'nøn "o 'nan -yre 'nan: «'Kve -pei -tø 'wv 'tu a. 'Kve -pei -tø wv zīe -a pe -ji nen waa -tēa, kōō e 'nan Bali -pī nen 'yaa.»

⁸ Zi Pilati 'wv zīe -a 'man be, en -yee "klandī 'pa "da. ⁹ Pilati wla "nyian 'yee -kløn -ji, en yaa laabv Zozi 'lō 'nan: «'I "sia nyin?» 'Pian Zozi 'ka 'wv 'tu 'silē "da "dī. ¹⁰ En Pilati "e -yre "mēn 'nan: «'An 'bō 'lē nen yī'a 'wv 'tu sia "da "dūv? Yī'a tōa 'nan -a -si a 'an 'lō -e 'an 'si 'i man dūv, en -te 'be "cēē dī -e 'mēin -pein yiba "plan da dūv?»

¹¹ Zozi "e 'nan -yre 'nan: «'Yī'a 'kolaman fē -tø drēdī -a 'mēn, te Bali "cēē -si -nøn dī, -yee "wean min nen yaan 'nøn 'yīe be, -yee 'wv 'wli dī 'be cī -dan.»

¹² Zi Pilati 'wv zīe -a 'man be, en yaa -wēēdī 'sia 'nan 'e "sia Zozi man. 'Pian te Zuif 'nøn -paanman 'nan: «-Te 'i 'si "man "be, te 'i 'ka Rōm 'nøn 'le mingonnen tazan Seza bee -a dī. Kōō min nen e 'fli drē mingonnen a be, te -a pei a 'e 'padī "man.»

¹³ Zi Pilati 'wv zīe 'be 'man "nyian be, en e 'nan 'o Zozi bōla bei. Tōøn en Pilati 'bō -nyran 'yee tin 'ba pein -da. Fe zīe -a -nan a 'e wluandī, waa drē -kōlē -a "le lazo nen waa -fō. Waa laabo Ebre wei -ji «'Gabata». ¹⁴ Te yide 'bō min -win -ji 'seze, en Zuif 'nøn a 'wee 'si nōanba -ji "fēdi man drēnan.

-A -nan nen Pilati "e 'nan Zuif 'nøn 'tanøn le 'nan: «'Cee mingonnen 'bō nen be.»

¹⁵ En o -paandī 'sia 'nan: «'O -tē, 'o -tē! 'I -pein yiba "plan da!»

En Pilati -a laabv -wlv 'nan: «'An 'cee mingonnen -pein yiba "plan da?»

Tōøn en Bali -pannon 'tanøn -a 'vī -yre 'nan: «'Kve mingonnen a -tūwli "cē, waa laabo mingonnen Seza.»

¹⁶ 'Wv zīe -a da nen Pilati "e 'pe 'si Zozi da, en yaa -peindī yiba "plan da -si -nøn.

Zozi -peinnan yiba "plan da

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

'Sounjanun -ku Zozi 'a. ¹⁷ Zozi 'bō 'be 'yee yiba "plan 'sia, en o -ku -a fenan nen waa laabo min -wulo klo be -a -nan. Waa ve Ebre wei -ji «'Gōlgota». ¹⁸ Fe zīe -a -nan nen waa pein yiba "plan da. O min -tū pein yiba "plan da -a -pe 'yī "da, en o min -tū pein "nyian yiba "plan da -a -pe bō da.

¹⁹ Pilati "e 'nan 'o yiba 'fōunen da 'crēn -tē, -e 'o 'pa Zozi 'le yiba "plan ta lou. Waa 'crēn -tē "da 'nan:

«Zuif 'nøn 'le mingonnen, Nazareti min Zozi.»

²⁰ 'Wv 'bō a 'e 'crēn -tēdī Ebre wei -ji, en e ya 'e 'crēn -tēdī Latēn wei -ji, en e ya 'e 'crēn -tēdī "nyian Grēk wei -ji. Zuif 'nøn "kaga 'wv zīe -a ta 'vī, kōō fenan nen o Zozi pein yiba "plan da be, e ya 'fla "srøn "kogo. ²¹ En Bali -pannon 'tanøn 'ku -a vīle Pilati le 'nan: «Te 'e 'kōn 'e 'crēn -tēdī Zuif 'nøn 'le mingonnen dī! 'Pian 'i crēn -tē 'nan, e 'nan 'e ya Zuif 'nøn 'le mingonnen -a!»

²² Pilati -a 'vī -wle 'nan: «'Wv nen maan crēn -tē be, ma'an "nyian -a limlan dī.»

²³ Zi 'sounjanun cɛɛn Zozi -pɛindɪ man yiba "plan da bɛ, ɛn o sɔnun nɛn waa 'so "da "bɛ, waa 'pla sinjɛn, ɛn waa 'sia 'tɔɔv. -Yee sɔ -gblɔ -tɔ nɛn wɛɛ pee 'tɔwli "ploun bɛ, wɛɛ 'si, ²⁴ ɛn waa 'vɪ 'o cin yei 'nan: «Te -kaa 'fɔɪ bɔɔ dɪ, 'pian -kaa 'lein 'wɛ tuɔla, -e min nɛn e -tria "da "bɛ, 'o -nɔn -yrɛ.»

Zɪ Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn bɛ e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «O 'mɛn sɔ pli 'o cin yei, ɛn o 'mɛn sɔ -gblɔ 'si 'lein 'wɛ 'tuɔladɪ da.»
'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'sounjanun -a drɛ.

²⁵ Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te yiba "plan nɛn o Zozi pɛin "da "bɛ, lɔmɔn sinjɛn a 'o 'tɔdɪ "wlu. Zozi 'bɔ "bɔ 'lee Zozi "bɔ "blu 'lee Klopa nan Mari 'lee Madala lɪ Mari.

²⁶ Zɪ Zozi 'e "bɔ 'yɪ, te 'e -sruzan nɛn yaa ye "yɪ "bɛ -a ye 'e 'tɔdɪ 'e "bɔ "srɔn "bɛ, ɛn e 'nan 'e "bɔ 'lɛ 'nan: «'lɪ 'pɪ nɛn bɛ o.» ²⁷ ɛn Zozi -a 'vɪ 'e -sruzan zɪɛ -yrɛ 'nan: «'lɪ "bɔ "nɛn bɛ o.» 'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn -a -sruzan -a drɛ, 'e yɪɛ 'tɔ -a "bɔ 'va.

Zozi 'kanan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

²⁸ Zozi -a -tɔ 'nan 'e 'wɪ pɛɛnɔn 'lɛ sɔɔ, ɛn e 'nan "mɛn 'nan: «'Yɪ dra 'an -tɛa.» Zɪ 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ zɪɛ. ²⁹ -Wɛn 'wɛ nɛn e -fɔla -trilii bɛ, -a -pɔ -tɔ a 'sounjanun 'bɔ 'lɔ -wee mlinvɛ -a. ɛn o sɔ -tɔ 'si, waa 'fɔ -wɛn zɪɛ -a, waa yrɪ -cɛan "nɛn, ɛn waa -tɔ -a 'lebo "nɛn. ³⁰ Zɪ Zozi cɛɛn -a flɔndɪ man "ji "bɛ, ɛn e 'nan: «'Wɪ pɛɛnɔn 'e 'lɛ sɔɔ "mɛn.» -A -nan nɛn 'e 'wulo -fɔ 'e 'wlu, ɛn 'e yɪɛ 'lɛ 'wɔ.

³¹ 'Yaa yi da nɛn, ɛn Zuif 'nɔn 'tanɔn 'kɔ Pilati tru 'balɛ 'nan minnun nɛn o o -pɛin yiba "plan da bɛ, o o cɛin 'yee -e 'o 'o 'si 'nan. Waa drɛ zɪɛ, kɔɔ -te tɔ cɛɛn bɛ, -wee 'flinla 'yi nɛn, ɛn o 'ka "vale min -kadɪ 'e 'fɔ 'e 'padɪ yiba "plan da dɪ.

³² Pilati 'sounjanun 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ -a drɛ. Zɪ 'o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn min "fli "nɛn o o pɛin Zozi "srɔn "bɛ, waa -tɔ cɛin "fli yee, ɛn waa -tɔ cɛin "fli yee.

³³ O 'bɔ Zozi da, ɛn waa 'yɪ 'nan e ya 'e 'kadɪ -yee "wɛan wa'a cɛin "yeele dɪ.

³⁴ 'Pian 'sounja min -tɔ Zozi 'fɔn 'e 'sɛan da 'yee -tin -a. 'Nun tɔɔn 'yi -sran, ɛn nyɛn -sran.

³⁵ Min 'bɔ nɛn e 'wɪ 'gɔɛ -a -nan 'yɪ bɛ, -a san 'bɛ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan -e 'ka 'bɔ "nyian 'ka yi -tera "da. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ 'gɔɛ, 'wɪ 'kpa nɛn, ɛn -a 'bɔ "e -tɔa 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

³⁶ 'Wɪnun 'bɔ zɪɛ e drɛ 'nan -e Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ 'e 'lɛ sɔɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-A 'wɛ -tɔwli 'ka 'wia dɪ.»

³⁷ ɛn e ya "nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ fɛ pee -nan 'nan:

«Min nɛn waa 'fɔn bɛ,

-a lɛ nɛn min pɛɛnɔn yɪɛ 'e 'fɔ.»

Zozi wɔnan

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Min -tɔ nɛn waa laabo Zozeɔv bɛ, e "sia Arimate, Zozi -sruzan nɛn. 'Pian 'e "klanman Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ 'le "wɛan, e ya -a -sru 'e yɔɔdɪ. Zozeɔv -si tru 'ba Pilati -lɔ 'nan 'e Zozi pa -nɔn 'yrɛ -e 'e wɔ. Pilati -a -si -nɔn -yrɛ, ɛn e -kɔ Zozi 'kadɪ 'bɔ 'silɛa. ³⁹ Nikodɛm nɛn yi -tɔ da e -kɔ Zozi 'va -pɛi -man bɛ, "e "ta wɔ 'nyian 'e 'lɔ le 'yile nɛn waa wo min pa man bɛ -a. 'Yile zɪɛ, e ya 'e baadɪ mire 'lee aloe -a, ɛn -a kilo a -fuba yaaga. ⁴⁰ O 'vale Zozeɔv -a, -wɛɛ Zozi pa yrɪ. O 'yile -sɛn sɔ ji ɛn waa drɛ 'a. Zɪ Zuif 'nɔn 'wee pa dra zɪɛ -e 'o wɔ.

⁴¹ Fɛnan 'bɔ nɛn o Zozi pɛin yiba "plan da bɛ, fei -tɔ a -a "srɔn. Fei zɪɛ -a da bɛ, min -yrɛ nɛn waa cɛɛn -kɔlɛ -ji bɛ -a -tɔ a -nan. -Yrɛ zɪɛ wa'a tian min wɛle

"ji "du. 42 -A 'bɔ 'ji nɛn o Zozi 'wɔ. Zuif 'nɔn 'le 'flinla 'yi a -tanɔn bɔdɔ -a, ɛn -yɾe 'bɔ a "nyian -kogo -yee "wɛan -a ji nɛn o Zozi 'wɔ.

20

Zozi wluan -kanɔn 'va

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Mɔnnɛn yi da, bodrun puunɔn, te klunglun 'nɛn a tian, ɛn Madala lɔ Mari -kɔ Zozi -yɾe da. -Kɔlɛ nɛn o -yɾe 'bɔ 'lɛ 'wɔ 'a bɛ, yaa 'yɩ 'e 'sidɩ "nɛn. ² Mari 'li 'e da flan -a, ɛn e -kɔ e 'bɔ Simɔn Piɛri 'lee Zozi -sruzan 'tɔ nɛn Zozi -a ye "yi "bɛ o man, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «O Minsan pa 'si 'yɾe -ji, ɛn fɛnan nɛn o kɔ -a bɛ kɔ 'a tɔa dɩ.»

³ Piɛri 'lee Zozi -sruzan zɩɛ o 'bɔla ɛn o -kɔ -yɾe da. ⁴ O "flinɔn 'kɔ flan -a, 'pian min -tɔ bɛ, e flan bli e mlin Simɔn Piɛri da. -Yɛɛ 'bɔla -yɾe da 'e 'flin. ⁵ 'Pian ya 'a -wlalɛ -nan nun dɩ, e 'kunnan ɛn 'e yɩɛ 'tɔ -yɾe 'bɔ 'ji. Sɔnun nɛn waa 'pa Zozi man bɛ yaa 'yɩ. ⁶ Simɔn Piɛri 'bɔla -yee -sru, ɛn "bɛ wla 'wɔ 'yɾe 'bɔ 'ji nun. E sɔnun nɛn waa 'pa Zozi man bɛ -a 'yɩ 'e -srandɩ. ⁷ Sɔ nɛn waa -tɔ Zozi 'wulo -man bɛ, yɛɛ 'yɩ 'e -srandɩ 'e 'tɔ, te e ya 'e plindɩ. ⁸ ɛn Zozi -sruzan nɛn e 'bɔla paan 'e tɛdɛ bɛ, "e wla 'wɔ "nyian -yɾe 'bɔ 'ji nun. Zɩ yaa -nan 'yɩ bɛ, ɛn e yi -tɛra "da 'nan Zozi wluan -kanɔn 'va. ⁹ Tɔ zɩɛ -a wlu bɛ, te 'wɩ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɩ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: Zozi -kaa -e 'e 'wluan -kanɔn 'va bɛ, -a -srunɔn 'ka tian -a -ci manlɛ dɩ. ¹⁰ Zozi -srunɔn "fli "bɛ, o 'li 'o da 'wee vɛ -nan.

Zozi 'e 'fli kɔɔn Madala lɔ Mari lɛ

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

¹¹ ɛn Mari "e fɔv 'e 'tɔdɩ -yɾe 'bɔ "srɔn, te e -wua. E ya -wuɔnan ɛn e 'kunnan 'e yɩɛ 'tɔ -yɾe -ji nun. ¹² ɛn e Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "fli 'yɩ 'o 'ta le sɔ 'fuvu 'a fɛnan nɛn o Zozi pa 'pla bɛ -a -nan. -A -tɔ a 'e -nyrandɩ -a -wulo -man zia, ɛn -a -tɔ a 'e -nyrandɩ -a cɛɩn -man zia.

¹³ Bali -le 'pasianɔn -a laabɔ lɔ zɩɛ -yɾɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn i ya -wuɔnan?»

ɛn lɔ bɛ e -wlɛ 'nan: «Minnun 'an 'san pa 'si 'yɾe -ji, ɛn fɛnan nɛn waa 'pla bɛ ma'an tɔa dɩ, -yee "wɛan an ya -wuɔnan.»

¹⁴ E 'wɩ zɩɛ -a 'vɩ, "yɛɛ vɩnan 'e man lila, te e min -tɔ ye 'e 'tɔdɩ. Min zɩɛ Zozi nɛn, 'pian ya 'a -tɔlɛ 'nan Zozi nɛn dɩ.

¹⁵ ɛn Zozi 'bɔ -a laabɔ -yɾɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn i ya -wuɔnan? -Tɩ nɛn yia -wɛɛman?»

Mari -a nrɔn 'e 'ji 'nan min nɛn e 'nyranman "paa fei 'bɔ da bɛ -nyɾɛn. ɛn e 'nan -yɾe 'nan: «'An 'san, -te yɩɛ 'si 'yɾe -ji bɛ, fɛnan nɛn yia 'pla bɛ, 'i vɩ 'mɛn -e 'an 'kɔ -a 'sia.»

¹⁶ ɛn Zozi -a laabɔ: «Mari!»

Mari 'e man lila, ɛn yaa 'vɩ -yɾe Ebre wei -ji 'nan: «Rabuni!» -A -ci nɛn 'nan Bali -le 'wɩ 'paazan.

¹⁷ Zozi "e -yɾe 'nan: «Te 'i klɛ 'an man dɩ! Ma'an tian 'kɔlɛ 'an "tɩ 'va dɩ. 'I 'kɔ -a vɩ 'an "bɔnɩn lɛ 'nan: «An "ta -kɔ 'an "tɩ 'va, e ya 'ka "tɩ "a. An "ta -kɔ 'mɛn Bali va, e ya 'cee Bali -a.» »

¹⁸ ɛn Madala lɔ Mari -kɔ -a vɩlɛ Zozi -srunɔn lɛ. Yaa 'vɩ -wlɛ 'nan 'e Minsan 'yɩ, ɛn e 'wɩ nɛn Zozi -a 'vɩ -yɾe "bɛ, -a tin 'ba -wlɛ.

Zozi 'e 'fli kɔɔn 'e -srunɔn lɛ

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Mɔnnɛn yi 'bɔ 'lein zɩɛ -a funninmlan, ɛn Zozi -srunɔn 'o cin 'yɩ 'kɔn 'tɔ -ji. 'Kɔn zɩɛ waa -fɔ -ji, o ya "klannan Zuif 'nɔn 'tanɔn 'lɔ 'le "wɛan. 'Nun tɔɔn, ɛn

Zozi 'bōla o va, e -tō o yei, en e -wle 'nan: «Bali 'e 'fōdī -trōō -nōn 'cēē!» ²⁰ E 'wī zīē -a 'vī, en 'e -pēlanun kōōn -wle 'lee 'e 'sēan da. Zī o Minsan 'yī bē, o 'cī nran.

²¹ En Zozi -a 'vī "nyian -wle 'nan: «Bali 'e 'fōdī -trōō -nōn 'cēē! Zī 'an "tī 'an 'pa 'sia bē, -a da nēn 'an 'bō "nyian "an 'ka "paa -sia.» ²² E cēēn 'wī zīē -a vidī man, tōōn en 'e 'le fulō fēēn o man, en yaa 'vī -wle 'nan: «Bali lei 'saun nēn bē, e ya 'cēē vē -a, 'ka 'si. ²³ Minnun nēn o 'wī 'wlidī drē, en kaa 'vī 'nan -wee 'wī 'wlidī fui bē, te Bali -wee 'wī 'wlidī fui. En -te ka'a -wee 'wī 'wlidī "fuilē dīē, Bali 'ka -wee 'wī 'wlidī 'fuiman dī.»

Zozi 'e 'fli kōōn Toma lē

²⁴ Tū zīē -a wlu bē, -a -sruzan 'tū nēn waa laabo Toma bē, te e 'ka 'nan dī. Waa laabo "nyian "flēn. ²⁵ Zī e -ta bē, en Zozi -srunōn -mienun -a 'vī -yrē 'nan: «Kū Minsan 'yī.»

En e 'nan -wle 'nan: «-Te ma'an tian -a -pē nēn waa pēin bē -a "pa 'jī yīē dīē, ma'an yī 'tēala "da 'mlōnmlōn dī. 'An 'pē 'wle -tōala -a "pa 'jī, en 'an 'pē "paa -a 'sēan 'jī 'vaa, en an yī -tēala 'wī nēn kaa 'vī 'gūē -a da.»

²⁶ Yī 'sōra "bē -sru, Zozi -srunōn a 'o cin yidī "nyian 'kuin, te Toma a 'sien o va. 'Kōn 'bō -kpēinnun a 'e 'fōdī -jī, 'nun tōōn en Zozi bōla o va, e -tō o yei en e 'nan -wle 'nan: «Bali 'e 'fōdī -trōō -nōn 'cēē.» ²⁷ En Zozi -a 'vī Toma lē 'nan: «'An -pēlanun nēn 'gū, 'i -pli 'i -pē 'wle 'a 'gū, en 'i 'pē 'pa "nyian 'an 'sēan 'jī. 'I yī -tēra "da, te 'i 'cī -fōō "nyian dī.»

²⁸ Toma "e -yrē 'nan: «Yīē cī 'an 'san -a, en yīē cī 'mēn Bali -a.»

²⁹ En Zozi -a 'vī -yrē "mēn 'nan: «Yian 'yī, -yēē "wēan nēn i yī -tēra 'an da. Minnun nēn o yī -tēala 'an da te wa'a 'an yīē dīē, Bali -lē -fēa a o man.»

-Mē "lē "wēan nēn o 'fluba 'gūē -a crēn -tē?

³⁰ Zozi 'lebo "fō wī "kaga drē 'e -srunōn yīē man, te 'bē 'ka 'e 'crēn -tēdī 'fluba 'gūē -a -jī dī. ³¹ 'Pian 'wīnun nēn 'gūē, wēē 'crēn -tē 'nan -e 'ka yī -tēra "da 'nan min nēn Bali -a 'si 'va, en e ya Bali -pī -a bē Zozi nēn. -Te ka yī -tēra Zozi da bē, 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīē, e dra 'cēē vē -a.

21

Zozi 'e 'fli kōōn 'e -srunōn 'sōravli "lē

¹ "Bē -sru en Zozi 'e 'fli kōōn 'e -srunōn lē "nyian 'yī nēn waa laabo Tiberia bē -a man. Zī 'e 'fli kōōn -wle "bē, -a -nan wī nēn 'gū. ² Yī -tū da te -a -srunōn a 'o cin yidī. Simōn Pīēri, 'lee Toma nēn waa laabo "nyian "flēn bē, 'lee Natanāēl nēn 'e "sia 'fla nēn waa laabo Kanan bē -a da Galilē 'leglōn 'jī bē, 'lee Zēbedē -pīnun 'lee Zozi -srunōn "fli "pēē 'bē cī. ³ En Simōn Pīēri -a 'vī -wle 'nan: «'An "ta -kō pō -tēē.» O 'nan -yrē 'nan: «'Kū 'bō "nyian, "kū -kōō 'i -sru.» O -kū, en o -fō -klū -jī. -Pēi zīē -a man bē, wa'a pō -tēē 'mlōnmlōn dī.

⁴ Tū "ē vīnan 'e 'cēn bodrun, te Zozi a 'e 'tōdī 'yī 'plo da. 'Pian Zozi -srunōn 'ka -a -tōlē "lē Zozi nēn dī.

⁵ En Zozi -a laabu -wlo 'nan: «-Gobonun, ka pō "tiēnnēn 'yī?»

O 'nan -yrē 'nan: «-Cējē, kū'a -vē -tēlē dī.»

⁶ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «'Ka 'cēē "se 'wēēn -klū 'bō -pē "yī "da zīa, pō -sēan "jī.» Waa drēla "da, en pō "kaga "sēn -wee "se "jī, -yēē "wēan wa'a -kōlālē "nyian "se zīē -a -klandī -a dī.

⁷ -A -nan nēn Zozi -sruzan 'tū nēn Zozi -a ye "yī "bē, e 'nan Pīēri lē 'nan: «Minsan nēn!» Zī Simōn Pīēri -a 'man 'nan Minsan nēn bē, en e 'yēē sō nēn yaa wo sō ta lou "bē -a 'sia, yaa 'wū 'e man, en e -fō 'yī 'va 'nan -e 'e 'kū 'yī 'plo man. E sō zīē -a 'sū 'e man 'nyranman 'padī -lē "wēan.

⁸ Zozi -srunon -mienun be, "o "ta 'wɔla 'klv -ji, te o -taa "se "nen 'e fadi pɔ -a be -a -klandi -a 'o -sru. Fenan nen o 'si be, -a -nan bɔa -menlie -fuba 'soolu. ⁹ Zi o sɔonla 'klv -ji be, en o 'te 'yi 'e 'sɔndi, te pɔ a "da 'e 'padi, en 'kpoun a -a "srɔn.

¹⁰ En Zozi "e 'nan -wle 'nan: «Pɔ nen kaa -te be, 'ka 'ta -a -mie -a.»

¹¹ Simon Pieri -fo -klv -ji, en e "se "nen 'e fadi pɔ -dandan -a be -a klan 'yi 'plo man. Pɔ a "se 'bɔ 'ji "kaga, -a -yaa tv -fuba 'soolu 'wle yaaga bɔa, 'pian ya'a 'fvi bɔle di.

¹² En Zozi -a 'vɪ -wle 'nan: «'Ka 'ta fenun -bli!» -A -srunon 'bɔ 'tv 'ka -kɔlale -a laabɔdi -a -yrɔ 'nan -ti nen di. Kɔɔ o pɛenon -a -to 'nan Minsan 'bɔ nen. ¹³ Zozi pli o "srɔn, e 'kpoun 'sia, yaa pli o man, en e pɔ 'sia, yaa pli o man.

¹⁴ Zozi 'fli -kɔɔndi 'e -srunon le te 'e wluan -kanon 'va be, -a 'pa yaagazan nen zɛ.

Zozi 'wɪ tin 'ba Pieri le

¹⁵ Zi o cɛen fenun -blidi man be, en Zozi -a laabɔ Simon Pieri -lɔ 'nan: «Zan -pɪ Simon, yian ye "yi e "mlian 'i bɛenun 'gɔv -wee 'an yidi "yi "da?» Simon "e -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mein ye "yi.»

En Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I yie 'tɔ 'mɛn 'bla 'nennun va!»

¹⁶ Zozi -a 'pa "flizan laabɔ -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simon, yian ye "yi?»

Pieri "e -yrɛ 'nan: «-Inyan, Minsan, yia -tɔa 'nan mein ye "yi.»

En Zozi "e -yrɛ 'nan: «'I yie 'tɔ 'mɛn 'blanun va!»

¹⁷ Zozi -a 'pa yaagazan laabɔ "nyian -yrɔ. E 'nan: «Zan -pɪ Simon, yian ye "yi?»

En Pieri ta dre 'trɔdrɔ, kɔɔ e 'wɪ -tɔwli laabɔ -yrɔ 'e cin -sru 'e 'pa -a yaaga. En Pieri -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «Minsan, 'i 'wɪ pɛenon tɔa. Yia -tɔa 'nan mein ye "yi.»

En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «'I yie 'tɔ 'mɛn 'blanun va! ¹⁸ Maan ve yie 'wɪ tɔgl 'a 'nan: Tv nen te i ya "wennon be, yie 'i -tien -tɔa 'i 'bɔ 'a -e 'i 'ku fenan nen i ci "va "be -a -nan. 'Pian tv nen i dra ceje be, min pee 'be 'i -yrɪman -e 'e 'ku 'yia fenan nen i 'ka "va "diɛ -a -nan.»

¹⁹ Zi Pieri -taa "kale -e 'e Bali 'tɔ dre -dan be, -a da -kɔnnen "nen Zozi -a -fɔ. E cɛen 'wɪ zɛ -a vidi man, en e 'nan Pieri le 'nan: «'I -sɔonla 'an -sru!»

²⁰ Pieri 'e 'man 'lila, en 'e yie 'tɔ 'o -sru, te e Zozi -sruzan nen Zozi -a ye "yi 'kpa be -a ye. -A -sruzan zɛ, -yɛɛ tɛɛn yi -tv da Zozi 'pe -ji, te o ya fenun -blinan, en yaa laabɔ -yrɔ 'nan: «Minsan, -tɛ "ta 'i -nɔan 'i 'nanmannon le?» ²¹ Zi Pieri -a 'yi be, en yaa laabɔ Zozi 'lɔ 'nan: «Minsan, min 'labɛ "nun, -me "wɪ 'be bɔa -yee "man?»

²² En Zozi -a 'vɪ -yrɛ 'nan: «-Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ -trilii -e 'an 'tadi 'e bɔ be, 'yie 'wɪ 'tv 'ka 'ji di. 'I 'bɔ, 'i -sɔonla 'an -sru.»

²³ "Wɪ zɛ e fuila "man "bounun yei 'nan Zozi -sruzan zɛ, ya'a 'li 'kaa 'mlɔnmlɔn di. 'Pian Zozi 'ka -a vile Pieri le 'nan ya'a 'kaa di. Zozi "e 'vɪ 'nan: «-Te an ya "va 'nan 'e 'fɔ -nan -trilii -e 'an 'tadi 'e bɔ be, 'yie 'wɪ 'tv 'ka 'ji di.»

²⁴ Zozi -sruzan zɛ, -yɛɛ ci 'wɪnun 'gɔv -a -nan yɪzan -a, en -yɛɛ cɛen -te. Kɔa -tɔa 'nan 'wɪnun nen yaa 'vɪ be 'wɪ 'kpa nen.

²⁵ Zozi 'wɪ "kaga "pee dre "nyian. -Te waa pɛenon 'cɛen -te paan be, 'an 'ci "nrɔnman 'nan -a 'flubanun 'bɔ 'ka 'sɔa 'trɛ 'gɔv -a da "fo "di.

Zoji Crizi -le 'pasianon Drewi (Actes)

Zoji 'li 'e da Bali va

¹Tu Teofil,

'men 'fluba tede -ji be, Zoji 'le 'wi nen yaa dre 'lee yaa paa minnun ji be, maan cren -tedi 'sia 'e pou sianan 'trilii, ²en e 'bo yi nen Bali -a 'si be -a. Te e 'ta -ko laji be, -yee 'wi nen 'ko 'o 'ta wula "da "be, yaa paa 'yee 'pasianon nen, e o 'si "va "be, o ji Bali lei 'saun -le 'pleble 'a. ³Zi -yee yra yidi tu -nyan be, o le nen 'e 'fli koon 'e 'pa -a "kaga. Yaa -ci koon -wle 'nan, 'e yie a "man. 'E 'fli koon -wle yi -fuba sinjen wlu te e Bali -le mingonnen -blidi 'wi ve -wle.

⁴Yi -tu da te Zoji a o yei "be, en e 'nan -wle 'nan: «Te 'ka 'si Zeruzalem di! Bali lei 'saun nen maan 'nan 'an -non 'cee be, 'kaa man -pen! ⁵Zan "e "min -batize dre 'yi 'a, 'pian 'cee ve be, tu -fu "wennon -e Bali 'e "cee -batize dre 'yee lei 'saun 'a.»

⁶En minnun nen Zoji "srön "be, waa laabo Zoji 'lo 'nan: «Minsan, tu zie -a man nen Izrael 'non dra 'yie mingonnen tredanon 'a?»

⁷Zoji "e -wle 'nan: «'An "tu 'ka 'si -nonle 'nan -e "ka "to di, -a 'bo 'towlu 'be yi 'lee tu nun zie -a 'pla. ⁸En Bali lei 'saun -taa 'ka da, e 'pleble -non 'cee, -e 'ka dre 'men 'wi 'nan yunon 'a. Ka 'men 'wi ve Zeruzalem, 'lee Zude 'leglon pëenon 'ji 'lee Samari 'leglon 'ji 'lee 'tre pëenon da.»

⁹Zi Zoji cëen 'wi zie -a vidi man be, en e wluan laji. O yie a -a -sru en "lolu -koei -a -sru 'san -wlo.

¹⁰O yie yra tian -a -sru laji, en min "fli 'bola 'ji o va kligli 'o 'ta le so 'fuvu 'a, en o 'nan -wle 'nan: ¹¹«Galile 'non, -me "le "wean nen ka ya 'ka 'todi te 'ka yie a laji? Bali Zoji 'si 'ka yei, en e -ku -a laji. E -ta pee wo "le zi kaa 'yi 'konan be, -yee 'wi 'zu.»

Zoji 'le 'pasianon Zudazi "pa 'jizan 'to

¹²-A -nan nen Zoji 'le 'pasianon 'si Olivie pon da, en o 'li 'o da Zeruzalem. Pon zie e 'ka Zeruzalem man -koo bli "buu "di. ¹³Zi o 'bola Zeruzalem be, en o -ku 'kon "bu "tu -ji 'kon 'ta lou. 'Kon 'bo zie, -a -ji nen 'o cin ye 'e 'cen. Piere 'lee Zan 'lee Zaji 'lee Andre 'lee Filipu 'lee Toma 'lee Batelemi 'lee Matie 'lee Alife -pi Zaji 'lee Simon nen waa laabo "nyian Zelo be, 'lee Zaji -pi Zude, 'be ci. ¹⁴O 'ci a -towlu, en o pëenon Bali tru "baa 'kon zie -a -ji tu pëenon man. -Wëe ci 'o 'vale lunon -mienun 'lee Zoji "bu Mari 'lee Zoji "buunun -a.

¹⁵Yi -tu da, minnun nen o yi -teala Zoji da be, 'o cin 'yi. O ya min -yaa tu -yo -tu (120). Piere wluan lou, en e 'nan -wle 'nan:

¹⁶«"Buunun, 'wi nen 'e 'cren -tedi Zudazi man be 'e 'le soo. Bali lei 'saun Zudazi -le 'wi 'bola David 'le 'nan, Zudazi be -si -koonmlan Zoji 'kunnon le. ¹⁷E ya "nen -kaa 'va, en -cee 'nyranman -towlu 'pa waa. ¹⁸"Lala nen waa -pan 'wo 'a, 'nan -e 'e Zoji -koon "be, e fei -tu 'lo 'a. 'Pian -a fei 'bo da nen e -ka. -A -pon fea, en -a -pon ween bei. ¹⁹Zeruzalem 'non pëenon 'wi zie -a 'man, -yee "wean nen o fei zie -a 'to 'pa 'o wei -ji 'nan: «Akeldama», -a -ci nen 'nan: «nyen fei». ²⁰En e ya 'e 'cren -tedi "dre 'fluba 'ji 'nan:

<-Yee 'kuin 'e 'fu 'e "tun.

Te min -tu 'e 'nyran ji di.>

En e ya "nyian 'e 'cren -tedi -ji 'nan:

<Min pee 'e "pa 'ji nyranman 'pa.>

21-22 Zi Zan Zozi -batize dre, -trilii -e 'e 'bɔ yi nɛn Bali -a 'si -kaa yei "bɛ -a man bɛ, minnun nɛn o -ko -kaa 'palɛ fɛ pɛɛnɔn 'nan te Minsan Zozi a -kaa 'va bɛ, -kaa o -tu -tɔ -a 'pa 'ji. -Kaa min -tu 'si o yei, -e 'e 'pa -kaa 'va, -e 'e dre Zozi 'le wluandi -kanɔn 'va -nan yizan -tu -a.»

23 -A -nan nɛn o min "fli kɔɔn, -a -tu 'tɔ nɛn Matias, ɛn -a -tu 'tɔ nɛn Zozɛfu. Waa laabo "nyian Barsaba, -te bɛ "cɛɛ dɪ Zuti. 24 Tɔɔn ɛn o Bali tru 'ba, o 'nan: «Minsan, 'i 'bɔ nɛn, i min pɛɛnɔn souba ji ye bɛ, min 'fli 'gʊɛ o yei "bɛ, min nɛn yia 'si "va "bɛ, 'i -kɔɔn 'kʊɛ. 25 Zudazi 'si 'kʊ 'va, ɛn e -kʊ -a -nan nɛn kɔ 'e 'kʊ bɛ -a -nan. Min 'fli 'gʊɛ o yei "bɛ -tɛ "pa 'ji nyranman "paa?» 26 ɛn o 'lein 'wle tuɔla o 'tɔ da. Matias da nɛn e -tria, ɛn e 'pa Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda -tu bɛ o va.

2

Bali lei 'saun 'ta Zozi 'le 'pasianɔn da

1 "Fɛdi -tu nɛn waa laabo Pantekot bɛ -a yi da, te minnun pɛɛnɔn nɛn o yi -tera Zozi da bɛ, o ya 'o cin yidi 'wee Bali tru 'banan 'cɛn 'nan. 2 Nun tɔɔn ɛn fɛ -tu -cin 'widi 'plɛblɛ 'si laji. 'E 'cin wɪ "le fulɔ 'plɛblɛ 'bɛ cɪ "fɛɛnnan. -A -cin 'widi zɪɛ, e 'kɔn nɛn o cɪ o -nyrandɪ -ji bɛ -a -ci 'si. 3 Fɛnɔn o 'fli kɔɔn -wle "le 'te nɛn -le 'wɪ 'zɔ, te o "siiman 'e cin man. 'Tɛ nɛn zɪɛ, e sɔɔn o -tɔɔ pɛɛnɔn da. 4 Bali lei 'saun 'ta o pɛɛnɔn da 'nun, ɛn o 'widi 'sia wei peenun -ji. Bali lei 'bɛ 'wɪ zɪɛ -a 'pa o 'le.

5 Yi 'bɔ 'lein zɪɛ -a da bɛ, minnun nɛn o "sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan te o 'ta wɔla Moizi -le -pei da tɪglɪ bɛ, o ya Zeruzalɛm. 6 Zi o fɛ -cin 'widi zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -kʊ 'o cin yilɛ -nan. 'Wɪ o 'kan 'e 'ciɪla "da, kɔɔ minnun zɪɛ te o ya 'wɪnan bɛ, min -tu "e 'e 'bɔ fla wei 'man. 7 'Wɪ o 'kan, ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'o yɪ 'o 'vɪ bɛ, wa'a tɔa dɪ, te waa ve 'nan: «Minnun nɛn o "we 'labɛ, Galilɛ 'nɔn nɛn waa 'o pɛɛnɔn, 8 ɛn e dre "mɛn 'kɔ 'lɔɔ, ɛn o "we -kaa wei -ji te -kaa maan? 9 -Kaa "sia Part 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia Medi 'trɛda 'lee Elam 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia Mesopotami 'trɛda 'lee Zude 'trɛda 'lee Kapadɔs 'trɛda 'lee Pont 'trɛda 'lee Azi 'trɛda. 10 ɛn -kaa -mie "sia Pirigi 'lee Panfili 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia 'nyian Ezipti 'trɛda. ɛn -kaa -mie "sia "nyian Sirene 'trɛda Libi 'nɔn 'va. ɛn -kaa -mie "sia Rɔm 'nɔn 'va. 11 -Kaa -mie a Crɛt 'nɔn 'a, ɛn -kaa -mie a Arabi 'nɔn 'a. ɛn Zuif 'nɔn a -kaa yei, ɛn min -mienun nɛn o yi -teala Zuif 'nɔn 'le Bali da bɛ o ya -kaa yei. ɛn -kaa -tɔɔ pɛɛnɔn -kaa fla wei maan, te minnun zɪɛ o ya 'wɪ -dandan nɛn Bali -a dre bɛ -a 'vɪnan.»

12 'Wɪ o pɛɛnɔn 'kan 'e 'ciɪla "da, ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'o yɪ 'o 'vɪ bɛ, wa'a tɔa dɪ, te waa laabo 'o cin lɔ 'nan: «'Wɪ zɪɛ 'bɛ 'ci bɛ cɪ 'nɔn?»

13 'Pian te min -mienun o sɛɛ wɔ, -a vidɪ -a 'nan: «-wɛn o -tɛa 'e 'ciɪladɪ "da.»

Pieri 'wɪ tin 'ba minnun lɛ

14 Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianɔn 'fuda -tu -tɔ lou, ɛn Pieri -a 'vɪ o yei wei 'plɛblɛ 'ji minnun pɛɛnɔn lɛ 'nan:

«Zuif 'nɔn, 'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn ka cɪ Zeruzalɛm 'gʊ, 'wɪ 'gʊɛ 'ka man, ɛn 'ka "trɔɛn 'tɔ 'an wei lɛ. 15 Te 'ka vɪ zɪɛ dɪ! Minnun 'gʊɛ, -wɛn "cɛɛ o -tɛa "dɪ. Bodrun nɛn tian, wa'a -wɛn mlɪnɪɛ dɪ. 16 'Pian 'wɪ nɛn Bali 'lewei vizan Zoɛl -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ drɛnan. 17 Yaa 'vɪ 'nan:

«Bali "e 'nan,
tu -fɔla "da "ji bɛ,
an -taa 'mɛn lei 'saun 'a minnun da.
'Cɛɛ 'nɛn 'klɔnmɔnnun
'lee 'cɛɛ 'nɛn lɔmɔnnun Bali 'lewei ve.
Bali fɛnan -kɔɔnman
'yɪɛ -goei 'wein 'a 'cɛɛ -gobonun lɛ.

Bali fɛnan -kɔɔnman
nyrinvla min cejenun lɛ.

¹⁸ 'Wɪ 'kpa, an -taa 'mɛn lei 'saun 'a
-klɔnmɔn 'lee lumɔn pɛɛnɔn nɛn waan "sua bɛ o da,
tʊ zɪɛ -a man
-e 'o Bali 'lewei vɪ.

¹⁹ An -cɛ -srɔn "wɪnun dra laji lou,
-e 'an 'lɛbo "fɔ wɪnun drɛ 'trɛda.
E -kɔan 'tɛ 'a, e -kɔan "nyɛn -a,
e -kɔan "lolu -koei "a.

²⁰ Klun -tɔala yidɛ yra,
mlɛn dra 'tɛndɛn "le nyɛn -zʊ,
'vaa -e Minsan -le yi -dan nɛn e "bia bɛ, 'e bɔ.

²¹ Tʊ zɪɛ -a man bɛ,
min nɛn e Minsan laabʊ bɛ,
Minsan -a "sia 'wɪ 'ji. »

²² ɛn Piɛri "e 'nan "nyian 'nan: «Izrael 'nɔn 'ka "trɔɛn "tɔ: Nazaretɪ min Zozi
'ta 'trɛda, -cɛ -srɔn "wɪnun nɛn Bali ciɫa "va, ɛn yaa drɛ bɛ, yaa -kɔɔnman 'wein
'nan Bali 'bɛ 'pa 'sia. ²³ ɛn o min 'bɔ 'nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka -tɛ. Bali 'bɔ 'bɛ 'vɪ 'nan
'e drɛ zɪɛ, ɛn yaa -tɔa 'e 'cɛn 'nan e dra. Kaa -nɔn minnun nɛn wa'a Bali tɔa
dɛ -wɫɛ, ɛn waa -tɛ -a -pɛindɪ -a yiba "plan da. ²⁴ 'Pian Bali -a wluɔn -kanɔn
'va, yaa 'si 'ka -lɔ, -yɛɛ cɪ 'nan ya'a 'kɔlaman -e 'e 'fʊ -ka -le 'plɛblɛ 'wlu dɪ. ²⁵ ɛn
mingɔnnɛn David 'wɪ 'gʊɛ -a 'vɪ 'e 'cɛn Zozi man. Yaa 'vɪ 'nan:

«Maan -tɔa 'nan 'kʊ 'vale Minsan -a 'kʊɛ cɪ tʊ pɛɛnɔn man.

E ya tʊ pɛɛnɔn man 'an "srɔn
tɛ 'e 'klan "sia 'an 'ji 'wɪ drɛnan.

²⁶ Tʊ pɛɛnɔn man
cɪ "nrandɪ a 'an 'lɔ,
ɛn an Bali 'tɔ bɔ "dre -fɔa.
ɛn -tɛ an -ka ɔɔ,
Bali cɪ 'ka 'saan 'an man dɪ.

²⁷ -Yɛɛ cɪ 'nan
Bali 'ka 'an lei tʊɛ -ka -lɔ dɪ,
ɛn ya'a 'e 'suzan 'tʊɛ
-e 'e fʊl -yrɛ -ji dɪ.

²⁸ -Si nɛn waa "siala
-e 'o 'belidɪ nɛn
ya'a 'nyaan dɛ -a yɪ bɛ,
yia kɔɔn 'mɛn,
ɛn yie -kɔndɪ 'an "srɔn "le "wɛan
'an 'cɪ "nranman "fo.»

²⁹ "Bɔɪnun, -si a 'e 'nɔndɪ 'mɛn -e 'an vɪ 'cɛɛ 'nan: -Kaa tra David -ka, waa
'wʊ, ɛn a -yrɛ a tian -kaa 'va 'gʊ. ³⁰ 'Pian, e ya Bali 'lewei vɪzan -a "nɛn, ɛn yaa
-tɔa 'e 'cɛn 'nan Bali -tɔ 'e wei -da -a vidɪ -a 'yrɛ 'nan: «'E kluda min -tʊ 'e 'lɛji
mingɔnnɛn -ble.» ³¹ 'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra bɛ, David -a -nan 'yɪ 'e 'cɛn
-yɛɛ "wɛan nɛn, e min 'sizan 'wɪ 'ji -le wluandɪ -kanɔn 'va wɪ 'vɪ 'vaa ɛn e drɛ.
E 'nan:

«Bali 'ka -a 'tʊɫɛ -ka -lɔ dɪ,
ɛn ya'a fʊldɛ -yrɛ -ji dɪ.»

³² Zozi 'bɔ nɛn an -yɛɛ 'wɪ ve 'gʊɛ, Bali -a wluɔn -kanɔn 'va, ɛn -kaa pɛɛnɔn -kaa
ya -a -nan yunɔn 'a. ³³ Bali -a -nyran 'e 'pɛ "yi "da, ɛn e lei 'saun nɛn e 'nan 'e
-nɔan "bɛ yaa -nɔn -yrɛ. -A lei 'saun 'bɔ zɪɛ ɛn Zozi 'ta -a 'kʊ da. -A 'bɔ nɛn ka cɪ

-a -nan ynan, en ka ci -a da weinun mannan 'gv. ³⁴-YEE ci 'nan, David 'bɔ 'ka 'e -kɔvle laji di, 'pian -a 'bɔ 'be 'vi 'nan:

«Bali -a 'vi 'an 'san le 'nan,

'i -nyran 'an 'pe 'yi "da,

³⁵-trilii -e 'me'in nanmannɔn dre

'i 'cein -trɔa "dave -a.»

³⁶-Yee "wean 'ka Izrael 'nɔn pɛɛnɔn 'ka -ci -tɔ 'wein 'nan, Zozi nen kaa -te -a -pe'indɪ -a yiba "plan da be, Bali -a dre Minsan -a, en yaa dre 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -a.»

-Leglizi tede -trɔanan

³⁷Zɪ minnun nen -nan be, o 'winun zɪe -a 'man be, -a 'wɪ wla o man. En waa laabɔ Pɛiri 'lee Zozi 'le 'pasianɔn -mienun lɔ 'nan: «"Bɔɪnɪn, "kɔ "dra "mɛn 'kɔ?»

³⁸En Pɛiri 'e 'nan wle 'nan: «'Ka 'si 'wɪ 'wliɪɪ "dreɪɪ man, -e 'ka 'fli -nɔn Bali le, -e o 'ka -tɔvɔ pɛɛnɔn -batize dre Zozi 'tɔ da, -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wliɪɪ fui, -e 'e 'yee lei 'sauɪ 'nɔn 'cɛɛ. ³⁹-YEE ci 'nan, Bali -le 'wɪ nen yaa 'vi 'nan 'e dra be, 'ka le nen, en 'cee 'nɛnnun le nen, 'lee minnun pɛɛnɔn nen o ya tian -kɔɔbli en Minsan nen -cee Bali -a be, e "ta -daa "o laabɔle be, o le nen.»

⁴⁰En Pɛiri 'wɪ "kaga "pee 'vi "nyian -wle, -e 'o -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nen be, e 'wɪ 'pla -wle. Yaa 'vi -wle 'nan: «'Ka 'fli -nɔn Bali le, -e Bali 'e 'ka 'si yra yɪɪɪ nen e "ta -daa "bɔle 'wɪ 'wliɪɪɪ "dreɪɪɪ man be -yrɔ.»

⁴¹Minnun nen o Pɛiri wei 'man "yi "be, Zozi 'le 'pasianɔn o -batize dre. Yi 'bɔ zɪe -a da, min -kpi yaaga be 'o 'fli -nɔn Bali le.

⁴²En tɔ pɛɛnɔn man 'winun nen Zozi 'le 'pasianɔn -a "paaman o ji be, waa maan te o 'ta wɔla "da 'o 'ci 'fidaa 'a. O ci a -tɔwli, o "paa 'o cin va te 'o cin man wɪ dra. O pɛɛnɔn fe -tɔwli "ble 'e cin va Minsan -cin -trɔadɪ o ji -a, en o Bali tru "baa 'e cin va.

⁴³Zeruzalem 'nɔn nen -nan be nyen o cɛɛn kɔ Zozi 'le 'pasianɔn -ce -srɔn "winun 'lee 'leɔbɔ "fɔ winun dra. ⁴⁴Minnun pɛɛnɔn nen o yi -tera Zozi da be, o ya 'e cin va, en -wee fɛnɪn pɛɛnɔn a 'e cin va. ⁴⁵'O 'lɔ fɛnɪn pɛɛnɔn 'tan, en waa man "lala pli minnun man. O min -tɔ "le "nɔn "le zɪ "lala "wɪ ci "man "be -yee 'wɪ 'zɔ. ⁴⁶Tɔ -tɔvɔ pɛɛnɔn man, te 'o cin ye Bali -pan 'kuin, 'kɔn 'tɔvɔ nen o -wee -blife -tɔɔmlan 'ji be, 'o cin -pliman -e 'o 'kɔ -a -blɪ ci "nran 'lee ci 'fidaa 'a. ⁴⁷O Bali bɔa te minnun o 'tɔ "yi "ve. En tɔ pɛɛnɔn man be, Minsan minnun "sia 'wɪ 'ji te e o -sean "o va.

3

Pɛiri min -srandɪ "tra "tɔ beli

¹Yi -tɔ da, te yidɛ teenla, en Zan 'lee Pɛiri "ta -kɔ yidɛa Bali tru 'bale. ²Bali -pan 'kɔn 'bɔ man -klɔn -yre nen waa laabɔ -kpein fɛnyian be, min -srandɪ "tra "tɔ yra -a "nen. -A min 'bɔ, waa -ya zɪe. Tɔ pɛɛnɔn man, o -taa min 'bɔ 'nyenlea -kpein 'bɔ "srɔn 'nan te e "lala tru "baa minnun nen o -wlamlan Bali -pan 'kuin be -wɔ. ³Zɪ e Pɛiri 'lee Zan 'yɪ te o "ta -wlamlan be, en e fe tru 'ba -wɔ.

⁴Tɔɔn en Pɛiri 'lee Zan 'o yɪ 'sen "da, waa -nanjɛɛn, en Pɛiri "e -yre 'nan: «'I 'kɔ 'nanjɛn.» ⁵En e o -nanjɛɛn, "yee 'ji "le o "ta fe -tɔ -nɔan 'yre.

⁶En Pɛiri "e -yre 'nan: «"Lala 'ka 'an 'lɔ di, en -siga 'ka 'an 'lɔ di, 'pian fe nen 'an 'lɔ be, maan -nɔan 'kɛ: Nazareti min Zozi Crizi 'tɔ da, 'i 'wluan lou, 'i 'ta wɔ!» ⁷-A -nan nen yaa 'kun 'e 'pe "yi "man, en yaa wluan lou. 'Nun tɔɔn en min -srandɪ "tra zɪe -a cɛin 'lee -a -sezenɛnnun -tɔ 'e man 'pleble. ⁸E dre "klu, en e -tɔ lou, en e 'ta wɔɪɪ 'sia 'o 'vale Pɛiri 'lee Zan -a. O wla Bali -pan 'kuin, te e -kɔ 'ta wɔɪɪ -a. E -kɔ 'sɔɪɪ -a lou, te e Bali 'tɔ bɔa.

⁹ Minnun p̄eēnōn -a 'yɪ 'ta wōnan, te e Bali 'tō bōa. ¹⁰ Waa -tōa 'nan, min nēn 'e -nyrandi -klōn -yrē nēn waa laabo -kpein fenyian bē -a 'nēn te e fē trū "baa bē -nyrēn. En 'wɪ nēn e drē -yrē "bē -a 'wɪ ciila minnun p̄eēnōn da, 'wɪ o 'kan.

Pieri 'wɪ tin 'ba Bali -pan 'kuin

¹¹ Te ya'a tian 'sile Pieri 'lee Zan "srōn "dɪ, en o 'bō Bali -pan 'kōn 'lē "nēn "nēn waa 'tō 'pa Salomōn man bē -a -nan, tōōn en minnun nēn 'wɪ o 'kan 'gʊe, o -kʊ o 'lē flan -a. ¹² Zi Pieri 'wɪ zɪe -a -nan 'yɪ bē, tōōn en e -wlē 'nan: «Izraēl 'nōn, -mē "lē "wean nēn 'wɪ 'ka 'kan? -Mē "lē "wean nēn ka 'kʊ -nanjēan? Bali -le 'pleblē 'bē min 'gʊe -a beli, 'kʊ 'bō 'lē 'pleblē "cēē dɪ. ¹³ Bali nēn e cɪ Abraam -le Bali -a 'lee Izak -le Bali -a 'lee Zago 'lē Bali -a 'lee -kaa tranun -le Bali -a bē, -yēē e 'suzan Zozi Crizi -le 'pleblē 'cɪ kōōn. -A -pɪ Zozi zɪe, Pilati "e 'vɪ 'nan 'o 'si "man 'pian ka'a 'wlē "man "dɪ. Ka kōala "man, en kaa -nōn minnun lē, en waa -te. ¹⁴ Min nēn 'bē a Bali 'lē 'saun en 'bē a min tɪglɪ 'a bē, 'cēē 'nōn en wēē 'te, en ka wɪ min -tezan man 'bē "pa 'ji 'nan te 'wēē 'tē dɪ. ¹⁵ Ka min nēn e cɪ 'belidɪ nēn ya'a 'nyaan dɪe -a san -a bē, -a -te, 'pian Bali -a wluan -kanōn 'va, en kʊ ya -a -nan yūnōn 'a. ¹⁶ Yi -teradɪ -a 'tō da -le "wean, -a 'tō 'bō 'lē 'pleblē min nēn kaa -tōa en kaa ye 'gʊe e beli. Yi -teradɪ Zozi da 'bē beli "fo 'ka p̄eēnōn yīē man 'gʊ.

¹⁷ An "būnūn, maan -tōa 'nan 'wɪ nēn 'ka 'bō 'lee 'ka 'tanōn 'a drē Zozi lē bē, ka'a -ci -tōlē 'vaa, en kaa drē dɪ. ¹⁸ 'Pian Bali 'bē 'vɪ 'nan 'e drē zɪ, -e 'wɪ nēn Bali 'lewei vūnōn p̄eēnōn -a 'vɪ bē, 'e 'lē sōō. -A 'wɪ zɪe, -yēē cɪ -yēē min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -le yra yɪdɪ -a. ¹⁹ -Yēē "wean 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drēdɪ man, -e 'ka 'fli -nōn Bali lē, -e Bali 'e 'cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. ²⁰ -Te kaa drē zɪe -e Minsan Bali 'e 'fʊdɪ -trōō -nōn 'cēē, -e min 'sizan 'wɪ 'ji Zozi nēn yaa 'pla 'cee vē -a bē, 'e -ta -a. ²¹ 'Bē nēn 'gʊe, Zozi Crizi -fo tian laji -trilii -e tō nēn Bali "e 'nan 'wɪ 'wɪdɪ 'ka 'kōan 'trēda dɪ "lē 'trēda pou sianan 'zʊ bē, 'e 'bō. 'Wɪ zɪe, Bali 'lewei vūnōn 'saun -a 'vɪ 'e 'cēn.

²² Moizi -a 'vɪ 'e 'cēn 'nan:

<Minsan nēn 'cee Bali -a bē,

-taa Bali 'lewei vɪzan -tʊ -a 'cēē "lē 'mēn 'wɪ 'zʊ.

'Ka 'va nēn e min zɪe -a "sia,

'ka min zɪe -a wei man -e 'ka 'ta wola "da.

²³ 'Pian bii nēn yɪ'a min zɪe -a wei manlē dɪe,

'i klu "so Bali -le minnun yei.>

²⁴ En 'wɪ nēn Bali 'lewei vɪzan Sanmian 'lee Bali 'lewei vūnōn p̄eēnōn nēn o -ta -yēē -sru "bē, waa 'vɪ bē, -yēē cɪ "mēn "drēnan 'gʊ. ²⁵ Bali 'lewei vūnōn zɪe ka ya o kludanōn 'a, en 'wɪ nēn Bali -a 'vɪ -kaa tranun lē 'nan 'e dra bē, 'cēē cɪ -a

'nēn "blūnōn 'a. Bali -a 'vɪ Abraam lē 'nan:

<'I kluda min -tʊ 'tō 'ji

an -fēa ve 'trēdanōn p̄eēnōn man,

tōōn en Bali -ta 'e 'suzan 'a.>

²⁶ -Yēē "wean Bali 'e 'suzan Zozi Crizi 'bōla 'ka 'va 'e 'flin 'nan -e 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drēdɪ man -e 'ka 'fli -nōn -yrē -e 'e -fēa vɪ 'ka man.>

4

O -kʊ Pieri 'lee Zan -a tin 'banōn 'cēin -da

¹ Pieri 'lee Zan -fʊ tin 'banan minnun lē, en Bali -pannōn 'lee min nēn e yīē -tōa Bali -pan 'kōn 'va bē 'lee Saduze 'nōn 'ta. ² 'Bli 'fʊ o 'ji 'nan, Zozi 'lē 'pasianōn 'fli zɪe o ya 'wɪ "paanan minnun ji, te waa ve -wlē 'nan, Zozi wluan -kanōn 'va, -yēē "wean minnun nēn o -ka bē o wuanla -kanōn 'va. ³ O Zozi 'lē 'pasianōn 'fli zɪe o 'kun, en o -kʊ o -fōlē -pʊ 'kuin 'nan -e tʊ 'e 'cēn o man, kōō fēnan -kʊ -kōōbli. ⁴ 'Pian minnun nēn o 'wɪ zɪe -a 'man bē, o "kaga "fʊ Zozi 'va, en Zozi -sru 'ta wōnōn "nēn 'bō -kpi 'soolu (5.000).

⁵ Zi tu ceeñ be, en Zuif 'nōn 'tanōn 'lee min cejenun 'lee 'fluba 'ci vñōn 'o cin 'yi Zeruzalem. ⁶ Bali -pannōn 'tazan Ane a o va, 'lee Kaifa 'lee Zan 'lee Alezandre 'lee Bali -pannōn 'tazan 'srōnnōn -mienun "nyian. ⁷ En o 'nan 'o 'ta Pieri 'lee Zan -a 'o yei. Zi Pieri 'lee Zan -ta be, en waa laabu -wlo 'nan: «'Pleble "cēn "a nen ka min -srandi "tra beli, en -ti 'tō da nen ka 'winun zīe -a dra?»

⁸ En Pieri nen 'e fadi Bali lei 'saun 'le 'pleble 'a be, e 'nan -wle 'nan: «Zuif 'nōn 'tanōn 'lee min cejenun, ⁹ -te ceeḡv o 'wī laabu 'ku 'lo 'yi "nen kva dre min -srandi "tra "le be -a da be 'lee min nen kva dre -a 'tō da be -a da be, ¹⁰ kva ve 'cēe -e 'ka -tō, en "nyian -e Izrael 'nōn pēēnōn 'o -tō 'nan: Nazareti min Zozi Crizi nen kaa -te -a -pēindi -a yiba "plan da, en Bali -a wluan -kanōn 'va be, -a 'tō da nen ka min 'labe -a ye 'e 'belidi. ¹¹ E ya 'e 'cēn -tēdi Bali -le 'fluba 'saun 'ji 'nan:

«-Kōle nen 'ka 'kōn 'tōnōn,
kaa tuw 'ka 'pēla koda be,
-yēe dre 'kōn 'tō -kōle tiglī 'a.»

¹² -A 'saza 'va nen 'belidi ci, -yēe ci 'nan lakōle 'wlu 'ḡv, Bali 'ka 'tō 'tū -nōnle minnun le -e min 'e 'ciula 'va -e 'e 'belidi yi di.»

¹³ Tōōn en tin 'banōn nen 'o cin 'yi be 'wī o 'kan. -Yēe ci 'nan, waa -ci -tō 'nan, Pieri 'lee Zan -le 'wī nen waa 'vī be, o yi -tera 'o 'fli da en nyēn 'ka o ji di. En waa -ci -tō 'nyian 'nan, Zan 'lee Pieri be 'flanōn "tun "nen waa, en wa'a Bali -le 'fluba -tranlea di. 'Pian waa -tōa 'nan, 'o 'vale Zozi nun -a o 'ta wōla, ¹⁴ en min -srandi "tra "nen -cē 'si "man te waa ye 'e 'tōdi o "srōn "be, -yēe "wēan 'wī 'tū 'ka o ji -e 'o vī di. ¹⁵ Tōōn en o 'nan -wle 'nan 'o 'man 'ten "tiēnnōn. -A -nan nen -sa -fōla tin 'banōn 'bō yei. ¹⁶ En waa laabudi 'sia 'o cin lo 'nan: «Kaa dra minnun 'labe -wle 'kō? Zeruzalem 'nōn pēēnōn -a -ci -tōa 'wein, 'nan -cē -srōn "wī -dan nen 'labe -wēe dre. En -ka'a 'kōlaman -a -sa -fōdi -a di. ¹⁷ 'Pian -e 'o 'fli zīe, -e -wee 'wī 'bō 'e vīle 'e fuila "man "minnun pēēnōn 'va die, -kaa 'wī 'pla -wle 'klagla 'nan, te o 'wī tin 'ba min -tūle "nyian -wee Zozi zīe -a 'tō da di.»

¹⁸ Tōōn en o Zan 'lee Pieri laabu, en o 'wī 'pla -wle 'klagla 'nan, te 'o 'wī tin 'ba "nyian minnun le Zozi 'tō da di, en te 'o 'wī "paa "nyian minnun ji Zozi 'tō da di.

¹⁹ En Pieri 'lee Zan "e 'nan -wle 'nan: «'wī nen e ci tiglī be, 'ka vī 'ka 'bō 'a: 'Ku 'ta wōla 'ka wei da, -baa 'ku 'ta wōla Bali wei da? ²⁰ 'Pian 'kve vē be 'wī nen kva -nan 'yi, en kva 'man be, kv'a 'kōlaman -e 'kv 'lēbo 'pla "da -a 'wī zīe -a vidī -a di.»

²¹ Tōōn en tin 'banōn 'wī 'pla "nyian -wle 'klagla 'kpa, en o -si -nōn -wle 'nan 'o 'kv. Tin 'banōn 'bō 'ka -kōlale -sī -tū yidi -a -e 'o 'wī 'nōn -wle "di, kōō minnun pēēnōn a Bali 'tō banan 'wī nen e dre be -yēe "wēan. ²² En "nyian min -srandi "tra "nen -cē -srōn "wī zīe e dre, en -cē 'si "man "be, min ceje nen -a le -fuba sinjen -cia "be -nyēn.

Zozinōn Bali tru 'ba

²³ Zi o 'si o man be, en o -kv 'o "bvi Zozinōn -mienun va, en 'wī nen Bali -pannōn 'tanōn 'lee min cejenun -a 'vī -wle "be, o -wee 'vī. ²⁴ En zi o 'wī zīe -a 'man be, o pēēnōn 'ci dre 'tū, en o Bali tru 'ba 'nan: «'Ku 'san, yīe 'trē dre, yīe lakōle 'pla, yīe jemīe 'lee 'e 'va fēnun pēēnōn dre. ²⁵ Yīe 'pa 'ku tra David 'le 'yīe lei 'saun 'a 'nan:

«-Mē "le "wēan nen 'bli a 'e 'fōdi 'lēglōn pēēnōn da minnun ji zīe,
en -mē "le "wēan nen 'wī nen -a -ci "ka "diē,
-a -cin a minnun ji zīe?»

²⁶ Treda mingōnnen nun 'o man wōv 'kuli da, en 'o 'ci 'pa 'o 'vale minnun tanōn 'a Minsan Bali 'lee -yēe min nen yaa 'si "va en yaa 'pa 'sia 'nan 'e min 'si 'wī 'ji be o man.»

27 'Wɪ 'kpa nɛn, -yɛɛ ci 'nan Erodi 'lee Ponzɔ Pilati 'o cin 'yɪ 'fla zɪɛ -a da 'o 'vale -pɛnnɔn 'lee Izraɛl 'nɔn 'a, ɛn 'o 'ci 'pa 'i 'suzan 'saun Zozi nɛn yia 'si ' 'va, ɛn yia 'pa 'sia, 'nan 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ -a man. 28 'Wɪ nɛn yia 'vɪ 'i 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'lee 'i 'bɔ 'ci 'sɔ 'a 'e 'cɛn bɛ, -a 'bɔ nɛn waa 'lɛ sɔɔ. 29 -Yee "wɛan, 'bɛ nɛn 'gʊɛ Minsan Bali, 'i 'wɪ nɛn waa dra -wɛ "bɛ, 'i yɪ 'i drɛ -e 'i 'sunɔn 'o 'yie 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnɔn lɛ yɪ -tɛrɔdɪ 'o 'fli da -a. 30 'I 'yie 'plɛblɛ 'ci -kɔɔn 'dʊ -e 'i 'sunɔn 'o -cɛ 'si minnɔn man -e 'o 'lɛbɔ 'fɔ wɪnɔn 'lee -cɛ -srɔn 'wɪnɔn drɛ 'i 'suzan 'saun Zozi nɛn yia 'si "va "bɛ -a 'tɔ da.»

31 Zɪ ɔ cɛɛn Bali trʊ 'badɪ man bɛ, ɛn fɛnan nɛn ɔ ci 'o cin yɪdɪ bɛ -a -nan nyɔɔndɪ 'sia, tɔɔn ɛn Bali lei 'saun ɔ pɛɛnɔn 'fa, ɛn ɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ 'sia minnɔn lɛ tɛ "klan 'ka ɔ ji "nyian dɪ.

Zozinɔn 'pa 'o cin va 'wɪnɔn drɛnan

32 Minnɔn pɛɛnɔn nɛn ɔ yɪ -tɛra Zozi Crizi da bɛ, ɔ drɛ min -tɔwli "a, ɔ ci wɪ a -tɔwli. -Te min -tʊ yɪfɛ a bɛ, tɛ ɔ pɛɛnɔn 'le vɛ nɛn. 33 'Plɛblɛ -dan nɛn -wɔɔ 'bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn ɔ Minsan Zozi 'le wluandɪ -kanɔn 'va wɪ vɛ minnɔn lɛ, ɛn "nyian bɛ, Bali -le -fɛa a ɔ man 'kpa. 34 Fɛ -tʊ 'ka 'kle min -tʊ man ɔ va dɪ. Kɔɔ minnɔn nɛn -wee fei 'lee 'kɔnnɔn a bɛ waa -tan, ɛn ɔ -ta -a man "lala -a, 35 ɛn waa -sran Zozi 'le 'pasianɔn 'wlu. Zozi 'le 'pasianɔn zɪɛ, ɔ min -tʊ "le "nɔn "le zɪ "lala 'wɪ ci "man "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

36 Levi min -tʊ a ɔ va, waa -ya Sipri 'lɛglɔn 'ji, -a 'tɔ nɛn Zozɛfv, ɛn Zozi 'le 'pasianɔn -a 'tɔ 'pa 'nyian Barnaba, 'bɛ 'ci 'bɛ ci 'nan min nɛn e min 'koe -tɔa 'e da. 37 -Yee fei nɛn 'e 'lɔ bɛ yaa -tan, ɛn e -ta -a man "lala -a, yaa -sran Zozi 'le 'pasianɔn 'wlu.

5

Anania 'lee Safira -le 'wɪ

1 'Pian min -tʊ a, -a 'tɔ nɛn Anania, 'o 'vale 'e nan Safira -a ɔ 'wee -yɔ -tan. 2 Yaa man "lala -mie 'si ' 'va, ɛn yɛɛ 'pla 'yee vɛ -a, -a nan -a -tɔa zɪɛ, ɛn e -kʊ -a -nyranman -a Zozi 'le 'pasianɔn lɛ.

3 Tɔɔn ɛn Pieri 'e -yrɛ 'nan: «Anania, -mɛ "le "wɛan nɛn 'i 'fli 'tʊ ɛn Satan wla 'i 'ji, ɛn i 'wlu 'sɛn Bali lei 'saun lɛ, ɛn i 'yie -yɔ man "lala -mie 'pla 'yie vɛ -a? 4 'I 'bɔ 'le -yɔ nɛn, ɛn yia -tan. ɛn zɪ yia -tan, -a man "lala bɛ, 'i 'bɔ 'le vɛ "cɛɛ dʊv? ɛn -mɛ "le "wɛan nɛn 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ, yia nrɔn 'i 'ji? Minnɔn lɛ "cɛɛ i 'wlu 'sɛn dɪ, 'pian Bali lɛ nɛn i 'wlu 'sɛn.»

5 Zɪ Anania 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, e -tria, ɛn e -ka. Minnɔn pɛɛnɔn nɛn ɔ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, "klan -dan -sɛn ɔ ji. 6 -Gobonun nɛn -nan bɛ, ɔ sɔ 'pa -a -kadɪ man, ɛn ɔ -kʊ -a wɔɔlɛ.

7 -A -nan 'mɔn -trilli, 'bɛ -sru ɛn -a nan -ta, tɛ 'wɪ nɛn e drɛ bɛ, ya'a tian "e 'manlɛ dɪ. 8 ɛn Pieri -a laabɔ -yrɔ 'nan: «-Yɔ nɛn kaa -tan bɛ, -a man "lala nɛn 'gʊ?»

ɛn -a nan -a wun -fɔ 'nan -a man "lala nɛn bɛ.

9 Tɔɔn ɛn Pieri "e -yrɛ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan nɛn 'ka 'ci 'pa, ɛn ka Minsan lei 'man -tan? 'I 'yɔɔ, minnɔn nɛn wei -sran 'wɔ bɛ, ɔ nɛn 'kɔn 'lɛ "nɛn "bɛ, ɔ "ta -kɔ "nyian "yie "a.»

10 'Nun tɔɔn e -tria Pieri 'wlu, ɛn e -ka. -A -nan nɛn -gobonun wla ɔ 'bɔ "man tɛ e ya 'e 'kadɪ, ɛn waa 'sia ɔ -kʊ -a wɔɔlɛ 'e -sran 'srɔn. 11 -Leglizi 'nɔn 'lee minnɔn pɛɛnɔn nɛn ɔ 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, "klan -dan -sɛn ɔ ji.

Zozi 'le 'pasianɔn minnɔn "kaga beli

12 Zozi 'le 'pasianɔn 'lɛbɔ 'fɔ wɪ 'lee -cɛ -srɔn "wɪ "kaga drɛ minnɔn yie man. Zozinɔn pɛɛnɔn a 'o cin yɪdɪ Bali -pan 'kɔn 'lɛ "nɛn "nɛn waa 'tɔ 'pa Salomɔn

man be -a -nan. -A -nan nen 'o cin ye 'e 'cen. ¹³ En minnun nen o 'ka Zozi 'va die o -tv 'ka -plile o man di, 'pian te o Zozinon 'to 'yi 've. ¹⁴ Minnun "kaga 'yi -tera Minsan da, -e 'e 'sia lumon 'lee 'klonmon man, te o -ko -sendi -a Zozinan 'va. ¹⁵ Minnun 'bola 'ji -ce -tenon 'a 'fla yei, te o -ce -tenon 'bo nyianla -saa 'lee nyinnan 'dave -mienun da. Minnun zie, waa "nrnoman 'o 'ji, 'nan -te Pieri "e ci -e -a ful lei 'tun 'e 'ci min -tv da 'fenda. ¹⁶ Minnun "kaga "sia 'flanun nen Zeruzalem "srn "be -a da, te o -taa "nyian -ce -tenon 'lee minnun nen pon 'e 'pe kle o man be waa, te o pemon "belia.

Minnun 'te 'pa Zozi 'le 'pasianon da

¹⁷ Man bodi wlala Bali -pannon 'tazan 'lee Saduze 'non 'ji Zozi 'le 'pasianon man. ¹⁸ -A -nan nen o Zozi 'le 'pasianon 'kun, en o o -fo -pu 'kuin. ¹⁹ 'Pian zi -pei 'tan be, en Minsan -le 'pasiazan -tv -ta -pu 'kon 'le 'sule o da, e o 'bola be, en e 'nan -wle 'nan: ²⁰ «'Ka 'ku Bali -pan 'kuin -e 'ka Bali wei nen e 'belidi -non "be -a -nan wv vi minnun le.»

²¹ En o wv "man. Bodrun puunon o -kv Bali -pan 'kuin, en o 'wv "paadi 'sia minnun ji.

Tv 'bo zie -a wlu be, Bali -pannon 'tazan 'lee 'e "srnon tin 'banon cin 'y' 'o 'vale Zuif min cejenun -a. En o minnun 'pa 'sia -pu 'kuin 'nan 'o 'ta Zozi 'le 'pasianon 'a. ²² 'Pian, minnun nen o o 'pa 'sia be, wa'a Zozi 'le 'pasianon yile -pu 'kuin di. En o 'li 'o da tin 'banon 'va, o 'wv zie -a 'sinan 'pa -wle. ²³ Waa 'v' -wle 'nan: «-Pv 'kon a 'e 'fodi -ji 'fo, en 'sounjanun a -a 'le "nen 'pian zi kv 'kon 'le 'sv be, kv'a Zozi 'le 'pasianon yile -ji di.»

²⁴ Zi min nen o yile -toa Bali -pan 'kon 'va be, 'lee Bali -pannon 'tanon 'wv zie -a 'man be, wa'a 'wv 'tv yile -e 'o v' Zozi 'le 'pasianon 'le 'sandi da di, en waa laabo 'o cin lo 'nan, -me "wv 'be ci zie.

²⁵ -A -nan nen min -tv -ta -a vile -wle 'nan: «"Ka 'yio, minnun nen ka o -fo -pu 'kuin 'gve, o ya 'wv "paanan minnun ji Bali -pan 'kuin.» ²⁶ En min nen e yie -toa Bali -pan 'kon 'va be 'lee 'yee minnun -kv o 'kunle, en o -ta waa. 'Pian wa'a drele -sa -a di, kov "klan a o ji 'nan minnun "ta -kole weenman 'o 'va.

²⁷ Zi o -ta waa be, en o -kv waa tin 'banon 'le. -A -nan nen Bali -pannon 'tazan 'wv laabo -wlo. ²⁸ E 'nan -wle 'nan: «Kv 'wv 'pla 'cee 'kagla 'nan, te 'ka 'wv "paa 'nyian minnun ji 'to 'labē -a da di. "Ka 'yio "le kaa dre, en 'cee 'wv "paadi fuila "man Zeruzalem "fo, en ka 'nan minnun le 'nan, 'kve min zie -a -te.»

²⁹ Tdon Pieri 'lee Zozi 'le 'pasianon -mienun -a 'v' -wle 'nan: «Bali wei da nen min 'ta 'wola 'e 'flin 'vaa -e 'e 'ta wola min wei da. ³⁰ Zozi nen kaa -te -a -peindi -a yiba "plan da be, 'kv tranun -le Bali -a wluan -kanon 'va. ³¹ Bali -a -nyran 'e 'pe "yi "da, en yaa dre min 'sizan 'wv 'ji -a. En yaa dre min tazan -a. Yaa dre zie 'nan -e 'Izrael 'non o 'si "o dre wv -wli "man -e Bali 'e -wee 'wv 'wli "fui. ³² Kv ya 'wv zie -a -nan yunon 'a, en lei 'saun nen Bali -a -non minnun nen o 'ta 'wola Bali 'bo wei da be -wle "be, e ya "nyian -a -nan yizan -a.»

³³ Zi tin 'banon 'wv zie -a 'man o da be, en 'bli 'fo o ji 'e 'ciula "da, o ya "vale o Zozi 'le 'pasianon 'bo -teeman. ³⁴ 'Pian Farizen min -tv nen waa laabo Gamaliel, e Moizi -le -pei 'fluba "paaman, en minnun pemon -a bo "be, e -to lou tin 'banon yei, en e 'nan 'o Zozi 'le 'pasianon 'man 'ten "tiannon. ³⁵ -A -nan nen e 'nan tin 'banon le 'nan: «Izrael 'non, 'wv nen ka "ta -a dra minnun 'labē -wle "be, 'ka 'wulo -ji "nrn "da 'kpa. ³⁶ Min -tv nen waa laabo Teida be, e 'bola -a -nan 'ka tan 'monle "bv di. Zi -yee 'wv 'bola zie, e 'nan 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan tv -a, en min -yaa sinjen soonla -a -sru. 'Pian waa -te, en minnun nen o soonla -a -sru "be o fuila "man. Min -tv 'ka "nyian -fule -nan di. ³⁷ "Be -sru, te min "nrndi tv 'bo, en Galile min Zuda "e "ta wv, "be minnun "kaga "sen 'e -sru. 'Pian wee 'te "nyian, en minnun pemon nen o soonla -a -sru "be, o fuila "man.

38 'Be nen 'gve maan ve 'cee 'nan, te 'ka "tröen "to 'nyian minnun 'labε o va di, en 'ka 'si o man 'o 'ku. -Yee ci 'nan, -te -wee 'wi nen 'o ci "man "be 'nan min wei da nen o 'ta 'wöla be, "te 'li 'pei te -a 'wi 'nyan. 39 'Pian -te Bali wei da nen o 'ta 'wöla be, "te ka'a 'kölaman o fuiladı -a "man "di. 'Ka dre "yi, "tögö 'ka 'kuli -tan Bali man.»

Töen en tin 'banön -a 'sia Gamaliel -le ve da. 40 O Zozi 'le 'pasianön laabv, en o 'nan 'sounjanun le 'nan 'o o -sön -ngble -a, en o 'wi 'pla -wle 'nan, te 'o 'wi tin 'ba "nyian min le Zozi 'to da di. Töen en o 'si o man.

41 -A -nan nen Zozi 'le 'pasianön 'si tin 'banön 'le. O 'si o 'le ci "nran -a, köö 'o yra 'yi Zozi 'to 'ji. 42 Yi -tudv pëenön man te o ya Bali -pan 'kuin 'lee 'wee 'konnun -ji, wa'a 'flinle 'wi "paadı -a di, en wa'a 'flinle Zozi Crizi -le 'wi 'nönönön vidi -a minnun le di.

6

O Etiēnen 'lee min 'shēdv 'si "va-e 'o 'pa Zozi 'le 'pasianön 'va

1 Tv zie -a man te Zozinön a bonan "kaga "be, en minnun nen o Grök wei -föa "be, o Zuif 'nön nen o Ebre wei -föa "be, o man wi 'pla 'nan, tv pëenön man, -te "wee -blifenun -pli "be o ci "saan 'o 'va -calenun man. 2 En Zozi 'le 'pasianön 'fuda "fli Zozinön pëenön cin 'yi, en o 'nan -wle 'nan: «E 'ka "yi, -e -kaa Bali -le 'wi 'tv -e -kaa "tröen "to -blife -le 'wi "ji di. 3 -Yee "wean "bounun, 'ka min -wee 'ka 'va 'saravli -e -kaa o 'pla 'nyranman zie -a da. O 'nön zie, 'o 'to "yi 'e 'kön minnun 'le, 'o 'kön minnun nen o 'ta wöla Bali lei 'saun 'le 'wi da be waa, en 'o 'kön 'wi 'tönön 'a. 4 -Cee ve be, -e -kaa yie 'tröa Bali -le 'wi da te -kaa Bali tru "baa.»

5 'Wl zie, e Zozinön pëenön 'ci 'sö, en o Etiēnen -to. Etiēnen zie, e yi -teala Bali da 'kpa, en e 'ta 'wöla Bali lei 'saun 'le 'wi da. En o Filipo 'lee Prokor 'lee Nikanor 'lee Timön 'lee Parmena 'lee Antios min Nikola nen e dre Zuif min -a be, o 'yi.

6 Zozinön o köön Zozi 'le 'pasianön le, töen en 'o 'pe 'pla o da, en o Bali tru 'ba -wle.

7 Bali -le 'wi 'nönönön 'ko fuiladı -a "man, te Zozinön 'ko bödı -a "kaga Zeruzalem, en te Bali -pannön "kaga 'ta wöla 'nyian Zozi 'le 'wi da.

Minnun Etiēnen 'kun

8 Bali 'yee 'plēble 'lee 'yee yidi "yi "nön Etiēnen le, -a 'bö 'a nen e -ce -srön "wunun 'lee 'lēbo "fö wunun dra minnun yie man. 9 'Pian minnun nen o -ko Bali tru 'balē nönannun nen o 'si o man be, -wee cin yi 'kuin be, o -sa -födi 'sia 'o 'vale Etiēnen -a. Minnun zie Zuif 'nön nen waa, o "sia Sirene, en o -mie "sia Alezandri, en o -mie "sia Silisi 'lee Azi 'leglön 'ji. 10 'Pian Etiēnen o 'kle "sa -födi -a. -Yee ci 'nan 'wi 'tödi nen Bali lei 'saun -a -noan -yre "be -a 'bö 'a nen 'e "we.

11 En o -kv -föle minnun -sru "lala -a 'nan 'o vı Etiēnen man 'nan, 'o 'bö "man te e ya Moizi 'lee Bali 'to srēnan. 12 'Wl zie, e 'bli 'fö min cejenun 'lee 'fluba 'ci vünön 'ji, en o -kv -a 'kunle -sa -a, en o -kv -a tin 'banön 'cein -da. 13 O -fö "nyian minnun peenun -sru, en 'o 'ta 'wlu 'senle "man "nyian. Waa 'vı 'nan: «Min 'gve, e wı 'wlıdı Bali -pan 'kön nen Bali -le ve -a be -a man, en e wı "nyian -wlıdı Moizi -le -peinun man. 14 Kva 'man "da 'nan: Nazaretı min Zozi 'kön zie -a -wia, en Moizi -le -peinun nen yaa -to -kaa tranun le be, Zozi -a limlan -e -ka'a vıle -kaa 'ta wöla "da "di.»

15 -A -nan nen minnun pëenön nen tin 'banan be, 'o yie 'sen Etiēnen da, en waa yra 'yi "le Bali -le 'pasianön nen laji be -a -tv -zv.

7

Etiēnen 'wi tin 'ba tin 'banön le

1 Tōon en Bali -pannōn 'tazan -a laabv Etiēnen -lō 'nan: «'Wī 'kpa nēn?»

2 En Etiēnen "e 'nan: «'An "bōunun, 'an "tūnun, 'ka "trōen "tō 'an wei lē. 'Li 'kpa te Abraam -nyēanla Mesopotami bē, en -cee Bali nēn -a -kōon "manvē "ka "diē, 'e 'fli kōon -yrē 'vaa, en e -kv -nyēnlea Aran. 3 E 'nan Abraam lē 'nan:

«'I 'si 'yie 'lēglōn 'ji,
'i si 'i 'mangulinun va,
-e 'i 'kv 'trē nēn
an "ta -daa -a -kōonlē 'yie 'gōē -a da.»

4 En Abraam 'si Kalde 'lēglōn 'ji, en e -kv -nyēnlea Aran. E -fv -nan nun. Zī -a "tī "ka bē, en Bali -ta -a 'lēglōn nēn ka cī -ji cēegv 'gōē -a -ji. 5 Bali 'ka -yēē -yō -nōnlē 'lēglōn zīē -a -ji dī. Bali 'ka -yēē "blūnan 'wēnnēn 'nōnlē dī. 'Pian e -tō 'e wei da 'nan 'e 'lēglōn zīē -a -nōan -yrē -yēē vē -a, en -yēē -sru 'e -nōan -a klu lē. Bali 'wī zīē -a 'vī, te Abraam -lē 'nēn "ka "dī. 'Pian Bali -a 'vī 'nan:

6 «'Lēglōn nēn -pēn da bē,
-a 'ji nēn 'i kludanōn -nyēanla.
O -kōan "minnun -lē nōannun -a -nan nun.
Minnun 'tē "paa o da lē -yaa sinjēn wlu.

7 'Pian 'lēglōn nēn o drē -weē nōannun -a bē,
an 'wī "nēn -kōonman -wle.
'An 'bō Bali 'bē 'vī.

"Bē -sru 'i kludanōn lia 'o da
-e 'o 'ta 'an trv 'ba Kanan 'lēglōn 'bō 'gōē -a -ji.»

8 Bali -tō 'e wei da Abraam lē 'nan e 'lēglōn zīē -a -nōan -yrē. -A -nōan -kōon "vē nēn 'e 'fōdī -klōnmōn -va -a. -Yēē "wēan Abraam Izak -ya, en yaa -fō -klōnmōn -va -a -ya yī 'sōravli "da. -A -tōwli "nēn Izak "e drē Zago lē, en Zago "e drē "nyian 'yēē 'nēnnun -fuda "fli "nēn -kaa tra "le "tranun -a bē -wle.

9 Zozefv "bōunun man bō Zozefv -va, en waa -tan "le nōan -zv Ezipti. 'Pian Bali 'pa "va, 10 en yaa 'si 'wī 'plēblē pēēnōn 'ji. Bali 'wī 'tōdī -nōn -yrē, en Ezipti mingōnnēn -a 'yī "yi. Mingōnnēn zīē e Zozefv -tō 'e 'wluzan -dan tv -a Ezipti 'lēglōn da 'lee 'e yifēnūn da.

11 Tōon en dra -dan tv -ta Ezipti 'lēglōn 'lee Kanan 'lēglōn 'ji. Dra zīē -a cibēn a "bōv "le "wēan, -kaa tranun 'ka 'blifē ye -e 'o -blī dī. 12 -A -nan nēn Zago -a man 'nan -blifē a Ezipti, en e Zozefv "bōunun nēn -kaa tranun -a bē, o 'pa 'sia 'e tēdē. 13 -A "flizan da bē, en Zozefv 'e 'fli -kōon 'e "bōunun lē. -A -nan nēn Ezipti mingōnnēn Zozefv 'sinan 'tō. 14 Zozefv "e 'nan 'e "bōunun lē 'nan, 'o 'kv 'e "tī Zago 'si 'o -taa. -A "tī Zago 'lee 'e 'mangulinun a min -fuba 'sōravli 'wle 'soolu. 15 Zago 'kv Ezipti, en e -ka -nan nun 'o 'vale 'yēē 'nēnnun nēn -kaa tranun -a bē waa. 16 O -ta o pēēnōn wōlē Sizēm 'fla Kanan 'lēglōn 'ji. Minnun o 'wō min wōnan nēn Abraam -a 'lō "lala -a Emor -punun lō bē -a -nan.

17 Zī tv nēn Bali 'e wei -nōn Abraam lē 'nan e 'wī 'tv dra -yrē "bē, e ya bōnan -kogo bē, en Abraam kludanōn fādī 'sia "da, en o bōdī 'sia "kaga Ezipti 'lēglōn 'ji. 18 -A -nan nēn mingōnnēn -trē -tv mingōnnēn -blidī "sia Ezipti 'lēglōn da. Mingōnnēn zīē, ya 'a Zozefv -tōlē dī. 19 -A mingōnnēn zīē, e -cee minnun see paa, en e 'tē 'pa -kaa tranun da, e -tō -kaa tranun man -sa -a, 'nan 'o 'si 'nēn 'linēnnun -sru, -e 'o kaa.

20 -A tv zīē -a man nēn o Moizi -ya. Moizi 'sō Bali lē tiglī, en e -fv 'e "tī "le "kōnnēn mlēn yaaga te e 'nyōn -mlīan. 21 En zī o 'si -a -sru "bē, -a -nan nēn Ezipti mingōnnēn 'lu -a 'sia, en yaa 'lēbū "le 'yēē 'nēn 'zv. 22 O Moizi 'lēbū Ezipti 'nōn 'le 'wī 'tōdī -a, en Moizi 'lewei 'lee -a drē wunūn -a kōon 'nan e ya min 'plēblē 'a.

²³ Zi Moizi le 'bo -fuba sinjen be, -a -nan nen -a -cin -trɔa "ji 'nan 'e 'ku 'e "buɪ Izrael 'nɔn 'nanjen. ²⁴ En e Ezipti min -tu 'yi, te e ya 'te 'panan Izrael min -tu da, te -a -ci "ka "di, en e 'padɪ 'sia Izrael min zɪe -a va, en Ezipti min -ka -yro. ²⁵ Moizi 'e 'ci nrɔn 'nan 'e "buɪ Izrael 'nɔn -a -ci -tɔa paan 'nan Bali 'e 'si "va 'nan -e 'e o 'si nɔanba -ji. 'Pian wa'a -ci manle di. ²⁶ "Be -sru, tɔ cɛen te Moizi Izrael 'nɔn "fli "ye te o ya 'wɪ 'blnan, en e ya 'vale e o yei "paamlan. E 'nan -wle 'nan: <'An beenun, ka ya "bɔnɔn -a. -Me "le "wean nen ka 'te "paa 'ka cin da te -a -ci "ka "di?>

²⁷ 'Pian min nen e ci 'te 'panan 'e bɔɛzan -tu da be, e 'nan Moizi le 'nan: <-Tɪe i -to 'ku 'tazan -a? -Tɪe i -to 'kɔe tin 'bazan 'a?> ²⁸ I ya "vale 'yian -tɛa "le zɪ i Ezipti min -te "si be -yee 'wɪ 'zɔ?> ²⁹ Zi Moizi 'wɪ zɪe -a 'man be, en e -te -ji, e -ku yɔɔle Mandian 'leglɔn 'ji. E 'nen 'ya -nan nun "fli.

³⁰ Le -fuba sinjen "be -sru, en Bali -le 'pasiazan -tu 'e 'fli kɔɔn -yre "bui "da Sinai pɔn 'srɔn. 'E 'fli kɔɔn -yre 'te nrɛn yei yibanɛn 'tu -va. ³¹ Zi Moizi 'wɪ zɪe -a -nan 'yi be, 'wɪ -a 'kan, 'pian zɪ e ya -plinan "man 'nan -e 'e -nan yi be, en e Minsan wei 'man 'nan: ³² <'An ya 'i tranun -le Bali -a. An ya 'i tranun Abraam 'lee Izak 'lee Zago 'le Bali -a.> En Moizi nyɔɔndɪ 'sia, ya'a -kɔlale Bali -nanjɛndɪ -a di.

³³ -A -nan nen Minsan "e -yre 'nan: <'I 'yie -manwua 'sɔ 'i 'cɛin -man, kɔɔ fɛnan nen i ci 'i 'tɔdɪ be, e yra kɔnglɔn 'mɛn vɛ -a. ³⁴ An 'mɛn minnun nen Ezipti be, -wee yra yidɪ 'yi, an -wee -paandɪ 'man, en an sɔɔnla 'nan -e 'an o 'si nɔanba -ji. -Yee "wean, mɛin "paa -sia Ezipti 'leglɔn 'ji.>

³⁵ Moizi -tɔwli "nen, "nen minnun zɪe wa'a yɪle "yi "di, waa 'vɪ "man 'nan: <-Tɪe i -to 'ku 'tazan -a? -Tɪe i -to 'kɔe tin 'bazan 'a?> be, -a 'lein nen Bali -a 'pa 'sia 'nan 'e 'tɔ o tazan 'lee o 'sizan nɔanba -ji -a. Bali -le 'pasiazan -tu 'be 'e 'fli kɔɔn -yre yibanɛn 'va, en e 'wɪ zɪe -a 'vɪ -yre. ³⁶ Moizi 'be o 'si Ezipti 'leglɔn 'ji -cɛ -srɔn "wɪ 'lee 'lebo "fɔ wɪnɔn dɛɛdɪ -a. -Cɛ -srɔn "wɪnɔn zɪe yaa dɛɛ Ezipti 'leglɔn 'ji, en yaa dɛɛ jemie 'tɛnden man, en yaa dɛɛ "bui "da le -fuba sinjen wlu.

³⁷ Moizi 'bɔ zɪe, -yɛɛ 'vɪ Izrael 'nɔn le 'nan: <Bali -taa "talɛ Bali 'lewei vɪzan -tu nen "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ be -a 'cɛɛ. -A Bali 'lewei vɪzan zɪe, 'ka 'bɔ 'va nen e bɔala.>

³⁸ Tɔ nen Izrael 'nɔn 'o cin 'yi "bui "da be, Moizi 'bɔ 'be 'tɔ Bali 'lee Izrael 'nɔn yei, e -tɔ 'ka tranun 'lee Bali -le 'pasiazan nen e 'wɪ tin 'ba -yre Sinai pɔn da be o yei. Moizi le nen Bali wei nen e 'belidɪ -nɔan "be, Bali 'bɔ -a -nɔn 'nan 'e vɪ 'cɛɛ.

³⁹ En -kaa tranun 'ka -a wei 'silɛa 'wɪ 'kpa -a di, o 'ci 'pa "man. En waa nrɔn 'o 'ji 'nan 'o lia 'o da Ezipti 'leglɔn 'ji. ⁴⁰ Waa 'vɪ Arɔn le 'nan: <'I -cɛɛ balinun dɛɛ -e 'o 'si -kɔɔn -cɛɛ. -Yɛɛ ci 'nan Moizi 'bɔ nen e -kaa 'si Ezipti 'leglɔn 'ji be, 'wɪ nen e 'bɔ "man "nun be, -ka'a tɔa di.> ⁴¹ -A -nan nen o fɛ -tu dɛɛ "le tri -zɔ 'nan -e 'o -pan, en o tri zɪe -a -pan. En o ci "nrandɪ 'sia 'o 'bɔ 'pɛ dɛɛvɛ le. ⁴² Tɔɔn en Bali 'e kɔda -tɔ o va, e o 'tɔɪ 'nan 'o laji fɛnɔn -pan "le zɪ e ci 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji be -yee 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

<Izrael 'nɔn, le -fuba sinjen wlu
te ka ya "bui "da be, ka -wi -te 'mɛn?
En ka 'sraga dɛɛ 'mɛn?

43 -Cɛɛ!

'Pian 'cɛɛ bali nen waa laabo Molok be
-yee -tandan nen 'ka 'lɔ,
'lee 'cɛɛ bali Rɔnfa -le mlɛn crɛn nen
kaa dɛɛ be, -nyrɛn 'ka 'lɔ.
Fɛnɔn nen kaa dɛɛ 'nan
-e 'ka -pan be -nyrɛn 'ka 'lɔ.

-Yee "wεan nen an 'ka 'tua,
an -ko 'ka 'a Babilon 'leglon -sru,
ka dra -wee noannun -a.»

⁴⁴ Te -kaa tranun a "bui "da be, -tandan nen Bali -taa "ji be, e ya -wlo. Moizi -tandan zie -a -to "le zi Bali -a 'vi -yre "be -yee 'wi 'zv, en -a 'lein nen yaa 'yi be, -nyren yaa -to. ⁴⁵ "Be -sru en -tandan 'lein zie, e -fo -kaa tranun -le 'nennun lo. Zozue -troa o 'le, en o -ku -nyenlea 'leglon nen Bali -a -ji 'nan 'pin o 'le be -a -ji. O -ku -tandan zie -a 'leglon zie -a -ji, -tandan 'bo 'fo -nan nun -trilli, en e 'bo David da. ⁴⁶ David zie e 'so Bali le, en yaa laabo Bali lo 'nan 'e 'si -non 'yre -e 'e 'kon 'to -yre, 'du -e Bali nen Zago kludanon 'le Bali -a be 'e -nyran ji, ⁴⁷ 'pian Salomon 'be 'kon zie -a -to Bali le.

⁴⁸ Te e ya 'e vidi 'nan Bali nen min ta lou "be ya'a 'nyεanla min -to 'kon -ji di. Bali 'lewei vizan 'wi zie -a 'vi 'e 'cen. Yaa 'vi 'nan:

⁴⁹ 'An Minsan, 'men mingonnen pein a labli 'ji,
en 'tre a 'an 'cein -troa "dave -a.

'Kon "cen "nen ka -kolaman -a -todi -a 'men?
En nyin zia 'be -kon 'an 'flinla "nan "a?

⁵⁰ -Yee ci 'nan 'an 'bo 'pe dreve fenun peenon zie -a.»

⁵¹ En Etienen "e 'nan tin 'banon le 'nan: «Ka ya minnun nen 'wi 'ka 'ko o -wulo -ji die, waa. Ka ya "le minnun nen wa'a Bali toa die -wee 'wi 'zv. 'Ka "troen "a "yuyu, en 'ka 'ci 'pa Bali lei 'saun 'le 'wi man "le 'ka tranun 'zv. ⁵² Bali 'lewei vizan 'cen "da nen 'ka tranun 'ka 'te 'pale di? Bali 'lewei vunon nen waa 'vi 'nan Bali -le min tigli -taa "tale be, 'ka tranun o tee, en 'cee min tigli zie 'be 'non "nyian minnun le, en waa -te. ⁵³ Zi Bali -le -pei -to winun ci be, Bali -le 'pasionon -a -non 'cee, en ka'a 'ta wolea "da "di.»

Minnun Etienen -te, en Saul 'te 'padı 'sia Zozinon da

⁵⁴ Zi tin 'banon 'wi zie -a 'man be, 'bli 'fo o ji Etienen man, en o 'she da -blidi 'sia. ⁵⁵ 'Pian Etienen nen 'e fadi Bali lei 'saun 'a be, 'e yie 'to laji, en e Bali -le 'te 'san 'yi, te e Zozı ye 'e 'todi lou Bali -pe "yi "da. ⁵⁶ En e 'nan: «"Ka 'yio, an labli ye 'e 'le 'sodi, en an Blamin -pi ye 'e 'todi lou Bali -pe "yi "da.»

⁵⁷ Minnun -paandi 'sia 'pleble, te 'o 'pe 'wle wo o "troen 'ji. En o peenon 'ku Etienen -va, waa 'kun. ⁵⁸ Waa plila, o -ku -a 'fla lunen, en waa -son -kole -a. Minnun nen waa dre be, o 'wee sonun -sran -gobo "to nen waa laabo Saul be -a "sron.

⁵⁹ Minnun Etienen -soan "kole -a, 'pian te Etienen "e Bali tru "baa 'nan: «Minsan Zozı, 'an lei -non 'yie 'e "pa 'ji.» ⁶⁰ -A -nan nen 'e "po son, en e paan 'pleble 'kpa. E 'nan: «Minsan, 'i 'wi 'wlidi 'gve -a 'ce -wle.» Zi e cee 'wi zie -a vidi man be, en 'e yie 'le 'wv.

8

¹ Saul "le 'ci 'so nen 'nan minnun Etienen -te.

Yi 'bo 'lein zie -a da nen minnun 'te 'padı 'sia Zozinon nen Zeruzalem be o da. Zozinon peenon fuila "man Zude 'lee Samari 'leglon 'ji, 'pian Zozı 'le 'pasionon "o -fov Zeruzalem. ² En minnun nen o 'ta wola Bali wei tigli da be, o Etienen -wu, en o -ku -a wole. ³ 'Pian Saul -le ve be, e 'te 'padı 'sia Zozinon da. E -cia 'konun 'le "nen 'nan -e 'e Zozinon "kuun. E 'sia limon 'lee 'klonmon man, e o 'kun, en e -ku o -fole -pv 'kuin.

Filipv Bali -le 'wi 'nōnnon 'vi Samari 'non le

⁴ Zozinon nen o fuila "man "be, o ci Zeruzalem fenan peenon 'nan Bali -le 'wi 'nōnnon vidi -a minnun le. ⁵ Filipv -ku Samari 'leglon 'ji, en e min 'sizan 'wi 'ji -le 'wi 'vi. ⁶ Samari 'non 'ta "kaga, o peenon o "troen "to Filipv wei le 'kpa

tigli, te o -ce -srōn "wīnun nēn yaa dra bē -a -nan ye, 'lee 'wīnun nēn yaa ve bē, -a maan. ⁷-Yēē cī 'nan, -yū -wliḏinun nēn o ya minnun -sru "bē o 'si o -sru -paandī -a, ēn minnun nēn o "tun "bō bē, 'lee minnun nēn o -srandī "tra "bē, -ce 'si o man. ⁸-A -nan nēn cī "nran -dan drē 'fla zīē -a da.

⁹Min -tū a 'fla 'bō zīē -a da 'e 'cēn waa laabo Simōn. E fēnun dra 'bui da. -Yēē 'bui wīnun drēdī Samari 'nōn 'plo 'fō, ēn yaa ve 'e 'fli man 'nan 'e ya min -dan a. ¹⁰-E 'e 'sia 'nēn "wēnnēn 'lee min ceje man, o pēēnōn 'wīnun nēn Simōn -a dra bē e o 'sianan, te waa ve 'nan: «Min 'labē, Bali nēn, 'plēblē -dan bē -nyrēn.»

¹¹-Yēē cī 'nan, o pēēnōn -a wēi "siala 'wī 'a, kōō e o 'plo 'fō 'yēē 'bui wīnun drēdī -a, -a -nan 'mōn. ¹²'Pian zī Filipū Bali -le mingōnnēn -blidī 'wī 'vī, te e Zozi Crizi -le 'wī ve -wlē "bē, ēn o yī -tērā "da. Tōōn līmōn 'lee 'klōnmōn pēēnōn 'o -batize drē. ¹³Simōn 'bō "nyian "e "yī -tērā "da, ēn waa -batize drē. Zī waa -batize drē bē, ya'a 'sile "nyian Filipū "srōn "dī. -Ce -srōn "wī 'lee 'lēbo "fō wīnun nēn Simōn -a -nan ye Filipū -lō bē, yaa 'plo 'fō.

¹⁴Zī Zozi 'le 'pasianōn nēn o -fū Zeruzalēm bē, waa 'man 'nan Samari 'nōn yī -tērā Bali wēi da bē, ēn o Piēri 'lee Zan 'pa 'sia o va. ¹⁵Zī Piēri 'lee Zan 'bōla o va nun bē, ēn o Bali trū 'ba -wlē 'nan -e 'o Bali lei 'saun yī. ¹⁶-Yēē cī 'nan, min -tū 'ka tian Bali lei 'saun yīē o va dī, o 'o -batize drē 'e tēdē Minsan Zozi 'tō da 'e "tun. ¹⁷-A -nan nēn Piēri 'lee Zan 'o 'pē 'pla o da, ēn o Bali lei 'saun 'yī.

¹⁸Simōn -a 'yī 'nan, Zozi 'le 'pasianōn 'o 'pē 'pla minnun da ēn o Bali lei 'saun 'yī, -a -nan nēn Simōn "lala 'si, ēn e 'nan -wlē 'nan: ¹⁹«'Ka "mēēn 'plēblē 'nōn "nyian, -e -te 'an 'pē 'pla min da bē, -a san 'e Bali lei 'saun yī.»

²⁰'Pian Piēri "e -yrē 'nan: «'Yie "lala 'e 'kū 'yia 'tē nēn ya'a 'driman dīē -a va. Kōō "yie 'jī "le o Bali -le 'plēblē zīē -a "lōa "lala -a. ²¹'Yie 'wī 'tū 'ka 'wī zīē -a -jī dī, ēn 'i 'blunan 'ka 'nan dī, kōō 'i 'wulo -jī wī 'ka tigli Bali 'lē dī. ²²-Yēē "wēan 'i 'si 'wī 'wliḏī "drēdī man -e 'i 'fli -nōn Bali lē. 'I Minsan trū 'ba, 'dū -e 'e -kōla 'wī 'wliḏī "nēn 'i 'wulo -jī bē -a fuidī -a. ²³-Yēē cī 'nan maan -tōa 'nan i ya 'i fadī 'wī 'wliḏī "nōnmōn -a, ēn i ya 'wī 'wliḏī "lē nōan -a.»

²⁴-A -nan nēn Simōn "e 'nan Piēri 'lee Zan lē 'nan: «'Ka 'bō 'ka Minsan trū 'ba 'mēn 'wī man -e 'wī nēn kaa 'vī bē 'e vīē 'e bō 'an man dī.»

²⁵'Wīnun nēn Minsan Zozi -a 'vī 'lee 'wīnun nēn yaa drē Zan 'lee Piēri yīē man bē, o Samari 'nōn "lē 'vī. Zī o cēēn -a vidī man bē, ēn o 'lī 'o da Zeruzalēm. "Wēē -ta -sia bē, o -tō Samari 'fla -mie da, te o Bali -le 'wī 'nōnmōn ve minnun lē.

Filipū Bali -le 'wī 'nōnmōn 'vī Etiopi min -tū lē

²⁶Minsan -le 'pasiazan -tū 'wī tin 'ba Filipū lē 'nan: «'I -kū 'trēda "trē 'zia, -e 'i -si nēn e "sia Zeruzalēm -e 'e 'kū 'fla nēn waa laabo Gaza bē -a 'sia. -A da 'bē cī flu.» ²⁷Filipū wluan, ēn e -kū. "Yēē -kōn -kōnan -sia bē, ēn e min -tū 'yī 'e 'lē. Min zīē, Etiopi min nēn, ēn e ya 'e 'sadū. Etiopi lī Kandas nēn mingōnnēn -a bē, -a yūfē va nēn 'e yīē -tōa. E -ta Bali trū 'balē Zeruzalēm, ²⁸ēn e "ta lia 'e da 'e fla. E ya 'e -nyrandī odro nēn -sū -a -klanman bē -a -jī, te e Bali 'lewei vīzan Ezai -le 'fluba 'ta ve.

²⁹Bali lei "e Filipū lē 'nan: «'I -pli odro 'labē -a man.»

³⁰En Filipū sōōnla odro zīē -a -sru, te e Etiopi min -le 'fluba ta vidī maan. E ya -a ta vīnan Bali 'lewei vīzan Ezai -le 'fluba 'jī, ēn Filipū "e -yrē 'nan: «'Fluba nēn yīa ta ve bē yīa -ci maan?»

³¹Etiopi min "e -yrē 'nan: «'Tē min 'ka 'a -kōōnlē 'mēn dīē, maan dra kō -e 'an -ci man?» En e Filipū laabū 'nan 'e -nyran 'e "srōn odro -jī.

³²'Wī nēn e cī -a ta vīnan Ezai -le 'fluba 'jī bē -nyrēn 'gū: «O -kū -a -tēlē "lē 'blā 'zū, ēn o -kū -a "lē 'blā 'nēn nēn

o ci -a "ce "bonan ya'a 'we die -yee 'wi 'zv.
Ya'a 'wi 'tu 'sile "da "di.

³³ Wa'a 'sile a fe -tu -a di,

en min -tu 'ka 'töle -a -sru "di.

-Tüe -kolaman -a kludanön 'le 'wi vidi -a?

Köö minnun 'be -yee 'belidi 'le 'to 'treda.»

³⁴ En Etiopi min -a laabu Filipu -lo 'nan: «-Ti nen Bali 'lewei vizan -a ve 'gu?
-A 'bo 'fli nen yaa ve, -baa min pee nen yaa ve?» ³⁵ -A -nan nen Filipu Zozi 'le
'wi 'nönön vidi 'sia -yre, 'wi nen 'e 'cren -tedi zie -a da.

³⁶ O ya -konan 'o 'le, en o 'bo 'yi ba man, en Etiopi min "e 'nan -yre 'nan: «'Yi
nen 'gu, -me -maan 'yi'an -batize dra di?» ³⁷ [-A -nan nen Filipu "e -yre 'nan: «-
Te i yi -teala "da 'i 'bli pëenön 'a be, -e 'wei -batize dre.» En Etiopi min "e 'nan:
«Maan -toa 'nan Zozi Crizi a Bali -pi -a.»] ³⁸ En Etiopi min "e 'nan 'o odro -to. -A
-nan nen o 'flinön söön 'yia, en Filipu -a -batize dre. ³⁹ Zi o 'si 'yia be, en Minsan
lei Filipu 'sia, -a -nan nen Etiopi min 'ka "nyian -a yile di. -A ci -fu 'e "nrandi, en
e -ku.

⁴⁰ 'Pian Filipu "e 'fli 'yi 'fla nen waa laabo Azo be -a da, en e Bali -le 'wi 'nönön
vidi 'sia 'fla pëenön nen e 'bo "man, en e 'böla Sezare be -a da.

9

Fë nen e dre 'bö, en Saul söönla Zozi -sru "bë

¹ Tu zie -a man te Saul -ko tian 'te 'padı -a Minsan -srunön da, te e -ko o -teedi
-a. En Saul -ku Bali -pannön 'tazan va, ² 'nan 'e 'fluba nen e -si -nön 'yre -e 'e
-wla Zuif 'nön 'le cin 'yi 'kön nen Damas be -a -ji be -a -nön 'yre. Saul 'ta -ko 'nan
-e 'e 'sia lunön 'lee 'klönön nen o 'ta wöla Minsan -sru "bë, -e 'e o "kuun -e 'e
'ta waa Zeruzalem.

³ E Damas si 'sia e ya -konan, e "ta böa 'fla 'bö "srön "kogo 'nun töön 'te 'san
-tu bii laji, en e -sen "da. ⁴ Saul -tria 'tra, en e wei -tu 'man, te 'be ve -yre 'nan:
«Saul, Saul, -me "le "wean i 'te "paa 'an da?»

⁵ En Saul "e -yre 'nan: «'An 'san, -ti nen 'yia?»

En Minsan wu "man 'nan: «'An 'bo Zozi nen i 'te "paa 'an da be, maan nen. ⁶ 'I
'wluan lou, 'i 'ku 'fla. -Te i 'böla 'nan nun be, 'wi nen kö 'i dre be, waa ve 'yie.»

⁷ Minnun nen o ci -konan 'o 'vale Saul nun -a be, 'wi ciula o da, wa'a -kolale
'widı -a di, "o wei 'bö maan, 'pian wa'a min -tu ye di. ⁸ Saul wluan, -a yie a 'e 'le
'södi, 'pian te ya'a fenan ye di. Waa 'kun 'e 'pe -man, en o -ku -a Damas. ⁹ E yi
dre yaaga te ya'a fenan ye di, ya'a 'yi mlıan di, en ya'a fe ble di.

¹⁰ Te Zozi -sruzan -tu a Damas, waa laabo Anania, Minsan 'wi tin 'ba -yre
'le nyrinvla -zv. Yaa laabu Anania, en Anania "e -yre 'nan: «Minsan, maan nen
'gu.»

¹¹ En Minsan "e -yre 'nan: «'I 'wluan, 'i 'ku 'fla yei "si nen 'e 'södi "ji tıglı 'labe
-a da, 'i 'ku Zudazi -le "können. Min -tu nen waa laabo Saul be e ya Bali tru
'banan 'nan nun. Saul zie, e "sia 'fla nen waa laabo Tars be -a da. ¹² Te Saul 'bo
'e min -tu nen waa laabo Anania be -a ye "nyian "le nyrinvla zv e wla, en 'e 'pe
'pla "da 'nan -e -a yie 'e 'le 'su.»

¹³ En Anania "e 'nan: «Minsan, 'te nen yaa 'pa 'i -srunön da Zeruzalem be,
maan 'man min "kaga "da. ¹⁴ En Bali -pannön 'tanön 'si -nön -yre 'nan, minnun
pëenön nen o Bali tru "baa 'i 'to da be, 'e o "kuun.»

¹⁵ -A -nan nen Minsan "e Anania le 'nan: «'I 'ku! -Yëe ci 'nan, 'an 'bo mëen
min 'labe -a 'si "va 'nan -e 'e 'men 'nyranman 'pa, 'du -e 'an 'to 'e böla 'ji 'leglön
nun 'le, 'lee mingönnen nun 'le 'lee Izrael 'nön 'le. ¹⁶ Zi e -taa 'e yra yile -e 'an 'to
'e fuila "man "be, 'an 'bo 'be -könnan -yre.»

¹⁷ Tōōn en Anania -kū. Zi e 'bōla "kōnnen "bē, 'e 'pē 'pla Saul da, en e 'nan: «'An "būi Saul, te i ya -tanān -sia, Minsan Zozi nēn 'e 'fli kōōn 'yie bē, yaan 'pa 'sia 'nan -e 'i 'yie 'e 'lē 'sū, 'nan -e 'i 'kōn 'i fadū Bali lei 'saun 'a.» ¹⁸ Nun tōōn, fē -tū 'si Saul yie da "le pōnen fēē 'zū, e -fōla, en -a yie 'lē 'sū. Saul wluan lou, en waa -batize drē. ¹⁹ Zi e -nyān bē, e fēnun bli, en -a "koe "tō 'e da.

Saul Bali-le 'wī 'vī Damas

E yī "fli yaa drē Zozi -srūnōn nēn Damas bē o va. ²⁰ Tōōn en e Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vidī 'sia minnūn lē Zuif 'nōn 'le cin yī 'kuin 'nan Zozi bē, Bali -pī nēn. ²¹ Minnūn pēēnōn nēn waa yē -a vīnan bē 'wī o "kaan, te waa ve 'nan: «Min 'labē, -yēē minnūn nēn o Bali trū "baa Zozi 'tō da Zeruzalēm bē, o tēē te e 'tē "paa o da 'gū, en e -ta "nyian Zozinōn "kuunlē 'gū, en e -kū waa Bali -pannōn 'tanōn lē. E drē 'kō, en -yēē 'wī zīē -a ve?» ²² 'Pian te Saul -kō Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vidī -a minnūn lē 'kpa tīglī. 'Wī nēn Saul -a ve zīē, Zuif 'nōn nēn Damas bē e o klī 'a, en wa'a -kōlālē -a -zī -fōdī -a dī. Yaa -ci -kōōnman -wlē 'wein 'nan Zozi 'bē cī min 'sizan 'wī 'jī -a.

²³ Zi -a -nan 'mōn 'trilīi bē, en Zuif 'nōn 'o cin wei -ci 'man 'nan 'o -tē. ²⁴ 'Pian -weē 'wī nēn waa 'pla "da "bē, Saul -a 'man. O Saul man -pēnnan bodrun funnin -klōn -yre "nēn 'nan -e 'o -tē. ²⁵ -Yēē "wean -pei -tō man, Saul -srūnōn Saul 'si, en waa sōōnla 'fla man -klōn -sru saannēn 'jī.

Saul 'li 'e da Zeruzalēm

²⁶ Zi Saul 'bōla Zeruzalēm bē, en e ya "vale 'e -fōa Zozi -srūnōn 'va. 'Pian o pēēnōn "klanman -yrō, kōō wa'a yī 'teala "da 'nan Zozi -srūzān nēn dī. ²⁷ -A -nan nēn Barnaba -a 'kun, en e -kū -a Zozi 'le 'pasianōn 'va, en zī Minsan 'e 'fli -kōōn Saul le -sia bē, 'lee 'wī nēn yaa 'vī -yre "bē, Barnaba -a 'vī -wlē. En zī Saul Zozi 'le 'wī 'nōnnōn 'vī 'wein Damas bē, Barnaba -a 'vī "nyian -wlē. ²⁸ -A -nan nēn Saul -fō o va, o cī waa Zeruzalēm fē pēēnōn 'nan, te e 'wī 'nōnnōn ve minnūn lē 'wein Minsan 'tō da. ²⁹ Saul 'wī 'vī Zuif 'nōn nēn o Grēk wei -fōa "bē -wlē, en o -sa -fō waa. 'Pian minnūn zīē waa -wēē "man 'nan 'o -tēa. ³⁰ -A "būi Zozinōn 'wī zīē -a 'man, en o -kū Saul -a Sezare 'fla, en o -yre 'nan 'e 'kū Tars.

Pieri min -srandī beli

³¹ -A -nan nēn -leglizinūn nēn Zude 'lee Galile 'lee Samari 'lēglōn 'jī bē, o man flin, en o -tō 'pleble. O 'yra -tēa Minsan 'man, en o 'ta wōla -a -sru tīglī. Bali lei 'saun 'pa o va, en -leglizi -jī 'nōn drē "kaga.

³² Pieri a cīnan 'fla pēēnōn zīē -a da. Yī -tū da, en e 'bōla minnūn nēn Zozi 'le vē -a Lida 'fla bē o va. ³³ En e 'bō min -srandī "tra "tū nēn waa laabo Ene bē -a man 'e nyinnandī -saa da. E yra "tra -a -nan lē 'sōra nēn 'gū. ³⁴ En Pieri "e -yre 'nan: «Zozi Crizi 'i beli, 'i 'wluan lou 'i 'bō 'a -e 'i 'yie nyinnan "dave plin.» Nun tōōn en e wluan lou. ³⁵ Lida 'nōn pēēnōn 'lee minnūn pēēnōn nēn o -nyēanla Sarōn fēnan pēble da bē, zī o min zīē -a 'yī te e 'ta wō bē, en 'o 'fli -nōn Minsan lē.

Dōrka -ka, en Pieri -a fōv

³⁶ Lūmōn -tū a Zozi 'va, e ya 'fla nēn waa laabo Zope bē -a da. Lī zīē -a 'tō nēn Tabita, en -tē 'bē "cēē dī Dōrka. 'Tō zīē -a -cī nēn Grēk wei -jī «srū». Lī zīē, e "yī "dra min pēēnōn lē, te e "paa 'yalē -tēnōn 'va. ³⁷ Tū nēn te Pieri a Lida bē -a man, lī zīē e -trīa -cē -a, e -ka. Zī o cēēn -a -srudī man bē, en o -kū -a 'palēa 'kōn "bū "tū -jī 'kōn 'ta lou. ³⁸ Lida 'fla a Zope 'fla "srōn "kogo, en Zozi -srūnōn -a 'man 'e 'cēn, 'nan Pieri a Lida. -A -nan nēn o min "fli 'pa 'sia 'nan 'o 'kū -a trū 'ba, 'nan 'o vī -yre 'nan 'e 'ta 'o 'va 'trēlē.

³⁹ Zi o 'bɔ Piəri man bɛ, waa 'vɪ -yrɛ, 'nun tɔɔn ɛn 'o 'vale waa o -kɔ. Zi o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn o -kɔ Piəri -a 'kɔn "bɔ "ji lou. Lumɔnnun pɛɛnɔn nɛn o -sran -ka o da bɛ, o pli Piəri man te o -wua, ɛn o Tabita -le -tralɛ 'lee -yee sɔnnun nɛn yaa dre te o ya waa bɛ, -a kɔɔn -yrɛ.

⁴⁰ ɛn Piəri min pɛɛnɔn 'ɛn bei, 'e "pɔ sɔɔnla, ɛn e Bali trɔ 'ba. Tɔɔn 'e yra -tɔ min pa zɪɛ -a da, ɛn e -yrɛ 'nan: «Tabita, 'i 'wluan lou.» ɛn 'e yiɛ 'lɛ 'sɔ. Zi e Piəri 'yɪ bɛ, ɛn e -nyran lou. ⁴¹ Piəri 'e 'pɛ -nɔn -yrɛ, ɛn yaa wluan lou, ɛn e -calenun 'lee Zozinɔn -mienun laabɔ. -A -nan nɛn e li zɪɛ -a kɔɔn -wlɛ 'e 'belidi. ⁴² Zi Zope 'nɔn "kaga 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn o -mienun yi -teradɪ 'sia Minsan da. ⁴³ Piəri -fɔ Zope 'fla tɔ "wɛnnɛn 'a. E -fɔ min -tɔ nɛn waa laabo Simɔn bɛ -a va. Simɔn zɪɛ e -jeliba 'kɔlɛ dra.

10

Piəri 'lee Kɔrneli

¹ Min -tɔ a waa laabo Kɔrneli, e ya 'fla nɛn waa laabo Sezare bɛ -a da. Itali 'sounjanun tazan nɛn. ² Kɔrneli zɪɛ, e Bali ye "yi, ɛn e 'yra -tɛa "man. O 'vale 'e 'mangulinun pɛɛnɔn 'a o Bali trɔ "baa, e "yi "dra Zuif 'nɔn nɛn 'yalɛ o -tɛ bɛ -wlɛ, ɛn e Bali trɔ "baa tɔ pɛɛnɔn man. ³ Yi -tɔ da te yidɛ tɛɛnla bɛ, e dre -yrɛ "le nyrinvla zɔ, ɛn e Bali -le 'pasiazan -tɔ 'yɪ -goezee, 'bɛ wlala "va, ɛn 'bɛ laabɔ: «Kɔrneli!»

⁴ E Bali -le 'pasiazan zɪɛ -a -nanjɛɛn "klan da, ɛn e 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, -mɛ "nɛn -nan?»

ɛn Bali -le 'pasiazan 'e -yrɛ 'nan: «I Bali trɔ "baa, ɛn i "yi dra 'yalɛ -tɛnɔn lɛ Bali -a -nan 'yɪ, ɛn -a ci 'ka 'sanlɛ 'i man dɪ. ⁵ 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'i minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'kɔ Simɔn nɛn waa laabo "nyian Piəri bɛ -a laabɔ. ⁶ Simɔn zɪɛ, e -nyɛanla Simɔn nɛn e -jeliba 'kɔlɛ dra bɛ -a va. -Yee 'kɔn a jemie "srɔn.»

⁷ Zi Bali -le 'pasiazan nɛn e 'wɪ tin 'ba -yrɛ "bɛ, e 'si -a "srɔn "bɛ, tɔɔn ɛn Kɔrneli 'yee 'nyranman 'pazan "fli laabɔ, ɛn e 'yee 'sounjanun va 'sounja -tɔ nɛn e Bali ye "yi, ɛn e 'yra -tɛa "man "bɛ -a laabɔ. ⁸ Wɪ pɛɛnɔn nɛn e dre bɛ, e -wee 'vɪ, ɛn e o 'pa 'sia Zope.

⁹ -A ta tɔ ɔɛɛn "wɛɛ -kɔn -kɔnan, o pli 'fla 'bɔ "srɔn "kogo, te Piəri -kɔ 'ka 'ta lou Bali trɔ 'bale, te yidɛ 'bɔ min -win -ji 'sezɛ. ¹⁰ Dra Piəri zɪɛ -a -tɛa, ɛn e ya "vale 'e fɛ -ble. Te o ya -yee fɛ -tɔɛnnan, ɛn e dre -yrɛ "le nyrinvla zɔ, ¹¹ e labli 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ, te e fɛ -tɔ ye "le sola -dan nɛn o ya 'o 'kundi -a "nɛn "sinjɛn man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E -tadɪ 'sia "tra, te e -pliman 'trɛ man. ¹² -Wi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o 'ta wo 'o 'pɛ "fli 'lee 'o 'ɛɛn "fli "da bɛ, 'lee -winun nɛn o -plimlan 'o 'kɔlɛnɛn 'bɛ 'lee "lɔman 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a sɔ zɪɛ -a -ji. ¹³ ɛn wei -tɔ "e -yrɛ 'nan: «Piəri 'i 'wluan lou, 'i -tɛ -e 'i -bli.»

¹⁴ 'Pian Piəri 'e 'nan -yrɛ 'nan: «Minsan, te 'i vɪ 'mlɔnmlɔn dɪ. Ma'an tian 'li fɛnun nɛn e ci min 'srɔɛn 'a 'lee fɛnun nɛn e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, -a -blɪlɛ dɪ.»

¹⁵ ɛn wei zɪɛ e 'nan -yrɛ -a "flizan da 'nan: «Fɛnun nɛn Bali -a vɪ 'nan e ya -blɪvɛ -a bɛ, te 'i dre 'i 'srɔɛn 'a dɪ.»

¹⁶ E 'vɪ zɪɛ 'e 'pa -a yaaga, 'nun tɔɔn "bɛ -sru, ɛn fɛ zɪɛ e -kɔ laji.

¹⁷ Te Piəri 'ka 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ bɛ -a -ci maan dɪ, -a tɔ 'bɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te minnun nɛn Kɔrneli o 'pa 'sia bɛ, o Simɔn -le 'kɔn 'yɪ, ɛn o 'bɔla "nɛn 'sezɛ.

¹⁸ O min -tɔ laabɔ, ɛn o 'wɪ laabɔ -yrɔ 'nan: «Simɔn nɛn waa laabo Piəri bɛ, e ya -nan?»

¹⁹ Piəri -fɔ 'e ci "nrɔnnan 'wɪ nɛn yaa -nan 'yɪ bɛ -a da, tɔɔn ɛn Bali lei 'saun 'e -yrɛ 'nan: «"I 'yɪɔ, min yaaga a 'i -wɛɛnan. ²⁰ 'I 'wluan lou, 'i sɔɔnla, te 'i 'ci -fɔɔ "dɪ, -e 'ka 'kɔ waa. -Yɛɛ ci 'nan 'an 'bɔ 'bɛ o 'pa 'sia.»

²¹ Piēri sōnla, en e 'nan minnun zīe -wle 'nan: «'An 'bō nen ka cī 'an -wēenan be, 'an 'bō nen 'gū. -Mē "wī man nen ka -ta 'gū.»

²² En o 'nan -yre 'nan: «'Sounjanun tazan Kōrneli 'be 'kū 'pa 'sia. E ya min tighl 'a Bali 'le, e 'yra -tea Bali man, en Zuif 'nōn pēenōn -a 'tō 'yi 've. Bali -le 'pasiāzan 'e 'nan -yre 'nan, 'o 'lū 'yia 'yee vēnan -e 'yēi wei man.» ²³ Tōōn en Piēri o wla 'yee 'kuin, en o 'nyin 'nan nun. Zī tō cēen be, en 'o 'vale Zope Zozinōn -mienun -a, o -si 'sia.

Piēri -kū Kōrneli -va

²⁴ 'Be 'ta tō cēen, en o 'bōla Sezare. Kōrneli 'e 'mangulinun 'lee 'e bee tighl tighl laabo 'e 'va te o ya o -pēennan. ²⁵ Zī Piēri 'bōla be, tōōn en Kōrneli -kū -a 'le, en 'e 'po sōōn 'wlu, en 'e 'wulo -fō 'e 'wlu. ²⁶ 'Pian Piēri -a wluan lou te yaa ve -yre 'nan: «'An 'bō 'gū, min nen maan 'nyian, -yee "wēan 'i 'wluan.»

²⁷ O 'kū -sēē "wōdī -a, o wla 'kuin, en Piēri min "kaga 'yī 'o cin yidī. ²⁸ -A -nan nen e 'nan -wle 'nan: «Kaa -tōa 'nan Zuif 'nōn 'le -pei "e 'nan: «Te Zuif min 'lee -pēn min 'e 'kōn 'e cin va dī, en te Zuif min 'e -wla -pēn min -le 'kuin dī.» 'Pian Bali -a kōōn 'mēn 'nan, te min 'e vī min -tō man 'nan e ya 'e 'tri -tōdī Bali 'le, en te 'o -pli -a san man dī. ²⁹ -Yee "wēan, zī ka min 'pa 'sia 'an 'va be, ma'an 'wī tō vīle dī, en an -ta. Maan laabo "mēn 'ka 'lō 'nan, -mē "wī man nen ka 'nan, 'an 'ta.»

³⁰ En Kōrneli 'e 'nan: «An ya Bali trū 'banan 'mēn 'kuin -a -nan yi yaaga nen 'gū, te yidē tēnla. -A -nan nen min -tō 'bōla 'an 'le. Min zīe sō 'fuvu 'yīyīyī nen "da, ³¹ en e 'nan 'mēn 'nan: «Kōrneli, Bali 'i wei 'man, en 'yie "yi "nen yia dra be -a -cin -trōa "jī. ³² -Yee "wēan 'i min 'pa 'sia Zope Simōn nen waa laabo Piēri be -a va. E -nyēanla jemie man, Simōn nen e -jeliba 'kōle dra be -a va.» ³³ 'Nun tōōn en an min 'pa 'sia 'i -sru, en i 'bō "nyian, "i drē "yi, en i -ta. 'Be nen "mēn 'gūē, -kaa pēenōn -kaa ya Bali 'le, -e 'wī nen Minsan -a 'vī 'yie "le be -e -kaa man.»

³⁴ -A -nan nen Piēri -a 'bōla 'e 'le 'nan: «'Wī 'kpa nen, maan -tō "mēn 'nan, Bali 'ka min bō "va "dī. ³⁵ 'Pian 'trē pēenōn da, min nen e 'yra -tea "man, en e 'ta wōla 'wī nen yaa 'vī be -a da be, te yaa san ye "yi. ³⁶ Bali -ta 'e wei -a Izrael 'nōn le, en e 'wī 'nōnōn 'gūē -a 'vī -wle, e 'nan min -fōdī -trōō ye Zōzi Crizi 'tō 'jī. -Yēē cī min pēenōn 'san -a. ³⁷ Zī Zan Bali -le 'wī 'vī, en e min -batize drē be, 'wī nen e drē Galile 'lee Zude 'lēglōn pēenōn 'jī be, kaa -tōa. ³⁸ En zī Bali Nazaretī min Zōzi Crizi 'si "va, en -yee lei 'saun 'ta "da "be, kaa -tōa. Zōzi cī 'flanun da, te e "yi "dra minnun le, te minnun nen o cī Satan -le 'plēble 'wlu be, e -cē "sia o man, kōō Bali a 'e 'padī "va.

³⁹ 'Wī pēenōn nen yaa drē Zuif 'nōn fla 'lee Zeruzalem be, -kaa ya -a -nan yūnōn 'a. En waa -te -a -pēindī -a yiba "plan da. ⁴⁰ -A yi yaagazan da, Bali -a wluan -kanōn 'va, Bali -a drē, en 'e 'fīi kōōn. ⁴¹ 'Pian min pēenōn le "cēē dī, -kaa nen Bali -kaa 'si "va 'e 'cēn 'yee 'wī 'nan yūnōn 'a be, -kaa le nen. Zī e wluan -kanōn 'va be, -kaa nen -kaa fēnun 'lee 'yi mlin waa 'e cin va be, ⁴² -kaa le nen yaa 'lī 'nan, -kaa 'yee 'wī 'nōnōn vī Izrael 'nōn le. En 'nan -kaa vī minnun le 'nan Bali 'be 'si "va, en yaa -tō minnun nen o yīē cī "man 'lee minnun nen o -ka be -wee tin 'bazan 'a. ⁴³ Bali 'lewei vūnōn pēenōn Zōzi 'le 'wī 'vī 'nan min nen e yī -tera "da "be, Bali -a san -le 'wī 'wli dī "fuiman.»

⁴⁴ Piēri -fō 'wī zīē -a vīnan, en Bali lei 'saun 'ta min pēenōn nen o cī -a wei mannan be, o da. ⁴⁵ Zuif 'nōn nen o cī Zōzi 'va, en e -ta Piēri 'palē be, zī Bali lei 'saun 'ta minnun nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīē o da be, en 'wī o 'kan. ⁴⁶ -Yēē cī 'nan minnun nen o "we wei pēunūn -jī, te o Bali 'tō bōa "be, "o maan.

En Piēri -a 'vī "nyian 'nan: ⁴⁷ «Min 'ka 'kōlaman -e 'e vī 'nan ya 'a minnun 'labē o -batize dra dī, kōō o Bali lei 'saun 'yī "le -cēē 'wī "zū.» ⁴⁸ En yaa 'vī minnun le

'nan 'o o -batize dre Zozi Crizi 'to da. -A -nan nen minnun zie, waa 'vi Pieri nun le 'nan, 'o yi "fli "dre 'o 'va.

11

Pieri 'li 'e da Zeruzalem

¹ Zozi 'le 'pasianon 'lee o 'bwi Zozinon nen Zude be, waa man 'nan minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die, o wu Bali -le 'wi man. ² Zi Pieri 'li 'e da Zeruzalem be, en Zuif 'non nen Zozi 'va be, o 'wi 'to "man -a vidu -a 'nan: ³ «I wla minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die -wee 'kuin, en ka fenun bli waa 'e cin va.»

⁴ -A -nan nen 'wi nen e dre be, Pieri -a -ci 'vi -wle 'e "nen 'e "nen. E 'nan -wle 'nan: ⁵ «An ya Bali tru 'banan Zope 'fla. -A -nan nen e dre 'men "le nyrinvla zu, an fe -tu 'yi, te e -taa "tra 'an 'va. E ya "le sla -dan nen o ya 'o 'kundi -a "nen "sinjen man be -yee 'wi 'zu, te e ya 'sinan laji, en e -ta 'an "srøn "kogo. ⁶ An yie 'to -ji tein, en an truvenun, 'lee luji winun, 'lee -winun nen o -plimlan o 'kolenen "be, 'lee "lomannun 'yi. ⁷ En an wei -tu 'man "nyian te 'be ve 'men 'nan: <Pieri 'i 'wluan, 'i -te, -e 'i -bli.>

⁸ 'Pian maan 'vi 'nan: <Minsan, te 'i 'vi 'mlønmløn di. Ma'an tian 'li fenun nen o ci min 'srøn 'a, 'lee fenun nen o min "tri -tōa Bali 'le be -a -bluē di.>

⁹ Wei zie, en yaa 'vi "nyian laji 'e 'pee 'nan: <Fenun nen Bali -a 'vi 'nan e ya -bluē a be, te 'i dre 'i 'srøn 'a di.> ¹⁰ 'Wi zie, e dre 'e 'pa -a yaaga, en fenun 'bo 'sinan 'e -ku laji.

¹¹ Tu 'bō 'lein zie -a wlu be, te min yaaga bōala 'kōn nen an ci -ji be -a 'le "nen. O o 'pa 'sia 'an 'va, o 'si Sezare. ¹² En Bali lei 'saun "e 'men 'nan, te 'an 'ci -fōō "di! 'Ku 'ku waa. "Bounun 'sheedu nen 'gūe, -weē ku 'an 'pale, en ku wla Kōrneli -le 'kuin. ¹³ 'Wi nen Kōrneli -a 'vi 'kūe be -nyren 'gū. E 'nan Bali -le 'pasiazan -tu 'bōala 'ji 'e 'le 'yee 'kuin, en "be 'yre 'nan: <I minnun 'pa 'sia Zope -e 'o 'ku Simōn nen waa laabo Pieri be -a laabu. ¹⁴ 'Wi nen e -taa 'i 'silē 'wi 'ji 'ka 'vale 'i 'mangulinun -a be, yaa ve 'yie.>

¹⁵ An 'wi tin 'badu 'sia, tōōn en Bali lei 'saun 'ta o da "le zi e -ta -kaa da 'e teēe be -yee 'wi 'zu. ¹⁶ -A -nan nen Minsan -le 'wi nen yaa 'vi be, -a -cin -trōa an 'ji. Yaa 'vi 'nan: <Zan min -batize dre 'yi 'a 'pian 'cee ve be, 'ka -batize dra Bali lei 'saun 'a.> ¹⁷ Bali 'yee lei 'saun 'non minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die -wle "le zi yaa -nōn -ceē te -kaa wu Minsan Zozi Crizi -le 'wi man be -yee 'wi 'zu. -Ti nen maan -e 'an vi Bali le 'nan, te 'e 'wi zie -a dre di?>

¹⁸ Zi o 'wi zie -a 'man be, en o ci -ta "tra, en o Bali 'tō bōdi 'sia -a vidu -a 'nan: «"Ka 'yio, Bali -a dre en minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die, o 'si 'o dre wi -wliđu "man, en o 'belidi tigli 'yi!»

Antios 'non wu Zozi 'le 'wi man

¹⁹ Zi Etienēn -ka be, en o 'te 'padu 'sia Zozinon da. 'Te 'padu o da zie, -yee "wean Zozinon fuila "man. O va min -mienun -ku Fenizi 'lee Sipri 'lee Antios. 'Pian Zuif 'non 'saza le nen o Bali -le 'wi 'vi. ²⁰ En o va min -mienun nen Sipri 'non 'a be, 'lee Sirene 'non 'a be, 'o -kūō Antios, en "o Minsan Zozi 'le 'wi 'nōnōn 'vi minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die -wle. ²¹ Minsan 'pa o va, en min "kaga 'yi -tera Zozi da, en o sōōnla Minsan -sru.

²² Zi Zeruzalem -leglizi 'non 'wi zie -a 'man be, -a -nan nen o Barnaba 'pa 'sia Antios 'nan 'e 'ku -a -nan yi. ²³ Zi e 'bōla 'nan nun be, Bali -le "yi "nen yaa dre -wle "be yaa -nan 'yi, en yaa ci nran. -A -nan nen Barnaba o "koe "tō 'o da 'nan, te 'o 'si Minsan -sru "fo "di. ²⁴ -Yēē ci 'nan Barnaba ci a 'yi, e ya 'e fadu Bali lei 'saun 'a, en e yi -teala Bali da. -A -nan nen min "kaga 'kpa sōōnla Minsan -sru.

²⁵ En Barnaba -ku Tars Saul -weēle. ²⁶ Zi yaa 'yi be, en o -ta 'o 'vale -a Antios. Waa dre le -tu Antios -leglizi -ji. O 'pa o va, en o Bali -le 'wi paa minnun "kaga

'ji. Antios nen o minnun nen o 'ta 'wola Zozi 'le 'wɪ da bɛ o 'tɔ 'pa 'e tɛdɛ Crizi -le minnun.

²⁷ Tɔ zɪɛ -a man nen Bali 'lewei vɪnɔn 'si Zeruzalɛm, ɛn o -kɔ Antios. ²⁸ Waa -tu laabo Agabo, -a 'le nen Bali lei 'saun -a 'pa 'nan: «Dra -dan -taa 'talɛ 'trɛ pɛɛnɔn da.» Dra zɪɛ e -ta, te Klodu 'bɛ cɪ mingɔnnennun tazan -a Rɔm. ²⁹ ɛn Zozinɔn -a 'pla "da 'nan, min -tɔ 'e fɛ nen e -kɔlaman -a yɪdɪ -a -e 'e 'pa "bɔɪ Zozinɔn nen Zude bɛ o va bɛ, -a -nɔn. ³⁰ Zɪ waa drɛ zɪɛ, ɛn -wee 'yɪ "nen waa 'yɪ bɛ, waa -nɔn Barnaba 'lee Saul lɛ, ɛn o -kɔ -a Zude -leglizi min cejunun lɛ.

12

Minnun Zaji -tɛ, ɛn o Pieri -fɔ -pɔ 'kuin

¹ Tɔ zɪɛ -a man nen mingɔnnɛn Erodi 'tɛ 'padɪ 'sia -leglizi 'nɔn da. ² -Yee 'sounjanun Zan "bɔɪ Zaji -tɛ -kuli -tan sɛn -a. ³ Zɪ yaa 'yɪ 'nan, 'wɪ zɪɛ e ya Zuif 'nɔn 'ci 'sɔ 'a bɛ, ɛn e 'nan 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o Pieri 'kun. "Fɛdɪ nen o 'kpɔun nen 'mannyan 'ka "va "dɪɛ -a -ble "da "bɛ -a drenan nɛn. ⁴ Zɪ o Pieri 'kun, ɛn waa -fɔ -pɔ 'kuin bɛ, -a -nan nen Erodi min -fuda 'shɛɛdɔ 'pla 'nan 'o yɪɛ 'tɔ "va. E bɔa "o da min sienziɛn. E ya Erodi 'ji 'nan, -te 'si nɔanba -ji "fɛdɪ cɪ bɛ, -e 'o -yee tin 'ba min pɛɛnɔn yɪɛ man.

⁵ Pieri a -pɔ 'kuin, 'pian te Zozinɔn -yee Bali tru "baa 'kpa tɪglɪ.

⁶ 'Bɛ ta tɔ nen e "cɛan bɛ, -a 'bɔ 'a nen Erodi Pieri -le tin "baa min pɛɛnɔn yɪɛ man. -Pei zɪɛ -a man, te Pieri a 'e nyinnandi 'sounja "fli yei, te e ya yɪ -tɛnan. E ya 'e -yrɪdɪ -bulalɛ baa "fli "a, ɛn minnun nen o yɪɛ cɪ "va "bɛ o yra "o "pa 'ji -pɔ 'kɔn 'lɛ "nɛn. ⁷ Nun tɔɔn Minsan -le 'pasianɔn nen laji bɛ -a -tɔ -ta, ɛn 'tɛ 'san -tɔ bii 'kɔn "bɔ 'bɔ 'ji. 'Pasiazan zɪɛ, 'e 'pɛ -tɛ Pieri man, yaa fɔv, ɛn e -yrɛ 'nan: «'I 'wluan lou "nyiandɔ.» -A -nan nen -bulalɛ baa 'si -a -pɛ -man.

⁸ ɛn Minsan -le 'pasiazan "e -yrɛ 'nan: «'I 'yie sɔnun -yrɪ 'i man tɪglɪ -e 'i 'yie -manwua "wɔ.» Yaa drɛ zɪ. E 'nan "nyian -yrɛ 'nan: «'I 'yie sɔ -gblɔ -fɔ 'i da -e 'i sɔɔnla 'an -sru.»

⁹ Pieri 'bɔla, ɛn e sɔɔnla -a -sru. "Yee 'ji "le 'nan nyrinvla nɛn, "tɔgɔ te Bali -le 'pasiazan -ta 'palɛ 'va 'yɪɛ -goei 'wein 'a. ¹⁰ O cɪ 'sounja tɛdɛ da, ɛn o cɪ -a "fliɛn da, tɔɔn ɛn o 'bɔ -bulalɛ -kpɛɪn "nɛn, e 'lɛ "sɔ -e 'o bɔla 'ji 'fla bɛ -a man. -Kpɛɪn zɪɛ 'e 'lɛ 'sɔ 'e 'bɔ 'a o 'lɛ. O 'bɔla, ɛn o sɔɔnla 'fla yei 'si -tɔ da, 'nun tɔɔn ɛn Bali -le 'pasiazan 'si -a 'srɔn.

¹¹ Zɪ Pieri yɪɛ da 'si tɪglɪ bɛ, ɛn e 'nan: «'Bɛ 'gɔvɛ maan -tɔ "mɛn 'nan 'wɪ 'kpa nɛn, Minsan 'bɛ 'yee 'pasiazan -tɔ 'pa 'sia, ɛn yaan 'si Erodi 'lee 'wɪ pɛɛnɔn nen Zuif 'nɔn cɪ -a -pennan bɛ -yrɔ.»

¹² Zɪ 'wɪ zɪɛ -a -cin -trɔa Pieri ji bɛ, ɛn e -kɔ Zan nen waa laabo Mark bɛ -a "bɔ Mari -le "kɔnnɛn. Min -mienun a 'o cin yɪdɪ -nan nun Bali tru 'banan. ¹³ Zɪ Pieri 'kɔn 'tɛ bɛ, ɛn lɪmɔn -tɔ nen e 'nyranman "paa 'kɔn zɪɛ -a -ji, waa laabo Rode bɛ, e pli "man 'nan -e 'e 'lɛ 'sɔ, ¹⁴ ɛn e Pieri wei -kɔnnɛn 'yɪ. Tɔɔn -a cɪ "nrandɪ 'sia, ɛn -a cɪ 'san 'kɔn 'lɛ 'sɔdɪ man, ɛn e -kɔ 'pian flan -a 'kuin zɪa nun -a wɪlɛ 'nan: «Pieri a bei.»

¹⁵ ɛn waa laabɔ -yrɔ 'nan: «'I 'ta 'ka 'e yɪdɪ dɔvɔ?»

'Pian te lɪ zɪɛ yaa ve 'nan: «'wɪ 'kpa nɛn.»

-A -nan nen o 'nan -yrɛ 'nan: «Pieri lei nɛn.»

¹⁶ Te Pieri 'ka 'flian 'kɔn 'tɛdɪ -a dɪ. Zɪ o 'kɔn 'lɛ 'sɔ bɛ, o Pieri 'yɪ, ɛn 'wɪ o 'kan "fɔ. ¹⁷ ɛn Pieri 'e 'pɛ drɛ -wɛlɛ 'nan 'o 'lɛbɔ 'pla "da. -A -nan nen zɪ Minsan -a 'bɔla 'pɔ 'kuin bɛ, yaa pɛɛnɔn 'sinan 'pa -wɛlɛ. ɛn e 'nan -wɛlɛ 'nan: «'Ka 'wɪ zɪɛ -a vɪ Zaji 'lee -kaa "bɔɪ Zozinɔn -mienun lɛ.» Tɔɔn ɛn e 'bɔla e -kɔ fɛ pee -nan.

¹⁸ Z₁ t₀ c_{ee}n b_e, 'w₁-dan f₀la 'sounjanun yei, te waa laabo 'o cin l₀'nan: «Pi_eri wla nyin?» ¹⁹ Erodi 'e 'nan 'sounjanun 'o -w_{ee}, waa w_{ee}, 'pian wa'a y₁le d₁. Erodi 'w₁ laab₀ 'sounjanun n_{en} o y₁e 't₀ "va "b_e-w₁o, e_n e 'nan 'o 'sounjanun z₁e 'o -t_{ee}. -A -nan n_{en} Erodi 'si Zude 'legl₀n 'ji, e_n e -k₀ Sezare 'fla, e 'm₀n 'nan nun.

Ming₀nn_{en} Erodi -ka

²⁰ 'Bli a 'e 'f₀d₁ Erodi 'ji Tir 'n₀n 'lee Sid₀n 'n₀n man. 'Pian minnun z₁e o ci dre 't₀, e_n o -f₀ min -t₀ n_{en} waa laabo Blasitu b_e -a -sru, 'nan -e 'e 'o yei "paala 'o 'vale Erodi nun -a. Blasitu z₁e, -y_{ee} Erodi 'b₀ 'le 'k₀n 'ta -nanj_ean. -Y_{ee} c₁ 'nan -wee -blife p_{ee}n₀n 'sia 'tr_e n_{en} Erodi -a "paala b_e -a da.

²¹ Yi 'b₀ n_{en} o -s_{ee}n 'e cin va "da "b_e, z₁ e 'b₀ b_e, Erodi 'yee ming₀nn_{en} s₀ 'w₀, e_n e -nyran 'yee ming₀nn_{en} p_{ee}n -da, e_n e 'w₁ tin 'ba -w₁e min p_{ee}n₀n y₁e man.

²² Minnun pla "man -a vid₁ -a 'nan: «Blamin "c_{ee} "we "b_e d₁, Bali 'b_e c₁ 'w₁nan.» ²³ 'Nun t₀on t₀ 'b₀ z₁e -a w₁u b_e, e_n Minsan -le 'pasian₀n n_{en} laji b_e -a -t₀ 'w₁ "n_{en} k₀on Erodi le, k₀ 'e 'fl₁ 'sia "le Bali -le 'w₁ 'z₀. -C_e -t₀ -s_{ee}n "man, 'e s₁ 'si, e_n e -ka.

²⁴ -A -nan n_{en} Bali -le 'w₁ 'n₀nn₀n 'k₀ fuilad₁ -a "man te minnun y₁ -t_eala "da 'kpa t₁gl₁.

Pol c_{ee}n t_ed_e n_{en} te e -ko Bali -le 'w₁ 'n₀nn₀n v₁le

²⁵ Z₁ Barnaba 'lee Saul c_{ee}n 'w₁ n_{en} o -k₀ "man Zeruzalem b_e -a dred₁ man b_e, e_n o 'li 'o da Ant₀s. -W_{ee} ta 'o 'vale Zan n_{en} waa laabo Mark b_e waa.

13

¹ Bali 'lewei v₁n₀n 'lee Bali -le 'fluba "paan₀n a -legl₁zi n_{en} Ant₀s b_e -a -ji. O 't₀ n_{en} Barnaba 'lee Sime₀n n_{en} waa laabo min tiid₁ "b_e 'lee Sirene min Lusiyu 'lee Mana₀el n_{en} o 'vale Galile 'legl₀n plazan Erodi -a o o 'leb₀ 'e cin va b_e 'lee Saul. ² Yi -t₀ da, te o Minsan tr₀ 'ba, te o ya f_e 's₀nnan, -a -nan n_{en} Bali lei 'saun "e -w₁e 'nan: «'Ka Barnaba 'lee Saul 'si "va -e o 'nyranman n_{en} an o laab₀ 'nan 'o 'pa b_e -a 'pa.» ³ -A -nan n_{en} z₁ o c_{ee}n Bali tr₀ 'bad₁ 'lee f_e 's₀nd₁ man b_e, e_n o 'p_e 'pla o da, e_n o 'si o man, o -k₀.

Barnaba 'lee Saul -k₀ Sipri

⁴ Barnaba 'lee Saul n_{en} Bali lei 'saun o 'pa 'sia b_e, o -k₀ Selusi 'fla jemie man, e_n o -f₀ -kl₀ -dan ji, e_n o -k₀ Sipri 'tr_eda 'y₁ yei. ⁵ Z₁ o 'b₀la 'fla n_{en} waa laabo Salami b_e -a da b_e, e_n o Bali -le 'w₁ 'n₀nn₀n vid₁ 'sia minnun le Zuif 'n₀n 'le cin y₁ 'kuin. Zan n_{en} waa laabo "nyian Mark b_e, e ya o va, te e "paa o va.

⁶ O c_{ee}n 'y₁ yei 'tr_e z₁e -a 'c_end₁ man -ji, t₀on e_n o 'b₀la 'fla n_{en} waa laabo Paf₀ b_e -a da, e_n o -dravia drezan -t₀ 'y₁. Waa laabo Barzoz₁, Zuif min n_{en}, 'e 'fl₁ "siala Bali 'lewei v₁zan -a, te e 'ka 'a d₁. ⁷ E ya -k₀nmandan Serji Polo bee -a. -K₀nmandan z₁e, e 'w₁ -t₀a 'kpa t₁gl₁. -A -nan n_{en} e Barnaba 'lee Saul laab₀ 'e 'va, k₀ e ya "vale 'e Bali wei maan. ⁸ Pian te -dravia drezan -t₀w₁ "n_{en} waa laabo "nyian Elima Gr_ek wei -ji b_e e 'ka "vale 'o 'ta d₁, te yaa -w_{ee} "man 'nan, te -k₀nmandan 'e y₁ -t_era Barnaba 'lee Saul da d₁.

⁹ -A -nan n_{en} Saul n_{en} waa laabo "nyian Pol b_e, e ya 'e f₀d₁ Bali lei 'saun 'a, e_n e -dravia drezan z₁e -a -nanj_een t_ein, ¹⁰ e_n e 'nan: «Bii 'g₀e, i ya 'i f₀d₁ -dawli w₁un 'lee 'w₁ 'w₁id₁ 't₀ 't₀d₀ p_{ee}n₀n 'a. I ya Bali 'nanmanzan 'le 'n_{en} 'a, 'w₁ 'y₁ p_{ee}n₀n 'nanmanzan n_{en} 'y₁a. 'I 'flin Minsan -le -s₁ t₁gl₁ ta s_red₁ -a. ¹¹ B_e n_{en} 'g₀e, "i 'y₁o, Minsan "ta 'w₁ "n_{en} -k₀nn₀nman 'y₁e -e 'i 'flin y₁de 'san y₁d₁ -a f₀on₀n.»

'Nun t₀on e_n Elima y₁e 'w₁, e -f₀ klun va, te 'e 'man limlan -p_e p_{ee}n₀n da min -w_{ee}d₁ -a 'nan -e 'e 'kun 'e 'p_e -man. ¹² Z₁ -k₀nmandan 'w₁ z₁e -a -nan 'y₁ b_e, e_n

e -fɔ Zozi 'va. Minsan -le 'wɪ nɛn yaa 'man, ɛn yaa -nan 'yɪ bɛ, yaa 'kan 'e 'ciɪa "da.

Pɔl 'lee Barnaba -kɔ Antios 'fla Pisidi 'leglɔn 'ji

¹³ Pɔl 'lee 'e beenun -fɔ -klɔ -ji Pafɔ, ɛn o -kɔ Pergi 'fla Panfli 'leglɔn 'ji. Zan nɛn waa laabo Mark bɛ, e 'si o -sru, ɛn e 'li 'e da Zeruzalɛm. ¹⁴ O 'si Pergi, ɛn o -kɔ Antios 'fla Pisidi 'leglɔn 'ji. 'Flinla "yɪ da, o wla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin, ɛn o -nyran. ¹⁵ Zɪ o cɛɛn Bali -le 'wɪ mandɪ man -pei 'fluba 'ji 'lee Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bɛ, ɛn Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kɔn 'tazan min 'pa 'sia Pɔl 'lee Barnaba -va 'nan 'o laabɔ -wɔ 'nan: «"Bɔnɪn, -te 'wɪ -mie a 'ka 'ji -e 'ka 'kɔ "koe "tɔ 'kɔ da bɛ, 'ka vɪ "mɛn!»

¹⁶ ɛn Pɔl wluan 'e 'pɛ nyɔɔn 'nan, te 'o sɔɔ -tɔ 'nyian dɪ, ɛn e 'nan: «Ka Izraɛl 'nɔn, 'lee kaa nɛn ka Izraɛl 'nɔn 'le Bali bɔa "bɛ, 'ka "trɔɛn "tɔ 'mɛn. ¹⁷ Izraɛl 'nɔn 'le Bali -kaa tranun 'si 'va, ɛn o 'pa Izraɛl 'nɔn 'va, ɛn o 'bɔ "kaga te o ya Ezipti 'leglɔn 'ji. "Bɛ -sru, ɛn Bali o 'si Ezipti 'yee 'plɛblɛ 'a. ¹⁸ Bali 'e yɪɛ 'tɔ 'yee 'nɛnnun va "bui "da lɛ -fuba sinjɛn wlu. ¹⁹ Bali 'leglɔn 'sɔravli sɛ Kanan 'leglɔn 'ji, ɛn e -wee 'trɛ 'nɔn 'yee minnun lɛ. ²⁰ -A pɛɛnɔn zɪɛ e drɛ lɛ yaa sinjɛn -fuba 'soolu 'wlu.

"Bɛ -sru, ɛn e -kaa tranun -le tin 'banɔn 'nɔn 'trilii, ɛn e 'bɔ Bali 'lewei vɪzan Sanmian da. ²¹ -A -nan nɛn -kaa tranun -a laabɔ 'nan Sanmian 'e mingɔnnɛn -tɔ 'o da. ɛn Bali Kis -pɪ Saul -tɔ o da, Benzamɛn -le 'leglɔn 'ji min nɛn. Zɪ e mingɔnnɛn blɪ o da lɛ -fuba sinjɛn wlu bɛ, ²² "bɛ -sru Bali -a -nyran, ɛn yaa ta fɔɔ David -a. David zɪɛ Bali 'bɔ -a 'vɪ "man 'nan:

«An Jese -pɪ David 'yɪ,
'an 'ci 'sɔ "ji "min nɛn,

e -taa 'an 'ci 'sɔ wɪ pɛɛnɔn drɛ lɛ bɛ -a.»

²³ David zɪɛ, -a kluda nɛn, Bali 'bɔ Zozi 'bɔla min 'sizan 'wɪ 'ji -a, "le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁴ Te Zozi 'ka tian Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ 'silɛa dɪɛ, Zan -a 'vɪ Izraɛl 'nɔn lɛ 'nan, 'o 'si 'o drɛ wɪ -wɪdɪ "man, 'o 'fli -nɔn Bali lɛ, -e 'o 'ta 'o -batizɛ drɛ. ²⁵ Te Zan -le 'nyranman 'padɪ "ta -nyan "bɛ, yaa 'vɪ 'nan: «Min nɛn 'ka 'ci "nrɔnman "da "bɛ, ma'an "cɛɛ dɪ, 'pian e -taa "mɛn -sru. 'An 'bɔ an 'ka -a cɛɪn -man -manwua "tun "da baa "fluzan -a dɪ.»

²⁶ "Bɔnɪn, kaa nɛn ka cɪ Abraam kludanɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn 'ka yei te o 'yra -tɛa Bali man bɛ, -kaa lɛ nɛn Bali cɪ 'yee 'wɪ nɛn e min 'sia 'wɪ 'ji bɛ -a vɪnan. ²⁷ -Yɛɛ cɪ 'nan, Zeruzalɛm minnun tanɔn 'lee Zeruzalɛm 'nɔn 'ka -a -tɔlɛ 'nan Zozi 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a dɪ, ɛn wa'a Bali 'lewei vɪnɔn wei nɛn waa ta 'vɪ -wɛ 'flinla "yɪ -tɔdɔ pɛɛnɔn da bɛ -a -ci man lɛ dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, waa 'le sɔɔ Zozi 'tɛdɪ -a. ²⁸ Wa'a 'wɪ 'tɔ yɪɛ Zozi man -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'ji dɪ, 'pian waa 'vɪ Pilati lɛ 'nan, 'e -nɔn minnun lɛ -e 'o -tɛ. ²⁹ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Zozi 'le 'wɪ 'a bɛ, zɪ 'e 'lɛ sɔɔ bɛ, waa 'si yiba "plan da, ɛn o -kɔ -a wɔlɛ. ³⁰ 'Pian Bali -a wluan -kanɔn 'va, ³¹ ɛn 'e 'fli kɔɔn yɪ "kaga 'wlu minnun nɛn o 'si waa Galile, ɛn o -kɔ Zeruzalɛm bɛ -wɛ. ɛn 'bɛ 'gɔvɛ -wɛɛ drɛ -yee 'wɪ 'nan yɪnɔn 'a, te o -yee 'wɪ ve Izraɛl 'nɔn lɛ.

³² ɛn 'kɔ 'bɔ 'gɔ, kɔ -ta 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn Bali -tɔ 'e wei da -kaa tranun lɛ 'nan 'e dra bɛ -a vɪɛ 'cɛɛ. ³³ 'Wɪ zɪɛ, yaa 'le sɔɔ -kaa nɛn -kaa cɪ o kluda 'nɔn 'a bɛ -cɛɛ: E Zozi wluan -kanɔn 'va. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "dre 'fluba 'la "fli "ji 'e 'cɛn 'nan:

«Yɪɛ cɪ 'mɛn 'nɛn 'a,
-e 'e 'sia cɛɛgɔ man bɛ,
an drɛ 'i "tɪ "a.»

³⁴ 'Wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan, 'e Zozi wuanla -kanɔn 'va, 'dɔ -e 'e vɪɛ 'e 'fɔ -a -nan nɛn min foluman bɛ -a -nan dɪɛ -nyrɛn 'gɔ:

«Fɛa tigh nɛn

an -tə 'an wei da 'nan

'an ve David man bε,

ya'a 'nyaan di,

εn e ya tian 'cee vε -a.>

35 -Yee "wεan nεn Bali -a 'vɪ David -le "dre 'fluba pee ji 'nan:

⟨Yi'a 'yie 'nεn 'saun 'tue

-e 'e fɒlɪ -yrε -ji dɪ.>

36 David -le vε bε, "e Bali 'su "le zɪ Bali -a 'vɪ bε -yee 'wɪ 'zʊ. εn -a -kadɪ 'bɔ, waa 'wʊ 'e tranun 'srɔn, εn e fɒlɪ 'yrε -ji. 37 'Pian Zozi 'ka fɒldε -yrε -ji dɪ, Bali -a wluwan -kanɔn 'va.

38 -Yee "wεan, "bʊnʊn, 'ka -tə 'nan Zozi 'tə 'ji nεn waa ve 'cεε cεεgʊ 'nan, Bali 'cee 'wɪ 'wliɪdɪ fui. 'Ta wɒladɪ Moizi -le -pei -tə wɪnʊn da 'ka -kɒlɒlε 'cee 'wɪ 'wliɪdɪ "fuidɪ -a dɪ. 39 'Pian minnʊn pεεnɔn nεn o yi -tera Zozi da bε, Bali o "siala min tɪglɪ 'a.

40 -Yee "wεan, 'wɪ nεn 'e vidɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'fluba 'ji bε, 'ka dre "yi, te 'e bɔ 'ka man dɪ. 41 E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

⟨Min sεε wʊnɔn "ka 'yɪɔ,

'wɪ 'e 'ka 'kan -e 'ka 'san "fo.

-Yεε cɪ 'nan 'ka yɪε -kɔan "man

-e 'an 'wɪ 'tʊ nεn

e -ciala min da bε -a dre.

-Te waa -nan -sεε "wʊ 'cεε

-e 'ka vɪlε 'ka yi -tera "da "dɪ.> »

42 Zɪ Pɔl 'lee Barnaba "ta bɔala -wee cin yɪ 'kuin bε, εn o 'nan -wɪlε 'nan, 'o 'ta 'flinla "yi pee -a -e 'o 'wɪ 'lein zɪε -a vɪ 'nyian. 43 Zɪ cin yɪdɪ -nyan bε, o "ta fuimlan "man, εn Zuif 'nɔn "kaga 'lee minnʊn nεn o Izraɛl 'nɔn 'le Bali bɔa "bε, o sɔɔnɒla Pɔl 'lee Barnaba -sru. Pɔl 'lee Barnaba 'bɔ 'bε 'wɪ tin 'ba -wɪlε, εn o o "koe "tə 'o da 'nan 'o 'fʊ Bali -le "yi 'wɪlɪ 'li 'trilii.

44 'Flinla "yi pee nεn e 'bɔ bε, 'fla 'bɔ da 'nɔn pεεnɔn 'be cin 'yɪ 'nan -e 'o Bali wei man. 45 Zɪ Zuif 'nɔn min "kaga zɪε o 'yɪ bε, εn man bʊdɪ wɪlɒ o ji, te 'wɪ nεn Pɔl -a ve bε, waa fuimlan 'nan 'wɪ 'pee -a, te waa "sron man.

46 -A -nan nεn Pɔl 'lee Barnaba -a -ci 'vɪ -wɪlε 'wein 'nan: «'Ka Zuif 'nɔn, 'ka le nεn paan 'kʊ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve 'e 'flin, 'pian kaa -tua 'ka 'pɛla koda. "Cεε dre zɪε, kaa -kɔɔnman 'nan, ka'a 'ka 'fli ye 'belidɪ nεn ya'a 'nyaan dɪε -a yɪnɔn 'a dɪ. -Yee "wεan kʊ -ko 'siεn minnʊn nεn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o va. 47 -Yεε cɪ 'nan 'wɪ nεn Minsan "e 'nan 'kʊ dre bε -nyrɛn 'nan:

⟨Mεin dre 'tε 'san nεn

e 'lɛglɔn pεεnɔn 'ji dra 'wein bε -a.

I vɪ minnʊn lε 'trε pεεnɔn da 'nan

Bali 'o "sia 'wɪ 'ji.> »

48 Zɪ minnʊn nεn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o 'wɪ zɪε -a 'man bε, o cɪ nran, εn o 'nan, Minsan wei a 'nɔnnɔn. -A -nan nεn minnʊn pεεnɔn nεn Bali o 'si 'va 'nan -e 'o 'kɔn 'belidɪ nεn ya'a 'nyaan dɪε -a yɪnɔn 'a bε, o yi -teradɪ 'sia Zozi da.

49 Tɔɔn εn Minsan -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'kʊ fuɪladɪ -a "man 'lɛglɔn zɪε -a da "fo.

50 'Pian Antɪɔs 'fla 'bɔ da bε lɪmɔnnʊn nεn o Izraɛl 'nɔn 'le Bali bɔa, te o mangulinʊn a fεnɔn 'a bε, o ya -nan. Zuif 'nɔn o 'pa 'o 'va 'lee 'fla 'bɔ da min cejenʊn, εn o 'tε 'padɪ 'sia Pɔl 'lee Barnaba da, εn o Pɔl 'lee Barnaba -pin 'o fla.

51 Tɔɔn 'o 'cεin -man fuɔn -koeɪ plu o da, -a -kɔɔndɪ -a -wɪlε 'nan 'o 'pɛ 'si -wee 'wɪ 'ji, εn o -kʊ 'fla nεn waa laabo Ikomiεn bε -a da. 52 'Pian Zozinɔn nεn Antɪɔs bε o -fʊ cɪ "nran -a, εn o -fʊ 'o fadɪ Bali lei 'saun 'a.

14

Pól 'lee Barnaba 'bōla Ikomiēn

¹ Zī Pól 'lee Barnaba 'bōla Ikomiēn bē, en o wla 'nyian Zuif 'nōn 'le cin yī 'kuin. O Bali -le 'wī 'nōnnōn 'vī -wle, -a -nan nēn Zuif 'nōn "kaga 'lee minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, o -fō Zozi 'va. ² 'Pian Zuif 'nōn nēn o 'ka "vale o yī -tēala 'wī zīē -a da diē, o 'wī wōōman minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē 'o 'jī, te 'o 'wulo -jī "nrōnman -wliđi "būi Zozinōn man. ³ Pól 'lee Barnaba 'mōn 'kpa tīglī Ikomiēn. O yī -tēra Minsan da, en o -yēē 'wī 'nōnnōn nēn e min "sia 'wī 'jī bē -a 'vī 'kpa tīglī. Bali 'pa o va, -a -nan nēn o -cē -srōn "wīnun 'lee 'lēbo "fō wīnun drē.

⁴ Min "kaga cēēn 'e cin man 'fla 'bō da, min -mienun a Zuif 'nōn -sru, en min -mienun a Zozi 'le 'pasianōn -sru. ⁵ Zī minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, 'lee Zuif 'nōn, 'lee 'o 'tanōn a 'o man wōōnan 'nan -e 'o 'tē 'pa Pól 'lee Barnaba da, -e 'o -kōlē wēēn o va bē, ⁶ en Pól 'lee Barnaba a -kōnnēn 'yī, -a -nan nēn o flan bli, o -kū Lisiani 'lēglōn 'jī 'flanun nēn o o laabo Lisitri 'lee Dērbū bē -a da, 'lee o "srōn 'flanun da. ⁷ En o Bali -le 'wī 'nōnnōn 'vī 'nan nun.

Pól 'lee Barnaba 'bōla Lisitri

⁸ Min -tū a Lisitri 'fla, e ya 'e -srandi "tra. Waa -ya 'e 'lō le -a, ya'a tian 'li 'ta wōlē di. ⁹ 'Wī nēn Pól cī -a vīnan bē, -a "trōēn "a -yrē, -a -nan nēn Pól -a -nanjēn tēin, en Pól -a -tō 'nan min zīē e yī -tēala 'yēē 'belidi da, ¹⁰ en Pól "e -yrē wēi 'plēblē 'jī 'nan: «I 'wluan lou 'i 'cēin -da tīglī.» 'Nun tōōn e drē "klī, en e wluan, en e 'ta wōđi 'sia.

¹¹ 'Wī nēn Pól -a drē bē, zī minnun -a -nan 'yī bē, en o -paandi 'sia -a vīđi -a Lisiani wēi -jī 'nan: «Bali lila "da "minnun -a, en o 'bōla -kaa 'va.» ¹² Te o Barnaba laabo «Zeus», en o Pól 'le laabo «Ermeš», kōō -yēē 'wī tin 'ba 'le "wēan. ¹³ "Wēē bōla -wēē fla 'bō da bē, -wēē bali Zeus 'bō 'pan 'kōn a 'e 'tōđi -nan. -A -nan nēn -wēē Zeus -panzan -ta trinun -a 'fla 'bō man -klōn -yrē "nēn te lu -fui "a 'e 'fōđi o -blō -man. Zeus -panzan 'bō 'lee minnun "kaga "a "vale 'nan 'o Zozi 'le 'pasianōn 'bō -paan.

¹⁴ 'Pian zī Zozi 'le 'pasianōn Barnaba 'lee Pól 'wī zīē -a 'man bē, o ta klī, -a 'wī 'nan o man, en o 'wēē sōnūn 'fōi bōbū 'o da, en o -kū minnun yēi 'nūn, te o -paan "man -wle 'nan: ¹⁵ «-Mē "wēan nēn kaa dra zīē, minnun "tūn "nēn 'kū 'a "le 'cēē 'wī 'zū. Kū -ta Bali -le 'wī 'nōnnōn vīlē 'cēē, 'nan -e 'ka 'si 'cēē 'wī "tūn "nūn 'labē -a drēđi man, -e 'ka -sōōnla Bali nēn -a yīē cī "man "bē -a -sru. -Yēē 'trē drē, en -yēē la drē, en -yēē jemie drē 'lee 'e 'va fēnūn pēēnōn. ¹⁶ 'Li 'e tēđē bē, e minnun 'tūi, en o sōōnla 'o 'bō 'cī 'sō wīnun -sru. ¹⁷ 'Pian ya'a 'flinle 'yēē "yī "cī -kōōndi -a di. -Yēē cī 'nan e laa "sia laji te yaa -fēan 'cēē, e 'cēē fē 'wlenun dra 'e tū -man, e cī "nrandi 'lee -blifē -nōan 'cēē "kaga.» ¹⁸ Pól 'lee Barnaba "koe "nyan -a vīđi -a -wle 'nan, te 'o 'o 'pan di, 'vaa en waa 'man.

¹⁹ -A -nan nēn Zuif 'nōn 'si Antioš 'lee Ikomiēn, en o -sēn minnun zīē o va, en o Pól -sōn -kōlē -a. Waa plīla, o -kū -a lunēn 'o 'cī nrōn 'nan e -ka. ²⁰ 'Pian zī Zozinōn -a si -fō bē, en Pól wluan lou, e -ta 'fla.

Pól 'lee Barnaba -kū Dērbū en o 'li 'o da Antioš

-A ta tū cēēn en Pól 'lee Barnaba -kū Dērbū. ²¹ O Bali -le 'wī 'nōnnōn 'vī 'fla zīē -a da, en min "kaga "fō Zozi 'va. -A -nan nēn o 'li 'o da Lisitri 'lee Ikomiēn 'lee Antioš Pisiđi. ²² O -ta Zozinōn "koe "tōđi -a 'o da, te o 'wī "paala -wle 'nan, 'o yī -tēra Bali da 'li 'trilii, te waa ve -wle 'nan: «-Kaa yra ye 'kaga 'vaa, -e -kaa kū Bali -le mingōnnēn trēda.» ²³ -Te o 'bōla -lēglizi -tū -nan -e 'o -wēē min cejenun -tōō, en -te o cēēn Bali trū 'badī 'lee fē 'sōndi man, -e 'o o -pēba wō Minsan nēn o yī -tēra "da "bē -yrō.

²⁴ Zi Pól 'lee Barnaba Pisidi 'leglôn cēen bē, en o 'bōla Panfili 'leglôn 'ji. ²⁵ O Bali -le 'wī 'nōnōn 'vī Pergi, en o sōōn "ji Atali.

²⁶ Fla zīe -a da nēn o -fō -klō -ji, en o 'lī 'o da Antios. Antios 'bō 'nan nēn o o -pēba 'wō Bali lō 'nan 'e 'yi drē -wlē, -e 'nyranman nēn o 'sia -a 'panan zīe bē o 'pa.

²⁷ Zi o 'bōla Antios bē, en o -leglizi 'nōn cin 'yī, en 'wīnun nēn Bali cīda o va yaa drē bē, waa 'sinan 'pa. Waa -ci 'vī 'nyian -wlē 'nan, minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, Bali -si 'le 'sō -wlē 'nan 'o yi -tēra 'e da. ²⁸ "Bē -sru Pól 'lee Barnaba -fō o va tū "kaga 'kpa -a.

15

Zozinōn wei drē 'tv Moizi -le -pei da Zeruzalem

¹ Min -mienun 'si Zude 'leglōn 'ji. Zi o 'bōla Antios bē, en o 'wī "paadi 'sia "bōi Zozinōn 'ji, waa 'vī -wlē 'nan: «-Te min 'ka 'fōle -klōnmōn -va "le zi Moizi -le -pei -a 'vī bē -yee 'wī 'zō diē, Bali 'ka -a san sia 'wī 'ji di.» ² Pól 'lee Barnaba 'ka 'wī zīe -a manle "yi 'fō "dī, en -sa 'plēblē 'fōla o yei 'wī zīe -a da.

-A -nan nēn minnun -a 'pla "da 'nan, Pól 'lee Barnaba 'lee Zozinōn -mienun 'o 'kō 'wī zīe -a tin 'ba Zeruzalem 'o 'vale Zozi 'le 'pasianōn 'lee -a -nan -leglizi min cejenun -a. ³ En Antios -leglizi 'pa o va -wee -kōdī -ji. "Wēē -kō, o cīda Fenizi 'lee Samari, te 'wī nēn e drē 'lōō, en minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, o sōōnla Bali -sru "bē, te o -kō -a -nan wī vidī -a Zozinōn lē. 'Wī zīe -a vidī ci "nran -dan nōn "bōi Zozinōn pēēnōn lē.

⁴ Zi o 'bōla Zeruzalem bē, -leglizi 'nōn 'lee Zozi 'le 'pasianōn 'lee -leglizi min cejenun o 'sia 'kpa tiglī, en 'wī pēēnōn nēn Bali cīda o va yaa drē bē, waa -nan 'sinan 'pa -wlē.

⁵ -A -nan nēn Farizen 'nōn 'va min -mienun nēn o drē Zozinōn 'a bē, o wlūan lou, en o 'nan: «Minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, o o -fōa paan 'klōnmōn -va -e o vī -wlē 'nan 'o 'ta wōla Moizi -le -peinun da.»

⁶ Zozi 'le 'pasianōn 'lee -leglizi min cejenun 'o cin 'yī, 'nan -e 'o 'wī zīe -a 'pla "da. ⁷ Zi o cēēn -sa 'plēblē 'fōdī man 'o cin yei "bē, Pīeri wlūan lou, en e -wlē 'nan: «'An "bōinun, kaa -tōa 'nan 'cee Bali an 'si "va -e 'an 'yee 'wī 'nōnōn vī minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē -wlē, 'dō -e 'o 'fī -nōn Bali lē. ⁸ En Bali 'bō nēn e min ci wī -tōa "bē, yaa -ci kōōn 'yee lei 'saun 'nōndī -a -wlē 'nan o ya 'yee vē -a "le zi yaa -nōn -cēē bē -yee 'wī 'zō. ⁹ Bali 'ka -kaa 'cēnlē 'e cin man -kaa 'vale waa di. E -wee 'wī 'wliđī fui 'nan o yi -tēra 'e da -le "wēan.

¹⁰ En -mē "le "wēan nēn ka Bali man -wēēman? -Yēē cī 'nan -trō cibēn nēn -kaa tranun 'ka -kōlālē -a siadī -a di, en -kaa 'bō 'ka 'kōlaman -a siadī -a diē, ka ya 'vale 'ka -tōa "mēn Zozinōn 'win -ji. ¹¹ Pīan -kaa yi -tēala "da 'nan, Minsan Zozi 'bō 'le "yi "le "wēan nēn -kaa 'si 'wī 'ji "le -wee 'wī 'zō.»

¹² 'Nun tōōn minnun nēn 'o cin yidī bē, 'o 'ta -sēn, en o Barnaba 'lee Pól wei mandī 'sia, en 'lēbō "fō wī nēn Bali cīda o va yaa drē minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē o yei "bē, waa 'vī -wlē.

¹³ Zi o cēēn -a vidī man bē, en Zaji -a vidī 'sia 'nan: «"Bōinun, 'ka "trōēn "tō 'mēn. ¹⁴ Simōn "sia 'wī 'tv vīnan -cēē. E 'nan: Bali 'bō minnun 'sidī 'sia 'yee vē -a, minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē o yei, 'nan -e 'wee 'tō bō. ¹⁵ En Bali 'lewei vīnōn 'le 'wī nēn waa crēn -tē bē, 'wī zīe yaa 'lē sōō. -Yēē cī 'nan, e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan: ¹⁶ Bali "e 'nan:

«"Bē -sru an lia 'an da

-e 'an David -le 'kōn nēn

e -wī bē, -a pee -tō.

-A "pa 'ji nēn e -fō -nan bē,

maan -təoman 'e cin da
 -e 'an 'wluan lou,
 17 'du -e min -mienun nen
 o -fu be, 'o Minsan -wee
 'o 'vale 'leglon -mienun nen
 'an 'tə yra o man be waa.
 18 'An 'bɔ Minsan,
 'wɪ nen maan 'vɪ 'e 'cɛn
 -a -nan le 'ka le va dɪe,
 maan 'le sɔoman.» »

19 En Zaji -a 'le 'sran 'nan: «-Yee "wean, e ya 'an 'ji 'nan, minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe, en o sɔnla Bali -sru "be, e ya "yi -e min 'e vile 'e 'tə o -sru 'nan 'o 'ta wɔla Moizi -le -pei da dɪ. 20 'Pian -kaa 'fluba 'crɛn -te -wle 'nan, te 'o 'wi nen waa -te -yɔ le be -a -bli dɪ, en te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wee "dɪ, en te min 'e "blu -wee "dɪ. En te 'o 'wi nen min 'ka -a -blɔ 'cɛnle -e -a nyɛn 'e -sran dɪe -a -bli dɪ, en te 'o 'wi nyɛn -bli dɪ. 21 -Yee cɪ 'nan, 'li 'e 'cɛn be Moizi -le -pei -tə wɪnun zɪe 'flanɔn pɛɛnɔn -a -tɔa, kɔɔ waa ta ve minnun le Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin tɔ pɛɛnɔn man 'flinla 'yi da.»

Zozi 'le 'pasianɔn 'fluba 'pa 'sia minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wle

22 -A -nan nen Zozi 'le 'pasianɔn, 'lee min cejenun, 'lee -leglizi 'nɔn pɛɛnɔn wei dɪe 'tɔ, en o min -mienun 'si o yei, en o 'pa 'sia Antɪɔs 'o 'vale Pɔl 'lee Barnaba -a. Zudazi nen waa laabo 'nyian Barsaba be 'lee Sila nen Zozinɔn 'yra -tea "o man be, o nen o 'si o yei. 23 'Fluba nen waa -nɔn -wle "be -nyɛn 'gɔ:

«'Kɔ Zozi 'le 'pasianɔn 'lee min cejenun 'be 'fluba 'crɛn -te 'ka Zozinɔn nen ka cɪ Antɪɔs 'lee Siri 'leglon 'ji 'lee Silisi 'leglon 'ji, te o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe, 'cɛe. Kɔ ya 'ka "bɔnɔn -a, kɔ "we 'ka 'va.

24 Kɔa 'man 'nan, 'kɔ 'va min -mienun nen kɔ 'a 'si -nɔnle 'wle "dɪe, o 'lɔ 'ka 'ci baale -ji 'wee 'wɪ "paadi -a, en o 'ka "koe 'si 'ka da. 25 -Yee "wean, zɪ 'kɔ cin wei -ci 'man be, en kɔa 'yɪ 'nan, e ya "yi -e 'kɔ min -mienun 'si "va -e 'kɔ o 'pa 'sia 'cɛe 'o 'vale 'kɔ 'bɔɪ Barnaba 'lee Pɔl nen kɔ o ye "yi "be waa. 26 Min 'fli zɪe, e -fu "wɛnɔn -e 'o 'ka -kaa san Zozi Crizi 'tɔ 'ji. 27 En kɔ Zudazi 'lee Sila 'pa 'sia 'nan 'o 'wɪ 'bɔ 'lein 'gɔe -a vɪ 'cɛe 'o 'bɔ 'a. 28 -Yee cɪ 'nan Bali lei 'saun 'lee 'kɔ 'bɔ, 'wɪ nen 'kɔ 'ka 'ta wɔla "da "be, kɔe 'vɪ 'cɛe, kɔ 'a 'wɪ 'pee 'palɛ "va "dɪ. 29 'Be 'wɪ zɪe, 'be cɪ 'nan: Te 'ka 'wi nen waa -te -yɔ le be -a -bli dɪ, en te 'ka 'wi nyɛn -bli dɪ, en te 'ka 'wi nen min 'ka -a -blɔ 'cɛnle -e -a nyɛn 'e -sran dɪe -a -bli dɪ, en te 'ka cin nan 'lee 'ka cin -sran -wee "dɪ, en te min 'e "blu -wee "dɪ. 'Wɪnun zɪe, 'ka 'ta wɔla "da.

Kɔ 'ka 'tɔ bɔ.»

30 -A -nan nen o 'pa 'sia, en o -kɔ Antɪɔs. Zɪ o 'bɔla 'nan nun be, en o Zozinɔn cin 'yɪ, en o 'fluba zɪe -a -nɔn -wle. 31 Waa ta 'vɪ, en o pɛɛnɔn 'ci nran, e o "koe "tɔ 'o da -le "wean.

32 Zudazi 'lee Sila nen Bali 'lewei vɪnɔn 'a be, o 'wɪ "kaga tin 'ba -wle, o man -tɔ 'plɛble, en o "koe "tɔ 'o da. 33 O -fu Antɪɔs 'fla tɔ "wɛnɛn 'a 'vaa, en Zozinɔn 'kɔ o 'palɛ -sia -trɔɔ 'nan -e 'o li 'o da Zeruzalɛm. 34 ['Pian Sila "e 'vɪ 'nan "e -foo Antɪɔs 'fla.] 35 Pɔl 'lee Barnaba "o -fɔv Antɪɔs, en 'o 'vale min "kaga "a o 'wɪ paa minnun jɪ, en o Minsan -le 'wɪ 'nɔnɔn 'vɪ -wle.

Pɔl cɛin "flizan nen te e -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn vɪe

Pɔl 'lee Barnaba cɛen 'e cin man

36 Yɪ "fli yaa "be -sru, en Pɔl "e 'nan Barnaba le 'nan: «'Fla pɛɛnɔn nen kɔ cɪ "da Minsan -le 'wɪ 'nɔnɔn vɪdɪ -a be, 'kɔ 'cɪ "nyian "da -e 'kɔ "bɔɪ Zozinɔn nen

-nan nun be o yi.» ³⁷ Barnaba a "vale 'nan Zan nen waa laabo Mark be 'e 'kōla 'o -sru. ³⁸ 'Pian Pōl 'ka 'wūle "man -e 'o 'kō waa dī, kōō Mark 'nyranman 'tōi o man Panfli 'lēglōn 'ji, en e 'si o -sru. ³⁹ Pōl 'lee Barnaba wei 'ka drele -tōwli "fo "dī, -a -nan nen o cēen 'e cin man. Barnaba Mark -fō 'e -sru, en o -fō -kō -dan ji, o -kō Sipri 'trēda. ⁴⁰ Pōl "e Sila -fō 'e -sru, en Zozinōn o -pēba 'wō Bali lō, en o -kō. ⁴¹ O cila Siri 'lēglōn 'lee Silisi 'lēglōn 'ji, te o -kō Zozinōn "koe "tōdī -a 'o da.

16

Pōl 'lee Sila -kō Derbv 'lee Lisitri 'lee Ikomien

¹ -A -nan nen Pōl cila Derbv, en e 'bōla Lisitri. 'Fla zīe -a da be, Zozi -sruzan 'tō a -nan, waa laabo Timote. -A "tī "a Grēk min -a, lumōn -tō nen e ya Zozi 'va be -yee 'nen nen, Zuif lī nen. ² -A 'tō "yi "a Zozinōn nen Lisitri 'lee Ikomien be o 'le. ³ Pōl a "vale 'e 'kō 'o 'vale 'waa, en e -kō -a -fōle -klōnmōn -va, Zuif 'nōn nen fe zīe -a -nan be -wee "wean. Kōō o pēenōn -a -tōa 'nan Timote "tī "a Grēk min -a. ⁴ 'Flanun nen o cila "da "be, 'wī nen Zozi 'le 'pasianōn 'lee Zeruzalēm min cejenun -a 'vī be, waa 'vī 'fla zīe -a da 'nōn lē, 'nan 'o 'ta wōla "da. ⁵ -A -nan nen Zozinōn 'le yi -teradī Bali da 'pa "da, te Zozinōn 'kō bōdī -a "kaga yi -tōdō pēenōn man.

Pōl -kō Masedōa

⁶ Pōl a "vale 'o 'kō Bali -le 'wī 'nōnōn vī Azi 'lēglōn 'ji, 'pian Bali lei 'saun 'ka 'wūle "man "dī. -Yee "wean o cila Pirigi 'lee Galati 'lēglōn 'ji. ⁷ Zī o 'bōla Misi 'lēglōn 'ji be, en waa man wēe 'nan 'o 'kō Bitini 'lēglōn 'ji, 'pian Zozi lei 'saun 'ka 'wūle "man "dī. ⁸ -A -nan nen o cila Misi, en o 'bōla Troas 'fla. ⁹ -Pei -man, e dre Pōl lē "le nyrinvla -zō, e dre -yrē "le Masedōa min -tō a 'e 'tōdī lou, te yaa trv "baa -a vidī -a 'nan: «'I cila Masedōa 'lēglōn 'ji, 'i 'ta 'pa 'kō 'va!» ¹⁰ Zī Pōl 'wī zīe -a -nan 'yi "le nyrinvla -zō be, en kōa man wēe 'nan 'kō 'kō Masedōa 'lēglōn 'ji, kōō kōa -tōa 'nan Bali 'kō laabv 'nan -e 'kō 'yee 'wī 'nōnōn vī -nan nun.

Pōl 'bōla Filipv 'fla

¹¹ Zī kō -fō -kō -dan ji Troas be, en kō -kō Samotras. 'Be 'ta tō cēen en kō -kō Neapoli. ¹² Kō 'si 'be 'nan, en kō -kō Filipv 'fla. Filipv 'fla zīe, -yēe cī Masedōa 'lēglōn 'ji 'fla tēde -a, en Rōm 'nōn 'be 'fla 'bō 'tō. Kō -fō 'fla zīe -a da tō "wēnnēn 'a.

¹³ 'Flinla "yi da, kō 'si 'fla zīe -a da, en kō -kō lu "nen 'yi 'tō "srōn. -A -cin a 'kō 'ji 'nan Zuif 'nōn 'le Bali trv 'banan -kōan fe zīe -a -nan. Zī kō cēen -nyrandī man be, en lumōnōn nen 'o cin vidī fe zīe -a -nan be, kō 'wī tin 'badī 'sia -wlē. ¹⁴ Lumōn -tō a fe zīe -a -nan te e 'yra -tēa Bali man, -a 'tō nen Lidi, e "sia Tiatire. Min -dandan nun ta sō nen yaa -taan. E ya 'wī zīe -a mannan, en Mīnsan -a "trōēn 'le 'sō, en 'wī nen Pōl cī -a vīnan be, yaa -ci 'man 'kpa tiglī. ¹⁵ -A -nan nen waa -batize dre 'o 'vale 'e 'mangulinun -a, en e 'kō trv 'ba -a vidī -a 'nan: «-Te kaa "nrōnman 'ka 'ji 'nan, an wū Mīnsan man 'an 'bli pēenōn 'a be, 'ka 'fō 'an 'va tō "wēnnēn 'a.» E kōala 'wī zīe -a man, en kō wū "man.

Mīnnun Pōl 'lee Sila -fō -pō 'kuin

¹⁶ Te kō "ta -kō fēnan nen o Bali trv "baa be -a -nan, en nōan lumōn -tō -ta 'kō 'le. Lī zīe -mlēngan a -a -sru, e -pē -tōala, -yēe "wean mīnnun nen waa "paala be o "lala ye "man "kaga. ¹⁷ E sōōnla 'kō 'vale Pōl -a 'kō -sru, te e -paan "man 'nan: «Mīnnun 'labe, Bali nen min ta lou "be, -yēe 'nyranman 'panōn nen waa. O ya Bali -le 'wī nen e min "sia 'wī 'ji be -a vīnan 'cēe.» ¹⁸ Yaa 'vī zīe yi "kaga 'wlu, tōōn Pōl 'ka 'vale e 'wī zīe -a maan "nyian dī, en e 'man lila "da, e 'nan -yō nen -a -sru "be -yrē 'nan: «'An 'bō "e 'yiē 'nan Zozi Crizi 'tō da, 'i 'si lī 'gōvē -a -sru.» En -yō zīe e 'si -a -sru 'nun.

19 Nōan lūmōn zīe minnūn nēn waa "paala bē, zī waa 'yī 'nan wa'a 'nyian "lala ye lī zīe -a man dīe, ēn o Pōl 'lee Sila 'kun, o -kū waa 'fla 'tanōn 'le fēnan nēn o tin "baa bē -a -nan. 20 Zī o -kū waa tin 'banōn 'le bē, ēn o 'nan: «-Vē -mienun 'gūe, o -tein -tria 'kū flānōn yei, Zuif 'nōn nēn waa. 21 O ya "vale o 'wī -trē "paaman 'kū 'jī, kū'a 'we "man 'dī, ēn kū'a 'kolaman -e 'kū 'ta wōla 'da "dī, kū ya Rōm 'nōn 'a -le "wēan.»

22 -A -nan nēn 'bli 'fō min "kaga 'jī o man, ēn tin 'banōn "e 'nan minnūn le 'nan, 'o -wee sōnūn "koo 'o man, ēn 'o o -sōn sōnba "a. 23 Zī o cēēn o -sōndi man bē, ēn o o -fō -pū 'kuin. Waa 'vī min nēn 'e yīe -tōa "o va bē -yrē 'nan, 'e yīe 'tō o va 'kpa. 24 Zī min zīe e 'wī zīe -a 'man bē, ēn e o -fō -pū 'kōn kplo -jī, ēn e 'ploblo 'fō o cēin -man.

25 -Pei -man te bada -tō, ēn Pōl 'lee Sila Bali trū 'badī 'sia, te o Bali 'tō bō "dre -fā, te minnūn nēn -pū 'kuin bē, o o wei maan. 26 'Nun tōn ēn 'trē nyōn, e nyōn 'plēblē "bū "le "wēan -pū 'kōn nyōn 'e 'klu -jī. Tū 'bō zīe -a wlu, ēn -pū 'kōn -kpēin pēēnōn 'le 'sū, ēn fēnūn nēn 'e 'fōdī -pū 'kōnnōn 'cēin -man bē, -a pēēnōn 'le 'sū.

27 Zī min nēn 'e yīe -tōa "o va bē e fuw bē, e -kpēinnūn 'yī 'e 'lē 'sūdī, ēn e 'yee srēn 'sū 'jī 'nan -e 'e 'flī -tē, kōō yaa nrōn 'e 'jī 'nan -pū 'kōnnōn pēēnōn 'tē -jī. 28 'Pian Pōl paan -yrē wei 'plēblē 'jī 'nan: «Te 'i 'wī 'wli dī "drē 'i 'flī lē dī, kū ya 'gū 'kū pēēnōn.»

29 Tōn ēn min zīe e 'nan 'o 'tē 'bī, ēn e wla "nyīandū -pū 'kōnnōn 'va, ēn e blūla Pōl 'lee Sila wlu, te e nyōnman. 30 "Bē -sru e o 'bōla bēi, ēn yaa laabū -wlb 'nan: «'An "tūnūn, maan dra 'kō -e 'an 'si 'wī 'jī?»

31 ēn o -yrē 'nan: «'I yī -tēra Mīnsan Zozi da -e 'ka 'vale 'yīe "kōnnēn 'nōn 'a 'ka 'si 'wī 'jī.» 32 -A -nan nēn o Mīnsan -le 'wī 'nōnnōn 'vī -yrē 'o 'vale 'yee "kōnnēn 'nōn pēēnōn 'a. 33 -Pei 'bō 'lein zīe -a man bē, min nēn 'e yīe -tōa -pū 'kōnnōn 'va bē, e -kū Pōl 'lee Sila mlōn 'jī "foelē. 'Nun tōn ēn waa -batize drē 'o 'vale 'yee "kōnnēn 'nōn 'a. 34 E -kū waa 'yee 'kuin, ēn e fēnūn -nōn -wle, waa bli. -A -nan nēn -a ci "nrāndī 'sia 'o 'vale 'yee "kōnnēn 'nōn pēēnōn 'a, e yī -tēra Bali da -le "wēan.

35 Zī tū cēēn bē, ēn tin 'banōn minnūn 'pa 'sia, 'nan 'o vī min nēn e yīe -tōa -pū 'kōnnōn 'va bē -yrē 'nan, 'e 'si o man. 36 ēn min nēn 'e yīe -tōa -pū 'kōnnōn 'va bē, e 'wī 'gūe -a 'vī Pōl lē. E 'nan: «Tin 'banōn min 'pa 'sia 'nan, 'an 'si 'ka man. -Yee "wēan 'ka bōla, 'ka 'kū, 'ka 'fū -trōō.»

37 'Pian Pōl -a 'vī 'pasianōn le 'nan: «O 'kū 'sōn minnūn yīe man, ēn o 'kū 'fō -pū 'kuin, wa'a 'wī zīe -a -ci vīlē dī, -e te kū ya Rōm 'nōn 'a, ēn o ya "vale 'o 'sia 'kū man 'e yōōdī. -Yee "wēan kū'a 'we "man 'dī. 'O 'ta 'kū bōla 'o 'bō 'a.»

38 ēn 'pasianōn 'kū 'wī zīe -a vīlē tin 'banōn lē. Zī tin 'banōn -a 'man 'nan, Rōm 'nōn nēn waa bē, nyēn o cēēn. 39 Tin 'banōn 'ta toba -fōlē -wle, ēn o o 'bōla -pū 'kuin, ēn waa 'vī -wle 'nan, 'o yra 'si, 'o 'si 'fla 'bō da. 40 Zī o 'bōla -pū 'kuin bē, ēn o -kū Lidi -va, 'o cin 'yī 'o 'vale 'o "būi Zozi nōn 'a. O o "kōe "tō o da 'vaa, ēn o 'si 'fla 'bō da.

17

Pōl 'lee Sila -kū Tesalonik 'nōn flā

1 O cila Anfipoli 'fla 'lee Apoloni 'fla, ēn o 'bōla Tesalonik. Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn a fē zīe -a -nan. 2 Pōl wla cin yī 'kōn zīe -a -jī "le yaa dra 'e 'cēn bē -yee 'wī 'zū. 'Flinla 'yī yaaga 'a 'e cin -sru, te Pōl 'wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'jī bē -a ve -wle. 3 Pōl -a ta ve -wle, te yaa -ci ve -wle 'nan, e ya 'e vīdī 'nan min 'sizan 'wī 'jī 'e yra yī, -e 'e 'ka, -e 'e 'wluān -kanon 'va. ēn e 'nan: «Zozi nēn an -yee 'wī ve 'cēē 'gūe, -yee cī min 'sizan 'wī 'jī -a.»

⁴ Min pløennun 'wɪ zɪɛ -a 'man 'wɪ 'kpa -a, ɛn o -fɔ Pɔl 'lee Sila -sru, 'lee Grɛk 'nɔn "kaga "nɛn o 'yra -tɛa Bali man bɛ, 'lee lɪmɔn -mienun nɛn o 'yra -tɛa "o man 'fla bɛ. ⁵ 'Pian man bɔdɪ wla Zuif 'nɔn 'ji, ɛn o yɪɛ 'plɛnɔn kuun 'fla yei, o o -sɛn 'o 'va, ɛn o 'wɪ 'fɔla 'fla. O -kɔ 'wɪ 'tɔlɛ min -tɔ nɛn waa laabo Zasɔn bɛ -a man 'yɛɛ "kɔnnɛn 'nan, 'e Pɔl 'lee Sila -nɔn 'wlɛ -e 'o 'kɔ waa 'flanɔn 'lɛ. ⁶ Wa'a Pɔl 'lee Sila yɪɛ dɪ, ɛn o Zasɔn 'lee "bɔɪ Zozinɔn -mienun 'kun, ɛn o -kɔ waa 'fla 'tanɔn 'lɛ, tɛ o -paanman -a vɪdɪ -a 'nan: «Minnun nɛn o 'trɛda baa 'ji bɛ, o -ta 'gɔ, ɛn Zasɔn o 'sia. ⁷ Mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -yɛɛ -pei -tɔ wɪnun bɛ, o ya -a sɛnɛn. Waa 'vɪ 'nan, mingɔnnɛn -tɔ a "nyian, wɛɛ laabo Zozi.» ⁸ 'Wɪ zɪɛ e 'nan 'fla 'tanɔn 'lee minnun man. ⁹ Zasɔn 'lee "bɔɪ Zozinɔn -mienun -a man pan 'wɔ -wlɛ 'vaa, ɛn o 'si o man.

Pɔl -kɔ Bere 'fla

¹⁰ Zɪ -pei 'tan bɛ, ɛn Zozinɔn 'kɔ Pɔl 'lee Sila 'palɛ -sia, ɛn o -kɔ Bere 'fla. Zɪ o 'bɔla 'nan nun bɛ, ɛn o wla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin. ¹¹ 'Fla zɪɛ -a da 'nɔn bɛ -wee 'wɪ a 'yɪ, ɛn o 'wɪ maan e "mlɪan Tesalonik 'nɔn da. Waa -wɛɛman 'nan 'o Bali wei maan. Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, waa ta ve tɔ pɛɛnɔn man, -e 'wɪ nɛn Pɔl a ve -wlɛ "bɛ, 'o -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. ¹² O va Zuif 'nɔn "kaga "yɪ -tɛra Zozi da, 'lee Grɛk lɪmɔn -mienun nɛn o 'yra -tɛa "o man bɛ, 'lee -klɔnnɔn "kaga 'kpa.

¹³ 'Pian zɪ Tesalonik Zuif 'nɔn -a 'man 'nan, Pɔl a Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnan Bere bɛ, ɛn o -ta 'wɪ 'fɔlɛ 'fla zɪɛ -a da 'nɔn yei. ¹⁴ -A -nan nɛn Zozinɔn 'kɔ Pɔl 'palɛ -sia jemie man. 'Pian Sila 'lee Timote "o fɔv 'fla 'bɔ da. ¹⁵ Minnun nɛn o -kɔ Pɔl 'palɛ -sia bɛ o 'bɔ 'a Atɛn 'fla, ɛn o 'li 'o da. Pɔl o kalɪ 'nan 'o vɪ Timote 'lee Sila le 'nan 'o 'lɔ tada.

Pɔl 'bɔla Atɛn 'fla

¹⁶ Te Pɔl a Sila 'lee Timote -pɛnnan Atɛn 'fla bɛ, ɛn e 'fla zɪɛ -a da 'yɪ 'e fadɪ -yɔ nɛn waa -paan "bɛ -a. 'Wɪ zɪɛ e 'nan "man. ¹⁷ -Yɛɛ "wɛan Pɔl 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn 'lee minnun nɛn o 'yra -tɛa Bali man bɛ -wlɛ cin yɪ 'kuin, ɛn minnun nɛn e bɔa "o man -guada tɔ pɛɛnɔn man bɛ, e 'wɪ tin 'ba "nyian -wlɛ.

¹⁸ 'Fluba 'tɔnɔn nɛn o cɪ Epikuri -sru "bɛ, 'lee o nɛn Sitoiki -sru "bɛ, o -sa -fɔdɪ 'sia "o 'vale Pɔl -a. O -mienun -a laabɔ 'nan: «Mɛ "wɪ nɛn sɔɔ -tɔzan 'labɛ yaa ve?» O -mienun "o "ve 'nan: «Maan ye "le 'nan 'lɛglɔn pee -le Bali -le 'wɪ nɛn yaa ve.» -Yɛɛ cɪ 'nan Pɔl a Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnan, tɛ e minnun nɛn o -ka bɛ -wee wluandɪ -kanɔn 'va 'wɪ ve, -yɛɛ "wɛan o 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ. ¹⁹ -A -nan nɛn o Pɔl 'kun, ɛn o -kɔ -a tin 'banɔn 'lɛ fɛnan nɛn waa laabo Aeropaz bɛ -a -nan. Waa laabɔ -yrɔ 'nan: «'Wɪ -trɛ nɛn i cɪ -a "paanan 'gɔv, kɔ ya "vale "kɔ maan. ²⁰ -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nɛn e -ciala 'kɔ da bɛ, -nyɛn yia ve 'kɔvɛ. -Yɛɛ "wɛan kɔ ya "vale 'kɔ 'wɪ zɪɛ -a -ci maan.» ²¹ Atɛn 'nɔn 'lee -pɛn 'nɔn nɛn Atɛn 'fla bɛ, -sɛɛ "wɔdɪ 'lee 'sinan -trɛnun nɛn waa mandɪ ye "yɪ.

²² ɛn Pɔl wluan lou tin 'ba 'nɔn yei, ɛn e 'nan: «Atɛn 'flanɔn, maan -tɔa 'nan 'cee balinun a 'ka 'yra -tɛa "o man 'kpa. ²³ -Yɛɛ cɪ 'nan "mɛɛn vɪnan 'an 'cɪ 'ka fla yei "bɛ, an 'cee balinun -pannan 'yɪ. An Bali -pan "davɛ -tɔ 'yɪ tɛ waa crɛn -tɛ "man 'nan:

«E ya Bali nɛn kɔ'a tɔa dɪɛ -yɛɛ vɛ -a.»

Bali 'bɔ nɛn kaa -paan tɛ ka'a tɔa dɪɛ, an -ta 'nan -e 'an -yɛɛ 'wɪ vɪ 'cɛɛ.

²⁴ Bali nɛn e 'trɛ 'lee 'e ta fɛnun pɛɛnɔn drɛ bɛ, -yɛɛ cɪ Mɪnsan nɛn e 'trɛ 'lee la 'paala bɛ -a, ɛn ya'a 'nyɛanla min -pɛ drɛ fɛnun jɪ dɪ. ²⁵ ɛn ya'a wɛɛman 'nan min 'e 'pɛ "nɛn 'fɛ 'si -e 'e -nɔn 'yrɛ dɪ. -Yɛɛ cɪ 'nan Bali 'bɔ 'bɛ min cɪ fulɔ 'lee 'belidɪ 'lee fɛ pɛɛnɔn -nɔan "min lɛ. ²⁶ Bali 'bɔ -a drɛ, ɛn 'lɛglɔn pɛɛnɔn "tɪ "a -tɔwli, ɛn e -wee 'trɛ 'leda drɛ, ɛn e -wee lɛ "nɛn 'pla.

²⁷ Yaa dre zie, 'nan -e minnun 'o 'e -wee 'o 'pe "paadi -a fe pɛɛnɔn 'nan, 'nan -e 'wee yi. 'Pian -e te Bali 'bɔ 'ka -kaa man -kɔɔbli di. ²⁸ -Yee dre en -kaa ya 'treda, en -yee -maan -kaa kla -kaa man, en -yee 'belidi -nɔn -ceɛ. 'Ka 'bɔ 'va 'fluba 'tɔnɔn 'wɪ zie -a cɛn -te 'va, waa cɛn -te 'nan: <'Wɪ 'kpa, -kaa ya -yee 'nennun -a.> ²⁹ En -te -kaa ya -yee 'nennun -a bɛ, -ka'a 'kɔlaman paan -e -kaa ci "nɔn 'nan, -kaa Bali -kɔɔnman -siga minnun 'lee "lala minnun 'lee -kɔle minnun nɛn minnun o nyaan 'o 'pe -a 'lee 'o 'wulo -ji wɪnɔn da bɛ -a man di.

³⁰ En tɔ nɛn te min 'ka Bali tɔa diɛ, Bali 'ka -a paa bɛ man di, 'pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ, e 'leglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn laabo 'nan 'o 'si 'o dre wɪ -wɪdi "man -e 'o 'fli 'nɔn 'yɛɛ.

³¹ Kɔɔ Bali yi -tɔ 'pla 'nan -e 'e 'treda 'nɔn pɛɛnɔn 'le 'wɪ tin 'ba 'e 'nɔan da. Bali min -tɔ 'si 'va, yaa -tɔ 'wɪ zie -a -ji tin 'bazan 'a, en yaa -ci kɔɔn -wɛ -a wluandi -a -kanɔn 'va.»

³² Zi o -kanɔn wluandi da wɪ 'man bɛ, en o plɔɛnnun -a sɛɛ wɔdi 'sia, en o -mienun 'o 'vɪ 'nan: «Yi pee nyan, -e 'kɔi wei man 'nyian.»

³³ -A -nan nɛn Pɔl 'bɔla o yei. ³⁴ 'Pian min -mienun -fɔ -a -sru, en o yi -tera Zozi da. Dion 'bɔ nɛn tin 'bazan 'tɔ -a bɛ e ya o va, 'lee lɔmɔn -tɔ nɛn waa laabo Damari bɛ, 'lee min -mienun 'nyian.

18

Pɔl 'bɔla Korɛnti 'fla

¹ 'Bɛ -sru en Pɔl 'si Atɛn 'fla, e -kɔ Korɛnti. ² E Zuif min -tɔ nɛn waa laabo Akila bɛ -a 'yɪ 'nan nun. Waa -ya Pɔnt 'leglɔn 'ji. 'O 'vale 'e nan Priskil -a, o 'sia 'sinan Itali 'leglɔn 'ji 'e -trɛ. Kɔɔ mingɔnnennun tazan Klodu nɛn Rɔm bɛ, e 'nan, Zuif 'nɔn pɛɛnɔn 'o 'si Rɔm 'leglɔn 'ji. En Pɔl -kɔ Akila 'lee Priskil -va. ³ O 'pa nyranman a -tɔwli 'le "wɛan Pɔl -fɔ o va, en o 'nyranman 'pa 'e cin va. -Wɛ 'nyranman nɛn 'nan 'o -tandannun dre.

⁴ 'Flinla 'yi -tɔɔ pɛɛnɔn da bɛ, te Pɔl 'wɪ "paaman Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kuin, yaa -wɛɛman 'nan Zuif 'nɔn 'lee Grɛk 'nɔn 'o -sɔnla 'e -sru. ⁵ 'Pian zɪ Sila 'lee Timote 'si Masedɔa 'leglɔn 'ji o -ta bɛ, en Pɔl Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'saza "paadi 'sia. Yaa ve Zuif 'nɔn lɛ 'nan, Zozi 'bɛ ci min 'sizan 'wɪ 'ji -a. ⁶ Zuif 'nɔn 'ka 'o "trɔɛn 'tɔle -a wei lɛ di. En zɪ waa wei fuimlan 'nan te waa "srɔnman bɛ, en Pɔl 'yee sɔ ci plu -a -ci -kɔɔndi -a 'nan, 'e 'pe 'si -wee 'wɪ 'ji. E 'nan -wɛ 'nan: «'Wɪ nɛn e -taa "bɔle 'ka man bɛ 'ka 'bɔ 'lɔ wɪ nɛn. Te 'ka 'an 'tɔ vɪ di. 'Bɛ nɛn 'sien 'gɔɛ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ, o va nɛn an -ko.»

⁷ Pɔl 'bɔla cin yi 'kuin, en e -kɔ min -tɔ nɛn e 'yra -tɛa Bali man bɛ -yee 'kuin. Min zie waa laabo Titu Zuti -yee 'kɔn a Zuif 'nɔn 'le cin yi 'kɔn 'bɔ "srɔn. ⁸ 'Pian Cripu 'bɔ nɛn cin yi 'kɔn 'tazan -a bɛ, e yi -tera Minsan da 'o 'vale 'yee "kɔnnɛn 'nɔn 'a. En Korɛnti 'nɔn "kaga "fla 'gɔɛ -a da.» ¹¹ Pɔl -fɔ 'fla zie -a da lɛ -tɔ mlɛn 'shɛɛdɛ te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji.

⁹ -A -nan nɛn Minsan 'wɪ tin 'ba Pɔl lɛ -pei -man "le nyrinvla -zɔ. Yaa 'vɪ 'nan: «Te "kɔlan 'e 'kɔn 'i 'ji di. 'I 'wɪ vɪ minnun lɛ, te 'i 'flin 'wɪdi -a di. ¹⁰ -Yee ci 'nan, an ya 'i "srɔn, en min -tɔ 'ka 'kɔlaman 'i 'kundi -a -e 'e 'wɪ 'wɪdi "dre 'yie di, kɔɔ 'mɛn minnun a "kaga 'fla 'gɔɛ -a da.» ¹¹ Pɔl -fɔ 'fla zie -a da lɛ -tɔ mlɛn 'shɛɛdɛ te e Bali -le 'wɪ "paaman minnun ji.

¹² Tɔ nɛn Rɔm 'nɔn 'le -kɔnmandan Galɔn -tɔ Akai 'leglɔn da bɛ, en Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa Pɔl man, waa 'kun, en o -kɔ -a -a cɛin -da. ¹³ Waa 'vɪ -kɔnmandan zie -yɛ 'nan: «-Vɛ -mie 'gɔɛ, e 'wɪ "paaman minnun ji 'nan, minnun 'o Bali 'tɔ bɔ 'e 'pee, -pei -tɔ wɪnɔn man.»

¹⁴ Pɔl "ta 'wɪ "sia "va, 'nun tɔɔn en Galɔn "e Zuif 'nɔn lɛ 'nan: «"Te min 'gɔɛ, 'wɪ 'wɪdi -dan tɔ nɛn yaa dre bɛ, "te maan 'sinan "va 'yɪ 'ka Zuif 'nɔn lɛ. ¹⁵ 'Pian en ka ya 'wɪ 'blinan 'wɪ "paadi 'lee 'wɪ "paanɔn da bɛ, 'lee 'ka 'bɔ 'le -pei -tɔ wɪnɔn

da be, 'ka 'bɔ 'lɔ wɪ 'bɛ. Ma'an 'we "man -e 'an dre 'be tin 'bazan 'a dɪ.» ¹⁶ En Galion 'e 'nan -wle 'nan, 'o bɔla tin 'ba 'kuin. ¹⁷ -A -nan nen minnun pɛɛnɔn Sostɛn nen cin yɪ 'kɔn 'tazan -a be -a 'kun, en waa -sɔndɪ 'sia tin 'ba 'kɔn 'bɔ 'le 'nɛn. 'Pian Galion 'ka 'wɪ 'tɔ 'silɛ "da "dɪ.

Pɔl 'li 'e da Antios

¹⁸ Zɪ 'wɪ zɪɛ e dre be, Pɔl tɔ "kaga dre Korɛnti, en e 'si "bɔɪ Zozinɔn nen -nan nun be o va 'o 'vale Priskil 'lee Akila -a, o -kɔ Cɛncrɛ 'nan -e 'o 'fɔ -klɔ -dan nen e -kɔ Siri be -a -ji. Pɔl -tɔ 'e wei -da Bali le, -yee "wɛan 'e 'wulo "jɛ 'bɔ "klɔgɔ 'vaa en e 'si Cɛncrɛ. ¹⁹ O 'bɔla Efɛz, en Akila 'lee Priskil -fɔ 'fla zɪɛ -a da, en Pɔl -kɔ cin yɪ 'kuin, e 'wɪ tin 'ba Zuif 'nɔn lɛ. ²⁰ -A -nan nen Zuif 'nɔn "e -yrɛ 'nan 'e yi -mie dre 'o 'va. ²¹ 'Pian Pɔl 'ka 'wilɛ "man "dɪ, en e -si tru 'ba -wɔ. E -wle 'nan: «-Te Bali wɪ "man "be, an -taa "nyian 'ka 'va 'gɔ.»

Pɔl 'si Efɛz, en e -fɔ -klɔ -dan nen e -kɔ Sezare be -a -ji. ²² Zɪ e 'bɔla Sezare be, en e -kɔ 'e cɛin -ji Zeruzalɛm Zozinɔn 'tɔ bɔlɛ. "Be -sru en e Antios si 'sia.

Pɔl cɛin yaagazan nen te e -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vlɛ

²³ Pɔl 'mɔn "wɛnnɔn Antios, en e -kɔ 'e 'lɛ. E cɪla Galatɪ, "be -sru Pirigi te e -ko -a -nan Zozinɔn pɛɛnɔn "koe "tɔdɪ -a 'o da.

Apolo 'wɪ paa Efɛz 'lee Korɛnti

²⁴ Zuif min -tɔ nen waa laabo Apolo, en waa -ya Alɛzandri be, e 'bɔla Efɛz. Apolo zɪɛ, e "we 'wɪ 'tɔ wei -ji, en e Bali -le 'fluba 'wle "kaga -tɔa. ²⁵ Zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Minsan -sru "be, -nyrɛn waa paa "ji. Apolo 'e 'fli -nɔn Bali -le 'nyranman 'padɪ -ji, en e Zozɪ 'le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnun lɛ "le zɪ Zozɪ -a 'vɪ be -yee 'wɪ 'zɔ 'sɛzɛ, 'pian 'wɪ nen Zan min -batize dre "man "be -nyrɛn yaa -ta "cɛ. ²⁶ Apolo yi -tera 'e 'fli da, en e Bali -le 'wɪ vɪdɪ 'sia Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin. Zɪ Priskil 'lee Akila -a 'wi 'man be, en waa laabu 'o 'va, en zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Bali -sru "be, waa paa "ji 'kpa tɪgɪ.

²⁷ Zɪ Apolo a "vale 'e 'ko Akai 'lɛglɔn 'ji be, en Zozinɔn -a "koe "tɔ 'e da -kɔdɪ -a. -A -nan nen o 'fluba 'crɛn -tɛ, waa -nɔn -yrɛ. Waa crɛn -tɛ -ji 'nan, Zozinɔn nen -nan nun be 'o Apolo 'sia tɪgɪ. Zɪ e 'bɔla Korɛnti be, minnun nen Bali -le "yi "le "wɛan o yi -tera Zozɪ da be, e 'pa o va -dan. ²⁸ -Yɛɛ cɪ 'nan 'wɪ nen Zuif 'nɔn -a dra te e 'ka "yi "dɛɛ, yaa -tɛala o yra minnun yɛ man 'e 'klɔ ji. 'Wɪ zɪɛ yaa -cɪ kɔɔn -wle Bali wei nen 'e 'crɛn -tɛdɪ be -a 'nan Zozɪ 'be cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a.

19

Pɔl 'li 'e da Efɛz

¹ Te Apolo a Korɛnti, en Pɔl cɪla Azi pɔnnun yei 'zia, -a -nan nen e 'bɔla Efɛz. 'O 'vale Zozinɔn -mienun -a 'o cin 'yɪ, ² en yaa laabu -wɔ 'nan: «Zɪ ka yi -tera Zozɪ da be, ka Bali lei 'saun 'yɪ?»

En o 'nan -yrɛ 'nan: «Kɔ 'a 'bɔ manlɛ 'nan Bali lei 'saun a dɪ.»

³ En Pɔl -a laabu -wɔ 'nan: «O 'ka -batize dre 'wɪ "cɛn "man?»

O 'nan -yrɛ 'nan: «O 'kɔ -batize dre "le zɪ Zan -a 'vɪ be -yee 'wɪ 'zɔ.»

⁴ -A -nan nen Pɔl "e 'nan: «Zan minnun nen o 'si 'o dre wɪ -wɪdɪ "man, en 'o 'fli -nɔn Bali le be o -batize dre. Zan 'bɔ -a 'vɪ minnun lɛ 'nan, min nen e -taa "talɛ 'an -sru "be, 'ka yi -tera -a san da. -Yɛɛ cɪ Zozɪ 'a.»

⁵ Zɪ o 'wɪ zɪɛ -a 'man be, en o o -batize dre Minsan Zozɪ 'tɔ da. ⁶ Pɔl 'e 'pɛ 'pla o da en Bali lei 'saun 'ta o da. -A -nan nen o 'wɪdɪ 'sia wei peenun -ji, en o Bali 'lewei vɪdɪ 'sia. ⁷ Minnun zɪɛ o pɛɛnɔn "nen bɔa -fuda 'fli.

⁸ En Pɔl wla Zuif 'nɔn 'le cin yɪ 'kuin. E yi -tɛala 'e 'fli da, en -a mlɛn yaaga 'bɔ te e 'wɪ "paaman minnun ji. Bali -le mingɔnnɛn -blɪdɪ -le 'wɪ nen yaa ve minnun le, te yaa -wɛɛman 'nan minnun 'o man "yi, -e 'o -sɔɔnla Bali -sru. ⁹ 'Pian zɪ min

-mienun 'ka 'w1 z1ε -a siala 'w1 'a d1, εn wa'a 'we "man -e 'o yi -tera "da "d1ε, te o "we 'w1 "paadi z1ε -a man -wliδ1 min pεεnɔn y1ε man bε, -a -nan nεn Pɔl 'si o va. Yi -tɔδv pεεnɔn man e 'w1 "paaman 'sien Zozinɔn 'ji, min -tv nεn waa laabo Tirani bε -yee -lugɔlu 'kuin. ¹⁰ Pɔl -a drε z1ε -trilii lε 'fiili, εn minnun pεεnɔn nεn o -nyεanla Azi 'lεglɔn 'ji, te o ya Zuif 'nɔn 'a oɔ, te o 'ka Zuif 'nɔn 'a d1 oɔ, o Minsan 'le 'w1 'nɔnnɔn 'man.

Keva -le 'nennun -a "vale 'o 'yv -wliδ1 -pian minnun -sru

¹¹ Bali -ciala Pɔl -va te Pɔl 'lεbɔ "fɔ w1 -dandan dra. ¹² -Yee "wεan sɔnun 'lee sɔ plinun nεn o kle Pɔl 'kɔlε man bε, waa "sia te waa "paaman man "yaa 'nɔn man te e -cε "sia o man te e -yv -wliδ1 "sia o -sru.

¹³ En Zuif 'nɔn -mienun nεn o -cia "wɔδ1 -a 'fla 'tɔδv pεεnɔn da bε, o -yv -wliδ1 -pian 'minnun -sru Minsan Zozi 'tɔ da. Waa ve -yv -wliδ1nun lε 'nan: «Zozi nεn Pɔl -yee 'w1 ve bε, -a 'tɔ da maan v1 'cεε 'nan, 'ka 'si min 'gυε -a -sru.» ¹⁴ Minnun nεn o 'w1 z1ε -a dra bε, min -tv nεn waa laabo Seva bε -yee 'nennun nεn waa, o ya 'sɔravli. Seva z1ε, Zuif min nεn, εn e ya Bali -pannɔn 'tazan -tv -a. ¹⁵ En -yv -wliδ1 -a 'v1 -w1ε 'nan: «An Zozi -tɔa. En min nεn 'bε c1 Pɔl -a bε mεεn -tɔa. -T1 nun nεn "cee "a?» ¹⁶ -A -nan nεn min nεn -yv -wliδ1 "c1 -a -sru "bε, e 'wɔ o da, -a -pε 'bɔ o pεεnɔn man -le "wεan o 'bɔla 'kɔn z1ε -a -ji flan -a 'o plɔδ1 te nyεn a o da.

¹⁷ 'W1 z1ε, Zuif 'nɔn pεεnɔn 'lee Grek 'nɔn pεεnɔn nεn Efεz bε waa 'man, εn o klan Bali lɔ. -A -nan nεn e drε Minsan Zozi 'tɔ bɔ w1 -a. ¹⁸ Minnun nεn o yi -tera Zozi da bε, o "kaga "ta 'wee 'w1 'wliδ1 "v1ε minnun y1ε man 'wein. ¹⁹ En minnun nεn o 'bui -fɔa "bε, o "kaga "ta 'wee 'bui 'flubanun -a, 'lee 'wee fεnun -a, εn waa 'te 'bli minnun y1ε man. 'Flubanun z1ε, -te waa man "lala nɔn bε, e bɔa yi -kpi fuba 'soolu da nyranman 'lala -a (50.000). ²⁰ Bali -le 'pleble 'le "wεan z1 Minsan -le 'w1 'nɔnnɔn fuila "man z1ε.

Efεz 'nɔn wluan Zozinɔn man

²¹ Z1 'w1 z1ε e drε bε, "bε -sru εn Pɔl "e 'nan, 'e "ta -ko Zeruzalem. 'Pian e 'nan, 'e 'ko Masedɔa 'lee Akai 'vaa -e 'e 'kɔ. E 'nan, -te 'e 'kɔ bε, 'e bɔala Rɔm. ²² -A -nan nεn e Timote 'lee Eras nεn o "paa "va "bε o 'pa 'sia Masedɔa, εn -a 'bɔ "e fɔv tv "wennεn 'a Azi 'lεglɔn 'ji.

²³ Tv z1ε -a man nεn -tein -tria Minsan -le 'w1 'nɔnnɔn da Efεz 'fla. ²⁴ Min -tv nεn waa laabo Demetri bε, e ya fε z1ε -a -nan. E -siga man nyranman "paa, εn e -siga 'kɔn "wεnwεnnεn nun dra -wee Bali -tv nεn waa laabo Artemi bε -yee vε -a. -Yee minnun nεn waa dra waa bε, e "lala "kaga "ye o da. ²⁵ Minnun nεn o 'nyranman -tɔwli 'bɔ z1ε -a "paa bε e 'o cin 'yi, εn e -w1ε 'nan: «'Ka pεεnɔn kaa -tɔa 'nan, -cee 'nyranman 'gυε -yee -maan, εn -kaa c1. ²⁶ En kaa 'man 'nan, Pɔl a -a v1nan minnun lε 'nan balinun nεn min o drε 'o 'pε -a bε, o 'ka bali tigh 'a d1. 'W1 z1ε, ya'a v1ε Efεz 'saza "cε "d1, 'pian yaa 'v1 Azi 'lεglɔn pεεnɔn 'ji. En z1 yaa 'v1 bε, min "kaga "yi -tera "da, εn o 'si -cee bali Artemi -sru. ²⁷ 'W1 z1ε e -taa -cee 'nyranman klu -sεnlεa ji, εn -cee bali Artemi bε, -yee 'kɔn klu -taa "sεnlεa ji, εn "yεε 'le 'sran bε, Artemi 'bɔ 'tɔ 'ka 'nyian taa -kɔnlε min 'le d1. Te Artemi 'bɔ nεn minnun pεεnɔn -a ye "yi Azi 'lεglɔn 'ji 'lee 'trε pεεnɔn da.»

²⁸ Z1 minnun 'w1 z1ε -a 'man bε, 'bli 'fɔ 'o 'ji, εn o -paandi 'sia te waa ve 'nan: «Efεz 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» ²⁹ 'W1 z1ε e 'fla nyɔɔn, εn 'flanɔn 'ci drε 'tv. -A -nan nεn o Gai 'lee Ariza 'kun 'sa -a, εn o -kɔ waa fεnan nεn 'flanɔn 'o cin ye bε -a -nan. Gai 'lee Ariza z1ε Masedɔa 'nɔn nεn waa, -wεε Bali -le 'nyranman 'pa 'o 'vale Pɔl nun -a 'e cin va. ³⁰ Z1 Pɔl a "vale 'e baala 'ji minnun z1ε o 'lε bε, Zozinɔn 'ka 'w1ε "man "d1. ³¹ En Pɔl bee -mienun nεn o 'fla "paala bε o min 'pa 'sia -yrε 'nan, te 'e bɔla 'ji minnun 'le d1.

³² Tɔ zɪɛ -a wlu bɛ, te minnun nɛn 'o cin 'yɪ bɛ, wa'a tian 'o cin wei -ci manlɛ dɪ. Min -mienun -paanman, "o 'wɪ 'pɛɛ vɛ -e min -mienun "o -paan "wɔ 'wɪ 'pɛɛ -a. ɛn min "kaga "a o yɛi, te 'wɪ 'bɔ nɛn 'o cin 'yɪ "man "bɛ, wa'a tian "o -ci manlɛ dɪ. ³³ Min -tɔ nɛn waa laabo Alɛzandre bɛ, Zuif 'nɔn a 'ta 'tɔnan "man, 'nan -e 'e bɔla 'ji minnun 'lɛ, ɛn min -mienun 'wɪ zɪɛ -a -ci 'vɪ -yɛɛ. -A -nan nɛn 'e 'pɛ wluan minnun lɛ 'nan, 'o sɔɔ 'pla, -e 'e 'wɪ tin 'ba -wlɛ. ³⁴ 'Pian zɪ minnun -a -tɔ 'nan Zuif min nɛn bɛ, ɛn o pɛɛnɔn -paandɪ 'sia 'e cin va 'wɪ -tɔwli "vidɪ -a 'nan: «Efez 'nɔn 'le bali Artemi a -dan.» O 'mɔn -paandɪ zɪɛ -a da.

³⁵ E drɛ zɪɛ fɔɔnɔn, ɛn min nɛn e -tɔa 'flanɔn 'lee 'fla 'tanɔn yɛi "bɛ, 'e -kɔla 'e 'pɛ -tɔdɪ -a o da, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Efez 'nɔn, min pɛɛnɔn -a -tɔa 'nan Efez 'bɛ yɪɛ -tɔa -cee bali Artemi -le 'kɔn 'va. ɛn Artemi 'bɔ -a yɪba "min nɛn e 'si laji e -tria bɛ -cɛɛ yɪɛ -tɔa "va. ³⁶ Min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'e -sa -fɔ dɪ. -Yɛɛ "wɛan 'ka 'lebo 'pla "da -e 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'vaa, -e 'ka 'ta wɪ drɛ. ³⁷ -Yɛɛ ci 'nan, minnun nɛn ka -ta waa 'gɔɛ, wa'a -cee bali -le fɛ -tɔ crin wɔlɛ dɪ, ɛn waa -cee bali "srɔnlɛ dɪ. ³⁸ -Yɛɛ "wɛan -te Demetri 'lee 'yɛɛ 'nyranman 'panɔn a "vale o 'wɪ -tɔa "min man bɛ, yɪnun nɛn o tin 'ba "da "bɛ o ya, ɛn minnun nɛn o tin 'ba o va bɛ o ya. O va nɛn 'o 'kɔ o -sanman drɛ. ³⁹ ɛn -te 'wɪ 'pɛɛ a "nyian 'ka 'ji -e 'ka vɪ bɛ, yɪ nɛn minnun 'o cin yɛ -e 'o 'wɪ tin 'ba bɛ -e 'ka 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a bɔla -wlɛ. ⁴⁰ 'Wɪ nɛn e drɛ cɛɛgɔɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, o -kɔlaman -e 'o 'wɪ 'tɔ -kaa man 'nan, -kaa wluan minnun man. -Cɛɛ cin yɪdɪ 'gɔɛ -a -ci "ka "dɪ, ɛn -ka'a 'kɔlaman -e -kaa -ci tɪglɪ yɪ -e -kaa vɪ minnun lɛ dɪ.»

⁴¹ Zɪ e cɛɛn 'wɪ zɪɛ -a vidɪ man bɛ, ɛn e 'nan minnun lɛ 'nan, 'o 'kɔ 'wee vɛ -nan.

20

Pɔl -kɔ Masedɔa 'vaa, ɛn e -kɔ Grek 'trɛda

¹ Zɪ 'wɪ nɛn e 'fla nyɔɔn bɛ e -ta "tra "bɛ, ɛn Pɔl Zozinɔn cin 'yɪ, e o "koe "tɔ 'o da, ɛn e -wlɛ 'nan, 'e "ta -kɔ Masedɔa. ² Pɔl 'bɔla Masedɔa, ɛn e Zozinɔn "koe "tɔ 'o da wei "kaga "a. "Bɛ -sru, ɛn e -kɔ Grek. ³ E mlɛn drɛ 'nan nun yaaga. Te Pɔl 'e 'man wɔwɔ 'nan -e 'e -klɔ -dan nɛn e "ta -kɔ Siri bɛ -a 'sia bɛ, ɛn yaa 'man 'nan, Zuif 'nɔn 'o 'ci 'pa 'e man, -a -nan nɛn e 'nan, 'e lia 'e da -e 'e ciɔla Masedɔa "nyian.

⁴ Min 'sɔravli "nɛn o -kɔ Pɔl 'pale bɛ, o 'tɔ nɛn 'gɔ: Min -tɔ 'si Bere 'fla, Pirus -pɪ Sopater nɛn. Min "fli 'si Tesalonik 'fla, Ariza 'lee Sekundus 'bɛ 'waa. Min -tɔ 'si Dɛrbɔ 'fla, Gai 'bɛ. Min yaaga 'si Azi 'lɛglɔn 'ji, Timote 'lee Tisik 'lee Trofi 'bɛ 'waa. ⁵ O zɪɛ o -trɔa 'kɔ 'lɛ, ɛn o -kɔ 'kɔ 'pɛnlɛ Troas. ⁶ 'Kɔɛ vɛ bɛ, "kɔ "fɔ 'wɔ -klɔ -dan ji Filipɔ 'fla, te "fɛdɪ nɛn o 'kpɔun nɛn 'mannyan 'ka 'va "dɪɛ -a -ble "da "bɛ e -nyan. Yɪ 'soolu "bɛ -sru, ɛn kɔ 'bɔ o man Troas, kɔ yɪ drɛ Troas 'sɔravli.

Pɔl 'bɔla Troas

⁷ 'Mɔnnɛn yɪ -tɔ da, 'kɔ cin 'yɪ 'nan -e fɛ nɛn Minsan "e 'nan 'kɔ -bli 'e cin va bɛ 'kɔ -bli. -A -nan nɛn Pɔl 'wɪ tin 'badɪ 'sia Zozinɔn lɛ, kɔɔ -te tɔ cɛɛn bɛ, e -kɔ -lɛ "wɛan. E 'wɪ tin 'ba -wlɛ "trilii, ɛn bada -tɔ. ⁸ Ku ya 'kɔ cin yɪdɪ 'kɔn "bɔ "nɛn 'kɔn 'ta lou "bɛ -a -ji. 'Kɔn "bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, -kannɛn "kaga "a 'e 'fɔdɪ "nɛn. ⁹ -Gobo 'nɛn 'tɔ nɛn waa laabo Etiko bɛ, e ya 'e -nyrandɪ -fenɛdɪ 'plo da. Pɔl a 'wɪ tin 'banan "kaga, ɛn yɪ 'nɛn zɪɛ -a -tɛdɪ 'sia. Yɪ -wɪlamlan "bɔwɔ "lɛ "wɛan e 'si -fenɛdɪ da 'kɔn 'ta lou 'kɔn yaaganan 'win -ji, ɛn e -ta -tilɛa "tra. Minnun -ta, ɛn waa wluan lou, 'pian te e -ka 'va.

¹⁰ Pɔl sɔɔnla e 'kunnan 'nɛn zɪɛ -a da, ɛn yaa 'si 'e 'pɛ -ji, e 'nan: «Te nyɛn 'e 'ka 'cɛndɪ, e beli 'va.» ¹¹ "Bɛ -sru, ɛn Pɔl -kɔ 'e "pa 'ji 'kɔn 'ta lou. E 'kpɔun "nɛn jɛɛn, waa bli 'e cin va, ɛn e 'wɪ tin 'ba 'trilii tɔ cɛɛn "man, -a -nan nɛn e -kɔ. ¹² O -kɔ

-gobo 'nen zɪe -a 'yee "kɔnnɛn te e ya 'e 'belidɪ, -a -nan nɛn e drɛ ci "nran -dan tɔ -a.

Pɔl 'si Troas, ɛn e -kɔ Mile

¹³ Kɔɛ -trɔa 'e tɛdɛ Pɔl lɛ -klɔ -dan ji, ɛn kɔ -kɔ 'fla nɛn waa laabo Azo bɛ -a da. 'Fla zɪe -a da nɛn kɔ Pɔl -fɔa 'kɔ 'va, -yɛɛ ci 'nan Pɔl "e 'nan 'e -ciala 'e 'cɛin -ji zia. ¹⁴ Pɔl 'bɔ 'kɔ man AZO, ɛn e -fɔ 'kɔ 'va -klɔ -dan ji, -a -nan nɛn kɔ -kɔ 'fla nɛn waa laabo Mitilɛn bɛ -a da. ¹⁵ Kɔ 'si 'bɛ 'nan, ɛn kɔ -kɔla "nyian -klɔ -dan ji. 'Bɛ 'ta tɔ cɛɛn, kɔ 'bɔla 'yi yei 'trɛ 'tɔ nɛn waa laabo Kio bɛ -a "srɔn. "Bɛ -sru "yi -a, ɛn kɔ 'bɔla 'yi yei 'trɛ nɛn waa laabo Samos bɛ -a da. 'Bɛ 'ta tɔ cɛɛn "nyian, ɛn kɔ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Mile bɛ -a da. ¹⁶ -Yɛɛ ci 'nan Pɔl 'ka "vale 'e -tɔa Efɛz dɪ, kɔɔ e 'ka "vale 'e "mɔan Azi 'lɛglɔn 'ji dɪ, ɛn yaa -wɛɛ "man 'nan 'e bɔala Zeruzalɛm Pantekɔt "fɛdi yi da.

Pɔl 'wɪ tin 'ba Efɛz -leglizi min cejenun lɛ

¹⁷ 'Pian zɪ Pɔl 'bɔla Mile bɛ, ɛn e min 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ Efɛz -leglizi min cejenun laabɔ. ¹⁸ Zɪ min cejenun zɪe o -ta bɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «Te an 'bɔla 'e tɛdɛ 'ka 'va, 'nyranman nɛn maan 'pa Azi 'lɛglɔn 'ji -trilii -e 'e 'bɔ cɛɛgɔɛ, kaa -tɔa. ¹⁹ Ma'an 'fli drɛlɛ -dandan Minsan -le 'nyranman 'panan dɪ. An yra 'yɪ Zuif 'nɔn 'lɔ, ɛn an 'nyranman 'pa 'an 'ta le 'an yie 'yi 'a. -Yɛɛ ci 'nan Zuif 'nɔn a "vale 'o 'wɪ 'wliɪdɪ "dra 'mɛn. ²⁰ Ma'an 'wɪ 'tɔ yɔɔlɛ 'ka man dɪ, an Bali -le 'wɪ 'vɪ cɛɛ, ɛn an -yee 'wɪ nɛn e ka dra tɪglɪ bɛ -a paa 'ka 'ji min pɛɛnɔn yie man 'kɔnnun -ji. ²¹ Maan 'vɪ Zuif 'nɔn 'lee minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ -wlɛ, 'nan 'o 'si 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛdɪ man -e 'o -sɔɔnla Bali -sru -e 'o yi -tera -cee Minsan Zozi Crizi da.

²² ɛn 'bɛ nɛn 'gɔɛ, an "ta -kɔ Zeruzalɛm "le zɪ Bali lei 'saun -a 'vɪ 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Pian 'wɪ nɛn e bɔa 'an man -nan nun bɛ, ma'an tɔa dɪ. ²³ Maan -tɔa 'pian 'nan 'fla 'tɔɔɔ pɛɛnɔn da bɛ, Bali lei 'saun -a ve 'mɛn 'nan minnun 'tɛ "paa 'an da -e 'waan 'fɔ -pɔ 'kuin. ²⁴ 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, 'mɛn 'belidɪ -cin 'ka 'an 'ji "le 'nyranman nɛn Minsan Zozi -a -nɔn 'mɛn 'nan 'an 'pa bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. 'Wɪ nɛn Minsan "e 'nan 'mɛn 'an drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan, 'an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun lɛ 'nan Bali "yi drɛ -wlɛ.

²⁵ An ciɪ 'ka pɛɛnɔn 'va te an Bali -le mingɔnnɛn -blidɪ 'wɪ ve 'cɛɛ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ, maan -tɔa 'nan 'ka 'va min -tɔ 'ka "nyian 'an ye dɪ. ²⁶ -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ cɛɛgɔ 'nan: Zɪ kɔ "an "drɛ bɛ, maan drɛ 'ka pɛɛnɔn lɛ. -Te 'li 'pei ka'a yi -tɛlɛa 'mɛn 'wɪ "paadi da dɪɛ, mɛɛn 'cɛɛ drɛ dɪ. ²⁷ -Yɛɛ ci 'nan 'wɪ nɛn Bali -a drɛ 'nan -e min 'e pli 'e man bɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ 'e pɛɛnɔn. Ma'an 'wɪ 'tɔ yɔɔlɛ 'ka man dɪ. ²⁸ -Yee "wɛan 'ka drɛ "yi 'ka 'fli -va 'lee minnun nɛn Bali lei 'saun o -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka yie 'tɔ o va bɛ o va. 'Ka yie 'tɔ Bali -le -leglizi bɛ -a va, Minsan Bali -a 'lɔ 'e 'pɪnyɛn -a. ²⁹ Maan -tɔa 'nan, -te an -kɔ bɛ, minnun nɛn o ya "le plɔ wɪ -zɔ bɛ, o -taa -wlalɛa 'ka yei, -e 'o 'wɪ 'wliɪdɪ "drɛ minnun nɛn 'ka yie -tɔa "o va bɛ -wlɛ. ³⁰ ɛn "nyian 'ka yei min -mienun -taa 'wunlɛa, o 'wlu winun ve Zozinɔn lɛ -e 'o 'sɛn o -sru. ³¹ -Yee "wɛan 'ka yie 'tɔ 'ka 'fli -va, ɛn -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji 'nan lɛ yaaga 'wlu bodrun funnin te an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'an 'ta le 'an yie 'yi 'a.

³² ɛn 'bɛ 'gɔɛ, an "ta "mɛn 'ka -pɛba wo Bali 'lee Bali -le 'wɪ nɛn e "yi "dra min lɛ bɛ -wlɔ. -Yee 'wɪ zɪɛ, 'plɛblɛ a -yrɔ -e 'e 'ka "koe "tɔ 'ka da, "bɛ -sru -e 'e "yi "nɛn yaa 'pla 'nan e dra minnun nɛn o ci -yee vɛ -a bɛ -wlɛ "bɛ, 'e drɛ 'cɛɛ. ³³ ɛn ma'an -wɛɛlɛ 'nan min e 'yee "lala 'lee 'yee -siga 'lee 'yee sɔnɔn -nɔn 'mɛn dɪ. ³⁴ Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan an 'nyranman 'pa 'an 'pɛ -a, ɛn maan "nɛn "fɛ bli, ɛn minnun nɛn o -kɔ 'an 'palɛ bɛ, ɛn waa "nɛn "fɛ bli. ³⁵ Zɪ kɔ min e 'nyranman 'pa -e 'e 'pa 'yale -tɛnɔn 'va bɛ, maan -nan kɔɔn 'cɛɛ. ɛn 'wɪ nɛn Minsan Zozi -a 'vɪ

be, -a -cin 'e 'fola 'ka ji. Yaa 'vɪ 'nan: «Min nen e fe -nɔn "min le be, -faa a -a san man e "mlian min nen e fe "sia min lɔ be -a san da.» »

³⁶ Zɪ Pɔl cɛɛn 'wɪ zɪe -a vidɪ man be, ɛn e "po sɔɔnla o 'vale waa, ɛn e Bali tru 'ba. ³⁷ -A -nan nen o pɛɛnɔn -sran wu -,a, te o -tea Pɔl -pɛ -ji, te waa lea man 'o man. ³⁸ 'Wɪ nen e o ta dre 'trɔdrɔ be, -nyren 'nan Pɔl "e 'nan min -tɔ 'ka "nyian 'e 'ye di. Tɔɔn ɛn o -kɔ Pɔl 'pale -a -nan nen e -faa -klɔ -dan ji be -a -nan.

21

Pɔl -kɔ Zeruzalem

¹ Zɪ kɔ 'si o "srɔn "be, ɛn kɔ -fɔ -klɔ -dan nen e -kɔ Kos tɪgɪ be -a -ji. 'Be 'ta tu cɛɛn, ɛn kɔ -kɔ Rodɛs, kɔ 'si 'be 'nan, ɛn kɔ -kɔ Patara. ² -A -nan nen kɔ -klɔ -dan tu nen e "ta -kɔ Fenizi be -a 'yɪ, ɛn kɔ -fɔ -ji. ³ Kɔ 'bɔla 'yɪ yei 'tre nen waa laabo Sipri be -a "srɔn. Kɔ ya -klɔ -ji, te kɔ Sipri 'tre 'bɔ ye. Sipri -fɔ 'kɔ 'pɛ bɔ da zia, ɛn kɔ -kɔ Siri 'leglɔn 'ji zia, 'nan -e 'kɔ 'tɔ 'fla nen waa laabo Tir be -a da. 'Fla zɪe -a da nen -klɔ 'bɔ -tɔa -e 'o -ci fenun pɛɛnɔn -sɔɔnla.

⁴ Zɪ kɔ -a -nan Zozinɔn 'yɪ be, ɛn kɔ -fɔ o va yɪ 'sɔravli. Zozinɔn nen Bali lei 'saun 'ta 'tɔ o man be, waa 'vɪ Pɔl le 'nan, te 'e 'kɔ Zeruzalem di. ⁵ 'Pian zɪ yɪ 'sɔravli zɪe e -nyan be, ɛn lumɔn 'lee -klɔnmɔn 'lee 'nen "wɛnnɛn, o pɛɛnɔn 'ta 'kɔ 'pale -sia fenan nen o -klɔ -dan "siala be -a -nan. ɛn 'kɔ pɛɛnɔn 'kɔ "po sɔɔnla jemie man, ɛn kɔ Bali tru 'ba. ⁶ Zɪ kɔ 'si 'kɔ cin "srɔn "be, "kɔ 'fɔ 'wɔ -klɔ -dan ji, ɛn "o kɔv 'wee vɛ -nan.

⁷ Zɪ kɔ 'si Tir be, ɛn kɔ 'bɔla Potelemai, -a -nan nen 'kɔe -fɔdɪ -klɔ -dan ji -nyan. Zozinɔn nen fe zɪe -a -nan be, kɔ o 'tɔ bɔ, ɛn kɔ yɪ -tɔ dre o va. ⁸ 'Be 'ta tu cɛɛn, ɛn kɔ -kɔ, kɔ 'bɔla Sezare. Kɔ -kɔ Filipɔ nen waa laabo Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪzan be -yee "kɔnnɛn, ɛn kɔ -nyran "va. Filipɔ zɪe, e ya min 'sɔravli "nen o o 'si "va Zeruzalem be o va. ⁹ Filipɔ -le 'nen lumɔnnun a sinjen, wa'a 'kɔnnɛn tɔa di. O ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a.

¹⁰ ɛn zɪ kɔ ya 'mɔnnan fe zɪe -a -nan be, ɛn Bali 'lewei vɪzan -tɔ nen waa laabo Agabo be e 'si Zude, e -ta 'kɔ 'va. ¹¹ -A -nan nen e Pɔl -le -tien 'kɔle 'si, ɛn 'e 'cɛin 'lee 'e 'pɛ yri 'a, ɛn e 'nan: «'Wɪ nen Bali lei 'saun -a 'vɪ be -nyren 'gɔ, e 'nan: «'Min nen -tien 'kɔle 'gɔv e cɪ -yee vɛ -a be, zɪ Zuif 'nɔn -a -yrɪman -gɔ Zeruzalem -e 'o -nɔn minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ -wle.» »

¹² 'Kɔ 'vale Zozinɔn nen Sezare be waa, zɪ kɔ 'wɪ zɪe -a 'man be, ɛn kɔ Pɔl tru 'ba 'kpa tɪgɪ 'nan, te 'e 'kɔ Zeruzalem di. ¹³ ɛn Pɔl "e 'nan 'kɔe 'nan: «-Mɛ "wɛan nen ka -wua -e te kaan 'ta dra -trɔdrɔ? -Yɛɛ cɪ 'nan, 'an 'man a 'e wɔɔdɪ, 'an 'man 'ka 'e wɔɔdɪ 'nan -e 'waan -yrɪ 'saza "cɛ "di, 'pian 'an 'man a 'e wɔɔdɪ 'nan -e 'an 'ka Zeruzalem 'bɔ 'nan nun Minsan Zozi 'tɔ 'ji.» ¹⁴ Zɪ Pɔl 'ka 'wɪnan "man -e 'wɪ nen kɔa ve be 'e 'sia "da "diɛ, kɔ'a "nyian kɔalɛa "man "di, ɛn kɔ -yrɛ 'nan: «Minsan cɪ 'sɔ wɪnun 'e dre!»

¹⁵ Zɪ kɔ yɪ -mie dre fe zɪe -a -nan be, ɛn kɔ 'kɔe fenun wɔɔla "da, ɛn kɔ -kɔ Zeruzalem. ¹⁶ -A -nan nen Sezare Zozinɔn 'kɔ 'kɔ 'pale -sia, ɛn o -kɔ 'kɔ 'a Sipri min Nasɔn -le "kɔnnɛn 'nan -e 'kɔ nyin -nan nun. Nasɔn zɪe e ya Zozi 'va -a -nan 'mɔn.

Pɔl -kɔ Zaji -le "kɔnnɛn

¹⁷ Zɪ kɔ 'bɔla Zeruzalem be, -a -nan Zozinɔn 'kɔ 'sia cɪ "nran -a. ¹⁸ 'Be 'ta tu cɛɛn ɛn 'kɔ 'vale Pɔl nun -a, kɔ -kɔ Zaji -va. -A -nan nen -leglizi min cejenun ɛn 'nan 'o cin 'yɪ. ¹⁹ Zɪ Pɔl o 'tɔ 'bɔ be, 'wɪ nen Bali ciɔla "va yaa dre minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ o yei "be, ɛn yaa 'vɪ -wle 'e klɔ ji.

²⁰ Zɪ min cejenun 'wɪ zɪe -a 'man be, ɛn o Bali 'tɔ bɔ "dre "fɔ. -A -nan nen o 'nan Pɔl le 'nan: «'Bɔɪ, "i 'yɪɔ, Zuif 'nɔn "kaga dre Zozinɔn 'a, ɛn o pɛɛnɔn a 'o

kooladi -pei -to wi man 'kpa tigli. ²¹ Waa 'vi 'wle 'nan, yie 'nan Zuif 'non pɛɛnɔn nɛn o ci -pɛnɔn yei "bɛ, 'nan te 'o 'ta wola Moizi -le -pei da di, ɛn te 'o 'wee 'nɛn 'fo -klɔnmɔn -va di, ɛn te 'o 'ta wola Zuif 'non 'le -pei da di. ²² Waa dra "mɛn 'kɔ? -Yɛɛ ci 'nan o -taa -a manlɛ 'nan i ya 'gɔ. ²³ -Yee "wɛan, 'wi nɛn kɔ "ta -a ve yie 'gɔɛ, 'i 'ta wola "da! Min sinjɛn a 'kɔ yei 'gɔ, o -to 'o wei da. ²⁴ 'I 'kɔ waa, -e 'ka 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ "le zɪ Moizi -le -pei -a 'vi bɛ -yee 'wi 'zɔ. 'I "lala nɛn waa -nɔan -e 'o 'wulo "jɛ "bɔ bɛ -a -nɔn o 'lɛji -e 'o -kɔla 'o 'wulo "jɛ "bɔdɪ -a. -Te e drɛ zɪɛ, -e min pɛɛnɔn o -to 'nan, 'wi nɛn waa ve 'i man bɛ, wlu nɛn, -e 'o -to 'nan, 'i 'bɔ "nyian, 'i 'ta wola Moizi -le -pei da. ²⁵ Minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'non 'a dɪɛ, ɛn o yi -tera Zozi da bɛ, 'wi nɛn kɔa 'pla "da 'e 'cɛn bɛ, -nyrɛn kɔa 'vi -wle. Kɔa 'vi 'nan: Te 'o 'wi nɛn waa -tɛ -yɔ lɛ bɛ -a -bli di, ɛn te 'o 'wi nyɛn -bli di, ɛn te 'o 'wi nɛn min 'ka -a -blɔ 'cɛnlɛ -e -a nyɛn 'e -sran dɪɛ -a -bli di, ɛn te 'o cin nan 'lee 'o cin -sran -wɛɛ "di, ɛn te min 'e "blu -wɛɛ "di.»

²⁶ 'Bɛ 'ta tɔ cɛɛn, ɛn Pɔl min sinjɛn zɪɛ o 'sia, fɛ nɛn min -a dra 'lɔɔ -e min 'e drɛ 'saun Bali 'lɛ bɛ, waa drɛ. "Bɛ -sru, ɛn Pɔl -kɔ Bali -pan 'kuin, ɛn yi nɛn 'winun zɪɛ -a drɛdɪ -nyaan "da "bɛ yaa 'vi -wle, -e o -tɔdɔ pɛɛnɔn 'o Bali -panvɛ -nɔn Bali lɛ yi zɪɛ -a da.

Minnun Pɔl 'kun Bali -pan 'kuin

²⁷ Te yi 'sɔravli zɪɛ -a -nyandi 'bɔ, -a -nan nɛn Azi Zuif 'non nɛn o Pɔl 'yi Bali -pan 'kuin bɛ, o minnɔn "kaga wluan "man, ɛn waa 'kun. ²⁸ Minnɔn zɪɛ o -paanman -a vidɪ -a 'nan: «Izraɛl 'non 'ka 'ta 'pa 'kɔ 'va. "Ka 'yio, min nɛn e 'wi "paaman minnɔn ji fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ -nyrɛn 'gɔ. Yaa "paaman 'nan, Moizi -le -peinun 'lee -cee Bali -pan 'kɔn 'lee -kaa 'bɔ Izraɛl 'non bɛ, 'nan -kaa 'ka -si tigli da di. ɛn e wla Grɛk 'non 'a -cee Bali -pan 'kuin. 'Wi nɛn wa'a dra dɪɛ, yaa drɛ -cee fɛnan nɛn e ci 'saun Bali 'lɛ bɛ -a -nan.» ²⁹ Waa 'vi zɪɛ, kɔɔ o Pɔl 'lee Efɛz min Trofi 'yi 'fla yei, ɛn 'o ci nrɔn 'nan, -wɛɛ wla 'o 'vale -a Bali -pan 'kuin.

³⁰ 'Wi zɪɛ, e min pɛɛnɔn nyɔɔn 'fla, ɛn o 'si flan -a fɛ pɛɛnɔn 'nan, o -kɔ 'o cin yɪɛ -nan. O Pɔl 'kun, waa klan, ɛn waa 'bɔla Bali -pan 'kuin -sa -a, ɛn o 'kɔn 'bɔ 'lɛ 'wɔ 'nun. ³¹ O ya Pɔl -sɔnan 'nan -e 'e 'ka 'o 'pɛ "nɛn.

-A -nan nɛn minnɔn -kɔ -a vile Rɔm 'non 'le 'sounjanun tazan -dan lɛ 'nan, Zeruzalɛm 'non pɛɛnɔn "ta wuanla 'o cin man. ³² 'Nun tɔɔn ɛn 'sounjanun tazan -dan zɪɛ e 'yee 'sounjanun 'lee 'sounjanun tanɔn wluan, ɛn o -kɔ minnɔn "kaga zɪɛ o va. Zɪ minnɔn zɪɛ o 'sounjanun tazan -dan 'yi 'o 'vale 'yee 'sounjanun -a bɛ, ɛn o Pɔl -sɔndɪ 'le 'tɔ.

³³ -A -nan nɛn 'sounjanun tazan -dan pli Pɔl man, ɛn e 'nan 'yee 'sounjanun lɛ 'nan, 'o 'kun -e 'o -yri -bulalɛ baa "fli "a. Tɔɔn ɛn yaa laabu minnɔn lɔ 'nan: «-Tɪ nɛn -a 'bɔ 'a, ɛn -mɛ "nɛn yaa drɛ?» ³⁴ Minnɔn pɛɛnɔn -paandɪ 'sia 'e cin va, min -mie "e -paan "wo 'wi 'pee vidɪ -a, -e min -mie "e -paan "wo 'wi 'pee vidɪ -a. -Yee "wɛan 'sounjanun tazan -dan 'ka -kɔlalɛ 'wi 'tɔ -ci mandɪ -a sɔɔ zɪɛ -a yei "dɪ, ɛn e 'nan, 'o 'kɔ Pɔl -a 'sounjanun -le 'kuin. ³⁵ Zɪ Pɔl 'lee 'sounjanun "ta bɔa fɛnan nɛn waa -tria 'vaa, -e 'o -wla 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ -a -nan bɛ, ɛn 'sounjanun Pɔl 'si lou, kɔɔ minnɔn "ta -gla -fɔa 'nan, te 'sounjanun 'o 'kɔ -a di. ³⁶ -Yɛɛ ci 'nan, minnɔn pɛɛnɔn yra -a -sru te o -paanman 'nan: «'Ka -tɛ, 'ka -tɛ.»

Pɔl 'e 'ci wi 'vi

³⁷ Te o "ta Pɔl -wlamlan 'sounjanun -le 'kɔn zɪɛ -a -ji bɛ, ɛn yaa laabu 'sounjanun tazan -dan lɔ 'nan: «I -kɔlamani -si -nɔan 'mɛn -e 'an 'wi 'tɔ vi yɪɛ?»

ɛn 'sounjanun tazan "e 'nan: «Yioo, Grɛk min nɛn 'yia, ³⁸ Ezipti min nɛn e minnɔn wluan 'o cin man -a yi "fli 'ka tian bɔlɛ 'gɔ dɪɛ, -njɛɛ 'yia dɔv? Min zɪɛ, e -kɔ o -kpi sinjɛn (20.000) -a "bui "da te -kuli -tan fɛnun 'lee sennun a -wɔɔ.»

39 En Pól "e 'nan: «Silisi Zuif min nen maan, an "sia Tars, an ya 'fla nen -a 'to "we "be -a da 'tre 'wle 'a. Mein tru "baa, 'i 'si -nōn 'men -e 'an 'wī tin 'ba minnun le.»

40 -A -nan nen 'sounjanun tazan -si -nōn -yre. En Pól -to fēnan nen waa -tria 'vaa -e 'o -wla 'kōn 'bō 'ji be -a -nan, en 'e 'pē wluan minnun le 'nan, 'o sōō 'pla. Zī minnun pēēnōn 'ta -tō be, en Pól 'wī tin 'badī 'sia -wle Ebre wei -ji.

22

1 E 'nan: «'An "būnūn 'lee 'an "tūnūn, 'ka "trōēn "tō 'an wei le -e 'wī nen kō 'an vī 'cēē 'bō, -e 'ka 'si 'an man be 'ka man.»

2 Zī waa wei 'man te e "we -wle Ebre wei -ji be, en 'o 'lēbō 'pla "da "fo. -A -nan nen Pól "e -wle 'nan:

3 «Silisi Zuif min nen maan, an "sia Tars, 'pian waan 'lēbū Zeruzalem 'gū. Min nen e 'wī paa 'an 'ji be, waa laabo Gamaliel, -yēē -kaa tranun dre wī paa 'an 'ji 'kpa tīglī. 'An bō 'gū an ya "nen Bali nen ka cī cēēgū -a -sru 'labē, -a -sru 'kpa tīglī. 4 Minnun nen o 'ta 'wōla "nen 'wī "paadī -trē nen 'gūē -a -sru "be, an 'te 'pa o da -trilīī, min -mie -ka -a 'wī 'ji. An -klōnmōn 'lee lūmōn nun 'kun, an o -fō -pū 'kuin -a 'wī man. 5 Bali -pannōn 'tazan 'lee min cejenun -kōlamān waa ve 'nan, 'wī tīglī nen maan ve. -Yēē cī 'nan, o 'bō -wēē 'fluba nen e -si -nōn 'men -e 'an -wla Zuif 'nōn 'le cin yī 'kōn nen Damas be -a -ji be -a -nōn 'men. An -kō 'nan -e 'an Zozinōn nen -nan nun be o "kuun -e 'an 'ta waa Zeruzalem -e 'o 'wī "nen -kōōn -wle.

6 An sōōnla 'sia, "mēēn vīnan 'an -plīman Damas "srōn te yidē 'ta bōa min -win -ji 'sēzē be, -a -nan nen 'te 'san -dan bīī lajī, e -sēn 'an da. 7 'An -tria "tra, en an wei -tū 'man, te yaa ve 'men 'nan: «Saul, Saul -mē 'le "wean nen i 'te "paa 'an da?»

8 En maan laabū 'nan: «'An 'san, -tī nen 'yia?»

E 'men 'nan: «Nazaretī min Zozī nen i 'te "paa "da "be -nyrēn 'maan.»

9 Minnun nen kō cī waa be, "o 'te 'san 'bō 'yī, 'pian min 'bō nen kō wī 'a be, wa'a wei manlē dī.

10 Maan laabū 'nan: «Mīnsan 'an dre "mēn 'kō?»

En Mīnsan "e "mēn 'nan: «'I 'wluan lou -e 'i 'kō Damas -a -nan nun nen 'wī nen Bali "e 'nan 'yīē 'i dre be, waa ve 'yīē.»

11 "Tē 'san 'plēlē zīē, yaan yīē 'wī, -yēē "wēan minnun nen kō cī waa be, waan 'kun 'an 'pē -man, en o -kō maan Damas.

12 Min -tū a 'fla zīē -a da be, waa laabo Anania e Bali bōa 'kpa tīglī en e 'ta 'wōla -cee -peinun da, en Damas 'bō 'nan be Zuif 'nōn pēēnōn -a 'tō 'yī "ve. 13 Min zīē, e -ta 'an 'va, e -tō 'an 'srōn, en e 'mēn 'nan: «'An "būī Saul 'i yīē 'e 'lē 'sū!»

'Nun tōōn en 'an yīē 'lē 'sū, en maan 'bō 'yī. 14 -A -nan nen yaa 'vī 'nan: «Kaa tranun -le Bali 'i 'plā 'e 'cēn 'nan -e 'yīē 'cī 'sō wīnūn -tō, -e min nen e cī tīglī 'e -tūwli "be 'i -tō, -e wei nen e 'sia -a 'le be 'i man.» 15 -Yēē cī 'nan e 'nan: «'I -kōān 'yēē 'wī -nan yīzan -a, -e 'wī nen yīa -nan 'yī, en yīa 'man be, 'i vī min pēēnōn lē! 16 Be nen 'gūē, -mē "nen i cī -a man -pēnān? 'I 'wluan lou. 'Wei -batize dre, 'i vī Zozī lē 'nan, -yēē cī 'i 'san -a, -e Zozī 'e 'yīē 'wī 'wldī lōi.»

17 'An lī 'an da Zeruzalem, an ya Bali trū 'banan Bali -pan 'kuin, en e dre 'mēn "le nyrīnvla zō. 18 An Mīnsan 'yī, en e 'mēn 'nan: «'I klē 'i man! 'I 'si "nyīandō Zeruzalem! -Yēē cī 'nan -a -nan 'nōn 'ka 'taa 'wle 'mēn 'wī nen i -taa -a vīlē be -a man dī.»

19 En maan 'nan -yre 'nan: «Mīnsan, waa -tōa 'nan "nen an -cia cin yī 'kōnnūn -jī, te an minnun nen o yī -tēala i da be o "kuunman, te an o -fōa "pū 'kuin, te an o -sōan. 20 "Wēē vī 'nan o Etīēnēn nen 'yīē 'wī 'nan yīzan -a be -a -te te an ya -nan, en 'an 'bō 'be 'kun -wēē sōnūn man.»

21 En Minsan "e 'men "men 'nan: <I 'kɔ! An -taa 'i 'palɛ -sia -kɔɔbli minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ o va.> »

22 Minnun "trɔɛn "fo 'e 'tɔdɪ Pɔl wei lɛ -trilii 'pian zɪ e 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, tɔɔn ɛn o -paandɪ 'sia -a vidɪ -a 'nan: «O min 'labɛ -a -tɛ, 'e 'sinan "fo, 'e 'ka "le -a yɪɛ 'e 'fo "man "dɪ.»

23 O -paandɪ 'sia te o 'wee sɔnɔn wɛɛnman, te o fuɔn wɛɛnman lou 'bli 'fɔ o ji -le "wɛan.

24 En 'sounjanun tazan "e 'nan 'o Pɔl -wla 'sounjanun -le 'kɔn 'bɔ 'ji, -e 'o 'wɪ laabv -yrɔ sɔnba "a. 'Sounjanun tazan a "vale 'wɪ nɛn yaa -maan 'lɔɔ, minnun paan Pɔl da bɛ 'e -ci maan. 25 Zɪ o ya Pɔl -yrɪnan 'nan -e 'o -sɔn bɛ, ɛn 'sounjanun tazan nɛn 'e 'tɔdɪ -nan bɛ, Pɔl -a laabv -yrɔ 'nan: «-A -si a 'e 'nɔndɪ 'cɛɛ 'nan, Rɔm min tɪglɪ nɛn wa'a tian -yee tin 'balɛ -e tin 'e 'tɛ "da "dɪɛ, 'ka -sɔn?»

26 Zɪ 'sounjanun tazan 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, ɛn e -kɔ -a vilɛ 'sounjanun tazan -dan lɛ 'nan: «Min 'labɛ, Rɔm min tɪglɪ nɛn. I "ta -a dra -yre 'kɔ?»

27 A -nan nɛn 'sounjanun tazan -dan -ta, ɛn yaa laabv Pɔl -lɔ 'nan: «Rɔm min nɛn 'yia?»

En Pɔl "e -yre 'nan, Rɔm min nɛn 'yaa.

28 En 'sounjanun tazan -dan "e Pɔl lɛ "nyian 'nan: «'Mɛn vɛ bɛ, "lala "kaga "a nɛn an drɛ Rɔm min tɪglɪ 'a.»

En Pɔl "e 'nan: «O "mɛɛn "ya 'wɔ Rɔm min tɪglɪ 'a.»

29 'Nun tɔɔn minnun nɛn o "ta paan 'wɪ laabv Pɔl -lɔ sɔnba "a bɛ, o pli 'o -sru, ɛn o 'si Pɔl "srɔn. Zɪ 'sounjanun tazan -dan a 'man 'nan, Pɔl nɛn 'e 'nɔn minnun lɛ waa yri bɛ, 'nan Rɔm min tɪglɪ nɛn bɛ, -a -nan nɛn nyɛn -a cɛɛn.

O -kɔ Pɔl a tin 'banɔn 'lɛ

30 'Sounjanun tazan -dan a "vale 'nan 'wɪ nɛn 'e drɛ 'lɔɔ, ɛn Zuif 'nɔn 'wɪ 'tɔ Pɔl man bɛ "e -tɔa. -Yee "wɛan zɪ tɔ cɛɛn bodrun bɛ, ɛn e 'nan Bali -pannɔn 'lee tin 'banɔn pɛɛnɔn lɛ 'nan, 'o cin yi. E 'nan 'o baa 'si Pɔl man, -a -nan nɛn o 'ta Pɔl -a tin 'banɔn 'lɛ, ɛn waa -tɔ o yei.

23

1 Pɔl tin 'banɔn pɛɛnɔn 'nanjɛn tɛɪn, ɛn e 'nan: «'An "bɔunɔn, Bali -le 'nyranman nɛn maan 'pa 'trilii -e 'e 'bɔ cɛɛgv yi -a bɛ, maan -tɔa 'an 'fli -lɔ 'nan, -a -tɔwli 'ka "va te e ya -wliɪɪ "fo "dɪ.»

2 En Bali -pannɔn 'tazan Anania "e 'nan minnun nɛn 'o 'tɔdɪ Pɔl "srɔn "bɛ -wɛ lɛ 'nan, 'o Pɔl 'lɛbo "wi "da. 3 En Pɔl "e -yre 'nan: «Bali 'bɛ -taa "yie "sɔn wɔlɛ, i ya 'le 'kɔnba ceje nɛn waa man 'wɔ 'fuvu bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. I ya 'i -nyrandɪ 'mɛn 'wɪ -sru 'nan -e 'i 'mɛn "wi tin 'ba "lɛ zɪ -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ, ɛn i -pei -tɔ wɪ 'bɔ srɛman -a vidɪ -a minnun lɛ 'nan, 'waan 'sɔn.»

4 Minnun nɛn Pɔl "srɔn "kogo bɛ, ɛn o 'nan Pɔl lɛ 'nan: «I ya Bali -pannɔn 'tazan -dan bɛ -a "srɔnnan?»

5 En Pɔl "e -wɛ lɛ 'nan: «'Bɔunɔn, ma'an -ci -tɔlɛ 'nan Bali -pannɔn 'tazan nɛn dɪ. 'Pian maan -tɔa 'nan Bali wei a 'e 'crɛn 'tɛdɪ 'nan: <Te 'i 'wɪ 'wliɪɪ "vɪ 'yie minnun tazan lɛ dɪ.> »

6 Zɪ Pɔl -a -ci -tɔ "le 'nan minnun nɛn 'o cin 'yɪ bɛ o -mienun a Saduze 'nɔn 'a, ɛn o plɔɛnnun a Farizen 'nɔn 'a bɛ, -a -nan nɛn yaa 'vɪ 'pleblɛ tin 'banɔn yei 'nan: «'An "bɔunɔn, Farizen min nɛn maan, ɛn Farizen min 'bɛ 'an 'ya. Cɛɛgv -te o -ta maan tin 'banɔn 'lɛ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan 'an yi -tɛra "da 'nan, minnun nɛn o kaa bɛ o wuanla -kanɔn 'va.»

7 Zɪ Pɔl 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, ɛn -sa -fɔla Farizen 'nɔn 'lee Saduze 'nɔn yei, -a -nan nɛn o "kaga cɛɛn 'e cin man. 8 -Yɛɛ cɪ 'nan, Saduze 'nɔn 'o 'vɪ 'nan, minnun nɛn o -kaa "bɛ, wa'a 'fua dɪ, ɛn Bali -le 'pasianɔn "ka "dɪ, ɛn Bali lei 'saun "ka "dɪ, te Farizen 'nɔn "o "ve 'nan, 'wɪ 'kpa nɛn 'wɪ zɪɛ -a.

⁹ Minnun -le -paandi a cilanan "da, -a -nan nen Farizen 'non va 'fluba 'ci vunan wluan lou, en o -sa -fodi 'sia 'pleble, te waa ve 'nan: «Ku'a 'wi 'wli di -towli 'ye min 'gve -a man di. -Te Bali lei 'be 'wi 'paaman 'ji? En -te 'be "cee di Bali -le 'pasiazan 'be 'wi 'paaman 'ji? -Ka'a toa di.»

¹⁰ -Sa -fodi 'bo 'fola "va 'pleble "buu "le "wean, nyen 'sounjanun tazan cee n 'nan, te 'o Pol sre -ji di. En e 'nan 'yee minnun le 'nan, 'o -soonla -e 'o Pol 'kun o yei, -e 'o -ku -a 'sounjanun -le 'kuin.

¹¹ -Pei -man be, Minsan pli Pol man, en e 'nan -yre 'nan: «'I -paa 'kun! -Yee ci 'nan, zi i -to 'an -sru 'men 'wi vidi -a Zeruzalem be, -a -towli "nen 'nyian 'i dre Rom!»

Zuif'non 'o 'ci 'pa Pol man

¹² Zi to cee n be, en Zuif 'non 'o 'ci 'pa, en o -to 'o wei -da 'nan, -te wa'a tian Pol -tele die, wa'a fe ble di, en wa'a 'yi 'mlian di. ¹³ Minnun nen o 'wi zie -a 'pla "da "be, o -fuba sinjen -cia. ¹⁴ Minnun zie, o -ku Bali -pannon 'tanon 'lee min cejenun va, en o 'nan -wle 'nan: «Kua 'pla "da, en ku -to 'ku wei -da 'nan, -te ku'a tian Pol -tele die, -blife -towli 'ka 'ku 'ku 'le di. ¹⁵ -Yee "wean, 'ka vi 'sounjanun tazan -dan le 'nan, 'e 'ta Pol -a 'cee, -e 'wi nen ko ka dre -yre "be 'ka vi. -Te "yee vi 'nan 'e -pli 'ka man be, te "kue man a 'e wuudi -e 'ku -te.»

¹⁶ -Wee san nen waa nren be, Pol "blu -le 'nen -a 'wi vidi 'man, en e -ku 'sounjanun -le 'kuin -a -nan see wole Pol le.

¹⁷ -A -nan nen Pol 'sounjanun tazan -to laabu, en e -yre 'nan: «'I 'ku 'nen 'gve -a 'sounjanun tazan -dan 'va. 'Wi 'tu a "ji -e 'e tin 'ba -yre.»

¹⁸ 'Sounjanun tazan -traa 'nen zie -a 'le, en o -ku 'sounjanun tazan -dan 'va, en e -yre 'nan: «Pol nen -pu 'kuin be, yaan laabu, en e 'men 'nan, 'an 'ta 'nen 'gve -a 'yie 'nan, 'wi 'tu a "ji -e 'e vi 'yie.»

¹⁹ 'Sounjanun tazan -dan a 'kun 'e 'pe -man, en 'o 'man teen -a -nan nen yaa laabu -yro 'nan: «-Me "wi nen yie 'nan 'i ve 'men?»

²⁰ 'Nen zie e -yre 'nan: «Zuif 'non 'o 'ci 'pa 'nan -e 'o vi 'yie 'nan "tre "be, 'i 'ku Pol -a tin 'banon 'le "le "men o "ta -ko 'wi nen ko 'o dre -yre "be -a vile -yre. ²¹ Te 'i 'wi zie -a 'sia 'wi 'kpa -a di. -Yee ci 'nan, minnun nen o san nren -yre "be o -fuba sinjen -cia. Waa 'pla "da, en o -to o wei -da 'nan, -te wa'a tian Pol -tele die, wa'a fe ble di, en wa'a 'yi 'mlian di. O man a 'e wuudi 'va, en o ya -a man -pennan 'nan 'i 'wi tigli 'si "va 'wle.»

²² 'Sounjanun tazan -dan "e 'nan 'nen zie -yre 'nan: «Te 'i 'wi zie -a vi "nyian min pee le di.» -A -nan nen e 'si "man, en e -ku.

'Sounjanun -ku Pol -a Sezare

²³ "Be -sru, en e 'sounjanun tanon "fli laabu, e -wle 'nan: «'Ka 'sounja -yaa "fli 'pla 'ka 'pe -a, 'lee 'sounjanun nen -su da be o -fuba 'saravli, 'lee 'sounjanun nen -tin a -wlo "be o -yaa "fli, -e 'ka 'ku Sezare, te minnun nyinla. ²⁴ Ka 'su -mie 'sia Pol -fo "dave -a, -e 'ka 'ku -a -konmandan Felizi le. 'Ka bala 'a -nan nun "ce, te 'wi 'tu 'e dre -yre "di.»

²⁵ -A -nan nen e 'fluba 'gve -a cren -te, yaa 'pa "va. Yaa cren -te 'nan:

²⁶ «'An 'bo Klodu Lisias 'be 'fluba 'gve -a cren -te -konmandan Felizi le. 'An "we 'i 'va!

²⁷ Min nen maan 'pa 'sia 'yie be, Zuif 'non -a 'kun 'nan -e 'o -te. En zi maan 'man 'nan, Rom min nen be, -a -nan nen maan 'vi 'men minnun le, en waa 'si -wlo. ²⁸ Fe nen e dre 'lao, en o 'wi 'to "man "be, an ya "vale "an -toa, en an -ku -a -wee tin 'banon 'le. ²⁹ En maan 'yi 'nan, o 'wi 'to Pol man 'nan, e ya 'wee -pei -to winun srenan. 'Pian 'wi 'wli "to nen -e min 'e 'ka 'be man, en -te 'be "cee di -e 'o min -fo -pu 'kuin 'be man be, ya'a 'be drele di. ³⁰ O 'ci 'pa min zie

-a man, en maan 'wɪ 'man, -yee "wɛan maan 'pa 'sia 'yie 'nyianɔv, en maan 'vɪ minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ 'man "bɛ -wɛ 'nan 'o 'lɔ 'wɪ 'tɔ 'man 'i 'va nun.»

³¹ Wɪ nɛn waa 'vɪ 'sounjanun lɛ bɛ, o 'ta 'wɔla "da. O Pɔl 'sia -pei 'bɔ 'lein zɪɛ -a man, en o -kɔ -a Antipatri. ³² "Bɛ -sru "tɔ nɛn e cɛɛn bɛ, 'sounjanun nɛn o 'cɛin -ji bɛ, o 'li 'o da 'sounjanun -lɛ 'kuin, o 'si -sɔ da 'nɔn -sru. En -sɔ da 'nɔn 'lee Pɔl nun -kɔ. ³³ Zɪ o 'bɔla Sezare bɛ, en -sɔ da 'sounjanun Pɔl -nɔn -kɔnmandan lɛ, en o 'fluba bɛ -a 'pa "va. ³⁴ -Kɔnmandan 'fluba zɪɛ -a ta 'vɪ, en yaa laabɔ Pɔl -lɔ 'nan, e "sia 'lɛglɔn 'cɛn "ji. Zɪ yaa 'man 'nan, Pɔl 'sia Silisi bɛ, en e 'nan: ³⁵ «"Mɛn 'i wei man bɛ, te minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ 'i man bɛ, o 'bɔla 'gɔ.» -A -nan nɛn e -si -nɔn 'nan 'o 'kɔ Pɔl 'pa -e 'o yie 'tɔ "va Erodi -lɛ mingɔnɛn 'kuin.

24

¹ Yi 'soolu "bɛ -sru, en Bali -pannɔn 'tazan Anania 'bɔla Sezare 'o 'vale min ceje -mienun 'lee min nɛn o -fɔa -a -sru -e 'e min 'leji wɪ -bli bɛ -a -tɔ -a. Min zɪɛ waa laabɔ Tertulu. O Pɔl -sanman drɛ -kɔnmandan -va. ² O Pɔl laabɔ, en Tertulu 'wɪ 'gɔɛ -a 'padɪ "da 'sia, e 'nan:

«Min -dan Felizi, 'yie "wɛan nɛn 'kɔ man yra -trɔɔ, en 'kɔ 'ci "nranman. 'I 'kɔ man 'wɪ dra tɪglɪ. -Yee "wɛan nɛn 'kɔɛ minnun 'gɔɛ, i ya -wee 'trɛda drɛnan tɪglɪ. ³ Min -dan Felizi, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn yia dra 'kɔɛ tɔ pɛɛnɔn man bɛ, -a -cin "ka 'saan 'kɔ 'ji dɪ. ⁴ An 'ka "vale 'an see "paa 'i man 'wɪ pɛɛnɔn vidɪ -a dɪ, -yee 'wɛan mɛin trɔ "baa 'nan 'i "trɔɛn "tɔ 'kɔ wei lɛ "wɛnnɔn.

⁵ Kɔa 'yɪ 'nan, min 'gɔɛ -yɛɛ minnun yei 'srɛman, e 'wɪnun ve te -sa -dan -fɔala Zuif 'nɔn yei fɛ pɛɛnɔn 'nan. -Yɛɛ cɪ minnun nɛn o cɪ Nazareti min Zozi -sru "bɛ o tazan -a. ⁶ Yaa man wɛɛ 'nan, 'e -cɛɛ Bali -pan 'kɔn "tri -tɔa Bali 'lɛ, en kɔa 'kun. [Kɔ ya "vale 'kɔ -yɛɛ 'wɪ tin "baa "lɛ zɪ 'kɔɛ -pei -a 'vɪ bɛ -yɛɛ wɪ 'zɔ. ⁷ Pɪan en 'sounjanun tazan Lisias -ta 'palɛ "va, en yaa 'si 'kɔ 'lɔ 'sa -a. ⁸ Yaa 'vɪ minnun nɛn o 'wɪ 'tɔ 'man "bɛ -wɛ 'nan 'o 'ta 'wɪ 'tɔ 'man 'i 'va 'gɔ.] 'I 'wɪ laabɔ -yrɔ 'i 'bɔ 'a, -e 'wɪ nɛn e drɛ 'lɔɔ kɔ 'wɪ 'tɔ 'man "bɛ, "i "man.»

⁹ En Zuif 'nɔn 'tɔ 'wɪ zɪɛ -a -sru te waa ve 'nan e ya 'wɪ 'kpa -a.

Pɔl 'wɪ 'ci 'vɪ -kɔnmandan Felizi 'lɛ

¹⁰ -Kɔnmandan Felizi -si -nɔn Pɔl lɛ 'nan, 'e 'wɪ. -A -nan nɛn Pɔl "e 'nan:

«Maan -tɔa 'nan, i ya 'lɛglɔn 'gɔɛ -a da tin 'bazan 'a -a -nan lɛ "kaga 'bɔ. -Yee "wɛan an yi -tɛala 'an 'fli da, en an ya tin 'banan 'i 'lɛ 'gɔ. ¹¹ An -kɔ Bali trɔ 'balɛ Zeruzalɛm, -a -nan yi -fuda "fli 'ka tian 'cɪɪɪ dɪ. -Te yia laabɔ minnun lɔ, o -taa -a vɪɪ yie zɪ. ¹² -Te e ya Bali -pan 'kuin -a oo, -te e ya cin yɪ 'kɔnnun -a oo, -te e ya 'fla yei "a oo, min -tɔ 'ka 'an yɪɪ, te an ya -sa -fɔnan dɪ. En min 'ka "an yɪɪ, te an ya 'wɪ vɪnan minnun lɛ -e 'o 'wɪuan 'o cin man dɪ. ¹³ Minnun 'labɛ, 'wɪ 'bɔ nɛn waa -tɔa 'an man 'gɔɛ, wa 'a 'kɔlaman -e 'o -ci -kɔɔn 'wein dɪ. ¹⁴ Maan ve 'i yie man 'wein 'nan, 'an tranun -lɛ Bali nɛn an cɪ -a trɔ 'banan, "lɛ zɪ Minsan -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Pɪan -wee vɛ bɛ, en ya 'ta wɔlanan 'wɪ 'pee -sru. En 'mɛn vɛ bɛ, "an "yi -tɛala 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -lɛ -pei 'fluba ji 'lee 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'lɛ 'fluba 'ji bɛ -a da. ¹⁵ Bali "e 'nan, minnun nɛn o 'wɪ tɪglɪ dra en o kaa bɛ, 'lee minnun nɛn o 'wɪ 'wɪɪdɪ "dra en o -ka bɛ, o wuanla -kanon 'va. An yi -tɛala 'wɪ zɪɛ -a da, en o 'bɔ "o "yi -tɛala "da "nyian. ¹⁶ -Yee "wɛan, maan -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man 'nan, 'mɛn 'wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ "ji Bali 'lɛ 'lee minnun 'lɛ.

¹⁷ Zɪ an 'si Zeruzalɛm -a -nan lɛ "kaga 'bɔ bɛ, en an 'li 'an da -nan nun, 'nan -e 'an "yi "drɛ 'mɛn minnun lɛ "lala -a, -e fɛ nɛn e -fɔ 'an 'lɔ bɛ 'an -nɔn Bali lɛ -a.

¹⁸ 'Wɪ zɪɛ -a drɛnan nɛn an cɪ, en o 'bɔ 'an man Bali -pan 'kuin. "Wɛɛ bɔ 'an man bɛ, te an ya fɛ nɛn waa dra 'lɔɔ -e min 'e drɛ 'saun Bali 'lɛ bɛ -a drɛnan. Minnun

'ka 'nan "kaga "di, en minnun 'ka 'sa -fōnan 'o cin yei "di. ¹⁹ 'Pian Azi 'leḡlōn 'ji Zuif 'nōn -mienun 'bē cī -nan, -wēē -kōlaman paan -e 'o 'ta 'i 'va -te 'wī a o ji -e 'o -tō 'an man. ²⁰ En -te 'bē "cēē dīē, minnun 'ḡvē zī o -kū maan tin 'banōn 'lē bē, 'wī "cēn "nēn waa 'yī, en e 'pa 'an man. ²¹ -Te ya'a 'silēa 'wī nēn maan 'vī wei 'pleblē 'ji o pēēnōn yei "bē -a dīē. Maan 'vī 'nan: 'An "bōnun, an yi -teala "da 'nan minnun nēn o kaa bē, o wuanla -kanōn 'va. -Yēē "wēan nēn o -ta maan tin 'banōn 'lē cēēḡv.»

²² Zī kō min 'e 'ta wōla Minsan -le 'wī da bē, Felizi -a tōa. -A -nan nēn e tin 'banōn wluan lou, en e 'nan -wlē 'nan: «-Te yi nēn 'sounjanun tazan Lisias -ta bē -e 'an 'cēē 'wī 'ḡvē -a fa 'si.» ²³ En Felizi 'e 'nan 'sounjanun tazan 'ē 'nan, 'e yīē 'tō Pōl -va. 'Pian te 'e 'kōn "le -pū 'kuinzan 'zō dī, -te -a beenun "ta "yi "dra -yrē "bē, te 'o 'si -tō -wō "dī.

Pōl 'wī tin 'ba Felizi 'lee 'e nan lē

²⁴ Yi "fīi yaa "bē -sru, en Felizi 'lee 'e nan -ta. -A nan zīē Zuif lī nēn, waa laabo Drusil. -A -nan nēn e min 'pa 'sia 'nan, 'o 'kū Pōl laabv -e 'e yi -teradi Zozi Crizi da 'wī vī 'wlē. ²⁵ Zī Pōl -ta bē, en e 'wī zīē -a -ci vidī 'sia, zī kō min 'e 'ta wō -e 'e 'sō Bali lē bē, yaa 'vī, en zī kō min 'e 'fīi 'kun 'wī man bē, yaa 'vī, en yaa 'vī "nyian 'nan Bali -taa minnun pēēnōn 'le tin 'balē. -A -nan nēn nyēn Felizi cēēn, en e Pōl lē 'nan: «Cēēḡv 'ē 'bō "yi, -te 'an 'wulo da 'yī -e 'mēin laabv.» ²⁶ Felizi -a "nrōnman 'e 'ji 'nan, Pōl "ta "lala -nōan 'yrē, -yēē "wēan e Pōl laabv 'e 'va 'e 'pa -a "kaga, te o -sēē "wo -a.

²⁷ Zī -a -nan lē "fīi cī bē, en o Felizi "pa 'jizan 'tō. Wēē laabo Porci Fetus. Felizi a "vale Zuif 'nōn 'o 'yēē 'wī yī "yi "le "wēan, e Pōl 'tūi -pū 'kuin.

25

Pōl 'wī tin 'ba Fetus 'lē

¹ Zī Fetus 'bōla 'leḡlōn zīē -a -ji bē, yi yaaga "bē -sru en e 'si Sezare, e -kō Zeruzalem. ² Bali -pannōn 'tanōn 'lee Zuif 'nōn 'va min cejenun -kō Fetus -va, en o 'wī 'tō Pōl man. ³ O toba -fō Fetus lē 'nan 'e 'pa 'o 'va -e 'e drē -e Pōl 'e 'ta Zeruzalem. O "ta san nrēnman Pōl lē 'nan "yēē -ta -sia -e 'o -tē. ⁴ En Fetus -a 'vī -wlē 'nan: «Pōl a -pū 'kuin Sezare, en an 'bō -taa "kōlē -nan nun -naagv. ⁵ -Yēē "wēan, 'ka 'va min cejenun nēn o -kōlaman bē 'o 'pa 'an 'va, -e 'kū 'kū waa, -e 'wī nēn min zīē yaa drē 'wliḡdī "bē 'o -tō "man.»

⁶ Fetus yi drē Zeruzalem 'sōra, -a -fuzan da, en e 'lī 'e da Sezare. 'Bē 'ta tū cēēn, en e -nyran fēnan nēn o tin "baa bē -a -nan, en e 'nan 'o 'ta Pōl -a 'yrē. ⁷ Zī Pōl -ta bē, en Zuif 'nōn nēn o 'si Zeruzalem bē, 'o cin yī "man. -A -nan nēn o 'wī "kaga "nēn e cī -wliḡdī "bē -a 'pa "da, 'pian te wa'a 'kōlaman -a -ci -kōōndī -a dī.

⁸ Pōl -tō 'e 'fīi -sru -a vidī -a 'nan: «Ma'an 'wī 'wliḡdī "drēlē Zuif 'nōn -le -pēi man dī, en ma'an 'wī 'wliḡdī "drēlē Bali -pan 'kōn man dī, en ma'an 'wī 'wliḡdī "drēlē mingōnnēnunan tazan nēn Rōm bē -yrē "dī.»

⁹ Fetus a "vale Zuif 'nōn 'o 'yēē 'wī yī "yi, -yēē "wēan yaa laabv Pōl -lō 'nan: «I ya "vale 'i 'kō Zeruzalem -e 'ka tin 'ba 'wī zīē -a da 'an yīē man?»

¹⁰ En Pōl 'e 'nan: «An ya mingōnnēnunan tazan nēn Rōm bē -yēē tin 'banōn 'lē. -Wēē 'mēn 'wī tin "baa. Yīa -tōa 'i 'bō 'a 'nan ma'an 'wī 'wliḡdī "drēlē Zuif 'nōn lē dī. ¹¹ "Te an 'wī 'wliḡdī "tū drē 'nēn -e min 'e 'ka -a 'wī 'jī bē, "te an "we "man -e 'an 'ka. En -te -wee 'wī 'bō nēn waa -tō 'an man bē -a -ci "ka "dīē, min -tū 'ka 'kōlaman -e 'yaan 'nōn -wlē -e 'waan 'tē dī. An ya "vale mingōnnēnunan tazan nēn Rōm bē, -a 'bō nēn 'e 'mēn 'wī tin 'ba.»

¹² Fetus 'lee 'yēē minnun 'o cin wei -ci man, en e 'nan Pōl lē 'nan: «I ya "vale mingōnnēnunan tazan nēn Rōm bē, -a 'bō nēn 'e 'yīē 'wī tin 'ba. -Yēē "wēan o -kō 'yīē 'wī tin 'balē "va "nun.»

Fetus Pól-le 'wí 'vɪ Agripa le

¹³ Yí "fli yaa "bɛ -sru, mingɔnnɛn Agripa 'lee 'e "blu Bereni -ta Fetus 'tɔ bɔle Sezare. ¹⁴ Zɪ o "ta yí "kaga "dra Sezare bɛ, ɛn Fetus Pól -le 'wí 'vɪ mingɔnnɛn Agripa lɛ. E 'nan: «Min -tɔ a 'gʊɛ, Felizi -a 'tʊɪ -pʊ 'kuin. ¹⁵ Zɪ an -kʊ Zeruzalem bɛ, ɛn Bali -pannɔn 'tanɔn 'lee Zuif min cejenun 'wí 'tɔ 'man, 'nan -a 'wí zɪɛ -a -jɪ bɛ, 'an tin -tɛ "da.

¹⁶ ɛn maan 'vɪ -wlɛ 'nan, Rɔm 'nɔn 'ka tin tɛa min da zɪɛ dɪ. Min nɛn o 'wí 'tɔ "man "bɛ, 'o 'vale minnun nɛn o 'wí 'bɔ 'tɔ "man "bɛ waa, 'o cin ye, -e min zɪɛ 'wí nɛn e drɛ 'lɔɔ, o 'wí 'tɔ "man "bɛ, 'e 'si 'va. ¹⁷ -A -nan nɛn Zuif 'nɔn zɪɛ, kʊ -ta waa 'gʊ. Ma'an yí 'palea dɪ, -a ta tʊ cɛɛn, ɛn an -nyran 'mɛn tin 'banan, ɛn maan 'vɪ 'nan, 'o 'ta min zɪɛ -a 'mɛn. ¹⁸ Minnun nɛn o 'wí 'tɔ "man "bɛ o -ta, ɛn ma'an nɔn 'an 'jɪ 'nan, o "ta 'wí 'wɪdɪ "tʊ ve -e 'e drɛ paan -a drɛ wɪ -a. ¹⁹ Pian o 'wí 'vɪ 'o 'bɔ 'le -pei -tɔ wɪnun da 'lee min -tʊ nɛn waa laabo Zozi bɛ -a da. Min zɪɛ e -ka, ɛn Pól 'e vɪ 'nan, -a yɪɛ a "man. ²⁰ Zɪ ma'an 'wí zɪɛ -a 'kun "man "klɔ yɪɛ dɛ, ɛn maan laabu Pól 'bɔ 'lɔ 'nan, -te e ya "vale 'e 'ko Zeruzalem -e 'o 'wí zɪɛ -a tin 'ba 'nan nun. ²¹ Pian Pól 'e 'nan, 'e ya "vale 'nan mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -a 'bɔ nɛn 'e 'yee 'wí tin 'ba. -Yee "wɛan maan 'vɪ 'nan, 'o yɪɛ 'tɔ tian "va -pʊ 'kuin, -e tʊ nɛn maan -nɔan 'sounjanun lɛ -e 'o 'kʊ -a -yrɛ "bɛ 'e bɔ.»

²² ɛn Agripa "e Fetus lɛ 'nan: «"An "ya wo "vale "an "min 'bɔ wei maan "nyian.»

-A -nan nɛn Fetus "e 'nan: «"Trɛ -e 'i wei man.»

²³ -A ta tʊ nɛn e cɛɛn bɛ, Agripa 'lee Bereni -ta. -Wɛɛ ta 'o 'vale min "kaga "nɛn o -kʊ o 'sɪlɛ -sia bɛ waa. 'O 'vale 'sounjanun tanɔn 'lee 'flanɔn cejenun -a -wɛɛ wla tin 'banan. ɛn Fetus "e 'nan, 'o -ta Pól -a. Zɪ o -ta -a bɛ, ²⁴ ɛn Fetus "e 'nan:

«Mingɔnnɛn Agripa 'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn fɛ 'gʊɛ -a -nan bɛ, "ka 'yɪɔ, cɛɛ min nɛn Zuif 'nɔn pɛɛnɔn nɛn o ya Zeruzalem 'lee Sezare bɛ, o -paanman -a vɪdɪ -a 'nan, e 'ka "le -e -a yɪɛ 'e 'fʊ "man "dɪɛ, -nyrɛn 'gʊ. ²⁵ Pian "mɛɛn 'va zɪa bɛ, ya'a 'wí 'wɪdɪ "tʊ drɛlɛ -e 'e 'ka -a 'wí 'jɪ dɪ, ɛn -a 'bɔ "e 'vɪ 'nan mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -yɛɛ 'yee tin "baa. -Yee "wɛan an wɪ "man 'nan 'an -nɔan "minnun lɛ -e 'o 'kʊ -a -yrɛ. ²⁶ ɛn 'wí nɛn 'ko 'an 'crɛn -tɛ 'an 'san lɛ 'nan, yaa drɛ -e 'an 'pa "va "bɛ, -a -cin 'ka 'an 'jɪ dɪ. -Yee "wɛan an -ta -a 'ka pɛɛnɔn 'lɛ, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ 'i 'bɔ 'lɛ "bɔɔ mingɔnnɛn Agripa, 'i 'wí laabu -yrɔ, -tɛ e -nyan -e 'an 'wí 'tʊ yɪ 'an crɛn -tɛ 'nan yaa drɛ. ²⁷ -Yɛɛ cɪ 'nan -e min 'e 'kʊ min -a min lɛ 'nan, 'e -fɔ -pʊ 'kuin tɛ 'wí nɛn yaa drɛ bɛ e 'ka "va "dɪɛ, -a -ci "ka "mɛɛn 'va dɪ.»

26*Pól 'wí tin 'ba Agripa 'lɛ*

¹ -A -nan nɛn Agripa "e Pól lɛ 'nan: «-Si a 'yɪɛ -e 'i 'wí nɛn e drɛ bɛ -a 'vɪ.»

ɛn Pól 'e 'pɛ nyɔɔn minnun lɛ 'nan -e 'e 'wí tin 'ba. E 'nan: ² «Mingɔnnɛn Agripa, 'wí pɛɛnɔn nɛn Zuif 'nɔn -a 'pa 'an da bɛ, 'an 'ci a 'e 'sɔdɪ cɛɛgʊ -e 'an 'nan wɪ vɪ 'i 'lɛ. ³ -Yɛɛ cɪ 'nan Zuif 'nɔn 'le -pei -tɔ wɪnun pɛɛnɔn bɛ yɪa -tɔa, ɛn 'wí nɛn Zuif 'nɔn 'bɔ o -sa -fɔa "da "bɛ yɪa -tɔa. -Yee "wɛan maan laabo 'i 'lɔ 'nan, 'i man -sran -e 'i "trɔɛn "tɔ 'an wei lɛ.

⁴ 'Wí pɛɛnɔn nɛn maan drɛdɪ 'sia 'an "wɛnnɛn da, 'an 'ya trɛda 'lee Zeruzalem bɛ, Zuif 'nɔn pɛɛnɔn -a -tɔa. ⁵ Farizɛn 'nɔn 'bɛ 'ta 'wɔla -pei -tɔ wɪnun da "kaga, ɛn -a min -tʊ nɛn 'nɛn 'maan. -Tɛ o ya "vale 'o 'nan wɪ ve bɛ, o -kɔlaman waa ve 'o 'bɔ 'a, kɔɔ waan -tɔa -a -nan 'mɔn.

⁶ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, 'wí nɛn -yee "wɛan o -ta maan tin 'banɔn 'lɛ bɛ -nyrɛn 'nan: Bali -tɔ e wei -da -kaa tranun lɛ, 'nan 'e 'wí 'tʊ dra -wlɛ, ɛn an ya 'wí zɪɛ -a drɛdɪ man

-pennan. ⁷ 'Kve 'leglōn 'fuda 'fli 'bō 'ji bē, minnun -a "nrōnman 'o 'ji 'nan Bali 'wī zīe -a 'lē sōōman, te waa "sua bodrun funnin, wa'a 'flian dī.

Mingōnne Agripa, 'wī 'lein zīe "an "nrōnman "nyian 'an 'ji, -yee "wean Zuif 'nōn 'wī 'tō 'an man. ⁸ -Me "le "wean ka'a yi -tera "da 'nan, min nēn e -ka bē Bali -kōlaman -a wluandi -a -kanōn 'va dī?

⁹ 'An 'bō 'gū zī -a -cin cī 'e tēde 'an 'ji zīe, 'an pei 'pa Nazareti min Zozi man 'wī pēēnōn drēdī -ji. ¹⁰ -A 'bō nēn maan drē Zeruzalem, ēn an Zozinōn "kaga "fō -pū 'kuin, Bali -pannōn 'tanōn 'bē -si -nōn 'mēn. -Te waa 'vī 'nan 'o 'o -tēē "bē 'kū pei a waa -tōwli. ¹¹ An cī cīn yī 'kōn 'tōdū pēēnōn 'ji, te an Zozinōn -sōan. An -tōa 'o -sru "sa -a, te o "we "wlīdī Zozi man. 'An 'cī a 'e srēdī o man "bū -le "wean, an 'tē 'pa o da, ēn an -kō 'tē 'pale o da 'flanun nēn -pēn da bē -a da.

¹² 'Wī zīe -a -ji nēn yī -tō da an "ta -kō Damas, Bali -pannōn 'tanōn 'bē 'fluba 'nōn 'mēn 'nan, 'an 'kō Zozinōn nēn -nan nun bē o "kuun.

¹³ Mingōnne Agripa, te an ya -sia yīde 'bō min -win -ji 'seze, -a -nan nēn an 'tē 'san -tū 'yī, te e "sia laji, ēn e 'kū 'si -fō 'kū 'vale minnun nēn o -kū 'an 'pale bē waa. 'Tē zīe, -a 'bidī 'mlīan yīde da. ¹⁴ 'Kū pēēnōn kō -trīa "tra, ēn an wei -tō 'man, te yaa ve 'mēn Ebre wei -ji 'nan: <Saul, Saul, -mē "le "wean i 'tē "paa 'an da? -Yēē cī 'nan, i ya "le 'nan -wī nēn -a -sru "pinzan yība "nēnbōdī -sōōnman 'man, te ya'a 'kō 'e 'lē dīe -yee 'wī 'zū.>

¹⁵ Maan laabū -yrō 'nan: <'An 'san, -tī nēn 'yīa?>

En Mīnsan "e 'nan: <Zozi nēn maan, 'an 'bō da nēn i 'tē "paa 'gū. ¹⁶ 'Pīan 'i 'wluān, 'i 'tō 'i 'cēin -da lou. -Yēē cī 'nan 'wī nēn 'an 'fli kōōn 'yīe "man "bē, -nyren 'gū: Mēin 'plā 'nan -e 'i drē 'an 'suzan 'a, -e 'i 'wī nēn yīa -nan 'yī bē -a vī minnun lē, -e 'an 'fli -kōōn "nyian 'yīe 'wī pēēnū -ji. ¹⁷ An "ta 'i "sia 'wī 'ji, Zuif 'nōn 'lee minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe o yēi. En mēin "paa -sia o va, ¹⁸ -e 'i o yīe 'lē 'sū, 'dū -e 'o 'si klun va, -e 'o 'ta 'tē 'san da, -e 'o 'si Satan -le 'plēblē 'wlu, -e 'o 'ta Bali va. -Te o yī -tera 'an da -e Bali 'e -wee 'wī 'wlīdī 'fui, -e 'o -nyrannan 'yī minnun nēn o cī Bali -le vē -a bē o va.>

¹⁹ Mingōnne Agripa, zī e drē zīe, 'wī nēn maan -nan 'yī, ēn e "sia Bali va bē, ma'an tuōlē 'an 'pēla kōdā dī. ²⁰ 'Pīan 'wī nēn maan 'vī Damas 'nōn lē, 'lee Zeruzalem 'nōn lē, 'lee Zude 'leglōn 'ji 'nōn lē, 'lee 'leglōn pēe da 'nōn lē bē, -nyren 'gū: 'Ka 'si 'wī 'wlīdī "drēdī man, -e 'ka 'fli -nōn Bali lē. 'Ka 'wī 'yī "drē, -e 'e -kōōn 'nan 'ka 'si 'wī 'wlīdī "drēdī man. ²¹ 'Wī nēn -yee "wean Zuif 'nōn 'an 'kun Bali -pan 'kuin, ēn o 'nan, waan -tēa "bē -nyrēn zīe.

²² 'Pīan Bali -le 'padī 'an 'va "le "wean bē yaa drē 'trīlī, ēn yī 'gūē e 'bō 'an man, ēn an ya -yee 'wī 'nan yīzan -a min pēēnōn yīe man. An ya -yee 'wī 'nan yīzan -a min -dāndannū 'lēē min 'tunnū yīe man, te ma'an 'wī 'pēē 'pale 'wī nēn Bali 'lewei vūnōn 'lee Moizi -a 'vī 'nan, e -taa "drēlē bē -a da dī. ²³ Waa 'vī 'nan: Mīn 'sīzan 'wī 'ji e yra ye, ēn -yēē wuanla 'e flīn -kanōn 'va, ēn -yēē -taa "drēlē 'tē 'san -a Zuif 'nōn yēi 'lee 'leglōn pēē -ji 'nōn yēi.>

²⁴ Pōl a 'wī nēn e drē bē -a tīn 'banan, ēn Fētus paan wei 'plēblē 'ji 'nan: «Pōl, klin "a 'i 'wulo -ji? 'Yīe 'wī 'tōdī "bū 'bō "ta klin -fōa 'i 'wulo -ji "bē -sru?»

²⁵ En Pōl "e -yrē 'nan: «Mīn -dan Fētus, klin 'ka 'an 'wulo -ji dī, 'pīan 'wī 'tō wei nēn maan -fōa, ēn 'wī tīglī nēn maan ve. ²⁶ -A -cin a mingōnne Agripa jī e pēēnōn, -yee "wean an yī -tēala 'an 'fli da, ēn maan ve -a 'lē. An yī -tēala "da 'nan, 'wī pēēnōn zīe yaa -tōa, -yēē cī 'nan 'wī zīe ya'a drēlē 'e yōōdī dī.» ²⁷ En Pōl a laabū Agripa lō 'nan: «Mingōnne i yī -tēala Bali 'lewei vūnōn wei da? Maan -tōa 'nan, i yī -tēala "da.»

²⁸ -A -nan nēn Agripa "e Pōl lē 'nan: «E -fū "wēnnōn -e 'yīa drē Zozīan 'a.»

²⁹ En Pól-a 'vɪ 'nan: «-Te e -fu "wennon oo, en -te e ya tian "kaga oo, 'e dre Bali ci 'sɔ wɪ -a, 'nan te 'i 'saza nen 'i 'fɔ "va "dɪ. 'Pian minnun pɛɛnɔn nen o ci 'an wei mannan cɛɛɔvɛ, 'o dre "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. 'Pian te o 'ka min lɔ -pɔ 'kuin dɪ.»

³⁰ En mingonnɛn Agripa 'lee -kɔnmandan 'lee Bereni 'lee o pɛɛnɔn nen o ci o -nyrandi waa bɛ, o wluan lou, ³¹ o 'bɔla bei, te waa ve 'o cin yei 'nan: «Min 'labɛ ya'a 'wɪ 'wɪldɪ "tɔ dreɛ -e min 'e 'ka -a 'wɪ 'jɪ dɪ, en -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'o min -fɔ "man -pɔ 'kuin dɪ.»

³² -A -nan nen Agripa "e Fetus le 'nan: «Kv -kɔlaman paan 'kv "sia "man, 'pian -a 'bɔ 'bɛ ci "va 'nan mingonnennun tazan nen Rɔm bɛ, -a 'bɔ nen 'e 'yee 'wɪ tin 'ba.»

27

O -kv Pól -a Rɔm

¹ Zɪ waa 'pla "da 'nan 'kv 'kv Itali -klv -dan ji bɛ, en o Pól 'lee -pɔ 'kɔnnɔn -mie -nɔn 'sounjanun tazan -tɔ lɛ. Waa laabo Zulis, e ya Rɔm 'nɔn 'le mingonnɛn -le 'sounjanun 'va. ² Kv -fɔ -klv -dan tɔ nen e 'si 'fla nen waa laabo Adramit bɛ -a da bɛ -a -ji. -Klv zɪɛ e -ciala Azi fɛnannun nen -klv -tɔa "bɛ -a -nan. En kv -kɔdɪ 'sia. 'Kv 'vale min -tɔ nen waa laabo Ariza bɛ waa kvɛ ci, Masedɔa min nen, e "sia Tesalonik.

³ 'Bɛ 'ta tɔ cɛɛn, en kv 'bɔla 'fla nen waa laabo Sidon bɛ -a da. Zulis ci 'yi dre Pól lɛ, e -si -nɔn -yrɛ 'nan, 'e 'ku 'e beenun va -e fɛ nen -a 'wɪ ci "man "bɛ, 'o -nɔn -yrɛ. ⁴ Kv 'si 'bɛ 'nan, en kv ci 'yi yei 'trɛ nen waa laabo Sipri bɛ -a "srɔn. Kɔɔ fulɔ yra a 'kv da zia -le "wɛan. ⁵ Kv jemie nen Silisi 'lee Panfili 'lɛglɔn "srɔn "bɛ -a cɛɛn, en kv 'bɔla 'fla nen waa laabo Mir bɛ -a da, Lisi 'lɛglɔn 'ji. ⁶ 'Fla zɪɛ -a da nen 'sounjanun tazan -klv -dan tɔ 'yɪ, te e "sia Alɛzandri e "ta -ko Itali, en e 'kv 'fɔ -ji.

⁷ Kv yi dre "kaga te kv -kɔla yɔɔ. 'Kv "koe "nyan -sia "kaga 'vaa, en kv 'bɔla 'fla nen waa laabo Nide bɛ -a "srɔn. 'Pian fulɔ -le "wɛan kv 'a 'kɔlaman -e 'kv 'kv 'le zia dɪ. -Yee "wɛan kv ciɛla Salome zia, en kv -kɔla 'yi yei 'trɛ nen waa laabo Crɛt bɛ -a "srɔn. ⁸ 'Kv "koe "nyan -sia "kaga, en kv ci 'yi yei 'trɛ zɪɛ -a "srɔn, kv 'bɔla fɛ -tɔ -nan. Fɛ zɪɛ waa -nan laabo -klv -dandan -tɔnan 'kpa. E ya 'fla nen waa laabo Lase bɛ -a "srɔn.

⁹ Kv tɔ "kaga 'kpa dre -sia, en -kɔdɪ 'kv 'le 'tɔ "nyian 'plɛblɛ 'kpa tɪglɪ. -Yɛɛ ci 'nan tɔ nen o fɛ "sɔan "man "bɛ e ci, en tɔ -wɪldɪ "ta bɔa. ¹⁰ -Yee "wɛan Pól 'wɪ 'gɔɛ -a 'pla -wɛɛ, e 'nan: «'An beenun, maan ye "le 'nan, -cɛɛ -kɔdɪ -kaa 'le dra 'plɛblɛ 'kpa tɪglɪ. -Klv -dan 'lee 'e 'ci fɛnun pɛɛnɔn srɛman, en -kaa 'bɔ 'nyian -te kaa dreɛ "yi "dɪɛ, -kaa wulo -ko -ji.»

¹¹ 'Pian 'sounjanun tazan yi -tɛra -klv -dan fɔzan 'lee min 'bɔ nen -yee -klv ci -a bɛ -a da e mlin Pól wei da. ¹² En "nyian -a -nan nen -klv -dannun 'bɔ -tɔa "bɛ, -a -nan "ka 'yi 'kpa "le -e 'o tɔ -wɪldɪ zɪɛ -a dre -nan dɪ, -yee "wɛan -klv -dan 'bɔ 'ji minnun pɛɛnɔn wei dre 'tɔ 'nan, 'o 'si fɛ zɪɛ -a -nan. O ya "vale 'o dra -kpɔ 'nan, -e 'o 'bɔ -klv -dandannun -tɔnan nen waa laabo Fenis bɛ -a -nan. -A -nan a Crɛt 'trɛ 'bɔ da "nyian, en 'fla zɪɛ -a da bɛ -wee fulɔ 'sia yidɛ 'fɔ -nan "va 'zia 'pɛ "yi "da, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ -e 'e 'si -a -pɛ bɔ da. -Yee "wɛan fɛnan zɪɛ e ya "yi -e 'o 'fɔ -nan tɔ -wɪldɪ "man.

Fulɔ 'plɛblɛ "fɛɛndɪ 'sia jemie da

¹³ Fulɔ nen e "sia 'trɛda "tre 'zia bɛ, e "fɛɛndɪ 'sia fɔɔvɔ. En minnun nen -klv -dan ji bɛ, "wee 'ji "le "wee 'wɪ nen 'o 'pla "da "bɛ e "ta -daa "dreɛ "yi. -Bulalɛ nen o -klv baa -tɔ -a bɛ, waa 'si 'yia, en o 'wee -klv da sɔnun wluan lou, 'nan -e 'o -pli 'o 'lɛ Crɛt 'bɔ "srɔn. ¹⁴ 'Pian fɔɔnɔn, en fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ 'si 'yi yei 'trɛ 'bɔ

da, e "fēendī 'sia 'plēble. Fulō zīe e 'si fēnan nēn yidē wuanla bē -a -pē bō da zia. ¹⁵ -Klv -dan 'ka -kōlale -tōdī -a fulō zīe -a yra dī, ēn 'kō 'fli 'tōi e -kō 'kō 'a. ¹⁶ "Kōe vnan 'kō 'cī 'yī yei 'trē 'tō nēn waa laabo Kloda bē, -a wlu "trē, ēn kō kōla 'kōe -klv "wēnnen -trōadī -a -si yra. Kōa 'sia, ¹⁷ ēn kōa -fō -klv -dan 'bō 'jī. -A -nan nēn minnun nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō da bē, o baa -fō 'kōe -klv 'bō man, 'nan -e 'e 'kōn 'cinjin. En "nyian "klan a o jī 'nan, 'o "ta -daa kōale nyrēn nēn Libi 'lēglōn "srōn "bē -a va, -yee "wēan o 'kōe -klv da sōnun -ta "tra. Zī kōa drē zīe, ēn fulō -kō 'kō 'a 'kō 'lē.

¹⁸ Tō cēen te fulō 'kōe -klv -dan 'bō 'nyōōn man tian 'plēble, -yee "wēan fēnun nēn -klv -dan 'bō 'jī bē, kōa wēendī 'sia 'yia. ¹⁹ -A yī yaagan da bē, minnun nēn o 'nyranman "paa -klv -dan 'bō 'jī bē, -wēe -klv 'bō da fēnun "sōvdī 'sia te waa wēnman 'yia. ²⁰ Yī "kaga 'kpa -a, te wa'a yidē 'lee mlēn crēn -tōwli 'yē dī. Fulō a tian 'e "pa 'jī 'plēble "bōv "lē "wēan kōa -tōa 'nan 'kō 'wulo 'ka bōala "va "dī.

²¹ Kō yī "kaga drē, te kō'a fē ble dī, ēn Pōl -tō lou minnun yei, -a -nan nēn e 'nan -wlē 'nan: «Kaan wei maan paan -e 'ka vīlē 'ka 'si Crēt 'trēda dī. "Te kaan wei man paan bē, "te 'wī 'plēble 'ka bōle -kaa man dī, ēn "te fēnun 'ka srēle dī.

²² 'Pian 'bē nēn 'gōe, an 'wī "paala "nyian 'cēē 'nan, 'ka -pōan 'kun, -yēē cī 'nan 'ka 'va min -tōwli 'ka 'kaa -a 'wī 'jī dī. 'Pian -klv bē, ka'a 'bē 'yē "nyian dī. ²³ Paan 'pei -man bē, Bali nēn an cī -yēē vē -a ēn maan "sua 'gōe, -yēē 'pasiazan -tō -ta 'an 'va, ēn e 'nan 'mēn 'nan: ²⁴ Pōl, te nyēn 'e 'i 'cēn dī. I -tōa mingōōnēnun tazan nēn Rōm bē -a 'lē, ēn Bali -a dra 'yīē "yī, -e minnun nēn ka cī waa -klv -jī bē, o pēēnōn 'wulo 'e bōla "va.» ²⁵ -Yee "wēan 'ka -pōan 'kun, kōō an yī -tēala Bali da 'nan, 'wī nēn yaa 'vī 'mēn bē, yaa drala "da. ²⁶ 'Pian fulō -taa -kaa 'wēēnlē 'yī yei 'trē 'tō da.»

-Wee -klv -dan wī

²⁷ -A -nan 'flē "fli nēn 'gō, te fulō 'bē 'ta -tōa 'kō man 'yī 'bō nēn waa laabo Atria bē -a yīē da. -Pei -tō man te bada -tō, ēn minnun nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō 'jī bē, 'o 'cī nrōn 'nan kō "ta -plīman 'trē man. ²⁸ -A -nan nēn o baa -tō nēn -bulalē cī 'e 'fōdī -a "nēn "bē -a -fō 'yia, ēn waa 'yī 'nan 'yī 'bō -klu bōa "nan -mēnlīē -yō -tō. Zī o -kō "nyian 'o 'lē -voo bē, ēn waa -fō "nyian 'yia, ēn waa 'yī 'nan 'yī 'bō -klu bōa "nan -mēnlīē -fuda 'soolu. ²⁹ "Klan a o jī 'nan, te fulō 'e 'kōe -klv kōa -kōle da dī, -yee "wēan o -bulalē -dandan sinjēn nēn 'e 'fōdī 'kōe -klv man bē o -fō 'yia -klv -sru, 'nan 'e 'kōe -klv 'e vīlē 'e 'kō 'e 'lē dī. En o tō 'cēndī man -pēn.

³⁰ Minnun nēn o 'nyranman "paa -klv 'bō 'jī bē, o ya "vale o -tēa "jī, ēn o -klv "wēnnen bē -a -fō 'yia -a vīdī -a 'nan 'o "ta -klv baa -tōa -bulalē -a 'e 'lē zia. ³¹ -A -nan nēn Pōl -a 'vī 'sounjanun tazan 'lee 'sounjanun lē 'nan: «-Te minnun 'labē, wa'a 'fōle -klv -jī dīē, 'ka 'wulo 'ka bōala "va "dī.» ³² En 'sounjanun -klv "wēnnen 'bō man baa cēēn, ēn 'yī 'kō -a.

³³ Te o ya tō 'cēndī man -pēnann bē, ēn Pōl minnun pēēnōn cīn 'yī 'nan 'o fēnun -bli, te yaa ve -wlē 'nan: «'Ka yī -fuda sinjēn nēn 'gō te ka ya -a -man -pēnann 'nan, fulō 'e 'cēn, ēn 'yī 'ka 'ka 'jī dī. ³⁴ -Yee "wēan an 'ka trōv "baa 'nan, 'ka fēnun -bli. -Yēē -maan 'bō, -e 'ka 'wulo 'e vīlē 'e 'kō -jī dī. Maan ve 'cēē 'nan, 'ka 'va min -tōwli "srōēn 'ka 'sōanla dī.»

³⁵ Zī Pōl cēēn 'wī zīē -a vīdī man bē, e 'kpōun 'si, e Bali muo "fō min pēēnōn yīē man, yaa "nēn jēēn, ēn yaa -blīdī 'sia. ³⁶ Min pēēnōn 'o -pōan 'kun, ēn o fēnun bli. ³⁷ Kō pēēnōn nēn -klv -dan zīē -a -jī bē, 'kō "nēn bōa min -yaa "fli -fuba 'sōravli 'wlē 'shēēdō. ³⁸ Zī o cēēn fēnun -blīdī man o 'kan bē, -wee -blīfēnun -mie nēn e -fō -klv -dan 'bō jī bē, ēn waa -sēn 'yia, 'nan -e -klv 'e drē 'fōgō 'fōgō.

³⁹ Zi tɔ cɛɛn bɛ, 'trɛ nɛn o cɪ da "bɛ, wa'a -kɔnnɛn "yɪlɛ dɪ. 'Pian o kɔmɪda 'yɪ, tɛ nyɛn a -nan. -A -nan nɛn waa 'pla "da 'nan, o dra -e 'wee -klɔ -dan 'e bɔ -nan nun -kpɔ. ⁴⁰ ɛn o -bulalɛnɛn nɛn o -klɔ baa -tɔ -a paan bɛ o flu, ɛn o -kɔ 'yɪ 'wlu. ɛn o -klɔ yɛ -trɔa "vɛ -si yɛ bɛ -a man baa flu, ɛn e -fɔ 'yɪa. -A -nan nɛn o sɔ -tɔ nɛn -klɔ -dan 'bɔ lɛ bɛ -a wluan lou 'nan -e fulɔ 'e 'tɔ -ji -e 'e 'kɔ waa -a -nan nɛn nyɛn 'bɔla bɛ -a -nan. ⁴¹ 'Pian 'wee -klɔ -dan 'bɔ wla nyɛn va 'yɪa, ɛn e kɔa. -Klɔ -dan 'bɔ 'lɛ zɪa wla nyɛn va, ɛn ya'a "nyɪan -kɔlaman bɔladɪ -a dɪ. -A -nan nɛn fulɔ 'plɛblɛ 'tɔ -klɔ -dan 'bɔ kɔda zɪa -wɪ.

⁴² 'Sounjanun a "vale 'o -pɔ 'kɔnnɔn -tɛɛman, 'dɔ -e o -tɔ 'e vlɛ 'e 'yɪ 'wɛ -e 'e -tɛ -ji dɪ. ⁴³ 'Pian 'sounjanun tazan nɛn e 'ka "vale o Pɔl -tɛ dɪɛ, ya'a o tɔɪɛ -e o 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ. Yaa 'vɪ 'e 'flin minnun nɛn o 'yɪ "wɛa sɪdɔ bɛ -wlɛ 'nan, 'o 'tɛ 'yɪa -e 'o bɔla kɔmɪda. ⁴⁴ ɛn yaa 'vɪ -a -mienun lɛ 'nan, "o "drɛ yɪba 'fɔnun da, ɛn -tɛ bɛ "cɛɛ dɪ, o -kɔla -klɔ -dan nɛn fulɔ cɪ -a -wɪnan bɛ -a fɛnun plɪ -mie da. Zɪ waa drɛ zɪɛ, ɛn o pɛɛnɔn 'wulo 'bɔla "va.

28

Pɔl 'bɔla Malt

¹ Zi kɔ 'bɔla 'ji 'kloun 'gloun bɛ, -a -nan nɛn kɔa 'man 'nan, o 'yɪ yei 'trɛ zɪɛ -a laabo Malt. ² -A -nan 'nɔn 'kɔ 'sia 'kpa tɪglɪ. Zɪ laa a -fɛnnan, tɛ trun -taa "wlu "bɛ, o 'tɛ -dan fɔ "nɛn, ɛn o 'kɔ laabɔ 'nan 'kɔ "klan. ³ Pɔl lu koola 'nan, -e 'e -sɛn 'tɛ zɪɛ -a da, 'pian 'tɛ flu -lɛ "wɛan bulɪ 'tɔ 'bɔla lu zɪɛ -a yei, ɛn e 'shɛ 'wɔ Pɔl -pɛ -man. ⁴ Zi 'fla zɪɛ -a da 'nɔn -mlɛn 'yɪ 'e 'tɪndɪ Pɔl -pɛ -man bɛ, ɛn waa 'vɪ 'o cin lɛ 'nan: «Min 'labɛ min -tɛzan nɛn, -yɛɛ "wɛan e "sia 'sɔnan 'yɪ 'lɔ, ɛn 'wɪ nɛn yaa drɛ bɛ, -a yɛ "nɛn "wɪ bɔ "nan.»

⁵ 'Pian Pɔl -mlɛn zɪɛ -a plu 'e 'pɛ -man 'tɛ 'va, ɛn 'wɪ 'tɔ 'ka drɛlɛ Pɔl lɛ dɪ.

⁶ Minnun zɪɛ, o ya -a man -pennan 'nan, Pɔl 'e -sɪi, ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, e -trɪa -e 'e 'ka. 'Pian zɪ waa man -pɛn -trɪlii, ɛn waa 'yɪ 'nan, 'wɪ 'tɔ 'ka drɛnan -yɛɛ "fɔ "dɪɛ, ɛn o cɪ lɪla tɛ waa vɛ 'sɪɛn 'nan: «Min 'labɛ Bali nɛn.»

⁷ Fɛ 'bɔ zɪɛ -a -nan bɛ, 'yɪ yei 'trɛ 'bɔ 'tazan nɛn waa laabo Publi bɛ, -yɛɛ vɛ -nan a -nan -kogo. -A va nɛn kɔ 'nyɪn yɪ yaaga, ɛn e 'kɔ 'sia 'kpa tɪglɪ. ⁸ Publi zɪɛ -a "tɪ "a 'e -nyɪnandi, tɛ -a 'kɔlɛ a 'e -wɔandi, ɛn -a cɪ -sɛanla 'kpa tɪglɪ. Pɔl -kɔ -a -nanjɛnɛ, e Bali trɔ 'ba -yɛɛ, tɛ -a -pɛ yɛ "da, ɛn -cɛ 'sɪ "man. ⁹ "Bɛ -sru man "yaa 'nɔn -mienun nɛn 'yɪ yei 'trɛ zɪɛ -a da bɛ "o "ta 'wɔ "nyɪan, ɛn -cɛ 'sɪ o man. ¹⁰ O 'kɔ 'tɔ drɛ -dan, ɛn zɪ 'kɔ 'kɔdɪ 'bɔ bɛ, fɛnun nɛn -a 'wɪ cɪ 'kɔ man bɛ, waa -nɔn 'kɔɛ.

Pɔl 'bɔla Rɔm

¹¹ Kɔ mlɛn drɛ yaaga 'yɪ yei 'trɛ zɪɛ -a da, ɛn kɔ -fɔ Alɛzandrɪ -klɔ -dan tɔ -ji. -Klɔ zɪɛ, waa laabo «"flɛn balɪ». E -fɔ 'yɪ yei 'trɛ 'bɔ da tɔ -wɪldɪ "a. ¹² Kɔ 'bɔla 'fla nɛn waa laabo Sirakuze bɛ -a da, ɛn kɔ yɪ drɛ 'nan yaaga. ¹³ Kɔ 'sɪ 'bɛ 'nan, ɛn kɔ -kɔ Reshɪo. 'Bɛ 'ta tɔ nɛn e cɛɛn bɛ, ɛn fulɔ nɛn e "sia 'trɛda 'trɛ 'zɪa bɛ, e "fɛɛndɪ 'sia. Kɔ yɪ drɛ "fli, ɛn kɔ 'bɔla Puteoli. ¹⁴ 'Fla 'bɔ zɪɛ -a da bɛ, kɔ 'bɔ "bɔɪ Zozinɔn -mienun man, ɛn waa laabɔ 'kɔ 'lɔ 'nan 'kɔ 'flɛ 'tɔ drɛ 'o 'va. Zɪ kɔɛ drɛ bɛ, ɛn kɔ Rɔm 'sɪ 'sia.

¹⁵ Kɔ "bɔɪ Zozinɔn nɛn Rɔm bɛ, zɪ o 'kɔ 'tadɪ 'wɪ 'man bɛ, ɛn o -ta 'kɔ 'lɛ 'flanun nɛn waa laabo Forɔm Api 'lɛɛ Troa Taverne bɛ -a da. Zɪ Pɔl o 'yɪ bɛ, e Bali muo "fɔ, ɛn -a "kɔɛ "tɔ 'e da.

¹⁶ "Bɛ -sru kɔ 'bɔla Rɔm, ɛn o -sɪ -nɔn Pɔl lɛ 'nan 'e nyɪn 'kɔn 'tɔ -ji -e 'sounja -tɔ 'e yɪɛ 'tɔ "va.

¹⁷ Yɪ yaaga "bɛ -sru, ɛn Pɔl Zuɪf 'nɔn 'tanɔn nɛn Rɔm bɛ o laabɔ 'e 'va. Zɪ 'o cin 'yɪ bɛ, ɛn e 'nan -wlɛ 'nan: «"Bɔnun, ma'an 'wɪ 'tɔ drɛlɛ -cɛɛ minnun lɛ

di, en ma'an 'wi 'tu drele -kaa tranun -le -pei -to wi man di, 'pian waan 'kun Zeruzalem, en waan 'non Rom 'non le. ¹⁸ Rom 'non zie, o 'wi laabu 'an 'lo, en o ya "vale 'o 'sia 'an man, koo wa'a 'wi 'tu yule 'an man -e 'an 'ka -a 'wi 'ji di. ¹⁹ 'Pian Zuif 'non 'ka 'wile "man "di, -yee "wean maan laabu 'nan mingonnennun tazan nen Rom be, -a 'bo nen 'e 'men 'wi tin 'ba. E 'ka 'an 'ji 'nan 'an 'wi -toa 'pian 'men 'leglon man di. ²⁰ -Yee "wean maan man wee 'nan, 'an 'ka man ye -e 'an 'wi zie -a vi 'cee. -Yee ci 'nan waan 'fo -pu 'kuin 'wi nen -a -cin a Izrael 'non 'ji be -yee "wean.»

²¹ En o 'nan Pol le 'nan: «'Fluba 'ka 'sile Zude 'leglon 'ji -e 'e 'ta 'gu te 'i 'man wi -a -ji di, en 'ku "bu -tu 'ka 'sile -nan nun -e 'e ta 'i man 'vi 'kue di, -te 'be "cee di -e 'e 'yie 'wi 'wli di 'vi 'kue di. ²² 'Pian ku ya "vale 'wi nen e dre be 'i -ci vi 'kue 'i 'bo 'a, koo kua -toa 'nan, -si nen i ci "da "be, fe pennen 'nan minnun "we "man "wli di.»

²³ O yi -tu koon Pol le, en yi zie -a da be 'o cin 'yi fenan nen Pol nyin "be -a -nan "kaga 'kpa. -E 'e 'sia bodrun -trilii -e -pei 'e tan be te Pol 'wi 'ci ve -wle. Bali -le mingonnen -bli di 'wi 'lee Zozi 'le 'wi nen yaa 'vi -wle. Yaa man wee 'nan 'o -to 'nan 'wi 'kpa nen, te yaa -koonman Moizi -le -pei 'fluba 'lee Bali 'lewei vnon 'le 'fluba 'ji. ²⁴ 'Wi nen Pol ci -a vnan be, min -mienun yi -tera "da, 'pian o -mienun 'ka 'wile "man -e 'o yi -tera "da "di.

²⁵ Zi o ya boolanen te o wei 'ka tian drele -tu die, en Pol 'wi 'gve -a 'vi -wle: «Bali lei 'saun 'le tin a 'nonnon tu nen e ciula Ezai -va, en e 'wi tin 'ba 'ka tranun le be -a man. ²⁶ Yaa 'vi tu zie -a man 'nan:

<'I ku minnun 'labo o va

-e 'i vi -wle 'nan:

'Ka "træn -toa 'wi le 'kpa tigi,

'pian ka'a -ci maan di.

Ka fenan -nanjean 'kpa tigi,

'pian ka'a fe -tu ye di.

²⁷ -Yee ci 'nan minnun 'labo

o 'bli da -to 'pleble,

'o 'fli "træn dre "yuyu,

en 'o yie 'le 'wu 'o 'bo 'a.

Waa dre zie 'nan,

-e 'o vile 'o fenan yi di,

en 'nan -e 'o vile 'o 'wi man di,

en 'nan -e 'o vile 'o 'wi 'ci man di.

'Wi pennen zie waa dre 'nan,

"togo 'o -soonla 'an -sru

-e 'an o 'si 'wi 'ji.»

²⁸ -Yee "wean 'ka -to 'nan, Bali wei nen e min 'sia 'wi 'ji be, Bali -ta -a "men minnun nen o 'ka Zuif 'non 'a die -wle. -Wee ve be "o "træn -toa -yre.»

²⁹ [Zi Pol 'wi zie -a 'vi be, en Zuif 'non boala te o -ko -sa 'pleble 'fodi -a 'o cin yei.]

³⁰ 'Kon nen Pol nyin 'ji te yaa -pan wo be, e le dre 'ji "fli. Minnun pennen nen o -taa -a -nanjenle be, e o "siala. ³¹ E Bali -le mingonnen -bli di 'wi ve -wle, te e 'wi pennen nen e ci Minsan Zozi Crizi -le ve -a be -a "paaman o ji. Ya'a paaman o ji 'e yoodi di, en min -tu 'ka 'wi -tole "man "di.

'Fluba nen Pōl-a cren-te Rōm 'nōn lē Rōmen

¹ 'An 'bō Pōl bē, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Bali 'an laabu 'nan 'an drē Zozi 'le 'pasiazan -a. En yaan 'si "va 'nan 'an 'yee 'wī 'nōnnōn vī minnun lē. ² 'Wī 'nōnnōn 'bō zīe Bali cila 'e 'lewei vūnōn 'va, en waa 'vī -a -nan 'mōn. E ya 'e 'cren -tedī Bali -le 'fluba 'ji. ³ 'Wī 'nōnnōn zīe -a -pī -le 'wī nen. Waa -ya blamin -a, mingōnēn David nen 'li bē -a kluda. ⁴ 'Pian Bali lei 'saun 'le 'pleble -a -ci kōōn minnun lē 'nan Bali -pī nen. Yaa -ci kōōn -a wluandī -a -kanōn 'va. -Yēē cī -kaa san Zozi Crizi -a.

⁵ Bali cila "va en e "yi drē 'men. Yaan drē Zozi 'le 'pasiazan -tō -a, 'nan -e 'an -yee 'wī 'nōnnōn vī minnun pēēnōn nen o 'ka Zuif 'nōn 'a dīe -wle. Yaa drē zīe 'nan -e 'o yi -tera Zozi da, te o 'ta wōla -a wei da. ⁶ Ka drē minnun zīe o va 'nōn 'a, kōō Bali 'ka laabu 'nan -e 'ka 'kōn Zozi Crizi -le vē -a.

⁷ Ka pēēnōn 'bō nen ka cī Rōm en Bali 'ka ye "yi "bē, e 'ka laabu 'nan 'ka 'kōn 'yee vē -a. 'Ka lē nen an cī 'fluba 'gūē -a cren -tēnan.

-Kaa "tī Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fōdī -trōō -nōn 'cēē.

Pōl a "vale 'e 'ko Zozinōn nen Rōm bē o yile

⁸ Maan pou "siala 'men Bali muo "fōdī -a. An cila Zozi Crizi -va -e 'an muo "fō 'cēē "wēan, kōō minnun 'cēē yi -teradī Zozi da -sī -fōa fē pēēnōn 'nan. ⁹ An Bali "sua 'mēn cī "nrōndī pēēnōn 'a -a -pī -le 'wī 'nōnnōn vidī -a minnun lē. Bali zīe yaa -tōa 'nan, 'wī nen an "ta -a ve 'gūē 'wī 'kpa nen. -Nyren 'nan, 'ka 'cin a 'an 'ji tō pēēnōn man, ¹⁰ te an ya -a trō 'banan. En maan laabo -yrō 'nan -te e ya -a cī 'sō 'a bē, 'an 'wulo -da yī -e 'an 'lō 'ka 'va nun.

¹¹ 'Ka dra 'an -tēa 'kpa tiglī 'le 'an 'ka yī. "Yī "nen Bali lei 'saun -a -nōn 'mēn bē, an ya "vale 'an "pāa -a 'ka 'va 'nan -e 'ka 'man 'e 'tō 'pleble Bali -le 'wī 'ji.

¹² Maan ve 'pian 'nan, -e -kaa pēēnōn 'man 'e 'tō 'pleble -cēē yi -teradī Zozi da nen e ya -tōwli "bē -yee "wēan. ¹³ 'An "bōi Zozinōn, 'ka -tō 'nan, maan man wēē 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an 'lō 'ka 'va. 'Pian -e 'e bō cēēgū yī -a bē, -sī 'ka tian 'lē 'sōlē 'mēn dī. An ya "vale 'an 'lō 'nan -e 'an minnun drē Zozi 'le vē -a, "le zī maan drē 'lēglōn 'pēēnōn -ji bē -yee 'wī 'zō.

¹⁴ E ya 'an da fiēn -a 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn vī min -tōdū pēēnōn lē. -Te o ya Grek 'nōn 'a oō, en -te o "sia 'lēglōn 'pēē -ji oō, en -te o ya 'fluba 'tōnōn 'a oō, en -te o 'ka 'fluba 'tōnōn 'a dī oō, e ya 'an da fiēn -a 'nan 'an vī -wle. ¹⁵ -Yee "wēan -a -cin a 'an 'bō "le 'ji 'kpa tiglī 'nan 'an Zozi 'le 'wī 'nōnnōn ve kaa nen ka cī Rōm bē 'cēē.

Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn bē Bali -le 'pleble nen

¹⁶ Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn vidī bē, -a 'yra 'ka 'an 'tēa dī. Kōō -yēē cī Bali -le 'pleble 'a, en min oō min nen e yi -tera "da "bē, Bali -a "sia 'wī 'ji. Zuif 'nōn 'va nen e 'bōla 'e 'tēde, en "bē -sru e drē minnun pēēnōn 'le vē -a. ¹⁷ Zī Bali minnun "siala 'e 'lē min tiglī 'a bē, Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn 'bō 'bē -cī "sia min lē. Kōō -yēē vī 'nan yi -teradī Zozi da -tōwli "man nen Bali min "siala min tiglī 'a 'e 'lē. E pou "siala yi -teradī Zozi da -a, en e 'le -seanla yi -teradī Zozi da -a. 'Wī zīe e ya 'e 'cren -tedī 'e 'cēn Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'cren -tedī 'nan:

«Min nen -yee yi -teradī Bali da man nen
Bali -a 'sia min tiglī 'a 'e 'lē bē,
-a san 'belidī nen ya 'an 'nyaan dīe -a ye.»

Bali -le tin a 'e 'tedī 'trēda blamin da

18-A-ci a 'e 'sidi 'wein 'nan, Bali -le nyran -blidi a 'e 'pladi blamin man. Wa'a Bali baa di, en o 'wi 'wliidi 'to 'tudu pæenon dra. 'Wi 'wliidi "dredi -a nen o -si -tāa Bali -le 'wi tigli 'lo. 19-A -nōan da nen en Bali -le nyran -blidi a 'e 'pladi o man. Kōō 'wi nen blamin -kōlaman -a -tōdi -a Bali da bē, e ya 'wein -wee vε -a. Bali 'bō 'bē drε zi. 20 Fε nen maan ve zιε -yεε ci 'nan, min 'ka 'kōlaman Bali 'bō yidi -a di, 'pian 'e 'fli kōōn minnun lε 'e 'pε drε fenun -a. E 'trε drε, en e la drε. 'Wi zιε -a drε di -a -kōōnman blamin lε 'nan, Bali -le 'pleble 'leda "ka "di, en -yεε ci Bali -a fε pæenon da. -Yee "wean blamin 'ka 'kōlaman 'yee tin 'nōnnon -wεēdi -a Bali 'lε di.

21 Minnun -a -tāa 'nan Bali a, 'pian wa'a 'wile "man -e 'o 'to -dan -nōn -yrε "lε zι e ci "lε blamin 'e drε Bali lε bε -yee 'wi 'zō di. En wa'a 'wile "man -e 'o muo "fō di. 'Pian -wee ci "nrōndi pæenon a fenun nen -a -ci "ka "diε -a da. En 'wi nen Bali ci "vale 'o drε bε, wa'a -kōlale -a -tōdi -a di, te o -kō -wladī -a klun va. 22 'O 'fli "siala 'wi 'tōnōn 'a, 'pian te -blō nen waa "taan. 23 Bali nen e ya -nan 'li 'trilii, en e ya "lε blamin 'e bō bε, wa'a 'bē bōlε di. 'Pian blamin nen 'bε -kaa "bε, 'bε min yibanun bε wεε bōa. En "nyian bε o "lomannun 'lee -wi 'to 'tudu pæenon yiba drε 'wee Bali -a, te waa bōa.

24 'Wunun zιε -a drε di -le "wean, Bali 'e 'pε 'si o -sru 'nan -e 'o 'wi nen e min "tri -tāa Bali 'lε bε -a drε. 'O 'bō 'ci 'sō wunun -wliidi "nen. -Yεε -maan 'wi nen e 'ka "lε blamin 'e drε diε waa dra 'o cin va. 25 En "nyian bε o Bali -pε drε fenun bōa en o o "sua, 'pian Bali nen e fenun pæenon drε bε, wεε dra 'o 'pela koda. 'Wi zιε -yεε -kōōnman 'nan, o Bali -le 'wi tigli 'ta fōō 'o 'bō 'lε 'wlu wunun drε di -a. 'Pian -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, Bali nen e fenun pæenon drε bε, 'tō -dan a -yee vε -a 'li 'trilii. Amen!

26 Minnun a 'wunun zιε -a drenan -le "wean bε, Bali o -nōn 'o 'bō 'ci 'sō wunun -wliidi "dredi lε. -A -mie nen "lε lūmōn 'lee lūmōn -le nyinnandi lī 'lee -kōnnen -a -le 'wi 'zō. 27 -A -tōwli "nen "nyian -klōnmōnnun -a dra. Lūmōn 'lee -klōnmōn nen o nyianla lī 'lee -kōnnen -a bε wεε 'tōi. En -klōnmōn 'lee -klōnmōn 'o cin -wεēdi 'yi 'yi, te o nyianla. 'Wi nen e 'ka "lε blamin 'e drε diε, -klōnmōn 'lee -klōnmōn -a dra 'o cin va. 'O 'bō 'ci 'sō wunun -wliidi "nen, o 'ta 'wōla -a -sru "bε, -a "nen 'wi 'bē bōa o man zιε.

28 Wa'a 'wile "man -e Bali nen 'e drε o tazan -a di. -Yee "wean Bali o -nōn 'wee klin 'wi drε di lε. En 'wi nen e 'ka "lε blamin 'e drε diε waa dra 'o cin va. 29 'O 'wi 'wliidi 'to 'tudu pæenon dra. O ya min -wliidunun -a. O ya "vale fε pæenon 'e 'kōn 'wee vε -a. O ci a nyrannyrandi. O 'bli bō min lō fε man. O min -tεa. O 'wi 'blidi ye "yi. O -dawli drε di ye "yi. Waa -wεεman 'nan 'wi 'e bō 'o bōezan -tō man. O 'wi "paa min da. 30 O "we "min man -wliidi. O "naan Bali man. O 'wi dra min va -blō pε -ji. 'O 'fli "siala -dandan. 'O 'fli 'tō vidi ye "yi. O 'wi 'wliidi -wεεman te waa dra. O yie 'ka "naan 'o 'mangulinun man di. 31 'O 'bō 'wulo -ji wi da nen o 'ta wo. 'Wi nen waa ve min lε 'nan 'o dra bε, wa'a 'ta 'wōla "da "di. Wa'a min ye "yi "di. En min nyirinda 'ka 'sεan o da di. 32 Bali -a 'vī 'nan, minnun nen o 'wunun zιε -a dra bε, -a 'le 'srannan "nen -kadī -a. 'Wi nen Bali -a 'vī bε, minnun zιε waa -tāa, 'pian te waa dra. En "nyian bε, minnun nen o 'wi dra "lε -wee 'wi 'zō bε, o o 'tō "yi "ve.

2

Bali minnun pæenon 'le 'wi tin "baa

1 'Wi 'wliidi "drenon 'ka 'kōlaman 'wee tin 'nōnnon -wεēdi -a Bali 'lε di. En 'i 'bō "nyian, min nen i ci -a, en i tin -tεa "o da bε, yi'a 'kōlaman 'yie tin 'nōnnon -wεēdi -a Bali 'lε di. -A -cin 'e 'kōn 'i 'ji 'nan, -te i ya tin -tenan minnun da bε, te i ya tin -tenan 'i 'bō 'fli da. Kōō i ya 'wi 'wliidi "drezan -a "lε -wee 'wi 'zō. 2 Minnun pæenon nen o 'wi 'wliidunun zιε -a dra bε, Bali tin -tεa "o da 'e 'nōan da. -Kaa -tāa

zɪ. ³ I tin -tɛa "minnun zɪɛ o da, te i ya 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "drɛzan "le -wee 'wɪ 'zʊ. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan Bali 'ka tin tɛa 'i da dɪɛ, te i ya 'i 'fli see "paanan. ⁴ Bali ci a "yi, ɛn e 'wɪ man -pɛan "sɪdɔ, ɛn e -sɛanla min man -trɔɔ. -Kaa -tɔa zɪ. 'Pian -te 'wɪnun zɪɛ -a -cin nɛn 'i 'ji, -yee "wɛan nɛn i 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "dra bɛ, te i ya 'i 'fli see "paanan, ɛn i ya Bali -le "yi -fɔlanan 'i "trɔɛn -sru. E ya "le 'i -tɔ 'nan, Bali a "va 'nan 'i 'si 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "drɛdɪ man -e 'i -sɔɔnla 'e -sru, -yee "wɛan nɛn 'e 'man -sɛanla 'i 'va!

⁵ 'Pian i ya "trɔɛn "yuyu 'tannan, ɛn i 'ka "vale 'i "sia 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "drɛdɪ man dɪ. 'Wɪ nɛn i cɪ "man zɪɛ, Bali -le nyran -blɪdɪ -dan nɛn i cɪ -a planan 'i 'fli man. E bɔa 'i man yi nɛn Bali 'yee nyran -blɪdɪ ci -kɔɔnman 'e 'nɔan da bɛ -a da.

⁶ Yi zɪɛ -a da nɛn 'wɪ nɛn min -tʊ -a drɛ bɛ Bali -a man -pan wo -a san lɛ. ⁷ 'Belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, yaa -nɔan "minnun nɛn o "koe 'ka 'nyanlɛ Bali ci 'sɔ wɪ drɛdɪ -a dɪɛ -wɛ. Kɔɔ tʊ pɛɛnɔn man bɛ, waa -wɛɛman 'nan Bali 'e 'tɔ -dan 'nɔn 'wɛ, ɛn waa -wɛɛman 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ 'e drɛ 'wee vɛ -a. ⁸ 'Pian Bali -le nyran -blɪdɪ -dan bɛ, e ya minnun nɛn 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -wɪɫɪdɪ 'yɪ "yi "bɛ -wee vɛ -a. Kɔɔ tʊ pɛɛnɔn man bɛ, o 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "drɛdɪ 'yɪ "yi, te o Bali -le 'wɪ tɪɪl -fɔala "o "trɔɛn -sru. ⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪɫɪdɪ drɛ bɛ, yaa yɪdɪ bɔa "o man, ɛn "kɪan -dan o -tɛa. Zuif 'nɔn da nɛn 'e pou 'sɪala, "bɛ -sru -e 'e 'bɔ minnun pɛɛnɔn da. ¹⁰ 'Pian min oɔ min nɛn e 'wɪ 'yi drɛ bɛ, Bali 'tɔ -dan -nɔan -yrɛ, ɛn e -fʊdɪ -trɔɔ -nɔan -yrɛ. Zuif 'nɔn da nɛn 'e pou 'sɪala, "bɛ -sru -e 'e 'bɔ minnun pɛɛnɔn da. ¹¹ Kɔɔ Bali 'ka min bɔ "va "dɪ.

¹² Maan ve 'cɛɛ 'nan, minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪ 'wɪɫɪdɪ drɛ bɛ, Bali tin -tɛa "o da. Min -mienun 'ka -a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a dɪ, te o 'wɪ 'wɪɫɪdɪ "dra. Bali tin -tɛa "o da, ɛn o -nan -nyaan. 'Pian Zuif 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪnun -tɔa. -Yee "wɛan -te o 'wɪ 'wɪɫɪdɪ drɛ bɛ, Bali -le -pei 'bɔ 'bɛ tin -tɛa "o da. ¹³ Kɔɔ Bali 'ka min sɪala min tɪɪl 'a 'nan 'e "trɔɛn -tɔa 'yee -pei -tɔ wɪnun lɛ -le "wɛan dɪ. 'Pian min nɛn e 'ta wɔla Bali -le -pei -tɔ wɪnun da bɛ, Bali -a "sɪala min tɪɪl 'a.

¹⁴ Minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, wa'a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a dɪ. 'Pian -te o -mie 'wɪ dra "le zɪ Bali -le -pei -a 'vɪ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan -pei -tɔ wɪ a -wɔ. ¹⁵ ɛn 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'o 'crɛn -tɛdɪ o ji. -Wee -wulo -ji "nrɔndɪ 'bɛ -kɔɔnman zɪɛ, kɔɔ -yɛɛ tin -tɛa "o da, ɛn -yɛɛ -tɔa "o -sru. ¹⁶ Yi -tʊ bɔa "bɛ, Bali -cɪala Zozi Crizi -va -e 'e 'wɪ pɛɛnɔn nɛn 'e yɔdɪ min -ji bɛ, -yee tin 'ba. Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan ve minnun lɛ bɛ, -yɛɛ 'vɪ zɪ.

Zuif min man "cɛɛ min -le tin dra 'nɔnnɔn Bali 'lɛ dɪ

¹⁷ Ka -dandan "taan 'nan Zuif 'nɔn nɛn kaa, ɛn Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'ka 'lɔ. Ka 'nan 'cɛɛ Bali -tɔa, ¹⁸ ɛn kaa ci 'sɔ wɪnun -tɔa. ɛn zɪ kɔ min 'e 'ta wɔla Bali -le -pei -tɔ wɪnun da bɛ, ka 'nan kaa -tɔa, kɔɔ kaa tranla. ¹⁹ Ka 'nan 'cɛɛ cɪ minnun nɛn o -si -kɔɔnman yɪɛ 'wɪnɔn lɛ bɛ waa. ɛn 'cɛɛ cɪ minnun nɛn klun va bɛ -wee 'tɛ 'san -a. ²⁰ 'Ka 'fli "sɪala 'nan, 'cɛɛ 'wɪ "paala -blunɔn lɛ, ɛn 'cɛɛ 'wɪ "paaman nannannun ji. Kɔɔ ka 'nan 'wɪ 'tɔdɪ 'lee 'wɪ tɪɪl pɛɛnɔn bɛ, e ya 'ka 'lɔ Bali -le -pei 'fluba 'ji.

²¹ Ka ya 'ka 'fli see "paanan. E ya "le 'ka 'wɪ "paa 'ka 'fli ji 'vaa -e 'ka 'wɪ "paa min pɛɛnun ji. Kaa ve minnun lɛ 'nan, te 'o crɪn wɔ dɪ, 'pian te 'ka 'bɔ ka crɪn wɔ. ²² Kaa ve minnun lɛ 'nan, te 'o min 'nan -wɛɛ "dɪ, 'pian te 'ka 'bɔ ka min nan -wɛɛman. Kaa ve minnun lɛ 'nan, yiba "minnun nɛn min o -paan "bɛ o 'ka 'yi "dɪ, 'pian te kaa -nan fɛnun crɪn wɔ. ²³ Ka -dandan "taan 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'ka 'lɔ, 'pian te ka'a 'ta 'wɔla "da "dɪ. 'Wɪ zɪɛ e ya Bali 'tɔ srɛdɪ -a. ²⁴ ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «'Ka 'bɔ Zuif 'nɔn 'le "wɛan nɛn Bali 'tɔ a 'e srɛdɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o yɛi.»

-Fōdi-klōnmōn-va man "cēē Zuif'nōn 'le tin dra 'nōnnōn Bali 'le di

²⁵ 'Wī 'kpa, 'ka Zuif'nōn bē, -te ka ya 'ta wōlanan Bali -le -pei -tō winun da bē, 'cēē -fōdi -klōnmōn -va bē -a -ci a. 'Pian -te ka 'a 'ta 'wōla Bali -le -pei -tō winun da diē, 'cēē -fōdi -klōnmōn -va bē, e ya 'wī "tun "a Bali 'le. ²⁶ Min nēn e 'ka 'e 'fōdi -klōnmōn -va di, ēn e 'ta wōla Bali -le -pei -tō winun da bē, Bali -a "siala 'le min nēn e ya 'e 'fōdi -klōnmōn -va bē -yēē 'wī 'zō. ²⁷ -Yēē "wēan min nēn e 'ka 'e 'fōdi -klōnmōn -va diē, 'pian te e 'ta wōla Bali -le -pei -tō winun da bē, -yēē tin -tēa 'i 'bō nēn i cī Zuif min -a bē 'i da. Kōō i ya 'i 'fōdi -klōnmōn -va ēn Bali -le -pei -tō winun a 'i 'lō, 'pian yi' a 'ta 'wōla "da "dī.

²⁸ Zuif min tigh nēn e ya Bali -le minnun va min -a bē, e 'ka min nēn e ya Zuif min -a 'e 'kōlē man bē -a di. ēn e 'ka min nēn o plo 'pla "man -a -fōdi -a -klōnmōn -va bē -a di. ²⁹ 'Pian Zuif min tigh bē e ya Zuif min -a 'e 'ji. ēn e ya min nēn Bali lei 'saun -a -fō -klōnmōn -va bē -a. Ya'a 'sia plo nēn blamin -a "paala min man Bali -le -pei -tō wī da bē -a va "fo "dī. -Te Zuif min a zīē Bali 'bō 'bē 'tō -dan -nōan -yēē, -yēē 'tō -dan 'ka 'sia blaminun va di.

3

Bali wei 'bōla Zuif'nōn 'va man "cēē 'weē tin dra 'nōnnōn Bali 'le di

¹ Min nēn e 'ka Zuif min -a diē, -te Bali -a "siala 'yēē minnun va min -a bē, 'wī "yi "cēn 'bē cī Zuif'nōn 'le vē -a Bali 'le "mēn? ēn 'wī "yi "cēn "nēn Zuif min a yē Bali 'le -fōdi -klōnmōn -va man? ² Maan ve 'cēē 'nan, 'wī nēn e cī -wēē vē -a "yi Bali 'le bē e ya "kaga. -Wēē 'wī "yi "tēdē nēn e "mlian minnun pēēnōn 'le vē da bē, -nyrēn 'nan, Bali wei bē o va nēn e 'bōla.

³ 'Bē nēn 'gōē, Zuif'nōn -mienun -a -kōnmān 'nan, wa'a yi tēala Bali wei zīē -a da di. 'Wī zīē -yēē "wēan bē, 'wī nēn Bali -a 'vī 'nan 'e dra bē -e 'e vīē 'e drē dōō? ⁴ E 'ka zī "fo "dī. 'Pian minnun pēēnōn 'o -tō 'nan Bali 'ta wōla 'e wei da, ēn o 'bō 'bē cī 'wlunōn 'a. 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«E ya zīē 'nan -e minnun 'o -tō 'nan,

'i wei a tin 'nōnnōn 'a.

ēn 'nan -te min a 'wī 'tōnan 'i man bē,

'yie tin 'e 'kōn 'e 'tēdī -a san da.»

⁵ 'Winun nēn blamin -a ve bē, -a da nēn 'an 'cī nrōn ēn an "ta 'wī 'gōē -a ve. Min -mienun -a ve 'nan: «'wī 'wlidī "drēdī bē, e ya 'wī "yi "a. Kōō "te -kaa 'wī 'wlidī "dra diē, "te -kaa Bali -le tigh 'ci ye di. -Yēē "wēan Bali -le nyran -blidī min va bē, e 'ka 'e 'nōan da di.» Minnun nēn o 'wī zīē -a ve bē -wēē tin a 'nōnnōn? ⁶ -Cējē, -wēē tin 'ka 'nōnnōn 'fo "dī. -Kaa -tōā 'nan, Bali 'wī dra 'e 'nōan da, kōō -yēē -taa "tin -tēlē 'trēdanōn pēēnōn da.

⁷ ēn "nyian bē min -mienun -a ve 'nan: «E ya 'wī "yi "a -e min 'e vīnan 'e ya Bali -sru, te ya'a 'ta 'wōla -a wei da di. Kōō -te min a 'wī zīē -a drēnan bē, Bali 'ta wōla 'e wei da tian "va. 'Wī nēn Bali -a dra zīē, e ya 'wī "yi -dan a, ēn e Bali 'tō wuanla. -Mē "le "wēan nēn Bali tin -tēa "min da "mēn?» ⁸ -Yēē "wēan minnun zīē waa 'vī 'nan: «-Kaa 'wī 'wlidī "drē, -e -a "nēn 'e bōla 'wī "yi "a!» 'Wī "paadi -wlidī zīē, -a 'bō nēn waa "paa 'kō da 'nan -nyrēn kōa "paaman minnun ji. -A -nōan da nēn Bali -taa "tin -tēlē minnun zīē o da.

Blamin -tōdō pēēnōn a 'wī 'wlidī "drēnōn 'a Bali 'le

⁹ Maan 'le -sēanla 'nan, -kaa Zuif'nōn bē, -kaa 'kpa 'ka 'mlian 'lēglōn 'pēē -ji 'nōn da di. Kōō maan 'vī paan 'va 'nan, -te min a Zuif min -a oō, ēn -te min a 'lēglōn 'pēē -ji min -a oō, o pēēnōn a 'wī 'wlidī "le 'plēblē 'wlu. ¹⁰ 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Min -tō 'ka min tigh 'a di,

en -a min -tɔwli "ka "fo "dɪ.

¹¹ Min -tɔ 'ka 'wɪ 'tɔzan -a
-e 'e Bali -wɛɛ "dɪ.

¹² 'Pian min -tɔdɔ pɛɛnɔn 'si Bali man -kɔɔbli,

en o pɛɛnɔn 'wɪ 'wɪdɪ "dra.

Min -tɔ 'ka 'wɪ 'yi 'dra dɪ,

en -a min -tɔwli "ka "fo "dɪ.

¹³ Weinun nɛn o bɔala o 'le bɛ,

e 'ka "yi "fo "dɪ.

'Wlu winun nɛn.

E ya 'wɪdɪ

"le -mlɛn 'shɛ 'ji yi nɛn

e min -tɛa "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

¹⁴ -Yɔ -saandɪ 'lee wei -wɪdɪnɔn 'bɛ bɔala o 'le.

¹⁵ O cɛin a o man "fɛavɛa min -tɛnan.

¹⁶ Fɛnan nɛn o -ko bɛ,

fɛ srɛdɪ 'lee min -tɛdɪ nɛn -nan.

¹⁷ -Si nɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ bɛ,

o 'ka "vale 'o -tɔa "dɪ.

¹⁸ O yɛ 'ka "naan Bali man dɪ.»

¹⁹ -Kaa -tɔa 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Zuif 'nɔn 'le vɛ -a. En -yɛɛ -kɔɔnman 'nan -kaa 'bɔ Zuif 'nɔn bɛ, -cɛɛ 'tɔ "da 'cɛin "ka "nyian Bali 'lɛ dɪ. Blamin -tɔ 'ka 'kɔlaman 'yɛɛ tin 'nɔnnɔn -wɛɛdɪ -a Bali 'lɛ dɪ. E ya zɪɛ 'nan -e Bali -le tin 'e 'kɔn 'e 'tɛdɪ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn da. ²⁰ -Yɛɛ "wɛan 'ta wɔladɪ Bali -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ dɪ. 'Pian Bali -le -pei -tɔ winun 'bɛ -maan en min -a -tɔa 'nan e ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan.

Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪɪɪ 'a yi -tɛradɪ Zozi man

²¹ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'wɪ nɛn yaa -maan 'lɔɔ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪɪɪ 'a bɛ, Bali -a ta bɔla min lɛ. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ 'e 'cɛn Bali -le 'fluba 'ji. 'Pian 'ta wɔladɪ Bali -le -pei -tɔ wɪ da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪɪɪ 'a dɪ. ²² Bali min "siala min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ yi -tɛradɪ Zozi Crizi da man. Bali -a dra min -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi Crizi da bɛ -wɛɛ. Kɔɔ Bali 'lɛ bɛ, Zuif min 'ka 'e 'tɔ, en 'lɛɪɪɪn 'pɛɛ -ji min 'ka 'e 'tɔ dɪ. ²³ O pɛɛnɔn a 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a Bali 'lɛ, en Bali 'yɛɛ 'tɛ 'san 'si -wɔɔ. ²⁴ Fɛ nɛn blamin 'ka 'kɔlaman -a yɪdɪ -a 'e 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a dɪɛ, Bali -le "yi "le "wɛan yaa -nɔn 'e "tun. -Nyɛn 'nan e min "siala min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ. En min nɛn Zozi Crizi -a 'si 'wɪ 'wɪdɪ "le 'plɛblɛ 'wɪ bɛ, -a san nɛn Bali -a "siala min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ.

²⁵ Zozi Crizi 'bɔ zɪɛ, -a 'bɔ nɛn Bali -a 'pla 'nan 'e 'ka yiba "plan da 'sraga bɔ vɛ -a 'trɛdanɔn man. -Yɛɛ -kadɪ zɪɛ -yɛɛ -maan -e Bali 'e minnɔn nɛn o yi -tɛra "da "bɛ -wɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ -a -kɔɔndɪ -a 'nan 'e ya tɪɪɪ. Kɔɔ 'li bɛ, Bali 'ka 'wɪ 'nɛn -kɔɔnɪ tɪɪɪ blamin lɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man dɪ. ²⁶ Tɔ zɪɛ -a man bɛ, e 'man -sran blamin va. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, Bali -a -kɔɔn 'nan e ya tɪɪɪ, kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nɛn blamin -a drɛ bɛ, ya 'a 'tɔɪɛ 'e "tun "dɪ. E -tɔ Zozi Crizi -a en 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a "nɛn 'wɪ 'bɔ "man. Bali -a drɛ zɪɛ 'nan -e min -tɔdɔ pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan Bali 'bɔ a tɪɪɪ. En "nyian 'nan -e 'e min -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi da bɛ, o 'sia min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ.

²⁷ 'Wɪ nɛn Bali -a drɛ zɪɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, -si -tɔ 'ka blamin lɔ -e 'e -dandan 'tan Bali 'lɛ dɪ. Kɔɔ Bali min "siala min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ yi -tɛradɪ Zozi da man. 'Pian ya 'a siala min tɪɪɪ 'a 'ta wɔladɪ -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man dɪ.

²⁸ -Yɛɛ "wɛan -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan yi -tɛradɪ Zozi da man nɛn Bali min

"siala min tıgı 'a. 'Pian ya'a 'sia 'ta wıladı -pei -tə wınun da min 'bə 'le 'pleble 'a be -a va dı.

²⁹ 'Wı zıe e ya Zuif 'nən 'saza -le ve -a? -Ceje, kəɔ Bali 'ka Zuif 'nən 'saza 'le Bali -a dı, 'pian e ya 'leɣlən pɛɛnən 'jinən 'le Bali -a. ³⁰ Fe -le "wean nən maan 'vı zıe, -yee ci 'nan, Bali a -təwlı "ce. En Zuif min nən 'e 'fədı -klənmən -va 'lee 'leɣlən 'pee -ji min nən e 'ka 'e 'fədı -klənmən -va dıe, Bali o "siala 'e 'le min tıgı 'a yi -teradı Zozi da man. ³¹ 'Wı nən maan 'vı zıe, -a -ci nən 'nan, an Bali -le -pei klu -sran ji yi -teradı Zozi da -a? -Ceje, 'be "cee dı. 'Pian 'wı 'bə nən Bali -le -pei -a 'vı tıgı be, -a -ci nən maan 'sia.

4

Abraam 'e drɛ -cee 'wı -kəɔn "manve -a

¹ -Kaa ci "nrən -kaa tra Abraam -le 'wı da. -Me "wı nən -yee 'wı -a "paaman -kaa 'ji? ² Abraam drɛ wı man "cee Bali -a 'sia 'e 'le min tıgı 'a dı. Kəɔ "te 'e 'kən 'nan -a drɛ wı man nən be, "te -a -si a Abraam -lə -e 'e -dandan 'tan. 'Pian Bali 'le be -a -si 'ka -yrə "fo "dı. ³ Kəɔ e ya 'e 'crɛn -te dı Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Abraam yi -tera Bali da, -yee "wean nən Bali -a 'sia 'e 'le min tıgı 'a.»

⁴ Blaminnun yei "be, -te min 'nyranman -tə 'pa be, waa -pan wo. -Pan zıe "yi "cee waa drɛ -yrɛ "dı. 'Pian 'nyranman nən yaa 'pa be -a manve nən. ⁵ Bali 'le be, e 'ka zı dı. Min 'ka 'kolaman 'nyranman -tə 'padı -a Bali le, 'nan -e Bali -le "yi 'e drɛ 'yee ve -a dı. 'Pian min nən e yi -tera "da 'nan, Bali -kolaman 'yee 'wı 'wlıdı "fuıdı -a be, Bali -a "siala 'e 'le min tıgı 'a.

⁶ 'Wı zıe -a 'bə nən mingənnen David nən 'li be yaa 'vı 'seze. Kəɔ yaa 'vı 'nan min nən Bali -a "siala 'e 'le min tıgı 'a, te 'nyranman -tə "cee yaa 'pa en Bali 'wı zıe -a drɛ -yrɛ "dıe, ci "nrandı -dan 'e 'kən -a san lə. 'Wı zıe yaa crɛn -te Bali -le 'fluba 'ji. Yaa crɛn -te 'nan:

⁷ «Minnun nən

o Bali -le -pei -tə wınun sre

en Bali -a 'ce -wle "be,

ci "nrandı -dan 'e 'kən -wlo.

Kəɔ Bali -wee 'wı 'wlıdı 'fui.

⁸ En 'wı 'wlıdı "drɛzan nən

Mınsan Bali 'ka -a siala "nyian

'wı 'wlıdı "drɛzan -a dıe,

ci "nrandı -dan 'e 'kən -a san lə.»

Bali Abraam 'sia min tıgı 'a 'e 'le te e 'ka 'e 'fədı -klənmən -va dı

⁹ Ci "nrandı zıe Zuif 'nən nən 'o 'fədı -klənmən -va be, o 'saza 'le ve "cee dı. E ya 'leɣlən 'pee -ji minnun nən o 'ka 'o 'fədı -klənmən -va dıe -wee ve -a "nyian. -Kaa ci "nrən Abraam -le 'wı da "nyian! -Kaa -təa 'nan, Abraam yi -tera Bali da, en -yee yi -teradı Bali da man nən Bali -a 'sia min tıgı 'a 'e 'le. ¹⁰ 'Pian tən nən Bali Abraam "siala min tıgı 'a 'e 'le be, -kaa ci "nrən "da. Te e ya 'kə? Te Abraam a 'e 'fədı -klənmən -va, -baa te e 'ka 'e 'fədı -klənmən -va dı? Maan ve 'cee 'nan, tı zıe a man be te Abraam 'ka 'e 'fədı -klənmən -va dı. 'Pian te e ya "le 'leɣlən 'pee -ji min nən e 'ka 'e 'fədı -klənmən -va dıe -yee 'wı 'zə. ¹¹ Bali Abraam 'sia min tıgı 'a 'e 'le 'vaa en e -fə -klənmən -va "be -sru. Plo zıe waa pla Abraam man -a -kəɔn "ve -a 'nan Bali -a 'sia min tıgı 'a 'e 'le 'yee yi -teradı 'e da man. Zı e -tra zıe en min -təv pɛɛnən nən o yi -teala Bali da be Abraam drɛ "le o tra -le 'wı 'zə. -Te o 'ka 'o 'fədı -klənmən -va dı oo, Bali o "siala min tıgı 'a 'e 'le 'wee yi -teradı 'e da man "le zı yaa drɛ Abraam le be -yee 'wı 'zə. ¹² En "nyian be, Abraam a Zuif 'nən nən 'o 'fədı -klənmən -va be, o tra -a. 'Pian 'vaa -e Abraam

'bō 'e 'kōn o tra -a Bali 'lε bε, te o yi -tera Bali da 'le zι Abraam 'bō "e drε te e 'ka 'e 'fōdι -klōnmōn -va dιe -yee 'wι 'zō.

Ta woladι -pei -tō winun da man "cεε Bali Abraam 'sia min tighl 'a 'e 'lε dι

¹³ Bali -tō "da Abraam lε 'nan, e 'trεda -nōan -yrε. 'Wι 'tōwli zιe yaa 'vι Abraam ci 'nennun lε. Wa'a vilε 'nan Abraam 'ta 'wōla Bali -le -pei -tō winun da, -yee "wεan Bali 'wι zιe -a 'vι -yrε "dι. 'Pian Bali Abraam 'sia min tighl 'a 'e 'lε -yee yi -teradι 'e da man, -yee "wεan nεn e -tō 'wι zιe -a da -yrε. ¹⁴ "Te 'e 'kōn 'nan 'ta woladι Bali -le -pei -tō winun da min 'bō 'le 'plεble 'a bε, -a man nεn min dra 'wι zιe -a "nεn "blizan -a bε, "te maan ve 'nan yi -teradι Bali da a 'wι "tun "a. En "nyian bε "te 'wι 'bō nεn Bali -tō "da Abraam lε zιe -a -ci "ka "dι.

¹⁵ Bali -le -pei -tō winun 'bε min "paala Bali -le nyran -blidι wlu. Kōō blamin -pe 'ka 'sōa -a dredι -a dι. "Te Bali -le -pei -tō wι "ka "dιe, "te -a srε wι "ka "dι.

¹⁶ -Yee "wεan fε nεn Bali -tō "da Abraam lε bε, e ya minnun pεεnōn nεn o yi -tεala Bali da bε -wee vε -a. "Yi "tun "nεn Bali -a drε -wle. Yaa drε zιe 'nan -e Abraam kludanōn pεεnōn 'o -kōla -a "nεn "blidι -a. Zuif 'nōn nεn Bali -le -pei a -wō "bε, -te o yi -tera Bali da 'le Abraam -le 'wι 'zō bε, o -kōlaman -a "nεn "blidι -a. En 'lεglōn 'pee -jinōn bε, -te o yi -tera Bali da 'le Abraam -le 'wι 'zō bε, o -kōlaman "nyian -a "nεn "blidι -a. -Yee "wεan min -tōvō pεεnōn nεn o yi -tεala Bali da bε, Abraam drε 'le o tra -le 'wι 'zō. ¹⁷ En 'wι zιe e ya 'e 'crεn -tedι Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crεn -tedι 'nan, Bali -a 'vι Abraam lε 'nan:

«'lεglōn "kaga "ji minnun pεεnōn bε,

meīn -tōa "o tra -a.»

Bali 'lε bε Abraam drε 'le -kaa tra -le 'wι 'zō. Bali nεn e 'belidι -nōan "minnun nεn o kaa bε -wle "bε, -a da nεn Abraam yi -tera. En Bali 'bō zιe, fε nεn min 'ka tian -a yilε 'e yie -a dιe, yaa dra -e 'e 'kōn.

¹⁸ Bali -a 'vι Abraam lε 'nan, -a kludanōn -taa "kōnlε "kaga, εn e -taa "drele "le 'lεglōn "kaga "jinōn tra -le 'wι 'zō. 'Wι zιe -a -cin 'ka blamin 'ji 'nan e -kōlaman 'lε sōōdι -a dι. 'Pian Abraam yi -tera "da 'nan 'e dra. ¹⁹ Tō zιe -a man bε, te Abraam lε -kōlaman 'e bōa -yaa tō. En Abraam -a -tōa 'nan 'e ci 'nεn 'yadι lō, εn yaa -tōa "nyian 'nan 'e nan Sara ci 'nεn 'yadι lō, 'pian 'winun zιe ya'a Abraam "koe 'silε 'e da yi -teradι -a Bali da dι. ²⁰ En 'wι 'bō nεn Bali -tō "da 'nan 'e dra -yrε "bε, ya'a 'e 'ci -fōlε "da "dι. 'Pian -yee yi -teradι Bali da 'pa "da, εn e Bali 'tō "yi 'vι. ²¹ E yi -tera "da 'kpa 'nan, 'wι nεn Bali -a 'vι 'nan 'e dra bε -a -pε "sōa -a dredι -a. ²² 'Wι zιe -yεε -maan Bali Abraam 'sia 'e 'lε min tighl 'a.

²³ 'Wι nεn e ya 'e 'crεn -tedι 'nan Bali Abraam 'sia 'e 'lε min tighl 'a bε, e 'ka Abraam 'saza 'le vε -a dι. ²⁴ 'Pian e ya -kaa 'bō 'le vε -a "nyian. Bali nεn e -kaa san Zozi Crizi wluan -kanōn 'va bε, e -kaa "siala min tighl 'a 'e 'lε -cee yi -teradι 'e da man. ²⁵ Zozi Crizi zιe -a 'bō nεn Bali -a -nōn 'sraga buvε -a -kaa man -cee 'wι 'wli dι "le "wεan. En Bali -a wluan -kanōn 'va 'nan -e -kaa kōn min tighl 'a 'e 'lε.

5

Yi -teradι Zozi da man nεn Bali 'lee blamin yei -sεan 'e cin va

¹ Bali -kaa 'sia min tighl 'a 'e 'lε -cee yi -teradι Zozi da man. -Yee "wεan 'bε nεn 'gōε, 'wι nεn -kaa san Zozi Crizi -a drε bε, -yεε -maan -fōdι -trōō a -kaa yei -kaa 'vale Bali -a. -Kaa man -wεε 'nan 'e 'fō "da zιe! ² -Kaa san Zozi Crizi 'bō 'bε 'si 'lε 'sō -cee 'nan, -e Bali -le "yi 'e drε -cee vε -a. -Cee yi -teradι Zozi da man nεn -kaa sōōla 'si zιe -a da, εn Bali -le "yi drε -cee vε -a. -Yee "wεan -kaa ci 'e "nran, kōō -a -cin a -kaa 'ji 'nan Bali -le 'tε 'san -taa "drele -cee vε -a. ³ En -te 'wι 'tōndōn bōa -kaa man oō, -kaa ci 'e "nran "nyian. Kōō -kaa -tōa 'nan, -te -kaa ya -kaa yra ynan bε, e -pōan 'sōdι -nōan -cεε. ⁴ En -te -kaa -pōan 'sō bε, -cee yi -teradι Bali

da "paa "da 'kpa 'plēblē. En -te -cee yi -teradı Bali da a 'plēblē bē, te -kaa yiē yra Bali lē. ⁵ En -cee yiē 'fōdī Bali lē zīē -a "nēn 'ka 'fo 'e 'tun "dī. Kōō -kaa -tōa 'nan Bali -kaa ye "yi. Bali lei 'saun nēn yaa -nyran -kaa 'jī bē, -yēē 'wī zīē -a -cin -tōa -kaa 'jī.

⁶ Bali -kaa ye "yi, kōō tū nēn -kaa ya 'wī 'wldī "le 'plēblē 'wlu bē, en Crizi -ka -kaa 'wī 'wldī "drēnōn 'gūē -cee "wēan. 'Wī zīē e drē tū nēn Bali -a 'pla 'e 'bō 'a bē -a man. ⁷ Min -le 'wldī "man -e 'e 'ka min tīglī 'leji bē e ya 'plēblē. 'Pian -te min nēn e cī -yēē min "yi "a bē, -nyrēn "bē e "we "man, -te e ya -kadī -a oō -e 'e 'fli -nōn -yēē 'wī 'jī. ⁸ 'Wī nēn Bali -a drē bē, yaa -cī -kōōnman 'wein 'nan Bali -kaa ye "yi 'kpa tīglī. Kōō Crizi -kaa 'leji -ka 'wō, te -kaa ya tian 'wī 'wldī "drēnōn 'a Bali 'lē.

⁹ En Zozi Crizi -le -ka nēn yaa 'wō bē -yēē "wēan nēn 'bē nēn 'gūē Bali -kaa 'sia min tīglī 'a 'e 'lē. -Te Zozi Crizi 'wī zīē -a drē, te -kaa ya tian 'wī 'wldī "drēnōn 'a bē, 'bē nēn Bali -kaa 'sia 'e 'lē min tīglī 'a 'gūē, -mē "wī nēn e -taa -a drēlē -cēē? Maan ve 'cēē 'nan, yi nēn Bali tin -tēā 'trēdanōn da bē, Zozi -kaa "sia Bali -le nyran -blīdī wlu -kpō. ¹⁰ En "nyian bē, te -kaa ya tian Bali 'nanmannōn 'a bē, en Bali -kaa yei 'sēn 'e cin va -kaa 'vale 'waa 'e 'pī -le -kadī -a. -Te e 'wī zīē -a drē te -kaa ya tian -a 'nanmannōn 'a bē, 'bē nēn -kaa drē -a beenun -a 'gūē, -mē "wī nēn e -taa -a drēlē -cēē? Maan ve 'cēē 'nan, -a -pī Zozi Crizi -le wluandī -kanōn 'va bē, -yēē "wēan nēn Bali -taa -kaa 'silē 'wī 'jī, -e 'belidī nēn ya 'a 'nyaan dīē 'e drē -cee vē -a. ¹¹ 'Pian -a pēēnōn "cēē dī. 'Bē 'bō nēn 'gūē, -kaa san Zozi Crizi -kaa yei 'sēn 'e cin va -kaa 'vale Bali -a. 'Wī zīē -yēē "wēan cī "nrandī -dan a -kaa 'lo Bali va zīa.

Zozi Crizi 'bē min "sia -kadī lō en e 'belidī -nōn -yrē

¹² Min -tōwli "le 'wī 'wldī "nēn yaa drē bē, -yēē -maan 'wī 'wldī "drēdī wla 'trēda. En 'wī 'wldī "drēdī zīē, e -ta -kadī -a. Min 'bō 'tō nēn Adan. 'Wī nēn yaa drē bē, -yēē -maan min -tōdū pēēnōn 'wī 'wldī drē, en -kadī 'pla o man. ¹³ 'Wī zīē -yēē -kōōnman 'nan, tū nēn Bali 'ka tian -yēē -pei -tō wī -nōnlē Moizi lē dīē, te blamin 'wī 'wldī "dra 'trēda. 'Pian tū zīē -a man bē, 'wī 'wldī "drēdī 'ka Bali -le -pei srēdī -a dī, kōō te Bali 'ka tian -a -nōnlē Moizi lē dī. ¹⁴ 'Bē a zī, 'pian -e 'e 'sia Adan tū va -trilīī -e 'e bō Moizi tū va bē, te minnūn -kaaman. Minnūn 'bō nēn wa 'a Bali wei -fōlēa 'o "trōēn -sru "le Adan -a drē bē -yēē 'wī 'zū dīē, te o -kaaman.

E ya "le 'an vī 'cēē 'nan 'wī -mie -jī zīa bē, Adan 'lēē Crizi 'o cin 'sia. ¹⁵ 'Pian Adan -le 'wī 'wldī "nēn yaa drē bē, -a "nēn 'wī 'ka "le Bali -le "yi "nēn e -ta -a 'trēda bē -a "nēn "wī -le 'wī 'zū dī. Fē nēn maan ve zīē -yēē cī 'nan, -kaa -tōa 'nan, minnūn pēēnōn -kaaman Adan -le 'wī 'wldī "drēdī -le "wēan. 'Pian 'bē nēn 'gūē, Bali -le "yi drē minnūn pēēnōn 'le vē -a min -tōwli "le "wēan. Min zīē Zozi Crizi nēn. -A va nēn Bali cīlā en e 'yēē "yi "nōn -cēē e 'cīlādī "da. ¹⁶ -Yēē "wēan Bali -le "yi "nēn e -ta -a 'trēda bē, -a "nēn 'wī 'ka "le Adan -le 'wī 'wldī "nēn yaa drē bē -a "nēn "wī -le 'wī 'zū dī. Kōō Adan 'wī 'wldī "tū drē en Bali tin -tē "da. 'Bē nēn 'gūē blamin -le 'wī 'wldī "a "kaga, 'pian "yi "nēn Bali -a drē blamin lē 'e "tun "bē, -yēē -maan Bali min "sīalā min tīglī 'a 'e 'lē.

¹⁷ Maan ve "nyian 'nan, min -tōwli "le 'wī 'wldī "nēn yaa drē bē, -yēē -maan -kadī 'pla blamin man. -Te 'bē a zīē, 'bē nēn Bali "yi drē -cēē 'e 'cīlā "da en e -kaa 'sia 'e 'lē min tīglī 'a 'gūē, -mē "wī nēn e -taa -a drēlē -cēē? Maan ve 'cēē 'nan, 'wī nēn Zozi Crizi -a drē bē, -yēē -maan 'belidī nēn ya 'a 'nyaan dīē e ya -cee vē -a.

¹⁸ 'Wī 'kpa nēn! 'Wī 'wldī "tōwli "nēn min -tū -a drē bē, -yēē -maan en min -tōdū pēēnōn a Bali -le tin -tēdī min da wlu. En "nyian bē, 'wī tīglī 'tōwli "nēn min -tū -a drē bē, -yēē -maan Bali minnūn pēēnōn 'sia min tīglī 'a 'e 'lē en e 'belidī -nōn -wlē. Crizi -le -kadī yība "plan da bē -nyrēn. ¹⁹ Min -tōwli "le Bali wei nēn yaa -fōlā 'e "trōēn -sru "bē, -yēē -maan en min "kaga drē 'wī 'wldī "drēnōn 'a.

-A -towlī "nēn "nyian, min -towlī "le 'ta wōladī Bali wei da bē, -yēē -maan min "kaga -kōlaman drēdī -a min tighī 'a Bali 'lē.

²⁰ Ḑn -mē "le "wēan nēn Bali -ta -pei -tō wūnun -a "mēn? E -ta -a 'nan -e blamin 'e -tō 'nan 'e ya -pei -tō wī "kaga "srēzan -a. 'Pian fēnan nēn Bali -le -pei -tō wī cī 'e srēdī "kaga "bē, -a fē 'bō 'nan nēn Bali -le "yi -ciala "da "nyian. ²¹ Kōō 'wī wīdī "drēdī 'bē -maan -kadī 'pla blamin man. Ḑn Bali -le "yi 'bē -maan Bali min 'siala 'e 'lē min tighī 'a -e 'e 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīē -a -nōn -yrē. 'Wī nēn -kaa san Zozi Crizi -a drē bē, -yēē -maan 'belidī zīē e dra -cee vē -a.

6

'Wī 'wīdī "drēdī 'ka Zozizan 'sōlē dī

¹ 'Wī nēn an 'sia -a vīnan zīē -a -cī nēn 'nōn? -A -cī nēn 'nan Zozizan 'fo 'wī 'wīdī "drēdī man, 'dū -e Bali 'e 'yēē "yi "nōn -yrē 'e 'cīladī "da? ² -Cējē, e 'ka zī "fo "dī. -Ka'a 'kōlaman -e -kaa drē zī dī, kōō -kaa ya "le minnun nēn o kaa 'wī 'wīdī "drēdī va zīa bē -weē 'wī 'zū.

³ -A -cīn 'e 'kōn 'ka 'jī 'nan, -kaa pēēnōn nēn o -kaa -batize drē bē, -kaa drē Zozi Crizi nun -a -towlī, ēn -kaa ka waa 'e cīn va. ⁴ -Yēē "wēan -kaa -batize drēdī bē, e ya "le -cēē ka -kaa 'vale Zozi Crizi nun -a ēn o -kaa 'wō 'e cīn va. E drē zīē 'nan -e -cee ta wō -pē 'e 'kōn 'e -trē, "le zī -kaa 'tī Bali -le 'plēblē Zozi Crizi wluan -kanōn 'va ēn -yēē ta wō -pē drē 'e -trē bē -yēē 'wī 'zū.

⁵ 'Wī 'kpa nēn! -Kaa -batize drēdī bē, e ya "le -kaa drē Crizi nun -a min -towlī "a -yēē -kadī -jī. -Yēē "wēan Crizi -le wluandī -kanōn 'va bē, -kaa ya "nyian "le min -towlī "le 'wī 'zū -kaa 'vale waa. ⁶ -Kaa -tō 'nan, min nēn -kaa cī -a "nēn 'e tēdē bē, -yēē ka 'o 'vale Crizi -a! -Yēē "wēan -cee 'wī 'wīdī "drē 'kōlē nēn -kaa da 'gūē -a -nan a 'e 'nyandī. E drē zīē 'nan -e 'wī 'wīdī "le 'plēblē 'e vīlē 'e 'kōn "nyian -kaa da dī. ⁷ Kōō min nēn e -ka bē, te 'wī 'wīdī "le 'plēblē 'ka "nyian "da "dī.

⁸ 'Bē nēn 'gūē, -kaa ka -kaa 'vale Crizi -a. -Yēē "wēan -kaa yi -tēra "da tighī 'nan, Crizi -le 'belidī bē, -kaa -taa "kōnlē "nyian -a "nēn "blnōn 'a -kaa 'vale waa. ⁹ Kōō -kaa -tōa 'nan, Crizi nēn e wluan -kanōn 'va bē, ya'a "nyian kaa dī. Ḑn -ka -le 'plēblē 'ka "nyian "da "dī. ¹⁰ Crizi -ka 'e 'pa -a -towlī ēn yaa drē 'lī "fo "le vē -a. 'Wī 'wīdī "le 'plēblē 'lē 'ka "va 'zīa. 'Pian 'bē nēn 'gūē -a yīē a "man, ēn Bali nēn yaa "sua.

¹¹ -A -towlī "nēn 'e 'kōn 'cee vē -a "nyian. 'Ka -tō 'nan, ka ya "le minnun nēn o kaa, ēn 'wī 'wīdī "le 'plēblē 'lē 'ka o va zīa bē -weē 'wī 'zū. 'Pian 'bē nēn 'gūē, ka drē min -towlī 'a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yēē "wēan 'ka yīē a "man Bali -le vē -a, ēn kaa "sua.

¹² -Yēē "wēan te 'ka 'wī "man -e 'wī 'wīdī "nēn 'e 'ka 'pla dī! -Yēē cī "le 'ta wōladī 'ka 'bō 'cī 'sō wūnun -wīdī "da -le 'wī 'zū. ¹³ Ḑn "nyian bē, te 'ka 'man mēnnun -nōn 'wī 'wīdī "drēdī lē -e 'o drē 'wī 'wīdī "le 'nyranman 'pa vē -a dī. 'Pian 'ka 'flī 'nōn Bali lē "le minnun nēn o wluan -kanōn 'va ēn o yīē a "man "bē -weē 'wī 'zū. Ḑn 'ka 'man mēnnun -nōn Bali lē, Bali -le 'wī "yi "drē vē -a. ¹⁴ Maan vē 'cēē 'nan, 'wī 'wīdī "le 'plēblē 'ka "nyian kōan 'ka da dī. Kōō Bali -le "yi drē 'cee vē -a, -pei -le 'plēblē 'ka "nyian 'ka da dī.

'Wī 'yi "drēdī Zozizan 'sō

¹⁵ -Te maan 'vī 'nan, Zozinōn a Bali -le "yi 'wlu -le "wēan -pei -le 'plēblē 'ka "nyian o da dīē, -a -cī nēn 'nan, -sī a 'e 'nōndī -wlē -e 'o 'fo 'wī 'wīdī "drēdī man? -Cējē, e 'ka zī "fo "dī. ¹⁶ Kaa -tōa 'ka 'bō -a 'nan, -te min wū "man 'nan 'e dra min -tō 'suzan 'a bē, e 'nyranman 'paa 'e 'tazan zīē -yrē ēn 'e 'ta wōla -a wei da. Te e drē 'sīēn "le 'e 'tazan -le nōan -le 'wī 'zū. -A -towlī "nēn "nyian 'cee vē -a. -Te ka wū "man ēn 'wī 'wīdī 'ka 'pla bē, te ka drē "le 'wī 'wīdī "le nōan -le 'wī 'zū. 'Wī

nēn e -taa "bōlē 'ka man -a 'le 's'rannan "bē, -nyrēn -kadī -a. En -te ka wū "man 'nan ka 'ta wōla Bali wei da bē, te ka drē "le Bali -le nōan -le 'wī 'zū. 'Wī nēn e -taa "drēlē 'cee vē -a -a 'le 's'rannan "bē, -nyrēn 'nan Bali 'ka "siala min tīglī 'a 'e 'lē.

¹⁷-Kaa Bali muo "fō! Kōō 'li 'e tēdē bē, ka ya "le 'wī 'wldī "le nōannun -le 'wī 'zū. 'Pian 'bē nēn 'gūē, Bali -le 'wī 'nōnnōn nēn waa paa 'ka 'jī bē, ka wū "man 'ka 'ci 'fīdaa 'a, en ka ya 'ta wōlanan "da. ¹⁸'Wī 'wldī "le 'plēblē 'ka "nyian 'ka da dī. Ka drē "le Bali -le nōannun -le 'wī 'zū 'nan -e 'ka 'wī 'yī "drē.

¹⁹Ka ya blaminun -a, -yēe "wēan 'winun nēn blamin -a ve bē, -a da nēn 'an 'ci nrōn en an cī 'winun 'gūē -a vūnan. 'Lī 'e tēdē bē, 'ka 'man mennun -nōn 'wī 'wldī "nēn e 'ka "le blamin 'e drē dīē -a drēdī lē, en ka Bali -le -pei -tō winun srē -pē "kaga "jī. 'Pian 'bē nēn 'gūē, 'ka 'man mennun bē, 'ka -nōn Bali lē 'wī "yī "drē vē -a. 'Wī zīē -a drēdī 'bē -maan 'cee 'ta wū -pē -taa 'sōlē Bali lē.

²⁰Fē -le "wēan nēn an 'wī zīē -a 'vī bē, -yēē cī 'nan, tō nēn ka ya 'wī 'wldī "drēdī lō "le nōan -le 'wī 'zū bē, te 'wī "yī "drēdī "cēē -kaa "paala dī. ²¹En tō zīē -a man bē -mē "nēn kaa 'yī 'wī zīē -a drēdī -jī? Maan ve 'cēē 'nan, 'bē nēn 'gūē, -te ka ya 'ka 'ci "nrōnnan 'wī zīē -a da bē, -a 'yra 'ka -tēa 'sīēn. Kōō kaa -tōa 'nan -a 'le 's'rannan "nēn -kadī -a.

²²'Pian 'bē nēn 'gūē, ka 'ka "nyian 'wī 'wldī "drēdī lō "le nōan -le 'wī 'zū dī. Ka ya Bali 'sunan "le -yēē nōannun -le 'wī 'zū. 'Wī zīē -a drēdī 'bē -maan 'cee 'ta wū -pē -taa 'sōlē Bali lē, en -a 'le 's'rannan "bē Bali 'belidī nēn ya 'a 'nyaan dīē -a -nōan 'cēē. ²³'Wī 'wldī "drēdī man -pan nēn -kadī -a. 'Pian Bali -le "yī "nēn yaa -nōn -cēē 'e "tūn "bē, -nyrēn 'belidī nēn ya 'a 'nyaan dīē -a. Ka drē min -tōwli "a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yēē "wēan 'belidī zīē e drē -cee vē -a.

7

-Pei -le 'plēblē 'ka "nyian Zozinōn da dī

¹'An "bōī Zozinōn, ka -peinun -tōa. En kaa -tōa 'nan, -te min -ka bē, te -pei -le 'plēblē 'ka "nyian "da "dī. ²An -kōlaman maan -kōnnan lī 'padī 'lēē -kōnnen 'padī man. -Pei "e 'nan, lūmōn nēn e -kōnnen 'pa bē, -te -a -sran yīē a tian "man "bē, ya 'a 'sia 'e 'sran zīē -a wlu 'lī "fō "dī. 'Pian -pei -a -sī -nōn -yrē 'nan, -te -a -sran -ka bē, e -kōlaman -e 'e -kōnnen pee 'pa. ³-Te -a -sran yīē a tian "man, en e -kū -klōnmōn pee -va bē, te e 'wī 'wldī drē -kōnnen -wēēdī -a. 'Pian -pei -a -sī -nōn -yrē 'nan, -te -a -sran -ka bē, e -kōlaman -kōdī -a -klōnmōn pee -va, 'nan -e 'o cin 'pa. 'Wī zīē e 'ka -kōnnen -wēēdī -a "fō "dī.

⁴'An "bōī Zozinōn, 'wī 'tōwli zīē an -kōlaman maan -kōnnan 'ka man. Zozi Crizi -ka yiba "plan da, en ka drē min -tōwli "a 'ka 'vale waa. E ya "le 'cee -kadī -le 'wī 'zū -pei -va zīa. 'Bē nēn 'gūē, ka drē 'sīēn min nēn e wluan -kanōn 'va bē -yēē vē -a. E drē zī 'nan -e -kaa Zozinōn bē, -kaa Bali 'su 'wī "yī "drēdī -a.

⁵'Lī 'e tēdē te -ka 'a tian drēlē Zozi 'le vē -a dīē, te -kaa 'ta wōla -kaa 'bō 'ci 'sō winun -wldī "da. En -pei 'bō 'le 'plēblē 'bē 'ta -tōa -kaa man -kaa 'bō 'ci 'sō 'winun zīē -a da ta wōdī -a. -Yēē "wēan 'winun nēn -a 'le 's'rannan "a -kadī -a bē, -kaa drē. ⁶'Pian 'bē nēn 'gūē, -pei -le 'plēblē 'ka "nyian -kaa da dī. -Kaa ya 'le min -kadī -le 'wī 'zū -pei -va zīa. -Yēē "wēan -kaa ya Bali 'sunan -pē -trē -jī 'ta wōladī -a -'wī nēn Bali lē 'saun -a 've bē -a da. -Ka 'a 'ta 'wōla "nyian -pei -tō winun da -e -kaa Bali 'su 'lī zīē waa dra 'le 'e tēdē bē -yēē 'wī 'zū dī.

-Pei 'bē -maan blamin -a -tōa 'nan e ya 'wī 'wldī "drēzan -a

⁷-Te maan 'vī 'nan, -pei 'le 'plēblē 'bē 'ta -tōa -kaa man en -kaa 'wī 'wldī "dra bē, -a -ci nēn 'nan -pei -a 'wī 'wldī "a? -Cējē, e 'ka zī "fō "dī. 'Pian -kaa -tōa 'nan, "te -pei "ka "dīē, "te fē nēn e cī 'wī 'wldī "a bē blamin 'ka -a tōa dī. Fē nēn maan 'vī zīē -yēē cī 'nan, blamin cī 'sō winun a -wldī, -kaa -tōa zī, kōō -pei -a 'vī 'nan:

«Te blamin 'bli'e bō fē nen e 'ka -yee vε -a diε -a man di.» ⁸ 'Wī nen -pei -a 'vī zīε, -a 'bō nen 'wī 'wliđi 'a 'si, εn e 'plēble 'sia 'an da -a. -A -nan nen an 'wī 'wliđi 'tō 'tuđv pεεnōn drēđi 'sia. Fē nen maan 'vī zīε -yεε cī 'nan, tō nen -pei 'ka "diε, 'wī 'wliđi 'ka 'plēble 'sileā 'an da da. ⁹ Kōđ 'e tēđe bε, -pei -le 'plēble 'ka 'an da di. Tō zīε -a man bε te 'an 'man yra flu. 'Pian tō nen -pei 'plēble "siala 'an da bε, zī e 'bō bε, -a -nan nen 'wī 'wliđi 'plēble 'sia 'an da, ¹⁰ εn an drε min -kadī -a Bali 'le. 'Wī 'kpa nen, Bali 'yee -pei -tō wīnun -nōn min lε 'nan -e 'e 'beliđi yī. 'Pian -pei zīε yaan 'nōn -ka lε. ¹¹ Fē nen maan 've zīε -yεε cī 'nan, tō nen -pei 'plēble 'sia 'an da bε, -a -nan nen 'wī 'wliđi 'plēble 'sia 'an da 'nyian. Yaan see paa, 'nan 'an -pei -tō wīnun srε εn yaan -nōn -ka lε. ¹² 'Pian -pei 'bō "fo "bε e ya Bali -le vε -a. εn -pei -tō wīnun pεεnōn bε, e ya 'saun Bali 'le, e ya tīglī, εn e ya 'kpa.

¹³ Fē nen e cī 'kpa bε, e -kōlaman e min -nōan "ka lε? -Cεjε, -pei "cεε min -nōn -ka lε di. 'Wī 'wliđi 'bε drε. -Pei nen e cī 'kpa bε, yaa 'si εn 'yaan see paa 'a, 'nan -e 'yaan 'nōn -ka lε. 'Wīnun zīε -a drēđi 'bε -maan minnun pεεnōn -yee -wliđi "cī yī.

¹⁴ -Kaa -tōa 'nan, -pei -tō wīnun 'si Bali va. 'Pian 'an 'bō 'gυε, blamin nen 'maan, εn an ya 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zō. ¹⁵ 'An drε wīnun 'ka 'sia 'an 'bō 'va di. Kōđ 'wī nen an cī "vale 'an dra bε, ma'an 'bε dra di. 'Pian 'wī nen -a drēđi 'wī "naan 'an man bε, -a 'bō nen maan dra. ¹⁶ 'Wī zīε -yεε -kōōnman 'nan, an Bali -le -pei -tō wīnun "siala 'wī 'yī "a. Kōđ an 'ka "vale 'an 'wī 'wliđi "nen maan dra zīε -a dra di. ¹⁷ 'Mēn "cεε 'wī 'wliđi 'bō zīε -a dra 'an yīε man di. 'Pian 'wī 'wliđi 'bō nen an drε -yrō "le nōan -le 'wī 'zō bε -yεε 'ta -tōa 'an man, εn maan dra.

¹⁸ Maan -tōa 'nan, 'an 'bō blamin 'gυε, 'wī 'yī "drēđi 'ka 'an nyen va di. Kōđ an ya "vale 'an 'wī 'yī "dra, 'pian 'an 'pε 'ka 'soa -a drēđi -a di. ¹⁹ 'Wī 'yī "nen -a -cin cī 'an 'jī "le 'an drε bε, ma'an 'bε 'dra di, 'pian 'wī 'wliđi "nen an 'ka "vale 'an dra diε -a 'bō nen maan dra. ²⁰ εn -te an 'wī zīε -a dra bε, yaa -kōōnman 'nan, 'mēn "cεε dra 'an yīε man di. 'Pian 'wī 'wliđi 'bō nen an drε -yrō "le nōan -le 'wī 'zō bε -yεε 'ta -tōa 'an man, εn maan dra.

²¹ 'Wīnun 'bō nen maan dra zīε, -yεε -maan maan -tōa 'nan, 'wī 'yī "cin a 'an 'jī 'nan 'an drε, 'pian mεεn "tōe -e 'an 'wī 'wliđi "drε. ²² 'Mēn cī "nrōndī va bε, an Bali -le -pei -tō wīnun "siala 'wī tīglī 'a "le 'an 'ta wōla "da. ²³ 'Pian 'an drε wīnun -ko -si pee da zīa. -Si pee zīε e ya -si nen e 'ka "vale Bali -le -pei 'e 'kōn diε -a. 'Ta wōladī -si zīε -a da bε, -yεε 'an drε 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zō. εn an 'wī 'wliđi "dra.

²⁴ 'Wī -dan 'bε 'bō 'an man. -Tī nen maan ye -e 'yaan 'sō 'wī zīε -yrō? εn -tīε 'an "sia -ka -lō? ²⁵ An -ciala Zozi Crizi -va -e 'an -kaa "tī Bali muo "fō, kōđ -yεε 'wī zīε -a drε.

Maan 'le -seanla -a vīđi -a 'nan, 'mēn cī "nrōndī va bε, an drε Bali -le -pei -lō "le -yee nōan -le 'wī 'zō. 'Pian 'an drε wīnun va bε, an ya 'wī 'wliđi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zō.

8

Bali lei 'saun 'bε Zozizan "paala

¹ 'Bε nen 'gυε, minnun nen o drε Zozi Crizi -le vε -a bε, Bali -le tin -tēđi o da 'si o man. ² Kōđ Bali lei 'saun 'bε o "paala. -Yee "wεan 'beliđi 'kpa drε -wee vε -a, εn o drε min -tūwli "a o 'vale Zozi Crizi -a. 'Wī zīε -yee "wεan o 'sō 'wī 'wliđi "le 'plēble 'lō, εn -ka -le 'plēble 'ka "nyian o da di.

³ -Kaa ya blaminnun -a -le "wεan bε, Bali -le -pei 'ka -kōlale 'wī 'wliđi "le 'plēble 'sīđi -a -kaa da di. 'Pian Bali -a drε. 'E 'pī 'pa 'sia 'trēda "le blamin -le 'wī 'zō. εn e tin -tε "da blaminnun -le 'wī 'wliđi "drēđi man. E -ka 'wī zīε -a -jī.

⁴ Bali 'wī zīε -a drε 'nan -e 'wī nen -pei -a 'vī bε 'e drε -cee vε -a. 'Wī zīε -nyren

'nan, -kaa -kōan "min tighl 'a Bali 'le. E ya -kaa nen -ka'a 'ta 'wōla -kaa 'bō 'ci 'sō winun da dī, 'pian -kaa 'ta wōla 'wī nen Bali lei 'saun -a ve bē -a da bē -cee ve -a.

⁵Fē nen maan ve zīe -yēē cī 'nan, minnun nen o 'ta wōla 'o 'bō 'ci 'sō winun da bē, o 'bō 'ci 'sō winun nen waa -wēēman. 'Pian minnun nen Bali lei 'saun 'bē o 'paala bē, 'wī nen e "sia Bali lei 'saun 'va bē, -a 'bō nen waa -wēēman 'nan 'o dra.

⁶Maan ve 'cēē 'nan, 'ta wōladī min 'bō 'ci 'sō winun da bē, -a 'le 'srannan "nen -kadī -a. 'Pian min nen yaa -wēēman 'nan, 'e 'ta wōla 'wī nen Bali lei 'saun -a ve bē -a da bē, 'belidī nen ya'a 'nyaan dīe e ya -yēē vē -a. En -fudī -trōō a -yēē vē -a.

⁷Min nen e 'ta wōla 'e 'bō 'ci 'sō winun da bē, e ya Bali 'nanmanan 'a. Kōō ya'a 'ta 'wōla Bali -le -peinun da dī. En 'wī 'kpa, -a san 'ka 'kōlaman -a drēdī -a "fo "dī. ⁸-Yēē "wēan minnun nen o 'bō 'ci 'sō winun 'bē o 'paala bē, wa'a 'kōlaman -e 'o 'sō Bali lē "fo "dī.

⁹'Cēē vē bē, 'ka 'bō 'ci 'sō winun "cēē 'ka "paala "nyian dī, 'pian Bali lei 'saun nen. -Te e ya 'wī 'kpa -a 'nan Bali lei 'saun 'a 'ka 'lō bē, -a -nan nen e 'ka "paala. Maan ve 'cēē 'nan, min nen Crizi lei 'saun 'ka -yrō "dīe, te -a san 'ka Crizi -le ve -a dī.

¹⁰'Pian 'cēē vē bē, 'ka 'vale Crizi -a ka drē "le min -tōwli "le 'wī 'zō. 'Bē nen 'gōē, 'ka pō -le -kōndī 'le 'srannan "nen -kadī -a, ka 'wī 'wli dī drē "le "wēan. 'Pian Bali 'ka drē min tighl 'a 'e 'le, -yēē "wēan Bali lei 'saun 'belidī -nōn 'cēē. ¹¹Bali 'bē Zōzi Crizi wluan -kanōn 'va. -Yēē "wēan kaa nen Bali lei 'saun 'a 'ka 'lō bē, Bali 'bō 'belidī -nōan 'ka pō nen e -taa "kalē bē -yrē. Kōō ka drē "le min -tōwli "le 'wī 'zō 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a.

¹²'An "bōi Zōzinōn, 'wī nen Bali lei 'saun -a ve -cēē bē, -a da nen -kaa 'ta wōla. -Yēē cī -kaa da "le fiēn -le 'wī 'zō. 'Pian wa'a vīē 'nan -kaa 'ta wōla -kaa 'bō 'ci 'sō winun da dī. ¹³Kaa -tōa 'ka 'bō 'a 'nan, -te ka 'ta wōla 'ka 'bō 'ci 'sō winun da bē, -a 'le 'srannan "nen -kadī -a. 'Pian -te ka Bali lei 'saun 'tōi ēn e 'ka 'bō 'ci 'sō winun yi -ka bē, 'belidī dra 'cēē vē -a.

¹⁴Minnun pēēnōn nen Bali lei 'saun o 'paala bē, o ya Bali -le 'nennun -a. ¹⁵Lei nen Bali -a -nōn 'cēē bē, -a -cī "cēē 'nan, ka ya Bali -le nōannun nen o "klanman Bali lō bē waa dī. 'Pian -a -cī nen 'nan, ka drē Bali -le 'nennun -a. -Yēē "wēan nen -kaa -kōlaman Bali laabōdī -a -kaa "tī -baba. ¹⁶Bali lei 'saun 'bō 'bē -cīn -tōa -kaa 'ji 'nan, 'wī 'kpa, -kaa ya Bali -le 'nennun -a. ¹⁷-Yēē "wēan -te -kaa ya Bali -le 'nennun -a bē, "yīnun nen Bali -tō "da 'nan 'e dra 'yēē minnun lē bē, -kaa blnan a "va. -Kaa blnan a "va -kaa 'vale Crizi -a. Kōō 'bē nen 'gōē, -te -kaa ya -kaa yra ynan Crizi -le "wēan bē, e dra 'wī 'kpa -a -e Bali 'e 'tō -dan -nōn -cēē -kaa 'vale Crizi -a tō -fōla "da "ji.

Zōzinōn -taa "drēlē Bali -le -dan "nen "blnōn 'a

¹⁸Maan -tōa 'nan, Bali -le -dan nen -kaa -taa "drēlē -a "nen "blnōn 'a bē, e "mlian yra yidī nun pēēnōn nen -kaa man tō 'gōē -a -ji bē -a da. ¹⁹'Wī 'kpa, Bali -le -dan zīe e -taa "drēlē Bali -le 'nennun -le vē -a tō -fōla "da "ji. -Yēē "wēan Bali -pē drē fenun pēēnōn 'ci 'kla "tra yi zīe -a -pēndī -a dī. ²⁰Kōō Bali -pē drē fenun zīe o ya -nan 'e "tun, ēn yi -tō bōa "bē -e o -nan 'e 'nyan. Bali -pē drē fenun 'bō "cēē wēē 'nan 'e drē zī dī, Bali 'bō 'bē 'vī 'nan 'e drē zī. 'Pian Bali 'tō "da 'nan, ²¹yi -tō bōa "bē, -ka -le 'plēblē zīe e "sia o da. Tō zīe -a man bē 'belidī nen Bali -le 'nennun -le vē -a bē, e -kōan -wee vē -a "nyian.

²²-Kaa -tōa 'nan, Bali -pē drē fenun pēēnōn bē, o "kōē "a -nyannan, ēn o ya -trunnan "le lūmōn nēn e -fō -srunan bē -yēē 'wī 'zō.

²³'Pian Bali -pē drē fenun 'bō 'saza "cēē dī, -kaa 'bō "nyian -kaa nen Bali 'yēē lei 'saun 'nōn -cēē fē 'tēde -a bē, -kaa ya -trunnan -kaa 'ji. -Kaa ya yi nen Bali -kaa dra 'yēē 'nennun -a 'e 'va nun bē -a -pēnnan. Tō zīe -a man bē, -ka -le 'plēblē 'ka 'kōan "nyian -kaa da dī.

²⁴ 'Bε nēn 'gυε -kaa 'bli a "da 'nan, -kaa ya -kaa 'sidi 'wι 'ji, 'pian -a -ci 'ka tian 'e bōladi 'wein di. Kōō -te fε nēn min 'bli -a -yρε 'nan yaa 'yι bε, wa'a "nyian -a ve 'nan -a 'bli -a -yρε "di. Fε nēn min -a ye 'e yie 'a bε ya'a 'kolaman -e 'e vι 'nan 'e 'bli a -yρε "di. ²⁵ 'Pian -cee vε bε, fε nēn -ka'a ye tian -kaa yie -a diε, -a lε nēn -kaa 'bli a, εn -kaa 'man a 'e -srandi -a man -pendi -a.

²⁶ Bali lei 'saun 'bε -tōa -kaa 'wlu 'wι zιε -a dredi -a. -Kaa "koe 'ka -kaa da di, εn zι kō -kaa 'wι tin 'ba Bali lε bε, -ka'a tōa di. -Yee "wεan nēn Bali lei 'saun 'bō 'bε -tōa -kaa 'wlu -e 'wι nēn blamin 'ka 'kolaman -a vidi -a diε 'e vι Bali lε. ²⁷ En Bali 'bō nēn e min ci wι -tōa "bε, 'wι nēn Bali lei 'saun ci "vale 'e ve bε, yaa -ci maan. Kōō minnun nēn o ci Bali -le vε -a bε, o lε nēn Bali lei 'saun Bali tru "baa "le zι Bali ci "va "bε -yee 'wι 'zυ.

²⁸ -Kaa -tōa 'nan, 'wι pεεnōn nēn e bōa Zozinōn man bε, Bali -a dra -e 'e 'kōn -wee 'wι 'yi "a. Kōō o Bali ye "yi, εn e o laabu "le zι e ci -a 'bō 'ci 'sō 'a bε -yee 'wι 'zυ. ²⁹ Minnun nēn Bali o 'si "va 'e 'cēn bε, e o 'pla 'e 'cēn 'nan, o -taa "drele "le 'e 'pι -le 'wι 'zυ. Yaa dre zιε 'nan, -e -a 'pι 'e 'kōn "bōnun "kaga zιε o yei 'nēn flin -a. ³⁰ Minnun nēn Bali o 'pla 'e 'cēn bε, e o laabu. En o 'bō nēn e o laabu bε, e o dre min tighl 'a 'e 'lε. En o 'bō nēn e o dre min tighl 'a 'e 'lε bε, e 'tō -dan nōn -wle.

Bali -le blamin yidi "yi "bε -a -kōōn "manvε "ka "di

³¹ 'Wι pεεnōn zιε e ya "le 'e -kaa "koe "tō -kaa da. Kōō -te Bali a -kaa va zia bε, min 'e 'ci "paa -kaa man, 'pian ya'a -kolaman 'wι 'tυ dredi -a -cεε "fo "di. ³² Bali 'ka 'e 'pι 'tūde 'e "tun "di, yaa -nōn 'sraga bōvε -a -kaa pεεnōn man. -Yee "wεan e 'wι "yi pεεnōn dra -cεε -kaa 'vale -a -pι -a. ³³ Minnun nēn Bali o 'si "va 'nan 'o 'kōn 'yee vε -a bε, min -tυ 'ka 'kolaman 'wι 'tōdi -a o man di. Kōō Bali o dre min tighl 'a 'e 'lε. ³⁴ 'Wι 'kpa nēn, min -tυ 'ka 'kolaman tin -tedi -a o da di. Kōō Zozi Crizi -ka -wee "wεan. En "nyian bε, e wluan -kanōn 'va, εn e ya Bali -pε "yi "da 'nan te e Bali tru "baa -kaa Zozinōn 'le 'wι man.

³⁵ Crizi -le -kaa yidi "yi zιε, -mε 'bε -kolaman -kaa 'sidi -a -a -sru? -Te e ya yra yidi -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya "klandi -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya 'te 'padι min da -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya dra -tedi -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya 'yale -tedi -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya 'wι bōdi min man -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. En -te e ya -kadι -a oo, ya'a 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "di. ³⁶ 'Winun zιε e ya 'e 'crēn -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'crēn -tedi 'nan:

«Kυ dre 'yie vε -a -le "wεan

tυ -tōdυ pεεnōn man bε,

'kυ 'ta a 'e "fluladi -ka lε.

En minnun 'kυ "siala 'blanun nēn o ya -teve -a bε waa.»

³⁷ 'Pian 'wι pεεnōn zιε -a -ji bε, maan ve 'cεε 'nan, -kaa wulo bōala "va. Bali nēn e -kaa 'yι "yi "bε, -yεε dra -e -kaa wulo 'e bōla "va. ³⁸ Maan -tōa 'kpa tighl 'nan, fε -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si -yee yidi "yi -sru "di. -Te e ya -kadι -a oo, εn -te e ya 'belidi -a oo, -a -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "di. -Te e ya Bali -le 'pasianōn nēn laji bε waa oo, εn -te e ya lei -wliδnun -a oo, -a -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "di. -Te e ya tυ 'gυε -a -ji fεnun -a oo, εn te e ya tυ nēn e -taa "bε -a -ji fεnun -a oo, -a -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "di. -Te e ya fεnun nēn o min "paala bε waa oo, -a -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "di. ³⁹ 'O 'kōn laji oo, εn 'o 'kōn 'trēda oo, wa'a 'kolaman -e 'o -kaa 'si -a -sru "di. 'Wι 'kpa nēn, Bali -pε dre fε -tυ 'ka 'kolaman -e 'e -kaa 'si Bali -le blamin yidi "yi -sru "di. Yidi "yi zιε Bali ciula -kaa san Zozi Crizi -va εn yaa -ci kōōn -cεε.

9

Izrael 'nōn-mienun Bali-le 'yi 'fōla 'o 'trōen-sru

¹ 'W₁ nēn an 'ta -a ve 'g_υε, Crizi -a -tōa 'nan 'w₁ tighl nēn. 'Wlu "cēē maan -sēan "di. Bali lei 'saun -a -tōa 'nyian 'nan 'w₁ 'kpa nēn, en 'mēn 'ci "nrōndi 'ka tin tea 'an da 'fo "di. ²-Te 'an 'ci nrōn 'an "b_υi Izrael 'nōn da bē, an 'ta dra -trōdrō, en 'w₁ "naan 'an man. ³-Yee "wēan "te 'mēn 'sidi Crizi man -kōlaman paan -a drēdi -a -e 'an "b_υi Izrael 'nōn 'o 'si 'w₁ 'ji bē, "te maan wēē 'nan Bali 'e 'an 'si Crizi man -kōbli.

⁴ 'Ka 'ci "nrōn 'w₁ nēn Bali -a drē Izrael 'nōn lē bē -a da! Bali o drē 'yee 'nēnnun -a. En e 'tō -dan nōn -wle. En e -tō 'e wei da -wle 'nan, -si a 'e 'le 'sudi -wle -e 'o -pli 'e man. En e 'yee -pei -tō winun -nōn -wle. En z₁ kō 'wee 'pan bē, yaa 'v₁ -wle. En e -tō 'e wei da -wle 'nan, 'e o "sia 'w₁ 'ji. ⁵ En o tranun nēn 'li bē, -wēē c₁ Bali -le min -dandannun -a. En "nyian bē Crizi nēn min 'sizan 'w₁ 'ji -a bē, o va nēn waa -ya blamin -a. Bali nēn e ya fē pēēnōn da bē, 'tō -dan 'e 'kōn -yee vē -a 'w₁ nēn yaa drē z₁ē -a man 'li 'trilii. Amēn!

-Tinun 'bē c₁ Bali -le minnun tighl 'a?

⁶ 'W₁ nēn Bali -tō "da Izrael 'nōn lē z₁ē -a "nēn "fo 'e "tun? -Cējē -a "nēn 'ka 'fo 'e "tun "di. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, Izrael 'nōn pēēnōn "cēē c₁ Bali -le minnun -a di. ⁷ O ya Abraam kludanōn 'a. 'Bē a z₁, 'pian o pēēnōn "cēē c₁ Abraam -le 'nēnnun nēn Bali -a 'v₁ bē waa di. Kōō Bali -a 'v₁ Abraam lē 'nan: «'I 'p₁ Izak 'bē -taa 'i kludanōn 'yale.» ⁸ 'W₁ z₁ē yaa -kōōnman -cēē 'nan, 'nēnnun nēn Abraam o -ya 'e 'pōn -ji bē, o pēēnōn "cēē c₁ Bali -le 'nēnnun -a di. 'Pian 'nēnnun nēn e o -ya 'w₁ nēn Bali -a 'v₁ bē -a da bē, -wēē c₁ 'o "nrōndi "le Abraam kludanōn 'le 'w₁ 'z_υ. ⁹ Kōō 'w₁ nēn Bali -a 'v₁ Abraam lē bē, -nyrēn 'g_υ. E 'nan: «Lē pee, tō 'bō 'lein 'g_υε -a man bē, "mēn v₁nan 'an 'ta bē, te 'i nan Sara 'nēn 'klōnmōn -ya.»

¹⁰ En "nyian bē, 'w₁ nēn e drē Rebeka -le vē -a bē, 'ka 'ci "nrōn "da. 'O 'vale 'kō tra Izak -a 'o 'pōn 'si. ¹¹⁻¹² T_υ nēn te wa'a tian 'nēnnun 'bō y₁ē d₁ē, en Bali -a 'v₁ Rebeka lē 'nan: «'Nēn ceje 'bē -taa "drēlē 'e -suannēn 'suzan 'a.» T_υ nēn Bali 'w₁ z₁ē -a ve Rebeka lē bē, te 'nēnnun 'bō 'ka tian 'w₁ 'w₁lidi "tōw₁lī "drēlē di, en wa'a tian 'w₁ "yi "tōw₁lī "drēlē di. 'W₁ z₁ē yaa -kōōnman -cēē 'nan, Bali 'ka min sia "va 'yee vē -a 'e drē winun man di. 'Pian Bali min 'sia "va "le z₁ e c₁ "va "bē -yee 'w₁ 'z_υ. ¹³ 'W₁ 'kpa nēn, 'w₁ z₁ē -yēē dra. Kōō e ya 'crēn -tēdi 'nan: «An Zago 'y₁ "yi, en an 'nan Ezo man.»

¹⁴ 'W₁ nēn an "sia -a v₁nan z₁ē, -a -ci nēn 'nan Bali 'ka 'w₁ 'dra 'e 'nōan da d_υō? -Cējē, -njēē di. ¹⁵ 'Pian 'w₁ nēn Bali -a 'v₁ Moizi lē bē, 'ka 'ci "nrōn "da "t_υ. Yaa 'v₁ -yrē 'nan:

«Min nēn an c₁ "vale 'an nyrinda "sia bē,
-a san nēn maan nyrinda "sia.

En min nēn an c₁ "vale 'an "paa "va "bē,
-a san va nēn an "paa.»

¹⁶ -Yee "wēan Bali -le min nyrinda 'sidi 'lee -yee 'pad₁ min va bē, ya'a 'sia min 'bō 'va di. En e 'ka 'nan min -a -wēēman 'e 'bō 'le 'plēblē 'a di. 'Pian e "sia Bali 'bō nēn min nyrinda -sēan "da "bē -a va.

¹⁷ En "nyian bē, 'ka 'ci "nrōn 'w₁ nēn Bali -a 'v₁ Ezipti mingōnēn nēn waa laabo Faraon bē -yrē "bē -a da. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdi 'nan:

«Mēin drē mingōnēn -a,

'nan 'yie "wēan

-e minnun 'o 'mēn 'plēblē 'ci y₁,

-e 'waan 'tō fuilaman

'trēda 'lēg₁ōn pēēnōn 'ji.»

18 'Wūnun zīe -wēē -kōōnman 'nan, min nēn Bali -a "vale 'e nyrinda "sia bē, -a san nēn yaa nyrinda "sia. En min nēn Bali -a "vale 'e 'bli da -tōa 'plēblē -e 'e vīlē 'e 'wī 'ci man dīe, -a san lē nēn yaa dra.

19 -A -mīan blamin -kōlaman -a laabōdī -a 'nan: «-Te 'bē -a zīe, -mē "le "wēan nēn Bali 'wī "nēn -kōōnman min lē "mēn? Kōō min -tō 'ka 'kōlaman -sa -fōdī -a Bali 'nēan dī.» 20 E ya "le 'an laabō 'nan: «-Tī nēn blamin -a, en e -sa -fōa Bali 'nēan?» Kōō blamin a Bali -pē drē fē "tun "a. En -pē drē fē 'ka 'kōlaman -e 'e 'wī 'tō 'e drēzan man dī. 21 -Kaa -tōa 'wein 'nan, -pō nēn -pō -tōzan cī "vale 'e -tōa "bē, -a 'bō nēn yaa -tōa. Yaa -mie -tōa "bē, wēē bōala 'jī min "fli yaa cin yūan, en yaa -mie -tōa "bē, 'o ya fēnun tre -jī vē -a. Zī blamin cī Bali lō zīe.

22 -Yee "wēan, -te Bali a "va 'nan 'e 'yee nyrān -blīdī -cī -kōōnman -e minnūn 'o 'yee 'plēblē 'cī yī bē, -a -nōan da nēn. 'Pīan minnūn 'bō nēn o cī paan "le 'nan Bali 'e nyrān -blī o va -e 'e o -nan -nyān zīe, Bali 'e 'man -sran o va. 23 Bali 'wī zīe -a drē min pēnun nēn e ya "vale 'e o nyrinda "sia bē -wēē "wēan. Minnūn zīe e 'o 'sī "va 'e 'cēn 'nan -e 'o 'yee -dan cī yī.

24 -Kaa 'bō Zozinōn nēn, en -kaa ya 'lēglōn 'tōdō -jī 'nōn 'a. Bali 'ka min laabōlē Zuif 'nōn 'saza 'va dī. 25 'Wī zīe Bali 'lewei vīzan -tō a 'li waa laabo Oze, yaa 'vī -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'jī 'nan:

«Minnūn nēn o 'ka 'e 'cēn 'mēn minnūn -a dīe,
an -taa "o laabōlē 'mēn minnūn.

En 'lēglōn nēn
ma'an yīlē "yī 'e 'cēn dīe,
an -taa -a laabōlē 'an 'cī 'sō 'lēglōn.

26 En "nyīan bē, minnūn nēn
maan 'vī -wīlē 'nan,
ka 'ka 'mēn minnūn -a dīe,
'o 'tō -taa "kōnlē Bali nēn
-a yīe -a "man "bē,
-yee 'nēnnūn.»

27 'Pīan Izraēl 'nōn 'bō 'le vē -a bē, Bali 'lewei vīzan -tō nēn 'li waa laabo Ezai bē e 'wī 'tō 'vī -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'jī 'nan:

«-Te Izraēl 'nōn a "kaga
"le 'nan jemīe man nyrēn -le 'wī 'zū oō,
o va min "nēn
"wēnnēn "cē "nēn
Bali -a "sia 'wī 'jī.

28 'Wī nēn Mīnsan -a 'vī 'nan
'e dra 'trēda bē,
yaa 'lē sōōman "fō,
en yaa dra tada.»

29 En Ezai -a 'vī "nyīan 'e 'cēn 'nan:

«"Te 'e 'kōn 'nan
'plēblē pēēnōn 'san Bali 'ka -kaa klu "wēnnēn 'tōlē 'trēda dīe,
"te -kaa -nan -nyān "le 'fla nēn
waa laabo Sōdōm bē -yee 'wī 'zū,
en "te -kaa -nan -nyān "le 'fla nēn
waa laabo Gomōr bē -yee 'wī 'zū.»

Yī -teradī Zozī Crizī da man nēn Bali min "siala 'e 'lē min tīglī 'a

30 'Wī nēn an "sia -a vīnan zīe, -a 'le 'srannan 'nēn 'nōn? -Nyrēn 'nan, minnūn nēn o 'ka Izraēl 'nōn 'a dī, en o 'ka -a -wēēnan 'nan, 'o -kōān "min tīglī 'a Bali 'lē dīe, Bali o "siala min tīglī 'a 'e 'lē -wēē yī -teradī 'e da man. 31 'Pīan Izraēl 'nōn 'bō nēn waa wēē 'kpa tīglī 'nan, 'ta wōladī -pēi -tō wīnun da 'o 'bō 'le

'pleble 'a nen 'o -kōan "min tighl 'a Bali 'le be, wa'a bōle -ji di. ³² -Me "le "wean nen Izrael 'nan 'ka bōle -ji di? Fē -le "wean nen wa'a bōle -ji diē, -yēē cī 'nan, -wee -kōndī "min tighl 'a Bali 'le be, wa'a -weēle 'nan 'e 'si 'wee yi -teradī Bali da va dī. 'Pian waa weē 'nan, 'o -kōan "min tighl 'a Bali 'le 'ta wōladī -pei -tō wīnun da 'o 'bō 'le 'pleble 'a. -Yee "wean o srōēn -wī -kōle nen e min -tiala be -a man. -Kōle zīē Crizi nen. ³³ 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Bali "e 'nan,
an -kōle -tō 'pla Zeruzalem.
-Kōle zīē minnun srōēn -wia "man,
ēn e minnun -tiala.
Min oo min nen
e yi -tera -kōle zīē -a da be,
-a -pē 'ka 'seanla 'e "tun "dī.»

10

¹ 'An "bōi Zozinōn, 'an 'nanman wī a -tōwli, ēn 'wī nen maan laabo Bali lō Zuif 'nōn 'le vē -a be e ya -tōwli. 'Wī zīē -nyrēn 'nan Bali 'e Zuif 'nōn 'si 'wī 'ji. ² 'Wī 'kpa, maan ve o man 'nan, o ya 'o kōaladī Bali man 'kpa tighl. 'Pian wa'a 'wī 'tōdī paa "va "dī. ³ Kōō 'wī nen Bali -a drē 'nan -e 'e blamin 'sia min tighl 'a 'e 'lē be, weē -fōla 'o "trōēn -sru. 'Wī zīē wa'a -ci maan "fo "dī, ēn waa -weēman tian 'nan 'o dra 'o 'bō 'le 'pleble 'a -e 'o -kōn min tighl 'a Bali 'lē. ⁴ 'Pian -kaa -tōa 'nan, 'ta wōladī -pei -tō wīnun da -e Bali 'e min 'sia min tighl 'a 'e 'lē be, Crizi -a yi -ka. E Bali -le -pei -tō wīnun 'lē sōō, -yee "wean 'bē nen 'gōē, yi -teradī Crizi 'bō da man nen Bali min 'siala 'e 'lē min tighl 'a.

⁵ 'Wī nen Moizi -a 'vī be, 'ka 'ci "nrōn "da "tō! 'Ta wōladī -pei -tō wīnun da -e Bali 'e min 'sia min tighl 'a 'e 'lē be, Moizi -a 'wī crēn -tē. Yaa crēn -tē 'nan:

«Min nen e 'ta 'wōla -pei -tō wīnun da,
ēn ya'a -a -tōwli "cē "srēle dīē,
e 'belidī ye.»

⁶ 'En min -tōdū pēēnōn nen Bali o 'sia 'e 'lē min tighl 'a 'wee yi -teradī 'e da man be, -wee vē a "yi. Kōō Moizi -a crēn -tē "nyian 'nan:

«Te 'i 'ci "nrōn 'nan,
-tīē -taa "kōle laji
-e 'e 'ta min 'sizan 'wī 'ji -a dī?»

⁷ «'En te 'i 'ci "nrōn "nyian 'nan,
-tīē -taa "kōle -yremo fla
-e 'e min 'sizan 'wī 'ji wluan -kanōn 'va dī?»

⁸ 'Pian -wee vē nen 'gō. E ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:
«Bali wei a 'e -plidī 'ka man -kogo.

E ya 'ka 'bō 'le,
ēn e ya 'ka sōuba ji.»

'Wī zīē e ya yi -teradī Bali da 'wī nen kōa ve 'cēē be -a. ⁹ -Nyrēn 'nan, min oo min nen yaa ve 'e 'le 'nan, Zozi a Mīnsan -a, ēn e yi -tēala "da 'nan, Bali -a wluan -kanōn 'va be, min zīē Bali -taa -a 'silē 'wī 'ji. ¹⁰ Kōō -te min yi -tēala Crizi da 'e 'bli pēēnōn 'a, ēn yaa ve 'e 'le 'nan, -yēē cī Mīnsan -a be, min zīē Bali -taa -a 'silē min tighl 'a 'e 'lē, ēn yaa "sia 'wī 'ji. ¹¹ 'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Min oo min nen
e yi -tera Mīnsan da be,
-a -pē 'ka 'seanla 'e "tun "dī.»

12 'W₁ nēn 'e 'crēn -tēd₁ zīe e ya blamin -tōd₁ pēēnōn 'le v_ε -a. -Te min a Zuif min -a oo, ēn -te min a 'lēglōn 'pee -ji min -a oo, o san a -tōwli. En e 'yi "dra min -tōd₁ pēēnōn nēn waa tr₁ "baa bē -wle. 13 Kōō e ya 'e 'crēn -tēd₁ 'nan:

«Min oo min nēn
e Minsan tr₁ "baa bē,
Bali -taa -a 'silē 'w₁ 'ji.»

Izrael 'nōn 'le toba wei "ka "d₁

14 -Kaa -tōa 'nan, -te minnūn 'ka yi tēala Minsan da diē, wa'a -kōlaman -e 'o tr₁ 'ba di. En -te minnūn 'ka Minsan -le 'w₁ manlē diē, wa'a -kōlaman -e 'o yi -tēra "da "d₁. En -kaa -tōa "nyian 'nan, -te min 'ka Minsan -le 'w₁ v₁lē minnūn lē diē, wa'a -kōlaman -e 'o man di. 15 En min -t₁ "ka -e 'e Minsan -le 'w₁ v₁ minnūn lē, te Minsan 'ka -a 'palē -sia di. 'Pian 'w₁ zīe Bali -a drē Izrael 'nōn "le "lē. 'W₁ nēn 'e 'crēn -tēd₁ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn bē, -a da w₁ 'bē drē -wee v_ε -a. Kōō e ya 'e 'crēn -tēd₁ 'nan:

«E drē 'w₁ 'yi "a,
ēn minnūn nēn
o 'w₁ 'nōnōn v_ε bē o -ta.»

16 'Pian Izrael 'nōn "kaga 'ka 'ta wōlēa 'w₁ 'nōnōn zīe -a da di. 'W₁ 'bō nēn waa drē zīe Bali 'lewei v₁zan Ezai nēn 'li bē yaa 'v₁ -a -nan 'mōn. Kōō yaa crēn -tē Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan, min "kaga 'ka yi -tēlēa 'yie 'w₁ nēn
kua 'v₁ bē -a da di.»

17 Maan v_ε 'cēē 'nan, yi -tērad₁ Bali da bē -a pou 'sia 'w₁ nēn min -a maan "bē -a va. En 'w₁ zīe 'w₁ 'pee "cēē di, Crizi -le 'w₁ nēn.

18 -Yee "wēan maan laabo "mēn 'nan, 'w₁ zīe -a 'bō nēn Izrael 'nōn 'ka "o "manlē dōv? -Cējē, -njēē di. Waa 'man -goezee. Kōō e ya 'e 'crēn -tēd₁ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan -le 'pasianōn 'ko
'trēda fē pēēnōn 'nan,
ēn o wei fuilaman 'trēda "fo.»

19 -Te 'bē "cēē diē, 'w₁ nēn waa 'man bē -a 'bō nēn wa'a -ci manlē dōv? -Cējē, -njēē di. Waa -ci 'man -goezee. Moizi -wee 'w₁ 'v₁ 'e 'cēn. Kōō yaa crēn -tē o man 'nan:

«Bali "e 'nan,
an -taa -a drēlē
-e 'ka man b₁ minnūn nēn
wa'a 'kōan paan 'mēn minnūn -a diē o va.
En an -taa 'bli 'fōlē 'ka 'ji minnūn nēn
wa'a paan 'an 'tōa diē o man.»

20 En Ezai "e 'w₁ zīe -a 'v₁ "nyian. Kōō yaa crēn -tē 'nan:

«Bali "e 'nan,
minnūn nēn o 'ka paan 'an -wēēnan diē waan 'y₁.
En minnūn nēn

wa'a -wēēlē paan 'nan
'waan -tōa "diē,
'an 'fli kōōn -wle.»

21 'Pian Ezai -a 'v₁ Izrael 'nōn 'le v_ε -a 'nan:

«Bali "e 'nan,
'an 'pē -f₁ 'e 'sōd₁ "ji minnūn nēn
o "trōēn "yuyu "taan,
te waan wei fuimlan 'nan bē -wle.»

11

Bali 'ka 'e yie 'silē 'yee minnun Izrael 'nōn 'va di

¹-Yee "wean maan laabo "mēn 'nan, Bali 'e 'pē 'si Izrael 'nōn -sru 'nan o 'ka 'nyian 'yee minnun -a dūv? -Cējē, e 'ka zī "fo "di. Kōō 'an 'bō 'gūē, Izrael min nēn 'maan, ēn Abraam 'bē cī 'an tra -a. Waan 'ya Bēnzamen kluda. ²Bali 'ka 'e 'pē 'silē Izrael 'nōn nēn e o 'si 'va 'e 'cēn bē o -sru 'nan o 'ka 'nyian 'yee minnun -a di. 'Wī nēn 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'nan, Eli Izrael 'nōn man wī 'pla Bali lē bē, 'ka 'ci 'nrōn 'da. ³'Wī nēn Eli -a 'vī bē -nyrēn 'nan:

«Minsan,

Izrael 'nōn 'i 'lewei vīnōn tēē,
ēn fēnan pēēnōn nēn minnun 'sraga 'bō 'yīē bē,
waa -nan wīi.

'An 'tōwli 'mēn 'fō 'i 'lewei vīzan -a
ēn o ya -a -wēēnan 'nan 'waan -tēa.»

⁴-Mē "wī nēn Bali -a 'vī Eli lē? Yaa 'vī -yrē 'nan:
«An minnun 'si 'va -kpi 'sōravli (7.000) 'mēn vē -a.
Minnun zīē wa'a 'o "pō -sōōnlēa yiba "min nēn
waa laabo Baal bē -a wlu -e 'o bō dī.»

⁵-A -tōwli "nēn 'nyian tian cēēgū yī -a. Bali "yī drē Izrael 'nōn lē, ēn e min "nēn 'wēnnēn 'cē 'si 'va 'yee vē -a. ⁶E 'ka 'nan o drē wīnūn man nēn Bali "yī zīē -a drē dī. -Tē 'e 'kōōn 'nan o drē wīnūn man nēn bē, "te maan vē 'nan Bali -le "yī zīē "yī "cēē dī.

⁷'Wī nēn an "sia -a vīnan zīē, -a 'le 'srannan "nēn 'nan, fē nēn Izrael 'nōn cī -a -wēēnan bē, o pēēnōn 'ka -a yīē dī. Minnun nēn Bali o 'si 'va o yēi "bē -wēē 'yī, 'pīan min -mīēnūn -le vē bē Bali o 'bli 'ta -tō 'plēblē -e 'o vīlē 'o 'wī 'wī man dī. ⁸'Wī zīē e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Bali yī -fōla o da 'nan
-e 'o vīlē 'o 'wī 'tō dī,
ēn -e 'o vīlē 'o fēnan yī dī,
ēn -e 'o vīlē 'o 'wī man dī.
E ya zīē -trilīi cēēgū yī -a.»

⁹'Wī 'tōwli zīē mingōnnēn David nēn 'li bē, "e 'vī 'nan, e bōa "o man 'nyian. Kōō yaa crēn -tē 'nan:

«-Wee "fēdi drēdī bē,
'e drē "le 'nan san nēn
waa nyrēn 'o 'bō 'flī lē -e 'e o 'kun.
ēn 'e drē "le 'nan "se "nēn
waa -tin 'o 'bō 'flī lē -e 'e o 'kun.
ēn "nyian bē 'e o 'si Bali man -kōōbli,
-e Bali 'e 'wī "nēn -kōōn -wlē.

¹⁰Bali 'e o yīē 'wī

-e 'o vīlē 'o fēnan yī dī.
ēn 'o 'fō nōan -a 'li 'trilīi.»

Zozinōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, Paul 'wī 'pla -wlē

¹¹Maan laabo "mēn 'nan, 'wīnūn nēn an "sia -a vīnan zīē, -a -cī nēn 'nan, Bali 'e 'pē 'si Izrael 'nōn -sru 'li "fo "le vē -a? -Cējē, -njēē "fo "dī. 'Pīan -wee "trōēn "yuyu 'tandī -le "wean nēn Bali 'lēglōn 'pēē -ji minnun 'si 'wī 'ji. Yaa drē zīē 'nan -e Izrael 'nōn 'o man -wēē man bōdī -a 'nan Bali 'e 'o 'sia min tiglū 'a 'e 'lē.

¹²-Kaa yē 'nan, Izrael 'nōn 'le "trōēn "yuyu nēn waa 'tan bē, -yēē "yī -dan drē 'trēda 'nōn pēēnōn lē. ēn -wee 'sīdī Bali man 'bō zīē, e "yī -dan drē minnūn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē -wlē. -Yee "wean tū nēn Izrael 'nōn pēēnōn -fōa Zozī 'va bē, "yī zīē e -cīalā "da min -tōdū pēēnōn 'le vē -a.

13 'Ka pεεnōn nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a dīε, maan ve 'cεε 'nan, Zozi 'an drε 'yee 'pa 'siazan -a 'ka 'va zia. 'Wl zīε yaan 'ci 'nranman 'kpa tīgl. 14 Kōō -a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cee drēdī min tīgl 'a Bali 'le 'le 'wεan bε, man bōdī -wlamlan 'an 'bōi Zuif 'nōn 'ji, -e 'o man -wεεdī 'sia 'nan Bali 'e 'o 'sia min tīgl 'a 'e 'le. 'Wl zīε -yεε -maan 'lōō -e 'an -kōla o 'fli yaa 'sidī -a 'wī 'ji. 15 -Kaa -tōa 'nan, tō nēn Bali 'e 'pε 'si Izraēl 'nōn -sru "bε, -a -nan nēn e -si 'le 'sv en 'o 'vale 'trēda min -tōdō pεεnōn 'a o yei "sēn 'e cin va. -Yee "wεan tō nēn Bali o -sēan "nyian 'e 'va bε, 'wī nēn e -ciala "da "bε e dra. 'Wl 'kpa, yī zīε -a da bε minnun nēn o kaa bε o wuanla -kanōn 'va.

16 E ya "le 'an 'wī -kōōn "man wī -tō vī 'cεε. -Te fε -tō a εn waa tēdε -nōn Bali lε bε, fε zīε -a pεεnōn dra 'saun Bali 'lε. -A -tōwli "nēn "nyian 'gō. Yiba "nēn -a pou a Bali -le vε -a bε, te -a pεεnōn drε Bali -le vε -a.

17 Izraēl 'nōn a "le yiba nēn waa pε -mie cεεn "da "bε -yee 'wī 'zō. En 'ka 'bō nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a dīε, 'cεε cī "le 'nan plō -ji yiba "pēnun nēn waa -tōō yiba "pēnun zīε o "pa 'ji bε -wee 'wī 'zō. Bε nēn 'gōε 'cee 'plēblε "sia yiba 'bō pou ji.

18 -Yee "wεan te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian yiba "pēnun nēn ka ya o "pa 'ji bε o da dī! -Te 'wī zīε -a -cin nēn 'ka 'ji bε, e ya "le 'an vī 'cεε 'nan, cεε "cεε cī 'ka 'tōdī yiba "pou wlu dī, 'pian -yεε cī 'e 'tōdī 'ka 'wlu. 19 En -a -mie dra bε, kaa ve 'nan: «'Wl zīε e ya 'wī 'kpa -a. 'Pian Bali yiba "pēnun zī o cεεn "da 'nan -e 'kō drε o "pa 'ji 'nōn 'a.» 20 Maan ve 'cεε 'nan, 'wī 'kpa nēn kaa 'vī. 'Pian -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, wa'a yī -tēlεa Bali da dī, -yee "wεan nēn e o 'si 'nan. En 'cee yī -tērādī Bali man nēn ka drε o "pa 'ji 'nōn 'a. -Yee "wεan te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian o da dī, 'pian 'ka "klan Bali lō! 21 Kōō Zuif 'nōn 'bō nēn o cī Bali -le minnun wle tīgl 'a bε, Bali 'ka o 'tōlε 'e "tun "dī. -Yee "wεan -te kaa drε "le -wee 'wī 'zō bε, ya'a 'ka 'tōe 'e "tun "fo "dī.

22 'Wl nēn an 'sia -a vīnan 'gōε -a da bε, 'ka Bali -le "yi "nanjēn -tō! En 'ka -yee 'wī 'tōndōn -nanjēn -tō! Bali -a kōōn minnun nēn o 'si -a -sru "bε -wle 'nan 'yee 'wī a 'tōndōn, εn e "yi drε 'cεε. 'Ka 'fō -yee "yi zīε -a -sru, -te bε "cεε dīε, 'ka 'bō "nyian Bali "cee 'si wo -nan "le zī yaa drε yiba "pε tēdenun lε bε -yee 'wī 'zō.

23 En Izraēl 'nōn 'bō 'le vε bε, -te -wee "trōēn "yuyu zīε o 'si -a 'tandī man εn o yī -tērādī 'sia Zozi da bε, Bali o -tōa 'o "pa 'ji "nyian. Kōō Bali a 'plēblε -e 'e 'wī zīε -a drε. 24 -A -cin -e 'kōn 'ka 'ji 'nan, ka ya "le 'nan plō -ji yiba "pēnun nēn Bali o cεεn εn e o tōō 'yee yiba 'kpa da bε -wee 'wī 'zō. 'Pian -kaa -tōa 'wein 'nan 'wī zīε -njεε wa'a dra dī. En Izraēl 'nōn 'bō nēn -yee yiba 'kpa pēnun -a bε, -te Bali o tōō 'o "pa 'ji yiba 'kpa da bε, -a -nōan da nēn.

Bali a 'va 'nan 'yee 'yi 'e drε 'trēda minnun pεεnōn 'le vε -a

25 'An "bōi Zozinōn, 'wī nēn -a -ci a 'e yōōdī minnun man bε, an ya "vale "ka -ci man. Kōō an 'ka "vale 'ka 'fli see "paa -e 'wī 'pēe -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'wī zīε -a da dī. 'Wl zīε -nyrēn 'nan, Izraēl 'nōn -mienun a "trōēn "yuyu 'tannan, 'nan 'o 'ka "vale 'o yī -tēala Zozi da dī. E -fo zīε -trilīi -e tō nēn 'lēglōn 'pēe -ji minnun pεεnōn nēn Bali o laabu bε e o "sia 'wī 'ji bε 'e bō. 26 "Bε -sru -e 'e Izraēl 'nōn pεεnōn 'si 'wī 'ji "mēn. 'Wl zīε e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī 'nan:

«Zeruzalēm nēn,

min 'sizan 'wī 'ji -taa 'sile.

En -yεε -taa "trōēn "yuyu 'tandī 'sile Izraēl 'nōn 'lō

-e 'o yī -tēra -a 'bō da.

27 Bali "e 'nan,

an -taa 'kō yei "sēnlε 'e cin va.

An -taa -wee 'wī 'wlidī "fuilε.»

²⁸ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn waa -fɔla 'o "trɔɛn -sru "bɛ, -yee "wɛan nɛn o drɛ Bali 'nanmannɔn 'a. ɛn e drɛ zɪɛ 'nan -e 'ka "nɛn "blɪ. 'Pian Bali -tɔ 'e wei da o tranun ɛ -le "wɛan bɛ, o -fo 'ɛglɔn nɛn Bali -a 'si "va "bɛ -a, ɛn Bali o ye "yi. ²⁹ Kɔɔ -te Bali 'yee "yi "nɔn min ɛ bɛ, ya'a "nyian -a sia "fo "dɪ. ɛn -te e min laabɔ bɛ, ya'a "nyian 'e 'pɛ sia -a -sru "dɪ.

³⁰ 'Ka 'bɔ 'labɛ, ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ, ɛn 'e tɛdɛ bɛ, te ka Bali wei -fɔla 'ka "trɔɛn -sru. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali "yi drɛ 'cɛɛ Zuif 'nɔn 'bɔ nɛn o cɪ Bali -le minnɔn -a bɛ -wee Bali wei -fɔladɪ 'o "trɔɛn -sru "le "wɛan. ³¹ An -kɔlaman maan ve "nyian 'nan, Bali -le "yi "nɛn e drɛ 'cee vɛ -a bɛ -a man nɛn Zuif 'nɔn Bali wei -fɔla 'o "trɔɛn -sru. E drɛ zɪɛ 'nan -e Zuif 'nɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi "bɛ "wee 'si wo "nyian 'wɪ 'jɪ. ³² Bali 'bɔ 'bɛ 'trɛda blamin -tɔdu pɛɛnɔn 'nɔn "trɔɛn "yuyu 'tandɪ ɛ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'o pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi 'saza 'bɛ -kɔlaman 'o 'sidɪ -a 'wɪ 'jɪ.

Pɔl Bali muo 'fɔ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ bɛ -a man

³³ 'An 'ci "nranman.

Bali -le -dan nɛn e cɪ -a bɛ

-a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ.

ɛn Bali -le 'wɪ -tɔdɪ

'lee -yee ci "nrɔndɪ bɛ

-a 'leda "ka "dɪ.

Mɪn -tɔ 'ka 'kɔlaman

-e 'e 'wɪ nɛn -a -cin cɪ Bali jɪ bɛ -a -ci vɪ dɪ.

ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlaman

-e 'e -yee 'wɪ drɛdɪ -ci man dɪ.

³⁴ 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ

Bali -le 'fluba 'jɪ 'e 'cɛn.

Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min -tɔ 'ka Mɪnsan ci "nrɔndɪ tɔa dɪ.

ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlaman

-e 'e 'wɪ 'pa "va -yrɛ "dɪ.

³⁵ ɛn min -tɔ 'ka 'kɔlaman

fɛ -tɔ -nɔndɪ -a Bali ɛ

'vaa -e Bali 'e man -pan wɔ -yrɛ "dɪ.»

³⁶ Kɔɔ fɛ pɛɛnɔn "sia "va,

ɛn -yɛɛ -maan fɛ pɛɛnɔn a -nan,

ɛn -yɛɛ cɪ fɛ pɛɛnɔn pou -a.

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali zɪɛ

-yee vɛ -a 'li 'trilii.

Amen!

12

Zozinɔn 'le 'ta wɔ -pɛ -kɔan 'kɔ?

¹ 'An 'bʊɪ Zozinɔn, kaa 'yɪ 'nan Bali -le min nyrinda nɛn yaa "sia bɛ e ya -dan, -yee "wɛan an 'ka trʊ "baa 'nan, 'ka 'fli -nɔn Bali ɛ "le 'sraga nɛn kaa 'bʊ -yrɛ. 'Pian 'ka yɪɛ 'e 'fʊ "man, ɛn 'ka 'kɔn Bali -le vɛ -a "fo, ɛn 'cee 'ta wɔ -pɛ pɛɛnɔn 'e 'sɔ -yrɛ. Bali bɔdɪ tɪglɪ nɛn e cɪ "le min 'e drɛ Bali ɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. ² 'Wɪnɔn nɛn minnɔn -a dra 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, te 'ka o si drɛ dɪ! 'Pian 'ka Bali 'tʊɪ -e 'e 'cee 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn lɪla 'e -trɛ! -Te kaa drɛ zɪɛ, -a -nan nɛn 'wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ, kaa -ci maan, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e 'sɔ Bali ɛ bɛ -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ -a -tɔ.

³ Bali -le "yi "nen yaa drε 'mεn bε, yaa -si -nōan 'mεn -e 'an vι 'ka -tōdō pεεnōn lε 'nan, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man 'nan cεε cι dι! 'Pian Bali -le "yinin nen yaa drε 'cεε -tōdō 'cee yi -tεradι Zozi da man bε, -a -cin nen 'e 'kōn 'ka 'ji -e 'ka 'ci "nrōn min nen ka drε -a bε -a da.

⁴ -Kaa po 'e drε -cee 'wι -kōōn "manve -a. -Kaa -tōa 'nan -a man mεnnun a "kaga, 'pian man mεn -tō 'lee 'yee 'nyranman. ⁵ -A -tōwli "nen "nyian -cee vε -a. -Kaa ya "kaga, 'pian -cee -tēdι 'e cin da 'bε cι Crizi po -a. En -kaa -tōa -kaa cin wlu -tōdō. ⁶ Bali "yi drε -kaa -tōdō lε εn min -tō 'lee 'yee vε. -Te min -tō -le vε a Bali 'lewei vιdι -a bε, 'e vι "le zι 'yee yi -tεradι Bali da -a -cin -tōa "ji "bε -yee 'wι 'zō. ⁷ En -te min -tō -le vε a "nyian 'nyranman -tō 'padι -a -leglizi bε, 'e drε. En -te min -tō -le vε a "nyian Bali -le 'wι "paadι -a bε, 'e "paa. ⁸ En -te min -tō -le vε a "nyian Zozinōn "koe "tōdι -a o da bε, 'e drε. En -te min -tō -le vε a "nyian fε -tō -nōndι -a minnun lε bε, 'e drε 'e 'ci 'fīdaa 'a. En -te min -tō -le vε a yie -tōdι -a -leglizi 'nōn 'va bε, 'e drε 'e 'ta 'le "koe "a. En -te min -tō -le vε a "nyian min nyrinda 'sidι -a bε, 'e drε 'ci "nrandi -a.

Bali lei 'saun nen 'e 'ka 'pla!

⁹ 'Ka min yi "yi 'ka 'ci 'fīdaa 'a! -Yee "wεan 'wι nen e cι "yi "bε, ka yι "yi, εn 'wι nen e cι -wli dι "bε, te 'cεε yι "yi "dι. ¹⁰ 'Ka cin yιdι "yi 'ka Zozinōn yei "bε, 'ka drε "le min 'lee 'e "bōvι -le vε zō! En 'ka yie 'e 'nan 'ka cin man 'kpa tiglι! ¹¹ 'Ka Minsan -le 'nyranman 'pa 'ka 'ta le "koe "a! Te 'ka kōan wō "fo "dι! ¹² Fε nen 'ka 'bli cι -yrε "bε -yee "wεan 'ka 'ci 'e 'fō 'e "nrandi! En 'wι 'tōndōn pεεnōn nen e bōa 'ka man bε, 'ka 'pε -tō 'ka -pōan "da! En te 'ka "koe 'e 'nyan Bālι trōv 'badι -a dι! ¹³ 'Ka "bōvι Zozinōn nen fε -tō 'wι -a o man bε, 'ka 'pa o va! En minnun nen o bōala 'ka 'va bε, 'ka o 'kun 'ka 'pε "fli "a!

¹⁴ Minnun nen o 'tε "paa 'ka da bε, 'ka 'fεa vι o man! Te 'ka wei 'pla o man dι, 'pian 'ka 'fεa vι o man! ¹⁵ -Te minnun cι a "nrannan bε, 'ka 'ci 'e "nran waa 'e cin va! En -te minnun a -wūōnan bε, 'ka 'wūō waa 'e cin va! ¹⁶ 'Ka 'ci -pōan 'e 'kōn -tōwli! Te 'ka -wεε 'nan 'ka -dandan "taan 'ka cin man dι! 'Pian minnun nen blamin yie 'ka 'naan o man dιε, 'o 'kōn 'ka beenun -a! Te 'ka 'fli 'sia 'ka cin man 'wι 'tōnōn 'a dι!

¹⁷ Te 'ka 'wι 'wli dι 'leji -tō min le 'wι 'wli dι "a dι! 'Wι nen e cι "yi "bε, -a 'bō nen 'ka -wεε 'nan 'ka dra min -tōdō pεεnōn lε! ¹⁸ 'Ka man -wεε 'kpa tiglι 'nan, 'ka yei 'e 'kōn 'e 'sēndι 'e cin va 'ka 'vale min -tōdō pεεnōn 'a! ¹⁹ 'An beenun, te 'ka -wεε 'nan 'ka 'fli 'ta 'kuli -taan 'ka 'bō 'a dι. 'Pian 'ka Bali -le nyran -bli dι 'tōvι -e 'e 'wι zιε -a drε. Kōō e ya 'e 'crεn -tēdι Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan, mεεn 'ka 'ta 'kuli -taan,
εn mεεn 'wι 'leji -tōa "min lε,
'wι nen yaa drε bε -a man.»

-Yee "wεan te 'ka 'fli 'ta 'kuli -tan 'ka 'bō 'a dι. ²⁰ 'Pian 'ka drε "le zι e cι 'e 'crεn -tēdι Bali -le 'fluba 'ji bε -yee 'wι 'zō. Kōō e ya 'e 'crεn -tēdι 'nan:

«-Te dra 'i 'nanmanzan -tεa "bε,
'i fε -nōn -yrε 'e -bli!
En -te 'yi dra -a -tεa "bε,
'i 'yi 'nōn -yrε 'e mlin!
-Te i ya 'wι zιε -a drεnan -yrε "bε,
'yra -a -tεa 'e -cīala "da.»

²¹ Maan ve 'yie 'nan, te 'i 'fli 'tōvι -e 'wι 'wli dι 'e 'i 'klι dι, 'pian 'i 'wι 'wli dι 'klι 'wι "yi "drēdι -a.

¹ Min -tɔvɔ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ, 'o 'ta wɔla 'wɪ nɛn minnun tanɔn 'a vɛ bɛ -a da! Kɔɔ minnun tanɔn pɛɛnɔn bɛ, Bali 'bɛ o -tɔ. ²-Yee "wɛan min nɛn e o wei fuila 'nan bɛ, tɛ Bali vɛ nɛn e cɪ yɪɛ 'plɛ 'tannan. Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a dra bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -wɛ.

³-Tɛ min 'wɪ "yɪ "dra bɛ, "klan 'ka 'kɔan "jɪ minnun tanɔn 'va zɪa dɪ. 'Pian -tɛ e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, -a -nɔan da nɛn -e 'e "klan -wɔ. -Yee "wɛan -tɛ ka ya "va 'nan 'ka yɛɛ 'e 'fɔ -trɔɔ 'ka 'vɛ minnun tanɔn 'a bɛ, 'ka 'wɪ "yɪ "drɛ! -Tɛ ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan bɛ, o 'ka 'tɔ "yɪ "vɛ. ⁴Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnun tanɔn bɛ, Bali o 'plɛ 'nan -e 'o 'ka "kɔe "tɔ 'ka da 'nan -e 'ka 'wɪ "yɪ "drɛ. 'Pian -tɛ 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'ka "klan -wɔ! Kɔɔ -wɛɛ 'wɪ "nɛn -kɔɔnman min lɛ. 'Wɪ 'kpa, Bali -a -sɪ -nɔn -wɛ 'nan 'o 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn lɛ. ⁵-Yee "wɛan maan vɛ 'cɛɛ 'nan -a -nɔan da nɛn -e min 'e 'ta wɔla o wei da. E 'ka 'nan 'cɛɛ "klandɪ Bali -lɛ nyran -blɪdɪ lɔ 'saza man nɛn 'ka drɛ dɪ. 'Pian 'ka drɛ "tɔgɔ 'ka 'wɔlo -jɪ "nrɔndɪ 'e tɪn -tɛ 'ka da.

⁶'Wɪ zɪɛ -a bɔdɪ 'ka man -lɛ "wɛan bɛ, 'ka 'sukɔlɛ -pan wɔ -wɛ! Kɔɔ -tɛ minnun tanɔn a -a -wɛɛnan 'nan, 'fla 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, Bali -lɛ 'nyranman nɛn waa "paa. ⁷Fɛ pɛɛnɔn nɛn 'ka da fɪɛn -a bɛ, 'ka 'nɔn minnun lɛ. -A -mie nɛn "lɛ 'sukɔlɛ -pan wɔdɪ -zɔ, 'ka 'pan wɔ. ɛn -a -mie nɛn "lɛ 'cɛɛ fɛnɔn man -pan wɔdɪ -zɔ, 'ka -pan wɔ. ɛn -a -mie nɛn "lɛ yɪɛ 'nandɪ min man -zɔ, 'ka yɪɛ 'e 'nan min man. ɛn -a -mie nɛn "lɛ min bɔdɪ -zɔ, 'ka min bɔ.

'Ka bɔɛzan yɪ 'yɪ!

⁸Tɛ min -tɔ -lɛ fɪɛn 'e 'kɔn 'ka da "fo "dɪ! 'Pian fɛ nɛn 'e 'kɔn 'ka da "lɛ fɪɛn -lɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, -yɛɛ cɪ 'ka cɪn yɪdɪ "yɪ "a. Kɔɔ min nɛn 'e bɔɛzan yɛ "yɪ "bɛ, tɛ 'wɪ nɛn Bali -lɛ -pɛɪ -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn e cɪ 'ta wɔlanan. ⁹Bali -lɛ -pɛɪ -a 'vɪ 'nan:

«Tɛ blamin 'e min nan -wɛɛdɪ,

ɛn tɛ 'e min -sran -wɛɛdɪ!

ɛn tɛ blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ!

ɛn tɛ blamin 'e crɪn wɔ dɪ!

ɛn tɛ blamin 'bli 'e bɔ fɛ nɛn

e 'ka -yɛɛ vɛ -a dɛ -a man dɪ!»

'Pian -pɛɪ -tɔ wɪ -tɔvɔ pɛɛnɔn zɪɛ -a -wɔlo a -tɔwɪ. -Nyɛn 'nan:

«Blamin 'e bɔɛzan -tɔ yɪ "yɪ

"lɛ 'e 'bɔ 'lɛ 'wɪ 'zɔ!»

¹⁰Kɔɔ -tɛ min 'e bɔɛzan yɛ "yɪ "bɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ 'dra -yɛɛ "dɪ. -Yee "wɛan min nɛn 'e bɔɛzan yɛ "yɪ "bɛ, tɛ 'wɪ nɛn Bali -lɛ -pɛɪ -a 'vɪ bɛ, -a da nɛn e cɪ 'ta wɔlanan.

¹¹'Ka drɛ zɪɛ kɔɔ tɔ nɛn -kaa cɪ -jɪ 'gɔɛ kaa -tɔa. Tɔ 'bɔ -e 'ka 'wɔlan yɪ flɛ. Tɔ nɛn ka yɪ -tɛra Crɪzɪ da 'e tɛdɛ bɛ, tɛ 'ka 'sɪdɪ 'wɪ 'jɪ 'a tɪan 'kɔɔbli. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔɛ e 'bɔ 'kɔgɔ. ¹²-Pɛɪ 'tandɪ -sru trɔ, ɛn tɔ a -tanɔn 'cɛndɪ -a. -Yee "wɛan -kaa 'pɛ 'e 'sɪ 'wɪ 'wɪdɪ tɔ 'tɔvɔ pɛɛnɔn -sru. Klun -lɛ 'wɪnɔn 'bɛ. 'Pian -cɛɛ vɛ bɛ, -kɔlɪ -tan fɛnɔn nɛn 'tɛ 'san -lɛ vɛ -a bɛ, -nyɛn 'e 'kɔn -kaa 'lɔ. ¹³-Cɛɛ 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn tɪgɪ, ɛn 'e 'kɔn 'wɛɪn minnun pɛɛnɔn 'lɛ vɛ -a, -e o yɪɛ 'e 'nan -kaa man. Tɛ -kaa fɛ -bli 'e 'cɪlɛ "da "dɪ! ɛn tɛ -kaa wɛn mɪn 'e 'cɪlɛ "da "dɪ! Tɛ -kaa nyɪn lɪ -sru tɛ -kaa nan "cɛɛ dɪ! ɛn tɛ -kaa nyɪn -kɔnnɛn -sru tɛ -kaa sran "cɛɛ dɪ! Tɛ 'ka drɛ lɪ -wɛɛnɔn 'a dɪ, ɛn tɛ 'ka drɛ -kɔnnɛn -wɛɛnɔn 'a dɪ! Tɛ -kaa 'wɪ 'blɪ dɪ, ɛn tɛ -kaa man bɔ dɪ! ¹⁴Ta wɔ -pɛ -trɛ nɛn Mɪnsan Zozi Crɪzɪ -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka 'sia! Tɛ 'ka 'fli 'tɔɪ "nyɪan -e 'ka 'ta wɔla 'ka 'bɔ 'cɪ 'sɔ wɪnɔn -wɪdɪ -sru "dɪ!

14

Tɛ 'ka tɪn -tɛ 'ka 'bɔɪ Zozizan 'tɔ da -blɪfɛ man dɪ!

¹'Ka "bɔɪ Zozɪnɔn nɛn o fɛ -mie -blɪdɪ yɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a bɛ, tɛ 'ka o drɛ 'ka 'pɛla kɔda dɪ! ɛn 'wɪ nɛn -a -cɪn cɪ 'ka -mie jɪ 'lɛɛ 'wɪ nɛn -a -cɪn -wɛɛ 'jɪ bɛ, tɛ 'e

drɛ 'wɪ 'blɪ wɪ -a dɪ. ²-A -cin a min -mie ji 'nan, Bali -a -si -nɔn -e min 'e fɛ pɛɛnɔn 'blɪ. 'Pian min -mie -wi -blɪdɪ ye 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a. ³Min nɛn e fɛ pɛɛnɔn 'ble bɛ, te 'e min nɛn e fɛ -mie -blɪdɪ ye 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a bɛ -a drɛ 'e 'pɛla koda "fo "dɪ! ɛn "nyian bɛ, min nɛn e fɛ -mie -blɪdɪ ye 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a bɛ, te 'e tin -tɛ min nɛn e fɛ pɛɛnɔn 'ble bɛ -a da "fo "dɪ! Kɔɔ Bali -a drɛ 'yee min -a. ⁴-Tɪ nɛn 'i 'bɔ "le "a, ɛn 'i tin -tɛa "min pee 'suzan da? -A 'wɪ a -a 'bɔ 'lee 'e 'tazan yei. -Yɛe ve 'nan, e ya -si tɪɣɪ da, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ e 'si -si tɪɣɪ da. Maan ve 'yie 'nan 'plɛblɛ a Minsan Bali lɔ -e min zɪɛ 'e vɪlɛ 'e 'si -si tɪɣɪ da dɪ.

⁵Zozinɔn -mienun -a ve 'nan, yi -wɪdɪ 'bɛ cɪ 'gʊ, ɛn yi "yi 'bɛ cɪ 'gʊ. ɛn o -mienun -a ve 'nan, yi pɛɛnɔn a -tɔwɪ. Maan ve 'ka 'tɔdʊ pɛɛnɔn lɛ 'nan, zɪ min -tɔ -wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa "da, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ ya 'a tin tɛa "da "dɛ, -a da wɪ nɛn 'e drɛ. ⁶-Te min a yi -mie 'sinan "va "bɛ, Minsan 'tɔ drɛdɪ -dan -le "wɛan nɛn yaa dra. ɛn -tɛ min -mie fɛ pɛɛnɔn 'ble bɛ, Minsan 'tɔ drɛdɪ -dan -le "wɛan nɛn yaa dra. Kɔɔ e Bali muo -fɔa fɛ pɛɛnɔn nɛn yaa -ble bɛ -a da. ɛn "nyian bɛ, min nɛn e fɛ -mie -blɪdɪ ye 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a bɛ, Minsan 'tɔ drɛdɪ -dan -le "wɛan nɛn yaa dra. ɛn -a 'bɔ "nyian 'e Bali muo -fɔa fɛ nɛn yaa -ble bɛ -a da.

⁷Min -tɔ 'ka 'trɛda te -a tazan "ka "dɪ. ɛn min -tɔ 'ka 'kaa te -a tazan "ka "dɪ. ⁸Kɔɔ -kaa Zozinɔn bɛ, -kaa ya 'trɛda Minsan -le vɛ -a. ɛn -tɛ -kaa "ta -kaa "bɛ, -kaa -kaa Minsan -le vɛ -a. -Te -kaa yie a "man oo, ɛn -tɛ -kaa ka oo, -kaa ya Minsan -le vɛ -a. ⁹'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn Crizi -ka ɛn e wɪuan -kanɔn 'va, 'nan -e 'e drɛ minnun pɛɛnɔn 'san -a. -Te min yie a "man oo, -yɛɛ cɪ -a san -a, ɛn -tɛ min -ka oo, -yɛɛ cɪ -a san -a.

¹⁰-Yee "wɛan -a -si 'ka min -tɔ -lɔ -e 'e tin -tɛ 'e "bʊɪ Zozizan da dɪ. ɛn -a -si 'ka min -tɔ -lɔ -e 'e 'e "bʊɪ Zozizan drɛ 'e 'pɛla koda dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'bɛ -taa -kaa -tɔdʊ pɛɛnɔn 'le tin 'balɛ. ¹¹Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Minsan "e 'nan,

an ya 'an 'tɔdɪ "da 'nan,
'trɛda blamin -tɔdʊ pɛɛnɔn -taa 'o "po -sɔɔnɛa 'an 'wɪu.

ɛn o -tɔdʊ pɛɛnɔn -taa

-a vɪlɛ 'nan

'tɔ -dan a 'an 'bɔ Bali -le vɛ -a.»

¹²'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, -kaa -tɔdʊ pɛɛnɔn -taa 'wɪnun nɛn -kaa drɛ bɛ, -a -sru "vɪlɛ Bali lɛ.

Te -kaa drɛ -e -kaa "bʊɪ Zozizan 'e 'si -si tɪɣɪ da dɪ!

¹³'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, tin -tɛdɪ -kaa cin da bɛ, -cɛɛ 'le 'tɔ! 'Pian 'ka -wɛɛ 'nan, te 'ka 'wɪ 'tɔ drɛ -e 'e 'ka "bʊɪ Zozizan 'tɔ 'si -si tɪɣɪ da dɪ! ¹⁴An yi -tɛala "da 'kpa tɪɣɪ 'nan, fɛ -tɔ 'ka min "tri 'tɔa Bali 'lɛ dɪ. Minsan Zozi -a 'si -nɔn 'mɛn -e 'an 'wɪ zɪɛ -a vɪ. 'Pian -tɛ -a -cin a min -tɔ ji 'nan, fɛ -tɔ 'e "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, 'wɪ 'kpa fɛ zɪɛ yaa "tri -tɔa Bali 'lɛ.

¹⁵-Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -tɛ fɛ nɛn yia -ble bɛ, yei "bʊɪ Zozizan 'tɔ ci baaman -ji bɛ, te i 'ka 'ta wɔlanan yɪdɪ "yi "da dɪ. 'I drɛ "yi -e fɛ nɛn yia -ble bɛ 'e vɪlɛ 'yei "bʊɪ Zozizan 'tɔ 'si -si tɪɣɪ da dɪ. Kɔɔ Zozi Crizi -ka 'nan -e Bali 'e -yee 'si wʊ "nyian 'wɪ 'ji. ¹⁶'Ka drɛ "yi, -blɪfɛnun nɛn Bali -a -si -nɔn 'cɛɛ 'nan 'ka -blɪ bɛ, te 'ka drɛ -e minnun 'o 'wɪ 'ka man -wɪdɪ "dɪ! ¹⁷Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -tɛ Bali a mingɔnnɛn -blunan min da bɛ, fɛnun nɛn min -a -ble bɛ, 'lee fɛnun nɛn min -a -mlian "bɛ, o ya 'wɪ "tun "a. 'Pian fɛ nɛn e cɪ 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan, Bali 'e min 'sia 'e 'lɛ min tɪɣɪ 'a. ɛn Bali lei 'saun 'e 'fɔdɪ -trɔɔ -nɔn min lɛ, ɛn 'e ci "nrɔndɪ -nɔn min lɛ. ¹⁸Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn yaa -wɛɛman 'nan, 'e Crizi "sua -pɛ zɪɛ -a man bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ, ɛn min zɪɛ -a 'tɔ "yi -koan "minnun 'lɛ.

19 -Yee "wεan 'w1 nεn e -kaa yei -sεan 'e cin va bε, -a 'bō nεn -kaa -wεε! Εn 'w1 nεn e -kaa "bυi Zozinōn "koe -fōa 'o da 'ta wōd1 -a Zozi -sru "bε, -a 'bō nεn -kaa -wεε! 20 -Blife -le "wεan bε, 'nyranman nεn Bali -a 'pa bε, te 'ka sre d1! Maan ve 'cεε 'nan, -a tigh1 da bε, fε -tυ 'ka min 'tri 'tōa Bali 'le "fo "d1. 'Pian -blife nεn min -a -ble -e -yee "wεan -a "bυi Zozizan 'tυ 'e 'si Zozi -sru "bε e 'ka 'w1 "yi "a d1. 21 'W1 nεn e c1 "yi "bε, -nyren 'nan, te min 'e 'wi -bli, εn te min 'e 'wεn mlin -e 'e -maan -a "bυi Zozizan 'tυ 'e 'si Zozi -sru "d1! Εn te min 'e 'w1 'tυ dre -e 'e -maan -a "bυi Zozizan 'tυ 'e 'si Zozi -sru "d1!

22 'W1 nεn -a -cin c1 'i 'ji 'w1nun z1ε -a da bε, i 'tυ1 'i 'saza 'le vε -a Bali 'le. Te 'i -wεε 'nan 'i "bυi Zozizan 'tυ 'e dre "le 'yie 'w1 'zυ d1! Min nεn ya'a 'w1 'tυ dre1ε -e -yee -wulo -ji "nrōnd1 'e tin -tε -a 'bō 'fli da d1ε, Bali -le -fεa a -a san man. 23 'Pian min nεn e -blife -tυ -ble te 'e 'ci -fōōman "da bε, Bali tin -tεa -a san da. Kōō ya'a 'ta wōlεa 'w1 nεn -yee yi -terad1 Zozi da -a -si -nōan -yre "bε -a da d1. 'W1 oō 'w1 nεn min -a dra te ya'a 'sia min -le yi -terad1 Zozi da va d1ε, e ya 'w1 'wli d1 "dred1 -a.

15

-Kaa -wεε 'nan -kaa dre Zozi si dřenōn 'a

1 -Kaa nεn -kaa -tōa 'nan, fε -tυ 'ka min 'tri 'tōa Bali 'le "fo "d1ε, -kaa "bυi Zozinōn nεn wa'a 'w1 z1ε -a tōa "le -cee 'w1 'zυ d1ε, o -nan w1 'e 'kōn -kaa man. Te -kaa -wεε 'nan 'w1 nεn e 'sō -cεε bε -a da nεn -kaa 'ta wōla d1! 2 'Pian 'w1 nεn e "sōa -kaa "bυi Zozizan lε, εn yaa "koe -tōa 'e da 'ta wōd1 -a Zozi -sru "bε, -a 'bō nεn -kaa -wεε!

3 Fε -le "wεan nεn an 'w1 z1ε -a 'v1 bε, -yεε c1 'nan Crizi 'ka -a -wεεle 'nan 'w1 nεn e 'sō 'e 'bō lε bε, -nyren 'e dra d1. 'Pian 'w1 nεn 'e 'crεn -tεd1 Bali -le 'fluba 'ji bε, -a ta w1 'bε 'bō "man. Kōō e ya 'e 'crεn -tεd1 'nan:

«'Srōn pεεnōn nεn
minnun -a wo 'i 'bō Bali lε bε,
'an lε nεn waa 'wō.»

4 'W1 pεεnōn nεn 'e 'crεn -tεd1 Bali -le 'fluba 'ji bε, minnun -a crεn -tε 'nan -e 'e 'w1 'paa -kaa 'ji. Bali wei z1ε e -pōan 'sōd1 "paaman -kaa 'ji, εn e -kaa "koe -tōa -kaa da, 'nan -e -kaa 'bli 'e 'fυ Bali lε.

5 Bali nεn e -pōan 'sōd1 -nōan "min lε bε, εn e min "koe -tōa 'e da bε, maan tru "baa 'nan, 'e -pōan -tōwli "nōn 'cεε. 'E dre z1ε -e 'ka dre Zozi Crizi si dřenōn 'a.

6 -A -nan nεn -pōan -tōwli "a 'lee wei -tōwli "a bε, ka -taa Bali nεn -kaa san Zozi Crizi "t1 "a bε, -a 'tō dre1ε -dan.

7 -Yee "wεan te 'ka cin dre 'ka 'pεla koda d1! 'Pian 'ka cin 'kun 'ka 'pε "fli "a, "le Crizi 'ka 'kun bε -yee 'w1 'zυ. -Te ka ya 'w1 z1ε -a dřenan bε, Bali 'tō dra -dan.

8 Maan -cin -tōa 'ka 'ji 'nan, Crizi -ta 'trεda, εn e Izraēl 'nōn 'su. Yaa dre z1ε 'nan -e minnun 'o -tō 'nan, -te Bali 'w1 'tυ 'v1 bε e 'ta wōla "da. 'W1nun nεn Bali 'bō 'tō "da 'kō tranun lε bε, Crizi -ta -a 'lε sōōlε. 9 Εn e -ta 'nan, -e minnun nεn o 'ka Zuif 'nōn 'a d1ε, 'o Bali 'tō -dan v1 -yee o nyridna 'sid1 man. 'W1 'bō z1ε e ya 'e 'crεn -tεd1 'e 'cεn Bali -le 'fluba 'ji. Kōō e ya 'e 'crεn -tεd1 'nan:

«'W1 nεn yia dre bε
-yee "wεan mεin 'tō ve
'lεglōn 'tōdυ pεεnōn 'ji,
εn mεin 'tō -fōa "dre "a.»

10 Εn e ya 'e 'crεn -tεd1 "nyian 'nan:

«Kaa nεn ka 'ka Zuif 'nōn 'a d1ε,
'ka 'ci 'e "nran
'ka 'vale Bali -le minnun -a.»

11 Εn e ya 'e 'crεn -tεd1 "nyian 'nan:

«Kaa nεn ka 'ka Zuif 'nōn 'a d1ε,

'ka pɛɛnɔn 'ka Bali 'tɔ drɛ -dan.

En 'ka Bali 'tɔ bɔ "dre "a!»

¹² En Bali 'lewei vɪzan Ezai nɛn 'li bɛ, "e 'vɪ "nyian 'nan:

«Jese kluda min -tɔ -taa "talɛ.

-Yɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɛlɛ minnɔn nɛn

o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o da.

En o 'bli -taa "fɔlɛ -yrɛ.»

¹³ Bali nɛn 'ka 'bli a -yrɛ 'nan e -kaa "sia 'wɪ 'ji bɛ, maan trɔv "baa 'nan, 'e ci "nrandɪ 'lee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ 'cee yi -teradɪ Zozi da -ji. Bali 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ, -yee lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'e 'ka 'bli 'fɔ -yrɛ 'kpa tɪglɪ.

Pɔl 'yee 'ta wɔdɪ 'wɪnɔn 'vɪ

¹⁴ An "bɔvɪ Zozinɔn, maan -tɔa 'nan, ka 'wɪ "yi "dra 'ka cin lɛ "fo. En 'wɪ nɛn e ci "le 'ka -tɔ bɛ, kaa -tɔa 'e 'cɪla "da. En "nyian bɛ, maan -tɔa 'nan 'ka 'pɛ "sɔa 'wɪ 'padɪ -a "va 'ka cin lɛ. ¹⁵ 'Pian 'wɪnɔn nɛn kaa -tɔa 'va bɛ -a -cin -tɔdɪ 'ka 'ji 'le "wɛan nɛn an 'fluba 'gɔvɛ -a crɛn -tɛ 'cɛɛ. Ma'an 'wɪ 'tɔ yɔɔlɛ 'ka man "fo "dɪ. Kɔɔ Bali -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ, ¹⁶ 'nan 'an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ o va. An ya "le Bali -panzan -le 'wɪ 'zɔ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnɔn zɪɛ -wɛlɛ. Maan dra zɪɛ 'nan -e minnɔn 'bɔ nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o 'kɔn "le 'nan 'sraga bɔvɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. O "sɔa Bali lɛ, kɔɔ Bali lei 'saun 'bɔ 'bɛ o dra Bali -le vɛ -a "fo.

¹⁷ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Zozi Crizi cɪla 'an 'va ɛn yaa drɛ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'mɛn ci "nran wɪ -dan a Bali 'lɛ. ¹⁸ Kɔɔ an 'ka "vale 'an 'wɪ 'tɔ vɛ, -tɛ e 'ka 'wɪ nɛn Zozi Crizi cɪla 'an 'va ɛn yaa drɛ bɛ -a dɪ. E cɪla 'an 'va, ɛn minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o -sɔɔnladɪ 'sia Bali -sru. E cɪla 'an 'lewei 'va, ɛn yaa drɛ. E cɪla 'an drɛ wɪnɔn va, ɛn yaa drɛ. ¹⁹ Yaa drɛ 'lɛbɔ "fɔ wɪnɔn drɛdɪ -a, ɛn yaa drɛ Bali lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a. -Yee "wɛan an kɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn fuiladɪ -a "man 'lɛglɔn "kaga "ji. Maan 'sia Zeruzalɛm, -trɪlɪɪ ɛn e 'bɔ 'lɛglɔn nɛn waa laabo Iliri bɛ -a -ji. ²⁰ 'Pian maan wɛɛ 'nan, 'an Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɛ fɛnan nɛn wa'a Zozi 'le 'wɪ manlɛ tɪan "fo "dɪɛ, -a -nan. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e 'an vɪlɛ 'an drɛ 'kɔn 'tɔzan -a 'kɔn 'pɔ nɛn min pɛe -a -fɔ 'trɛ 'ji 'va bɛ -a da dɪ. ²¹ 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn bɛ, -a da wɪ nɛn maan drɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minnɔn nɛn

wa'a -yee 'wɪ vɪlɛ -wɛlɛ "dɪɛ,

o -taa -a -tɔlɛ.

'Wɪ 'kpa minnɔn nɛn

wa'a tɪan -yee 'wɪ manlɛ dɪɛ,

o -taa -a manlɛ.»

²² 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -le "wɛan nɛn ma'an tɪan 'an 'wulo da yɪlɛ -e 'an 'lɔ 'ka 'va dɪ. ²³ 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'mɛn 'nyranman -nyan 'lɛglɔnnɔn zɪɛ -a -ji. -Yee "wɛan an -kɔlaman 'ludɪ -a "mɛn 'ka 'va, kɔɔ -a -nan lɛ "kaga 'bɔ tɛ -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an 'lɔ 'ka 'va. ²⁴ An ya "vale 'an dra tɔ nɛn an -ko Espanyɛn bɛ -a man. -A -cin a 'an 'ji 'nan "mɛɛn vɪnan 'an 'kɔ bɛ, 'an 'cɪla 'ka 'va. An ya "vale -kaa tɔ -mie drɛ 'e cin va -e 'an 'ci 'e "nran. "Bɛ -sru "mɛɛn vɪnan 'an 'kɔ bɛ, cɛɛ -tɔa 'an 'wlu 'mɛn -kɔdɪ -ji.

²⁵ 'Pian 'bɛ 'bɔ nɛn 'gɔvɛ, an "ta -ko "yi "drɛlɛ Bali -le minnɔn nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ. ²⁶ Fɛ -le "wɛan an "ta -ko -nan nun bɛ, Zozinɔn nɛn Masedɔa 'lɛglɔn 'ji bɛ 'lee Akai 'lɛglɔn 'ji bɛ, o "lala 'bɔ 'e cin man 'nan -e o "yi "drɛ 'yalɛ -tɛnɔn nɛn Zeruzalɛm -lɛglɪzi -ji bɛ -wɛlɛ. ²⁷ O 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'o 'bɔ 'ci 'sɔ 'a. 'Pian -a tɪglɪ da bɛ, fɪɛn nɛn o cɪ -a bɔlanan. Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, Zozinɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, -a -nɔan da nɛn -e 'o 'pa Zuif 'nɔn nɛn o drɛ

Zozinōn 'a bε o va. Kōō Bali -le 'yi "nēn yaa drε Zuif 'nōn zιε -wλε "bε, wa'a 'tυλε 'o 'saza -le vε -a dι, 'pian o minnun nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dιε -wee "nōn. ²⁸ -Te an cεεn 'wι zιε -a drεdι man, εn fenun nēn kō 'an -nōn -wλε "bε, maan -nōn bε, te an 'ta -ko Espanyεn. An -ciala 'ka 'va -e 'an 'kō. ²⁹ Maan -tōa 'nan, -te an 'bōla 'ka 'va nun bε, Zozι Crizι -fεa ve -kaa man 'e -ciala "da.

³⁰ An "bυι Zozinōn, Zozι Crizι 'bε cι -kaa san -a -le "wεan, εn Bali lei 'saun -kaa ye 'yi "le "wεan bε, an toba -fōa 'cεε 'nan, 'ka 'pa 'an 'va Bali trυ 'badι -a 'mēn 'wι man. ³¹ 'Ka Bali trυ 'ba 'nan, Zuif 'nōn nēn Zude 'lεglōn 'ji εn wa'a yi tealā Zozι Crizι da dιε, te 'waan 'man yι dι. En 'ka Bali trυ 'ba "nyian 'nan, "yi 'nēn waa -nōn 'mēn 'nan 'an 'kō -a Zeruzalem Zozinōn lε bε, 'o 'kun 'o 'pε "fli "a. ³² 'Ka drε zιε 'nan, -te an cεεn 'wι pεεnōn zιε -a drεdι man, εn e ya Bali 'bō cι 'sō 'a bε, -e 'an -kōla 'lōdι -a 'ka 'va cι "nrandι -a. -A -nan nēn -kaa "flian 'e cin da fōōnōn.

³³ Bali nēn e -fudι -trōō -nōan "min lε bε, 'e 'kōn 'ka pεεnōn 'va. Amen!

16

Pōl Zozinōn 'tō 'bυ

¹ An ya "vale 'ka -tō 'nan, -kaa "blu Zozizan Foebe bε, e ya lumōn 'kpa -tυ -a. En e 'nyranman -tυ "paa -lεglizι nēn Cencre bε -a -ji. ² Maan ve 'cεε 'nan, 'ka 'kun 'ka 'pε "fli "a 'cεe -lεglizι -ji "le zι e cι "le Bali -le minnun 'o drε bε -yee 'wι 'zυ. Fε oō fε nēn -a 'wι cι "man "bε, 'ka 'pa "va "a. Kōō 'wι zιε "e drε min "kaga "lε, εn yaa drε "nyian 'an 'bō "le "lε.

³ Priskil 'lee 'e 'sran Akila nēn kō Zozι Crizι -le 'nyranman "paa waa bε, an 'o 'tō bō.

⁴ Tυ nēn o ya 'an 'wulo kōōnan bε, e -fō "wennōn 'e 'o 'bō 'wulo nēn 'e 'kō -ji. An o muo -fōa 'wι nēn waa drε zιε -a man. 'Pian e 'ka "le 'an 'saza nēn 'an o muo "fō "dι. Zozinōn pεεnōn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a dιε, 'o 'o muo "fō 'wι zιε -a man "nyian.

⁵ Zozinōn nēn 'o cin ye -wee 'kuin bε, an o 'tō bō.

'An bee Epanet bε, maan 'tō bō. -Yεε cι min tεdε nēn e -fō Zozι 'va Azi 'lεglōn 'ji bε -a.

⁶ Mari nēn -a "koe "nyan 'ka man "kaga "bε, maan 'tō bō.

⁷ 'An "bυι Zuif 'nōn nēn Andrōniku 'lee Yunia -a bε, an o 'tō bō. 'Kυε yra 'yι waa -pυ 'kuin. -Wεε -fō Zozι 'va 'an 'lō 'e 'flin, εn Zozι 'le 'pasianōn yei "bε o 'tō "yi "a minnun 'le.

⁸ Apliatu nēn e drε 'an bee -a -kaa san Zozι 'le "wεan bε, maan 'tō bō.

⁹ Urban nēn kō Zozι Crizι -le 'nyranman "paa waa bε, maan 'tō bō o "vale 'an bee Staki -a.

¹⁰ Apelēs nēn e 'yee yi -tεradι Zozι Crizι da -ci kōōn bε, maan 'tō bō.

En "nyian bε, an Aristobul -le "kōnnēn 'nōn pεεnōn 'tō bō.

¹¹ 'An "bυι Zuif min nēn Erodion -a bε, maan 'tō bō.

En Narsis -le "kōnnēn 'nōn nēn o ya Zozι 'va bε, an o 'tō bō.

¹² En an Trifin 'lee Trifos 'tō bō. Lumōn "fli zιε o 'nyranman "paa 'kpa tιglι Minsan -le vε -a.

En "nyian bε, 'an bee lumōn nēn Perfi -a bε, maan 'tō bō. -A 'bō "nyian "e 'nyranman 'pa 'kpa tιglι Minsan -le vε -a.

¹³ En an Rufus 'tō bō. Minsan -a 'si 'va 'yee 'nyranman 'pazan 'tυ -a. En -a "bυ "nēn yaan "siala 'e 'pι -a bε, maan 'tō bō "nyian.

¹⁴ Asenkri 'lee Flegōn 'lee Ermēs 'lee Patroba 'lee Ermas 'lee Zozinōn nēn o va bε, an o pεεnōn 'tō bō.

15 Ἐν Filogus 'lee Yuli 'lee Nere 'lee 'e "blu bε an o 'tō bo. An o 'tō bo 'o 'vale Olimpa 'lee Bali -le minnun pεεnōn nēn o va bε waa.

16 'Ka Zozinōn pεεnōn 'tō bu -atu -tεdi o man. Zozinōn pεεnōn nēn 'an 'va 'gυε 'o 'ka 'tō bo.

Pōl 'wī 'nyranman 'pla Rōm 'nōn lε

17 'An "bυi Zozinōn, an toba -fōa 'cεε 'nan, 'ka drε "yi minnun nēn o Zozinōn "cεan 'e cin man 'wee 'wī "paadi -wliđi "a bε o va. -Wee 'wī "paadi a 'e 'pee 'wī nēn kaa 'man 'va bε -a man. Te 'ka 'sia -wee vε da dī! 18 Kōō minnun zιε Crizi nēn -kaa san -a bε, -a 'bō "cεε wa'a "sua dī. 'Pian 'o 'bō 'ci 'sō wunun nēn waa -wεεman. O wei a 'o 'le 'nōnnōn, εn Zozinōn nēn o 'ka 'o nyinnandi 'da 'nan min -kōlaman 'o 'sidi -a -si tiglī da dιε, o o see "paaman 'o wei -a.

19 'Cee vε bε, min -tōdυ pεεnōn 'a 'man 'nan, ka 'ta wōla Bali wei da 'e tiglī da. -Yee "wεan 'cee 'wī 'an 'ci "nranman. An ya "vale 'wī nēn e ci "yi "bε, 'ka -tō, te kaa dra. Ἐn 'wī nēn e ci -wliđi "bε, 'ka "paala "man -e 'ka 'kōn 'saun Bali 'le.

20 Maan ve 'cεε 'nan, -a -nan 'ka 'nyian mōan dī, -e Bali nēn e -fōdī -trōō -nōan 'min lε bε, 'e drε -e 'ka Satan 'klī 'li "fo "le vε -a.

-Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn 'ka pεεnōn 'va!

Minnun nēn o 'nyranman "paa Pōl -a bε o Zozinōn 'tō 'bυ

21 Timote nēn kυ 'nyranman "paa -a bε, e 'nan 'e 'ka 'tō bo. Ἐn 'an "bυi Zuif 'nōn nēn Lusiyu 'lee Zason 'lee Sōsipate -a bε o 'nan 'o 'ka 'tō bo.

22 Ἐn 'an 'bō Tertu nēn Pōl 'fluba 'nōn 'mēn εn an ya -a crēn -tēnan bε, an ya Minsan -le vε -a "le 'cee 'wī 'zυ, -yee "wεan an 'ka 'tō bo.

23 Gai "e 'nan, 'e 'ka 'tō bo. -Yee "kōnnēn "nēn an -nyeanla, εn -yee vε -nan nēn Zozinōn 'o cin ye.

Eras "e 'nan, 'e 'ka 'tō bo. -A va nēn "lala 'wī pεεnōn -ciala 'fla 'bō 'gυε -a da. Ἐn "nyian bε -kaa "bυi Zozizan Kartus "e 'nan 'e 'ka 'tō bo.

[24 -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn 'ka pεεnōn 'va! Amen!]

Tō -dan 'e 'kōn Bali -le vε -a

25 -Kaa Bali 'tō bō! -Yεε 'ka 'man -tōa 'plεble 'cee yi -tεradī Zozi da -a. Zozi Crizi -le 'wī 'nōnnōn nēn maan ve minnun lε bε, -a 'bō 'a nēn e 'ka 'man -tōa 'plεble. 'Wī 'nōnnōn zιε -yεε Bali -le 'wī yōōdī nēn e -fυ 'e yōōdī minnun man -a -nan lε 'ka lε va dιε, -a 'ta bōala minnun lε. 26 -Yee "wεan 'bε nēn 'gυε min -tōdυ pεεnōn -kōlaman -a -ci mandī -a. 'Wī zιε Bali 'lewei vūnōn -a crēn -tε 'li 'e 'cēn. Ἐn Bali 'bō nēn e ya -nan 'li 'e 'cēn bε, yaa 'vī 'nan, minnun 'o 'wī zιε -a 'sinan 'pa 'trēda minnun pεεnōn lε, 'nan -e 'o yi -tεra 'e da -e 'o 'ta wōla 'e 'wei da. 27 Bali nēn 'wī 'tōdī pεεnōn a -yee vε -a bε, e ciđa Zozi Crizi -va εn 'e 'fli kōōn minnun lε. Tō -dan 'e 'kōn Bali zιε -yee vε -a 'li 'trilii. Amen!

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Korɛnti 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn yaan laabɔ 'nan 'an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'kʊ 'vale -kaa 'bʊɪ Zozizan Sostɛn -a.

² Kʊa crɛn -tɛ Bali -le -Jeglizi nɛn Korɛnti fla bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Bali ciɬa Zozi Crizi -va, ɛn e 'ka drɛ 'saun 'e 'lɛ 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee minnun -a. Bali 'ka laabɔ 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee minnun -a 'ka 'vale minnun nɛn o ya fɛ -tʊdʊ pɛɛnɔn 'nan te o -kaa san Zozi Crizi trʊ "baa bɛ waa.

³ -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Bali muo 'fɔ 'wɪ nɛn Bali -a drɛ Korɛnti 'nɔn lɛ bɛ -a man

⁴ An Bali muo -fɔa "tʊ pɛɛnɔn man "yi "nɛn Bali ciɬa Zozi Crizi -va yaa drɛ 'cɛɛ bɛ -a man. ⁵ 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali ciɬa Zozi Crizi -va ɛn e "yi 'tʊ 'tʊdʊ pɛɛnɔn drɛ 'cɛɛ. -Yee "wɛan nɛn minnun a 'ka yei ɛn o Bali -le 'wɪ 'paaman 'ka 'ji. ɛn Bali -le 'wɪ tɪgɪ bɛ waa -ci maan 'kpa tɪgɪ. ⁶ 'Ka "trɔɛn "tʊ 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ ɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -yrɛ, ɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ. ⁷ -Yee "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali -le "yi 'tʊ 'ka 'e 'klɪdɪ 'ka man dɪ. ɛn ka ya -a man -pennan 'nan -kaa san Zozi Crizi 'e 'ta pee wɔ. ⁸ Bali -tɔa 'ka 'wɪlʊ, 'dʊ -e 'ka 'pɛ 'e 'vɪlɛ 'e 'plʊ dɪ -trɪlɪɪ -e tʊ zɪɛ 'e bɔ. Bali -a dra zɪɛ 'nan -e tʊ nɛn -kaa san Zozi Crizi -taa "man 'bɛ 'tʊ 'tʊ 'e 'vɪlɛ 'e 'kɔn 'e 'padɪ 'ka man dɪ. ⁹ Bali 'ka laabɔ 'nan -e 'ka 'vale -a -pɪ Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ waa, 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Bali zɪɛ -tɛ e 'wɪ 'vɪ bɛ, yaa dra.

Pɔl 'wɪ pla Korɛnti Zozinɔn lɛ o cɛɛn 'e cin man -le "wɛan

¹⁰ 'An "bʊɪ Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi 'tʊ da an 'ka trʊ "baa 'nan, 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va. Te 'cɛndɪ 'e cin man 'e 'kɔn 'ka yei "fo "dɪ! 'Pian 'ka 'ci wɪ 'e 'kɔn -tʊwɪlɪ, ɛn 'ka 'wɪlʊ -ji "nrɔn 'wɪ 'tʊwɪlɪ "da. ¹¹ 'An "bʊɪ Zozinɔn, fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Kloe mangulinun -a 'sinan 'pa 'mɛn 'nan 'wɪ 'fɔla 'ka yei. ¹² 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an ve bɛ -nyrɛn 'gʊ, maan 'man 'nan 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan 'o ya Pɔl -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Apolo -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'o ya Pieri -srɛnɔn 'a, ɛn min -mienun -a ve 'nan 'wɛɛ cɪ Crizi -srɛnɔn 'a.

¹³ E ya "le 'an 'wɪ 'tʊ laabɔ 'ka 'lɔ. -Tɪɛ 'vɪ 'cɛɛ 'nan, Crizi a 'e 'cɛndɪ 'e cin man? ɛn maan laabɔ "nyian 'ka 'lɔ 'nan: «'An 'bɔ Pɔl nɛn, minnun -a pɛin yiba "plan da 'cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "le "wɛan?» -Cɛjɛ. ɛn "nyian bɛ: «'An 'tʊ da nɛn o 'ka -batize drɛ?» -Cɛjɛ. ¹⁴ An Bali muo -fɔa 'nan, ma'an min -tʊ -batize drɛlɛ 'ka 'va dɪ, -te yaa 'sɪlɛ Cripu 'lee Gai -a dɪɛ. ¹⁵ E drɛ "yi ɛn 'wɪ zɪɛ e drɛ. 'Bɛ 'le vɛ bɛ ka 'a 'kɔlaman -e 'ka vɪ 'nan 'an 'tʊ da nɛn o 'ka -batize drɛ dɪ. ¹⁶ -A -cin -trɔa 'an 'ji "nyian 'nan, an Sefana -batize drɛ 'o 'vale 'e 'mangulinun -a. -Te an min pee -batize drɛ "nyian bɛ, -a -cin 'ka 'an 'ji "fo "dɪ. ¹⁷ Kʊɔ Crizi 'ka 'an 'palɛ -sia 'nan 'an 'ta minnun -batize drɛ dɪ. 'Pian yaan 'pa 'sia 'nan 'an 'ta 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun lɛ. ɛn 'wɪ zɪɛ blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -dandan "cɛɛ maan 'sia -e 'an vɪ minnun lɛ dɪ. Maan dra zɪɛ 'nan -e Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, -yee 'plɛblɛ 'lɛ 'e 'fʊ "man.

Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -dan 'mlian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ da

¹⁸ Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, minnun nɛn o ya 'o 'sɪdɪ Bali man -kɔɔbɪ bɛ, waa -nan wɪ maan klin "tɛ wɪ -a. 'Pian -kaa nɛn Bali -taa -kaa

'sile 'wɪ 'ji bɛ, -kaa -ci maan 'nan Bali -le 'plɛblɛ nɛn. ¹⁹ 'Wɪ 'kpa nɛn, kɔɔ 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ -nyrɛn 'gʊ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«An -taa "blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ klu 'sɔle.

En an -taa -yee ci "nrɔndɪ -nan -nyanlɛ.»

²⁰ -Mɛ "wɪ nɛn 'wɪ 'tɔzan -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? En -mɛ "wɪ nɛn 'fluba 'ci vɪzan -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? Min nɛn e 'wɪ man -wɛɛman bɛ, -mɛ "wɪ nɛn e -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian? Wa 'a 'kɔlaman 'wɪ 'tʊ vidɪ -a "fo 'dɪ. Kɔɔ Bali blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ ta 'bɔla 'nan -yɛɛ ci klin "tɛ wɪ -a. ²¹ Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yɛɛ ci 'nan blamin 'ka 'kɔlaman -e 'e Bali -tɔ 'yee 'wɪ 'tɔdɪ -a dɪ. Bali 'bɔ 'bɛ 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'yee 'wɪ 'tɔdɪ -a. Yaa 'yɪ 'yi 'nan, min nɛn e yi -tɛra 'wɪ nɛn kua ve 'cɛɛ bɛ -a da bɛ 'e "sia 'wɪ 'ji. 'Wɪ zɪɛ tɛ kʊ ya -a vɪnan 'cɛɛ bɛ, minnɔn -a maan "le klin "tɛ wɪ -zʊ.

²² Zuif 'nɔn a "va 'nan -cɛ "srɔn wɪnɔn nɛn "o -nan ye. En Grɛk 'nɔn a 'wɪ 'tɔ wɪnɔn -wɛɛnan. ²³ 'Pian -cee vɛ bɛ, Crizi nɛn waa -tɛ yiba "plan da bɛ, -yee 'wɪ nɛn -kaa ve minnɔn lɛ. 'Wɪ zɪɛ e "naan Zuif 'nɔn man, ɛn minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ, "o maan "le klin "tɛ wɪ -le 'wɪ 'zʊ. ²⁴ 'Pian minnɔn nɛn Bali o laabʊ 'nan -e 'e o 'si 'wɪ 'ji bɛ, -tɛ o ya Zuif 'nɔn 'a ɔɔ, ɛn -tɛ o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪ ɔɔ, waa -tɔa 'nan Crizi a Bali -le 'plɛblɛ 'a, ɛn e ya Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -a. ²⁵ 'Wɪ nɛn Bali -a drɛ zɪɛ minnɔn -a "siala "le klin "tɛ wɪ -le 'wɪ 'zʊ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo 'dɪ, kɔɔ Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ "mlian blamin -le vɛ da -kɔɔbli. En "nyian bɛ, 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, blamin -a "siala 'nan Bali 'ka 'plɛblɛ dɪ. -Wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo 'dɪ, kɔɔ Bali -le 'plɛblɛ "mlian blamin -le vɛ da -kɔɔbli.

²⁶ 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn maan 'nan 'an ve bɛ, e ya "le 'ka 'fli -nanjɛn -e 'ka -tɔ 'ka 'bɔ 'a. Kaa nɛn Bali 'ka laabʊ 'labɛ, minnɔn nɛn blamin o "siala 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ, o 'ka 'ka yei "bʊɪ 'dɪ. En min tanɔn 'ka 'ka yei "bʊɪ 'dɪ. En min -dandan nun 'ka 'ka yei "bʊɪ 'dɪ. ²⁷ 'Pian minnɔn nɛn blamin o "siala -blɔnɔn 'a bɛ, o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnɔn nɛn 'wɪ 'tɔnɔn 'a bɛ, 'yra 'e o -tɛ. En "nyian bɛ, minnɔn nɛn blamin 'ka o "siala fɛ -tʊ -a dɛ, o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnɔn nɛn min tanɔn 'a bɛ, 'yra 'e o -tɛ. ²⁸ En "nyian bɛ, minnɔn nɛn o 'ka min -dandannɔn -a dɛ, ɛn blamin yɛ 'ka 'naan o man dɛ, o 'bɔ nɛn Bali o 'si "va. Minnɔn nɛn o 'ka fɛ -tʊ -a dɛ o nɛn. Bali -a drɛ zɪɛ 'nan -e minnɔn nɛn blamin o "siala fɛ -tʊ -a bɛ, o -nan wɪ 'e vɪlɛ 'e 'kɔn dɪ. ²⁹ E ya zɪɛ 'nan -e 'trɛda blamin -tʊ 'e vɪlɛ 'e -dandan 'tan Bali 'lɛ dɪ.

³⁰ -A -tʊwli "nɛn 'cee vɛ -a. Bali 'bɔ 'bɛ 'ka drɛ Zozɪ Crizi -le vɛ -a. Zozɪ Crizi zɪɛ, 'wɪ 'tɔdɪ nɛn e 'si Bali va bɛ -nyrɛn, ɛn -yɛɛ drɛ -cee vɛ -a. Kɔɔ Crizi 'bɔ 'le "wɛan nɛn Bali -kaa 'sia min tɪgɪ 'a, ɛn e -kaa 'si "va 'yee vɛ -a "fo, ɛn e -kaa 'si 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔanba -ji. ³¹ Bali -a drɛ zɪɛ 'nan -e 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -kaa ta wɪ drɛ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Te min a "va 'nan

'e -dandan "taan Bali 'lɛ bɛ,

'wɪ nɛn Minsan -a drɛ -yrɛ "bɛ -a 'bɔ 'e vɪ!»

2

Pɔl Zozɪ Crizi -le 'wɪ 'vɪ Korɛnti 'nɔn lɛ 'kɔ?

¹ 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'an 'bɔ 'gʊɛ, zɪ an 'lʊ 'ka 'va bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -dandan 'lee 'wɪdɪ sidɔ -a "cɛɛ an 'wɪ nɛn Bali -a drɛ bɛ -a 'vɪ 'cɛɛ dɪ. ² Kɔɔ maan 'yɪ 'yi 'nan Zozɪ Crizi -tʊwli "le 'wɪ nɛn 'an ve 'cɛɛ. Zozɪ Crizi nɛn waa -tɛ yiba "plan da bɛ -a 'bɔ nɛn maan ve. ³ Tʊ nɛn an 'lʊ 'ka 'va bɛ, tɛ an 'koe 'ka 'an da 'kpa dɪ. En "nyian bɛ tɛ "kɪan a 'an 'ji. ⁴ Bali -le 'wɪ nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -dandan 'lee 'wɪdɪ sidɔ -a "cɛɛ maan 'vɪ 'cɛɛ ɛn kaa 'man 'yi 'dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'bɛ 'nyranman 'pa 'plɛblɛ ɛn ka 'wɪ zɪɛ -a 'man 'yi. ⁵ Maan drɛ zɪɛ 'nan

-e Bali -le 'pleble 'le "wean be 'ka yi -tera Zozi da. Koo an 'ka "vale 'nan blamin -le 'wi 'todi -dandan man nen 'ka yi -tera "da "di.

Bali-le 'wi 'todi

⁶ Zozinon nen o dre Bali -le 'wi 'ji ceje be, waa -toa 'nan 'wi 'todi nen kua 'vi. 'Pian 'wi 'todi zie ya'a 'sile 'tre 'gve -a da di, en ya'a 'sile minnun tanon 'va di. -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan minnun tanon zie yi -tu bo'a "be o -nan -nyaan. ⁷ 'Wi 'todi nen kua "paaman minnun ji be, Bali -le 'wi 'todi nen -a -ci mandi a 'pleble be -nyren. Te Bali 'ka tian 'tre drele die, en yaa man dre 'e 'cen 'nan 'yee 'to -dan be 'ka dre -a "nen "blunon 'a. 'Wi 'todi zie e ya 'e yoodi minnun man. ⁸ Minnun tanon nen 'tre 'gve -a da be, wa'a Bali -le 'wi 'todi zie -a -ci manle di. "Te waa -ci 'man be, "te Minsan nen 'to -dan a -yru "be wa'a -peinle yiba "plan da di. ⁹ 'Wi nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be, -yee 'le soo. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan: «'Wi nen blamin 'ka tian 'li -a -nan yile die, en 'wi nen blamin 'ka tian 'li -a manle die, en 'wi nen -a -cin 'ka blamin 'ji 'nan e dra die, -a 'bo nen Bali -a man dre minnun nen o Bali 'bo ye "yi "be -wee ve -a.»

¹⁰ 'Pian -cee ve be Bali 'be 'wi zie -a -ci 'si -cee 'yee lei 'saun 'a. Koo Bali lei 'saun 'wi pegenon -toa. Yaa -toa "trilii e Bali -le 'wi yoodi pegenon -toa. ¹¹ 'Ka 'ci "nrøn 'wi 'gve -a da -tu, blamin 'bo 'be 'e 'fli man wi -toa 'e -towlu "ce. -Njεε duu? -A -towlu "nen 'nyian Bali lei 'saun 'le ve -a. 'Wi pegenon nen Bali da be, Bali lei 'saun 'be -toa 'e -towlu. ¹² Lei nen Bali -a -non -cee be, ya'a 'sia 'treda 'gu di, 'pian e "sia Bali 'bo 'va. -Yee "wean Bali -le 'yinun nen yaa dra -cee be, -kaa -toa.

¹³ En "yinun zie blamin -le 'wi 'todi -dandan -a "cee -kaa -nan wi ve minnun le di. 'Pian 'winun nen Bali lei 'saun -a "paa -kaa 'le be, -a 'bo nen -kaa ve minnun le. 'Wi 'kpa nen, 'winun nen e ci Bali -le 'wi 'a be, -kaa -ci "sia minnun nen Bali lei 'saun o "paala be -wle. ¹⁴ 'Pian min nen e 'ta wola 'e 'bo 'wulo -ji winun da be, winun nen e 'si Bali lei va be, ya'a 'we 'man 'nan 'wi 'kpa nen di. -A san "e 'winun zie -a "siala klin "te winun -a en ya'a 'kolaman -e 'e -ci man di. Fe nen maan ve zie, -yee ci 'nan 'winun nen e 'si Bali va be Bali lei 'saun 'be -ci "sia min le. ¹⁵ Min nen Bali lei 'saun -a "paala be, e -kolaman 'wi 'to 'tudv pegenon 'fa 'sidi -a, 'pian min nen Bali lei 'saun "cee "paala die, ya'a 'kolaman -e 'e min zie -yee 'winun dre di -ci man di. ¹⁶ Koo 'wi zie Bali -le 'fluba -a 'vi. E ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Tie Minsan -le ci "nrondi -toa?

En -tie -kolaman 'wi "paadi -a "ji?»

-A san "ka "fo "di, 'pian -cee ve be, Crizi lei 'be -kaa "paala. -Yee "wean -kaa -yee ci "nrondi -toa.

3

-Me "wi nen Bali 'sunon -a dra?

¹ 'An "bu Zozinon, 'wi tighi 'ji be, ma'an 'kolaman -e 'an 'wi tin 'ba 'cee "le minnun nen Bali lei 'saun o "paala be -wee 'wi 'zu di. 'Pian an 'wi tin "baa 'cee "le minnun nen o 'ta wola o 'bo 'wulo -ji winun da be -wee 'wi 'zu. Koo ka ya "le minnun nen o ya Crizi -le 'wi 'ji 'nen 'linen nun -a be -wee 'wi 'zu. ² -Yee "wean 'winun nen an "sia -a tin 'banan 'cee 'gve, e 'ka 'pleble di. 'Nõnnon nen waa -noan 'nen 'linen le be, e ya "le -a 'bo nen maan -non 'cee. Koo ka'a 'kolaman -e 'ka fe 'pleble 'bli di. En 'be nen 'gve, nõnnon nen min -a -noan tian 'cee. ³ Koo ka 'ta wola 'ka 'bo 'wulo -ji winun da. Fe -le "wean an 'wi zie -a 'vi be, man bu di a 'ka yei, en 'wi a 'e -foladi 'ka yei. 'Wi zie yaa -koonman 'nan Bali lei 'saun "cee 'ka "paala di en 'cee 'ta wv -pe a "le minnun nen wa'a Bali toa die -wee ve zu.

4 Kɔɔ min -mienun a 'ka yei "o "ve 'nan: «"Kɔɔ 'ya wo Pɔl -srulon 'a», en min -mienun "o "ve 'nan, Apolo -srulon nen "wee "a. 'Wɪ zɪe -yɛe -kɔɔnman 'nan Bali lei 'saun "cɛɛ 'ka "paala dɪ.

5 'Pian e ya 'le 'an 'wɪ 'tɔ laabɔ 'ka 'lɔ. -Tɪ nen Apolo -a? En -tɪ nen 'an 'bɔ Pɔl -a? Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'sunɔn "tun "nen 'kɔa. 'Kɔɔ 'va nen Bali ciɔa en ka yi -tera Zozi da. 'Wɪ nen Minsan -a -peba 'wɔ 'kɔ 'lɔ bɛ, -a 'bɔ nen kɔa drɛ. 6 E ya "le 'nan fe 'wɛ nen maan -fɔ 'trɛ 'ji, en Apolo 'yi 'sen "da. 'Pian Bali 'bɛ fe 'wɛ zɪe -a 'bɔ en -yɛe cɪ -a trɔnan. 7 Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, min nen e fe 'wɛ 'fɔ 'trɛ 'ji bɛ -a san 'tɔ "cɛɛ wa'a ve dɪ, en min nen e 'yi 'sen "da "bɛ -a san 'tɔ "cɛɛ wa'a ve dɪ, 'pian Bali nen yaa 'bɔ en e cɪ -a trɔnan bɛ, -a 'tɔ nen waa ve. 8 Min nen e fe 'wɛ -fɔa 'trɛ 'ji lee min nen e 'yi -sean "da "bɛ, wa'a 'mlian 'o cin da dɪ. 'Pian 'nyranman nen min -tɔ -a 'pa bɛ, -a man -kopa nen Bali -a -nɔan -a san le. 9 Kɔɔ kɔɔ ya Bali lɔ "le -yee 'nyranman 'panɔn 'zɔ, en cɛɛ cɪ Bali -le fei 'bɔ 'a. En "nyian bɛ, ka ya "le -yee 'kɔn 'le 'wɪ 'zɔ.

10 Bali -le "yi "nen yaa drɛ 'men 'an drɛdɪ -a Zozi 'le 'pasiazan -a bɛ, -yɛe -maan an drɛ "le 'kɔn 'tɔzan -dan -le 'wɪ 'zɔ. An 'kɔn 'pɔ -fɔ 'trɛ 'ji, en min peenun a -a -tɔnan "da. 'Pian 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn nen ka cɪ -a -tɔnan "da "bɛ, 'ka yei 'tɔ 'ka 'fli -va. 11 Fɛ nen maan ve zɪe, -yɛe cɪ 'nan 'kɔn 'pɔ nen maan -fɔ 'trɛ 'ji 'va bɛ, Zozi Crizi nen. En min 'ka 'kalam -e 'e 'kɔn 'pɔ pee -fɔ 'nyian 'trɛ 'ji "fo "dɪ.

12 Minnun a 'kɔn zɪe -a -tɔnan "da -siga -a, en min -mienun a 'kɔn zɪe -a -tɔnan "da -kɔlenun nen o 'fle cɪ bɛ waa, en min -mienun a "nyian -a -tɔnan "da yiba "a, en min -mienun a "nyian -a -tɔnan "da "lɔ "a. 13 'Pian 'nyranman nen min -tɔ -a 'pa bɛ, -a ta -taa "bɔlea yi nen Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ -a da. Yi zɪe -a da bɛ, 'tɛ 'a nen Bali min -tɔ -le 'nyranman -nanjean. 14 Min nen e 'kɔn zɪe -a -tɔ "da en 'tɛ 'ka -kɔlale -yee vɛ sɛdɪ -a dɪe, -a san 'yee -kopa ye. 15 'Pian -te 'nyranman nen yaa 'pa bɛ 'tɛ -a sɛ bɛ, ya'a 'yee -kopa 'ye "fo "dɪ. 'Pian min 'bɔ zɪe e 'sia 'wɪ 'ji. E -kɔan "le min nen e 'sɔ 'tɛ 'lɔ fɛ -a blu bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

16 'Ka Zozinɔn bɛ cɛɛ cɪ Bali -le 'kɔn 'a, en Bali lei 'saun -nyɛanla 'ka 'ji. Ka'a tɔa zɪ dɔv? 17 Min nen e Bali -le 'kɔn -wi bɛ, Bali min zɪe -a -nan -nyaan. Kɔɔ Bali -le 'kɔn a 'saun en 'ka Zozinɔn 'bɛ cɪ Bali -le 'kɔn 'bɔ zɪe -a.

18 Te min -tɔ 'e 'fli see "paadɪ! Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te -a -cin a min -tɔ 'ji 'ka yei 'nan 'yɛe cɪ 'wɪ 'tɔzan -a bɛ, min zɪe 'e 'fli drɛ 'blɔzan -a 'trɛdanɔn 'lɛ. E drɛ zɪe, 'dɔ -e Bali 'e 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -yrɛ. 19 Kɔɔ 'wɪ 'tɔdɪ nen 'trɛdanɔn -a "siala 'nan -yɛe cɪ 'wɪ 'tɔdɪ 'kpa -a bɛ, e ya Bali 'lɛ klin "tɛ wɪ -a. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'wɪ 'tɔnɔn "kuan 'o 'bɔ 'le -dawli wɪnun drɛdɪ man.»

20 En e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji "nyian 'nan:

«'Wɪnun nen 'wɪ 'tɔnɔn -a "nrɔnman 'o 'ji bɛ,

Minsan -a -tɔa, en yaa -tɔa 'nan -a -ci "ka "dɪ.»

21 E ya zɪe 'nan -e min -tɔ 'e vilɛ 'e 'fli drɛ -dandan 'trɛda blamin -le "wɛan dɪ. Kɔɔ Bali fe pɛɛnɔn 'nɔn 'cɛɛ. 22 Maan ve 'cɛɛ 'nan -te e ya 'an 'bɔ Pɔl -a oo, en -te e ya Apolo -a oo, en -te e ya Pɛɛrɪ -a oo, en -te e ya 'trɛ 'bɔ 'gɔvɛ -a da -a oo, en -te e ya 'belidɪ -a oo, en -te e ya -kadɪ -a oo, en -te e ya 'trɛda fɛnun nen -nan 'gɔvɛ -a oo, en -te e ya fɛnun nen o -taa "bɛ -a oo, -a pɛɛnɔn zɪe, Bali -a -nɔn 'cɛɛ. 23 'Pian 'ka 'bɔ bɛ, ka ya Crizi -le vɛ -a, en Crizi a Bali -le vɛ -a.

4

¹ 'W1 nən -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'kə 'va zia bə -nyrən 'gə, kə ya Crizi 'sunən 'a, ən e 'kə 'plə 'nan 'kə Bali -le 'w1 yəddi 'paa 'ka 'ji. ² 'Pian 'w1 -dan nən 'va "bē, -nyrən 'nan 'nyranman nən yaa -pəba 'wə 'kə 'lə bē 'kə yīē -trəa 'da. ³ -Yee "wəan 'an 'bə 'le vē bē, -te ka 'mən 'w1 tin 'baa oo, -te 'bē "cēē dī, tin 'banən 'mən 'w1 tin 'baa oo, ma'an siala 'w1 a dī. Ən 'nyian bē 'an 'bə mēən "cēē 'an 'fli -le 'w1 tin 'baa dī. ⁴ Maan vē 'cēē 'nan, -te 'an 'wulo -ji "nrəndi 'ka tin tēa 'an da dī oo, wa'a vilē 'nan 'w1 zīē -yēē "wəan 'mən tin a 'nənnən dī. 'Pian Minsan -təwli 'bē cī 'mən tin 'bazan 'a. ⁵ -Yee "wəan tē 'ka tin -tē min da, tē -a tū 'ka tian bələ dī. 'Pian 'ka Minsan -tadi man -pən! Tū zīē -a man nən, e 'w1nun nən 'e yəddi klun va bē -a ta bəala. Ən "nyian bē, 'w1nun nən min 'ji 'e yəddi bē, yaa ta bəala. Maan vē 'cēē 'nan, yī zīē -a da bē Bali min 'tə 'yī 'və 'nyranman nən min 'bə -a 'pa bē -a man.

Zozi Crizi -le 'pasianən 'o drē 'cēē 'w1 -kəən "mannən 'a

⁶ 'An "būi Zozinən, 'cēē "wəan nən an 'sia 'w1nun 'gəē -a v1nan 'kə 'vale Apolo -a 'kə man. Waa 'v1 'nan: «'W1 nən 'e 'crən -tədi bē, tē min 'e 'ciila 'da 'dī!» An ya 'vale 'nan 'w1 zīē 'ka -tə 'nan, -a -təwli "nən 'nyian 'kəē vē -a. -Yee "wəan tē 'ka tū 'e -dandan 'tan 'kə 'fli 'gəē 'kə yēi "min -tū -le "wəan dī. ⁷ -Tīē 'v1 'yīē 'nan i ya -dan 'i bəēzan -tə man? Fē -tū nən 'i 'lə, tē Bali "cēē 'nən 'yīē dīē, e 'ka "fo 'dī! -Yee "wəan nən 'i -dandan 'tandi 'le 'tə!

⁸ -A -cin a 'ka 'ji 'nan fē -tū 'ka 'e 'klidi 'ka man dī, 'nan ka drē fənən 'a. Ən ka mingənnen -blidi 'sia 'va, 'pian kə 'ka wə "va dī. An ya "va 'nan 'w1 zīē 'e drē 'w1 'kpa -a, 'dū -e 'kə "kən wə "va. ⁹ -A -cin a 'an 'ji 'nan, kəē nən kə cī Zozi 'le 'pasianən 'a bē, Bali 'kə drē minnun nən o 'ka min va minnun -a dīē waa. Kə drē "le minnun nən o ya 'o 'pladi 'nan 'o -ka bē -wēē 'w1 'zū. -Tē e ya Bali -le 'pasianən 'a oo, ən -tē e ya blamin -a oo, o pēənən -a -nan yē. ¹⁰ Minnun 'kə "siala klinnən 'a Crizi -le "wəan. 'Pian 'cēē vē bē, 'ka 'fli "siala 'w1 'tənən 'a Zozinən yēi. Ka ya min 'plēblē nun -a, 'pian 'kəē vē bē e 'ka zī dī. Minnun 'ka 'tə "yī 'və, 'pian 'kəē vē bē o "naan "kəē "man.

¹¹ 'Bē nən cēēgə yī -a 'gəē, dra 'kə -tēa tian, ən 'yī dra 'kə -tēa tian. 'Kə man sənun "ka 'dī. Minnun 'kə -sən, ən "nyian bē 'kə -nyran pēi "ka 'dī. ¹² 'Kə "kəē -nyaan 'nyranman 'padi -a -e 'kə "nən "fē -bli. Minnun 'kə "srənman 'pian -fēa nən kə və o man. Minnun 'tē "paa 'kə da, 'pian 'kə 'wulo -təa "wlu. ¹³ Minnun "wē 'kə man -wliidi, 'pian kəa "sia "da -wle wēi 'nənnən 'a. Kə drē 'trēdanən 'lə "le bli -le 'w1 'zū, ən kə da nən o 'wēē "tri pēənən "wēənman tian cēēgə yī -a.

¹⁴ -Tē an 'w1nun zīē -a crən -tē 'cēē bē, wa'a vilē 'nan -e 'yra 'e 'ka -tē dī. 'Pian an ya "vale 'nan ka -səənla -si tiglī da, kəē ka drē 'mən 'nənnun nən an o yē "yī "bē waa. ¹⁵ Maan vē 'cēē 'nan -tē min -kpi fu (10.000) 'bē Crizi -le 'w1 'paaman 'ka 'ji oo, 'pian -a -cin -e 'kən 'ka 'ji 'nan 'ka "tī 'ka "kaga 'dī. 'An 'bə 'bē drē 'ka "tī "a, kəē mēən Crizi -le 'w1 'nənnən 'v1 'cēē ən ka drē -yēē vē -a. ¹⁶ -Yee "wəan an 'ka trū "baa 'nan, 'ka drē 'an 'si drēnən 'a. ¹⁷ Ən 'w1 zīē -a -ji bē, an Timote "paa -sia 'cēē. Mēən Bali -le 'w1 'v1 -yrē ən e w1 "man. Zozinən yēi "bē, e drē "le 'an 'pən -ji 'nən nən maan yē "yī ən an yī -tēala "da "bē -yēē 'w1 'zū. Zī 'mən 'ta wə -pē cī Crizi -sru "bē, e "ta "lə -a -cin -tələ 'ka 'ji. Ən 'w1 'bə zīē -a 'bə nən maan "paaman minnun 'ji -leglizī -təvū pēənən 'ji.

¹⁸ Min -mienun a 'ka yēi "bē waa nrən 'o 'ji 'nan ma'an "nyian lia 'an da 'ka 'va "fo 'dī, ən o -dandan 'tandi 'sia. ¹⁹ 'Pian maan vē 'cēē 'nan -tē Minsan w1 "man "bē, -a -nan 'ka "nyian mən dī -e 'an 'lə 'ka 'va. -Tē an 'lə bē, minnun 'bə nən 'o 'fli dra -dandan 'labē, wa'a vilē 'nan o wēi lē nən 'an "trəən -təa "dī, 'pian 'plēblē nən Bali -a -nən -wle "bē -a 'bə nən maan -nanjēan. ²⁰ Kəē Bali -le mingənnen -blidi min da bē, wa'a vilē 'nan 'w1 'saza nən min -a tin "baa 'e 'le dī, 'pian Bali 'yēē 'plēblē 'cī -kəənman. ²¹ 'An sənba 'sia -e 'an 'lə 'ka 'va, 'bē a

-tu. En 'an 'lɔdɪ 'ka 'va 'ka yɪdɪ 'yi 'lee -pɔan "trɔɔ -a bɛ, 'bɛ a -tu. 'Wɪ "fli zɪɛ -a "cɛn 'va nɛn ka ci?

5

'Wɪ 'wɪdɪ -dan wla Korenti Zozinɔn yei

¹ Maan 'man 'e 'pa -a "fli yaa 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ nɛn minnun 'bɔ nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ, wa'a 'kɔlaman -e 'o drɛ dɪɛ, min -tu a -a drɛnan 'ka yei. Kɔɔ min zɪɛ 'o 'vale 'e "tɪ "nan -a, -wɛɛ cɪ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a. ² 'Wɪ zɪɛ min -tu a -a drɛnan 'ka yei, te ka -dandan "taan. 'Pian e ya 'le 'ka 'ta 'e drɛ paan -trɔdrɔ -e min nɛn 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, 'ka -pin 'ka yei. ³ 'An 'bɔ Pɔl -le vɛ bɛ, an 'ka 'ka yei "nun dɪ, 'pian 'mɛn ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn a 'ka 'va nun. Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, "te 'an 'kɔn 'ka 'va nun bɛ, "te an tin -te "da -a -nan 'mɔn. ⁴ 'Wɪ nɛn kɔ 'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ, 'ka cin yɪ -yɛɛ 'wɪ man Minsan Zozɪ Crizɪ 'tɔ da. 'Mɛn ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn a 'ka 'va nun "le -cɛɛ cɪ. -Kaa san Zozɪ Crizɪ -le 'plɛblɛ 'a, ⁵ 'ka min zɪɛ -a -pin 'ka yei -e 'e drɛ Satan -le vɛ -a 'e "pa 'jɪ. 'Ka drɛ 'nan -e Satan 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn -yrɛ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan 'lɔɔ 'e lia 'e da -e 'e -kɔla 'sidɪ -a 'wɪ 'jɪ yi nɛn -kaa san Zozɪ Crizɪ -taa "man "bɛ, -a da.

⁶ E 'ka 'wɪ "yi "a "fo -e 'ka -dandan 'tan 'wɪ zɪɛ -a -jɪ dɪ. Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan: «Sɪ 'wɛ -tɔwɪ min 'shɛ pɛɛnɔn "tranman!» ⁷ -Yɛɛ "wɛan 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn e -kɔlaman -e 'ka pɛɛnɔn "saa bɛ, 'ka 'si 'ka yei. 'Ka drɛ zɪɛ, 'dɔ -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ! Kɔɔ 'ka 'pa nyranman "cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a "fo "dɪ. 'Wɪ nɛn Izraɛl 'nɔn -a dra te o "ta 'o tranun 'si nɔanba -jɪ "fɛdɪ -blɛ bɛ, 'e drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a! O 'mannyan pɛɛnɔn 'wɛɛnman bei 'vaa -e 'o 'kpɔun -pɔ nɛn 'mannyan 'ka 'kɔan "va "dɪɛ -a drɛ. "Bɛ -srɪ -e 'o 'wee 'bla 'blɪ. Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, Crizɪ drɛ "le -cɛɛ 'bla 'zɔ. E -ka 'nan -e 'e -cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ 'fui, -e -kaa 'kɔn 'saun Bali 'lɛ. ⁸ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, te -kaa -cɛɛ "fɛdɪ -blɛ te "mannyan ceje a -kaa 'va dɪ! -Yɛɛ cɪ "le 'wɪ 'wɪdɪnun nɛn -cɛɛ drɛ 'e tɛdɛ bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Te -cɛɛ drɛ "nyian "fo "dɪ! 'Pian 'wɪ nɛn e cɪ 'saun Bali 'lɛ bɛ, -nyrɛn -kaa drɛ! En 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ, -nyrɛn -kaa drɛ!

⁹ 'Fluba ceje nɛn an 'lɔ 'a 'cɛɛ bɛ, maan crɛn -tɛ -jɪ 'nan, -kɔnnɛn -wɛɛnɔn 'lee lɪ -wɛɛnɔn bɛ te 'ka -blɪ waa "fo "dɪ. ¹⁰ -Te an ya 'wɪ zɪɛ -a vɪnan bɛ, minnun nɛn o 'ka Zozɪ 'va dɪɛ, 'wee 'wɪ 'cɛɛ ma'fan ve dɪ. En wa'a vɪɛ 'nan minnun nɛn 'trɛ 'gɔvɛ -a da te o ya "lala yɪ "yi 'nɔn 'a, en o ya crinnɔn 'a, en o ya -yɔ -pannɔn 'a bɛ, -wee 'wɪ nɛn maan ve dɪ. "Te e ya paan 'bɛ 'a bɛ, "te ka "sia 'trɛ 'bɔ da "fo.

¹¹ 'Pian fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪnun zɪɛ -a crɛn -tɛ 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gɔ: Minnun nɛn waa ve 'o 'fli man 'nan o ya -kaa "bɔɪ Zozinɔn 'a te o ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, te 'ka -blɪ waa "fo "dɪ! -Nyrɛn 'le 'nan -kɔnnɛn -wɛɛdɪ -le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan lɪ -wɛɛdɪ -le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan "lala yɪdɪ "yi "le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan -yɔ -pandɪ -le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan 'wɪ 'wɪdɪ "vidɪ Bali man -le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan -wɛn mlɪndɪ -trɔadɪ 'o 'win -jɪ -le 'wɪ 'zɔ, en -nyrɛn "le 'nan fɛ 'sidɪ min lɔ -gla -a -le 'wɪ 'zɔ. Minnun zɪɛ, te 'ka -blɪ waa "fo "dɪ, en te 'ka fɛ -blɪ waa 'e cin va "fo "dɪ!

¹² Minnun nɛn o 'ka Zozɪ 'va dɪɛ, mɛɛn "cɛɛ tin -tɛa "o da dɪ. 'Pian minnun nɛn Zozɪ 'va bɛ, -cɛɛ tin -tɛa "o da. ¹³ En minnun nɛn o 'ka Zozɪ 'va dɪɛ, Bali 'bɛ tin -tɛa "o da. -Yɛɛ "wɛan nɛn 'wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ bɛ, 'ka 'ta wɔla "da! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ,
'ka -pin 'ka yei!»

6

-Te 'wɪ 'fɔla Zozinɔn yei "bɛ, -tɛ "paamlan?

¹ 'Wɪ -fɔla Zozizan 'tʊ 'lee 'e 'bʊɪ Zozizan 'tʊ yei, 'pian kaa "siala -e 'ka -kʊ -a minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪe o cɛin -da. 'Wɪ nɛn ka dra zɪe 'e 'ka "yi "fo "dɪ. Kaa tin "baa paan 'ka "bʊɪ Zozinɔn 'cɛin -da. ² -Kaa 'bɔ nɛn -kaa ya Bali -le minnun -a bɛ, -cɛɛ -taa 'trɛdanɔn 'le tin 'balɛ. Ka'a 'wɪ zɪe -a tɔa dʊʊ? -Mɛ "le "wean nɛn ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'wɪ 'sɛzɛnɛn zɪe -a tin 'ba 'ka 'bɔ 'a dɪ? ³ ɛn "nyian bɛ, -cɛɛ -taa Bali -le 'pasianɔn 'le tin 'balɛ. Ka'a 'wɪ zɪe -a tɔa dʊʊ? -Mɛ "le "wean nɛn ka'a 'kɔlaman -e 'ka 'trɛda wɪ 'sɛzɛnɛn 'gʊɛ -a tin 'ba 'ka 'bɔ 'a dɪ? ⁴ 'Pian -te 'wɪ 'fɔla 'ka yei "bɛ, ka -ko 'wɪ zɪe -a tin 'banɔn nɛn o 'ka Zozinɔn 'a dɪe, o cɛin -da.

⁵ An ya "vale 'wɪ nɛn kaa dra bɛ, -a 'yra 'e 'ka 'tɛ, -yee "wean nɛn an 'wɪ zɪe -a ve. 'Wɪ 'tɔzan 'bɔ 'tʊ 'ka 'cee yei, -te 'wɪ 'fɔla Zozinɔn "fli yei "bɛ -e 'e -kɔla o yei "paaladi -a 'mlɔnmlɔn dʊʊ? ⁶ 'Cee 'wɪ drɛdɪ -a -kɔɔnman 'nan 'wɪ 'tɔzan 'ka 'ka yei "fo "dɪ. Kɔɔ -te 'wɪ 'fɔla Zozizan 'tʊ 'lee 'e 'bʊɪ Zozizan 'tʊ yei "bɛ, kaa "sia -e 'ka -kʊ -a minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪe o cɛin -da.

⁷ -A mandɪ 'nan 'wɪ 'fɔla Zozinɔn "fli yei ɛn o ya tin 'banan bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan 'cee 'ta wʊ -pɛ 'ka "le Zozinɔn 'zʊ dɪ. -Mɛ "le "wean nɛn ka'a 'we 'man -e min 'e 'wɪ drɛ 'ka 'va -wɪdɪ "dɪ? ɛn "nyian bɛ, -mɛ "le "wean nɛn ka'a 'we 'man -e min 'e 'ka 'ta -blɪ dɪ? ⁸ 'Pian 'cee vɛ bɛ, 'ka 'bɔ cɛɛ 'wɪ dra min va -wɪdɪ, ɛn cɛɛ minnun ta -ble. Min pee "tun "cɛɛ dɪ, 'ka 'bɔ "bʊɪ Zozinɔn lɛ nɛn ka 'wɪnʊn zɪe -a dra.

⁹ 'Wɪ 'gʊɛ -a -cin 'e -trɔa 'ka 'ji. -Nyɛn 'nan minnun nɛn o 'wɪ dra -wɪdɪ "min va bɛ, wa'a 'ko Bali -le mingɔnɛn trɛda "fo "dɪ. ɛn "nyian bɛ, te 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a 'sia 'wɪ wɪ -a "fo "dɪ! Minnun nɛn o ya -kɔnɛn -wɛɛnɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o ya lɪ -wɛɛnɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o ya -yʊ -pannɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o min -srɔn -wɛɛman bɛ, 'lee minnun nɛn o min nan -wɛɛman bɛ, 'lee -klɔnɔn 'lee -klɔnɔn nɛn o nyianla "le lɪ 'lee -kɔnɛn -le 'wɪ 'zʊ bɛ, ¹⁰ 'lee minnun nɛn o ya crɪnnɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o ya "lala yɪ 'yi 'nɔn 'a bɛ, 'lee minnun nɛn o -wɛn mlɪndɪ -tɔala 'o 'win -ji bɛ, 'lee minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdɪ "ve Bali man bɛ, 'lee minnun nɛn o fɛ "sia min lɔ -gla -a bɛ, o pɛɛnɔn zɪe, wa'a 'ko Bali -le mingɔnɛn trɛda "fo "dɪ. ¹¹ Min -mienun a 'ka yei 'e tɛdɛ bɛ, tɛ o 'wɪnʊn zɪe -a -mie dra. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, Minsan Zozi Crizi 'lee -kaa "tɪ Bali lei 'saun bɛ, -wɛɛ 'cee 'wɪ 'wɪdɪ fui 'ka man, ɛn o 'ka 'si 'va Bali -le vɛ -a "fo, ɛn o 'ka drɛ min tɪglɪ 'a Bali 'lɛ.

'Wɪ nɛn e Bali 'tɔ dra -dan bɛ -nyɛn 'ka drɛ!

¹² Min -mienun a 'ka yei, waa ve 'nan: «Fɛ pɛɛnɔn drɛdɪ -si a 'e 'lɛ 'sʊdɪ min lɛ.» 'Pian man ve 'cɛɛ 'nan fɛ pɛɛnɔn 'ka 'wɪ 'yi 'dra min lɛ dɪ. An -kɔlaman maan ve 'nan, fɛ pɛɛnɔn drɛdɪ -si a 'e 'nɔndɪ 'mɛn, 'pian ma'an 'fli tʊɛ -e 'an drɛ fɛ -tʊ -le nɔan -a dɪ. ¹³ Kaa ve "nyian 'nan: «Bali -blɪ fɛ -nɔn min lɛ 'nan -e 'e 'ku min -pɔn -ji. ɛn Bali min -pɔn drɛ 'nan -e -blɪ fɛ 'e 'ku "ji. ɛn tʊ -tʊ -taa "bɔlɛ bɛ, Bali 'o "fli zɪe o -nan -nyaan.» 'Wɪ zɪe e ya 'wɪ 'kpa -a. 'Pian Bali 'ka -kaa drɛlɛ min -e -kaa 'fli -nɔn -kɔnɛn -wɛɛdɪ 'lee lɪ -wɛɛdɪ lɛ dɪ. Kɔɔ Minsan a "va 'nan -kaa 'kɔlɛ 'e 'kɔn 'e 'bɔ 'le vɛ -a. ɛn 'e 'bɔ 'yɛɛ yɪɛ -tɔa -kaa 'kɔlɛ 'va. ¹⁴ Fɛ -le "wean nɛn an 'wɪ zɪe -a 'vɪ bɛ, zɪ Zozi Crizi -ka bɛ, Bali -a 'kɔlɛ wɪluan -kanɔn 'va. -A -tʊwɪlɪ "nɛn "nyian Bali -a dra -cɛɛ. -Te -kaa -ka bɛ, Bali -kaa 'kɔlɛ 'gʊɛ -a wuanla -kanɔn 'va 'yee 'plɛblɛ 'a.

¹⁵ Crizi man mɛnnun nɛn 'kaa. Ka'a 'wɪ zɪe -a tɔa dʊʊ? Min -kɔlaman -e 'e Crizi man mɛn -tʊ 'si -e 'e drɛ -kɔnɛn -wɛɛzan man mɛn -a? -Cɛjɛ! ¹⁶ Kaa -tɔa 'nan, -te min 'nyin -kɔnɛn -wɛɛzan -sru "bɛ, tɛ o "flinɔn drɛ min -tʊwɪlɪ "a. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min "fli zɪe o dra min -tʊwɪlɪ "a.»

¹⁷ 'Pian min nɛn 'bɛ lɛa Minsan man bɛ, o dra -tʊwɪlɪ Bali lei 'saun 'le "wean.

18 -Yee "wεan te 'ka 'fli -nɔn -kɔnnɛn -wεɛdi 'lee li -wεɛdi lɛ "fo "di. Kɔɔ 'wɪ 'wliɔi 'tɔ 'tɔɔɔ pɛɛnɔn nɛn blamin -a dra, te e 'ka -kɔnnɛn -wεɛdi 'lee li -wεɛdi da diɛ, ya'a fɛ -tɔ dra min 'kɔlɛ lɛ di. 'Pian 'wɪ 'wliɔi "nɛn -kɔnnɛn -wεɛdi 'lee li -wεɛdi da bɛ, -te min -a drɛ bɛ, te -a san 'wɪ 'wliɔi drɛ 'e 'bɔ 'kɔlɛ lɛ. 19 -A -cin 'e 'trɔa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'kɔlɛ bɛ, e ya Bali lei 'saun 'le 'kɔn 'a. ɛn Bali 'yee lei 'saun zɛ -a -nɔn 'cɛɛ, e ya 'ka 'lɔ. Ka 'ka "nyian 'ka 'fli -ji di. 20 Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali 'ka 'ta pan 'wɔ 'flɛ 'plɛblɛ 'a. -Yee "wεan 'ka Bali 'tɔ drɛ -dan 'ka 'kɔlɛ nɛn e ci -yee vɛ -a bɛ -a.

7

Pɔl 'wɪ tin 'ba li 'padɪ 'lee -kɔnnɛn 'padɪ da

1 'Fluba nɛn ka -ta -a 'mɛn bɛ, 'wɪ nɛn kaa laabu 'an 'lɔ 'ji bɛ, an 'ta -a "sia 'va 'cɛɛ. -Te kaa 'vɪ 'nan, te -klɔnmɔn 'e -wla 'e nan -sru "diɛ, 'wɪ 'tɔ nɛn kaa 'vɪ. 2 'Pian 'an 'bɔ Pɔl, maan ve 'cɛɛ 'nan, e ya 'wɪ 'yi "a -e -klɔnmɔn nan 'e 'kɔn. ɛn e ya "nyian 'wɪ 'yi 'a -e lumɔn -sran 'e 'kɔn. "Tɔgɔ lumɔn 'e drɛ -kɔnnɛn -wεɛzan 'a, ɛn -klɔnmɔn 'e drɛ li -wεɛzan 'a. 3 -Klɔnmɔn 'e -wla 'e nan -sru! -Yɛɛ ci "le 'e drɛ 'e nan lɛ. ɛn lumɔn 'e wɪ "man -e -a -sran 'e -wla -a -sru! -Yɛɛ ci "le 'e drɛ 'e -sran lɛ. 4 Lumɔn 'kɔlɛ bɛ, e 'ka lumɔn 'bɔ 'saza 'le vɛ -a di. 'Pian e ya -a -sran -le vɛ -a. -A -tɔwli "nɛn "nyian -klɔnmɔn -le vɛ -a. -Klɔnmɔn 'kɔlɛ bɛ, e 'ka -klɔnmɔn 'bɔ 'saza 'le vɛ -a di. 'Pian e ya -a nan -le vɛ -a. 5 -Yee "wεan te 'ka vɪ 'ka cin lɛ -cɛjɛ "fo "di. 'Pian -te 'ka "flinɔn wei drɛ -tɔwli, 'nan -e 'ka 'flin tɔ "wɛnnɛn 'a Bali trɔ 'badɪ -le "wεan bɛ, 'ka drɛ. "Bɛ -sru -e 'ka 'kɔ 'ka cin va, "tɔgɔ 'ka vɪlɛ 'ka 'kɔla 'ka 'fli 'kundi -a di, -e Satan 'e 'ka 'man yi.

6 'Wɪ zɛ -a da bɛ, -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -si -tɔ nɛn maan kɔɔn 'cɛɛ, 'pian -pei "cɛɛ maan -tɔ 'cɛɛ di. 7 E ya 'an 'ji 'nan minnɔn pɛɛnɔn 'o 'fɔ paan "kɔnnɛn -gɔnnɛn -a "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. 'Pian Bali "yi drɛ min lɛ -tɔɔɔ. Yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'tɔ, ɛn yaa drɛ min -mienun lɛ 'e 'tɔ.

8 -Klɔnmɔnnun nɛn o nan "ka "diɛ, 'lee lumɔnnun nɛn o -sran "ka "diɛ, 'lee -calenun bɛ, maan ve -wle 'nan, e ya 'wɪ 'yi "a -e 'o 'fɔ 'le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. 9 'Pian -te wa'a 'kɔlaman 'o 'fli 'kundi -a diɛ, 'o li 'pa, ɛn -te 'bɛ "cɛɛ diɛ, 'o -kɔnnɛn 'pa! Lɪ 'padɪ 'lee -kɔnnɛn 'padɪ bɛ, -a "yi "mlian yra yidi -kɔnnɛn dra lɔ, -te 'bɛ "cɛɛ di li dra lɔ bɛ -a da.

Pɔl 'wɪ tin 'ba li bɔladɪ da

10 -Klɔnmɔnnun nɛn o li 'pa bɛ, 'lee lumɔnnun nɛn o -kɔnnɛn 'pa bɛ, 'wɪ nɛn maan laabo -wɔ 'bɛ, -nyɛn 'gɔ. 'Wɪ zɛ Minsan 'bɛ vɪ 'nan, 'o 'ta wɔla 'da. -Nyɛn 'nan, te lumɔn 'e 'cɛn 'e -sran man 'li "fo "di. 11 'Pian -te lumɔn cɛɛn 'e -sran man bɛ, 'e 'fɔ 'e "tun, te 'e -kɔnnɛn pee 'pa "fo "di. -Te 'bɛ "cɛɛ diɛ, 'e 'o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e -sran -a. -A -tɔwli "nɛn "nyian -klɔnmɔn -le vɛ -a. Te -klɔnmɔn 'e nan bɔla 'li "fo "di.

12 Zozizan nɛn -a nan a te e 'ka Zozi 'va diɛ, 'lee Zozizan nɛn -a -sran a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -wee vɛ nɛn 'gɔ. 'Wɪ zɛ -a da bɛ, Minsan 'ka 'wɪ 'tɔ vɪlɛ di, 'pian an -kɔlaman an 'wɪ -mie ve 'cɛɛ "da. Zozizan nɛn -a nan a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -te -a nan a "va 'nan 'o 'kɔn -a bɛ, te 'e li zɛ -a bɔla "fo "di. 13 ɛn Zozizan nɛn -a -sran a te e 'ka Zozi 'va diɛ, -te -a -sran a "va 'nan 'o 'kɔn -a bɛ, te 'e 'si 'e 'sran zɛ -a wɔlɔ "fo "di. 14 Lumɔn zɛ e 'ka 'e "tri "tɔɔɔ Bali 'lɛ di, 'pian li 'bɔ 'le "wεan bɛ -a -sran dra 'saun Bali 'lɛ. -A -tɔwli "nɛn "nyian -klɔnmɔn -le vɛ -a, -klɔnmɔn 'ka 'e "tri "tɔɔɔ Bali 'lɛ di, 'pian -klɔnmɔn 'bɔ 'le "wεan bɛ -a nan dra 'saun Bali 'lɛ. -Te e 'ka zɪ diɛ, "te 'o cin 'nɛnnun -kɔan 'o "tri "tɔɔɔ Bali 'lɛ. 'Pian e 'ka zɪ "fo "di, 'o ya 'saun Bali 'lɛ.

15 'Pian -te -klɔnmɔn 'bɔ nɛn e 'ka Zozi 'va diɛ -yɛɛ 'vɪ 'nan 'e "cɛan 'e nan man bɛ, 'e drɛ. ɛn -te lumɔn 'bɔ nɛn e 'ka Zozi 'va diɛ -yɛɛ 'vɪ 'nan 'e "cɛan 'e 'sran man

be, 'e dre. Koo lumon nen Zozi 'va be, 'lee-klonmon nen Zozi 'va be, o 'ka 'o -mean dredi 'w1 z1e -a -ji "fo "di.

'Pian -a -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, Bali -kaa laabu 'nan -e -kaa yei 'e 'kon -troo -kaa 'vale min pemon 'a. -Yee "wean te 'cee 'cendi 'e 'si 'ka Zozinon 'va zia di.

¹⁶ Koo 'i 'bo lumon nen Zozi 'va be, -te 'yie "wean nen 'i 'sran 'w1 'ji oo, yi'a toa di. En 'i 'bo 'klonmon nen Zozi 'va be, -te 'yie "wean nen 'i nan "sia 'w1 'ji oo, yi'a toa di.

-Pe nen i ci "man 'loo en Minsan 'i laabu be, -a man nen 'i 'fu!

¹⁷ 'W1 nen e ci 'w1 -dan a be, -nyren 'nan, z1 Minsan 'i 'pa 'trada be -a da nen 'i 'fu! En -pe nen i ci "man 'loo en Minsan 'i laabu be, -a man nen 'i 'fu! 'W1 nen maan "paaman -leglizi -todu pemon 'ji be, -nyren z1e. ¹⁸ Maan 'nan an 've 'nan, -te Bali 'i laabu te i ya 'i -fodi -klonmon -va be, e ya 'kpa. En -te Bali 'i laabu te i 'ka 'i -fodi -klonmon -va die, te 'i -wee 'nan i -foa "klonmon -va -e 'i 'kon 'saun Bali 'le di. ¹⁹ -Te min a 'e -fodi -klonmon -va be, e ya 'w1 "tun "a. En -te min 'ka 'e -fodi -klonmon -va die, e ya "nyian 'w1 "tun "a. 'Pian 'w1 nen e ci 'w1 -dan a be, -nyren 'nan, min 'e 'ta wola 'w1 nen Bali -a 'v1 be -a da.

²⁰ Maan ve "nyian 'nan, -pe nen min ci "man 'loo en Bali -a laabu be, -a -ji nen min 'e 'fu. ²¹ -Te Bali 'i laabu te i ya noan -a be, te 'yie -kondi noan -a 'w1 'e 'nan 'i man "fo "di. 'Pian -te -a -si 'le 'su 'yie 'nan -e 'i vile 'i 'kon 'nyian noan -a die, 'i 'w1 "man. ²² Maan 'v1 'nan, te -kondi noan -a 'w1 'e 'nan min man di, koo -te min a noan -a en Bali -a laabu be, te e dre noan nen Minsan -a ta pan 'w0 'e 'tazan le be -a. En "nyian be, -te min 'ka noan -a di, 'nan Bali -a laabu be, min z1e e ya Crizi -le noan -a. ²³ Crizi 'ka pemon 'ta pan 'w0 'fle 'pleble 'a. Te 'ka 'fli 'tvi -e 'ka dre blamin -le noan -a 'ta woladi -a -yee 'w1 "paadi da di! ²⁴ 'An "bui Zozinon, -pe nen ka ci "man 'loo en Bali 'ka laabu be, -a man nen 'ka 'fu!

Minnun nen wa'a tian li 'lee -konnen 'pale die 'wee 'w1 nen 'gv

²⁵ -Klonmonnen nen wa'a tian li 'pale die, 'lee lumonnen nen wa'a tian -konnen 'pale die, ka -wee 'w1 laabu 'an 'lo. 'W1 z1e -a da be, Minsan 'ka 'w1 'tv vile di, 'pian an -kolaman an 'w1 -mie ve 'cee "da. -A -cin -a 'an 'ji 'nan, min -kolaman 'e yi -teala 'an da "fo, koo Minsan 'yi dre 'men 'an dredi -a 'yee 'pasiazan -a. 'W1 nen maan "sia "va 'cee be, -nyren 'gv: ²⁶ -Te 'an 'ci nr0n yra yidi nun nen o ci 'o pou sianan 'gve -a da be, maan ye 'w1 "yi "a, -e -klonmon 'e vile 'e li 'pa di, en "nyian -e limon 'e vile 'e -konnen 'pa di. ²⁷ 'Pian -te 'i nan a 'va be, te 'i -wee 'nan 'i "cean "man "di, en -te 'i nan "ka "die, te 'i -wee 'nan 'i li "paa di. ²⁸ En -te -klonmon li 'pa be, 'w1 'wli di "cee yaa dre di. -A -towli "nen 'nyian lumon -le ve -a. -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, -klonmon nen e li 'pa be, 'lee lumon nen e -konnen 'pa be, o -taa 'o yra yie. An 'ka "vale 'nan yra yidi nun z1e 'o bo 'ka man di, -yee "wean nen an 'w1 'pla "cee.

²⁹ 'An "bui Zozinon, 'w1 nen -yee "wean an 'w1 z1e -a 'v1 be, -nyren 'gv. Tv 'ka -kaa 'lo "kaga -e -kaa Minsan -le 'nyranman 'pa di. -Yee "wean, -klonmon nen -a nan a be, 'e yie -troo Minsan -le 'nyranman da "le 'nan -a nan "ka "di. En lumon nen -a -sran a be, 'e yie -troo Minsan -le 'nyranman da "le 'nan -a -sran "ka "di. ³⁰ -Te e ya 'w1 'nanmandi -a oo, en -te e ya ci "nrandi -a oo, te -a -towli 'e 'si -to min lo -e 'e vile 'e yie -troo Minsan -le 'nyranman da di. Minnun nen o fe "loa be, -a -cin 'e 'kon o 'ji 'nan fe 'bo z1e 'e 'ka 'o 'lo di. ³¹ En minnun nen 'wee 'winun dredi ci 'trada be, te 'o dre 'winun 'bo 'le noan -a di. Fe -le "wean nen an 'w1 z1e -a 'v1 be, 'tre 'lee 'e 'ta fenun -nan -taa -nyanle.

³² An ya "vale 'nan te ci "nrondi 'trada 'winun da 'e 'kon 'ka man di. Min nen li 'ka -yrg "die, 'e yie -toala Minsan -le 'nyranman da, en yaa -weeman 'nan 'e "soa Minsan le. ³³ 'Pian min nen li a "wlu "be, 'winun nen 'trada winun -a be, -a

da nen 'e 'ci "nrɔnman. Yaa-wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e nan lɛ. ³⁴ Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e min 'bɔ dra min nen -a yɪɛ a 'tre "fli "ji bɛ -a. -A -tɔwli "nen "nyian lɔmɔn -le vɛ -a. Lɔmɔn nen -a -sran "ka "dɪɛ, 'e yɪɛ -tɔala Minsan -le 'nyranman da, ɛn yaa -wɛɛman 'nan 'e -kɔan Minsan -le vɛ -a "fo. 'Pian lɔmɔn nen e -kɔnɛn 'pa bɛ, 'winun nen 'trɛda winun -a bɛ, -a da nen 'e 'ci "nrɔnman. Yaa-wɛɛman 'nan 'e "sɔa 'e -sran lɛ.

³⁵ E ya 'ka 'bɔ 'le 'wɪ "yi "a, -yee "wean nen an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ. Ma'an wɛɛman 'nan an 'tɛ "paa 'ka da dɪ. 'Pian e ya 'an 'ji 'nan, 'ka Minsan -le 'nyranman 'pa 'ka 'bɪ pɛɛnɔn 'a "le zɪ e 'sɔ -yrɛ "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

³⁶ -Te -a -cin a -klɔnmɔn -ji 'nan 'o 'vale 'e bɔɛ -a 'wee cin 'padɪ a 'mɔnɛn, te 'e yra ye lɪ dra lɔ bɛ, 'e lɪ 'bɔ zɪɛ -a 'pa. E 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a dɪ. ³⁷ 'Pian -klɔnmɔn nen e -kɔlaman 'e 'fli 'kundɪ -a -e lɪ dra 'e vɪɛ 'e 'tɛ dɪɛ, -te e -tɔ "da 'nan ya'a 'e bɔɛ paa dɪɛ, 'wɪ "yi "nen yaa drɛ. ³⁸ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -klɔnmɔn nen 'e bɔɛ 'pa bɛ, 'wɪ "yi "nen yaa drɛ. 'Pian -klɔnmɔn nen ya'a 'e bɔɛ 'palɛ dɪɛ, 'wɪ "yi "nen yaa drɛ bɛ e "mlianla "da.

³⁹ ɛn "nyian bɛ, lɔmɔn nen e -kɔnɛn 'pa bɛ, -te -a -sran 'ka tian 'kalɛ dɪɛ, te e ya 'e -sran -le vɛ -a 'li 'trɪlɪɪ. 'Pian -te -a -sran -ka bɛ, -si a 'e 'lɛ 'sɔdɪ -yrɛ, -e 'e -kɔnɛn nen e cɪ "va "bɛ -a 'pa. ɛn Zozizan nen yaa "paa -kpɔ. ⁴⁰ An 'bɔ Pɔl, e ya "mɛn 'ji 'nan, -te ya'a -kɔnɛn pee 'palɛ dɪɛ, cɪ "nrɔndɪ -kɔan -yrɔ 'e "mlianla "da. "Mɛn 'ji 'wɪ nen zɪɛ 'pian maan -tɔa 'nan 'an 'bɔ "nyian Bali lei 'saun a 'an 'lɔ.

8

Zozizan -kɔlaman e -yv -pan wi -ble?

¹ 'Wɪ tɪglɪ nen, 'wɪ nen -yv -pan wi da bɛ, -kaa pɛɛnɔn -kaa -tɔa. 'Pian e ya "le 'an 'wɪ 'tɔ vɪ 'cɛɛ. -Te min -a 'vɪ 'nan 'e 'wɪ 'tɔ -tɔa "bɛ, e ya 'fli drɛdɪ -dandan "tun "a. 'Wɪ nen e cɪ "yi "bɛ, -nyrɛn 'nan 'i bɔɛzan -tɔ yɪ "yi. Kɔɔ -yɛɛ "paa "va -e -yee yi -tɛradɪ Bali da 'e 'pa "da. ² ɛn "nyian bɛ, -te -a -cin a min ji 'nan 'e 'wɪ 'tɔ -tɔa "bɛ, yaa -kɔnɛnman 'nan min zɪɛ, 'wɪ nen e cɪ "le 'e -tɔ bɛ, ya'a 'tɔa dɪ. ³ 'Pian min nen e Bali ye "yi "bɛ, min zɪɛ, -nyrɛn Bali -a -tɔa.

⁴ -Yv -pan wi -blɪdɪ bɛ, -kaa -tɔa 'nan, -yvunun 'bɔ "ka "dɪ. Bali a -tɔwli, ɛn fɛ pee "ka -e 'wɛɛ 'sia "nyian bali -a "fo "dɪ. ⁵ 'Pian minnun nen 'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, o laji fɛnun -mie drɛ 'wee bali -a. ɛn o 'trɛda fɛnun -mie drɛ 'wee bali -a. Fɛnun nen minnun o "siala bali -a bɛ, o ya "kaga. ɛn fɛnun nen 'plɛblɛ a -wɔ "bɛ, o ya "nyian "kaga. ⁶ -Cee vɛ bɛ, Bali a -tɔwli "cɛ. Bali zɪɛ, -yɛɛ cɪ -kaa "tɪ "a, ɛn -yɛɛ fɛ pɛɛnɔn drɛ, -kaa ya 'trɛda -yee vɛ -a. ɛn min nen e cɪ Minsan -a bɛ e ya -tɔwli "cɛ, Zozɪ Crɪzɪ nen. Bali cɪla "va ɛn e fɛ pɛɛnɔn drɛ, ɛn Bali cɪla "va ɛn e 'belɪdɪ -nɔn -cɛɛ.

⁷ 'Pian Zozinɔn -mienun 'ka 'wɪ zɪɛ -a tɔa dɪ. -Yv -le 'winun a tian o -wulo -ji, -yee "wean nen -te o ya -wi zɪɛ -a -blɛnan bɛ, -a -cin a o ji 'nan waa -te -yv lɛ. Tɔɔn e -wee cɪ "nrɔndɪ 'e tin -tɛ o da, te waa ye 'nan -wi zɪɛ e 'o "trɪ "tɔ Bali 'lɛ. ⁸ 'Pian -blɪ fɛnun "cɛɛ -maan -e Bali cɪ 'e 'kɔnɛn "tra "min va dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te -ka'a -blɪɛ dɪɛ, ya'a fɛ -tɔ 'sia "da -cɛɛ dɪ, ɛn -te -kaa blɪ bɛ, ya'a fɛ -tɔ paa "da -cɛɛ dɪ.

⁹ -Yee "wean 'ka drɛ "yi! Kaa ve 'nan 'wɪ -mie drɛdɪ -si a 'ka 'lɔ -e 'ka drɛ. 'Wɪ 'kpa nen. 'Pian te -a drɛdɪ 'e 'ka "bɔɪ Zozinɔn nen wa'a 'tɔa "le 'cɛɛ 'wɪ 'zɔ dɪɛ, o drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a dɪ!

¹⁰ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gɔɛ -a da -tɔ! 'I 'bɔ nen yia ve 'nan i -tɔa "bɛ, i ya 'i -nyrandɪ -yv -pan 'kuin te i -yv -pan wi -ble. 'I "bɔɪ Zozizan nen ya'a 'wɪ zɪɛ -a tɔa "le 'yie 'wɪ 'zɔ dɪɛ, yei 'yɪ -a -blɛnan. 'Bɛ -srɪ -e 'e 'tɛ 'winun zɪɛ -a drɛdɪ va, -te -yee cɪ "nrɔndɪ tin -tɛa "da. ¹¹ 'Yie 'wɪ 'tɔdɪ bɛ, yaa drɛ ɛn 'i "bɔɪ Zozizan nen ya'a 'wɪ zɪɛ -a tɔa "le 'yie 'wɪ 'zɔ dɪɛ, -a -nan -nyan. 'Wɪ 'wɪdɪ "nen yia drɛ, kɔɔ 'i "bɔɪ Zozizan nen,

en Crizi -ka 'nan -e 'e 'belidi -nɔn -yrɛ. ¹² 'Wɪ 'wɪlidi zɪɛ -a drɛdɪ 'o "bʊɪ Zozinɔn lɛ tɛ -wee ci "nrɔndɪ tin -tɛa "o da bɛ, e ya 'wɪ 'wɪlidi "drɛdɪ Crizi man. ¹³ -Yee "wɛan -tɛ -blɪfɛ "tun "lɛ "wɛan 'an "bʊɪ Zozizan dra 'wɪ 'wɪlidi "drɛzan -a bɛ, "tɛ ma'an -wi blɛ 'li "fo "dɪ. Maan dra zɪɛ, "tɔgɔ 'an "bʊɪ Zozizan 'e drɛ 'wɪ 'wɪlidi "drɛzan -a.

9

-Kaa drɛ Pɔl si drɛnɔn 'a!

¹ 'An 'bɔ "nyian, -si a 'e 'lɛ 'sʊdɪ 'mɛn -e 'an 'wɪ nɛn an cɪ "va "bɛ -a drɛ. Zozi Crizi -lɛ 'pasiazan nɛn 'maan. ɛn an -kaa san Zozi Crizi 'yɪ 'an yɪɛ 'a. ɛn Minsan -lɛ 'nyranman nɛn maan 'pa 'ka 'va bɛ, -yee "wɛan nɛn ka drɛ Zozinɔn 'a. ² -Tɛ -a -cin a min -mienun ji 'nan an 'ka Zozi 'lɛ 'pasiazan -a dɪ o, 'cɛɛ vɛ bɛ, kaa -tɔa 'nan Zozi 'lɛ 'pasiazan nɛn 'maan. Fɛ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan Zozi 'lɛ 'pasiazan nɛn maan bɛ, 'ka 'bɔ nɛn, kɔɔ ka drɛ Zozinɔn 'a.

³ Mɪnnun nɛn waan 'tɔ -tɛa 'nan an 'ka Zozi 'lɛ 'pasiazan -a dɪɛ, e ya "lɛ 'an 'wɪ 'gʊɛ -a laabʊ -wɪɔ. ⁴ Minsan -lɛ 'nyranman nɛn maan "paa bɛ -a man, -tɛ Zozinɔn 'yɪ drɛ 'mɛn bɛ, -a -nɔan da "cɛɛ dʊʊ? ⁵ Zozi 'lɛ 'pasianɔn -mienun bɛ, 'lɛɛ Minsan "bʊunʊn bɛ, 'lɛɛ Pɪɪrɪ bɛ, -wɛɛ kɔ 'ta wʊnan 'o 'vɛɛ 'o nannun -a Bali -lɛ 'wɪ vɪnan. 'Wɪ zɪɛ -tɛ "an drɛ bɛ, -a -nɔan da "cɛɛ dʊʊ? ⁶ 'Kʊ 'vɛɛ Barnaba -a Minsan -lɛ 'nyranman nɛn kʊa "paa. -A -si a 'e 'nɔndɪ 'kʊɛ, -e 'kʊ vɪɛ 'kʊ 'nyranman 'pa 'kʊ 'bɔ 'a 'vaa -e 'kʊ "nɛn "fɛ -blɪ dɪ. -A -nɔan da "cɛɛ dʊʊ?

⁷ 'Wɪ nɛn an 'sia -a vɪnan 'gʊɛ, -a -kɔɔn "man wɪnʊn nɛn 'gʊ. 'Ka 'ci "nrɔn "da! Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'sɔunjɔ -tʊ 'ka -kɔan 'sɔunjɔ -jɪ -e -a 'bɔ nɛn 'e 'fli -pan wʊ dɪ. E 'ka zɪ dʊʊ? ɛn "nyian bɛ, fɛ nɛn min -a fei 'pa bɛ, -a 'wɪɛ nɛn yaa -blɛ. E 'ka zɪ dʊʊ? ɛn "nyian bɛ, min nɛn e trʊvɛnʊn -srʊ -pɪan "bɛ, e o 'nyɔɔn 'yɪ -mlɪan. E 'ka zɪ dʊʊ?

⁸ 'Wɪnʊn nɛn blamin -a dra bɛ, -a man "cɛɛ man -kɔɔnman 'saza "cɛ "dɪ. E ya "nyian 'e 'crɛn -tɛdɪ -pɛi -tɔ wʊnʊn nɛn Bali -a -nɔn Moizi lɛ bɛ -a va. ⁹ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Moizi -lɛ -pɛi 'fluba 'jɪ 'nan:

«Tri nɛn e ya 'nyranman 'panan

fei fɛ 'wɪɛ 'sɔndɪ -a bɛ,

tɛ 'i 'si -tɔ -yrɔ -e 'e -blɪ dɪ!»

-Tɛ Bali 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, trinʊn 'saza -lɛ 'wɪ "cɛɛ yaa 'vɪ dɪ. ¹⁰ 'Pɪan e ya "nyian 'kʊɛ vɛ -a. 'Wɪ 'kpa nɛn, 'wɪnʊn zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kʊɛ vɛ -a. Kɔɔ -tɛ min -tʊ a fei 'panan, ɛn -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ e ya 'saa 'sɔnnan bɛ, -a -nɔan da nɛn -e -a -cin 'e 'kɔn 'jɪ 'nan 'e "nɛn "fɛ -blɛ. ¹¹ An Bali -lɛ 'wɪ 'vɪ 'cɛɛ, e ya "lɛ fɛ 'wɪɛ nɛn maan -fɔ. -Yee "wɛan nɛn -a -nɔan da nɛn -e -a -cin 'e 'kɔn paan 'an 'jɪ 'nan 'an 'ka 'pɛ "nɛn "fɛ -blɛ. ¹² Min peenun "o 'wɪ zɪɛ -a dra. Maan vɛ 'cɛɛ 'nan -a -si a paan 'an 'lɔ -e 'an 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'e 'cɪɪɪ "da. 'Pɪan ma'an -wɛɛɛ 'nan 'an dra "fo "dɪ. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'wɪ 'tʊ 'vɪɛ 'e 'si -tɔ Crizi -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn 'lɔ dɪ.

¹³ 'Wɪ nɛn an 'sia -a vɪnan 'gʊɛ, -a -kɔɔn "man wɪnʊn nɛn "nyian 'gʊ. Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, mɪnnun nɛn o 'nyranman "paa Bali -lɛ 'kuin, 'lɛɛ mɪnnun nɛn o Bali -pan 'nyranman "paa bɛ, 'nyranman 'bɔ nɛn waa "paa bɛ -a "nɛn "fɛ nɛn waa -blɛ. E 'ka zɪ dʊʊ? ¹⁴ 'Wɪ 'tʊwɪ zɪɛ Minsan -a -tɔ -pɛi -a. Yaa 'vɪ 'nan, mɪnnun nɛn o wɪ Crizi -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn man bɛ, -wɛɛ yɪɛ -tɔa min nɛn e 'wɪ 'nɔnnɔn 'bɔ vɛ bɛ -a va.

¹⁵ 'Pɪan 'an 'bɔ 'lɛ vɛ bɛ, ma'an -wɛɛɛ 'nan min 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'mɛn "fo "dɪ. ɛn an 'ka 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a crɛn -tɛnan 'nan -e mɪnnun 'o drɛdɪ 'sia 'mɛn dɪ. 'An 'ka dra lɔ, 'bɛ "yɪ mɪn. Kɔɔ an 'ka 'vɛɛ 'nan min 'e 'vɪ 'an man 'nan, an Crizi -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɛ mɪnnun lɛ o lɔ fɛnʊn yɪdɪ -lɛ "wɛan dɪ. ¹⁶ Crizi -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ mɪnnun lɛ bɛ, ma'an 'kɔɫaman -e 'an -dandan 'tan 'a dɪ. Kɔɔ Minsan 'bɛ 'tɔ 'an

man 'nan 'an drε. -Yee "wean -te ma'an Crizi -le 'w1 'nɔnnɔn v1ε minnun lε d1ε, 'w1 'e 'bɔ 'an man! ¹⁷ "Te 'e 'kɔn 'nan 'an 'bɔ mεεn 'kɔ 'nyranman z1ε -a -weεlε εn an ya -a 'panan bε, 'te maan ve minnun lε 'nan 'waan 'pan wɔ. 'Pian Minsan 'bε 'tɔ 'an man 'nan 'an drε, εn an ya -a drenan. -Yee "wean -a drenan 'ka 'an 'lɔ "fo "d1. ¹⁸ 'An 'pan nɛn "mɛn -mε "a? -Nyren 'nan, 'an Crizi -le 'w1 'nɔnnɔn v1 minnun lε 'e "tun. εn fε nɛn -a -si a 'e 'nɔnd1 'mɛn 'nan 'an 'si -w1ɔ "bε, ma'an sia "fo "d1.

Pɔl a 'vale 'nan 'e 'yee -kopa ye 'o 'vale min pεεnɔn 'a

¹⁹ 'W1 z1ε -yεε -kɔnnan 'nan min -tɔ -le 'w1 'ka 'an man "fo "d1. 'Pian 'an 'fli drε minnun pεεnɔn 'le nɔan -a. Maan drε z1ε 'nan -e 'an min "kaga "y1 Crizi -le vε -a. ²⁰ -Te an ya Zuif 'nɔn yei "bε, an 'w1 dra "le Zuif min -le 'w1 'zɔ. Maan dra z1ε 'nan -e 'an Zuif 'nɔn drε Crizi -le vε -a. Maan -tɔa 'nan -pei -tɔ winun -le 'plɛblɛ 'ka 'an da "nyian d1. 'Pian -te an ya minnun nɛn o 'ya 'ɔ leaɔ1 -pei -tɔ winun man bε, o yei "bε, an 'w1 dra "le -wee 'w1 'zɔ. Maan dra z1ε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. ²¹ εn "nyian bε, -te an ya minnun nɛn o 'ka o leaɔ1 -pei -tɔ winun man d1ε o yei "bε, an 'w1 dra "le -wee 'w1 'zɔ. Maan dra z1ε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. -Te an ya 'winun z1ε -a drenan bε, wa'a v1ε 'nan an Bali -le -pei -tɔ winun -fɔala 'an "trɔɛn -sru "d1, 'pian Crizi -le -pei -tɔ w1 da nɛn an c1 'ta wɔnan. ²² εn "nyian bε, -te an ya minnun nɛn -wee ci "nrɔnd1 tin -tεa "o da tada bε, o yei "bε, an 'w1 dra "le -wee 'w1 'zɔ. Maan dra z1ε 'nan -e 'an o drε Crizi -le vε -a. 'An 'fli drε "le min 'tɔ 'tɔdɔ pεεnɔn 'zɔ. Maan drε z1ε 'nan -e 'an -kɔla o -mie 's1d1 -a 'w1 'j1. ²³ An 'w1 pεεnɔn z1ε -a dra 'nan -e Zozi Crizi -le 'w1 'nɔnnɔn 'e fuila "man minnun pεεnɔn 'va. εn "y1 "nɛn -a -sru "bε -e "an "y1.

²⁴ Fε -le "wean nɛn an 'w1 z1ε -a 'v1 bε -nyren 'gɔ. -Te minnun -sɛn tɛrɛn da 'nan 'o flan 'bli -e 'o man -kopa y1 bε, min -tɔwli 'bε -kɔan "o -wulo -a. Ka'a tɔa z1 dɔv? -Yee "wean nɛn 'ka flan 'bli -e -kopa z1ε 'e drε 'cee vε -a! ²⁵ Min oo min nɛn e "ta fε -tɔ -sa kɔɔman bε, 'e 'fli "kuan εn 'e 'kɔlε 'man wɔɔman. Yaa dra z1ε 'nan -e 'e -kopa nɛn ya'a 'mɔan d1ε -a y1. 'Pian -kaa Zozinɔn 'le vε bε, fε nɛn e c1 -kaa man -pɛnnan bε, -kopa nɛn e "mɔan 'li 'trilii bε -nyren. ²⁶ -Yee "wean 'an 'bɔ Pɔl -le vε bε, an ya flan 'blinan. 'Pian an 'ka -a 'blinan "baj1 d1, maan "blia 'nan -e 'an man -kopa y1. εn "nyian bε, e ya "le -kuli -tannan nɛn an c1. Ma'an 'fɔlε tua "baj1 d1, maan -tua 'nan -e 'e 'tɔ fε man. ²⁷ An 'tε "paa 'an 'fli 'kɔlε da 'plɛblɛ, 'nan -e 'an -kɔla -a plad1 -a "fo. Maan dra z1ε 'nan "tɔgɔ 'an 'bɔ nɛn an Bali -le 'w1 'v1 minnun lε bε, 'an 'fɔ -si -sru.

10

Izrael 'nɔn 'le 'w1 nɛn waa drε bε, 'e 'w1 'paa -kaa 'j1!

¹ 'An "bɔv1 Zozinɔn, 'ka 'ci "nrɔn Izrael 'nɔn 'le 'w1 da! Te -a -cin 'e 'san 'ka 'j1 "fo "d1! 'Kɔ tranun nɛn 'li bε, Bali a "lolu -koei 'va o 'lε, te e -si -kɔnnan -w1ε. εn o pεεnɔn 'bε c1la jemie yei. ² O pεεnɔn 'bε -kɔla "lolu -koei -sru εn o c1la jemie yei. -Yεε c1 o -batize drɛd1 -a 'nan -e 'o 'fɔ 'o leaɔ1 Moizi man. ³ -Blifε nɛn Bali -a -nɔn bε, o pεεnɔn 'bε bli. ⁴ εn 'y1 nɛn Bali -a -nɔn bε, o pεεnɔn 'bε mlin. Fε nɛn maan ve z1ε -yεε c1 'nan, 'y1 nɛn o pεεnɔn -a mlin bε, e 'si -kɔlε nɛn Bali -a -nɔn bε -a -j1. -Kɔlε z1ε e yra o -sru, Crizi nɛn. ⁵ 'Pian Bali ci 'ka 'sɔlε o "kaga 'kpa -va d1. Kɔɔ o kaa "bui "da.

⁶ 'W1 pεεnɔn nɛn e 'bɔ 'kɔ tranun man z1ε, e ya -cee 'w1 -kɔɔn "man winun -a. E drε z1ε 'nan -e -kaa v1ε -kaa 'w1 'wliɔ y1 "y1 "le 'kɔ tranun -le 'w1 'zɔ d1. ⁷ -Yee "wean te 'ka drε -yɔ -pannɔn 'a "lε o va min -mienun -a drε bε, -yee 'w1 'zɔ d1! Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛd1 -wee 'w1 'a 'nan:

«O -nyran,

en o 'sraga fεnun bli,

en o -wεn mlin.

"Bε -sru en o ci nran -siga tri nen

waa drε bε -yrε.»

⁸ Te 'ka drε li -wεεnōn 'lee -kōnnen -wεεnōn 'a "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wī 'zō dī. Zī o 'wī zīε -a drε bε, yīdε 'wlε 'tōwli 'wlu bε min -ka o va -kpi yō -tō 'wlε yaaga (23.000). ⁹ Te 'ka Minsan man -tan "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wī 'zō dī! Zī o 'wī zīε -a drε bε, εn -mlennun o -nan -nyan. ¹⁰ Te 'ka 'ci 'e 'tō lou Bali man "le o va min -mienun -a drε bε -yee 'wī 'zō dī! Zī o 'wī zīε -a drε bε, εn Bali -le 'pasianōn nen laji bε -a -tō o -nan -nyan.

¹¹ 'Wīnun zīε o 'bō 'kō tranun man 'nan -e 'o drε -cee 'wī -kōn "man wī -a. En "nyian bε waa cren -te 'nan te e 'wī "paala -kaa nen -kaa 'le 'fō -kogo -e 'trēda 'e 'nyan bε -cεε. ¹² -Yee "wεan an 'wī "paala 'cεε. Min nen yaa ve 'nan, 'wī zīε ya'a 'kōlaman -e 'e bō 'e man dīε, 'e drε "yi, "tōgō 'e bō "man! ¹³ Maan ve 'cεε 'nan, 'wī 'wlidī "drēdī -cin nen e -tō 'ka 'ji, εn ka'a drēle dīε, zī e dra blamin -tōdō pεεnōn lε zīε. E ya "le 'an -cin -tō 'ka 'ji 'nan, Bali ci 'ka 'e 'sandī 'ka man dī. Ya'a -sī nōan -e 'wī 'wlidī "drēdī nen ka'a 'kōlaman -e 'ka 'sō -yrō "dīε 'e bō 'ka man "fo "dī. 'Pian -te 'wī 'wlidī "drēdī "ta bōa 'ka man bε, -si nen 'kō 'ka 'cīda "da -e 'ka 'sō -yrō "bε yaa -kōnman 'cεε, 'dō -e 'wī 'wlidī zīε 'e vilε 'e 'ka 'man yi dī.

Zozizan 'ka 'yō paan dī!

¹⁴ 'Wī pεεnōn nen, an "sia -a vīnan zīε, -yee "wεan, 'an "bōi Zozinōn, maan ve 'cεε 'nan: Te 'ka 'yō -pan "fo "dī! ¹⁵ Ka ya 'wī 'tōnōn 'a. -Njεε dōv? -Yee "wεan nen 'ka 'ci "nrōn 'wī nen maan ve bε, -a da. ¹⁶ -Kaa Zozinōn -kaa cin ye 'nan -e 'wī nen Zozi -a drε bε -a -cin 'e 'trōa -kaa 'ji. Min -tō 'kulenen "sia te rεzεn -wen a -ji, e Bali muo -fōa -e -kaa pεεnōn 'e mlin. 'Wī zīε -a drēdī -a bε, -kaa -kōnman 'nan -ka nen Zozi -a 'wō bε -kaa ya -a "nen "blinōn 'a. -Njεε dōv? -A -tōwli "nen "nyian 'kpōun nen waa -pliman bε, -yee vε -a. 'Wī zīε -a drēdī -a bε, -kaa -kōnman 'nan -kaa ya -kaa lēadī Crizi man -tōwli. -Njεε dōv? ¹⁷ -A -cin 'e 'tō 'ka 'ji 'nan 'kpōun a -tōwli, -a 'bō nen -kaa pεεnōn -a -ble. -Yee "wεan -kaa pεεnōn a "nyian "le min -tōwli "le 'wī 'zō.

¹⁸ 'Wī nen Zuif 'nōn 'a dra Bali -pan 'kuin bε, 'ka -kōn "man! 'Sraganun nen waa bō Bali lε bε, waa wī -ble. 'Wī zīε -a drēdī -a bε, waa -kōnman 'nan o 'wee 'sraga 'bō "nen "ble. -Njεε dōv?

¹⁹ -Mε "wī nen maan 'nan 'an ve 'wī zīε -a da? 'Nan -yō -pan wī 'bε cī -wī nen -a 'wī cī bε -a? -Cεje, -njεε "fo "dī. En 'nan fε nen waa -paan "bε te Bali nen? -Cεje, -njεε "fo "dī. ²⁰ Maan ve 'cεε 'nan fε nen waa -te -yō lε bε, te Bali lε 'cεε waa -nōn "fo "dī. 'Pian waa -nōn Satan lε 'o 'vale 'yee minnun -a. -Yee "wεan te "ka "drε dī! Kōō an 'ka "vale 'ka lēa Satan 'lee 'yee minnun man dī. ²¹ Ka 'a 'kōlaman -e 'ka 'yi 'mlin Minsan -le 'kulenen "nen, "bε -sru -e 'ka 'kō 'yi 'mlin Satan 'lee 'yee minnun -le 'kulenen "nen "dī. En "nyian bε, ka'a 'kōlaman -e 'ka 'nyran Minsan -le -blifēnun -sru -e 'ka -blī, "bε -sru -e 'ka 'kō -nyran Satan 'lee 'yee minnun -le -blifēnun -sru -e 'ka -blī dī. ²² Te 'ka Minsan 'le -wεεla 'wī zīε -a drēdī -a dī! En te -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan 'ka 'plēblε "mlīan "da "dī.

'Ka 'ci "nrōn 'ka bōezan -tō da 'vaa -e 'ka 'wī drē!

²³ Min -mienun a 'ka 'yē, waa ve 'nan: «Fε pεεnōn drēdī -si a 'e 'lε 'sōdī min lε.» 'Pian maan ve 'cεε 'nan, fε pεεnōn 'ka 'wī "yi 'dra min lε dī. Fε pεεnōn drēdī -si a 'e 'lε 'sōdī min lε, 'pian fε pεεnōn 'ka 'paa 'i bōezan -tō -va -e -yee yi -teradī Bali da 'e 'pa "da "dī. ²⁴ Te 'ka 'va min -tō 'e 'e 'bō 'fli -le 'wī "yi -wεε "dī, 'pian min peenun -le 'wī "yi "nen 'e -wεε.

²⁵-Wi pɛɛnɔn nɛn waa -taan 'fleji bɛ, 'ka 'lɔ -e 'ka -bli 'e "tun. Te 'cee 'ci "nrɔndi 'e 'wɪ 'tɔ 'ka man -e 'ka laabɔ 'nan waa -tɛ -yɔ lɛ dɪ! ²⁶Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun pɛɛnɔn a Minsan -le vɛ -a.»

²⁷En "nyian bɛ, min nɛn e 'ka Zozi 'va dɪ, -te e 'ka laabɔ fɛ man ɛn ka -kɔ bɛ, fɛ pɛɛnɔn nɛn waa -nɔn 'cɛɛ bɛ, 'ka -bli 'e "tun. Te 'cee 'ci "nrɔndi 'e 'wɪ 'tɔ 'ka man -e 'ka laabɔ 'nan waa -tɛ -yɔ lɛ dɪ! ²⁸'Pian -te min -tɔ -a 'vɪ 'cɛɛ 'nan, -wi zɪɛ waa -tɛ -yɔ lɛ bɛ, te 'ka -bli "fo "dɪ! 'Ka drɛ zɪɛ min 'bɔ 'le "wɛan 'lee ci "nrɔndi -le "wɛan. ²⁹'Ka 'bɔ 'le 'ci "nrɔndi -le "wɛan "cɛɛ maan 'vɪ 'nan, te 'ka -bli dɪ. 'Pian min zɪɛ -yɛɛ ci "nrɔndi -le "wɛan nɛn maan 'vɪ zɪ.

Fɛ nɛn -a -si a 'e 'nɔndɪ 'mɛn 'nan 'an drɛ bɛ, e 'ka "le min pee nɛn 'e tin -tɛ 'an da -a drɛdɪ man dɪ. ³⁰Fɛ nɛn an "ta -a -ble bɛ, ɛn Bali muo -fɔa ɛn maan -ble. Min -tɔ 'ka 'kɔlaman -e 'yaan 'tɔ 'wɪdɪ "vɪ fɛ nɛn an Bali muo "fɔ 'vaa ɛn maan bli bɛ -a man dɪ.

³¹Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te e ya fɛ nɛn ka "ta -a -ble bɛ -a oo, ɛn -te e ya fɛ nɛn 'ka "ta -a -mlian "bɛ -a oo, 'wɪ oo 'wɪ nɛn ka "ta -a dra bɛ, 'ka -wɛɛ 'nan Bali 'tɔ 'e drɛ -dan. ³²Te 'cee 'wɪ drɛdɪ -tɔwɪ 'e 'nan Zuif 'nɔn man dɪ! ɛn te 'e 'nan minnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o man dɪ! ɛn te 'e 'nan 'ka "bɔɪ Zozi nɔn man dɪ! ³³'Ka drɛ "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ! 'An 'bɔ 'nyian maan -wɛɛman 'nan 'an 'sɔ min -tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ 'mɛn 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji. 'An 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi "cɛɛ maan -wɛɛman dɪ. 'Pian min "kaga "le 'wɪ "yi "nɛn maan -wɛɛman. Maan dra zɪɛ 'nan -e 'o -kɔla 'sidi -a 'wɪ 'ji.

11

¹'Ka drɛ 'an si drɛnɔn 'a "le zɪ 'an 'bɔ "an Crizi si dra bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

-Klɔnmɔn -kɔan 'kɔ -leglizi, ɛn lumɔn -kɔan 'kɔ -leglizi?

²An 'ka muo -fɔa, nɛn 'an 'cin yra tian 'ka pɛɛnɔn 'ji. ɛn an 'ka muo -fɔa "nyian 'nan 'winun nɛn maan paa 'ka 'ji bɛ, ka "ta wɔla "da.

³'Pian an ya "vale 'wɪ 'gɔɛ -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan: Crizi 'bɛ cɪ -klɔnmɔn tazan -a, ɛn -klɔnmɔn 'bɛ cɪ lumɔn tazan -a, ɛn Bali 'bɛ cɪ Crizi tazan -a. ⁴-Yɛɛ "wɛan nɛn -klɔnmɔn nɛn e ya Bali trɔ 'banan, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, e ya Bali 'lewei vɪnan te fɛ -tɔ a 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man bɛ, te e ya 'e 'tazan nɛn Crizi -a bɛ -a -tɛnan 'yra -a. ⁵'Pian lumɔn nɛn e ya Bali trɔ 'banan -te 'bɛ "cɛɛ dɪ e ya Bali 'lewei vɪnan te fɛ -tɔ 'ka 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man dɪɛ, te -a -sran nɛn -a tazan -a bɛ e ya -a -tɛnan 'yra -a. E ya "le 'nan min nan nɛn 'e 'wulo "jɛ "bɔ "klɔglɔ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ⁶-Te lumɔn 'ka "vale 'nan e fɛ -tɔa 'e 'wulo -man dɪɛ, 'e 'wulo "jɛ 'bɔ bɔ "klɔglɔ "fo. Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ "fli zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya lumɔn lɔ 'yra -tɛ wɪ -a. -Yɛɛ "wɛan te lumɔn 'e 'wulo "jɛ "bɔ "klɔglɔ dɪ, ɛn te 'e -tɛ "da "dɪ! 'Pian 'e fɛ -tɔ 'e 'wulo -man!

⁷-Klɔnmɔn -le vɛ bɛ, te 'e fɛ -tɔ -tɔ 'e 'wulo -man "fo "dɪ! Kɔɔ -klɔnmɔn 'bɛ cɪ Bali -kɔan "manvɛ -a, ɛn -yɛɛ -maan 'tɔ -dan a Bali lɔ. 'Pian lumɔn 'bɛ 'tɔ -dan -nɔan 'e -sran lɛ. ⁸Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, lumɔn man mɛn -tɔ "cɛɛ Bali -a 'si ɛn e -klɔnmɔn drɛ 'a dɪ, 'pian -klɔnmɔn man mɛn -tɔ nɛn Bali -a 'si ɛn e lumɔn drɛ 'a. ⁹En "nyian bɛ, Bali 'ka -klɔnmɔn drɛɛ lumɔn -le "wɛan dɪ. 'Pian e lumɔn drɛ -klɔnmɔn -le "wɛan. ¹⁰'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yɛɛ "wɛan, ɛn Bali -le 'pasianɔn 'le "wɛan bɛ, lumɔn 'e fɛ -tɔ -tɔ 'e 'wulo -man -a -kɔɔndɪ nɛn 'nan -si -a 'e 'lɛ 'sɔdɪ 'yrɛ.

¹¹Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te min drɛ Minsan -le vɛ -a bɛ, lumɔn 'ka fɛ -tɔ -a 'e 'saza 'ji dɪ, ɛn -klɔnmɔn 'ka fɛ -tɔ -a 'e 'saza 'ji dɪ. ¹²Fɛ -le "wɛan nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -klɔnmɔn man mɛn -tɔ -a nɛn Bali lumɔn drɛ. 'Bɛ a zɪ, 'pian lumɔn 'bɛ 'klɔnmɔn -yaa. ɛn Bali 'bɛ 'wɪ 'bɔ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛ.

13 'Ka 'wɪ 'gʊɛ -a 'si 'va 'ka 'bɔ 'a! Maan laabo 'ka 'lɔ 'nan, e ya 'wɪ 'yi "a -e lumɔn 'e Bali trʊ 'ba te fɛ -tʊ 'ka 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man dʊʊ? -Ceje! 14 ɛn 'nyian bɛ, kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan 'trɛda bɛ, e ya 'yra -tɛ wɪ -a -e -kɔnɔn 'e 'wulo "je 'tʊɪ 'e trʊdɪ. 15 'Pian lumɔn -le vɛ bɛ e ya 'wɪ 'yi "a, -e -a -wulo "je 'e 'kɔn 'e trʊdɪ. Kɔɔ Bali -wulo "je "trʊdɪ -nɔn lumɔn lɛ 'nan, -e 'e 'kɔn -a -wulo -man "lɛ sɔ -le 'wɪ 'zʊ. 16 'Pian -te 'ka 'va min -tʊ -a "vale 'e 'sa -fɔa 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, maan vɛ -a san lɛ 'nan, -e lumɔn 'e Bali trʊ 'ba te fɛ -tʊ 'ka 'e 'tɔdɪ -a -wulo -man dɪɛ, ma'an tian "an "yɪlɛ dɪ. ɛn Bali -le -leglizɪ -jɪ bɛ, e 'ka zɪ dɪ.

'Wɪ nɛn e 'ka 'yi "dɪɛ, te 'ka drɛ Minsan -le -blɪfɛ -sru "dɪ!

17 'Wɪ nɛn an "ta 'bɛ vɛ 'cɛɛ 'gʊɛ, ma'an 'kɔlaman -e 'an 'ka 'tɔ 'yi "vɪ 'bɛ 'nan "fo "dɪ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan -te 'ka cin 'yɪ 'wɪ nɛn kaa dra bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ "fo "dɪ, 'pian e -leglizɪ 'bɔ -wia. 18 A tɛdɛ nɛn 'nan, -te 'ka cin 'yɪ bɛ, 'cɛndɪ 'e cin man 'a 'ka yei. 'Wɪ zɪɛ maan 'man, ɛn an yɪ -tɛala "da 'sɛzɛnɔn. 19 Kɔɔ maan -tɔa 'nan, -te 'cɛndɪ 'e cin man 'a 'ka yei "bɛ, e -kɔlaman e dra. E ya zɪɛ 'nan -e minnun nɛn o yɪ -tɛala Minsan da 'kpa bɛ 'o o -kɔnnɛn "yɪ.

20 'Wɪ nɛn kaa dra, te 'ka cin 'yɪ Minsan -le -blɪfɛ man bɛ, ya'a kɔɔnman 'nan Minsan -le -blɪfɛ -sru "nɛn ka cɪ dɪ. 21 Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan, -te 'ka cin 'yɪ -blɪfɛ -sru "bɛ, min -mienun 'o 'bɔ 'fli -le fɛ "sɪala -e 'o -bli. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan min -mienun -fo dra -a, te min -mienun "o 'kan wʊ ɛn -wɛn "wee "tɛ wo. 22 -Mɛ "lɛ "wɛan ka 'wɪ zɪɛ -a dra? 'Cɛɛ "kɔnnɛn "ka -e 'ka fɛ -blɪ -nan nun, ɛn -e 'ka -wɛn mlin -nan nun dʊʊ? Bali -le -leglizɪ nɛn ka ya "vale 'ka dra "sɔzɔ? -Tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka "bʊɪ Zozinɔn nɛn -wee -vɛɛ "ka "dɪɛ, o nɛn ka ya "vale 'ka o -tɛa 'yra a? -Mɛ "wɪ nɛn 'an vɪ 'cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a da? 'An 'ka 'tɔ 'yi "vɪ? -Ceje, ma'an 'kɔlaman -e 'an 'ka 'tɔ 'yi "vɪ "fo "dɪ!

23 Kɔɔ 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ 'mɛn 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, maan paa 'ka 'jɪ 'va ɛn ka 'ka 'bɛ drɛnan dɪ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, -pɛɪ 'bɔ 'leɪn nɛn o -taa -kaa san Zozɪ 'nɔnlɛ minnun lɛ bɛ -a man, e 'kpɔun 'sɪ, 24 e Bali muo "fɔ, ɛn yaa "nɛn jɛɛn. -A -nan nɛn e 'nan: «-Nyrɛn 'gʊɛ, 'an 'kɔlɛ nɛn. -Yɛɛ -taa "drɛlɛ 'sraga bʊvɛ -a Bali lɛ 'ka 'lɛjɪ. 'Wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gʊɛ 'ka drɛ! -Yɛɛ cɪ 'an 'cin -trɔa "vɛ -a 'ka 'jɪ.»

25 -A -tʊwli "nɛn 'nyian, zɪ o cɛɛn fɛnun -blɪdɪ man bɛ, e 'kulɛnɛn 'sɪ, ɛn e 'nan: «'Kulɛnɛn 'gʊɛ, 'an nyɛn nɛn -jɪ. -Yɛɛ "ta -sɛanla -e 'e drɛ 'ka -pli "vɛ -a "nyian Bali man 'e 'pɛɛ. Tʊ -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn ka -wɛn -mlɪan 'kulɛnɛn 'gʊɛ -a -jɪ bɛ, 'wɪ nɛn an cɪ -a drɛnan 'gʊɛ, 'ka drɛ! -Yɛɛ cɪ 'an 'cin -trɔa "vɛ -a 'ka 'jɪ.» 26 'Wɪ 'kpa! Tʊ pɛɛnɔn man -te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drɛnan 'kpɔun -blɪdɪ -a 'lɛɛ -wɛn mlɪndɪ -a bɛ, Minsan -le -ka nɛn yaa 'wʊ bɛ kaa -nan wɪ vɛ. Ka dra zɪɛ -trɪlɪɪ -e -a -tadɪ 'e bɔ.

27 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan bɛ, min oo min nɛn e 'kpɔun blɪ ɛn e -wɛn zɪɛ -a mlin 'wɪ 'wlɪdɪ "pɛ -jɪ bɛ, te 'wɪ nɛn Minsan 'kɔlɛ 'lɛɛ Minsan nyɛn -a drɛ bɛ -a san -a sɛɛ. 'Wɪ 'wlɪdɪ "nɛn yaa drɛ. 28 "Tɔgɔ 'ka 'va min -tʊ 'e 'wɪ 'wlɪdɪ "drɛ bɛ, -yɛɛ "wɛan min -tʊ 'e 'fli -nanjɛn 'e 'bɔ 'a. "Bɛ -sru 'vaa -e 'e 'kpɔun -blɪ ɛn -e -wɛn mlin.

29 Kɔɔ min nɛn e 'kpɔun blɪ ɛn e -wɛn mlin te 'wɪ nɛn Minsan -a drɛ 'e 'kɔlɛ 'a bɛ -a -cin "cɛɛ -a san jɪ dɪɛ, te Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn yaa 'plɛ 'e 'fli man. 30 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn kaa dra, -yɛɛ "wɛan nɛn min "kaga 'man "yaaman 'ka yei, ɛn -yɛɛ "wɛan nɛn -cɛ -tɛnɔn "kaga "a 'ka yei, ɛn -yɛɛ "wɛan nɛn minnun -kaa 'ka yei "kaga. 31 -Tɛ -kaa fli -nanjɛn -kaa 'bɔ 'a 'vaa ɛn -kaa 'kpɔun zɪɛ -a blɪ, ɛn -kaa -wɛn zɪɛ -a mlin bɛ, Bali -le nyran -blɪdɪ zɪɛ ya'a 'bɔa -kaa man dɪ. 32 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, -te Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a man bɛ, 'wɪ nɛn yaa "paala -cɛɛ 'nan, "tɔgɔ yɪ nɛn 'e tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, -kaa kɔn o va.

33 -Yɛɛ "wɛan 'an "bʊɪ Zozinɔn, -te 'ka cin 'yɪ 'nan -e 'ka Minsan -le fɛ -blɪ 'e cin va bɛ, 'ka cin -pɛn. 34 Min nɛn dra -a -tɛa "bɛ, -a san 'e fɛ -blɪ 'yɛɛ "kɔnnɛn 'vaa -e 'e 'ta. 'Ka drɛ zɪ "tɔgɔ 'ka cin yɪ -e 'ka Bali -le nyran -blɪdɪ 'plɛ 'ka man.

'Wɪ -mie nɛn tian 'an 'jɪ bɛ, -te an 'lʊ 'vaa -e 'mɛn "paala.

12

Bali 'yi 'tɔ 'tɔɔv pɛɛnɔn dra Zozinɔn lɛ

¹An "bɔɩ Zozinɔn, 'wɩnɩn nɛn Bali lei 'saun -a dra Zozinɔn lɛ bɛ, an 'ka "vale 'e 'fɔ 'e yɔɔɔɔ 'ka man dɩ. ²Tɔ nɛn -te ka'a tian Bali tɔa dɩɛ, yiba "minnun nɛn o 'ka fɛ -tɔ -a dɩɛ, zɩ o 'nyranman "paa te min 'ka "nyian 'e 'fli -ji dɩɛ, kaa -tɔa. ³-Yee "wean nɛn maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan: -Te Bali lei 'saun -sɛn min da ɛn e ya 'wɩnɩn nɛn bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e wei 'pla Zozɩ man dɩ. ɛn "nyian bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e vɩ 'nan, Zozɩ a Minsan -a, te Bali lei 'saun "cɛɛ 'pa -a 'lɛ dɩ.

⁴"Yɩnɩn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan Zozinɔn lɛ bɛ -a 'pa a -ji "kaga. 'Pian Bali lei 'saun -tɔwli 'bɔ 'bɛ "yɩnɩn zɩɛ -a -nɔan Zozinɔn lɛ. ⁵ɛn "nyian bɛ, 'nyranman 'padɩ 'pa a -ji "kaga, 'pian Minsan -tɔwli 'bɔ 'bɛ -pɛba 'wɔ Zozinɔn 'lɔ. ⁶ɛn "nyian bɛ, 'nyranman a "kaga -e Zozinɔn 'o 'pa, 'pian Bali -tɔwli 'bɔ 'bɛ minnun pɛɛnɔn "koe -tɔa 'o da 'nyranman pɛɛnɔn zɩɛ -a 'panan.

⁷Bali lei 'saun "yi -nɔan Zozizan 'tɔ lɛ 'nan -e Zozinɔn pɛɛnɔn 'o "nɛn "blɩ. ⁸Fɛ nɛn maan 'vɩ zɩɛ -yɛɛ cɩ 'nan, Bali lei 'saun "yi "dra Zozizan 'tɔ lɛ 'nan -e 'e Bali -le 'wɩ 'tɔɔɔ vɩ minnun lɛ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɩ nɛn e Bali -le 'wɩ 'ci "sia minnun lɛ bɛ -a vɩ. ⁹ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'yɩ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'yɩ "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e -cɛ 'si minnun man. ¹⁰ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'cɛ -srɔn 'wɩnɩn drɛ. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɩ nɛn e 'si Bali lei 'saun 'va bɛ, 'lee 'wɩ nɛn e 'si Satan -va bɛ, -a 'cɛnnan yɩ 'e cin man. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e 'wɩ weinun nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɩɛ -a -ji. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun -tɔwli zɩɛ e "yi "dra Zozizan 'pee lɛ 'nan -e 'e -kɔla weinun zɩɛ -a -ci vidɩ -a. ¹¹'Pian Bali lei 'saun -tɔwli 'bɔ 'bɛ Zozinɔn "koe -tɔa 'o da 'wɩnɩn pɛɛnɔn zɩɛ -a drɛnan. E 'yee "yɩnɩn -nɔan Zozizan 'tɔ lɛ "lɛ zɩ e cɩ "va "bɛ -yee 'wɩ 'zɔ.

Zozinɔn pɛɛnɔn a "le min -tɔwli 'zɔ

¹²Fɛ "le "wean nɛn an 'wɩ pɛɛnɔn zɩɛ -a 'vɩ bɛ, -yɛɛ cɩ 'nan, blamin a -tɔwli, 'pian -a man mɛn a "kaga. -A man mɛn 'bɔ a "kaga zɩ, 'pian -a pɛɛnɔn 'bɛ -tɛa 'e cin da 'vaa ɛn waa laabo blamin. 'Wɩ 'tɔwli zɩɛ -nyrɛn minnun nɛn o drɛ Crizi -le vɛ -a bɛ -wee vɛ -a. ¹³Kɔɔ -kaa Zozinɔn pɛɛnɔn bɛ, -te Zuif min nɛn oo, -te Zuif min "cɛɛ dɩ oo, -te nɔan nɛn oo, -te nɔan "cɛɛ dɩ oo, Bali lei 'saun -tɔwli 'bɔ 'bɛ -kaa -batize drɛ 'nan -e -kaa drɛ "le min -tɔwli "le 'wɩ 'zɔ. ɛn Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -kaa -tɔɔv pɛɛnɔn lɛ.

¹⁴ɛn "nyian bɛ, -a -cin -e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, blamin man mɛn 'ka 'tɔwli "dɩ, 'pian e ya "kaga. ¹⁵Min cɛin 'ka 'kɔlaman -e 'e vɩ 'nan, 'e 'ka min -pɛ -a dɩ -le "wean, 'e 'ka min man mɛn -tɔ -a dɩ. Kɔɔ e ya min man mɛnnun va. ¹⁶ɛn "nyian bɛ, min "trɔɛn 'ka 'kɔlaman -e 'e vɩ 'nan, 'e 'ka min yɩɛ 'a dɩ -le "wean, 'e 'ka min man mɛn -tɔ -a dɩ. Kɔɔ e ya min man mɛnnun va. ¹⁷E ya "le 'an 'wɩ 'gɔɛ -a laabɔ 'ka 'lɔ. -Te yɩɛ 'saza nɛn paan blamin man bɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e 'wɩ man? ɛn -te "trɔɛn 'saza nɛn paan blamin man bɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e fɛ "kui 'si? ¹⁸Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, min man mɛn -tɔ 'lee 'e 'pa 'nyranman, -a da nɛn Bali min man mɛn -tɔɔv pɛɛnɔn drɛ "lɛ zɩ e cɩ "va "bɛ -yee 'wɩ 'zɔ. ¹⁹"Te blamin a paan man mɛn -tɔwli "cɛ "a bɛ, "te wa'a laabo blamin "fo "dɩ. ²⁰'Pian -a man mɛnnun a "kaga, -wɛɛ -tɛa 'e cin da 'vaa -e 'o laabɔ blamin.

²¹-Yee "wean min yɩɛ 'ka 'kɔlaman -e 'e vɩ min -pɛ lɛ 'nan: «An 'ka 'i 'va dɩ.» ɛn min -wulo 'ka 'kɔlaman -e 'e vɩ min cɛinnun lɛ 'nan: «An 'ka 'ka 'va dɩ.»

²²Kɔɔ min man mɛn nɛn min 'ka -a siala fɛ -tɔ -a dɩɛ, -a 'pa 'nyranman a. ²³ɛn

min man men nen min ye 'ka 'naan "man 'kpa die, -a 'bɔ nen min -a man dra. En "nyian be, min man men nen -a yidi min -tea 'yra -a be, -a 'bɔ nen min -a nyenman. ²⁴ Pian min man mennun nen o yidi 'ka min tea 'yra -a die, blamin 'ka o man dra "bɔɔ 'di. Bali blamin dre 'nan -e -a man men nen -a 'bɔ 'ka -a siala fe -tu -a die, 'e nyen 'kpa tigli. ²⁵ Bali -a dre zie 'nan -e 'cendi 'e cin man 'e vɛ 'e 'kɔn blamin man mennun yei 'di. 'Pian 'nan -e 'o 'tɔ 'o cin wlu. ²⁶ -Yee "wean -te min man men -tu "yaaman be, e -wɛlamlan min man men pɛɛnɔn 'ji. En -te 'o 'tɔ -dan nɔn min man men -tu le be, min man men pɛɛnɔn 'ci 'nranman.

²⁷ 'Ka pɛɛnɔn 'cɛɛ ci Crizi po -a, en Zozian 'tu a -a man men -tu -a. ²⁸ Bali 'nyranman -peba 'wɔ Zozian 'tɔɔv pɛɛnɔn 'lɔ -leglizi -ji. -A tɛɛɛ nen Zozian 'le 'pasianɔn 'a, en -a 'flizian nen Bali 'lewei vɛnɔn 'a, en -a yaagazan nen Bali -le 'wɛ 'paanɔn 'a. -Wee -sru "be, Zozian nen o -cɛ -srɔn "wɛnɔn dra be o nen. -Wee -sru "be, Zozian nen o -cɛ "sia minnɔn man be o nen. -Wee -sru "be, Zozian nen o "paa minnɔn va be o nen. -Wee -sru "be, Zozian nen o -tɔa -si 'le be o nen. -Wee -sru "be, Zozian nen o "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan die -a -ji be o nen. ²⁹ Maan ve 'cɛɛ 'nan, o pɛɛnɔn 'ka drele Zozi 'le 'pasianɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka drele Bali 'lewei vɛnɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka drele Bali -le 'wɛ 'paanɔn 'a di. En o pɛɛnɔn 'ka -cɛ -srɔn "wɛnɔn drele di. ³⁰ En o pɛɛnɔn 'ka -cɛ 'sile minnɔn man di. En o pɛɛnɔn 'ka 'wɛle weinun nen blamin 'ka -a -ci maan die -a -ji di. En o pɛɛnɔn 'ka -kɔlale weinun zie -a -ci vidi -a di. ³¹ Kaa -tɔa 'nan 'yi 'pa a -ji "kaga, 'pian "yinun nen maan nɔn 'e tɛɛɛ be, -a 'bɔ nen 'ka -wɛ!

En 'wɛ nen e ci 'le 'ka dre te -a "yi "mlian 'wɛ pɛɛnɔn nen an "sia -a vɛnɔn 'gɔv -a da be, an "ta -a ve 'cɛɛ.

13

Min yidi 'yi "mlian 'wɛ pɛɛnɔn dredi da

¹ -Te an weinun pɛɛnɔn nen 'treda 'gɔv o -fɔa "sidɔ, en -te 'be "cɛɛ di 'nan an Bali -le 'pasianɔn nen laji be o wei -fɔa "sidɔ, 'pian -te ma'an min ye "yi "die, 'wɛ pɛɛnɔn zie -a dredi be, e ya "wɛ "tun "a. Te an ya "le 'nan 'kogoba nen e min man dra -wluwlu 'e "tun "be -yee 'wɛ 'zv, -te 'be "cɛɛ di 'le 'nan -pɔv nen e min man dra -wluwlu 'e "tun "be -yee 'wɛ 'zv. ² En "nyian be -te an Bali 'lewei ve, en -te 'be "cɛɛ di -te an Bali -le 'wɛ yɔɔdi pɛɛnɔn 'ci maan, en -te 'be "cɛɛ di -te an Bali -le 'wɛ pɛɛnɔn -tɔa, en -te 'be "cɛɛ di 'men yi -teradi Bali da -kɔlaman e pɔn "sɔala 'e 'klu -ji, 'pian -te ma'an min ye "yi "die, 'wɛ pɛɛnɔn zie -a dredi be, e ya "wɛ "tun "a. ³ En "nyian be -te an yife pɛɛnɔn -nɔan 'yale -tenɔn le, en -te 'be "cɛɛ di -te an "we "man 'nan minnɔn 'an 'te 'bli an 'ka "vale 'an "sia Bali -sru "di -le "wean be, 'pian -te ma'an min ye "yi "die, 'wɛ pɛɛnɔn zie -a dredi be, e ya 'wɛ "tun "a.

⁴ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min nen e min ye "yi "be, -a -pɔan "sɔa 'wɛ 'ji. En min nen e min ye "yi "be, -a ci a "yi. En min nen e min ye "yi "be, ya'a man bo di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'e 'fli kɔɔnman 'e 'lɔ fenun -a di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a -dandan taan di. ⁵ En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'wɛ nen e 'tɔ "paa min man be -a dra di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'e 'fli -le 'wɛ "yi "wɛɛman di. En min nen e min ye "yi "be, 'bli 'ka 'fɔa -a san ji tada di. En min nen e min ye "yi "be, ya'a min man wɛ paa di. ⁶ En min nen e min ye "yi "be, -a ci "nranman te -a bɔɛzan -tu 'wɛ "yi dre. 'Pian -te 'wɛ 'wɛlidi "nen yaa dre be, -a ci 'ka 'nranman di. ⁷ En min nen e min ye "yi "be, tu pɛɛnɔn man e min man wɛ "cɛa. En min nen e min ye "yi "be, -yee yi -teradi Bali da 'ka 'le 'tɔa di. En min nen e min ye "yi "be, -a 'bli 'fo Bali da. En min nen e min ye "yi "be, ya'a 'sia min -sru "di.

⁸ Yi -tu bɔa "be, te Bali 'lewei vidi 'wɛ 'nyan. En te weinun nen blamin 'ka -a ci maan die -a -fɔdi 'wɛ 'nyan. En te Bali -le 'wɛ yɔɔdi -tɔdi be -a 'wɛ 'nyan.

'Pian fe -towlı "ce 'be 'fo -nan, -yee ci min yidi "yi "a. ⁹ Fe nen maan ve zıe -yee ci 'nan, -ka'a 'wı pɛɛnɔn 'tɔa Bali da dı. En -cee BAli 'lewei vidı be, -a pɛɛnɔn "cee dı. ¹⁰ Pian yi nen fe nen e ci tıglı be e -taa "be, te 'wı pɛɛnɔn zıe e -nyan. ¹¹ -Kaa -kɔɔn 'wı 'gʋe -a man -tv: Tv nen -te min a 'nen "wɛnnɛn 'a be, min 'wı tin "baa 'nen "wɛnnɛn pɛ -ji, en -yee ci "nrɔndı a 'nen "wɛnnɛn pɛ -ji, en e 'wı "sia "va 'nen "wɛnnɛn pɛ -ji. 'Pian -te min dre ceje be, 'wı pɛɛnɔn nen 'nen "wɛnnɛn pɛ -ji be e "sia -a dre dı man "fo. ¹² 'Be nen 'gʋe, e ya "le -niannun 'ji nen -kaa ci fe -nanjennan, en fe 'bɔ a "muizaan. 'Pian yi zıe -a da nen -kaa Bali ye -goezee. En "nyian be, 'be nen 'gʋe -ka'a tian Bali tɔa 'e pɛɛnɔn dı. 'Pian yi zıe -a da nen -kaa Bali -tɔa 'e tıglı da, "le zı e -kaa -tɔa 'va be -yee 'wı 'zɔ.

¹³ Tv nen -kaa ci -ji 'gʋe, 'wı nen e -fɔ min man 'nan 'e dre be, -nyren 'gʋ: Min -le yi -teradı Bali da a -tv, en min 'bli 'fɔdı Bali le a -tv, en min -le min yidi "yi "a -tv. 'Pian o yaaga zıe -a -dan nen "va "be, -nyren min yidi "yi "a.

14

"Yi 'tɔ 'tvɔv pɛɛnɔn nen Bali lei 'saun -a dra Zozinɔn le be, 'ka 'yi "dre -a 'ka cin lei!

¹ Min yidi "yi "nen 'ka -trɔa -si 'le 'wı pɛɛnɔn dre nan! En "nyian be 'ka "yi 'tɔ 'tvɔv pɛɛnɔn nen Bali lei 'saun -a -nɔan Zozinɔn le be -a -wɛe! 'Pian -a tedɛ nen 'ka -wɛe "be, -nyren Bali 'lewei vidı -a. ² Fe nen maan ve zıe -yee ci 'nan, min nen e "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -ji be, Bali le nen e 'wı tin "baa, minnun le "cee dı. Blamin 'ka 'kɔlaman -e 'e -ci man dı, kɔɔ 'wınun nen Bali lei 'saun a "paa -a 'le te yaa ve be, -a -ci a 'e yɔɔdı minnun man. ³ 'Pian min nen e Bali 'lewei ve be, blaminun le nen e 'wı tin "baa. E 'wı tin "baa -wle, te -wee yi -teradı Bali da "paa "da, te e 'wı "paala -wle, en te e 'o "koe -tɔa 'o da. ⁴ Kɔɔ -te min "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -ji be, -a 'bɔ 'fli -le yi -teradı Bali da 'be "paa "da. 'Pian min nen e Bali 'lewei ve be, Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -teradı Bali da nen yaa "paa "da.

⁵ An ya "vale 'ka pɛɛnɔn 'ka 'wı weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe, -a -ji. 'Pian 'wı nen e ci 'wı "yi "a "fo "be, -nyren 'nan, 'ka Bali 'lewei vı Zozinɔn le. Maan ve 'cee 'nan, Bali 'lewei vidı -dan "mlian weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -fɔdı da. 'Pian -te min -tv weinun zıe -a -ci ve be, e Zozinɔn 'le yi -teradı Bali da "paa "da "nyian.

⁶ 'An "bɔv Zozinɔn, -te an 'lɔ 'ka 'va, en an wı weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -ji be, te 'wı "yi "cen "nen maan dre 'cee? E "ka "fo "dı. 'Pian -te 'wınun nen Bali -a -nan kɔɔn 'men be, -a 'bɔ nen maan 'vı 'cee, -te 'be "cee dı, -te 'wınun nen maan -tɔa Bali -le 'wı 'a be, -a 'bɔ nen maan 'vı 'cee, en -te 'be "cee dı, an Bali 'lewei 'vı 'cee, en -te 'be "cee dı, an Bali -le 'wı paa 'ka 'ji be, te 'wı "yi -dan nen maan dre 'cee. -Njɛɛ dɔv? ⁷ An "ta -a -kɔɔn "man wı -tv ve 'cee. -Te min -tv a -gɔɛdɔ -tenan, -te 'be "cee dı, e ya -guede -tenan, en -a wei -ci 'ka 'e 'sidı dıe, wa'a 'kɔlaman -a -ci mandı -a "fo "dı. ⁸ En -a -kɔɔn "man wı -tv nen "nyian 'gʋ. 'Bei nen o -ko -a -kuli man be, -te e ya 'wınan en -a wei -ci 'ka 'e 'sidı dıe, 'sounjanun 'ka o man wɔv man -kuli -tandı da "fo "dı.

⁹ -A -towlı "nen blamin -le ve -a. -Te ka ya 'wınan weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -ji be, 'wı nen ka ci -a vınan be, min -a dra 'kɔ -e 'e -ci man? Te e ya "le ka ya 'ka 'fli "koe -nyannan 'e "tun. ¹⁰ Wei a 'trɛda "kaga, en wei -tv lee 'e 'fɔnɔn. ¹¹ -Te min a wei -tv -fɔnan, en ma'an -ci maan dıe, te min zıe e ya -pɛn min -a "men 'va, en an ya -pɛn min -a -yee 'va. ¹² Zı 'cee ve ci "nyian zıe. -Yee "wɛan -te ka ya "vale 'nan Bali lei 'saun 'e "yi "tv -nɔn -cee be, "yi "nen e Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -teradı Bali da "paa "da "be, -nyren ka -wɛe!

¹³ -Yee "wɛan min nen e "we weinun nen blamin 'ka -a -ci maan dıe -a -ji be, 'e Bali tvɔ 'ba -a -ci vidı man! ¹⁴ Kɔɔ -te min a Bali tvɔ 'banan wei nen blamin

'ka -a -ci maan dɛ -a -ji bɛ, te Bali lei 'saun 'bɛ ci 'wɪ zɪɛ -a drɛnan, 'pian -a 'bɔ 'le 'ci "nrɔndi "cɛɛ dɪ, ɛn 'wɪ 'bɔ nɛn yaa vɛ bɛ, -a 'bɔ 'ka "e -ci maan dɪ. ¹⁵ -Kaa dra "mɛn 'kɔ? An Bali trɔv "baa wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a vɛ 'mɛn bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔv. 'Pian e ya 'le 'an Bali trɔv 'ba "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. An "dre -fɔa wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a vɛ 'mɛn bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔv. 'Pian e ya "le 'an "dre "fɔ "nyian wei nɛn blamin -a -ci maan "bɛ -a -ji. ¹⁶ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da. Min a Bali muo "fɔnan wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji "le zɪ Bali lei 'saun -a vɛ -yrɛ "bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔv. -Te min a 'e -nyrandɪ -a "srɔn "bɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e 'wɪ "man Amɛn? Kɔɔ Bali muo "nɛn yaa -fɔ bɛ, 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ, min zɪɛ ya'a manɛ dɪ. ¹⁷ 'Wɪ 'kpa, Bali muo "fɔdɪ zɪɛ 'wɪ "yi "tɔ nɛn, 'pian ya'a 'i bɔɛzan -tɔ Zozizan 'le yi -teradɪ Bali da paa "da "dɪ.

¹⁸ An Bali muo -fɔa 'nan, an "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji an "mlian 'ka pɛɛnɔn da. ¹⁹ 'Pian -te Zozinɔn 'o cin 'yɪ bɛ, maan -wɛɛman 'nan, 'an 'wɪ 'soolu vɪ wei nɛn blamin -a -ci maan bɛ -a -ji, -e -wee yi -teradɪ Bali da 'e 'pa "da. 'Bɛ "yi "mlian 'wɪ -kpi fu (10.000) nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a vɪdɪ da.

²⁰ An "bɔv Zozinɔn, te 'ka 'ci "nrɔn "le nannannun -le 'wɪ 'zɔv dɪ! 'Cɛɛ 'wɪ 'fa 'sɪdɪ 'e 'kɔn min ceje pɛ -ji! 'Pian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ va bɛ, 'ka 'kɔn "le 'nɛn 'linɛnnun nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ o man dɛ, -wee 'wɪ 'zɔv! ²¹ 'Wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Minsan -a 'vɪ 'nan:

Minnun 'labɛ,

an -ciala -pɛnnɔn 'va

-e 'an 'wɪ tɪn 'ba -wɛɛ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji.

An 'wɪ zɪɛ -a drɛ,

'pian wa'a 'o "trɔɛn "tɔlɛ 'an wei le "fo "dɪ.»

²² -Yɛɛ "wɛan maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'wɪdɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji bɛ, Bali 'bɛ 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -tɔ drɛ minnun nɛn o 'ka "vale 'o yi -tɛala Bali wei da dɛ -wee vɛ -a. 'Pian Bali 'ka -a drɛɛ minnun nɛn o yi -tɛala 'e da bɛ, -wee vɛ -a dɪ. ɛn Bali 'lewei vɪdɪ bɛ, 'wɪ 'nɔan -kɔɔn "vɛ -tɔ nɛn Bali -a drɛ minnun nɛn o yi -tɛala 'e da bɛ -wee vɛ -a, 'pian minnun nɛn o 'ka "vale 'o yi -tɛala Bali wei da dɛ, "o "ye 'wɪ "tun "a.

²³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da -tɔ. -Te Zozinɔn pɛɛnɔn a 'o cin yɪdɪ -leglizi drɛnan, te o pɛɛnɔn "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji bɛ, ɛn Zozinɔn nɛn wa'a tian 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ dɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, minnun nɛn wa'a yi tɛala Bali da dɛ, o wɛla Zozinɔn zɪɛ o va. Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'o 'ci "nrɔndi "siala 'nan, klin "nɛn o man. -Njɛɛ dɔv? ²⁴ 'Pian -te Zozinɔn pɛɛnɔn zɪɛ o ya Bali 'lewei vɪnan, ɛn min nɛn ya'a yi tɛala Bali da dɛ, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, Zozizan nɛn ya'a tian 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪɛ dɛ, 'e -wɛla o va bɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn o ci -a vɪnan bɛ, -yɛɛ "wɛan e 'yɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ -tɔa 'e 'bɔ 'a, -e -a -wulo -ji "nrɔndi 'e tin -tɛ "da. ²⁵ 'Wɪnun nɛn "ji" e yɔɔdɪ bɛ, -a ta bɔala. Tɔɔn 'e "po -sɔɔnman -e 'e yra "blula, te e "ta Bali bɔdɪ "siala -a vɪdɪ -a 'nan: «'Wɪ 'kpa, Bali a 'ka yɛi.»

Pɔl 'wɪ 'pla Korinti 'nɔn lɛ -leglizi drɛdɪ da

²⁶ An "bɔv Zozinɔn, o -leglizi dra 'kɔ? -Te Zozinɔn a 'o cin yɪdɪ -leglizi drɛnan bɛ, min -tɔdɔ pɛɛnɔn -pɛ 'e 'kɔn 'va. Min -mie 'e "dre "fɔ. ɛn min -mie 'e 'wɪ "paa minnun ji. ɛn min -mie 'e 'wɪ nɛn Bali -a -nan kɔɔn -yrɛ "bɛ -a vɪ. ɛn min -mie 'e 'wɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji. ɛn min -mie 'e 'wɪ zɪɛ -a -ci vɪ. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kaa dra bɛ, ka -wɛɛ 'nan 'e Zozinɔn pɛɛnɔn 'le yi -teradɪ Bali da 'pa "da. ²⁷ -Te min "ta "we wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɛ -a -ji bɛ, 'e drɛ min -tɔ, min "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, min yaaga. 'Pian -te min -tɔ cɛɛn "man "bɛ 'vaa -e min -tɔ 'e 'yɛɛ vɛ vɪdɪ 'sia. ɛn "nyian bɛ -a -ci vɪzan 'e 'kɔn. ²⁸ -Te -a -ci vɪzan

"ka "dɪɛ, te min 'e 'wɪ wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji Zozinɔn yei "dɪ!
 'Pian 'e 'wɪ Bali lɛ te e ya 'yee "kɔnnɛn!

²⁹ Ɛn "nyian bɛ, Bali 'lewei vidɪ bɛ, 'e drɛ min -tɔ, min "fli, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, min yaaga. Ɛn min -mienun 'o 'wɪ zɪɛ -a fa 'si! ³⁰ 'Pian -te tɔ 'bɔ zɪɛ -a wlu, Bali 'wɪ nan kɔɔn min pee le 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, min nɛn e cɪ paan Bali 'lewei vɪnan bɛ, 'e -tɔa. ³¹ -Te min -tɔ cɛɛn "man "bɛ 'vaa -e min pee 'e 'yee vɛ vidɪ 'sia. Te 'ka pɛɛnɔn 'e Bali 'lewei vɪ 'e cin -a dɪ! -Te kaa 'vɪ -tɔdɔ bɛ, e 'wɪ "paa "va 'ka pɛɛnɔn lɛ, ɛn e 'ka pɛɛnɔn "koe -tɔa. ³² -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -te min a Bali 'lewei vɪnan bɛ, e -kɔlaman 'e 'fli 'kundɪ -a -e 'e 'le 'tɔ. ³³ Fɛ -le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, Bali 'wɪ dra 'e "nɛn 'e "nɛn ɛn yaa dra -trɔɔ, 'pian ya'a 'wɪ dra 'e baadɪ -ji dɪ.

Zɪ e dra Bali -le -leglizi -tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji zɪɛ. ³⁴ -Te Zozinɔn a 'o cin vidɪ ɛn o ya -leglizi drɛnan bɛ, limɔnnun 'o 'lɛbɔ 'pla "da. Kɔɔ -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ -wɛɛ -e 'o 'wɪ 'si "va "fo "dɪ. 'Pian 'o 'ta wɔla 'wɪ nɛn -kɔnmɔn -a ve bɛ -a da! Zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le -pei 'fluba 'ji zɪɛ. ³⁵ -Te limɔnnun a "vale 'nan 'o 'wɪ 'ci laabo 'wɪ -mie da bɛ, 'o laabo 'o -sran -lɔ te o ya "kɔnnɛn. Kɔɔ e 'ka 'wɪ "yi "a -e limɔn 'e 'wɪ 'si "va te Zozinɔn 'a -leglizi drɛnan dɪ.

³⁶ E ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'va nɛn Bali -le 'wɪ 'bɔla 'e tɛdɛ? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. Ɛn e ya 'ka 'ji 'nan 'ka 'saza 'va nɛn Bali -le 'wɪ 'bɔla? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. ³⁷ -Te -a -cin a min -tɔ -ji 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪzan -a, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'nan Bali lei 'saun 'bɛ 'e "paala "fo "bɛ, a san 'e -tɔ 'nan, 'wɪ nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'gɔɛ, e "sia Minsan va. ³⁸ Ɛn min nɛn e 'ka "vale 'e 'ta wɔla 'wɪnun zɪɛ -a da dɪɛ, Bali 'ka -a san siala 'yee min -a "fo "dɪ.

³⁹ -Yee "wɛan, 'an "bɔɪ Zozinɔn, 'ka -wɛɛ 'nan 'ka Bali 'lewei ve. Ɛn -te min a 'wɪnan wei nɛn blamin 'ka -a -ci maan dɪɛ -a -ji bɛ, 'ka 'tɔɪ 'e vɪ. ⁴⁰ 'Pian 'ka 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛ -trɔɔ, ɛn 'ka drɛ 'e "nɛn 'e "nɛn.

15

Pɔl 'wɪ tin 'ba Korɛnti 'nɔn lɛ Crizi -le wluandɪ -kanɔn 'va da

¹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, Zozi Crizi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn maan -cin -tɔa 'ka 'ji. Ka wɪ "man, ɛn ka ya 'ka lɛadɪ "man tian cɛɛgɔ yi -a. ² -Te ka 'ta 'wɔla "da "le zɪ maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, e 'ka "sia 'wɪ 'ji. 'Pian -te ka'a 'bɛ drɛɛ dɪɛ, 'cɛɛ yi -tɛradɪ Zozi da a 'wɪ "tun "a.

³ 'Wɪ nɛn Minsan -a -pɛba 'wɔ 'an 'lɔ bɛ, maan paa 'ka 'ji. 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ -dan tɔ -a. -Nyɛn 'nan: Crizi -ka -cee 'wɪ 'wɪdɪ "le "wɛan. Bali -le 'fluba 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra, ɛn e drɛ. ⁴ Zɪ e -ka bɛ, ɛn waa 'wɔ. -A yi yaagan da bɛ ɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va. Bali -le 'fluba 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan e dra, ɛn e drɛ. ⁵ Zɪ e wluan -kanɔn 'va bɛ, 'e 'fli kɔɔn Pieri lɛ, ɛn "bɛ -sru 'e 'fli kɔɔn 'e -srɔnɔn 'fuda 'fli 'bɔ lɛ. ⁶ "Bɛ -sru ɛn 'e 'fli kɔɔn -kaa "bɔɪ Zozinɔn lɛ 'e cin -a. O ya min -yaa 'soolu. O "kaga yiɛ a tian "man, ɛn o -mie kaa. ⁷ "Bɛ -sru 'e 'fli kɔɔn Zaji lɛ, ɛn 'e 'fli kɔɔn 'yee 'pasianɔn lɛ. ⁸ O pɛɛnɔn zɪɛ 'wee -sru "bɛ, ɛn 'e 'fli kɔɔn 'mɛn. An ya 'nɛn nɛn Bali -a -ya te -a mɛn 'ka bɔɛ dɪɛ -a.

⁹ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, an 'ka fɛ -tɔ -a Zozi 'le 'pasianɔn yei "dɪ. Ɛn e 'ka "le -e 'an drɛ paan Zozi 'le 'pasiazan -a dɪ, kɔɔ an 'tɛ 'pa Bali -le -leglizi da. ¹⁰ 'Pian Bali "yi drɛ 'mɛn, ɛn yaan drɛ Zozi 'le 'pasiazan 'a. "Yi "nɛn Bali -a drɛ 'mɛn zɪɛ, -a "nɛn 'bɔla -dan. Kɔɔ an 'nyranman 'pa an cɪɪ Zozi 'le 'pasianɔn pɛɛnɔn da. 'Wɪ tɪglɪ 'ji bɛ, mɛɛn "cɛɛ 'nyranman 'pa 'an 'bɔ 'a dɪ, 'pian Bali 'bɔ 'bɛ 'wɪ zɪɛ -a drɛ 'yee "yi "a. ¹¹ -Yee "wɛan -te e ya 'an 'bɔ 'a oo, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, -te e ya Zozi 'le 'pasianɔn -mienun -a oo, Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kɔa ve 'cɛɛ bɛ, -nyɛn zɪɛ. Ɛn -a 'bɔ da nɛn ka yi -tɛra bɛ.

Bali Zozinɔn pɛɛnɔn wuanla -kanɔn 'va

12 -Kaa "paaman minnun ji 'nan, Bali Crizi wluan -kanon 'va. -Te 'be a zie, -me "le "wean nen min -mienun a 'ka yei, te waa ve 'nan, minnun nen o kaa be, wa'a 'wuanla -kanon 'va di. 13 -Te minnun nen o kaa be wa'a 'wuanla -kanon 'va die, "te Crizi 'ka 'wunlea -kanon 'va di. 14 En -te Crizi 'ka 'wunlea -kanon 'va die, "te 'winun nen -kaa ve minnun le be -a -ci "ka "di. En "nyian "te 'winun nen ka yi -teala "da "be -a -ci "ka "di. 15 En -te Crizi 'ka 'wunlea -kanon 'va die, "te -kaa 'wlu w' 'vi Bali man, koo -kaa 'vi 'nan e Crizi wluan -kanon 'va. -Te e ya 'wi 'kpa -a 'nan minnun nen o kaa be Bali 'ka o 'wuanla -kanon 'va die, "te Bali 'ka Crizi 'wunlea -kanon 'va "fo "di. 16 Maan ve 'cee 'nan, -te minnun nen o kaa be wa'a 'wuanla -kanon 'va die, "te Crizi 'ka 'wunlea -kanon 'va di. 17 En -te Crizi 'ka 'wunlea -kanon 'va die, "te 'winun nen ka yi -teala "da "be, e ya 'wi "tun "a. En "te ka ya tian 'wi 'wli di "drenon 'a Bali 'le. 18 En "nyian "te minnun nen o dre Crizi -le ve -a en o kaa be, o -nan -nyan. 19 -Te -fodi 'tre 'gve -a da 'saza "ce "le "wean nen -kaa yi -tera Zozi da be, "te maan ve 'cee 'nan -kaa "yago "mlian minnun pegenon 'le ve da.

20 'Pian 'wi tighl 'ji be, Crizi wluan -kanon 'va. -Yee ci min tede nen e wluan -kanon 'va be -a. 21 'Li 'e tede be, min -towli "le "wean nen -kadl 'pla blamin man. -A -towli "nen "nyian minnun wuanla -kanon 'va min -towli "le "wean. 22 -A -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan blamin pegenon nen 'trada be, Adan kludanon nen waa, -yee "wean -kadl 'pla blamin man. 'Pian minnun pegenon nen o dre Crizi -le ve -a be, o wuanla -kanon 'va.

23 En wluandi -kanon 'va zie e dra 'e "nen 'e "nen. -A tede dre Crizi -le ve -a. En tu nen Crizi -ta pee wo be, te e 'bo minnun nen o dre Crizi -le ve -a be o da. 24 "Be -sru te 'trada -nyan tu nen. Tu zie -a man nen lei -wli dinun 'lee fenun pegenon nen o min "paala be, 'lee fenun pegenon nen 'pleble -a -wlo "be Crizi o -nan -nyaan, -e 'e mingonnen tre -peba wo Bali lo. -Yee ci -kaa "ti "a. 25 Fe nen maan ve zie, -yee ci 'nan Crizi mingonnen -ble -trilli, -e Bali 'e 'cen -a 'nanmannon 'klidi man. 26 'Nanmanzan nyranman nen -a -nan -taa "nyanle be waa laabo -ka.

27 -A -nan da nen -e 'wi zie 'e dre. Koo e ya 'e 'cnen -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Bali -a -to fe pegenon da.»

'Pian -te waa 'vi 'nan, Bali -a -to fe pegenon da be, -a -ci a 'wein 'nan Bali 'bo 'ka "va "di. 28 En tu nen Bali "cean Crizi -todi man fe pegenon da be, -te e 'bo be, -e Crizi 'bo nen Bali -pi a be 'e 'fli -peba wo Bali nen yaa -to fe pegenon 'bo da be -yru. Yaa dra zie 'nan -e Bali nen 'e 'kon mingonnen -a fe pegenon da.

Pal 'wi 'pla 'klagla Korenti 'non le

29 'Ka 'ci "nron 'wi 'gve -a da! 'Ka 'va min -mienun o -batize dra minnun nen o kaa be o 'leji. -Me "le "wean nen o 'wi zie -a dra? Koo kaa ve 'nan, minnun nen o kaa be wa'a 'wuanla -kanon 'va di. 30 En -a -tu nen "nyian 'gu. -Te minnun 'ka 'wuanla -kanon 'va die, -me "le "wean nen bodrun funnin en -kaa fli ta "flumlan 'wi 'pleble pegenon nen e bo'a "min man be -yre? 31 Maan ve 'cee 'nan, tu -todu pegenon nen e "cean be, te 'an 'fli ta "flumlan -ka le. 'Wi tighl nen maan ve, 'ka yi -tera 'an da! Koo cee ci minnun nen waan 'blo -toa "da -kaa san Zozi Crizi 'le be waa. 32 En kaa -toa 'nan, 'an 'fli ta flula -ka le Efee 'non fla. An yi -teala "da 'nan minnun nen o kaa be, o wuanla -kanon 'va, -yee "wean nen an 'wi zie -a dra. -Te e 'ka zi die,

«"Te maan dra "le minnun nen

waa ve 'nan -kaa fe -bli

-e -kaa -wen mlin,

koo "tre kaa -kaaman be

-wee 'wi 'zu.»

³³ 'Ka dre 'yi, 'w1 z1E te 'ka 'fli 'tʊ1 -e 'e 'ka 'man y1d1. Kʊʊ bee -w1d1 "bl1d1 bE, -yEE -maan min 'w1 'w1d1 "dra. ³⁴ 'Cee 'ci "nrʊnd1 'e 'trʊa -si yra! Te 'ka 'w1 'w1d1 "dre "nyian d1! Maan ve 'cEE 'nan, min -mienun -a 'ka yei, wa'a Bali toa d1. -Te an 'w1 z1E -a 'v1 bE, 'e 'ka 'tE 'yra -a.

-Te minnun wluan -kanʊn 'va bE o -kʊan 'kʊ?

³⁵ -A -mie dra bE, min -a laabo 'nan: «Min wuanla -kanʊn 'va 'kʊ? En -te min wluan -kanʊn 'va bE, -a 'kʊlE -kʊan 'e da 'kʊ?» ³⁶ Maan ve -a san le -bluzan. Fei fE 'wlenun nE n waa -fʊa 'trE 'ji bE, 'i 'ci "nrʊn 'w1 nE n e dra bE -a da! -Te ya'a fʊl1dE d1E, -a -kʊn 'ka bʊa "da "d1. ³⁷ Fē 'w1E nE n min -a -fʊa 'trE 'ji bE, -tʊ -pE nE n e dra -a bE, -nʃE e wa'a 'fʊ d1. -A 'w1E "tun "nE n waa -fʊa 'trE 'ji. -Te e ya 'saa 'w1E -a oʊ, e n -te e ya fE 'w1E 'pee -a oʊ, -a 'w1E "tun "nE n waa -fʊa. ³⁸ "Bē -sru -e Bali 'e fE 'w1E z1E -a bʊ, -e -pE nE n 'e trʊman "man "bE, 'e -nʊn -yRE. Fē 'w1E 'tʊ 'lee 'e trʊ -pE, -a 'bʊ nE n Bali -a dra.

³⁹ 'W1 -tʊw1i z1E -yEE dra "nyian fE -tʊdʊ pEE nʊn nE n o "flian bE -wee vE -a. Blamin -tʊ -pE a, e n -winun -tʊ -pE a, e n "lomannun -tʊ -pE a, e n pʊnʊn -tʊ -pE a. ⁴⁰ En "nyian bE, laji fE nʊn a, e n 'trE da fE nʊn a. 'Pian laji fE nʊn 'lee 'wee fE nyian, e n 'trE da fE nʊn 'lee 'wee fE nyian. ⁴¹ YidE 'le fE nyian a 'e 'tʊ, e n m1E n -le fE nyian a 'e 'tʊ, e n m1E n crennʊn -le fE nyian a 'e 'tʊ. M1E n crennʊn pEE nʊn 'bʊ z1E, -wee fE nyian 'ka bʊa 'e cin man d1.

⁴² -Te ka "ta 'ka 'ci "nrʊnman -kanʊn wluand1 da bE, 'w1nʊn z1E -a da nE n 'ka 'ci "nrʊn! Fē 'w1E nE n waa -fʊa "bE e fʊlman, -a -tʊw1i "nE n "nyian -kaa 'kʊlE -le vE -a. 'Pian -te -kaa wluan -kanʊn 'va bE te -kaa 'ka 'nyian fE nE n e fʊlman bE -a d1. ⁴³ Min 'kʊlE nE n waa -fʊa 'trE 'ji bE, e ya sRE vE -a, e n -a "kʊe 'ka 'e da d1. 'Pian -te e wluan -kanʊn 'va bE, e "bia fE nyian, e n -a "kʊe -kʊan 'e da. ⁴⁴ Blamin 'kʊlE 'gʊE -a 'bʊ nE n waa -fʊa 'trE 'ji. 'Pian tʊ nE n e wuanla -kanʊn 'va bE, e -kʊan laji 'kʊlE nE n Bali -le 'belid1 a -yRʊ "bE -a.

Fē nE n maan ve z1E -yEE c1 'nan, -te blamin 'kʊlE a bE, te laji 'kʊlE nE n Bali -le 'belid1 a -yRʊ "bE, e ya "nyian. ⁴⁵ 'W1 'bʊ z1E e ya 'e 'cRE n -tE d1 Bali -le 'fluba 'ji. E ya 'e 'cRE n -tE d1 'nan:

«Adan nE n blamin tE dE -a bE,
'trE da blamin -le 'belid1 nE n -yRʊ.»

'Pian Crizi nE n e c1 "le Adan -fʊla "dazan 'zʊ bE, Bali -a wluan -kanʊn 'va, e dre lei -a, e n e 'belid1 -nʊan "min le. ⁴⁶ Laji 'kʊlE nE n Bali -le 'belid1 a -yRʊ "bE, -yEE "cEE -trʊa -si 'le d1. 'Pian blamin 'kʊlE 'bE -trʊa -si 'le, "bE -sru e n e dre laji 'kʊlE nE n Bali -le 'belid1 a -yRʊ "bE -a. ⁴⁷ Adan nE n blamin tE dE -a bE, 'trE nE n Bali -a 'si e n yaa dre. 'Pian Crizi bE, e 'si laji. ⁴⁸ Adan kludanʊn pEE nʊn a "le Adan 'bʊ 'le 'w1 'zʊ. 'Pian minnun nE n laji vE -a bE, o ya "le Crizi nE n e 'si laji bE -yEE 'w1 'zʊ. ⁴⁹ 'Bē nE n 'gʊE, -kaa ya "le Adan nE n Bali 'trE 'si e n yaa dre bE, -yEE 'w1 'zʊ. 'Pian tʊ -tʊ -taa "bʊlE bE, -e -kaa dre "le Crizi nE n e 'si laji bE -yEE 'w1 'zʊ.

-Mē "w1 'bE dra tʊ 'le 'srrannan?

⁵⁰ 'An "bʊ1 Zozinʊn, 'w1 nE n an 'w1 z1E -a 'v1 "man "bE, -nyRE n 'gʊ. -Te min a "le blamin nE n -kaa c1 -a 'gʊE -yEE 'w1 'zʊ, -a nE n a "man, e n -a nyE n a "ji "bE, ya'a 'ko Bali -le mingʊn nE n trE da d1. En "nyian bE 'kʊlE nE n -kaa da fʊl1 vE -a 'gʊE, 'belid1 nE n ya'a 'nyaan d1E, ya'a 'kʊlaman -e 'e dre -yEE vE -a d1. ⁵¹ 'W1 'tʊ nE n e ya 'e yʊʊd1 blamin man bE, an "ta -a -ci ve 'cEE. -Kaa pEE nʊn 'ka 'cE an -kaadi man d1, 'pian Bali -kaa pEE nʊn 'kʊlE limlan. ⁵² 'W1 z1E e dra tada e n e dra tʊ "wE n nE n 'wlu. Tʊ -fʊla "da "ji, -te Bali -le 'bei 'nyranman w1 bE, minnun nE n o kaa bE, o wuanla -kanʊn 'va te wa'a "nyian kaa d1. En -kaa nE n -kaa y1E -kʊan "man "bE, Bali -kaa 'kʊlE limlan. ⁵³ Fē nE n maan ve z1E -yEE c1 'nan, blamin 'kʊlE nE n 'e da fʊl1 vE -a, e n -kad1 a 'e 'plad1 "man 'gʊE, e ya "le 'e lila laji 'kʊlE nE n e 'belid1 'y1 bE

-a, te 'kadı 'ka "nyian -yee vε -a "fo "dı. ⁵⁴-Te 'wı zıε e cεen drεdı man bε, tōn -e 'wı nεn 'e 'crεn -tεdı Bali -le 'fluba 'ji bε, 'e 'lε sōō. Kōō e ya 'e 'crεn -tεdı 'nan: «Fε nεn waa laabo -ka bε -a -nan -nyan.

Bali -a klı "fo.

⁵⁵-Ka -le 'plεblε 'ka "nyian blamin da dı.

Ya'a "nyian kōlaman min -tεdı -a dı.»

⁵⁶Fε nεn yaa maan 'lōō -ka min -tεa "bε, 'wı 'wlıdı "drεdı man nεn. En "nyian bε, 'wı 'wlıdı "le 'plεblε "sia -pei -tō wınun va. ⁵⁷-Kaa Bali muo "fō! E cıla -kaa san Zozi Crizi -va, εn e 'plεblε 'nōn -cεε 'nan -e -kaa -ka 'klı.

⁵⁸-Yee "wεan 'an "bōı Zozınōn, an 'ka ye "yi 'kpa, te 'ka 'pε 'e plv dı! 'Ka 'tō 'plεblε 'cee yi -tεradı Zozi da -a! 'Ka 'fli -nōn Mınsan -le 'nyranman 'padı -ji. En -a -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, 'cee 'nyranman nεn kaa "paa Mınsan lε bε, -a "nεn 'ka 'fo 'e "tun "dı.

16

Zozınōn "lala -nōn Zeruzalem -le vε -a

¹"Lala nεn 'kō 'ka -nōn Zeruzalem Zozınōn 'le vε -a bε, 'wı nεn maan 'vı Galatı -leglızinun lε bε, -a da nεn "ka "dre "nyian! ²-Yee "wεan 'mōnnεn yi -tōv pεεnōn nεn e bōa "bε, min -tv 'e "lala 'pla 'e 'pε -a! Zı min -a 'yı bε, -a da fε nεn 'e 'pla 'e 'pε -a! -Te kaa drε zıε, yi nεn an 'lv 'ka 'va bε, "lala 'bodı wı 'ka 'kōan 'ka man dı. ³En yi nεn an 'lv bε, minnun nεn ka o 'si "va "bε, -wεε ko 'cee "lala zıε -a Zeruzalem. 'Pian an 'fluba dra, maan "paa 'va, εn o -ko -a. ⁴En -te e ya 'nan kv -kv waa bε -e 'kv 'kv.

Pōl 'yee 'ta wōdı 'wı 'vı

⁵"Mεn 'vı 'nan an "lo 'ka 'va bε, an -ciala Masedōa. 'Pian ma'an 'mōan -nan nun dı. ⁶-A -cin a 'an 'ji 'nan 'an tv -mie drε 'ka 'va. -Te ya'a drεlε "yi "dıε, tv -wlıdı "nεn min 'ka 'kōlaman -e 'e 'kv 'ta wōnan dıε, e -cia "fo 'vaa εn an "sia 'ka 'va. 'Pian 'mεn -kōdı a 'ka 'lō -e 'an bōla fεnan nεn an "ta -ko bε -a -nan. ⁷-Te an 'lv bε, ma'an 'ciala "da "dı, -te Mınsan wı "man "bε, an "mōan 'ka 'va fōnōn. ⁸'Pian an -fo Efεz 'gυ, Pantekōt bōa 'an man 'vaa εn an "lo. ⁹Kōō Mınsan -si 'le 'sō 'mεn 'fla 'bō da, 'nan -e 'an Zozi 'le 'wı 'nōnnōn vı minnun "kaga "lε. 'Pian minnun nεn o "naan 'an man bε, o ya -nan "kaga.

¹⁰-Te Timote 'bō 'ka man nun bε, 'ka drε "yi, "tōgō -a -pε -sru 'e tōa 'ka 'va. En -a -cin 'e 'tō 'ka 'ji 'nan e Mınsan -le 'nyranman "paa 'le 'mεn 'wı 'zv. ¹¹Te 'ka 'va min -tv 'e Timote va wı drε 'e 'pela koda "fo "dı! Pian 'ka 'pa "va -yee lıdı 'e da -ji, εn e 'bō 'an man 'gυ te -a -ci yra "tra. Kv ya -a -pennan 'kv 'vale -kaa "bōı Zozınōn 'a.

¹²-Kaa "bōı Zozızan Apolo -le vε bε, maan trv 'ba 'tandan 'nan 'e 'lv 'ka 'nanjen o 'vale -kaa "bōı Zozınōn -mienun -a. 'Pian ya'a 'wıε "man 'nan 'e "lo 'nun -naagv dı. E 'nan, -te 'e 'wulo -da 'yı bε, te 'e "ta "lo.

Pōl 'wı 'nyranman tin 'ba Korēnti 'nōn lε εn yaa 'le 'sran o 'tō bōdı -a

¹³'Ka yıε 'tō 'ka 'fli -va! 'Ka 'tō 'plεblε 'cee yi -tεradı Zozi da -a! 'Ka "koe 'e 'kōn 'ka da! Te 'ka 'pε 'e plv dı! ¹⁴Yıdı "yi "nεn e -trōa 'cee 'wı pεεnōn drεdı -si 'lε!

¹⁵'Wı 'tv nεn e ya "le 'an vı 'cεε bε, -nyrεn 'gυ. Ka Sefana 'lee 'e 'mangulinun -tōa. -Wεε drε Akai 'leglōn 'ji minnun tεdε nεn o -fō Zozi 'va bε waa. O Zozınōn pεεnōn 'su. -Yee "wεan 'an "bōı Zozınōn, an 'ka trv "baa 'nan, ¹⁶'ka 'ta wōla o wei da! En minnun pεεnōn nεn o "paa o va Mınsan -le 'nyranman 'panan bε, 'ka 'ta wōla o wei da "nyian. ¹⁷Sefana 'lee Fornatu 'lee Akaiku -le -ta nen waa 'wv 'an 'nanjenlε bε, yaan 'ci nran 'kpa tıglı. Kōō zı an o 'yı bε, e drε 'mεn 'le 'nan an 'ka pεεnōn 'yı. ¹⁸Waan "koe "tō 'an da "le zı waa dra 'ka 'va nun tv

peenon man be -yee 'wi 'zu. -Yee "wean minnun nen "le -wee 'wi 'zu be, 'ka o sia min -a.

¹⁹ Zozinon nen Azi 'leglon 'ji be, o 'nan, o 'ka 'to bo. Akila 'lee 'e nan Priskil 'lee Zozinon nen o cin ye -wee 'kuin be, o 'nan, o 'ka 'to bo 'tandan Minsan -le "wean. ²⁰ En Zozinon peenon "o 'nan, o 'ka 'to bo. 'Ka Zozinon peenon 'to bu -atu -tedi -a o man.

²¹ 'Ka 'to budi nen 'gbe, meen 'be 'cenen -te 'an 'pe -a.

²² Min nen ya'a Minsan ye "yi "diε, Bali 'e 'wi "nen -koon -a san le. Maranata! Minsan 'e 'ta!

²³ Minsan Zozi 'le "yi 'e 'kon 'ka peenon 'va!

²⁴ -Kaa dre "le min -towleri 'zu Zozi Crizi -le "wean, -yee "wean an 'ka peenon ye "yi.

'Fluba "flizan nen Pɔl -a cɾen -tɛ Korɛnti 'nɔn lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nen an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gɔɛ -a cɾen -tɛ 'ku 'vale -kaa "bɔi Zozizan Timote -a. Kɔa cɾen -tɛ Bali -le -leglɔn nen Korɛnti fla bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. ɛn e ya "nyian Bali -le minnun pɛɛnɔn nen Akai 'leglɔn 'ji bɛ -wee vɛ -a.

² -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Bali muo "fɔ 'wɪ nen Bali -a drɛ Zozinɔn lɛ bɛ -a man

³ -Kaa Bali 'tɔ bɔ! -Yɛɛ cɪ -kaa san Zozi Crizi "tɪ "a. ɛn -yɛɛ cɪ "tɪ "nen min nyirinda -sɛan "da "bɛ -a. E ya Bali nen e -kaa "koe -tɔa -kaa da bɛ -a. ⁴ Yra yɪdɪ pɛɛnɔn nen e bɔa -kaa man bɛ e -kaa "koe -tɔa -kaa da. Yaa dra zɪɛ 'nan -e -kaa 'bɔ "nyian, -kaa -kɔla "wɔ minnun nen yra yɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn bɔa "o man bɛ, o "koe "tɔdɪ -a "o da. Zɪ Bali 'bɔ -kaa "koe "tɔ -kaa da bɛ -a -tɔwli "nen "nyian -kaa dra -wee "lɛ. ⁵ E ya 'wɪ 'kpa -a 'nan -kaa yra ye "kaga -kaa ya Crizi -le vɛ -a -le "wɛan. ɛn e ya "nyian 'wɪ 'kpa -a, 'nan Crizi -kaa "koe -tɔa -kaa da 'kpa tɪglɪ.

⁶ -Yee "wɛan -te kɔ ya 'kɔ yra yɪnan bɛ, e ya 'cee 'wɪ "yi "a. Kɔɔ kɔ yra ye 'nan -e 'ka "koe 'e 'kɔn 'ka da, -e 'ka 'si 'wɪ 'ji. ɛn -te Crizi 'kɔ "koe -tɔa 'kɔ da bɛ, e ya 'cee 'wɪ "yi "a "nyian. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ e 'ka "koe -tɔa 'ka da, ɛn e 'ka 'man -tɔa 'plɛblɛ yra yɪdɪ -tɔwli "nen e bɔa -kaa pɛɛnɔn man bɛ -a -ji. ⁷ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, nyen 'ka 'kɔ 'ji 'cee "wɛan dɪ. Kɔɔ kɔa -tɔa 'nan, -te ka ya 'ka yra yɪnan "le 'kɔɛ 'wɪ 'zɔ bɛ, Crizi -taa 'ka "koe "tɔlɛ 'ka da "le 'kɔɛ 'wɪ 'zɔ "nyian.

⁸ 'Kɔ "bɔi Zozinɔn, kɔ ya "vale 'ka -tɔ 'nan yra yɪdɪ -dan tɔ 'bɔ 'kɔ man Azi 'leglɔn 'ji. Yra yɪdɪ zɪɛ e 'nan 'kɔ da 'e 'cɪla "da. 'Kɔ "koe 'si 'kɔ da "fo, ɛn 'kɔ 'ci nrɔn 'nan 'kɔ 'wulo 'ka 'bɔala "va "dɪ. ⁹ 'Wɪ 'kpa, -a -cin -tɔ 'kɔ 'ji 'nan minnun "ta 'kɔ -tɛɛman. Bali -si -nɔn 'nan 'wɪ zɪɛ 'e bɔ 'kɔ man -e 'kɔ vɪlɛ 'kɔ yi -tɛra 'kɔ 'bɔ 'flɪ da dɪ. 'Pian -e 'kɔ yi -tɛra Bali 'bɔ nen e minnun wuanla -kanon 'va bɛ -a da. ¹⁰ Bali 'bɔ zɪɛ -yɛɛ 'kɔ 'sɔ -kadɪ nen e "ta paan bɔa 'kɔ man bɛ -yrɔ. ɛn yaa dra tian cɛɛgɔ yi -a zɪ. ɛn "nyian bɛ, 'kɔ 'bli a -yrɛ 'nan, yaa dra tian 'trilii. ¹¹ 'Pian 'ka 'bɔ cɛɛ -tɔa 'kɔ 'wlu Bali tru 'badɪ -a 'kɔɛ. -Te min "kaga -a drɛ zɪɛ, -a -nan nen Bali -taa "yi "drɛlɛ 'kɔɛ, -e "yi "nen Bali -a drɛ 'kɔɛ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, min "kaga 'o Bali muo "fo.

Pɔl -a 'vɪ 'nan 'e -cɪala Korɛnti, 'pian ya'a "nyian -kɔlɛ dɪ. -Mɛ "le "wɛan?

¹² 'Wɪ nen 'kɔ 'ci "nranman bɛ -nyren 'nan, 'kɔ 'wulo -ji "nrɔndɪ 'ka tin tɛa 'kɔ da dɪ. Kɔɔ kɔ ta 'wɔ min -tɔdɔ pɛɛnɔn 'va 'kɔ 'ci 'fidaa "a "le zɪ Bali -a dra bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn 'ka 'va nen kɔa drɛ "bɔv. 'Pian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ "cɛɛ -maan kɔ 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ, Bali -le "yi "nen. ¹³ ɛn "nyian bɛ, kɔ 'ka "vale 'nan 'kɔ 'wɪ nen e "mlianla 'ka da bɛ 'kɔ cɾen -tɛa 'cɛɛ 'fluba 'ji dɪ. -Te kaa ta 'vɪ bɛ, 'wɪ nen kaa 'man bɛ, te -a 'bɔ nen, 'wɪ 'pee -cin 'ka 'kɔ 'ji -a -sru "dɪ. -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa 'wɪ 'gɔɛ -a -ci manle 'kpa tɪglɪ. ¹⁴ 'Wɪ 'bɔ zɪɛ kaa -ci mandɪ 'sia 'sɛzɛnɔn 'va. -Nyren 'nan yi nen Minsan Zozi -taa "man "bɛ, 'ka 'ci -taa "nranle 'kɔɛ "wɛan ɛn 'kɔ 'ci -taa "nranle 'cee "wɛan.

¹⁵ 'Wɪ zɪɛ an yi -tɛra "da 'kpa tɪglɪ, -a -nan nen maan 'pla 'nan 'an 'lɔ "flizan wo 'ka 'va, -e 'ka Bali -le "yi "yi "nyian. ¹⁶ Maan 'pla 'nan 'an 'cɪla 'ka 'va -e 'an 'kɔ Masedɔa 'leglɔn 'ji. "Bɛ -sru "mɛɛn vnan 'an "sia Masedɔa 'leglɔn 'ji bɛ, -e 'an 'cɪla "nyian 'ka 'va. Maan dra zɪɛ 'nan "mɛɛn vnan 'an 'kɔ Zude 'leglɔn 'ji bɛ, -e 'kaan 'nɔn -si lɛ. ¹⁷ 'Wɪ zɪɛ -a -cin nen paan 'an 'ji 'nan 'an dra, 'pian ma'an

drɛɛ dɪ. Te 'ka 'ci 'nrɔn 'nan 'an wei a "flivli 'dɪ! Ɛn te 'ka 'ci 'nrɔn 'nan an 'wɪ dra "le min -mienun -le 'wɪ 'zɔ dɪ! Kɔɔ waa ve 'wɪ man -inyan, te e ya -cɛjɛ -a.

¹⁸ Bali a 'kɔɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a. 'Wɪ nɛn 'kɔ 'jɪ bɛ, -a 'bɔ nɛn kɔa 'vɪ 'cɛɛ. 'Wɪ 'pee -cin 'ka 'kɔ 'jɪ -a -sru 'dɪ. ¹⁹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, Bali -pɪ Zozi Crizi wei 'ka "flivli 'dɪ. 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ yaa dra. 'An 'bɔ 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ -yee 'wɪ 'vɪ 'cɛɛ. ²⁰ 'Wɪ 'kpa, 'wɪ 'yɪ pɛɛnɔn nɛn Bali "e 'nan 'e 'cɛn 'e dra minnun lɛ bɛ, Zozi Crizi 'bɛ drɛ -a 'lɛ sɔɔzan -a. -Yee "wɛan -kaa -ciala Zozi Crizi -va, -e -kaa vɪ 'nan 'e drɛ zɪ 'nan -e Bali 'tɔ 'e drɛ -dan. ²¹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, Bali 'bɔ bɛ -kaa man -tɔa 'plɛblɛ Crizi -le 'wɪ 'jɪ. -Yɛɛ -kaa 'si 'va 'yee 'nyranman 'panɔn 'a, ²² ɛn e -kaa -kɔnnɛn 'pla 'yee vɛ -a. Yaa drɛ 'yee lei 'saun 'nɔndɪ -a -cɛɛ. -Yɛɛ cɪ "le "yɪ "nɛn e -taa -a -nɔnlɛ -cɛɛ bɛ -a va fɛ tɛdɛ -le 'wɪ 'zɔ.

²³ Bali 'bɛ cɪ 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a, -te an 'wlu 'sɛn bɛ, 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'mɛn. Fɛ -le "wɛan nɛn ma'an 'nyian 'lɔlɛ 'ka 'va dɪɛ, -nyrɛn 'nan an 'ka "vale 'an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'klagla -e 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. ²⁴ Ɛn kɔ 'ka -a -wɛɛnan 'nan, kɔv nɛn kɔ -kɔan 'tin 'banɔn 'a 'cɛɛ yɪ -teradɪ Zozi da da dɪ. 'Pian kɔ ya -a -wɛɛnan 'nan 'kɔ "paa 'ka 'va -e cɪ "nrandi 'e 'kɔn 'ka 'lɔ. Kɔa -tɔa 'nan 'ka man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ 'cɛɛ yɪ -teradɪ Zozi da -jɪ.

2

¹ An 'ka "vale 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. -Yee "wɛan maan 'yɪ 'yɪ -e 'an vilɛ 'an 'lɔ 'pee wɔ 'ka 'va dɪ. ² Cɛɛ 'an 'ci "nranman paan, ɛn -te an 'ka 'ta drɛ 'trɔdrɔ bɛ, -tinun 'bɛ 'an 'ci "nranman 'nyian? E 'ka "fo "dɪ. ³ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn an 'fluba 'tɔ crɛn -tɛ 'cɛɛ. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e "mɛɛn vɪnan 'an "lɔ "bɛ, te ka 'wɪ -mie paala "da. Kɔɔ an 'ka "vale 'nan 'ka 'bɔ nɛn ka cɪ "nrandi -nɔan 'mɛn bɛ 'kaan 'ta drɛ -trɔdrɔ dɪ. An yɪ -tɛra "da 'nan -te cɪ "nrandi 'an 'lɔ bɛ, -a 'wɪ -taa "nyian 'cɛɛ 'ci "nranle. ⁴ 'Fluba zɪɛ, tɔ nɛn an ya -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ bɛ, te 'cɛɛ 'wɪ 'an 'ta drɛ 'trɔdrɔ, ɛn te 'wɪ "naan 'an man. Maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'an yra le yɪɛ 'yɪ 'a. Ma'an crɛn -tɛlɛ 'cɛɛ 'nan, -e 'ka 'ta 'e drɛ -trɔdrɔ dɪ. 'Pian maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -tɔ 'nan an 'ka ye "yɪ 'kpa tɪglɪ.

Min 'wɪ 'wliɪdɪ "dra bɛ waa man wɪ "cɛa

⁵ 'Ka 'va min -tɔ -le 'wɪ 'wliɪdɪ "nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ, e min ta dra -trɔdrɔ. Maan ve 'cɛɛ 'nan 'an 'saza 'cɛɛ 'yaan 'ta drɛ 'trɔdrɔ dɪ, e 'ka pɛɛnɔn 'ta drɛ 'trɔdrɔ. 'Pian e 'ka "le 'an -bloloo -sɛn 'va "dɪ, e min "kaga 'ta drɛ 'trɔdrɔ 'ka yei. ⁶ Min zɪɛ, 'wɪ nɛn 'ka 'va min "kaga 'ci drɛ 'tɔwli ɛn waa "nɛn kɔɔn -yrɛ "bɛ, e 'bɔ "yɪ. ⁷ 'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'ka man wɪ 'cɛ, -e 'ka "kɔɛ "tɔ 'e da. "Tɔgɔ -a -pɛ -sru 'e tɔa, -e -a "kɔɛ 'e 'si 'e da "fo. ⁸ -Yee "wɛan an 'ka tru "baa, 'ka -kɔɔn -yrɛ 'nan kaa ye "yɪ. ⁹ 'Fluba nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ bɛ, kaa ta wɪ drɛ. An 'ka muo -fɔa. 'Ka 'nanjɛndɪ -le 'wɛan nɛn maan drɛ zɪ ɛn kaan wei 'man "yɪ. ¹⁰ Min nɛn kaa man wɪ 'cɛ bɛ, 'an 'bɔ "nyian "an man wɪ 'cɛa. Ɛn -te e ya paan "mɛn 'saza 'a bɛ, maan man wɪ 'cɛ 'cɛɛ "wɛan, Crizi a 'mɛn 'wɪ 'nan yɪzan -a 'wɪ zɪɛ -a -jɪ. ¹¹ Maan drɛ zɪɛ 'nan -e Satan 'e vilɛ 'e -kaa man yɪ dɪ. Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan 'wɪ zɪɛ Satan -a "vale 'e dra.

'Wɪ nɛn e drɛ Troas bɛ -nyrɛn 'gɔ

¹² An 'bɔla Troas fla, ɛn an Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ min pɛɛnɔn lɛ. Minsan -a -si 'lɛ 'sɔ 'mɛn 'kpa tɪglɪ. ¹³ 'Pian te 'an 'ci 'kla "tra "dɪ, kɔɔ ma'an 'an 'bɔɪ Zozizan Tit yɪlɛ dɪ. -Yee "wɛan nɛn an 'si 'nan nun, ɛn an Masedɔa 'lɛglɔn 'jɪ 'si 'sia.

Crizifɛ pɛɛnɔn 'klɪ

¹⁴ -Kaa Bali muo "fɔ! Kɔɔ yaa drɛ ɛn Crizi fɛ pɛɛnɔn 'klɪ. Ɛn e -kaa sɛn Crizi -le -guliga -va. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -cɛɛ "wɛan min pɛɛnɔn 'o -kɔla Bali -tɔdɪ -a "le 'nan -lazɪglɔ nɛn -a -kɔɛi "a 'nɔnnɔn bɛ -yɛɛ cɪ fuilanan "man. ¹⁵ 'Wɪ 'kpa, -kaa Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn ve minnun pɛɛnɔn lɛ. Bali "le 'va bɛ, -yɛɛ cɪ "le -lazɪglɔ nɛn

-a -koei "a 'nənnən bε -yee 'wɪ 'zʊ. -Kaa Crizi -le 'wɪ 'nənnən ve minnun nən o ya -si nən e o "sia 'wɪ 'ji bε -a da bε -wɛ. En -kaa ve minnun nən o ya -si nən e o "sia Bali man bε -a da bε -wɛ. ¹⁶ Minnun zɛ "o "kui maan "wɛɪdɪ -e -kadɪ 'e drε -wee vε -a. 'Pian minnun nən "o "kui maan "yi 'bε, 'belidɪ nən ya'a 'nyaan dɛ -yεε dra -wee vε -a. Crizi -le 'wɪ 'nənnən zɛ, -tɪ -pε 'bε "sɔa -a vidɪ -a?

¹⁷ 'Kue vε bε, kʊ 'ka minnun nən o Bali wei baaman -e 'o fε -wεε "a bε waa dɪ. 'Kʊ 'ci 'fɪdaa 'a nən kʊ Crizi -le 'wɪ ve minnun ɛ. Kʊ ya Crizi 'sunən 'a. Bali 'bɔ 'bε 'nyranman zɛ -a -pεba 'wʊ 'kʊ 'lɔ, en -a ɛ nən kʊa -sru "ve.

3

-Tɛ -maan en Zozi 'le 'pasiazan 'tɔ 'yi bɔala?

¹ -Te kʊ ya 'wɪnun zɛ -a vɪnan bε, -a -ci nən 'nan kʊ ya 'kʊ 'fli 'tɔ 'yi -wεεnan? -Te 'bε "cεε dɛ, kʊ ya -a -vɛnan 'nan 'kʊ 'wɪ dra "le min -mɪnɪn -le 'wɪ 'zʊ? Kɔɔ 'nyranman nən waa "paa bε, waa 'fluba -kɔɔnman 'cεε, en 'nyranman nən waa 'pa 'ka 'va bε waa 'fluba 'nan laabo 'ka 'lɔ. -Cεje, 'kʊe vε 'ka zɪ dɪ. ² 'Pian 'ka 'bɔ cεε ci "le 'kʊe 'nyranman 'pa 'fluba 'le 'wɪ 'zʊ. En 'fluba zɛ -yεε ci 'e 'crɛn -tɛdɪ 'kʊ sɔuba ji. Min -tɔdʊ pɛɛnən 'a ye, en o -kɔlaman -a ta vidɪ -a. ³ -A -ci a 'wein 'nan ka ya 'fluba nən Crizi -a crɛn -tɛ bε -a. 'Nyranman nən kʊa 'pa bε -a va nən e cɪla en yaa crɛn -tɛ. Ya'a crɛn -tɛle -gla 'yi 'a dɪ, en ya'a crɛn -tɛle -kɔle 'fʊ da dɪ. 'Pian Bali nən -a yiε a "man "bε -a lei va nən e cɪla en yaa crɛn -tɛ. Yaa crɛn -tɛ 'ka sɔuba ji, en 'ka sɔuba zɛ en ya nən -a.

⁴ Fε -le "wεan nən 'kʊ "koe "a 'kʊ da 'wɪ zɛ -a vɪnan bε, -yεε ci 'nan Bali nən e cɪla Crizi -va en e 'kʊ 'pa 'sia bε, kʊ yi -tɛala "da. ⁵ Kɔɔ -a -cin 'ka 'kʊ 'ji 'nan, 'kʊ 'pε "sɔa 'wɪ zɛ -a drɛdɪ -a 'kʊ 'bɔ 'a dɪ. 'Pian Bali 'plɛblɛ -nɔan 'kʊe, -a -nan nən kʊ -kɔlaman 'wɪ zɛ -a drɛdɪ -a. ⁶ 'Wɪ 'kpa, -yεε -maan kʊ -kɔlaman Crizi -le 'wɪ 'nənnən vidɪ -a minnun ɛ. 'Wɪ 'nənnən zɛ -yεε -kɔlaman min -plɪdɪ -a Bali man "nyian 'e 'pɛe. E 'ka "le -pɛi -tɔ wɪnun nən 'e 'crɛn -tɛdɪ -e min 'e 'ta wɔla "da "bε -yee 'wɪ 'zʊ dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'bɔ 'bε dra -e min 'e -pli Bali man. -Kaa -tɔa 'nan 'ta wɔladɪ -pɛi -tɔ wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bε e min -nɔan "ka ɛ, 'pian 'belidɪ nən ya'a 'nyaan dɛ Bali lei 'saun 'bε -nɔan "min ɛ.

⁷ 'Wɪ nən e drε Moizi tʊ va 'li bε, -kaa ci "nrɔn "da! -Pɛi -tɔ wɪnun 'bɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ -kɔle 'fʊnan da, en Moizi -ta 'e 'lɔ le -a Izraɛl 'nɔn 'va. Moizi yra "bia "bʊb -yee "wεan Izraɛl 'nɔn 'ka -kɔlale -a yra -nanjɛndɪ -a dɪ. 'Pian te 'bε 'ka 'mɔnɛ dɪ. -Pɛi -tɔ wɪ nən 'bε min -nɔan "ka ɛ bε, -a 'sudɪ -maan nən Bali -le -dan Moizi yra bii "bʊb zɛ. ⁸ -Yee "wεan -kaa -tɔ 'nan, min nən e Bali lei 'saun "sua bε, e Bali -le -dan bɔala e -cɪala "da.

⁹ -Kaa 'yɪ 'nan min nən e -pɛi -tɔ wɪnun 'vɪ minnun ɛ bε, e Bali -le -dan kɔɔn, 'pian te -pɛi zɛ e min -nɔan "ka ɛ. -Yee "wεan -kaa -tɔ 'nan min nən e 'wɪ 'nənnən ve minnun ɛ bε, e Bali -le -dan -kɔɔnman e -cɪala "da. Kɔɔ minnun zɛ Bali o "sɪala min tɪglɪ 'a 'e 'ɛ. ¹⁰ -Te waa "fli zɛ -a kɔɔn 'e cin man bε, Bali -le -dan tɛdɛ bε e 'ka fε -tʊ -a -yee -dan "flɪzan man dɪ. ¹¹ -Kaa 'yɪ 'nan -pɛi -tɔ wɪnun nən wa'a 'fʊle -trɪlɪi dɛ, o Bali -le -dan kɔɔn min ɛ. -Yee "wεan -kaa -tɔ 'nan 'wɪ 'nənnən nən e ya -nan 'li 'trɪlɪi bε, e Bali -le -dan -kɔɔnman e -cɪala "da.

¹² 'Wɪ zɛ -a ɛ nən 'kʊ 'bli cɪ, -yee "wεan kʊ 'wɪ ve 'kʊ 'ta le 'kʊ "koe "a. ¹³ 'Kʊe vε bε, kʊ'a 'yra tɛa "le Moizi -le 'wɪ 'zʊ dɪ. Kɔɔ e sɔ 'pa 'e yra 'nan -e Izraɛl 'nɔn 'o vɛle 'o -tɔ 'nan -a yra nən e "bia bε e dra tʊ "wɛnnən 'wɛɪ dɪ. ¹⁴ En Izraɛl 'nɔn 'bɔ 'o "fli "trɔɛn drε "yuyɪ. -Yee "wεan -e 'e bɔ cεεgʊ yi -a bε, -te o ya Bali -le -pɛi 'fluba ta vɪnan bε, e ya "le sɔ a tɪan 'e 'padɪ "da, en wa'a 'ci maan dɪ. 'Pian min nən 'o 'vale Crizi -a o drε min -tɔwɪli "a bε, -a san ɛ nən sɔ zɛ e -kɔan 'e 'sɪdɪ "da. ¹⁵ 'Wɪ 'kpa, cεεgʊ yi -a tɪan bε, -te o ya Moizi -le 'fluba ta vɪnan bε, e ya "le sɔ a 'e 'padɪ -wee 'wɪ 'ci mandɪ da. ¹⁶ 'Pian -te Izraɛl 'nɔn 'bɔ 'si 'wɪ 'wɛɪdɪ "drɛdɪ

man, en 'o 'fli -nɔn Minsan lɛ bɛ, sɔ zɪɛ e "sia -wee 'wɪ 'ci mandɪ da. ¹⁷ Minsan nɛn maan 'vɪ 'nan 'o 'fli -nɔn -yrɛ 'gʊɛ, Bali lei nɛn maan ve. Kɔɔ min nɛn Bali lei 'saun -a "paala bɛ, -peɪ -le 'pleblɛ 'ka "da "dɪ. ¹⁸ -Kaa 'bɔ 'gʊɛ, sɔ 'ka "nyian 'e 'padɪ -kaa yra dɪ. -Yee "wɛan -kaa Minsan -le -dan ye tɪglɪ. -Te -kaa ya -yee -dan 'bɔ 'nanjɛnɛn bɛ, e -ko -kaa liladɪ -a, te e -ko 'padɪ -a "da, -e -kaa drɛ "le -yee 'wɪ 'zʊ. Minsan 'bɛ 'wɪ zɪɛ -a dra 'yee lei 'saun 'a.

4

Pɔl-le 'nyranman

¹ Bali 'kʊ nyrinda 'si, ɛn e 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -peba 'wʊ 'kʊ 'lɔ. -Yee "wɛan 'kʊ "koe 'ka 'sia 'kʊ da 'nyranman zɪɛ -a 'panan dɪ. ² ɛn 'wɪnun nɛn min -a dra 'e yɔɔdɪ te o min -tɛa 'yra -a bɛ, kʊ 'ka "vale 'kʊ dra dɪ. ɛn kʊ'a minnu see "paaman 'kʊ wei -a 'nan -e 'o yɪ -tɛra Zozi da dɪ. ɛn "nyian kʊ'a Bali weɪ baaman dɪ. 'Wɪ 'kpa, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kʊ'a dra dɪ. 'Pian 'kʊɛ vɛ bɛ, 'kʊ 'ci 'fɪdaa 'a nɛn kʊ Bali -le 'wɪ tɪglɪ ve minnu lɛ 'wein. 'Wɪ nɛn kʊa dra -e minnu pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan, 'nyranman 'gʊɛ -a 'pazan nɛn kʊa bɛ, -nyrɛn zɪɛ. Bali 'bɛ cɪ 'kʊɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a.

³ 'Bɛ a zɪ, 'pian -te Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kʊa ve minnu lɛ bɛ, -a -ci a tian 'e yɔɔdɪ min -mienun man bɛ, 'wɪ zɪɛ yaa -kɔɔnman 'nan, minnu zɪɛ o ya -si nɛn e o "sia Bali man -kɔɔbli bɛ -a da. ⁴ Wa'a yɪ tɛala Zozi da dɪ, kɔɔ Satan nɛn e cɪ minnu zɪɛ -wee bali -a bɛ, e -wee 'wɪ 'ci mandɪ 'le 'wʊ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'o vɪlɛ 'o Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'ci man dɪ. -Yee "wɛan Zozi Crizi nɛn e Bali -kɔɔnman minnu lɛ bɛ wa'a -yee 'tɛ 'san ye dɪ.

⁵ 'Kʊ 'bɔ 'fli -le 'wɪ "cɛɛ kʊa ve minnu lɛ dɪ, 'pian Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kʊa ve minnu lɛ. Kʊa ve 'nan -yɛɛ cɪ Minsan -a, ɛn kʊ 'ka "sua 'wɪ zɪɛ -a Zozi 'bɔ 'le "wɛan. ⁶ 'Li bɛ, Bali -a 'vɪ 'nan:

«'Tɛ 'san 'e 'sɛn klun va!»

ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali 'yee 'tɛ 'san zɪɛ -a -sɛn 'kʊ souba 'ji. Yaa drɛ zɪɛ -e minnu 'o -yee -dan cɪ yɪ. -Yee -dan zɪɛ -a 'bɔ nɛn Zozi Crizi -a -kɔɔnman minnu lɛ.

⁷ 'Pian Bali -le 'tɛ 'san nɛn e -sɛn 'kʊ souba 'ji zɪɛ, e ya 'e 'padɪ 'kʊ 'ji 'le 'nan 'kʊ yɪfɛ -dan le 'wɪ 'zʊ. Bali -a 'pa 'kʊ 'bɔ nɛn kʊ cɪ -pɔ "tun "a 'gʊɛ 'kʊ 'ji. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e minnu 'o -tɔ 'nan -yee 'pleblɛ nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, -yɛɛ -maan 'kʊ -yee 'nyranman "paa, 'pian 'kʊ 'bɔ 'le 'pleblɛ 'a "cɛɛ dɪ. ⁸ 'Kʊ yra ye minnu lɔ -pɛ pɛɛnɔn 'ji, 'pian kʊ'a 'klanman 'bɛ 'lɔ dɪ. Tʊ -mie bɔa "bɛ 'wɪ nɛn kʊ 'kʊ drɛ bɛ kʊ'a tɔa dɪ, 'pian 'kʊ 'pɛ -sru 'ka 'tɔaman dɪ. ⁹ ɛn tʊ -mie bɔa "bɛ minnu 'tɛ "paa 'kʊ da, 'pian Bali 'ka 'e yɪɛ 'sia 'kʊ 'va dɪ. ɛn tʊ -mie bɔa "bɛ, minnu 'kʊ -fɪala "tra, 'pian 'kʊ 'wulo bɔala "va.

¹⁰ Yɪ -tʊdʊ pɛɛnɔn man bɛ, 'kʊ 'ta a 'e "fluladɪ -ka le "le zɪ e drɛ Zozi lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. E dra zɪɛ 'nan -e minnu 'o cɪ yɪ 'nan Zozi 'le 'belidɪ nɛn 'kʊ 'lɔ. ¹¹ Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, tʊ nɛn kʊ ya tian 'trɛ da 'gʊɛ, Zozi 'le 'nyranman 'padɪ -le "wɛan nɛn 'kʊ 'ta a 'e "fluladɪ -ka lɛ. 'Pian e ya zɪɛ 'nan -e minnu 'o cɪ yɪ 'nan, 'kʊ 'bɔ nɛn -kadɪ a 'kʊɛ vɛ -a bɛ, Zozi 'le 'belidɪ nɛn 'kʊ 'lɔ. ¹² Zozi 'le 'nyranman nɛn kʊa "paa zɪɛ, e 'kʊ 'ta "flumlan -ka lɛ, 'pian e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan 'cɛɛ.

¹³ E 'kʊ 'ta "flumlan -ka lɛ, 'pian te kʊa dra 'kʊɛ yɪ -teradɪ Bali da -le "wɛan. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tedɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An yɪ -tɛala Bali da,

-yee "wɛan an -yee 'wɪ tin "baa.»

'Wɪ 'tʊwli zɪɛ -nyrɛn 'kʊɛ vɛ -a. 'Kʊ 'bɔ "nyian "kʊ yɪ -tɛala Bali da, -yee "wɛan kʊ -yee 'wɪ 'nɔnnɔn tin "baa. ¹⁴ ɛn "nyian bɛ kʊa -tɔa 'nan, Bali nɛn e Minsan Zozi wluan -kanɔn 'va bɛ, e 'kʊ wuanla -kanɔn 'va "le zɪ yaa drɛ Zozi lɛ bɛ -yee

'wɪ 'zɔ. Yaa dra zɪɛ -e 'e 'kɔ -kaa pɛɛnɔn 'a 'e 'srɔn. ¹⁵ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ 'cee "wɛan nɛn kɔa dra. Kɔa dra zɪɛ 'nan -e Bali -le "yi 'e fuila "man min "kaga 'va, -e 'o 'tɔ -dan nɔn Bali lɛ te waa muo -fɔa.

¹⁶ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn 'kɔ "koe 'ka 'sia 'kɔ da dɪ. 'Wɪ 'kpa, 'kɔ 'kɔlɛ "koe "a -nyannan, te e -ko sɾɛdɪ -a 'sɛzɛnɔn. 'Pian 'belidɪ nɛn Bali -a -nɔn 'kɔɛ bɛ, Bali "koe -nɔan -yrɛ 'e -trɛ yi -tɔdɔ pɛɛnɔn man. ¹⁷ Yra yɪdɪnɔn nɛn o bɔa 'kɔ man 'gɔɛ, o ya 'sɛzɛnɔn, ɛn o ya tɔ "wɛnnɛn 'wlu. 'Pian ɛ ya 'kɔɛ 'wɪ "yi "a, kɔɔ o ya 'kɔ 'man wɔɔnɔn -e Bali 'e -kɔla 'tɔ -dan nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ -a -nɔndɪ -a 'kɔɛ 'li "fo "lɛ vɛ -a. ¹⁸ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, fɛ nɛn min -a ye 'e yɪɛ -a bɛ, -a lɛ "cɛɛ 'kɔ 'bli cɪ dɪ. 'Pian fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yɪɛ -a dɪɛ, -a lɛ nɛn 'kɔ 'bli cɪ. Kɔɔ fɛ nɛn min -a ye 'e yɪɛ -a bɛ, -yee 'mɔndɪ a tɔ "wɛnnɛn 'wlu. 'Pian fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yɪɛ -a dɪɛ, e "mɔan 'li 'trilii.

5

Fɛ nɛn Pɔl 'bli a -yrɛ "bɛ yaa 'vɪ

¹ Kɔa -tɔa 'nan 'kɔlɛ nɛn kɔ cɪ -ji 'trɛda 'gɔɛ, ɛ ya "lɛ segle pannɛn 'wlu nɛn kɔ cɪ 'tɔ "wɛnnɛn 'lɛ vɛ -a. -Te e sɾɛ bɛ, 'kɔlɛ nɛn Bali -a drɛ 'e 'pɛ -a bɛ, e -taa -a -nɔnlɛ 'kɔɛ. -Yɛɛ -kɔan "lɛ 'kɔɛ 'kɔn tɪglɪ 'lɛ 'wɪ 'zɔ. Blamin "cɛɛ -tɔ 'e 'pɛ -a dɪ. E ya laji, ɛn ya 'a 'sɾɛman 'li "fo "dɪ. ² 'Wɪ 'kpa, 'bɛ nɛn kɔ ya tian 'trɛda 'gɔɛ, 'kɔ "koe "a -nyannan. ɛn kɔ ya "vale 'nan 'kɔlɛ nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ 'kɔɛ bɛ 'e 'kɔn 'kɔ da 'va. ³ Kɔɔ -te 'kɔlɛ zɪɛ -nyrɛn 'kɔ da ɛn kɔ -ka bɛ, kɔ 'a 'kɔan 'kɔ plɔdɪ dɪ. ⁴ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te kɔ ya tian segle pannɛn 'gɔɛ -a 'wlu bɛ, 'kɔ "koe -nyaan ɛn kɔ -trunman. 'Pian ɛ 'ka 'nan kɔ ya -kadɪ -wɛnnɛn -e 'kɔ 'si segle pannɛn 'gɔɛ -a wlu dɪ. E 'ka zɪ dɪ, 'pian kɔ ya "vale 'kɔ 'kɔlɛ 'trɛ bɛ -nyrɛn 'e 'kɔn 'kɔ da, 'nan -e 'kɔ 'kɔlɛ nɛn -kadɪ a 'e pladɪ "man 'gɔɛ 'e lila 'kɔlɛ nɛn 'belidɪ a -yrɔ "bɛ -a. ⁵ ɛn Bali -kaa 'man wɔɔ 'wɪ zɪɛ -yee vɛ -a. Kɔɔ ɛ 'yee lei 'saun 'nɔn -cɛɛ "yɪnɔn nɛn yaa 'pla -cɛɛ bɛ -a va fɛ tɛdɛ -a.

⁶ -Yee "wɛan tɔ pɛɛnɔn man bɛ, 'kɔ "koe "a 'kɔ da. Kɔa -tɔa 'nan, -te 'kɔlɛ 'gɔɛ ɛ ya tian 'kɔ da bɛ, te kɔ ya 'kɔ 'sidɪ Mɪnsan man -kɔɔbli. 'Pian 'kɔ "koe 'ka 'e 'sidɪ 'kɔ da dɪ. ⁷ Kɔ 'a Mɪnsan ye 'kɔ yɪɛ -a dɪ, 'pian kɔ yɪ -tɛala "da ɛn kɔ ya -a -sru. ⁸ Kɔ "koe "a 'kɔ da tɔ pɛɛnɔn man. ɛn kɔ ya "vale 'kɔ 'sia 'kɔlɛ 'gɔɛ -a -sru -e 'kɔ 'kɔ Mɪnsan 'srɔn. ⁹ 'Wɪ nɛn ɛ cɪ 'kɔ man 'wɪ -dan a bɛ, -nyrɛn 'nan 'kɔ 'sɔ Mɪnsan lɛ. -Te kɔ ya tian 'kɔlɛ nɛn 'kɔ da 'gɔɛ -a -ji oo, 'kɔ 'sɔ -yrɛ. ɛn te kɔ 'si 'kɔlɛ 'bɔ -sru oo, 'kɔ 'sɔ -yrɛ. ¹⁰ Kɔɔ yɪ -tɔ bɔa "bɛ, -kaa tɔdɔ pɛɛnɔn bɔala 'ji Crizi cɛɪn -da. Yi zɪɛ -a da nɛn 'nyranman nɛn min -tɔ -a 'pa bɛ, yaa -sru "vɛ. Tɔ nɛn ɛ ya 'trɛda 'gɔɛ, -te 'wɪ "yi "nɛn yaa drɛ bɛ, yaa man -kopa ye, ɛn -te 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bɛ, yaa man -kopa ye.

Crizi -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale Bali -a

¹¹ Mɪnsan -taa 'kɔɛ 'wɪ tin 'balɛ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "klan "paa 'kɔ 'ji. -Yee "wɛan nɛn kɔa -wɛɛman 'nan, 'wɪ nɛn kɔa vɛ minnɔn lɛ bɛ 'o man "yi -e 'o -sɔɔnla Zozi -sru. Bali a -tɔa 'nan 'wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'kɔ man, ɛn -a -cin a 'an 'ji "lɛ 'nan 'wɪ zɪɛ kaa -tɔa 'nan -yɛɛ cɪ 'kɔ man. ¹² Kɔ 'ka 'kɔ 'fli 'tɔ -wɛɛnan 'wɪnɔn zɪɛ -a vɪdɪ -a dɪ. 'Pian 'wɪnɔn zɪɛ kɔa 'vɪ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -kɔla 'kɔ 'sɪ -fɔdɪ -a. -E 'ka -kɔla 'wɪ 'cɪ vɪdɪ -a min -mɪɛnɔn lɛ. Kɔɔ minnɔn zɪɛ 'o 'fli -kɔɔnman fɛnɔn nɛn min -a ye 'e yɪɛ 'a bɛ -a, 'pian 'wɪ nɛn o 'ji bɛ, ɛ 'ka 'wɪ "yi "a dɪ. ¹³ -Te kaa ye 'nan nɛn 'kɔ 'wɪ dra "lɛ minnɔn nɛn 'o 'wulo 'ka o da dɪɛ, -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, Bali 'tɔ nɛn kɔa -wɛɛman 'nan 'e drɛ -dan. ɛn -te kaa ye 'nan, kɔ 'wɪ dra "lɛ minnɔn nɛn 'o 'wulo a o da bɛ, -wee 'wɪ 'zɔ bɛ, 'cee "wɛan nɛn kɔa dra.

¹⁴ 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn kɔa dra bɛ, Crizi -le 'kɔ yɪdɪ "yi "lɛ "wɛan nɛn kɔa dra. Kɔa -tɔa 'nan -yɛɛ min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ. E ya "mɛn "lɛ 'nan min pɛɛnɔn 'bɛ kaa. ¹⁵ E min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ 'nan -e minnɔn nɛn o yɪɛ cɪ "man "bɛ, 'o vɪlɛ 'o 'kɔn

'trɛda 'o 'bɔ 'fli -ji di. 'Pian -e 'o 'kɔn 'trɛda Crizi nɛn e min pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ, ɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ -yɛɛ vɛ -a.

16. Yee "wean 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -ka'a "nyian min -nanjɛan 'e 'kɔlɛ man -e -kaa -yɛɛ 'wɪ vɪ di. -Te 'wɪ zɪɛ -a 'bɔ -kaa drɛ Crizi lɛ 'e tɛdɛ ɔɔ, 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -ka'a "nyian Crizi tɔa -pɛ zɪɛ 'bɛ 'ji di. 17 Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te min drɛ Crizi -lɛ vɛ -a bɛ, e ya "lɛ Bali a drɛ min -trɛ -a. Min nɛn e cɪ -a 'e tɛdɛ bɛ, 'bɛ yi -ka. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ -yɛɛ 'wɪ pɛɛnɔn drɛ 'e -trɛ. 18 ɛn 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e "sia Bali va. E ciɪla Crizi -va, ɛn e -kaa yei "sɛn 'e cin va -kaa 'vale 'e 'bɔ 'a. Bali 'bɔ 'bɛ -a 'nyranman -pɛba 'wʊ 'kʊ 'lɔ 'nan 'kʊ 'wɪ zɪɛ -a vɪ minnun lɛ. 19 'Wɪ 'kpa, Bali ciɪla Crizi -va, ɛn e minnun pɛɛnɔn yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale 'e 'bɔ 'a. 'Wɪ 'wɪdɪ "nɛn blamin -a drɛ 'e 'cɛn bɛ, ya'a 'pale 'bɛ man dɪ, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. E 'kʊ 'pa 'sia 'nan 'kʊ -nan 'sinan 'pa minnun lɛ.

20. Yee "wean kʊ drɛ Crizi -lɛ 'pasianɔn 'a. 'Kʊ 'va nɛn Bali -ciɪla -e 'e 'wɪ 'pla minnun lɛ. 'Wɪ nɛn kʊa vɛ bɛ, -nyrɛn 'nan: «'Ka yra 'si! 'Ka 'wɪ "man -e 'ka yei 'e 'sɛn 'e cin va 'ka 'vale Bali -a.» 21 Crizi 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "tʊwɪ "drɛɛ dɪ, 'pian Bali -cɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn "wɪ 'bɔ "man. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e -kaa drɛ min tɪglɪ 'a 'e lɛ, 'wɪ nɛn e 'bɔ Crizi man zɪɛ -yɛɛ "wɛan.

6

Pɔl minnun trɔ "baa 'nan 'o 'wɪ Bali -lɛ "yi "man

1 'Kʊ pɛɛnɔn nɛn kʊ 'nyranman 'bɔ zɪɛ -a "paa bɛ, kʊ 'ka trɔ "baa 'nan Bali -lɛ "yi "nɛn yaa drɛ 'cɛɛ bɛ, te 'ka 'tʊɪ -e -a "nɛn 'e 'fʊ 'e "tun "dɪ! 2 Kɔɔ Bali -a 'vɪ 'nan: «Tʊ "yi "man "bɛ, an -taa 'wɪlɛ 'ka man.

ɛn yi nɛn

an minnun "sia 'wɪ 'ji bɛ,

an "paa 'ka 'va.»

Kʊa vɛ 'cɛɛ 'nan, tʊ "yi "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -yɛɛ 'bɔ 'gʊ. ɛn yi nɛn Bali -a 'vɪ 'nan e minnun "sia 'wɪ 'ji bɛ, -yɛɛ 'bɔ 'gʊ.

3 Kʊ 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wɪ 'wɪdɪ 'kʊɛ 'nyranman man dɪ. -Yee "wɛan kʊa -wɛɛman 'nan, te 'kʊɛ 'wɪ drɛdɪ 'e 'nan min -tʊ man dɪ. 4 'Pian 'kʊɛ 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, 'kʊ 'fli -kɔɔnman 'nan kʊ ya Bali -lɛ 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. -Te 'kʊ yra 'yɪ minnun lɔ, ɛn o 'wɪ 'bɔ 'kʊ man, ɛn o 'tɛ 'pa 'kʊ da bɛ, kʊa kɔɔn 'kʊ -pɔan 'sɔdɪ -a 'nan kʊ ya Bali -lɛ 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. 5 'Wɪ 'kpa, minnun 'kʊ 'sɔn, ɛn o 'kʊ 'fʊ -pʊ 'kuin. ɛn o minnun wluan 'kʊ man. 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, 'kʊ -pɔan 'sɔ. ɛn "nyian bɛ, kʊ 'nyranman 'paa 'e -ciɪla 'kʊ da. Kʊ yi "sɔan, ɛn kʊ fɛ "sɔan 'nyranman 'padɪ -lɛ "wɛan. 6 'Kʊɛ 'ta wʊ -pɛ a 'saun, ɛn kʊ Bali -lɛ 'wɪ -tɔa. Kʊ man -sɛanla minnun va, ɛn 'kʊ ci "yi "taan -wɪlɛ. Bali lei 'saun "yi drɛ 'kʊɛ, ɛn kʊ min -tʊdʊ pɛɛnɔn ye "yi 'kʊ 'ci 'fidaa 'a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, kʊa kɔɔn 'nan kʊ ya Bali -lɛ 'nyranman 'panɔn 'kpa -a. 7 ɛn "nyian bɛ, kʊ Bali -lɛ 'wɪ tɪglɪ 'vɪ minnun lɛ, ɛn Bali ciɪla 'kʊ va e 'yɛɛ 'plɛblɛ ci kɔɔn minnun lɛ. 'Wɪ tɪglɪ nɛn kʊa dra, -yɛɛ cɪ 'kʊɛ 'kʊli 'tan vɛ -a, ɛn -yɛɛ 'wɪ "sia 'kʊ man. 8 Minnun 'tɔ -dan -nɔan 'kʊɛ bee, ɛn o 'kʊ "srɔnman bee, ɛn o "wɛ 'kʊ man -wɪdɪ "bee, ɛn o 'kʊɛ 'wɪ "yi "vɛ bee, 'pian te 'wɪ tɪglɪ nɛn kʊa dra. ɛn "nyian bɛ, o 'kʊ 'sia 'wɪlunɔn 'a, 'pian te 'wɪ tɪglɪ nɛn kʊa vɛ. 9 ɛn o 'kʊ 'sia minnun nɛn wa'a o tɔa diɛ waa, 'pian minnun 'kʊ -tɔa. ɛn kʊ ya "lɛ minnun nɛn o "ta -kaaman bɛ -wɛɛ 'wɪ 'zʊ, 'pian te 'kʊ yɛ a "man. ɛn minnun 'wɪ "nɛn kɔɔn 'kʊɛ, 'pian kʊ'a 'kale -a 'wɪ 'ji di. 10 Minnun 'kʊ 'ta drɛ 'trɔdrɔ, 'pian te 'kʊ 'ci "nranman. ɛn kʊ ya 'yalɛ -tɛnɔn 'a, 'pian te kʊ minnun "kaga dra fɛnɔn 'a Bali 'lɛ. ɛn fɛ -tʊ 'ka 'kʊ 'lɔ dɪ, 'pian Bali 'lɛ 'va bɛ te fɛ pɛɛnɔn a 'kʊ 'lɔ.

¹¹ Korēnti 'nōn, kŭ 'wī "kaga tin 'ba 'cēē 'wein. 'Wī pēēnōn nēn 'kŭ 'ji bē, kŭa 'vī 'cēē. ¹² 'Ka 'nan wī a 'kŭ man 'kpa, 'pian 'kŭ 'nan wī 'ka 'ka man dī. ¹³ E ya 'le 'an 'wī 'pla 'cēē 'le 'an 'pōn -ji nēnnun -le 'wī 'zŭ. Zī 'ka 'nan wī cī 'kŭ man bē, -a -tŭwli "nēn 'nyian 'ka -kōōn 'kŭē 'nan 'kŭ 'nan wī a 'ka man.

Bali-tŭwli "le nēn 'ka 'fī 'nōn!

¹⁴ Minnun nēn wa'a yi tēala Zozi da diē, te 'ka 'fō o -sru "dī! -A -cin 'e 'tō 'ka 'ji 'nan, 'wī tīglī 'lee 'wī 'wli dī 'ka 'kōlaman -e 'o 'tē 'e cin da dī. E n 'nyian bē, 'te 'san 'lee klun 'ka 'kōlaman -e 'o 'kōn fē -tŭwli "nan dī. ¹⁵ E n 'nyian bē, Crizi 'lee Satan yei 'ka 'a ble dī. E n 'nyian bē, min nēn e yi -tēala Crizi da 'lee min nēn ya'a yi tēala Crizi "da "diē, -wee cī "nrōndī 'ka 'tŭwli "dī. ¹⁶ E n 'nyian bē, Bali -pan 'kōn bē, -yŭ -pan 'kōn "cēē dī. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan -kaa ya Bali nēn -a yiē cī "man "bē -yēē 'kōn 'a. 'Wī zīē Bali -a 'vī 'e 'cēn. Kōō e ya 'e 'crēn -tēdī Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An -nyēanla o va.

An -kōan -wee Bali -a,

ēn o -kōan 'mēn minnun -a.»

¹⁷ -Yēē "wēan nēn Minsan -a 'vī 'nan:

«'Ka 'si minnun yei,

'ka 'cēn o man!

Fē nēn e 'ka "tri -tōa Bali 'lē bē,

'ka -wēē 'nan 'ka "sia -a drēdī man!

-Te ka 'wī zīē -a drē bē,

an 'ka "kuan 'an 'pē "fī "a.

¹⁸ An -kōan 'ka "tī "a.

E n ka -kōan 'an 'pīnun 'lee 'an 'lunun -a.

'An 'bō 'plēblē pēēnōn 'san Bali,

mēēn 'wī zīē -a 'vī.»

7

¹ 'An beenun, 'winun zīē Bali -tō "da 'nan 'e dra -cēē, -yēē "wēan e ya "le -kaa 'fī drē 'saun Bali 'lē 'sidī -a 'wī 'wli dī nūn nēn o -kaa "tri -tōa Bali 'lē bē -a drēdī man! -Kaa 'wī zīē -a drē -e -kaa drē Bali -le vē -a "fo, ēn -kaa drē "klandī -a Bali lō!

Pōl Korēnti 'nōn trŭ 'ba 'nan 'e 'nan wī 'e 'kōn o man

² 'Kŭ 'nan wī 'e 'kōn 'ka man. Kŭ'a 'wī drēle -wli dī 'ka 'va min -tŭ lē dī. E n kŭ'a drēle -e 'ka 'va min -tŭ 'e 'si -si tīglī da dī. E n kŭ'a 'ka 'va min -tŭ ta -blīlē dī. ³ 'Wī "cēē maan -tōa 'ka man 'wī zīē -a vidī -a dī. Maan 'vī 'cēē 'va 'nan 'ka 'nan wī a 'kŭ man 'kpa tīglī. -Te e ya 'belidī -a oō, 'ka 'nan wī a 'kŭ man. E n -te e ya -kadī -a oō, 'ka 'nan wī a 'kŭ man. ⁴ An -kōlaman 'wī tin 'badī -a 'cēē 'an 'ta 'le 'an "koe "a. E n an -kōlaman 'ka 'sī -fōdī -a. Yra yidī pēēnōn nēn e bōa 'kŭ man bē, ya'a 'an "koe 'sia 'an da dī, 'pian 'an 'cī "nranman 'e -ciala "da.

Korēnti 'nōn 'ta wī mandī cī "nran -nōn Pōl lē

⁵ Zī kŭ 'bōla Masedōa 'lēglōn 'ji bē, 'kŭ 'cī 'ka 'kōnlēa "tra "dī. 'Wī a 'kŭ man -pē pēēnōn da. Minnun a 'tē 'panan 'kŭ da -pē -tŭ -a. E n 'nyian bē, 'kŭ 'cī a 'e 'tōdī lou. ⁶ 'Pian Bali nēn e minnun nēn o -pē -fōnan "ka "diē, e o cī -taa "tra "bē, e 'kŭ "koe "tō 'kŭ da Tit -le -tadī -a. ⁷ E 'ka 'nan Tit -le -tadī 'saza 'bē 'kŭ "koe "tō 'kŭ da dī. 'Pian 'wī nēn kaa 'bō "koe "tō -a 'e da bē, -yēē 'kŭ "koe "tō 'kŭ da. Yaa 'sinan 'pa 'kŭē 'nan, 'an dra 'ka -tēa 'kpa tīglī. E n 'wī nēn e drē bē e 'ka ta drē 'trōdrō. E n 'nyian 'nan, ka ya 'ka 'tōdī 'an -sru 'plēblē. 'Wī zīē -yēē "wēan bē, 'bē nēn 'gŭē 'an 'cī "nranman 'e -ciala "da.

⁸ 'Fluba nēn maan crēn -tē 'cēē bē, maan -tōa 'nan e 'wī 'nan 'ka man. 'Pian -a 'wī 'ka 'nanlē 'an man "fo "dī. E ya "le 'an vī 'cēē 'nan, zī maan 'man 'nan 'fluba

zɪɛ e 'ka ta dre 'trɔdrɔ 'e 'ciɪla "da "bɛ, 'wɪ 'nan 'an man. ⁹ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ 'an 'ci "nranman. 'An 'ci 'ka "nranman 'nan an 'ka 'ta dre -trɔdrɔ dɪ. 'Pian 'an 'ci "nranman 'nan 'ka 'ta nɛn e dre 'trɔdrɔ bɛ yaa dre en 'ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "dredɪ man. 'Wɪ 'kpa, 'ka 'ta nɛn e dre 'trɔdrɔ zɪɛ -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. -Yɛɛ "wɛan nɛn 'fluba 'bɔ nɛn kʊa crɛn -tɛ zɪɛ ya'a 'wɪ dɾɛlɛ -wɪdɪ 'ka 'va min -tɔ lɛ dɪ. ¹⁰ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -tɛ min ta dre 'trɔdrɔ 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ -lɛ "wɛan ɛn e 'si -a dɾɛdɪ man bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa dre bɛ, -a 'wɪ 'ka -taa 'nanlɛ "man "dɪ, kɔɔ Bali -a "sia 'wɪ 'jɪ. 'Pian -tɛ min ta dre 'trɔdrɔ 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ -lɛ "wɛan ɛn ya'a 'silɛ -a dɾɛdɪ man dɪɛ, -a 'lɛ 'srannan "nɛn -kadɪ -a.

¹¹ 'Wɪ 'kpa, 'ka 'ta nɛn e dre 'trɔdrɔ zɪɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. Kɔɔ 'wɪ nɛn e dre 'ka 'va nun bɛ, kaa 'sia 'wɪ 'a, ɛn kaa man toba -fɔ 'mɛn. 'An yɪdɪ dra 'ka -tɛa, ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -lɛ 'wɪ 'jɪ. 'Wɪ nɛn min zɪɛ yaa dre bɛ, e 'nan 'ka man, ɛn e 'ka 'tɛ "kɪan -a. -Yɛɛ "wɛan ka 'wɪ "nɛn kɔɔn -yɛɛ. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ -a dɾɛdɪ -a bɛ, kaa -ci kɔɔn 'nan ka 'ka -a -sru "dɪ.

¹² 'Fluba 'bɔ nɛn maan crɛn -tɛ 'cɛɛ zɪɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ dre bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. ɛn "nyian bɛ, ma'an crɛn -tɛlɛ min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ dre -yɛɛ "bɛ -yɛɛ "wɛan dɪ. 'Pian maan crɛn -tɛ 'cɛɛ 'nan -e 'ka -kɔla -a -kɔɔndɪ -a 'nan Bali 'lɛ bɛ, ka ya 'kɔ -sru "fɔ. ¹³ 'Wɪ zɪɛ kaa dre. -Yɛɛ -maan 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da.

-A da "cɛɛ e -fʊ 'saza dɪ. 'Pian zɪ kʊ Tit 'yɪ bɛ, 'kʊ 'ci "nran 'e 'ciɪla "da. Kɔɔ 'wɪ nɛn kaa "koe "tɔ -a 'e da bɛ, e ci "nrandɪ -nɔn -yɛɛ. ¹⁴ 'Wɪ 'kpa, Tit 'bɔ yɪɛ man bɛ, an 'ka 'sɪ -fɔ, ɛn ka'an 'tɛlɛ 'yɾa -a dɪ. 'Ka 'tɔ "yɪ "nɛn kʊa 'vɪ bɛ, e dɾɛla "da, "lɛ zɪ 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kʊa 'vɪ 'cɛɛ bɛ e ya tɔ pɛɛnɔn man 'wɪ tɪgɪ 'a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ Tit -lɛ 'ka yɪdɪ "yɪ "bɛ 'e 'ciɪla "da "mɛn. Kɔɔ zɪ e 'lʊ 'ka 'va bɛ, yaa 'yɪ 'nan 'ka 'man a 'e wɔɔdɪ -e 'ka 'ta wɔla 'kʊ wei da. ɛn yaa 'yɪ "nyian 'nan 'ka yɪɛ 'nan 'e man ɛn cɛɛ 'kʊn 'ka 'pɛ "fli "a. ¹⁶ Kaa -ci kɔɔn 'nan, an -kɔlamɛn 'an yɪ -tɛala 'ka da 'wɪ pɛɛnɔn 'jɪ. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa.

8

'Yalɛ -tɛnɔn nɛn Zeruzalɛm -leglɪzi -jɪ bɛ Zozinɔn 'yɪ dre -wɛ

¹ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, 'wɪ nɛn Bali -lɛ "yɪ -a dre -leglɪzinun nɛn Masedɔa 'lɛgɪɔn 'jɪ bɛ -a -jɪnɔn lɛ bɛ, e ya "lɛ 'kʊ 'sinan 'pa 'cɛɛ. ² Yɾa yɪdɪ "kaga 'bɔ o man -wee yɪ -tɛradɪ Bali da -nanjɛn vɛ -a. ɛn 'yalɛ o -tɛ 'e 'ciɪla "da. 'Pian ci "nrandɪ -dan a -wɔ, ɛn o "lala -nɔn "kaga Zozinɔn 'lɛ vɛ -a. ³ 'Wɪ 'kpa, maan vɛ o man 'nan, zɪ e cɪ -wɔ "bɛ waa -nɔn, ɛn "nyian waa -nɔn 'e 'ciɪla "da. Min -tʊ 'ka 'tɔlɛ o man -a -nɔndɪ -a dɪ. ⁴ -Wɛɛ kɔala 'kʊ man 'kʊ trʊ 'badɪ -a 'nan 'kʊ 'si -nɔn 'wɛlɛ -e "yɪ "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Bali -lɛ minnɔn nɛn Zeruzalɛm bɛ -wɛlɛ "bɛ, 'o 'wee vɛ 'pa "va. ⁵ 'Wɪ nɛn -a -cɪn 'ka 'kʊ 'jɪ dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa dre. Kɔɔ 'o 'fli -nɔn Minsan -lɛ 'nyranman -jɪ, ɛn "bɛ -sru 'o 'fli -nɔn "nyian 'kʊ 'bɔ lɛ 'padɪ -a 'kʊ 'va. Waa dre "lɛ zɪ Bali cɪ "va "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ⁶ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan nɛn kʊ Tit trʊ 'ba 'nan, e 'lʊ 'ka 'va. "Yɪ "nɛn yaa pɛi -trɔa 'nan 'ka dre Zeruzalɛm Zozinɔn 'lɛ vɛ -a bɛ, 'e 'lʊ -a 'lɛ 'sran.

⁷ 'Cɛɛ yɪ -tɛradɪ Zozi da a -dan. ɛn ka Bali -lɛ 'wɪ "paaman sɪdɔ. ɛn kaa -ci maan 'kpa tɪgɪ. ɛn 'ka 'man a 'e 'tɔdɪ 'plɛblɛ Bali -lɛ 'wɪ 'jɪ. ɛn 'ka cɪn ye "yɪ 'kpa "lɛ zɪ kʊa -nan kɔɔn 'cɛɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ cɛɛ dra 'e -cɪala "da. -Yɛɛ "wɛan maan laabo 'ka lɔ 'nan "yɪ "nɛn ka "ta -a dra Zozinɔn 'lɛ vɛ -a bɛ 'e -cɪala "da "nyian!

⁸ -Tɔ "cɛɛ maan wo 'ka man 'nan -e 'ka dre dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn Zozinɔn -mɛnɔn -a dre bɛ, maan 'sinan 'pa 'cɛɛ 'nan -e 'ka "koe 'e 'kɔn 'ka da 'cɛɛ vɛ dɾɛnan. 'Wɪ zɪɛ -a dɾɛdɪ -a nɛn 'ka "bʊɪ Zozinɔn yɪdɪ "yɪ 'ci -kɔɔnman. ⁹ "Yɪ "nɛn -kaa san Zozi Crɪzi -a dre bɛ kaa -tɔa. Kaa -tɔa 'nan e ya fɛzan -a Bali 'lɛ, ɛn 'e 'fli dre 'yalɛ -tɛzan 'cɛɛ "wɛan. Yaa dre zɪɛ 'nan -e -yɛɛ 'yalɛ -tɛdɪ 'e 'ka dre fɛnɔn 'a Bali 'lɛ.

¹⁰ An 'ci wɪ nɛn e ya "le 'an vɪ 'cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a da bɛ, -nyrɛn 'gʊ. E ya 'cɛɛ 'wɪ "yi "a -e "yi "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Zeruzalem Zozinɔn 'le vɛ -a bɛ, 'ka 'cɛɛ vɛ 'pa 'va. 'Wɪ 'kpa, cɛɛ 'wɪ zɪɛ -a pei 'trɔa "nɛn "lɛ pee man, ɛn cɛɛ 'vɪ 'ka 'bɔ 'a 'nan, kaa dra. ¹¹ -Yee "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'ka yiɛ -trɔa "da, -e 'ka 'le 'srɛn. 'Ka 'ta e 'kɔn "fava -a dɛnan "le zɪ 'ka 'ta drɛ "fava -a vɪnan 'nan kʊa dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. "Lala nɛn 'ka 'pɛ "sɔa -a -nɔndɪ -a bɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka -nɔn! ¹² Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te min fɛ -nɔn 'e 'ci 'fɪdaa 'a, "le zɪ -a -pɛ "sɔa -a bɛ -yee 'wɪ 'zʊ bɛ, -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. 'Pian 'bɛ nɛn min -pɛ 'ka 'sɔa 'bɛ 'nɔndɪ -a dɪɛ, Bali 'ka tin tɛa min da 'bɛ man dɪ.

¹³ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, e 'ka 'nan 'ka "drɛ wʊ 'yalɛ -tɛnɔn 'a fɛ -nɔndɪ min pee lɛ -le "wɛan dɪ. 'Wɪ nɛn e cɪ "yi "bɛ -nyrɛn 'nan, 'e 'kɔn 'ka pɛnɔn 'lɔ 'sɛzɛnɔn. ¹⁴ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ fɛ a "cɛɛ 'lɔ "kaga, 'pian -a 'wɪ a -wee "man. -Yee "wɛan 'ka 'pa o va! 'Li 'pei -te -a 'wɪ a "cɛɛ "man bɛ, -wɛɛ "paa 'ka 'va. E ya "le Zozinɔn 'o 'wɪ zɪɛ -a drɛ tɛ fɛ a o pɛnɔn 'lɔ 'sɛzɛnɔn. ¹⁵ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te min -tʊ -a koola "kaga 'kɔ oo,
-yee vɛ 'lee min nɛn
yaa koola "wɛnnɔn bɛ e 'bɔ 'e cin man.
ɛn -te min -tʊ -a koola "wɛnnɔn 'kɔ oo,
-yee vɛ 'lee min nɛn
yaa koola "kaga "bɛ e 'bɔ 'e cin man.»

Pɔl minnun 'pa 'sia Korenti 'nɔn lɛ

¹⁶ Kʊ Bali muo -fɔa 'nan, yaa drɛ ɛn 'ka 'nan wɪ a Tit man, "le zɪ 'ka 'nan wɪ cɪ 'kʊ man bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ¹⁷ Kɔɔ 'wɪ nɛn kʊa laabʊ Tit -lɔ bɛ, e wɪ "man 'e 'ta le "koe "a. Maan ve 'cɛɛ 'nan, -yɛɛ 'vɪ 'e 'bɔ -a 'nan 'e "lo 'ka 'va.

¹⁸ -Kaa "bʊɪ Zozizan nɛn -a 'tɔ "yi "a -leglizi -tʊdʊ pɛnɔn 'ji Zozɪ Crɪzi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ man bɛ, kʊa "paa "va -wɛɛ "lo "a. ¹⁹ -Leglizinun 'bɔ 'bɛ 'si "va 'nan 'e 'kʊ 'kʊ 'pa "yi "nɛn kʊ "ta -kɔ -a -nɔn lɛ Zeruzalem bɛ -a -nan. "Yi zɪɛ kʊ "ta -kɔ -a 'nan -e Minsan 'bɔ 'tɔ 'e drɛ -dan, ɛn -a -kɔndɪ nɛn "nyian 'nan kʊ ya "vale 'nan 'kʊ "paa o va. ²⁰ ɛn "nyian bɛ, kʊ 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wɪ 'kʊ man -wɪdɪ "lala "kaga zɪɛ -yee "wɛan dɪ. ²¹ Kɔɔ kʊa -wɛɛman 'nan 'wɪ nɛn kʊa dra bɛ 'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "ji Minsan 'lɛ, ɛn kʊa -wɛɛman 'nan 'e 'kɔn 'e 'sʊdɪ "ji minnun 'lɛ.

²² Min "fli zɪɛ, -wɛɛ "ta "lo. ɛn kʊ -kaa "bʊɪ Zozizan 'tʊ 'pa "nyian o va. -Kaa "bʊɪ zɪɛ, kʊa 'yɪ -pɛ "kaga "ji 'nan -a "koe "a 'e da Bali -le 'nyranman 'padɪ -ji. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, -a "koe "a 'e da 'e 'ciɪladɪ "da, kɔɔ e yi -tɛala 'ka da "fo.

²³ Tit -le vɛ bɛ, kʊɛ 'ta wʊla 'bɛ 'a, ɛn kʊɛ 'nyranman "paa 'bɛ 'a 'cɛɛ vɛ -a. 'Pian Zozinɔn nɛn o 'lʊ -a 'palɛ bɛ, -wee vɛ bɛ, -leglizinun 'bɛ o 'pa 'sia. Minnun Crɪzi 'tɔ dra -dan -wee "wɛan. ²⁴ -Yee "wɛan 'ka o 'kun 'ka 'pɛ "fli "a, -e -leglizinun 'o 'tɔ 'nan, ka min ye "yi. ɛn -e 'o 'tɔ "nyian 'nan, 'ka 'sɪ nɛn kʊa -fɔ bɛ, e 'ka 'wɪ "tun "a dɪ.

9

Fɛ -le "wɛan nɛn Pɔl Zozinɔn -mienun -trɔa 'e 'lɛ bɛ yaa -ci 'vɪ

¹ Maan 'yɪ 'nan, e 'ka paan "le 'an 'fluba crɛn -tɛ 'cɛɛ, "yi "nɛn Zozinɔn "ta -a dra Bali -le minnun nɛn Zeruzalem bɛ -wɪɛ "bɛ, -a da dɪ. ² Kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'ka 'ta a "fava 'wɪ zɪɛ -a dɛnan. ɛn an 'ka 'sɪ -fɔ Masedɔa 'nɔn 'lɛ 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a man. Maan 'vɪ -wɪɛ 'nan, kaa nɛn Akai 'leglɔn 'ji bɛ, -e 'e "sia "nɛn "lɛ pee man bɛ, te 'ka 'man 'a 'e wʊdɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ -a. ɛn 'ka "koe "nɛn 'ka da -a dɛnan bɛ, e Zozinɔn "kaga "koe "tɔ 'o da.

³ An -kaa "bʊɪ Zozinɔn 'labɛ o -trɔa 'an 'lɛ 'nan -e 'ka 'sɪ nɛn kʊa -fɔ bɛ, -a "nɛn 'e vɪɛ 'e 'fʊ 'e "tun "dɪ. An ya "vale 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wʊdɪ 'wɪ nɛn maan 'vɪ

minnun le be -a da. ⁴ Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, -te 'ku 'vale Masedoa Zozinon -mienun -a ku 'lu te 'ka 'man 'ka 'e woudi die, e 'ka 'yi 'di. Koo 'ku 'bo nen ku 'ka 'si -fo be, 'yra -taa 'ku 'tele, en 'ka 'bo 'nyian 'yra -taa 'cee "te wole. ⁵ -Yee "wean nen maan 'yi 'yi -e 'an -kaa "bui Zozinon zie o tru 'ba 'nan 'o 'traa 'an 'le. O "ta "lo 'nan -e "yi "nen kaa 'vi 'ka 'bo 'a 'nan 'ka dra be 'o -te 'e cin da. 'Ka -non -wle, koo an ya "vale -a man 'e 'kon 'e woudi 'vaa -e 'ku 'lu. 'Wi zie -yee -koonman 'nan kaa -non 'ka 'ci 'fidaa 'a, en min -tu 'ka 'tole 'ka -sru "di.

Fe-nondi ci 'fidaa 'a be -yee 'so Bali le

⁶ E ya "le 'an 'wi 'tu -cin -to 'ka 'ji. -Nyren 'nan, zi min fei 'pa be -a ta fe 'wle nen yaa -tea. ⁷ 'Wi zie -a da nen 'ka 'ci 'nrnon, -e min -tu 'e 'non "le zi e 'si -a souba man be -yee 'wi 'zu. Te 'e -non 'e 'ci "pou "a di, en te 'e -non "le 'nan fe nen min a 'e 'todi -a -sru "be -yee 'wi 'zu di. Koo min nen e fe -non ci "nrandi -a be -a san nen Bali -a ye "yi. ⁸ En "nyian be, 'pleble a Bali lo 'nan -e 'e "yi 'to 'tudu ppeonon dre 'cee. Yaa -non 'cee 'e 'ciiladi "da, 'nan -e 'ka 'bo "nyian 'ka -kola "yi 'to 'tudu ppeonon dredu -a min ppeonon le.

⁹ 'Ka dre zie, koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen e 'yee "yi fuila "man,
yaa -non 'yale -tenon le be,
-a 'to "yi "fo 'li 'trilii.»

¹⁰ En "nyian be, Bali nen e fe 'wle -non fei 'pazan le, en e -blife -non -yre "be, e -taa fe 'wle 'nonle 'cee 'e 'ciiladi "da. Yaa dra -e 'e 'pa "da, 'nan -e 'ka -kola 'cee "yi fuiladi -a "man. ¹¹ 'Wi 'kpa, Bali -taa 'ka drele fenon 'a -pe "kaga "ji, -e 'ka -kola "fe -nondi -a minnun le 'kpa tigi. Toon 'cee "yi "nen kaa "paa 'ku 'lo -e 'ku 'ku -a be, -yee "wean minnun -taa Bali muo "fole.

¹² 'Cee "yi "nen ka -taa -a drele be, e "paa Zozinon nen 'yale o -te Zeruzalem be o va. En "nyian be, yaa -maan -e min "kaga 'o Bali muo "fo. ¹³ 'Cee "yi "dredu zie, -te waa -nan 'yi be, o Bali 'to dra -dan. Koo ka ya 'ta wolanan Zozu Crizi -le 'wi nonnon da, en ka fe -non -wle 'ka 'ci 'fidaa 'a, en kaa dra zie min ppeonon le. ¹⁴ 'Wi -dan nen Bali -le "yi -a dre 'cee be, -yee "wean, o -taa Bali tru 'bal 'cee 'ka yidi "yi "a. ¹⁵ En -kaa ppeonon -kaa Bali 'to dre -dan! Koo "yi "nen min 'ka 'kolaman -e 'e 'vi 'e 'le die, yaa dre -cee.

10

Tō nen minnun -a 'pa Pol man be, yaa -ci 'si

¹ 'An 'bo Pol, e ya "le 'an 'wi 'tu -ci 'si 'cee. Minnun 'wi "paa 'an da 'nan, -te 'an 'ka yra 'yi be, an 'ka 'va wi ve -traa. 'Pian -te an 'ka 'ka "srōn "kogo die, an 'ka 'va wi tin "baa 'e 'pleble da. Kaa -taa 'nan Crizi a -traa, en e ya min 'kpa -a. An ya "vale 'an 'wi dra "le -yee 'wi 'zu. -Yee "wean an 'ka tru "baa 'kpa tigi 'nan, ² te 'ka 'wi dre -te an 'bola 'ka 'va nun be, -e 'an 'ka 'va wi dre 'e 'pleble da di! 'Pian minnun nen o 'to "paa 'ku man 'nan blamin -ci 'so wi -sru "nen ku ci be, -te an 'bola 'ka 'va be, an tin "baa -wle 'e 'pleble da.

³ Ku ya blaminun -a, 'be a zi. 'Pian -kuli nen ku ci "man 'gwe, e 'ka blamin -le -kuli -tandi pe -ji di. ⁴ Fe nen maan 'vi zie -yee ci 'nan, 'kve -kuli -tan fenun nen ku -kuli -taan "a be, o 'ka fenun nen blamin -a "sia -e 'e 'ku -kuli man be -a di. 'Pian 'kve -kuli -tan fenun be, Bali 'pleble non -wle -e 'ku Bali 'nanmannon 'le 'pleble 'kl. Blamin -le ci "nrondi nen e ya -wli "be, kua yi -kaa. ⁵ En -yee -dandan 'tandi nen yaa maan ya 'a "we "man -e 'e Bali -to die, kua yi -kaa. Kua dra 'nan -e blamin -le ci "nrondi ppeonon 'e lila Bali da te e 'ta wola Crizi wei da.

⁶ En minnun nen 'o 'wi "paa 'ku da 'labē, ku -taa 'wi "nen -koonle -wle. 'Pian ku

ya -a man -pennan 'nan 'ka 'bɔ 'labɛ, 'ka 'ta wɔladɪ 'sia 'kɔ wei da tɪglɪ 'vaa -e 'kɔ drɛ.

⁷'Ka 'wɪ 'gɔɛ -a -nanjɛn 'ka 'bɔ 'a -tɔ. Min nɛn yaa ve 'e 'fli man 'nan 'e ya Crizi -le vɛ -a bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ji 'nan, 'kɔ 'bɔ 'nyian "kɔ 'ya wɔ Crizi -le vɛ -a 'le -yɛɛ 'wɪ 'zɔ! ⁸ɛn 'nyian bɛ, 'ka -tɔ 'nan, Minsan -a -si -nɔn 'kɔɛ 'nan 'kɔ 'pa 'ka 'va -e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ, 'pian yaa vɪɛ 'nan kɔ 'ka 'ci baa -ji dɪ. -Te 'wɪ zɪɛ an 'kɔ 'sɪ -fɔ -a 'e 'ciɪa "da "bɔv "bɛ, -a 'yra 'ka 'an 'tɛa "fo "dɪ.

⁹Te 'ka 'ci 'nrɔn 'nan, an ya "vale 'an 'ka -tɛa "klan -a 'mɛn 'flubanun nɛn maan crɛn -tɛa 'cɛɛ bɛ -a -ji dɪ! ¹⁰Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, minnun -a ve 'an man 'nan: «Pɔl -le 'flubanun nɛn yaa crɛn -tɛa "bɛ, e 'wɪ tin "baa min lɛ -ji 'e 'plɛblɛ da, ɛn e 'wɪ -dandan ve 'e 'fli man. 'Pian -te -a 'bɔ po a -nan bɛ, min yɛ 'ka "naan 'man "dɪ, ɛn e 'ka "le min 'e "trɔɛn "tɔ -a wei lɛ dɪ.» ¹¹Min nɛn e 'wɪ zɪɛ -a ve 'an man bɛ, e ya "le 'an vɪ -a san lɛ 'nan, zɪ 'kɔ wei cɪ 'kɔɛ 'flubanun -ji bɛ, -a -tɔwli "nɛn 'nyian, -te kɔ 'bɔla 'ka 'va bɛ, zɪ 'kɔ drɛ wɪnun -kɔan.

¹²-A -cin 'ka 'kɔ 'ji 'nan 'kɔ -kɔan minnun zɪɛ o va dɪ. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'kɔ 'cɛin -tɔala 'kɔ cin yra 'kɔ 'vale waa dɪ. O 'wɪ -dandan ve 'o 'fli man, ɛn o ya 'o 'fli -kɔɔnnan 'o cin man. -Blɔ 'tandɪ 'bɛ cɪ zɪɛ. ¹³Kɔvɛ vɛ bɛ, kɔ'a 'wɪ -dandan ve 'kɔ 'fli man 'e 'ciɪadɪ "da "dɪ. 'Wɪ nɛn 'kɔ 'fli -kɔɔnnan -a bɛ, Bali -a -nɔn 'kɔɛ. -Nyɛn 'nan: Kɔvɛ 'bɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va. ¹⁴-Yɛɛ "wɛan -a -ci a 'wein 'nan, kɔ 'ka 'wɪ -dandan vɪnan 'kɔ 'fli man 'e 'ciɪadɪ "da "dɪ. "Te 'e 'kɔn 'nan kɔɛ "cɛɛ 'bɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'a 'ka 'va 'e tɛdɛ dɪɛ, "te maan ve 'nan 'wɪnun nɛn kɔa ve 'kɔ 'fli man 'gɔɛ, e ya 'e 'ciɪadɪ "da. ¹⁵Kɔ'a 'wɪ -dandan ve 'kɔ 'fli man 'e 'ciɪadɪ "da "dɪ, ɛn e 'ka min pee -le 'nyranman da dɪ. 'Pian -a -cin a 'kɔ 'ji 'nan, -te 'cɛɛ yi -tɛradɪ Zozi da 'pa "da "bɛ, 'kɔ 'tɔ 'e drɛ "nyian -dan 'ka 'va. ɛn e drɛ -dan 'nyranman nɛn kɔa "paa bɛ -yɛɛ "wɛan. ¹⁶'E drɛ zɪɛ -e 'kɔ -kɔla Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a 'ka -sru 'flanun da 'nyian. 'Wɪ zɪɛ -a -cin nɛn 'kɔ 'ji. 'Pian kɔ 'ka "vale 'kɔ 'fli dra -dandan 'nyranman nɛn min pee -a 'pa bɛ, -a da dɪ. ¹⁷E ya 'e crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn e ya "vale 'e -dandan "taan bɛ,

'e -dandan 'tan 'nyranman nɛn

Minsan -a "paa bɛ -a.»

¹⁸-Yɛɛ "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te min 'wɪ -dandan ve 'e 'fli man bɛ, e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian min nɛn Minsan -a 'tɔ "yi "ve bɛ, -yɛɛ cɪ 'wɪ -dan a.

11

Pɔl 'wɪ 'ci 'si Korɛnti 'nɔn lɛ 'e 'nanmannɔn da

¹'Ka 'wɪ "man -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ "le "mɛɛn -wulo 'ka "nyian 'an da dɪ! 'Ka yra 'si, 'ka 'wɪ "man -e 'an 'bɔ "nyian "an 'fli -sɪ -fɔ! ²Maan ve 'cɛɛ 'nan, an 'ka 'sia te ka ye "le 'nan lɪmɔn nɛn ya'a tian 'kɔnnɛn -tɔlɛ dɪɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn an 'ka 'nɔn -kɔnnɛn lɛ. -Kɔnnɛn zɪɛ Crizi nɛn. -Yɛɛ "wɛan an ya 'ka 'ta man bunan "le zɪ Bali man bɔ 'yɛɛ minnun da bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ³'Wɪ nɛn -mlɛn -a drɛ 'li ɛv lɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da! E ɛv man 'yɪ 'yɛɛ see "paa weinun -a. "Klan a 'an 'ji 'nan, te 'cɛɛ vɛ 'e drɛ zɪ dɪ! Kɔɔ an ya "vale 'nan 'ka 'fɔ Zozi Crizi -tɔwli -sru, ɛn 'ka 'fɔ -a -sru 'ka 'ci 'fidaa 'a.

⁴Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, kɔ Zozi Crizi -le 'wɪ 'vɪ 'cɛɛ, 'pian ka "we 'man -e min 'e 'ta 'wɪ 'pee vɪ 'cɛɛ Zozi da. ɛn 'nyian bɛ, Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ, 'pian ka "we 'man -e min 'e 'ta lei pee -nɔndɪ 'cɛɛ 'wɪ vɪ. ɛn 'nyian bɛ, kɔ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ, 'pian ka "we "man -e min 'e 'wɪ 'nɔnnɔn 'pee vɪ 'cɛɛ.

⁵Zozi 'le 'pasianɔn nɛn o -dandan "taan 'labɛ, maan -tɔa 'nan an 'ka o man "wɛnnɔn Bali -le 'wɪ 'ji dɪ. ⁶'An 'pɛ 'ka 'sɔa 'wɪ tin 'badɪ -a fɛnyian "le -wee 'wɪ

'zɔ. 'Bɛ a zɪ, 'pian te e ya Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ -a bɛ, mɛɛn -tɔa. 'Wɪ zɪɛ mɛɛn 'ci kɔɔn 'ka 'tɔdɔ pɛɛnɔn lɛ, ɛn mɛɛn 'ci kɔɔn -pɛ "kaga 'ji.

7 Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ, maan 'vɪ 'cɛɛ 'e "tun. Ka'an 'pan wɔlɛ dɪ. -Te an 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, e 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "a dɪ. 'Pian 'an 'fli drɛ 'cɛɛ "wɛnnɔn 'nan -e 'ka drɛ -a "nɛn "blɪnɔn 'a. 8 An wɪ "man ɛn -leglizi pɛennun 'an pan 'wɔ 'nan -e 'an -kɔla 'nyranman zɪɛ -a 'padɪ -a 'cɛɛ. E ya "le crin nɛn maan 'wɔ, kɔɔ -a -nɔan da "cɛɛ -e -leglizi pɛe nɛn 'yaan 'pan wɔ dɪ. 9 -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, tɔ nɛn maan drɛ 'ka 'va ɛn "lala 'wɪ 'tɔ 'an man bɛ, ma'an 'silɛ 'ka 'va min -tɔ -lɔ dɪ. 'Pian -kaa "bɔɪ Zozinɔn nɛn Masedɔa 'lɛglɔn 'ji bɛ -wɛɛ ta 'palɛ 'an 'va "lala "nɛn -a 'wɪ cɪ 'an man bɛ -a. Maan wɛɛ 'nan te 'an 'kɔn 'ka 'wɪn -ji -trɔ -a dɪ. ɛn maan dra tian zɪ. 10 An ya Crizi -le 'wɪ tɪglɪ -sru, ɛn an 'wɪ tɪglɪ ve 'cɛɛ. Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'wɪ nɛn maan ye 'mɛn 'tɔ -dan tɔ -a zɪɛ, min -tɔ 'ka Akai 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji -e 'e -kɔla -a 'sidɪ -a 'an 'lɔ dɪ. 11 -Mɛ "le "wɛan nɛn an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ? ɛn -te maan 'vɪ bɛ, -a -ci nɛn 'nan ma'an 'ka 'ye "yi dɔv? -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ. 'Pian an 'ka ye "yi, ɛn Bali -a -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nɛn maan ve.

12 An 'ka ye "yi, 'pian maan dra "le zɪ maan pei 'trɔa 'e 'cɛn bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Ma'an wɛɛman 'nan 'kaan 'pan wɔ dɪ. Maan dra zɪɛ minnɔn nɛn o cɪ 'kɔ 'man -wɛɛnan bɛ -wɛɛ "wɛan. O ya -si -tɔ -wɛɛnan 'nan -e 'o -dandan 'tan -a vɪdɪ -a 'nan, kɔ "lala "sia "le 'wee 'wɪ 'zɔ.

13 Maan ve 'cɛɛ 'nan, Zozi Crizi -le 'pasianɔn tɪglɪ "cɛɛ waa dɪ. Min see "paanɔn nɛn waa, ɛn 'o 'fli ta yɔɔman 'nan o ya Zozi Crizi -le 'pasianɔn 'a. 14 'Wɪ zɪɛ te 'e 'ka 'kan dɪ! Kɔɔ Satan 'bɔ bɛ, 'e 'fli ta yɔɔman 'nan e ya Bali -le 'pasiazan -a. 15 -Yɛɛ "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, e 'ka min 'kan wɪ -a -e Satan -le minnɔn zɪɛ 'o 'fli ta yɔɔ 'nan o ya Bali -le 'nyranman 'panɔn 'a dɪ. 'Pian -wee 'wɪ 'le 'srannan 'bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn waa drɛ bɛ -a man pan nɛn Bali -a wo -wɛɛ.

Yra yidnɔn nɛn o 'bɔ Pɔl man bɛ yaa -nan wɪ 'vɪ

16 E ya "le 'an vɪ 'nyian 'cɛɛ 'nan, te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ! 'Pian -te 'wɪ zɪɛ -a -cin nɛn 'ka 'ji bɛ, ka 'wɪ "man -e 'an 'bɔ "nyian "an 'wɪ -dandan vɪ 'an 'fli man "wɛnnɔn "le 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. 17 'Wɪ -dandan nɛn an 'ta -a ve 'an 'fli man 'gɔɛ, maan -tɔa 'nan, e 'ka 'wɪ nɛn Minsan 'suzan -a ve bɛ -a dɪ. 'Pian e ya "le min nɛn -a -wulo 'ka 'e da dɪɛ, -yɛɛ cɪ 'wɪnan. 18 Min "kaga "a 'ka yei, o 'wɪ -dandan ve 'o 'fli man 'nan -e 'o 'sɔ minnɔn lɛ. -Yɛɛ "wɛan 'an 'bɔ "nyian "an dra zɪ. 19 'Ka 'fli "siala 'wɪ 'tɔnɔn 'a, 'pian ka "we "man -e 'ka "trɔɛn 'tɔ minnɔn nɛn o -wulo 'ka 'o da 'labɛ dɪɛ -wɛɛ. 20 'O 'ka drɛ 'wee nɔannun -a, te 'o 'ka 'ta -ble. Ka ya -wɔ "pɔ 'kuin, ɛn o -va -ble 'ka da, te 'o 'pa -fɔɔman 'ka yra. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa dra 'cɛɛ te ka "we "man. 21 Maan ve 'cɛɛ 'nan, -a -cin 'ka 'tɔlɛ 'kɔ 'ji 'nan 'kɔ 'ta zɪɛ -a wo 'ka 'va 'mlɔnmlɔn dɪ. 'Pian -te 'ka 'ci "nrɔnman 'nan, e ya 'yra -tɛ wɪ -a 'kɔ 'lɔ bɛ, -a -nɔan da nɛn.

'Wɪ -dandan nɛn minnɔn -a ve 'o 'fli man bɛ, 'an 'bɔ "nyian an 'ta "an 've. "An 've "nyian "le 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. 22 O ya Ebrɛ 'nɔn 'a. 'An 'bɔ "nyian Ebrɛ min nɛn "mɛɛn "a. Izraɛl 'nɔn nɛn waa, ɛn 'an 'bɔ "nyian Izraɛl min nɛn "mɛɛn "a. Abraam kludanɔn nɛn waa, ɛn 'an 'bɔ "nyian Abraam kluda min nɛn "mɛɛn "a. 23 O ya Crizi 'sunɔn 'a. 'An 'bɔ "nyian an ya Crizi 'suzan -a 'e "mlian o pɛɛnɔn da. Maan ve "le 'an 'wulo 'ka 'an da dɪ. An Bali -le 'nyranman 'pa e cɪ o pɛɛnɔn 'le vɛ da. An -pɔ 'kɔn blɪ Bali -le 'wɪ 'ji e cɪ o pɛɛnɔn 'le vɛ da. Minnɔn 'an -sɔn e cɪ o pɛɛnɔn da. Tɔ "kaga 'bɔ bɛ, 'an 'kadɪ -fɔla tɔ Bali -le 'wɪ 'ji. 24 Zuif 'nɔn 'an 'sɔn 'e 'pa -a 'soolu, te o -ngble 'lɛ wo 'an 'ji -tɔdɔ -fuba yaaga 'wɛɛ 'sarasiɛn. 25 Rɔm 'nɔn 'an 'sɔn sɔnba "a 'e 'pa -a yaaga. ɛn Zuif 'nɔn -a wɛɛ 'nan 'waan -tɛa "kɔlɛ -a 'e 'pa -a -tɔ. ɛn -klɔ -sran 'ji maan 'e 'pa -a yaaga 'yi yie da. -A -tɔ drɛ bɛ, an -pei -man -tɔ 'lee yidɛa drɛ 'yi 'va. 26 An 'ta "kaga 'wɔ bɛ, te fɛ 'an "bluman. -A -mie drɛ 'yi 'cɛnnan 'ji, ɛn -a -mie drɛ bɛ, yie 'plɛnɔn

'bɛ 'an blu, ɛn -a -mie drɛ bɛ, 'an "bʊi Zuif 'nɔn 'bɛ 'an blu, ɛn -a -mie drɛ bɛ, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ -wɛɛ 'an blu, ɛn -a -mie drɛ 'fla yei, ɛn -a -mie drɛ "bui "da, ɛn -a -mie drɛ 'yi yiɛ da, ɛn -a -mie drɛ bɛ, minnun nɛn 'o 'fli "siala 'an "bʊunun Zozinɔn 'a bɛ, -wɛɛ 'an blu. ²⁷ ɛn "nyian bɛ, bodrun funnin te an ya 'nyranman da, ɛn bodrun funnin te 'an "koe -nyaan. -A -mie drɛ bɛ, 'an yi 'sɔn, ɛn -a -mie drɛ bɛ, dra 'an 'tɛ, ɛn -a -mie drɛ bɛ, 'yi dra 'an 'tɛ, ɛn -a -mie drɛ bɛ, an fɛ 'sɔn, ɛn -a -mie drɛ bɛ, trun 'an 'tɛ, ɛn -a -mie drɛ bɛ, sɔ klɪ 'an man. ²⁸ 'Wɪ "kaga "a tian paan -e 'an vɪ, 'pian -a -tɔwli 'gʊɛ -a 'bɔ nɛn maan ve. Yi -tɔvɔ pɛɛnɔn man bɛ te -leglizi -nan wɪ a 'an man. ²⁹ -Yɛɛ cɪ "le 'nan -te min 'ka 'e 'tɔdi 'plɛblɛ yi -tɛradɪ Zozɪ da -ji diɛ, 'an 'bɔ "nyian te 'mɛn "koe "a 'e 'sidi 'an da. ɛn -te min -tʊ 'si -si tɪglɪ da bɛ, 'an 'bɔ "nyian -a 'wɪ trun -fɔa 'an man.

³⁰ -Te e ya 'nan 'an 'wɪ -dandan vɪ 'an 'fli man bɛ, yra yɪdɪnɪn nɛn o 'bɔ 'an man Bali -le 'wɪ 'ji bɛ -a 'bɔ 'a nɛn an -dandan "taan. ³¹ 'Wlu "cɛɛ maan -sɛan "di. Bali nɛn -kaa san Zozɪ "tɪ "a bɛ yaa -tɔa zɪ. 'Tɔ -dan 'e 'fʊ -yɛɛ vɛ -a 'li 'trillii. ³² 'Wɪ 'kpa, tʊ nɛn an ya Damas bɛ, 'fla zɪɛ -a tazan nɛn mingɔnnɛn Areta -a -tɔ bɛ, e minnun paala 'fla man -klɔn -yrɛ pɛɛnɔn "nɛn 'nan -e 'waan 'kun. ³³ 'Pian min -mienun 'pa 'an 'va, waan 'fɔ saannɛn 'ji, ɛn waan 'bɔla -fɛnɛdi da. -A -nan nɛn waan sɔɔnla 'fla man -klɔn -sru, ɛn an -kɔla 'tɛdi -a -ji.

12

'Winun nɛn Bali -a -nan kɔɔn Pɔl lɛ bɛ yaa 'vɪ

¹ E ya "le 'an 'wɪ -dandan vɪ tian 'an 'fli man. Maan -tɔa 'nan e ya 'wɪ "tun "a. 'Pian 'winun nɛn Minsan -a -nan kɔɔn 'mɛn bɛ 'lee 'winun nɛn yaa ta 'bɔla 'mɛn bɛ, 'e 'bɔ 'mɛn 'bɛ da. ² An Zozizan 'tʊ -tɔa. Zozizan zɪɛ 'wɪ nɛn e drɛ -yrɛ 'bɛ -a -nan lɛ -fuda sinjɛn nɛn 'gʊ. Bali -a 'sia ɛn e -kʊ -a la yaaga da. 'Pian -te -a lei -a nɛn Bali -kʊ -o, ma'an tɔa di. ɛn -te -a po -a nɛn Bali -kʊ -o, ma'an tɔa di. Bali -tɔwli 'bɛ -tɔa. ³ 'Wɪ 'kpa, min zɪɛ maan -tɔa. -Te -a lei -a nɛn Bali -kʊ -o, ma'an 'bɛ tɔa di. ɛn -te -a po -a nɛn Bali -kʊ -o, ma'an 'bɛ tɔa di. Bali -tɔwli 'bɛ -tɔa. ⁴ Maan -tɔa 'nan Bali -kʊ -a 'yɛɛ fɛnan nɛn min 'ka 'e yra ye 'mlɔnmlɔn diɛ -a -nan. Min zɪɛ 'wɪ nɛn yaa 'man bɛ, blamin 'ka 'kɔlaman -a vɪdi -a di, ɛn -a -si 'ka 'e 'nɔndɪ 'nan blamin 'e vɪ di. ⁵ Min zɪɛ -a lɛ nɛn an 'tɔ -dan -nɔan. -Dandan 'tandi 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, ma'an dra di. 'Pian -te maan 'vɪ 'nan 'an -dandan "taan bɛ, yra yɪdɪnɪn nɛn o 'bɔ 'an man bɛ, -a 'bɔ nɛn maan ve.

⁶ ɛn -te an "ta -dandan "taan 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bɛ, e 'ka 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da di. Kɔɔ 'wɪ nɛn e drɛ tɪglɪ bɛ -a 'bɔ nɛn maan ve. 'Pian 'an 'pɛ da -tɔa 'bɛ 'a. Maan dra zɪɛ 'nan -e minnun 'o 'mɛn 'wɪ tin 'ba 'wɪ nɛn waa -nan 'yɪ 'an 'lɔ bɛ -a da 'lee 'wɪ nɛn waa 'man 'an da bɛ -a da.

⁷ 'Wɪ nɛn Bali -a -nan kɔɔn 'mɛn zɪɛ, e ya -nyrɛnnɛn wɪ -a. -Yɛɛ "wɛan "tɔgɔ 'an -dandan 'tan -a vɪdi -a bɛ, Bali 'an 'mɛan drɛ. E ya "le 'nan lei nɛn 'an 'kɔlɛ 'ji. Satan -le 'pasiazan -tʊ nɛn 'an man te 'e 'tɛ -kɔnnman 'mɛn "tɔgɔ 'an -dandan 'tan -a vɪdi -a. ⁸ An Minsan trʊ 'ba 'e 'pa -a yaaga 'nan, 'e Satan -le 'pasiazan zɪɛ -a 'si 'an man. ⁹ Minsan 'ka 'wɪlɛ "man "di. 'Pian yaa 'vɪ 'mɛn 'nan: «Mɛin ye "yi, ɛn mɛin drɛ 'mɛn min -a, -yɛɛ cɪ 'wɪ -dan a. 'Bɛ nɛn 'i "koe 'ka 'i da diɛ, -a -nan nɛn 'mɛn 'plɛblɛ bɔala -dan.» 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ "wɛan, an -dandan "taan 'nan 'an "koe 'ka 'an da di. Maan dra zɪɛ 'nan -e Crizi -le 'plɛblɛ 'e 'kɔn 'an 'lɔ. ¹⁰ -Yɛɛ "wɛan 'bɛ nɛn 'gʊɛ, -te yra yɪdi a 'an man oo, ɛn -te minnun 'an "srɔnman oo, ɛn -te 'winun bɔa 'an man oo, ɛn -te minnun 'tɛ "paa 'an da oo, ɛn -te "klan 'an -tɛa oo, Crizi -le "wɛan bɛ an "we "man ci "nrandɪ -a. Kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'bɛ nɛn 'an "koe 'ka 'an da 'gʊ diɛ, -a -nan nɛn Crizi 'plɛblɛ -nɔan 'mɛn 'e 'ciɔadi "da.

11 An 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'le 'an 'wulo 'ka 'an da di. Cɛɛ-maan maan drɛ zi. Kɔɔ cɛɛ 'wɪ-dandan ve paan 'an man, 'pian ka'a drɛɛ di. An 'ka fɛ-tv-a di, 'pian Zozi 'le 'pasianon nɛn o-dandan 'taan 'labɛ, maan-tɔa 'nan an 'ka o man 'wɛnnɔn Bali-le 'wɪ 'ji di. 12 Wɪnun nɛn waa-kɔɔnman 'nan an ya Zozi 'le 'pasiazan-a bɛ, 'an -pɔan 'sran 'e cin da, ɛn maan drɛ 'ka 'va. -Te e ya 'lɛbo 'fo wɪnun-a oo, ɛn-te e ya -cɛ-srɔn 'wɪnun-a oo, ɛn-te e ya 'wɪnun nɛn o Bali-le 'plɛblɛ 'ci-kɔɔnman bɛ-a oo, maan pɛɛnɔn drɛ 'ka 'va. 13-Mɛ 'wɪ nɛn maan drɛ-leglizi peenun -ji, te ma'an 'bɛ drɛɛ 'ka 'va di? Maan-tɔa 'nan, e ya -towli 'cɛ, -nyrɛn 'nan, ma'an-wɛɛɛ 'nan 'kaan 'pan wɔ di. -Te kaa ye 'le maan drɛ 'wɪdi 'bɛ, 'ka yra 'si, 'kaan man wɪ 'cɛ!

14 'Bɛ nɛn 'gʊɛ an man wɔw 'nan -e 'an 'cɛin yaagazan 'e 'lɔ 'ka 'va. 'Pian -te an 'lɔ bɛ, ma'an-wɛɛman 'nan 'kaan 'pan wɔ di. Kɔɔ 'ka 'lɔ fɛ va 'cɛɛ an cɪ di, 'pian 'ka 'bɔ po va nɛn an cɪ. Kaa-tɔa 'nan, 'nɛnnun 'cɛɛ fɛ treman 'o 'tɪ 'lee 'o 'bʊ 'le vɛ-a di, 'pian 'nɛn 'tɪ 'lee 'nɛn 'bʊ 'bɛ fɛ treman 'wee 'nɛnnun-le vɛ-a.

15 'Mɛn vɛ bɛ, 'lala pɛɛnɔn nɛn 'an 'lɔ bɛ, e -ko 'ka 'wulo -wlu. ɛn 'an 'bɔ 'an 'fli -nɔan 'nyian 'fo 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va. -Te an 'ka ye 'yi 'bʊv zɪɛ, ɛn ka'a 'mɛn 'yi 'wo 'yi 'diɛ, e ya 'kpa?

16 Ma'an-wɛɛɛ 'nan 'kaan 'pan wɔ di. 'Wɪ 'kpa nɛn! 'Pian 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan, an 'ka 'man 'yi see 'paa weinun -a, te an 'lala 'kooman 'ka 'lɔ -pɛ pee -ji zia. 17 Minnun nɛn an o 'pa 'sia 'ka 'va bɛ, -tɪɛ 'ka 'ta blɪ 'lala 'koodɪ-a 'ka 'lɔ? 18 An Tit trʊ 'ba 'nan 'e 'lɔ 'ka 'va. ɛn an -kaa 'bʊi Zozizan 'tʊ 'pa 'va, -wɛɛ 'lɔ 'a. Tit nɛn e 'lɔ zɪɛ, e 'ka 'ta blɪ 'lala 'koodɪ-a 'ka 'lɔ? -Cɛjɛ, ya'a drɛɛ zɪ 'fo 'di. Kɔɔ 'kʊ 'vale -a 'kʊɛ ci 'nrɔndɪ-a -towli, ɛn kʊ 'ta wɔla 'a -si -towli 'da.

19 -A -mie -nan bɛ, 'ka 'ci 'nrɔnman 'nan, 'kʊɛ tin 'nɔnnɔn nɛn an cɪ -a -wɛɛnan. -Cɛjɛ, 'bɛ 'cɛɛ di. 'Pian kʊ ya Crizi 'sunɔn 'a, ɛn 'wɪnun nɛn kʊa dra bɛ, Bali lɛ nɛn kʊa -sru 've. 'Kʊ 'bʊi Zozinɔn, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn kʊa dra bɛ, kʊa dra 'nan -e 'ka 'tɔ 'plɛblɛ Bali-le 'wɪ 'ji. 20 Kɔɔ 'klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lɔ bɛ, ma'an-taa 'bɔɛ 'ka man 'le zɪ 'an cɪ 'va 'bɛ -yee 'wɪ 'zʊ di. ɛn 'ka 'bɔ 'nyian ka'a 'taa 'an 'tɔɛ 'le zɪ 'ka cɪ 'va 'bɛ -yee 'wɪ 'zʊ di. 'Klan a 'an 'ji 'nan, an bɔa 'ka man te 'wɪ 'blɪdɪ a 'ka yei, ɛn te man bʊdɪ-a 'ka yei, ɛn te ka ya 'ka nyran siadɪ 'ka cin yei, ɛn te bɔɛ 'blɪdɪ a 'ka yei, ɛn te 'srɔn wɔdɪ a 'ka yei, ɛn te ka 'we 'ka cin man -wɪdi, ɛn te 'ka 'fli 'siala -dandan 'ka cin man, ɛn te ka'a blɛ 'ka cin yei 'di. 21 ɛn 'nyian bɛ 'klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lɔ bɛ, Bali -taa -a drɛɛ -e 'yra 'e 'an 'tɛ 'nyian 'cɛɛ 'wɛan. ɛn 'an 'ta -taa 'drɛɛ-trɔdrɔ minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdi drɛ 'e tɛdɛ, ɛn wa'a tian 'silɛ -a drɛdɪ man diɛ -wee 'wɛan. An ya 'vale 'o 'si 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e min 'tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a drɛdɪ man. ɛn an ya 'vale 'o 'si nyinnandɪ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ diɛ -a man! ɛn an ya 'vale 'o 'si 'wɪ 'wɪdi 'drɛdɪ nɛn waa -trɔa 'o 'win -ji bɛ -a man!

13

Pɔl 'wɪ nyranman tin 'ba Korɛnti 'nɔn lɛ

1 'Mɛn 'lɔdɪ 'ka 'va bɛ -a yaagazan nɛn an 'ta -a -si 'siala 'gʊ. Kaa-tɔa 'nan, wa'a fɔa -towli -e 'o -klan 'di. 2 -Yee 'wɛan 'bɛ nɛn an ya tian 'ka man -kɔɔbli 'gʊɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ te 'an 'cɛin 'flizan 'lɔ 'ka 'va nun bɛ, maan-fɔa 'nyian 'ji minnun nɛn o 'wɪ 'wɪdi drɛ 'e tɛdɛ bɛ, -wɛɛ. ɛn e ya 'nyian min pɛɛnɔn 'le vɛ -a. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, -te an 'lɔ bɛ, an 'wɪ tin 'baa 'e 'plɛblɛ da, ma'an 'wɪ 'cɛa 'fo 'di. 3 Kɔɔ ka ya 'vale 'an -ci -kɔɔn 'cɛɛ 'nan Crizi -ciala 'an 'va ɛn e 'wɪ tin 'baa. Crizi a 'ka 'va 'yee 'plɛblɛ 'a, kaa-tɔa zɪ. ɛn kaa-tɔa 'nyian 'nan, e 'ka min 'blɛblɛ -a di. 4 O Crizi pɛin yiba 'plan da 'le min 'blɛblɛ -le 'wɪ 'zʊ, ɛn e -ka. 'Wɪ 'kpa, 'pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ -a yɪɛ a 'man Bali-le 'plɛblɛ 'le 'wɛan. 'Wɪ 'towli zɪɛ e ya

'kœ vɛ -a. Kʊ drɛ min "blɛblɛ -a 'kʊ 'vale Crizi -a. 'Pian -te kʊ 'bɔla 'ka 'va bɛ, ka -taa -a -tɔlɛ 'nan 'plɛblɛ a 'kʊ 'lɔ. Kɔɔ Bali -le 'plɛblɛ a -maan, ɛn 'belidɪ a 'kʊ 'lɔ 'kʊ 'vale Crizi -a.

⁵ 'Ka 'cee yi -teradɪ Zozi da -nanjɛn! ɛn 'ka 'fli 'nanjɛn 'ka 'bɔ 'a, -e 'ka -tɔ! 'Ka 'nanjɛn -e 'ka -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka ya min -tɔwli "a. -Te ka'a yɪlɛ zɪ dɪɛ, te 'cee yi -teradɪ Zozi da a 'wɪ "tun "a. ⁶ -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa -a -tɔlɛ 'nan 'kʊ 'kœ vɛ -ci kɔɔn.

⁷ Kʊ Bali trʊ "baa 'nan, te 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "tɔwli "drɛ dɪ. 'Kœ tin 'nɔnnɔn "cɛɛ kʊ'a -wɛɛman 'wɪ zɪɛ -a -ji dɪ. 'Pian kʊa -wɛɛman 'nan, 'ka 'wɪ "yi "drɛ. ɛn -te minnɔn 'ka 'kʊ 'siala min -a dɪɛ, "kœ ye 'wɪ "tun "a. ⁸ Maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le 'wɪ tɪɣlɪ bɛ, kʊ'a 'kɔlaman -e 'kʊ 'si -tɔ -yrɔ "dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn yaa 'vɪ bɛ, -a 'bɔ nɛn kʊa dra. ⁹ -Yee "wɛan -te kʊ ya Bali -le 'wɪ 'ji "blɛblɛ ɛn ka ya 'ka 'tɔdɪ 'plɛblɛ bɛ, 'kʊ 'ci a 'e "nrɛndɪ. 'Wɪ nɛn kʊa laabo Bali lɔ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. 'Nan 'ka 'li 'ka da -e 'ka -sɔɔnla -si tɪɣlɪ da Bali -sru.

¹⁰ An ya tian 'ka man -kɔɔbli ɛn an 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -te 'cɛɛ. Maan drɛ zɪɛ 'nan -e -te an 'lɔ bɛ, 'an vɪlɛ 'an 'wɪ tin "baa 'cɛɛ 'e 'plɛblɛ da dɪ. Maan ve 'cɛɛ 'nan Minsan -a 'plɛblɛ 'nɔn 'mɛn. 'Pian ya'a -nɔnɛ 'nan -e 'an 'ka fuila "man "dɪ, yaa -nɔn 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va.

¹¹ 'An "bʊɪ Zozinɔn, maan 'le -sɛanla -a vɪdɪ -a 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ci 'e 'kɔn 'e "nrɛndɪ! ɛn 'ka 'li 'ka da -e 'ka -sɔɔnla -si tɪɣlɪ da Bali -sru! ɛn 'wɪnɔn nɛn maan 'vɪ 'cɛɛ bɛ 'ka 'sia 'wɪ 'a! ɛn 'ka cin "kœ "tɔ 'ka da! ɛn 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'tɔwli "da! ɛn 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va! 'Ka drɛ zɪɛ -e Bali nɛn e min ye "yi ɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn "min lɛ bɛ, 'e 'kɔn 'ka 'va.

Pɔl -a 'le 'sran 'tɔ bʊdɪ -a

¹² 'Ka Zozinɔn pɛɛnɔn 'tɔ bʊ -atu -tɛdɪ -a o man! Minnɔn pɛɛnɔn nɛn o drɛ Bali -le vɛ -a 'kʊ 'va 'gʊɛ, o 'ka 'tɔ bɔ.

¹³ -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va! ɛn -kaa "tɪ Bali -le min yɪdɪ "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va! ɛn 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va!

'Fluba nən Pəl -a crən -tε Galatı 'nən lε

¹ 'An 'bō Pəl 'bε 'fluba 'gυε -a crən -tε. An ya Zozi 'le 'pasiazan -a. Minnun 'cεε 'an 'tō -a dı, εn min -tυ 'ka 'tōlε 'kυ yei εn yaan -tō -a dı. 'Pian Zozi Crizi 'bō 'lee -kaa 'tı Bali nən e Zozi wluan -kanōn 'va bε, -wεε 'an 'pa 'sia. ² 'An 'bō 'lee 'an 'bυı Zozinōn pεεnōn nən kυ cı waa 'gυε, -leglizi -tυdυ pεεnōn nən Galatı 'leglōn 'ji bε, kυ -a -jinōn 'tō bō.

³ -Kaa 'tı Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee 'yi 'lee 'wee -fōdı -trōō -nōn 'cεε.

⁴ Zozi Crizi wıı "man εn e -ka -kaa 'leji, 'nan -e Bali 'e -cee 'wı 'wlıdı 'fui. Yaa drε zıε 'nan -e 'e -kaa 'si tυ nən -kaa cı -ji εn e ya 'e fadı 'wı 'wlıdı 'a 'gυε, -yee 'plεblε 'lō. -Kaa 'tı Bali 'bε 'vı 'nan 'e 'wı zıε -a drε. ⁵ 'Tō -dan 'e 'kōn Bali -le vε -a 'lı 'trılıı. Amεn!

-Si a -tōwlı, -a da nən min "sia 'wı 'ji

⁶ 'Wı nən kaa drε bε, yaan 'kan "fo! Bali 'ka laabυ 'nan -e 'ka Crizi -le "yi "nən "blı. 'Pian -a -nan 'ka 'mōnlε dı, ka 'si -a -sru, εn ka sōnla 'wı 'pee -sru. ⁷ Maan ve 'cεε 'nan -si pee "ka -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "dı. Minnun nən 'o -wεεman 'nan 'o 'ka 'ci baaman -ji bε, 'wεε cı. 'Wı nən 'wlu 'a bε, -nyrεn waa ve Crizi -le 'wı 'nōnnōn man. ⁸ Kυ Crizi -le 'wı 'nōnnōn paa 'ka 'ji 'nan -si zıε -a da nən min "sia 'wı 'ji. 'Pian -te min -a 'vı 'nan -si pee a -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "bε, maan laabo Bali lō 'nan 'e wei 'pla -a san man 'lı "fo "le vε -a. -Te e ya paan 'kυ 'bō 'a oō, εn -te 'bε "cεε dı, e ya Bali -le 'pasianōn nən laji bε -a -tυ a oō, Bali 'e drε zı! ⁹ Kva 'vı 'e 'cεn 'va, εn maan ve "nyian 'cεε 'nan, -te min -tυ -a 'vı 'nan, -si pee a -e min 'e 'si 'wı 'ji "da "bε, maan laabo Bali lō 'nan 'e wei 'pla -a san man 'lı "fo "le vε -a.

¹⁰ 'Wı nən maan crən -tε 'labε, yaa -kōnman 'nan, an ya "vale minnun 'o 'an 'tō "yi "vı? -Cεje, an ya 'pian "vale Bali 'e 'an 'tō "yi "vı. Maan wεε 'nan 'mεn 'wı 'e 'sō minnun lε? -Cεje, ma'an 'wı zıε -a -wεεlε dı, kōō an ya Crizi -le vε -a, εn -yee 'nyranman nən maan "paa.

Bali 'bε Pəl drε Zozi 'le 'pasiazan -a

¹¹ 'An "bυı Zozinōn, 'wı 'nōnnōn nən maan 'vı 'cεε bε, ya'a 'silε min -tυ 'le dı, ¹² εn ma'an manlε min da dı, εn min "cεε "mεn paa 'an 'ji dı, 'pian Zozi Crizi 'bō 'bε -nan kōōn 'mεn.

¹³ 'Li 'e tεdε bε, tυ nən an 'ta wōla Bali wei da "le 'an tra Zuif 'nōn 'zō bε, 'wınun maan drε bε, kaa 'man. Tυ zıε -a man bε, an 'tε 'pa Bali -le -leglizi -ji 'nōn da, εn maan wεε 'nan 'an o -nan -nyaan. ¹⁴ An 'ta 'wōla Bali wei da "le 'an tranun zō, e 'mlın 'an 'pε "kaga "da. 'An tranun drε wı bε -a -nan wı a 'an man 'kpa tıglı.

¹⁵ 'Pian Bali "yi drε 'mεn. Tυ nən te an ya tian 'an "bυ 'ji bε, Bali 'an 'si "va, εn yaan 'pla 'nan 'an drε 'e 'suzan "a. "Bε -sru, tυ nən e 'sō -a 'bō 'ji bε, e 'bō, ¹⁶ εn zı -a -pı cı bε, yaa ta 'bōla 'mεn. E drε zıε 'nan -e 'an -yee 'wı 'nōnnōn vı minnun nən o 'ka Zuif 'nōn 'a dıε -wlε. Zı e drε bε, ma'an 'wı laabōlε min lō dı. ¹⁷ εn ma'an 'kōlε Zeruzalem minnun nən o cı Zozi 'le 'pasianōn tεdε -a bε o va dı. 'Pian an -kυ Arabı 'leglōn 'ji. εn "bε -sru an 'lı 'an da 'fla nən waa laabo Damas bε -a da.

¹⁸ 'Lε yaaga "mεn 'vaa, εn an -kυ Zeruzalem, 'nan -e 'an Pierı nən waa laabo Keva bε -a -tō. Maan drε "va "nun yi -fuda 'soolu. ¹⁹ Zaji nən Minsan Zozi 'bō "bυı "a bε, -nyrεn maan 'yi. Ma'an -yee 'pasiazan pee yılε "nyian dı. ²⁰ 'Wı nən an "sia -a vınan 'cεε 'gυε, Bali -a -tōa 'nan, 'wlu -tōwlı 'ka "va "dı.

21 "Bε -sru an -ku Siri 'leglɔn 'ji, en an -ku "nyian Silisi 'leglɔn 'ji. 22 Tɔ zɪε -a man bε, te Crizi -le -leglizinun nen Zude 'leglɔn 'ji bε -a -ji 'nɔn 'ka 'an 'tɔa dɪ. 23 Waa 'man 'pian 'e "tun 'nan: «Min nen "nen e 'te "paa -kaa da bε, 'bε nen 'gʊε Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen 'nen e ya "vale 'e -nan -nyaan 'bε, yaa "paaman 'sɪen minnun ji.» 24 En o Bali 'tɔ drε -dan, 'wɪ nen yaa drε 'mɛn bε -yee "wεan.

2

Zozi 'le 'pasianɔn Pɔl -le 'wɪ "paadi 'yɪ 'yɪ

1 Lε -fuda sinjɛn "bε -sru, en an 'li 'an da Zeruzalem. Kʊε 'kʊ 'sɪen 'kʊ 'vale Barnaba -a, en an Tit 'pa 'kʊ 'va. 2 Bali 'bε -nan kɔɔn 'mɛn 'nan, 'an 'kʊ -nan nun. 'Kʊ cin 'yɪ 'kʊ 'vale -leglizi 'lɛnɔn nen minnun o "siala 'kpa tɪglɪ bε waa 'kʊ 'saza yei. Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen maan ve tʊ pɛɛnɔn man minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε -wɫε "bε, maan -sru 'vɪ -wɫε. Maan wεε 'nan 'nyranman nen maan 'pa 'triliɪ bε, 'o yɪ 'yɪ, "tɔgɔ 'e 'sɛn 'yɪ 'a 'e "tun. 3 En waa 'man 'nyian 'yɪ 'kpagba. Kɔɔ -kaa "bʊɪ Zozian Tit nen e -kʊ 'kʊ 'pale bε, Grɛk min nen, e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnnɔn -va dɪ. 'Pian -leglizi 'lɛnɔn zɪε, wa'a "tɔlɛ "man 'nan 'e drε dɪ.

4 Min -mienun a 'kʊ yei "bε, o 'ka Zozinɔn tɪglɪ 'a dɪ. -Wεε 'vɪ 'nan, Tit 'e 'kɔn 'e 'fɔdɪ -klɔnnɔn -va. O wɫa 'kʊ yei 'e yɔɔdɪ 'nan, -e 'o 'kʊ 'kʊn 'wee -pei -tɔ wɪ -tʊ man. Zozi Crizi -le 'kʊ 'sɪ nen yaa 'wʊ -pei -le 'plɛblɛ 'wɫu bε, o ya "saanan 'kʊ man 'nan -e 'o -nan yɪ 'kʊ 'lɔ. Kɔɔ e ya o 'ji 'nan, 'kʊ 'kɔn tian -pei -le 'plɛblɛ 'wɫu. 5 Kʊ'a tɔale -wɫε "fo "dɪ. Kʊa drε zɪε 'nan -e Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'e 'fɔ 'cee vε -a kɔnglɔn. Kʊ 'ka "vale min 'e 'wɪ 'nɔnnɔn zɪε -a baa fε pee -a dɪ.

6 Maan ve 'cɛε 'nan, -leglizi 'lɛnɔn nen minnun o "siala 'kpa tɪglɪ zɪε, wa'a 'wɪ 'pee 'pale 'va 'mɛn dɪ. Minnun o "siala 'kpa tɪglɪ, 'pian 'an 'bɔ 'le vε bε, zɪ o cɪ 'e tɛdɛ bε, 'bε "cɛε "mɛɛn -nanjɛan "dɪ, kɔɔ Bali 'ka min bo "va "dɪ. 7 -Leglizi 'lɛnɔn zɪε, waa -tɔ 'nan, Bali 'bɔ 'bε 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -peba 'wʊ 'an 'lɔ 'nan, -e 'an vɪ minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε -wɫε. En waa -tɔ "nyian 'nan, 'wɪ 'tɔwɫi zɪε -a 'bɔ nen Bali -a drε Pɪɛri lɛ Zuif 'nɔn 'le vε -a 'e tɛdɛ. 8 Kɔɔ waa -kɔnnɛn 'yɪ 'nan, Bali 'an drε 'yee 'pasiazan -a minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o va, "le zɪ e Pɪɛri drε 'yee 'pasiazan -a Zuif 'nɔn va bε, -yee 'wɪ 'zʊ. 9 Zaji 'lee Pɪɛri 'lee Zan 'bɔ nen Zozinɔn o "siala 'nan -wεε cɪ -leglizi 'kɔladrɛn 'a bε, waa -tɔ 'o 'fli -a 'nan, Bali 'bɔ 'bε 'nyranman zɪε -a -nan 'mɛn 'nan 'an 'pa. -A -nan nen 'o 'pɛ 'pa 'kʊ 'vale Barnaba -a 'kʊ 'lɔ. 'Kʊ pei drε 'sɪen waa -tɔwɫi 'nan, "kʊ Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε -wɫε, -e "o "vɪ Zuif 'nɔn lɛ. 10 'Wɪ 'tɔwɫi 'nen waa 'vɪ 'nan 'kʊ drε bε, -nyren 'nan, 'yale -tɛnɔn nen -leglizi -ji Zeruzalem bε, te 'kʊ 'cɪ 'e 'san o man dɪ! En 'wɪ zɪε 'an yɪε 'trɔa -a drɛdɪ da tɪglɪ.

Pɔl 'wɪ 'tɔ Pɪɛri man

11 "Bε -sru, zɪ Pɪɛri 'lʊ 'fla nen waa laabo Antɪɔs bε -a da bε, maan drε wɪ 'sʊ "ji min pɛɛnɔn yɪε man. Kɔɔ 'wɪ nen yaa drε bε e 'ka "yɪ "fo "dɪ. 12 Fɛ nen maan ve zɪε -yεε cɪ 'nan, zɪ Pɪɛri 'lʊ 'e tɛdɛ bε, Zozinɔn nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, -wεε fɛnɔn -ble waa. 'Pian zɪ Zuif 'nɔn -mienun 'sɪ Zaji -va, o -ta bε, e klan -wɫɔ. -A -nan nen e cɛɛn Zozinɔn zɪε o man fɛnɔn -blɪdɪ -a. 13 Zuif 'nɔn -mienun nen Zozi 'va bε, "o drɛdɪ 'sia "nyian -wɫɪdɪ "le Pɪɛri -le 'wɪ 'zʊ. En Barnaba "e "fɔ 'wʊ o va 'wɪ 'wɫɪdɪ zɪε -a drɛdɪ -a.

14 Zɪ maan 'yɪ 'nan, o 'ka Bali -le -sɪ tɪglɪ da dɪε, en maan 'le cɛɛn Pɪɛri lɛ Zozinɔn pɛɛnɔn yɪε man. Maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «Zuif min nen yia. 'Pian -te i -ta 'e tɛdɛ bε, yɪ'a 'wɪ drɛlɛ "le Zuif min -zʊ dɪ, en yɪ'a 'ta wɫɛa Zuif 'nɔn 'le -pei da dɪ. 'Bε nen 'gʊε, minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, i ya "vale 'nan 'o 'wɪ drε "le Zuif 'nɔn 'zʊ. Te 'i drε zɪ "fo "dɪ!»

15 'Wɪ 'kpa nən, 'kɔ 'ya wo Zuif 'nɔn 'a. Kɔ 'ka 'lɛglɔn 'pɛɛ -ji minnun nən wa'a 'ta 'wɔla Moizi -le -pei da dɛ, waa 'fo 'dɪ. 16 'Pian kɔa -tɔa 'nan, 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a dɪ. Min nən e yi -tɛala Zozi Crizi da bɛ, -a 'bɔ nən Bali -a "siala min tɪglɪ 'a. -Yɛɛ "wɛan nən 'kɔ 'bɔ nən Zuif 'nɔn 'a 'gɔɛ, kɔ yi -tɛra Zozi Crizi da. Kɔ yi -tɛra "da 'nan, -e Bali 'e 'kɔ 'sia min tɪglɪ 'a 'kɔɛ yi -tɛradɪ Zozi Crizi da man, 'pian wa'a vɪlɛ 'nan kɔ 'ta 'wɔla Moizi -le -pei da -yɛɛ "wɛan dɪ. Kɔɔ 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala 'e 'lɛ min tɪglɪ 'a dɪ.

17 ɛn 'kɔ 'bɔ nən Zuif 'nɔn 'a 'gɔɛ, -tɛ kɔa -wɛɛman 'nan, Crizi -le "wɛan nən Bali 'e 'kɔ 'sia min tɪglɪ 'a 'e 'lɛ bɛ, ɛn 'wɪ zɪɛ -yɛɛ -maan minnun 'kɔ "siala 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a bɛ, -a -ci nən 'nan Crizi 'kɔ drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a? -Cɛjɛ, -nɔjɛ "fo 'dɪ. 18 'Pian 'wɪ nən 'bɛ -taa 'an drɛlɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a bɛ, -nyrɛn 'nan, -pei nən 'an 'bɔ maan klu -sran 'ji bɛ, -tɛ an 'li 'an da 'nyian 'va "bɛ, tɛ 'an 'fli drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan -a.

19 'An 'bɔ 'le vɛ bɛ, -pei -le 'plɛblɛ 'ka "nyian 'an da dɪ, kɔɔ an -ka 'wɪnɔn zɪɛ -yɛɛ "wɛan. 'Bɛ nən 'gɔɛ, an ya 'an 'belɪdɪ Bali -le vɛ -a. 'Kɔ 'vale Crizi -a kɔɛ drɛ min -tɔwɪli "a, ɛn kɔ -ka yɪba "plan da. 20 -Yɛɛ "wɛan an 'ka "nyian 'an 'fli -ji 'trɛda dɪ, 'pian Crizi -lɔ nən an cɪ. 'Bɛ nən an cɪ 'trɛda 'gɔɛ, Bali -pɪ nən yaan 'yɪ 'yi, ɛn e wɪ "man e -ka 'an 'lɛji bɛ, -a da nən an yi -tɛala. 21 Ma'an Bali -le "yi 'tua 'an 'pɛla kɔda dɪ. "Tɛ 'ta wɔladɪ -pei -tɔ wɪnɔn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a man nən min dra tɪglɪ Bali 'lɛ bɛ, "tɛ maan vɛ 'nan Crizi -ka 'wɪ "tun "man.

3

-Te min yi -tɛra Zozi da bɛ, Bali -a "siala min tɪglɪ 'a

1 Galati 'nɔn, 'cɛɛ 'wɪ mandɪ a 'plɛblɛ. -Tɪɛ 'e 'pɛ 'pa 'ka yra? Kɔɔ Zozi Crizi -le -ka nən yaa 'wɔ yɪba "plan da bɛ, maan -ci 'vɪ 'cɛɛ 'weɪn 'va. 2 E ya "le 'an 'wɪ 'tɔ laabo 'ka 'lɔ, -nyrɛn 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ wɪnɔn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ -a man nən, Bali 'yɛɛ lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn nən kaa 'man, ɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, -yɛɛ "wɛan nən yaa -nɔn 'cɛɛ. 3 -Mɛ "le "wɛan nən 'cɛɛ 'wɪ 'ci mandɪ a 'plɛblɛ? Ka 'ta wɔladɪ 'sia Bali -sru 'e tɛdɛ Bali lei -le 'plɛblɛ 'a. 'Pian 'bɛ nən 'gɔɛ, ka ya "vale 'ka 'le -sɛanla 'ka 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a. 4 'Wɪ pɛɛnɔn nən kaa -nan 'yɪ bɛ, ya'a 'wɪ "paale 'ka 'ji dɔv? Maan -tɔa 'nan -a "nən 'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ. 5 An 'wɪ 'tɔwɪli 'bɔ laabo "nyian 'ka 'lɔ 'nan: «'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ wɪnɔn da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nən Bali 'yɛɛ lei 'saun 'nɔn 'cɛɛ, ɛn e 'lɛbo "fɔ wɪnɔn drɛ 'ka yɛi?» -Cɛjɛ, 'bɛ "cɛɛ dɪ! 'Pian Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn nən kaa 'man, ɛn ka yi -tɛra "da "bɛ, -yɛɛ "wɛan nən Bali 'wɪnɔn zɪɛ -a drɛ 'ka yɛi.

6 'Ka 'ci "nrɔn Abraam -le 'wɪ da -tɔ! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -a 'sia min tɪglɪ 'a.»

7 -Yɛɛ "wɛan 'ka -tɔ 'nan, minnun nən o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛɛ cɪ Abraam kludanɔn tɪglɪ 'a. 8 'Wɪ 'kpa, minnun nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɛ, Bali o "siala min tɪglɪ 'a 'wee yi -tɛradɪ 'e da man. 'Wɪ zɪɛ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cɛn. Kɔɔ 'wɪ 'nɔnɔn zɪɛ -a -tɔwɪli 'bɔ nən Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn Abraam lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«An -fɛa vɛ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yɛɛ "wɛan.»

9 Abraam yi -tɛra Bali da, ɛn Bali -fɛa 'vɪ "man. 'Wɪ 'tɔwɪli zɪɛ -a 'bɔ nən Bali -a dra minnun pɛɛnɔn nən o yi -tɛala Bali da bɛ, -wɛlɛ.

10 'Pian minnun nen o ya 'va 'nan 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man nen Bali 'e 'o 'sia min tɪglɪ 'a bɛ, Bali wei a 'e 'pladɪ o man. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen e Moizi -le -pei -tɔwli "cɛ srɛ,
ɛn ya'a 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ,
'wɪ 'e bɔ -a san man.»

11 'Ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, -a man "cɛɛ Bali min "siala min tɪglɪ 'a dɪ. Kaa -tɔa zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen Bali -a "siala min tɪglɪ 'a bɛ,
yɪ -tɛradɪ Bali da man nen e 'belidɪ ye.»

12 'Pian 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei -tɔ wɪnun da min 'bɔ 'le 'plɛblɛ 'a bɛ, yɪ -tɛradɪ Bali da "cɛɛ dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyian Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen e 'ta 'wɔla Moizi -le -pei -tɔ wɪnun da,
ɛn ya'a -tɔwli "cɛ "srɛlɛ dɪɛ,
yaa man 'belidɪ ye.»

13 Bali wei -a 'e 'pladɪ -kaa man, kɔɔ -ka'a 'ta wɔlɛa Moizi -le -pei da 'e pɛɛnɔn dɪ. 'Pian zɪ Crizi -ta bɛ, e wɪ "man, ɛn Bali wei nen 'e 'pladɪ -kaa man bɛ, -a "nen 'wɪ bɔ 'man -kaa 'lɛji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nen minnun -a -tɛa
-e 'o -tin yiba "man "bɛ,
Bali wei a 'e 'pladɪ -a san man.»

14 Zozi Crizi -a drɛ zɪɛ, 'nan -e 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan 'e dra bɛ, 'e drɛ minnun pɛɛnɔn 'le vɛ -a. Bali 'e 'nan Abraam lɛ 'nan: «An -fɛa ve 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man 'yie "wɛan.» Minnun pɛɛnɔn nen o yɪ -tɛala Zozi 'bɔ da bɛ, lei 'saun nen Bali "e 'nan 'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, e dra -wee vɛ -a.

'Wɪ nen Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan 'e dra bɛ, fɛ -tɔ 'ka -a lɛlɛ dɪ

15 'An "bɔvɪ Zozinɔn, 'wɪ nen blamin -a dra bɛ, -a da nen 'an 'ci nrɔn ɛn an "ta 'wɪ 'gɔvɛ -a ve. -Te min 'e -zia paala tɪglɪ bɛ, min 'ka 'kɔlaman -e 'e fuila 'nan dɪ, ɛn min 'ka 'kɔlaman -e 'e 'pa "va "dɪ. 16 'Wɪ nen Bali "e 'nan 'e dra Abraam 'lee 'e kluda min lɛ bɛ, -a -tɔwli "nen zɪɛ. Bali 'ka -a vɪlɛ 'nan: «-a kludanɔn», "le min "kaga "le 'wɪ nen yaa 'vɪ dɪ. 'Pian e 'nan: «'i kluda min», min -tɔwli "le 'wɪ vɪdɪ -a. Min zɪɛ Crizi nen. 17 'Wɪ nen maan 'nan 'an ve bɛ, -nyren 'gɔ: Bali 'wɪ 'tɔ 'vɪ Abraam lɛ, "le min 'e -zia "paala bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Moizi -le -pei nen e 'bɔla lɛ -yaa sinjɛn 'e 'ta le lɛ -fuba yaaga (430) "bɛ -sru "bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e -zia zɪɛ -a fuila 'nan dɪ, ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e Bali -le 'wɪ nen yaa 'vɪ Abraam lɛ bɛ, -a klu -sran dɪ. 18 'Te 'ta wɔladɪ Moizi -le -pei da man nen min -zia zɪɛ -a ye bɛ, "te maan ve 'nan, ya'a -zia zɪɛ -a yɪlɛ 'wɪ nen Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a man dɪ. 'Pian Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn, -yee "wɛan nen Abraam -zia zɪɛ -a 'yɪ.

-Mɛ "le "wɛan nen Bali -pei -tɔ minnun lɛ?

19 -Te 'bɛ a zɪ bɛ, -mɛ "le "wɛan nen Bali -ta -pei -tɔ wɪnun -a "nyian? E -ta -a 'nan, -e min 'e 'wɪ nen ya'a Bali ci sɔa dɪɛ, -a -tɔ. -Peinun zɪɛ, -wɛɛ cɪ -trilii 'vaa, ɛn Abraam kluda min bɛ, e -ta. 'Wɪ nen Bali "e 'nan 'e dra Abraam lɛ bɛ, min zɪɛ -yee vɛ nen. -Peinun zɪɛ Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ, -wɛɛ -tɔ minnun lɛ, ɛn min -tɔ 'bɛ 'tɔ Bali -le 'pasianɔn 'lee minnun 'bɔ yei. 20 'Pian 'wɪ nen Bali "e 'nan, 'e dra Abraam lɛ bɛ, Bali 'bɔ 'bɛ tin 'ba -yrɛ 'e 'bɔ 'a. Min -tɔ 'ka 'tɔlɛ o yei "dɪ.

21 -A -ci nen "mɛn 'nan, Moizi -le -peinun bɛ, e 'wɪ nen Bali "e 'nan, 'e dra Abraam lɛ bɛ, -a baaman -ji? -Cɛjɛ, e 'ka zɪ "fo "dɪ. "Te Moizi -le -peinun zɪɛ e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, "te maan ve 'nan, Bali min "siala min tɪglɪ 'a 'ta wɔladɪ "da "man. 22 'Pian e 'ka zɪ dɪ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: "Trɛdanɔn pɛɛnɔn 'ta a 'e "fluladɪ 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'ɔ. ɛn zɪ 'kɔ -kaa drɛ 'lɔɔ -e

-kaa 'sɔ -yrɔ 'bɛ, -nyrɛn 'nan -kaa yi -tɛra Zozi Crizi da, -e 'wɪ nɛn Bali 'e 'nan, e dra Abraam lɛ bɛ, 'e drɛ -cɛɛ vɛ -a.

²³ 'Pian tɔ nɛn tɛ Bali 'ka tian yi -tɛradɪ Zozi da ci 'silɛ -cɛɛ dɪɛ, tɛ -kaa ya -kaa -mɛan drɛdɪ Moizi -lɛ -pɛi -lɔ. ²⁴ -Pɛi zɪɛ 'e yɪɛ 'tɔ 'ka 'va -trilii, ɛn Zozi Crizi -tadɪ 'bɔ. E drɛ zɪɛ 'nan -e -cɛɛ yi -tɛradɪ Zozi 'bɔ da man nɛn Bali 'e -kaa 'sia min tɪɪɪ 'a 'e 'lɛ. ²⁵ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ Zozi 'ta, ɛn -kaa yi -tɛra Zozi 'bɔ da. -Yɛɛ "wɛan -kaa 'ka 'nyian -kaa -mɛan drɛdɪ Moizi -lɛ -pɛi -lɔ dɪ.

²⁶ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'cɛɛ yi -tɛradɪ Zozi da -lɛ "wɛan, ka ya Bali -lɛ 'nɛnnun -a, kɔɔ 'ka 'bɔ 'lɛɛ Zozi Crizi bɛ, ka drɛ min -tɔwli "a. ²⁷ Bali 'bɛ 'ka -batizɛ drɛ, -yɛɛ "wɛan ka drɛ min -tɔwli "a 'ka 'vale Crizi -a, ɛn ka Crizi 'kɔlɛ 'wɔ 'ka da.

²⁸ -Tɛ Zuif min nɛn 'yia oo, ɛn -tɛ i 'ka Zuif min -a dɪ oo, -tɛ nɔan nɛn 'yia oo, ɛn -tɛ i 'ka nɔan -a dɪ oo, -tɛ -klɔnmɔn nɛn 'yia oo, ɛn -tɛ lumɔn nɛn 'yia oo, ka 'ka 'ka 'cɛndɪ 'e cin man dɪ. Kɔɔ ka 'bɔ 'lɛɛ Zozi Crizi bɛ, ka drɛ 'sɪɛn min -tɔwli "a.

²⁹ Ka ya Crizi -lɛ vɛ -a, -yɛɛ "wɛan ka ya Abraam kludanɔn 'a, ɛn -zia nɛn Bali 'e 'nan, 'e -nɔan Abraam kludanɔn lɛ bɛ, e ya 'cɛɛ vɛ -a.

4

¹ 'Wɪ nɛn maan 'nan 'an vɛ 'cɛɛ bɛ, -nyrɛn 'gʊ, 'nɛn nɛn 'e 'tɪ -zia -blɛ bɛ, tɔ nɛn e ya tian "wɛnnɔn bɛ, e ya "lɛ nɔan -lɛ 'wɪ 'zɔ, 'pian tɛ -a -blɛnɔn nɛn 'e "tɪ -zia 'bɔ 'a. ² Tɔ nɛn e ya tian "wɛnnɔn bɛ, minnɔn 'bɛ "paala, ɛn -wɛɛ 'lɛji wɪ dra -trilii, -e tɔ nɛn -a "tɪ -a kɔɔn bɛ, 'e 'bɔ. ³ -A -tɔwli 'bɛ drɛ "nyian -cɛɛ vɛ -a. Tɔ nɛn -ka'a tian Crizi -tɔlɛ dɪɛ, tɛ -kaa ya "lɛ 'nɛn "wɛnnɛn 'zɔ, ɛn -kaa ya 'tɛda fɛnɔn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'lɔ nɔan -a. ⁴ 'Pian zɪ tɔ nɛn Bali -a kɔɔn bɛ, e 'bɔ bɛ, ɛn Bali 'bɔ 'yɛɛ 'nɛn 'pa 'sia 'tɛda. 'Nɛn zɪɛ, lumɔn 'bɛ -ya, ɛn e 'ta 'wɔla Zuif 'nɔn 'lɛ -pɛi da, ⁵ 'nan -e 'e minnɔn nɛn o cɪ -pɛi zɪɛ -yɛɛ nɔanba -ji bɛ, 'o 'si 'wɪ 'ji. Yaa drɛ zɪɛ, 'nan -e Bali 'e -kaa drɛ 'yɛɛ 'nɛnnun -a.

⁶ Fɛ nɛn yaa -kɔɔnman 'nan, ka ya -yɛɛ 'nɛnnun -a bɛ, -nyrɛn 'nan, lei nɛn, Bali -lɛ 'nɛn zɪɛ -yrɔ "bɛ, -a -tɔwli "nɛn Bali -a -nyran -kaa 'ji. Lei zɪɛ -yɛɛ -maan -kaa vɛ Bali lɛ 'nan: «'An "tɪ -baba.» ⁷ 'Wɪ 'kpa nɛn, i 'ka "nyian fɛ -tɔ -lɔ nɔan -a dɪ, 'pian i ya Bali -lɛ 'nɛn 'a. I ya -yɛɛ 'nɛn 'a -lɛ "wɛan, fɛ pɛɛnɔn nɛn yaa 'pla 'yɛɛ 'nɛnnun -lɛ vɛ -a bɛ 'yɪɛ vɛ nɛn.

Galati 'nɔn 'lɛ 'sɪdɪ Zozi -sru "naan Pɔl man

⁸ 'E tɛdɛ tɛ ka'a tian Bali tɔa dɪɛ, tɛ ka ya fɛnɔn nɛn min o -paan ɛn o 'ka Bali tɪɪɪ 'a dɪɛ -wɛɛ nɔannun -a. ⁹ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka Bali -tɔ "mɛn. -A 'kpa tɪɪɪ 'ji bɛ, Bali 'bɛ 'ka 'tɔ. Ka'a 'kɔlaman paan -e 'ka 'li 'ka da "nyian 'tɛda fɛnɔn va dɪ! -Wɛɛ 'plɛblɛ 'lɛ 'ka 'man "dɪ, ɛn fɛ -tɔ 'ka -wɔlɔ -e 'o -nɔn min lɛ dɪ! -Mɛ "lɛ "wɛan nɛn ka ya 'vale 'ka dra "nyian -wɛɛ nɔan -a? ¹⁰ Ka yi -mienun 'lɛɛ mɛn -mienun 'lɛɛ tɔ -mienun 'lɛɛ 'si 'va, ɛn ka ya 'ka 'ladɪ 'o da. ¹¹ 'Cɛɛ nyɛn a 'an 'ji 'nan, 'mɛn 'nyranman pɛɛnɔn nɛn maan 'pa 'ka 'va bɛ, -a "nɛn "fɔ 'e "tun.

¹² 'An "bɔɪ Zozinɔn, an 'ka trɔ "baa 'nan, 'ka drɛ "lɛ 'mɛn 'wɪ 'zɔ. Tɛ 'ka -wɛɛ 'nan 'ta wɔladɪ -pɛi -tɔ wɪnɔn da man nɛn Bali 'e 'ka 'sia min tɪɪɪ 'a dɪ! -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, tɔ nɛn an ya 'ka 'va bɛ, an 'wɪ drɛ "lɛ 'cɛɛ 'wɪ 'zɔ. Ma'an lɛalɛ -pɛi -tɔ wɪnɔn man dɪ. Tɔ zɪɛ -a man nɛn an Bali -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ, ɛn ka'a 'wɪ drɛlɛ 'mɛn -wɪdɪ "dɪ. ¹³ Kaa -tɔa 'nan, Bali -lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn tɛdɛ vɪnan 'cɛɛ bɛ, -cɛ 'bɛ 'lɔ 'maan. ¹⁴ 'Wɛan -cɛ 'bɔ zɪɛ yaan drɛ "lɛ tɛ 'ka -pli 'an man dɪ. 'Pian ka'a 'lɛ 'yi 'sɛnɛl 'mɛn 'wɛan dɪ, 'ka yɪɛ 'tɔ 'an 'va. ɛn "nyian kaan 'sia tɪɪɪ "lɛ Bali -lɛ 'pɛɛnɔn nɛn laji bɛ -a -tɔ -lɛ 'wɪ 'zɔ, -tɛ 'bɛ "cɛɛ dɪ, "lɛ Zozi Crizi 'bɔ 'lɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ Tɔ zɪɛ -a man bɛ, tɛ ci "nrandɪ -dan a 'ka 'lɔ. ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ -mɛ 'bɛ drɛ 'cɛɛ? Maan vɛ 'ka man 'nan, tɔ zɪɛ -a man bɛ, ka -kɔlaman paan fɛ a "lɛ 'ka yɪɛ

'le 'wɪ 'zɔ bɛ, kaa 'sia 'ji -e 'ka -nɔn 'mɛn. ¹⁶ 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ, ka ya 'an sianan 'ka 'nanmanzan 'a, an 'wɪ tɪgɪ ve 'cɛɛ -le "wɛan.

¹⁷ Min -mienun 'bɛ 'ka -klanman 'wɪ nɔnnɔn 'pee vidɪ -a 'cɛɛ. 'Wɪ nɛn waa dra zɪɛ, e 'ka "yi "di. O ya "vale 'ka koda -tɔ 'an 'va -e 'ka lɛa 'o man. ¹⁸ 'Wɪ nɛn e ci "yi "bɛ, -nyɛn 'nan, te an ya 'ka yei oo, ɛn te an 'ka 'ka yei "di oo, min 'e 'ka klan 'wɪ tɪgɪ vidɪ -a 'cɛɛ.

¹⁹ 'Mɛn 'nɛnnun, 'cee "wɛan an ya "nyian 'an yɾa yɾan. An ya "le lɪmɔn nɛn e -fɔ -srunan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. An ya "vale 'ka drɛ Crizi -srunan tɪgɪ 'a. ²⁰ E dra 'mɛn "le te an ya 'ka yei "nun, -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'an 'bɔ 'a. Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn 'an vɪ "nyian 'cɛɛ bɛ ma'an tɔa di.

Pɔl Aga 'lee Sara -le 'wɪ 'vɪ

²¹ Kaa nɛn ka ya "vale 'ka 'wulo wo Moizi -le -pei -tɔ winun wlu bɛ, 'wɪ nɛn -pei zɪɛ yaa 'vɪ bɛ, ka'a manlɛ dʊʊ? ²² Moizi -le 'fluba 'ji bɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: Abraam -le 'nɛnnun a "fli. Waa -tʊ -ya o 'vale 'e nan -le nɔan nɛn waa laabo Aga bɛ -a. ɛn waa -tʊ -ya o 'vale 'e nan Sara -a. Sara 'ka nɔan -a di. ²³ -A nan -le nɔan Aga "e 'nɛn 'ya blamin ci 'sɔ wɪ da. 'Pian Sara "e 'ya 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra -yɾɛ "bɛ -a da.

²⁴ 'Wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, -kɔnnɛn 'nɛn Bali -a -fɔ -cɛɛ. -A -ci nɛn 'nan, lɪmɔn "fli zɪɛ o ya "le ci bɔ wɪ -tʊdʊ "fli 'zɔ. -A nan -le nɔan Aga bɛ, -yɛɛ ci "le 'wɪ nɛn Bali 'lee 'yee minnun ci 'bɔ "da Sinai pɔn da bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Minnun zɪɛ, o ya nɔannun -a "le Aga -le 'nɛnnun -le 'wɪ 'zɔ. ²⁵ Aga a "le Sinai pɔn nɛn Arabi 'lɛglɔn 'ji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn e ya "nyian "le Zeruzalɛm nɛn -nan cɛɛgʊ yi -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ, kɔɔ -a da minnun a nɔannun -a Moizi -le -pei -lɔ. ²⁶ 'Pian Zeruzalɛm nɛn laji bɛ, 'bɛ 'ka nɔan -a fɛ -tʊ -lɔ di. -Yɛɛ ci -kaa "bʊ "a. ²⁷ -Yee 'wɪ a 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Lɪmɔn nɛn 'yie 'nɛn "ka "diɛ,
 'i 'ci -taa "nranlɛ.
 Yi'a 'nɛn 'yadɪ -le ci "yaa -tɔlɛ di,
 'pian i -taa ci "nran "dre "fɔlɛ.

Ɔ 'sran 'si 'i -sru,
 'pian 'i 'ci -taa "nranlɛ,
 kɔɔ 'yie 'nɛnnun -taa "kɔnlɛ "kaga
 e "mlian tʊ nɛn i ya 'i 'sran wlu bɛ -a da.»

²⁸ 'An "bʊɪ Zozinɔn, 'cɛɛ ci "le 'nan Izak -le 'wɪ 'zɔ, kɔɔ 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ 'nan e dra bɛ, -a da 'nɛnnun nɛn 'kaa. ²⁹ Tʊ zɪɛ -a man bɛ, 'nɛn nɛn waa -ya blamin ci 'sɔ wɪ da bɛ, e 'tɛ 'pa 'nɛn nɛn waa -ya Bali lei -le 'wɪ da bɛ -a da. -A -tʊwli 'bɛ dra tian 'gʊ. ³⁰ 'Pian -mɛ "wɪ nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji? E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'i nɔan lu -pin 'o 'vale 'e 'pɪ -a!
 Te nɔan ci 'nɛn
 'lee 'trɛ 'wɛ 'ci 'nɛn
 'o 'trɔa 'o "tɪ -zia da "fo "di!»

³¹ 'An "bʊɪ Zozinɔn, -cee vɛ bɛ, -kaa 'ka nɔan ci 'nɛnnun -a di, 'pian -kaa ya 'trɛ 'wɛ 'ci 'nɛnnun -a.

5

Zozi Crizi -kaa 'si -pei -le 'pleble 'wlu

¹ Crizi -kaa 'si 'wɪ 'ji 'nan, -e -kaa vɪlɛ -kaa kɔn fɛ -tʊ -le nɔanba -ji di. -Yee "wɛan 'ka 'tɔ 'pleble, te 'ka 'fli 'tʊ -e min 'e 'ka drɛ "nyian -pei -le nɔan -a di!

² 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊɛ -yɾɛ! 'An 'bɔ Pɔl, maan ve 'cɛɛ 'nan, -te kaa wɛɛ 'nan 'ka -fɔa "klɔnmɔn -va bɛ, 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ bɛ, ka'a "nɛn 'ble "fo "di. ³ ɛn min

oo min nen e -fɔ -klɔnmɔn -va bɛ, maan ve -a san lɛ 'nan, 'e 'ta wɔla -pei -tɔ wɔ -tɔvɔ pɛɛnɔn 'bɔ da. ⁴ Kaa nen kaa -wɛɛman 'nan, 'ta wɔladɔ Moizi -le -pei da man nen Bali 'e 'ka "sia min tɔglɔ 'a bɛ, 'ka 'fli "cɛɛn Crizi man, ɛn "nyian Bali -le "yi "nen, yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, ka cɛɛn "man.

⁵ 'Pian 'kɔvɛ vɛ bɛ, 'kɔ 'bli a da 'nan, 'kɔvɛ yi -teradɔ Zozi da -le "wɛɛn, Bali 'kɔ "siala min tɔglɔ 'a. Bali lei 'saun 'bɛ 'maan 'wɔ zɪɛ -a -cin a 'kɔ 'ji. ⁶ -Te min 'lee Zozi Crizi drɛ ɛn -tɔwli "a bɛ, -te -a san -fɔ -klɔnmɔn -va oo, e ya 'e "tun. ɛn -te ya 'a 'fɔlɛ -klɔnmɔn -va dɔ oo, e ya 'e "tun. 'Pian 'wɔ nen Bali cɔ "va "bɛ, -nyɛɛn 'nan, min 'e yi -tera Zozi da, ɛn 'e -ci -kɔɔn min yɪdɔ "yi "a!

⁷ 'E tɛdɛ bɛ, kaa pou 'sia "yi! -Tɪɛ drɛ, ɛn ka 'ka "vale 'ka 'ta wɔla "nyian 'wɔ tɔglɔ zɪɛ -a da dɔ? ⁸ 'Wɔ nen waa 'vɔ 'cɛɛ ɛn ka 'sia "da "bɛ, ya 'a 'sia Bali nen e 'ka laabɔ bɛ -a va dɔ. ⁹ -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan: «Sɪ 'wɛlɛ -tɔwli min 'shɛ pɛɛnɔn "tranman!» ¹⁰ 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, an yi -teala Minsan Zozi Crizi da, -yɛɛ "wɛɛn 'an 'bli a "da 'nan, 'wɔ nen maan 'vɔ bɛ, -a -sru "nen ka -taa -sɔɔnlɛa. ɛn maan -tɔa 'nan, min nen e -ta 'ka 'ci lilɛa bɛ, Bali 'wɔ "nen -kɔɔnman -a san lɛ.

¹¹ 'An "bɔvɔ Zozinɔn, minnɔn -a 'vɔ 'nan, an -fɔdɔ -klɔnmɔn -va 'wɔ ve tian minnɔn lɛ. "Te 'wɔ 'kpa nen bɛ, -mɛ "le "wɛɛn nen Zuif 'nɔn 'tɛ "paa 'an da "nen? 'Pian e 'ka 'wɔ 'kpa -a dɔ. Crizi -le -ka nen yaa 'wɔ yiba "plan da bɛ, -a 'wɔ nen maan ve minnɔn lɛ, ɛn 'wɔ zɪɛ e "naan o man. ¹² Minnɔn nen o -tɔa 'ka man 'nan, 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va bɛ, 'o 'kɔ 'o 'fli 'sa! 'Bɛ "yi mlin.

Te 'ka 'ta wɔla blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ -sru "dɔ, Bali ci 'sɔ wɔ nen 'ka drɛ!

¹³ 'An "bɔvɔ Zozinɔn, Bali 'ka laabɔ 'nan, -e 'ka vɪlɛ 'ka 'kɔn fɛ -tɔ -lɔ nɔan -a dɔ. Te 'ka 'pa 'wɔ zɪɛ -a da, -e 'ka blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ "drɛ dɔ! 'Pian 'ka cin yɪdɔ "yi "a nen, 'ka cin man wɔ drɛ! ¹⁴ -Yɛɛ cɔ Bali -le -pei -tɔ wɔnɔn pɛɛnɔn 'lɛ sɔɔdɔ -a. Kɔɔ e ya 'e 'cɛɛn -tɛdɔ 'nan:

«'I bɔɛzan -tɔ yɔ "yi "le 'yie 'wɔ 'zɔ!»

¹⁵ 'Pian -te ka drɛ "le -plɛnnɔn -le 'wɔ 'zɔ, ɛn 'shɛ sɔɔn nen kaa -tɛ bɛ, 'ka drɛ "yɪ, "tɔgɔ 'ka cin -tɛɛ.

¹⁶ -Yɛɛ "wɛɛn maan laabo 'ka 'lɔ 'nan: 'Ka 'ta wɔla Bali -sru -yɛɛ lei 'saun 'le 'plɛblɛ 'a! -Te kaa drɛ zɪɛ, ka -kɔlamɔn blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ 'kɪdɔ -a. ¹⁷ Kɔɔ blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ "bɛ, Bali lei 'ka -a ye "yi "dɔ. ɛn fɛ nen Bali lei -a ye "yi "bɛ, blamin 'ka ye "yi "dɔ. -Yɛɛ cɔ 'nan, Bali lei ci 'sɔ wɔ 'lee blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ "bɛ, o yei 'ka -a ble dɔ. -Yɛɛ "wɛɛn ka 'a 'kɔlamɔn -e 'ka 'wɔ nen ka cɔ "va "bɛ -a drɛ dɔ. ¹⁸ 'Pian -te Bali lei 'saun 'bɛ -si -kɔɔnman 'cɛɛ bɛ, te -pei -le 'plɛblɛ 'ka "nyian 'ka da dɔ.

¹⁹ Blamin ci 'sɔ wɔ -wɪdɔ "bɛ, -kaa -tɔa 'e pɛɛnɔn. Nyinnandɔ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa 'a o cin 'palɛ dɪɛ, e ya -tɔ. ɛn 'wɔ nen e min "trɪ -tɔa Bali 'lɛ bɛ, -a drɛdɔ a -tɔ. ɛn -kɔnnɛn -wɛɛdɔ "kaga 'lee lɪ -wɛɛdɔ "kaga "bɛ e ya -tɔ. ²⁰ ɛn yiba "minnɔn -pandɔ a -tɔ, ɛn 'bui 'fɔdɔ a -tɔ, ɛn 'nandɔ min man a -tɔ, ɛn 'wɔ 'blɪdɔ a -tɔ, ɛn man budɔ a -tɔ, ɛn 'bli 'fɔdɔ min jɪ a -tɔ, ɛn bɔɛ "blɪdɔ a -tɔ, ɛn 'cɛndɔ 'e cin man, te min yei 'ka -a ble dɪɛ, e ya -tɔ. ²¹ ɛn 'nandɔ min man min lɔ fɛ -le "wɛɛn bɛ, e ya -tɔ, ɛn min -le 'fli -nɔndɔ -wɛn mlɪndɔ lɛ 'lee "fɛdɪnɔn lɛ a -tɔ, ɛn 'wɔ 'wɪdɔ "pɛɛ drɛdɔ a -tɔ. 'Wɔ pɛɛnɔn zɪɛ -a drɛdɔ 'ka "yi "fɔ dɔ. Maan 'vɔ 'cɛɛ 'e 'cɛn 'va, ɛn an 'wɔ "paala "nyian 'cɛɛ 'nan, min oo min nen e 'wɔnɔn zɪɛ -a -tɔ dra bɛ, ya 'a 'ko Bali -lɛ mingɔnnɛn trɛda dɔ.

²² 'Pian -te Bali lei 'saun 'bɛ min "paala bɛ, zɪ -a "nen bɔala 'gɔv: -A san min ye "yi, ɛn -a san ci "nranman, ɛn -a san man yɔa flu, ɛn -a san 'e 'man -sɛanla 'wɔ 'ji, ɛn -a san a min 'kpa 'a, ɛn -a san ci a "yi, ɛn min yi -teala -a san da. ²³ -A san a "min -trɔɔ -a, ɛn -a san -kɔlamɔn 'e 'fli 'pladɔ -a. 'Wɔ pɛɛnɔn zɪɛ, -a -tɔwli

'ka -pei -tu srɛ wɪ -a dɪ. ²⁴ Minnun nɛn o drɛ Zozi Crizi -le vɛ -a bɛ, o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnɪn -wɪdɪ "bɛ, wɛɛ wo 'trɛ 'ji. E ya "le -a -pɛɪndɪ -zɔ yɪba "plan da.

²⁵ Bali lei 'saun 'bɛ 'belidɪ -nɔn -cɛɛ, -yɛɛ "wɛan -a 'bɔ nɛn 'e -kaa 'pla! ²⁶ Te -kaa 'fli -kɔɔn "dɪ! ɛn te -kaa bɔɛzan -tu 'le -wɛɛla dɪ! ɛn te -kaa man bɔ -kaa bɔɛzan -tu -va dɪ!

6

'Ka 'yi 'drɛ 'ka cin le!

¹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, -te ka 'bɔ 'ka "bɔɪ Zozizan 'tu man, te e ya 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnan bɛ, kaa nɛn Bali lei 'saun 'bɛ 'ka "paala bɛ, 'ka 'pa "va -e 'e -sɔɔnla -si tɪglɪ da! 'Pian 'ka drɛ -trɔɔ! ɛn 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, "tɔgɔ 'ka 'bɔ nɛn 'ka drɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'a. ² 'Wɪ oo 'wɪ nɛn e 'bɔ 'ka "bɔɪ Zozizan 'tu man bɛ, 'ka 'pa "va! -Te kaa drɛ zɪɛ, te ka ya 'ta wɔlanan Crizi -le -pei da. ³ Maan ve 'cɛɛ 'nan, -te min 'e 'fli 'sia 'nan 'e 'kpa "mlɪan 'e "bɔɪ Zozizan 'tu da bɛ, te e ya 'e 'bɔ 'fli see "paanan, kɔɔ -a tɪglɪ da bɛ -a 'bɔ "nyɪan "e 'ka 'wo fɛ -tu -a dɪ. ⁴ 'Pian min 'e 'bɔ 'fli drɛ wɪ -nanjɛn! -Te -a drɛ wɪ a "yi "bɛ, te -a 'bɔ 'le ci "nran nɛn. Te 'e 'fli drɛ wɪ -kɔɔn 'e bɔɛzan -tu -le vɛ man dɪ! ⁵ Kɔɔ zɪ min -tu 'wɪ drɛ bɛ, -a da 'sinan nɛn e -taa -a 'palɛ.

⁶ Min nɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn "paaman "ji "bɛ, -a san zɪɛ fɛ pɛɛnɔn nɛn yaa yɛ bɛ, 'e min nɛn yaa "paaman "ji "bɛ -yɛɛ "nɔn.

⁷ Te 'ka 'fli see "paa dɪ! Wa'a Bali sɛɛ wo dɪ. 'Ka -tɔ 'nan, fɛ nɛn min -a -fɔ 'trɛ 'ji bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -tɛa. ⁸ Fɛ nɛn maan 'vɪ zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan blamin ci 'sɔ wɪ -wɪdɪ "bɛ, -te -a 'bɔ nɛn min -a drɛ bɛ, -a "nɛn "nɛn -kadɪ -a. ɛn 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a -kɔɔnman min lɛ bɛ, -te -a 'bɔ nɛn min -a drɛ bɛ, -a san -a "nɛn "ble 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ -a yɪdɪ -a. ⁹ -Yɛɛ "wɛan, te -kaa "koe 'e 'si -kaa da 'wɪ "yi "drɛdɪ -a dɪ! Kɔɔ -te -kaa 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪɛ, -kaa "nɛn "ble te -a tu 'bɔ. ¹⁰ 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a, -yɛɛ "wɛan -te -a -nan a -kaa 'lɔ bɛ, -kaa "yi "drɛ min pɛɛnɔn lɛ, 'pian -kaa 'sia -kaa "bɔɪ Zozinɔn da!

Pɔl 'wɪ 'le 'sran 'wɪ 'pladɪ -a

¹¹ 'Fluba 'le 'sranan 'gɔɛ, mɛɛn 'bɛ 'crɛn -tɛa 'an 'bɔ 'a. Kaa -kɔnnɛn "ye -a 'wɛɛ -dandan man.

¹² Minnun nɛn o ya "vale 'nan 'o "sɔa minnun lɛ bɛ, -wɛɛ -tɔa 'ka man 'nan, 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va. Waa dra zɪɛ 'nan, "tɔgɔ Zuif 'nɔn 'o 'tɛ 'pa 'o da Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yɪba "plan da bɛ, -a 'wɪ vɪdɪ man. ¹³ Minnun 'bɔ zɪɛ, o ya 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va, 'pian wa'a 'ta 'wɔla -pei -tɔ wɪnɪn pɛɛnɔn 'bɔ da dɪ. O -tɔa 'ka man 'nan 'ka 'fɔ -klɔnmɔn -va, -e 'o plɔ nɛn waa 'pla 'ka man bɛ -a -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

¹⁴ 'Pian 'mɛn vɛ bɛ, -kaa san Zozi Crizi -le -ka nɛn yaa 'wɔ yɪba "plan da bɛ, -a 'wɪ 'saza 'a nɛn "an 'fli -kɔɔnman. Zozi 'le -ka nɛn yaa 'wɔ yɪba "plan da bɛ, -yɛɛ "wɛan 'wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'trɛda 'wɪ 'a zɪɛ, "mɛɛn ye 'wɪ "tun "a, ɛn 'trɛda 'wɪnɪn zɪɛ 'o 'va zɪa bɛ, an drɛ min -kadɪ -a. ¹⁵ -Te min -fɔ -klɔnmɔn -va oo, e ya 'e "tun. ɛn -te min 'ka 'fɔlɛ -klɔnmɔn -va dɪ oo, e ya 'e "tun. 'Pian 'bɛ nɛn 'bɛ cɪ 'wɪ -dan -a bɛ, -nyrɛn 'nan Bali 'e -kaa drɛ min -trɛ -a. ¹⁶ Minnun pɛɛnɔn nɛn waa -wɛɛman 'nan yi -tɛradɪ Zozi da man nɛn Bali 'e o 'sia min tɪglɪ 'a bɛ, Bali 'e 'yɛɛ "yi 'lee 'yɛɛ -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn -wɛɛ. -Wɛɛ cɪ Izraɛl 'nɔn tɪglɪ nɛn Bali -le vɛ -a bɛ waa.

¹⁷ An 'wɪ pɛɛnɔn 'ci 'vɪ 'cɛɛ 'va, -yɛɛ "wɛan te min -tu 'e "koe "nyan wɪ pɛɛ -nɔn "nyɪan 'mɛn dɪ! Kɔɔ an yra 'yɪ "kaga Zozi 'sudɪ -le "wɛan, -a plɔnɪn nɛn 'an man 'gɔ.

¹⁸ 'An "bɔɪ Zozinɔn, -kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va. Amɛn!

'Fluba nən Pəl -a crən -tε Efez 'nən lε

¹An 'bō Pəl bε, Bali 'bō 'ci 'sō 'a nən an drε Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Mεen 'fluba 'gυε -a crən -tε. Maan crən -tε Bali -le minnun nən Efez 'fla bε -wλε. Zozi Crizi 'lee 'ka 'bō bε, ka drε min -towlı "a, εn 'ka 'pε -sru 'ka 'e tōadı -yee 'wı 'ji dı.

²-Kaa "tı Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fōdı -trōō -nōn 'cεε.

Pəl Bali 'tō 'bō 'yi "nən yaa drε -cεε bε -a man

³-Kaa Bali 'tō 'bō! -Yεε cı -kaa san Zozi Crizi "tı "a, εn -yεε fεa 'vı -kaa man. E cıla Zozi Crizi -va εn "yi 'tō 'tūdō pεεnōn nən -yee lei 'saun 'lō bε 'e drε -cεε vε -a laji lou.

⁴Te Bali 'ka tian 'trε drε lε dıε, εn e -kaa 'si 'va, ka drε Zozi 'le vε -a -le "wεan. Bali -kaa 'si 'va 'nan -e -kaa drε 'yee vε -a, -e 'tō 'tō 'e vı lε 'e 'kōn 'e 'padı -kaa man -a 'lε dı.

Bali -kaa ye "yi "le "wεan, ⁵yaa 'vı 'e 'cεn 'nan 'e -kaa dra 'yee 'nennun -a. E cıla Zozi Crizi -va 'nan -e 'e -kaa drε 'yee 'nennun -a. Yaa drε "le zı e cı -a 'bō 'ci 'sō 'a bε -yee 'wı 'zō. ⁶Yaa drε 'nan -e -kaa 'e 'tō -dan vı 'yee "yi "man. "Yi zıε yaa drε -cεε -a -pı nən e 'sō -yrε tıglı bε -yee "wεan.

⁷Zozi Crizi nən nən e -sran bε, -yεε -maan εn Bali -kaa 'si 'wı 'ji, εn e -cεe 'wı 'wlıdnun fui. Bali -le "yi "bε, -a -kōōn "manvε "ka "dı, -yee "wεan nən yaa drε zı. ⁸'Wı 'kpa, Bali 'yee "yi "nōn -cεε 'e 'cıladı "da. E 'wı 'tōdı -nōn -cεε 'nan, -e -kaa 'yee 'wı 'ci man. ⁹En "nyian bε, -a 'ci 'sō wı nən 'e yōōdı blamin man bε, yaa ta 'bōla -cεε. -A -cin a Bali 'ji 'e 'cεn 'nan, 'e -cıla Crizi -va -e 'yee 'ci 'sō wı zıε -a drε. ¹⁰Tō 'le 'srandı -a nən e "cεan 'wı zıε -a drεdı man. En 'wı 'bō zıε -nyrən 'nan, fε pεεnōn nən laji bε, 'lee fε pεεnōn nən 'trεda bε, Bali 'e o tre 'e cin man, -e o tazān 'e drε -towlı. -A 'bō nən Crizi -a.

¹¹'Wı 'kpa, Zozi Crizi 'bε -maan, εn 'wı nən Bali -a 'vı 'e 'cεn 'nan e dra 'kō Zuif 'nōn lε bε, yaa drε 'kōvε vε -a. 'Wı zıε Bali -a drε "le zı e cı -a 'bō 'ci 'sō 'a bε -yee 'wı 'zō. ¹²Yaa drε zıε 'nan, -e kōv nən 'kō 'bli cı 'e tεdε Crizi da bε, 'kōv "wεan Bali 'tō 'e drε -dan. ¹³Bali cıla Zozi Crizi -va, εn e 'wı zıε -a drε kaa nən ka 'ka Zuif 'nōn 'a dıε, 'cεe vε -a "nyian. Kōō ka Bali -le 'wı tıglı 'man, εn ka yi -tera "da. 'Wı 'nōnōn zıε -nyrən 'nan Zozi 'ka 'nan -e Bali 'e 'ka 'si 'wı 'ji. Ka yi -tera Zozi da -yee "wεan nən, Bali lei 'saun nən Bali -a 'vı 'e 'cεn 'nan 'e -nōan "minnun lε bε, e drε 'cεe vε -a. 'Ka -kōōn pladı nən 'nan, ka drε Bali -le vε -a. ¹⁴'Wı 'kpa, -te Bali 'yee lei 'saun 'nōn -cεε bε, -yεε cı "le fεnun nən Bali -taa -a -nōn lε -cεε bε, -a va fε tεdε -le 'wı 'zō. En -yεε -cı -kōōnman -cεε 'nan, tō -fōla "da "ji bε, Bali -kaa "sia 'wı 'ji "fo te fεnun pεεnōn zıε o drε -cεe vε -a. -Kaa Bali 'tō drε -dan 'wı nən yaa drε zıε -a man!

Pəl Bali trō 'ba

¹⁵⁻¹⁶'Wı zıε -yee "wεan bε, 'an 'bō "nyian, ma'an 'fli Bali muo "fōdı -a 'cεe "wεan dı, εn an Bali trō "baa tō pεεnōn man 'cεe 'wı man. Kōō an 'cεe yi -teradı Minsan Zozi da 'wı 'man, εn maan 'man "nyian 'nan, ka Zozinōn pεεnōn ye "yi. ¹⁷Bali nən -yεε cı -kaa san Zozi Crizi -le Bali -a, εn -yεε cı -kaa "tı "nən -a -kōōn "manvε "ka "dıε -a bε, maan trō 'ba 'nan 'e 'wı 'tōdı nən e "sia 'yee lei 'saun 'va bε, -a -nōn 'cεε, εn 'e 'fli -kōōn 'cεε, -e 'ka -tō 'kpa kōlēgōlē. ¹⁸En maan trō 'ba "nyian 'nan, 'e 'ka yı lε 'sō, -e 'ka 'wı nən 'ka 'bli a -yrε εn -yee "wεan Bali 'ka laabō bε, -a -tō. En "nyian fεnun "kaga "nən Bali -a 'vı 'nan, 'e -nōan 'yee minnun lε te -a -kōōn "manvε "ka "dıε, -e 'ka -tō. ¹⁹En "nyian Bali -le 'plεblε

nən e ya fε pεɛnən 'ta lou 'bε, -e 'ka -yee -dan ci yi. -Yee 'pleble zɪɛ, -a 'bɔ 'a nən e 'nyranman "paa -kaa nən -kaa yi -tɛra Zozi da bε -kaa man. ²⁰ -Yee 'pleble -tɔwli zɪɛ, -a 'bɔ 'a nən e Crizi wluan -kanən 'va, ɛn yaa -nyran 'e 'pɛ "yi "da laji lou. ²¹ Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e Crizi 'e 'kɔn lei -wliɔnɔn pεɛnən 'lee fε pεɛnən nən 'pleble a -yrɔ 'bε, 'lee fε pεɛnən nən e min "paala bε o da. "Treda fε pεɛnən bε, -yɛɛ ci o da. Tɔ nən -kaa ci -ji 'gʊɛ, -a -ji 'saza "cɛɛ e ci o da dɪ, 'pian tɔ nən e -taa 'li bε -a -ji oo, te -yɛɛ ci o da. ²² 'Wɪ 'kpa, Bali fε pεɛnən 'pla Crizi cɛin wlu. Crizi 'bɔ nən fε pεɛnən 'tazan -a bε, Bali -a -tɔ -leglizɪ -wulo -a. ²³ -Leglizɪ 'nɔn 'bɔ 'bε ci Crizi po -a. ɛn Crizi nən e fε pεɛnən 'nan 'si bε, e -leglizɪ -ji 'fa 'yee "yi "a.

2

Crizi-le "wɛan 'belidɪ a -kaa 'lɔ

¹ 'E tɛdɛ bε, ka 'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ, ɛn ka 'wɪ 'wliɔnɔn "dra, -yee "wɛan Bali "le 'va bε, te ka ya 'ka 'kadɪ. ² Ka 'wɪ 'wliɔnɔn drɛ 'e tɛdɛ "le 'treda minnɔn pεɛnən 'zɔ. Ka 'ta 'wɔla Satan nən e -yɔ -wliɔnɔn "paala bε, -a wei da. Satan zɪɛ, -a lei 'bε 'nyranman "paa minnɔn nən wa 'a 'ta 'wɔla Bali wei da dɪɛ waa. ³ ɛn -kaa 'bɔ 'nyian, -kaa ya 'e tɛdɛ "le minnɔn zɪɛ -wee 'wɪ 'zɔ. -Kaa 'fli -nɔn -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ wɔnɔn -wliɔnɔn "lɛ. 'Wɪ nən e ci -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bε, 'lee 'wɪ nən e -tɔala -kaa 'bɔ 'wulo -ji bε, -a -sru "nən -kaa 'ta 'wɔla. Tɔ zɪɛ -a man bε, te -kaa ya Bali -le nyran -bɪdɪ wlu "le minnɔn pεɛnən 'le 'wɪ 'zɔ.

⁴ 'Pian Bali a 'e fadɪ min nyrinda -a, ɛn e -kaa ye "yi "bɔɔ. ⁵ -Yee "wɛan -kaa 'bɔ nən -cee 'wɪ 'wliɔnɔn "le "wɛan -kaa ya -kaa kadɪ -a 'lɛ bε, e 'belidɪ -nɔn -cɛɛ -kaa 'vale Crizi -a. -A -cin -e 'kɔn -kaa 'ji 'nan, Bali -le "yi 'saza 'bε -kaa 'si 'wɪ 'ji. ⁶ ɛn 'nyian -kaa 'vale Crizi -a, Bali -kaa wluan -kanən 'va, ɛn e -kaa nyran 'e 'va laji lou. ⁷ 'E 'yee 'kpa kɔn -cɛɛ Zozi Crizi -ji 'nan, -e 'e 'yee "yi "nɛn -a -kɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, -a -ci -kɔn tɔ 'le 'srannan.

⁸ 'Wɪ 'kpa, Bali -le "yi 'saza 'bε -maan 'ka 'si 'wɪ 'ji. ɛn 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji zɪɛ 'cee yi -teradɪ Bali da man nən e drɛ 'cee vɛ -a. Ya 'a 'silɛ 'ka 'bɔ 'va dɪ, 'pian Bali 'bε "yi drɛ 'cɛɛ 'e "tun. ⁹ Bali 'ka 'ka 'silɛ 'wɪ 'ji 'wɪ 'tɔ nən kaa drɛ bε -a man dɪ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e min -tɔ 'e vile 'e 'fli -kɔn -a 'wɪ 'a dɪ. ¹⁰ Bali 'bɔ 'bε -kaa drɛ. ɛn e -kaa drɛ min -trɛ -a Zozi Crizi -ji 'nan, -e drɛ wɪ "yinun nən Bali -a man drɛ 'e 'cɛn bε, -kaa 'ta wɔla "da.

Crizi-le "wɛan bε -kaa sɛn 'e cin va

¹¹ Kaa nən ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, Zuif 'nɔn -a ve 'ka man 'nan, ka 'ka 'ka 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ. ɛn waa ve 'o 'fli man 'nan, o ya 'o 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va. E ya 'wɪ "tun "a, kɔɔ plɔ nɛn min -a 'pla o man 'e 'pɛ -a. Zɪ ka ci 'e tɛdɛ bε, -a da nən 'ka 'ci "nrɔn! ¹² -A -cin -e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, tɔ zɪɛ -a man bε, te 'ka 'sizan 'wɪ 'ji "ka "dɪ. ɛn 'nyian te Bali -le minnɔn bε, ka 'ka o vanɔn 'a "fo "dɪ. ɛn 'nyian te 'wɪ nən Bali "e 'nan, 'e dra 'yee minnɔn lɛ bε, e 'ka 'cee vɛ -a "fo "dɪ. ɛn 'nyian te ka ya 'treda 'e "tun, ka 'a Bali tɔa dɪ, ɛn 'ka 'bli 'ka fɛ -tɔ lɛ dɪ. ¹³ Tɔ zɪɛ -a man bε, te ka ya 'ka 'sidɪ Bali man -kɔɔbli. 'Pian 'bε nən 'gʊɛ, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka drɛ min -tɔwli "a, ɛn Crizi nyɛn nən e -sran bε, -yɛɛ 'ka pli Bali man.

¹⁴ Crizi 'bɔ 'bε -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn -cɛɛ. Zuif 'nɔn 'lee minnɔn nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, e o drɛ 'lɛglɔn 'tɔwli "a. Nɔan nən "nɛn 'e pladɪ 'lɛglɔn "fli zɪɛ o yei te e o "cɛan 'e cin man, ɛn te e 'wɪ -fɔala o yei "bε, yaa fui 'yee -kadɪ -a yiba "plan da. ¹⁵ Kɔɔ Moizi -le -pei -tɔ wɔnɔn 'lee 'e 'ta 'srɔɛnnun bε, -a 'bɔ nən yaa klu -sran. E 'lɛglɔn "fli zɪɛ o 'si, ɛn e o -sɛn 'e cin va 'e 'va 'nan, -e 'o 'kɔn min -trɛ -a. ¹⁶ ɛn 'nyian -yee -kadɪ yiba "plan da 'bɔ 'a nən, e 'wɪ nən "nɛn 'lɛglɔn "fli zɪɛ o yei "bε, -a klu -sran. E o -tɛ 'e cin da 'kɔlɛ 'tɔwli "ji, ɛn e o yei "sɛn 'e cin va 'o 'vale Bali -a.

17 En "nyian be, Crizi 'be 'ta 'sinan 'nənnən zɪe -a 'pale minnun pɛɛnən lɛ. E 'nan, Bali 'lee o 'bɔ be, 'wɪ 'ka "nyian o yei "dɪ. 'Sinan zɪe, kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nən 'a dɪe, e ya 'cee vɛ -a. En "nyian 'kɔ 'bɔ nɛn kɔ cɪ Zuif 'nən 'a be, e ya 'kɔvɛ vɛ -a. 18 -Yee "wean -kaa 'bɔ pɛɛnən be, -te min a Zuif min -a oo, -te min 'ka Zuif min -a dɪ oo, Crizi le "wean be -si a 'e 'le 'sɔdɪ, -e -kaa -pli -kaa "tɪ Bali man -yee lei 'saun 'le 'plɛble 'a.

19 'Wɪ nɛn Crizi -a drɛ be, -yee "wean kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nən 'a dɪe, ka 'ka "nyian -pɛnnən 'a dɪ, ɛn ka 'ka "le minnun nɛn o -blɪnan "ka "dɪe -wee 'wɪ 'zɔ dɪ. 'Pian Bali -le minnun be, ka drɛ o vanən 'a, ɛn ka drɛ -yee "kənnɛn 'nən 'a. 20 'Ka 'bɔ nɛn Bali 'ka 'si, ɛn e cɪ 'yee 'kən 'tənan. 'Kən zɪe Zozi 'le 'pasianən 'lee Bali 'lewei vɪnən 'be cɪ cɛɪn -a, ɛn Zozi Crizi 'bɔ 'be cɪ 'kən zɪe -a -pɔ -fɔ -kɔlɛ 'plɛble 'a. 21 -Yɛɛ -maan -e 'kən zɪe e wlɪan lou, te e ya 'e 'fɔdɪ 'e cɪn man fɛnyian, 'nan -e 'e drɛ Minsan -le 'kən 'saun 'a. 22 En Zozi Crizi 'be -maan "nyian, ɛn ka drɛ 'kən zɪe -a -tɔvɛ -a, 'nan -e -kaa pɛɛnən -kaa drɛ Bali -le 'kən nɛn -a lei 'saun -nyɛanla 'ji be -a.

3

Nyranman nɛn Bali -a -peba 'wɔ Pɔl -lɔ be -nyrɛn 'gɔ

1 'Wɪ pɛɛnən zɪe -yee "wean be, 'an 'bɔ Pɔl, an Bali muo -fɔa. 'Ka 'tɔ 'ji nɛn an ya -pɔ 'kuin, kɔɔ an Zozi Crizi -le 'wɪ 'nənnən 'vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe -wle.

2 "Yɪ "nɛn Bali 'bɔ -a -peba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan -e 'an "cee -ci -kɔɔn "be, maan -tɔa 'nan, kaa -nan wɪ 'man. 3 'Wɪ yɔɔdɪ zɪe, Bali 'bɔ 'be -nan kɔɔn 'mɛn. -A 'bɔ nɛn an "sia -a crɛn -tɛnan 'cɛɛ be.

4 -Te kaa ta 'vɪ be, kaa -kənnɛn "ye 'nan, 'wɪ nɛn Crizi -a drɛ minnun -le vɛ -a, te -a -ci a 'e yɔɔdɪ o man be, e 'ka 'e yɔɔdɪ 'mɛn 'man dɪ. 5 'Li 'e tɛdɛ be, Bali 'ka 'wɪ zɪe -a -nan -kɔɔnle minnun lɛ dɪ. 'Pian 'be nɛn 'gɔvɛ, Bali lei 'saun -a -nan kɔɔn Zozi 'le 'pasianən nɛn Bali o 'si "va "be -wle. ɛn yaa -nan kɔɔn "nyian Bali 'lewei vɪnən lɛ. 6 'Wɪ yɔɔdɪ zɪe -nyrɛn 'nan: Zozi Crizi -le "wean be, fɛ nɛn Bali "e 'nan 'e -nɔan 'yee minnun lɛ be, ɛn 'wɪ nɛn e 'nan 'e dra -wle "be, minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe, o 'tɔ a "va. ɛn minnun zɪe, o 'vale Zuif 'nən 'a be, o drɛ 'kɔlɛ -tɔwli "le vɛ -a. 'Wɪ 'bɔ zɪe -yɛɛ cɪ Zozi 'le 'wɪ 'nənnən nɛn waa 'man be -a. 7 En -a 'bɔ nɛn Bali -a -peba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnun lɛ. Bali 'bɔ 'le 'plɛble 'a nɛn e 'yee "yi zɪe -a -nɔn 'mɛn.

8 'An 'bɔ nɛn an 'ka fɛ -tɔ -a Bali -le minnun yei "dɪe, 'an lɛ nɛn Bali "yi zɪe -a drɛ 'nan -e 'an Zozi 'le 'wɪ 'nənnən vɪ minnun nɛn o 'ka Zuif 'nən 'a dɪe -wle. 'Wɪ "yi "nɛn -a -kɔɔn 'manvɛ "ka "dɪ ɛn Crizi -a drɛ minnun lɛ be -a 'bɔ nɛn. 9 Bali "yi zɪe -a drɛ 'mɛn "nyian 'nan -e 'an 'wɪ yɔɔdɪ 'bɔ 'ci 'si minnun pɛɛnən lɛ 'wein. Bali nɛn e fɛ pɛɛnən drɛ be, e 'wɪ zɪe -a yɔɔ minnun man -a pou sianan 'li 'e 'cɛn, ɛn e 'bɔ cɛɛgɔ yi -a. 10 Bali -a drɛ zɪe 'nan, -e tɔ nɛn -kaa cɪ -ji 'gɔvɛ, e 'wɪ yɔɔdɪ zɪe -a ta bɔla. Bali -le 'wɪ 'tɔdɪ nɛn -a -kɔɔn 'manvɛ "ka "dɪe, -leglizi 'a nɛn yaa -ci -kɔɔnman laji fɛ pɛɛnən nɛn 'plɛble a -wɔ "be, 'lee laji fɛ pɛɛnən nɛn e min "paala be, -wle. 11 Bali -a drɛ "le zɪ -a -cɪn cɪ -a 'bɔ 'ji 'e 'cɛn be -yee 'wɪ 'zɔ. Bali cɪla -kaa san Zozi Crizi, -va ɛn e 'wɪ zɪe -a drɛ.

12 'Wɪ nɛn Crizi -a drɛ be, -yee "wean -si a 'e 'le 'sɔdɪ -cɛɛ -e -kaa -pli Bali man, te "klan 'ka -kaa 'ji dɪ. -Cee yi -tɛradɪ Zozi da 'be dra. 13 'Wɪ zɪe -yee "wean maan 'vɪ 'cɛɛ 'nan, te 'ka "koe 'e 'si 'ka da 'mɛn yra yɪdɪ -le "wean dɪ! An ya 'an yra yɪnan 'nan -e 'ka "nɛn 'blɪ -e 'tɔ -dan 'e drɛ 'cee vɛ -a.

14 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe -yee "wɛan 'an "pɔ -sɔɔnman -kaa "tɪ Bali wlu. 15 -Yɛɛ cɪ 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn 'trɛda 'lee laji lou "bɛ -a san -a. 16 Fɛnɔn nɛn Bali lɔ bɛ, -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ. -Yee "wɛan an Bali trɔ "baa 'nan, -yee lei 'saun 'e 'nyranman 'pa 'ka man, -e 'ka "koe 'lee 'cee 'plɛblɛ 'e 'pa "da Crizi -sru 'ta wɔdɪ -ji. 17 Maan trɔ "baa 'nyian 'nan, 'cee yi -tɛradɪ Crizi 'bɔ da -a nɛn 'ka 'kɔn tɔ pɛɛnɔn man Crizi -lɔ. ɛn maan trɔ "baa 'nyian 'nan, yɪdɪ "yi 'saza nɛn 'e 'kɔn 'cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ pou sianan. 18 An 'wɪ pɛɛnɔn zɪe -a laabo Bali lɔ 'nan, -e 'ka 'vale Bali -le minnun pɛɛnɔn 'a bɛ, yɪdɪ "yi 'nɛn Crizi 'ka ye "yɪ 'a bɛ, 'ka 'kɔla -yee -dan ci mandɪ -a. 19 -Yee yɪdɪ "yi 'nɛn e "mlian blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ da bɛ, maan laabo Bali lɔ 'nan, 'ka -kɔnnɛn "yɪ 'ka 'bɔ 'a. ɛn Bali 'e drɛ -e 'ka 'kɔn 'ka fadɪ Bali 'bɔ 'le -dan a.

20 Bali nɛn -yee 'plɛblɛ 'bɛ 'nyranman "paa -kaa man bɛ, -kɔladɪ a -yrɔ, -e 'e 'wɪ drɛ 'e 'ciladɪ "da. Fɛ -tɔ "ka -e -kaa laabɔ -yrɔ, ɛn 'wɪ 'tɔ "ka -e -kaa ci "nrɔn "da, te -a -pɛ 'ka 'sɔa -a drɛdɪ -a dɪ. 21 -Kaa Bali 'tɔ drɛ -dan! 'Wɪ nɛn Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a man, Bali 'tɔ 'e 'kɔn -dan -leglizi -ji! 'E 'kɔn zɪe 'li 'trilii! Amen!

4

-Leglizi 'nɔn a "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ

1 'An 'bɔ nɛn, an ya -pɔ 'kuin Minsan -le nyranman 'padɪ man 'gɔvɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a drɛ -cee vɛ -a bɛ, -yee "wɛan an toba -fɔa 'cɛɛ 'nan, 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'kɔn "le min nɛn Bali -a laabɔ bɛ -yee vɛ zɔ. 2 Te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man dɪ! 'Ka 'kɔn min -trɔɔ -a! ɛn 'ka 'maan -sran 'wɪ 'ji 'ka cin va! ɛn 'ka 'kɔla 'ka cin va yɪdɪ "yi 'a! 3 Bali lei 'saun 'ka drɛ "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ. 'Ka man -wɛɛ -e 'ka 'fɔ "da zɪ, te -fɔdɪ -trɔɔ a 'ka yei.

4 Bali -kaa laabɔ 'nan, -e -kaa drɛ -yee minnun -a. -Yee "wɛan -kaa drɛ 'kɔlɛ -tɔwli "a, ɛn Bali lei nɛn -kaa 'lɔ bɛ, e ya -tɔwli, ɛn 'wɪ nɛn -kaa 'bli a -yrɛ "bɛ, e ya -tɔwli. 5 -Kaa san a -tɔwli. -Cee yi -tɛradɪ Crizi da bɛ, e ya -tɔwli. ɛn o -kaa -batize drɛ 'wɪ 'tɔwli "man. 6 Bali a -tɔwli. -Yɛɛ cɪ -kaa pɛɛnɔn "tɪ "a. E -kaa pɛɛnɔn "paala. E -ciala -kaa pɛɛnɔn 'va ɛn 'e 'nyranman "paa. E -nyɛanla -kaa pɛɛnɔn 'ji.

7 -Kaa -tɔdɔ pɛɛnɔn bɛ, -kaa "yi -dan 'yɪ -cee vɛ -a, "le zɪ Crizi -a -nɔn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 8 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«"Yɛɛ -kɔ lou "bɛ,

e fɛ pɛɛnɔn klɪ, e o kuun.

ɛn e "yinun -nɔn minnun lɛ.»

9 -Te waa 'vɪ 'nan, e -kɔ lou "bɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? -A -ci nɛn 'nan, 'e tɛdɛ bɛ, e sɔɔnla fɛnan "tradra "nan. 10 Min 'bɔ nɛn e -sɔɔnla fɛnan "tradra "nan bɛ, -a min 'lein zɪe -yɛɛ kɔ 'nyian labli 'ta lou 'nun, 'dɔ -e 'e fɛ pɛɛnɔn 'nan 'si. 11 Min 'bɔ 'lein zɪe -yɛɛ "yinun drɛ 'yee minnun lɛ. Yaa -mie drɛ Zozi 'le 'pasianon 'a, ɛn yaa -mie drɛ Bali 'lewei vɪnɔn 'a, ɛn yaa -mie drɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪnɔn 'a, ɛn yaa -mie drɛ minnun nɛn o yɪɛ -tɔa -leglizi -va, te o Bali -le 'wɪ "paaman o ji bɛ waa. 12 Yaa drɛ zɪe 'nan, -e 'o Bali -le minnun man wɔvɔ -e 'o 'yee 'nyranman 'pa, -e -yee -leglizi nɛn -a 'bɔ pɔ -a bɛ, 'e 'tɔ 'plɛblɛ. 13 'Wɪ zɪe -a drɛdɪ -a nɛn, -kaa pɛɛnɔn dra "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ -cee yi -tɛradɪ Crizi da -ji. ɛn "nyian bɛ, -kaa dra "le min -tɔwli "le 'wɪ 'zɔ -cee Bali -pɪ 'bɔ -tɔdɪ -ji. -Te e drɛ zɪe bɛ, -a -nan nɛn -kaa -kɔɔn "le min nɛn e -klɔnmɔn -fɔ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ, ɛn zɪ Crizi cɪ bɛ, min -taa -a yɪlɛ -kaa 'lɔ.

14 Yaa drɛ zɪe 'nan, -e -kaa vɪlɛ -kaa kɔn 'nyian "le nannannun -le 'wɪ 'zɔ dɪ. Kɔɔ nannannun lɛ nɛn minnun see "paa wɪnɔn vɛ -pɛ "yi 'lee -pɛ bɔ -a, -e 'o -sɔɔnla o -sru. Min see "paanɔn zɪe o yɪa -wɪdɪ, ɛn -dawli 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a o ji, -e 'o min 'si -si tɪglɪ da. 15 'Pian -cee vɛ bɛ -kaa 'wɪ tɪglɪ vɪ, ɛn -kaa cin yɪ "yi, -e

-kaa tröla Crizi man. -Yee ci -leglizi -wulo -a. ¹⁶ -Leglizi be, Crizi 'bö po nen. En -a man men -tödu be, klöda 'be -maan 'o ya 'o 'födi 'e cin man. En miennmiennun 'be -maan 'nyian 'o cin 'kuan 'pleble. Zi man men -tö 'e -kola "wo be, -a da nen e 'nyranman 'paa en -leglizi nen Crizi 'bö po -a be e -töa "kli, te e tröman, te yidi "yi "a -ji. Trödi zie, Crizi -va nen e "sia.

'Ka 'pe 'e 'si 'cee 'ta wv -pe ceje -sru!

¹⁷ Minsan nen an dre -yee ve -a be, -a 'tö da nen an 'w1 "paala 'cee 'nan: Te 'cee 'ta wv -pe 'e 'kön "nyian "le minnun nen wa'a Bali töa die -wee ve -zö di! 'O 'bö 'ci 'sö winun -wlidi -sru "nen o 'ta wo, te e ya 'w1 "tun "a. ¹⁸ O "tröen "a "yuyu, en o 'ka "va 'nan 'o Bali -töa "di. -Yee "wean 'belidi nen Bali a -non be, e ya o man -köbli, en o ya klun va. ¹⁹ 'W1 'tö 'ka "nyian o tea 'yra -a di. 'O 'fli -nön 'w1 'wlidi 'drödi le, en 'w1 'wlidi 'tö 'tödu pëenön be, wa'a 'kaan -a drödi -a di.

²⁰ 'Pian 'cee ve be, 'w1 nen waa paa 'ka 'ji Crizi da be, 'w1 'wlidinun zie -a -töwli 'ka "va "di. ²¹ Maan -töa 'nan 'w1 'kpa, ka Crizi -le 'w1 'man, en o -yee 'w1 paa 'ka 'ji. 'W1 nen waa paa 'ka 'ji zie Zozi 'le 'w1 tighi nen. ²² Waa paa 'ka 'ji 'nan, 'ka 'pe 'e 'si 'ka dre w1 cejenun -sru. -Yee "wean 'ka dröla "da! Köö te ka'a tian Zozi 'töle die, ka 'w1 'wlidinun dre "kaga te -a 'le 'srannan "nen -kad1 -a. ²³ 'Be nen 'göe, e ya "le Bali lei 'saun 'e 'cee ci "nröndi pëenön lila 'e 'tre "fo. ²⁴ En "nyian be, 'cee 'ta wv -pe 'e 'kön "le min -tre -le 'w1 'zö. Min zie Bali 'be dra -e 'e Bali 'sia 'e "pa 'ji. -A dre w1 -köan 'e 'södi "ji, en e -köan Bali -le ve -a "fo. En e 'ta wo Bali -le 'w1 tighi da.

²⁵ -Yee "wean 'ka 'si 'wlu 'sendi man, en 'w1 tighi nen 'ka v1 'ka cin le! Köö -kaa pëenön -kaa dre 'köle -töwli "man mennun -a. ²⁶ En "nyian be, «-Te 'bli 'fö 'ka 'ji be, te 'ka 'w1 'wlidi "dre di!»

Te yide 'e 'fö "va 'cee 'bli 'födi "ji "man di! ²⁷ "Tögo -si 'e 'le 'sö Satan le, -e 'e 'ka man yi. ²⁸ En "nyian be, min nen e crin wo be, 'e 'si -a drödi man! 'Pian 'e 'nyranman 'pa, -e 'e "nen "fe -bli, te e 'yale -tenön "le -nöan "nyian!

²⁹ En "nyian be, te wei -wlidi "töwli 'e böla 'ka 'le "fo "di! 'Pian 'w1 nen e min peenun "le 'w1 "paa "va "be -a 'bö nen 'ka v1! En 'w1 nen e "yi dra minnun le be, -a 'bö nen 'ka v1! ³⁰ Te 'ka Bali lei 'saun 'ta dre -trödrö di! -A 'bö 'a nen Bali 'ka -können 'pla -e 'e -köön "nan ka -köan 'yee ve -a tö nen e 'ka "sia 'w1 'ji be, -a man.

³¹ -Yee "wean min man w1 'padi, 'lee 'bli 'födi min ji, 'lee nyran siadi, 'lee 'w1 'blidi, 'lee min see wödi, 'lee 'w1 'wlidi 'tö 'tödu pëenön be, te -a -töwli 'e 'kön 'ka yei "fo "di! ³² 'Pian 'ka 'kön 'kpa 'ka cin le, 'ka cin dra nen e 'ka 'te, en 'ka cin man w1 'ce "le zi Bali 'ka 'man w1 'ce Crizi -le "wean "be -yee 'w1 'zö.

5

¹ 'W1 nen Bali -a dre be, -a 'bö nen 'ka dre! Ka dre -yee 'nennun nen e o ye "yi "be waa. ² -Yee "wean 'ka cin yi "yi "le zi Crizi -kaa 'yi "yi "be -yee 'w1 'zö! E -kaa 'yi "yi "le "wean, e wu "man en e -ka -kaa 'leji. E dre "le 'nan 'sraga nen yaa 'bö Bali le en -a -koei 'nönön Bali ci 'sö.

'Cee 'ta wv -pe 'e -köön 'nan ka dre 'te 'san -le ve -a!

³ 'Ka dre w1 'e -köön 'nan ka dre Bali -le minnun -a! Nyinnandi li 'lee -können -a te wa'a 'o cin 'pale die, te 'e 'kön 'ka yei "di! En 'w1 pëenön nen e min "tri -töa Bali 'le, 'lee min yi nen ya'a 'cila fe da die, te -a -töwli 'e 'kön 'ka yei "di! ⁴ 'Widi min man -wlidi, 'lee -blö wei -födi, 'lee -see "wlidi "wödi be, te -a -töwli 'e 'kön "nyian 'ka yei "di! 'Pian 'w1 nen e ci "le 'ka dre be, -nyren Bali muo "födi -a. ⁵ -A -cin 'e 'kön 'ka 'ji 'nan, minnun nen o nyianla li 'lee -können -a te wa'a 'o cin 'pale

diε, 'lee minnun nen o 'w1 nen e min "tri -tōa Bali 'le be waa dra be, 'lee minnun nen 'o yiε 'ka 'ciula fe da diε, o -nyrannan 'ka Crizi 'lee Bali -le mingōn nen 'treda di. Kōō 'winun z1ε -a dredi be, e ya "le fe nen e 'ka Bali -a diε, -a 'bō nen min -a 'su.

⁶ Te 'ka 'w1 "man -e min 'e 'ka see "paa -e 'ka 'w1 'wli d1 z1ε -a -tū d rε d1! Kōō minnun nen o 'ka "vale 'o 'ta wōla Bali wei da d1, en o 'winun z1ε -a dra be, Bali -le nyran -bli d1 a o man -pennan. ⁷ -Yee "wεan te 'ka -fō o -sru "fo "d1!

⁸ 'E tēde be, ka 'bō te 'ka "ya wo "nyian klun va. 'Pian 'be nen 'gōe ka ya 'te 'san da, ka d rε Minsan -le vε -a -le "wεan. -Yee "wεan 'cee 'ta wō -pε 'e -kōōn 'nan ka d rε 'te 'san -le vε -a! ⁹ Min nen e ya 'te 'san da be, -a san 'w1 "yi 'tō 'tōdū pεenōn dra, en -a san d rε w1 -kōān 'e 'sōd1 "ji, en -a san 'w1 dra min va 'e 'ci -a -tōwli. ¹⁰ -Yee "wεan 'w1 nen e c1 Minsan ci 'sō 'a be, 'ka man -wεε -e 'ka fa 'si sidō! ¹¹ 'W1 nen klun va winun -a en ya 'a 'w1 "yi dra min le diε, te 'ka d rε d1! 'Pian 'ka ta bōla! ¹² Kōō 'winun nen min -mienun -a dra 'e yōōd1 be, -a -nan w1 vid1 min -tēa 'yra -a. ¹³ 'Pian -te Bali -le 'te 'san -a ta 'bōla be, min -a ye 'wein. ¹⁴ En fe pεenōn nen e -ta 'te 'san da be, -a 'bō "nyian "e "d rε wo 'te 'san -a. -Yee "wεan waa 'v1 'nan:

«Yi -tēzan 'i 'fu!»

'I 'wluan -kanōn 'va,

-e Crizi -le 'te 'san

'e 'i 'man d rε 'wein.»

¹⁵ 'W1 pεenōn z1ε -yee "wεan be, 'ka yiε 'tō 'ka 'fli -va! En 'cee 'ta wō -pε 'e -kōōn 'nan, ka Bali -le 'w1 -tōa! Te 'ka 'w1 d rε "le minnun nen wa 'a 'o 'ci "nrōnman Bali -le 'w1 da diε -wee 'w1 'zū d1! ¹⁶ Tō nen Bali -a -nōn 'cεε be, 'w1 "yinun nen 'ka d rε -ji! Kōō tō nen -kaa c1 -ji 'gōe 'w1 'wli d1 "dredi 'fa "da. ¹⁷ -Yee "wεan te 'ka 'w1 d rε "le -blōnōn 'zū d1, 'pian z1 Minsan c1 "vale 'nan 'ka 'w1 d rε be, 'ka man -wεε -e 'ka -tō!

¹⁸ Te 'ka 'wεn 'mlin 'e 'ciula "da d1! Kōō 'w1 'nōnōnōn dredi nen yaa "paa min lō. 'Pian 'cee vε be, Bali lei 'saun nen 'e 'ka 'pla "fo. ¹⁹ 'Ka cin "koe "tō Bali -le 'fluba 'ji "drenun -fōd1 -a, 'lee Bali 'tō bō "drenun -fōd1 -a, 'lee "drenun nen Bali lei 'saun -a -cin -tōa 'ka 'ji be -a -fōd1 -a. "Drenun z1ε -a 'bō 'a nen 'ka Minsan 'tō bō 'ka 'bli pεenōn 'a. ²⁰ -Kaa "t1 Bali be, 'ka muo "fō tū pεenōn man, en 'ka muo "fō 'w1 pεenōn 'ji, -kaa san Zozi Crizi 'tō 'ji.

Zozinōn, 'ka 'w1 d rε 'ka cin va "yi!

Limōn 'lee 'e 'sran -le 'w1

²¹ 'Ka cin wei man "yi! Z1 ka "kland1 Crizi -lō -ci -kōōn z1ε!

²² 'Ka limōnnun be, 'ka 'ta wōla 'ka 'sran wei da! -A -ci -kōōnd1 nen 'nan, ka 'ta wōla Minsan wei da. ²³ Kōō -klōnmōn 'be 'e nan "paala, "le z1 Crizi -leglizi "paala be -yee 'w1 'zū. -Leglizi 'be c1 "le Crizi 'bō pō -le 'w1 'zū, en minnun nen -ji be, Crizi 'bē o "sia 'w1 'ji. ²⁴ -Leglizi 'nōn 'ta wōla Crizi wei da, -a -tōwli "nen limōnnun 'o d rε "nyian o -sran le 'w1 pεenōn 'ji.

-Klōnmōn 'lee 'e nan -le 'w1

²⁵ 'Ka -klōnmōnnun be, 'ka nannun y1 "yi, "le z1 Crizi -leglizi ye "yi "be -yee 'w1 'zū! Crizi w1 "man en e -ka -leglizi 'nōn 'leji, ²⁶ 'nan -e -leglizi 'nōn 'o d rε Bali -le vε -a "fo. -A -batize dredi 'yi 'a, 'lee Bali wei vid1 -a nen Crizi -leglizi d rε 'saun Bali 'le. ²⁷ Yaa d rε z1ε 'nan, -e -leglizi 'e d rε 'e 'bō 'le vε -a, te e "bia fenyian, te "tri 'ka "man "d1, te -a man 'ka 'e yrud1 d1, en te 'w1 'wli d1 'ka "man "fo "d1. 'Pian -e -leglizi 'e 'kōn 'saun Bali 'le, te 'tō 'tū 'ka "man "d1.

²⁸ Yid1 "yi z1ε -a 'bō 'a nen -klōnmōnnun 'o nan y1 "yi! Min nen 'e nan ye "yi "be, te 'e 'f1i ye "yi. ²⁹ Kōō min -tū 'ka 'naan 'e 'bō 'fli man d1, 'e 'fli ci fe -wεεman,

en 'e yie -təa 'e 'fli -va. Zi Crizi -a dra -leglizi le zle. ³⁰ -Leglizi 'bə 'bε cı Crizi po -a, en -cεε cı -a man mənnon -a. ³¹ 'Wı nən 'e 'cɾen -tɛdı Bali -le 'fluba 'ji bε, 'ka 'ci "nrən 'da. E ya 'e 'cɾen -tɛdı 'nan: «-Klənən "sia 'e 'tı 'lee 'e "bυ "man -e 'e pei 'fə 'e nan va, -e 'o drε min -təwli "a.»

³² 'Wı -dan tı a 'e yəɔdı 'wı zle -a -sru. "An -ci ve 'cεε 'nan, zi Crizi 'lee 'yee -leglizi 'nən cı zle. ³³ 'Pian 'wı 'təwli zle e ya 'nyian 'ka 'bə 'le vε -a. 'Ka -klənənnon bε, 'ka nan yı 'yi 'le zi 'ka 'fli ye 'yi "bε -yee 'wı 'zı! En 'ka lımənnon bε, 'ka 'sran 'sia min -a!

6

'Nən 'lee 'e 'tı 'le 'wı

¹ 'Ka nannannun bε, [Minsan -le "wεan bε,] 'ka 'ta wəla 'ka "tı 'lee 'ka "bυ 'wei da! -Yεε cı 'wı "yi "a. ² Kəɔ Bali 'e 'nan: «'ı yie 'e 'nan 'ı "tı 'lee 'ı "bυ "man!» -Yεε cı -pei -tə wı tɛdε nən Bali 'wı 'tə 'pla -a -sru "bε -a. ³ 'Wı zle -nyɾen 'nan: «'ı 'ci "nran ye, en ı "mən 'trɛda.»

⁴ 'Ka 'nən "tınun bε, 'wı nən e 'nən 'ci -təa lou 'e 'tı 'lee 'e "bυ "man bε, te 'ka drε -wle "dı! 'Pian 'ka o 'ləbυ 'wı 'paadı -a o ji 'lee 'wı pladı -a -wle. 'Ka drε 'wı nən e "sia Minsan va bε -a yra man.

'Nəan 'lee 'e 'tazan -le 'wı

⁵ 'Ka nəannun bε, 'ka 'ta wəla 'ka 'tanən wei da! 'Ka "klan Bali lə en 'ka drε 'ka 'ci 'fıdaa 'a! En 'ka 'ci "nrən 'nan, ka ya -a drɛnan Crizi le! ⁶ Te 'ka drε o yie 'le "saza 'nan -e 'o 'ka yı "yi "dı! 'Pian 'ka -kəɔn 'nan Crizi 'sunən nən 'kaa! En 'wı nən e cı Bali ci 'sə 'a bε -a 'bə nən 'ka drε 'ka 'bli pɛənən 'a! ⁷ 'Ka 'ta 'e 'kən "fava 'nyranman 'panan -wle. En 'ka 'ci "nrən 'nan, Crizi le nən ka cı 'nyranman zle -a 'panan, 'nan blamin le "cεε dı! ⁸ -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, -te mi na noan -a oo, en -te e 'ka nəan -a dı oo, e ya 'wı "tun "a. 'Pian zi min -tə 'nyranman 'pa bε, -a da nən Minsan -a -ko "paa.

⁹ 'Kaa nən ka cı o tanən 'a bε, -a -təwli "nən "nyian 'cee vε -a. 'Ka 'cee nəannun 'sia min -a! Te 'ka 'kən o man -wluwlu dı! -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, 'ka 'san a waa -təwli, e ya laji. Ya 'a min bə "va 'vaa -e 'e va wı drε dı.

'Ka 'man 'e 'kən 'e wvvdı tv -wlıdı 'le "wεan!

¹⁰ Maan 'le -sɛanla 'cεε 'nan, 'ka 'tə -kli! 'Cee drɛdı min -təwli "a 'ka 'vale Minsan -a 'bε dra, te -yee 'plɛblɛ nən e ya fε pɛənən 'ta lou "bε, e 'ka -təa -kli. ¹¹ Bali -le -kuli -tan fɛnun nən yaa -nən 'cεε bε, 'ka 'man wυb -a, -e 'ka 'kəla "tədı -a Satan -le see "paa wınun 'le. ¹² Kəɔ -kuli nən -kaa 'le bε, blamin man "cεε -kaa -taan "dı, 'pıan -kaa -taan lei -wlıdınun pɛənən nən laji bε, o man. 'Plɛblɛ -a -wlə, en o min "paala, en o 'nyranman "paa klun va. ¹³ -Yee "wεan Bali -le -kuli -tan fɛnun nən yaa -nən 'cεε bε, 'ka 'sia! -Te kaa drɛla "da "bε, tı nən yi -wlıdı bəa 'ka man bε, ka -kəlamən -tədı -a -kli -e 'ka bəla "ji 'kloun 'gloun.

¹⁴ 'Ka 'man 'e 'kən 'e wvvdı! 'Ka 'ta wəla 'wı tıglı da! -Yεε cı "le 'ka -tɛn 'kələ 'le 'wı 'zı. 'Wı nən 'e 'sıdı "ji "bε 'ka drε! -Yεε cı "le 'ka 'kələ "nən yəɔvε -le 'wı 'zı -kuli -lə. ¹⁵ -Fıdı -trəɔ nən Bali -a -nən 'cεε Zozi Crizi -le 'wı nənənən 'a bε, 'ka 'tə "da 'plɛblɛ! -Yεε cı "le 'ka 'cɛin -man -manwua "le 'wı 'zı. ¹⁶ En "nyian bε, 'ka yi -tɛra Zozi da "fo! -Yεε cı "le 'ka 'man yəɔvε -le 'wı 'zı Satan -le -tın 'wlenun nən 'tɛ nrən a "nən "bε -wlə. ¹⁷ Bali 'ka 'si 'wı 'ji, 'ka 'tə "da 'plɛblɛ! -Yεε cı "le 'ka 'wulo -man yəɔ 'kpəngbo kle "le 'wı 'zı -kuli -lə. En kuli -tan sɛn nən Bali lei 'saun -a -nən 'cεε bε, 'ka 'kun "man! -Yεε cı Bali wei -a.

¹⁸ 'Wı pɛənən zle -a drɛdı -ji bε, Bali nən 'ka trıv 'ba, en 'ka laabυ -yrə 'nan, 'e 'pa 'ka 'va. Tı pɛənən man 'ka Bali trıv 'ba "le zı -yee lei 'saun -a -cin -təa 'ka 'ji

bε -yee 'wι 'zυ. 'Ka yiε -trɔa 'wι ziε -a drɛdɪ da, te 'ka 'pɛ 'e plυ dɪ! 'Ka Bali trυ 'ba Bali -le minnun pɛɛnɔn lɛ!

¹⁹ ɛn "nyian bε, 'ka Bali trυ 'ba 'mɛn 'nan, 'wι nɛn 'kɔ 'an vɪ bε 'e -cin -tɔ 'an 'ji. ɛn 'nan -sɪ 'e 'lɛ 'sυ 'mɛn, -e 'an Zozi 'le 'wι 'nɔnnɔn nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man bε, -a -ci vɪ -wlɛ. ²⁰ 'Bɛ 'bɔ nɛn an ya -pυ 'kuin 'gυ ɔɔ, Zozi 'le 'wι 'nɔnnɔn 'pɛ 'ba a 'an 'bɔ -e 'an vɪ minnun lɛ. -Yee "wɛan 'ka Bali trυ 'ba 'mɛn 'nan, -sɪ 'e 'lɛ 'sυ -e 'an vɪ, "le zi e ci 'mɛn 'nyranman -a bε -yee 'wι 'zυ.

²¹ -Kaa "bυi Zozizan Tisik nɛn -kaa ye "yi "bɛ, -a yiε yra Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. -A 'bɔ 'bɛ "ta "lo 'wι nɛn 'an man 'gυɛ -a 'sinan 'palɛ 'cɛɛ. ²² -Yee "wɛan maan 'pa 'sia 'ka 'va 'nan, -e 'wι nɛn 'kυ man bɛ 'ka -tɔ. ɛn an ya "va 'nan 'e 'ka "koe "tɔ 'ka da.

²³ -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee -fυdɪ -trɔɔ, 'lee 'wee yɪdɪ "yi, 'lee yi -tɛradɪ Zozi Crizi da -nɔn 'kυ "bυi Zozinɔn pɛɛnɔn lɛ. ²⁴ Bali -le "yi 'e 'kɔn minnun pɛɛnɔn nɛn ɔ -kaa san Zozi Crizi ye "yi -a 'leda "ka "dɪɛ ɔ va.

'Fluba nən Pəl -a crən -tə **Filipò** **'nən lə**

¹An 'bò Pəl 'lee Timote nən kò cì Zozi Crizi 'sunòn 'a bə, kòə 'fluba 'gòə -a crən -tə. Kòə crən -tə minnun pèənòn nən o drə Zozi Crizi -le vè -a èn o ya Filipò 'fla bə -wlə. Kòə crən -tə minnun nən 'o yìè -tòə -leglizi -va 'lee minnun nən o "paa o va bə -wlə.

²-Kaa "tì Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yì 'lee 'wee -fòdì -tròò -nòn 'cèè.

Pəl Bali trv 'ba Zozinòn nən Filipò fla bə -wlə

³Tò -tòdò pèənòn man -te 'ka 'cin -tròə 'an 'jì bə, an 'mèn Bali muo -fòə. ⁴Tò pèənòn man, -te "mèèn vì 'nan 'an Bali trv 'ba 'cèe 'wì man bə, cì "nrandì -dan a 'an 'lò. ⁵An Bali muo -fòə, kòò yì tède nən ka wì Zozi man -trilii, -e 'e bò cèegv yì -a bə, ka 'pa 'an 'va èn -kaa Bali -le 'wì 'nònnon fuila "man. ⁶An yì -tèala "da 'nan, Bali 'bò nən e 'wì "yì zìè -a pèi 'tròə 'ka 'va bə, yaa dra -e 'e 'kò 'e 'lè 'trilii, -e 'e 'lè sòò tò nən Zozi Crizi -taa "man "bè -a.

⁷-Te 'wì zìè -a -cin a 'an 'jì 'cèe "wèan bə -a -nòan da nən, kòò 'ka 'nan wì a 'an man 'kpa tìglì. Tò nən te an ya -pò 'kuin oo, èn tò nən te 'an -tò 'kpa tìglì Crizi -le 'wì 'nònnon -sru minnun tanòn yìè man oo, "yì "nèn Bali -a drə 'mèn bə e drə -kaa pèənòn 'le vè -a. ⁸-Te maan 'vì 'nan an 'ka ye "yì "lè zì Zozi Crizi 'ka ye "yì "bè -yèe 'wì 'zò bə, Bali -a -tòə 'nan 'wì 'kpa nən.

⁹Èn 'wì nən maan laabo Bali lò te an ya Bali trv 'banan bə -nyrèn 'nan, yìdì "yì 'e 'pa "da 'ka 'va, èn 'wì 'tòdì 'lee 'wì 'fa 'si bli 'e 'kàn 'ka yèi, ¹⁰-e 'ka -kòla 'wì nən e cì tìglì bə -a -si siadì -a. -Te e drə zìè, Zozi 'ta nyan bə, te ka ya 'saun, èn 'tò 'tò 'ka 'kòan 'e 'padì 'ka man dì. ¹¹Èn "nyian bə te 'cèe 'wì nən kaa drə 'trèda bə, e ya 'e fadì Zozi Crizi -le 'wì "yì 'saza 'a. 'E drə zì, -e minnun 'o Bali 'tò 'sia -dan, te waa bəə.

Pəl 'e yra 'yì Bali -le 'wì 'nònnon vidi man

¹²'An "bò Zozinòn, an ya "vale 'ka -tò 'nan, 'wì nən e 'bò 'an man bə, -yèè -maan èn Crizi -le 'wì 'nònnon fuila "man. ¹³Kòò 'sounjanun pèənòn nən 'o yìè -tòə mingònnon -le 'kòn 'va bə, 'lee 'flanòn pèənòn waa -tò 'nan Crizi -le 'wì 'nònnon vidi man nən an ya -pò 'kuin. ¹⁴Zì -kaa "bò Zozinòn "kaga 'an 'yì -pò 'kuin bə, èn -wee yì -teradì Minsan da 'pa "da, -a -nan nən wa'a "klanlè "nyian dì, èn o Bali -le 'wì 'vì minnun lè.

¹⁵Maan -tòə 'nan min -mienun a o va bə, "o Crizi -le 'wì 'nònnon ve man bòdì -a 'an 'va zia, èn waa ve -sa -fòdì pè -jì. 'Pian min -mienun "o Crizi -le 'wì 'nònnon ve 'o 'cì 'fidaa 'a. ¹⁶Minnun zìè 'o dra 'an yìdì "yì "lè "wèan. Kòò waa -tòə 'nan Bali 'an 'pla 'nan -e 'an 'tò Crizi -le 'wì 'nònnon -sru minnun tanòn yìè man. ¹⁷Èn minnun nən "o Crizi -le 'wì 'nònnon ve -sa -fòdì pè -jì 'an 'va zia bə, wa'a ve 'o 'cì 'fidaa 'a dì. E ya o jì 'nan "wèè drə zìè, te 'mèn yra yìdì "paa "da -pò 'kuin. ¹⁸'Bè 'ka "mèn 'jì fè -tò -a dì. -Te -wee cì "nròndì a -wìdì oo, èn -te 'bè "cèè dì 'o 'cì "nrònman "yì oo, -a pèənòn zìè -a -jì bə, Crizi -le 'wì 'nònnon 'bè ve. 'Wì zìè yaan 'cì "nranman.

Èn yaan cì "nranman 'lì 'trilii, ¹⁹kòò maan -tòə 'nan, 'cèe Bali trv 'badì 'lee Zozi Crizi lèi 'saun nən yaan 'ta -nanjean "bè, -yèe "wèan an "sia 'wì 'jì. ²⁰'Wì zìè 'an 'bli a "da, èn an yì -tèala "da 'kpa tìglì. Maan -tòə 'nan, Bali 'ka 'wè "man -e 'yaan 'tò dì. An -taa Crizi 'tò drèlè -dan 'an 'kòlè 'a minnun pèənòn yìè man.

-Te an -ka oo, en -te 'an yi'e 'fo "man oo, an -taa -a 'tō dreε -dan 'kpa tighl "le zi maan dra tū pēēnōn man bē -yee 'wī 'zū.

²¹ Maan ve zīe, kōō 'mēn vē bē, -te 'an yi'e a "man "bē, te an ya Crizi -le vē -a. En -te an -ka bē, te e cila "mēn "da. ²² En -pē -tū da zia bē, -te an yi'e a "man "bē, te an Crizi -le "nyranman "paa tian. -Nyren kō an 'si "va "bē, ma'an tōa dī. ²³ Kōō 'an 'fli ye "yi -pē "fli 'bō davē -a. An ya "vale an "sia 'trē 'gūē -a da -e 'kū 'vale Crizi -a 'kū 'kōn. 'Bē 'bō 'bē cī "yi "fo. ²⁴ 'Pian 'cee "wēan -a "yi mlin -e 'an yi'e 'e 'fo "man. ²⁵ An yi -tēala 'wī zīe -a da. -Yee "wēan maan -tōa 'nan, an -fo tian 'ka "srōn, -e 'an 'pa 'ka pēēnōn 'va, -e 'cee yi -tēradī Zozi da 'e 'kū 'e 'lē, te 'ka 'cī a 'e "nrandī. ²⁶ En "nyian bē -te an 'li 'an da 'ka 'va bē, -e 'mēn 'lōdī 'ka 'va 'e 'ka 'cī "nran 'e 'cila "da, -e 'ka Zozi Crizi 'tō bō.

Ka yra ye Crizi -le "wēan

²⁷ 'Pian -te 'wī oo 'wī nēn e 'bō 'an man bē, 'cee 'ta wū -pē 'e -kōōn 'nan Crizi -le 'wī 'nōnōn -sru "nēn 'ka cī! En -te ma'an 'ka yīe "nyian dī oo, 'pian 'an 'ka 'ta wī man 'nan, ka -fō Zozi -sru 'ta wōnōn tighl 'a. 'Ka 'cī 'e 'kōn -tōwli! En 'ka 'wulo -ji "nrōn 'wī -tōwli "da, -e 'ka Zozi Crizi -le 'wī 'nōnōn fuila "man min pēēnōn 'va. ²⁸ Te nyēn 'e 'kōn 'ka 'jī 'ka 'nanmannōn 'le 'wī nēn waa dra 'cēē bē -yee "wēan dī. 'Wī zīe -a drēdī 'bē -kōōnman 'nan o' 'fli 'si Bali man -kōōbli. Bali -taa "o -nan -nyanlē. 'Pian 'cee vē bē, yaa -kōōnman 'nan, ka ya -si nēn e min "sia 'wī 'jī bē -a da. En 'wī zīe e "sia Bali va. ²⁹ Kōō Bali 'ka "yi "drēle 'cēē 'nan -e 'ka yi -tēra Crizi da 'saza dī, 'pian 'nan -e 'ka yra yī Crizi -le "wēan. ³⁰ 'Bē nēn 'gūē, 'an yra -tōwli "nēn maan 'yī bē, -a 'lein 'bō 'jī nēn ka cī. Kaan 'yī te an ya 'an yra yūan Crizi -le "wēan, en kaa maan 'nan an ya yra yīdī zīe -a -jī "nyian.

2

¹ Maan -tōa 'nan ka ya 'ka lēadī Crizi man, en 'wī zīe e 'ka "koe -tōa 'ka da. En 'ka cin siiman yīdī "yi "a. En 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei "a 'e 'sēndī 'e cin va. En 'ka cin nyirinda "sia. ² Ka 'wī pēēnōn zīe -a dra, 'pian 'kaan 'cī "nran 'e 'cila "da. 'Ka 'cī -pōan 'e 'kōn -tōwli, en 'ka 'wī 'tōwli "yī "yi, en 'ka 'cī wī 'e 'kōn -tōwli, en 'ka 'wulo -ji "nrōn 'wī -tōwli "da. ³ Maan ve 'cēē 'nan, te 'ka 'wī 'tū drē te e ya bōē "blīdī pē -jī dī. En "nyian te e ya 'ka 'bō 'fli -kōōndī "tun "a dī. 'Pian 'ka 'fli drē "wēnnōn, -e 'ka min peenun 'sia 'e 'mlin 'ka da. ⁴ Te 'ka 'va min -tū 'e 'e 'bō 'fli -le 'wī "yi -wēē "dī, 'pian min peenun -le 'wī "yi "nēn 'e -wēē.

⁵ -Pōan "tōwli "nēn Zozi Crizi -a 'pa 'e 'jī bē, -a 'bō nēn 'e 'kōn 'ka 'jī.

⁶ Crizi nēn e ya paan "le Bali -le 'wī 'zū 'wī pēēnōn drēdī -jī bē,

ya'a -wēēle 'nan 'e 'fo Bali -a -trilīi dī,

⁷ 'pian 'e 'bli 'si 'wī zīe -a da,

en e drē "le nōan -le 'wī 'zū.

'E 'fli drē "le blamin -le 'wī 'zū,

en e min drē wī drē.

⁸ E wū "man, en 'e 'fli drē "wēnnōn.

'Wī nēn Bali -a 'vī -yrē "bē,

e 'ta 'wōla "da -trilīi,

en e drē -a -kadī -a.

-Ka zīe, yaa 'wū yība "plan da

"le plōanzan -le 'wī 'zū.

⁹ 'Wī pēēnōn nēn yaa drē zīe,

-yee "wēan nēn Bali -a -tō fē pēēnōn da.

En 'tō nēn e cī fē pēēnōn 'tō 'ta lou "bē,

yaa -nōn -yrē.

¹⁰ Bali 'tō zīe -a 'pa "man,

'nan -e laji lou "fenun pɛɛnɔn
 'lee 'trɛda fɛnun pɛɛnɔn
 'lee 'trɛ 'wlu fɛnun pɛɛnɔn
 'o "po -sɔɔnla Zozi 'wlu.

11 ɛn "nyian bɛ,
 -e o pɛɛnɔn 'o vɪ 'nan,
 Zozi Crizi a Minsan -a.
 'Wɪ zɪɛ e ya -kaa "tɪ Bali 'tɔ drɛdɪ -dan a.

'Ka 'kɔn 'ka 'bidɪ 'trɛda "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ

12 -yee "wɛan 'an beenun, 'ka 'ta wɔla Bali wei da, "le zɪ ka drɛdɪ 'sia 'va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ nɛn kaa -si 'sia bɛ 'ka yɪɛ -trɔa "da "klandɪ -a Bali lɔ, -e 'e -kɔɔn 'nan ka ya 'ka 'sidɪ 'wɪ 'ji. Wa'a vilɛ 'nan 'ka drɛ 'an yɪɛ man 'saza dɪ, 'pian -a "yɪ mlin 'bɛ nɛn an 'ka 'nan dɪɛ, -e 'ka drɛ 'e 'ciɪda "da. 13 -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'bɔ 'bɛ cɪ 'wɪ zɪɛ -a drɛnan, ɛn -yɛɛ 'ta -tɔa 'ka man 'nan 'ka drɛ "le zɪ e cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

14 Cee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, te 'ka wunwun "vɪ dɪ, ɛn te 'ka 'sa -fɔ dɪ! 15 'Ka drɛ zɪ, -e 'tɔ 'e vilɛ 'e 'pa 'ka man dɪ, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ. ɛn "nyian bɛ, minnun nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'ka 'naan o man dɪɛ, -e 'ka 'kɔn o yɛɪ Bali -le 'nɛnnun nɛn 'wɪ 'wɪdɪ "tɔwɪ 'ka o man dɪɛ waa. 'Ka 'bi o yɛɪ "le zɪ mɛn crɛn "bia laji bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 16 'Ka 'tɔ Bali wei nɛn e 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɛɪ -a -nɔan "min lɛ bɛ -a da 'pleblɛ. 'Ka drɛ zɪɛ, -e tɔ nɛn Crizi -ta "man "bɛ, 'an 'ci 'e 'kɔn 'e "nrandi 'ka 'va. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, "nyranman pɛɛnɔn nɛn maan 'pa 'ka 'va 'lee 'an "koe pɛɛnɔn nɛn maan -nyan 'ka 'va bɛ, -a "nɛn 'ka 'fɔlɛ 'e "tun "dɪ.

17 Cee yɪ -teradɪ Bali da bɛ, e ya 'cee Bali -pandɪ -a. -Te waa "tɛ bɛ, e ya "le 'nan 'sraga bɔvɛ nɛn waa 'pa 'cee Bali -pandɪ da. -Te 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ, 'an cɪ "nranman, ɛn -kaa pɛɛnɔn "ci "nranman 'e cin va. 18 ɛn "nyian "cee 'va zɪa bɛ, 'ka 'ci 'e "nran, -e -kaa cɪ 'e "nran 'e cin va.

Pɔl a "vale 'e Timote "paa -sia

19 'An yɪ -tɛala Minsan Zozi da 'nan, yaa -si -nɔan -e 'an Timote 'pa 'sia 'ka 'va "nyɪandɔ. Maan dra zɪɛ -e 'an 'ka 'ta wɪ man, te 'an "koe "a 'e 'tɔdɪ 'an da. 20 Timote nɛn maan "paa -sia 'ka 'va, kɔɔ min pee 'ka 'gɔ te 'ka 'nan wɪ a "man tɪgh "le zɪ 'ka 'nan wɪ cɪ 'an man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. 21 -Yɛɛ cɪ 'nan minnun pɛɛnɔn a "o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yɪ -wɛɛnan, 'pian o 'ka 'wɪ nɛn Zozi Crizi cɪ "va "bɛ -a -wɛɛnan dɪ. 22 Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, Timote a min nɛn min yɪ -tɛala "da "bɛ -a. E 'wɪ dra "le 'nan 'nɛn nɛn 'e "tɪ wei maan "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. 'E 'fli -nɔn Zozi Crizi -le 'wɪ nɔnnɔn vidɪ -ji "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ.

23 Timote zɪɛ, -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an "paa -sia 'ka 'va "nyɪandɔ. Maan "paa -sia tɔ nɛn 'wɪ nɛn e "ta -daa "bɔlɛ 'an man bɛ, maan -ci ye bɛ -a man. 24 ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a -ji bɛ, ɛn yɪ -tɛala Minsan da "nan o "sia 'an man -e 'an 'bɔ 'an 'lɔ "nyian 'ka 'va nun.

Epaprodi -le 'wɪ

25 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ, e ya "yɪ -e 'an Epaprodi nɛn -kaa "bɔɪ Zozizan 'a bɛ, -a li 'e da 'ka 'va. 'Kɔ 'vale -a kɔɛ "nyranman 'pa 'e cin va, ɛn 'kɔ 'vale -a kɔɛ yɪ 'e cin va. -A 'bɔ nɛn kaa 'pa 'sia 'an 'va, ɛn fɛnun pɛɛnɔn nɛn kɔ 'e -nɔn 'mɛn bɛ kaa 'pa -yrɔ. 26 'Ka dra Epaprodi 'bɔ -tɛa 'kpa tɪgh. ɛn "nyian bɛ -a 'wɪ "naan 'man 'nan ka 'yee man "yaadɪ 'wɪ 'man. 27 'Wɪ 'kpa nɛn! -A man yaa 'kpa tɪgh, -a -kadɪ -fɔla tɔ, 'pian Bali -a nyrinda 'si. Wa'a vilɛ 'nan -a 'saza nɛn Bali -a nyrinda 'si dɪ. 'An nyrinda -sɛn "nyian Bali da, 'dɔ -e 'an 'man 'e vilɛ 'e 'fɔ 'yuo dɪ -le "wɛan. 28 Maan "paa -sia 'ka 'va "nyɪandɔ, 'nan -e te kaa 'yɪ bɛ -e 'ka 'ci 'e

"nran. 'W1 z1e e "men 'ci "nranman "nyian. 29 -Te e 'b0la 'ka 'va nun be, 'ka 'sia ci "nrandi -dan a, "le z1 Zozin0n -a dra be -yee 'w1 'z0. Minnun nen o 'w1 dra "le -yee 'w1 'z0 be, 'ka o b0 'e 'ciula "da. 30 K00 Zoz1 Criz1 -le 'nyranman 'pad1 -le "wean -a -kad1 -f0la t0. 'Pian 'e 'bli 'si 'yee 'belid1 le, en e 'pa 'an 'va, ka 'ka 'nan -kogo d1 -le "wean.

3

Zoz1 Criz1 -t0wli 'be min "sia 'w1 'ji

1 'Be nen 'g0e 'an "b01 Zozin0n, 'ka 'ci 'e "nran 'nan ka dre Minsan -le ve -a. 'W1 -t0wli "nen maan 'v1 'ce0 'va be, -te maan ve tian 'ce0 be, -a vid1 'ka 'an "koe 'nyaan "fo "d1. En "nyian be e ya 'cee 'w1 'yi "a.

2 'Ka dre "yi min -wliidnun va! O Bali -le 'w1 "paaman min -ji -wliid1. We0 'ta -t0a 'ka man 'nan 'ka 'f0 -kl0nm0n -va 'vaa -e 'ka 'k0n 'saun Bali 'le. 3 'Pian minnun nen 'o 'f0d1 -kl0nm0n -va tigl1 be, -kaa 'b0 nen. -Cee c1 Bali -le minnun tigl1 'a, k00 Bali 'yee lei 'saun 'n0n -cee. -Yee lei 'saun 'b0 'be -maan en -kaa "sua. En "nyian be -ka 'a yi -teala -kaa 'b0 'fli -le 'pleble da d1, 'pian Zoz1 Criz1 -le 'pleble da nen -kaa yi -teala.

4 'Men ve be, an -k0laman paan -e 'an yi -tera 'an 'b0 'fli -le 'pleble da. -Te min -a ve paan 'nan 'e 'w1 dra 'e 'b0 le 'pleble 'a be, men c1 -a tede -a. 5 K00 waan 'f0 -kl0nm0n -va 'an 'ya yi 's0razan da. En 'an "t1 'lee 'an "b0 "a Izrael 'n0n 'a. O "sia Benzamen -le kunnin -wulo da. Maan ve 'nan Ebre min 'be 'an 'ya, en an ya Ebre 'wle tigl1 'a. -Te e ya 'ta w0d1 Zuif 'n0n 'le -pei da -a be, maan dre 'seze "le Farizen 'n0n 'a dra be -yee 'w1 'z0. 6 An 'ta 'w0la -pei -t0 winun da "b00 "le "wean, an 'te 'pa -leglizi 'n0n da. -Te e ya min nen e c1 tigl1 'ta w0d1 -a -pei -t0 winun da be, min -t0 'ka 'mlinle 'an da 'be 'nan "fo "d1.

7 'Winun nen "nen maan ye 'an 'yie -goei 'w1 -dan t0 -a be, 'be nen 'sien 'g0e Criz1 -le "wean ma'an ye "nyian fe -t0 -a d1. 8 'W1 'kpa nen! Maan ye 'sien 'w1 'tun "a, k00 dre d1 Minsan Zoz1 Criz1 -le ve -a be -a "yi 'mlian 'w1 p00n0n da. Criz1 -le "wean 'an 'bli 'si fenun p00n0n da, en an o ye 'an 'yie -goei 'le bli da -p0 -le 'w1 'z0. An ya "vale 'nan Criz1 'e dre 'men ve -a, 9 en an dre Criz1 -le ve -a. Ma'an we0man "nyian 'nan 'an 'ta w0la -pei -t0 winun da, 'vaa -e 'an dre min tigl1 'a Bali 'le d1. 'Pian maan -we0man 'nan, 'an yi -teala Criz1 da -e 'an dre min tigl1 'a Bali 'le. K00 Bali min 'siala min tigl1 'a min -le yi -terad1 Bali da man. 10 'An 'ji w1 p00n0n nen 'nan 'an Criz1 -t0 'kpa tigl1, en 'pleble nen Bali -a wluan 'a 'kan0n 'va be, 'e dre 'men ve -a. En "nyian be, yra nen Zoz1 'a 'y1 be "an "yi. En -yee -ka nen yaa 'w0 be, an 'sia "le 'nan 'an 'b0 'be 'ka. 11 'W1 z1e -a -cin nen 'an 'ji, -e 'an -k0la wluand1 -a -kan0n 'va "le -yee 'w1 'z0.

12 Ma'an v1e 'nan an 'b0 'w1 'b0 'wulo planan 'va d1. En -te 'be "ce0 d1 'nan an dre min nen -yee 'w1 a 'e 'le s00d1 Bali 'le 'va be -a d1. 'Pian maan -we0man 'nan 'an 'ko tian 'an 'le -e fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be 'an y1. Zoz1 Criz1 'an dre 'yee ve -a 'va 'le "wean.

13 'An "b01 Zozin0n, ma'an nr0nman 'an 'ji 'nan fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be, maan 'y1 'va d1. 'Pian 'men ci "nr0nd1 a -t0wli, -nyren 'nan, 'w1 nen 'be ci 'an -sr1 "be, 'an 'ci 'e 'san 'be man, en 'w1 nen 'be ci 'an 'le zia be, maan -we0man 'nan 'an b0 'be 'nan. 14 -Yee "wean maan dra 'nan -e 'an b0 'w1 'b0 'wulo planan, -e fe nen Bali -a 'pla 'an -kopa 'a be, 'an y1. Bali -ta Zoz1 'a, en e -kaa laab0 'nan -e -kaa -kopa z1e -a y1 laji.

15 -Kaa p00n0n nen -kaa c1 Bali -le 'w1 'ji ceje be, -cee 'wulo -ji "nr0nd1 'e 'k0n -t0wli 'w1 z1e -a da. -Te min -mienun a 'ka yei 'nan 'ka wei 'ka waa -t0wli 'w1 z1e -a da d1e, Bali -taa -a fa 'sil'e 'ce0. 16 'Pian e ya "le 'nan 'w1 p00n0n nen ce0 'ci 'man 'va be 'ka 'ta w0la 'be da.

'Ka drɛ Pəl si drɛnən 'a!

¹⁷ 'An "bɔɪ Zozinən, 'ka drɛ 'an si drɛnən 'a! Minnun nɛn -wee 'ta wɔ -pɛ a "le zɪ kaa -nan 'yɪ 'kɔ 'lɔ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, o nɛn 'o drɛ 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannən 'a. ¹⁸ Maan 'vɪ tian 'cɛɛ 'e 'pa -a "kaga, ɛn maan ve "nyian 'cɛɛ 'an yra -le yɪɛ 'yɪ 'a 'nan: Minnun "kaga "a, te -wee 'ta wɔ -pɛ -a -kɔɔnman 'nan o ya Crizi -le yɪba "plan 'nanmannən 'a. ¹⁹ Minnun zɪɛ, o klu -taa 'sɔlɛ 'trɛda, wa'a 'ko Bali va dɪ. 'O 'bɔ ci 'sɔ winun bɛ, -yɛɛ cɪ "le -wee Bali -le 'wɪ 'zɔ. ɛn 'wɪ nɛn kɔ 'e o -tɛ paan 'yra -a bɛ, e ya 'pian -wee ci "nran wɪ -a. 'Trɛda winun 'gɔvɛ -a da nɛn 'o 'ci "nrɔnman. ²⁰ 'Pian -cee vɛ bɛ, -cee 'fla a laji lou. -Kaa ya Minsan Zozɪ Crizɪ man pɛnman 'nan 'e 'si 'nan nun -e 'e 'ta -kaa 'si 'wɪ 'ji. ²¹ E -taa -cee 'trɛda 'kɔlɛ nɛn e cɪ 'e yra ynan 'gɔvɛ -a man lilɛa -e 'e drɛ "le 'nan 'e 'kɔlɛ nɛn e "bia bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. -Yee 'plɛblɛ nɛn yaa -maan 'lɔɔ fɛ pɛɛnən a 'e pladɪ "wlu "bɛ -a 'bɔ 'a nɛn yaa dra.

4

¹ -Yee "wɛan 'an "bɔɪ Zozinən, 'ka 'nan wɪ a 'an man "le 'an 'ka yɪ, ɛn 'cee "wɛan 'an 'ci "nranman e -ciala "da. ɛn "nyian bɛ cɛɛ 'an 'blɔ -tɔa "da. 'Wɪ nɛn kɔ 'ka drɛ 'lɔɔ -e 'ka 'fɔ Minsan -sru 'ta wɔnɔn -a bɛ, -nyrɛn 'gɔv:

² Evodi 'lee Sɛntik, an toba -fɔa 'cɛɛ 'nan 'ka 'wulo -ji wɪ 'e 'kɔn -tɔwli, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a. ³ ɛn 'i 'bɔ "nyian, i ya 'an 'pa "vazan tɪglɪ 'a. Maan laabɔ 'i 'lɔ 'nan, 'i 'pa lumɔnnun zɪɛ o va. Kɔɔ kɔvɛ 'nyranman 'pa waa Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn vɪdɪ -a. ɛn o 'nyranman 'pa "nyian o 'vale Kleman 'lee 'kɔvɛ 'nyranman 'panən -mienun -a. Bali o pɛɛnən 'tɔ crɛn -tɛ 'yee 'fluba 'ji. 'Yee 'fluba zɪɛ minnun nɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -wɔlɔ "bɛ -a -ji nɛn o 'tɔ ci.

⁴ 'Ka 'ci 'e 'kɔn tɔ pɛɛnən man 'e "nrandɪ 'nan 'ka drɛ Minsan -le vɛ -a! Maan ve "nyian 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ci 'e "nran! ⁵ 'Ka drɛ wɪ 'e 'kɔn -trɔɔ min pɛɛnən 'va. Minsan -tadɪ 'bɔ 'kogo.

⁶ Te 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'tɔ da -e 'ka 'wulo -ji 'e 'kɔ 'koun dɪ. 'Pian 'wɪ pɛɛnən 'ji bɛ, fɛ nɛn e klɪ 'ka man bɛ 'ka laabɔ Bali lɔ, te ka ya Bali trɔ 'banan. 'Ka laabɔ -yrɔ, te kaa muo -fɔa. ⁷ 'Ka drɛ zɪɛ -e Bali -le -fɔdɪ -trɔɔ nɛn wa'a kɔɔnman min -le 'wɪ 'tɔdɪ man dɪɛ, 'e yɪɛ 'tɔ 'ka 'va, te 'ka 'ci yra "tra, te 'ka 'wulo -ji wɪ a -trɔɔ, ka ya Zozɪ Crizɪ -le vɛ -a -le "wɛan.

⁸ 'An "bɔɪ Zozinən, maan -fɔala "nyian "va 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e cɪ 'e 'sɔdɪ "ji "bɛ -a da. ɛn 'wɪ nɛn yaa -maan min yɪɛ "naan min man bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ɛn 'wɪ nɛn e cɪ tɪglɪ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ɛn 'wɪ nɛn e cɪ 'saun Bali 'lɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ɛn 'winun nɛn min a ye "yɪ ɛn min "we man "yɪ "bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ɛn -te 'wɪ 'tɔ a, waa -nan ye min lɔ, te e "sɔa min lɛ ɛn e min 'bɔ 'tɔ dra -dan bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. ⁹ 'Wɪ nɛn maan paa 'ka 'ji 'lee 'wɪ nɛn kaa tranla bɛ, 'ka 'ta wɔla "da. ɛn 'wɪ nɛn kaa man 'an da 'lee 'wɪ nɛn kaa -nan 'yɪ 'an 'lɔ bɛ, 'ka 'ta wɔla "da. -Te kaa drɛ zɪɛ, Bali nɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ bɛ, 'e -kɔan 'ka 'va.

Pəl Filipo 'nən muo "fɔ

¹⁰ 'Pa nɛn ka -ta "nyian -a wɔlɛ 'an 'va bɛ, yaan 'ci nran e -ciala "da. ɛn 'wɪ nɛn kaa drɛ zɪɛ -yee "wɛan an Minsan muo -fɔa -dan. Maan -tɔa 'nan, kaa man -wɛɛman tɔ pɛɛnən man, 'nan 'ka -taa 'palɛ 'an 'va, 'pian -si nɛn kɔ 'ka 'sia bɛ ka'a -kɔlɛ -a yɪdɪ -a dɪ. ¹¹ Wa'a vilɛ 'nan fɛ -tɔ 'wɪ a 'an man, -yee "wɛan nɛn 'wɪ zɪɛ an cɪ -a vɪnan dɪ. 'Pian zɪ kɔ 'an drɛ 'lɔɔ -e te an 'ka 'an 'ladɪ min lɔ fɛ da dɪɛ maan -tɔa. ¹² Fɛ nɛn maan ve zɪɛ, -yɛɛ cɪ 'nan -te e ya 'yalɛ -ladɪ -a oo, an 'bɛ 'ji ta wo sidɔ. ɛn -te e ya fɛ yɪdɪ -a oo, an 'bɛ 'ji ta wo sidɔ. 'Wɪ pɛɛnən nɛn e bɔa "min man bɛ, ma'an koda tɔa -a -tɔ -lɔ "fo "dɪ. -Te e ya -blɪfɛ "kaga yɪdɪ -a oo, ɛn -te e ya dra -tedɪ -a oo, ɛn -te e ya fɛ "kaga "yɪdɪ -a oo, ɛn -te e ya fɛ 'ka min lɔ dɪ

-a oo, ¹³ wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, maan "kuan 'an 'pɛ "fli "a Zozi Crizi nɛn 'an 'tɔ -kli -a bɛ -yɛɛ "wɛan.

¹⁴ 'Pian 'cee 'pa nɛn kaa 'wɔ 'an 'va 'mɛn yɾa yɪdɪ -ji bɛ, kaa drɛ "yi. ¹⁵ Filipo flanɔn, kaa -tɔa 'ka 'bɔa 'nan, tɔ nɛn an Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ pou 'sia, ɛn an 'si 'cee 'lɛglɔn 'ji Masedɔa bɛ, -leglizi -tɔwli "nɛn e 'pa 'an 'va bɛ, 'ka 'bɔ nɛn. ɛn -cɛɛ tɔ -kaa cin wlu 'winun drɛnan. ¹⁶ Kɔɔ tɔ nɛn an ya Tesalonik fla bɛ, cɛɛ 'pa 'an 'va 'e 'pa -a "fli yaa fɛ nɛn -a 'wɪ ci 'an man bɛ -a. ¹⁷ Wa'a vɪɛ 'nan an ya -a -wɛɛnan 'nan minnun 'o "yi "drɛ 'mɛn dɪ. 'Pian 'wɪ nɛn maan -wɛɛman "bɔɔ "bɛ, -nyɾɛn 'nan, 'cee "yi "nɛn kaa drɛ 'mɛn bɛ, 'ka "nɛn "bli 'e 'ciɪla "da.

¹⁸ 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, fɛ nɛn kaa -nɔn Epaprodi ɛ 'nan 'e 'ta -a 'mɛn bɛ, maan 'yɪ 'e pɛɛnɔn. E 'bɔ maan 'e 'ciɪla "da. 'Cɛɛ "yi "nɛn kaa drɛ 'mɛn bɛ, e ya "le 'nan Bali -panvɛ nɛn kaa -nɔn, ɛn -a -koei 'nɔnnɔn 'ko laji -e 'e Bali ci 'sɔ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

¹⁹ Fɛ pɛɛnɔn nɛn e kli 'ka man bɛ, Bali nɛn maan "sua bɛ e -taa -a -nɔnlɛ 'cɛɛ. -A yɪfɛ nɛn -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪɛ, Bali -ciɪla Zozi Crizi -va -e 'e 'nɔn 'cɛɛ.

²⁰ -Kaa "tɪ Bali 'tɔ 'e drɛ -dan 'li 'trilii. Amen!

Pɔl 'wɪ 'le 'sran o 'tɔ bɔdɪ -a

²¹ Minnun pɛɛnɔn nɛn Zozi Crizi -le "wɛan o ya Bali -le vɛ -a bɛ, an 'o 'tɔ bɔ. -Kaa "bɔɪ Zozinɔn nɛn kɔ ci waa 'gɔɛ o 'ka 'tɔ bɔ. ²² Minnun pɛɛnɔn nɛn o drɛ Bali -le vɛ -a bɛ, o 'ka 'tɔ bɔ. Mingɔnnɛnnun tazan nɛn Rɔm bɛ, -yɛɛ "kɔnnɛn 'nɔn nɛn Bali -le vɛ -a bɛ, o 'ka 'tɔ bɔ 'tandan.

²³ Minsan Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va.

'Fluba nen Pól -a crén -te Kolós 'nón lē

¹ 'An 'bó Pól bē, Bali 'bó 'ci 'sò 'a nēn an drē Zozi 'le 'pasiazan -a. Mēēn 'fluba 'gūē -a crén -te 'kú 'vale -kaa "búí Zozizan Timote -a. ² Kúa crén -te 'ka Bali -le minnun nēn Kolós fla bē 'cēē. Ka drē 'kú "búí Zozinōn 'a, ēn 'ka 'pē -sru 'ka 'e tōadı Zozi 'le 'wí 'jī dī.

-Kaa "tī Bali 'e 'yēē 'yī 'lēē 'yēē -fudī -trōō -nōn 'cēē.

Pól Bali trv 'ba Zozinōn nēn Kolós fla bē -wle

³ Tū pēēnōn man, -te kú ya Bali trv 'banan 'cēē 'wí man bē, Bali nēn -kaa san Zozi Crizi "tī "a bē kúa muo -fōā. ⁴ 'Cēē yī -teradı Zozi Crizi da bē, kúa 'wí 'man, ēn 'cēē Zozinōn pēēnōn yidī "yī "bē, kúa 'wí 'man "nyian. ⁵ Fē nēn Bali -a 'plā 'cēē vē -a lajī, ēn 'ka 'bli -a -yrē "bē, -yēē "wēan nēn ka 'wí zīē -a dra. Fē 'bó zīē Zozi 'le 'wí 'nōnnōn nēn 'wí tīglī 'a bē, zī e 'bōla 'ka 'va bē, ēn ka -yēē 'wí 'man 'e tēdē. ⁶ Zozi 'le 'wí 'nōnnōn 'lein 'bó nēn e 'bōla 'ka 'va bē, e ya fuilanān "man 'trēda fē pēēnōn 'nan. Minnun nēn waa maan tē o 'ta wōla "da "bē, o "nēn "a -kōnan 'padī -a "da. 'Wí 'tōwli zīē -yēē cī drēnan "nyian 'cēē 'va. 'E pou 'sia yī nēn ka 'wí 'nōnnōn bē -a 'man, ēn kaa -cī 'man 'kpa tīglī, 'nan 'ka nyrinda -sēan Bali da bē -a da. ⁷ -Kaa "búí Zozizan Epafra nēn kúē 'nyranman "paa waa, ēn kúa yē "yī 'kpa bē, 'wí 'nōnnōn zīē -yēē paa 'ka 'jī. -A -pē -sru 'ka 'e tōadı Crizi -le 'nyranman nēn yaa "paa 'ka 'va nun bē -a -jī dī. ⁸ Mīn yidī "yī "nēn Bali lei -a -nyran 'ka 'jī bē, -yēē -nan 'sinan 'pa 'kūē.

⁹ -Yēē "wēan 'kú 'bó "nyian, zī kú 'ka 'ta wí 'man bē, kú'a tian 'flinlē Bali trv 'badī -a 'cēē 'wí man dī. Kúa laabú Bali ló 'nan, 'e 'wí 'tōdī 'lēē 'wí 'fa 'si bli nēn e "sia -yēē lei 'saun 'va bē -a -nōn 'cēē, -e zī -a cī 'sō wí cī bē 'ka -tō 'e 'ciła "da. ¹⁰ Kú Bali trv 'ba zīē 'nan, -e 'cēē 'ta wó -pē 'e -kōōn 'nan Minsan -sru "nēn ka cī, -e 'e 'sō -yrē. Ēn kúa trv 'ba "nyian 'nan -e 'ka 'wí "yī 'tō 'tōdū pēēnōn drē, 'nan -e 'cēē Bali -tōdī bē 'e 'pa "da! ¹¹ Ēn kú Bali trv 'ba "nyian 'nan, -yēē 'plēblē nēn -a -kōōn 'manvē "ka "dīē, 'e 'ka 'tō 'plēblē -pē pēēnōn 'jī. Bali 'e drē zī, -e 'ka "kōē 'e vīlē 'e 'si 'ka da dū, -e 'ka 'man -sran 'wí 'jī, tē cī "nrandī a 'ka 'lō. ¹² 'Ka 'ka "tī Bali muo "fō! -Yēē -si 'lē 'sū, ēn "yī "nēn yaa 'plā 'yēē minnun -le vē -a bē e drē 'cēē vē -a. "Yī zīē yaa 'plā 'yēē mingōnnēn trē nēn e "bia bē -a da. ¹³ -Yēē -kaa 'si klun -le 'plēblē 'wlu, ēn -a -pī nēn e 'sō -yrē "bē yaa -tō -kaa da. ¹⁴ 'Wí nēn -a -pī zīē yaa drē bē, -yēē "wēan Bali -kaa ta pan 'wó, ēn e -cēē 'wí 'wliđī fūi.

¹⁵ Bali nēn wā'a yē dīē, zī e cī bē, -a 'bó nēn Zozi -a kōōn minnun lē. -Yēē cī Bali -pē drē fēnun pēēnōn da. 'Le Bali -le 'nēn flin -le 'wí 'zū. ¹⁶ Kōō -a 'bó 'va nēn Bali ciła ēn e fē pēēnōn drē. Fē pēēnōn nēn mīn -a yē 'e 'yīē 'a 'trēda bē, 'lēē fē pēēnōn nēn lajī tē mīn 'ka -a 'yē dīē, -yēē o drē. -Nyrēn 'le lei -wliđinun -le 'wí 'zū, ēn -nyrēn 'le fēnun pēēnōn nēn 'plēblē a -wō "bē -wēē 'wí 'zū. Bali ciła 'e 'pī Zozi 'va ēn e fēnun pēēnōn zīē -a drē. -A pēēnōn zīē o ya -nan 'nan, -e 'o -a -pī 'tō drē -dan. ¹⁷ Ēn Zozi Crizi 'bó 'bē cī fē pēēnōn 'wulo -a, ēn -yēē o man dra. ¹⁸ -Yēē cī -lēglizi nēn -a 'bó pō -a bē -a -wulo -a, ēn -yēē cī -a pou -a. -Yēē cī mīn tēdē nēn e wluān -kanōn 'va bē -a, 'nan -e 'e 'kōn fē pēēnōn 'lē. ¹⁹ E ya Bali 'bó 'jī 'nan 'yēē -dan nēn 'e cī -a bē, 'e 'nyran a 'e 'pī -va. ²⁰ Ēn e ya "jī "nyian 'nan 'e -ciła 'e 'pī -va -e 'e fē pēēnōn yēi 'sēn 'e cīn va 'o 'vale 'e 'bó 'a. Zozi 'le -ka nēn yaa 'wó yība "plan "da ēn -a nyēn -sran bē, -yēē -maan 'wí 'ka "nyian Bali 'lēē fē -tū yēi "fō

"di. Fē pēenōn nēn laji oo, en fē pēenōn nēn 'trēda oo, 'wī 'ka 'o 'vale Bali -a -o -to yei "di.

²¹ 'Ka 'bō "nyian, 'wī 'tōwli zīe e ya 'cee vē -a. 'E tēde bē, te ka ya 'ka 'sidi Bali man -kōōbli, en ka ya -a 'nanmannōn 'a. 'Ka drē wī -wliidunūn 'lee 'cee ci 'nrōndi 'wliidi 'bē -ci -kōōnman zīe. ²² En 'bē nēn 'gōvē, Zozi 'le -ka nēn yaa 'wō 'le blamin -le 'wī 'zō bē, -yēe "wēan Bali 'ka drē e beēnun -a 'nan, -e 'ka -pli 'e man, te ka ya 'saun 'e 'lē, en 'wī 'wliidi 'ka 'ka man di, en 'tō 'tō 'ka 'e 'padī 'ka man di. ²³ -Yēe "wēan 'ka 'tō 'plēblē! Te 'ka "kōe 'e 'si 'ka da yi -teradi -a Zozi da di! Fē nēn Bali -a 'pla 'cee vē -a laji bē, te 'ka 'bli 'si -yrē "di! Fē 'bō zīe Zozi 'le 'wī 'nōnōn nēn kaa 'man bē, -yēe -ci 'si 'cēē. En Zozi 'le 'wī 'nōnōn nēn waa 'sinan 'pa minnūn pēenōn lē bē, -a fuiladi "man "nēn 'an 'bō Pōl -a "paa 'nyranman -a.

Pōl -le 'nyranman

²⁴ 'An yra nēn an cī -a yūnan 'gōvē, 'ka lē nēn, en -a 'wī 'an 'ci "nranman. Kōō Crizi -le yra yidi bē, -a 'le nēn an cī -a -srannan. An ya 'an yra yūnan -yēe -leglizi nēn -a pō a bē -a man. ²⁵ An drē -leglizi -le 'nyranman 'pazan 'a, kōō Bali 'bō 'bē 'nyranman zīe -a -pēba 'wō 'an 'lō, 'nan -e 'an 'yēe 'wī vī 'cēē 'e pēenōn. ²⁶ Bali -le 'wī 'bō zīe, 'lī bē te e ya 'e yōōdi minnūn man. 'Pian 'bē nēn 'gōvē, Bali -a kōōn 'weīn minnūn nēn o cī -yēe vē -a bē -wlē. ²⁷ Kōō -a -cin a Bali jī 'e 'cēn 'nan, 'e 'wī yōōdi zīe -a ta bōala 'yēe minnūn lē -e 'o -tō 'nan, 'wī yōōdi 'bō a -dan, en -a -kōōn 'manvē "ka "di. En minnūn nēn o 'ka Zuif 'nōn 'a diē, e ya -wēe vē -a "nyian. 'Wī yōōdi 'bō nēn 'nan, kaa nēn ka 'ka Zuif 'nōn 'a diē, Crizi a 'ka yei, en -yēe -maan 'ka 'bli a "da 'nan Bali -le mingōn nēn trē bē, "ka -kōō "da.

²⁸ -Yēe 'wī nēn kōā vē minnūn pēenōn lē. 'Wī 'tōdi -a nēn kōā "paaman o jī, te kō -kō 'wī pladi -a -wlē. Kōā drā zīe 'nan, -e minnūn pēenōn 'o drē ceje Crizi -le 'wī 'jī. ²⁹ 'Wī zīe -yēe "wēan nēn an 'nyranman "paa, en 'an 'fli -mēan dra. Crizi -le 'plēblē nēn e 'nyranman "paa -a 'an man 'plēblē 'gōvē, -yēe -maan an -kōlaman 'wī zīe -a drēdi -a.

2

¹ 'Wī nēn an cī -a drēnan 'cee vē -a 'gōvē, 'lee Zozinōn nēn Laodize bē -wēe vē -a 'gōvē, 'lee Zozinōn -mienun nēn wa'a tian 'nyian 'an yīlē 'o yīē 'a diē -wēe vē -a 'gōvē, an ya "vale 'nan 'ka -tō 'nan e ya "le -kuli man nēn an cī. ² An ya -a drēnan zīe 'nan, -e 'ka "kōe 'e 'tō 'ka da, en "nyian -e yidi 'yi 'e 'kōn 'ka yei, te 'ka yīē -tōa 'ka cin va. An ya -a drēnan zīe "nyian 'nan, -e 'cee 'wī 'tōdi 'e 'ciila "da, tōōn -e Bali -le 'wī yōōdi bē 'ka -ci man. -Yēe 'wī yōōdi zīe Crizi nēn. ³ En Crizi 'bō 'va nēn Bali -le 'wī 'tōdi pēenōn cī, en -yēe ta bōala min lē.

⁴ An 'wīnūn zīe -a 'vī 'cēē 'nan -e min 'e vīlē 'e 'ka see "paa 'e wei -a, -e 'ka 'si -si tighi da di. ⁵ 'An 'ka 'ka "srōn "kōgo di, 'pian 'mēn cī "nrōndi pēenōn a 'ka 'va nūn. Cī "nrōndi a 'an 'lō, kōō maan -kōōn nēn 'yī 'nan 'ka 'ci "nrōnman 'wī 'tōwli "da, en ka ya 'ka 'tōdi -kli 'cee yi -teradi Crizi da -jī.

⁶ Ka wī "man 'nan Zozi Crizi 'bē cī 'ka 'san -a, -yēe "wēan 'ka 'fō 'ka lēadi "man! ⁷ 'Ka 'kōn Zozi 'va "le yiba "nēn -a "sēin "a 'trē 'jī 'plēblē bē -yēe 'wī 'zō. En "nyian "le 'kōn nēn waa -pō -fō 'plēblē bē -yēe 'wī 'zō. Yī -teradi Zozi da nēn waa paa 'ka 'jī bē, 'e 'kō 'padī -a "da. En 'ka Bali muo "fō -tidi.

'Ka drē "yi minnūn nēn o Bali -le 'wī vē 'wlu 'a bē o va

⁸ 'Ka yīē 'tō 'ka 'fli -va! Te min -tō 'e 'ka see "paa 'yēe 'wī 'tōdi -a -e 'ka 'si -si tighi da di! 'Wīnūn nēn yaa vē bē e ya 'wī "tūn "a, en 'wīnūn nēn blamin -a "nrōnman 'e 'wulo -ji -e 'e vī bē -nyrēn. Lei -wliidunūn 'pa 'nyranman nēn, zīe. Ya'a 'sia Crizi -va di.

⁹ Te min 'e 'ka 'man yī di! Kōō min nēn e Bali kōōn minnūn lē -pē pēenōn 'jī bē, Crizi -tōwli "nēn. ¹⁰ En Crizi 'bō man nēn ka cī 'ka lēadi, -yēe "wēan fē -tō 'ka

'e 'klidi 'ka man Bali -le 'belidi va di. Fenun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ ɛn o min "paala bɛ -yɛɛ ci o da.

¹¹ Ɛn "nyian 'cee lɛadi Crizi man bɛ, e ya 'ka 'fɔdi -klɔnmɔn -va -a. 'Ka 'fɔdi -klɔnmɔn -va zɪɛ, e 'ka 'nan blamin plɔ 'pla 'ka man 'e 'pɛ -a di, 'pian Crizi -va nɛn e 'si, ɛn -a -ci nɛn 'nan 'ka 'vale 'wɪ 'wɪdi 'a ka cɛɛn e cin man. ¹² 'Ka -batize nɛn waa drɛ bɛ, e ya "le min nɛn ka ci -a 'e tɛdɛ bɛ -wɛɛ 'wɔ 'trɛ 'ji 'o 'vale Crizi -a. Ɛn "nyian e ya "le Bali 'ka wluan -kanɔn 'va 'ka 'vale Crizi -a, kɔɔ ka yi -tɛala Bali -le 'plɛblɛ nɛn e Zozi Crizi wluan -kanɔn 'va bɛ -a da.

¹³ Kaa nɛn ka 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ, 'e tɛdɛ bɛ 'wɪnun nɛn o ci 'wɪdi "bɛ kaa dra. -Yɛɛ -maan Bali 'lɛ bɛ, ka ya "le minnun nɛn o ya 'o 'kadɪ bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Pian 'bɛ nɛn 'gʊɛ Bali 'belidi -nɔn 'cɛɛ 'ka 'vale Crizi -a. Bali -kaa pɛɛnɔn 'lɛ 'wɪ 'wɪdi fui -kaa man. ¹⁴ 'Wɪnun nɛn o 'wɪ -tɔa -kaa man bɛ, -a pɛɛnɔn a 'e 'crɛn -tɛdi. 'Pian Bali -a fui, ɛn yaa 'lɛ 'ka yiba "plan da. -Yɛɛ drɛ Zozi 'le -kadɪ -a.

¹⁵ Ɛn "nyian, fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ ɛn o min "paala bɛ, Bali o 'lɛ 'ka. -Guliga -blidi -a nɛn, yaa kɔɔn minnun pɛɛnɔn lɛ 'nan 'e o kɪ.

¹⁶ -Yɛɛ "wɛan -a -si 'ka min -tɔ -lɔ -e 'e tin -tɛ 'ka da, fɛ nɛn kaa -ble bɛ -a man di, 'lee fɛ nɛn kaa -mlian bɛ -a man di. -A -tɔwli "nɛn "nyian "fɛdi yinun -a, 'lee mlɛn yi -tɔ -a, 'lee 'flinla "yi -a. ¹⁷ 'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ -wɛɛ trɔa 'wɪ nɛn e "ta -daa "drɛlɛ bɛ -a 'lɛ "le -a fulɔ lei -zɔ. 'Pian fɛ 'bɔ nɛn -a fulɔ lei -trɔa 'si 'lɛ bɛ, Crizi 'bɔ nɛn.

¹⁸ Minnun nɛn waa ve 'cɛɛ 'nan, 'vaa -e min 'e 'kopa yɪ Bali va bɛ, 'e 'tɛ 'pa 'e 'fli 'kɔlɛ da, ɛn "nyian 'e Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o bɔ bɛ, tɛ 'ka "trɔɛn "tɔ o wei lɛ di. 'O 'fli -kɔɔnman nyrin nɛn waa -tɛa "bɛ -a, ɛn -wee -wulo -ji "nrɔndɪ -wɪdi -a -maan 'o 'fli "siala -dandan, tɛ -a -ci "ka "di. ¹⁹ Ɛn Crizi nɛn -leglizi -wulo -a bɛ, o 'ka 'o lɛadi "nyian 'bɛ man di. 'Pian tɛ -yɛɛ -leglizi nɛn -a 'bɔ po -a bɛ, -a man dra. Ɛn -yɛɛ -maan e ya 'e 'fɔdi 'e cin man 'plɛblɛ, ɛn -yɛɛ -maan "nyian -leglizi trɔman "le Bali ci "va "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.

²⁰ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'cee -ka nɛn ka 'wɔ 'ka 'vale Crizi -a 'e cin va bɛ, -yɛɛ "wɛan lei -wɪdinun -le 'plɛblɛ 'ka "nyian 'ka da di. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra "le 'nan fɛnun zɪɛ -wee 'plɛblɛ a tian 'ka da? Ɛn -mɛ "le "wɛan nɛn ka ya 'vale 'ka 'ta wɔla -wee 'srɔɛnnun 'gʊɛ -a da? ²¹ Waa ve 'cɛɛ 'nan, tɛ 'ka fɛ 'gʊɛ -a 'sia di, ɛn tɛ 'ka fɛ 'gʊɛ -a -bli di, ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ ka 'kla 'bɛ man "fo "di! ²² Fɛnun zɪɛ o ya -nan 'nan -e min 'e 'man wɪ drɛ -a. 'Srɔɛnnun 'bɔ zɪɛ minnun 'bɛ -tɔ -pei -a, ɛn minnun -le 'wɪ "paadi nɛn. ²³ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o bɔdi bɛ, 'lee 'tɛ 'padɪ min 'fli 'kɔlɛ da bɛ, 'lee fɛnun 'cidi bɛ, tɛ min -a 'man bɛ, yaa ye "le 'wɪ 'tɔ wɪnun -zɔ. 'Pian tɛ 'srɔɛnnun zɪɛ -a -ci "ka "di, kɔɔ blamin ci 'sɔ wɪnun -wɪdi "bɛ, ya 'a 'bɛ 'sia 'e 'lɔ di.

3

Fɛnun nɛn Bali va bɛ -a da nɛn 'ka ci "nrɔn!

¹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka wluan -kanɔn 'va 'ka 'vale Crizi -a. Ɛn Crizi a 'e -nyrandɪ Bali -pɛ "yi "da. -Yɛɛ "wɛan nɛn fɛnun nɛn Bali va bɛ -a 'bɔ nɛn 'ka -wɛɛ, ² ɛn -a da nɛn 'ka ci "nrɔn tɔ pɛɛnɔn man! 'Pian tɛ 'ka ci "nrɔn 'trɛda fɛnun da di! ³ Kɔɔ ka ya "le minnun nɛn o -ka 'trɛda fɛnun va zia bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, Bali 'belidi -nɔn 'cɛɛ 'ka 'vale Crizi -a, ɛn 'belidi zɪɛ -a man a 'e yɔɔdi Bali 'bɔ 'va. ⁴ 'Cɛɛ 'belidi 'kpa bɛ Crizi nɛn, ɛn tɔ nɛn e -taa "man "bɛ -a nyan nɛn ka -kɔan -a "srɔn, -e 'ka -yɛɛ 'tɔ -dan bɛ -a "nɛn "bli.

⁵ -Yɛɛ "wɛan 'wɪ 'wɪdi pɛɛnɔn nɛn 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, 'ka 'bɛ yi -ka! -A -mie nɛn "le nyinnandi lɪ 'lee -kɔnnɛn -a tɛ wa'a 'o cin 'palɛ diɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e min "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le min -le ci "nrɔndɪ 'wɪnun zɪɛ -a da bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le min 'bɔ ci 'sɔ wɪnun

-wliḍi 'zɔ, ɛn "nyian "le min yiɛ nɛn ya'a 'ciala fɛ da dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ɛn 'wɪ 'bɔ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya "le fɛ -tɔ nɛn min -a -tɔ Bali 'leji te yaa "sua. -Yee "wɛan 'wɪ 'wliḍi pɛɛnɔn zɪɛ te -a -tɔwli 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ! ⁶Kɔɔ 'wɪnɪn zɪɛ -a man nɛn Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnɪn nɛn o 'ka "vale 'o 'ta wɔla -a wei da dɪɛ -wɪɛ. ⁷Tu nɛn te 'wɪ 'wliḍinun zɪɛ -wɛɛ 'ka "paala bɛ, te 'cee 'ta wɔ -pɛ a zɪɛ. ⁸Bɛ nɛn 'gɔɛ, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wliḍinun pɛɛnɔn zɪɛ -a -srɪ! ɛn "nyian bɛ, nyran siadi, 'lee 'bli 'fɔdɪ min ji, 'lee 'nandɪ min man bɛ, te -a -tɔwli 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ! ɛn "nyian bɛ, "srɔnnun wɔdɪ 'lee 'wɪdɪ min man -wliḍi "bɛ, te -a -tɔwli 'e bɔla 'ka 'le dɪ! ⁹ɛn te 'ka 'wlu 'sɛn 'ka cin lɛ dɪ! Kɔɔ min nɛn ka cɪ -a 'e tɛdɛ bɛ 'lee 'ka drɛ wɪnɪn 'cɛn bɛ, ka cɛɛn 'bɛ man. ¹⁰Bɛ nɛn 'gɔɛ ka drɛ min -trɛ -a. Bali 'bɔ 'bɛ drɛ, ɛn e -ko 'ka liladɪ -a zɪɛ -trilii, -e 'ka 'sia, te 'cee -a -tɔdɪ "paa "da. ¹¹'Wɪ nɛn Bali -a drɛ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, -te min a Zuif min -a oo, ɛn -te e 'ka Zuif min -a dɪ oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va oo, ɛn -te e 'ka 'e 'fɔdɪ -klɔnmɔn -va dɪ oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a -pɛn min -a oo, ɛn -te min a 'eɣlɔn 'kɔɔbli -ji min -a oo, 'bɛ a 'e "tun. ɛn "nyian bɛ, -te min a nɔan -a oo, ɛn -te min 'ka nɔan -a dɪ oo, -a pɛɛnɔn zɪɛ 'bɛ a 'e "tun. 'Pian 'wɪ nɛn Bali -a -nanjean 'ka pɛɛnɔn 'va bɛ, Crizi nɛn. ɛn -yɛɛ cɪ 'ka pɛɛnɔn 'ji.

¹²Bali 'ka 'si "va 'nan, -e 'ka drɛ 'yee minnɪn -a, ɛn e 'ka ye "yi. -Yee "wɛan min nyrinda 'e 'sɛn 'ka da, ɛn 'ka 'kɔn min 'kpa -a, ɛn te 'ka 'fli 'sia -dandan dɪ, ɛn 'ka 'kɔn -trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, ɛn 'ka -pɔan 'e 'sɔ 'wɪ 'ji! ¹³Te 'ka "bɔɪ -tɔ plu 'ka man dɪ! -Te 'ka "bɔɪ -tɔ 'wɪ drɛ 'cɛɛ bɛ, 'ka man wɪ 'cɛ. Minsan 'ka 'man wɪ 'cɛ -yee "wɛan 'ka min man wɪ 'cɛ. ¹⁴ɛn 'wɪ 'tɔwli "nɛn e cɪ -a pɛɛnɔn zɪɛ -a -wulo -a bɛ, -nyrɛn 'nan 'ka cin yɪ "yi. Kɔɔ 'ka cin yɪdɪ "yi 'bɛ -maan 'lɔɔ 'shɛ 'lee -sɛɛ -kɔan 'ka yei.

¹⁵Crizi -le -fɔdɪ -trɔɔ nɛn yaa -nɔn 'cɛɛ bɛ, -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn -e 'ka 'wɪ drɛ 'ka cin va. -Fɔdɪ -trɔɔ zɪɛ -a man nɛn Bali 'ka laabɪ 'nan -e 'ka 'kɔn "le min -tɔwli 'zɔ. -Yee "wɛan 'ka Bali muo "fɔ tɔ pɛɛnɔn man. ¹⁶Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ, 'e 'kɔn 'ka yei 'e 'ciudadɪ "da! 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn 'ka 'wɪ "paa 'ka cin ji, te ka -ko 'wɪ pladɪ -a 'ka cin lɛ. 'Ka Bali muo "fɔ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a, te ka -ko -yee 'fluba 'ji "drenun -fɔdɪ -a, 'lee -a 'tɔ bɔ "drenun -fɔdɪ -a, 'lee "drenun nɛn Bali lei 'saun -a -cin -tɔa 'ka 'ji bɛ -a -fɔdɪ -a. ¹⁷'Wɪ oo 'wɪ nɛn kaa dra 'lee kaa ve bɛ, 'e -kɔɔn 'nan ka ya Minsan Zozi -srɪnɔn 'a. ɛn 'ka 'ciɪa "va -e 'ka -kaa "tɪ Bali muo "fɔ.

'Ka 'wɪ drɛ 'ka cin va 'yi!

¹⁸Kaa nɛn ka cɪ min nannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka -srɛn wei da! 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'ka drɛ bɛ -nyrɛn "bɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

¹⁹Kaa nɛn ka cɪ lɪ -srannun -a bɛ, 'ka nan yɪ "yi, ɛn te 'ka o 'pla -pɔan 'tɔndɔn 'a dɪ!

²⁰Kaa nɛn ka cɪ nannannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka "tɪ 'lee 'ka "bɔ wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ 'bɛ 'sɔ Bali lɛ, kɔɔ ka ya Minsan -le vɛ -a.

²¹Kaa nɛn ka cɪ 'nɛn "tunɪn -a bɛ, 'wɪ nɛn e 'cee 'nɛn 'ci -tɔa lou 'ka man bɛ, te 'ka drɛ -wɪɛ "dɪ, "tɔgɔ o "koe 'e 'si 'o da!

²²Kaa nɛn ka cɪ nɔannun -a bɛ, 'ka 'ta wɔla 'ka 'tanɔn wei da -pɛ pɛɛnɔn 'ji! Te 'ka drɛ o yiɛ le 'saza 'nan -e 'o 'ka yɪ "yi "dɪ! 'Pian 'ka "kɪan Minsan lɔ, ɛn 'ka drɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a! ²³'Nyranman pɛɛnɔn nɛn kaa "paa bɛ, 'ka drɛ 'ka 'bli pɛɛnɔn 'a! ɛn 'ka 'ci "nrɔn 'nan, Minsan lɛ nɛn ka cɪ 'nyranman zɪɛ -a 'panan, blamin lɛ 'cɛɛ dɪ! ²⁴-A -cin -e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Minsan 'ka -ko "paa. -Kopa zɪɛ "yi "nɛn Bali -a 'pla 'yee minnɪn -le vɛ -a bɛ -nyrɛn. -Yee "wɛan 'ka 'tazan nɛn Crizi -a bɛ 'ka 'su! ²⁵'Pian min nɛn e 'wɪ 'wliḍi drɛ bɛ, yaa "nɛn "ye, kɔɔ Bali 'ka min bɔ "va -e 'e va wɪ drɛ dɪ.

4

¹ Kaa nɛn ka cɪ o tanɔn 'a bɛ, 'wɪ nɛn e cɪ 'le 'o drɛ min lɛ -e 'e Bali ci 'sɔ bɛ -nyrɛn 'ka drɛ 'cee nɔannun lɛ! 'Ka 'bɔ 'nyian, -a -cin 'e 'kɔn 'cee 'ji 'nan, 'ka 'tazan a laji.

'Ka Bali trɔ 'ba ɛn 'ka Bali -le 'wɪ vɪ minnun lɛ

² Te 'ka "koe 'e 'si 'ka da Bali trɔ 'badɪ -a dɪ! 'Ka yɪɛ -trɔa "da, ɛn 'ka Bali muo 'fɔ! ³ ɛn 'nyian 'ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ 'nan, 'e -si -nɔn 'kɔɛ -e 'kɔ Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn -a -ci a 'e yɔɔdɪ minnun man bɛ, -a fuila "man. 'Wɪ zɪɛ -a man nɛn an ya -pɔ 'kuin. ⁴ -Yee "wɛan 'ka Bali trɔ 'ba 'mɛn 'nan, -si 'e 'le 'sɔ -e 'an 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a vɪ 'wein, 'le zɪ e cɪ 'mɛn 'nyranman -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

⁵ 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn 'ka 'ta wɔ minnun nɛn o 'ka Zozi 'va dɪɛ o va. Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn e "paala 'ka 'vale waa 'ka yei "bɛ, te 'ka 'tɔɪ 'e srɛ 'e "tun "dɪ! ⁶ Weinun nɛn o bɔala 'ka 'le bɛ, 'o 'kɔn tɔ pɛɛnɔn man 'yi, ɛn -a 'nɔnnɔn 'e 'fɔ min man! Kɔɔ e ya 'le -te min 'wɪ 'tɔ laabo 'ka 'lɔ bɛ, 'ka -kɔla -a -sru vidɪ -a -yrɛ fɛnyian.

Pɔl 'wɪ nyranman 'vɪ Kolos 'nɔn lɛ

⁷ -Kaa "bɔɪ Zozizan Tisik nɛn kɔ 'nyranman "paa waa 'gɔɛ, 'wɪ nɛn 'an man 'gɔɛ -yɛɛ "ta "lɔ -a -nan 'sinan 'palɛ 'cɛɛ. Kɔa ye "yi 'kpa tɪglɪ, ɛn -a yɪɛ yra Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. ⁸ Maan 'pa 'sia 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'kɔ 'ta wɪ vɪ 'cɛɛ, ɛn 'nyian -e 'e 'ka "koe "tɔ 'ka da. ⁹ Mɛɛn 'pa 'sia 'o 'vale -kaa "bɔɪ Zozizan Onezi nɛn 'ka 'bɔ 'va min -a bɛ -a. Kɔ 'bɛ ye "yi 'nyian 'kpa tɪglɪ, ɛn -a yɪɛ yra Minsan -le 'nyranman 'padɪ da. -Wɛɛ 'kɔ 'ta wɪ pɛɛnɔn ve 'cɛɛ.

¹⁰ Ariza nɛn 'kɔ 'vale -a kɔ ya -pɔ 'kuin 'gɔɛ, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. ɛn 'nyian Mark nɛn Barnaba 'blu -le 'nɛn 'a bɛ, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. An -yee 'wɪ crɛn -tɛ 'fluba -tɔ -ji bɛ, 'ka 'ci 'nrɔn 'wɪ zɪɛ -a da. E "ta "lɔ "bɛ, 'ka 'kun 'ka 'pɛ "fli "a.

¹¹ Zozi nɛn waa laabo Zuti bɛ, "e 'vɪ 'nyian 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. Zuif 'nɔn pɛɛnɔn nɛn o yi -tɛra Zozi Crizi da bɛ o yei "bɛ, min yaaga zɪɛ o 'bɔ 'a nɛn, kɔ 'nyranman "paa. 'Nyranman zɪɛ -nyrɛn 'gɔ. Kɔa -wɛɛman 'nan, minnun 'o 'wɪ "man 'nan Bali 'bɛ cɪ 'o da mingɔnnɛn -a. Min yaaga zɪɛ -wee "wɛan 'an "koe "a 'an da 'kpa tɪglɪ.

¹² Epafra nɛn 'ka 'va min -a bɛ, e 'nan 'e 'ka 'tɔ bɔ. Zozi Crizi 'suzan tɪglɪ nɛn. Tɔ pɛɛnɔn man bɛ, e ya 'e kɔaladɪ Bali trɔ 'badɪ man 'cɛɛ. Yaa laabo Bali 'lɔ 'nan, te 'ka 'pɛ -sru 'e tɔa -yee 'wɪ 'ji dɪ, ɛn 'nyian 'nan 'ka drɛ ceje -yee 'wɪ 'ji. ɛn yaa laabo -yrɔ "nyian 'nan, 'wɪ nɛn e cɪ Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a bɛ, 'ka -kɔla -a drɛdɪ -a.

¹³ Maan 'yɪ 'nan, -a "koe "a -nyannan 'ka man 'kpa tɪglɪ, ɛn -a "koe "a -nyannan 'nyian Laodize 'nɔn 'lee Irapoli 'nɔn man. ¹⁴ -Kaa bee Luk nɛn -dɔdrɔ -a bɛ, 'o 'vale Dema -a o 'nan 'o 'ka 'tɔ bɔ.

¹⁵ Zozinɔn pɛɛnɔn nɛn Laodize bɛ, kɔ o 'tɔ bɔ. ɛn "nyian bɛ Nifa 'lee Zozinɔn nɛn o cin ye -yee 'kuin bɛ, kɔ o 'tɔ bɔ.

¹⁶ -Te ka cɛɛn 'fluba 'gɔɛ -a ta vidɪ man bɛ, ka -kɔ -a Zozinɔn nɛn Laodize bɛ -wɛɛ -e "o ta vɪ. ɛn 'ka 'bɔ "nyian, Laodize 'nɔn 'le vɛ bɛ "cɛɛ ta vɪ.

¹⁷ 'Ka vɪ Asip lɛ 'nan, 'e yɪɛ 'tɔ 'e 'fli -va, -e 'nyranman nɛn Minsan -a -pɛba 'wɔ -yrɔ "bɛ, -a -pɛ 'e 'sɔ -a drɛdɪ -a.

¹⁸ 'An 'bɔ Pɔl, an 'we 'ka 'va. Mɛɛn 'ka 'tɔ bɔdɪ 'gɔɛ -a crɛn -tɛ 'an 'bɔ 'pɛ -a. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, an ya -pɔ 'kuin.

Bali -le 'yi 'e 'kɔn 'ka 'va.

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Tesalonik 'nɔn lɛ

¹ An 'bɔ Pɔl 'lee Sila 'lee Timote 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Kʊa crɛn -tɛ -leglizi nɛn Tesalonik bɛ -a -ji 'nɔn lɛ. Ka ya -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le ve -a.

Bali 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fudɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl Tesalonik 'nɔn 'le yi -teradɪ Zozi da 'wɪ 'vɪ

² Kʊ Bali muo -fɔa yi pɛɛnɔn man 'cee "wɛan, ɛn kʊ Bali trʊ "baa 'cee 'wɪ man.

³ 'Cee 'nyranman nɛn kaa "paa yi -teradɪ Zozi da -a, 'lee 'nyranman 'plɛblɛ nɛn kaa "paa -a yɪdɪ "yi "a, 'lee 'ka yɪɛ nɛn e cɪra -kaa 'san Zozi Crizi lɛ bɛ, -a -cin a 'kʊ 'ji yi -tudʊ pɛɛnɔn man -kaa "tɪ Bali trʊ 'banan.

⁴ Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, Bali 'ka ye "yi. ɛn kʊa -tɔa 'nan, e 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. ⁵ Kʊɔ zɪ kʊ 'lʊ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪlɛ 'cɛɛ bɛ, kʊ'a vɪlɛ 'kʊ 'le 'saza "tun "dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'yee 'plɛblɛ 'ci kʊɔn, ɛn e 'kʊ "koe "tɔ 'kʊ da 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a, kʊɔ 'nyranman nɛn kʊa 'pa 'cɛɛ bɛ, kaa -nan 'yi.

⁶ 'Wɪ 'kpa, Bali 'ka 'si "va 'yee vɛ -a. Kʊa -tɔa zɪ, kʊɔ ka sɔɔnla 'kʊ "pa "da ɛn ka drɛ Minsan si drɛnɔn 'a. Minnɔn 'tɛ 'pa 'ka da 'wɪ zɪɛ -a man "kaga, 'pian 'ka wɪ Bali -le 'wɪ man ci "nrandɪ -a. Bali lei 'saun 'bɛ ci "nrandɪ zɪɛ -a -nɔn 'cɛɛ.

⁷ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, minnɔn pɛɛnɔn nɛn o yi -tera Zozi da Masedɔa 'lee Akai 'leglɔn 'ji bɛ, ka drɛ -wee 'wɪ -kʊɔn "man 'nɔn 'a. ⁸ Kʊɔ 'ka 'va nɛn Minsan -le 'wɪ 'e pei 'trɔa, ɛn e fuila "man Masedɔa 'lee Akai 'leglɔn 'ji. ɛn "nyian bɛ, minnɔn 'cee yi -teradɪ Bali da 'wɪ ve fɛ pɛɛnɔn 'nan. Kʊɛ 'cɛɛ 'wɪ zɪɛ 'bɛ ve "nyian minnɔn lɛ dɪ. ⁹ Minnɔn pɛɛnɔn -a ve 'ka man 'nan, kʊ 'lʊ 'ka 'va bɛ, ka 'kʊ 'kun fɛnyian. ɛn "nyian 'nan, ka 'si yiba "minnɔn nɛn ka o -paan "bɛ o -sru. Kaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'ka 'fli -nɔn Bali lɛ te kaa "sua. -Yɛɛ cɪ Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ -a. ɛn -yɛɛ cɪ Bali tɪglɪ 'a. ¹⁰ 'Bɛ nɛn 'gʊɛ, ka ya -a -pɪ nɛn e -taa 'silɛ laji -e 'e 'ta bɛ -a -pɛnnan. -A -pɪ zɪɛ Zozi nɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va bɛ, -nyrɛn. -Yɛɛ -kaa "sia Bali -le nyran -blɪdɪ nɛn e cɪ -tanan bɛ -a wlu.

2

Bali -le 'wɪ pei 'trɔa Tesalonik 'kɔ?

¹ 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, kaa -tɔa 'ka 'fli -a 'nan 'kʊɛ 'lʊdɪ 'ka 'va bɛ -a "nɛn 'ka 'fʊlɛ 'e "tun "dɪ. ² ɛn kaa -tɔa "nyian 'nan, minnɔn 'kʊ srɔn, ɛn o 'tɛ 'pa 'kʊ da Filipino fla 'vaa ɛn kʊ 'bɔla 'ka 'va. ɛn 'ka 'va "nyian bɛ, 'kʊ 'man 'ka 'fʊlɛa flu dɪ. 'Pian kʊ yi -tera Bali da, ɛn kʊ -yee 'wɪ 'nɔnnɔn 'vɪ 'cɛɛ. ³ Kʊ "koe 'sia, ɛn kʊ 'wɪ zɪɛ -a drɛ. Kʊɔ Bali -le 'wɪ nɛn kʊa ve minnɔn lɛ bɛ, kʊ'a ve 'wlu 'a dɪ, ɛn kʊ'a ve 'ci "nrɔndɪ -wɪldɪ "a dɪ, ɛn kʊ'a -dawli dra dɪ. ⁴ 'Pian 'wɪ nɛn Bali "e 'nan 'kʊ vɪ bɛ, -nyrɛn kʊa ve. E 'kʊ 'nanjɛɛn, ɛn e 'kʊ 'yɪ tɪglɪ. -A -nan nɛn e 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -pɛba 'wɔ 'kʊ 'lɔ. -Yɛɛ "wɛan kʊ 'ka -a -wɛɛnan 'nan 'kʊ 'sɔ minnɔn lɛ dɪ, 'pian kʊa -wɛɛman 'nan, 'kʊ 'sɔ Bali nɛn e min ci wɪ -tɔa "bɛ -yrɛ.

⁵ Kaa -tɔa 'wein 'nan, kʊ'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ see "paa wei -a dɪ, ɛn kʊ'a 'wɪ vɪlɛ 'cɛɛ 'nan -e 'kʊ 'ka 'lɔ fɛ yɪ dɪ. Bali a 'kʊɛ 'wɪ 'nan yɪzan -a. ⁶ Kʊ'a -wɛɛlɛ 'nan min 'e 'kʊ 'tɔ "yi "vɪ dɪ.

-Te e ya 'ka 'bɔ 'a oo, ɛn -te e ya min peenun -a oo, kʊ'a -wɛɛlɛ 'nan 'o 'kʊ 'tɔ "yi "vɪ "fo "dɪ.

⁷ Kʊ -kɔlamam paan -e 'kʊ drɛ 'ka 'win -ji -trɔɔ -a, kʊ ya Crizi -le 'pasianɔn 'a -le "wɛan. 'Pian kʊ -fʊ 'ka 'va 'trɔɔ 'lɛ zɪ 'nɛn "bʊ 'e yɪɛ -tɔa 'yee 'nɛn 'va bɛ -yee 'wɪ

'zɔ. ⁸En 'ka yidi 'yi "bɔv "le "wɛan, Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'saza "cɛɛ kɔa 'vɪ 'cɛɛ dɪ, 'pian 'kɔ 'fli -nɔn 'cɛɛ "fo. 'Wɪ 'kpa, 'ka 'nan wɪ a 'kɔ man "bɔv, -yee "wɛan kɔa drɛ zi.

⁹Kɔ "bɔv Zozinɔn, 'nyranman nɛn, kɔa 'pa 'ka 'va, 'lee 'kɔ "koe "nɛn e -nyan bɛ, -a -cin a 'ka 'ji. Bodrun funnin, te kɔ ya 'nyranman da, 'nan -e 'kɔe -blife 'e vilɛ 'e drɛ 'ka 'tɔ 'win -ji -trɔ -a dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn kɔa drɛ, te kɔ -ko Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ -a 'cɛɛ.

¹⁰Kaa nɛn ka yi -tera Bali da bɛ, tɔ nɛn kɔa drɛ 'ka 'va bɛ, kaa 'yɪ 'nan, 'kɔe 'ta wɔ cɛin a 'saun, ɛn e ya tɪglɪ, ɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪ. 'Wɪ 'kpa, ka ya 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪnɔn 'a, ɛn Bali "e "ya wɔ "nyian -a -nan yɪzan -a. ¹¹En "nyian bɛ, 'wɪ nɛn kɔa drɛ 'ka -tɔvɔ pɛɛnɔn lɛ bɛ, -a -cin a 'ka 'ji. 'Wɪ nɛn 'nɛn "tɪ -a dra 'yee 'nɛnnun lɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn kɔa drɛ 'cɛɛ. ¹²Kɔɔ kɔ 'wɪ 'pla 'cɛɛ, ɛn kɔ 'ka "koe "tɔ 'ka da. ɛn kɔ 'ka trɔ 'ba 'nan 'ka -wɛɛ 'nan 'cee 'ta wɔ cɛin 'e 'cɔ Bali lɛ. -Yɛɛ 'ka laabv 'nan 'ka mingɔnnɔn -bli 'e 'va, ɛn -yee 'tɔ -dan 'e drɛ vɛ -a.

¹³-Yee "wɛan kɔ Bali muo -fɔa "tɔ pɛɛnɔn man, 'nan Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kɔa 'vɪ 'cɛɛ bɛ, 'ka "trɔɛn "tɔ -yrɛ, ɛn ka wɪ "man. Ka 'a yɪlɛ "lɛ min 'lewei "tun 'zɔ dɪ. 'Pian kaa 'sia fɛ nɛn e cɪ -a bɛ -a, Bali wei nɛn. -Yɛɛ cɪ 'nyranman 'panan kaa nɛn ka yi -tera Zozɪ da bɛ, 'ka man.

¹⁴'Kɔ "bɔv Zozinɔn, fɛ nɛn kɔa -tɔa 'nan, 'wɪ zɪɛ e ya 'wɪ 'kpa -a bɛ, Zozinɔn nɛn Zude 'lɛglɔn 'ji bɛ, ka sɔɔnla o "pa "da. "Tɛ nɛn Zuif 'nɔn 'a 'pa o da bɛ, -a 'tɛ 'tɔwli zɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'ka flɔnɔn cɪ -a 'panan "cee "da. ¹⁵Zuif 'nɔn zɪɛ, -wɛɛ Minsan Zozɪ 'tɛ, ɛn -wɛɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ. ɛn -wɛɛ 'tɛ 'pa 'kɔ da "nyian. Bali 'ka 'o drɛ wɪ ye "yi "fo "dɪ. ɛn -wɛɛ "naan min -tɔvɔ pɛɛnɔn man. ¹⁶O -si -tɔa 'kɔ 'lɔ 'nan, te 'kɔ 'kɔ minnɔn wɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, o va dɪ. Wa 'a yɪlɛ "yi 'nan, 'kɔ Zozɪ 'lɛ 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ -wɛlɛ -e Bali 'e o 'si 'wɪ 'ji dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya -wee 'wɪ 'wɪdɪ 'bɔ 'padɪ -a "da. 'Pian 'bɛ nɛn 'gɔvɛ Bali a nyran -blɪnan o va.

Tesalonik 'nɔn dra Pɔl -tɛa

¹⁷'Kɔ "bɔv Zozinɔn, -a -nan yi "fli 'bɔ te -ka 'a cin ye dɪ. 'Pian 'kɔe cɪ "nrɔndɪ a 'ka da tɔ pɛɛnɔn man. 'Ka dra 'kɔ -tɛa tɪglɪ 'le "wɛan, kɔ ya "vale 'kɔ "lɔ 'ka yɪlɛ.

¹⁸Kɔa wɛɛ 'nan, kɔ "lɔ 'ka 'va. 'An 'bɔ Pɔl, maan ve 'cɛɛ 'nan 'an 'lɔdɪ 'ka 'va yi 'pa 'e 'pa -a "fli, 'pian Satan -si -tɔ 'kɔ 'lɔ. ¹⁹Fɛ -le "wɛan nɛn kɔa wɛɛ 'nan, kɔ "lɔ 'ka 'va bɛ, kɔɔ 'ka 'bɔ "nyian, -ka da nɛn kɔ yi -tɛalɛ, ɛn 'cɛɛ cɪ 'kɔe cɪ "nran wɪ -a, ɛn 'cɛɛ 'kɔ 'blɔ -tɔa "da, tɔ nɛn -kaa san Zozɪ Crizɪ -taa "bɛ -a man. ²⁰'Wɪ 'kpa, 'cee "wɛan Bali 'tɔ -dan -nɔan 'kɔvɛ, ɛn 'cee "wɛan 'kɔ 'cɪ "nranman.

3

Pɔl Timote 'pa 'sia Tesalonik 'nɔn 'va

¹Kɔ 'a 'ka 'ta wɪ maan "fo "dɪ, te 'ka 'nan wɪ a 'kɔ man bɛ, -yee "wɛan 'kɔ wei drɛ 'tɔ, ɛn "kɔ -fɔv Atɛn fla 'gɔ, ²'nan -e 'kɔ -kaa "bɔv Timote 'pa 'sia 'ka 'va. 'Kɔ 'vale waa, kɔvɛ Bali -le 'nyranman "paa 'e cin va Crizɪ -le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ -a. Kɔa 'pa 'cɛɛ -sia 'nan, -e 'e 'ka man -tɔ 'plɛblɛ, te 'ka "koe "a 'ka da Bali -sru 'ta wɔdɪ -a. ³Kɔ 'ka "vale 'nan, Zozizan 'tɔ 'e 'si -si tɪglɪ da, yra yɪdɪ nɛn -kaa man bɛ -yee "wɛan dɪ. Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, 'wɪ zɪɛ -yɛɛ 'pla -kaa man. ⁴Kɔɔ tɔ nɛn te kɔ ya tian 'ka 'va bɛ, kɔ -fɔ 'e 'flin, ɛn kɔ 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ 'cɛɛ. Kɔa 'vɪ 'cɛɛ 'nan, 'wɪ yɪdɪ bɔa -kaa man. -Yɛɛ cɪ bɔnan -kaa man, kaa -tɔa zɪ. ⁵'Ka 'nan wɪ a 'an man "bɔv, -yee "wɛan nɛn an Timote 'pa 'sia 'cɛɛ 'nan, -e 'e 'ka 'ta wɪ vɪ 'mɛn. -Tɛ 'cee yi -tɛradɪ Zozɪ da drɛ 'kɔ -o, an ya "vale 'an -tɔa. Kɔɔ nyɛn a 'an 'ji 'nan, Satan nɛn e min "sia -si tɪglɪ da bɛ e 'ka 'man 'yɪ. ɛn 'nyranman nɛn kɔa 'pa 'ka 'va bɛ, e -sɛn 'yia 'e "tun.

⁶Zɪ Timote 'lɔ bɛ e -ta e 'bɔ 'kɔ man 'gɔ. ɛn e 'cee yi -tɛradɪ Zozɪ da 'lee 'ka cin yɪdɪ 'yi 'sinan fɛnyian 'pa 'kɔvɛ. Yaa 'vɪ 'kɔvɛ "nyian 'nan, 'kɔ 'cin a 'ka 'ji tɔ pɛɛnɔn

man. En 'ku dra 'ka -tea "le zi 'ka dra 'ku -tea "be -yee 'w1 'z0. ⁷ -Yee "wean, 'ku "bu1 Zozinon, zi kva 'man 'nan, ka yi -teala tian Zoz1 da be, 'ku "koe "to 'ku da yra yidnun nen 'ku 'man 'gve -a -ji. ⁸ Be nen 'gve 'ku 'ci -ta "tra, koo 'ka 'man a 'e 'tod1 'pleble Minsan -le 'w1 'ji. ⁹ En 'cee 'w1 'ku 'ci "nranman Bali 'le "fo, -yee "wean ku Bali muo -foa 'tandan. ¹⁰ Bodrun funnin, te ku ya 'ku koaladi Bali tru 'bad1 man 'nan, 'e 'si -non 'kue -e 'ku 'lv 'ka 'va. Koo ku ya "vale 'nan, 'cee yi -teradi Zoz1 da 'le nen e -fu be, 'ku "paa "da.

¹¹ Ku -kaa "ti Bali 'lee -kaa 'san Zoz1 tru "baa 'nan, 'o 'si 'le 'su 'kue -e 'ku 'lv. ¹² En kva laabo Minsan lo 'nan, 'e 'ka cin yidi "yi 'pa "da 'e 'ciula "da. En 'e minnun pɛɛnɛn yidi "yi 'pa "da 'e 'ciula "da, "le zi ku 'ka ye "yi "be -yee 'w1 'z0. ¹³ -Te e dre z1e, -a -nan nen 'ka 'man -toa 'pleble. "To 'ka 'koon 'e 'padi 'ka man di. En ka -koon 'saun -kaa "ti Bali 'le, tu nen Minsan Zoz1 'lee 'yee minnun -taa "man "be, -a man. Amen!

4

'Ka -wee 'nan 'ka dre w1 'e 'so Bali le!

¹ 'Ku "bu1 Zozinon, kva 'le -seanla 'w1 'gve -a vid1 -a 'cee. Zi ko 'ka 'ta w0 'lo0 -e 'cee 'w1 'e 'so Bali le be, kva paa 'ka 'ji 'va, en ka ya 'ta wolanan 'w1 z1e -a da. Ku 'ka tru "baa Minsan Zoz1 'to da 'nan, 'ka 'ta wola 'w1 z1e -a da 'e 'ku 'e 'le! ² Koo 'winun nen kva 'pla 'cee Minsan Zoz1 'to da be, kaa -toa.

³ 'W1 nen, e 'so Bali le be, -a 'bo nen kva 'v1 'cee, -nyren 'nan, 'ka 'kon 'yee ve -a "fo! Te 'ka nyinan l1 'lee 'konnɛn -a te ka 'a cin 'pale di! ⁴ 'Pian 'ka -todu pɛɛnɛn 'ka 'fli 'kun -e 'ka 'kon 'saun Bali 'le, te 'to 'ka 'e 'padi 'ka man di. ⁵ Te 'ka dre "le minnun nen wa'a Bali toa die, -wee 'w1 'z0 di! Koo -wee 'fli -non l1 -weedi 'lee -konnɛn -weedi le. ⁶ En 'w1 z1e -a da be, te 'ka 'to 'e 'w1 dre -wli di 'e boezan -tu -va -a nan -weedi -a di! Kva 'v1 'cee 'va, en kva -foa 'nyian 'ji 'nan, Minsan 'w1 'nen -koonman min nen e 'w1 z1e -a dre be -yre. ⁷ En -a -cin 'e 'kon 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka -kaa laabole 'nan -e -kaa fli -non l1 -weedi 'lee -konnɛn -weedi le di. 'Pian e -kaa laabu 'nan -e -kaa dre 'yee ve -a "fo. ⁸ -Yee "wean min nen e weinun z1e -a -fola 'e "trɛɛn -sru "be, min wei "cee yaa -fola 'e "trɛɛn -sru "di. 'Pian Bali nen e 'yee lei 'saun 'non 'cee be, -a wei nen yaa -fola 'e "trɛɛn -sru.

⁹ 'Ku "bu1 Zozinon, -te e ya 'ka cin yidi "yi "a be, e 'ka 'nyian "le 'kue 'cɛɛn -te 'cee di. Bali -a paa 'ka 'ji 'va. ¹⁰ En -kaa "bu1 Zozinon nen o ci Masedoa 'leglon pɛɛnɛn 'ji be, ka ya o ynan "yi. 'Pian kva laabo tian 'ka 'lo 'nan, 'ka o yi "yi 'e 'ciula "da.

¹¹ En zi ko 'ka 'bli te 'ka 'man yra flu be, -a -cin nen 'e 'kon 'ka 'ji! 'Ka 'to 'si minnun -le 'w1 'ji! 'Ka 'nyranman 'pa 'ka 'pe -a -e 'ka "nen "fe -bli! 'Winun z1e kva 'v1 'cee 'va. ¹² 'Ka dre z1e, -e minnun nen o 'ka Zoz1 'va die, o y1e 'e 'nan 'ka man, -e 'ka vile 'ka dre fe tru 'banon 'a di.

Min wluandi -kanon 'va be e dra 'ko?

¹³ 'Ku "bu1 Zozinon, ku 'ka "vale 'nan 'w1 nen e dra minnun nen o kaa "be -wle be, 'e 'fo 'e yoo di 'ka man di. Ku 'ka "vale 'nan, -kad1 w1 'e 'ka ta dre -trɛɛdɛ "le minnun nen wa'a Zoz1 'toa die -wee 'w1 'z0 di. ¹⁴ -Kaa yi -teala "da 'nan Zoz1 'ka, en Bali -a wluan -kanon 'va. -Yee "wean -kaa yi -tera "nyian "da 'nan, Zozinon nen o kaa be, Bali o wuanla -kanon 'va, -e 'o 'ta 'o 'vale Zoz1 'a.

¹⁵ Kva ve 'cee Minsan wei -a 'nan, -kaa nen -kaa y1e "a 'man Minsan -ta nyan be, -cee "cee -toala Zozinon nen o kaa be o 'le di. ¹⁶ Koo yi z1e -a da be, Bali -a ve 'yee 'pasianon 'tazan le 'nan 'e trɛɛn -to. -A -nan nen Bali -le 'bei "we, en Minsan "sia laji, -e 'e -soonla. Tu z1e -a man be, minnun nen o yi -tera Crizi da en o kaa be, -wee wuanla -kanon 'va 'e tede. ¹⁷ "Be -sru, -kaa nen -kaa y1e ci "man "be, Bali -kaa pɛɛnɛn "siala -kaa 'vale waa "lolu -koei "da, -e -kaa cin yi

Minsan nun -a. Tυ pεεnɔn man te -kaa ya 'e cin va waa Minsan -va. ¹⁸ -Yee "wεan 'winun zιe -a 'bɔ 'a nɛn 'ka cin "kɔe "tɔ 'ka da!

5

'Ka Minsan-ta tv man -pen!

¹ 'Kυ "bυi Zozinɔn, tυ nɛn 'wι zιe e dra "man "bε, e 'ka "le 'kυe 'crɛn -te 'cεe dι. ² Kɔɔ kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'wein 'nan, Minsan-ta yi dra kligli. E dra "le zι wa'a crinzan-ta tυ -tɔa -pei-man dιe -yee 'wι 'zυ. ³ Tυ nɛn minnun -a ve 'nan, 'o 'fυ -trɔɔ, 'wι 'tɔ 'ka 'o man dιe, 'nun tɔɔn -e 'wι yιdι -dan zιe 'e bɔ o man kligli. E dra "le zι 'nɛn 'yadι -le ci "yaa -pɔnzan "kuan bε -yee 'wι 'zυ. Min -tυ 'ka 'so -yɔrɔ "fo "dι.

⁴ 'Pian 'cee vε bε 'kυ "bυi Zozinɔn, "ka 'ka wo klun va -e yi zιe 'e 'bɔ 'ka man kligli "le crinzan -tadι -le 'wι 'zυ dι. ⁵ Kɔɔ ka pεεnɔn ka ya minnun nɛn o ya fɛnan 'wein da bε waa. En ka ya yidεa 'nɔn 'a. -Kaa 'ka -pei-man 'nɔn 'a dι. En -kaa 'ka minnun nɛn o 'ta wo klun va bε waa dι. ⁶ -Yee "wεan te -kaa yi -te "le min -mienun -le 'wι 'zυ dι! 'Pian -kaa yιe 'e 'fυ "man -e -kaa 'fli 'pla! ⁷ Kaa -tɔa 'nan, -pei-man nɛn min yi -te, en -pei-man nɛn min -wɛn mlindι -tɔala 'e 'win -ji. ⁸ 'Pian -cee vε bε, te 'e 'kɔn zι dι, kɔɔ -kaa ya yidεa 'nɔn 'a. -Yee "wεan -kaa 'fli 'pla! -Kaa yi -tera Zozι da, en -kaa yι "yi! -Yεe ci "le -kaa 'kɔle da yɔɔ vε -le 'wι 'zυ -kuli -lɔ! Bali -taa -kaa 'sile 'wι 'ji. -Kaa -tɔ "da 'plɛblɛ! -Yεe ci "le -kaa wulo -man yɔɔ 'kpɔngbo kle "le 'wι 'zυ -kuli -lɔ!

⁹ Bali 'ka -kaa -sɔɔnle a 'nan -e 'e -kaa tε 'wι 'a dι. 'Pian e -kaa sɔɔnla 'nan -e 'e -kaa 'si 'wι 'ji 'wι nɛn -kaa 'san Zozι Crizι -a dre bε -a man. ¹⁰ Zozι 'ka -cee "wεan 'nan -e -kaa 'belidι yι -kaa 'vale 'waa. 'Wι zιe 'wι 'kpa nɛn, -te -kaa yιe a "man oo, en -te -kaa ka oo, tυ nɛn e -taa "man "bε, -kaa 'belidι ye. ¹¹ -Yee "wεan 'ka cin "kɔe "tɔ 'ka da 'wι zιe -a! En 'ka 'pa 'ka cin va, te 'cee yi -teradι Zozι da -ko 'padι -a "da, "le zι ka ci -a dre nan 'va bε -yee 'wι 'zυ.

Pɔl 'wι 'pla Tesalonik 'nɔn lε

¹² 'Kυ "bυi Zozinɔn, 'ka yɔa 'si! 'Ka yιe 'e 'nan minnun nɛn o Bali -le 'nyranman 'paa 'ka 'va bε o man! Kɔɔ -wεe Bali -le -si -kɔɔnman 'cεe, en -wεe 'ka "so "ji. ¹³ O yidι "yi 'e 'kɔn 'ka 'ji -dan, 'nyranman nɛn waa "paa bε -yee "wεan! 'Ka 'fυ 'ka cin va -trɔɔ!

¹⁴ En "nyian bε, 'kυ "bυi Zozinɔn, 'ka yɔa 'si! Minnun nɛn o kɔan wo bε, 'ka 'wι 'pla -wle! En minnun nɛn o ci -tɔɔman tian bε, 'ka o "kɔe "tɔ 'o da! En minnun nɛn o -pε -sru "ci 'e tɔadι Bali -le 'wι 'ji bε, 'ka 'pa o va! 'Ka 'kɔn -trɔɔ minnun pεεnɔn 'va. ¹⁵ 'Ka dre "yi, te min -tɔ 'e 'wlidι "man -wlidι "dre 'e bɔezan lε dι! 'Pian tυ pεεnɔn man bε, 'wι "yi "nɛn 'ka dre 'ka cin lε, en 'ka dre "nyian min pεεnɔn lε!

¹⁶ 'Ka 'ci 'e "nran tυ pεεnɔn man! ¹⁷ 'Ka Bali tru 'ba, te -a 'le 'e 'tɔ dι! ¹⁸ 'Ka Bali muo "fɔ 'wι pεεnɔn 'ji! 'Winun zιe -a 'bɔ nɛn 'ka dre! -Yεe ci Bali ci 'sɔ wι -a, en -a 'bɔ nɛn Zozι Crizι -a kɔɔn.

¹⁹ Te 'ka 'si -tɔ Bali lei 'saun 'le 'nyranman lɔ dι! ²⁰ Te 'ka Bali 'lewei vɔnɔn wei -fɔla 'ka "trɔɛn -sru "dι. ²¹ 'Pian 'ka 'wι pεεnɔn 'fa 'si, -e 'ka "yi 'si "va! ²² En 'ka 'si 'wι 'wlidι 'tɔ 'tɔdυ pεεnɔn man!

Pɔl 'wι 'le 'sran Bali tru 'badι -a -wle en e o 'tɔ bυ

²³ Bali nɛn e -fɔdι -trɔɔ -nɔan "min lε bε, 'e 'ka dre 'yee vε -a "fo! 'E yιe 'tɔ 'ka 'va, 'nan -e tυ nɛn -kaa 'san Zozι Crizι -taa "bε, 'tɔ 'tυ 'e vɔle 'e 'kɔn 'e 'padι 'ka man dι! -Te e ya 'ka lei -a oo, en -te e ya 'cee ci "nrɔndι -a oo, en -te e ya 'ka 'kɔle 'a oo, -e 'tɔ 'e vɔle 'e 'kɔn 'e 'padι "man "dι! ²⁴ Bali nɛn e 'ka laabυ bε, -te e 'wι 'vɔ bε yaa dra, -yee "wεan e 'winun zιe -a 'le sɔɔman.

²⁵ 'Ku "bui Zozinon, 'ka Bali tro 'ba 'koe 'wi man! ²⁶ 'Ka Zozinon pεεnɔn 'to bu -atu -tedi -a o man! ²⁷ 'Ka yra 'si Minsan 'to 'ji be, 'ka 'fluba 'gve -a ta vi -kaa "bui Zozinon pεεnɔn le.

²⁸ -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kon 'ka 'va.

'Fluba "flizan nEN Pɔl -a crEN -tE Tesalonik 'nɔn lE

1 'An 'bɔ Pɔl 'lee Sila 'lee Timote 'bE 'fluba 'gʊE -a crEN -tE. Kʊa crEN -tE -leglizi nEN Tesalonik bE -a -ji 'nɔn lE. Ka ya -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le vE -a. Kʊ 'ka 'tɔ bɔ.

2 -Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cEE.

Zozi-taa 'trɛdanɔn 'le tin 'balE

3 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, e ya 'le 'kʊ Bali muo "fɔ tʊ pɛɛnɔn man 'cee "wɛan. Kɔɔ 'cee yi -teradɪ Zozi da ta a 'sɔnan, EN 'ka cin yɪdɪ "yi "a 'panan "da. 4 -Yee "wɛan kʊ 'ka 'sɪ -fɔa Bali -le -leglizi -mienun 'lE. Kʊa dra zɪ, kɔɔ minnun a 'tE 'panan 'ka da, EN ka ya 'ka yra ynan, 'pian ka yi -tera Zozi da, EN ka 'a 'silE Bali -sru "di.

5 'Wɪ zɪE -yɛE -kɔɔnman 'cEE 'nan, Bali -taa tin 'balE 'e 'nɔan da. Kɔɔ 'ka yra nEN ka cɪ -a ynan bE, -yɛE -kɔɔnman 'nan, Bali -taa 'ka 'silEa 'yee mingɔnɔnEN 'trɛda 'nɔn 'a.

6 Fɛ nEN maan vE zɪE -yɛE cɪ 'nan, Bali -a ye 'wɪ "yi "a, -e 'e 'tE 'pa minnun nEN o 'tE "paa 'ka da bE, o da. 7 EN 'cee vE nEN ka cɪ 'ka yra ynan 'labE, yaa ye 'wɪ "yi "a -e 'e 'fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cEE. Yaa -nɔan -kaa pɛɛnɔn 'le 'e cin va. E 'wɪ zɪE -a dra tʊ nEN Minsan Zozi 'sia laji -e 'e 'ta pee wʊ bE -a man. Tʊ zɪE -a man nEN e -taa 'o 'vale 'yee 'pasianɔn 'plɛblɛ nEN laji bE waa. 8 E -taa 'tE nren -dan yei. -Te e -ta bE, e 'wɪ 'nEN -kɔɔnman minnun nEN wa'a Bali -tɔlɛ dɪE -wɪE. EN e 'wɪ 'nEN -kɔɔnman minnun nEN wa'a 'ta wʊlɛa -kaa 'san Zozi 'bɔ 'le 'wɪ 'nɔnɔn da dɪE -wɪE. 9 O -taa 'wɪ yɪE -pʊ 'kɔn nEN -a lE "nEN "ka "dɪE -a -ji. O -kɔan 'o 'sidɪ Minsan man -kɔɔbli, EN wa'a 'kɔlaman -yee mingɔnɔnEN trɛ nEN e "bia bE -a yɪdɪ -a di. 10 'Wɪ zɪE e dra yi nEN Zozi -taa "man "bE, -a da. -A -nan nEN minnun nEN o cɪ -yee vE -a EN o yi -tera -a wei da bE, waa si -fɔa te waa bɔa. Ka -kɔan "minnun zɪE o va, kɔɔ ka yi -tera 'winun nEN kʊa 'vɪ 'cEE bE -a da.

11 -Yee "wɛan kʊ Bali trɔ "baa tʊ pɛɛnɔn man 'cee 'wɪ man. Kʊa laabo -cee Bali lɔ 'nan, 'e 'ka yɪ 'wɪ nEN e 'ka laabʊ "man "bE -a drɛnɔn tɪglɪ 'a. EN kʊa laabo -yrɔ "nyian 'nan, 'e 'pa 'ka 'va 'yee 'plɛblɛ 'a, -e 'wɪ "yi pɛɛnɔn nEN e 'sɔ 'cEE 'nan 'ka dra bE 'ka drɛ. EN 'e 'pa 'ka 'va -e 'cee 'nyranman nEN ka 'nan 'ka "paa yi -teradɪ -a Zozi da bE, 'ka 'pa. 12 'E drɛ zɪE, -e -kaa 'san Zozi 'tɔ 'e drɛ -dan 'cee "wɛan, -e 'cee 'tɔ 'e drɛ -dɔn -yee "wɛan. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪE, 'e drɛ -kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi -le "yi "a.

2

Bali 'nanmanzan klu "so

1 'Kʊ "bʊɪ Zozinɔn, -kaa 'san Zozi Crizi -tadɪ nEN kʊa 'wɪ 'vɪ bE, 'lee -kaa cin yɪdɪ -a 'srɔn 'nEN, kʊa 'vɪ bE, kʊ 'wɪ "paala 'cEE "da. 2 -Te min -a 'vɪ 'cEE 'nan, Zozi 'ta 'va bE, te 'ka 'ci 'e baa -ji -e 'ka 'si 'si tɪglɪ da dɪ! -Te Bali 'lewei vɪnɔn 'le nEN kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ! EN -te Bali -le 'wɪ vɪnɔn 'le nEN kaa 'man oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ! EN -te min -a 'vɪ 'cEE 'nan, kʊE crEN -tE 'fluba 'ji oo, te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ!

3 Te 'ka 'wɪ "man -e min -tʊ 'e 'ka see "paa 'wɪ zɪE -a da dɪ! Fɛ nEN maan vE zɪE -yɛE cɪ 'nan, tʊ nEN min "kaga Bali wei -fɔala 'o "trɔɛn -sru "bE, e bɔa 'vaa -e Zozi 'ta yi 'e bɔ. EN min nEN e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman -a EN Bali -a 'pla 'tE 'le vE -a bE, e -taa 'vaa -e yi zɪE 'e bɔ. 4 Min zɪE Bali 'nanmanzan nEN. -YɛE -taa -a vɪlɛ 'nan 'yɛE cɪ fɛ pɛɛnɔn nEN minnun a laabo Bali te waa bɔa "bE -a da. E -taa

'e 'fli drele -dandan. Yaa dra -trilii, -e 'e -wlala 'yee -dandan 'tandi 'bɔ 'a Bali -pan 'kuin, -e 'e -nyran. Yaa ve 'e 'fli man 'nan, 'yɛɛ ci Bali -a.

⁵ Tu nen te an ya tian 'ka 'va be, an -fo 'e 'flin an 'winun zɛ -a 'vi 'cɛɛ. -A -cin 'san 'ka 'ji? ⁶ En fe nen e -si -toa tian Bali 'nanmanzan zɛ -yrɔ "be, kaa -tɔa. Fe zɛ e -si -toa -yrɔ "trilii, -e tu nen Bali 'bɔ 'a -tɔ -yrɛ "be, e 'bɔ. -A -nan nen -a ta bɔala. ⁷ Nyranman -wliɔ "nen Bali 'nanmanzan 'bɔ 'a "paa be, e ya -a 'panan 'va. 'Pian yaa "paa 'e yɔɔɔɔ, kɔɔ min -tɔ -si -toa tian -yrɔ. -Te 'be 'ka "nyian -nan dɛ, ⁸ -a -nan nen Bali 'nanmanzan zɛ, -a ta bɔala. Yi zɛ -a da nen Minsan Zozi -a -tɛa 'e 'le fulɔ -a. 'Wɪ 'kpa Minsan Zozi 'le -tadɪ -a -nan -nyaan.

⁹ Bali 'nanmanzan zɛ Satan 'be -kɔladɪ -nɔn -yrɛ. -Yee "wean e -kɔlaman -dravɪa wɪ 'tɔ 'tɔɔɔ pɛɛnɔn drɛɔ -a. En e -kɔlaman 'wɪ -kɔɔɔ "man winun 'lee -cɛ -srɔn 'winun drɛɔ -a. 'Wɪ pɛɛnɔn zɛ yaa dra 'nan -e 'e minnun see "paa. ¹⁰ 'Wɪ 'kpa, minnun nen o ya -si nen e o "sia Bali man be -a da be, Bali 'nanmanzan -taa o see "paale 'wɪ 'wliɔ 'tɔ -tɔɔɔ pɛɛnɔn nen yaa dra be -a. Kɔɔ wa 'a Bali -le 'wɪ tɪɪɪ nen, e o "sia paan 'wɪ 'ji be -a yɛ 'yi "dɪ. ¹¹ -Yee "wean nen Bali -a drɛ en Bali 'nanmanzan 'le see "paa winun -kɔla o man yɪɔ -a, 'nan -e 'o yi -tɛra 'wlu winun da. ¹² Bali 'wɪ zɛ -a drɛ 'nan -e 'e tin -tɛ minnun zɛ o da. Kɔɔ wa 'a yi -tɛla 'wɪ tɪɪɪ da dɪ, 'pian o 'wɪ 'wliɔ "drɛɔ 'yi "yi.

'Ka 'tɔ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji!

¹³ 'Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, kɔa -tɔa 'nan Minsan 'ka ye "yi. En tu nen Bali 'ka tian 'tre drele dɛ, e 'ka 'si "va 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. -Yee "wean e ya "le 'kɔ Bali muo "fɔ tɔ pɛɛnɔn man 'cee "wean. 'Wɪ 'kpa, Bali -taa 'ka 'silɛ 'wɪ 'ji, kɔɔ 'yee lei 'saun 'ka drɛ Bali -le ve -a "fo, en ka yi -tɛra 'wɪ tɪɪɪ da. ¹⁴ 'Ka 'sidɪ 'wɪ 'ji -le "wean nen Bali 'ka laabɔ 'wɪ 'nɔnɔn nen kɔa 'vi 'cɛɛ be -a. E 'ka laabɔ 'nan -e 'tɔ -dan nen -kaa san Zozi Crizi -lɔ be, 'ka drɛ -a "nen 'blɪnɔn 'a.

¹⁵ -Yee "wean 'kɔ "bɔɪ Zozinɔn, 'ka 'tɔ 'plɛblɛ Bali -le 'wɪ 'ji! 'Wɪ pɛɛnɔn nen kɔa paa 'ka 'ji be, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ! -Te kɔa 'vi 'kɔ 'le oo, en -te 'fluba nen kɔa cɛn -tɛ 'cɛɛ oo, 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ!

¹⁶ -Kaa "tɪ Bali -kaa 'yi "yi, en e "yi -dan drɛ -cɛɛ. -Yee "wean -kaa "koe a -kaa da 'li "fo "le ve -a, en -kaa 'bli a "da 'nan 'belidɪ a -cee ve -a. Kɔa laabɔ -kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'san Zozi Crizi -lɔ 'nan, ¹⁷ 'o 'ka "koe "tɔ 'ka da "fo. En kɔa laabɔ -wɔ "nyian 'nan, 'o 'plɛblɛ 'nɔn 'cɛɛ, -e tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'wɪ "yi "drɛ, en 'ka 'wɪ "yi "vi.

3

'Ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ!

¹ 'Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, kɔa 'le -sɛanla -a laabɔɔ 'ka 'lɔ 'nan, 'ka Bali trɔ 'ba 'kɔɛ 'wɪ man. 'Ka Bali trɔ 'ba 'nan -e Minsan -le 'wɪ 'e fuila "man fe pɛɛnɔn 'nan. En 'ka trɔ 'ba 'nan min "kaga 'o 'wɪ "man ci "nrandɪ -a, "le zɪ ka wɪ "man "be -yee 'wɪ zɔ. ² 'Ka Bali trɔ 'ba 'nyian 'nan, 'e 'pɛ 'pa 'kɔ da min -wliɔnɔn nen o "naan 'kɔ man be, -wee "wean. Fe nen maan ve zɛ -yɛɛ ci 'nan, minnun pɛɛnɔn "cɛɛ "we "man -e 'o yi -tɛra Bali wei da dɪ.

³ 'Wɪ nen Minsan -a 'vi be, yaa dra. E 'ka man -tɔa 'plɛblɛ 'ta wɔɔɔ -a Bali -sru. En ya 'a 'ka 'tue -e Satan nen e 'wɪ 'wliɔ "paa 'nyranman -a be 'e 'ka man yɪ dɪ.

⁴ Kɔ yi -tɛala Bali da 'nan, 'winun nen kɔa 'pla 'cɛɛ be, ka ya -a drɛnan, en kaa dra 'li 'trilii. ⁵ Kɔa laabɔ Minsan lɔ 'nan, 'e 'cee ci "nrɔndɪ 'pla Bali -le min yɪɔ "yi "da, en e 'pla -pɔan 'sɔɔɔɔ nen Zozi 'ji be -a da.

Te 'ka drɛ kɔannɔn 'a dɪ!

⁶ 'Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, kɔ 'wɪ "paala 'cɛɛ -kaa san Zozi Crizi 'tɔ da 'nan, Zozinɔn pɛɛnɔn nen o kɔan wo, te wa 'a 'nyranman paa dɛ, en te wa 'a 'ta wɔla 'winun

nen kva paa 'ka 'ji be -a da diε, te 'ka -bli waa di! ⁷ Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, e ya "le 'ka drε 'kɔ si dɾɛnɔn 'a. Kɔɔ kɔ 'lɔ 'ka 'va bε, kɔ'a kɔan wɔlε di, ⁸ ɛn kɔ'a min lɔ fε -blilε 'e "tun "di. Bodrun funnin, te 'kɔ "koe -nyaan 'nyranman 'padɪ -a, 'nan -e 'kɔe -blilε 'e vlε 'e drε 'ka 'tɔ -win -ji -trɔ -a di. ⁹ Kɔ 'blilε "sia paan 'ka 'lɔ, 'pian ya'a drεlε zɪ di. Kɔɔ kɔa wεε 'nan, 'kɔ drε 'cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a, ɛn 'ka drε 'kɔ si dɾɛnɔn 'a. ¹⁰ ɛn tɔ nen te kɔ ya tian 'ka 'va bε, kɔa paa 'ka 'ji 'nan, min nen 'e 'ka "vale 'e 'nyranman "paa diε, te 'ka fε -nɔn -yrε "di.

¹¹ Bε nen 'gɔε, kɔa 'man 'nan, 'ka 'va min -mienun 'o 'fli drε kɔannɔn 'a. Wa'a 'nyranman paa di, te o -cia 'o 'tɔ wɔdi -a min peenun -le 'wɪ 'ji. ¹² Kɔ 'wɪ "paala minnun zɪε -wlε Minsan Zozi Crizi 'tɔ da 'nan, 'nyranman 'padɪ da nen 'o yiε 'trɔa, te waa "nen "fε -ble.

¹³ Kɔ "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka "koe 'e 'si 'ka da 'wɪ "yi "drɛdi -a di!

¹⁴ Min nen ya'a 'ta wɔlεa 'wɪ nen kɔa crɛn -tε zɪε -a da diε, 'ka 'san -kɔnnɛn 'pla, te 'ka "nran waa di. 'Ka drε zɪε -e 'yra 'e -tε. ¹⁵ 'Pian te 'ka 'san 'sia "le 'ka 'nanmanzan 'zɔ di! E ya 'ka "bɔɪ Zozizan 'tɔ -a, 'wɪ nen 'ka 'pla -yrε!

¹⁶ Minsan nen -fɔdi -trɔɔ "sia "va "bε, kɔa laabo -yrɔ 'nan, 'e 'fɔdi -trɔɔ -nɔn 'cεε. 'E -nɔn yi pɛɛnɔn man, ɛn 'e -nɔn -pɛ pɛɛnɔn 'ji! Minsan 'e 'pa 'ka pɛɛnɔn 'va!

¹⁷ An 'bɔ Pɔl 'bε 'ka 'tɔ bɔdi 'gɔε -a crɛn -tε 'an 'pɛ -a. Zɪ maan dra 'mɛn 'fluba pɛɛnɔn 'ji zɪε -e 'ka -tɔ 'nan mɛɛn 'pa 'sia 'cεε.

¹⁸ -Kaa 'san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba tɛdɛ nɛn Pɔl -a crɛn -tɛ Timote lɛ

¹ 'An 'bɔ Pɔl 'bɛ 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. An ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, 'o 'vale Zozi Crizi nɛn -kaa 'bli a -yrɛ 'bɛ, -wɛɛ 'an drɛ 'a. ² Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'i 'bɔ Timote lɛ. Mɛɛn Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yie, ɛn i wɪ 'man. -Yee "wɛan i drɛ 'le 'an 'pɔn -ji 'nɛn -le 'wɪ 'zʊ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyrinda 'si, ɛn 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'yie!

I drɛ "yi minnun nɛn o Bali -le 'wɪ "paaman 'wlu 'a bɛ o va!

³ 'Wɪ nɛn maan 'vɪ 'yie te an "ta Masedɔa si "siala bɛ, -a -cin 'e 'fɔla 'i 'ji. Maan 'vɪ 'yie 'nan, 'i 'fʊ Efɛz nun, 'nan -e 'i 'wɪ 'pla min -mienun lɛ. O ya 'ka yei, te o 'wɪ nɛn 'wlu 'a bɛ -a "paaman minnun -ji. ⁴ 'Wɪnun zɪɛ, polunun nɛn Zuif 'nɔn -a bɔ bɛ 'lee o tranun kludanɔn "nrɔndɪ nɛn o -ko -a 'padɪ -a "da "bɛ, -a 'bɔ nɛn. 'I vɪ -wlɛ 'nan 'o 'le 'tɔ! Kɔɔ 'wɪnun zɪɛ o -taala -sa -fɔdunun -a. 'Nyrannan nɛn Bali -a "paa min man 'lɔɔ -e 'e min 'si 'wɪ 'ji bɛ, ya'a 'sia 'wɪnun zɪɛ -a va "fo "dɪ, 'pian e "sia yi -teradɪ Zozi da va. ⁵ Bali -le 'wɪ "paadɪ 'le "srannan "nɛn 'nan yɪdɪ "yi 'e 'kɔn 'ka yei. ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ 'ka drɛ 'ka 'ci 'fidaa 'a! Te 'ka 'wɪ drɛ te 'ka 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'ka da dɪ! ɛn yɪdɪ "yi zɪɛ, e 'si yi -teradɪ Zozi da nɛn e 'ka "ta lou 'e "tun "dɪɛ -a va.

⁶ 'Wɪnun zɪɛ "o 'ka wo 'bɛ drɛnan "fo "dɪ, 'pian 'o 'fli -nɔn 'wɪnun nɛn o ya 'wɪ "tun "a bɛ -a vɪdɪ lɛ. ⁷ O 'fli "siala 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪnun bɛ -wɛɛ cɪ -a "paanɔn 'a. 'Pian 'wɪnun nɛn waa ve bɛ wa'a ci 'tɔa dɪ, ɛn 'wɪ 'bɔ nɛn o ya o -tɔdɪ "da 'nan 'wɪ 'kpa nɛn bɛ, wa'a 'tɔa dɪ.

⁸ -Kaa -tɔa 'nan -pei -tɔ wɪnun bɛ, e ya 'wɪ "yi "a, 'pian e ya 'nan min 'e 'ta wɔla "da 'e -si tɪglɪ da. ⁹ ɛn -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan, minnun nɛn o cɪ tɪglɪ bɛ -wee "wɛan "cɛɛ -pei -tɔ wɪnun a dɪ, 'pian minnun nɛn o 'ka 'kpa dɪɛ, -wee "wɛan nɛn. 'Wɪnun nɛn waa dra bɛ -nyrɛn: O yie 'ka 'naan Bali man dɪ, ɛn o 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tɔdʊ pɛɛnɔn dra. O 'tɔ srɔman Bali man, ɛn fɛnɔn nɛn Bali -le ve -a bɛ, o "we "man -wɪdɪ. Min -tɛnɔn nɛn waa, 'o "tɪ 'lee 'o "bʊ -tɛa. ¹⁰ Minnun zɪɛ o nyianla lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪ. ɛn -klɔnmɔn 'lee 'e bɔɛzan -klɔnmɔn nyianla. ɛn 'o bɔɛzan blamin -taan "nɔan -a. ɛn o 'wlu -sɛan. ɛn o -pe wluannan 'wɪ 'ji, te e ya 'wlu -a. ɛn o 'wɪ dra te e 'ka Bali -le 'wɪ "paadɪ da dɪ. Minnun pɛɛnɔn nɛn o 'wɪnun zɪɛ -a -tɔ dra bɛ, -wee "wɛan nɛn -pei -tɔ wɪnun a. ¹¹ Bali nɛn -a 'tɔ a -dan, ɛn -a va nɛn -fɛa pɛɛnɔn "sia bɛ, -yɛɛ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'pɛba 'wɔ 'an 'lɔ. 'Wɪnun nɛn an "sia -a vɪnan 'yie 'gʊɛ -a da wɪ nɛn.

Pɔl Bali muo "fɔ "yi "nɛn yaa drɛ -yrɛ "bɛ -a man

¹² Zozi Crizi nɛn -kaa san -a bɛ, maan muo -fɔa. E yi -tɛra 'an da, ɛn yaan 'si "va 'nan -e 'an 'yee 'nyranman 'pa, ɛn yaa ta "koe "nɔn 'mɛn. ¹³ 'E tɛdɛ bɛ, ɛn wɪ Zozi 'bɔ man -wɪdɪ, ɛn an 'tɛ 'pa Zozinɔn da, te an -kuli -taan "o man. 'Pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Tʊ zɪɛ -a man bɛ te ma'an yi tɛala Zozi da dɪ, ɛn 'wɪnun nɛn maan dra bɛ, ma'an -ci tɔa dɪ, -yee "wɛan 'an nyrinda -sɛn Bali da.

¹⁴ 'Wɪ 'kpa, Zozi nɛn -kaa san -a bɛ, e "yi drɛ 'mɛn, ɛn yaa drɛ e "mlianla "da. Yɪdɪ "yi "nɛn e "sia -a 'bɔ 'va bɛ, 'lee yi -teradɪ Zozi da bɛ -yɛɛ paa 'an 'ji.

¹⁵ Zozi Crizi -ta 'trɛda 'nan, -e 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ zɪɛ 'wɪ tɪglɪ nɛn. E ya "le min 'e yi -tɛra "da "fo. 'I 'ci "nrɔn 'mɛn 'wɪ da. An 'wɪ 'wɪdɪ drɛ 'e mlinla "da, ¹⁶ 'pian 'an nyrinda -sɛn Bali da. Yaa drɛ 'an 'bɔ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan

-dan 'gʊe 'an 'va, kɔɔ e ya "vale 'nan, blamin 'e -ci yɪ 'nan Zozi Crizi 'le man -srandi min va a -dan. En Bali 'wɪ zɪe -a drɛ 'nan, -e minnun nɛn o -taa "yi -tɛlɛa Zozi da -e 'o 'belidi nɛn ya'a 'nyaan diɛ -a yɪ bɛ, 'an drɛ -wee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. ¹⁷ Bali a mingɔnnɛn -a 'li 'trilii, ya'a 'kaa "fo "dɪ. Min 'ka -a ye 'e yɪɛ 'a dɪ. -Yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, fɛ pee 'ka "nyian -yee -sru "dɪ. Tɔ 'wɪdɪ 'e 'kɔɔn -yee vɛ -a, ɛn tɔ -dan 'e 'kɔɔn -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da

¹⁸ Timote, 'wɪ nɛn maan 'vɪ paan 'yɪɛ bɛ, 'mɛn 'nɛn 'kpa, 'bɛ 'nɛn 'gʊe maan -pɛba wo 'i 'bɔ. 'An 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'i man bɛ -a da, ɛn maan drɛ. 'O wei zɪe -a 'bɔ nɛn 'e drɛ 'i tɔ -kli -a, -e 'i Minsan -le 'nyranman 'pa. E ya "le -kuli man nɛn i ci. ¹⁹ Yie yi -tɛradɪ Zozi da bɛ 'i "trɔɛn "trɔa ji, ɛn te 'i 'wɪ drɛ te 'i 'wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa 'i da dɪ! Min -mienun bɛ 'wɪ "yi 'nɛn o -wulo -ji "nrɔndɪ -a ve -wɛɛ 'nan 'o drɛ bɛ, wa'a 'ta wɔlɛa 'bɛ da dɪ. 'Wɪ zɪe -yɛɛ -maan ɛn -wee yi -tɛradɪ Zozi da 'e 'le tɔ. ²⁰ ɛn 'wɪ 'bɔ zɪe -yɛɛ 'bɔ Ime 'lee Alɛzandre man. 'O "fli zɪe an 'o drɛ Satan -le vɛ -a 'e "pa 'ji, kɔɔ maan 'vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o 'ta "nyian 'kɔ yɛi "dɪ. Maan drɛ zɪe -e 'o -tɔ 'nan, Bali 'tɔ srɛdɪ bɛ e 'ka "yi "dɪ.

2

Pɔl Bali trɔv 'badɪ 'wɪ 'vɪ

¹ An 'ka trɔv "baa, 'wɪ nɛn e ci 'le 'ka drɛ ɛn -yɛɛ ci 'wɪ 'tɛdɛ -a bɛ, -nyrɛn 'nan, 'ka Bali trɔv 'ba minnun pɛɛnɔn lɛ! 'Wɪ nɛn o man bɛ 'ka tin 'ba Bali lɛ, ɛn 'ka Bali muo "fɔ! ² 'Ka Bali trɔv 'ba minnun nɛn mingɔnnɛnnun -a bɛ -wɛɛ, 'lee minnun nɛn min tanɔn 'a bɛ -wɛɛ. 'Ka drɛ zɪe -e -kaa man 'e 'fɔla flu te "pɛn 'ka -kaa man dɪ. -A -nan nɛn -kaa -kɔlaman Bali 'sudɪ -a, ɛn -cee ta wɔdɪ minnun va bɛ e -kɔɔn 'e 'sɔdɪ "ji. ³ 'Wɪ zɪe -yɛɛ ci 'wɪ "yi "a, ɛn e 'sɔ Bali nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ -yrɛ. ⁴ Bali -a "va 'nan minnun pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji, ɛn 'o 'yee 'wɪ tɪglɪ tɔ. ⁵ Kɔɔ -yɛɛ cɪ Bali -a 'e -tɔwli, -a pee "ka "dɪ. ɛn min nɛn e ci Bali 'lee minnun yɛi "bɛ, e ya "nyian 'e -tɔwli. -A pee "ka "dɪ. Min zɪe Zozi Crizi nɛn. ⁶ E wɪ "man, ɛn e minnun pɛɛnɔn 'lɛji -ka 'wɔ. O ta pan nɛn yaa 'wɔ. 'Wɪ nɛn yaa drɛ zɪe, -yɛɛ -ci kɔɔn 'nan Bali a "va 'nan minnun pɛɛnɔn 'o 'si 'wɪ 'ji. Tɔ nɛn Bali -a -kɔɔn bɛ -a tɔ 'bɔ man nɛn 'wɪ zɪe 'e drɛ. ⁷ Bali 'an drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a, 'nan -e 'an 'wɪ zɪe -a fuila "man minnun pɛɛnɔn 'va. 'Wɪ tɪglɪ nɛn maan ve, 'wɪlu "cɛɛ maan -sɛan "fo "dɪ. Yaa drɛ zɪe 'nan -e 'an yi -tɛradɪ Zozi da 'lee Bali 'bɔ 'le 'wɪ tɪglɪ bɛ, -a "paa minnun nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a diɛ o ji.

⁸ An ya "va 'nan fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ -klɔnmɔnnun 'o Bali trɔv 'ba. O -pɛnun nɛn waa wuanla lou Bali trɔv 'banan bɛ, 'o 'kɔɔn 'saun. Te min man nyran 'e 'kɔɔn o ji dɪ, ɛn te -sa -fɔdɪ 'e 'kɔɔn o yɛi "dɪ!

⁹ Lɔmɔnnun -le vɛ bɛ, an ya "va 'nan, 'o sɔ 'cɛn 'o man 'kpa. 'O 'man drɛ 'e tɪglɪ da, te 'o 'fli -fɔ bei -klɔnmɔn 'le -wɛɛladɪ -a dɪ. -Nyrɛn "le -wulo "jɛ "drɛdɪ sɛnjɛn sɛnjɛn 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le -siga fɛnun 'lee 'klanvɛnun -sɛndɪ o man -le 'wɪ 'zɔ, ɛn "nyian "le sɔnun nɛn -a 'fle cɪ bɛ -a wɔdɪ -le 'wɪ 'zɔ. ¹⁰ 'Pian -wee fɛnyian 'e 'si o drɛ winun "yi 'va. 'Wɪ zɪe -a drɛdɪ 'bɛ -kɔɔnman 'nan o "klanman Bali lɔ.

¹¹ -Te min a Bali -le 'wɪ "paanan bɛ, lɔmɔnnun ta 'e 'kɔɔnan flu, te o "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ -a wei lɛ, ɛn 'o 'ta wɔla "da! ¹² ɛn "nyian bɛ, ma'an -si -nɔan lɔmɔnnun lɛ, -e 'o Bali -le 'wɪ "paa dɪ. ɛn ma'an -si -nɔan -wɛɛ, -e 'o -klɔnmɔnnun 'pla dɪ, 'pian o 'ta 'e 'kɔɔnan flu. ¹³ 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn e drɛ 'li 'trɛda pou sianan "bɛ -a da: Adan nɛn Bali -a drɛ 'e tɛdɛ, "bɛ -sru ɛn e ɛv drɛ. ¹⁴ Adan "cɛɛ -mlɛn -a see paa dɪ, 'pian lɔmɔn nɛn ɛv -a bɛ, -a 'bɔ nɛn -mlɛn -a see paa, ɛn -pɛi nɛn Bali -a -tɔ -wɛɛ "bɛ, yaa srɛ. ¹⁵ 'Bɛ a zɪ, 'pian maan ve 'cɛɛ 'nan, Bali lɔmɔn "sia 'wɪ 'ji 'nɛn 'yadɪ man. 'Pian e ya 'nan 'e yi -tera Zozi da -trilii, ɛn 'e min yi "yi -trilii,

en 'e 'kōn Bali -le ve -a "fo, en 'e 'wɪ pɛɛnōn zɪɛ -a drɛ -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ -a man.

3

Minnun nɛn 'o yɪɛ -tɔa -leglizi -va bɛ -wee 'wɪ

¹ -Te min a "va 'nan 'e yɪɛ -tɔa -leglizi -va bɛ, te 'wɪ "yɪ "nɛn yaa -si 'sia. 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a "fo.

² 'Pian e ya 'nan, min nɛn 'e yɪɛ -tɔa -leglizi -va bɛ, te 'tɔ 'tɔ 'e 'kōn 'e 'padɪ "man "dɪ. Lɪ -kōan -a san wɪlɪ -tɔwɪlɪ. -A san -kɔlaman 'e 'fli 'kundɪ -a, en -a san 'e 'kōn min tɪglɪ 'a, en -a san drɛ wɪ 'e 'kōn 'e 'sɔdɪ "jɪ. -A san 'e 'kōn min nɛn e min "kuan 'e 'pɛ "fli "a bɛ -a. -A san 'e 'kōn min nɛn e Bali -le 'wɪ "paaman sɪdɔ bɛ -a. ³ Te -a san 'e -wɛn mlɪndɪ -trɔa 'e 'wɪn -jɪ dɪ, te 'bli 'e 'fɔ -a san jɪ tada dɪ, 'pian -a san 'e 'kōn min -trɔa -a. Te -a san 'e 'wɪ 'blɪdɪ yɪ "yɪ "dɪ, en te -a san 'e 'kōn min nɛn e "lala ye "yɪ "bɔɔ "bɛ -a dɪ. ⁴ -A san 'e 'kōn min nɛn -a -pɛ "sɔa 'e 'bɔ 'le "kōnnɛn 'nōn 'pladɪ -a bɛ -a. -A san -le 'nɛnnun bɛ o yɪɛ 'e 'nan -a 'bɔ man, en 'o 'yra -tɛ min man. ⁵ Kɔɔ -te min -pɛ 'ka 'sɔa 'e 'bɔ 'le "kōnnɛn 'nōn 'pladɪ -a dɪɛ, yaa dra 'kɔ -e 'e yɪɛ 'tɔ Bali -le -leglizi bɛ -a va? ⁶ Te -a san 'e 'kōn min nɛn e -fɔ Zozi 'va 'e 'trɛ bɛ -a dɪ, "tɔgɔ 'e 'fli 'sia -dan, -e Bali 'e tin -tɛn "da "le zɪ yaa drɛ Satan lɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ⁷ En e ya "nyian 'nan, minnun nɛn o 'ka Zozi 'va dɪɛ -a san 'tɔ "yɪ 'e 'kōn 'o 'le. -Te e ya zɪɛ, minnun 'ka 'we "man -wlɪdɪ "dɪ, en Satan 'ka 'kɔlaman -a man yɪdɪ -a dɪ.

Minnun nɛn o "paa -leglizi 'lɛnɔn 'va bɛ

⁸ Minnun nɛn o "paa -leglizi 'lɛnɔn 'va bɛ 'wɪ 'tɔwɪlɪ zɪɛ e ya -wee vɛ -a. 'O 'kōn minnun nɛn o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man bɛ waa. En te 'o 'kōn minnun nɛn 'o wei a "flɪvɪ "bɛ -a dɪ, en te 'o 'fli -nɔn -wɛn mlɪndɪ lɛ dɪ, en te 'o -dawɪ yɪ "yɪ "lala -nan dɪ. ⁹ 'Wɪ yɔɔdɪ nɛn -cee yɪ -teradɪ Zozi da -a bɛ 'o "trɔɛn "trɔa jɪ, te 'o 'wɪ drɛ te 'o 'wulo -jɪ "nrɔndɪ tin -tɛa "o da dɪ! ¹⁰ 'Ka cin yɪ -wee 'wɪ man, -te ka'a 'wɪ 'tɔ yɪlɛ o man dɪɛ, 'vaa -e 'ka o drɛ -leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn 'a.

¹¹ -Te lumɔnnun nɛn waa bɛ, -a -tɔwɪlɪ "nɛn "nyian -wee vɛ -a. 'O 'kōn lumɔnnun nɛn 'o drɛ wɪ -a -maan min 'yra -tɛa "o man bɛ waa. Te 'o 'kōn lumɔnnun nɛn o 'le 'ble bɛ -a dɪ. 'O 'kōn lumɔnnun nɛn 'o 'kɔlaman 'o 'fli 'kundɪ -a bɛ waa. 'O 'kōn lumɔnnun nɛn min yɪ -tɛala o da 'wɪ pɛɛnōn 'jɪ bɛ waa.

¹² Minnun nɛn o ya -leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn 'a bɛ, lɪ -kōan -wɪlɪ "tɔwɪlɪ, en o -pɛ "sɔa 'wee 'nɛnnun 'lee 'wee "kōnnɛn 'nōn 'pladɪ -a. ¹³ -Leglizi 'lɛnɔn 'pa "vanɔn bɛ, -te o -pɛ "sɔa 'wee 'nyranman 'padɪ -a 'kpa bɛ, Zozinɔn 'yra -tɛa "o man. -A -nan nɛn o yɪ -tɛala 'o 'fli da -e 'o yɪ -teradɪ Zozi Crizi da -nan wɪ vɪ minnun lɛ.

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn bɛ Bali -le 'wɪ yɔɔdɪ -dan nɛn

¹⁴ -A -cin a 'an 'jɪ 'nan yɪ "fli yaa 'gɔɛ -a -jɪ bɛ, 'an bɔa 'i man nun, 'pian 'an ya 'fluba 'gɔɛ -a crɛn -tɛnan 'yɪɛ, ¹⁵ 'nan -te 'an 'mɔn te yɪ'an ye dɪɛ, tɔɔn zɪ 'kɔ 'i 'wɪ drɛ Bali -le 'kuin bɛ, te yɪa -tɔa. Bali nɛn -a yɪɛ cɪ "man "bɛ, -yee -leglizi nɛn. -Yɛɛ cɪ 'wɪ tɪglɪ 'kɔladrɛn 'a, en -yɛɛ cɪ -a cɛɪn -a. ¹⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, -kaa pɛɛnōn pɛɪ -a -tɔwɪlɪ 'nan, 'wɪ yɔɔdɪ nɛn -cee yɪ -teradɪ Zozi da -a bɛ e ya -dan.

-Nyren 'nan Zozi drɛ blamin -a, en Bali lei 'saun -a -ci kōn 'nan ya'a 'wɪ 'wlɪdɪ -tɔwɪlɪ "drɛlɛ dɪ.

Bali -le 'pasianɔn -a 'yɪ.

'Wɪ nɛn Zozi -a drɛ bɛ,

waa -nan 'sinan 'pa

'lɛglɔn pɛɛnōn 'jɪ 'nɔn lɛ,

en minnun yi -tera "da.
Bali 'to -dan -nən -yrε laji lou.

4

Minnun nən o 'wlu wı "paaman minnun ji bε, 'i o -ci bəla

¹ Bali lei 'saun -a 'vı 'wein 'nan, tı -fəla "da "ji bε minnun 'ka 'taa yi -telea 'wı nən Bali -a 'vı bε -a da dı. O -taa -sənlεa min see "paa winun -sru 'lee 'wı "paadi nən lei -wlıdı -a -cin -təa "min ji bε -a -sru. ² Minnun nən o 'wı 'bɔ zıε -a "paaman bε, 'wlunən nən waa, en o ya 'o 'fli 'tə -wεenan. -Wee -wulo -ji "nrəndı va bε Satan -pε -fle yra 'nan. ³ Waa "paaman minnun ji 'nan, te lumən 'e -kənnen 'pa dı, en te -klənmən 'e lı 'pa dı! En "nyian 'nan -blıfε -mie a bε, te min 'e 'bε 'blı dı! 'Pian Bali -blıfε pεenən drε 'nan -e minnun nən o yi -tera Zozi da en o 'wı tıglı -təa "bε, 'o Bali muo "fə -e 'o -blı. ⁴ Kəɔ fε pεenən nən Bali -a drε -blıfε -a bε e ya 'kpa, en -a -tɔ 'ka "va -wlıdı "fo "dı. 'Pian e ya 'nan min 'e Bali muo "fə -e 'e -blı. ⁵ Kəɔ 'wı nən Bali -a 'vı bε -a da, 'lee Bali 'bɔ trɔ 'badı man nən, fε pεenən zıε e dra 'saun Bali lε.

⁶ -Te 'winun zıε -a 'bɔ nən i cı -a "paanan Zozinən 'ji bε, te i ya Zozi Crizi -le 'nyranman 'pazan 'kpa -a. En yaa -kənnman 'nan Bali wei 'lee 'wı "paadi tıglı nən i kəala "man "bε, -wεε cı "le 'yie -blıfε -le 'wı 'zɔ. ⁷ 'Pian 'winun nən e 'ka Bali -le 'wı 'a dı en e ya "le lıblanun -le polu "tun 'zɔ bε, te 'yie 'si -nən min lε "fo "dı!

'I man -wεε 'nan 'i drε wı 'e 'sə Bali lε. ⁸ -A man -wεεdı 'nan -e fε -tɔ 'e -trəa min 'kəle 'a bε, e ya 'kpa, 'pian e "paa min va "wənnən 'e "tun. 'Bε nən 'bε cı 'wı "yi "a "fo "bε, -nyrən 'nan min 'e 'ta wəla Bali wei da. -Te -kaa ya 'wı zıε -a drənən bε, Bali -le -fεa -a -kaa man tɔ 'gɔε -a -ji, en e ya -kaa man tɔ -fəla "da "ji.

⁹ 'Wı zıε e ya 'wı tıglı 'a, en e ya "le -e min 'e yi -tera "da. ¹⁰ En "nyian 'wı zıε -a lε nən -kaa 'nyranman "paa, en -kaa 'fli -mεan dra, kəɔ Bali nən -a yie a "man "bε, -kaa 'blı a -yrε. -Yεε cı 'trədanən pεenən 'sizan 'wı 'ji -a. 'Pian minnun nən o yi -tera Zozi da bε, o nən e o "sia 'wı 'ji.

¹¹ 'Winun pεenən zıε, -a 'bɔ nən 'i "paa Zozinən 'ji, en -a 'bɔ nən 'i 'pla -wle 'wı 'a. ¹² Te min -tɔ 'e vı 'nan, i ya -gobo 'a -le "wεan bε 'e yie 'ka 'naan i man dı. 'Pian 'i drε Zozinən pεenən 'le 'wı -kənnmanzan 'a 'yie 'wı vıdı man, 'lee 'yie 'wı drədı min va man, 'lee 'yie min yıdı "yi "man, 'lee 'yie yi -teradı Zozi da man, en 'wı nən e 'tə "paa min man bε te 'i -tɔ drε "fo "dı. ¹³ 'Wı nən e cı "le 'i yie 'trəa "da "trılıı 'vaa -e 'mən 'lɔdı 'e bɔ bε -nyrən 'gɔ: 'I Bali -le 'fluba ta vı Zozinən lε! En "nyian 'wı 'bɔ nən Bali -a 'vı bε 'i -ci 'si -wle -e 'o "koe 'e 'tə 'o da! En "nyian 'i Bali -le 'wı "paa o ji! ¹⁴ 'Yi "nən Bali -a drε 'yie bε, te 'i -fəla "trən -sru "dı! "Yi zıε Bali 'lewei vınən 'bε 'vı 'nan e ya 'yie vε -a, en -leglızı min cejenun 'o 'pε 'pla 'i da.

¹⁵ 'Winun zıε -a drədı da nən 'i yie -trəa, en 'i 'fli -nən -yrε, 'dɔ -e minnun pεenən 'o -tə 'nan 'yie ta wɔdı Bali -sru "bε e ya -knan 'e 'lε. ¹⁶ 'I yie 'tə 'i 'fli -va, en 'i drε "yi 'yie 'wı "paadi va. 'Winun nən maan 'vı 'yie paan bε, te 'i 'pε -sru 'e təa -a drədı -ji dı. Kəɔ -te i ya -a drənən "da "bε, Bali 'i "sia 'wı 'ji, 'ka 'vale minnun nən 'o "trən "a 'e 'tɔdı 'yie 'wı "paadi lε bε waa.

5

Zozinən 'wı dra 'o cin lε 'kə?

¹ -Te min ceje 'wı drε -wlıdı "bε, te 'i vı -yrε wei 'pleble 'a dı, 'pian 'wı nən e min 'koe -təa 'e da bε, -a 'bɔ nən 'i vı -yrε "le 'i "tı "lε nən i cı 'wı tin 'banan. -Te -gobonun nən waa bε, 'wı -tɔwlı zıε -a 'bɔ nən 'i drε. 'I 'wı tin 'ba -wle "le 'i "bɔunun -le 'wı 'zɔ. ² -Te lumən cejenun nən waa bε, 'wı -tɔwlı zıε -a 'bɔ nən 'i

drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛ 'le 'i 'bɔnɔn -le 'wɪ 'zɔ. ɛn -te nɔnbɛnɔn nɛn waa bɛ, 'wɪ -tɔwɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn 'i drɛ. 'I 'wɪ tin 'ba -wɛ 'le 'i 'blunɔn -le 'wɪ 'zɔ, ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ 'paa min man bɛ te -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji o va 'fo 'dɪ.

Limɔnnun nɛn -cale a bɛ -wee 'wɪ nɛn 'gɔ

³ Limɔnnun nɛn o -sran -ka 'o da ɛn 'wee -mie "ka "dɪɛ, 'i yɪɛ 'tɔ o da. ⁴ 'Pian limɔnnun nɛn o ya -cale -a, ɛn 'wee 'nɛnnun -a bɛ, -te bɛ 'cɛɛ dɪ 'wee -anɔnmaannun a bɛ, 'wɪ nɛn 'kɔ 'nɛnnun zɪɛ 'o drɛ bɛ -nyrɛn 'gɔ. 'O 'wee yɪ -teradɪ Zozi da -ci -kɔɔn 'e tɛdɛ 'o 'bɔ 'mangulinun 'va. 'Wɪ nɛn e ci 'le 'o drɛ 'o 'mangulinun lɛ bɛ, -nyrɛn zɪɛ. ɛn -yɛɛ 'sɔ Bali lɛ. ⁵ Limɔn nɛn e ya -cale -a, -yee -mie "ka "dɪ, ɛn -a -pɛ -fɔnan "ka "dɪɛ, -a 'bli a Bali lɛ. Tɔ pɛɛnɔn man e ya Bali trɔ 'banan, te yaa laabo -yrɔ 'nan 'e 'pa 'e 'va. ⁶ 'Pian limɔn nɛn e ya -cale -a, ɛn -a 'bɔ ci 'sɔ winun -sru 'nɛn e 'ta wɔ bɛ, -te -a yɪɛ a 'man oo, Bali 'le 'va bɛ, e ya min -kadɪ -a. ⁷ 'Wɪ nɛn e ci 'le 'i 'pla -wɛ 'wɪ a bɛ -nyrɛn zɪɛ. -Te o 'ta wɔla "da "bɛ, 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man dɪ. ⁸ 'Nɛn nɛn ya'a 'e yɪɛ -tɔa 'e 'mangulinun va dɪɛ, te 'e 'pɛ 'si yɪ -teradɪ Zozi da -sru. 'Nɛn zɪɛ, e ya min -wɪdɪ "a, e "mlɪan min nɛn ya'a Bali -tɔa dɪɛ -a da. 'Nɛn nɛn -a mangulinun 'bɔ -nyɛanla -yee "kɔnnɛn, ɛn ya'a 'e yɪɛ -tɔa o va dɪɛ, -yee vɛ 'bɛ ci -wɪdɪ "fo.

⁹ Limɔn nɛn -a -sran -ka 'e da bɛ, 'i 'tɔ 'sia 'fluba nɛn -calɛnɔn 'tɔ 'a -ji bɛ -a -ji. 'Pian limɔn nɛn -a 'lɛ -fuba 'shɛɛdɔ -cia, ɛn e -kɔnnɛn 'pa 'e 'pa -a -tɔwɪ "bɛ, -a 'tɔ nɛn 'i 'sia. ¹⁰ -A 'tɔ 'yɪ 'e 'kɔn min 'le -yee 'wɪ 'yɪnɔn nɛn yaa drɛ bɛ -a man. -A -mie nɛn 'le 'nɛn 'lɛbɔdɪ sɪdɔ -le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a -mie nɛn 'le minnɔn nɛn o bɔala "va "bɛ o 'kundi 'e 'pɛ "fli "a -le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a -mie nɛn 'le Zozinɔn nɛn o bɔala "va "bɛ o cɛɪn -man "foɛdɪ -le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a -mie nɛn 'le minnɔn nɛn o ya see -ji bɛ, 'padɪ o va -le 'wɪ 'zɔ, 'lee 'wɪ 'yɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn drɛdɪ.

¹¹ 'Pian -te limɔnnun zɪɛ o ya nɔnbɛnɔn -a bɛ, te 'i 'o 'tɔ 'sia "fo "dɪ. Kɔɔ tɔ -mie bɔa "bɛ, -kɔnnɛn -cin a o ji -le "wɛan, o "sia Crizi -sru, -e 'o -kɔnnɛn 'pa. ¹² Tɔɔn 'wɪ nɛn o -tɔ "da 'nan o dra bɛ, te 'o 'pɛ 'si -a -sru. E ya 'le tin nɛn waa -te 'o 'fli da zɪɛ. ¹³ ɛn "nyɪan bɛ 'o 'fli dra kɔannɔn 'a, te o -cia 'kɔn 'lɛ 'nɛn -tɔɔladɪ -a "da. 'Wɪ nɛn e ci -wɪdɪ "fo "bɛ, -nyrɛn 'nan o 'le 'ble, ɛn 'wɪ nɛn e 'ka 'wee 'wɪ 'a dɪɛ 'lee 'wɪ nɛn e 'ka 'le "fo 'e bɔla min lɛ dɪɛ, -a 'bɔ nɛn waa vɛ. ¹⁴ 'Winun pɛɛnɔn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, an ya "va 'nan limɔnnun nɛn o ya nɔnbɛ "a ɛn o -sran -ka bɛ, 'o -kɔnnɛn 'pa, 'o 'nɛn 'ya, 'o yɪɛ 'tɔ 'wee "kɔnnɛn 'va, 'dɔ -e 'o vɪɛ 'o -si -nɔn -kaa 'nanmanzan lɛ -e o 'tɔ 'e srɛ dɪ. ¹⁵ Kɔɔ limɔnnun zɪɛ o -miɛnɔn 'si -si tɪɪɪ da, ɛn o sɔnla Satan -sru 'va.

¹⁶ Limɔn nɛn e ya Zozi 'va ɛn -cale limɔnnun a -yee "kɔnnɛn "bɛ, 'e 'pa o va. Te -leglɪzi nɛn 'e yɪɛ 'tɔ o va dɪ, 'dɔ -e -leglɪzi 'e -kɔla 'padɪ -a -cale tɪɪɪnɔn va.

Minnun nɛn o o -tɔ -leglɪzi min ceje -a bɛ -wee 'wɪ nɛn 'gɔ

¹⁷ Minnun nɛn o o -tɔ -leglɪzi min ceje -a bɛ, -te o yɪɛ -tɔa -leglɪzi -va 'kpa bɛ, 'ka o muo "fɔ -pɛ "kaga "ji. 'Pian minnun nɛn ka o muo -fɔa 'e "mlɪanla "da "bɛ, minnun nɛn o Bali -le 'wɪ vɛ, ɛn o Bali -le 'wɪ "paaman bɛ o nɛn. ¹⁸ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan: «Tri nɛn e ya 'nyranman 'panan 'saa va bɛ, te 'i 'si -tɔ -yrɔ -e 'e 'saa 'bli dɪ.» ɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ "nyɪan -ji 'nan: «'Nyranman 'pazan bɛ, -a 'pan a.»

¹⁹ -Te o -leglɪzi min ceje -tɔ man wɪ 'vɪ 'yɪɛ, te ya'a 'silɛ min "fli yaa 'le dɪɛ, te 'i 'sia "da "dɪ. ²⁰ 'Pian minnun nɛn 'o 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, 'i 'wɪ 'pla 'wɛ Zozinɔn pɛɛnɔn yɪɛ man. 'I drɛ zɪɛ -e "klan 'e 'fɔ min -miɛnɔn ji.

²¹ Kɔ ya Bali 'lɛ, ɛn kɔ ya Zozi Crizi 'lɛ, ɛn kɔ ya Bali -le 'pasianɔn nɛn laji e o 'si "va "bɛ o 'lɛ. Maan vɛ 'yɪɛ 'nan, 'wɪ nɛn an "sia -a crɛn -tɛnan 'yɪɛ 'gɔvɛ -a da

nɛn 'i drɛla. -Te i min man wɪ 'man en yi'a tian -a san wei manlɛ dɪɛ, te 'i tin -tɛ "da "dɪ. ɛn te 'i min bʊ "va "dɪ.

²² Te 'i kɔɔ min -tɔdɪ -a 'nan -e 'e 'nyranman -tʊ 'pa -leglizɪ -ji dɪ! ɛn 'wɪ zɪɛ -a -ji bɛ, te 'i 'pɛ 'pla min da tada dɪ! Te 'i 'wɪ drɛ -e min pee -le 'wɪ 'wɪdɪ 'yi 'e baa 'i man dɪ! ɛn 'wɪ nɛn e 'tɔ "paa min man bɛ, te 'i -tʊ drɛ "fo "dɪ!

²³ Te 'i vɪ 'nan 'i 'fo 'yi 'saza 'mlɪndɪ man dɪ. 'Pian 'i man nɛn ya'a 'ɛɛn dɪɛ, 'lee 'i 'pɔn -ji -le "wɛan bɛ, 'i -wɛn mɪn 'sɛzɛnɔn.

²⁴ Min -mienun a bɛ, 'wee 'wɪ 'wɪdɪ "ta a 'e bɔladɪ min pɛɛnɔn lɛ 'wein 'vaa, -e yi nɛn Bali minnun -le tin "baa bɛ 'e bɔ. 'Pian min -mienun -le vɛ bɛ, yi zɪɛ -a da nɛn -a ta bɔala. ²⁵ -A -tʊwɪ "nɛn "nyian min drɛ wɪnun "yi "le vɛ -a. O ta a 'e bɔladɪ min pɛɛnɔn lɛ 'wein. ɛn 'bɛ nɛn 'bɛ 'ta 'ka tian bɔlɛa dɪɛ, yi zɪɛ -a da nɛn 'o 'ta bɔala.

6

Nɔannun -le 'wɪ nɛn 'gʊ

¹ Zozinɔn nɛn o ya nɔan -a bɛ, 'o 'o 'tanɔn 'sia min -a -pɛ pɛɛnɔn 'ji. 'O drɛ zɪɛ, 'dʊ -e minnun 'o vɪlɛ 'o 'wɪ 'wɪdɪ Bali 'lee -cee 'wɪ "paadɪ man dɪ. ² ɛn Zozinɔn nɛn o ya nɔan -a, te o tanɔn a Zozɪ 'va bɛ, te o yɪɛ 'e 'ciɪ 'o 'tanɔn 'bɔ 'ji 'nan 'o 'vale waa 'o drɛ "bʊnɪn -a dɪ. 'Pian 'o 'nyranman 'pa -wɛlɛ 'kpa tɪglɪ, kɔɔ o tanɔn 'bɔ nɛn o 'nyranman "paa -wɛlɛ "bɛ, o ya Zozɪ 'va ɛn Bali o ye "yi.

'I drɛ "yi min -mienun a, te o Bali -le 'wɪ "paaman 'wɪlʊ 'a

'Wɪnun pɛɛnɔn zɪɛ, -a 'bɔ nɛn 'i "paa Zozinɔn 'ji, ɛn -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -wɛlɛ 'wɪ 'a. ³ 'Pian min -mienun a bɛ, 'o 'ka 'wɪ zɪɛ 'bɛ -sru "dɪ. 'Wɪ 'pee nɛn "o "paaman Zozinɔn 'ji. Wei nɛn e ya tɪglɪ ɛn e "sia -kaa san Zozɪ Crizɪ 'le bɛ, 'o 'ka 'bɛ 'va dɪ. ɛn 'wɪ "paadɪ nɛn e yi -teradɪ Bali da -ci "sia min lɛ bɛ, wa'a 'ta 'wɔlɔ "da "dɪ.

⁴ Minnun zɪɛ 'o 'fli "siala -dandan, te wa'a fɛ -tʊ tɔa dɪ. -Sa -fɔdɪ drɛ o man "le -ɛɛ -tʊ -zʊ, 'o 'wɪ 'bɪdɪ ye "yi 'wɪ "wɛnnɛnnun da. 'Wɪnun zɪɛ -yɛɛ -taala "man budɪ -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala 'cɛndɪ 'e cin man -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala min sɛɛ wɔdɪ -a 'ka yei. ɛn -yɛɛ -taala ci "nrɔndɪ min man -wɪdɪ "a 'ka yei. ⁵ ɛn "nyian -yɛɛ -maan min yei 'ka -a blɛ dɪ. O 'wɪ dra "le minnun nɛn 'o 'wɔlɔ 'ka o da dɪɛ, -wee 'wɪ 'zʊ, ɛn wa'a 'wɪ tɪglɪ 'tɔa "fo "dɪ. -A -cin a o ji 'nan Bali -sru 'ta wɔdɪ bɛ "lala yɪnan nɛn.

⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, 'ta wɔladɪ Bali -sru "bɛ, e ya fɛ yɪdɪ -dan tʊ -a. 'Pian min 'ka 'kɔan 'e 'ladɪ min lɔ fɛ da dɪ. ⁷ Kɔɔ min 'ka 'talɛ 'e 'lɔ le fɛ -tʊ -a 'trɛ 'gʊɛ -a da dɪ. ɛn min "ɛ vɪ 'nan 'e 'li 'e da bɛ, ya'a 'ko 'e 'lɔ le fɛ -a dɪ. ⁸ -Yee "wɛan -te -kaa -blɪfɛ ye, ɛn -kaa man sɔ ye bɛ, 'e bɔ -kaa a. ⁹ 'Pian minnun nɛn o ya "va 'nan o dra fɛnɔn 'a bɛ, Satan o see "paaman -e 'o 'tɛ -yee san -ji. Min ci 'sɔ wɪ -wɪdɪnɪn nɛn, o ya 'wɪ "tun "a ɛn o min srɛman bɛ, te -a -cin a -tɔɔlanan "o ji. 'Wɪnun zɪɛ, -yɛɛ mɪn -nan -nyaan, ɛn -yɛɛ min 'sia Bali man -kɔɔbli.

¹⁰ Fɛ nɛn maan vɛ zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, "lala yɪdɪ "yi "bɛ, -yɛɛ ci 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn pei -trɔanan "a. "Lala yɪdɪ "yi "le "wɛan, min -mienun 'si Bali -sru 'va, ɛn o ya 'o yra yɪnan 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn 'lɔ.

Pɔl 'wɪ 'pla Timote lɛ

¹¹ 'Pian 'i 'bɔ Bali -le 'nyranman 'pazan bɛ, te 'wɪnun zɪɛ 'o -pli 'i man "fo "dɪ. 'I -wɛɛ 'nan, 'i 'wɪ nɛn 'e 'sʊdɪ "ji "bɛ -a dra. 'I -wɛɛ 'nan, 'i 'fo 'i leadɪ Bali man. 'I -wɛɛ 'nan, 'i yi -teala Bali da. 'I -wɛɛ 'nan, 'i Bali ye "yi, ɛn 'i min ye "yi. 'I -wɛɛ 'nan, 'i -pɔan 'e 'sɔ 'wɪ 'ji. ɛn 'i -wɛɛ 'nan, 'i -kɔan 'min -trɔɔ -a. ¹² 'Ta wɔdɪ Bali -sru "nɛn yɪa -si 'sia bɛ, 'i 'kun "man 'kpa, -e 'i 'wɔlɔ 'e bola "va. ɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, 'i 'kun 'i 'pɛ "fli "a. Bali 'i laabu "man, ɛn i wɪ "man min "kaga yɪɛ man 'nan, Bali -sru "nɛn i ci. ¹³ Bali nɛn e 'belidɪ -nɔan 'trɛda fɛ pɛɛnɔn lɛ

bε, 'lee Zozi Crizi nεn e wu "man Ponzu Pilati yiε man 'nan, Bali -sru "nεn 'e ci bε, an 'wι "paala 'yiε o 'lε 'nan, ¹⁴ Nyranman nεn Bali 'bɔ -a -peba 'wυ 'i 'lɔ bε, 'i yiε 'tɔ "va. Te 'tɔ 'e 'pa "man "dι, εn te min 'e 'wι "man 'wliɔ "dι. 'I drε zιε -trilii, -e tυ nεn -kaa san Zozi Crizi -taa "man "bε 'e bɔ. ¹⁵ Tυ zιε Bali 'bε 'pla 'e 'bɔ 'a.

Bali zιε -a va nεn -fεa pεεnɔn "sia,
 εn -yεε fε pεεnɔn "paala 'e 'tuwli.
 -Yεε ci mingɔnnεnnun da mingɔnnεn -a,
 εn -yεε ci minsannun pεεnɔn da Minsan -a.

¹⁶ Εn -yεε 'ka 'kaa 'li "fo "dι.
 Εn 'te 'san nεn min 'ka 'kɔlaman
 -e 'e -pli "man "dιε,
 -a va nεn e ci.
 Εn Bali zιε min 'ka tian 'li -a yιε 'e yiε 'a dι,
 εn min 'ka 'kɔlaman -a yιɔ -a dι.
 'Tɔ 'wιɔ 'lee 'plεblε nεn -a 'leda "ka "dιε,
 'e 'kɔn -yee vε -a.

Amεn!

¹⁷ Minnun nεn o ci fεnɔn 'a tυ 'gυε -a -ji bε, 'i 'wι 'pla -wlε. 'I vι -wlε 'nan, te 'o 'fli 'sia -dandan dι! Kɔɔ fε yιɔ bε, cεεgυ e ya 'yie vε -a, "trε e 'ka 'yie vε -a dι. -Yee "wεan 'i vι -wlε 'nan, te o 'bli 'e 'kɔn -yrε "dι! 'Pian o 'bli 'e 'kɔn Bali nεn e fε pεεnɔn -nɔan "min lε bε -yrε. Yaa -nɔan 'e 'mlianla "da 'nan -e -kaa ci 'e "nran. ¹⁸ 'I vι -wlε 'nan, 'o 'wι "yi "drε, εn o drε wι "yinnun nεn 'e 'kɔn "kaga. 'I vι -wlε 'nan fε 'e 'sυ o man, εn 'o 'pa min va. ¹⁹ "Wεε vι 'nan 'o 'kɔn 'winun zιε -a drεnan bε, e ya 'le o yιε planan nεn o ci tυ -fɔla "da "ji vε -a. Zι o -taa 'belidι tigh 'kunlε 'o 'pε "fli "a zιε.

²⁰ Timote, 'wι pεεnɔn nεn waa paa 'i 'ji bε, 'i yiε 'trɔa "da. Minnun nεn waa ve 'o 'fli man 'nan, 'o 'winun -tɔa te 'bε a 'e -trε bε, te 'ka -kɔn waa -tuwli "dι! Εn te 'i 'fli wυ -wee -sa -fɔɔnun va dι! ²¹ Zozinɔn -mienun o -pε 'si yi -tεradι Zozi da -sru, εn o sɔɔnla -si zιε -a da.

Bali -le "yi 'e 'kɔn 'ka 'va.

'Fluba "flizan nen Pɔl -a cren -te Timote le

¹An 'bɔ Pɔl bɛ, Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn an drɛ Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. En 'an 'bɔ nɛn Bali 'an 'pla 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, 'an 'nan wɪ vɪ minnun lɛ. 'Belidɪ zɪɛ Bali -a 'wɪ 'e 'cɛn 'nan e ya -cee vɛ -a Zozi Crizi -le "wɛan. ²Timote, mɛin ye "yi 'kpa, i drɛ "le 'an 'pɪ -le 'wɪ 'zʊ. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren -te 'yie.

-Kaa 'tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'wei nyirinda 'si, en 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔn 'yie!

Pɔl Bali muo -fɔ

³Tʊ -tʊdʊ pɛɛnɔn man, -te an ya Bali trʊ 'banan 'yie 'wɪ man bɛ, maan muo -fɔa. Bali nɛn 'an tranun -a 'su, en "wee -sru an ya "an 'sunan 'gʊɛ, 'an 'wulo -ji 'nrɔndɪ 'ka tin tɛa 'an da dɪ. ⁴Tʊ nɛn an "ta "sia 'i "srɔn 'bɛ, -wuɔ nɛn yia 'wʊ bɛ, 'i yie 'yi 'cin 'ɛ vɪnan 'e 'tɔ 'an 'ji bɛ, te 'i dra 'an -tɛa. Tɔɔn e dra 'mɛn 'le 'mɛin yɪ "nyian, 'dʊ -e 'an 'ci 'e "nran. ⁵Yie yi -tɛradɪ Zozi da nɛn yia dra 'i 'ci 'fidaa 'a bɛ, -a -cin a 'an 'ji. Zi 'i naan Loyis yi -tɛra Zozi da zɪɛ, en -a -towli "nɛn 'i "bʊ Eni 'e drɛ. Maan -tɔa 'nan, -wee yi -tɛradɪ Zozi da -towli zɪɛ -a da nɛn i sɔɔnla.

⁶'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan mɛin trʊ "baa 'nan, "yi "nɛn 'an 'pɛ 'pla 'i da en Bali -a drɛ 'yie bɛ, te 'i 'tʊ -e 'e "dri dɪ. ⁷Kɔɔ lei nɛn Bali -a -nɔn -cɛɛ bɛ, e "klan 'sia -kaa 'ji, en e 'pleble -nɔan -cɛɛ. Lei zɪɛ -yɛɛ -maan -kaa min ye "yi, en -yɛɛ -maan -kaa -kɔlaman -kaa 'fli 'kundɪ -a 'wɪ 'ji.

⁸-Yee "wɛan te 'yra 'e 'i 'tɛ 'wɪ nɛn -kaa san Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a -nan wɪ vidɪ -a dɪ! En "nyian, 'an 'bɔ nɛn an ya -pʊ 'kuin -yee 'nyranman 'padɪ man bɛ, te 'yra 'e 'i 'tɛ 'mɛn 'wɪ vidɪ -a dɪ! 'Pian 'i 'man 'e 'kɔn 'e wʊdɪ, -e 'i 'yra yɪ 'le 'mɛn 'wɪ 'zʊ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn vidɪ man. Bali -le 'pleble 'bɛ -tɔa 'i 'wlu.

⁹Bali 'bɔ 'bɛ -kaa 'si 'wɪ 'ji, en -yɛɛ -kaa drɛ 'yee minnun -a -kaa laabʊdɪ man. -Kaa drɛ winun man "cɛɛ Bali 'wɪ zɪɛ -a drɛ dɪ, 'pian 'wɪ nɛn -a -cin a Bali 'bɔ 'ji 'e 'cɛn bɛ -a man nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. En "yi "nɛn Zozi Crizi 'le "wɛan Bali 'bɔ -a 'pla -cɛɛ te ya'a tian 'trɛ drɛlɛ dɪɛ, -a man nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. ¹⁰'Bɛ nɛn 'gʊɛ, "yi zɪɛ Bali -a -ci kɔɔn -cɛɛ -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi -tadɪ -a 'trɛda. Zozi Crizi 'bɔ 'bɛ -ka -le 'pleble 'lɛ 'ka, en 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, -yɛɛ ta 'bɔla minnun lɛ 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn 'a.

¹¹Bali 'an drɛ Zozi 'le 'pasiazan -a 'nan, 'an 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a fuila "man minnun pɛɛnɔn 'va, te maan "paaman o ji. ¹²'Wɪ nɛn -yee "wɛan an ci 'an 'yra vɪnan tʊ 'gʊɛ -a -ji bɛ, -nyrɛn zɪɛ. 'Pian 'yra 'ka 'an 'tɛa dɪ, kɔɔ min nɛn an yi -tɛra "da "bɛ, maan -tɔa. Maan -tɔa 'nan, 'wɪ nɛn yaa -pɛba 'wʊ 'an 'lɔ 'gʊɛ, 'pleble a -yrɔ -e 'e yie 'tɔ "va "trilii, -e tin 'ba yi 'e 'bɔ.

¹³An Bali -le 'wɪ tɪglɪ paa 'i 'ji. 'Wɪ zɪɛ 'e drɛ 'yie 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a, en 'i 'ta wʊla "da! Te 'i 'pɛ 'si yi -tɛradɪ Zozi da 'lee yɪdɪ "yi "nɛn Zozi Crizi -a -nɔn 'yie bɛ -a -sru "fo "dɪ! ¹⁴Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ nɛn maan 'pla 'i 'va bɛ, 'i yie 'tɔ "va! Bali lei 'saun nɛn -kaa 'ji bɛ, -yɛɛ "paa 'i 'va -a drɛnan.

¹⁵Timote, yia -tɔa 'nan, minnun pɛɛnɔn nɛn o -nyɛanla Azi 'lɛglɔn 'ji bɛ, o 'si 'an -sru. Fijɛl 'lee Emojel bɛ, "o 'si 'wʊ 'nyian 'an -sru.

¹⁶'Pian Onezifor 'bɛ 'an "koe "tɔ 'an da, en 'mɛn -pʊ 'kɔn drɛdɪ bɛ, -a 'yra 'ka -a tɛa "fo "dɪ. -Yee "wɛan an Minsan trʊ "baa 'nan, 'e 'yee "yi "nɔn -yee "kɔnnɛn 'nɔn lɛ. ¹⁷Zɪ e 'bɔla Rɔm bɛ, yaan wɛɛ 'trilii en yaan 'yɪ. ¹⁸En "nyian "yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn yaa drɛ 'mɛn Efɛz bɛ, yia -tɔa e "mlian min pɛɛnɔn da. An Minsan

trv "baa "nyian 'nan, Onezifor nyrinda 'e 'sen Bali da tv nen Bali 'bɔ minnun -le tin "baa be -a man.

2

Te 'i 'pe-sru 'e tɔa Crizi -le 'wɪ 'ji di!

¹ 'Mɛn 'nɛn, 'i 'tɔ 'pleble! "Yi "nen Zozi Crizi -a -nɔn -ceɛ be, -a va nen 'i -weɛ 'nan 'yie 'pleble 'e 'si. ² En 'wɪ nen yia 'man 'an da min "kaga yie man be, 'i "paa min -mienun ji. Minnun zɛ 'o 'kɔn minnun nen min yi -teala o da, en o -pe "sɔa -a "paadi -a min peenun "le ji be waa.

³ 'I 'wɪ "man, -e 'i yra yi "le 'mɛn 'wɪ 'zɔ. 'Wɪ nen Zozi Crizi -le 'sounja 'kpa -a dra be -nyren zɛ. ⁴ 'Sounja nen e ya "vale 'nan 'yee 'wɪ 'e 'sɔ 'e 'tazan lɛ be, 'e "trɔɛn "sia 'e -sru "winun peenɔn 'va. ⁵ En "nyian -te min a fe -tv -sa kɔnan be, 'wɪ peenɔn nen waa 'pla "da "be, -a da nen yaa drala, 'dɔ -e 'e 'yee -kɔpa yi. ⁶ En "nyian fei 'pazan nen 'e yie -trɔa 'yee 'nyranman da be, -yɛɛ fe 'wɛ tɛɛ -ble. ⁷ 'Wɪ nen an "sia -a vɛnan 'yie zɛ, 'i 'ci "nrɔn "da 'kpa. Minsan 'be 'wɪ 'tɔdi -nɔan 'yie, -e 'i 'wɪ peenɔn 'ci man.

⁸ 'I 'ci "nrɔn Zozi Crizi da. E ya David kluda min a, en -a 'bɔ nen Bali -a wluan -kanɔn 'va. Zozi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen maan ve minnun lɛ be -nyren zɛ. ⁹ Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn 'bɔ zɛ, -yee "wean nen an ci 'an yra ynan, en an ya -pɔ 'kuin "le plɔanzan -le 'wɪ 'zɔ 'gɔ. O -bulalɛ baa -fɔ 'an man, 'pian Bali wei be, baa 'ka 'e 'fɔdi 'be "le "man di. ¹⁰ -Yee "wean 'te peenɔn nen waa "paa 'an da be, 'an 'wulo -tɔa "wlu minnun nen Bali o 'si "va "bɛ o 'tɔ 'ji. Maan dra zɛ 'nan -e Zozi Crizi -e -wee 'si wɔ "nyian 'wɪ 'ji, -e Bali 'tɔ -dan nen -a 'leda "ka "diɛ, 'e drɛ -wee ve -a.

¹¹ 'Wɪ 'gɔɛ e ya 'wɪ tɪglɪ 'a. -Te -kaa 'vale Crizi -a -ceɛ -ka be, -kaa wuanla "nyian "le -yee 'wɪ 'zɔ, -e -kaa yie 'e 'fo "man 'li 'trilii "fo. ¹² -Te -kaa -pɔan 'sɔ 'wɪ 'tɔndɔn peenɔn 'ji -trilii be, -kaa -taa "mingɔnnɛn -blɪɛ -kaa 'vale waa. 'Pian -te -kaa 'vɪ 'nan -kaa tɔa diɛ, e -taa "nyian "e "vɪɛ 'nan ya'a -kaa 'tɔa di. ¹³ En -te -kaa 'li -kaa da -kaa 'si Crizi -sru "be, -a 'bɔ 'ka 'e wei fuimlan 'nan di, kɔɔ 'wɪ nen e -tɔ "da 'nan 'e dra be, yaa dra -kpɔ.

I drɛ 'yi min -mienun va, o Bali -le 'wɪ "paaman 'wlu 'a!

¹⁴ 'Winun zɛ -nyren 'i 'cin -trɔa Zozinɔn 'ji! En 'i vɪ -wɛ Bali 'le 'nan, -sanun -fɔdi nen e ya 'wɪ 'blidi -a Bali -le 'wɪ -mie da be, 'weɛ 'tɔ! Kɔɔ ya'a 'wɪ paa "va "minnun nen waa maan "be -wɛ "di, 'pian e o -nan -nyaan. ¹⁵ 'I man -weɛ 'nan 'nyranman nen yia "paa be 'e 'sɔ Bali lɛ, -e 'yra 'e vɪɛ 'yie 'tɛ di. 'I man -weɛ 'nan 'i -kɔan "min nen e Bali wei ve 'e -si tɪglɪ da be -a. ¹⁶ 'Pian -sanun -fɔdi nen ya'a 'wɪ 'paa "va "min lɛ diɛ, en e 'tɔ "paa Bali -le 'wɪ man be, te 'i 'fli wɔ "va "di! Kɔɔ minnun nen o -sanun zɛ -a -fɔa "be, o -ko 'o 'fli 'sidi -a Bali man -kɔɔbli. ¹⁷ -Wee 'wɪ "paadi be, -e -ko fuiladi -a "man "le 'nan mlɔn "nen e ya 'le 'sinan be -yee 'wɪ 'zɔ. Ime 'lee Filet be o sɔɔnla minnun zɛ o "pa "da. ¹⁸ 'O 'fli 'si Bali -le 'wɪ tɪglɪ man -kɔɔbli -a vidi -a 'nan tv nen Bali minnun wuanla -kanɔn 'va be e ci 'va. En 'wɪ zɛ e min -mienun -le yi -teradi Zozi da 'le 'tɔ.

¹⁹ 'Pian 'kɔn nen Bali -a -pɔ -fɔ 'pleble 'e 'bɔ 'a be, waa -a -kɔlale 'be 'widɪ -a "fo "di. 'Wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdi 'kɔn zɛ -a man be, -nyren 'gɔ: «Minsan 'yee minnun -tɔa.» En "nyian: «Min oo min nen e Minsan 'tɔ ve be, -a san 'e 'si 'wɪ 'wɪdi -sru!»

²⁰ Timote, -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, 'kɔn -dan ji be, -pɔ 'tɔ 'tɔdɔ peenɔn -kɔan "nan. -A -mie -kɔan 'e drɛdi -siga -a, en -a -mie -kɔan 'e drɛdi yiba "a, en -a -mie -kɔan 'e drɛdi -pɔ 'trɛ 'a. -Pɔnun zɛ, -a -mienun a be, weɛ bɔala 'ji min "fli yaa cin ynan. En -a -mienun a be, o ya fe "tri "sen -ji ve -a.

²¹ Maan ve 'yie 'nan, -pɔnɔn zɪɛ -wɛɛ cɪ "le minnun nɛn maan 'vɪ 'labɛ -wee 'wɪ 'zʊ. 'Pian min nɛn e ɕɛɛn o man bɛ, -a san -kɔan "le 'nan -pɔ nɛn waa bɔala 'ji min "fli yaa cin yunan bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. E -kɔan 'e 'pladɪ 'e 'tazan -le vɛ -a, ɛn -a 'pa 'nyranman -kɔan 'e 'tazan lɛ, ɛn 'wɪ 'yi 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn yaa dra.

²² Timote, 'wɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn e -kɔlaman e -wulo -fɪ "nrɔndɪ -wɪldɪ -nɔan -gobo lɛ bɛ, te 'i -pli -a -tʊ man "fo "dɪ! 'I -wɛɛ 'nan 'i 'wɪ nɛn 'e 'sʊdɪ "ji "bɛ -a dra! 'I -wɛɛ 'nan 'i 'yi -tɛala Zozi da! 'I -wɛɛ 'nan 'i Bali ye "yi, ɛn 'i min ye "yi! ɛn 'i -wɛɛ 'nan 'ka yei 'e 'kɔn -trɔɔ 'ka 'vale min -tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn o Minsan laabo 'o 'ci 'fɪdaa 'a bɛ waa! ²³ 'Winun nɛn e -taala -sanun -fɔdɪ -a, te ya'a 'wɪ 'paa 'va 'min lɛ dɪɛ, te 'yie -si -nɔn min lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ yia -tɔa 'nan 'wɪnun zɪɛ -a 'le 'srannan "bɛ, 'wɪ 'blɪdɪ nɛn -nan. ²⁴ ɛn Minsan 'suzan bɛ, ya'a 'wɪ 'ble dɪ. 'Pian e -kɔan "trɔɔ min pɛɛnɔn 'va, -a -pɛ "sɔa Bali -le 'wɪ "paadɪ -a, ɛn -a -pɔan "sɔa 'wɪ 'ji. ²⁵ ɛn "nyian minnun nɛn o -sa -fɔa "va "bɛ, e 'wɪ "paala -wɛɛ -pɔan "trɔɔ -a, te -a 'bli a "da 'nan, Bali "paa o va -e 'o 'si 'wɪ zɪɛ -a -sru, -e 'o Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'tɔ. ²⁶ -Si nɛn o cɪ "da "bɛ -e 'o -kɔnnɛn "yɪ 'o 'bɔ 'a, tɔɔn te o 'sʊ Satan -lɔ. Kɔɔ Satan 'bɛ o man 'yɪ. E o drɛ 'yee nɔannun -a, ɛn o 'ta wɔla -a wei da.

3

Bali-sru 'ta wɔdɪ-taa "drɛlɛ 'plɛblɛ

¹ Timote, e ya "le 'i -tɔ 'nan, tʊ -nyranman nɛn -kaa cɪ 'gʊɛ, Bali -sru 'ta wɔdɪ -taa "drɛlɛ 'plɛblɛ. ² Minnun 'o 'bɔ 'fli -le 'wɪ "yi -wɛɛman, ɛn "lala yɪdɪ 'bɛ -kɔan "o 'nanman wɪ -a. O -yɔɔdɪ ye "yi "min lɛ, ɛn 'o 'fli "sɪala -dandan. O "we "min man -wɪldɪ, ɛn wa'a 'o 'mangulinun wei maan dɪ. -Te min 'wɪ "yi drɛ -wɛɛ "bɛ, wa'a san tɔa "fo "dɪ, ɛn 'o 'yie 'ka 'naan Bali man "fo "dɪ. ³ 'Wɪ 'ka 'naan o man dɪ, ɛn min nyirinda "ka 'sɛan o da dɪ. O 'tɔ "paa min man. Wa'a 'kolaman 'o 'fli 'kundɪ -a dɪ, ɛn -te 'bli 'fɔ o ji bɛ, wa'a 'o 'pɛ da tɔa dɪ. 'Wɪ "yi "drɛdɪ 'ka o nyɛn va "fo "dɪ. ⁴ O wɛɛ -fɔdɪ ye "yi, ɛn -te o ya "vale 'nan 'o fɛ -tʊ ye bɛ, wa'a 'ci nrɔnman 'o bɔɛzan pee -le 'wɪ 'a "fo "dɪ, kɔɔ 'fli drɛdɪ -dandan o 'sa. Wa'a Bali ye "yi "fo "dɪ, o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ nɛn waa ye "yi. ⁵ 'O 'fli dra "le 'o 'ta wɔla Bali wei da, 'pian -a tɪglɪ da bɛ, o 'ka 'va 'nan Bali -le 'plɛblɛ 'e 'nyranman 'pa 'o man dɪ.

Minnun zɪɛ te 'i -pli "o man "fo "dɪ. ⁶ O -mienun -cia 'kɔn 'lɛ "nɛn -tɔɔladɪ -a "da, -e 'o minnun see "paa 'wee 'wɪ "paadɪ -a. -Wee 'wɪ "paadɪ lɔmɔn -mienun "sɪala 'nan -e 'o 'fɔ o -sru. Lɔmɔnnun zɪɛ o 'wɪ 'wɪldɪ "dra "kaga, ɛn o 'ta wɔla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da. ⁷ ɛn o ya "vale 'nan 'o bɔa 'wɪ pɛɛnɔn 'tɔdɪ man, 'pian 'wɪ nɛn e cɪ Bali -le 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, wa'a -ci maan dɪ.

⁸ 'Wɪ nɛn Yanɛzi 'lee Yanble -a drɛ Moizi lɛ ɛn wa'a -yee 'wɪ 'silɛa 'wɪ 'a dɪɛ, -a -tʊwɪ "nɛn minnun zɪɛ o cɪ -a drɛnan. Wa'a 'o "trɔɛn 'tɔa 'wɪ tɪglɪ lɛ dɪ, o -wulo -ji "nrɔndɪ 'ka -si tɪglɪ da dɪ, ɛn -te min -wee yi -teradɪ Zozi da -nanjɛɛn bɛ, yaa -kɔnnɛn "ye 'nan e 'ka 'wɪ 'kpa -a dɪ. ⁹ 'Pian 'wɪnun 'bɔ zɪɛ, wa'a 'maɔn -a drɛdɪ da dɪ, kɔɔ min pɛɛnɔn -taa -a -tɔlɛ 'nan o ya -blɔ -a. Zɪ Yanɛzi 'lee Yanble -le vɛ drɛ zɪɛ.

Pɔl Timote "koe "tɔ 'e da

¹⁰ 'Yie vɛ bɛ, i 'ta 'wɔla Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪglɪ da "le 'mɛn 'wɪ 'zʊ. ɛn zɪ 'mɛn 'ta wɔ -pɛ cɪ bɛ, 'lee 'wɪnun nɛn -a -cin cɪ 'an 'ji 'nan 'an dra bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Mɛn yi -teradɪ Zozi da, 'lee 'mɛn man -srandɪ 'wɪ 'ji bɛ, 'lee 'mɛn Bali yɪdɪ 'yi "bɛ, 'lee 'mɛn min yɪdɪ 'yi "bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. 'Wɪnun nɛn o 'bɔ 'an man 'e pɛɛnɔn te 'an -pɔan "sɔa -ji bɛ, yia -tɔa ɛn -a da nɛn i cɪ -a drɛnan. ¹¹ ɛn "nyian bɛ, 'tɛ nɛn minnun -a 'pa "an da Antios 'lee Ikomiɛn 'lee Lisitri bɛ, yia -tɔa. ɛn 'an yra pɛɛnɔn nɛn maan 'yɪ 'flanun zɪɛ -a da bɛ, yia -tɔa. -Mɛ 'wɪ 'bɛ 'ka bɔlɛ 'an man dɪ? 'Pian 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -ji bɛ, Minsan 'ka 'an

'tɔlə 'e "tun dɪ, yaan 'si 'ji. ¹²-A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan min nɛn 'o 'vale Zozi Crizi -a o drɛ min -tɔwli "a ɛn e ya "vale 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ, minnun 'tɛ "paa "da. ¹³Pian minnun -wliɔdɪ zɪɛ 'wɫunɔn nɛn waa. 'Wee 'wɫi 'wliɔdɪ "ko 'mlinladɪ -a "da. O min se "paaman, 'pian te fɛ -tɔ 'bɛ o 'bɔ "le "see paa.

¹⁴Yie vɛ bɛ, 'wɫi pɛɛnɔn nɛn waa paa 'i 'ji bɛ, 'i yie -trɔa "da. Yia -tɔa 'nan e ya 'wɫi 'kpa -a "fo. ɛn minnun nɛn waa -maan 'lɔɔ 'i 'wɫi zɪɛ -a 'man bɛ, o -cin a 'i 'ji. ¹⁵I -fɔ "wɛnnɔn, ɛn Bali wei nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, yia -tɔdɪ 'sia. Bali wei zɪɛ e -kolaman 'e "paa 'i 'va -e 'si nɛn e min "sia 'wɫi 'ji bɛ 'i 'sia. -Si zɪɛ yi -tɛradɪ Zozi Crizi da nɛn, ɛn -yɛɛ -maan min "sia 'wɫi 'ji. ¹⁶'Wɫi 'kpa, Bali wei pɛɛnɔn nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, Bali 'bɔ 'bɛ 'ta 'tɔ minnun man ɛn waa crɛn -tɛ. E ya 'kpa 'wɫi "paa vɛ -a min ji. ɛn e "paa min va -e min 'e 'yee 'wɫi 'wliɔdɪ "yɪ. ɛn e "paa min va -e 'e min drɛ wɫi 'sɔ "ji. Zi kɔɔ min -le 'ta wɔ -pɛ -kɔan 'trɛda fɛnyian bɛ, yaa "paaman min ji. ¹⁷E ya zɪɛ 'nan -e Bali -le min man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ "fo, te -a -pɛ "sɔa 'wɫi "yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn drɛdɪ -a.

4

¹Kɔ ya Bali 'lɛ, ɛn kɔ ya Zozi Crizi nɛn e -taa "minnun nɛn o yie ci "man 'lee minnun nɛn o kaa bɛ -wee tin 'balɛ bɛ -a 'lɛ, ɛn "nyian Zozi 'bɔ -le -tadɪ, 'lee -yee mingɔnnɛn nɛn e -taa -a -blilɛ bɛ, -yee "wean mɛin tro "baa 'nan: ²'I Bali -le 'wɫi vɫi minnun lɛ! 'Wɫi nɛn yia vɛ bɛ, -te waa maan "yi oo, 'i vɫi -wɫɛ, -te wa'a 'maan "yi "dɪ oo, 'i vɫi -wɫɛ! 'I -wee 'wɫi 'wliɔdɪ 'ci 'si -wɫɛ! 'I vɫi -wɫɛ 'nan 'o 'le 'tɔ, ɛn 'wɫi nɛn e ci "le min 'e drɛ bɛ -a 'bɔ nɛn 'i 'pla -wɫɛ 'wɫi 'a. 'I man -sran 'wɫi pɛɛnɔn zɪɛ -a "paadi -a o ji.

³Kɔɔ tɔ -tɔ -taa "bɔlɛ bɛ, te minnun 'ka 'we "man "nyian -e 'o "trɔɛn "tɔ Bali -le 'wɫi "paadi tigh lɛ dɪ. 'Pian 'o 'ci 'sɔ minnun "sia "va 'wɫi "paanon 'a, te o 'wɫi nɛn o ci "vale 'o maan "bɛ -a "paaman o ji. ⁴'O "trɔɛn "sia 'wɫi tigh 'va, -e 'o -sɔɔnla polunun nɛn min -a "sia 'e 'wulo -ji bɛ -a -sru. ⁵Timote, 'i yie 'tɔ 'i 'fli -va, te 'wei 'man yɫ dɪ. 'I 'wɫi yra yɫdɪ man. 'I Zozi 'le 'wɫi 'nɔnnɔn vidɪ 'pa 'nyranman -a. 'Nyranman nɛn Bali -a -peba 'wɔ 'i 'lɔ bɛ, 'i 'pa.

⁶Kɔɔ 'mɛn vɛ bɛ, 'an -kadɪ 'bɔ. -Kadɪ 'bɔ zɪɛ, maan "siala "le 'sraga nɛn an -taa -a bɔlɛ Bali lɛ 'an 'kɔlɛ 'a. ⁷Minsan -le -kuli bɛ, maan -tan fɛnyian, an cɛɛn flan 'blidɪ man. An yi -tɛra Zozi da -trilii, maan 'le 'sran. ⁸'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, fɛ nɛn e ci 'an 'man -pɛnnan bɛ, 'wɫi tigh nɛn maan drɛ bɛ -a man -kopa nɛn. Minsan nɛn e tin "baa 'e 'nɔan da bɛ, -yɛɛ -kopa zɪɛ -a -nɔan 'mɛn yi nɛn e -taa "man "bɛ -a da. Ya'a nɔan 'an 'tɔwli "cɛ "lɛ dɪ, 'pian minnun pɛɛnɔn nɛn -yee -tadɪ dra o -tɛa "bɛ, yaa -nɔan "nyian -wee "lɛ.

Pɔl 'wɫi 'nyranman 'vɫi Timote lɛ

⁹Timote, te 'i 'mɔn dɪ! 'I bɔ 'an man 'gɔ 'trɛlɛ! ¹⁰Dema 'an 'tɔɪ, ɛn e -kɔ Tesalonik, kɔɔ 'trɛda fɛnun yɫdɪ "yi "cin -trɔa "ji. Cresɛn "e -kɔv Galatɪ, ɛn Tit "e -kɔv Damatɪ. ¹¹Luk 'bɛ ci 'an 'va 'gɔ 'e -tɔwli. -Yee "wean 'ka 'vale Mark -a 'ka 'ta. -A -nan wɫi a 'an man 'kpa 'mɛn 'nyranman 'gɔvɛ -a -ji. ¹²Tisik nɛn an "ta -a "paa 'sia Efɛz nun.

¹³Timote, "yie vɫi 'nan 'i -taa "bɛ, 'i 'ciɪla Troas -e 'mɛn -tralɛ -gblɔ nɛn maan 'tɔɪ Karpu -lɔ bɛ, 'i 'si, 'i 'ta -a. ɛn 'mɛn 'flubanun 'lee 'kɔlɛnun nɛn 'fluba a 'e 'crɛn -tɛdɪ "da "bɛ, 'i o 'si, 'i 'ta waa. 'Kɔlɛnun zɪɛ o 'wɫi a 'an man 'kpa tigh.

¹⁴Alezandre nɛn feli bɔzan -a bɛ, e 'wɫi 'wliɔdɪ drɛ 'mɛn "kaga. Maan -tɔa 'nan 'winun nɛn yaa drɛ 'mɛn bɛ, Minsan -a -pan wo -yrɛ. ¹⁵'I 'bɔ "nyian, 'i drɛ "va "yi, kɔɔ e ya 'e 'tɔdɪ lou 'kɔv 'wɫi "paadi man.

¹⁶Tɔ nɛn minnun -kɔ 'maan tin 'banɔn 'cɛin -da 'e tɛdɛ bɛ, min -tɔ 'ka 'kɔlɛ -nyɛnɛa 'mɛn 'wɫi -sru "dɪ, o pɛɛnɔn 'an 'tɔɪ. Te Bali 'e 'wɫi 'tɔ drɛ -wɫɛ 'bɛ man dɪ. ¹⁷'Pian Minsan 'bɛ 'pa 'an 'va, ɛn yaan "koe "tɔ 'an da. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e 'an

-kɔla Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn fuiladɪ -a "man, 'dʊ -e minnun pɛɛnɔn nɛn o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ 'o man. Tʊ zɪɛ -a man bɛ, 'an 'kadɪ -fɔla tʊ, 'pian Minsan 'an 'sʊ -yrɔ.
¹⁸ -Yee "wɛan maan -tɔa 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛɛnɔn nɛn, minnun -a "vale 'nan 'o dra 'mɛn bɛ, Minsan 'an "so -yrɔ "nyian, ɛn yaan "sia 'wɪ 'ji, -e 'an 'kʊ laji -yee mingɔnnɛn 'trɛda. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Minsan -le vɛ -a 'li 'trilii! Amɛn!

¹⁹ Timote, 'i vɪ Priskil 'lee 'e 'sran Akila lɛ 'nan, an o 'tɔ bo. ɛn 'i vɪ Onezifor mangulinun lɛ 'nan, an o 'tɔ bo.

²⁰ Eras "e -fʊʊ Korɛnti, ɛn an Trofi 'tʊɪ Mile -a man "yaaman -le "wɛan.

²¹ Timote, 'i bɔ 'an man 'gʊ 'vaa -e tʊ nɛn fulɔ "fɛɛnman 'yi yiɛ da -wɪdɪ "bɛ, 'e bɔ.

Ebulu 'lee Pudɛn 'lee Linu 'lee Klodia, 'lee Zozinɔn pɛɛnɔn nɛn 'gʊɛ, o 'nan wei 'tɔ bo.

²² Minsan 'e 'pa 'i 'va, ɛn -yee "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba nEN Pəl -a crEN -tE Tit lE

¹ 'An 'bɔ Pəl 'bE 'fluba 'gʊE -a crEN -tE. Bali 'suzan nEN 'maan, EN an ya Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Bali 'an 'pla 'nan 'an 'pa minnun nEN 'e o 'si "va 'nan 'o 'kɔN 'yee vE -a bE o va. 'An 'pa o va -e 'o 'yi -tEra 'e da, te wee bɔa 'e tɪɟl da. ² 'An 'pa o va -e o 'bli 'e 'kɔN 'belidɪ nEN ya 'a 'nyaan dɪE -yRE. Kɔɔ tʊ nEN Bali 'ka tian 'tRE drɛlE dɪE, yaa 'vɪ 'nan 'e 'belidɪ zɪE -a -nɔan "minnun lE. EN Bali zɪE ya 'a 'wlu 'sEan dɪ. ³ 'BE nEN 'gʊE, tʊ nEN Bali -a 'pla 'nan 'e 'wɪ zɪE -a 'lE sɔɔman "man "bE 'e 'bɔ. -Yee "wEan Bali nEN e ci -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bE, e 'wɪ 'nɔnnɔN zɪE -a -pEba 'wɔ 'an 'lɔ 'nan 'an vɪ minnun lE.

⁴ MEEEN 'fluba 'gʊE -a crEN -tE 'i 'bɔ Tit lE. MEEEN Bali -le 'wɪ 'vɪ 'yɪE, EN i wu "man. 'Wɪ 'kpa, i drɛ "le 'an 'pɔN -ji nEN -le 'wɪ 'zʊ.

-Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa 'sizan 'wɪ 'ji Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nɔN 'yɪE!

-Tɪ nEN waa -tɔa -leglizi min ceje -a?

⁵ MEIN 'tʊɪ CrɛT 'trɛda 'nan -e 'winun nEN o -fɔ bE 'i 'le 'sran. 'I -leglizi nEN 'fla -tʊdʊ da bE -a -ji min cejenun -tɔɔ! 'Winun nEN maan 'vɪ 'yɪE bE, -a da nEN 'i 'ci "nrɔN -e 'i drɛ! ⁶ -NyREN 'nan, min nEN waa -tɔa -leglizi min ceje -a bE, 'tɔ 'tʊ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ "man "dɪ. -YEE ci 'nan, lɪ -kɔan -a san wlu -tʊwli, EN ya 'a tʊE -e 'e nyin lɪ pee -sru "dɪ. -Yee 'nennun yi -tɛala Zozi da, 'tɔ 'ka 'kɔan 'e 'padɪ o man lɪ -wEEdɪ 'lee -kɔnnEN -wEEdɪ da dɪ, EN o yɪE "naan min man. ⁷ 'Wɪ 'kpa! E ya 'nan min nEN 'e yɪE -tɔa -leglizi -va bE, te 'tʊ 'tʊ 'e 'kɔN 'e 'padɪ "man "dɪ, kɔɔ Bali -le 'nennun -pEba 'a 'e wɔdɪ -yRɔ. EN te 'e 'kɔN min nEN e ya "vale 'wɪ pEENɔN 'e 'cɛN 'yee 'wɪ da bE -a dɪ. EN te 'bli 'e 'fɔ -a san ji tada dɪ. EN te -a san 'e -wEN mlindɪ -trɔa 'e 'win -ji dɪ. EN te -a san 'e 'wɪ 'blɪdɪ yɪ "yi "dɪ. EN te -a san "lala yɪ "yi "dɪ.

⁸ 'Pian 'e 'kɔN min nEN e min "kuan 'e 'pE "fli "a bE -a. EN 'e 'wɪ "yi "drɛdɪ yɪ "yi. EN -a san 'e 'kɔN min tɪɟl 'a, 'e 'ta wɔla Bali wei da tɪɟl, EN 'e -kɔla 'e 'fli 'pladɪ -a.

⁹ EN "nyian -a san 'e 'kɔN 'e kɔaladɪ Bali -le 'wɪ tɪɟl nEN waa paa "ji "bE -a man. -Te e ya min zɪE -a bE, -a -nan nEN e -kɔlaman min -mienun "koe "tɔdɪ -a 'o da 'wɪ "paadɪ tɪɟl zɪE -a. EN minnun nEN o 'ka "vale 'o maan "yi "dɪE, e -kɔlaman -a -ci 'sidɪ -a -wɛ 'nan 'wee tin 'ka 'nɔnnɔN dɪ.

Pəl -a 'vɪ Tit lE 'nan 'e Bali -le 'wɪ "paadɪ tɪɟl 'ci 'si minnun lE!

¹⁰ Min "kaga "a ve 'o 'fli man 'nan o yi -tɛala Zozi da, te o 'ka 'vale 'o 'ta wɔla 'wɪ tɪɟl da dɪ. Minnun zɪE o "kaga "a Zuif 'nɔN 'a, EN o min ci baaman -ji 'wɪ "kaga "vidɪ -a, te 'wɪ 'bɔ 'ci "ka "dɪ. ¹¹ -Yee "wEan 'i o 'lEbo 'pla "da! Kɔɔ 'wɪ nEN e 'ka 'wɪ tɪɟl 'a dɪE, -a 'bɔ nEN waa "paaman minnun ji, -e 'o "lala yɪ -dawli a. -Wee "wEan 'kɔN -mie 'lE "nEN 'nɔN pEENɔN 'si 'si tɪɟl da. ¹² CrɛT min -tʊ nEN minnun -a 'sia 'wɪ 'tɔzan -a 'wɪ nEN e -taa "drɛlE bE -a vidɪ man bE, e CrɛT 'nɔN 'le 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ o man 'nan: «CrɛT 'nɔN 'sɛN vɛ nEN 'wlu 'a, EN o ya "le plɔ winun -le 'wɪ 'zʊ, EN kɔannɔN nEN waa, EN -blɪfɛ da nEN 'o 'ci "nrɔNman 'saza.» ¹³ 'Wɪ nEN yaa 'vɪ o man bE, 'wɪ 'kpa nEN. -Yee "wEan 'i 'wɪ 'pla -wɛ 'klagla! 'I drɛ zɪ -e -wee yi -teradɪ Zozi da 'e drɛ tɪɟl 'e 'pee. ¹⁴ 'I drɛ zɪ -e 'o "trɛN 'si Zuif 'nɔN 'le polunun lE. EN -e 'o vɪlE 'o 'ta wɔla minnun nEN o 'ka "nyian Bali -le -si tɪɟl da dɪ -wee 'srɔEN winun da dɪ. ¹⁵ -A -cin 'e 'kɔN 'i 'ji 'nan, minnun nEN o ya 'saun Bali 'lE bE, fɛ -tʊ 'ka o "tri 'tɔa Bali 'lE dɪ. 'Pian minnun nEN o ya 'o "tri "tɔdɪ Bali 'lE, te wa 'a yi tɛala Zozi da dɪE, fɛ pEENɔN o "tri -tɔa Bali 'lE. Kɔɔ -wee ci "nrɔndɪ pEENɔN drɛ 'wɪdɪ Bali 'lE, EN ya 'a tin tɛa o da dɪ. ¹⁶ Waa ve 'o 'fli man 'nan o

ya Bali -le ve -a. 'Pian 'wunun nen waa dra be, yaa -koonman 'nan o 'ka Bali -le ve -a di. Wa'a 'ta 'wola Bali wei da di, en o -pe 'ka 'saa 'wi 'yi "tu dredi -a di. Minnun zie Bali 'ka o ye "yi "fo "di.

2

Zi ko Zosi-sruzan 'e 'ta wo be Pal-a 'vi Tit le

¹ Tit, te 'i 'wi dre "le -wee 'wi 'zo di! 'Pian 'yie ve be, Bali -le 'wi "paadi tigli be, -nyren 'i vi minnun le! ² I vi -klonmōn cejenun le 'nan, -wee 'wi 'fa 'e 'kōn 'e 'sidi. I vi -wle 'nan, 'o dre wi 'e maan minnun ye 'e 'nan o man. I vi -wle 'nan, 'o 'fli 'kun 'wi pēēnōn 'ji. En 'nyian be -wee yi -teradi Zosi da, 'lee -wee min yidi 'yi, 'lee -wee -pōan 'sōdi be, 'i vi -wle 'nan, tu pēēnōn man 'wi zie 'e 'kōn o man 'pleble.

³ I lumōn cejenun -le ve 'vi 'nyian zi. I vi -wle 'nan, o dre wi 'e -kōn 'nan 'o ya Bali -le ve -a. En 'i vi -wle 'nan, te 'o 'wi min man -wliidi "di. En 'i vi -wle 'nan, te 'o -wen mlindi -trōa 'o 'win -ji di. En 'i vi -wle 'nan, 'o 'wi "yi "paa minnun ji.

⁴ -Te o ya 'wi zie -a dřenan be, -a -nan nen o -kolaman 'wi "paadi -a lumōnnun ji. En zi kō lumōn 'e -sran yi "yi "be, 'o "paa o ji. En zi kō lumōn 'e 'yee 'nennun yi "yi "be, 'o "paa o ji. ⁵ En 'nyian be 'o "paa o ji 'nan, 'o 'fli 'kun 'wi pēēnōn 'ji. En 'wi nen e 'tō "paa lumōnnun man be te 'o dre di. En 'o dre -kōnnēn wlu lumōn tigli 'a. En 'o 'ci 'e 'kōn 'yi. En 'o 'ta wola 'o -sran wei da. 'Wi pēēnōn zie -a 'bō nen 'o "paa o ji, "tōgō minnun 'o 'wi 'wliidi Bali wei man.

⁶ I 'wi 'pla "nyian -gobonun le. I vi -wle 'nan 'o 'fli 'kun 'wi pēēnōn 'ji. ⁷ Tit, 'i 'bō nen 'i dre -wee 'wi -kōn "manzan 'a 'wi "yi "dřenan. En 'yie Bali -le 'wi "paadi be 'e 'kōn 'e 'nōan da, te 'i -te sraan -a "fo "di! ⁸ Bali -le 'wi tigli nen min 'ka 'kolaman -a -sa -fōdi -a die, -a 'bō nen 'i "paa minnun ji. I dre zi -e 'yra 'e -kaa 'nanmannōn 'te, te wa'a 'kolaman 'wi 'wliidi "tōwli "yidi -a -kaa man di.

⁹ En 'nyian 'i 'wi 'pla nōannun le 'nan, 'o 'ta wola 'o 'tazan wei da 'wi pēēnōn 'ji. I vi -wle 'nan, 'o 'tazan ci 'sō winun dre, en te 'o 'sa -fō -a 'nēan di. ¹⁰ En te 'o -wee fe -tu crin wō di. 'Pian 'o ye 'trōa 'wi "yi "dredi da. 'O dre zi yi pēēnōn man -e minnun 'o Bali nen -kaa 'sizan 'wi 'ji -a be -yee 'wi "paadi -si -fō.

¹¹ 'Wi pēēnōn zie -a 'bō nen 'i 'cin -tō minnun ji, kō Bali 'yee "yi "nen e ci blamin pēēnōn 'si 'wi 'ji ve -a be -a ta 'bōla. ¹² En -yee "yi zie -yee "paaman -kaa 'ji 'nan, -kaa 'si 'wi pēēnōn nen e 'ka Bali ci 'sō wi -a die -a -sru! En 'nan -kaa 'si blamin ci 'sō winun -sru! Yaa "paaman "nyian 'nan, tu nen -kaa ci -ji 'gve -kaa 'ta wō -kaa 'fli 'kundi -a 'wi pēēnōn 'ji, en -kaa 'wi nen e ci 'kpa be -a dre, en -kaa 'yra -te Bali man! ¹³ -Kaa dre zi, te -kaa ci "nran yi -dan be -a man -pēan. Yi zie -a da nen -kaa 'sizan 'wi 'ji Zosi Crizi nen -cee Bali -dan a be, e -taa 'yee 'te 'san -a. ¹⁴ E wu "man en e -kaa 'leji -ka 'wō. Yaa dre zie 'nan -e 'e -kaa 'si 'wi 'wliidi pēēnōn 'le nōanba -ji. En 'nyian 'nan -e 'e -kaa dre minnun 'saun nen o ci 'e 'saza 'le ve -a be waa. Yaa dre zie 'nan, -e -kaa kōn minnun nen o ci 'o kōaladi 'wi "yi "dredi man be waa.

¹⁵ 'Wi pēēnōn zie -a 'bō nen 'i "paa minnun ji! I 'pla -wle 'wi 'a, en 'i o "trōen nyuon! 'Nyranman zie -a 'bō nen Bali -a -peba 'wō 'i 'lo. Te 'i 'fli 'tūi -e min -tu 'yie dre 'e 'pela koda di!

3

Zosi-sru 'ta wōdi

¹ I -cin -tō Zozinōn pēēnōn 'ji 'nan, 'o 'ta wola minnun tanōn wei da, en 'wi nen waa ve be 'o dre! En o man 'e 'kōn 'e wōodi tu pēēnōn man 'wi "yi "dredi -a! ² Te 'o min 'tō 'te di! Te 'o 'wi 'blidi yi "yi "di! 'Pian tu pēēnōn man be, 'o 'kōn -trōa, en min -tudu pēēnōn yidi "yi 'e 'kōn o ji!

³ Fē nēn maan ve zīe -yēē cī 'nan, -kaa 'bō 'gūē 'e tēdē bē, te -ka'a 'wī 'tō wī dra dī, ēn te -ka'a yīē 'ka 'naan min man dī. En "nyian bē -kaa yī -tēala 'wī nēn e 'ka 'wī tūglī 'a dīē -a da. En te -kaa ya fē -tū -tūdū pēēnōn yīdī "yī "le nōan -a 'lee blamin cī 'sō wīnun 'tō 'tūdū pēēnōn 'le nōan -a. Te -kaa nyannēn drēdī ye "yī, ēn te -kaa min lō fē ye "yī "le 'e drē -cee vē -a. Te -kaa "naan min man, ēn minnun "naan -cee "man.

⁴ 'Pian zī -kaa 'sīzan 'wī 'jī Bali 'yēē "yī 'lee 'yēē min yīdī "yī "ta 'bōla bē, ⁵ -a -nan nēn e -kaa 'sī 'wī 'jī. Ya'a drēē 'nan 'wī "yīnun nēn -kaa drē bē -a man nēn dī, 'pian -kaa nyrinda 'bē 'sēn "da. E -kaa ya 'e 'pēē Bali lei 'saun 'le 'plēblē 'a 'nan -e -kaa drē min -trē -a. 'Wī zīē -a drēdī bē, e ya "le -kaa -srudī -le 'wī 'zū.

⁶ 'Wī 'kpa Bali -ta 'yēē lei 'saun 'a -cēē. E cīla -kaa 'sīzan 'wī 'jī Zozi Crizi -va, ēn e -ta -a 'e 'cīladī "da. ⁷ Bali -le "yī "le "wēan bē, e -kaa drē min tūglī 'a 'e 'lē. -Yēē "wēan -a -cīn a -kaa 'jī 'nan 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīē, yaa -nōan -cēē.

⁸ 'Wī zīē, e ya 'wī tūglī 'a, ēn e ya "le min 'e yī -tēra "da "fo! An ya "vale 'i 'tō 'wīnun zīē -a da 'kpa tūglī, -e minnun nēn o yī -tēra Bali da bē, 'o yīē -trōa 'wī nēn e cī "yī "bē -a drēdī da 'kpa tūglī. 'Wī zīē -yēē cī "yī, ēn -yēē "paa min va.

⁹ 'Pian -sa -fōdī nēn ya'a 'wī 'paa "va "min lē dīē 'i "paala "man! En Zuif 'nōn tranun kluda wī 'lee Moizi -le -pēi -tō wīnun bē, te 'i 'wī 'blī "da "dī, ēn te 'i -sa -fō "da "dī! 'I "paala "man, kōō e ya 'wī "tun "a. ¹⁰ Min nēn -yēē 'wī 'paadī min "cēan 'e cīn mān bē, 'i 'wī 'pla -yrē! -Te yīa 'pla -yrē 'e 'pa -a -tū, ēn yīa drē 'e 'pa -a "flī, te ya'a maan "yī "dīē, 'i -nyran sī -sru. ¹¹ Kōō yīa -tō "mēn 'nan, min zīē 'e 'flī 'sī -sī tūglī da. 'Wī 'wīdī "drēzan nēn, ēn 'e 'flī 'pla Bali -le nyran -blīdī wī.

Pōl 'wī 'nyranman 'vī

¹² -Te Atēma nēn, ēn -te Tisik nēn, tū nēn an o -tū "paa -sia 'yīē bē, 'i man -wēē -e 'i 'bō "nyīandū 'an man Nikopoli. 'Fla zīē -a da nēn an tū -wīdī "nēn min 'ka 'kōlaman -e 'e 'kū 'ta wōnan dīē -a dra.

¹³ Tit, 'i yra 'sī! 'I 'pa Zēna 'lee Apolo -va -wēē -kūdī 'ta wōnan -jī! Te fē -tū 'e klī o man dī! Zēna 'bō a min nēn min -fōa -a -sru -e 'e min 'lējī wī -blī bē -a. ¹⁴ En -kaa "būi Zozinōn "nyian bē, e ya "le "o 'wī "yī "drēdī -tranla fē nēn -a 'wī a min man bē, -a -nōndī -a -yrē! -Te o ya 'wīnun zī -a drēnan bē, te o 'ka 'trēda 'e "tun "dī.

¹⁵ Minnun pēēnōn nēn kū cī waa 'gūē, wēi 'tō bō. En minnun nēn o 'kū ye "yī te o yī -tēala Bali da bē, 'i o 'tō bō.

Bali -le "yī 'e 'kōn 'ka pēēnōn 'va!

'Fluba nən Pəl -a crən -tε Filemón lε

1 'An 'bɔ Pəl bε, Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nən an ya -pɔ 'kuin. Mɛən 'fluba 'gɔε -a crən -tε 'kɔ 'vale -kaa "bɔi Zozizan Timote -a.

Kɔa crən -tε 'i 'bɔ Filemón lε. I ya 'kɔε min 'kpa -a, ɛn i Bali -le 'nyranman "paa 'le 'kɔε 'wɪ 'zɔ. Kɔi 'tɔ bɔ. ² ɛn e ya "nyian -kaa "blu Zozizan Apia -le vε -a, kɔa 'tɔ bɔ. ɛn e ya "nyian Azip nən e cɪ -kuli -tɔwli zɪε -a man 'le 'kɔε 'wɪ 'zɔ bε, -yee vε -a. Kɔa 'tɔ bɔ. ɛn e ya "nyian Zozinən nən 'o cin ye 'i 'bɔ Filemón -le 'kuin bε, -wee vε -a. Kɔ 'o 'tɔ bɔ.

³ -Kaa "tɪ Bali 'lee -kaa san Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fɔdɪ -trɔɔ -nən 'cɛε.

Pəl Bali trɔ 'ba Filemón lε

⁴ Filemón, -te an ya Bali trɔ 'banan 'yie bε, tɔ pɛɛnən man te an Bali muo -fɔa. ⁵ Kɔɔ 'yie yi -teradı Minsan Zozi da, 'lee 'yie Zozinən yɪdɪ "yi "bε, -a 'wɪ -sɛanla 'an da 'gɔ. ⁶ -Yee "wɛan -te an ya Bali trɔ 'banan bε, maan laabo -yrɔ 'nan, 'yie yi -teradı Zozi da bε 'yei "koe "tɔ 'i da 'padı -a Zozinən 'va. "Yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnən nən o drε -cee vε -a -kaa drε Crizi -le vε -a -le "wɛan bε, 'i -kɔnnən "yɪ! ⁷ 'An "bɔi Zozizan, 'yie min yɪdɪ "yi "nən yia drε ɛn Zozinən 'ci yra "tra "bε, e ci "nran -nən 'mən -dan, ɛn yaan "koe "tɔ 'an da.

Pəl Filemón -le nɔan 'li 'e da -yrε

⁸ Filemón, 'wɪ nən kɔ 'i drε bε, Crizi -a -si -nən 'mən -e 'an 'tɔ 'i man -sa -a, 'nan 'i drε. ⁹ 'Pian min yɪdɪ "yi "le "wɛan bε, toba -ji nən an -ciala. 'An 'bɔ Pəl bε, an drε ceje, ɛn 'bε nən 'gɔε Zozi Crizi -le 'nyranman 'padı man nən an ya -pɔ 'kuin 'gɔ. -Yee "wɛan 'i 'wɪ 'mən toba 'gɔε -a man! ¹⁰ Toba zɪε -nyrən 'yie nɔan Onezi -le 'wɪ 'a. -Pɔ 'kuin 'gɔ nən an Zozi 'le 'wɪ 'vɪ -yrε, ɛn e wɪ "man. E drε 'sien 'le 'an 'pɔn -ji nən -le 'wɪ 'zɔ. ¹¹ 'Wɪ 'kpa, maan -tɔa 'nan, 'e tɛdε bε Onezi 'wɪ 'wɪdɪ drε 'yie. 'Pian 'bε nən 'gɔε, e drε min nən e -kɔlaman e "paa 'kɔ 'va 'kpa bε -a.

¹² E drε 'sien "le 'nan 'an 'man mən -tɔ -le 'wɪ 'zɔ. An "ta -a lia 'e da 'yie. ¹³ 'Bε nən an ya -pɔ 'kuin Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnən vɪdɪ man 'gɔε, an ya "vale 'e 'fɔ 'an 'srɔn 'gɔ, te e "paa 'an 'va "le yie cɪ -a drɛnan. ¹⁴ 'Pian an 'ka "vale 'nan 'an 'wɪ zɪε -a dra, te yie "cɛε -si -nən 'mən dɪ. An ya "vale 'nan, -te i "ta 'wɪ "yi "dra 'mɛn bε, 'e 'si 'i 'bɔ 'a, 'pian te 'e drε 'nan 'an 'tɔ 'i man -sa -a dɪ.

¹⁵ -A -mie dra bε, Onezi -tε -ji 'i 'lɔ tɔ "wɛnnən 'a 'nan, -e 'lɔ nən e "ta -a wo bε, 'e 'fɔ 'i 'va 'li "fo "le vε -a. ¹⁶ Fɛ nən maan ve zɪε -yɛɛ cɪ 'nan, 'bε nən 'gɔε Onezi 'ka "nyian 'i 'lɔ "le nɔan 'tun "le 'wɪ 'zɔ dɪ. 'Pian -a "yi "mlian min lɔ nɔan da, kɔɔ e drε 'sien 'i "bɔi Zozizan nən yia ye "yi "bε -a. Onezi -nan wɪ a 'an man 'kpa tɪglɪ, 'pian maan -wɛɛman 'nan 'yie vε 'e 'ciɪa "da! Kɔɔ 'i 'lɔ min nən ɛn e drε "nyian 'i "bɔi Zozizan 'tɔ -a.

¹⁷ An ya 'i "bɔi Zozizan 'tɔ -a, mɛin trɔ "baa 'nan Onezi "ta "lɔ "bε, 'i 'kun 'i 'pɛ "fli "a, "le zɪ yia dra paan 'mɛn bε -yee 'wɪ 'zɔ! ¹⁸ 'Wɪ oo 'wɪ nən yaa drε 'yie bε, 'yian 'pɛn -a! ɛn te 'yie fɪɛn nən "da oo, 'yian 'pɛn -a! ¹⁹ 'Wɪ nən an "ta 'bε ve 'yie 'gɔε, mɛɛn 'bε crən -tɛa 'an 'fli -a. Maan ve 'yie 'nan, maan 'leji bɔala 'yie. 'Pian -a -cin 'e 'kɔn "yie 'ji 'nan, 'mɛn fɪɛn a 'i da "nyian, kɔɔ 'mɛn "wɛan nən i 'belidɪ 'yɪ.

²⁰ 'An "bɔi Zozizan, mɛin trɔ "baa 'nan, 'wɪ "yi "nən maan laabo 'i 'lɔ bε 'i drε Minsan 'tɔ 'ji. Kɔ ya Zozinən 'a, -yee "wɛan 'i yra 'si, 'i 'ci "nrandi -nən 'mɛn 'wɪ zɪε -a drɛdɪ -a. ²¹ 'An 'fluba 'gɔε -a crən -tε 'yie, kɔɔ an yi -tɛala 'i da 'nan, 'wɪ nən maan laabo 'i 'lɔ bε yia dra. 'Wɪ 'kpa, maan -tɔa 'nan, i -taa -a drɛlε e -ciala "da.

²² 'Wɪ nɛn 'bɛ cɪ 'an 'bɔ 'le vɛ -a bɛ, -nyɾɛn 'gɔ. Maan laabo 'i 'lɔ 'nan 'i 'kɔn "bɔ
 "tɔ man drɛ 'an nyinnan -a, kɔɔ -a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cee Bali trɔ 'badɪ -le "wɛan
 bɛ, Bali "we "man -e 'o 'si 'an man, te an "ta "lo 'ka 'va nun.

²³ Epafra "e 'nan, 'yei 'tɔ bo. Zozi Crizi -le 'nyranman 'padɪ -le "wɛan kɔɛ cɪ
 -a -pɔ 'kuin 'gɔ. ²⁴ Mark 'lee Ariza 'lee Dema 'lee Luk nɛn, o "paa 'an 'va Bali
 -le 'nyranman 'panan bɛ, o 'nan, 'wei 'tɔ bo.

²⁵ Minsan Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pɛɛnɔn 'va!

'Fluba nen min -tu -a cren -te Ebre 'non le

Bali 'e 'fli koon minnun le 'e 'pi -a

¹ 'Li 'e tede be, Bali cila 'e 'lewei vinon 'va, en e 'w1 tin 'ba -kaa tranun le. E 'w1 tin 'ba -wle 'e 'pa -a "kaga, en e cila 'pe "kaga "ji te yaa tin "baa -wle. ² 'Pian tu -nyranman nen -kaa ci -ji 'gve, Bali 'e 'fli koon -cee 'e 'pi -a. Bali cila "va, en e fe ppenon dre. Fe ppenon 'bo zie Bali -a -non -yre -yee ve -a. ³ Bali -pi zie, -yee Bali -le -dan koon -cee, en e Bali 'sia -pe ppenon 'ji. 'Pleble nen -a wei -lo be -yee -maan labli 'lee 'tre a -nan tian. -A -pi -tuwli zie -yee 'tredanon ppenon 'le 'w1 'wli di fui, en e -ku -nyenlea Bali nen 'pleble ppenon 'san -a be -a -pe "yi "da laji lou.

Bali -pi a -dan

⁴ Bali -pi zie -a -dan "mlian Bali -le 'pasianon ppenon nen laji be o da. Koo 'to -dan nen e "mlian o ppenon 'le ve da be, -a 'bo nen Bali -a -non -yre. ⁵ Maan ve zie 'nan -e 'w1 nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be, -a -cin 'e -troa 'ka 'ji. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Yie ci 'men 'nen 'a,
-e 'e 'sia ceggv man be
an dre 'i "ti "a.»

En "nyian 'nan:

«An -koon -a "ti "a,
en e -koon 'an 'pi -a.»

'W1 zie Bali 'ka tian 'li -a v1e 'yee 'pasiazan -tu man "fo "di. ⁶ En "nyian be Bali -taa 'yee 'nen flin 'pale -sia 'trada 'e 'pee. 'W1 nen 'e 'cren -tedi tu zie -a -ji 'w1 'a be -nyren 'gu.

«Bali "e 'nan 'yee 'pasianon ppenon nen laji be
'o "po soon "wlu, -e 'o bo!»

⁷ 'W1 nen Bali -le 'pasianon nen laji be -wee ve -a be, -nyren 'gu.

«Bali 'yee 'pasianon dre

"le fulo 'pleble 'zu,

en e 'e 'sunon dre

"le 'te nren -le 'w1 'zu.»

⁸ 'Pian 'w1 nen Bali -a 'v1 'e 'pi man be, -nyren 'gu. E 'nan:

«I ya Bali -a,

en 'yie mingonnen -blidi 'leda "ka "di.

'W1 tigli dredi -a nen

i mingonnen -ble 'yie minnun da.

⁹ Yi 'a 'w1 'wli di "dredi ye "yi "di,

'w1 tigli dredi nen yia ye "yi.

-Yee "wean 'an 'bo nen 'yie Bali -a be,

mein 'si "va,

en ci "nrandi nen e "mlian

'i boenun ppenon 'le ve da be,

maan -non 'yie.»

¹⁰ En Bali -a 'v1 "nyian 'e 'pi man 'nan:

«I ya Minsan -a.

Fe ppenon dredi pou sianan "be,

i 'tre dre, en i labli dre.

¹¹ 'Tre 'lee labli 'nyan tu a,

'pian "i "ya wo -nan 'li 'trilii.

-Te sɔ 'mɔn bɛ, e srɛman.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-yɛɛ dra 'trɛ 'lee labli lɛ.

¹²-Te sɔ 'mɔn bɛ,

waa ta -fɔɔman sɔ -trɛ -a.

'Wɪ 'tɔwli zɪɛ,

-a 'bɔ nɛn yia dra 'trɛ

'lee labli lɛ.

'Pian 'yie vɛ bɛ,

i -fo -nan 'li 'trilii,

ɛn 'yie 'belidi 'leda "ka "dɪ.»

¹³ 'Wɪ nɛn Bali 'ka tian 'li -a vile 'yee 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tɔ lɛ dɪɛ, yaa 'vɪ 'e

'pɪ lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan:

«'I 'nyran 'an 'pɛ "yi "da!

'I 'fɔ -nan zɪɛ, -trilii

-e 'an 'cɛn 'i 'nanmannɔn 'klɪdɪ man.»

¹⁴ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wee vɛ a "mɛ 'kɔ? O ya Bali 'sunɔn 'a, ɛn Bali o 'pa-a -sia 'nan 'o 'pa minnun nɛn Bali o "sia 'wɪ 'ji bɛ o va.

2

'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ bɛ, tɛ 'ka -fɔla 'ka "trɔɛn -sru "dɪ!

¹ Bali -pɪ -dan "mlian Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o da. -Yee "wɛan 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -kaa 'man -yee 'wɪ 'a bɛ, e ya "le -kaa yɪɛ -trɔa "da, -e -kaa vile -kaa 'si -si tɪglɪ da dɪ! ² -Kaa -tɔa 'nan, 'wɪnun nɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ waa 'vɪ 'li -kaa tranun lɛ bɛ, Bali -a "va 'nan 'o 'ta wɔla "da. 'Pian min nɛn ya'a 'ta wɔlɛa "da "dɪɛ, Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -a san lɛ. ³ 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ, -yɛɛ bɔa "nyian min nɛn ya'a 'wɪɛ "man -e Bali 'e 'si 'wɪ 'ji dɪɛ -a man. Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -yrɛ, e -ciala "da. Zozi nɛn Minsan a bɛ, -yɛɛ 'vɪ 'e tɛdɛ 'nan Bali min "sia 'wɪ 'ji. Minnun nɛn o 'wɪ zɪɛ -a 'man bɛ, waa 'vɪ -cɛɛ 'wein 'nan 'wɪ 'kpa nɛn. ⁴ ɛn 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ, Bali 'bɔ -a -ci kɔɔn 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn, kɔɔ e cɪla o va, ɛn o -cɛ srɔn "wɪ -dandannun 'lee 'lɛbɔ "fɔ wɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn drɛ. ɛn "nyian bɛ, "yi 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn Bali lei 'saun -a -nɔan "min lɛ bɛ, Bali -a pli o man 'e 'ci 'sɔ 'a.

Zozi 'va nɛn min "sia 'wɪ 'ji

⁵ 'Trɛ -trɛ nɛn e -taa "bɛ, kɔva -nan wɪ 'vɪ 'cɛɛ. 'Ka -tɔ 'nan 'trɛ zɪɛ, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ -weɛ "cɛɛ "paala dɪ. ⁶ 'Wɪ nɛn 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ fɛ -tɔ -nan 'nan:

«-Mɛ "nɛn blamin -a,

ɛn 'i 'bɔ Bali,

'i 'ci "nrɔnman "da?

ɛn -mɛ "nɛn Blamin -pɪ -a,

ɛn 'i 'bɔ Bali,

-a -nan wɪ a 'i man?

⁷ I Blamin -pɪ drɛ "wɛnnɔn

'yie 'pasianɔn nɛn laji bɛ

o man tɔ "wɛnnɛn 'a.

"Bɛ -sru, i 'tɔ -dan nɔn -yrɛ,

ɛn yia 'tɔ wɪ.

⁸ Yia -tɔ mingɔnnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da.»

-Te waa 'vɪ 'nan Bali Blamin -pɪ -tɔ mingɔnnɛn -a fɛ pɛɛnɔn da bɛ, fɛ -tɔ 'ka 'e 'sidɪ "va "fo "dɪ. 'Pian ka'a 'wɪ zɪɛ -a -kɔnnɛn 'ye tɔ 'gɔvɛ -a -ji dɪ. ⁹ 'Wɪ nɛn -cɛɛ -tɔa "bɛ, -nyrɛn 'gɔ. Bali Zozi drɛ "wɛnnɔn 'yee 'pasianɔn nɛn laji bɛ o man tɔ

"wennən 'a. Bali ci a "yi "le "wəan e 'wɪ zɪe -a drɛ, 'nan -e Zozi 'e 'ka blamin pɛɛnən 'leji. 'Bɛ nɛn 'gʊe -kaa -tɔa "mɛn 'nan, Bali 'tɔ -dan -nɔn -yrɛ, ɛn yaa 'tɔ wɪ, -a yra nɛn yaa 'yɪ -kaa man bɛ -yee "wəan.

¹⁰ 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali nɛn e fɛ pɛɛnən drɛ, ɛn -yɛɛ -maan e ya -nan tian bɛ, e ya "va 'nan 'yee 'nɛnnun "kaga 'o 'yee -dan ci yɪ. -Yee "wəan yra yɪdɪ man bɛ Bali Zozi drɛ min tɪgɪ 'a, 'nan -e 'e Bali va -si 'le 'sɔ minnun lɛ. 'Wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ -nyrɛn zɪe.

¹¹ Zozi nɛn e blamin -le 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ, -a "tɪ "nɛn Bali -a. ɛn minnun nɛn Zozi 'wee 'wɪ 'wɪdɪ fui bɛ 'o "tɪ "dra -tɔwɪ 'o 'vale Zozi 'a. -Yee "wəan Zozi 'ka 'yra tɛa o laabɔdɪ -a 'e "bɔɪnun dɪ. ¹² Kɔɔ yaa 'vɪ Bali lɛ 'nan:

«Mein 'nan wɪ ve 'an "bɔɪnun lɛ.

Mein 'tɔ dra -dan minnun pɛɛnən nɛn

o drɛ 'yie vɛ -a bɛ o yie man.»

¹³ ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«'Mɛn yi -teradɪ pɛɛnən a Bali da.»

Yaa -tɔ "nɛn "nyian -a vidɪ -a 'nan:

«Maan nɛn 'gʊ,

kʊe cɪ 'nɛnnun nɛn i o -nɔn 'mɛn bɛ waa.»

¹⁴ 'Nɛnnun zɪe o o -ya blamin -a. ɛn -kaa -tɔa 'nan, yi -tɔ bɔa "bɛ -e blamin 'e 'ka Satan -le 'plɛblɛ a blamin da -le "wəan. 'Wɪ zɪe -yee "wəan nɛn o Zozi 'ya blamin -a, ɛn e -ka yiba "plan da, 'nan -e 'e Satan -le 'plɛblɛ 'lɛ 'ka. ¹⁵ E drɛ zɪe 'nan -e minnun nɛn -wee "klandɪ -ka 'lɔ -le "wəan o ya Satan -le nɔannun a bɛ, Zozi 'e o 'si Satan -lɔ nɔanba -ji.

¹⁶ Maan 'nan 'an ve 'cɛɛ 'nan, Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o va 'padɪ -le "wəan "cɛɛ Zozi 'ta dɪ, 'pian e -ta 'palɛ Abraam kluda 'nɔn 'va. ¹⁷ -Yee "wəan nɛn Zozi drɛ blamin -a. E drɛ zɪe 'nan -e 'e -kaa blaminun 'sia -pɛ pɛɛnən 'ji. 'Nan -e 'e -kɔla "drɛdɪ -a Bali -panzan -dan nɛn minnun nyirinda -sɛan "da ɛn 'e 'ta wɔla Bali wei da bɛ -a. E wɪ "man ɛn 'e -ka 'nan -e minnun pɛɛnən 'o drɛ 'saun Bali 'lɛ. ¹⁸ Zozi 'kɔlaman 'padɪ -a -kaa 'va, kɔɔ yra yɪdɪ nɛn e bɔa -kaa man bɛ, e 'bɔ -yee "man. ɛn "nyian Satan nɛn e -kaa man -taan "bɛ, e -yee "man -tan.

3

Zozi-dan "mlian Moizi da

¹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, ka drɛ Bali -le vɛ -a, kɔɔ Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kʊ laji. -Yee "wəan 'ka 'ci "nrɔn Zozi da. Bali -a 'pa 'sia 'trɛda, ɛn -yɛɛ drɛ -cɛɛ Bali -panzan -dan a. -A 'bɔ 'le 'wɪ nɛn -kaa ve minnun lɛ. ² Bali Zozi 'si "va ɛn yaa drɛ 'a. Zozi 'ta 'wɔla -a wei da. 'Wɪ 'tɔwɪ zɪe -a 'bɔ nɛn Moizi -a drɛ 'li. E 'ta 'wɔla Bali wei da, te -yɛɛ cɪ Bali -le minnun 'lɛzan 'a. ³ 'Pian Zozi -dan "mlian Moizi da. -A -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji 'nan, min nɛn e 'kɔn 'tɔ bɛ, -a 'tɔ "we e "mlian 'kɔn 'bɔ nɛn yaa -tɔ bɛ -a da. ⁴ ɛn "nyian bɛ, 'kɔn 'tɔdɔ pɛɛnən nɛn 'trɛda bɛ, blamin 'bɛ -tɔ, 'pian Bali 'bɛ fɛ pɛɛnən drɛ.

⁵ 'Li bɛ, Moizi a Bali 'suzan "tun "a Bali -le minnun yɛi. E 'ta 'wɔla Bali wei da, ɛn 'wɪ nɛn Bali 'ta -a dra bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa ve Bali -le minnun lɛ. ⁶ 'Pian Crizi -le vɛ bɛ, Bali -pɪ nɛn, ɛn Bali 'yee minnun pɛɛnən 'pɛba 'wɔ -yrɔ. -Kaa ya Bali -le minnun -a, 'pian e ya 'nan te -kaa 'pɛ -sru 'e 'tɔa dɪ, ɛn -kaa yi -tera Minsan da ci "nrandɪ -a.

Bali -le minnun 'o "trɔɛn -tɔa Bali wei lɛ!

⁷ 'Wɪ zɪe -yee "wəan nɛn 'ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ nɛn Bali lei 'saun -a 'vɪ bɛ -yrɛ. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«-Te cɛɛgʊ nɛn

ka cɪ Bali wei mannan bɛ,

⁸ te 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan dɪ!

Te 'ka 'wɪ drɛ
 'le 'ka tranun -le 'wɪ 'zʊ dɪ!
 Te o ya "bui "da bɛ,
 'o 'ci -tɔ lou 'an man,
 ɛn waan 'le wɛɛla.
 9 An 'wɪ "kaga drɛ 'o yɪɛ man
 le -fuba sinjɛn wlu paan 'le 'nan -e 'waan 'tɔ vɪ,
 'pian 'bɛ 'nan nɛn 'o 'ci -tɔ lou 'an man,
 ɛn waan 'le wɛɛla.
 10 -Wee 'wɪ drɛdɪ 'an 'ci srɛ,
 ɛn maan 'vɪ 'an 'fli lɛ 'nan:
 <Tʊ pɛɛnɔn man bɛ
 -wee -wulo -ji "nrɔndɪ o 'sia 'an man -kɔɔbli.
 -Si nɛn an cɪ -a -kɔɔnnan -wlɛ "bɛ,
 o 'ka 'bɛ 'va dɪ.>
 11 -Yee "wɛan 'bli 'fɔ 'an 'ji o man,
 ɛn an -tɔ "da 'nan:
 <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!> »

12 An "bʊɪ Zozinɔn, 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va! Min -wliɪdɪ "nɛn ya'a yi -tɛala Bali da dɪ, -e 'e 'si Bali -sru "bɛ, te 'e 'kɔn 'ka yei "dɪ. 13 Pian yi -tʊdʊ pɛɛnɔn man bɛ, 'ka cin "koe "tɔ 'ka da! Wɪ nɛn Bali -le 'fluba -a 'vɪ 'nan, -te cɛɛɣv nɛn ka cɪ Bali wei mannan bɛ, -te e ya tian 'cee vɛ -a bɛ, 'ka cin "koe "tɔ 'ka da! -Te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drenan bɛ, 'wɪ 'wliɪdɪ 'ka 'kɔlaman min -tʊ man yɪdɪ -a 'ka yei -e -a san 'e "trɔɛn "yuyu 'tan Bali va dɪ. 14 Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ cɪ 'nan, -te -cee yi -tradɪ Bali da -ji, -kaa 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ dɪ -trilii ɛn -kaa 'le 'sran bɛ, te -kaa 'vale Crizi -a -cɛɛ 'ta 'wɔla. 15 Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
 «-Te cɛɛɣv nɛn ka cɪ Bali wei mannan bɛ,
 te 'ka "trɔɛn "yuyu 'tan
 'le 'ka tranun -a drɛ "bui "da bɛ
 -yee 'wɪ 'zʊ dɪ!»

16 Tʊ zɪɛ -a man bɛ, -tɪnun lɛ nɛn Bali 'wɪ tin 'ba, "bɛ -sru ɛn 'o 'ci -tɔ lou Bali man? Minnun pɛɛnɔn nɛn Moizi o 'si nɔanba -ji Ezipti bɛ o nɛn. 17 ɛn "nyian -tɪnun man nɛn Bali ci srɛ lɛ -fuba sinjɛn wlu? Minnun nɛn o 'wɪ 'wliɪdɪ drɛ ɛn o kaa "bui "da bɛ o nɛn. 18 Bali -tɔ "da 'nan:
 <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!>
 -Tɪnun -le 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ? Minnun nɛn o Bali wei -fɔla 'o "trɔɛn -sru "bɛ o nɛn. 19 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ -kaa tranun man zɪɛ, yaa -kɔɔnnan -cɛɛ 'nan, wa'a yi -tɛlɛa Bali da dɪ -le "wɛan, wa'a bɔlɛ fɛnan nɛn Bali -a 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ, -a -nan dɪ.

4

1 -Te Bali -a 'vɪ 'nan, e fɛ -tʊ -nan 'pla minnun -le 'flinla "nan "a bɛ, -kaa yɪɛ 'tɔ -kaa fli -va, "tɔɔ -kaa 'va min -tʊ 'e vɪlɛ 'e bɔ 'flinla "nan zɪɛ -a -nan dɪ! 2 Kɔɔ -kaa Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man "le zɪ -kaa tranun -a 'man "bui "da bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. 'Pian wa'a 'silɛa 'wɪ 'a dɪ, -yee "wɛan nɛn wa'a "nɛn -blɪdɛ dɪ. 3 -Kaa nɛn -kaa yi -tɛra 'wɪ 'nɔnnɔn zɪɛ -a da bɛ, -kaa bɔa 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a -nan. Kɔɔ yaa 'vɪ -kaa tranun "le "man 'nan:
 «'Bli 'fɔ 'an 'ji o man,
 ɛn an -tɔ "da 'nan:
 <Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ,
 wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!> »

'Flinla "nan zɪe Bali -a 'pla 'li 'e 'cɛn tʊ nɛn e 'trɛ 'lee la dra bɛ -a man. ⁴ Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Zɪ Bali fɛ pɛɛnɔn drɛ
yɪ -tʊdʊ 'shɛɛdʊ bɛ,
-a 'sɔravlizan da bɛ,
ɛn e flinla.»

⁵ 'Pian 'fluba nɛn -kaa 'sia -a ta vɪnan 'gʊɛ, e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Fɛnan nɛn maan 'pla -wee 'flinla "nan "a bɛ,
wa'a bɔa -nan 'li "fo "dɪ!»

⁶ -Kaa tranun ɛnɛn o Bali -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'man 'e tɛdɛ bɛ, wa'a 'ta wʊlɛa "da "dɪ, -yee "wean nɛn wa'a bɔlɛ 'flinla "nan zɪe -a -nan dɪ. 'Pian Bali a "va 'nan minnun 'o 'bɔ -nan. ⁷ -Yee "wean e yɪ -tʊ kɔɔn minnun lɛ "nyian. Yɪ zɪe yaa 'tʊ 'pa cɛɛgʊ. Lɛ "kaga "bɛ -sru Bali ciɪa David -va ɛn e yɪ zɪe -yee 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Te cɛɛgʊ nɛn
ka cɪ Bali wei mannan bɛ,
te 'ka "trɔɛn "yuyʊ 'tan dɪ!»

⁸ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Zozue 'bɔla -kaa tranun -a Kanan 'lɛglɔn 'ji 'vaa "bɛ -sru ɛn David -a 'vɪ. 'Wɪ zɪe -yɛɛ -kɔnnman 'nan 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, -a -nan "cɛɛ Zozue 'bɔla -kaa tranun -a dɪ. ⁹ -Yee "wean 'flinla "nan "nɛn Bali -a 'vɪ bɛ, e ya tɪan Bali -le minnun man -pɛnnan. ¹⁰ Min nɛn e 'flinla "nan zɪe -a 'yɪ bɛ, -a san "flian 'yee 'nyranman pɛɛnɔn 'padɪ -a "lɛ zɪ Bali flinla yɪ 'sɔravlizan da bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ¹¹ -Yee "wean -kaa -cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e -kaa bɔ 'flinla "nan zɪe -a -nan! -Kaa drɛ zɪe, -e min -tʊ 'e 'vɪlɛ 'e 'kɔn -kaa yei -e 'e 'wɪ drɛ "lɛ -kaa tranun -le 'wɪ 'zʊ dɪ. Wa'a 'ta wʊlɛa Bali wei da dɪ, ɛn wa'a bɔlɛ 'flinla "nan zɪe -a -nan dɪ.

¹² Bali wei bɛ, fɛ -tʊ nɛn -a yɪɛ a "man "bɛ -nyrɛn. -A "koe "a 'e da, ɛn -a 'lɛ a "man 'e "mlɪan sɛn 'lɛ "fli "da. -Te Bali 'wɪ tin 'ba min lɛ bɛ, e -wɪamlan min man -wlɪdɪ. Min 'wlɛ 'fɔnan 'e cin "nɛn, 'lee min 'wlɛ 'ji -srun, 'lee min lei, 'lee fɛ pɛɛnɔn nɛn min jɪ bɛ, -a -tʊ 'ka 'fo "man 'e yɔɔdɪ dɪ. Min -wulo -ji "nrɔndɪ pɛɛnɔn, 'lee 'wɪ yɔɔdɪ pɛɛnɔn nɛn min jɪ bɛ, Bali wei -a ta bɔala 'vaa ɛn e tin -tɛa "da. ¹³ Fɛ -tʊ "ka -e 'bɛ 'fʊ 'e yɔɔdɪ Bali man dɪ. Bali -a pɛɛnɔn 'nan ye, kɔɔ -a ta a 'e 'sɪdɪ -yrɛ "fo. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn min -a drɛ bɛ, Bali lɛ nɛn yaa -sru "ve.

Zozi 'bɛ -cee 'wɪ ve Bali lɛ

¹⁴ -Cee Bali -panzan -dan a, e ya Bali "srɔn. Zozi nɛn Bali -pɪ -a bɛ, -nyrɛn. -Yee "wean 'wɪ nɛn -kaa yɪ -tɛra "da ɛn -kaa ve minnun lɛ bɛ, fɛ -kaa 'pɛ 'e plʊ "man "fo "dɪ! ¹⁵ -Te -kaa "koe 'ka -kaa da Bali -sru 'ta wʊdɪ -a dɪɛ, -cee Bali -panzan zɪe 'wɪ nɛn -kaa man bɛ yaa -tɔa. Kɔɔ Satan nɛn e -kaa 'man -taan "bɛ, e -yee 'man -tan, 'pian ya'a 'wɪ 'wlɪdɪ "tʊwɪlɪ "drɛlɛ "fo "dɪ. ¹⁶ -Yee "wean -kaa yɪ -tɛra Bali da, -e -kaa -pli -yee mingɔnnɛn pɛɪn man. Fɛ zɪe -a -nan nɛn -kaa nyrɪnda -sɛan Bali da, ɛn e "yɪ "dra -cɛɛ tʊ nɛn -kaa 'mɛan drɛ 'nan 'e 'pa -kaa 'va bɛ -a man.

5

¹ Min nɛn Bali -a "sia "va 'e 'panzan -dan a bɛ, yaa "sia "va minnun yei, 'nan -e min zɪe 'yee 'su o pɛɛnɔn 'lɛ vɛ -a. -Te min 'wɪ 'wlɪdɪ drɛ 'nan ɛn e -ta -a -nan fɛ -a bɛ, min zɪe -yɛɛ -nɔan Bali lɛ. ² Bali -panzan -dan 'bɔ bɛ, minnun nɛn o 'wɪ 'wlɪdɪ "dra te wa'a -ci tɔa dɪɛ, e -wee 'wɪ 'ci maan. Kɔɔ tʊ -mie bɔa "bɛ, -a 'bɔ "nyian e 'wɪ 'wlɪdɪ "dra. ³ -Yee "wean e 'yee 'wɪ 'wlɪdɪ "man fɛ -nɔan Bali lɛ, "lɛ zɪ e minnun lɛ vɛ dra bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

⁴ Min "cɛɛ 'e 'fli -tɔa Bali -panzan -dan a dɪ. Bali 'bɔ 'bɛ min -tɔa 'e 'panzan -dan a "lɛ zɪ -yaa drɛ Arɔn lɛ 'li bɛ -yee 'wɪ 'zʊ.

⁵ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -yɛɛ drɛ "nyian Crizi -le vɛ -a. -Yɛɛ "cɛɛ 'e 'fli -tɔ Bali -panzan -dan a di. 'Pian Bali 'bɛ -tɔ 'e 'panzan -dan a. Bali -a 'vɪ -yrɛ 'nan:

«Yɪɛ cɪ 'mɛn 'nɛn 'a,
-e 'e 'sia cɛɛɔ man bɛ
an drɛ 'i 'tɪ "a.»

⁶ ɛn Bali -le 'fluba 'ji bɛ, Bali 'wɪ tin 'ba "nyian fɛ pee -nan. E 'nan:

«I ya 'an -panzan -a,
'le Melcisedek -le 'wɪ 'zɔ,
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

⁷ Tɔ nɛn Crizi a 'trɛda bɛ, e Bali trɔ 'ba 'plɛblɛ, te -a yɪɛ 'yi -sɛan 'e da. ɛn Bali nɛn e -kolaman -a 'sɪdɪ -a -ka 'lɔ bɛ, ya'a wei 'tɔlɛa nan di, kɔɔ Crizi man a 'e wɔɔdɪ -e 'e 'ta wɔla 'wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a ve bɛ -a da. ⁸ Crizi a Bali -pɪ -a, 'pian yra yɪdɪ pɛɛnɔn nɛn e 'bɔ "man "bɛ, -yɛɛ 'ta wɔladɪ Bali -sru paa "ji. ⁹ Zɪ Zozi cɛɛn 'wɪ pɛɛnɔn 'le sɔɔdɪ man Bali 'le bɛ, -a -nan nɛn e drɛ minnɔn pɛɛnɔn nɛn o 'ta 'wɔla -a wei da bɛ o 'sɪzan 'wɪ 'ji -a 'li 'trilii. ¹⁰ ɛn Bali -a drɛ 'e 'panzan -dan a "le Melcisedek -le 'wɪ 'zɔ.

'Cee yi -teradɪ Zozi da 'e 'kv 'e 'le

¹¹ 'Wɪ zɪɛ -a da bɛ, 'wɪ "kaga "a 'kv 'ji -e 'kv tin 'ba 'cɛɛ. 'Pian -a -ci vɪdɪ 'cɛɛ bɛ e ya 'plɛblɛ, kɔɔ ka'a 'wɪ 'ci maan tada di. ¹² Ka 'mɔn Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji paan "le -e te ka drɛ 'ji ceje, 'pian kaa -kɔɔnman 'nan Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji wɪ 'wɛnwɛnnɛnnun bɛ, -a 'bɔ nɛn min 'e "paa 'ka 'ji. 'Ka 'fli dra tian "le 'nɛn 'linɛnnun -le 'wɪ 'zɔ, 'nɔnnɔn 'va nɛn ka cɪ, ka'a 'kolaman fɛ 'plɛblɛ 'bɪdɪ -a di. ¹³ Min oo min nɛn e cɪ 'nɔnnɔn 'va bɛ, te -a san a tian "le 'nɛn 'linɛn 'le 'wɪ 'zɔ. Ya'a 'wɪ 'yi 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'cɛnnan 'e cin man tɔa di. ¹⁴ 'Pian min cejenun 'bɛ, fɛ 'plɛblɛ 'va nɛn o cɪ. -Wee 'ta wɔdɪ Bali -sru "bɛ, o 'wɪ "kaga tranla, ɛn o 'wɪ 'yi 'lee 'wɪ 'wɪdɪ 'cɛnnan 'e cin man -tɔa.

6

¹ -Yee "wɛan -kaa kv -kaa 'le zia, -e 'wɪ nɛn waa "paaman min ceje ji bɛ, 'ka -tranla! 'Winun nɛn Bali -sru 'ta wɔdɪ -ji 'wɪ 'wɛnwɛnnɛnnun -a bɛ, 'ka 'bɛ 'tɔ! 'Winun zɪɛ -nyrɛn 'gɔ, min 'e 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man -e 'e 'fli -nɔn Bali lɛ, ɛn min 'e yi -tera Bali da, ² ɛn min -batize drɛdɪ da winun, ɛn min -pɛ pladɪ min da, ɛn -kanɔn wluandɪ da winun, ɛn tɔ -fɔla "da "ji Bali minnɔn -le tin "baa bɛ -a da 'winun. 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ, kv 'ka "vale 'kv 'bɛ "paaman "nyian 'ka 'ji di. ³ 'Pian kv ya 'vale, -te Bali wɪ "man "bɛ -kaa -kv -kaa 'le zia, -e 'wɪ nɛn waa "paaman min ceje ji bɛ, 'ka -tranla!

⁴ Minnɔn nɛn o 'ta 'wɔla Zozi -sru fɔɔnɔn, "bɛ -sru 'vaa -e 'o pei 'fɔ "man "bɛ, 'ka 'ci "nrɔn o da! Minnɔn zɪɛ Bali o man drɛ 'wein 'yee 'te 'san -a, ɛn e 'yee "yi "nɔn -wɛ. Bali lei 'saun drɛ -wee vɛ -a. ⁵ ɛn "nyian bɛ, zɪ Bali wei cɪ 'kpa bɛ, waa -tɔ. ɛn 'plɛblɛ nɛn Bali -taa 'yee mingɔnnɛn -blɛ -a bɛ, wɛɛ 'tɔ "nyian. ⁶ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪɛ waa -tɔ 'vaa "bɛ -sru ɛn 'o pei 'fɔ Zozi man. Min nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ, -si pee "ka -e 'e 'fli -nɔn Bali lɛ "nyian di. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, ya'a Bali -pɪ 'sɪlɛa min -a di, ɛn yaa pɛin "nyian yiba "plan da, te minnɔn -a "srɔnman.

⁷ -Kaa -kɔɔn fei nɛn min -a "paa bɛ, -a man. Laa -fean "man, -e fɛ 'wɛlɛ nɛn waa -fɔ fei zɪɛ -a da bɛ, e 'bɔla "kaga min nɛn -yee fei cɪ -a bɛ -yrɛ. Tɔɔn te Bali -le -fɛa a 'trɛ zɪɛ -a man. ⁸ 'Pian -te fei zɪɛ lu -wɪdɪ 'bɛ bɔa "da "bɛ, min nɛn -yee fei cɪ -a bɛ ya'a "nɛn 'blɛ di. -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, min nɛn e ya "le fei zɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, tɔ 'ka "nyian -fɔlɛ "kaga "di, -e Bali 'e tin -tɛ "da -e 'e -nan -nyan 'te 'a.

⁹'An beenun, ku 'wɪ 'pla 'cɛɛ 'wɪnun zɪɛ -a vɪdɪ -a, 'bɛ a zɪ. 'Pian ku yɪ -tɛala 'da 'nan 'cɛɛ vɛ bɛ, ka ya -si tɪglɪ nɛn min 'sia 'wɪ 'jɪ "da "bɛ -a da. ¹⁰Koo Bali a tɪglɪ, ɛn 'cɛɛ 'nyranan nɛn 'ka "paa bɛ -a -cin 'ka 'saan 'jɪ "dɪ. ɛn "nyian 'cɛɛ 'pa nɛn kaa wɔ Zozinɔn 'va 'cɛɛ Bali yɪdɪ 'yɪ "le "wɛan bɛ, -a -cin 'ka 'saan Bali jɪ dɪ. ¹¹Ku ya 'vale 'nan 'ka 'fʊ 'wɪ zɪɛ -a drɛnan -trɪlii, -e 'wɪ nɛn 'ka yɛ yra -yrɛ "bɛ 'e drɛ 'cɛɛ vɛ -a "fo. ¹²Ku 'ka "va 'nan 'ka 'pɛ 'e plɔ Bali -sru 'ta wɔdɪ man dɪ. Minnun nɛn o yɪ -tɛra Bali da, ɛn o -pɔan 'sɔ bɛ, 'o drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a! Koo minnun 'bɔ zɪɛ, fɛ nɛn Bali -tɔ "da 'nan 'e -nɔan "minnun lɛ bɛ, o -taa -a yɪɛ.

Bali ci 'ka 'limlan dɪ

¹³Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan, 'e "ta fɛ -tʊ -nɔan -yrɛ, ɛn yaa -ci pɛ wluan 'e 'bɔ 'fli da. Koo fɛ -tʊ "ka -e Bali 'e 'pɛ wluan 'bɛ da, tɛ 'bɛ -dan 'mlɪan Bali da dɪ. ¹⁴-Yee "wɛan yaa 'vɪ Abraam lɛ 'nan:

«Maan vɛ 'yɛɛ 'nan,
an -taa "fɛa vɪɛ 'i man,
ɛn an -taa 'i kluda 'nɔn drɛɛ "kaga.»

¹⁵Abraam 'e -pɔan 'sran 'e cin da, ɛn 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ yaa man -pɛn. -Yee "wɛan "bɛ -sru e drɛ -yɛɛ vɛ -a.

¹⁶-Tɛ min "ta 'wɪ 'tʊ -jɪ -pɛ wuanla bɛ, fɛ nɛn -a -dan "mlɪan "da "bɛ, -a man nɛn 'e 'pɛ wuanla. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan 'wɪ tɪglɪ nɛn yaa 'vɪ, tɛ -sa 'ka "nyian "da "dɪ. ¹⁷'Wɪ zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a drɛ Abraam lɛ. 'E 'pɛ wluan 'e 'fli da, 'nan -e minnun nɛn o -taa 'wɪ zɪɛ -a "nɛn "blɪɛ bɛ, 'o -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn yaa vɛ. ¹⁸Bali -a 'vɪ Abraam lɛ 'nan 'e "ta fɛ -tʊ -nɔan -yrɛ, ɛn Bali 'e 'pɛ wluan 'wɪ 'tʊwɪ zɪɛ -a -jɪ. 'Wɪ "fli zɪɛ -a drɛdɪ -a bɛ, Bali -a kɔɔn -cɛɛ 'nan -tɛ 'e 'wɪ 'vɪ bɛ, 'e 'ci 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ. ɛn ya'a 'kɔlaman -e 'e 'wɪ 'sɛn dɪ. 'Wɪ zɪɛ e ya "le -e -kaa "koe "tɔ -kaa da, -e 'wɪ nɛn -kaa yɛ yra -yrɛ "bɛ -kaa man -pɛn. ¹⁹'Wɪ nɛn -kaa yɛ yra -yrɛ "bɛ, 'wɪ wɪ "cɛɛ dɪ, ɛn -yɛɛ -maan -e -kaa tɔ 'pleble. Zozi lɛ nɛn -kaa yɛ yra, ɛn -yɛɛ wɪ fɛnan nɛn Bali cɪ bɛ -a -nan. ²⁰Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn Zozi -trɔa -kaa 'lɛ, 'nan -e 'e 'pa -kaa 'va. Koo -yɛɛ drɛ -cɛɛ Bali -panzan -dan a, "lɛ zɪ Mɛlcisedɛk cɪ Bali -panzan -a 'li bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. ɛn e -fo -a 'li 'trɪlii.

7

Mɛlcisedɛk -le 'wɪ

¹Mɛlcisedɛk zɪɛ e ya Salɛm 'nɔn 'lɛ mingɔnnɛn -a, ɛn e ya Bali nɛn fɛ pɛɛnɔn 'ta lou "bɛ -a -panzan -a. Tʊ nɛn Abraam "sia mingɔnnɛnnun 'kɪnan, ɛn e ya -tanab bɛ, -a -nan nɛn Mɛlcisedɛk -ku -a 'lɛ, ɛn e -fɛa 'vɪ "man. ²Fɛnun pɛɛnɔn nɛn Abraam -a 'si tɛ e mingɔnnɛnnun kɪ bɛ, yaa -fuzan -nɔn Mɛlcisedɛk lɛ. Mɛlcisedɛk -ci nɛn 'nan, mingɔnnɛn nɛn e 'wɪ tɪglɪ dra. ɛn "nyian bɛ, e ya Salɛm 'nɔn 'lɛ mingɔnnɛn -a. -A -ci nɛn 'nan, mingɔnnɛn nɛn e -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan "min lɛ. ³Min -tʊ 'ka Mɛlcisedɛk "tɪ 'tɔa dɪ, ɛn min -tʊ 'ka -a "bɔ 'tɔa dɪ, ɛn min -tʊ 'ka -a tra -tʊ tɔa dɪ. Min -tʊ 'ka -a -yadɪ 'lɛ -a -kadɪ tɔa dɪ. -Yee 'wɪ drɛ "lɛ Bali -pɪ -lɛ vɛ drɛ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ, e -fo Bali -panzan -a 'li 'trɪlii.

⁴Mɛlcisedɛk -le -dan nɛn, e cɪ -a 'li bɛ, -kaa cɪ "nrɔn "da! Abraam 'bɔ nɛn e ya -kaa tra tɛdɛ -a bɛ, fɛnun pɛɛnɔn nɛn yaa 'si mingɔnnɛnnun lɔ bɛ, yaa -fuzan -nɔn -yrɛ. 'Wɪ zɪɛ yaa -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, Mɛlcisedɛk -dan "mlɪan Abraam da. ⁵E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -lɛ 'fluba 'jɪ 'nan, Levi kluda 'nɔn nɛn Bali -pannɔn 'a bɛ, 'o fɛ -fuzan 'si Izraɛl 'nɔn 'lɔ. Levi kluda 'nɔn 'lɛ Izraɛl 'nɔn bɛ, o pɛɛnɔn a Abraam kluda 'nɔn 'a. ⁶'Pian Mɛlcisedɛk 'ka Abraam kluda min -a dɪ, ɛn -yɛɛ fɛ -fuzan 'si Abraam -lɔ. ɛn "nyian bɛ, Abraam nɛn Bali -a 'vɪ 'e 'cɛn 'nan, e "ta fɛ -tʊ -nɔan -yrɛ "bɛ, Mɛlcisedɛk -fɛa 'vɪ "man. ⁷-Kaa -tɔa 'nan min ceje 'bɛ -fɛa

ve 'nen "wennen man. -Sa 'ka 'wɪ zɪɛ -a da dɪ. ⁸ Levi kluda 'nɔn 'bɔ nen o fɛ -fuzan "sia bɛ, blaminun nen waa, o kaa 'le-cee 'wɪ 'zɔ. 'Pian Mɛlcisedek nen e fɛ -fuzan 'si Abraam -lɔ bɛ, waa crɛn -tɛ 'nan, -a yɪɛ a "man 'li 'trilii. ⁹ Levi kluda 'nɔn lɛ nen minnun fɛ -fuzan -nɔan. 'Pian Levi 'bɔ fɛ -fuzan -nɔn min lɛ. -Yɛɛ drɛ -a tra Abraam -le fɛ -fuzan -nɔndɪ -a Mɛlcisedek lɛ. ¹⁰ Tɔ nen Abraam fɛ -fuzan -nɔan Mɛlcisedek lɛ bɛ, te wa'a tian Levi -yalɛ dɪ. 'Pian te Bali -a 'pla 'e 'cɛn 'nan, Levi a Abraam kluda min -a, -yee "wɛan o -kɔlaman waa ve 'nan Levi 'bɛ -nɔn.

¹¹ Bali -pan nyranman nen waa -nɔn Levi kluda 'nɔn lɛ bɛ, -yɛɛ -maan min 'ta wɔla Moizi -le -pei -tɔ wɪnun da, 'pian ya'a 'kɔlaman -e 'e min drɛ 'saun Bali 'lɛ dɪ. "Te e min dra 'saun Bali 'lɛ bɛ, "te Bali 'ka 'talɛ 'e 'panzan pee -a dɪ. 'Pian -kaa 'yɪ 'nan, e -ta 'e 'panzan pee -a. 'Bɛ a "le Mɛlcisedek -le 'wɪ 'zɔ, ɛn e 'ka "le Levi kluda min nen Arɔn -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ. ¹² Bali -pan nyranman nen Levi kluda 'nɔn -a "paa bɛ, 'bɛ nen 'gʊɛ Bali -a -pɛ man 'lila. -Yee "wɛan e -pei -tɔ wɪ man lila "nyian. ¹³ Kɔɔ min 'bɔ nen o -yee 'wɪ 'vɪ 'gʊɛ, e 'ka Levi kluda min -a dɪ, ɛn -a kluda min -tɔ 'ka tian 'li Bali -pan nyranman 'palɛ dɪ. ¹⁴ -Kaa -tɔa 'wein 'nan, -kaa san Zozi Crizi a Zuda kluda min -a. ɛn tɔ nen Moizi Bali -pannɔn 'le 'wɪ ve bɛ, ya'a Zuda kluda 'nɔn 'fɔlɛ "va "dɪ.

¹⁵ 'Wɪ 'kpa nɛn, Bali -pei -tɔ wɪ man 'lila. Kɔɔ Bali -ta 'e 'panzan pee -a, te 'bɛ a "le Mɛlcisedek -le 'wɪ 'zɔ. ¹⁶ E 'ka Bali -pannɔn kluda min -a 'vaa ɛn Bali -a -tɔ 'e 'panzan -a dɪ. 'Belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -yrɔ, -yee "wɛan yaa -tɔ. ¹⁷ Zɪ e cɪ 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji zɪɛ, kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«I ya 'an -panzan -a,
"le Mɛlcisedek -le 'wɪ 'zɔ,
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

¹⁸ 'Wɪnun zɪɛ -wɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, -pei -tɔ wɪnun nen Bali -a -nɔn Moizi lɛ bɛ, Bali -a klu -sran ji. Kɔɔ 'pleble 'ka -yrɔ "dɪ, e ya 'wɪ "tun "a, ¹⁹ ɛn ya'a -kɔlale min drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ dɪ. 'Bɛ nen 'gʊɛ, fɛ nen e cɪ 'kpa e "mlian -a pɛɛnɔn da bɛ, -kaa yɪɛ yra -yrɛ, ɛn -yɛɛ -kaa -pliman Bali man.

²⁰ ɛn "nyian bɛ, Bali -a -ci -pɛ wluan. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka 'e 'pɛ wunlɛa 'vaa ɛn e Levi kluda 'nɔn drɛ 'e 'pannɔn 'a dɪ. ²¹ 'Pian Bali -a -ci -pɛ wluan 'vaa ɛn e Zozi drɛ 'e 'panzan -a. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«'An 'bɔ Minsan bɛ,
maan -ci -pɛ wluan,
ɛn 'an wei 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ.
I ya 'an 'panzan -a,
ɛn i -fo "a 'li 'trilii.»

²² Zɪ Bali Zozi -tɔ 'e 'panzan -a bɛ, yaa -ci -pɛ wluan, 'pian ya'a Arɔn -le vɛ -ci -pɛ wunlɛa dɪ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, fɛ nen Bali -a 'si ɛn e blamin pli 'a 'e man 'nyian 'e 'pee bɛ, e "mlian -a tɛdɛ vɛ da. ɛn Bali Zozi -tɔ -ji 'nan -e -kaa -tɔ 'nan 'wɪ 'kpa nɛn.

²³ -A -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji "nyian 'nan, Bali -pannɔn nen Arɔn kluda 'nɔn 'a bɛ, o ya "kaga, "tɔgɔ -te o va min -tɔ -ka bɛ, -e Bali -pandɪ 'e 'le 'tɔ. ²⁴ 'Pian Zozi yɪɛ a "man 'li 'trilii, -yee "wɛan min -tɔ "ka -e 'e Bali -pan -a "pa 'ji dɪ. ²⁵ 'Bɛ nen 'gʊɛ, minnun nen o ciɔla Zozi 'va, ɛn o pli Bali man bɛ, Zozi o "sia 'wɪ 'ji 'li "fo "le vɛ -a. Kɔɔ Zozi yɪɛ a "man 'li 'trilii, 'nan te e Bali trɔ "baa -wɛlɛ.

²⁶ Bali -panzan -dan nen -a 'wɪ cɪ -kaa man bɛ, -a 'bɔ nen Zozi 'a. E 'sɔ Bali lɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "tɔ drɛlɛ dɪ, ɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ "man "dɪ. Bali -a 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn yei, ɛn e -kɔ -a laji lou. ²⁷ Bali -pannɔn -dandan nen -a tɛdɛnun -a bɛ, o 'bɔ 'fli -le 'wɪ 'wɪdɪ "man fɛ -nɔan Bali lɛ. "Bɛ -sru 'vaa -e 'o min nen e 'wɪ 'wɪdɪ drɛ ɛn e -ta -a -nan fɛ -a bɛ, -yee vɛ -nɔn Bali lɛ. 'Pian Zozi 'le vɛ 'ka drɛlɛ zɪ dɪ.

Koo zi Zozi wu "man en e -ka yiba "plan da be, -cee 'w1 'wliɗi pɛɛnɔn 'nan fe nɛn yaa -nɔn 'li "fo "le vɛ -a. ²⁸ Moizi -le -pei be, blamin nɛn tɔ -mie bɔa e 'w1 'wliɗi 'dra be, -a 'bɔ nɛn -pei -a -tɔ Bali -panzan -dan a. 'Pian 'be nɛn 'gɔɛ, Moizi -le -pei klu -sran. Koo zi Zozi cɛɛn 'w1 pɛɛnɔn 'le sɔɔɗi man Bali 'le be, Bali 'e 'pe wluan, en 'e 'p1 -tɔ 'e 'panzan -dan a 'li "fo "le vɛ -a.

8

-Cee Bali -panzan -dan nɛn Zozi 'a

¹ 'W1 pɛɛnɔn nɛn kɔ c1 -a vɛnan 'gɔɛ, -a -wulo nɛn 'gɔ. -Cee Bali -panzan -dan a laji lou. E ya 'e -nyrandi Bali nɛn 'yee mingɔnnɛn pɛin -da be -a -pe 'yi "da.

² E ya Bali -pan nyranman 'panan fɛnan 'saun nɛn Bali -a man dre 'w1 zɛ -a dre nan -a be -a -nan. Blamin "cee fɛnan zɛ -a man dre di, 'pian Bali 'be man dre 'e 'bɔ 'a.

³ Bali -panzan -dan pɛɛnɔn nɛn waa -tɔa "be, waa -tɔa 'nan -e 'e Bali -pan nyranman 'pa. -Yee "wɛan -cee Bali -panzan -dan "e "fɛ -tɔ -nɔn "nyian Bali le.

⁴ "Te Crizi 'e 'kɔn tian 'trɛda be, "te e 'ka Bali -panzan -a d1. Koo Bali -pannɔn a -nan 'va. En o ya Bali -pan nyranman 'panan "le zi Moizi -le -pei -a 'v1 be -yee 'w1 'zɔ. ⁵ Bali -pan nyranman nɛn minnun zɛ waa "paa be, e ya "le -a 'kpa nɛn waa dra laji be -a -kɔɔn "manvɛ -le 'w1 'zɔ. Koo zi Bali -a 'v1 Moizi le 'nan 'e -tandan -tɔ 'yrɛ be, yaa 'v1 'nan:

«'I dre "yi!

-Tandan nɛn maan kɔɔn 'yie

te i ya pɔn da be,

-a 'lein nɛn 'i -tɔ 'mɛn.»

⁶ Bali -pan nyranman nɛn Bali -a -nɔn Zozi le be, -a 'kpa "mlian Bali -pannɔn pɛɛnɔn 'le vɛ da. Koo Zozi nɛn Bali -a 'si en e Bali 'lee blamin yei "sɛn 'e cin va "nyian 'e 'pee. En blamin 'lee Bali yei "sɛndi 'e cin va pee zɛ -a 'kpa "mlian -a tɛɗɛ vɛ da. Koo fe nɛn Bali -a 'v1 'nan 'e -nɔn "blamin le 'w1 zɛ -a -ji be -a 'kpa "mlian -a tɛɗɛ vɛ da.

⁷ Bali -a 'y1 "yi -e 'e blamin pli 'e man "nyian 'e 'pee, kɔɔ -a tɛɗɛ vɛ nɛn Bali -a dre Izrael 'nɔn le be, ya'a -kɔlale -e 'e o dre 'saun Bali 'le di. ⁸ Tɔ zɛ -a man nɛn Bali 'w1 'pla Izrael 'nɔn 'bɔ le. Yaa 'v1 -wle 'nan:

«Tɔ -tɔ -taa "bɔle be,

an Izrael 'nɔn

'lee Zude 'nɔn -pliman 'an man 'e 'pee.

⁹ O -pli "nɛn

maan wo 'an man 'e 'pee be,

ya'a 'kɔn "le -a tɛɗɛ nɛn

maan dre o tranun le

te an o 'si Ezipti 'leɗlɔn 'ji be

-yee 'w1 'zɔ di.

-A tɛɗɛ vɛ nɛn

maan dre zɛ

wa'a 'ta wɔlɛa "da "di,

-yee "wɛan 'an "trɔɛn 'si o va.

¹⁰ 'Pian tɔ -tɔ -taa "bɔle be,

an -tɔa 'an wei da 'nan

-e 'an Izrael 'nɔn -pli

'an man "nyian 'e 'pee.

Tɔ zɛ -a man be,

'mɛn -pei -tɔ wunun -cin -kɔanla o ji,

en zi kɔ min 'e 'ta wɔ 'trɛda be

-yɛɛ "paaman o ji.

An -kəan -wee Bali -a,
 ɛn o -kəan 'mɛn minnun -a.
 11 -E 'e "sia nannannun man
 -e 'e 'bɔ min cejunun da bɛ,
 o pɛɛnɔn -taa -a -tələ 'nan
 mɛɛn cɪ Bali -a.
 'Wɪ zɪɛ min -tɔ "cɛɛ "paaman "nyian
 'e bɔɛzan -tɔ jɪ dɪ.
 -Te 'bɛ "cɛɛ dɪ,
 min -tɔ "cɛɛ vɛ 'e "bɔɪ -tɔ lɛ 'nan,
 'i 'ta -e 'i Minsan yɪ dɪ!
 12 -Te o 'winun drɛ 'an 'va 'wlɪdɪ 'e 'cɛn oo,
 maan "cɛa -wɛ.
 ɛn -te o 'mɛn -pɛi -tɔ wɪ -mie srɛ 'e 'cɛn oo,
 ma'an "nyian 'an 'ci nrɔnman "da "dɪ.»

13 -Te Bali -tɔ 'e wei da 'nan 'e blamin -pliman 'e man 'e 'pɛe bɛ, yaa -kəonman
 'cɛɛ 'nan, -a tɛdɛ vɛ nɛn Bali -a drɛ bɛ, e drɛ "lɛ sɔ ceje -lɛ 'wɪ 'zɔ. Kəɔ -te sɔ drɛ
 ceje bɛ, -a 'yi "sia "jɪ, te 'bɛ 'fɔladɪ 'bɔ.

9

Minnun Bali -paan 'e tɛdɛ 'kɔ?

1 Zɪ Bali -tɔ 'e wei da -kaa tranun lɛ 'e tɛdɛ 'nan 'e o -pliman 'e man bɛ, pɛ
 pɛɛnɔn nɛn kɔ 'o Bali 'bɔ 'pan -a bɛ yaa kəon -wɛ. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan 'o fɛnan
 'saun 'tɔ drɛ 'nan -e 'wee 'pan -nan. 2 -A -nan nɛn o -tandan -tɔ. O -kannɛn
 -trɔa "dave drɛ -tandan zɪɛ -a -jɪ nun, ɛn o 'tablo drɛ "nyian -jɪ. 'Tablo zɪɛ -a da
 nɛn 'o 'kpɔun nɛn waa -nɔn Bali lɛ bɛ -a "paala. 3 -Tandan zɪɛ e ya 'e 'cɛndɪ -jɪ sɔ
 -tɔ -a. Fɛnan nɛn -kannɛn 'lɛɛ 'tablo cɪ 'e -trɔadɪ bɛ, waa laabo fɛnan 'saun. ɛn
 fɛnan nɛn sɔla -sru zia bɛ, waa -nan laabo fɛnan 'saunzaun 'kpa. 4 O Bali -pan
 "dave -trɔa fɛnan 'saun 'nan. -Siga 'yi nɛn 'e wɔdɪ "man, ɛn -a da nɛn o fɛ -tɔ
 nɛn -a -koei "a 'nɔnnɔn bɛ -a 'tɛ 'blɛ Bali lɛ. ɛn o 'cezu -tɔ -trɔa fɛnan 'saunzaun
 'kpa 'nan. -Siga 'yi nɛn 'e wɔdɪ "man 'e pɛɛnɔn. Fɛ yaaga nɛn 'cezu zɪɛ -a -jɪ bɛ
 -nyrɛn 'gɔ, -pɔ -tɔ a 'e drɛdɪ -siga -a, ɛn o -blɪfɛ -tɔ nɛn waa laabo manɛn bɛ waa
 -sɛn -jɪ, e ya -jɪ. ɛn Arɔn -lɛ "tonyrin nɛn -a 'nɛn a 'e bɔdɪ "da "bɛ, e ya -jɪ. ɛn
 -kɔlɛ 'fɔɪnɔn nɛn Bali -lɛ -pɛi -tɔ wɪnɔn a "da 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, o ya -jɪ. 5 Bali -lɛ
 'pasianɔn nɛn lajɪ bɛ, waa -mie laabo Sheribɛn. O min yiba "fli "a 'e 'tɔdɪ 'cezu
 zɪɛ -a ta "bluvɛ da. -Yɛɛ -kəonman 'nan Bali -lɛ -dan a -nan, ɛn o -pɛ "jɛ "a 'e cin
 yɪdɪ "da. -A ta "blu vɛ 'bɔ da nɛn o nyɛn -sɛanla -e Bali 'e min -lɛ 'wɪ 'wlɪdɪ "fui.
 'Wɪ 'sɛzɛnɔn pɛɛnɔn zɪɛ kɔ 'ka "vale 'kɔ vɛ 'cɛɛ tɔ 'gɔvɛ -a dɪ.

6 Kɔ 'sia -a vɪnan 'cɛɛ 'nan -tandan zɪɛ e ya 'e 'cɛndɪ -jɪ. Fɛnan 'saun 'nan nɛn
 Bali -pannɔn -wɪlamlan yɪ -tɔvɔ pɛɛnɔn man 'nan -e 'o Bali -pan nyranman 'pa.
 7 'Pian fɛnan 'saunzaun 'kpa bɛ, Bali -pannɔn 'tazan -dan 'bɛ -wɪlamlan 'nan
 nun 'e -tɔwɪlɪ. Lɛ -tɔ -jɪ bɛ e -wɪlamlan 'nan nun 'e 'pa -a -tɔwɪlɪ "cɛ. E -wɪlamlan 'e
 'lɔ lɛ -wɪ nyɛn -a -e 'e -sran 'cezu ta "blu vɛ da lɔu. Yaa -sɛanla 'e 'bɔ 'lɛ 'wɪ 'wlɪdɪ
 "nɛn ya 'a drɛlɛ 'e yɛɛ man dɪɛ -a man. ɛn yaa -sɛanla "nyian minnun pɛɛnɔn 'lɛ
 'wɪ 'wlɪdɪ "nɛn wa 'a drɛlɛ 'o yɛɛ man dɪɛ -a man.

8 'Wɪ zɪɛ -a nɛn Bali lei 'saun -a -kəonman 'cɛɛ 'nan, tɔ nɛn -tandan tɛdɛ a -nan
 bɛ, minnun 'ka 'kɔlaman -e 'o wɪla fɛnan 'saun da dɪ. Kəɔ te -si nɛn e blamin
 -pliman Bali man bɛ, e 'ka tian 'e 'lɛ 'sɔdɪ dɪ. 9 Tɔ nɛn -kaa cɪ -jɪ 'gɔvɛ, 'winun nɛn
 waa drɛ -tandan tɛdɛ zɪɛ -a -jɪ bɛ, e ya -cɛɛ 'wɪ -kəon 'manvɛ -a. Kəɔ minnun
 fɛnɔn -nɔn Bali lɛ ɛn o Bali -pan -winun -a, 'pian 'winun nɛn waa drɛ zɪɛ, ya 'a
 -kɔlɛlɛ o drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ dɪ. 10 Min nɛn e Bali -paan "bɛ, -blɪfɛ -mienun
 a -a 'srɔɛn 'a, ɛn mɪnɪvɛ -mienun a -a 'srɔɛn 'a, ɛn e -sru -mie wo 'vaa -e 'e Bali

-pan. 'W₁ p_εεn_on z₁ε -a dr_εd₁ b_ε, e ya min 'k_ol_ε da lou. E -f_u z₁ε -trilii εn t_u n_εn Bali -a lila 'e 'tr_ε b_ε 'e 'b_o.

Zozi Bali -pand₁ lila

¹¹ Z₁ Crizi -ta b_ε, εn t_u z₁ε 'e 'b_o. E ya Bali -panzan -dan a, εn "yinun n_εn Bali "e 'nan, 'e dra minnun l_ε b_ε, -y_εε -si 'l_ε 's_u. -Tandan 'kpa n_εn -a "yi "mlian -a t_εd_ε v_ε da, εn blamin "c_εε -t_o d_u, e ya laji. -Tandan z₁ε -a -ji n_εn Crizi ciila ¹² 'nan -e 'e -wla f_εnan 'saunzaun 'kpa -nan, te e ya -nan nun 'li "fo. Ya'a -wla_ε -nan nun 'e 'l_o l_ε b_o ny_εn -a d₁, εn ya'a -wla_ε 'e 'l_o l_ε tri ny_εn -a d₁, 'pian e wlala 'nan nun 'e 'b_o 'fli ny_εn -a. 'W₁ n_εn yaa dr_ε z₁ε -y_εε -maan -kaa 'si 'w₁ 'ji 'li "fo "l_ε v_ε -a. ¹³ -A -cin 'e 'k_on 'ka 'ji 'nan, -te min 'w₁ 't_u dr_ε, εn 'w₁ z₁ε e min 'b_o 'tri "t_o Bali 'l_ε b_ε, 'w₁ n_εn -c_εε -p_εi "e 'nan 'o dr_ε -y_εε "b_ε -ny_εn 'g_u. B_o ny_εn n_εn waa w_εεnman "da, -te 'b_ε "c_εε d₁, tri ny_εn n_εn waa w_εεnman "da, -te 'b_ε "c_εε d₁, tri n_εn waa 't_ε bli Bali -pan "dave da b_ε, -a 't_ε 'y₁ε n_εn waa w_εεnman "da, -e min z₁ε 'e -k_ola Bali 'sud₁ -a "nyian 'e "pa 'ji. ¹⁴ -Te 'b_ε a z₁ε, maan v_ε 'c_εε 'nan Crizi ny_εn min dra 'saun Bali 'l_ε 'e -c₁ala "da, 'd_u -e -a san 'e -k_ola Bali n_εn -a y₁ε c₁ "man "b_ε -a 'sud₁ -a. Bali lei 'saun n_εn -y_{r_o} "b_ε, -y_εe "w_εan n_εn e w₁ "man εn e -ka. E ya 'l_ε Bali -panv_ε n_εn 't_o 'ka 'e 'padi "man "d₁ε -y_εe 'w₁ z₁ε.

¹⁵ -Y_εe -kad₁ z₁ε, -y_εε -maan Bali 'lee blamin y_εi "s_εn 'e cin va "nyian 'e 'p_εe. 'W₁ 'w₁lidi p_εεn_on n_εn blamin -a dr_ε 'e t_εd_ε b_ε, -y_εe -kad₁ -l_ε "w_εan n_εn Bali -a fui -kaa man. -Y_εe "w_εan "yi "n_εn Bali -a 'v₁ 'nan e dra -y_εe minnun l_ε b_ε, e ya minnun n_εn Bali o laabo b_ε -w_εe v_ε -a. "Y₁ z₁ε 'belidi n_εn ya'a 'nyaan d₁ε -ny_εn.

¹⁶ -Kaa -t_oa 'nan, -te min 'e -z₁a paala b_ε, min z₁ε e -kaa 'vaa εn waa -z₁a 'b_o -n_oan "minnun n_εn e c₁ -w_εe v_ε -a b_ε -w_{l_ε}. ¹⁷ 'Pian -te min z₁ε -a y₁ε a tian "man "b_ε, min 'ka -a -z₁a -ble d₁. ¹⁸ -Y_εe "w_εan t_u n_εn Bali -t_o 'e wei da 'nan 'e o -p_liman 'e man b_ε, f_ε -t_u -ka -a 'w₁ 'ji. ¹⁹ K_oo -kaa ta v_ε Bali -l_ε 'fluba 'ji 'nan, z₁ Moizi c_εεn Bali -l_ε -p_εi -t_o w₁nun ta v₁d₁ man Izra_εl 'n_on l_ε b_ε, trinun 'lee bonun n_εn yaa t_εε 'w₁ z₁ε -a -ji. "B_ε -sru e o ny_εn baa 'y₁ 'a, εn e y₁ba p_εn_εn y₁ 'e cin man s_o 't_εnd_εn 'a, εn yaa 'w_u ny_εn z₁ε -a va. Yaa w_εεn Bali -l_ε -p_εi 'b_o da, "b_ε -sru εn e c₁ -a w_εεnd₁ -a Izra_εl 'n_on p_εεn_on n_εn o cin 'y₁ b_ε o da. ²⁰ -A -nan n_εn Moizi -a 'v₁ -w_{l_ε} 'nan:

«Bali -t_o 'e wei da 'c_εε 'nan

e 'ka -p_liman 'e man.

Ny_εn 'g_uε, -y_εε -k_oonman 'c_εε 'nan

-e 'e 's₁a c_εεg_u man b_ε

'ka dr_ε Bali -l_ε v_ε -a.»

²¹ εn "nyian b_ε Moizi ny_εn z₁ε -a w_εεn -tandan 'lee f_εnun p_εεn_on n_εn o Bali -pan nyranman "paa -a b_ε -a da. ²² -Kaa -t_oa 'nan Moizi -l_ε -p_εi "e 'nan, ny_εn -k_olaman e f_ε p_εεn_on dra 'saun Bali 'l_ε. -Te min 'w₁ 'w₁lidi dr_ε b_ε, e -taa -a -nan f_ε -a, waa ny_εn -s_εanla 'vaa -e Bali 'e -y_εe 'w₁ 'w₁lidi 'b_o fui.

Crizi a -c_εe 'w₁ 'w₁lidi "nan f_ε -a

²³ F_εnun n_εn o Bali -pan nyranman "paa -a 'tr_εda 'g_uε, -wi ny_εn -a n_εn waa dra 'saun Bali 'l_ε. εn f_εnun z₁ε o ya "l_ε f_εnun 'kpa n_εn laji b_ε -a -k_oon "manv_ε -l_ε 'w₁ 'z_u. 'Pian f_εnun n_εn laji b_ε, f_ε n_εn yaa dra 'saun b_ε -a 'kpa "mlian -wi ny_εn da. ²⁴ -A -cin 'e 'k_on 'ka 'ji 'nan, -tandan n_εn blamin -a -t_o -ny_εn laji b_ε -a -k_oon "manv_ε -a b_ε, -a -ji "c_εε Crizi wla d₁. 'Pian laji 'b_o -nan nun n_εn Crizi -k_u, 'nan -e 'e 't_o -c_εe 'w₁ 'ji Bali 'l_ε. ²⁵ εn "nyian b_ε, -kaa -t_oa 'nan, l_ε -t_ud_u p_εεn_on man n_εn Bali -panzan -dan -w_lamlan f_εnan 'saunzaun 'kpa -nan 'e 'l_o l_ε -wi ny_εn -a. 'Pian Crizi 'ka "e "dr_εl_ε z₁ d₁, "e wla 'w_u 'e ny_εn -a 'e 'pa -a -t_uw_li "c_ε. ²⁶ "Te Crizi "e dr_ε "l_ε Bali -pann_on 'l_ε v_ε z_u b_ε, "te e -ka 'e 'pa -a "kaga 'trilii -e 'e

bɔ cɛɛgʋ yi -a. 'Pian tʋ -nyranman nɛn -kaa cɪ -ji 'gʋɛ e -ta ɛn e -ka, 'nan -e 'yee -kadɪ zɪɛ 'e blamin -le 'wɪ 'wɪɪdɪ pɛɛnɔn 'fui.

²⁷ -Kaa -tɔa 'nan, blamin -kaa 'e 'pa -a -tɔwli, "bɛ -sru -e Bali 'e -yee tin 'ba. ²⁸ 'Wɪ 'tɔwli zɪɛ Crizi -a drɛ, e -ka 'e 'pa -a -tɔwli "cɛ 'nan, -e Bali 'e min "kaga 'le 'wɪ 'wɪɪdɪ 'fui. Crizi -ta pee wo "nyian, 'pian ya'a 'taa 'nan -e 'e 'ka -e Bali 'e minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ 'fui dɪ. E -taa 'nan -e 'e minnun nɛn o cɪ -a -pɛnnan bɛ o 'si 'wɪ 'ji.

10

¹ 'Wɪ "yi "nɛn Bali -taa -a drɛɛ -cɛɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn Moizi -le -pei -a lei kɔɔn -cɛɛ, 'pian -a tɪgɪ 'bɔ "cɛɛ dɪ. Kɔɔ lɛ -tɔdʋ pɛɛnɔn man bɛ tɛ Bali -pan nyranman -tɔwli 'bɔ zɪɛ waa dra. Moizi -le -pei zɪɛ ya'a -kɔlɛɛ -e 'e min drɛ 'saun Bali 'lɛ dɪ. ² "Tɛ e -kɔla min drɛdɪ -a 'saun Bali 'lɛ bɛ, "tɛ Bali -pan nyranman 'padɪ 'lɛ 'tɔ. 'Pian e 'ka zɪ dɪ, kɔɔ -wee -wulo -ji "nrɔndɪ tin -tɛa "o da tʋ pɛɛnɔn man. ³ -A tɪgɪ da bɛ, Bali -pan nyranman 'padɪ 'bɔ zɪɛ 'wɪ 'wɪɪdɪn nɛn minnun -a dra bɛ -a 'bɔ nɛn yaa -cin -tɔa "o ji lɛ -tɔdʋ pɛɛnɔn man. ⁴ Kɔɔ trɪnun nyɛn 'lee bonun nyɛn -srandɪ bɛ, ya'a 'kɔlaman -e 'e minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ "fui dɪ.

⁵ 'Wɪnɪn zɪɛ -yee "wɛan bɛ, tʋ nɛn Crizi "ta -daa 'trɛda bɛ, yaa 'vɪ Bali lɛ 'nan: «I 'ka 'sraga bʋdɪ 'va dɪ, ɛn i 'ka 'i 'pandɪ 'va dɪ. -Yee "wɛan yian drɛ blamin -a.

⁶ -Winun nɛn waa 'tɛ 'ble 'i 'pan "davɛ da bɛ, yi'a yɪɛ "yi "dɪ. ɛn 'wɪ 'wɪɪdɪ "man 'sraganun bɛ, yi'a yɪɛ "yi "dɪ.

⁷ -Yee "wɛan 'an 'bɔ maan 'vɪ 'yɪɛ 'nan: «Maan nɛn 'gʋ, an -ta 'nan -e 'mɛin 'ci 'sɔ winun drɛ. 'Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'mɛn 'wɪ 'a Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -nyɛn zɪɛ.»

⁸ Crizi -a 'vɪ 'e tɛdɛ 'nan: «I 'ka 'sraga bʋdɪ 'va dɪ, ɛn i 'ka 'i 'pandɪ 'va dɪ. -Winun nɛn waa 'tɛ 'ble 'i 'pan "davɛ da bɛ, yi'a yɪɛ "yi "dɪ. ɛn 'wɪ 'wɪɪdɪ "man 'sraganun bɛ, yi'a yɪɛ "yi "dɪ.»

Bali -pandɪ zɪɛ -kaa -tɔa 'nan Moizi -le -pei -a 'vɪ 'nan 'o drɛ, 'pian Crizi -a 'vɪ "man 'nan Bali 'ka 'bɛ 'va dɪ. ⁹ ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan: «Maan nɛn 'gʋ, an -ta 'nan -e 'mɛin 'ci 'sɔ winun drɛ.»

'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan, -pɛ nɛn o Bali -paan "a 'e tɛdɛ bɛ Crizi -a 'le 'tɔ, ɛn Crizi 'bɔ 'le -kadɪ -a ta fɔɔ. ¹⁰ 'Wɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ Crizi -a drɛ. 'E 'fli -nɔn ɛn e -ka -e Bali 'e -cɛɛ 'wɪ 'wɪɪdɪ 'fui. 'Sraga nɛn yaa 'bʋ Bali lɛ 'li "fo "le vɛ -a.

¹¹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji "nyian 'nan, Bali -pannɔn pɛɛnɔn bɛ, o ya 'o 'tɔdɪ lou yi -tɔdʋ pɛɛnɔn man tɛ o Bali -pan nyranman "paa. O 'sraga bʋ Bali lɛ tɛ waa bɔ Bali lɛ, 'pian ya'a minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ "fuɪɛ dɪ. ¹² 'Pian Crizi -le vɛ nɛn yaa drɛ 'e 'pa -a -tɔwli "cɛ "bɛ, e 'sraga bʋdɪ pɛɛnɔn 'wulo cɛɛn, ɛn e minnun -le 'wɪ 'wɪɪdɪ pɛɛnɔn fui. "Bɛ -sru ɛn Crizi 'bɔ 'kʋ -nyɛn lɛa Bali -pɛ "yi "da. ¹³ E -fo -nan

nun -trilii, -a man -pendi -a 'nan Bali 'e 'cen 'e 'nanmannon pɛɛnon 'klidi man.
 14 Minnun nen Bali o dre 'yee vɛ -a bɛ, 'sraga nen Crizi -a 'bu 'e 'pa -a -tɔwli "ce
 zɛ, e o dre 'saun Bali 'le 'li "fo "le vɛ -a.

15 'Wɪ 'tɔwli zɛ Bali lei 'saun 'e 'vɪ "nyian, kɔɔ yaa 'vɪ 'nan:

16 «Tɔ -tɔ -taa "bɔle bɛ,
 'an 'bɔ Bali,
 an -tɔa 'an wei da 'nan
 -e 'an Izraɛl 'non -pli
 'an man "nyian 'e 'pee.
 Tɔ zɛ -a man bɛ,
 'mɛn -pei -tɔ winun -cin -kɔanla o ji,
 ɛn zɪ kɔ min 'e 'ta wɔ 'treda bɛ
 -yɛɛ "paaman o ji.»

17 ɛn yaa 'le 'sran 'nan:

«-Te o 'winun dre 'an 'va 'wlidi 'e 'cen oo,
 ɛn -te o 'mɛn -pei -tɔ wɪ -mie sɛ 'e 'cen oo,
 ma'an "nyian 'an 'ci nɔnman 'wɪ pɛɛnon zɛ 'bɛ da dɪ.»

18 'Wɪ zɛ -yɛɛ -kɔnman 'nan, min nen Bali -yee 'wɪ 'wlidi fui bɛ, -a san 'ka
 "nyian 'sraganun bo Bali le dɪ.

Te 'ka 'pɛ -sru 'e -tɔa -e 'ka 'si Bali -sru "di!

19 'An beenun, Zozi 'le -ka nen yaa 'wɔ bɛ, -yɛɛ -maan -kaa -tɔa 'nan -si a 'e
 'le 'sɔdi -cɛɛ -e -kaa wɪa fɛnan 'saunzaun 'kpa -nan. 20 Kɔɔ sɔ nen 'e 'tindi -a 'le
 'nen "bɛ yaa 'fɔi 'bu. -Yee -ka nen yaa 'wɔ bɛ, -yɛɛ dre sɔ zɛ -a 'fɔi bɔdi -a. -Si zɛ,
 e ya 'e -trɛ, ɛn e 'belidi -nɔan "min le. 21 ɛn Zozi dre -cɛɛ Bali -panzan -dan a.
 Bali 'yee minnun pɛɛnon 'pɛba 'wɔ -yrɔ.

22 'Wɪ nen Zozi -a dre zɛ, -yee "wean -kaa -pli Bali man. -Kaa yi -tera Bali da
 -kaa ci 'fidaa 'a, -e -kaa -pli "man. Kɔɔ -kaa ci "nrɔndɪ pɛɛnon nen e tin -tɛa -kaa
 da bɛ, yaa fui. ɛn e -kaa -sru 'yi 'saun 'a. 23 ɛn "nyian bɛ, 'wɪ nen -kaa 'bli a -yre
 ɛn -kaa ve minnun le bɛ, te -kaa 'pɛ 'e plɔ "man "di, kɔɔ Bali nen yaa 'vɪ 'nan
 e -taa 'wɪ zɛ -a dre le bɛ, -te e 'wɪ 'vɪ bɛ yaa dra. 24 ɛn "nyian bɛ, -kaa 'pa -kaa
 bɔɛnun va, -e 'o min yɪ "yi 'e 'ciɪa "da, ɛn -e 'o 'wɪ "yinun dre. 25 Cin nen kaa
 ye -e 'ka Bali trɔ 'ba bɛ, te 'ka -nan -kɔdi 'le 'tɔ dɪ. Min -mienun 'wɪ zɛ -a dre 'e
 -trɔa waa 'va, te 'ka dre "le -wee 'wɪ 'zɔ dɪ! 'Pian 'ka cin "koe "tɔ 'ka da -e 'ka
 man 'e 'tɔ 'pleble -a -nan -kɔdi -a. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan Minsan -tadi a bɔnan -kogo.

26 Fɛ nen maan ve zɛ -yɛɛ ci 'nan, -kaa nen -kaa 'wɪ tɪglɪ -tɔ 'gɔɛ, te -kaa ku
 "nyian 'wɪ 'wlidi "dredɪ pou 'silɛa -kaa yie man bɛ, 'sraga nen e -kɔlaman 'wɪ
 'wlidi zɛ -a fuidɪ -a -kaa man bɛ, e "ka "nyian "fo "di. 27 'Pian 'wɪ nen e min -tɛa
 "klan -a, ɛn e ya minnun nen o yie 'ka 'naan Bali man die o man -pennan bɛ, te
 -yɛɛ ci -kaa man -pennan 'siɛn. 'Wɪ zɛ -nyren 'gɔ: Bali tin -tɛa "o da -e 'e o -nan
 -nyan 'tɛ -dan 'va.

28 -Kaa -tɔa 'nan -te min -tɔ Moizi -le -pei -tɔ winun sɛ, ɛn min "fli yaa -a
 man wɪ 'pla bɛ, min zɛ -a nyrinda 'ka 'sɛan min da dɪ, waa -tɛa. 29 -A -tɔwli
 "nen "nyian min nen e 'si Bali -pɪ -sru "bɛ, -yee vɛ -a. 'Wɪ nen e -taa "bɔle -a san
 man bɛ, e "mlianla "da. Kɔɔ e Bali -pɪ 'sia min "sɔɔ -a, ɛn Zozi nyen nen Bali
 -a 'si ɛn e blamin dre 'a 'saun 'nan -e 'e -pli 'e man bɛ, min zɛ yaa 'yɪ 'wɪ "tun
 "a. ɛn "nyian bɛ, Bali lei 'saun nen e Bali -le "yi -nɔan "min le bɛ, min zɛ e wɪ
 "man -wlidi. 30 Fɛ nen maan ve zɛ -yɛɛ ci 'nan, -kaa -tɔa 'nan Bali -a 'vɪ 'nan:
 «'Mɛn vɛ nen 'wɪ 'leji -tɔdi -a.
 ɛn -te min 'wɪ 'wlidi dre bɛ,
 'mɛn vɛ nen 'wɪ "nen -kɔndɪ -a san le -a.»
 ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«'An 'bɔ Minsan,

an 'mɛn minnun -le tin "baa.»

³¹ Bali yiɛ a "man, ɛn -yee tin -tɛdɪ min da a 'wliɪdɪ "fo.

'Kayi-tera Zozi da 'ka 'ta le 'ka "koe "a!

³² 'Winun nɛn o 'bɔ 'ka man te ka yi -tera Zozi da 'e tɛdɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da. 'Wɪ "kaga 'bɔ 'ka man, ɛn ka yra 'yɪ "kaga, 'pian 'ka 'pɛ -sru 'ka tɔalɛ -e 'ka 'si Zozi -sru "dɪ. ³³ Tɔ -mie 'bɔ bɛ, minnun 'ka sɔn, ɛn o 'tɛ 'pa 'ka da minnun yiɛ man. ɛn tɔ -mie 'bɔ bɛ, minnun nɛn o ci 'tɛ 'panan o da bɛ, kaa wɛɛ 'nan 'ka "paa o va. ³⁴ Minnun nɛn o ya -pɔ 'kuin bɛ 'o nyrinda -sɛn 'ka da. Minnun 'ka yɪfɛnun koo 'ka 'lɔ, 'pian 'wɪ zɪɛ e drɛ 'ka 'ci "nran wɪ -a. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, fɛ nɛn Crizi -a -nɔn 'cɛɛ bɛ, e "mlianla 'ka yɪfɛ 'bɔ zɪɛ -a da, ɛn ya'a 'li 'srɛman dɪ.

³⁵ 'Cee yi -teradɪ Zozi da -ji bɛ, kaa -ci kɔɔn 'nan 'ka -pɔan "sɔa. 'Wɪ zɪɛ te 'ka drɛdɪ 'le 'tɔ dɪ, kɔɔ -a man -kopa a -dan. ³⁶ 'Ka -pɔan -sran 'e cin da 'dɔ -e 'ka -kɔla 'wɪ nɛn e ci Bali ci 'sɔ 'a bɛ -a drɛdɪ -a. -Te kaa drɛ zɪɛ, fɛ nɛn e -tɔ "da 'nan 'e -nɔan 'cɛɛ bɛ, e dra 'cee vɛ -a. ³⁷ 'Wɪ nɛn e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a -cin 'e -trɔa 'ka 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«Tɔ -fɔ "wɛnnɔn,

-e min nɛn e "ta -daa "bɛ,

'e 'ta. Ya'a "nyian mɔan -tadɪ -a dɪ.

³⁸ Min nɛn Bali -a "siala min tɪglɪ 'a bɛ,

yi -teradɪ Bali da man nɛn

e 'belidɪ ye.

'Pian min nɛn

e 'si 'an -sru "bɛ,

'an 'ci 'ka 'kɔan 'e 'sɔdɪ "va "dɪ.»

³⁹ -Cee vɛ bɛ, -kaa 'ka minnun nɛn o 'si Zozi -sru ɛn o -nan -taa "nyanle bɛ waa dɪ. 'Pian -kaa ya minnun nɛn o yi -tera Zozi da ɛn o -taa 'belidɪ yɪlɛ bɛ waa.

11

Minnun nɛn o yi -tera Bali da 'li bɛ 'o drɛ -cee 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a

¹ Min nɛn e yi -tɛala Bali da bɛ, yaa -tɔa 'nan, fɛ nɛn Bali -tɔ "da 'nan 'e -nɔan 'yrɛ bɛ, e ye. ɛn "nyian yi -teradɪ Bali da bɛ, -a -ci -kɔɔndɪ nɛn 'nan fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yiɛ 'a dɛ, e ya. ² -Kaa tranun nɛn 'li bɛ -wee yi -teradɪ Bali da man nɛn Bali o 'tɔ "yi 'vɪ.

³ -Kaa yi -tɛala Bali da, -yee "wɛan nɛn -kaa -tɔa 'nan, Bali wei 'bɛ 'trɛ 'bɔla. ɛn -yee "wɛan nɛn -kaa -tɔa "nyian 'nan, fɛ nɛn min -a ye bɛ, e 'si fɛ nɛn min 'ka -a ye 'e yiɛ 'a dɛ -a va.

⁴ Abɛl yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn 'srage nɛn -a "yi "mlian 'e "bɔɪ Kaɛn 'le vɛ da bɛ, yaa 'bɔ Bali lɛ. -Yee yi -teradɪ Bali da zɪɛ -yee "wɛan nɛn Bali -a 'sia min tɪglɪ 'a, ɛn e -yee 'srage 'yɪ "yi. ɛn "nyian bɛ, -te Abɛl yiɛ 'ka "man "dɪ oo, -yee yi -teradɪ Bali da zɪɛ e 'wɪ "paaman tɪan -kaa 'ji cɛɛvɔ yi -a.

⁵ Enɔk yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn Bali -a 'si ɛn e -kɔ -a, ya'a 'kale dɪ. Wa'a "nyian 'li -a yɪlɛ "fo "dɪ, Bali -a 'si 'le "wɛan. Tɔ nɛn te Enɔk a 'trɛda bɛ, Bali -a 'vɪ 'nan, e 'sɔ 'yrɛ. ⁶ ɛn -kaa -tɔa 'nan, min nɛn ya'a yi tɛala Bali da dɛ, ya'a 'sɔlɛ Bali lɛ "fo "dɪ. -Yee "wɛan min nɛn e ya "vale 'e -pliman Bali man bɛ, min zɪɛ 'e yi -tera "da 'nan Bali a, ɛn 'e yi -tera "da 'nan, Bali "yi "dra minnun nɛn o ci -a -wɛnan 'nan Bali 'e 'pa 'o 'va bɛ -wɛlɛ.

⁷ Noe "e "yi -tera Bali da "nyian. 'Wɪ nɛn Bali -taa -a drɛlɛ bɛ yaa -nan wɪ 'vɪ Noe lɛ. Fɛ -tɔ 'ka -a -kɔɔnman 'nan 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ e ya 'wɪ 'kpa -a dɪ, 'pian Noe 'ka -a -fɔlɛa 'e "trɔɛn -sru "dɪ, e 'ta 'wɔla "da. E -klɔ -dan drɛ 'nan -e 'e

'mangulinun 'o 'si 'wɪ 'ji. -Yee yi -teradı Bali da man nɛn e tin -tɛ minnun da, kɔɔ 'o "trɔɛn "yuyu 'tan. ɛn -yee yi -teradı Bali da man nɛn Bali a 'sia min tɪgl 'a.

⁸ Abraam yi -tera Bali da, -yee "wɛan zɪ Bali tin 'ba -yrɛ "bɛ, e 'ta 'wɔla "da. Bali -a 'vɪ -yrɛ 'nan, e 'si 'e fla, 'e -taa 'lɛglɔn 'tɔ -nɔnɛ -yrɛ. -A -nan nɛn e -kɔdɪ 'sia, 'pian fɛnan nɛn e 'ta -ko bɛ ya'a -nan tɔa dɪ. ⁹ Zɪ Abraam 'bɔla 'lɛglɔn nɛn Bali -a kɔɔn -yrɛ "bɛ -a -ji bɛ, e yi -tera Bali da, ɛn e -nyran nan nun -pɛn -a. -Tandannun -ji nɛn e -nyran. "Bɛ -sru Izak 'lee Zago "o drɛ "nyian zɪ. 'Wɪ nɛn Bali -tɔ "da Abraam lɛ bɛ, e -tɔ "da "nyian -wee "lɛ. ¹⁰ Abraam a 'fla -dan nɛn -a -pɔ a 'e 'fɔdɪ 'trɛ 'ji 'plɛblɛ bɛ -a man -pɛnnan, -yee "wɛan nɛn e 'wɪ zɪɛ -a drɛ. 'Fla zɪɛ Bali 'bɛ cɪ -a plazan "a, ɛn -yɛɛ cɪ -a -tɔzan -a.

¹¹ Abraam nan Sara a lumɔn nɛn ya'a 'nɛn 'yaa dɪɛ -a, ɛn Abraam 'bɔ drɛ "nyian ceje 'kpa, 'pian e yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn e kɔla 'e klu bɔladɪ -a 'trɛda. Kɔɔ Abraam -a -tɔa 'nan, Bali nɛn e -tɔ 'e wei da 'yrɛ bɛ, -te e 'wɪ 'vɪ bɛ, yaa dra. ¹² -Yee "wɛan nɛn Abraam 'bɔ nɛn tra tɛdɛ 'a bɛ, -a klu 'bɔla 'trɛda "kaga. -A kluda min a "kaga "le laji mlɛn crɛnnun -le 'wɪ 'zɔ, ɛn o ya "nyian "kaga "le jemie man nyɛn -le 'wɪ 'zɔ, min 'ka 'kɔlaman -a "nrɔndɪ -a dɪ.

¹³ Abraam 'lee Izak 'lee Zago bɛ, o -fɔ yi -teranan Bali da, ɛn o kaa. Fɛ nɛn Bali -tɔ "da 'nan 'e -nɔan -wɛlɛ "bɛ, wa'a yɪlɛ dɪ. 'Pian Bali -a -nan kɔɔn -wɛlɛ -kɔɔbɪ, ɛn -a yɪdɪ o cɪ nran. Tɔ pɛɛnɔn man bɛ, te waa ve 'nan, o ya -pɛn -a 'trɛda, ɛn 'o 'ta tɔ "wɛnnɛn "cɛ "drɛlɛ. ¹⁴ -Te min 'wɪ zɪɛ -a ve bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan, -a fla dra -a -tɛa. ¹⁵ "Te o -ya trɛ dra 'bɛ o -tɛa "bɛ, "te o -kɔla o 'li 'o da -nan nun. ¹⁶ 'Pian -a tɪgl da bɛ, o fla nɛn e cɪ 'kpa ɛn e ya laji bɛ, -a dra 'bɛ o -tɛa. 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn 'yra 'ka Bali tɛa -a yɪdɪ -a 'nan 'e ya -wee Bali -a dɪ. ɛn -yee "wɛan nɛn e 'fla fɛnyian -tɔ man drɛ -wɛlɛ.

¹⁷ Tɔ nɛn Bali Abraam man 'tan 'nan 'e 'pɪ Izak -nɔn 'yrɛ 'sraga -a bɛ, Abraam yi -tera Bali da, ɛn e -kɔ -a drɛlɛ. 'Pian tɔ 'bɔ zɪɛ -a man bɛ te Bali -tɔ 'e wei da Abraam lɛ 'e 'cɛn 'nan:

¹⁸ «'I 'pɪ Izak 'bɛ 'i 'klu bɔala 'trɛda.»

¹⁹ Abraam 'wɪ zɪɛ -a drɛ, te -a -cin a "ji 'nan, 'plɛblɛ a Bali lɔ -e 'e -kɔla min nɛn e -ka bɛ, -a fuɔdɪ -a. -Yee "wɛan nɛn Bali Izak -nɔn Abraam lɛ 'e "pa 'ji. 'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ -kɔɔn "man wɪ -tɔ -a.

²⁰ Izak yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn e -fɛa 'vɪ 'e 'pɪ Zago 'lee 'e 'pɪ Ezo man -wee "trɛ "wɪ da.

²¹ Zago yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn e -fɛa 'vɪ 'e 'pɪ Zozɛfɔ cɪ nennun man te e "ta -kaa. "Tonyrin man nɛn e wluan lou, ɛn e Bali trɔv 'ba.

²² Zozɛfɔ yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn zɪ -a -kadɪ 'bɔ bɛ, ɛn e Izrael 'nɔn 'le 'sidɪ Ezipti 'lɛglɔn 'ji wɪ 'vɪ. ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan, -te 'e 'ka bɛ, te 'e 'wɛnɛn 'o 'fɔ Ezipti 'lɛglɔn 'ji dɪ.

²³ Moizi "tɪ 'lee -a "bɔ 'yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn zɪ o Moizi -ya bɛ, waa yɔɔ mlɛn yaaga 'nan -e minnun 'o vɪlɛ 'o 'tɛ dɪ. Waa 'yi 'nan 'nɛn zɪɛ e ya fɛnyian, ɛn 'wɪ nɛn Ezipti mingɔnnɛn -a 'vɪ bɛ, wa'a 'ta wɔlɛa "da "dɪ.

²⁴ Moizi yi -tera Bali da, -yee "wɛan nɛn zɪ e drɛ ceje bɛ, ya'a 'wɪlɛ "man -e 'wee laabɔ Ezipti mingɔnnɛn 'lu 'le 'nɛn dɪ. ²⁵ Moizi -a 'yɪ 'nan, -te 'o 'vale Bali -le minnun -a 'o yra 'yɪ 'e cin va bɛ, -a "yi mlin. Kɔɔ -te Moizi -fɔ mingɔnnɛn -le "kɔnnɛn "bɛ, yaa -tɔa 'nan 'e ya cɪ "nran nɛn ya'a 'mɔan dɪɛ -a -ji, ɛn e 'wɪ 'wɪldɪ "dra. ²⁶ 'Wɪ 'kpa nɛn, Moizi -a -tɔ 'nan, -te minnun 'nan 'e man "le zɪ o 'nan Crizi man bɛ -yee 'wɪ 'zɔ bɛ, 'bɛ "yi 'mlian fɛnɛn 'kpagba nɛn Ezipti mingɔnnɛn -le 'kuin bɛ -a drɛdɪ 'yee vɛ -a bɛ -a da. Kɔɔ "yi "nɛn Bali -taa -a drɛlɛ -yrɛ "bɛ, -a 'lɛ nɛn -a yɪɛ cɪ.

²⁷ Moizi yi -tera Bali da, -yee "wεan nen e 'si Ezipti 'lεglɔn 'ji. Ya'a "klanle Ezipti mingɔnnɛn -le nyran -bɛɔɔɔ -lɔ dɪ. Moizi "koe 'ka 'silɛ 'e da "fo "dɪ. Yaa drɛ "le 'nan min nen e Bali ye bε -yee 'wɪ 'zɔ, 'pian te wa'a ye 'o 'yie 'a dɪ. ²⁸ Moizi yi -tera Bali da, -yee "wεan nen yaa 'vɪ Izraɛl 'nɔn lɛ 'nan 'o 'blanun -tɛɛ "le zɪ Bali -a 'vɪ 'yrɛ bε -yee 'wɪ 'zɔ. En yaa 'vɪ 'nyian 'nan 'o -a nyɛn 'si, -e 'o ciɪ -kpɛin "fɔ yibanun man. 'O drɛ zɛɛ 'nan -te Bali -le 'pasiazan nen laji bε e -ta bε, -e 'e vilɛ 'e -wee 'nen flinnun -tɛɛ "dɪ. Izraɛl 'nɔn 'si nɔanba -ji "fɛɔɔɔ bε, zɪ Moizi -a pou sia zɛɛ.

²⁹ Izraɛl 'nɔn yi -tera Bali da, -yee "wεan nen jemie 'tɛnden cɛɛn 'e cin man en o 'ta 'wɔla -a yei. 'Pian zɪ Ezipti 'nɔn sɔɔnla o -sru "bɛ, 'yi o 'ta 'lɛ 'wɔ en o -nan -nyan.

³⁰ Izraɛl 'nɔn yi -tera Bali da, -yee "wεan nen -klɔn -dan nen minnun -a 'bɔ Zeriko 'fla man bε, e -wi. Zɪ waa si -fɔ yi -tɔvɔ 'sɔravli "bɛ, en e drɛ.

³¹ En "nyian bε Zeriko 'fla 'bɔ da bε -kɔnnɛn -wɛɛzan -tɔ a -nan, waa laabo Rab. E yi -tera Bali da, -yee "wεan nen minnun nen Izraɛl 'nɔn o 'pa 'sia 'nan 'o 'kɔ 'fla 'nanjɛn bε, e 'pa o va. 'Wɪ nen yaa drɛ zɛɛ -yee "wεan nen -a -nan 'ka 'nyanle dɪ. 'Pian 'fla zɛɛ -a da 'nɔn "le 'nan -nan "fo, kɔɔ wa'a 'o "trɔɛn "tɔlɛ Bali wei lɛ dɪ.

³² -Mɛ "wɪ nen an -kɔlaman -a vidɪ -a "nyian 'cɛɛ? Kɔɔ -te maan 'vɪ 'nan 'an Zedeon -le 'wɪ ve, -e 'an Barak -le 'wɪ vɪ, -e 'an Samson -le 'wɪ vɪ, -e 'an Zefete -le 'wɪ vɪ, -e 'an David -le 'wɪ vɪ, -e 'an Sanmian -le 'wɪ vɪ, -e 'an Bali 'lewei vɪnɔn 'le 'wɪ vɪ bε, ya'a 'nyaan cɛɛgu dɪ. ³³ O pɛɛnɔn zɛɛ o yi -tera Bali da, -yee "wεan nen o 'wɪ -dandan drɛ. O -mienun mingɔnnɛnnun klɪ, en o -mienun -a wɛɛ 'nan 'wɪ "yi "nen minnun 'o drɛ, en fɛ nen Bali -tɔ "da 'nan e -nɔan -wɛɛ "bɛ, o -mienun -a 'yɪ. En "nyian bε, o -mienun -jranun 'le 'lɛ 'wɔ, ³⁴ en o -mienun 'tɛ -dan dri, en min 'ka -kɔlɛ o -mienun -tɛɔɔ -a -kuli -tan sɛn -a dɪ. En zɪ o -mienun "koe 'si 'o da bε, "bɛ -sru 'plɛblɛ 'ta -wɔ "nyian. O -mienun 'tɔ wɪ 'kuli man, o minnun klɪ en -wee 'sounjanun flan bli. ³⁵ Limɔn -mienun yi -tera Bali da, -yee "wεan nen zɪ -wee min -ka bε, Bali -a fuɔ en yaa -nɔn -wɛɛ 'e "pa 'ji.

En "nyian bε, min -mienun yi -tera Bali da, minnun o -sɔn -trilii, 'pian wa'a 'wɛɛ "man -e 'o 'si Bali -sru "dɪ. Waa -tɔa 'nan -te o -ka 'wɪ zɛɛ -a -ji bε, Bali 'belidɪ nen e "mlianla "da "bɛ -a -nɔan 'wɛɛ. ³⁶ En minnun o -mienun sɛɛ 'wɔ, en minnun o -mienun -sɔn, en "nyian bε, minnun o -mienun yrɪ, en o -kɔ o -fɔlɛ -pu 'kuin. ³⁷ Minnun o -mienun tɛɛ 'kɔlɛ -a, en minnun o -mienun "nen jɛɛn 'ji "fli, en minnun 'wɪ wɪ 'pa o -mienun da -a -nan nen minnun o tɛɛ -kuli -tan sɛn -a. En o -mienun -le vɛ bε, minnun o -sɔn -te o 'tɛ "paa o da. 'Wɪ zɛɛ -yee "wεan nen o -nyrannan "ka "dɪ, te o -cia "wɔɔɔ -a. O drɛ 'yalɛ -tɛnɔn 'a, en -wi 'kɔlɛ nen waa wo 'o da "le sɔ -le 'wɪ 'zɔ. ³⁸ O -cia yɔɔɔɔ -a "buinun da 'lee pɔnnun yei. O nyian kunun ji, en -te o -yrɛ 'yɪ 'trɛ 'ji bε o nyian "ji. Minnun zɛɛ Bali 'ka -a yɛɛ "yi "le o -fɔ 'trɛ nen e ya 'e fadɪ 'wɪ 'wɪɔɔɔ "a 'gɔɛ -a da dɪ.

³⁹ Minnun pɛɛnɔn zɛɛ -wee yi -teradɪ Bali da -le "wεan bε, Bali o 'tɔ "yi 'vɪ. 'Pian fɛ nen Bali -tɔ da 'nan -e -nɔan "minnun lɛ bε, ya'a -nɔnle -wɛɛ "dɪ. ⁴⁰ Kɔɔ 'wɪ nen e "mlianla "da "bɛ, -a -cin nen Bali 'ji 'nan e dra -kaa pɛɛnɔn lɛ. E 'ka "vale e dra o 'saza lɛ dɪ -le "wεan.

12

Bali 'wɪ -mie "paaman -kaa 'ji sɔnba "a

¹ -Cee vɛ bε minnun "kaga zɛɛ -wɛɛ drɛ -cee 'wɪ -kɔɔnmannɔn 'a, -yee "wεan nen -kaa -pɔan 'e 'sɔ -cee Bali -sru 'ta wɔɔɔ -ji "le -wee 'wɪ 'zɔ! -Kaa 'pɛ 'e 'si 'wɪ nen e -si -tɔan -cee Bali -sru 'ta wɔɔɔ lɔ bε, -a -sru! 'Wɪ zɛɛ 'wɪ 'wɪɔɔɔɔ nen to pɛɛnɔn man o ya "vale 'o -kaa man ye bε, -nyrɛn. ² -Cee Bali -sru 'ta wɔɔɔ -ji bε,

Zozi -tɔwli "nɛn -kaa -nanjɛn. Zozi zɪɛ e yi -tɛra Bali da, -yɛɛ -si 'lɛ 'sɔ -cɛɛ ɛn e 'bɔ -a 'lɛ 'srannan. E wɔlɪ "man ɛn minnun -a -tɛ yiba "plan da. -Ka 'wɪdɪ zɪɛ -a wɔdɪ bɛ e min -tɛa 'yra -a, 'pian Zozi 'ka 'e "trɔɛn 'tɔlɛ -yrɛ "dɪ. Kɔɔ ci "nrɔndɪ -dan nɛn Bali -taa -a -nɔnlɛ -yrɛ -a 'lɛ 'srannan 'bɛ, -a 'lɛ nɛn -a yɛ ci. 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, e -nyran Bali -pɛ "yi "da, te e mingɔnnɛn -ble minnun da. ³ Minnun 'nan Zozi man -pɛ "kaga "ji, 'pian -a -pɛ 'ka plɔlɛ yi -tɛradɪ Bali da man dɪ. 'Wɪ zɪɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn, -e 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plɔ yi -tɛradɪ Bali da man dɪ.

⁴ Maan -cin -trɔa 'ka 'ji 'nan, 'cee -tɔdɪ 'plɛblɛ -e 'ka vɪlɛ 'ka 'wɪ 'wɪdɪ drɛ dɪɛ, -kadɪ 'wɪ 'ka tian bɔlɛ 'ka man dɪ. ⁵ 'Wɪ nɛn Bali -a 'pla 'yee 'nɛnnun lɛ bɛ, -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn! Yaa 'vɪ 'nan:

«'An 'bɔ Minsan,

-te an ya 'wɪ 'tɔdɪ "paanan

'i 'ji sɔnba "a bɛ,

te 'i 'ci 'e -tɔ lou 'an man dɪ.

ɛn -te an 'wɪ "nɛn kɔɔn 'yɛ bɛ,

te 'i "koe 'e 'si 'i da 'an 'va dɪ.

⁶ Kɔɔ 'an 'bɔ Minsan,

min nɛn maan ye "yi "bɛ,

-a ji nɛn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman sɔnba "a.

ɛn min nɛn maan 'si "va 'mɛn 'nɛn 'a bɛ,

-a ji nɛn an sɔnba 'lɛ wɔ.»

⁷ -Te yra yɪdɪnun a bɔnan 'ka man bɛ, 'ka 'sia 'lɛ 'nan 'ka "tɪ Bali 'bɛ ci 'wɪ planan 'cɛɛ. 'Wɪ 'kpa nɛn, 'nɛn 'tɔ "ka te -a "tɪ 'ka -a soan dɪ. ⁸ Bali 'yee 'nɛnnun pɛɛnɔn 'lɛ bɔ zɪɛ. -Yee "wɛan -te e ya "cee "drɛnan bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan ka ya -yee 'nɛnnun -a. ⁹ -Kaa ci "nrɔn -kaa "tɪnun nɛn 'trɛda bɛ o da -tɔ! Zɪ o -kaa 'lɛ 'bɔ zɪɛ, 'pian te -kaa yɛ "naan o man. -Yee "wɛan Bali nɛn e ya -kaa "tɪ -dan a bɛ, -kaa yɛ 'e 'nan 'man 'e 'cida "da -e -kaa 'belidɪ yɪ. ¹⁰ -Kaa "tɪnun nɛn 'trɛda bɛ, o -kaa 'lɛ 'bɔ o 'bɔ 'ci 'sɔ wɪ yra man, ɛn waa drɛ tɔ "wɛnnɛn 'wɪlɔ. 'Pian Bali -lɛ vɛ bɛ, "e -kaa 'lɛ bɔ 'nan -e -kaa "yi "yɪ -ji, kɔɔ e ya "va 'nan -kaa -kɔn 'saun "lɛ 'yee 'wɪ 'zɔ. ¹¹ Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'wɪ 'tɔdɪ nɛn waa "paaman 'nɛn 'ji sɔnba "a bɛ, -a pou sɪanan 'bɛ 'wɪ "naan 'nɛn 'bɔ man, 'pian -a 'lɛ 'srannan 'bɛ 'nɛn zɪɛ yaa 'nɛn "ble. -Fɔdɪ -trɔɔ -kɔan -yrɔ, ɛn -yee 'ta wɔ -pɛ -kɔan tɪglɪ 'trɛ da.

Tɔ nɛn e 'ka "lɛ 'o srɔan -tɛ dɪɛ, -a -ji nɛn -kaa ci 'gɔ

¹² -Yee "wɛan 'ka "koe 'e 'tɔ 'ka da, -e 'ka 'pɛ nɛn e ci plɔnan bɛ, 'ka -tɔ 'plɛblɛ! ɛn "nyian bɛ 'ka cɛin -sru "nɛn e ci tɔanan bɛ, 'ka -tɔ 'plɛblɛ! ¹³ -Si nɛn e 'sɔdɪ "ji "bɛ, -a da nɛn 'ka 'ta wɔla! 'Ka cɛin nɛn -a "koe "nyan bɛ, te 'e 'sia 'e cin "nɛn "dɪ, 'pian -a "koe 'e 'tɔ 'e da!

¹⁴ 'Ka -wɛɛ 'nan 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va 'ka 'vale min pɛɛnɔn 'a! ɛn 'ka -wɛɛ 'nan 'cee 'ta wɔ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ! Kɔɔ -te 'cee 'ta wɔ -pɛ 'ka 'sɔlɛ Bali lɛ dɪɛ, ka'a Bali ye "fo "dɪ. ¹⁵ 'Ka yɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e 'si Bali -lɛ "yi "bɛ -a -sru "dɪ! ɛn "nyian bɛ, 'ka yɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e nyran 'sia 'e bɔɛzan -tɔ man dɪ! "Tɔgɔ min zɪɛ 'e 'wɪ 'fɔla 'ka yei -e 'wɪ 'bɔ 'e 'ka pɛɛnɔn 'sa. ¹⁶ ɛn "nyian bɛ, 'ka yɛ 'tɔ 'ka cin va -e 'ka 'va min -tɔ 'e vɪlɛ 'e nyinnan lɪ 'lee -kɔnnɛn -a te wa'a tian 'o cin 'palɛ dɪ! Te 'ka 'wɪ drɛ "lɛ Ezo -lɛ 'wɪ 'zɔ dɪ! 'E 'ci nrɔn 'trɛda winun da 'saza, ɛn ya'a "klanlɛ Bali lɔ dɪ, -yee "wɛan 'e 'blɪnan -tan fɛ 'kpɔngbo 'nɛn 'tɔ -va. ¹⁷ Kaa -tɔa 'nan "bɛ -sru yaa wɛɛ 'nan 'e "tɪ 'e -fɛa vɪ 'e man -e -a -blɪnan zɪɛ 'e drɛ -yee vɛ -a 'e "pa 'ji. 'Pian -a "tɪ 'ka 'wɪlɛ "man "dɪ. E -wɔɔ 'tandan, 'pian -a "tɪ 'ka -a drɛlɛ dɪ.

¹⁸ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wɪ nɛn e drɛ Izraɛl 'nɔn lɛ bɛ, -yɛɛ "cɛɛ drɛ 'cee vɛ -a dɪ. Kɔɔ Izraɛl 'nɔn pli pɔn man, te Bali a da. 'Te -dan bɪi pɔn zɪɛ -a da, waa 'yɪ. ɛn laa 'e 'wɪlɛ -wɪlɛ -fɔ pɔn zɪɛ -a da, waa 'yɪ. ɛn fulɔ 'plɛblɛ fɛɛn pɔn zɪɛ -a da, waa yɪ. ¹⁹ ɛn "nyian bɛ, 'bei -dan wɪlɛ, waa 'man. ɛn "nyian bɛ, wei -tɔ wɪlɛ

'pleble 'kpa, waa 'man. "Klan o -tedi 'sia, -a -nan nen waa 'vi 'nan, e 'ka 'le o wei z1ε -a maan di. ²⁰ Fε -le "wean nen o 'w1 z1ε -a 'v1 bε, koo 'w1 nen Bali -a 'v1 bε 'o 'wulo 'ka 'soa "wlu 'di. Yaa 'v1 'nan:

«-Te e ya blamin -a,

εn -te e ya -wi -a,

fε oo fε nen

e kle pōn z1ε -a man bε,

minnun 'o 'te -kolε -a.»

²¹ 'W1 nen e ci dřenan z1ε e min -tea "klan -a "buu "le "wean, Moizi -a 'v1 'nan:

«"Klan 'an -tea "le "wean

an nyōondi 'sia.»

²² 'Pian 'cee vε bε, 'w1 z1ε -yεε "cεε dre 'cεε di. Koo ka pli pōn nen waa laabo Zion bε -a man, Bali nen -a yiε ci "man "bε 'yee 'fla nen ka wla. Zeruzalem nen laji bε -nyren. Fε z1ε -a -nan nen Bali -le 'pasianōn nen laji bε o "kaga 'ci 'o cin yidi te o "fedi -ble. ²³ En "nyian bε, ka pli Zozinōn nen o -te 'e cin da bε o man. O ya "le Bali -le 'nen flinnun nen o 'tō a 'e 'cřen -tedi laji bε -wee 'w1 'zυ. En "nyian bε, ka pli Bali nen e ya 'tredanōn pēēnōn 'le tin 'bazan 'a bε -a man. En "nyian bε, minnun tiglī nen Bali o dre 'saun 'e 'le, εn o kaa bε, o lei man nen ka pli.

²⁴ En "nyian bε, Zozī nen -yεε -maan εn Bali 'ka pli 'e man "nyian 'e 'pee bε, -a man nen ka pli. En "nyian bε, Zozī nyen nen e -sran 'cee "wean bε -a man nen ka pli. Nyen z1ε -a 'pleble "mlian Abel -le vε da.

²⁵ 'Ka dre "yi! -Te Bali a 'w1 tin 'banan 'cεε bε, te 'ka -fōla 'ka "trōen -sru "di! Bali 'w1 'pla Izrael 'nōn le Sinai pōn "srōn, 'pian 'w1 z1ε waa -fōla 'o "trōen -sru, εn Bali 'w1 "nen kōōn -wle. 'Bε nen 'gυε, Bali a laji εn e ya 'w1 planan -cεε. -Te -kaa 'w1 z1ε -a -fōla -kaa "trōen -sru 'bε, Bali 'w1 "nen -kōōnman -cεε -kpō. ²⁶ Tυ nen Bali a 'w1 planan Izrael 'nōn le 'li bε, -a wei 'tre nyōōn. En 'bε nen 'gυε, e -to 'e wei da. E 'nan:

«-A dredi -fu "nyian

'e 'pa -a -tv.

Tυ z1ε -a man bε,

'tre 'saza "cεε maan nyōōnman di,

an labli "paa "va "nyian.»

²⁷ Bali -a 'v1 'nan, -a dredi -fu "nyian 'e 'pa -a -tv. 'W1 z1ε -a vidi -a -kōōnman 'nan, fε pēēnōn nen Bali -a dre bε, -a -nan -nyaan tυ nen Bali 'tre 'lee labli nyōōnman bε -a man. Bali 'w1 z1ε -a dra 'nan -e fεnun tiglī nen wa'a 'kolaman nyōōndi -a diε, 'o 'fυ -nan.

²⁸ Bali -le mingōnnen tre nen fε -tv 'ka 'kolaman -a nyōōndi -a diε, e ya -cee vε -a. -Yee "wean -kaa Bali muo "fō, εn -cee Bali 'sudi bε -kaa dre "le z1ε e "soa Bali le bε -yee 'w1 'zυ! -Kaa 'yra -te Bali lō -e -kaa dre, εn -kaa "klan Bali lō -e -kaa dre! ²⁹ -A -cin 'e 'kōn -kaa 'ji 'nan:

«-Cee Bali bε e ya "le 'te -dan nen

e fε sřeman bε -yee 'w1 'zυ!»

13

"W1 "cēn "nen min -a dra te e "soa Bali lε?

¹ Te 'ka cin yidi 'yi 'le 'to 'ka Zozinōn yei "di! ² Te 'w1 'gυε -a -cin 'e 'san 'ka 'ji di, minnun nen o bōala 'ka 'va bε, 'ka o 'kun 'ka 'pε "fli "a! 'W1 z1ε -a dredi man bε, min -mienun nyinnannan "nōn Bali -le 'pasianōn nen laji bε -wle, wa'a -tōle di. ³ Minnun nen -pυ 'kuin bε, 'ka 'ci "nrōn o da "le 'nan 'ka 'bō nen -pυ 'kuin. En minnun nen o ci 'te 'panan o da bε, 'ka 'ci "nrōn o da "le 'nan 'ka da nen o ci 'te 'panan.

⁴ Lumōn 'lee -klōnmōn -le cin 'padī bē, 'ka 'sia 'wī -dan tū -a. Te -klōnmōn 'e nyin lī pee -sru "nyian dī, en te lumōn 'e nyin -kōnnēn pee -sru "nyian dī. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'jī 'nan, Bali tin -tēa "minnun pēēnōn nēn o nyianla lī 'lee -kōnnēn -a te wa'a o cin 'palē dīe o da, en e tin -tēa "min nan -wēēnōn 'lee min -sran -wēēnōn da.

⁵ Te 'ka "lala yī "yī "būb "dī! 'Pian fēnun nēn 'ka 'lō bē, 'e 'ka 'ci "nran, kōō Bali -a 'vī 'e 'bō 'a 'nan:

«Mēin 'tūē 'e "tun "dī,

en ma'an 'pē 'sia 'i -sru "dī.»

⁶ 'Wī zīē -yēē "wēan nēn e ya "le -kaa "kōē 'e 'kōn -kaa da -a vidī -a 'nan:

«Mīsan 'bē "paa 'an 'va,

nyēn 'ka 'an 'jī dī.

Blamin 'ka 'kolaman 'wī 'tō drēdī -a 'mēn

-e 'yaan 'tē "klan -a dī.»

⁷ 'Ka 'lēnōn nēn o Bali -le 'wī 'paa 'ka 'jī 'e tēdē bē, 'ka 'ci "nrōn -wēē 'wī drēdī da, en 'ka 'ci "nrōn -wēē -kadī da! 'Cēē yī -tēra Zozi da -jī bē, 'o drē 'cēē 'wī -kōōn "mannōn 'a. ⁸ -A -cin 'e 'kōn 'ka 'jī 'nan, Zozi Crizi -tūwli "nēn 'lī bē, -nyrēn tian cēēgō yī -a, en -yēē fo -nan 'lī 'trilīi.

⁹ -Yēē "wēan te 'ka 'flī 'tūī -e 'ka sōōnla 'wī "paadī -trē -sru -e 'ka 'si -si tūglī da dī! "Yī "nēn Bali -a drē 'cēē bē -a da nēn 'ka 'ci "nrōn -e 'ka 'kōn 'ka 'tōdī 'plēblē Bali -sru 'ta wōdī -jī. -Blīfē -mīēnun drēdī min 'srōēn 'a bē, e ya "tun. -Yēē "cēē min -tōa 'plēblē Bali -sru 'ta wōdī -jī dī.

¹⁰ 'Sraga nēn Zozi 'a 'bū bē, -cēē "nēn "blē. 'Pian minnun nēn o Bali -paan tian "le Bali -pannōn 'a dra 'lī -tandan -jī bē -yēē 'wī 'zō bē, wa'a 'kolaman -e "o "nēn "blī dī.

¹¹ Fē nēn maan 'vī zīē, -yēē cī 'nan lē -tōdū pēēnōn man bē, Izraēl 'nōn -taa -wēē 'wī 'wīdī "nan fē -a. Bali -pannōn -a "sia -e 'o -tē. Bali -pannōn 'tazan -a nyēn "sia, -e 'e wla fēnan 'saunzaun 'kpa -nan. Fē zīē -a -nan nēn e nyēn 'bō -sēanla -e Bali 'e -wēē 'wī 'wīdī fūi. 'Pian -wī 'bō nēn waa -tē bē, o -kō -a 'tē 'blīlē 'fla -sru.

¹² 'Wī zīē -yēē "wēan nēn zī Zozi nyēn "ta -sēanla -e 'e minnun drē 'saun Bali 'lē bē, e -kū 'e yra yīlē 'fla -sru. ¹³ -Kaa 'bō "nyian, -kaa -kū Zozi 'va 'fla -sru, en -kaa 'wī "man -e -kaa yra yī -kaa 'vale waa 'e cin va. ¹⁴ -Kaa flā nēn 'trē 'gūē -a da bē, ya'a 'fo 'nan 'lī 'trilīi dī, 'pian -kaa ya -a -wēēnan 'nan 'flā nēn e -fo -nan 'lī 'trilīi bē 'e drē -cēē vē -a.

¹⁵ 'Wī nēn Zozi -a drē zīē, -yēē "wēan nēn e ya "le -kaa Bali 'tō -dan vī tū pēēnōn man! -Cēē 'sraga nēn -kaa bō Bali muo "fō vē -a bē, -nyrēn zīē. ¹⁶ 'Pian te 'ka 'ci 'e 'san "yī 'drēdī man dī! En te 'ka 'ci 'e 'san 'padī -a 'ka cin va dī! 'Wī pēēnōn zīē -a drēdī 'sō Bali lē, 'cēē 'sraga bōdī Bali lē nēn "nyian zīē.

¹⁷ 'Ka "trōēn "tō 'wī nēn 'ka 'lēnōn -a vē 'cēē bē -yrē, en 'ka 'ta wōla "da! -Wēē yīē -tōa 'ka 'va, en 'wī pēēnōn nēn waa dra bē waa 'sinan "paa Bali lē. -Te ka o wei 'man en ka 'ta 'wōla "da "bē, o -wēē 'nyranman "paa cī "nrandī -a. Kōō -te o 'nyranman 'pa 'wī 'nanmandī -a bē, e 'ka 'cēē 'wī 'yī "a "fo "dī.

¹⁸ 'Ka Bali trū 'ba 'kūē 'wī man! Kūa -tōa 'nan 'kūē 'wulo -jī "nrōndī 'ka tin tēa 'kū da dī. Kōō 'wī pēēnōn 'jī bē, kū -wēēman 'nan 'kūē 'ta wū -pē 'e 'kōn "yī.

¹⁹ Maan laabo 'ka 'lō 'nan, 'ka Bali trū 'ba 'mēn 'wī man, 'dū -e Bali 'e 'si 'lē 'sū -e 'an 'lī 'an da 'ka 'va.

Yaa 'le 'sran o 'tō bōdī -a

²⁰ Bali 'bē -fōdī -trōō -noan "min lē. -Kaa san Zozi a -yēē 'blā -sru "pinzan -dan a, en Bali 'bō 'bē wluān -kanōn 'va. Bali -a nyēn 'si en e minnun plī 'a 'e man 'lī "fo "lē vē -a. ²¹ Bali zīē 'e 'pa 'ka 'va, -e 'ka -kōla 'wī "yī pēēnōn nēn e cī -a cī 'sō 'a bē, -a drēdī -a. Zozi Crizi 'e 'plēblē 'nōn 'cēē -e 'ka 'wunūn zīē -a drē. 'Tō -dan 'e 'kōn Zozi 'lē vē -a 'lī 'trilīi! Amēn!

²² 'An "bui Zozinon, 'wunun nen maan 'pla 'cee be, te 'ka -fola 'ka "troen -sru "di, koo e 'ka 'wi "kaga "a di.

²³ Maan -nan see wo 'cee 'nan, o 'si -kaa "bui Timote man. -Te e 'bola 'an 'va 'gve, -e 'ku 'lv 'ka 'ta -nanjen.

²⁴ An 'ka 'lenon peenon 'to bo, en an Zozinon 'to bo. Zozinon nen Itali be, o 'nan 'o 'ka 'to bo.

²⁵ Bali -le "yi 'e 'kon 'ka peenon 'va!

'Fluba nɛn Zaji -a crɛn -tɛ

¹'An 'bɔ Zaji nɛn an Bali 'lee Minsan Zozi Crizi "sua bɛ, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Maan crɛn -tɛ Bali -le minnun pɛɛnɔn nɛn 'o fuiladɪ "man 'trɛda bɛ, -wɛ. An 'ka 'tɔ bo.

E 'ka "le Zozizan 'e 'ci-fɔɔ "di!

²'An "bʊ Zozinɔn, 'wɪ 'tɔndɔn pɛɛnɔn nɛn o bɔa 'ka man bɛ, 'ka yɪ 'cee ci "nran wɪ -a. ³Kɔɔ te ka yɪ -tɛra Bali da bɛ, ka bɔala 'ji, -e 'e -pɔan 'sɔdɪ -nɔn 'cɛɛ. ⁴'Ka yɪɛ 'trɔa "da, -e -pɔan 'sɔdɪ zɪɛ 'e 'kʊ 'kaa -trilii "le zɪ e ci Bali ci 'sɔ 'a bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. -E 'ka 'kɔn tɪglɪ, te 'ka drɛ wɪ a 'e 'sɔdɪ "ji Bali 'lɛ.

⁵'Pian -te min -tʊ a 'ka yei 'nan 'wɪ nɛn kɔ 'e drɛ ya'a tɔa dɪɛ, 'e laabʊ Bali 'lɔ. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔan -yrɛ "le zɪ yaa laabʊ -yrɔ "bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Kɔɔ ya'a min bo "va "dɪ, ɛn yaa -nɔan 'e "tun. ⁶'Pian min 'bɔ 'e yɪ -tɛra "da -e 'e laabʊ -yrɔ. Te 'e 'ci -fɔɔ "dɪ. Kɔɔ min nɛn 'e 'ci-fɔɔman bɛ, e ya "le 'pɛzannɛn nɛn fulɔ 'ta -tɔa "man "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. ⁷Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, te -a -cin 'e 'kɔn min zɪɛ -a -ji 'nan, 'e fɛ -tʊ ye Minsan 'lɔ "fo "dɪ. ⁸Kɔɔ min nɛn 'e 'ci -fɔɔman bɛ, -a -wulo -ji wɪ 'ka -tɔwli "dɪ. ɛn -yee 'wɪ pɛɛnɔn drɛdɪ -ji bɛ, ya'a 'e yɪɛ 'tɔala 'wɪ 'tʊ da tɪglɪ -e 'e drɛ dɪ.

Seezan 'lee fɛzan -le 'wɪ

⁹Min nɛn e ya seezan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a san ci 'e "nran 'nan, Bali 'e dra min -dan a. ¹⁰'Pian min nɛn e ya fɛzan -a, ɛn e sɔɔnla Zozi -sru "bɛ, -a -cin 'e 'kɔn -a san ji 'nan, e 'ka min -dan a Bali 'lɛ "fo "dɪ. Kɔɔ e "sia 'e yɪfɛ -sru "le zɪ lu 'e -fui -tɛa, -e 'e 'sran bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ¹¹-Te yɪdɛ bii 'plɛblɛ bɛ, -e lu -fui 'e 'sran, te -yee fɛnyian -nyan. Zɪ fɛzan "sia 'e yɪfɛ da zɪɛ.

'Wɪ 'wliɪ "drɛdɪ -taala 'kɔ!

¹²Min nɛn 'wɪ 'wliɪ "cin -trɔa "ji ɛn ya'a drɛlɛ dɪɛ, Bali -le -fɛa -a san man. Kɔɔ -te -a san 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn zɪɛ -trilii ɛn e 'bɔla -a -wulo planan "bɛ, 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ e ya -yee vɛ -a. Minnun nɛn o Bali ye "yɪ "bɛ o -kopa nɛn zɪɛ.

¹³Min nɛn 'wɪ 'wliɪ "cin -trɔa "ji "bɛ, te 'e 'pa Bali da dɪ! Kɔɔ 'wɪ 'wliɪ "cin 'ka Bali ji dɪ, ɛn Bali 'ka 'wɪ 'wliɪ "cin tɔala min ji dɪ. ¹⁴'Pian blamin 'bɔ 'wulo -ji wɪ 'bɛ see "paaman, -e 'e 'wɪ 'wliɪ "drɛdɪ -cin -tɔ "ji. ¹⁵-Te min sɔɔnla 'e 'wulo -ji "nrɔndɪ 'wliɪ zɪɛ -a -sru "bɛ, -e 'e 'wɪ 'wliɪ "drɛ. ɛn -te min 'wɪ 'wliɪ drɛ 'trilii bɛ, -a 'le 'sranan "nɛn -kadɪ -a.

¹⁶'An "bʊ Zozinɔn, an 'ka ye "yɪ 'kpa. Te 'ka 'wɪ 'gʊɛ -a "sia 'ka see "paa wɪ -a dɪ. ¹⁷Maan vɛ 'cɛɛ 'nan, 'wɪ "yɪ 'lee 'wɪ tɪglɪ pɛɛnɔn "sia Bali va lou. -Yɛɛ laji fɛnun pɛɛnɔn nɛn o "bia bɛ o drɛ. Fɛnun pɛɛnɔn zɪɛ 'o 'man limlan, 'pian Bali 'ka 'limlan 'li "fo "dɪ. ¹⁸Bali 'bɔ 'ci 'sɔ 'a nɛn, e -kaa drɛ 'yee 'nɛnnun -a. Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn e ya 'wɪ tɪglɪ 'a bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e 'belidɪ 'nɔn -cɛɛ 'nan, -e -kaa kɔn 'e 'pɛ drɛvɛ flin -a.

'Ka "trɔɛn "tɔ Bali wei lɛ, -e 'ka 'ta wɔla "da!

¹⁹'An "bʊ Zozinɔn, an 'ka ye "yɪ 'kpa. 'Wɪ 'gʊɛ -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji. 'Ka "trɔɛn 'e 'wɪ man! Te 'ka 'lɛbo 'e 'fɔ 'e 'flin -e 'e 'wɪ dɪ! ɛn te 'bli 'e 'fɔ 'ka 'ji tada dɪ! ²⁰Kɔɔ -te 'bli 'fɔ min ji bɛ, ya'a Bali ci 'sɔ wɪnun dra "fo "dɪ! ²¹-Yee "wɛan nɛn 'ka 'wɪ pɛɛnɔn nɛn e min 'tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a 'tʊ, 'lee 'wɪ 'wliɪ pɛɛnɔn, -e 'ka 'wɪ Bali wei nɛn waa 'vɪ 'cɛɛ bɛ -a man, -e 'e -kɔla 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji -le "wɛan.

22 Te 'ka 'fli sɛɛ wʊ 'nan ka ya Bali wei mannan dɪ! 'Pian -te kaa 'man bɛ, 'ka 'ta wʊla "da! 23 -Yɛɛ cɪ 'nan, min nɛn 'e "trɔɛn -tɔa Bali wei lɛ, te ya'a 'ta 'wo "da "dɛ, yaa dra "le 'nan min -tʊ 'bɛ 'e 'fli -nanjɛɛn -niannun 'ji, ɛn 'e 'fli -tɔ klɔ 'yɪ. 24 Zɪ e cɛɛn "man ɛn e -kʊ bɛ, 'nun tɔɔn -a -tɔ klɔ 'san 'e 'fli ji. 25 'Pian bii nɛn 'i yɪɛ -trɔa Bali wei tɪglɪ nɛn e min "sia 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔanba -ji bɛ -a da bɛ, Bali -fɛa ve 'i man. Kɔɔ 'i "trɔɛn 'tɔ -yrɛ, ɛn i kɔala "man, ɛn -a -cin 'ka 'sanlɛ 'i 'ji dɪ, 'pian i 'ta 'wʊla "da.

26 Min nɛn e 'nan e ya Bali -sru, te ya'a 'kɔlaman 'e wei 'kundɪ -a dɛ, te e ya 'e 'fli sɛɛ wʊnan. Te -yee 'ta wʊdɪ Bali -sru "bɛ -a -ci "ka "dɪ. 27 'Pian -kaa "tɪ Bali bɔdɪ tɪglɪ nɛn 'nan, blamin 'e yɪɛ 'tɔ "tɪ lee "bʊ "ka "da "nennun 'lee -calenun va 'wee yra yɪdɪ -ji. ɛn "nyian 'nan blamin 'e 'fli 'kun -e 'e vɪlɛ 'e 'wɪ 'wɪdɪ "tʊwli "drɛ dɪ.

2

Te 'ka min bʊ "va dɪ!

1 'An "bʊɪ Zozinɔn, kaa nɛn ka yi -tɛra mingɔnnɛn -kaa san Zozɪ Crizɪ da bɛ, te 'ka min bʊ "va "dɪ. 2 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da. Fɛzan -tʊ wla 'cee cin yɪ 'kuin 'e 'pɛ 'wɛɛ man le -sɪga, ɛn 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a. Seezan -tʊ wla "nyian 'cee cin yɪ 'kɔn 'lein zɪɛ -a -ji, te sɔ "cɛɛndɪ a "da. 3 Min nɛn 'e 'ta le sɔ fɛnyian -a bɛ, kaa -nanjɛn, ɛn 'ka 'nyrannan fɛnyian -nɔn -yrɛ. 'Pian kaa 'vɪ seezan "le "lɛ 'nan: «Bii 'gʊ, "i "tɔ wʊ lou, ɛn -te i ya "va "bɛ, 'i 'nyran 'mɛn pɛin "srɔn "tra.» 4 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya min bʊdɪ "va "wɪdɪ "a.

5 'An "bʊɪ Zozinɔn, an 'ka ye "yi 'kpa. 'Ka "trɔɛn "tɔ 'wɪ 'gʊɛ -yrɛ! Maan ve 'cee 'nan, minnun nɛn o cɪ seenɔn 'a 'trɛ 'gʊɛ -a da bɛ, Bali o 'si "va 'nan, -e 'e o drɛ fɛnɔn 'a 'wee yi -tɛradɪ 'e da man, -e 'o 'kʊ 'yee mingɔnnɛn trɛ nɛn yaa 'pla minnun nɛn waa ye "yi "bɛ, -wɛɛ "bɛ -a da. 6 'Pian 'cee vɛ bɛ, ka'a seenɔn 'siala min -a dɪ, fɛnɔn nɛn ka o ye "yi. -Mɛ "le "wɛan nɛn kaa dra zɪ? Fɛnɔn 'bɛ 'tɛ "paa 'ka da, ɛn -wɛɛ -kʊ 'kaa tin 'banɔn 'cɛin -da. 7 ɛn -wɛɛ 'tɔ "srɔnman 'tɔ fɛnyian nɛn Zozɪ Crizɪ 'tɔ a bɛ -a man.

8 Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -yee -pɛi -tɔ wɪ -dan tʊ -a. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan: «'I bɔɛzan -tʊ yɪ "yi 'le 'yie 'wɪ 'zʊ!»

-Te 'wɪ zɪɛ -a drɛnan nɛn ka cɪ bɛ, te ka 'wɪ "yi drɛ. 9 'Pian -te ka min 'bʊ "va "bɛ, te ka 'wɪ 'wɪdɪ drɛ. ɛn te Bali -le -pɛi zɪɛ e tin -tɛa 'ka da Bali 'lɛ. 10 Kɔɔ -te min Bali -le -pɛi -tʊwli "cɛ srɛ bɛ, te yaa pɛɛnɔn srɛ "fo. 11 Bali -a 'vɪ 'nan:

«Te blamin 'e min nan -wɛɛ "dɪ,
ɛn te 'e min -sran -wɛɛ "dɪ!»

ɛn yaa 'vɪ "nyian 'nan:

«Te blamin 'e drɛ min -tɛzan -a dɪ!»

-Te min 'ka min nan -wɛɛɛ dɪ, 'pian ɛn e drɛ min -tɛzan -a bɛ, te ya'a 'ta wɛɛa Bali wei da "fo "dɪ.

12 -Yee "wɛan maan ve 'cɛɛ 'nan, -te 'ka "ta "we, ɛn 'ka "ta 'wɪ dra bɛ, -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali wei nɛn e min "sia 'wɪ 'wɪdɪ "le nɔanba -ji bɛ, e 'cee tin 'baa. 13 Kɔɔ yɪ nɛn Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ, min nɛn ya'a 'e bɔɛnun nyrinda 'silɛ dɛ, Bali 'ka -a san nyrinda sia dɪ. 'Pian min nɛn 'e bɔɛnun nyrinda 'si bɛ, te "klan 'e 'kɔn -a san -ji dɪ.

Yi -tɛradɪ Bali da 'lee min drɛ wɪ

14 'An "bʊɪ Zozinɔn, -te min -a 'vɪ 'nan, an yi -tɛala Bali da, te ya'a kɔɔnman 'e drɛ wɪ -a dɛ, -a -ci nɛn 'nɔn? -Yee yi -tɛradɪ Bali da zɪɛ, ya'a sia 'wɪ 'ji "fo "dɪ.

15 'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ 'gʊɛ -a da. 'Ka "bʊɪ Zozizan 'tʊ a 'ka 'va, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ, 'ka "blu

Zozizan 'tu a 'ka 'va, -a ta so 'ka "di, en -a -blife "ka "di. ¹⁶ En kaa 'v1 -yre 'nan: «Kv ya yi pee nyan. I -fv -trɔɔ. Bali 'e fe nen yia -weeman be -a -non 'yie.» 'Pian fe nen 'e kl1 "man "be, ka'a -nonle -yre "di. 'W1 z1e -a dre d1 be, -a -ci "ka "fo "di. ¹⁷ -A -tɔwli "nen "nyian yi -teradı Bali da -a. Min nen e yi -teala Bali da, en ya'a kɔɔnman 'e dre winun -a d1e, min z1e -yee yi -teradı Bali da -ci "ka "fo "di.

¹⁸ En "nyian be, -te min -a 'v1 'men 'nan: «Min -tu yi -teala Bali da, en min pee "e "yi "dra minnun le.»

Tɔɔn maan laabo min z1e -yrɔ 'nan, 'i 'yie yi -teradı Bali da nen wa'a kɔɔnman o dre w1 -a d1e, -a -ci -kɔɔn 'men! -E 'an 'men yi -teradı Bali da -ci -kɔɔn 'yie 'an dre w1 -a. ¹⁹ I yi -teala "da 'nan Bali a -tɔwli "ce. 'W1 'kpa nen. 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, -yɔ -wliɔn "o yi -teala "nyian "da z1, en o "klanman -yrɔ.

²⁰ -Blɔzan, i ya "vale 'an -ci -kɔɔn 'yie 'nan, yi -teradı Bali da nen wa'a kɔɔnman 'o dre w1 -a d1e, -a -ci "ka "dɔɔ? ²¹ -Me "le "wean nen Bali -kaa tra Abraam 'sia min tɔgl 'a? -A dre w1 man nen. Kɔɔ Abraam w1 "man, en e 'e 'p1 Izak 'si, yaa -non Bali le 'sraga bɔve -a Bali -pan "dave da. ²² Yia 'yi? -A dre w1 'lee -yee yi -teradı Bali da dre 'tɔwli. En -yee yi -teradı Bali da 'e 'le sɔɔ -a dre w1 man. ²³ 'W1 'bɔ z1e -yee "wean e ya 'e 'cɔen -te d1 Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tera Bali wei da,
en Bali -a 'sia min tɔgl 'a
'yee yi -teradı 'e da man.»

Bali -a laabɔ 'e bee. ²⁴ -Yee "wean maan 'v1 'ce 'nan, Bali min "siala min tɔgl 'a 'e dre w1 'lee 'yee yi -teradı 'e da man, 'pian ya'a siala min tɔgl 'a 'yee yi -teradı Bali da "saza "ce "man di.

²⁵ 'W1 'tɔwli z1e -yee dre "nyian -kɔnɔn -weezan nen waa laabo Rab be -yee ve -a. Bali -a "sia limɔn tɔgl 'a 'e dre w1 man. Kɔɔ minnun nen Zozue o 'pa 'sia be, e 'pa 'o 'va, en e -si -tu kɔɔn -wle 'nan 'o 'te -ji "da.

²⁶ Kaa -tɔa 'nan -te 'flind1 -nyan min lɔ be, te e -ka. -A -tɔwli "nen "nyian yi -teradı Bali da -le ve -a. Yi -teradı Bali da nen wa'a kɔɔnman 'o dre w1 -a d1e, te e ya 'e 'kad1.

3

Min nɔen 'le 'w1

¹ 'An "bɔ1 Zozinɔn, te 'ka v1nan 'ka pɛɛnɔn 'e dre Bali wei "paanɔn 'a d1. Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, 'kv Bali wei "paanɔn be, Bali 'kve 'w1 tin "baa 'pleble 'e "mlian min peenun -le ve da. ² -Kaa pɛɛnɔn -pe "saanman 'w1 'wli d1 'va 'w1 'kaga "ji. -Te min 'lewei 'ka "saanle -tɔwli 'w1 'wli d1 'va d1e, te min nen -a dre w1 a 'e 'le sɔɔ d1 be, -nyɔen. Te e -kɔlaman 'e 'fli 'kund1 -a "fo.

³ 'Ka 'ci "nɔn 'w1 'gɔe -a da. -Kaa -bulale wle wo -sɔnɔn 'le, 'nan -e 'o -kaa wei man, -e -kaa -kɔla "o plad1 -a. ⁴ En "nyian be, 'ka 'ci "nɔn -klɔ -dandannun da. -Te -klɔ -a -dan 'kɔ oo, -a -trɔa "ve -si yra a "wennɔn. -Te fulɔ 'pleble a 'ta 'tɔnan "man "be, -a -trɔa "ve -si yra "wennɔn z1e -yee -maan -e -a -fɔzan 'e -trɔa -si yra. ⁵ -A -tɔwli "nen "nyian min nɔen 'le ve -a. E ya min man mennun va "wennɔn, 'pian -yee -maan -e 'w1 -dan 'e 'fɔla.

En "nyian be 'ka 'ci "nɔn plɔ -dan nen 'te "wennɔn -fɔla 'ji be -a da. ⁶ Min nɔen a "le 'te 'le 'w1 'zɔ. -A da nen 'w1 'wli d1 'tɔ -tɔ d1 pɛɛnɔn ci. E ya -kaa man mennun va, en -yee -kaa munmuɔn "tri -tɔa. Maan ve 'ce 'nan, -e 'e 'sia yi nen o min -yaa "da "trilii, -e -a -ka yi 'e bɔ be, -a nɔen 'be 'te wo -yee 'treda va. 'Te z1e Satan -va nen e "sia.

⁷ Min -kɔlaman -e 'e luji wi pɛɛnɔn, 'lee "lomannun, 'lee pɔnennun, 'lee fe pɛɛnɔn nen o 'ta wɔla 'o 'kɔlenɔn "be, o 'le bɔ. ⁸ 'Pian min -tu 'ka 'kɔlaman 'e

nɾɛn pladı -a "fo "dı. Fɛ -wlıdı "nɛn, ya'a 'tɔa 'e "pa 'ji flu dıɛ, -nyɾɛn. E ya 'e fadı min -tɛ 'yile -a.

⁹Nɾɛn zıɛ -a 'bɔ 'a nɛn -kaa Mınsan nɛn e cı -kaa "tı "a bɛ, -a 'tɔ bɔa. ɛn -a 'bɔ 'a nɛn -kaa wei "paala blamin nɛn Bali -a drɛ "le 'yee 'wı 'zɔ bɛ, -a man. ¹⁰Min 'le 'a nɛn min -fɛa ve min man. ɛn min 'le 'tɔwlı zıɛ -a 'bɔ 'a nɛn min 'e wei "paala min man. 'An beenun, te 'cee vɛ 'e 'kɔn zıɛ dı! ¹¹Fɛnan nɛn 'yi bɔala bɛ, 'e drɛ 'cee 'wı -kɔn "manvɛ -a! 'Yi 'nɔnnɔn 'lee 'yi nyɾannyran 'ka 'bɔala fɛ -tɔwlı zıɛ -a -nan 'e cin -a dı. ¹²ɛn "nyian bɛ, -lomin yiba 'ka 'baa -voga -a dı, ɛn -mango yiba 'ka 'baa -lomin -a dı. ɛn 'yi 'wɛwɛa 'lee 'yi 'nɔnnɔn 'ka bɔala 'yi bɔalan 'tɔwlı "nan dı.

Laji 'wı 'tɔdı

¹³-Te min -tɔ a 'ka yei, te 'wı pɛɛnɔn 'cin a "ji, ɛn e 'wı -tɔa "bɛ, 'e -kɔn 'yee -kɔndı "yi 'lee 'e drɛ wınun tıgı 'a. ¹⁴'Pian -te man bɔdı -nɔnnɔn -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔn 'cee 'wı 'tɔdı -a "fo "dı. ɛn -te bɔɛ "blıdı -cin a 'ka 'ji bɛ, te 'ka 'fli -kɔn 'cee 'wı 'tɔdı -a "fo "dı. Kɔɔ -te 'ka 'fli -kɔn 'nan ka ya 'wı 'tɔnɔn 'a bɛ, te ka 'wlu -sɛan. ¹⁵'Wı 'tɔdı zıɛ, Bali "cɛɛ 'bɛ -nɔan "dı. E "sia 'trɛda 'gɔ, ɛn min 'bɔ -wulo -ji nɛn e -tɔala. Satan -va nɛn e "sia. ¹⁶Fɛ nɛn maan ve zıɛ -yɛɛ cı 'nan, -te man bɔdı a fɛnan, ɛn bɔɛ "blıdı a fɛnan bɛ, fɛ zıɛ -a -nan 'ka flu "fo "dı. 'Wı wlıdı 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn a -nan.

¹⁷'Pian 'wı 'tɔdı nɛn e "sia Bali va bɛ, e ya 'wı 'tɔdı tıgı 'a. E min dra min -trɔɔ -a, ɛn e min dra min ci "yızan 'a. Min zıɛ e min wei maan, min nyɾında -sɛan "da, ɛn e "yi "dra min lɛ. Ya'a min bɔ "va "dı, ɛn ya'a 'wı 'dra -dawlı a dı.

¹⁸Mınnun nɛn waa -wɛɛman -trɔɔ 'nan mınnun yei 'e 'fɔ -trɔɔ bɛ, -a 'le 'srannan "bɛ 'wı "yi "drɛdı nun "bɛ -taa "bɔlɛa.

4

'Ka Satan 'tvi -e 'ka -sɔnla Bali -sru!

¹-Kulinun a 'ka yei, ɛn 'wı 'blıdnun a 'ka yei. Nyin zia nɛn 'wınun zıɛ -a pou 'si? Maan ve 'cɛɛ 'nan, 'ka 'bɔ 'wulo -ji "nɾɔndı -wlıdnun nɛn ka 'ta wɔla "da "bɛ -yɛɛ -maan 'wınun a 'ka yei. ²Ka ya "vale fɛ -tɔ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a ye dıɛ, te ka 'nandı 'sia min man "le 'ka -tɛ. ɛn ka ya "vale 'nan 'ka bɔɛzan -tɔ -lɔ fɛ 'e drɛ 'cee vɛ -a, 'pian -te ka'a 'kɔlaman -a yıdı -a dıɛ, te -kulinun 'lee 'wı 'blıdnun wla 'ka yei. Fɛ nɛn ka cı "va "bɛ ka'a ye dı, ka'a laabo Bali lɔ dı -le "wɛan. ³ɛn -te kaa laabu Bali lɔ bɛ, ya'a nɔan 'cɛɛ dı, kɔɔ -a laabu "manwı a -wlıdı. Kaa laabo 'nan, -e 'ka 'fli ci 'sɔ wınun drɛ -a.

⁴Ka "we "flıvlı Bali man "le lımɔn nɛn e 'si 'e 'srann wlu, ɛn e -kɔ -kɔnnɛn pee -va bɛ -yee 'wı 'zɔ. 'Trɛda fɛnun yıdı "yi "bɛ, e ya Bali 'nan man wı -a. Ka'a -ci tɔa dɔv? Min ɔɔ min nɛn e 'trɛda fɛnun pɛɛnɔn ye "yi "bɛ, 'e 'fli dra Bali 'nanmanzan 'a. ⁵E ya 'e 'crɛn -tɛdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Lei nɛn Bali -a -nɔn 'cɛɛ bɛ,
Bali -a ye "yi, ɛn e man bɔ "da!»

Te -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, 'wı zıɛ e ya 'wı "tun "a dı! ⁶'Pian "yi "nɛn Bali -a dra -cɛɛ bɛ e "mlıanla "da. Kɔɔ e ya 'e 'crɛn -tɛdı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Mınnun nɛn ɔ 'fli dra -dandan bɛ

Bali 'ka ɔ ye "yi "dı.

'Pian e "yi "dra mınnun nɛn

wa'a 'o 'fli kɔɔnman dıɛ -wɛlɛ.»

⁷-Yee "wɛan nɛn 'ka 'wı "man 'ka 'ci 'fıdaa 'a, -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru! Te 'ka tɔa Satan lɛ dı! 'Ka drɛ zıɛ -e 'e 'si 'ka man -kɔɔbılı! ⁸'Ka -pli Bali man, -e 'e -pli 'ka man! 'Wı 'wlıdı "drɛnɔn, 'ka 'pɛ 'e 'si 'wı 'wlıdı -sru! Kaa nɛn 'ka 'ci -fɔɔman

Bali-sru 'ta wɔdɪ -ji bɛ, 'ka 'ci 'si 'fɪdaa -e 'ka 'ta wɔla Bali -sru. ⁹ 'Wɪ 'wɪlɪdɪnɪn nɛn kaa drɔ bɛ, -a 'wɪ 'e 'nan 'ka man! 'O 'ka 'ta drɛ -trɔdrɔ! 'Ka 'wu! 'Ka 'cee 'shɛ 'blɪdɪ lɪla 'da -wuɔdɪ -a! 'Ka 'cee 'ci 'nrandɪ lɪla 'da -trundɪ -a! ¹⁰ 'Ka 'fli drɛ 'wɛnnɔn Bali 'lɛ, -e 'ka drɛ -dan!

Te 'ka min 'tɔ 'tɛ dɪ!

¹¹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka 'wɪ 'ka cin man -wɪlɪdɪ "dɪ! Min nɛn e 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'vɪ 'e "bɔɪ -tɔ man, -te 'bɛ "cɛɛ dɪ yaa 'tɔ 'tɛ bɛ, te e 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'vɪ Bali -le -pei man, ɛn e tin -tɛ "da. -Yɛɛ cɪ 'nan, -te i 'wɪ 'wɪlɪdɪ 'vɪ Bali -le -pei man bɛ, te yɪ 'a 'ta wɔlɛa "da "dɪ, 'pian te i drɛ -a man tin 'bazan 'a. ¹² Bali -tɔwɪli 'bɛ -pei -tɔ minnɪn lɛ, ɛn -yɛɛ cɪ -a ta tin 'bazan a. -A -tɔwɪli 'bɛ -kɔlaman min 'sɪdɪ -a 'wɪ 'jɪ, 'lee min -tɛdɪ -a. 'I 'fli 'sɪala 'kɔ, ɛn i "we 'i bɔɛnɪn man zɪɛ.

Fɛnɔn, te 'ka 'fli 'sia -dan dɪ!

¹³ Kaa nɛn kaa ve 'nan: «Cɛɛgɔ 'lee "trɛ "a kɔ -kɔ 'fla 'gɔvɛ -a da, kɔ lɛ -tɔ -tɛa "nan nɪn, kɔ 'flɛ -taan -e 'kɔ "lala yɪ» bɛ, 'ka drɛ "yɪ! ¹⁴ 'Ka 'a "trɛ wɪ tɔa dɪ. Ka ya "le "lolu -koei "wɛnnɛn nɛn e -tɔala -voo, -e 'e 'si 'nan bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁵ 'Wɪ nɛn kɔ 'ka vɪ bɛ, -nyrɛn 'gɔ. 'Ka vɪ 'nan: «-Tɛ Minsan wɪ "man 'nan 'belɪdɪ 'bɔ 'kɔ man bɛ, kɔ fɛ 'gɔ 'lee fɛ 'gɔvɛ -a dra.» ¹⁶ 'Pian ka 'a 'wɪ zɪɛ 'bɛ 've dɪ. 'Ka 'fli 'sɪala -dan, ɛn 'ka 'fli -kɔɔnman. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ, e ya -wɪlɪdɪ.

¹⁷ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min oo min nɛn e 'wɪ "yɪ "nɛn kɔ 'e drɛ bɛ -a -tɔa, ɛn ya 'a drɛlɛ dɪɛ, te e 'wɪ 'wɪlɪdɪ drɛ.

5

Fɛnɔn, 'ka drɛ 'yɪ, "tɔgɔ 'wɪ 'e bɔ 'ka man!

¹ Fɛnɔn, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, 'ka wɪ 'sia 'plɛblɛ, 'wɪ 'nɔnnɔan nɛn e -taa "bɔlɛ 'ka man bɛ -yɛɛ "wean. ² Tɔ zɪɛ -a man bɛ, 'ka yɪfɛnɪn srɛman, ɛn fadrɔnɛn 'cɛɛ sɔnɪn -ble. ³ -Jeza -fɔa 'cɛɛ -sɪga 'lee 'cɛɛ "lalanɪn man. -Jeza zɪɛ -yɛɛ 'ka man wɪ -tɔa lou -e 'e 'ka kɔlɛbɔ "blɪ "le 'tɛ 'zɔ. 'Trɛda -nyan tɔ 'bɔ 'kogo, 'pian te ka -kɔ 'ka yɪfɛnɪn trɛdɪ -a "kaga. ⁴ Minnɪn nɛn o 'nyranman 'pa 'cɛɛ feɪ ɛn ka 'a o -pan wɔlɛ dɪɛ, 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -wee -paandɪ man. ⁵ ɛn "nyian bɛ fɛ -tɔ 'ka 'klɪlɛ 'ka man dɪ, 'ka 'ci 'sɔ wɪnɪn pɛɛnɔn drɛ 'trɛda. 'Trɛda -nyan tɔ 'bɔ 'kogo, 'pian te ka -kɔ fɛnɪn -blɪdɪ -a, ɛn ka -kɔ bɔadɪ -a "le -sru nɛn o cɪ -a 'lɛ bɔnan 'nan -e 'o -blɪ bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ⁶ ɛn "nyian bɛ minnɪn nɛn wa 'a 'wɪ 'tɔ drɛlɛ dɪɛ, ka 'wɪ 'pa o da, ɛn ka o tɛɛ. Wa 'a 'wɪ 'tɔ vɪlɛ dɪ.

'Ka -pɔan 'e 'sɔ!

⁷ 'An "bɔɪ Zozinɔn, 'ka -pɔan 'e 'sɔ 'trɪlɪi, -e Minsan -ta tɔ 'e bɔ. 'Ka 'ci "nrɔn feɪ 'pazan nɛn e 'yɛɛ fɛ 'wɛlɛ -fɔa 'trɛ 'jɪ bɛ -a da. Yaa man -pɛan -pɔan 'sɔdɪ -a -trɪlɪi, -e laa 'e 'fɛn "man, -e -a -tɛ tɔ 'e bɔ. ⁸ 'Ka 'bɔ "nyian, "cɛɛ -pɔan 'e 'sɔ zɪɛ! 'Ka -pɔan 'kun, kɔɔ Minsan -tadɪ 'bɔ 'kogo.

⁹ 'An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka cin man wɪ 'pa dɪ, "tɔgɔ Bali 'e tin -tɛ 'ka da! Min nɛn 'e tin -tɛa "min da bɛ, e 'bɔ 'kogo. ¹⁰ Minnɪn nɛn o Bali 'lewei 'vɪ Minsan 'tɔ da bɛ, o -pɔan 'sɔ 'wee yra yɪdɪ -jɪ. 'Ka 'ci "nrɔn o da, -e 'o drɛ 'cɛɛ 'wɪ -kɔɔn "mannɔn 'a. ¹¹ Minnɪn nɛn o -pɔan 'sɔ yra yɪdɪ -jɪ bɛ, kɔvɛ o man 'nan 'wee 'wɪ a "yɪ. Ka Zɔb -le -pɔan 'sɔdɪ 'wɪ 'man. ɛn fɛ nɛn Bali -a -nɔn -yrɛ -a 'le 'srannan 'bɛ, kaa -tɔa. Maan ve 'cɛɛ 'nan, Minsan cɪ a "yɪ, ɛn min nyirinda -sɛan "da.

¹² 'An "bɔɪ Zozinɔn, te 'ka 'wɪ 'tɔ -jɪ -pɛ wɪuan dɪ! Te 'ka 'pɛ wɪuan labli man dɪ, ɛn te 'ka 'pɛ wɪuan 'trɛ man dɪ, ɛn te 'ka 'pɛ wɪuan 'nyian fɛ pee man dɪ! 'Pian 'wɪ tɪglɪ nɛn 'ka vɪ! -Te 'wɪ a 'wɪ 'kpa -a bɛ, 'ka vɪ -inyan! ɛn -te 'wɪ a 'wɪ u 'a bɛ, 'ka vɪ -cɛjɛ! "Tɔgɔ yɪ nɛn Bali tin -tɛa 'trɛdanɔn da bɛ, 'e vɪlɛ 'e 'ka 'tɔɪ 'e "tun "dɪ.

'Ka Bali tru 'ba!

¹³-Te min -tu a 'ka yei 'nan e ya 'e yra ynan bε, 'e Bali tru 'ba! -Te min -tu a 'ka yei 'nan -a ci "nranman bε, 'e Bali 'tɔ 'bɔ "dre "fɔ! ¹⁴-Te min -tu a 'ka yei 'nan -a man "yaaman bε, 'e -leglizinɔn ceje laabo, -e 'o Bali tru 'ba -yɛ, te o 'nyrɔn -sεan -a -win -ji Minsan 'tɔ da. ¹⁵-Wee Bali tru 'badɪ nɛn waa dra yi -tɛradɪ Bali da -a bε, e man "yaazan zɪε -a "belia, ɛn Minsan -a wuanla. -Te 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn yaa drɛ bε, Bali -a fuiman.

¹⁶-Yee "wεan nɛn 'ka 'cee 'wɪ 'wɪdɪ "vɪ 'ka cin lɛ 'vaa -e 'ka Bali tru 'ba 'ka cin lɛ, 'dɔ -e 'ka 'beli. Kɔɔ -te min a tɪglɪ Bali 'lɛ bε, -yee Bali tru 'badɪ 'e 'bli pɛɛnɔn 'a bε, -a 'lɛ a "man.

¹⁷'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪzan -tu -a drɛ 'li bε -a da. Bali 'lewei vɪzan zɪε waa laabo Eli, ɛn e ya blamin -a "le -cee 'wɪ 'zɔ. E Bali tru 'ba 'e 'bli pɛɛnɔn 'a 'nan, te laa 'e 'fɛn dɪ. ɛn 'wɪ 'kpa, laa 'ka 'fɛnlɛ 'trɛda dɪ. Yaa drɛ lɛ yaaga mlɛn 'shɛɛdɔ. ¹⁸"Bɛ -sru ɛn e Bali tru 'ba "nyian, tɔɔn laa 'fɛn, ɛn fɛ pɛɛnɔn bɔdɪ 'sia.

¹⁹'An "bɔɪ Zozinɔn, -te min -tu a 'ka yei, ɛn e 'si 'wɪ tɪglɪ man -kɔɔbli bε, 'ka drɛ -e 'e sɔɔnla "nyian 'wɪ tɪglɪ zɪε -a -sru. ²⁰'Ka -tɔ 'nan, min oo min nɛn yaa drɛ ɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛzan 'si 'si 'wɪdɪ "da ɛn yaa sɔɔnla 'wɪ tɪglɪ -sru "bε, -yɛɛ -maan ɛn Bali 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪε -a -nɔn min zɪε -yɛ, kɔɔ Bali -yee 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn fui.

'Fluba tæε nen Piere -a cræn -tε

¹An 'bō Piere nen Zozi Crizi 'an 'pa 'sia bε, mæεn 'fluba 'gʊε -a cræn -tε. Zozinōn nen o -nyeanla Pōnt 'lēglōn 'ji, 'lee Galatī 'lēglōn 'ji, 'lee Kapadōs 'lēglōn 'ji, 'lee Azi 'lēglōn 'ji, 'lee Bitini 'lēglōn 'ji bε, maan cræn -tε -wle. Bali 'ka 'si 'va 'nan -e 'ka 'kōn 'yee vε -a. Ka ya -pæn -a 'trε 'gʊε -a da, εn ka ya minnun nen wa'a Bali tōa dīe o yei. ²-Kaa "tī Bali 'ka 'si "va 'li 'e 'cæn. -Yee lei 'saun 'bε 'ka drε -yee vε -a, 'nan -e 'ka 'ta wōla Zozi Crizi wei da, -e -a nyen nen e -sran bε 'e 'ka drε 'saun Bali 'lε.

Maan laabo Bali 'lō 'nan 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fʊdī -trōō -nōn 'cεε tʊ pæεnōn man 'e 'cīladī "da.

'Belidī nen ya'a 'nyaan dīe Bali -a -nōn -cεε

³-Kaa Bali 'tō 'bō! -Yεε cī -kaa san Zozi Crizi "tī "a. E -kaa nyrinda 'si, εn e -kaa drε min -trε -a. Zozi Crizi wluan -kanōn 'va, -yee "wεan -kaa 'bli 'e 'kōn "da 'nan -kaa wuanla -kanōn 'va "nyian. ⁴En -zia nen Bali -a paala 'yee 'nennun -le vε -a bε, yaa -nōan -cεε. -Zia zīe ya'a 'srεman 'li 'fo "dī, ya'a "tri 'tōa dī, εn -yee fεnyian 'ka 'nyaan dī. Yaa 'pla 'cεe vε -a laji. ⁵Ka yi -tera Bali da, -yee "wεan Bali 'e yīε -tōa 'ka 'va, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wī 'ji. 'Cee 'sidī 'wī 'ji zīe -a ta bōala yi -fōla "da "ji.

⁶'Wīnun zīe -yεε -maan 'lōō cī "nran a 'ka 'lō. -Te 'wī 'tōndōn 'tō -tʊdʊ pæεnōn a bōnan 'ka man tʊ "wennēn 'a, te 'ka yra ye -yrōō o, cī "nran a 'ka 'lō. ⁷'Wīnun 'bō nen o bōa 'ka man zīe bε, -wεε 'cεe yi -teradī Bali da -kōōnman. 'Ka 'cī "nrōn -siga da, e ya fε -tʊ nen ya'a 'fo 'trillī dīe -a, 'pian o -yee 'kpa -nanjεan 'tε 'a. En 'cεe yi -teradī Bali da -jī bε, 'wīnun 'plēblē bōa 'ka man, -a -tʊwli "nen "nyian zīe, 'pian 'cεe yi -teradī Bali da 'le 'kpa "mlīan -siga da. -Te ka yi -tera Bali da 'nan 'ka 'pε -sru 'ka tōale dīe, tʊ nen Zozi Crizi -taa 'man "bε, Bali 'ka 'tō 'yi "vε, e 'ka 'tō bōa, εn e 'ka yra 'fuō -fōa. ⁸Ka'a tian Zozi yīε -tʊ dī, 'pian kaa ye "yi. En ka'a Zozi 'bō 'ye dī, 'pian ka yi -tεala "da. -Yee "wεan cī "nrandī -dan a 'ka 'lō. Cī "nrandī zīe e -cīala "da "bʊʊ "le "wεan min 'ka 'kōlaman -e 'e vī 'e 'le dī. ⁹Cī "nrandī zīe e ya 'ka 'lō, kōō 'cεe yi -teradī Bali da 'le 'srannan "bε kaa -tōa. -Nyrēn 'nan, ka ya 'ka 'sidī 'wī 'ji.

¹⁰Zī e dra 'lōō -e Bali 'e min 'si 'wī 'jī bε, 'li bε Bali 'lewei vīnōn -a man wεε 'nan "o -tōa, εn o -yee 'wī 'vī minnun lε 'e 'cēn 'a, 'nan "yi zīe e ya 'cεe vε -a. ¹¹En zī Crizi -taa 'e yra yīε bε, 'lee 'tō -dan nen Bali -a -nōan -yrε "bε -sru "bε, Crizi lei nen o da bε, -yεε 'vī -wle 'e 'cēn 'a. Tʊ nen 'wīnun zīe o dra "man "bε, εn zī 'wīnun 'bō -taa "drele bε, Bali 'lewei vīnōn -a -cī laabu. ¹²En Bali -a -cī 'si -wle 'nan, 'wīnun zīe ya'a dra o tʊ va dī, 'pian 'ka 'bō nen an 'fluba 'gʊε -a cræn -tε 'cεε bε, 'ka tʊ va nen e dra. 'Wī zīe Zozi Crizi -le 'wī 'nōnōn nen minnun -a 'vī 'cεε bε, -nyrēn. Bali lei 'saun nen Bali -ta -a bε, -yεε 'wī zīe -a 'pa o 'le. Bali -le 'pasion 'bō nen laji nun bε, o ya "va 'nan "o 'wī zīe -a -tōa.

'Ta wv -pε nen e "sōa Bali lε bε

¹³'Wī pæεnōn nen Bali -a drε 'cεε bε, -yee "wεan 'ka 'man 'e 'kōn 'e wʊdī, εn 'ka 'flī 'kun! "Yī "nen Bali -taa -a drele 'cεε tʊ nen Zozi Crizi -taa "man "bε, -a da nen 'cεe cī "nrandī pæεnōn 'e 'kōn! ¹⁴'Ka 'ta wōla Bali wei da tʊ pæεnōn man! 'Ka 'bō cī 'sō wīnun nen o 'ka "paala 'li 'e tēdε, te ka'a tian Bali tōa dīe, te 'ka 'flī 'tʊ "nyian -wle "dī! ¹⁵Bali 'bō nen e 'ka laabu bε e ya 'saun. -Yee "wεan 'ka drε

wi pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'saun, ɛn ka -kɔɔn 'nan, ka ya -yee vɛ -a. ¹⁶ Kɔɔ e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali 'e 'nan,
 'an 'bɔ Bali an ya 'saun,
 -yee "wɛan 'ka 'kɔn 'saun!»

¹⁷ 'Cee Bali trɔ 'badɪ -ji bɛ, ka Bali laabo «'an "tɔ», ɛn Bali -tɔwli zɪɛ ya'a min bo "va "dɪ. E min -tɔ -le 'wɪ tin "baa "le zɪ e 'ta 'wɔ bɛ -a yɾa man. -Yee "wɛan 'cee tɔ nɛn e -fɔ -e 'ka drɛ 'trɛ 'gɔɛ -a da bɛ, 'ka -kɔɔn 'ka drɛ wi pɛɛnɔn 'a 'nan, 'ka "klanman Bali lɔ.

¹⁸ Fɛ nɛn Bali -a 'si, ɛn e 'ka 'ta pan 'wɔ 'a, 'nan -e 'ka 'si 'ka tranun drɛnan wɪ -sru "bɛ, kaa -tɔa. Fɛ nɛn e sɾɛman "le -siga 'lee "lala -zɔ bɛ, -nɟɛɛ yaa 'si dɪ.

¹⁹ 'Pian Crizi nyɛn nɛn e "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -a 'bɔ a nɛn e 'ka 'ta pan 'wɔ. Crizi -ka "le 'nan 'sɾaga bɔ 'bla fɛnyian nɛn 'tɔ 'ka 'e 'padɪ 'man "dɪɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

²⁰ Tɔ nɛn te Bali 'ka tian 'trɛ drɛlɛ dɪɛ, e Crizi 'si "va 'wɪ zɪɛ -a drɛvɛ -a, ɛn yaa 'pla tɔ -nyranman nɛn ka ci 'ji 'gɔɛ -a -ji, 'nan -e 'e 'ka 'si 'wɪ 'ji. ²¹ Crizi 'bɔ 'bɛ -maan, ɛn ka yi -tɛra Bali da. Bali -a wluan -kanon 'va, ɛn e 'tɔ -dan -nɔn -yɾɛ 'nan, -e 'ka yi -tɛra Bali da, -e 'ka 'bli 'e 'kɔn Bali lɛ.

²² 'Bɛ nɛn 'gɔɛ, Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man bɛ, -a da ta wɔdɪ -a drɛ ɛn 'ka 'pɛ 'si 'wɪ 'wliɪdɪ -sru, 'nan -e 'ka 'ka "bɔɪ 'lee 'ka "blu Zozinɔn yɪ 'yi, te -a -sru 'ka "dɪ. -Yee "wɛan 'ka cin yɪ "yi tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'ci 'fidaa 'a! ²³ ɛn -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali 'ka 'ya 'e -trɛ. Blamin nɛn yi -tɔ bɔa -e 'e 'ka bɛ, -yɛɛ "cɛɛ 'ka 'ya 'e -trɛ dɪ. 'Pian Bali wei nɛn ya'a 'li 'sɾɛman dɪ, ɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, -yɛɛ 'ka 'ya min -trɛ -a. ²⁴ E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«'Tɾɛda blamin a "le lu -le 'wɪ 'zɔ, e -kaa.
 -Yee -dan a "le lu -fui "le 'wɪ 'zɔ, e -sɛanla.

²⁵ 'Pian Minsan wei a -nan 'li 'trilii.»

-A wei zɪɛ 'wɪ 'nɔnnɔn nɛn kaa 'man bɛ -nyɾɛn.

2

Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'kɔn 'yee vɛ -a

¹ Bali 'ka 'ya 'e -trɛ, -yee "wɛan 'ka 'pɛ 'e 'si 'wɪ 'wliɪdɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn -sru! Te 'ka 'wlu 'sɛn "nyian dɪ! Te 'ka wei 'e 'kɔn "flivli "nyian dɪ! Te 'ka 'bli 'e bɔ min -le fɛ man "nyian dɪ! Te 'ka 'wɪ min man -wliɪdɪ "nyian 'e koda dɪ! ² "Le zɪ 'nɛn 'linɛn e "bɔ 'nyɔn -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man bɛ, ka 'bɔ "nyian zɪ 'ka Bali wei nɛn e 'ka 'e baadɪ fɛ -tɔ -a dɪɛ -a -wɛɛ! -Te kaa drɛla "da "bɛ, 'cee yi -tɛradɪ Bali da "paa "da -trilii, -e 'ka 'si 'wɪ 'ji tɔ 'e bɔ. ³ 'Wɪ 'kpa nɛn, ka Minsan -le "yi -kɔnnɛn 'yɪ 'va.

⁴ 'Ka -pli Minsan man! -Yɛɛ 'belidɪ -nɔan "min lɛ, ɛn -yɛɛ cɪ 'kɔn 'tɔ -kɔlɛ nɛn minnɔn -a tɔw 'o 'pɛla koda bɛ -a. 'Pian Bali -a 'si "va 'nan -yɛɛ cɪ -kɔlɛ 'kpa -a.

⁵ 'Ka 'bɔ "nyian, ka ya "le -kɔlɛnɔn nɛn 'belidɪ a -wɔlɔ "bɛ -wee 'wɪ 'zɔ. 'Ka 'bɔ -a nɛn Bali 'yee 'kɔn -tɔa, -e Bali lei 'saun 'e -nyran ji. 'Kaa nɛn Bali 'ka 'si "va 'e 'pannɔn 'a. Bali -panvɛ nɛn kaa -nɔan -e 'e 'sɔ Bali lɛ bɛ, 'cee 'nyranman nɛn kaa "paa Zozi Crizi 'le "wɛan bɛ -nyɾɛn. ⁶ E ya 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«"Ka 'yɪɔ, an -kɔlɛ 'kpa 'si,
 ɛn maan 'pla Zeruzalɛm.
 -A da nɛn an 'mɛn 'kɔn -tɔala.
 Min oo min nɛn e yi -tɛra "da "bɛ,
 -a -pɛ 'ka 'sɛanla 'e "tun "dɪ.»

⁷ Fɛ nɛn -a -pɛ -tɔala "da "bɛ, 'tɔ -dan nɛn Bali -a -nɔan 'cɛɛ bɛ -nyɾɛn, kɔɔ ka yi -tɛra Zozi da. 'Pian minnɔn nɛn wa'a yi -tɛlɛa "da "dɪɛ, e ya 'e 'cɛn -tɛdɪ -wee vɛ -a 'nan:

«-Kələ nen 'kən 'tənən -a tuu
 'o 'pəla koda bε,
 -yεε drε 'kən 'pυ -fə -kələ -a.

8 En -yεε drε -kələ nen
 minnun srən -wia "man "bε -a.
 -Kələ zιε e minnun -tiala.»
 Bali -a 'pla 'nan -e 'o -tria "da, koo wa'a 'ta wolea Bali wei da di.

9 'Pian 'cee vε bε, ka ya 'lεglən nen Bali -a 'si "va "bε -a. Ka ya Bali nen mingənnən -a bε -a -pannən 'a, ka ya minnun 'pa 'to nen o ya 'saun bε waa, en ka ya minnun nen o ya Bali -le vε -a bε waa. Bali 'ka 'si "va 'nan -e 'ka 'yee 'wι -dandan vι minnun lε. Bali 'bə 'bε 'ka 'bəla klun va, en e -ta 'ka 'a 'yee 'tε 'san fənyian da. ¹⁰ 'Li 'e tεdε bε, te ka 'ka Bali -le minnun -a di, en 'ka nyrinda 'ka 'səan Bali da di. 'Pian 'bε nen 'gυε, ka drε -yee minnun -a, en 'ka nyrinda -səan "da.

Zι Bali -le min 'ta wo minnun va bε

11 'An beenun, -a -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, 'trε 'gυε -a da bε, ka ya -pən -a, en ka ya cinən 'a. -Yee "wεan an 'wι "paala 'cεε 'nan, 'ka yιε 'si blamin ci 'sə wιnun lε! -Wεε min -le 'belidi srεman. ¹² 'Ka drε wι 'e 'kən 'e 'sυdi "ji minnun nen wa'a Bali təa diε o va. -Te minnun 'wι 'wliidi 'tə -tυdυ pεənən ve 'ka man oo, 'ka drε wι 'yinun bε 'wεε yι, -e tυ nen Bali 'bə 'e 'fli -kəənman -wlε "bε, 'o -yee -dan sι -fə.

¹³ Minnun nen o cι min tanən 'a bε, Minsan -le "wεan bε, 'ka 'ta wəla o wei da! -Te e ya mingənnənnun tazan a oo, ¹⁴ -te e ya -yee -kənmandannun a oo, 'ka o wei man "yι. Mingənnənnun tazan 'bə 'bε o 'pla 'nan, -e 'o 'wι "nen -kəən 'wι 'wliidi "drənən lε, -e 'o 'wι "yι "drənən 'tə "yι "vι. ¹⁵ Koo 'wι nen Bali cι "va "bε -nyren 'nan, 'cee 'wι "yι "drεdi 'e minnun nen wa'a tian Bali -tələ di, en o 'wι "tun "ve bε, o 'lebo 'pla "da. ¹⁶ 'Ka ya minnun nen o ya 'o 'fli -ji bε waa. 'Pian te 'ka vι 'nan, ka ya 'ka 'fli -ji -e te ka 'wι 'wliidi "dra di. 'Ka -kəən 'pian 'nan ka ya Bali 'sunən 'a. ¹⁷ 'Ka min pεənən 'sia min -a! 'Ka "bυi Zozinən yι "yι! 'Ka "klan Bali lə! 'Ka mingənnənnun tazan 'sia min -a!

'Nyanman 'pazan 'lee 'e 'tazan -le 'wι

¹⁸ Kaa nen ka 'nyranman "paa min lə bε, 'ka 'ta wəla 'ka 'tazan wei da "klandi a Bali lə -pε pεənən da. Te 'ka 'ta wəla o nen o cι a "yι "bε o wei da 'saza di! 'Pian o nen o 'tε "paa 'ka da bε, 'ka 'ta wəla o wei da "nyian! ¹⁹ 'Wι nen e 'kla -si yra diε, -te waa dra 'cεε -e 'ka yra yι bε, min nen e wυ 'wι zιε -a man 'ta wəladi Bali wei da -le "wεan bε, te -a san 'wι "yι drε. ²⁰ -Te min 'wι 'wliidi drε, en -a san 'e 'wulo -tə 'yee -səndi wlu bε, -tιε 'tə "yι "ve? 'Pian -te 'wι "yι "nen kaa dra te min 'tε "paa 'ka da, en 'ka 'wulo -tə "wlu "bε, 'wι zιε -yεε 'sə Bali lε. ²¹ Bali 'ka laabυ 'nan, -e 'ka 'wι zιε -a drε, koo Crizi 'e yra 'yι "nyian 'cee "wεan. E -si kəən 'cεε 'nan -e 'ka 'ta wəla 'e "pa "da.

²² «Ya'a 'wι 'wliidi "təwli "cε "drεlε di,

en 'wlu wι -təwli "cε 'ka bəlεa -a 'lε di.»

²³ Minnun -a srən, ya'a 'lεji -tələ di. 'E yra 'yι minnun lə, ya'a 'e wei 'palεa o man di. 'Pian e yι -tεra Bali nen e min -le 'wι tin "baa 'e -nəan da bε -a da. ²⁴ Crizi 'bə 'bε -cεε 'wι 'wliidi "sən 'e 'fli da, en e -ka yiba "plan da. Yaa drε zιε 'nan -e -kaa 'pε 'e 'si 'wι 'wliidi -sru, -e 'wι nen e 'sə Bali lε bε -kaa drε. 'Wι 'kpa nen, tuonun nen yaa 'wυ bε -yεε -maan ka 'beli. ²⁵ -Yεε cι 'nan 'li 'e tεdε bε, te ka ya 'le 'nan 'blanun nen 'o saan "bui "da bε -wee 'wι 'zυ. 'Pian 'bε nen 'gυε ka 'li 'ka da Zozι Crizi -va. -Yεε 'e yιε -təa 'ka 'va, en e ya "le 'bla -sru "pinzan -zυ.

3

Min 'lee e nan -le 'wɪ drɛdɪ 'o cin va

¹ 'Ka lɪmɔnnun, -a -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a, 'ka 'ta wɔla 'ka -srannun wei da! ɛn -te 'ka -srannun 'ka yi -tɛlɛa tian Bali wei da dɪɛ, 'ka 'ta wɔla o wei da 'nyian! 'Dɔ -e 'ka drɛ wɪ 'e -si 'le 'sɔ -wɛ Bali va, te 'ka'a 'wɪ tin 'balɛ 'ka 'le dɪ. ² 'Ka drɛ wɪ fɛnyian nɛn waa 'yɪ bɛ, ɛn 'cee "klandɪ Bali lɔ nɛn waa 'yɪ bɛ, -yɛɛ -kɔlɛ "sia o cɛin -da. ³ Te 'ka -wɛɛ 'nan 'ka 'fli dra fɛnyian 'ka 'kɔlɛ da lou "dɪ! -Yɛɛ cɪ "le 'ka 'wulo "jɛ "man drɛdɪ zɔ, "le -siga fɛnɪn -sɛndɪ 'ka man zɔ, "le sɔnɪn fɛnyian fɛnyian 'padɪ 'ka man zɔ. ⁴ 'Pian 'cee fɛnyian e 'si 'wɪ nɛn 'ka 'ji bɛ -a va. 'Ka 'ci 'e 'kɔn "yi, ɛn 'ka 'kɔn -trɔɔ. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ 'wɪ "yi "a Bali 'lɛ. ⁵ 'Li bɛ, lɪmɔnnun nɛn Bali o 'si "va, ɛn o 'bli a Bali lɛ bɛ, zɪ o 'wee fɛnyian wɛɛ zɪɛ, o 'ta 'wɔla 'o -srannun wei da. ⁶ -A 'bɔ nɛn Sara "e drɛ. E 'ta 'wɔla 'e -sran Abraam wei da, ɛn yaa laabɔ 'an 'san. Ka drɛ Sara -le 'nɛnnun -a. -Yɛɛ "wɛan 'ka 'wɪ "yi "drɛ! Te 'wɪ 'tɔ 'e 'ka 'tɛ "klan -a dɪ!

⁷ 'Ka -klɔnnɔnnun, -a -tɔwli "nɛn "nyian 'cee vɛ -a. 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn 'ka 'ta wɔ 'ka 'nan va! -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, -wee 'plɛblɛ 'ka 'le 'cee vɛ -zɔ dɪ. 'Ka o 'sia min -a! Kɔɔ "yi "nɛn Bali -a drɛ minnɪn lɛ 'belidɪ -a bɛ, e -wee vɛ -nɔn. 'Ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ, -e 'wɪ 'tɔ 'e vɪlɛ 'e 'si -tɔ 'ka "flinɔn 'le Bali trɔ 'badɪ lɔ dɪ.

⁸ Maan 'le -sɛanla 'ka pɛɛnɔn lɛ 'nan, 'ka 'wulo -ji "nrɔn 'wɪ -tɔwli "da! 'Ka cin nyirinda 'si! 'Ka cin yɪ "yi "le "bɔɪ 'lee "blu -le 'wɪ 'zɔ! 'Ka "yi "drɛ 'ka cin lɛ! 'Ka cin bɔ! ⁹ -Te min -tɔ 'wɪ 'wɪdɪ drɛ -cɛɛ bɛ, te 'ka man 'wɪ 'wɪdɪ "drɛ dɪ! -Te min 'ka srɔn bɛ, te 'ka 'lɛji -tɔ dɪ, 'pian -fɛa nɛn 'ka vɪ -a san man! Kɔɔ Bali 'ka laabɔ 'nan, -e 'e -fɛa vɪ 'ka man, -yɛɛ "wɛan 'ka 'bɔ "nyian "ka -fɛa vɪ min man! ¹⁰ E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nɛn e ya "va 'nan,
 'e 'ci 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ 'trɛda,
 te 'e 'ci yra "tra "bɛ,
 -a san zɪɛ 'e wei 'kun.
 Te 'e 'wɪ 'wɪdɪ "vɪ min man dɪ,
 ɛn te 'e 'wɪ 'sɛn dɪ!

¹¹ -A san 'e 'pɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru,
 'wɪ "yi "nɛn 'e drɛ!
 'Wɪ nɛn yaa -wɛɛman tɔ pɛɛnɔn man bɛ,
 -nyrɛn 'nan o 'vale 'e bɔɛnɪn -a bɛ
 o yɛi 'e 'fɔ -trɔɔ!

¹² Kɔɔ Minsan yɛɛ a minnɪn nɛn
 o cɪ min tɪglɪ 'a bɛ o va,
 ɛn -a "trɔɛn "a 'e 'tɔdɪ
 -wee Bali trɔ 'badɪ lɛ.
 'Pian minnɪn nɛn
 o 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ,
 Minsan -le nyran -blɪdɪ a o -pɛnnan.»

Minnun 'tɛ "paa 'ka da Zozɪ Crizɪ -le "wɛan

¹³ -Te ka ya 'wɪ "yi "drɛdɪ 'panan 'nyranman -a bɛ, -tɪɛ -kɔlaman 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -a 'cɛɛ? ¹⁴ -A san "ka "dɪ. 'Pian -te 'wɪ tɪglɪ nɛn Bali cɪ "va "bɛ -a drɛdɪ -le "wɛan, minnɪn 'tɛ "paa 'ka da bɛ, Bali 'bɔ -fɛa vɛ 'ka man. Te 'ka "klan minnɪn zɪɛ -wɔ dɪ, ɛn te 'ka 'ci 'e baa -ji dɪ! ¹⁵ 'Pian Crizɪ nɛn 'ka 'san -a bɛ, -a -tɔwli "da nɛn 'ka 'ci "nrɔndɪ pɛɛnɔn 'pla! -Te minnɪn -a laabɔ 'ka 'lɔ 'nan: «-Mɛ "le "wɛan 'ka yɛ yra Zozɪ lɛ» bɛ, tɔ pɛɛnɔn man 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wɔɔdɪ, -e 'ka 'ci vɪ -wɛ. ¹⁶ 'Pian 'ka 'ci vɪ -wɛ -trɔɔ, ɛn 'ka "klan Bali lɔ. 'Ka man -wɛɛ 'nan 'cee 'wɪ pɛɛnɔn 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ 'ji Bali 'lɛ. 'Ka drɛ zɪɛ, -te minnɪn 'wɪ 'tɔ 'ka man, te o 'wɪ 'wɪdɪ

"ve 'cee 'ta wōdɪ Crizi -sru fenyian man bɛ, -e 'wɪ 'bɔ nɛn waa ve bɛ 'e tin -tɛ o da.

¹⁷-Te 'wɪ "yi "drɛdɪ man nɛn minnun cɪ 'tɛ 'panan 'ka da, ɛn Bali wu "man 'bɛ, e ya 'kpa e 'mlian 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ -e min 'e 'tɛ 'pa 'ka da bɛ, 'bɛ da.

¹⁸Kɔɔ Crizi 'bɔ 'e yra 'yɪ min pɛɛnɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ "le "wɛan. Ya'a 'wɪ 'wɪdɪ -tɔwɪ "drɛɛ dɪ, ɛn e -ka 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'lɛjɪ 'e 'pa -a -tɔwɪ 'li "fo "le vɛ -a. Yaa drɛ zɪɛ 'nan, -e 'e 'ta 'ka 'a Bali va. Waa -tɛ "le 'nan min nɛn e ya blamin -a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ, ɛn e wɪuan -kanɔn 'va "le 'nan min nɛn e ya Bali lei -a bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ¹⁹Tɔ zɪɛ -a man nɛn, e -kɔ fɛnan nɛn lei -wɪdɪnun cɪ bɛ -a -nan, ɛn e 'yɛɛ 'wɪ tin 'ba -wɛɛ. ²⁰Li 'e tɛdɛ bɛ, leinun zɪɛ o Bali wɛi tɔw 'o 'pɛla koda. Bali 'e -pɔan -sran 'e cin da, ɛn e 'o man -pɛn Noe -le -kɪlɔ -dan drɛ tɔ -a. Min "wɛnɔn 'bɛ wɪa -kɪlɔ -jɪ, o ya min 'sɔra "cɛ, -wɛɛ 'sɔ 'yɪ 'lɔ. ²¹'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, 'yɪ zɪɛ -yɛɛ cɪ "le 'ka -batize drɛdɪ -kɔɔn "manvɛ -zɔ. Min -batize drɛdɪ 'ka min drɛ wɪ -wɪdɪ 'sia 'e 'lɔ dɪ, 'pian -a -ci nɛn 'nan, min wu "man 'nan 'e drɛ wɪ 'e 'kɔn 'e 'sɔdɪ 'jɪ Bali 'ɛ. 'Ka -batize drɛdɪ zɪɛ e 'ka 'sia 'wɪ 'jɪ, kɔɔ Zozi Crizi wɛuan -kanɔn 'va. ²²Zozi 'kɔ lajɪ, ɛn e -nyran Bali -pɛ "yi "da. Bali -le 'pasianɔn 'lee lei -wɪdɪnun pɛɛnɔn 'lee fɛnun pɛɛnɔn nɛn 'plɛblɛ a -wɔ "bɛ, -yɛɛ cɪ o da.

4

'Ka 'fli -nɔn Bali lɛ 'fo!

¹Kaa -tɔa 'nan, Crizi wu "man ɛn 'e yra 'yɪ. 'Wɪ 'tɔwɪ zɪɛ -a da nɛn 'ka 'ci "nrɔn. Kɔɔ min nɛn 'e yra 'yɪ bɛ, te -a san 'e 'pɛ 'si 'wɪ 'wɪdɪ -sru. ²-Yɛɛ "wɛan 'cɛɛ tɔ nɛn e -fɔ -e 'ka drɛ 'trɛda bɛ, Bali cɪ 'sɔ wɪnun da nɛn 'ka 'ta wɔla! Te 'ka 'ta wɔla 'wɪ 'wɪdɪ "nɛn blamin cɪ 'sɔ -a bɛ -a da dɪ! ³-Yɛɛ cɪ "nan ka tɔ "kaga drɛ, te 'cɛɛ 'ta wɔ -pɛ a "le minnun nɛn wa'a Bali tɔa dɪɛ -wee vɛ zɔ. 'E tɛdɛ bɛ, 'ka 'fli -nɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ lɛ, ɛn tɔ pɛɛnɔn man bɛ 'ka 'bɔ 'ka 'ci 'sɔ wɪnun -wɪdɪnun nɛn kaa dra. Ka -wɛn mlindɪ -trɔa 'ka 'wɪn -jɪ, ɛn 'ka 'fli -nɔn "fɛdinun lɛ fɛ -blɪdɪ 'lee -wɛn mlindɪ -a, te ka -yɔnɔn -paan, 'bɛ a -wɪdɪ "fo. ⁴'Bɛ nɛn 'gɔvɛ, -te o ya 'wɪnun zɪɛ o drɛnan bɛ, ka'a 'kɔla "nyian 'o -sru "dɪ. 'Wɪ zɪɛ e ciɪlɔ o da, -yɛɛ "wɛan o 'ka "srɔnman. ⁵'Pian Bali yɪ -tɔ 'pla, -e 'o 'wɪ zɪɛ -a -sru "vɪ. Yɪ zɪɛ e 'bɔ 'kogo. -A da nɛn e minnun nɛn 'o yɪɛ cɪ "man, 'lee minnun nɛn o -ka bɛ, e -wee 'wɪ tin "baa. ⁶Minnun nɛn o -ka bɛ, o Bali -le 'wɪ 'nɔnɔn 'vɪ -wɛɛ, te 'o yɪɛ a tian "man, 'nan -tɛ o -ka oo, -e 'o 'kɔn min 'belidɪ -a Bali "le 'va zia.

⁷Yɪ nɛn 'trɛ 'gɔvɛ e -nyaan "man "bɛ, e 'bɔ 'kogo. -Yɛɛ "wɛan te 'ka 'wɪ drɛ "le minnun nɛn o -wulo 'ka 'o da dɪɛ -wee 'wɪ 'zɔ dɪ, 'pian 'ka 'fli 'kun, -e 'ka Bali trɔ 'ba! ⁸'Wɪ -dan nɛn e 'mlian 'wɪ pɛɛnɔn da bɛ -nyrɛn 'nan, 'ka cin yɪ "yi, te -a 'leda 'e 'kɔn dɪ! Kɔɔ fɛnan nɛn yɪdɪ "yi "cɪ bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ -nyaan "nan. ⁹Minnun nɛn o 'bɔala 'ka 'va bɛ, 'ka 'o 'kun 'ka 'pɛ "fli "a, te 'ka drɛ 'ka 'ci "pou "a dɪ! ¹⁰Bali "yi drɛ 'ka 'tɔwɔ pɛɛnɔn lɛ -pɛ "kaga "jɪ, -yɛɛ "wɛan te min -tɔ 'e 'yɛɛ vɛ 'tɔɪ 'e 'saza 'le vɛ -a dɪ, 'pian 'ka "yi "drɛ -a 'ka cin lɛ! ¹¹-Te Bali "yi drɛ 'yɪɛ 'nan, -e 'i 'yɛɛ 'wɪ vɪ bɛ, 'wɪ nɛn e "sia Bali va bɛ -nyrɛn 'i vɪ! -Te Bali "yi drɛ 'yɪɛ 'nan, -e 'i 'pa minnun va bɛ, zɪ Bali 'plɛblɛ 'nɔn 'yɪɛ bɛ -a da nɛn 'i drɛ! 'Ka drɛ zɪ, -e minnun 'o Bali 'tɔ drɛ -dan, 'wɪ nɛn Zozi Crizi -a drɛ bɛ -a man. 'Tɔ -dan 'lee 'plɛblɛ 'o 'fɔ -yɛɛ vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

-Mɛ "le "wɛan 'wɪ 'tɔndɔn bɔa Zozizan man?

¹²'Mɛn 'nɛnnun, 'tɛ nɛn minnun cɪ -a 'panan 'ka da 'plɛblɛ bɛ, te -a 'wɪ 'e 'ka 'kan dɪ! E ya "le 'wɪnun zɪɛ 'o bɔ 'ka man, -e 'wɪnun 'bɔ zɪɛ 'o 'cɛɛ yɪ -tɛradɪ Bali da -kɔɔn. ¹³Yra nɛn Crizi -a 'yɪ bɛ, 'cɛɛ vɛ nɛn ka cɪ "ka "yuan. -Yɛɛ "wɛan 'ka 'ci 'e "nran, -e tɔ nɛn Crizi -le -dan ta bɔala bɛ, te cɪ "nrandi a 'ka 'lɔ 'e 'ciɪladɪ "da. ¹⁴-Te minnun 'ka "srɔnman 'nan ka ya Zozi -srɔnɔn 'a -le "wɛan bɛ, Bali

-fɛa ve 'ka man. 'Wunun zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman 'nan Bali lei nen -yee -dan "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, e ya 'ka 'lɔ.

¹⁵ Maan ve 'cɛɛ 'nan, min -tɛdɪ a -tɔ, crin wɔdɪ a -tɔ, 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ a -tɔ, ɛn 'tɔ wɔdɪ min pee -le 'wɪ 'jɪ a -tɔ. Te 'ka yɪ yɪ 'wunun zɪɛ -a -tɔwɪ "cɛ "le "wɛan dɪ.

¹⁶ 'Pian -te 'ka 'va min -tɔ a, ɛn e ya 'e yɪ yɪnan, 'nan e ya Zozizan -a -le "wɛan bɛ, te 'wɪ zɪɛ -a 'yɪ 'e -tɛ dɪ, 'pian 'e Bali 'tɔ drɛ -dan 'wɪ zɪɛ -yee "wɛan.

¹⁷ -Yɛɛ cɪ 'nan, tɔ nen Bali 'trɛdanɔn 'le tin "baa bɛ e 'bɔ. -Yɛɛ pou 'sia Bali -le minnun da zɪɛ. -Te Bali tin 'badɪ "siala 'ka da bɛ, minnun nen wa'a 'ta wɔlɛa Bali 'bɔ 'le 'wɪ 'nɔnnɔn da dɪɛ, -wee vɛ -ciala "da "fo. ¹⁸ E ya "le 'wɪ nen 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ 'nan:

«-Te min tɪɪɪnun 'sɪdɪ 'wɪ 'jɪ drɛ 'plɛblɛ bɛ,
'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn 'le vɛ -taa 'cɪlɛa "da "fo.»

¹⁹ Minnun nen o cɪ 'o yɪ yɪnan 'nan Bali 'wɪ zɪɛ a 'pla 'wee vɛ -a bɛ, 'o 'fli -pɛba wɔ Bali 'lɔ! -Yɛɛ fɛ pɛɛnɔn drɛ, ɛn -te e -tɔ 'wɪ -tɔ da bɛ, yaa 'lɛ sɔɔman. Minnun zɪɛ 'o kɔala 'wɪ "yɪ "drɛdɪ man!

5

Bali -leglizi -pɛba 'wɔ minnun lɔ

¹ Minnun nen o 'tɔ min ceje -a -leglizi bɛ, an 'wɪ "paala "mɛn 'cɛɛ. 'An 'bɔ, "an "ya wɔ "nyian -leglizi min ceje -a. Crizi -le yɪ nen yaa 'yɪ bɛ, an ya -a -nan yizan -tɔ -a, ɛn tɔ nen Crizi -le -dan ta bɔala bɛ, an 'tɔ -kɔan "va "nyian. An 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan: ² Ka ya "le 'bla -sru "pinnɔn 'zɔ. 'Ka yɪɛ 'tɔ minnun nen Bali 'o -nɔn 'cɛɛ bɛ o va. Te 'ka yɪɛ 'tɔ o va, "le 'nan min 'bɛ 'tɔ 'ka -sru ɛn ka ya -a drɛnan dɪ, 'pian 'ka drɛ cɪ 'fɪdaa 'a, "le zɪ Bali cɪ "va "bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Te 'ka drɛ "lala -le "wɛan dɪ, 'pian 'ka drɛ 'ka 'cɪ -a -tɔwɪ. ³ Te 'ka -va -blɪ o da dɪ, 'pian 'ka 'kɔn -wee 'wɪ -kɔn "mannɔn 'a! ⁴ -E tɔ nen Zozi 'bɔ nen 'bla -sru "pinnɔn 'tazan -a bɛ e -taa "man "bɛ, 'ka 'cee -kopa yɪ. -Kopa zɪɛ, 'tɔ -dan nen -yee fɛnyian 'ka 'nyaan dɪɛ -nyɛn.

⁵ 'Ka -gobonun bɛ, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, 'ka 'ta wɔla min cejenun wei da!

ɛn ka pɛɛnɔn, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man dɪ! E ya 'e 'crɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'jɪ 'nan:

«Bali 'ka minnun nen

'o 'fli dra -dandan bɛ

o ye "yɪ "dɪ,

'pian e "yɪ dra minnun nen

wa'a 'o 'fli kɔɔnman dɪɛ -wɛlɛ.»

⁶ -Yee "wɛan 'ka 'fli drɛ "wɛnnɔn Bali nen e cɪ fɛ pɛɛnɔn da bɛ -a 'lɛ. Tɔɔn tɔ nen yaa kɔɔn bɛ, -te e 'bɔ -e 'e 'ka drɛ -dan. ⁷ 'Wɪ pɛɛnɔn nen 'ka 'man wɪ -a bɛ, 'ka 'pɛ 'ba wɔ -yɔ, kɔɔ -yɛɛ yɪɛ -tɔa 'ka 'va.

⁸ 'Ka 'fuɔ, ɛn 'ka 'fli 'kun! 'Ka 'nanmanzan nen Satan -a bɛ, e ya "le -jɪɪ nen e ya -paannan bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E -cia fɛ pɛɛnɔn 'nan min -wɛɛdɪ -a, -e 'e 'blɪ. ⁹ 'Ka 'tɔ -kli -a 'lɛ! 'Cee yɪ -tɛradɪ Bali da -jɪ bɛ, te 'ka 'pɛ 'e plɔ dɪ! Kɔɔ kaa -tɔa 'nan, yɪ -tɔwɪ zɪɛ 'ka "bɔɪ Zozinɔn -a ye 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan.

¹⁰ 'Ka yɪ ye tian tɔ "wɛnnen 'a, 'pian Bali nen -yɛɛ cɪ "yɪ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'san -a bɛ, e 'ka laabu Zozi Crizi 'jɪ 'nan, -e 'ka 'kɔn -yee -dan nen -a 'leda "ka "dɪɛ, -a "nen "blɪnɔn 'a. -Yɛɛ 'ka -tɔa 'plɛblɛ 'e 'bɔ 'a, ɛn -yɛɛ 'ka "koe -tɔa 'ka da 'e 'bɔ 'a, ɛn -yɛɛ dra -e 'ka 'pɛ 'e vɪlɛ 'e plɔ dɪ. ¹¹ 'Plɛblɛ 'e 'fɔ -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

Pieri minnun 'tɔ 'bɔ

¹² -Kaa "bɔɪ Zozizan Sila nen, maan 'yɪ 'nan min -kɔlaman e yɪ -tɛala "da "bɛ, -yɛɛ 'pa 'an 'va 'fluba 'tiennen 'gɔvɛ -a crɛn -tɛnan, ɛn maan 'pa 'sia 'cɛɛ. An ya

"va 'nan, 'an 'ka "koe -təa 'ka da, -e zı Bali -le "yi tıglı cı bε, 'an 'ci vı 'cεε. Te 'ka 'si "yi zıε -a -sru "dı!

¹³-Leglizi 'nən nən Babilon 'fla bε, o 'ka 'tə bo. Bali 'o 'si "va 'yee vε -a "le 'cee 'wı 'zυ. Ən 'mən 'nən Mark 'ka 'tə bo "nyian. ¹⁴'Ka cin 'tə bυ -atu 'lee -azəyi -tədı -a 'ka cin man!

'Ka pεnən nən ka cı Crizi -le vε -a bε, Bali 'e 'fıdı -trəə -nən 'cεε.

'Fluba "flizan nen Pieri -a cren -te

¹ An 'bɔ Simɔn Pieri bɛ, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a, ɛn an ya -yee 'pasiazan -a. Mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a cren -te, minnun pɛɛnɔn nen Bali -a drɛ ɛn o yi -tera Zozi da 'le 'kʊɛ 'wɪ 'zʊ bɛ, -wɛ. Zozi Crizi nen -cee Bali -a, ɛn e ya -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, ya'a min bo "va "di, -yee "wɛan 'wɪ zɪɛ e drɛ -kaa pɛɛnɔn 'le vɛ -a.

² Maan laabo Bali 'lɔ 'nan 'e 'yee "yi 'lee 'yee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ 'e 'ciɪla "da. Zɪ 'cee Bali -tɔdɪ "paa "da 'lee -kaa san Zozi 'tɔdɪ "paa "da "bɛ, -a da nen "yi 'lee -fʊdɪ -trɔɔ zɪɛ o dra 'cee vɛ -a.

'Ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia -e 'cee 'ta wʊ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ

³ Fɛ pɛɛnɔn nen yaa -maan 'lɔɔ -e -cee 'ta wʊ -pɛ 'e 'sɔ Bali lɛ bɛ, Zozi -a -nɔn -cɛɛ, kɔɔ Bali -le 'plɛblɛ a -yrɔ. -Yee -dan nen yaa -ci kɔɔn -cɛɛ 'wɪ -dandan drɛdɪ -a bɛ, -a 'bɔ 'a nen e -kaa laabu. ⁴ ɛn -a 'bɔ 'a nen e "yi "nen e "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, -a -nɔn -cɛɛ 'le zɪ yaa 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. Yaa drɛ zɪɛ 'nan -e Bali -le 'belidɪ 'e drɛ 'cee vɛ -a, -e 'ka 'sʊ min ci 'sɔ winun nen o min -nan -nyan bɛ -wɛ. Min ci 'sɔ winun zɪɛ -wɛɛ 'trɛ 'gʊɛ -a da 'si "fo.

⁵ 'Winun zɪɛ -yee "wɛan bɛ, 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e 'ka 'cee yi -teradɪ Zozi da -kɔɔn 'ka drɛ winun "yi "a. 'Ka drɛ winun "yi zɪɛ cɛɛ kɔɔn bɛ, "bɛ -sru -e 'ka 'wɪ 'tɔ wɪ drɛ. ⁶ ɛn ka 'wɪ 'tɔ wɪ drɛ bɛ, "bɛ -sru -e 'ka 'fli 'pla. ɛn 'ka 'fli 'pla bɛ, "bɛ -sru -e 'ka -pɔan 'e 'sɔ. ɛn 'ka -pɔan 'sɔ bɛ, "bɛ -sru -e 'ka Bali ci 'sɔ wɪ drɛ. ⁷ ɛn ka Bali ci 'sɔ wɪ drɛ bɛ, "bɛ -sru -e 'ka 'bʊɪ Zozinɔn yɪ "yi. ɛn 'ka 'bʊɪ Zozinɔn "yi "yi "bɛ, "bɛ -sru -e 'ka min pɛɛnɔn yɪ "yi.

⁸ -Te ka 'winun pɛɛnɔn zɪɛ -a dra, te e -ko 'padɪ -a "da "bɛ, yaa -kɔɔnman 'nan -kaa san Zozi Crizi -tɔdɪ bɛ, e 'ka 'wɪ "tun "a dɪ. 'Pian ka dra 'wɪ "yi "kaga "drɛnɔn 'a. ⁹ 'Pian min nen 'winun pɛɛnɔn zɪɛ, ya'a -kɔɔnman dɪɛ, -a san a 'le 'nan min nen ya'a fɛnan -nanjɛan -kɔɔbɪ dɪɛ, -yee 'wɪ 'zʊ, e drɛ yɪɛ 'wizan -a. ɛn -a ci a 'e 'sandɪ 'nan Bali 'yee 'wɪ 'wɪdɪ fui.

¹⁰ An beenun, te 'ka 'kɔn 'le min zɪɛ -yee 'wɪ 'zʊ dɪ! Bali 'ka laabu, ɛn e 'ka 'si "va. 'Ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e 'ka 'tɔ "da 'plɛblɛ 'kpa! Kɔɔ -te kaa dreɪa "da "bɛ, 'ka 'pɛ 'ka 'saanman 'wɪ 'wɪdɪ 'va 'li "fo "dɪ. ¹¹ Tɔɔn Bali -taa -si 'le 'sʊlɛ 'cɛɛ -gbaun -e 'ka -wɪa mingɔnɔnɔn trɛ nen -a 'leda "ka "dɪɛ -a da. Mingɔnɔnɔn trɛ zɪɛ, -kaa san Zozi Crizi nen -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a bɛ, -yee vɛ nen.

'Wɪ pɛɛnɔn nen 'e 'cɛn -tɛdɪ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, 'ka 'sia 'wɪ tɪgɪ 'a!

¹² 'Cee -wɪdɪ mingɔnɔnɔn 'trɛda -le "wɛan bɛ, an 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji tʊ pɛɛnɔn man. Maan -tɔa 'nan kaa -tɔa 'va, ɛn 'wɪ tɪgɪ nen kaa 'man bɛ, ka ya 'ka 'tɔdɪ "da 'plɛblɛ. ¹³ 'Pian -a -cin a 'an 'ji 'nan 'bɛ nen an ya tian 'trɛda 'gʊɛ, 'an 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ -a -cin -tɔa 'ka 'ji, te 'ka 'man a e wʊɔdɪ. ¹⁴ Maan -tɔa 'nan 'an 'lɛ 'bɔ 'e pu, -e 'an 'ka. -Kaa san Zozi Crizi 'wɪ zɪɛ -a -nan kɔɔn 'mɛn. ¹⁵ -Yee "wɛan zɪ kɔ 'an drɛ bɛ, maan dra -te an -ka bɛ, te 'winun zɪɛ -a -cin yra 'ka 'ji tʊ pɛɛnɔn man.

¹⁶ Kʊa 'vɪ 'cɛɛ 'nan -kaa san Zozi Crizi -ta pee wʊ -e 'e 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'ci -kɔɔn. Fɛn 'cɛ kʊa 'pa 'cɛɛ dɪ, ɛn kʊ'a "nrɔnlɛ 'kʊ 'ji ɛn kʊa 'vɪ dɪ. 'Pian kʊ -yee -dan ci -yɪ 'kʊ yɪɛ 'a, ¹⁷ tʊ nen te 'tɔ -dan nen e "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ -kaa "tɪ Bali -a -nɔn -yrɛ "bɛ -a man. Bali 'bɔ nen -yee -dan "mlian fɛ pɛɛnɔn da bɛ, e 'wɪ tin 'ba Zozi lɛ. Yaa 'vɪ -yrɛ 'nan: «I ya 'an 'pɪ nen e 'sɔ 'mɛn tɪgɪ bɛ -a, 'i 'bɔ nen

mein 'si 'va.» ¹⁸ Wei zɪe e 'si laji, ɛn kɔa 'man 'kɔ 'bɔ 'a, te kɔ ya Zozi 'srɔn Bali -le pɔn da.

¹⁹ Zi kɔ wei zɪe -a 'man bɛ, ɛn kɔ yi -tɛra 'wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ -a da 'kpa tɪgl. 'Ka drɛ 'yi 'wɪ nɛn waa 'vɪ bɛ -a va. Kɔɔ 'wɪ zɪe e ya "le 'tɛ 'san nɛn e ci 'binan klun va bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. E "bia zɪe -trilii, -e tɔ nɛn yidɛ 'san bɔala bɛ e 'bɔ. Tɔ zɪe -a man nɛn tɔ 'cɛn mɛn cɛn bɔala. Zozi nɛn, -yɛɛ 'wɪ pɛɛnɔn 'ci 'sia -cɛɛ 'wein.

²⁰ 'Wɪ 'gɔɛ te -a -cin 'e 'san 'ka 'ji 'fo 'dɪ. 'Wɪ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ 'li 'e 'cɛn, ɛn waa cɛn -tɛ Bali -le 'fluba 'ji bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ -a "cɛɛ waa -ci ve dɪ. ²¹ Kɔɔ 'wɪ 'bɔ nɛn Bali 'lewei vɪnɔn -a 'vɪ bɛ, blamin -le 'wɪ 'tɔdɪ "cɛɛ 'pa o -wulo -ji dɪ. 'Pian Bali lei 'saun 'bɛ 'ta 'tɔ o man, ɛn 'wɪ nɛn e 'si Bali 'le bɛ, waa 'vɪ.

2

'Ka drɛ 'yi minnun nɛn o 'wɪ ve 'wlu 'a Bali wei da bɛ o va!

¹ 'Li bɛ, Izrael 'nɔn 'bɔ yei "bɛ, min -mienun 'wlu -sɛan, te waa ve 'nan 'o ya Bali 'lewei vɪnɔn 'a. -A -tɔwli "nɛn 'nyian 'cee vɛ -a, minnun nɛn o 'wlu -sɛan, te waa ve 'nan o ya Bali -le 'wɪ "paanɔn 'a bɛ, o -taa "kɔnɛ 'ka yei. 'Winun nɛn e ya 'wlu 'a, ɛn e min -nan -nyaan "bɛ, o -taa -a "paale 'ka 'ji. Minsan nɛn 'bɛ o 'si 'wɪ 'ji bɛ, wa'a 'bɛ 'siala min -a dɪ. 'Wɪ nɛn waa dra zɪe -yee "wean bɛ, Bali -taa 'wɪ "nɛn -kɔɔnɛ -wɛ o kligli tɔ va. ² 'Winun nɛn waa dra, te e ya -wɪdɪ "bɛ, -a -sru "nɛn min "kaga -taa -sɔɔnɛa. 'Wɪ zɪe -yee "wean bɛ, minnun -taa "wɛ -wɪdɪ Bali -le -si tɪgl bɛ -a man. ³ "Lala yidɪ "yi "le "wean bɛ, o 'ka see "paaman wei 'nɔnɔn 'a, -e o "lala "koo 'ka 'lɔ. 'Pian 'wɪ nɛn e -taa "bɔɛ o man bɛ, Bali -a 'pla 'e 'cɛn -a -nan 'mɔn, ɛn o -nan -nyandɪ 'bɔ 'kogo.

⁴ Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, zɪ Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o 'wɪ 'wɪdɪ drɛ bɛ, Bali 'ka o 'tɔɛ 'e "tun 'dɪ, 'pian e o -fɔ klun 'pɔ tiidii 'va. Fɛ zɪe -a -nan nɛn, o -fo 'li 'trilii, -e tin 'ba yi 'e bɔ.

⁵ ɛn "nyian bɛ, Noe tɔ va 'li bɛ, minnun nɛn o yɛ 'ka 'naan Bali man dɪɛ, Bali 'ka o 'tɔɛ 'e "tun 'dɪ, 'pian e laa -dan fɛn -trilii, ɛn o pɛɛnɔn -nan -nyan. Min 'sɔra "cɛ "nɛn Bali -a 'si 'wɪ 'ji, Noe 'lee min 'sɔravli. Noe zɪe -yɛɛ 'vɪ minnun nɛn 'nan, o 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e o 'ta wɔla 'wɪ tɪgl -sru.

⁶ ɛn "nyian bɛ, 'fla nɛn waa laabo Sodɔm 'lee Gomɔr bɛ, Bali 'wɪ "nɛn -kɔɔn -wɛ, e o -nan -nyan 'tɛ 'a. 'Wɪ zɪe Bali -a drɛ 'nan, -e 'e drɛ minnun nɛn wa'a 'klanman Bali 'lɔ dɪɛ, -wee 'wɪ -kɔɔn "manvɛ -a. ⁷ 'Fla 'bɔ zɪe -a da bɛ, min -tɔwli "cɛ "nɛn Bali -a 'si 'wɪ 'ji. Waa laabo Lɔt. E ya min tɪgl 'a, ɛn 'wɪ 'wɪdɪnun nɛn minnun zɪe waa dra bɛ -a 'wɪ "naan 'man. ⁸ Tɔ -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn e 'cɛan bɛ, te e 'o drɛ wɪ -wɪdɪnun ye. ɛn 'wɪ 'wɪdɪnun nɛn waa vɛ bɛ, te yaa maan. 'Wɪ zɪe e "naan Lɔt man 'e -ciala "da, e ya min tɪgl 'a -le "wean. ⁹ 'Wɪ pɛɛnɔn zɪe yaa -kɔɔnman -cɛɛ 'nan, zɪ kɔ Minsan 'e minnun nɛn o ci -yee vɛ -a bɛ o 'si 'wɪ 'ji bɛ, yaa -tɔa. ɛn yaa -kɔɔnman 'nyian 'nan, -si nɛn kɔ Minsan 'e 'cɪla "da, -e 'e 'wɪ "nɛn -kɔɔn 'wɪ 'wɪdɪ "drɛnɔn lɛ bɛ, yaa -tɔa.

¹⁰ Minnun nɛn Minsan 'wɪ "nɛn -kɔɔnman -wɛ "bɔv "bɛ, minnun nɛn o 'ta wɔla 'o 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wɪdɪ -sru "bɛ o nɛn. -A -cin 'ka o 'ji 'nan, Bali a 'pleble, ɛn e 'wee tin "baa dɪ. Wa'a 'klanman 'wɪ 'tɔ -lɔ "fo 'dɪ, ɛn 'o 'fli 'siala 'kpa. 'Yra 'ka o yɛ man Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ o 'srɔnɔn dɪ. ¹¹ Bali -le 'pasianɔn 'bɔ nɛn o 'pleble "mlian minnun zɪe o da bɛ, wa'a 'wɪ 'wɪdɪ 've minnun zɪe o man Minsan 'lɛ dɪ.

¹² Lua winun 'ka 'o 'wulo 'ji nrɔnman dɪ, o 'bɔla 'trɛda 'nan, -e 'o -fɔ san 'ji, -e min 'e o -tɛ. Minnun 'bɔ 'labɛ, o ya "le -wee 'wɪ 'zɔ. Fɛ nɛn wa'a tɔa dɪɛ, o "we man -wɪdɪ. -Wee -kadɪ dra "le -winun zɪe -wee vɛ zɔ.

¹³ 'Wɪ 'wɪdɪ "nɛn waa drɛ bɛ, o -taa -a "nɛn "yɛ yra yidɪ -a. -Te tɔ cɛɛn bɛ, 'wɪ nɛn e 'o ci "nranman bɛ -nyren "fɛdɪ -blɪdɪ -a. Minnun zɪe -te o yra 'cee -blɪfɛ

-sru "bε, 'w1 nεn e ya paan "le 'e o -tε 'yra -a bε, e o ci "nranman. Wεε -maan minnun 'ka 'tō sremān. ¹⁴ O yīε 'ka 'ciala lūmōn da dī, εn o "koe 'ka 'nyaan 'w1 'wlidi "drēdī -a dī. Minnun nεn o 'ka 'o 'tōdī Bali wei da tīglī dīε, o o "sia -si tīglī da. Fε yīdī da nεn -wee ci "nrōndī pεεnōn cī. Bali -le nyran -blhdī a -wee vε -a. ¹⁵ O 'si -si tīglī bε 'bε da, εn o 'san. -Si -tōwli "nεn Bεōr -pī Balam -a 'sia 'lī bε, -a da nεn o sōōnla. "Lala yīdī 'yī "le "wεan Bεōr -pī zīε, e ya "vale 'e 'w1 'wlidi "dra, ¹⁶ 'pian Bali a "trōεn nyuōn 'w1 zīε -a man. -Aflumun nεn ya'a 'we dīε, e 'w1 tin 'ba -yrε blamin wei -jī. E -si -tō Bali 'lewei vīzan zīε -yrō, 'nan te 'e 'w1 'wlidi "drε dī.

¹⁷ Minnun 'bō zīε, o ya "le 'nan, 'yī ku nεn 'yī 'ka 'bōala "jī "dīε, -yee 'w1 'zū. εn o ya "nyian "le 'nan, laa 'bε wla "jī, εn fulō cī cilanan "a "da "bε, -yee 'w1 'zū. Klun 'pō tiidī 'kpa nεn Bali -a 'pla -wee yra yūnan -a. ¹⁸ εn minnun 'bō zīε, 'w1 -dandan nεn waa ve minnun lε te -a -ci "ka "dī. 'O 'bō 'cī 'sō wunun -wlidi 'bε, -a 'bō nεn waa 'paaman minnun jī, 'nan -e 'o o see "paa, -e 'o 'w1 'wlidi "drε. Zī waa dra zīε -e 'o minnun nεn o -si tīglī 'sia 'e -trε bε o man yī. ¹⁹ Waa ve minnun lε 'nan, o 'ka "nyian fε -tū -le nōan -a dī, te o 'bō o ya 'o drε w1 -wlidi "nεn waa dra bε -yee nōan -a. -Yεε o -nan -nyaan. Kōō 'w1 nεn min -a dra, εn ya'a 'kolaman -e 'e 'pε 'si -a -sru "dīε, te e ya 'w1 zīε -yee nōan -a.

²⁰ Min nεn e -kaa san Zozi Crizi nεn -kaa 'sizan 'w1 'jī -a bε, -a -tō bε, te 'e 'pε 'si 'trēda wunun -wlidi -sru. 'Pian -te -a san 'lī 'e da "nyian 'wunun zīε -a va, εn ya'a 'kolaman -e 'e 'pε 'si -a -sru "dīε, -a 'le 'srannan "bε -yee -kōndī -wlidi "mlīan -a tēdε vε da. ²¹ Min zīε -a "yī mlin paan -e 'e vīlε 'e -si tīglī zīε -a -tō dī. Kōō Bali -le -pēi -tō wunun nεn waa paa "jī "bε, yaa -tō 'vaa, εn e 'si -a -sru. ²² 'W1 nεn e 'bō min zīε -a man bε, -kōnnen "flī 'gūε -a da w1 nεn. Waa -fō 'nan: «Fε nεn -plēn fee 'a bε, yaa 'sia "nyian, yaa blī.» εn «'Sru nεn o 'si -a -srūnan bε, e 'lī 'e da "nyian -feli -va.»

3

Minsan Zozi Crizi -taa "nyian

¹ 'An beenun, 'fluba nεn maan crēn -tēa -e 'an 'pa 'sia 'cēε bε, -a "flīzan nεn 'gū 'va. 'Fluba "flī zīε -a -jī bε, 'w1 nεn kaa -tōā 'va bε, -a 'bō nεn maan -cin -trōā 'ka 'jī, 'nan -e 'ka 'wulo -jī "nrōn "da tīglī. ² 'W1 nεn Bali 'lewei vūnōn -a 'vī 'lī 'e 'cēn bε, 'ka 'cī "nrōn "da. εn 'w1 nεn Minsan nεn min 'sizan 'w1 'jī -a bε, yaa 'vī 'nan 'ka drε bε, 'ka 'cī "nrōn "da "nyian. 'W1 zīε -yee 'pasianōn 'bε paa 'ka 'jī.

³ 'W1 nεn e cī "le 'ka 'pla 'ka 'jī 'e tēdε bε, -nyrēn 'gū, tū -fōla "da "jī bε, minnun nεn o 'ta wo 'o 'bō 'cī 'sō 'w1nūn da bε o -kōan. Minnun zīε o 'ka sēε wo. ⁴ Waa ve 'cēε 'nan: «Zozi "e 'nan, 'e 'ta pee wo "nyian, -njεε dūō? εn e ya "mēn nyin zīa? 'Kō tranun cēεn -kaadī man, εn zī Bali 'trε drε 'lī bε, fε -tū 'ka tīan līlēa dī.» ⁵ Minnun zīε, -te o ya 'w1 zīε -a vīnan bε, -a -cin 'ka o 'jī 'nan, 'trε tēdε a 'lī dī. -A -cin 'e 'kōn 'ka 'jī 'nan Bali wei da nεn 'trε 'lee la 'bōla 'lī 'kpa. 'Yī 'va nεn Bali 'trε 'bōla, εn 'yī 'a nεn Bali 'trε -sru cēεn. ⁶ Bali wei da nεn "nyian laa -dan fēn, εn 'trε tēdε zīε 'e sre. ⁷ εn Bali wei -tōwli zīε, -yεε 'vī 'nan, 'trε 'lee lablī nεn -nan cēεgū yī -a 'gūε, 'tε 'bε -taa "o srele. 'Pian Bali o ta -tō, -e tū nεn e minnun -le tin "baa bε 'e bō. Minnun nεn o yīε 'ka 'naan Bali 'bō man dīε, tū zīε -a man nεn e o -nan -nyaan.

⁸ 'An beenun, 'cēε vε bε, -a -cin 'e 'kōn 'cēε 'jī 'nan, Minsan "le 'va bε, yī -tōwli "cē "bε, lε -kpi tū nεn (1.000), εn lε -kpi tū bε yī -tōwli "cē "nεn. ⁹ Min -mienun 'o 'cī "nrōnman 'nan, 'w1 nεn Minsan -a 'vī bε, e 'ka -a drēnan tada dī. -Wēε tin 'ka 'nōnōn dī, 'pian e -sēanla minnun man -trōō, kōō e 'ka "vale 'nan min -tū -nan 'e 'nyan dī. 'W1 nεn e cī "va "bε, -nyrēn 'nan, min -tōdū pεεnōn 'o 'si 'o drε w1 -wlidi "man, -e 'o -sōōnla 'e -sru.

¹⁰ 'Be a zi, 'pian Minsan -taa "kpɔ. -Yee -tadɪ dra kligli, "le 'nan zi crinzan -taa "min va be -yee 'wɪ 'zɔ. Tɔ zɪɛ -a man nɛn labli 'tɛ 'blɪdɪ "siala -wuuuu, te wa'a "nyian -a ye dɪ. Laji fɛnun pɛɛnɔn 'yi bo 'tɛ 'lɔ, ɛn 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnun pɛɛnɔn 'nan -nyaan.

¹¹ -Yee "wɛan -pɛ nɛn e "sɔa Bali lɛ bɛ, -a man nɛn 'ka 'ta wɔ 'kpa tɪgli, kɔɔ zi fɛ pɛɛnɔn 'nan -taa "nyanlɛ be -a -cin a 'ka 'ji. ¹² 'Ka yɪɛ yra Bali -le yɪ zɪɛ -yrɛ, zi 'kɔ 'ka drɛ 'lɔɔ, -e 'e bɔ tada bɛ, -nyrɛn 'ka drɛ. Yi zɪɛ -a da nɛn, 'tɛ labli -nan -nyaan "fo, ɛn yɪ zɪɛ -a da nɛn, laji fɛnun pɛɛnɔn 'yi bo 'tɛ 'lɔ. ¹³ 'Pian Bali "e 'nan, 'e labli -trɛ dra, ɛn 'e 'trɛ -trɛ dra. Bali 'ci 'sɔ wɪnun 'saza 'be dra fɛ zɪɛ -a -nan. 'Wɪnun zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn -kaa cɪ.

¹⁴ 'An beenun, 'wɪnun zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn ka cɪ, -yee "wɛan 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia, -e 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sɛndɪ 'e cin va 'ka 'vale Bali -a. ɛn 'ka 'cee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'sia "nyian, -e 'ka 'kɔn 'saun Bali 'lɛ, te 'wɪ 'wɪldɪ -tɔwɪ 'e 'kɔn 'ka man dɪ. ¹⁵ 'Ka -tɔ 'ka 'fli -a 'nan, -te -kaa san 'e man -sran bɛ, e ya "va 'nan 'ka 'si 'wɪ 'ji. 'Wɪ -tɔwɪ zɪɛ, -kaa "bɔɪ Pɔl nɛn -cee min 'kpa -a bɛ, yaa crɛn -tɛ 'cɛɛ. Bali 'wɪ 'tɔdɪ -nɔn -yrɛ, ɛn e 'wɪ zɪɛ -a crɛn -tɛ. ¹⁶ -Yee 'fluba -tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji bɛ, 'wɪ zɪɛ e ya -ji. ɛn 'wɪnun nɛn -a -ci a 'plɛblɛ bɛ, o ya -ji "nyian. 'Pian minnun nɛn, wa'a 'wɪ 'tɔa 'kpa dɪ, ɛn o 'ka 'o 'tɔdɪ Bali wei da tɪglɪ dɪɛ, waa -ci ve -wɪldɪ. ɛn Bali wei pee nɛn 'e 'crɛn -tɛdɪ bɛ, waa dra "nyian zi. 'Wɪ zɪɛ -a drɛdɪ bɛ e ya o 'bɔ 'fli -nan -nyan wɪ -a.

¹⁷ 'An beenun, 'cee vɛ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a -cin a "cee 'ji 'va. -Yee "wɛan 'ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, "tɔgɔ minnun -wɪldɪ zɪɛ o 'ka see "paa. Kɔɔ o ya "vale 'nan 'o 'ka "sia -si nɛn, ka ya 'ka 'tɔdɪ "da -kli 'va bɛ, -a da, -e 'ka -sɔɔnla o -sru. ¹⁸ 'Wɪ nɛn e cɪ "le 'ka drɛ bɛ, -nyrɛn 'nan: -Kaa san Zozi Crizi nɛn -kaa 'sizan 'wɪ 'ji -a, ɛn ka sɔɔnla -a -sru "bɛ, 'ka 'kɔ -a 'e 'lɛ, -e 'e 'yee "yi "nɔn 'cɛɛ. ɛn -a -tɔ nɛn kaa 'wɔ bɛ, 'e 'pa "da. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn -yee vɛ -a cɛɛgɔ, ɛn 'e 'kɔn -yee vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

'Fluba tεδε nen Zan -a crεn -te

Zozi a Bali wei -a

¹ Wei nen e 'belidi -nɔan "min lε bε, ku -yee 'wɪ 'crεn -tea 'cεε. E ya 'li 'e 'cεn 'wɪ pou sianan "nun, kva 'man, kva 'yɪ 'ku yiε 'a, kva buv tɪɣlɪ, εn ku klε "man 'ku 'pε -a.

² 'Belidi zɪε 'e 'fli kɔɔn, kva 'yɪ. Ku ya -a -nan yɪnɔn 'a, εn ku -yee 'wɪ ve 'cεε. 'Belidi nen ya'a 'nyaan dɪε -nyrɛn. E ya "nen -kaa "tɪ Bali va, εn 'bε nen 'gυε, yaa kɔɔn 'kυε.

³ 'Wɪ nen kva 'yɪ, εn kva 'man bε, ku "cee "ve "nyian, 'dʊ -e -kaa drε min -tɔwli "a, kɔɔ -kaa pεεnɔn drε min -tɔwli "a -kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi nun -a. ⁴ 'Wɪ 'gυε kva crεn -te 'cεε 'nan, -e -cee ci "nran 'e 'ciɪla "da "fo.

'Ka 'kɔn 'te 'san da

⁵ 'Wɪ nen kva 'man Zozi da, εn ku "ta "cee "ve bε -nyrɛn 'gυ: E 'nan Bali a 'te 'san -a, εn klun 'ka "man "dɪ.

⁶ -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa drε min -tɔwli "a, te -kaa 'ta wo klun va bε, te -kaa 'wɪ -sεan, εn -ka'a 'ta 'wɔla 'wɪ tɪɣlɪ da dɪ. ⁷ 'Pian -te -kaa 'ta wo 'te 'san da "le Bali nen 'te 'san -a bε -yee 'wɪ 'zʊ bε, te -kaa drε -kaa cin yei min -tɔwli "a. -A -nan nen -a -pɪ Zozi nen waa -te bε, -a nyen e -cee 'wɪ 'wɪdɪ pεεnɔn fuiman, -e -kaa drε 'saun.

⁸ -Te -kaa 'vɪ 'nan, 'wɪ 'wɪdɪ 'ka -kaa man dɪε, te -kaa ya -kaa 'fli see "paanan, εn -ka'a 'ta 'wɔla 'wɪ tɪɣlɪ da dɪ. ⁹ 'Pian -te -kaa -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'vɪ Bali lε 'wein bε, Bali nen e ya tɪɣlɪ bε, e 'ta wɔla 'e wei da, -e 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ "fui, εn "nyian e -kaa dra 'saun 'e 'le 'wɪ 'wɪdɪ pεεnɔn 'sɪdɪ -a -kaa 'lɔ.

¹⁰ -Te -kaa 'vɪ 'nan, -kaa 'wɪ 'wɪdɪ "drele dɪε, te -kaa Bali drε 'wluzan 'a, εn -kaa 'ta 'wɔla Bali wei da dɪ.

2

¹ 'Mεn 'nennun, 'wɪ 'gυε maan crεn -te 'cεε 'nan, -e 'ka vɪlε 'ka 'wɪ 'wɪdɪ "drε dɪ. εn -te min -tɔ 'wɪ 'wɪdɪ drε bε, 'ka -tɔ 'nan min nen e -nyεanla -cee 'wɪ -sru, -e 'e -cee 'wɪ 'sɪ "va "bε, e ya -kaa "tɪ Bali "srɔn. Zozi Crizi nen e ya tɪɣlɪ bε, -nyrɛn.

² -A 'bɔ 'bε drε 'sraga buvε -a -kaa man, 'nan -e Bali 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ 'fui. Wa'a vɪlε 'nan -kaa 'saza "cε "dɪ, 'pian -e 'e 'trɛdanɔn pεεnɔn 'le 'wɪ 'wɪdɪ "fui.

'Wɪ nen Bali -a vɪ bε, 'ka drε

³ 'Wɪ nen yaa -kɔɔnman 'nan, -kaa Bali -tɔa "bε, -nyrɛn 'nan -kaa 'ta wo Bali -le -pei da. ⁴ Min nen yaa 'vɪ 'nan: «'An Bali -tɔa», te ya'a 'ta wɔla -yee -pei da dɪ, te 'wluzan nen -a san -a, εn te -a san 'lee 'wɪ tɪɣlɪ 'ka 'sɪ -tɔwli "da dɪ. ⁵ 'Pian bii nen i 'ta wo Bali wei da bε, te 'yie Bali yɪdɪ "yɪ "a 'e 'lε sɔɔdɪ. 'Wɪ zɪε -yεε -kɔɔnman -cεε 'nan, -kaa 'vale Bali -a -kaa drε min -tɔwli "a. ⁶ εn min nen yaa 've 'nan: «'Ku 'vale -a ku ya min -tɔwli "a» bε, -a san -le 'ta wɔ cεin -kɔan "le Zozi 'le 'ta wɔ cεin -zʊ.

Bali -le -pei 'e 'nan, 'ka cin yɪ 'yɪ!

⁷ 'An beenun, wa'a vɪlε 'nan -pei -trε nen maan crεn -tea 'cεε dɪ, 'pian -pei ceje nen kaa 'yɪ -a pou sianan "bε -nyrɛn. -Pei ceje zɪε wei nen kaa 'man bε, -nyrɛn.

⁸ εn -pε -tʊ da zɪa bε, -pei -trε nen maan crεn -tea 'cεε. 'Wɪ 'kpa nen, kɔɔ Crizi -le 'ta wɔ cεin -pei -trε zɪε -a kɔɔn, εn 'cee vε a -a -kɔɔnnan "nyian. -Yεε ci 'nan, 'te 'san tɪɣlɪ bii 'va, εn klun a -nyannan.

⁹ Min nēn yaa 'vī 'nan, 'e ya 'tē 'san da, -e te ya'a 'e "bōi -tō ye "yi "dīe, te e ya tian klun va. ¹⁰ Min nēn 'e "bōi -tō ye "yi "bē, e -fō 'tē 'san da, ēn fē -tō 'ka -yee ci "nrōndi va -e 'e -tria dī. ¹¹ 'Pian bii nēn yi'a 'i "bōi -tō ye "yi "dīe, te i ya klun va. I 'ta wo klun va. En fenan nēn i ci -kōnan bē, yi'a tōa dī, kōō klun 'i yiē 'wī.

Te 'ka yiē 'e 'kōn 'trēda fēnun lē dī!

¹² 'Mēn 'nēnnun, an ya 'wī 'gōē -a crēn -tēnan 'cēē 'nan Zozi 'tō 'ji nēn Bali 'cēē 'wī 'wli dī fui. ¹³ 'Tūnūn, an ya 'wī 'gōē -a crēn -tēnan 'cēē 'nan, min nēn e ci 'wī pou sianan "a bē, kaa -tō. -Gobonun, an ya 'wī 'gōē -a crēn -tēnan 'cēē 'nan, ka Satan nēn e 'wī 'wli dī "paa 'nyranman -a bē, -a klī.

¹⁴ 'Mēn 'nēnnun, 'wī 'gōē maan crēn -tē 'cēē 'nan, ka -kaa "tī Bali -tō. "Tūnūn, 'wī 'gōē maan crēn -tē 'cēē 'nan, min nēn e ci 'wī pou sianan "a bē, kaa -tō. -Gobonun, 'wī 'gōē maan crēn -tē 'cēē 'nan, ka ya 'plēble, Bali wei a 'ka 'ji, ēn ka Satan nēn e 'wī 'wli dī "paa 'nyranman -a bē, -a klī.

¹⁵ 'Wūnūn nēn 'trēda minnūn -a dra bē te 'ka yī "yi "dī! -Te min 'wūnūn zīē -a drēdī ye "yi "bē, te -kaa "tī Bali yīdī "yi 'ka -a san jī dī. ¹⁶ Kōō o drē wūnūn 'bō nēn 'gō, min 'kōlē 'ci 'sō wūnūn 'wli dī "a -tō, 'lee fē pēēnōn nēn min yiē -a ye bē min a "vale 'e 'kōn 'yee vē -a, e ya "nyian -tō. En fē pēēnōn nēn min lō bē min a "vale 'e 'fī -kōōnman -a, 'bē a "nyian -tō. 'Wūnūn pēēnōn zīē, wa'a 'sia -kaa "tī Bali va dī, 'pian o 'sia 'trēda 'gō. ¹⁷ En 'trē 'gōē, e -nyaan 'o 'vale fē pēēnōn nēn min ci "vale 'e 'kōn 'nyian 'yee vē -a bē waa. 'Pian min nēn e Bali ci 'sō wūnūn dra bē, 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīe, e ya -a san -lē vē -a.

'Ka drē 'yi Crizi 'nanmanzan 'va

¹⁸ 'Mēn 'nēnnun, tō -nyranman -jī nēn -kaa cī 'gō. Kaa 'man 'nan, Crizi 'nanmanzan -taa 'talē. En 'bē nēn 'gōē, Crizi 'nanmannōn 'bōla "kaga 'va. 'Wī zīē -yēē -kōōnman 'nan tō -nyranman -jī nēn -kaa cī. ¹⁹ Crizi 'nanmannōn zīē o ya 'nēn 'kō 'va, 'pian kō 'ka waa -tōwli "dī, -yēē "wēan nēn o 'bōla 'kō 'va. "Te 'e 'kōn 'nan kō ya waa -tōwli "bē, "te o -fō 'kō 'va. 'Pian o 'bōla 'kō 'va, 'dō -e 'e -kōōn 'wein, 'nan kō 'ka waa -tōwli "dī.

²⁰ 'Cēē vē bē, Bali lei 'saun nēn Crizi -a -nōn 'cēē, ēn 'ka pēēnōn 'wī tiglī -tōa. ²¹ Wa'a vīlē 'nan ka'a 'wī tiglī 'tōa dī, -yēē "wēan an 'wī 'gōē -a crēn -tē 'cēē dī, 'pian 'nan -kaa -tōa. En kaa -tōa 'nan 'wlu -tōwli 'ka 'sia 'wī tiglī 'va dī.

²² -Tīē cī 'wluzan 'a? Min nēn yaa vē 'nan Zozi 'ka min nēn Bali -a 'si 'va -e 'e minnūn 'si 'wī 'jī bē -a dīē -a san nēn. Crizi 'nanmanzan zīē, min nēn ya'a -kaa "tī Bali 'lee 'e 'pī siala fē -tō -a dīē -a san nēn. ²³ En min oō min nēn ya'a Bali -pī siala fē -tō -a dīē, te 'o 'vale -a "tī "a o 'ka min -tōwli "a "dī. 'Pian min nēn yaa 'vī 'wein 'nan Zozi a Bali -pī -a bē, te 'o 'vale -a "tī "a, o ya min -tōwli "a.

²⁴ 'Cēē vē bē, 'wī nēn kaa 'man -a pou sianan "bē, -a -cin 'e 'fōla 'ka 'ji. Kōō -te 'wī nēn kaa 'man -a pou sianan, 'nan -a -cin -fōla 'ka 'ji bē, te 'ka 'vale -kaa "tī Bali 'lee 'e 'pī -a ka ya min -tōwli "a, ²⁵ te 'wī nēn e 'nan 'e dra -cēē bē, e ya -cēē vē -a, -nyrēn 'belidī nēn ya'a 'nyaan dīē -a.

²⁶ 'Wī 'gōē maan crēn -tē 'cēē minnūn nēn o ya "vale 'o 'ka "sia -si tiglī da bē -weē "wēan. ²⁷ 'Cēē vē bē, Bali lei 'saun nēn Crizi -a -nōn 'cēē bē, e ya 'ka 'lō. -Yēē "wēan e 'ka "le min 'e 'bē "paa 'nyian 'ka 'ji dī. 'Pian -yēē lei 'saun 'bō 'bē 'wī pēēnōn "paaman 'ka 'ji. En 'wī tiglī nēn, yaa 'paaman 'ka 'ji, 'wlu "cēē dī. -Yēē "wēan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fō -tōwli, "le zī lei 'saun -a paa 'ka 'ji bē, -yēē 'wī 'zō.

Bali -lē 'nēnnun 'ka 'wī 'wli dī dra dī

²⁸ 'Mēn 'nēnnun, -maan vē "nyian 'cēē 'nan 'ka 'vale Crizi -a 'ka 'fō -tōwli, 'dō -e tō nēn e -taa "man "bē, te 'ka 'ci a 'e 'sōdī 'nan 'ka 'man a 'e wōōdī. En 'yra 'ka 'kōān yiē man yi zīē -a da dī.

²⁹ Zi kaa -tɔa 'nan Zozi Crizi a min tɔgli 'a bɛ, -a -tɔwli "nɛn 'ka -tɔ 'nyian 'nan min nɛn e 'wɪ tɔgli dra bɛ, te Bali -le 'nɛn nɛn -a san -a.

3

¹ "Ka 'yɪɔ "le zɪ -kaa "tɪ Bali -kaa 'yɪ "yi -dan, ɛn e -kaa laabv 'yee 'nɛnnun, ɛn -kaa ya "nyian -yee 'nɛnnun -a 'kpagba. 'Trɛdanɔn 'ka -a -ci tɔa 'nan -kaa ya Bali -le 'nɛnnun -a dɪ, kɔɔ wɔ'a Bali -tɔlɛ dɪ. ² 'An beenun 'bɛ nɛn 'gɔɛ, -kaa drɛ Bali -le 'nɛnnun -a, ɛn zɪ -kaa -taa "kɔnɛ bɛ, ka'a tian -a tɔa dɪ. 'Pian tɔ nɛn Crizi -taa "man "bɛ, -kaa -kɔan "le -yee 'wɪ 'zɔ kɔɔ -kaa ye "le zɪ e cɪ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ³ Min nɛn 'wɪ zɪɛ -a -cin cɪ "ji "bɛ, 'e yɪɛ -tɔa 'e 'fli -va, -e 'vɪɛ 'e 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ "le zɪ Crizi "e drɛ bɛ -yee 'wɪ 'zɔ.

⁴ Min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te -a pei a 'e 'padɪ Bali man, kɔɔ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ bɛ, e ya pei 'padɪ -a Bali man. ⁵ ɛn kaa -tɔa 'nan Crizi -ta -e 'e -cee 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn bɛ -a "nɛn 'wɪ yɪ, te ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "drɛɛ dɪ. ⁶ -Yee "wɛan min nɛn 'o 'vale Crizi -a o ya min -tɔwli "a bɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "dra dɪ. 'Pian bii nɛn i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te ya Crizi cɪ bɛ, yi'a 'tɔa dɪ, ɛn yi'a tian Crizi -tɔlɛ "fo "dɪ.

⁷ 'Mɛn 'nɛnnun, te min 'e 'ka see "paa dɪ! Min nɛn e 'wɪ tɔgli dra Bali 'lɛ bɛ, te e ya tɔgli, "le Zozi a tɔgli bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. ⁸ 'Pian bii nɛn i 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te Satan -le 'nɛn nɛn 'yɪa. -Yɛɛ cɪ 'nan, Satan 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ 'sia 'trɛda pou sianan. -Yee "wɛan nɛn Bali -pɪ -ta, 'nan -e 'e Satan -le 'nyranman srɛ.

⁹ Min nɛn e cɪ Bali -le 'nɛn a bɛ, ya'a 'wɪ 'wɪdɪ "dra dɪ, kɔɔ Bali -le 'belidɪ a -a san lɔ. Ya'a 'kolaman te e 'wɪ 'wɪdɪ "dra dɪ, e ya Bali -le 'nɛn 'a -le "wɛan. ¹⁰ 'Pian bii nɛn yi'a 'wɪ tɔgli "dra dɪɛ, te Bali -le 'nɛn "cɛɛ 'yɪa dɪ. ɛn -te yi'a 'i "bɔvɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te Bali -le 'nɛn "cɛɛ 'yɪa dɪ. 'Winun zɪɛ -a man nɛn o Bali -le 'nɛn 'lee Satan -le 'nɛn -kɔnnɛn "ye.

"Ka cin yɪ "yi!

¹¹ 'Wɪ nɛn -kaa man -a pou sianan "bɛ, -nyrɛn 'nan -kaa cin yɪ "yi!

¹² Te -kaa 'kɔn "le min -tɔ nɛn waa laabo Kaɛn bɛ -yee 'wɪ 'zɔ dɪ! -Yɛɛ cɪ 'nan e ya Satan nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "paa 'nyranman a bɛ, -yee 'nɛn 'a. ɛn 'e -suannɛn "bɔ 'tɔwli, "tɪ "tɔwli "tɛ. -Mɛ "le "wɛan nɛn yaa -tɛ "mɛn? Kɔɔ Kaɛn 'pa nyranman a -wɪdɪ, 'pian -a -suannɛn "le 'pa nyranman a "yi.

¹³ 'An "bɔvɪ Zozinɔn, -te 'trɛdanɔn 'ka 'ka 'ye "yi "dɪɛ, te 'wɪ 'e 'ka 'kan dɪ. ¹⁴ Kɔɔ -kaa -tɔa 'nan, -kaa 'sɔ 'ka -lɔ, ɛn 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya -cee vɛ -a. -Kaa "bɔvɪnun ye "yi "le "wɛan nɛn -kaa -tɔa zɪɛ. -Te min -tɔ a 'nan, ya'a 'e "bɔvɪ -tɔ ye "yi "dɪɛ, te -a san a tian 'ka -lɔ. ¹⁵ Min oo min nɛn e "naan 'e "bɔvɪ -tɔ man bɛ, te min -tɛzan nɛn -a san -a. ɛn kaa -tɔa 'nan 'belidɪ nɛn ya'a 'nyaan dɪɛ, e 'ka min -tɛzan -le vɛ -a dɪ.

¹⁶ 'Wɪ 'gɔɛ -a nɛn -kaa yɪdɪ "yi "ci -tɔa: Zozi Crizi -ka -cee "wɛan. -Yee "wɛan -kaa "ka wɔ "nyian -kaa "bɔvɪnun 'tɔ 'ji. ¹⁷ -Te 'trɛda fɛnun a min -tɔ -lɔ 'nan 'e "bɔvɪ -tɔ 'yɪ, te -yee "ka "dɪ, ɛn -a 'wɪ a "man "bɛ, -te -a nyirinda 'ka 'senɛ "da "dɪɛ, -a -ci a 'weɪn 'nan Bali -le yɪdɪ "yi 'ka -a san lɔ dɪ.

¹⁸ 'Mɛn 'nɛnnun, te -kaa min yɪ "yi -kaa 'le lou "dɪ! 'Pian -kaa drɛ wɪ 'e -kɔɔn 'nan -kaa min ye "yi. ¹⁹ 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ -kɔɔnman -cɛɛ 'nan -kaa ya Bali -le 'wɪ tɔgli -sru, te -kaa cɪ yra "tra Bali 'lɛ. ²⁰ ɛn -te -cee cɪ "nrɔndɪ tin -tɛa -kaa da bɛ, -kaa -tɔ 'nan Bali -dan "mlian -cee cɪ "nrɔndɪ da ɛn e -kaa drɛ wɪ pɛɛnɔn -tɔa.

²¹ 'An beenun, -te -cee cɪ "nrɔndɪ 'ka tin -tɛa -kaa da dɪɛ, te -kaa Bali trɔ 'ba -kaa 'ji le "kɔn -a -dɪ, ²² ɛn fɛ pɛɛnɔn nɛn -kaa laabo -yrɔ "bɛ, yaa -nɔan -cɛɛ. Kɔɔ -kaa 'ta wo -yee -pei da, ɛn 'wɪ nɛn e cɪ -a -ci 'sɔ 'a bɛ, -kaa dra.

²³ ɛn 'wɪ nɛn yaa laabv -kaa 'lɔ bɛ -nyrɛn 'nan, -kaa yi -tɛra 'e 'pɪ Zozi Crizi da, ɛn -kaa cin yɪ "yi "le zɪ 'e 'vɪ -cɛɛ bɛ, -yee 'wɪ 'zɔ. ²⁴ Min nɛn e 'ta wo 'wɪ nɛn Bali -a 'vɪ bɛ -a da bɛ, -a san 'lee Bali a min -tɔwli "a. ɛn Bali 'lee -a san a min -tɔwli

"a. Bali -le lei 'saun nen yaa -non -cee be, -yee -ci -koonman 'nan -kaa 'vale Bali -a -kaa ya min -towli "a.

4

O Bali lei 'saun -ta 'ko?

¹'An beenun, te 'ka yi -tera minnun -tudu peenon nen waa ve 'nan Bali lei a 'o 'lo be, o da di. 'Pian 'ka o buu 'kpa -e 'ka -to 'nan lei nen -wlo "be, e "sia Bali va. -Yee ci 'nan, 'wlunon "kaga fuila "man 'treda, te o 'nan 'o ya Bali 'lewei vunon 'a. ²Fē nen e Bali lei 'saun 'naan -koonman be -nyren 'gu: Min nen yaa ve min peenon yiē man 'wein 'nan Zozi Crizi -ta 'treda blamin -a be, te -a san zīe Bali lei 'saun -a -yru. ³'Pian bii nen yi'a 'wī zīe -a ve Zozi man diē, te Bali lei 'saun 'ka 'i 'lo di. Lei zīe e "sia Crizi 'nanmanzan 'va. Kaa 'man 'nan lei zīe e -taa "tale, en 'e -ta 'treda 'va.

⁴'Mēn 'nennun, ka ya Bali -le 'nennun -a. En minnun nen o Bali 'lewei ve 'wlu 'a be, ka o kli, koo lei nen 'ka 'ji be, -a 'pleble "mlian lei nen 'treda minnun ji be, -a da. ⁵'Wlunon zīe, 'tredanon nen waa -yee "wean o 'wī ve "le 'tredanon 'le 'wī 'zu, en 'tredanon o wei maan "yi. ⁶-Kaa 'gve, -cee ci Bali -le 'nennun -a. -Yee "wean min nen e Bali -ta "be, e -kaa wei maan "yi, 'pian min nen e 'ka Bali -le 'nen 'a diē, -a san 'ka -kaa wei maan "yi "di. Zi -kaa lei nen e 'wī tgli ve be, 'lee lei nen e 'wlu -san "be, -a -ta zīe.

Bali va nen yidi 'yi 'sia

⁷'An beenun, -kaa cin yī "yi, koo Bali va nen yidi "yi "sia. Min nen e min ye "yi "be, te Bali -le 'nen -a san -a, en e Bali -ta. ⁸'Pian bii nen yi'a min ye "yi "diē, te yi'a Bali ta di, koo Bali min ye "yi. ⁹Zī Bali -a -ci koon -cee 'nan e min ye "yi -gu, e 'yee 'nen -towli 'pa 'sia 'treda, 'nan -e 'e 'belidi -non -cee. ¹⁰En -yee yidi "yi zīe, e 'ka 'nan -cee Bali yī "yi "di, 'pian -yee -kaa 'yī "yi. -Yee "wean e -ta 'yee 'nen 'a, -e 'e drē 'sraga bu ve -a -kaa man, 'nan -e Bali 'bo 'e -cee 'wī 'wli di 'fui.

¹¹'An beenun, Bali -kaa 'yī "yi zīe, -yee "wean -kaa 'cin yī "yi "nyian. ¹²Min -to 'ka tian Bali yiē di. -Te -kaa cin ye "yi "be, te -kaa 'vale Bali -a, -kaa ya min -towli "a, en te Bali yidi "yi "a 'e 'le soodi -kaa 'ji.

¹³Bali 'yee lei 'saun 'non -cee, -yee -koonman 'nan -kaa ya waa min -towli "a, en -kaa fo waa min -towli "a. ¹⁴-Kaa "ti Bali 'yee 'nen 'pa 'sia 'nan -e 'e 'tredanon 'si 'wī 'ji. Ku 'bo 'gve kva -nan 'yī, en ku ya -a vūnan minnun le. ¹⁵-Te min -to -a 'vī minnun peenon yiē man 'wein 'nan Zozi a Bali -pī -a be, te -a san 'lee Bali a min -towli "a, en Bali 'lee -a san a min -towli "a. ¹⁶-Kaa 'gve, -kaa -ta 'nan Bali -kaa ye "yi, en -kaa yi -tera 'wī zīe -a da.

Bali min ye "yi, -yee "wean min nen e minnun ye "yi en e Bali ye "yi "be, te -a san 'lee Bali a min -towli "a, en Bali 'lee -a san a min -towli "a. ¹⁷'Wī zīe -yee -koonman 'nan minnun yidi "yi 'lee Bali yidi "yi "a 'e 'le soodi -kaa 'ji. -Te 'wī zīe e ya 'e 'le soodi -kaa 'ji be, "klan 'ka 'koon -kaa 'ji tin 'ba nyan di, koo -kaa 'wūnun drē 'trē da "le Zozi Crizi -le 'wī 'zu. ¹⁸Min nen Bali -a ye "yi "be "klan 'ka 'ji "di, -yee ci 'nan -a -nan nen Bali -le yidi "yi "ci 'e 'le soodi be, "klan 'sia -nan "fo. Min nen yaa -ta 'nan o 'wī 'nen -koonman 'yre be, "klan a 'ji, min nen "klan a 'ji zīe, te -yee Bali yidi "yi 'ka 'e 'le soodi di. ¹⁹Bali 'bo 'be -kaa 'yī "yi 'e 'flin, -yee "wean -kaa minnun 'lee Bali ye "yi.

²⁰-Te min -a ve 'nan, an Bali ye "yi -e te ya'a 'e "būi -to ye "yi "diē, te 'wluzan nen -a san -a. -Yee ci 'nan, min nen ya'a 'e "būi nen yee ye be, 'be ye "yi "diē, ya'a 'kolaman -e 'e Bali nen ya'a 'be ye diē, 'be yī "yi "di. ²¹-Pei nen yaa -to -cee be, -nyren 'gu. E 'nan: Min nen 'e Bali ye "yi "be 'e "būi -to yī "yi "nyian.

5

1 Minnun nen o yi-teala "da 'nan Zozi 'be ci min 'sizan 'wɪ 'ji Crizi -a be, te Bali -le 'nennun nen waa. En -te min 'e 'tɪ ye 'yi "be, yaa ci 'nennun ye 'yi 'nyian. 2 'Wɪ nen yaa -kɔɔnman 'nan -kaa Bali -le 'nennun ye 'yi "be, -cee Bali yɪdɪ 'yi 'lee 'ta wɔladɪ -a wei da nen. 3 -Te -kaa 'ta wɔla 'wɪ nen Bali -a 'vɪ be -a da be, -yɛɛ ci Bali yɪdɪ 'yi "a. -Yee 'wɪnun 'bɔ 'ta 'ta wɔdɪ 'ka 'pleble dɪ, 4 kɔɔ min nen Bali -le 'nen 'a be, e 'trɛda fɛnun klɪ.

Min nen e yi -tera Bali da be 'wɪ 'yi "nen yaa -si 'sia

Fɛ nen yaa -maan 'lɔɔ -kaa 'trɛda fɛnun klɪ be, -cee yi -teradɪ Bali da nen. 5 -Tɪɛ -kolaman 'trɛda fɛnun 'klɪdɪ -a? Min nen e yi -teala "da 'nan Zozi a Bali -pɪ -a be -a san nen.

6 Zozi Crizi zɪɛ e -ta. Zɪ e -ta be, 'yi nen waa -batize drɛ -a be, -yɛɛ -maan waa -tɔ 'nan Bali -pɪ nen. En -a -tɛ nen waa 'wɔ -a nyɛn nen e -sran be, -yɛɛ -maan waa -tɔ 'nan Bali -pɪ nen. Wa'a vile 'yi 'saza 'be -maan waa -tɔ dɪ, 'pian o 'flinɔn nen. En Bali lei 'e 'vɪ 'nan 'wɪ zɪɛ, 'wɪ 'kpa nen, kɔɔ Bali lei 'ka 'wɔlu 'sɛan dɪ. 7 Fɛ nen yaa -kɔɔnman 'nan 'wɪ 'kpa nen be, e ya yaaga. 8 Bali lei 'saun a, en 'yi a, en nyɛn a, o yaaga zɪɛ o wei drɛ 'tɔwli.

9 'Wɪ nen min -a ve be, -kaa "siala 'wɪ 'kpa -a. 'Pian 'wɪ nen Bali -a ve be -a 'kpa 'mlɪan 'wɪ nen min -a ve be -a da, en 'mɛn "be Bali 'be 'vɪ 'nan 'e 'pɪ nen. 10 Min nen e yi -teala Bali -pɪ da be, 'wɪ nen Bali -a 'vɪ zɪɛ, yaa -tɔa 'nan 'wɪ 'kpa nen. En min nen ya'a 'vɪ tɛala Bali da dɪɛ, e Bali "siala 'wɔluzan 'a, kɔɔ ya'a 'yi -tɛɛa 'wɪ nen Bali -a 'vɪ 'e 'pɪ man be -a da dɪ. 11 'Wɪ 'bɔ nen Bali -a 'vɪ be -nyɛn 'gɔ: 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ Bali 'bɔ -a -nɔn -cɛɛ. 'Belidɪ zɪɛ yaa -nɔn -cɛɛ 'e 'pɪ -a. 12 Min nen 'o 'vale Bali -pɪ -a o ya min -tɔwli "a be, te 'belidɪ zɪɛ e ya -yrɔ. En min nen 'o 'vale Bali -pɪ -a o 'ka min -tɔwli "a dɪɛ, 'belidɪ zɪɛ e 'ka -a san lɔ dɪ.

Te 'ka 'pɛ 'si 'cee yi -teradɪ Bali da -sru "dɪ!

13 Kaa nen ka yi -teala Bali -pɪ da be, 'wɪ pɛɛnɔn zɪɛ maan crɛn -te 'cɛɛ -e 'ka -tɔ 'nan 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ, e ya 'ka 'lɔ.

14 Fɛ nen yaa -maan 'lɔɔ nyɛn 'ka -kaa 'ji Bali 'lɛ dɪɛ, -nyɛn 'gɔ, -te -kaa fɛ -tɔ laabɔ -yrɔ "le zɪ e ci -a ci 'sɔ 'a -yee 'wɪ 'zɔ be, e -kaa wei maan. 15 -Te -kaa fɛ -tɔ laabɔ -yrɔ "be, -kaa -tɔa 'nan e -kaa wei maan, -yee "wean -kaa -tɔ 'nyian 'nan, fɛ nen -kaa laabɔ -yrɔ "be, yaa -nɔn -cɛɛ.

16 -Te min 'e "bɔɪ Zozizan -tɔ 'yɪ, te e ya 'wɪ 'wɔlɪdɪ "drɛnan be, 'e Bali trɔ 'ba -yee 'wɪ man. 'Wɪ 'wɔlɪdɪ "nen min zɪɛ ya'a drɛ be -te ya'a 'belidɪ sia min lɔ dɪɛ, Bali 'belidɪ -nɔn -yrɛ. 'Pian 'wɪ 'wɔlɪdɪ "tɔ a be, e 'belidɪ "sia min lɔ. -Te min -a drɛ be, te 'ka Bali trɔ 'ba -a san lɛ "fo "dɪ! 17 'Wɪ pɛɛnɔn nen min -a dra te e 'kla -si yra dɪɛ, e ya 'wɪ 'wɔlɪdɪ "drɛdɪ -a Bali 'lɛ. 'Pian -a -mie a be, 'be 'ka 'belidɪ sia min lɔ dɪ.

18 -Kaa -tɔa 'nan Bali -le 'nen 'ka 'wɪ 'wɔlɪdɪ dra te yaa dra dɪ. Bali -pɪ 'bɔ 'be yiɛ -tɔa "va -e Satan 'e vile 'e 'wɪ 'tɔ drɛ -yrɛ "dɪ.

19 -Kaa -tɔa 'nan Bali -le 'nennun nen -kaa a, en 'trɛdanɔn pɛɛnɔn a Satan -lɔ.

20 -Kaa -tɔa 'nyian 'nan Bali -pɪ -ta, e 'pa -kaa 'va en -kaa Bali tɪglɪ 'tɔ. En -kaa 'vale Bali tɪglɪ 'a -kaa drɛ min -tɔwli "a, kɔɔ -kaa 'vale -a -pɪ Zozi Crizi -a -kaa drɛ min -tɔwli "a. -A -pɪ zɪɛ, -yɛɛ ci Bali tɪglɪ 'a, en -yɛɛ ci 'belidɪ nen ya'a 'nyaan dɪɛ -a.

21 'Mɛn 'nennun, te 'ka -sɔnla fɛ nen min -a -paan "be -a -sru "dɪ.

'Fluba "flizan nEN Zan -a crEN -tE

¹An 'bɔ 'gʊɛ, an ya -leglizi min ceje -tɔ -a, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ -leglizi nɛn, Bali -a 'si "va "bɛ, -yrɛ. Maan crɛn -tɛ -a 'bɔ 'lee 'e 'jinɔn lɛ. An 'ka ye "yi 'kpa, 'pian 'an 'saza "cɛɛ dɪ, minnun pɛɛnɔn nɛn o -si tɪglɪ -tɔa "bɛ "o 'ka ye "yi "nyian. ²Kɔɔ Bali wei tɪglɪ a -kaa 'ji, ɛn -a -cin yra -kaa 'ji 'li 'trilii.

³-Kaa "tɪ Bali 'lee 'e 'pɪ Zozi Crizi bɛ, o "yi "dra -cɛɛ, o -kaa nyrinda "sia, ɛn o -fɔdɪ -trɔɔ -nɔan -cɛɛ. -Te -kaa ya -tɔwli 'wɪ tɪglɪ -sru, ɛn -kaa cin ye "yi "bɛ, -a pɛɛnɔn zɪɛ, waa -nɔan -cɛɛ -kpɔ.

'Ka cin yɪ "yi!

⁴An 'ci nran 'kpa, kɔɔ an 'ka -mienun 'yɪ, te o 'ta wɔla 'wɪ tɪglɪ -sru, "le zɪ -kaa "tɪ a 'vɪ bɛ, -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. ⁵ɛn 'bɛ nɛn 'gʊɛ, 'an "bɔɪ Zoziɔnɔn, an 'wɪ "paala 'cɛɛ 'nan, -kaa cin yɪ "yi! -Pei -trɛ "cɛɛ an cɪ -a crɛn -tɛnan dɪ, 'pian -pei ceje nɛn -a pou sianan -kaa 'man bɛ, -nyrɛn. ⁶Yɪdɪ "yi "nɛn maan ve bɛ, -nyrɛn 'nan, -kaa 'ta wɔla Bali wei da. -Pei ceje nɛn -a pou sianan kaa 'man bɛ, -nyrɛn. 'Ka 'ta wɔla "da!

'Ka drɛ "yi minnun nɛn o Bali 'lewei ve 'wlu 'a bɛ o va

⁷Minnun nɛn o min see "paaman -e min 'e 'si 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ, o ya "kaga, ɛn o fuɪla "man 'trɛda. Minnun zɪɛ, o 'ka "vale 'o "we "man 'nan Zozi Crizi nɛn e -ta 'trɛda bɛ blamin nɛn dɪ. Min nɛn yaa dra zɪɛ, Zozi Crizi 'nanmanzan nɛn, ɛn min nɛn 'e min see "paaman bɛ -nyrɛn. ⁸'Ka yɪɛ 'tɔ 'ka 'fli -va, -e 'ka 'ka -kopa yɪ 'e 'cɪla "da. -Te ka'a drɛɛ dɪɛ, 'wɪ pɛɛnɔn nɛn -kaa drɛ bɛ, -a "nɛn "fo 'e "tun.

⁹'Wɪ nɛn Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nɛn ya'a 'bɛ "paalɛ minnun ji dɪɛ, 'pian "e pee 'pa "da "bɛ, te -a san 'lee Bali 'ka min -tɔwli "a dɪ. 'Wɪ nɛn Crizi 'a paa minnun ji bɛ, min nɛn yaa 'lein "paaman minnun ji bɛ, te -a san a min -tɔwli "a 'o 'vale -kaa "tɪ 'lee 'e 'pɪ -a. ¹⁰-Te min -ta 'ka 'va 'nan, ɛn -yɛɛ 'wɪ "paadɪ a 'e 'pee Crizi 'le vɛ man bɛ, te 'ka 'wɪ "man -e 'e 'fɔ 'cɛɛ "kɔnnɛn "dɪ, ɛn te 'ka 'bɔ 'tɔ bɔ "fo "dɪ. ¹¹Kɔɔ min nɛn yaa 'tɔ 'bɔ bɛ, 'wɪ 'wli dɪ "nɛn min zɪɛ yaa drɛ bɛ, te e drɛ o "fli "le vɛ -a.

¹²'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'cɛɛ, 'pian an 'ka "vale 'an crɛn -tɛa "dɪ. An ya "vale 'an "lo 'ka 'va -e 'an 'wɪ tin 'ba 'cɛɛ 'an 'bɔ 'a, 'dɔ -e -kaa ci 'e "nran 'kpa.

¹³'Ka "bɔɪ Zoziɔnɔn nɛn Bali o 'si "va "nyian 'gʊɛ, o "we 'ka 'va.

'Fluba yaagazan nen Zan -a crɛn -tɛ

¹ 'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya -leglizɪ min ceje -tʊ -a, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ. Maan crɛn -tɛ 'an bee Gai nen maan ye "yi 'kpa bɛ -yɾɛ.

² 'An bee, an Bali trʊ "baa 'nan, 'wɪ pɛɛnɔn 'e drɛ 'yie "yi, 'nan 'i 'kɔn 'i 'belidɪ 'i kɔlɛbɔ 'ji. Maan -tɔa 'nan, Bali 'lɛ bɛ 'i lei a 'e 'belidɪ. ³ Kɔɔ -kaa "bʊɪ Zozinɔn -mienun -ta 'gʊ, ɛn zɪ i cɪ 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ, 'lee zɪ i 'ta wɔla "da "bɛ, waa 'vɪ 'mɛn. 'Wɪ zɪɛ yaan 'ci nran 'kpa. ⁴ 'Wɪ 'pee 'ka "nyian 'an 'ci nranman -e 'bɛ 'mlin -a mandɪ 'nan 'mɛn 'nɛnnun 'ta wɔla 'wɪ tɪglɪ -sru "bɛ -a da dɪ.

Zan Gai 'tɔ 'yi 'vɪ

⁵ 'An bee, i 'wɪ dra 'i 'ci -a -tɔwli 'i "bʊɪ Zozinɔn lɛ. -Te yi 'a o tɔa dɪ oo, yia dra -wɛ "nyian zɪ. ⁶ Minnun zɪɛ, o 'yie min yɪdɪ "yi 'vɪ -leglizɪ -ji 'nɔn lɛ 'gʊ. Mɛin trʊ "baa, -te o "ta -ko fɛ pee -nan bɛ, 'i 'pa o va. -Yɛɛ cɪ Bali ci 'sɔ winun -a. ⁷ O 'si 'wee vɛ -nan 'nan -e 'o Zozɪ Crizɪ -le 'nyranman 'pa. Wa 'a 'wɛ "man -e minnun nen wa 'a tian -sɔɔnla Zozɪ -sru "dɪɛ, 'o o lɔ fɛ 'si dɪ. ⁸ 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ, -kaa nɛn -kaa -sɔɔnla Zozɪ -sru "bɛ, -kaa 'pa minnun zɪɛ o va. Zɪ -kaa "paa o va 'wɪ tɪglɪ fulladɪ -a "man zɪɛ.

Zan min -tʊ nɛn waa laabo Diotrɛfu bɛ -yee 'wɪ 'vɪ

⁹ 'An 'wɪ -mie crɛn -tɛ 'e tɛdɛ, maan 'pa 'sia -leglizɪ nen Diotrɛfu cɪ -ji bɛ, -a -ji 'nɔn lɛ. 'Pian Diotrɛfu 'bɔ nɛn e cɪ "vale 'e dra o tazan -a bɛ, 'wɪ nɛn maan 'vɪ bɛ, ya 'a 'sileɛ "da "dɪ. ¹⁰ -Yee "wɛan -te an 'bɔla 'nan nun bɛ, 'wɪ 'wɪdɪ pɛɛnɔn nen yaa dra bɛ, maan ta bɔala. E "we 'kʊ man -wɪdɪ, ɛn e 'wɪ -sɛan 'kʊ man. 'Pian 'bɛ nɛn zɪɛ 'bɛ 'ka -a ci sɔa dɪ. -Kaa "bʊɪ Zozinɔn nen o bɔala "va "bɛ, ya 'a 'we "man -e 'o 'fʊ -yee "kɔnnɛn "dɪ. ɛn -te min nɛn e -ku min zɪɛ -a 'yee "kɔnnɛn "bɛ, yaa san -pian -leglizɪ -ji.

¹¹ 'An bee, te 'i 'wɪ nɛn e cɪ -wɪdɪ "bɛ -a -nan yɪ min lɔ -e 'i drɛ dɪ. 'Pian 'wɪ "yi 'nɛn 'i drɛ. Min nɛn e 'wɪ "yi "dra bɛ, te Bali -le 'nɛn nɛn -a san -a. ɛn min nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ "dra bɛ, te ya 'a Bali tɔa dɪ.

Zan min -tʊ nɛn waa laabo Demetri bɛ -yee 'wɪ 'vɪ

¹² Demetri -le vɛ bɛ, min pɛɛnɔn -yee 'wɪ "yi "ve. ɛn 'wɪ tɪglɪ nɛn e 'ta wɔla "da "bɛ -yɛɛ 'tɔ "yi bɔala "nyian. 'Kʊ 'bɔ 'gʊ, "kʊ 'tɔ "yi "ve "nyian, ɛn yia -tɔa 'nan 'wɪ nɛn kʊa vɛ bɛ, 'wɪ 'kpa nɛn.

¹³ 'Wɪ "kaga "a 'an 'ji -e 'an vɪ 'yie, 'pian an 'ka "vale 'an crɛn -tɛa "dɪ. ¹⁴ Maan "nrɔnman 'nan tʊ -fʊ "wɛnnɔn -e 'kʊ cin yɪ, -e 'kʊ -sɛɛ "wʊ 'kʊ cin yei.

¹⁵ 'I 'fʊ -trɔɔ! 'I beenun "we 'i 'va, ɛn an "we 'kʊ beenun pɛɛnɔn 'va 'tɔdʊ.

'Fluba nēn Zud -a crēn -tē

¹'An 'bō Zud nēn Zaji "bōi -a bē, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Mēēn 'fluba 'gōē -a crēn -tē minnun pēēnōn nēn Bali o laabo bē -wlē. -Kaa "tī Bali 'ka ye "yi, ēn -a yiē a 'ka da -trilii -e Zozi Crizi 'e 'ta.

²Bali -le nyrinda, 'lee 'yee -fōdī -trōō, 'lee 'yee yīdī "yi 'e drē 'cee vē -a 'e 'cila "da!

'Ka drē 'yi minnun nēn o 'wī ve 'wlu 'a Bali wei da bē o va!

(2 Pi 2.1-17)

³'An beenun, -a -cin a 'an 'ji 'e tēdē 'kpa tīglī 'nan, 'an 'fluba 'crēn -tēa 'cēē, -kaa 'si nēn Bali -a 'wō 'wī 'ji bē -a da. 'Pian maan 'yī 'nan, e ya "le 'an 'wī 'pla 'cēē. 'Wī zīē -nyrēn 'nan: Bali -le 'wī 'nōnnōn nēn -kaa yi -tēra "da "bē, 'ka 'tō "da 'plēblē! Bali -a -nōn minnun nēn o cī -yee vē -a bē -wlē, ēn ya'a 'limlan 'li "fo "dī. ⁴'Wī zīē maan 'pla 'cēē, kōō min -mienun wla 'ka yei 'e yōōdī. Wa'a 'ta 'wōla Bali wei da dī, ēn o 'wī 'wlīdī "dra te waa "paa 'nan, Bali -le "yi 'bē -si -nōn 'wlē. 'Wī zīē -a drēdī -ji bē, Minsan Zozi Crizi nēn -kaa tazan -a 'e -tōwli "bē, -a 'bō nēn waa -tua 'o 'pela koda. Minnun zīē 'wī nēn e "ta -taa "bōlē o man bē, waa crēn -tē Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cēn.

⁵'Winun nēn 'gōē kaa -tōā 'e 'cēn 'va, ēn an ya "vale 'an -cin -tōā "nyian 'ka 'ji. 'Li 'kpa bē, Minsan 'yee minnun Izraēl 'nōn 'si Ezipti nōanba -ji, 'pian "bē -sru minnun nēn wa'a yi -tēlēa "da "dīē, e o -nan -nyan. ⁶En "nyian bē 'ka 'cī "nrōn 'wī nēn e 'bō Bali -le 'pasianōn nēn laji bē o -mienun man bē -a da. 'Wī zīē -nyrēn 'nan: Bali 'plēblē 'nōn -wlē, ēn wa'a 'wīlē 'bē man dī. Fēnan nēn Bali o -nyran bē, -wēē 'tōi. -Yee "wēan Bali o yrī, ēn e o 'pla klun 'pō 'va. O -fo -nan zīē, -trilii -e tin 'ba yi -dan 'e 'bō. ⁷'Fla nēn waa laabo Sōdōm 'lee Gōmōr bē 'lee 'flanun nēn o 'srōn "bē, o -cin 'e -trōā 'ka 'ji "nyian. 'Fla zīē -a da 'nōn bē, 'wī 'tōwli "nēn Bali -le 'pasianōn zīē waa drē bē, -a 'bō nēn "o drē. Kōō 'o 'fi -nōn -kōnnen -wēēdī 'lee lī -wēēdī lē, te 'winun nēn blamin 'ka -a dra dīē, waa "paa 'nyranman -a. -Yee "wēan Bali 'wī "nēn -kōōn -wlē 'tē nēn ya'a 'driman 'li 'mlōnmlōn dīē -a. Bali 'wī zīē -a drē 'nan -e 'e drē -cee 'wī -kōōn "manvē -a.

⁸Minnun nēn o wla 'ka yei "bē, 'wī 'tōwli zīē -a 'bō nēn waa dra. Nyrin nēn waa -tēa "bē, -a da nēn o 'wī "paa -e 'o 'wī 'wlīdī "drē, -e 'o Bali wei -fōla "o "trōēn -sru, -e 'o 'tō srō Bali -le 'pasianōn nēn laji ēn o cī -dan -a bē, o man. ⁹Bali -le 'pasianōn nēn laji bē, o tazan -dan nēn waa laabo Mishel bē, ya'a 'wī zīē -a drēlē dī. Tō nēn 'o 'vale Satan -a o Moizi pa ta wī 'vī bē, ya'a 'tō srōlē Satan man dī. Yaa 'vī 'pian -yrēn 'nan: «Minsan 'e 'wī "nēn -kōōn 'yie!»

¹⁰'Pian minnun 'labē o 'tō srōman fē nēn wa'a 'tōā dīē -a man. O -blv "taan 'le -winun -zv. 'Wī nēn e -trōā 'o 'wulo -ji bē, -a da nēn o 'ta 'wōla, o 'bō 'nan -nyan wī nēn.

¹¹'Wī -taa "bōlē o man. Kōō -si -tōwli "nēn Kaēn 'ta 'wōla "da 'li bē, -a da nēn o -sōōnla. En "lala yīdī "yi "le "wēan, 'wī 'wlīdī "nēn Balam a drē 'li bē, -a -tōwli "nēn o cī -a drēnan. En o wluan Bali man "le zī Kore -a drē 'li bē -yee 'wī 'zv. O -nan -nyan wī nēn.

¹²-Te Zozinōn 'o cin 'yī 'nan, -e 'o fē -bli 'e cin va bē, vē -mienun zīē o ya 'o yei. 'Yra 'ka 'o yiē man fē -blīnan dī. O 'bō 'pōn -ji fē nēn waa -wēēman. Wēē -maan minnun 'ka 'tō srēman. Vē -mienun zīē o ya "le 'nan laa 'bē wla "ji, 'pian 'yī 'ka 'ji -e 'e 'fēn dī, fulō -ciala waa "da. En o ya "nyian "le yiba "nēn -a ba tō 'bō, te -a 'blv "ka "man "dīē, -yee 'wī 'zv. O ya "le yiba "nēn waa 'sōra bē, -yee 'wī 'zv.

O -ka "fo. ¹³ Waa dra "le zi jemie 'e 'blv -fɔa, -e 'e 'va "tri wɛɛn bei "bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. Waa dra "le mlɛn crɛn nɛn e 'si 'e 'tɔ -nan bɛ, -yee 'wɪ 'zʊ. Klun 'pʊ tɪdii 'va nɛn Bali o -nyran "nan 'pla. -A -nan nɛn, o -fo 'li 'trilii.

¹⁴ 'Li bɛ Enɔk nɛn Adan klu 'sɔravlizan 'a bɛ, e minnun zɪɛ 'wee 'wɪ 'vɪ. Yaa 'vɪ 'nan: «"Ka 'yɔ! Minsan -taa 'o 'vale 'yee 'pasianɔn nɛn laji bɛ o "kaga 'kpa -a, ¹⁵ -e 'e 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'le tin 'ba. E 'wɪ "nɛn -kɔɔnman minnun nɛn o dre wɪ cɪ -wɪldɪ "bɛ -wɛɛ, 'wɪnun nɛn waa drɛ "va 'zia -wɪldɪ 'lee 'wɪnun nɛn waa 'vɪ "va 'zia -wɪldɪ "bɛ -a man.»

¹⁶ Minnun zɪɛ o cɪ 'ka 'li 'sɔɛɛ dɪ. 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn e bɔa "o man bɛ, o wɪnun 've "da. O 'ta 'wɔla 'o 'cɪ 'sɔ wɪnun -wɪldɪ "da. Wei -dandan a o 'le, ɛn o minnun see "paaman wei 'nɔnɔn 'a, te o o -ble.

Te 'ka 'pɛ -sru 'e tɔa dɪ!

¹⁷ 'An beenun, 'wɪnun nɛn -kaa san Zozi Crizi -le 'pasianɔn -a 'vɪ 'e 'cɛn bɛ, -a -cin 'e 'tɔ 'ka 'ji. ¹⁸ Waa 'vɪ 'cɛɛ 'nan: «Tʊ -fɔla "da "ji bɛ, Bali sɛɛ wɔnɔn -kɔan. O 'ta wo 'o 'bɔ 'cɪ 'sɔ wɪnun 'wɪldɪ -sru.»

¹⁹ Minnun zɪɛ -wɛɛ Zozinɔn "cɛan 'e cin man. 'O 'bɔ 'wulo -ji 'wɪnun da nɛn o 'ta wɔla, Bali lei 'ka -wɔ "fo "dɪ.

²⁰ 'Pian 'an beenun, 'cɛɛ vɛ bɛ, 'wɪ 'nɔnɔn nɛn e 'si Bali 'bɔ 'va, ɛn ka yi -tera "da "bɛ, 'ka 'pa 'ka cin va -a -e 'ka 'tɔ 'plɛɛɛ! 'Ka Bali trʊ 'ba Bali lei 'saun 'le 'plɛɛɛ 'a! ²¹ Bali 'ka ye "yi, 'ka 'fʊ 'ka ɛadɪ "man! -Kaa san Zozi Crizi -kaa nyrinda 'si, 'ka yɪɛ 'trɔa "da "trilii, -e tʊ nɛn e 'belidɪ nɛn ya 'a 'nyaan dɪɛ -a -nɔan -cɛɛ bɛ, 'e bɔ.

²² Minnun nɛn 'o 'cɪ -fɔɔdɪ 'sia bɛ, 'ka o nyrynda 'si! ²³ ɛn "nyian min -mienun a bɛ, o dre wɪ o 'pla Bali -le tin 'badɪ wɪ. 'Ka o 'si 'wɪ 'ji, "tɔgɔ 'o 'kʊ 'tɛ 'va! ɛn "nyian min -mienun a bɛ, 'ka o nyrynda 'si! 'Pian 'ka "klan Bali lɔ! -Wee "tri "nɛn -wɔ "bɛ, te 'ka 'pɛ wɔ "va "dɪ!

²⁴ Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a! E -kɔlaman 'e yɪɛ 'tɔdɪ -a 'ka 'va, -e 'ka vɪɛ 'ka 'wɪ 'wɪldɪ "drɛ dɪ.

Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a! E -kɔlaman e -ko 'kaa, -e 'ka -yee -dan cɪ yɪ, te 'tɔ 'ka 'e 'padɪ 'ka man dɪ, te cɪ "nrandɪ a 'ka 'lɔ.

²⁵ Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le vɛ -a! E ya 'e 'tʊwɪ, ɛn -yɛɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a. -Kaa san Zozi Crizi -le "wɛan bɛ, 'tɔ -dan a -yee vɛ -a, ɛn mingɔnɔn -blɪdɪ a -yee vɛ -a, ɛn 'plɛɛɛ a -yee vɛ -a, ɛn -kɔladɪ a -yee vɛ -a. -A pou sianan 'li 'e 'cɛn, -e 'e 'bɔ cɛɛvʊ yɪ -a bɛ, zɪ Bali cɪ zɪɛ, ɛn e -fo -a 'li 'trilii. Amɛn!

'Wɪnun nɛn Zozi -a -nan kɔɔn Zan lɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ Apokalis

¹ 'Wɪnun nɛn Bali -a ta 'bɔla Zozi Crizi lɛ bɛ -nyrɛn 'gʊ. 'Wɪnun zɪɛ Bali -a ta bɔla -yrɛ 'nan -e 'wɪ nɛn e -taa "drɛlɛ bɛ, Zozi 'e -kɔɔn 'e 'sunɔn lɛ. -Yɛɛ "wɛan nɛn Zozi 'yɛɛ 'pasianɔn nɛn laji bɛ -a -tʊ 'pa 'sia 'e 'suzan Zan -va, ɛn yaa -a -nan kɔɔn -yrɛ.

² 'Wɪ pɛɛnɔn nɛn Bali -a ta 'bɔla Zozi lɛ, ɛn Zozi -a -nan kɔɔn Zan lɛ bɛ, -a 'bɔ nɛn Zan -a 'sinan 'pa 'fluba 'gʊɛ -a -ji. ³ Min nɛn e 'fluba 'gʊɛ -a ta ve bɛ, Bali -le -fɛa a 'man. ɛn minnɔn nɛn 'o "trɔɛn -tɔa -a -ji wɪ lɛ, waa "paala 'o 'ji te o 'ta wɔla "da "bɛ, Bali -le -fɛa a o man. Minnɔn zɪɛ 'o 'ci 'e "nran, kɔɔ 'wɪnun nɛn Zozi -a -nan kɔɔn bɛ -a drɛdɪ tʊ 'bɔ 'kogo.

Zan Zozinɔn 'tɔ 'bʊ

⁴ 'An 'bɔ Zan, mɛɛn 'fluba 'gʊɛ -a crɛn -tɛ 'ka -leglizi 'sɔravli "nɛn Azi 'lɛglɔn 'ji bɛ, 'cɛɛ. Bali a -nan tʊ pɛɛnɔn man, e ya -nan 'li 'e 'cɛn, ɛn e -taa.

'E 'yɛɛ "yi 'lee 'yɛɛ -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. ɛn "nyian bɛ, lei 'sɔravli "nɛn Bali -le mingɔnnɛn pein 'lɛ bɛ, Bali lei 'saun nɛn. 'O 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. ⁵ ɛn "nyian bɛ, Zozi Crizi 'e 'yɛɛ "yi 'lee 'yɛɛ -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ. -Yɛɛ cɪ 'wɪ zɪɛ -a -nan yɪzan -a, ya'a 'wɪ ve 'wlu 'a dɪ. ɛn -yɛɛ cɪ min nɛn Bali -a wluan -kanɔn 'va 'e tɛdɛ bɛ -a, ɛn -yɛɛ mingɔnnɛn pɛɛnɔn nɛn 'trɛda bɛ o "paala.

Zozi Crizi -kaa ye "yi. E wɪ "man ɛn minnɔn -a -tɛ, 'nan -e -a nyɛn 'e -kaa 'sʊ 'wɪ 'wɪdɪ 'lɔ. ⁶ E -kaa drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛda 'nɔn 'a. E -kaa drɛ Bali -pannɔn 'a, 'nan -e -kaa 'e "tɪ Bali 'su. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Zozi 'le vɛ -a, ɛn 'pleble 'e 'kɔn 'yɛɛ vɛ -a 'li 'trilii. Amen!

⁷ 'Ka drɛ "yi! Zozi Crizi -taa "nyian 'e 'pee. E -taala "lolu -koei "da, ɛn minnɔn pɛɛnɔn -a ye. Minnɔn 'bɔ nɛn o -tin 'wʊ -a 'sɛan da oo, "o "ye "nyian. Yi zɪɛ -a da bɛ, 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji minnɔn -wʊdɪ "siala "kɔn -dan 'lɔ. 'Wɪ tɪglɛ nɛn, Amen!

⁸ 'Minsan Bali "e 'nan, 'yɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, ɛn 'yɛɛ cɪ 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. 'E ya -nan tʊ pɛɛnɔn man, e ya -nan 'li 'e 'cɛn, ɛn e -taa. 'Yɛɛ cɪ 'pleble pɛɛnɔn 'san Bali -a.

Zozi 'e 'fli kɔɔn Zan lɛ

⁹ 'An 'bɔ Zan nɛn 'ka "bʊ Zozizan 'tʊ -a bɛ, an ya 'an yra yɪnan "le 'cɛɛ 'wɪ 'zʊ. An ya Bali -le mingɔnnɛn trɛdave -a "le 'cɛɛ 'wɪ 'zʊ. Zozi "paa 'an 'va, -yɛɛ "wɛan nɛn an -pɔan "sɔa 'wɪnɔn -ji "le 'cɛɛ 'wɪ 'zʊ. An -tɔ Bali -le 'wɪ -sru, ɛn an -tʊ 'wɪnɔn nɛn Zozi -a -ci 'si 'mɛn bɛ -a da, -yɛɛ "wɛan nɛn minnɔn "an 'kun, ɛn o -kʊ 'maan 'yi yei 'trɛ nɛn waa laabo Patmo bɛ -a da. ¹⁰ -Kaa san -le yi da nɛn Bali lei -sɛn 'an da, ɛn an wei -tʊ 'man 'an koda. E wɪ 'pleble "le 'bei 'le 'wɪ 'zʊ. ¹¹ Wei zɪɛ e 'nan: «'Wɪnun nɛn yia -nan ye bɛ, 'i crɛn -tɛ 'fluba da, -e 'i 'pa 'sia -leglizi 'sɔravli 'gʊɛ -wɛɛ. Efɛz -leglizi a -tʊ, ɛn Simiri -leglizi a -tʊ, ɛn Pergami -leglizi a -tʊ, ɛn Tiatiere -leglizi a -tʊ, ɛn Sardo -leglizi a -tʊ, ɛn Filadɛfi -leglizi a -tʊ, ɛn Laodize -leglizi a -tʊ, o lɛ nɛn 'i 'fluba zɪɛ -a 'pa 'sia.»

¹² -A -nan nɛn 'an 'man lila 'nan -e 'an min nɛn e cɪ 'wɪ tin 'banan 'mɛn bɛ -a yɪ. Zi 'an 'man lila bɛ, an -kannɛn -tɔra "dave 'yi 'sɔravli. O ya 'o drɛdɪ -siga -a.

¹³ -Kannɛn -tɔra "dave zɪɛ o yei "bɛ, an fɛ -tʊ 'yɪ. E ya "le Blamin -pɪ -le 'wɪ 'zʊ. Sɔ -gblɔ nɛn 'e wɔdɪ "da, ɛn -tien 'kɔlɛ nɛn 'e drɛdɪ -siga -a bɛ, -a 'bɔ nɛn yaa -tʊ 'e kugu da. ¹⁴ -A -wulo "je "a 'fuvu "le 'nanwɛ luo "le 'wɪ 'zʊ. E ya 'fuvu 'yɪryɪ. ɛn -a yie "bia "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zʊ. ¹⁵ ɛn -a cɛin "fli "nɛn 'e 'wlu bɛ, o "bia "le -bulalɛ nɛn waa 'wʊ 'tɛ 'a ɛn e 'man bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ. ɛn -a wei -klunman "le 'yi -dan 'bɛ

ci -sennan -klo -ji. ¹⁶ En mlen cren 'sɔravli "a -a -pe "yi 'lɔ. Sen nen -a 'lɛ a "man en -a 'lɛ a -pe "fli "da bɛ, e ya -a 'lɛ. En -a yra "bia "le yidɛ 'bɛ ci 'binan 'plɛblɛ 'kpa.

¹⁷ Zɪ an min zɪɛ -a 'yɪ bɛ, en an -tria "wlu. An 'sɔra "ji "le min -kadɪ -le 'wɪ 'zʊ. -A -nan nen 'e 'pɛ "yɪ 'plɑ 'an da, en e 'mɛn 'nan: «Te "klan 'e 'i 'tɛ dɪ! Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, en mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. ¹⁸ Mɛɛn 'belidɪ -nɔan "min lɛ. An -ka en an fuv, 'bɛ nen 'gʊɛ 'an yɪɛ a "man 'li 'trilii. 'Plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun wluan -kanɔn 'va. En 'plɛblɛ a 'an 'lɔ -e 'an minnun 'si -yremo fla.

¹⁹ -Yee "wɛan 'winun nen yia 'yɪ bɛ, 'i cren -tɛ. -A -mienun a dɛnan 'va, en -a -mienun -taa "drɛlɛ. ²⁰ I mlen cren 'sɔravli 'yɪ 'an 'pɛ "yi 'lɔ, en i -kannɛn -trɔa "dave nen -siga -a bɛ -a 'yɪ 'sɔravli. 'Winun zɪɛ -a -ci nen 'gʊ, mlen cren 'sɔravli "bɛ, -wɛɛ ci Bali -le 'pasianɔn nen laji bɛ, o 'sɔravli "nen 'o yɪɛ -tɔa -leglizɪ 'sɔravli 'bɔ 'va bɛ waa. En -kannɛn -trɔa "dave 'sɔravli "bɛ -leglizɪ 'sɔravli 'bɔ nen.»

2

'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ Efɛz 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

¹ «'Wɪ 'gʊɛ 'i cren -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Efɛz -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. I cren -tɛ 'nan:

'An 'pɛ "yi 'lɔ nen mlen cren 'sɔravli "ci, en 'mɛn 'ta 'wɔla -kannɛn -trɔa "dave nen -siga -a bɛ -a yɛi. 'An 'bɔ "e 'nan:

² 'Ka Zozinɔn nen Efɛz bɛ, an 'ka drɛ winun -tɔa, en 'ka 'fli nen kaa -nɔan 'mɛn 'nyranman -ji 'plɛblɛ bɛ, maan -tɔa. En 'ka yɪɛ nen ka -tɔala 'wɪ da bɛ, maan -tɔa. Maan -tɔa 'nan 'ka 'vale min -wɪdɪnun -a ka'a 'sɔala dɪ. Minnun nen waa ve 'o 'fli man 'nan Zozi 'le 'pasianɔn nen 'waa, te o 'ka 'a dɪɛ, ka o -nanjɛn en kaa -tɔ 'nan 'wɪlunɔn nen waa. ³ Maan -tɔa 'nan 'ka yɪɛ -tɔala 'wɪ da, en 'mɛn "wɛan 'ka yra 'yɪ, 'pian 'ka 'pɛ 'ka plɔlɛ dɪ.

⁴ 'Wɪ pɛɛnɔn nen kaa drɛ "yi "bɛ, maan -tɔa, 'pian 'wɪ 'tʊ a 'an 'ji -e 'an 'plɑ 'ɛɛ. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'nan, an 'yɪdɪ "yi "tɛdɛ nen 'ka 'ji bɛ, 'ka 'pɛ plʊ "man. ⁵ 'Cɛɛ 'an 'yɪdɪ "yi "tɛdɛ te ka drɛ 'an -srunɔn 'a 'e 'trɛ bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da! 'Ka 'si 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ man, -e 'wɪ "yi "nen kaa drɛ 'e tɛdɛ bɛ 'ka drɛdɪ 'sia "nyian! -Te ka'a drɛlɛ dɪɛ, an "lɔ 'ka 'va -e 'an 'ɛɛɛ -kannɛn -trɔa "dave 'si 'an man -kɔɔbli.

⁶ 'Wɪ nen kaa dra "nyian "yi "bɛ, -nyrɛn 'gʊ, 'winun nen Nikolai -srunɔn -a dra bɛ, -a 'wɪ "naan 'ka man "le zɪ -a 'wɪ "naan 'an man bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zʊ.

⁷ Min nen 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nen Bali lei ci -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man. Min nen e 'ta wɔla 'winun zɪɛ -a da en -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, yiba "nen e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, maan 'blʊ -nɔan -a san lɛ -e 'e -bli. Yiba zɪɛ e ya 'e 'tɔdɪ Bali -le fei.»

'Wɪ nen Zozi -a 'vɪ Simiri 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

⁸ «'Wɪ 'gʊɛ 'i cren -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Simiri -leglizɪ -ji bɛ -yrɛ. I cren -tɛ 'nan:

Mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn pou sianan "a, en mɛɛn ci 'wɪ pɛɛnɔn 'le 'srannan "a. An -ka en an fuv. 'An 'bɔ "e 'nan:

⁹ 'Ka Zozinɔn nen Simiri bɛ, 'ka yra nen ka ci -a yɪnan bɛ, maan -tɔa. En 'yalɛ nen e 'ka 'tɛ bɛ, maan -tɔa. 'Pian maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan ka ya fɛnɔn 'a. Zuif 'nɔn nen waa ve 'o 'fli man 'nan 'o ya Bali -le minnun -a bɛ, 'winun nen waa ve 'ka man -wɪdɪ "bɛ, maan -tɔa. 'Pian maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, o 'ka Bali -le minnun -a dɪ. O ya Bali 'nanmanzan nen waa laabo Satan bɛ, -yɛɛ minnun -a. ¹⁰ Yra yɪdɪnun nen o -taa "bɔlɛ "nyian 'ka man bɛ, te 'ka "klan -wɔ "dɪ! Bali 'nanmanzan nen waa laabo Satan bɛ, yaa dra -e 'o 'ka 'va min -mienun -fɔ -pʊ 'kuin. Yaa dra zɪɛ 'nan -e 'e 'ɛɛɛ yɪ -tɛradɪ 'an da -nanjɛn. En

"nyian be minnun 'te "paa 'ka da yi -fu. -Te 'ka 'va min -mienun -ka 'w1 z1e -a -ji oo, te 'ka yi -teradi 'an da 'le 'to 'fo "di! -Te kaa dre z1e, 'belidi nen ya'a 'nyaan d1e, maan -noan 'cee 'ka -kopa 'a.

¹¹ Min nen 'w1 man "tröen "ci -a -wulo -man be, 'w1 nen Bali lei ci -a v1nan Zozinön le be -a san 'e man. Min nen e 'ta 'wöla 'winun z1e -a da en -a -wulo 'böla "va "be, 'belidi nen ya'a 'nyaan d1e, e dra -yee v1e -a. -Yee ci 'nan -a san 'ka -ka "flizan 'wo d1.»

'W1 nen Zozi-a 'v1 Pergami 'nön 'le ve-a be -nyren 'gö

¹² «'W1 'göe 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Pergami -leglizi -ji be -yre. 'I cren -te 'nan:

Sen nen -a 'le a "man en -a 'le a -pe "fli "da be, 'an 'lo nen e ci. 'An 'bö "e 'nan:

¹³ 'Ka Zozinön nen Pergami be, ka -nyeanla 'fla nen Bali 'nanmanzan Satan mingönnen -ble "da "be -a da. 'Pian 'ka 'pe -sru 'ka töale -e 'ka 'si 'an -sru "di. Maan -töa z1e. Antipa nen 'an -sruzan 'pleble 'a be, minnun -a -te 'ka 'va nun, 'pian ka'a yi -teradi 'an da 'le 'töle di.

¹⁴ 'W1 peenön z1e kaa dre "yi, 'pian 'w1 'to a 'an 'ji -e 'an 'pla 'cee. 'W1 z1e -nyren 'nan, 'winun nen Balam -a paa minnun ji 'li be, min -mienun a -a drenan "nyian 'cee -leglizi -ji. -A -cin 'e 'to 'ka 'ji 'nan, -si nen kö Izrael 'nön 'o 'ciula "da -e 'o 'w1 'wliidi "dre be, Balam -a köön Balak le, en Balak -a köön -wle. -A -nan nen Izrael 'nön -yu -pan wi -blidi 'sia, en o nyinnandi 'sia li 'lee 'können -a te wa'a 'o cin 'pale di. ¹⁵ 'W1 'töwli z1e, -a 'bö nen Nikolai -srunön ci -a drenan, en min -mienun a 'ka 'va te o ya 'w1 z1e -a -sru. ¹⁶ 'Ka 'si 'w1 'wliidi z1e -a dredi man! -Te ka'a 'sile -a dredi man d1e, an 'lo 'ka 'va -e 'an 'w1 "nen -köön "minnun nen o ci 'w1 z1e -a drenan be -wle. Sen nen 'an 'le 'göe, -a 'bö 'a nen maan dra.

¹⁷ Min nen 'w1 man "tröen "ci -a -wulo -man be, 'w1 nen Bali lei ci -a v1nan Zozinön le be -a san 'e man. Min nen e 'ta 'wöla 'winun z1e -a da en -a -wulo 'böla "va "be, -blife nen e ya laji, waa laabo mannen be, maan -noan -yre. En "nyian be, an -köle 'fuvu -noan -yre. -Köle z1e -a da nen min 'bö 'to 'tre -köan 'e 'cren -tedi. 'To z1e -a 'bö 'töwli 'be -töa, min pee 'ka -a töa "fo "di.»

'W1 nen Zozi-a 'v1 Tiatire 'nön 'le ve-a be -nyren 'gö

¹⁸ «'W1 'göe 'i cren -te -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nen Tiatire -leglizi -ji be -yre. 'I cren -te 'nan:

Meen ci Bali -pi -a, en 'an yie 'be "bia "le 'te 'le 'w1 'zö, en 'an 'cein -man 'be "bia "le -siga -le 'w1 'zö. 'An 'bö "e 'nan:

¹⁹ 'Ka Zozinön nen Tiatire be, an 'ka dre winun -töa, en 'cee 'an yidi "yi "be, maan -töa. En 'cee yi -teradi 'an da be, maan -töa. En 'cee 'nyranman nen kaa "paa 'men be, maan -töa. En 'ka yie nen kaa -töala 'w1 da be, maan -töa. En maan -töa "nyian 'nan, 'w1 "yinun nen ka ci -a drenan 'e 'föla "da 'göe, -a "kaga "mlian -a tedé ve da.

²⁰ 'W1 peenön nen kaa dre "yi "be, maan -töa, 'pian 'w1 'to a 'an 'ji -e 'an 'pla 'cee. 'W1 z1e -nyren 'nan, hmön nen waa laabo Zezabel be, ka'a -si töa -yre "di. Yaa ve 'e 'fli man 'nan Bali 'lewei v1zan nen 'yaa. 'Pian -yee 'w1 "paadi -a -maan minnun nen 'cee -leglizi -ji be, o 'w1 'wliidi "dredi 'sia. O -yu -panwi -blidi 'sia, en o nyinnandi 'sia li 'lee 'können -a te wa'a 'o cin 'pale di. ²¹ An tö -nön -yre 'nan -e 'e 'si 'w1 'wliidi z1e -a dredi man. 'Pian ya'a 'wle "man -e 'e 'si 'e dre w1 -wliidi z1e -a man "fo "di. ²² -Yee "wean an "ta -a nyianla -saa nen min 'e yra ye "da "kaga "be -a da. En "nyian be, an 'w1 "nen -köönman minnun nen o 'si 'an -sru en o söönla -a -sru "be -wle. 'Pian -te o 'si 'o dre w1 -wliidun man be, ma'an dra di. ²³ An Zezabel -le 'nennun -teeman. Kö

zɪ min -tɔ 'wɪ drɛ bɛ, -a "nɛn "fɛ nɛn maan -nɔan -a san lɛ. Maan dra zɪɛ -le-glizi 'nɔn pɛɛnɔn 'o -tɔ 'nan, an min ci wɪ -tɔa 'e pɛɛnɔn.

²⁴ Maan -tɔa 'nan, Zozinɔn -mienun a Tiatire bɛ, wa'a -sɔɔnlɛa 'wɪ "paadi -wlidi zɪɛ -a -sru "di. ɛn wa'a -wɛɛlɛ 'nan Satan -le 'winun nɛn minnun -a "siala 'wɪ -dan a bɛ, 'o -tɔa "di. 'Ka Zozinɔn zɪɛ, 'ka lɛ nɛn an ci 'wɪ 'gʊɛ -a vɪnan. An 'ka 'an 'tɔdi 'ka man -sa -a 'nan 'an 'wɪ 'pɛɛ "paa "da 'cɛɛ -e 'ka drɛ di. ²⁵ 'Pian 'winun nɛn kaa -tɔa 'va bɛ, -a da nɛn 'ka yɛɛ -trɔa -trilii, -e 'mɛn 'lɔdi 'e bɔ.

²⁶ Min nɛn e 'ta 'wɔla 'an 'ci 'sɔ winun da -trilii ɛn e 'bɔ -a 'le 'srannan "bɛ, -yɛɛ ci min nɛn -a 'wulo 'bɔla "va "bɛ, -a. Min zɪɛ an 'trɛda 'le-glɔn pɛɛnɔn 'pɛba wo -yrɔ, -yɛɛ "paala.

²⁷ ɛn -bulalɛ "tonyrin -a nɛn

e -va -ble 'le-glɔnnun zɪɛ o da.

E o -wiiman "le zɪ -pɔ -wia "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ.»

²⁸ 'An "ti 'bɛ 'plɛblɛ zɪɛ -a -nɔn 'mɛn, ɛn an min zɪɛ -yɛɛ -nɔan 'nyian. ɛn "nyian bɛ, an bodrun mlɛn crɛn -nɔan -yrɛ.

²⁹ Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei ci -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ, -a san 'e man.»

3

'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Sardo 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

¹ «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Sardo -le-glizi -ji bɛ -yrɛ. 'I crɛn -tɛ 'nan:

'An 'lɔ nɛn Bali lei 'sɔravli "ci, ɛn 'an 'lɔ nɛn mlɛn crɛn 'sɔravli "ci. 'An 'bɔ "e 'nan:

'Ka Zozinɔn nɛn Sardo bɛ, an 'ka drɛ winun -tɔa. 'Ka 'tɔ "we 'nan 'belidi a 'ka 'lɔ, 'pian -a tɪglɪ da bɛ ka ya 'ka 'kadɪ. ² 'Ka drɛ "yi, "tɔgɔ ka -kaala 'nan "fo! 'Ka 'wɪ "wɛnwɛnnɛn -mienun dra bɛ, e ya 'an 'ci 'sɔ winun yra man, 'winun zɪɛ -a -sru "nɛn 'ka 'kɔla, "tɔgɔ 'ka -kaala 'nan "fo! Fɛ nɛn maan ve zɪɛ -yɛɛ ci 'nan, zɪ an 'ka drɛ winun -nanjɛɛn bɛ, maan 'yɪ 'nan ya'a 'sɔlɛ 'an "ti "lɛ di.

³ Bali -le 'winun nɛn kaa 'man bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da, ɛn 'winun nɛn waa paa 'ka 'ji "da "bɛ, 'ka 'ci "nrɔn "da! 'Winun zɪɛ -a -cin 'e 'fɔla 'ka 'ji -e 'ka 'si 'wɪ 'wlidi "drɛdi man. -Te ka'a 'wɪ zɪɛ -a manlɛ "yi "di, ɛn ka -fɔ yi -tɛnan bɛ, an bɔa 'ka man kligli, "le zɪ crinzan -taa "min va bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. 'Ka drɛ "yi, kɔɔ tɔ nɛn an -taa "man "bɛ ka'a tɔa di.

⁴ Maan -tɔa 'nan, Zozinɔn -mienun a Sardo bɛ, wa'a 'o 'fli "tri "tɔlɛ Bali 'le di. -Yɛɛ "wɛan nɛn Bali -taa sɔ 'fuvu wɔlɛ o da, -e 'kɔ 'ta wɔla waa. -A -nɔan da nɛn -e Bali 'e 'wɪ zɪɛ -a drɛ -wlɛ. ⁵ Min nɛn e 'ta 'wɔla 'winun zɪɛ -a da ɛn -a -wulo 'bɔla "va "bɛ, sɔ 'fuvu zɪɛ -a 'bɔ nɛn e -taa -a wɔlɛ. ɛn "nyian bɛ, min zɪɛ -a 'tɔ nɛn 'e 'crɛn -tɛdi Bali -le min 'beli 'fluba 'ji bɛ, ma'an fuiman "fo "di. 'Pian maan ve 'an "ti 'lee 'yɛɛ 'pasianɔn nɛn laji bɛ -wlɛ 'nan, 'mɛn min nɛn.

⁶ Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "ci -a -wulo -man bɛ, 'wɪ nɛn Bali lei ci -a vɪnan Zozinɔn lɛ bɛ -a san 'e man.»

'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Filadɛfi 'nɔn 'le vɛ -a bɛ -nyrɛn 'gʊ

⁷ «'Wɪ 'gʊɛ 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Filadɛfi -le-glizi -ji bɛ -yrɛ. 'I crɛn -tɛ 'nan:

'An 'bɔ 'gʊɛ, an ya 'saun, ɛn an ya tɪglɪ. 'An 'lɔ nɛn David -le -laglɛ ci, -a -ci nɛn 'nan mɛɛn Bali -le mingɔnnɛn trɛ "paala. -Te maan 'lɛ 'sɔ bɛ, min pɛɛ 'ka 'kɔlaman -a 'lɛ wɔdi -a di. ɛn -te maan -fɔ -ji bɛ, min pɛɛ 'ka 'kɔlaman -a 'lɛ 'sɔdi -a di. 'An 'bɔ "e 'nan:

⁸ 'Ka Zozinɔn nɛn Filadɛfi bɛ, an 'ka drɛ winun -tɔa. Maan -tɔa 'nan, minnun yɛɛ 'ka 'naan 'ka man di, 'pian ka 'ta 'wɔla 'an wei da, ɛn ka'a 'silɛ

'an -sru "di. -Yee "wεan an -kpein 'le 'sv 'cεε. -Kpein zιε min pee 'ka 'kolaman -a 'le wɔdɪ -a di. ⁹ 'Wɪ nɛn an -taa -a drele be -nyren 'gɔ. Zuif 'nɔn nɛn waa ve 'o 'fli man 'nan, 'o ya Bali -le minnun -a, te o 'ka 'a diε, 'wɪlunɔn nɛn waa. Kɔɔ Bali 'nanmanzan nɛn Satan -a be, -a -srunɔn nɛn waa. Minnun zιε an -taa 'tɔle o man -sa -a 'nan 'o 'po -sɔɔn 'ka 'wɪlu, -e 'o -tɔ 'nan an 'ka ye 'yi. ¹⁰ 'Ka 'pɛ 'ka plɔle di, 'wɪnun nɛn maan 'vɪ 'cεε be ka 'ta 'wɔla "da. -Yee "wεan yra yɪdɪ -dɔn nɛn e -taa "bɔle 'trɛdanɔn man be, 'an yie -tɔa 'ka 'va. Yra yɪdɪ zιε an -taa "a 'trɛda 'nan -e 'an o dre winun -nanjɛn.

¹¹ -A -nan 'ka "nyian mɔan di, te an "ta "lo. 'Wɪnun nɛn kaa -tɔa 'va be, 'ka yie -trɔa "da. 'Ka dre zιε -e 'ka -kopa 'e -fɔ 'ka 'lɔ, "tɔgɔ 'e dre min pee -le ve -a. ¹² Min nɛn e 'ta 'wɔla 'wɪnun zιε -a da εn -a -wulo 'bɔla "va "be, maan dra 'koladrɛn 'a 'an "tɪ Bali -le 'kuin. 'Kɔn zιε -a -ji nɛn e -fɔ 'li "fo. 'An "tɪ Bali 'tɔ nɛn maan crɛn -tɛa min zιε -a man. εn 'an "tɪ Bali -le 'fla 'tɔ nɛn maan crɛn -tɛa "nyian "man. 'Fla zιε Zeruzalem -trɛ nɛn e "sia 'an "tɪ Bali "srɔn "laji be -nyren. εn "nyian be, 'an 'tɔ -trɛ nɛn 'an man 'gɔε, -a 'bɔ nɛn maan crɛn -tɛa min zιε -a man.

¹³ Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man be, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn le be -a san 'e man.»

'Wɪ nɛn Zozi -a 'vɪ Laodize 'nɔn 'le ve -a be -nyren 'gɔ

¹⁴ «'Wɪ 'gɔε 'i crɛn -tɛ -e 'i 'pa 'sia Bali -le 'pasiazan nɛn Laodize -leglizi -ji be -yre. 'I crɛn -tɛ 'nan:

Mɛɛn cɪ Amen -a. Mɛɛn cɪ 'wɪ nɛn Bali -a dre be, -a -nan yɪzan tɪglɪ 'a, εn ma'an 'wɪ 've 'wɪlu 'a di. Bali ciɪla 'an 'va εn e fɛ pɛɛnɔn dre. 'An 'bɔ "e 'nan:

¹⁵ 'Ka Zozinɔn nɛn Laodize be, an 'ka dre winun -tɔa. Maan -tɔa 'nan, ka 'ka 'mɛn 'wɪ 'ji 'plɛble di, εn ka 'ka 'mɛn 'wɪ 'ji 'ka tɔadɪ di. Ka -kɔan paan 'pɛ -tɔ da. ¹⁶ 'Pian ka ya -a yei, -yee "wεan an "ta 'ka -pian 'an -sru. ¹⁷ 'Ka 'fli 'siala fɛnɔn 'a. Kaa ve 'ka 'fli man 'nan, fɛ a 'kɔ 'lɔ, kɔ 'ka "nyian fɛ pee -va di. Ka'a -ci tɔa di, -yee "wεan nɛn ka 'wɪ zιε -a ve. -A tɪglɪ da be, -pɛ nɛn ka cɪ -ji be, e ya -wɪlɪdɪ "fo. 'Yalɛ 'ka 'tɛ, 'ka yie a 'e 'wɪdɪ, εn ka ya 'ka plɔdɪ. ¹⁸ -Yee "wεan an 'wɪ "paala 'cεε 'nan, -siga nɛn o -yee 'kpa -nanjɛn 'tɛ 'va be, 'ka 'ta -a 'lɔ 'an 'lɔ. -Te ka 'wɪ zιε -a dre be, ka -taa "drele fɛnɔn tɪglɪ 'a. εn "nyian be, an 'wɪ "paala 'cεε 'nan, 'ka 'ta sɔ 'fuvu 'lɔ 'an 'lɔ, -e 'ka wɔ 'ka da. -Te ka 'wɪ zιε -a dre be, 'yra -taa 'sile 'ka yie man. εn "nyian be, an 'wɪ "paala 'cεε 'nan, 'ka 'ta yie 'yile 'lɔ 'an 'lɔ, -e 'ka -sɛn 'ka yie -goei -e 'ka -kɔla "fɛnan yɪdɪ -a.

¹⁹ -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, minnun nɛn an o ye "yi "be, an 'wɪ "paala -wɛ, εn an 'wɪ 'tɔdɪ "paaman o ji sɔnba "a. -Yee "wεan 'ka 'si 'wɪ 'wɪlɪdɪ "drɛdɪ man -e 'ka 'tɔ 'mɛn 'wɪ 'ji 'plɛble. ²⁰ Maan nɛn, 'an -tɔdɪ 'cɛε 'kɔn -yre "nɛn 'gɔ. An ya -a -tɛnan 'ka da. Min nɛn yaan wei 'man εn e 'kɔn 'le 'sɔ 'mɛn be, an -wɪlamlan -a san -le 'kuin -e 'kɔ fɛnun -blɪ -a 'e cin va.

²¹ Zɪ an 'wɪ pɛɛnɔn dre, εn 'an 'wulo 'bɔla "va "be, -a -nan nɛn 'an "tɪ Bali 'an 'nyran -e "srɔn 'yee mingɔnɛn pɛin -da. Min nɛn e 'ta 'wɔla 'wɪnun zιε -a da εn -a -wulo 'bɔla "va "be, 'wɪ 'tɔwɪ zιε -a 'bɔ nɛn 'an 'bɔ "nyian "an 'dra -a san le. Maan -nyɛanla 'an "srɔn 'mɛn mingɔnɛn pɛin -da.

²² Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man be, 'wɪ nɛn Bali lei cɪ -a vɪnan Zozinɔn le be -a san 'e man.»

4

Fɛnan pɛɛnɔn nɛn laji be o Bali bɔa

¹ Zɪ e cɛɛn 'wɪnun zιε -a tin 'badɪ man 'mɛn be, εn an fɛ pee yɪdɪ 'sia "nyian. An -kpein "tɔ 'yɪ 'e 'le 'sɔdɪ laji. Wei nɛn maan 'man paan 'e tɛdɛ 'plɛble "le 'bei 'le 'wɪ 'zɔ be, e wɪ "nyian. E 'nan: «'I 'ta 'an 'va lou 'gɔ! 'Wɪnun nɛn o -taa

"drele "be -sru "be -e 'an -nan -koon 'yie.» ² 'Nun tōon Bali lei -sen 'an da, en an mingōnnen pein -tu 'yī laji. Bali a 'e -nyrandi "da. ³ E "bia -nyrannyran, en -a cren 'bō a fenyian 'e -ciala "da. -Yee mingōnnen pein zīe -pōblen a 'e 'sōdi "ta lou te e "bia. -Pōblen zīe -a cren a fenyian 'e -ciala "da. ⁴ Mingōnnen pein zīe e ya 'e 'si -fōdi mingōnnen pein -yō -tu 'wle sinjen -a. Mingōnnen peinnun zīe min cejenun yra 'o -nyrandi "da, te sō 'fuvu a o pēenōn da. -Siga kle "a o pēenōn 'wulo -man. ⁵ Mingōnnen pein zīe laa 'wlei -wlei -fōdi "sia "va 'zia te e -ko -pe pēenōn da, te laa -paan "we. En -kannen -pō 'sōravli "nen o "bia 'pleble 'kpa be, o ya 'o -trōadi -a 'le. Lei 'sōravli "nen Bali lei 'saun 'a be -nyren. ⁶ Mingōnnen pein zīe -a 'le be, jemie a -nan. E ya 'e siadi "da.

En pein 'bō zīe -a "srōn -e 'e 'si -fō "da "be, fenun sinjen a 'o -tōōdi -nan. O yie a "kaga, en e ya o fe pēenōn 'nan. ⁷ Fenun zīe -a -tu a "le -jra -le 'wī 'zō, en -a -tu a "le tri -kōnnen -le 'wī 'zō, en -a -tu yra a "le blamin -le 'wī 'zō, en -a -tu a "le kōebo -le 'wī 'zō. "Loman zīe e ya 'sōnan. ⁸ Fenun zīe o -pe "je "a 'sheedu, 'sheedu 'o pēenōn. Yie "kaga "a o -pe "je "ta lou, en -a -mie a o -pe "je 'wlu. Wa'a 'flian "dre -fōdi -a di. Bodrun funnin te o "dre -fōa, waa -fōa 'nan:

«Minsan Bali a 'saun 'saun 'saun.

-Yee ci 'pleble pēenōn 'san -a.

E ya -nan tu pēenōn man,
e ya -nan 'li 'e 'cēn, en e -taa.»

⁹ Fenun sinjen 'bō zīe, "dre "nen waa -fōa "be, min nen -a yie a "man 'li 'trilii en e ya 'e -nyrandi mingōnnen pein -da be, -a 'tō nen waa dra -dan, te waa bōa, te waa muo -fōa. ¹⁰ -Te o ya "dre zīe -a -fōnan be, min ceje -yō -tu 'wle sinjen be, 'o "pō -sōōnman min nen -a yie a "man 'li 'trilii en e ya 'e -nyrandi mingōnnen pein -da be, -a wlu. O 'wee -siga klenun -seanla -a 'le te waa bōa "drenun -a. Waa -fōa 'nan:

¹¹ «'Kū 'san, yie ci 'kue Bali -a.

Yie fe pēenōn dre,
en fenun pēenōn nen 'trēda 'gōe,
'i 'ci 'sō winun da nen i o dre.

-Yee "wean -a -nōan da nen
-e min 'e 'tō -dan 'nōn 'yie,

en -a -nōan da nen

-e min 'e 'i bō,

en -a -nōan da nen

-e min 'e vī 'nan 'pleble pēenōn a 'yie ve -a.»

5

Fenun pēenōn nen laji be o Bali -le 'bla bōa

¹ "Be -sru en min nen 'e -nyrandi mingōnnen pein -da be, an 'fluba 'tu 'yī -a -pe 'yī 'lō. 'Fluba zīe e ya 'e plindi, en 'winun a 'e 'cren -tedi "man bei, en e ya 'e 'cren -tedi -ji. En "nyian be, -a -yrūnan a 'sōravli. ² -A -nan nen Bali -le 'pasianōn nen laji be, maan 'pleble 'tu 'yī, te e -paanman wei 'pleble 'ji. Yaa laābō 'nan: «-Tīe ci "le 'e 'fluba 'gōe -a baanun "flu -e 'e 'le 'sō?» ³ Min 'ka yīle laji di, en min 'ka yīle 'trēda di, en min 'ka yīle 'tre 'wlu di. Min -tu 'ka yīle -e 'e -kōla 'e 'fluba zīe -a "flu -e 'e yie 'tō -ji di. ⁴ 'Wī zīe, zī maan -nan 'yī be, -a 'wī 'nan 'an man, en an -wuōdi 'sia. Kōō min -tu 'ka yīle -e 'e 'fluba zīe -a 'le 'sō, -e 'e yie 'tō -ji di. ⁵ -A -nan nen min ceje -tu "e 'mēn 'nan: «Te 'i 'wuō di! -Jra nen 'e "sia Zuda -le kunnin -wulo da be, David kluda min be -a 'bō nen. E fe pēenōn klī, en 'be nen 'gōe 'e -kōlaman 'fluba 'labē -a -yrīve pēenōn "cēendi -a -e 'e yie 'tō -ji.»

⁶En an fε-tu 'yι, e ya 'e 'tɔdɪ mingɔnnɛn pɛin 'lɛ. Min cejenun 'lee fɛnun sinjɛn bɛ waa si -fɔ. Bali -le 'bla nɛn. E ya "le fɛ nɛn waa -blɔ cɛɛn 'sraga -a bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. -A 'bei a 'sɔravli, ɛn -a yie a 'sɔravli. Yie 'sɔravli zɛ Bali lei 'sɔravli "nɛn Bali o 'pa 'sia 'trɛda fɛ pɛɛnɔn 'nan bɛ, o 'bɔ nɛn. ⁷'Bla zɛ e pli min nɛn 'e -nyrandɪ mingɔnnɛn pɛin -da bɛ -a man, ɛn e 'fluba 'si -a -pɛ "yi 'lɔ. ⁸Zɪ e 'fluba 'bɔ 'si bɛ, 'nun tɔɔn ɛn fɛnun sinjɛn bɛ 'lee min ceje -yɔ -tu 'wɛ sinjɛn bɛ, 'o "pɔ sɔɔn "wɪu. "Dre "fɔ "davɛ nɛn e ya "le -gɔɛdi -le 'wɪ 'zɔ bɛ, e ya o pɛɛnɔn 'lɔ. ɛn -siga 'kulɛnɛn nɛn e ya 'e fadɪ -lazigɔ -a bɛ, e ya "nyian o pɛɛnɔn 'lɔ. -Lazigɔ zɛ minnun nɛn o cɪ Bali -le vɛ -a bɛ, -wee Bali tru 'badɪ nɛn. ⁹-A -nan nɛn o "dre "trɛ -fɔdɪ 'sia. Waa -fɔa 'nan:

«A -nɔan da nɛn i 'fluba 'sia,
 'nan -e 'i -a -yɪvɛnɛn "cɛɛn "man.
 Kɔɔ yie drɛ 'sraga bɔvɛ -a
 'lɛglɔn -tɔdɔ pɛɛnɔn nɛn
 'trɛda 'gɔvɛ -a -ji minnun man,
 'lee minnun nɛn
 o wei -tɔdɔ pɛɛnɔn -fɔa
 'trɛda 'gɔvɛ o man.
 'I nyɛn nɛn e -sran bɛ,
 -a 'bɔ 'a nɛn i o ta pan 'wɔ Bali lɛ.

¹⁰Yia drɛ zɛ
 ɛn o drɛ Bali -le mingɔnnɛn trɛda 'nɔn 'a,
 ɛn o drɛ Bali -pannɔn 'a,
 'nan -e 'o -kaa "tɪ Bali 'su.
 -Wɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɪɪ
 'trɛda fɛ pɛɛnɔn da.»

¹¹"Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, an o "kaga 'yι. O ya "kaga, blamin 'ka 'kɔlamɛn -e 'e o "nrɔn dɪ. An o 'yɪ mingɔnnɛn pɛin "srɔn, o ya fɛnun sinjɛn 'lee min cejenun yei. An o wei 'man, ¹²te o "dre -fɔa wei 'plɛblɛ 'ji. Waa -fɔa 'nan:

«Bali -le 'bla nɛn
 waa -blɔ cɛɛn 'sraga bɔvɛ -a minnun man bɛ,
 -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 'plɛblɛ a -yrɔ.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 "yi pɛɛnɔn 'san nɛn.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 'wɪ 'tɔdɪ pɛɛnɔn "sia "va.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 -a lɔ nɛn "kɔe "cɪ.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 'tɔ bɔdɪ a -yee vɛ -a.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 'tɔ -dan a -yee vɛ -a.
 ɛn -a -nɔan da nɛn minnun -a ve 'nan,
 'tɔ "yi "vɪdɪ a -yee vɛ -a.»

¹³En "nyian fɛnun pɛɛnɔn nɛn Bali o drɛ bɛ, an o wei 'man te o "dre -fɔa. -A -mienun a laji, ɛn -a -mienun a 'trɛda, ɛn -a -mienun a 'trɛ 'wɪu, ɛn -a -mienun a jemie -va. Waa -fɔa 'nan:

«Min nɛn 'e -nyrandɪ mingɔnnɛn pɛin -da bɛ,
 'lee Bali -le 'bla bɛ,
 -kaa o 'tɔ "yi "vɪ,
 ɛn -kaa o 'tɔ bɔ,

en -kaa o 'tō -dan vī,
 en -kaa vī o man 'nan
 o ya 'pleble 'li 'trilii.»

¹⁴ -A -nan nen fēnun sinjen bē, o wula "man 'nan: «Amēn!» En min cejenun 'o "pō sōn, te waa bōa.

6

Bali-le 'bla 'fluba -yrivēnun "cēndi 'sia "man

¹ "Bē -sru en an Bali -le 'bla 'yī, te e ya 'fluba -yrivē 'sōravli "bē -a tēde 'cēnnan. Zī yaa cēen bē, -a -nan nen fēnun sinjen bē, -a tēde paan 'kpa 'pleble "le laa -paan 'bē wū. Yaa 'vī fē -tū lē 'nan: «'I 'ta!» ² 'An yīe 'tō, en an -sū 'fuvu 'yī 'tanan. Min nēn -sū zīe -a da bē, "sa "a -yrō. Fē pēenōn 'klīzan nēn en e "ta -ko "nyian o 'klūle. Bali -siga kle 'wū -a -wulo -man.

³ Zī Bali -le 'bla 'fluba -yrivē "flīzan cēen bē, en fēnun sinjen bē -a "flīzan paan. Yaa 'vī fē -tū lē 'nan: «'I 'ta!» ⁴ En an -sū pee 'yī "nyian -tanan. E ya 'tēdēn "le 'tē nyin -le 'wī 'zū. Min nēn -sū zīe -a da bē, Bali sēn -plōun -nōn -yrē, 'nan -e 'e 'kuli -fōla 'trēdanō yēi. Yaa dra zīe 'nan -e 'o cin -tēē.

⁵ Zī Bali -le 'bla 'fluba -yrivē yaagazan cēen bē, en fēnun sinjen bē -a yaagazan paan. Yaa 'vī fē -tū lē 'nan: «'I 'ta!» 'An yīe 'tō, en an -sū tiidii 'yī 'tanan. -Yēē tiidii "a "le 'tē -drēn 'zū. Min nēn -sū zīe -a da bē, fē -kalī "vē a -yrō. ⁶ En an wei -tū 'man fēnun sinjen bē o yēi. Yaa 'vī 'nan: «'I drē -e -blīfēnun pēenōn 'flē 'e drē 'pleble, 'pīan 'nyrōn 'lee -wēn bē, te o 'flē 'e 'pa "da "dī!»

⁷ Zī Bali -le 'bla 'fluba -yrivē sinjēnan cēen bē, en fēnun sinjen bē -a -nyranman paan. Yaa 'vī fē -tū lē 'nan: «'I 'ta!» ⁸ 'An yīe 'tō, en an -sū 'yī 'tanan. -A crēn min -tēa "klan -a. Min nēn -sū zīe -a da bē, -a 'tō nēn -ka. -Yremo flā a -a -sru, te e -taa. Bali 'pleble 'nōn -wlē 'nan 'o 'trē 'fūi 'tū da minnūn -tēē, kōō e 'trē 'bō cēen 'e cin man sinjēn. Waa -mie -tēēman sēn -a, en waa -mie -tēēman dra -tēdi -a, en waa -mie -tēēman -cē -tū nēn e min "saa bē -a, en waa -mie -tēēman plō winun -a.

⁹ Zī Bali -le 'bla 'fluba -yrivē 'sooluzan cēen bē, en an min leinun 'yī Bali -pan "davē wū. Minnūn nēn o -tō Bali -le 'wī -sru 'kpa tīglī minnūn yīe man, en minnūn o tēē bē, o leinun nēn. ¹⁰ Min leinun zīe, o -paandī 'sia 'kpa 'pleble. O -paanman 'nan: «'Kū 'san, i ya 'saun, en i ya tīglī. Tū "cēn "nēn i cī -a -pēnann, -e 'i 'wī "nēn -kōōn 'trēdanō lē, 'wī nēn waa drē 'kūē bē -a man?» ¹¹ Bali sō 'fuvu 'wū o pēenōn da, en yaa 'vī -wlē 'nan, 'o man -pēn tian "nyian. Kōō o "blū 'lee o "būnūn nēn o 'nyranman -tūwli zīe -a "paa bē, minnūn -taa "o -tēēle "le -wēē 'wī 'zū. En o pēenōn 'ka tian 'o cin yīdī dī.

¹² Zī Bali -le 'bla 'fluba -yrivē 'shēēduzan cēen bē, 'an yīe 'tō en an 'trē nyōōndī -dan 'yī. Yīde yra drē tiidii "le -cē bū sō -le 'wī 'zū, en mlēn drē 'tēnden "le nyēn -le 'wī 'zū. ¹³ -A -nan nēn mlēn crēnnūn 'sīdī 'sia lajī te o -tēēmlān "tra. O -sēanla "le 'nan -te fulō 'pleble yība nyōōn -a 'blū -sēanla bē -yēē 'wī 'zū. ¹⁴ En lablī 'sandī 'sia 'sēzēnōn "le 'nan 'fluba nēn o cī -a -'būnan bē -yēē 'wī 'zū. Pōnnūn pēenōn 'lee 'yī yēi trē pēenōn 'san 'o 'tōnan.

¹⁵ Zī 'trē nyōōndī 'sia bē, 'trēda blāmīn pēenōn yōō. -Te e ya mingōōnēn a oō, en -te e ya minnūn tazān a oō, en -te e ya 'sounjanun tazān a oō, en -te e ya fēzan a oō, en -te e ya min 'pleble 'a oō, en -te e ya nōān -a oō, en -te e 'ka nōān -a dī oō, o pēenōn yōō 'trēdre. O -mie yōō kunun jī, en o -mie yōō -kōlē -dāndānnūn yēi, en o -mie yōō pōnnūn yēi. ¹⁶ Waa ve pōnnūn 'lee -kōlē -dāndānnūn lē 'nan: «'Ka 'tē 'kū da -e 'kū 'ta 'e 'san, 'tōgō min nēn 'e -nyrandī mingōōnēn pēin -da bē 'e 'kū yī, en "tōgō Bali -le 'bla 'le nyran -blīdī 'e bō 'kū man. ¹⁷ Kōō -wēē nyran -blī yī -dan bē, -yēē 'bō. Min -tū 'ka 'kolāman -e 'e 'tō o 'lē dī.»

7

Bali 'yee minnun-kønnen 'pla

¹ "Bε -sru en Bali -le 'pasianøn nen laji bε, an o sinjen 'yι. -A -tu a 'e 'tɔdɪ yide wluan "nan 'zia, en -a -tu a 'e 'tɔdɪ yide 'fɔ -nan "va 'zia, en -a -tu a 'e 'tɔdɪ 'trɛda "tre 'zia, en -a -tu a 'e 'tɔdɪ 'trɛda lou 'zia. Waa drε zιε 'nan -e fulɔ 'e vιε 'e "fɛen 'trɛda dɪ, en -e fulɔ 'e vιε 'e "fɛen jemie da dɪ, en -e fulɔ 'e vιε 'e "fɛen yiba "tɔwli "man dɪ. ² En Bali -le 'pasianøn nen laji bε, maan pee 'yι 'nyian, te e ya 'sinan yide wluan "nan 'zia. Bali nen -a yie a "man "bε, -yee fε -kønnen pla "vε a -yrɔ. -A -nan nen e paan wei 'plɛblɛ 'ji Bali -le 'pasianøn sinjen bε -wlε, kɔɔ o lε nen Bali 'plɛblɛ 'nɔn 'nan 'o 'tre 'lee jemie srε. ³ E paan -wlε 'nan: «Te 'ka klε tian 'trε man dɪ! En te 'ka klε tian jemie man dɪ! En te 'ka klε tian yibanun man dɪ! 'Ka ta -pɛn, 'kɔ 'cɛn -kaa "tɪ Bali 'sunøn -kønnen pladɪ man 'o yra 'vaa -e 'ka drε.»

⁴ -A -nan nen minnun nen Bali -le 'pasianøn nen laji bε, o o -kønnen 'pla Izrael kunnin -wulo -tɔdɔ pɛenøn da bε, an o "nen 'man. O ya min -kpi yaa tɔ 'e 'ta le min -fuba sinjen 'wlε sinjen (144.000).

⁵ Zuda -le kunnin -wulo da minnun "nen "nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Rubɛn -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Gad -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).

⁶ En Aser -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Nɛfɔtali -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Manase -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).

⁷ En Simeøn -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Levi -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Izaka -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).

⁸ En Zabuløn -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Zozeɔv -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000),

en Benzamen -lε vε nen 'gɔ,

o ya min -kpi fuda 'fili (12.000).

'Lεglɔn -tɔdɔ pɛenøn 'ji minnun "kaga 'o cin 'yι Bali 'lε

⁹ "Bε -sru en an min "kaga 'kpa 'yι. Blamin 'ka 'kɔlaman o "nrɔndɪ -a "fɔ "dɪ. 'Lεglɔn 'tɔdɔ pɛenøn nen 'trɛda 'gɔvε -a -ji minnun nen waa. En o wei -tɔdɔ pɛenøn nen 'trɛda 'gɔvε -a -fɔa. O ya 'o 'sɛndɪ mingønne pein 'lee Bali -le 'bla 'lε. Sɔ 'fuvu nen o pɛenøn da en lo 'la a o pɛenøn 'bɔ. ¹⁰ O -paanman wei 'plɛblɛ 'ji 'nan:

«'Kɔ "tɪ Bali nen

'e -nyrandɪ 'yee mingønne pein -da bε,

'o 'vale 'yee 'bla 'a

-wεε -maan kɔ 'si 'wɪ 'ji.»

11 -A -nan nen Bali -le 'pasianon pɛɛnon nen laji bɛ, 'lee min cejenun, 'lee fɛnun sinjen bɛ, o mingɔnnɛn pɛin zɪɛ -a si -fɔ. O pɛɛnon 'ta "blulea mingɔnnɛn pɛin zɪɛ -a 'lɛ ɛn o Bali 'bɔ. 12 Waa 'vɪ 'nan:

«'Wɪ tɪgɪ nɛn.
 'Kv "tɪ Bali bɛ,
 kvɪ 'tɔ "yɪ 've,
 ɛn kvɪ 'tɔ -dan ve,
 ɛn kv 'yie 'wɪ 'tɔdɪ ve,
 ɛn kvɪ muo -fɔa,
 ɛn kvɪ 'tɔ bɔa,
 ɛn kva ve 'nan
 'pleble 'lee -kɔladɪ a 'yie vɛ -a 'li 'trilii.
 Amen!»

13 -A -nan nen min ceje -tv 'wɪ laabu 'an 'lɔ. Yaa laabu 'nan: «Minnun nen sɔ 'fuvu 'ji 'labɛ, -tinun nen waa? ɛn o "sia nyin zia?»

14 ɛn maan 'vɪ -yrɛ 'nan: «'An 'san, ma'an 'kɔlaman -e 'an -tɔ dɪ, 'pian 'i 'bɔ yia -tɔa. 'I yra 'si, 'i vɪ 'men!»

ɛn e 'nan 'mɛn 'nan: «Minnun nen o "sia 'o yra yɪnan -dan bɛ o nɛn. Bali -le 'bla nyen -wee sɔ ci 'bɔla. 15 -Yee "wɛan nɛn o ya 'o 'sɛndɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛin 'lɛ, te o Bali "sua bodrun, funnin -yee 'kuin. Bali nɛn 'e -nyrandɪ pɛin zɪɛ -a da bɛ, 'e yie -tɔa 'o va. 16 Dra 'ka "nyian o tɛa dɪ, ɛn 'yɪ dra 'ka "nyian o tɛa dɪ, ɛn yidɛ 'ka "nyian o tɛa dɪ, ɛn 'tɛdɛ 'ka "nyian o tɛa dɪ. 17 Kɔɔ Bali -le 'bla nɛn Bali -le mingɔnnɛn pɛin "srɔn "bɛ, e -blɪfɛ -nɔan -wɪɛ, ɛn e 'yɪ nɛn e 'belidɪ -nɔan "min lɛ bɛ, -a -nɔan -wɪɛ, ɛn Bali o yie 'yɪ pɛɛnon buuman.»

8

Bali -le 'bla 'fluba -yrive 'sɔravɪzan cɛɛn

1 Zɪ Bali -le 'bla 'fluba -yrive 'sɔravɪzan cɛɛn bɛ, ɛn laji -tɔ flɪ. E 'mɔn fɔɔnon. E bɔa 'lɛrɪ -bu -a.

2 "Bɛ -srɪ ɛn Bali -le 'pasianon nen laji bɛ, an o 'sɔravɪ 'yɪ 'o 'tɔdɪ Bali 'lɛ. Bali 'bei 'sɔravɪ "nɔn -wɪɛ.

3 ɛn Bali -le 'pasianon nen laji bɛ -a pee -ta -tɔlɛ Bali -pan "dave "srɔn. Fɛ -tv a -yrɔ, e ya 'e drɛdɪ -siga -a. Fɛ zɪɛ -a -ji nɛn o -lazigɔ 'tɛ 'ble Bali lɛ. Bali -lazigɔ "kaga "nɔn -yrɛ, 'nan -e 'e baa Bali -le minnɪn -le Bali trɪ 'badɪ -a. -A pɛɛnon zɪɛ, yaa 'tɛ blɪ Bali -pan "dave nɛn 'e drɛdɪ -siga -a, ɛn e ya 'e -trɔadɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛin 'lɛ bɛ -a da. 4 -A -koei wluan -yrɔ, te e -ko Bali va zia 'o 'vale Bali -le minnɪn -le Bali trɪ 'badɪ -a. 5 "Bɛ -srɪ ɛn Bali -le 'pasiazan zɪɛ e fɛ nɛn o -lazigɔ 'tɛ 'ble -ji bɛ -a 'si, ɛn e 'tɛ nɛn Bali -pan "dave da bɛ -a -sɛn -ji. -A -nan nen yaa tvɔ 'trɛda. Zɪ yaa tvɔ bɛ, ɛn laa -paan 'wɪdɪ 'sia, te laa 'e 'wɪɛ -wɪɛ -fɔa, te 'trɛ 'nyɔɔnman.

-Te 'bei -tv wu bɛ 'wɪ a -a -srɪ

6 Bali -le 'pasianon nen 'bei 'sɔravɪ "a -wɔ bɛ, 'o 'man wɔv 'nan -e 'o 'fɛn.

7 -A tɛdɛ -a fɛɛn, ɛn lalo 'lee 'tɛ nyin -srandɪ 'sia 'trɛda. O ya 'e baadɪ nyen -a. -Te o 'trɛ cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fɔɪ 'tv nɛn yaa 'tɛ blɪ "fo 'o 'vale 'e 'ta yibanun 'lee 'e 'ta lunun pɛɛnon 'a.

8 -A "flizan -a fɛɛn, ɛn pɔn -dan tv nɛn e drɛ 'tɛ 'a "fo "bɛ, e -kv -tɛlɛ jemie -va. -Te o jemie cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fɔɪ 'tv nɛn yaa drɛ nyen -a "fo. 9 -Winun pɛɛnon nen jemie -va bɛ, -te o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'pa 'tv nɛn yaa -nan -nyan "fo. 'Wɪ zɪɛ -yɛɛ drɛ -klɔ -dandannun pɛɛnon nen jemie da bɛ -wee vɛ -a "nyian.

¹⁰ -A yaagazan -a fæen, en mlen cren -dan to 'si laji 'e -tria te 'e -ble "le 'nan srɔan -le 'wɪ 'zʊ. 'Yi ba pæenɔn nɛn 'trɛda bɛ 'lee 'yi ku pæenɔn nɛn 'trɛda bɛ, -te waa cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, -a 'fʊɪ 'tʊ -va nɛn e -tɛ. ¹¹ Mlen cren zɪɛ -a 'tʊ nɛn 'yile nyranryan. Kɔɔ 'yi pæenɔn zɪɛ yaa lila nyranryan, en minnun nɛn waa mlin bɛ o kaa.

¹² -A sinjenzan -a fæen, 'nun tɔɔn en yidɛ 'le 'bidɪ -ta "tra. Kɔɔ yidɛ 'le 'bidɪ -le 'plɛblɛ cɛɛn 'e cin man yaaga, en -a 'fʊɪ 'tʊ 'si 'va. 'Wɪ 'tʊwli zɪɛ, -yɛɛ drɛ mlen 'lee mlen crennun pæenɔn lɛ. Zi 'wɪ zɪɛ e drɛ bɛ, klun -le tiidii 'pa "da en yidɛa drɛ "le klun "ta -tɔala.

¹³ 'An yɪɛ 'tʊ en an kɔɛbo 'yɪ te 'e -cia 'wɪdɪ -a laji 'plɛblɛ. Yaa ve 'nan: «'Trɛdanɔn, 'wɪ "ta bɔa 'ka man! 'Trɛdanɔn, 'wɪ "ta bɔa 'ka man! 'Wɪ "ta bɔa 'ka man, kɔɔ Bali -le 'pasianɔn yaaga "ta -daa 'wee 'beinun 'fɛnlɛ.»

9

'Bei 'sooluzan wu en 'wɪ yidɪ 'e pou 'sia

¹ Bali -le 'pasiazan 'sooluzan 'yee 'bei fæen, en an mlen cren -to 'yɪ 'sinan laji, e -tria. -Klu nɛn -a 'leda "ka "diɛ, Bali -a -lagle 'wɛ 'nɔn mlen cren zɪɛ -yrɛ. ² Yaa 'lɛ 'sʊ, en 'tɛ -goei wluandɪ 'sia -klu zɪɛ -a ji. E ya "le 'nan -yrɛ bli -dan nɛn waa 'tɛ 'wʊ. 'Tɛ -goei zɪɛ e yidɛ drɛ tiidii, en e fulɔ drɛ tiidii. ³ 'Flevlɛnɔn bɔɔladɪ 'sia "va, en o fuila "man 'trɛda. Bali 'plɛblɛ 'nɔn -wɛɛ, -wee 'shɛ wʊdɪ "yaaman "le zɪ 'trɛda -sanjre 'shɛ "yaaman bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ⁴ En yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan, te 'o kle 'trɛda lu -tʊwli "man dɪ, en te 'o kle yiba "tʊwli "man dɪ. 'Pian minnun nɛn o 'ka 'o -kɔnnɛn pladɪ fɛ -tʊ -a 'o yra dɪɛ, o man nɛn 'o 'shɛ wʊ. ⁵ Ya'a -si -nɔnlɛ -wɛɛ 'nan 'o minnun zɪɛ o -tɛɛ "dɪ. 'Pian yaa 'vɪ -wɛɛ 'nan 'o 'wɪ 'nɛn -kɔɔn -wɛɛ mlen 'soolu 'wlu. -Wee 'shɛ wʊdɪ "yaaman "le 'nan -te -sanjre 'shɛ 'wʊ min man e "yaaman bɛ -yee 'wɪ 'zʊ. ⁶ Tʊ zɪɛ -a man bɛ, minnun 'bɔ -a -wɛɛman 'nan 'o 'fli -tɛa, 'pian wa'a 'kaa dɪ. O -kadɪ -wɛɛman 'o 'bɔ 'a, 'pian wa'a ye "fo "dɪ.

⁷ 'Flevlɛnɔn zɪɛ 'o "nɛn 'pa "le 'nan -sɔnɔn nɛn o -sɛn o "ta -ko -kuli man bɛ -wee 'wɪ 'zʊ. Fɛ -tʊ a o -win -ji 'e pladɪ "le -siga kle "le 'wɪ 'zʊ, en o yra a "le blamin -le vɛ -zʊ. ⁸ En o -wulo "jɛ "a "le lumɔn -wulo "jɛ 'zʊ, en o 'shɛ a "le -jra 'shɛ 'zʊ. ⁹ O 'kɔlɛ da yɔɔvɛ -kuli -lɔ bɛ, e ya -bulalɛ -a. En o -pɛ "jɛnɔn 'o 'cin "wee 'plɛblɛ "le 'nan odronun nɛn -sʊ -a -klanman bɛ, o "kaga 'bɛ cɪ flɛn 'blinan -kɔdɪ -a -kuli man. ¹⁰ O wei "a, en -a "nɛn "a 'e bʊdɪ "le -sanjre -le vɛ -zʊ. O wei 'bɔ zɪɛ, fɛ -tʊ nɛn e "yaaman bɛ e ya "ji. -Yɛɛ -maan o -taa 'wɪ "nɛn -kɔɔnlɛ minnun lɛ mlen 'soolu 'wlu. ¹¹ Satan -le 'pasiazan nɛn 'e yɪɛ -tɔa -klu nɛn -a 'leda "ka "diɛ -a va bɛ, -yɛɛ cɪ 'flevlɛnɔn zɪɛ o da mingɔnnɛn -a. Satan -le 'pasiazan 'bɔ zɪɛ waa laabo Ebrɛ wei -ji «'Abadɔn», en waa ve Grɛk wei -ji «'Apoliɔn». 'Tɔ "fli zɪɛ -a -ci nɛn fɛ klu 'sʊzan.

¹² 'Wɪ yidɪ tɛdɛ "sia -nyannan, en 'wɪ yidɪ "fli nɛn -a tɛdɛ -sru "bɛ -nyren 'gʊ.

'Bei 'shɛɛdʊzan wu en 'wɪ yidɪ 'pa "da

¹³ Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdʊzan "e 'yee 'bei fæen, en an wei -tʊ 'man Bali -pan "dave nɛn o -siga 'yɪ 'wʊ "man "bɛ, -a -gan sinjɛn ji. Bali -pan "dave zɪɛ, e ya 'e -trɔadɪ Bali 'lɛ. ¹⁴ Wei zɪɛ yaa 'vɪ Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdʊzan nɛn 'bei a -yrɔ "bɛ -yrɛ 'nan: «Bali -le 'pasianɔn sinjɛn nɛn 'o -yridɪ 'yɪ nɛn waa laabo Efra bɛ -a "srɔn bɛ, 'i o "flu.» ¹⁵ -A -nan nɛn e o flu. E o flu 'nan -e 'o 'trɛdanɔn pæenɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, o 'fʊɪ 'tʊ -tɛɛ. Kɔɔ 'wɪ zɪɛ -a man -pɛnnan nɛn o cɪ 'e 'cɛn, en tʊ 'gʊɛ e 'bɔ o man. Bali -a lɛ 'pla 'e 'cɛn, en yaa mlen 'pla 'e 'cɛn, en yaa yɪ 'pla 'e 'cɛn. ¹⁶ -Wee minnun a -sʊ da. An o "nɛn 'man. O ya min -kpi yaa -todʊ -trilii -mlinyɔn -yaa 'fiili (200.000.000).

17 -A -nan nɛn an -sonun 'lee 'o 'ta minnun 'bɔ 'yi. Minnun zɪɛ o 'kɔlə da yɔɔvɛ -kuli-lɔ bɛ, -a crɛn -mie a 'tɛndɛn 'le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a crɛn -mie a tiidii 'le 'tɛ -goei 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a crɛn -mie min -tɛa "klan "a. -Sunun zɪɛ o -wulo a "le -jra -wulo -zɔ, ɛn 'tɛ bɔala o 'le, te 'tɛ -goei bɔala o 'le, te -kɔlə 'tɛ bɔala o 'le. 18 Tɛ a -tɔ, ɛn 'tɛ -goei "a -tɔ, ɛn -kɔlə 'tɛ a -tɔ, fɛ yaaga zɪɛ, -wɛɛ 'trɛda minnun pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga bɛ, o 'fɔv 'tɔ tɛɛ "fo. 19 Kɔɔ -sunun zɪɛ, 'wee 'plɛblɛ a 'o 'le, ɛn e ya o wei 'ji. O wei "a "le -mlɛn -le 'wɪ 'zɔ, -a -wulo a "da. -A 'bɔ 'a nɛn o 'wɪ 'wliɔ "dra minnun lɛ.

20 'Wɪ yidi -dan zɪɛ, ya'a minnun pɛɛnɔn -tɛɛlɛ dɪ. 'Pian minnun nɛn o yie 'fo "man "bɛ, wa'a 'silɛ 'o drɛ wɪ -wliɔn man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ -yɔnɔn -pandɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ fɛnɔn -pandɪ man dɪ. -Te e ya -siga a oo, ɛn -te e ya -bulalɛ a oo, ɛn -te e ya -kɔlə a oo, ɛn -te e ya yiba "a oo, wa'a 'silɛ -a -tɔ -pandɪ man "fo "dɪ. Fɛnɔn zɪɛ wa'a fɛnan ye dɪ, ɛn wa'a 'wɪ maan dɪ, ɛn wa'a 'ta 'wo dɪ. 21 Wa'a 'silɛ min -tɛdɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ 'bui 'fɔdɪ man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ nyinnandɪ lɪ 'lee 'kɔnnɛn -a te wa'a 'o cin 'palɛ dɪɛ -a man dɪ, ɛn wa'a 'silɛ crin wɔdɪ man dɪ.

10

Bali -le 'pasiazan -tɔ 'fluba 'nɔn Zan lɛ 'nan 'e -blɪ

1 'Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan nɛn laji bɛ, maan pee nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa bɛ -a 'yi, te e ya 'sinan laji. 'Lolu -koei -a man 'si, ɛn -pɔblɛn a 'e 'sɔdɪ -a -wulo -man. -A yra "bia "le yidɛ 'le 'wɪ 'zɔ, ɛn -a cɛinnun "bia "le 'tɛ nɛn -le 'wɪ 'zɔ. 2 'Fluba "wɛnnɛn 'tɔ a -yrɔ 'e 'lɛ 'sɔdɪ. 'E 'pɛ "yi "cɛin -trɔa jemie da, ɛn 'e 'pɛ bɔ cɛin -trɔa 'trɛ da. 3 -A -nan nɛn e paan wei 'plɛblɛ 'kpa -ji "le zɪ -jra -paanman bɛ -yee 'wɪ 'zɔ. Zɪ e cɛɛn -paandɪ man bɛ, ɛn laa -paan wɪ 'sɔravli. 4 'Wɪ nɛn maan 'man laa -paan zɪɛ -a wlu bɛ, an "ta -a crɛn -tɛa, ɛn an wei -tɔ man laji. E 'nan 'mɛn 'nan: «'Wɪnɔn nɛn laa -paan 'sɔravli -a 'vɪ 'labɛ te 'yie 'crɛn -tɛ "fo "dɪ.»

5 Bali -le 'pasiazan nɛn maan 'yi 'e 'tɔdɪ lou 'trɛ 'lee jemie da zɪɛ, 'e 'pɛ "yi wluan laji. 6 ɛn e 'nan: «Bali yie a "man 'li 'trilii, ɛn -yɛɛ labli 'lee 'e 'ci fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ 'trɛ 'lee 'e 'ta fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ, ɛn -yɛɛ jemie 'lee 'e 'va fɛnɔn pɛɛnɔn drɛ. Bali zɪɛ -a man nɛn 'an 'pɛ wluan 'gɔ, ya'a "nyian mɔan dɪ, 7 -e Bali -le 'pasiazan 'sɔravliɔn 'e 'yee 'bei 'fɛn. -Te yaa fɛɛn bɛ, 'wɪ nɛn Bali -a yɔɔ minnun man bɛ te -a drɛ tɔ 'bɔ. 'Pian 'wɪ zɪɛ Bali -a 'vɪ 'e 'lewei vɪnɔn nɛn 'e 'sunɔn 'a bɛ -wɛlɛ 'e 'cɛn.»

8 'Bɛ -sru ɛn wei nɛn maan 'man paan laji bɛ, e 'nan "nyian 'mɛn 'nan: «Bali -le 'pasiazan nɛn 'e 'tɔdɪ 'trɛ 'lee jemie da bɛ, 'i 'kɔ 'fluba "wɛnnɛn nɛn 'e 'lɛ 'sɔdɪ -yrɔ "bɛ -a 'si.»

9 An -kɔ Bali -le 'pasiazan zɪɛ -a va, ɛn maan 'vɪ -yrɛ 'nan, 'e 'fluba 'bɔ 'nɔn 'mɛn. -A -nan nɛn e 'nan 'mɛn 'nan: «'l 'fluba 'bɔ 'si, 'i "sɔv -e 'i 'mɛn! E -kɔan 'i 'le 'nɔnnɔn "le -srɔ 'nyrɔn 'zɔ, 'pian 'i -pɔan 'ka 'taa -a yilɛ "yi "dɪ.» 10 Yaa -nɔn 'mɛn, ɛn maan "sɔdɪ 'sia, e ya 'an 'le 'nɔnnɔn "le -srɔ 'nyrɔn 'zɔ. 'Pian zɪ maan mɛɛn bɛ, ɛn 'an 'ci plɛndɪ 'sia.

11 'Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan 'bɔ "e 'nan 'mɛn 'nan: «'Wɪ nɛn e -taa "drɛlɛ bɛ, 'i tin 'ba "nyian Bali 'tɔ da minnun nɛn 'lɛglɔn 'tɔdɔ pɛɛnɔn 'ji bɛ -wɛlɛ, ɛn 'i tin 'ba minnun nɛn o wei -tɔdɔ pɛɛnɔn -fɔa "bɛ -wɛlɛ, ɛn 'i tin 'ba mingɔnnɛnnun lɛ.»

11

Bali 'yee 'wɪ vɪnɔn 'fli 'pa 'sia

1 'Bɛ -sru ɛn e -cɛan -kɔ -tɔ -nɔn 'mɛn. E ya fɛ -sunzun drɛ vɛ -a. ɛn e 'nan 'mɛn 'nan: «'l 'kɔ Bali -pan 'kɔn 'sunzun drɛ, -e 'i Bali -pan "dave -sunzun drɛ! ɛn "nyian bɛ, minnun nɛn o Bali trɔ "baa 'kɔn 'bɔ 'ji bɛ, 'i o "nrɔn! 2 'Pian -klɔn

nən e -cia Bali -pan 'kən 'bō man bε, 'yie 'tvi 'e 'tun, te 'yie 'ci -suzun dre di!
Kōō minnun nən wā'a Bali tōa diε o fε zιε -a -nan "sia -e 'o srε. Bali -le 'fla 'saun
zιε, waa ta srεman mlēn -fuba sinjēn 'wlε 'fili 'wlu.»

³ En Bali "e 'nan: «An 'mēn 'wι vιnōn "fli "paa -sia, -e 'o 'wι nən e -taa "drele bε
-a tin 'ba minnun lε 'an 'tō da. -Cε bυ sō 'bε -kōān 'e wυdi o da, εn waa tin "baa
-wlε yi -kpi tv yi -yaa 'fili 'e 'ta le yi -fuba 'shεεdυ (1.260) wlu.»

⁴ Min "fli zιε, o ya "le Olivie yiba "fli "le 'wι 'zυ, εn o ya "nyian "le -kannen
-trōa "dave "fli "le 'wι 'zυ. Bali nən e 'tre "paala bε -a 'lε nən o ci 'o 'tōdi. ⁵ -Te
min "ta 'wι 'wlidi "dra -wlε "bε, 'tε bōala o 'le -e 'e min zιε -a -nan -nyan. E ya
'wι 'kpa -a, min nən e ya "vale 'e 'wι 'wlidi "dra -wlε "bε, zι e -kaa zιε. ⁶ Tv nən
o "ta 'wι nən e -taa "drele bε -a ve minnun lε Bali 'tō da bε, 'plεble a -wlv -e 'o 'tε
'pa minnun da. O -kōlaman laa 'cēndi -a, εn "nyian bε o -kōlaman -e 'o 'yi lila
nyēn -a. -Te o ya "va "bε, o 'wι 'wlidi 'tō 'tōdυ pεεnōn bōa 'trēdanōn man.

⁷ -Te o cεēn 'wι nən e -taa "drele bε -a vidi man minnun lε bε, -wi -tv bōala
-klu nən -a 'leda "ka "diε -a ji, -e 'e 'kuli -tō o man. E o "flinōn "kle -e 'e o -tεε.

⁸ O -kadι -fōla 'fla -dan zιε -a -guada. 'Fla 'bō zιε -a da nən minnun Minsan pein
yiba "plan da. 'Fla zιε e ya "le 'o laabυ Sodōm, εn e ya "le 'o laabυ "nyian Ezipti.

⁹ Minnun 'ka 'wιlε "man -e 'o min "fli zιε o wυ di. 'Lεglōn pεεnōn 'ji 'nōn 'ta o pa
-nanjēn lε yi -tōdυ yaaga 'e 'ta le 'e -bu. ¹⁰ -Wee -kadι bε, -a 'wι 'trēda 'nōn pεεnōn
'ci nran. O ci "nran 'e 'cida "da, εn waa -ci "yinun dre 'o cin lε. Kōō min "fli zιε
o 'tε 'pa 'trēdanōn da "kaga.

¹¹ Zi yi yaaga 'e 'ta le 'e -bu zιε e ci bε, lei nən e 'belidi -nōan "min lε bε, Bali
-a 'pa -sia 'yee 'wι vιnōn "fli 'bō lε. E wlala o ji εn o wluan lou 'o 'cēin -da. -A
-nan nən minnun nən o ya 'wι zιε -a -nan ynan bε, nyēn -dan o cεēn. ¹² En o
wei 'plεble 'tv 'man laji. Wei zιε yaa 'vι Bali -le 'wι vιnōn "fli zιε -wlε 'nan: «Ka
'ta 'an 'va lou 'gυ!» -A -nan nən o wluandi 'sia "lolu -koei 'va te o 'nanmannōn
-a -nan ye.

¹³ Tv 'bō 'lein zιε -a wlu bε, 'tre 'nyōōndi 'sia 'kpa tiglι. 'Fla zιε -te waa cεēn
'e cin man -fu bε, -a 'fvi 'tv -nan -nyan "fo. Min -kpi 'sōravli (7.000) 'bε kaa 'wι
zιε -a -ji. Min -mienun nən o -fo bε, nyēn o cεēn 'wlidi, -a -nan nən o wu "man
'mēn 'nan Bali nən laji lou "bε, -yεε ci o da.

¹⁴ 'Wι yidi "flizan "sia -nyannan, 'pian 'ka dre "yi -a yaagazan 'bōla 'kogo.

'Bei 'sōravlian wu en 'wι yidi yaagazan 'e pou 'sia

¹⁵ "Bε -sru εn Bali -le 'pasiazan 'sōravlian 'yee 'bei fεεn. -A -nan nən weinun
'widi 'sia laji 'kpa 'plεble. Waa 'vι 'nan:

«Mingōnēn tre pεεnōn nən
'trēda bε o dre "mēn 'kv 'san Bali -le vε -a,
εn o dre -a -pι Zozi Crizi -le vε -a.
E mingōnēn -ble "da 'li 'trilii.»

¹⁶ Min cejenun -γō -tv 'wlε sinjēn nən 'o -nyrandi 'wee mingōnēn peinnun
da Bali 'lε bε, o blula 'o 'kōle "nēn εn o Bali 'bō. ¹⁷ Waa 'vι 'nan:

«'Kv "tι Bali, kvι muo -fōa.
Yie ci 'kv 'san -a,
εn 'plεble pεεnōn a 'yie vε -a.
I ya -nan 'li 'e 'cēn,
εn i ya -nan cεεγυ yi -a.
I 'yie 'plεble -dan ci kōōn,
εn 'bε nēn 'gυε
i ya mingōnēn -a fε pεεnōn da.

¹⁸ 'Lεglōn pεεnōn 'ji 'nōn 'ka 'i wei manlε "yi "di,
-yee "wεān 'yie nyran -bli tv 'bō o va.

En "nyian be,
 minnun pɛɛnɔn nɛn o kaa be,
 -wee tin 'badɪ 'bɔ.
 'I 'sunɔn nɛn 'i 'lewei vɪnɔn 'a be,
 'lee 'yie minnun be,
 'lee minnun nɛn o 'yra -tɛa 'i man be,
 o -ko 'pa tʊ 'bɔ.
 -Te e ya 'i -sruzan "wɛnnɛn 'a oo,
 ɛn -te e ya 'i -sruzan -dan a oo,
 o -ko 'pa tʊ 'bɔ.
 En "nyian be,
 minnun nɛn o 'trɛda srɛ 'trilii be,
 o -nan -nyan tʊ 'bɔ.»

¹⁹ -A -nan nɛn Bali -pan 'kɔn nɛn laji be, Bali -a 'lɛ 'sʊ. En an Bali -le 'cezu nɛn -yee -pei -tɔ wɪnʊn cɪ -ji be -a 'yɪ. En laa 'e 'wlei -wlei -fɔdɪ 'sia, te laa -paan -klunman, te 'trɛ 'nyɔɔnman, te lalo -sɛanla 'kpa 'plɛblɛ.

12

Lɪmɔn -tʊ 'lee -mlɛngan -dan

¹ En 'lebo "fɔ wɪ -dan tʊ drɛ laji. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'gʊ: Lɪmɔn -tʊ nɛn, yidɛ -a man 'si 'e pɛɛnɔn be, -a cɛɪn "fli "a 'e 'tɔdɪ mlɛn da, ɛn -siga kle "nɛn mlɛn crɛn a "man 'sɔravli 'be, e ya 'e wɔdɪ -a -wulo -man. ² Lɪ zɪɛ -a -pɔn a 'e man, ɛn e -fɔ -srunan, -yee "wɛan e -paandɪ 'sia.

³ Zɪ e -paandɪ 'sia be, ɛn 'lebo "fɔ wɪ pee drɛ laji. 'Wɪ zɪɛ -nyrɛn 'gʊ: -Mlɛngan nɛn, e ya -dan, ɛn e ya 'tɛndɛn. -A -wulo a "da 'sɔravli, ɛn -a 'bei a "da "fu, ɛn -siga kle "a 'e wɔdɪ -a -wulo 'sɔravli 'bɔ man. ⁴ Mlɛn crɛn pɛɛnɔn nɛn Bali o cɛɛn 'e cin man yaaga be, -mlɛngan zɪɛ -a wei -a 'fʊɪ 'tʊ wɛɛn 'trɛda. -A -nan nɛn -mlɛngan pli lɪ zɪɛ -a man, 'nan -te e cɛɛn 'nɛn 'yadɪ man be -e 'e 'nɛn 'bɔ 'bli. ⁵ Kɔɔ 'nɛn zɪɛ -a 'bɔ nɛn Bali -a 'pla 'nan -yɛɛ -taa "mingɔnnɛn -blɪlɛ 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn da "fo. Lɪ zɪɛ e 'nɛn 'bɔ 'ya -klɔnmɔn -a, ɛn Bali -ku -a 'e "srɔn. 'Wɪ 'kpa nɛn, e ya Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn "srɔn, -mlɛngan 'ka -kɔlɔlɛ -a -blɪdɪ -a dɪ. ⁶ -A -nan nɛn lɪ 'bɔ flɛn 'sia, ɛn e -ku "bui "da zia. E -ku fɛnan nɛn Bali -a man drɛ -a yɔɔnan -a be -a -nan. Fɛ zɪɛ -a -nan nɛn waa 'lɛ 'bʊ 'trilii yi -kpi tʊ yi -yaa 'fiili 'e 'ta le yi -fuba 'shɛɛdʊ (1.260).

Bali -le 'pasianɔn 'kuli -tɔ Satan man ɛn waa klɪ

⁷ -Kuli 'sʊ laji. Bali -le 'pasiazan nɛn waa laabo Mishɛl be, o 'vale 'yee 'pasianɔn 'a, o -kuli -tɔ -mlɛngan man. ɛn -mlɛngan 'lee 'yee 'pasianɔn -a -tan 'o 'vale waa. ⁸ 'Pian zɪ -mlɛngan -pɛ 'ka 'sɔlɛ -kuli -a dɛɛ, ɛn 'o 'vale 'yee 'pasianɔn 'a o -nyrannan 'ka yilɛ "nyian laji dɪ. ⁹ -A -nan nɛn Bali -le 'pasianɔn o -pin laji, ɛn o 'ta 'tɔ o pɛɛnɔn man 'trɛda. -Mlɛn nɛn e blamin see paa 'li be, -a 'bɔ nɛn. Waa laabo Bali 'nanmanzan, ɛn waa laabo "nyian Satan. -Yɛɛ 'wɪ 'wɪdɪ "drɛdɪ "paa 'trɛda blamin lɔ.

¹⁰ "Be -sru ɛn an wei 'plɛblɛ 'tʊ 'man laji. Wei zɪɛ yaa 'vɪ 'nan:

«'Be nɛn 'gʊɛ,
 tʊ nɛn -kaa "tɪ Bali min "sia 'wɪ 'ji be, e 'bɔ.
 E 'yee 'plɛblɛ 'ci kɔɔn,
 ɛn yaa -ci kɔɔn 'nan
 'yɛɛ cɪ mingɔnnɛn -a.
 ɛn e 'plɛblɛ 'nɔn
 'e 'pɪ Zozi Crizi lɛ
 'nan 'e mingɔnnɛn -blɪ fɛ pɛɛnɔn da.

'W₁ 'kpa nen 'w₁nun z₁ε -a,
 koo o Satan -pin laji.
 Ya'a 'kolaman "nyian -todi -a Bali 'le,
 -e 'e 'w₁ 'to -kaa "b₁
 'lee -kaa "blu Zozinon man di.
 'W₁ z₁ε -a 'bo nen
 yaa dra 'e 'cen bodrun funnin,
 en waa 'le 'to -y₁o 'sien.

¹¹ En "nyian be,
 Bali -le 'w₁ nen
 waa 'v₁ minnun le be,
 'lee Bali -le 'bla nyen nen,
 e -sran be,
 -yee "wean -kaa "b₁
 'lee -kaa "blu Zozinon Satan kl.
 Wa'a "klanle -kad₁ lo
 'wee yi -teradi Zozi da -ji di.

¹² 'W₁ z₁ε -yee "wean be,
 laji fenun 'lee 'ka p₁enon nen
 ka -nyeanla 'nan nun be,
 'ka 'ci 'e "nran!
 'Pian 'trε 'lee jemie -le vε be,
 'w₁ -taa "bole "wee "man,
 koo Satan 'e y₁a 'pa o da.
 'Bli a 'e 'fodi "ji -dan,
 koo yaa -toa
 'nan 'yee tv 'ka "nyian -fule "kaga "di.»

¹³ Z₁ -mlengan -a 'y₁ 'nan laji si a 'e 'le w₁odi 'e 'lo be, -a -nan nen e soanla lumon
 nen e 'nen 'ya -klonmon -a be -a -sru. ¹⁴ 'Pian li z₁ε, Bali koebo -pe "je -dandan
 "fli "non -yre, 'nan -e 'e 'k₁o "bui "da, fenan nen Bali 'bo -a 'pla -yre "be -a -nan. Fe
 z₁ε -a -nan nen waa 'le 'b₁ "trilii le yaaga 'e 'ta le 'e -bu, en -mlengan 'ka -kolale
 -a man y₁di -a di. ¹⁵ T₁ v₁ z₁ε -a man be -mlengan 'y₁ boladi 'sia 'e 'le te e "yro, 'nan
 -e 'y₁ 'bo 'e -k₁o li z₁ε -a. ¹⁶ 'Pian 'trε 'pa li z₁ε -a va. E 'le 's₁o, en 'y₁ nen e 'bola
 -mlengan 'le be, e -sen "ji 'e p₁enon. ¹⁷ -A -nan nen 'bli 'fo -mlengan -ji li z₁ε -a
 man -w₁lidi. -Yee "wean e -k₁uli -to 'sien li z₁ε -a kluda 'non man. Minnun nen o
 'ta w₁la Bali wei da, en o -to 'w₁nun nen Zozi 'a -ci 'si -w₁le "be -a da be, -wee c₁ li
 z₁ε -a kluda 'non 'a.

Satan -wi -tv 'pa 'sia 'trεda

¹⁸ "Be -sru en -mlengan 'bo 'k₁o jemie man.

13

¹ -A -nan nen an -wi -tv 'y₁, te e ya bolanan jemie -va. -W₁ z₁ε -a 'bei a -fu, en -a
 -wulo a 'so₁ravli. En -siga kle "a 'e w₁odi -a 'bei p₁enon man. En "nyian be 'tonun
 nen e ya Bali seε w₁odi -a be, e ya 'e 'c₁ren -ted₁ -a -wulonun 'bo man. ² E ya "le
 'nan k₁an₁en 'le 'w₁ 'z₁v. -A c₁innun a -dandan, en a s₁en a 'e tr₁odi. En -a 'le a
 "le -j₁ra 'le 'z₁v. -Mlengan 'yee 'pleble 'non -wi z₁ε -yre, en e 'yee ming₁onnen pe₁n
 'bola -yre 'nan 'e ming₁onnen -bl₁ "da. ³ -W₁ 'bo z₁ε -a -wulo -tv tuo 'pleble, 'pian
 -a ml₁n "a 'e 'nyandi, -a "pa 'ji "tun "nen -nan. 'W₁ z₁ε e 'trεdanon p₁enon 'lebo
 "fo, -yee "wean o soanla -a -sru. ⁴ -A -nan nen o p₁enon 'o "po so₁on -mlengan z₁ε
 -a w₁u, en waa 'bo, koo -yεε 'pleble 'non -wi le. En o p₁enon 'o "po so₁on "nyian
 -wi 'bo 'w₁u, en waa 'bo -a v₁di -a 'nan: «Min -tv 'ka 'kolaman -e 'e 'fli -k₁oon -wi
 'g₁ε -a man di. En min -tv 'ka 'kolaman -a 'kl₁di -a di.»

5 -Si a e 'le 'sɔdɪ -wi zɪe -yrɛ -e 'e 'fli 'sia -dandan, ɛn "nyian -e 'e 'wɪ Bali man -wɪdɪ. -Si a 'e 'nɔndɪ -yrɛ mlɛn -fuba sinjen 'wɛ 'fli (42) 'wɪ. 6 -Yee "wɛan nɛn e Bali "srɔndɪ 'sia. E wɪ Bali man -wɪdɪ, ɛn e wɪ fɛnan nɛn Bali -nyɛanla be -a man -wɪdɪ, ɛn e wɪ minnɪn nɛn o -nyɛanla laji bɛ o man -wɪdɪ. 7 ɛn -si a 'e 'le 'sɔdɪ "nyian -wi zɪe -yrɛ -e 'e Bali -le minnɪn 'klɪ -kuli -a. ɛn "nyian -si a 'e 'nɔndɪ -yrɛ -e 'e mingɔnnɛn -bli 'lɛglɔn pɛɛnɔn 'jinɔn da. 8 -Yee "wɛan nɛn 'trɛdanɔn pɛɛnɔn 'o "po sɔɔn "wɪ ɛn waa 'bɔ. 'Pian Bali -le minnɪn 'ka "o "drɛɛ dɪ. Kɔɔ Bali o 'tɔ 'crɛn -tɛ min 'beli 'fluba 'ji 'vaa ɛn Bali 'trɛ drɛ. 'Fluba zɪe Bali -le 'bla nɛn waa 'nɔn 'sraga -a bɛ, e ya -yee vɛ -a.

9 Min nɛn 'wɪ man "trɔɛn "cɪ -a -wulo -man bɛ, -a san 'e "trɔɛn "tɔ 'wɪ nɛn an "ta -a vɛ 'gʊɛ -yrɛ! 10 Min nɛn Bali -a 'pla 'nan 'e 'pʊ 'kɔn 'bli bɛ, e -pʊ 'kɔn 'ble. ɛn min nɛn Bali -a 'pla 'nan 'e 'ka -kuli 'tan sɛn "nɛn "bɛ, waa -tɛa -kuli 'tan sɛn -a. -Yee "wɛan nɛn e ya "le Bali -le minnɪn -pɔan 'e 'sɔ. Te -wee yi -teradɪ Bali da 'le 'e 'tɔ dɪ!

Satan -wi pee 'pa 'sia 'trɛda

11 "Bɛ -sru ɛn an -wi pee 'yɪ, te e ya bɔlanan 'trɛ 'ji. -Wi zɪe -a 'bei a "fli, ɛn o ya "wɛnwɛnnɔn 'le 'bla 'nɛn 'bei 'le 'wɪ 'zʊ. 'Pian -a wei min -tɛa "kɪan -a 'le -mlɛngan wei -le 'wɪ 'zʊ. 12 -Wi tɛdɛ nɛn -a -wulo -tʊ tuo 'plɛblɛ, -a -a mlɔn 'bɔ 'nyan bɛ, e 'yee 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'nɔn -wi "flizan zɪe -yrɛ. 'Pɛɛn nɛn e -tɔ 'trɛdanɔn pɛɛnɔn man -sa -a, 'nan 'o "po -sɔɔn -wi tɛdɛ wɪ -e 'o bɔ. 13 E 'lɛbo "fɔ wɪnɪn -dandan drɛ, e 'tɛ 'si laji minnɪn pɛɛnɔn yɪɛ man, ɛn yaa -sran 'trɛda. 14 'Lɛbo "fɔ wɪnɪn nɛn -wi tɛdɛ -a -si -nɔn -yrɛ 'nan 'e drɛ bɛ, -a 'bɔ 'a nɛn e kɔla 'trɛdanɔn 'ci sɛdɪ -a. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan, -wi nɛn waa tuo sɛn -a ɛn ya 'a 'kalɛ dɛ, 'o -a min yiba "nyaan. 15 ɛn -wi tɛdɛ -a -si -nɔn -yrɛ "nyian 'nan, 'e 'belidɪ -nɔn min yiba 'bɔ lɛ. Zɪ yaa drɛ bɛ, ɛn min yiba 'bɔ 'wɪdɪ 'sia. ɛn minnɪn nɛn wa 'a 'o "po -sɔɔn lɛa "wɪ -e 'o bɔ dɪɛ, min yiba 'bɔ o tɛɛ. 16 Yaa drɛ ɛn min -tʊdʊ pɛɛnɔn plɔ 'pla 'o 'pɛ 'yi "man, -te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ waa 'pla 'o nyɛnɔn da. -E 'e 'sia min -dan man, 'lee min nɛn e 'ka -dan dɪɛ -a man, 'lee fɛzan man, 'lee 'yalɛ -tɛzan man, 'lee min nɛn e ya nɔan -a bɛ -a man, 'lee min nɛn e 'ka nɔan -a dɪɛ -a man, o pɛɛnɔn plɔ zɪe -a 'pla 'o man 'tredre.

17 Min o min nɛn plɔ zɪe e ya "man "bɛ, -a san -kɔlaman fɛnɪn 'lɔdɪ -a, ɛn -a san -kɔlaman fɛnɪn -tandɪ -a. 'Pian min nɛn plɔ 'ka "man "dɪɛ, ya 'a 'kɔlaman -e "e "drɛ dɪ. -Wi 'bɔ 'tɔ nɛn waa 'pla 'o man. -Te 'bɛ "cɛɛ dɪɛ, waa 'tɔ 'bɔ 'fluba 'wɛ -tʊdʊ -tɛ 'e cin da, ɛn waa crɛn -tɛ 'o man. Kɔɔ -a 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wɛ 'tʊ "wɛ fɛ "nrɔndɪ -a, ɛn -a -tʊ "wɛ fɛ "nrɔndɪ -a.

18 'Wɪ 'tɔdɪ -a nɛn min -kɔlaman 'wɪ zɪe -a -ci mandɪ -a. -Yee "wɛan min nɛn e 'wɪ -tɔa "bɛ, 'e -wi zɪe -a 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wɛ -tʊdʊ -tɛ 'e cin da, -e 'e -tɔ. E -tɪala min 'tɔ 'le vɛ -a. ɛn -a "nɛn "nɛn 'gʊ, e ya -yaa 'shɛɛdʊ -fuba 'shɛɛdʊ 'wɛ 'shɛɛdʊ (666).

14

Minnɪn nɛn Bali -le 'bla 'o 'si 'wɪ 'ji bɛ o "dre "fɔ

1 "Bɛ -sru ɛn an Bali -le 'bla 'yɪ 'e 'tɔdɪ pɔn nɛn waa laabo Zɪɔn bɛ -a da. Pɔn zɪe e ya Zeruzalɛm flɔ yɛi. Min -kpi yaa tʊ 'e 'ta le min -fuba sinjen 'wɛ sinjen (144.000) a 'o 'tɔdɪ -a "srɔn. Bali -le 'bla 'tɔ 'lee -a "tɪ 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdɪ o pɛɛnɔn nyɛnɔn da. 2 ɛn an wei -tʊ -klundɪ 'man laji. E wɪ "le 'nan 'yi -dan 'bɛ ci 'yrɔnan, ɛn e wɪ "nyian "le 'nan laa -paan 'bɛ wɪ 'plɛblɛ. ɛn e wɪ "nyian 'nɔnnɔn "le 'nan "dre "nɛn min "kaga "cɪ -a -fɔnan -gɔɛdɪ -ji. 3 Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, o ya 'o 'tɔdɪ Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn 'lee min cejenun 'lee fɛnɪn sinjen bɛ o 'lɛ, ɛn o "dre zɪe -a -fɔa. Min -tʊ 'ka 'kɔlaman -e 'e "dre 'bɔ -tranladɪ.

'Pian min -kpi yaa tu 'e 'ta le min -fuba sinjen 'wle sinjen (144.000) be, -wee -foa "sidō. Minnun nen Bali o 'si 'w1 'ji 'trēda be, o 'bō nen. ⁴ 'W1 'kpa, minnun zie Bali o 'si 'w1 'ji 'nan -e 'o 'kōn Bali -le ve -a, en 'nyian -e 'o 'kōn Bali -le 'bla 'le ve -a. Te o ya "le 'nan fei fe 'wle tēde nen waa -noan Bali le be -yee 'w1 'zō. Fēnan pēnōn nen Bali -le 'bla 'ko be, te o -ciala -a -sru. Minnun zie wa'a lumōn -tōle dī. Wa'a 'o 'fli 'tri 'tōle Bali 'le nyinnandī -a lumōn -sru "dī. ⁵ Wa'a 'wlu -tōwli "sēnle "fo "dī. En 'tō 'tō 'ka 'e 'padī o man dī.

Bali -le 'pasianōn yaaga 'w1 'pla minnun le

⁶ "Be -sru en an Bali -le 'pasiazan -tu 'yī, te e ya 'sonan laji. 'W1 'nōnōn nen ya'a 'li sremān "fo "dīe, -a vidī -a nen e ya ciinan 'lēglōn pēnōn 'ji minnun 'lee minnun nen o wei -tōdō pēnōn -foa "be -wle. ⁷ Yaa 'vī wei 'plēble 'ji 'nan: «'Ka yie 'e 'nan Bali man, en 'ka Bali 'bō 'tō drē -dan! Tū nen e 'trēdanōn 'le tin "baa be e 'bō. Bali nen e 'trē 'lee la 'lee jemie 'lee 'yī pēnōn drē be, 'ka "pō sōn "wlu -e 'ka bō.»

⁸ Bali -le 'pasiazan "flizān sōnla -a tēde -sru "nyian, te yaa ve 'nan: «Babilōn -nan -nyan. Babilōn -dan nen e -tō 'lēglōn pēnōn 'jinōn man -sa -a 'nan 'o 'si Bali -sru "be, -a -nan -nyan.»

⁹ En Bali -le 'pasiazan yaagāzan sōnla -a "flizān -sru "nyian, te yaa ve wei 'plēble 'ji 'nan: «Min oō min nen 'e "pō sōnla -wi nen waa min yiba drē be -a wlu en yaa 'bō be, Bali 'w1 'nen -kōnman -a san le. Min nen 'e "pō sōnla -a min yiba 'bō wlu en yaa 'bō be, Bali 'w1 'nen -kōnman "nyian -a san le. En "nyian be min nen e plō 'pla 'e nyrenbōn da, -te 'be "cēe dī yaa 'pla 'e 'pē -man be, Bali 'w1 'nen -kōnman -a san le. ¹⁰ Bali nyran -ble minnun zie o va 'plēble. O -taa 'o yra yīe -wli dī 'te 'va. -Kale nen e 'le "sia be e -kōan 'va. Bali -le 'pasianōn 'saun nen laji be 'lee Bali -le 'bla yie man nen 'w1 zie e dra. ¹¹ O -taa 'o yra yīe bodrun funnin 'te zie -a va, te -a -koei "ko laji 'li 'trilii. En -wee yra yidī 'leda "ka "dī.»

¹² 'W1 zie -yee "wēan nen e ya "le Bali -le minnun -pōan 'e 'sō. Te 'o 'ta wōladi Bali -le -pei da 'le 'tō dī, en te -wee yī -teradi Zozi da 'le 'e 'tō dī!

¹³ "Be -sru en an wei -tu 'man laji. E 'nan 'men 'nan: «'I 'w1 'gūe -a cren -te! Minnun nen o -fū yī -teranan Minsan da en minnun o tēe be, 'be nen 'gūe tū nen Bali -le -fa dra -wee ve -a be 'e 'bō.»

En Bali lei 'saun -a 'vī 'nyian 'nan: «'W1 'kpa, o "flian 'wee 'nyranman 'padī -a, kōō 'w1 'yinun nen waa drē be, -a "nen "blidī 'bō.»

Bali 'trēdanōn 'le tin 'badī pou "siala 'kō?

¹⁴ "Be -sru en an "lolu -koei 'fuvu 'yī laji. Fe -tu a 'e -nyrandī "lolu -koei zie -a da, e ya "le Blamin -pī -le 'w1 'zō. -Siga kle "a 'e wōdī -a -wulo -man, en fe -tu nen o 'saa -tea "a "be e ya -yrō. Fe zie -a 'le a "man 'kpa tīglī. ¹⁵ -A -nan nen Bali -le 'pasianōn nen laji be -a -tu 'bōla Bali -pan 'kōn 'bō 'ji, en e paan 'kpa 'plēble min nen 'e -nyrandī "lolu -koei "da be -yrē. Yaa 'vī 'nan: «'I 'yie 'saa 'tēve 'si -e 'i 'saa 'tēdī 'sia! 'Saa 'tē tū 'bō, kōō 'saa pēnōn tran 'trēda.» ¹⁶ -A -nan nen min nen 'e -nyrandī "lolu -koei "da be, e 'trēda 'saa pēnōn 'te.

¹⁷ "Be -sru en -a pee 'bōla "nyian Bali -pan 'kōn 'bō nen laji be, -a -ji. 'Saa 'tēve nen -a 'le a "man 'kpa be -a -tu a "nyian -yee 'lō.

¹⁸ En Bali -le 'pasianōn 'bō nen laji be, -a -tu nen -te e 'w1 'vī 'te le yaa dra be, e 'si Bali -pan 'dave va zia. E paan 'kpa 'plēble Bali -le 'pasiazan nen 'saa 'tēve 'le 'lea a -yrō "be -yrē. Yaa 'vī 'nan: «'I 'yie 'saa 'tēve 'si -e 'i rēzen 'blō "cēendi 'sia! Kōō rēzen yiba pēnōn nen rēzen fei be o 'blō tran.» ¹⁹ -A -nan nen Bali -le 'pasiazan zie e rēzen yiba pēnōn 'bō 'nan. En yaa -sen fēnan nen o rēzen "blō "be -a -nan. Zī Bali -le nyran -blidī -taa "drēle zie. ²⁰ O -taa "minnun -tēēle -e 'o

o pɔlə "bʊ. O nyen "yro "le 'yi ba -le 'wɪ 'zʊ. E -ko -trilii e bɔa kilo -ya yaaga da, en -a klu trodti bɔa -menliɛ -tʊ.

15

Bali 'wɪ "nɛn "nyranman -kɔɔnman 'trɛdanɔn lɛ 'kɔ?

¹ "Bɛ -sru en an 'lɛbɔ "fɔ wɪ -dan 'yɪ "nyian laji. An Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli 'yɪ. Bali o 'pla 'nan -wɛɛ 'wɪ "nɛn "nyranman -kɔɔnman 'trɛdanɔn lɛ. -A -tʊ 'yee vɛ -kɔɔnman, "bɛ -sru -e -a -tʊ 'e 'yee vɛ -kɔɔn. Bali -le nyran -blɪdɪ -nyranman 'leda nɛn zɪɛ.

² En an fɛ -tʊ nɛn e ya "le jemie -le 'wɪ 'zʊ bɛ -a 'yɪ "nyian. 'Pian e ya 'e siadi "da, en 'tɛ a "va. En "nyian bɛ, an minnun 'yɪ. Minnun zɪɛ -wɛɛ 'ka o "pɔ -sɔɔnle a -wi nɛn waa min yiba drɛ bɛ -a wlu dɪ, en -wɛɛ 'ka o "pɔ -sɔɔnle a -min yiba 'bɔ 'wlu dɪ, en -wɛɛ 'ka -wɪ 'bɔ 'tɔ 'crɛn -tɛlɛ 'o man dɪ, en -wɛɛ 'ka "nyian -wɪ 'bɔ 'tɔ 'crɛn 'fluba 'wɛ 'tɔdʊ -tɛlɛ 'e cin da, -e 'o 'pla 'o man dɪ. O ya 'o 'tɔdɪ jemie 'bɔ da lou. Bali "dre "fɔ "davɛ nɛn e ya "le -gɔɛdɪ -le 'wɪ 'zʊ bɛ, -a -nɔn o pɛɛnɔn lɛ.

³ En o "dre "nɛn Moizi nɛn Bali 'suzan 'a bɛ yaa 'pa bɛ, -a -fɔdɪ 'sia. "Dre zɪɛ e ya "nyian Bali -le 'bla 'le "dre "a. Waa -fɔa 'nan:

«Bali, yɪɛ cɪ 'kʊ 'san -a,
en 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nɛn 'yia,
'i drɛ 'winun a -dandan,
en o ya 'lɛbɔ "fɔ winun -a.
Yɪɛ cɪ 'kʊ 'san -a
en 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san nɛn 'yia.
-Si tɪglɪ nɛn yia -kɔɔnman minnun lɛ,
en -yɛɛ cɪ -a 'kpa -a.
Yɪɛ cɪ mingɔnnɛn -a
'lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn da.

⁴ -Tɪɛ 'ka 'klanman 'i 'lɔ dɪ?
En -tɪɛ 'ka 'i 'tɔ -dan 've dɪ?
-A san "ka "fo "dɪ.
Kɔɔ yɪɛ cɪ 'saun 'i -tɔwli.
'Lɛglɔn pɛɛnɔn 'ji 'nɔn
'o "pɔ -sɔɔnmlan 'i 'wlu -e 'wei bɔ.
Kɔɔ o -taa -a -tɔlɛ 'nan
'winun nɛn o cɪ tɪglɪ bɛ,
-nyrɛn yia dra.»

⁵ "Bɛ -sru, en an Bali -pan 'kɔn 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdɪ laji, te -tandan yra 'e -trɔadɪ fɛnan 'saunzan 'kpa -nan. ⁶ En Bali -le 'pasianɔn nɛn laji bɛ, an o 'sɔravli 'yɪ bɔlanan -tandan zɪɛ -a -ji. -Wɛɛ "ta -daa 'wɪ "nɛn "tɔdʊ 'sɔravli -kɔɔnle 'trɛda 'nɔn lɛ 'gʊ. So 'fuvu 'yɪyɪ nɛn 'e wɔdɪ o da, en -tɪɛn 'kɔlɛ nɛn e ya -siga -a bɛ, -a 'bɔ nɛn 'e 'tɔdɪ o kugu da. ⁷ -A -nan nɛn fɛnun sinjɛn nɛn Bali 'lɛ bɛ, -a -tʊ -siga 'kulɛnɛnnun -nɔn Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli 'bɔ lɛ. Yaa -nɔn o pɛɛnɔn lɛ 'sɔravli. En 'kulɛnɛnnun zɪɛ, Bali nɛn -a yɪɛ a "man 'li 'trilii bɛ, -yee nyran -blɪdɪ nɛn -a pɛɛnɔn 'ji. ⁸ "Nun tɔɔn en Bali -le 'plɛblɛ 'lee -yee -dan -le "wɛan bɛ, 'tɛ -goei Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ci 'si. -Te Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli zɪɛ wa'a tian 'cɛnlɛ 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man 'trɛdanɔn lɛ dɪɛ, min -tʊ 'ka 'kɔlamana -e 'e -wla Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ji dɪ.

16

Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli 'wɪ "nɛn kɔɔn 'trɛdanɔn lɛ

¹ -A -nan nɛn an wei 'plɛblɛ 'tʊ 'man. Wei zɪɛ e wɪ Bali -pan 'kɔn 'bɔ 'ji, en yaa 'vɪ Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli "lɛ 'nan: «'Ka 'kʊ Bali -le nyran -blɪdɪ 'sɔravli "nɛn 'kulɛnɛnnun -ji 'labɛ -a -sran 'trɛda.»

² Bali -le 'pasiazan tɛɛ -kʊ ɛn e 'yee 'kulenɛn 'wun sɔɔn 'trɛda. -A -nan nɛn mlɔnnun -sɛn minnun nɛn -wi 'tɔ 'crɛn plɔ a o man ɛn 'o "po -sɔɔnmɫan -wi zɛ -a min yiba 'wlu -e 'o bɔ bɛ o man. Mlɔnnun zɛ o ya "wɫidɪ 'kpa ɛn o ya "nyian 'o 'lɛ 'sɪdɪ.

³ "Bɛ -sru ɛn -a "flizan 'kʊ, e 'yee vɛ -wun sɔɔn jemie -va. Jemie zɛ e 'nyin 'le 'nan min -kadɪ nyɛn -le 'wɪ 'zʊ. -A -nan nɛn fɛnun pɛɛnɔn nɛn "va te o yɛ e a "man "bɛ, o kaa.

⁴ "Bɛ -sru -a yaagazan 'kʊ, ɛn e 'yee vɛ -wun sɔɔn 'yi banun 'lee 'yi kunun va. -A -nan nɛn o pɛɛnɔn lila nyɛn -a. ⁵ ɛn Bali -le 'pasiazan nɛn -te e 'wɪ 'vɪ 'yi le yaa dra bɛ, maan wei 'man. Yaa 'vɪ 'nan:

«Bali, yɛ cɪ Bali -a,
ɛn i ya -nan 'li 'e 'cɛn,
ɛn yɛ cɪ 'saun.
'Yie 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ minnun lɛ bɛ,
e ya 'e 'nɔan da.

⁶ Kɔɔ o 'yie minnun tɛɛ
ɛn wei 'le 'wei vɪnɔn tɛɛ,
-yee "wɛan o tɛɛ nɛn yia 'wʊ bɛ,
yia drɛ 'e nɔan da.»

⁷ ɛn an wei -tʊ 'man, e 'si Bali -pan "dave va zia. Wei zɛ e 'nan:

«'Kʊ "tɪ Bali,
yɛ cɪ 'kʊ 'san -a,
ɛn yɛ cɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a,
ɛn 'yie tin -tɛdɪ min da bɛ,
'wɪ 'kpa, e ya 'e 'nɔan da.»

⁸ "Bɛ -sru Bali -le 'pasiazan sinjenzan -kʊ, ɛn e 'yee 'kulenɛn -wun sɔɔn yidɛ da. 'Nun tɔɔn Bali 'plɛblɛ 'nɔn yidɛ lɛ 'nan -yee 'bidɪ 'e minnun 'tɛ 'blɪ. ⁹ -A -nan nɛn yidɛ 'bidɪ 'sia 'kpa 'plɛblɛ, ɛn e minnun 'tɛ 'blɪdɪ 'sia. Bali 'bɔ nɛn -yɛɛ cɪ 'wɪ "nɛn -kɔɔnnan minnun lɛ 'e 'bɔ 'a bɛ, waa 'srɔndɪ 'sia, 'pian wa'a 'silɛ 'wɪ 'wɫidɪ "drɛdɪ man -e 'o Bali 'tɔ -dan vɪ dɪ.

¹⁰ "Bɛ -sru Bali -le 'pasiazan 'sooluzan 'kʊ, ɛn e 'yee 'kulenɛn 'wun sɔɔn -wi nɛn waa min yiba drɛ bɛ -yee mingɔnnɛn pɛin -da. 'Nun tɔɔn klun -trɔa -wi 'bɔ 'lɛ mingɔnnɛn trɛda "fo. ɛn minnun 'o yra yɪdɪ 'sia 'wɫidɪ te o 'shɛ wʊɔman 'o nɛn man. ¹¹ Mlɔnnun nɛn o -sɛn o man bɛ, 'lee yra nɛn o cɪ -a yɪnan -wɫidɪ "bɛ -yee "wɛan o Bali nɛn laji lou "bɛ -a "srɔndɪ 'sia. 'Pian wa'a 'o 'pɛ 'silɛ 'o drɛ wɪ -wɫidɪnun -sru "dɪ.

¹² "Bɛ -sru ɛn Bali -le 'pasiazan 'shɛɛdʊzan -kʊ, ɛn e 'yee 'kulenɛn 'wun sɔɔn 'yi -dan nɛn waa laabo Efra bɛ -a da. 'Nun tɔɔn 'yi zɛ 'e bee "ji, 'nan -e mingɔnnɛnnun nɛn o "sia yidɛ wɫuan "nan 'zia bɛ -wee -si 'e 'lɛ 'sʊ. ¹³ ɛn an fɛ -wɫidɪ yaaga 'yɪ. O ya "le 'nan yolunun -le 'wɪ 'zʊ. -A -tʊ 'bɔla -mlɛngan -dan 'lɛ, ɛn -a -tʊ 'bɔla -wi nɛn waa min yiba drɛ bɛ -a 'lɛ, ɛn -a -tʊ 'bɔla min nɛn e 'wlu -sɛan te yaa ve 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪnan bɛ -a 'lɛ. ¹⁴ -Yʊ -wɫidɪnun nɛn o 'lɛbo "fɔ winun dra bɛ o 'bɔ nɛn. O yaaga zɛ o -kʊ 'trɛda mingɔnnɛnnun cin yidɛ 'nan -e 'o 'man wʊɔ -kuli -tandɪ da. -Kuli zɛ waa -taan Bali man, yi -dan nɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -a 'pla bɛ -a da.

¹⁵ "Ka 'cɪ "nrɔn 'wɪ nɛn Minsan -a 'vɪ bɛ -a da. Yaa 'vɪ 'nan: «'Mɛn -tadɪ dra kɫigli. E dra "le crinzan -le vɛ 'zʊ, ma'an yi paa dɪ. Min nɛn -a yɛ 'fʊ "man ɛn 'e 'man wʊɔ bɛ, Bali -le -fɛa a -a san man. 'Pian min nɛn ya'a 'e 'man wʊɔlɛ dɛ, an bɔa "man 'e plʊdɪ, -e 'yra 'e san -tɛ min pɛɛnɔn yɛ man.»

¹⁶ -Yʊ -wɫidɪ yaaga zɛ o 'trɛda mingɔnnɛnnun cin 'yɪ fɛnan nɛn waa laabo Ebre wei -ji «Armajɛdɔn bɛ -a -nan.

17 "Bε -sru εν Bali -le 'pasiazan 'sɔravlizan 'kʊ, εν e 'yee 'kulenen 'wun sɔn fεnan 'wein nen labli 'lee 'trε yei "bε -a va. 'Nun tɔn an wei 'plεble 'tu 'man Bali -pan 'kuin. Wei zιε e 'si Bali -le mingɔnnen pein -va zia, εν yaa 'vι 'nan: «'Bε nen 'gʊε, e -nyan "men "fo!» 18 Εν laa 'e 'wlei -wlei -fɔdι 'sia, εν laa -paan -klundi 'sia, εν 'trε 'nyɔndι 'sia 'kpa 'pleble. Zi Bali blamin sɔnla 'li 'trεda bε, -a sɔman 'trε 'ka tian 'nyɔnle dι. 19 Babilɔn 'fla -dan bε, e cεen 'e cin man yaaga. Εν 'fla pεenɔn nen 'trεda bε, o -nan -nyan. Bali 'yee nyran -blɔdι -ci kɔɔn Babilɔn le 'pleble, kɔɔ 'wι 'wliɔnun nen yaa drε bε, -a -cin 'ka 'sanle "ji "dι. 20 'Yi yei 'trεnun pεenɔn saan, εν pɔn -tu 'ka "nyian yιε 'trεda dι. 21 Εν lalo 'wle -dandan -srandι 'sia 'trεda. -A 'wlenun ciben a -wliɔdι. -A -tu -kɔlaman e bɔa kilo -fuba 'soolu. Lalo nen e ci -srannan -wliɔdι zιε, -yee "wean minnun Bali "srɔndι 'sia.

17

-Kɔnnen pεenɔn -weezan -le 'wι

1 "Bε -sru εν Bali -le 'pasianɔn 'sɔravli "nen 'kulenennun a -wlo "bε, -a -tu -ta 'wι tin 'balε 'men. E 'nan: «'Wι nen e -taa "bɔle Babilɔn man bε, 'i 'ta -e 'an -kɔn 'yιε! 'Fla zιε e ya 'e 'tɔdι 'yι -dandannun "srɔn, εν e drε -kɔnnen pεenɔn -weezan 'a. 2 Mingɔnnennun pεenɔn nen 'trεda bε, o -fɔ -a -sru. -Yee -kɔnnen -weεdι 'bɔ zιε e 'trεda minnun pεenɔn 'sianan, εν 'o 'fli -nɔn -yrε.»

3 E drε 'men "le 'nan nyrin -tenan nen an ci. Εν Bali -le 'pasiazan zιε e -ko 'maan "bui "da. An lumɔn -tu 'yι fε zιε -a -nan. E ya 'e -nyrandι -wi 'tenden 'tu da. -Wi zιε -a -wulo a 'sɔravli, εν -a 'bei a -fu. 'Tonun nen e ya Bali sεε wɔdι -a bε, e ya 'e 'crεn -tεdι -wi 'bɔ man. 4 Εν sɔ 'tenden nen -a 'fle a bε -a 'bɔ nen lι zι -a da. Min -dandannun da sɔ nen. -Siga 'lee fεnun nen -a 'fle a bε, e lι zιε -a man 'si 'e pεenɔn. Εν -siga 'kulenen a -yrɔ. 'Wι 'wliɔnun nen yaa drε -kɔnnen -weεdι -a bε e ya 'e fadι 'kulenen zιε -a. 5 'Wι 'tu nen -a -ci a 'e yɔɔdι bε, e ya 'e 'crεn -tεdι lι zιε -a nyrenbɔn da. E ya 'e 'crεn -tεdι 'nan:

Mεen ci Babilɔn -dan a.

Mεen ci -kɔnnen -weenɔn pεenɔn "bʊ "a.

Εn mεen ci 'wι 'wliɔdι 'tɔ 'tɔdʊ pεenɔn "bʊ "a.

6 An lι zιε -a 'yι Bali -le minnun nen e o tεε bε o nyen mlinnan, 'lee Zozi -srunɔn nen e o tεε bε o nyen mlinnan. Εν yaa -tεdι 'sia "le -wen -le 'wι 'zʊ. 'Wι zιε yaan 'lebo "fɔ 'e ciɔa "da.

7 -A -nan nen Bali -le 'pasiazan zιε, e 'nan 'men 'nan: «-Mε "le "wean 'i 'lebo "fɔ? Lι nen yia 'yι 'labε, e ya 'wι yɔɔdι -tu -a, 'pian an -taa -a -ci vile 'yιε. Εν -wi nen -a -wulo a 'sɔravli, εν -a 'bei a -fu te lι 'bɔ a 'e -nyrandι "da 'labε, e ya 'wι yɔɔdι -tu -a, 'pian an -taa -a -ci vile 'yιε. 8 -Wi nen i 'sia -a ynan 'gʊε, 'li te e ya, 'pian 'bε nen 'gʊε e "ka 'nyian dι. Yi -tu bɔa "bε, -wi zιε e bɔala -klu nen -a 'leda "ka "dιε -a ji, -e Bali 'e -nan -nyan "fo. Tu zιε -a man bε, minnun nen Bali 'ka o 'tɔ 'crεn -tεle 'yee min 'beli 'fluba 'ji 'vaa εν e 'trε drε dιε, -wi zιε -a yidι o 'lebo -fɔa. Kɔɔ -wi zιε, 'li te e ya, 'pian 'bε nen 'gʊε e "ka 'nyian dι.

9 'Wι 'tɔdι -a nen min -kɔlaman 'wι zιε -a -ci mandι -a.

-A -wulo 'sɔravli "nen yia 'yι 'labε, pɔn 'sɔravli "nen lι 'bɔ ci 'e -nyrandι "da "bε -nyren. Pɔnnun zιε o ya "le mingɔnnen 'sɔravli "le 'wι 'zʊ. 10 Mingɔnnennun zιε o 'soolu yie 'ka "nyian "man "dι. 'Pian -a -tu a mingɔnnen -blunan cεεγʊ yι -a, εν -a -tu 'ka tian 'talε dι. -Te e -ta bε, ya 'a mingɔnnen -ble tu "kaga 'wlu dι. 11 -Wi 'bɔ nen, e ya 'li, 'pian 'bε nen 'gʊε e "ka "nyian dιε, -yεε -taa "mingɔnnen 'sɔrazan 'a, -e Bali 'e -nan -nyan "fo. -Wi zιε e ya "nyian mingɔnnen 'sɔravlinɔn 'bɔ 'va.

¹² 'Bei 'fu nen yia 'yi be, mingonnēn -fu nen waa. 'Pian wa'a tian mingonnēn -blidi 'sileā di. Bali -taa -a -si -nōnlē -wlē 'nan 'o mingonnēn -bli 'o 'vale -wi be waa tu "wennēn 'a. Eboa 'lērī -tu. ¹³ Mingonnēnnun zīē 'wi -tuwli "cin a o pēēnōn 'ji. O 'wee -koladī 'lee 'wee 'plēblē 'pa -wi zīē -yēē vē da. ¹⁴ En o -kū -kuli -tōlē Bali -le 'bla man. 'Pian Bali -le 'bla o klī, kōō -yēē cī minsannun da Minsan -a, en -yēē cī mingonnēnnun da mingonnēn -a. Minnūn nēn Bali -le 'bla o laabū en e o 'si "va 'yēē vē -a be, -wēē -taa mingonnēnnun 'klīlē 'o 'vale Bali -le 'bla 'a.»

¹⁵ "Bē -sru en Bali -le 'pasiazan zīē, yaa 'vī 'mēn "nyian 'nan: «I 'yi -dandannun 'yi, te -kōnnēn pēēnōn -wēēzan a 'e -nyrandī -a "srōn. 'Yinun zīē -wēē cī "le 'lēglōn pēēnōn 'ji minnūn -le 'wī 'zū, 'lee minnūn nēn o wei -tūdū pēēnōn -fōa "bē -wee 'wī 'zū.

¹⁶ En 'bei 'fu nen yia 'yi be, 'o 'vale -wi -a, o -taa 'nanlē -kōnnēn pēēnōn -wēēzan 'bō man. O -taa fē pēēnōn "koolē "man -e 'o 'tūī 'e plōdī. O -taa lī 'bō 'blīē, -e 'o -nyranman 'tē 'blī. -A fē -tu 'ka 'fo "fo "dī. ¹⁷ 'Wī pēēnōn nēn o -taa -a drēlē bē, Bali 'bō 'bē 'cin -tōa "o jī, 'nan -e 'wī nēn yaa 'plā 'e 'cēn bē 'e 'lē sōō.

¹⁸ En līmōn nēn yia 'yi be, Babilōn 'fla -dan 'bō nēn. -Yēē 'trēda mingonnēnnun pēēnōn "paala.»

18

-Kōnnēn pēēnōn -wēēzan -nan -nyan wī

¹ "Bē -sru en an Bali -le 'pasiazan pee 'yi, te e ya 'sinan laji. E ya 'plēblē 'kpa, en -yēē 'tē 'san 'trēda 'si "fo. ² E paan 'kpa 'plēblē -a vīdī -a 'nan:

«Babilōn -nan -nyan.

Babilōn 'fla -dan bē,
-a -nan -nyan.

E drē -yū -wliidunūn flā -a.

-Yū -wliidī 'tō 'tūdū pēēnōn -nyēanlā 'nan nūn.

'Lōman 'tō 'tūdū pēēnōn nēn o 'ka 'saun Bali 'lē dī,

en minnūn 'ka o yē "yi "dīē,

o ya -nan nūn.

[-Wī -tūdū pēēnōn nēn

o 'ka 'saun Bali 'lē dī,

en minnūn 'ka o yē "yi "dīē,

o ya -nan nūn.]

³ 'Lēglōn pēēnōn 'ji minnūn

Babilōn 'flā 'le -wēn mlin 'e 'ciilā "da.

-Yēē cī 'nan

e o pēēnōn wēē 'kōnnēn -a.

En "nyian bē

'trēda mingonnēnnun -fō -a -sru,

en o 'wī 'wliidī "tōwli zīē -a drē.

En 'flē 'tannōn nēn 'trēda bē,

o drē fēnōn 'a,

Babilōn 'flā yīfē a "kaga "le "wēan.»

⁴ "Bē -sru en an wei pee 'man laji. Wei zīē yaa 'vī 'nan:

«'Mēn minnūn,

'ka 'si Babilōn 'flā!

'Ka 'si 'nan nūn,

-e -yēē 'wī 'wliidī 'e vīlē e baa 'ka man dī,

"tōgō 'wī nēn e -taa "bōlē "man "bē,

e 'bō 'ka man.

⁵ 'Flā zīē -yēē 'wī 'wliidī a "kaga,

e bɔa labli man.

-Yee 'wɪ 'wɪdɪnʊn 'bɔ zɪɛ

-a -cin -trɔa Bali ji.

⁶ 'Wɪnʊn nɛn yaa drɛ minnʊn lɛ bɛ,
'mɛn 'pasianɔn "o 'dra "nyian -yee "lɛ.

Waa 'lɛji bɔala 'e 'pa -a "fli.

'Kulenɛn nɛn e 'wɪ 'wɪdɪ 'fa 'a

ɛn yaa -nɔn minnʊn lɛ bɛ,

waa faa 'e 'pa -a "fli

-e 'o -nɔn -yee "lɛ.

⁷ 'Fla zɪɛ,

zɪ 'e 'tɔ 'wɪdɪ 'yɪ "yɪ

ɛn e fɛ yɪdɪ 'yɪ "yɪ "bɛ,

-a da nɛn o 'tɛ "paa "da,

ɛn -a da nɛn waa ta dra -trɔdrɔ.

Yaa 'vɪ 'e 'fli man 'nan,

e ya mingɔnnɛn -blɪnan,

ɛn -kɔnnɛn 'ka 'kalɛ 'e da dɪ,

ɛn 'e 'ta 'ka 'li 'dra -trɔdrɔ "fo "dɪ.

⁸ 'Wɪ nɛn yaa 'vɪ zɪɛ -yee "wɛan bɛ,

'wɪnʊn nɛn o -taa "bɔlɛ "man

yɪ -tɔwɪ "cɛ 'wɪlu bɛ -nyrɛn 'gɔ,

-cɛ bɔdɪ a -tɔ,

ɛn ta drɛdɪ -trɔdrɔ a -tɔ,

ɛn dra -tɛdɪ a -tɔ.

ɛn 'tɛ 'bɛ -taa -a -nan -nyanlɛ.

Kɔɔ Mɪnsan Bali nɛn e tɪn -tɛ "da "bɛ,

e ya 'plɛblɛ.»

⁹ 'Treda mingɔnnɛnnʊn nɛn o -fɔ -a -sru, ɛn -yee 'wɪ 'wɪdɪ zɪɛ "o drɛ, ɛn "o fɛ yɪdɪ 'yɪ "yɪ "bɛ, 'wɪ -taa 'nanlɛ o man. Tɔ nɛn o 'fla zɪɛ -a -yee 'tɛ 'blɪnan bɛ, -a -nan nɛn 'wɪ 'nandɪ "siala o man. ¹⁰ 'Wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ, e o -tɛa "klan -a, -yee "wɛan wa'a -kɔlaman -e 'o -pli "man "kogo dɪ. 'Pian o -fo -kɔɔbli tɛ o -paanman. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,

'wɪ 'bɔ 'i man,

'wɪ 'bɔ 'i man.

Tɔ "wɛnnɛn "cɛ 'wɪlu nɛn

Bali cɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man 'yɪɛ.»

¹¹ 'Wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ, -yee "wɛan 'flɛ 'tannɔn 'wuɔdɪ "siala, kɔɔ min 'ka "nyian -wee 'flɛ 'lɔa dɪ. ¹² -Wee 'flɛnʊn 'bɔ nɛn 'gɔ: -sɪga fɛnʊn 'lee "lala fɛnʊn, 'lee -kɔlɛnʊn nɛn o 'flɛ "mlɪan -sɪga da bɛ, 'lee mingɔnnɛnnʊn da sɔnʊn, 'lee yɪba "nɛn -a 'flɛ cɪ bɛ, 'lee -fɪ 'shɛ fɛnʊn, 'lee -bulalɛ fɛnʊn, 'lee -kɔlɛ 'kpagba, ¹³ 'lee -lazɪglɔ 'tɔ 'tɔdɔ pɛɛnɔn, 'lee rɛzɛn -wɛn, 'lee 'nyrɔn, 'lee -fari puu, 'lee fei fɛ 'wɛlɛnʊn, 'lee trɪnʊn, 'lee 'blanʊn, 'lee -sɔnʊn, 'lee odronʊn, 'lee nɔannʊn.

¹⁴ Yɪba "bɛ 'wɛlɛ "trandɪ pɛɛnɔn nɛn yaa 'yɪ "yɪ "bɛ, -a -nan -nyan. ɛn -a yɪfɛnʊn pɛɛnɔn bɛ, o 'san -yrɔ, wa'a "nyian taa "fo "dɪ.

¹⁵ 'Flɛ 'tannɔn nɛn o drɛ fɛnɔn 'a Babilɔn 'fla 'le "wɛan bɛ, 'wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ, e o -tɛa "klan -a, -yee "wɛan wa'a 'kɔlaman -e 'o -pli "man "kogo dɪ. 'Pian o -fo -kɔɔbli tɛ o -wua. ¹⁶ Waa 've 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,

'wɪ 'bɔ 'i man,

'wɪ 'bɔ 'i man.
 'I man a 'e 'padɪ
 'nɛn mingɔnnɛnnun da sɔnun -a
 'lee -siga fɛnun 'lee -kɔlɛnun nɛn
 o 'flɛ "mlian -siga da bɛ -a.

17 ɛn tɔ "wɛnnɛn 'wlu nɛn
 Bali -a pɛɛnɔn zɪɛ -a -nan -nyan.
 E bɔa 'lɛri -tɔ.»

'Wɪ nɛn e -taa "bɔlɛ 'fla zɪɛ -a man bɛ, -yɛɛ "wɛan -klɔ -dandan -fɔnɔn 'lee
 minnun nɛn o "ta 'ta wɔ ɛn o ya -klɔ 'bɔ 'ji bɛ, 'lee minnun nɛn o 'nyranman
 "paa -klɔ 'bɔ 'ji bɛ, 'lee minnun nɛn o 'wee -blɪfɛ ye 'yi yɪɛ da bɛ, o pɛɛnɔn 'fɔ
 -kɔɔbli. 18 Zɪ 'fla zɪɛ e ya -blɪnan, ɛn waa 'tɛ -goei 'yɪ bɛ, ɛn o pɛɛnɔn -a vɪdɪ 'sia
 'wɪ 'nanmandɪ -a 'nan: «Babilɔn 'fla -dan, 'i yra "nɛn 'fla 'ka yɪɛ 'trɛda 'li "fo
 "dɪ.» 19 O 'trɛ 'wɪ 'o da, te o -wua 'wɪ 'nanmandɪ -a. Waa ve 'nan:

«Babilɔn 'fla -dan,
 'wɪ 'bɔ 'i man,
 'wɪ 'bɔ 'i man.
 Minnun pɛɛnɔn nɛn
 'wee -klɔ -dandannun a 'yi yɪɛ da bɛ
 o drɛ fɛnɔn 'a,
 'i yɪfɛ a "kaga "le "wɛan.
 Tɔ "wɛnnɛn "ɛɛ 'wlu nɛn
 Bali ɛɛn 'wɪ "nɛn -kɔɔndɪ man 'yɪɛ.

20 'Pian kaa nɛn ka cɪ laji bɛ,
 'lee kaa nɛn
 ka cɪ Bali -le minnun -a bɛ,
 'lee kaa nɛn
 ka cɪ Zozi -le 'pasianɔn 'a bɛ,
 'lee kaa nɛn
 ka cɪ Bali 'lewei vɪnɔn 'a bɛ,
 'ka 'ci 'e "nran!
 Kɔɔ Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn Babilɔn 'fla -dan lɛ,
 'wɪ nɛn yaa drɛ 'ɛɛɛ bɛ -yɛɛ "wɛan.»

21 -A -nan nɛn Bali -le 'pasiazan -tɔ nɛn e ya 'plɛblɛ 'kpa bɛ, e -kɔlɛbu -dan
 'kpa 'sia ɛn yaa tɔv jemɪɛ -va, ɛn yaa 'vɪ 'nan:

«Zɪ Babilɔn 'fla -dan bɛ
 o -taa -a tɔvɛ zɪɛ,
 te wa'a "nyian -a ye 'li "fo "dɪ.

22 Wa'a "nyian "dre "fɔ "da "fɛnun -cin 'wɪdɪ maan
 -nan 'li "fo "dɪ,
 ɛn wa'a "nyian "dre maan
 -nan 'li "fo "dɪ.

Wa'a bla bɔnɔn 'ye
 'nan 'li "fo "dɪ,
 ɛn wa'a "nyian fɛ -sɔndɪ -cin 'wɪdɪ maan
 -nan 'li "fo "dɪ.

23 Wa'a "nyian -kannɛn 'san ye
 -nan 'li "fo "dɪ,
 ɛn lɪ 'pa "fɛdinun 'ka "nyian -kɔan
 -nan 'li "fo "dɪ.

Fɛ -le "wɛan nɛn 'wɪ zɪɛ e 'bɔ 'i man bɛ,
 -nyrɛn 'nan:

'Yie 'fle 'tannɔn 'tɔ bɛ wu 'trɛ 'gɔɛ -a da.
 'Yie -dravia winun drɛdɪ -a nɛn
 i 'trɛda minnun pɛɛnɔn see paa.

²⁴ Babilɔn 'fla -dan,
 yɛ Bali 'lewei vɪnɔn tɛɛ,
 ɛn yɛ Bali -le minnun tɛɛ.
 ɛn "nyian bɛ minnun pɛɛnɔn nɛn
 minnun o tɛɛ bɛ,
 yɛ -maan ɛn e drɛ.
 'Wɪ zɪɛ -yee "wɛan nɛn
 Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn 'yɛ.»

19

Ci "nrandi -dan drɛ laji

¹ "Bɛ -sru ɛn an wei -tɔ 'man laji 'plɛblɛ 'kpa. E wu "le 'nan min "kaga 'bɛ cɪ
 -a vɪnan 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!
 -Kaa "tɪ Bali 'bɔ
 'bɛ cɪ min 'sizan 'wɪ 'ji -a,
 'tɔ -dan a -yee vɛ -a,
 ɛn 'plɛblɛ pɛɛnɔn a -yee vɛ -a.

² -Yee tin -tɛdɪ min da a 'e 'nɔan da,
 ɛn e ya 'wɪ tɪgɪ da.
 E 'wɪ "nɛn kɔɔn Babilɔn 'fla -dan nɛn
 e drɛ -kɔnnɛn pɛɛnɔn -wɛɛzan 'a bɛ -yrɛ.
 Lɪmɔn zɪɛ -yɛɛ 'trɛda srɛ 'yee 'winun nɛn
 yaa dra bɛ -a.

Bali -le 'nyranman 'panɔn nɛn
 e o tɛɛ bɛ,
 -a 'tɔ 'ji nɛn Bali 'wɪ "nɛn kɔɔn -yrɛ.»

³ ɛn waa 'vɪ "nyian 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!
 Babilɔn 'fla -dan zɪɛ,
 e ya 'tɛ 'blɪnan.
 -A 'tɛ -koei wuanla 'li 'trilii.»

⁴ -A -nan nɛn min cejenun -yɔ -tɔ 'wɛ sinjɛn 'lee fenun sinjɛn bɛ, o "po sɔɔn
 Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn 'le, ɛn o Bali 'bɔ. Waa 'vɪ 'nan:

«Amɛn! -Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

⁵ ɛn wei -tɔ 'si Bali -le mingɔnnɛn pɛɪn zɪɛ -a va zia. Wei zɪɛ yaa 'vɪ 'nan:

«'Ka pɛɛnɔn nɛn
 ka cɪ Bali -le 'nyranman 'panɔn 'a bɛ,
 'lee 'ka pɛɛnɔn nɛn
 'ka yɛ "naan Bali man bɛ,
 -e 'e 'sia 'nɛn "wɛnnɛn man
 -e 'e bɔ min ceje da bɛ,
 'ka -cee Bali 'tɔ "yi "vɪ!»

⁶ "Bɛ -sru ɛn an wei -tɔ 'man "nyian. E wu "le 'nan min "kaga 'bɛ cɪ -a vɪnan,
 ɛn e wu "nyian "le 'nan 'yi -dan 'bɛ cɪ 'yrɔnan, ɛn e wu "nyian "le 'nan laa paan
 'bɛ wu 'plɛblɛ. Yaa 'vɪ 'nan:

«-Kaa Bali 'tɔ "yi "vɪ!
 Kɔɔ -kaa san Bali nɛn
 e cɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san -a bɛ,
 e mingɔnnɛn -blɪdɪ 'sia.

7-Kaa ci 'e 'nran!

-Kaa -paan ci "nran "dre "fɔdi -a!

-Kaa Bali 'tɔ bɔ!

Kɔɔ Bali -le 'bla 'le li 'pa tu 'bɔ,

en -a nan 'bɔ 'e man wɔwɔ 'va.

8 O sɔ 'fuvu 'yriyri nɛn

"tri 'ka 'ji "diɛ -a -nɔn -yɛɛ

'nan -e 'e 'wɔ 'e da.»

Sɔ 'fuvu zɪɛ, -yɛɛ ci 'wɪ tɪɡlɪnɪn nɛn Bali -le minnɪn -a drɛ bɛ, -a -kɔɔn "manve -a.

9 Bali -le 'pasiazan bɛ, e 'nan 'mɛn 'nan: «'I crɛn -tɛ 'nan: Minnɪn nɛn o o laabo Bali -le 'bla 'le li 'pa "fɛdi da bɛ, Bali -le -fɛa a o man.» En yaa -tɔ "nɛn 'nyian 'nan: «'Wɪ zɪɛ e ya 'wɪ tɪɡlɪ 'a, en e 'si Bali 'bɔ 'le.»

10 'Nun tɔɔn en an blula "wlu 'nan -e 'an bɔ. 'Pian e 'nan 'mɛn 'nan: «Te 'i 'wɪ zɪɛ -a drɛ "fo "di! Bali nɛn 'i bɔ! Kɔɔ an ya Bali 'suzan 'a "le 'yie 'wɪ 'zɔ. En an ya Bali 'suzan 'a "le 'i "bɔi Zozinɔn 'le 'wɪ 'zɔ. -Wɛɛ ci 'o 'tɔdi 'wɪnɪn nɛn Zozi 'a -ci 'si -wɛ "bɛ -a da.» 'Wɪnɪn nɛn Zozi 'a -ci 'si minnɪn lɛ bɛ, -yɛɛ 'ta -tɔa "o man en o Bali 'lewei ve.

Min -tɔ a 'e -nyrandi -sv 'fuvu da

11 "Bɛ -sru en an labli 'yɪ 'e 'lɛ 'sɔdi te an -sɔ 'fuvu ye. Min nɛn -sɔ zɪɛ -a da bɛ waa laabo yie -trɔazan 'wɪ da, en waa laabo 'nyian 'wɪ tɪɡlɪ drɛzan. E tin -tɛa "min da 'e 'nɔan da, en e -kuli -taan 'e 'nɔan da. 12 -A yie "bia "le 'tɛ 'le 'wɪ 'zɔ. -Siga kle "kaga "a 'e wɔdi -a -wulo -man. 'Tɔ 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdi "man. Min -tɔ 'ka 'tɔ zɪɛ -a tɔa "fo "di, -te ya 'a 'silɛa -a 'bɔ 'tɔwli "a diɛ. 13 Sɔ nɛn e ya 'e 'fɔdi nyɛn -a bɛ, -a 'bɔ nɛn 'e wɔdi "da. O min 'bɔ laabo Bali wei. 14 -Kuli man 'nɔn nɛn laji bɛ, o yɛ -a -sru. O ya -sɔ 'fuvunɪn da o pɛɛnɔn, en sɔ 'fuvu 'yriyri nɛn "tri 'ka "ji "diɛ, -a 'bɔ nɛn o da. 15 Sɛn nɛn -a 'lɛ a "man "bɛ, e ya -a 'le. -A 'bɔ a nɛn e 'wɪ "nɛn -kɔɔnman 'lɛɡlɔn pɛɛnɔn lɛ. En -bulale "tonyrin -a nɛn e -va -ble o da. E o pɔlɛ "bo "le zɪ minnɪn rɛzɛn pɔlɛ "bo bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Zɪ 'plɛblɛ pɛɛnɔn 'san Bali -le nyran -blidi bɔa "o man zɪɛ. 16 'Tɔ 'tɔ a 'e 'crɛn -tɛdi -yɛɛ sɔ da -a "pin "man. Waa crɛn -tɛ 'nan:

Mingɔnnɛnnun da mingɔnɛn,
en minsannun da Minsan.

17 "Bɛ -sru en an Bali -le 'pasiazan -tɔ 'yɪ "nyian 'e 'tɔdi yidɛ yɛ. E paan 'kpa 'plɛblɛ "lomannun nɛn o -wi -ble bɛ -wɛ. Yaa 'vɪ -wɛ 'nan: «Bali fɛ -dan tɔɛn, 'ka 'ta 'ka cin yɪ "man! 18 'Ka 'ta mingɔnnɛnnun wi -bli! 'Ka 'ta 'sounjanun tanɔn wi -bli! 'Ka 'ta 'sounjanun wi -bli! 'Ka 'ta -sɔnɪn 'lee minnɪn nɛn o -sɔnɪn -fɔa "bɛ, o wi -bli! 'Ka 'ta minnɪn pɛɛnɔn wi -bli! -Te e ya nɔan -a oo, en -te e 'ka nɔan -a di oo, -te e ya min -dan a oo, en -te e 'ka min -dan a di oo, 'ka 'ta o wi -bli!»

19 -A -nan nɛn an -wi bɛ -a 'yɪ, en an 'trɛda mingɔnnɛnnun 'yɪ o 'vale waa. O -ta 'wee 'sounjanun -a, 'nan -e 'o 'kuli -tan min nɛn 'e -nyrandi -sv 'fuvu da bɛ 'lee 'yɛɛ 'sounjanun man. 20 -Wi zɪɛ waa 'kun 'o 'vale min nɛn e 'wlu -sɛn te yaa ve 'nan 'e ya Bali 'lewei vɪnan bɛ waa. 'Wluzan zɪɛ e 'lɛbɔ "fɔ wɪnɪn drɛ "le zɪ -wi 'bɔ 'a 'vɪ -yɛɛ "bɛ -yɛɛ 'wɪ 'zɔ. Minnɪn nɛn -wi 'bɔ 'tɔ 'crɛn plɔ a o man en 'o "pɔ -sɔɔnmlan -wi zɪɛ -a min yiba 'wlu -e 'o bɔ bɛ, 'wɪ zɪɛ -a drɛdi -a nɛn e o man 'yɪ. O -wi 'lee 'wluzan zɪɛ o tuw 'tɛ -dan nɛn -a ta a "le 'yɪ 'le 'wɪ 'zɔ bɛ -a va te o yɛ a "man. 'Tɛ zɪɛ e ya -wɪldi en -kɔlɛ nɛn e 'lɛ "sia bɛ e ya "va. 21 Min nɛn -sɔ da bɛ e o -nyranman tɛɛ sɛn nɛn -a 'le bɛ -a. En "lomannun -ta 'kanle minnɪn zɪɛ o wi -a.

20

Zozi Crizi -mlengan -fo -pv 'kuin le -kpi tv (1.000)

¹ "Bε -sru en an Bali -le 'pasiazan 'yi te e ya 'sinan laji. -Klu nen -a 'leda "ka "die, -a -lagle 'wle a -yro, en -bulale baa a -yro "nyian. ² E -mlengan be -a 'kun, en yaa yrī 'nan e 'fola baa da le -kpi tv. -Mlen nen e blamin see paa 'li be, -a 'bō nen. Waa laabo Bali 'nanmanzan, en waa laabo "nyian Satan. ³ Yaa tuw -klu nen -a 'leda "ka "die -a ji. Yaa -fo -ji "da, en yaa -kōnnen 'pla. Yaa dre zle 'nan -e -mlengan 'e vle 'e 'leglōn pēēnōn 'ji minnun see "paa "nyian di. E -fo -nan zle -trilii -e le -kpi tv (1.000) 'e 'ci. -Te le -kpi tv ci be, -e 'o "flu tv "wēnnen 'wlu.

⁴ "Bε -sru en an mingōnnen peinnun 'yi. Minnun nen 'o -nyrandi peinnun zle -a da be, Bali 'pleble 'nōn -wle 'nan 'o minnun -le tin 'ba. Minnun nen o -tō 'winun nen Zozi 'a -ci 'si -wle "be -a da, en o -tō Bali -le 'wī -sru "be o 'bō nen. Minnun zle -wēē 'ka 'o "po -sōōnlea -wi zle -a wlu -e 'o bō di, en -wēē 'ka 'o "po -sōōnlea -wi zle -a min yiba 'wlu -e 'o bō di. En "nyian -wēē 'ka -wi 'bō 'tō 'crēn plo 'palea 'o nyrenbōn da di, en wa'a 'palea "nyian 'o 'pe -da di. -Wēē wluān -kanōn 'va, en -wēē mingōnnen bli 'o 'vale Crizi a le -kpi tv 'bō 'wlu. ⁵ 'Pian min -kadī -mienun be wa'a 'wunlea -kanōn 'va di. O -fo zle -trilii en le -kpi tv be e -nyan.

Zī wluandī -kanōn 'va tēde dre zle. ⁶ Minnun nen wluandī -kanōn 'va tēde zle e dre 'wee vε -a be, Bali -le -fēa a o man. -Wēē ci Bali -le minnun -a. Wa'a 'ka "flizān 'wo di. -Wēē -kōān Bali 'lee Crizi -pannōn 'a, en -wēē mingōnnen ble 'o 'vale Crizi -a le -kpi -tōwli 'bō 'wlu.

⁷ Le -kpi tv zle -te e -nyan be, o "sia Satan man, ⁸ -e 'e 'kv 'trēda fε pēēnōn 'nan. E -ko 'trēda 'leglōnnun see "paale 'nan 'o 'te 'e cin da -e 'o 'kv -kuli man. 'Leglōnnun zle o 'laabo Go, en o 'laabo "nyian Mago. -A -ji minnun a "kaga 'le jemie man nyren -le 'wī 'zū. ⁹ O fuila "man 'trēda 'nan -e 'o 'ku minnun nen o ci Bali -le vε -a be o fla si -fō. 'Fla zle Bali -a ye "yi. -A -nan nen 'te -dan 'si laji en e minnun nen Satan o cin 'yi be o -nan -nyan "fo. ¹⁰ "Bε -sru en Bali 'nanmanzan nen e minnun see paa be, waa tuw 'te -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wī 'zū be -a va. 'Tε zle e ya -wli di en -kōle nen e 'le "sia be e ya "va. 'Tε zle -a va nen -wi 'lee min nen e 'wlu -sean te yaa ve 'nan e ya Bali 'lewei vīnan be o o tuw. Fε zle -a -nan nen o -fo 'o yra yīnan bodrun funnin 'le 'fu 'le man.

Bali yi -tv 'pla 'nan -e 'e 'trēdanōn pēēnōn 'le 'wī tin 'ba

¹¹ "Bε -sru en an mingōnnen pein 'fuvu -dan 'yi, te Bali a 'e -nyrandi "da. En Bali 'bō 'le be an 'trē 'lee labli 'yi te o -ko 'sandī -a. Wa'a "nyian o yūle 'li "fo "di. ¹² Nun tōōn en minnun nen o -kaa be an o yūdi 'sia. -E 'e 'sia 'nen "wēnnen man, -e 'e bō min ceje da be, an o pēēnōn 'yi 'o 'tōdi lou Bali -le mingōnnen pein 'bō 'le. En 'flubanun nen o dre winun a 'e 'crēn -tēdi -ji be, Bali -a 'le sūv. "Bε -sru en Bali 'fluba pee 'le 'sū, min 'beli 'fluba be -nyren. Minnun zle o dre winun nen 'e 'crēn -tēdi 'fluba 'ji be, -a da nen Bali tin -te o da. ¹³ Minnun nen o kaa jemie -va be, jemie o bōōla bei. Minnun nen o kaa, en o ya -ka 'lō be, -ka o bōōla 'ji. En minnun nen o kaa, o ya -yremo fla be, -yremo fla o bōōla 'ji. 'Winun nen o pēēnōn 'tōdv -a dre be, -a da nen Bali tin -te o da. ¹⁴ "Bε -sru en Bali fε 'bō nen waa laabo -ka be 'lee fε nen waa laabo -yremo fla be o tuw 'te -dan nen -a ta a "le 'yi 'le 'wī 'zū be -a va. 'Tε zle -a va nen min -ka "flizān wo. ¹⁵ Min oo min nen -a 'tō 'ka yūle 'e 'crēn -tēdi Bali -le min 'beli 'fluba zle -a -ji die, 'te zle -a va nen waa tuw.

21

Bali 'trε -trε 'lee labli -trε dre

1 "Be-sru en an 'tre-tre 'lee labli-tre 'yi. 'Tre tede 'lee labli tede be, "wee "nan-nyan, en jemie-nan-nyan "nyian. 2 En an Bali-le 'fla 'saun 'yi 'sinan Bali 'srøn "laji te e-taa. Zeruzalem-tre be-nyren. -A man 'e dredi fenyian "le zi lmon 'e 'man dra fenyian te e ya 'e bœ-pennan 'nan-e 'o cin 'pa be-yee 'w1 'z'u. 3 En an wei 'pleble 'tu 'man. Wei zie e 'si Bali-le mingonnen pein zie-a va zia. Yaa 'v1 'nan: «"Ka 'yio! Fenan nen Bali-nyeanla be, 'be nen 'gve e ya minnun yei. E-fo o va, en o -kœan-yee minnun-a. Bali 'bœ-nyeanla o va en e -kœan-wee Bali-a. 4 Bali 'bœ 'be-taa "o yie 'yi buule. -Kadi 'ka "nyian kœan min man di, en -ce 'ka "nyian bœa min da di, en-wuodi 'ka "nyian kœan min man di, en 'w1 'nanmandi 'ka "nyian kœan min man di. Kœo 'winun nen e dra 'e tede be, 'be yi-ka.»

5 -A-nan nen Bali nen 'e-nyrandi mingonnen pein-da be, yaa 'v1 'nan: «"Ka 'yio! An fe pœnon dra 'e -tre.» En e 'nan 'men 'nan: «'I cren-te! Kœo 'winun pœnon zie e ya "le min 'e yi-tera "da, en e ya 'w1 tigh 'a.»

6 En e 'nan "nyian 'men 'nan: «An cœen-a dredi man. Mœen ci 'w1 pœnon pou sianan "a, en mœen ci 'w1 pœnon 'le 'srannan "a. Min nen 'yi dra-a-tea "be, an-taa 'yi 'nœle-yre. Maan-nœan-yre 'yi nen e 'belidi-nœan-yre "be-a ba ji. Maan-nœan-yre 'e "tun, ma'an fe-tu sia-yro "fo "di. 7 Min nen e 'bœla-a 'le 'srannan "be, -a san le nen an "yi zie-a dra. Mœen-kœan-yee Bali-a, en e -kœan 'men 'nen 'a. 8 'Pian minnun nen o klan 'an-sru 'ta wodi lo be, 'lee minnun nen-wee yi-teradi 'an da 'le 'tœ be, 'lee minnun nen o 'w1 'wlidi "dredi 'pa 'nyranman-a be, 'lee minnun nen o dre min-tœnan 'a be, 'lee minnun nen o nyinnan li 'lee 'kœnnen -a te wa'a 'o cin 'palœ die, 'lee minnun nen o 'bui 'fo be, 'lee minnun nen o -yœnun-pan be, 'lee minnun pœnon nen o 'wlu 'sen be, 'te-dan nen-a ta a "le 'yi "le 'w1 'z'u be-a va nen Bali 'w1 "nen-kœnman-wle. "Te zie e ya -wlidi en-kœle nen e "le "sia be e ya "va. -Yœe ci-wee-kadi "flizan 'a.»

Zeruzalem-tre-kœan 'kœ?

9 "Be-sru en Bali-le 'pasiazan-tu-ta 'an 'va. Bali-le 'pasiazan 'sœravli "nen 'w1 "nen-kœn "ve-nyranman-a-wlœ 'kulenen 'sœravli "ji be, o vazan-tu nen. En e 'nan 'men 'nan: «'I-ta-e 'an lmon nen e-taa "drelœ Bali-le 'bla nan-a be, -a-kœn 'yie.»

10 E dre 'men "le 'nan nyrin-tœnan nen an ci. En Bali-le 'pasiazan-kv 'maan pœn loulou 'kpa-tu-win-ji. En e Bali-le 'fla 'saun be-a kœn 'men. Zeruzalem 'be ci 'sinan Bali 'srøn "laji en e ya-tanan. 11 Bali-le 'te 'san a "da 'e 'sendi. 'Fla 'bœ "bia "le 'nan-kœle fenyian-tu nen-a 'fle a 'kpa tigh be-yee 'w1 'z'u. 12 'Fla zie e ya 'e 'si-fœdi-klœn loulou 'kpa-a. En-kpein "a-klœn 'bœ man-fuda 'filli. Bali-le 'pasiazan a o-tœodi-tœdv-kpein "fuda "fli 'bœ "le "nen 'e pœnon. Izraël kunnin-wulo-fuda "fli "be, 'o 'tœ a 'e 'cren-tœedi-kpeinnun 'bœ man-tœdv 'e pœnon. 13-Kpein yaaga a yide wluan "nan 'zia, en -a yaaga a yide 'fo-nan "va 'zia, en -a yaaga a 'trœda lou 'zia, en -a yaaga a 'trœda "tre 'zia. 14 'Fla 'bœ man-klœn be e ya 'e-trœadi-kœle-tœdv-fuda 'filli "da. -Kœlenun zie o man be Bali-le 'bla 'le 'pasiazan 'fuda 'filli 'bœ 'tœ a 'e 'cren-tœdi "man 'tœdv e pœnon.

15 Bali-le 'pasiazan 'bœ nen e ci 'w1 tin 'banan 'men be, fe-sunzun dre ve a -yro. E ya-siga-a. -A 'bœ 'a nen e "ta-daa 'fla 'bœ 'sunzun drele, en -a 'bœ 'a nen e "ta-daa-klœn 'bœ 'lee-kpeinnun-sunzun drele. 16 'Fla 'bœ 'pœ sinjen be, e bœa 'e cin man 'seze. Zi yaa-sunzun dre be, -a loulou "da 'lee-a-pœ sinjen 'bœ be e ya stad-kpi fuda "fli. (Kilo 2.500) 17 En e 'fla 'bœ 'sunzun dre 'e loulou "da, 'be a kude-yaa-tu-fuba sinjen 'wle sinjen. (-Menlie 35) 18 'Fla 'bœ man-klœn be e ya 'e dredi-kœle fenyian-tu nen-a 'fle a 'kpa tigh be-a. En 'fla 'bœ be e ya 'e 'tœdi-siga 'tœnden tigh 'a. E "bia "le-niannun nen e ya "segasega 'kpa be-yee 'w1 'z'u. 19 -Kœle-fuda "fli "nen o-klœn 'bœ 'pœ-fo "da "be, o man a 'e 'padœ-kœle fenyian

fenyian nen -a 'fle a 'kpa tigli be -a. -A tede a 'e dredi -kole nen waa laabo Yaspe be -a, en -a "flizan a 'e dredi -kole nen waa laabo Safi be -a, en -a yaagazan a 'e dredi -kole nen waa laabo Kalzedo be -a, en -a sinjenzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Emero be -a,²⁰ en -a 'sooluzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Sadoni be -a, en -a 'sheedozan a 'e dredi -kole nen waa laabo Sadoan be -a, en -a 'saravliزان a 'e dredi -kole nen waa laabo Crizoli be -a, en -a 's'orazan a 'e dredi -kole nen waa laabo Beri be -a, en -a 's'orasienzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Topaze be -a, en -a -fuzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Crizopla be -a, en -a -fuda -tuzan a 'e dredi -kole nen waa laabo Yasen be -a, en -a -fuda "flizan a 'e dredi -kole nen waa laabo Ameti be -a.²¹ -Kpein "fuda 'fiili 'bo be o ya 'o dredi -kole fenyian -tu nen -a 'fle "mlian -siga da be -a. -Kole -tu "fo "a nen -kpein "tu a 'e dredi. En -si nen 'fla 'bo yei "be, e ya 'e dredi -siga 'tenden tigli 'a. E "bia "le -niannun nen e ya "segasega be -yee 'wi 'zu.

²² Ma'an Bali -pan 'kon yile 'fla 'bo da "fo "di. Koo Minsan Bali nen 'pleble p'eenon 'san Bali -a be, -yee ci -nan "le Bali -pan 'kon 'le 'wi 'zu, 'o 'vale 'yee 'bla 'a.²³ 'Fla 'bo zie e 'ka 'nan yide 'san 'lee mlen -san nen 'o 'ta dre 'wein di. Koo Bali -le 'te 'san 'be ta dra 'wein, en Bali -le 'bla 'be ci -yee -kannen -a.²⁴ 'Fla 'bo san 'be 'leglon p'eenon 'ji minnun man dra 'wein. En 'treda mingonnenun -ko 'o yifenun -a -nan nun.²⁵ 'Fla 'bo man -kpeinnun be, o -fo 'o 'le "suudi tu p'eenon man, koo -pei 'ka 'taan -nan nun di.²⁶ Minnun -ko fenun fenyian 'lee 'o yifenun p'eenon 'a -nan nun.²⁷ 'Pian fe nen e ya 'e "tri "todi Bali 'le be, ya 'a 'ko 'nan nun "fo "di. En min nen e 'wi 'wliidi "dra be, ya 'a 'ko 'nan nun "fo "di. En min nen e 'wlu -sean "be, ya 'a 'ko 'nan nun "fo "di. Minnun nen 'o 'to a 'e 'cren -tedi Bali -le min 'beli 'fluba 'ji be -wee -ko -nan nun. Min 'beli 'fluba zie, Bali -le 'bla 'le ve nen.

22

¹ "Be -sru en Bali -le 'pasianon nen laji be -a -tu 'yi nen e 'belidi -noan "min le be -a koon 'men. 'Yi zie e ya 'e ba -a, en e ya 'e siadi "da. E b'ala mingonnen pein nen e ya Bali -le ve -a en e ya "nyian Bali -le 'bla 'le ve -a be -a wlu.² En e "yro -si nen 'fla 'bo da be -a yei. Yibanun nen o 'belidi -noan "min le be, o ya 'o 'todi a "plo "fli 'bo da. Yibanun zie o baa 'e 'pa -a -fuda "fli 'le man. En mlen -tu -ji be o baa 'e 'pa -a -tu. En o 'la 'be 'belidi -noan 'leglon p'eenon 'ji minnun le.³ Fe -tu 'ka 'koon 'fla zie -a da, te Bali wei a 'e pladi "man "fo "di.

Mingonnen pein nen e ya Bali -le ve -a, en e ya Bali -le 'bla 'le ve -a be, e ya 'e -tradi 'fla 'bo da, te Bali 'sunon Bali b'aa.⁴ O Bali ye 'o yie 'a, en -a 'to 'cren -koon 'e 'tedi o nyrenbon da.⁵ Wa'a weeman 'nan -kannen 'san 'e 'o 'man dre 'wein di. En wa'a weeman "nyian 'nan yide 'san 'e 'o 'man dre 'wein di. Koo klun 'ka 'nan di, Minsan Bali 'be o man dra 'wein 'le "wean. En o mingonnen -ble 'li 'trilii le -fu 'le man.

'Wi tigli, Zozi -taa

⁶ "Be -sru en Bali -le 'pasiazan -a 'vi 'men 'nan: «'Winun p'eenon zie e ya 'wi tigli 'a, en e ya "le min 'e yi -tera "da. Minsan Bali nen e 'yee lei 'saun 'non 'e 'lewei vunon be, -yee 'yee 'pasiazan 'pa 'sia 'nan -e 'e 'wi nen e -taa "drele be -a 'sinan 'pa 'e 'sunon le.»

⁷ En Zozi "e 'nan: «'Ka dre 'yi! 'An 'ludi 'bo 'kogo. 'Winun nen o -taa "drele en o ya 'o 'cren -tedi 'fluba 'g'oe -a -ji be, min oo min nen e -to "da "be, Bali -le -fea a -a san man.»

⁸ 'An 'bo Zan, 'winun p'eenon zie maan 'man 'an 'træen "a, en maan -nan 'yi 'an yie 'a. Zi Bali -le 'pasiazan ceen 'winun p'eenon zie -a -nan -koon di man 'men be, en 'an "po soon "wlu 'nan -e 'an bo.⁹ 'Pian e 'nan 'men 'nan: «Te 'i 'wi zie -a

dre "fo "di! Bali nen 'i bə! Kəɔ an ya Bali 'suzan 'a "le 'yie 'wɪ 'zʊ. En an ya Bali 'suzan 'a "le 'i "bʊɪ Zozinən nen o Bali 'lewei ve be -wee 'wɪ 'zʊ. En an ya Bali 'suzan 'a "le minnun nen o ya 'o 'tɔdɪ 'wɪnun nen 'fluba 'gʊe -a -ji be -a da be -wee 'wɪ 'zʊ.»

¹⁰ En yaa -tə "nen "nyian 'nan: «'wɪnun nen o -taa "drele en o ya 'o 'cren -tedɪ 'fluba 'gʊe -a -ji be, te 'i 'tʊɪ 'i 'tʊwli -le ve -a dɪ. Kəɔ tʊ nen 'wɪnun zɪe o 'le sɔɔman be, e 'bʊ 'kogo. ¹¹ Min nen e 'ka "vale 'e "sia 'wɪ 'wliɪdɪ "dredɪ man dɪe, -a san 'e 'wɪ 'wliɪdɪ "dre. En min nen e ya "vale 'e 'fli "tri -tɔa "be, -a san 'e dre. 'Pian min nen e 'wɪ tɪglɪ dra be, -a san 'e dre tian 'trilii. En min nen e ya Bali -le ve -a be, -a san 'e -kən Bali -le ve -a 'e cila "da.»

¹² En Zozi 'e 'nan: «'Ka dre "yi! 'An 'lɔdɪ 'bʊ 'kogo. 'Ka 'kopa a 'an 'lɔ. Zɪ min -tʊ dre wɪ cɪ be, -a da nen maan -ko "paa. ¹³ Meeɪ cɪ 'wɪ pɛenən pou sianan "a, en meeɪ cɪ 'wɪ pɛenən 'le 'srannan "a.

¹⁴ Minnun nen o 'wee sɔ -sruman be, Bali -le -fɛa a o man. En -si a 'e 'le 'sʊdɪ -wle -e 'o -wla Bali -le 'fla, 'dʊ -e yiba "nen e 'belidɪ -nɔan "min le be 'o 'blʊ 'bli. ¹⁵ 'Pian minnun nen o 'fli -nən 'wɪ 'wliɪdɪ 'tɔ 'tʊdʊ pɛenən le be, 'lee minnun nen o 'bui 'fɔ "be, 'lee minnun nen o nyinnan lɪ 'lee 'kənneɪ -a te wa'a 'o cin 'pale dɪe, 'lee minnun nen o dre min -tenən 'a be, 'lee minnun nen o -yʊnun -pan be, 'lee minnun pɛenən nen o 'wlu -sendɪ 'yɪ "yi "be o -fo bei.

¹⁶ 'An 'bʊ Zozi, an 'mɛn 'pasiazan nen laji be -a 'pa 'sia, en 'wɪnun zɪe yaa -ci 'si -leglizinun -le ve -a. David klu da min nen 'maan. Mɛn cren nen e "bia bodrun be -nyren 'maan.»

¹⁷ Bali lei 'saun 'lee limən nen e -taa "drele Bali -le 'bla nan -a be, waa 'vɪ 'nan: «'I 'ta!»

En min oo min nen e 'wɪ zɪe -a 'man be, "e "vɪ "nyian 'nan: «'I 'ta!»

Min nen 'yi dra -a -tɛa "be, 'e 'ta. En min nen e ya "va "be, 'e 'ta 'yi nen e 'belidɪ -nɔan "min le be -a 'kolu 'e "tun.

¹⁸ 'wɪnun nen o -taa "drele be e ya 'fluba 'gʊe -a -ji. -Yee "wean min oo min nen e "trɔen -tɔa -a ci 'wɪnun le be, 'an 'bʊ Zan, an 'wɪ "paala -a san le 'nan: Te min -tʊ 'e 'wɪ 'pee 'pa -a ci 'wɪnun va "fo "dɪ, "tɔgɔ Bali 'e 'wɪ "nen -kɔn -a san le "le zɪ e cɪ 'fluba 'bʊ 'gʊe -a -ji be -yee 'wɪ 'zʊ. ¹⁹ En "nyian be te min -tʊ 'e -a ci 'wɪ -tʊwli "ce 'si "va "fo "dɪ, "tɔgɔ Bali 'e 'si -tɔ -yrɔ. -A san 'ka -wlamlan Bali -le 'fla 'saun da dɪ, en -a san 'ka yiba "nen e 'belidɪ -nɔan "min le be -a 'blʊ 'ble dɪ.

²⁰ Zozi 'bʊ nen yaa 'vɪ 'nan 'wɪ pɛenən nen 'fluba 'gʊe -a -ji be, e ya 'wɪ 'kpa 'a be, e 'nan: «'wɪ tɪglɪ, 'an 'lɔdɪ 'bʊ 'kogo.»

Amen! Minsan Zozi, 'i 'ta!

²¹ Minsan Zozi 'le "yi 'e dre 'ka pɛenən 'le ve -a.